suo: ⁊ exaltabit manuetos i salutem.
Exultabūt sancti in gloria: letabuntur i cubilibz suis. Exultationes dei in gutture eoꝝ: et gladij ancipites in manibus eoꝝ. Ad faciendā vindictā in nationibz: increpationes i populis. Ad alligandos reges eorū i compedibz: ⁊ nobiles eoꝝ i manicis ferreis. Vt faciāt in eis iudiciū discriptū: gloria hec oībz sācīs eius. Alleluia.

Laudate dñm i sanctis ei⁹: laudate eū in firmamēto virtutis eius. Laudate eū in virtutibz eius: laudate eū scdm multitudinē magnitudinis eius. Laudate eū in sono tube: laudate eū in psalterio ⁊ cythara. Laudate eū in tympano ⁊ choro: laudate eū in cordis et organo. Laudate eū in cymbalis benesonātibz: laudate eū i cymbalis iubilationis: oīs spīr⁹ laudet dñm. Alla.

Explicat psalterium

PABOLE

Incipit prolog⁹ sancti Jeronimi p̄ libēr in parabolas salomonis.

Iungat epistola quos iūgit sacerdōium: immo carta non diuidat: quos xp̄i nectit amor. Cōmētarios in osee. amos ⁊ zachariā malachiāq; quoq; prīus. Scripsisse: si licuisset pre valitudine. Misimus solacia sumptuum notarios nros et librarios sustentacionis: ut vobis potissimū nr̄m defuderint ingeniū. Et ecce et latere frequēs turba diūsa poscētiū: quasi aut equū sit me vobis clericis alijs laborare: aut in ratione dati et accepti cuiq; prestet vos obnoxi⁹ sim. Itaq; lōga egrotatione fractus ne penitus hoc anno rescribē ⁊ apud vos mutus essem: tradidi opus nouissimū vīo rosecrauū interpretationē videlicet trīū salomonis voluminū: malloth qđ hebraice parabolas vulgata editio pūbia vocat: coeleth quē grece ecclesiasten latine oratorem possum⁹ dicere: sirasirim qđ i lingua nr̄am vertit cantica canticoꝝ. Sed et panaretos. ihu filij sirach liber: ⁊ ali⁹ pseudographus qui sapientia salomonis inscribit. Quoꝝ priorē hebraicum reperi nō ecclesiasticū ut apud latinos: sed parabolas p̄notatū. Cui iūcta erāt ecclesiastes et canticū canticoꝝ: ut similitudinē salomonis nō solū numero librorū: sed eciā materiaꝝ gauderet coequarī. Secūdus apud hebreos nullus est: quia et ipse titulus grecam eloquentiā redolet: et nōnulli scriptoꝝ veteꝝ hūc esse iudei filonis affirmāt. Sicut ergo iudith ⁊ thobie ⁊ machabeoꝝ libros legit quidē eos ecclia sed inter canonicas scripturas nō recipit: sic ⁊ hec duo volumina legat ad edificationē plebis: nō ad auctoritatem ecclesiasticoꝝ dogmatū confirmandam.

Si cui fane septuagīta interpretum magis editio placet: habet eā a nobis olim emēdatā. Sicq; eni nouū sit uidim⁹: ut vetera detestam⁹. Et tamē cū diligentissime legerit: sciat magis nr̄a scripta intelligi: que nō in tercū vas trāsfusa corruerit: sed starim de prelo purissime emēdata recte: suū sapiē seruauerit. Incipiūt parabole salomōis.

Parabole salomonis filij dauid regis isrl: ad sciendā sapientiam ⁊ disciplinā: ad intelligendā verba prudentie et suscipiendā eruditationē doctrine: iusticiā et iudiciū ⁊ equitatē: ut detur parvulis astutia: et adolescenti scientia et intellectus. Audiēs sapiēs sapiencior erit: ⁊ intelligēs gubernacula possidebit. Animaduerteret parabolam et interpretationem: verba sapientiū ⁊ enigmata eoꝝ. Timor dñi principiū sapientie. Sapientiam aūt doctrinam stulti despiciūt. Audi fili mi disciplinā p̄ris tui et ne dimittas legem matris tue: ut addatur gratia capiti tuo: ⁊ torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint peccatores: ne acquiescas eis. Si dixerit veni nobiscū: insidiemur sāguini: absc̄dam⁹ tēdiculas oī insontem frustra: deglutiamus eū sicut infernus viuentē ⁊ integrum: quasi descendentē in lacū: omnē pretiosā substantiā repriem⁹: implebim⁹ domus nr̄as spoliis: sortem mitte nobiscum: marsupiū sit unum omniū nr̄m: fili mi ne ambules cū eis. Prohibe pedem tuū a semitis eoꝝ. Pedes enī illoꝝ ad malū currūt: ⁊ festināt ut effundant sāguinem. Frustra autem iacit rete ante oculos pennatoꝝ. Isti ꝙq; contra sanguinē suū insidiantur: et

moliũtur fraudes ꝺra animas suas. Hic semite oĩs auari animas possidentiũ rapiũt. Sapiẽtia foris ꝓdicat: in plateis dat voce suã. In capite turbaꝝ clamitat: in foribꝰ porteꝝ urbis proferꝫ ꝺba sua dicẽs. Usquequo parvuli diligitis infantiã ꝫ stulti ea q̃ sibi sũt noxia cupiẽt: ꝫ imprudẽtes odibũt sciẽtiã? Conũimini ad correptionem meã. Ecce proferam vobis spiritũ meũ: et ostendam vobis verba mea. Quia vocaui ꝫ renuistis: extendi manum meã et non fuit q̃ aspiceret. Despexistis omne cõsiliũ meum: et increpationes meas neglexistis. Ego ĩ interitu vr̃o ridebo: ꝫ subsannabo cũ vobis id quod timebatis aduenerit. Cũ irruerit repentina calamitas: ꝫ interitus ĩsi tẽpestas ingruerit: quando venerit sup vos tribulatio et angustia. Tũc invocabũt me et non exaudiã: mane ꝺsurgẽt et non inuenient me: eo q̃ exosam habuerũt disciplinam et tm̃orem dn̄i non susceperint: nec acquieuerit consilio meo: et detraxerint vniuerse correptioni mee. Comedent igitur fructꝰ vie sue: suisq; ꝺlibus saturabuntur. Auersio parvulorum interficiet eos: et prosperitas stultoꝝ perdet eos. Qui aute me audierit: ablq; terore requiescet: et abũdantia fruetꝰ timore malorum sublato. tj.

Fili mi si suscepis eloquia mea: et mandata mea abscondes penes te: ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor tuũ ad cognoscendã prudentiã. Si enĩ sapientiã invocaueris ꝫ inclinaueris cor tuũ prudẽtie: si quesieris eam quasi pecuniã ꝫ sicut thesauros effoderis illã: tũc intelliges timorẽ dn̄i et sciẽtiam dei inuenies: quia dn̄s dat sapientiã: et ex ore eius prudẽtia et sciẽtia. Custodiet rectoꝝ salutẽ: et pteget gradientes simpliciter. Seruãs semitas iustitie: ꝫ vias sanctorum custodiẽs. Tũc intelliges iustitiã et iudiciũ et equitatẽ: et omnẽ semitã bonã. Si introierit sapiẽtia cor tuũ ꝫ sciẽtia anime tue placuerit: consiliũ custodiet te: ꝫ prudẽtia seruabit te: ut eruaris a via mala ꝫ ab homine qui peruersa loquitur. Qui relinquũt iter rectũ: ꝫ ambulãt per vias tenebrosas. Qui letant cũ male fecerint: et exultãt in rebus pessimis. Quoꝝ vie peruerse sunt: ꝫ infames gressus eorũ. Ut eruaris a mulĩe aliena et ab extranea q̃ mollit sermones suos: et relinquit ducem pubertatis sue: et pacti dei sui oblita ẽ. Iudinata ẽ enĩ ad mortẽ domꝰ eius: ꝫ ad inferos semite ipius. Omnes qui ingrediuntur ad eã nõ reuertentur: nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona: et calles iustoꝝ custodias. Qui enim recti sũt habitabunt in terra: et simplices permanebunt in ea. Impĩi vero de terra ꝺlent: et qui inique agunt auferentur ex ea.

Fili mi ne obliuiscaris legis tij mee: et pcepta mea cor tuũ custodiat. Longitudinẽ enĩ dierꝫ et annos vite et pacem apponẽt tibi. Misericordia et veritas te non deserant. Circũda eas gutturi tuo: ꝫ describe in tabulis cordis tui: ꝫ inuenies gratiã ꝫ disciplinã bonã coram deo ꝫ hominibus. Habe fiduciã i dn̄o ex toto corde tuo: ꝫ ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum: et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipm. Time deum: et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo: et irrigatio ossiũ tuorũ. Honora dn̄m de tua substãtia ꝫ de primitiis omniũ

frugũ tuaꝝ ꝺs pauperibꝰ: et implebuntur horrea tua saturitate: ꝫ vino torcularia redundabũt. Disciplinã dn̄i fili mi ne abicias: nec deficias cum ab eo corripieris. Quẽ enĩ diligit dn̄s corripit: et quasi pr̃ in filio complacet sibi. Beatus homo qui inuenit sapiẽtiã: et qui affluit prudẽtia. Melioꝛe acquisitio ei⁹ negociatione auri et argenti: primi ꝫ purissimi fruct⁹ eius. Preciosior est cũctis opibꝰ sapiẽtia: ꝫ omnia que desiderantꝰ huic nõ valẽt cõparari. Longitudo dierꝫ in dextera eius: et in sinistra illius diuitie et gloria. Vie ei⁹ vie pulcre: et omnes semite ei⁹ pacifice. Lignũ vite est his qui apprehenderint eam: ꝫ qui tenuerit eã beatꝰ. Dn̄s sapientia fundauit terrã: stabiliuit celos prudentia. Sapiẽtia illius erupẽrũt abissi: et nubes rore cõcrescũt. Fili mi ne effluãt hec ab oculis tuis. Custodi legem meã atq; cõsiliũ meũ: ꝫ erit vita anime tue: ꝫ grã faucibꝰ tuis. Tũc ambulabis fiducialiter in via tua: et pes tuus nõ impinget. Si dormieris nõ timebis: ꝺcolces et suauis erit somn⁹ tuus. Ne paueas repentino terrore et irruentes tibi potentias impioꝝ. Dn̄s enĩ erit i latere tuo: ꝫ custodiet pedẽ tuũ ne capiaris. Noli phibere benefacere eum qui potest: si vales ꝫ ipe bene fac. Ne dicas amico tuo. Vade ꝫ reuertere ꝫ cras dabo tibi: cũ statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malũ: cũ ille in te habeat fiduciã. Non contendas adũsus hominẽ frustra: cũ ipe tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominẽ iniustũ nec imiteris vias eius: quia abhominacio est dn̄o omnis illusor: et cum simplicibꝰ sermocinatio eius. Egestas a dn̄o in domo impi: habitacula autem iustoꝝ benedicent. Ipse deludet illusores: et mansuetis dabit gratiã. Gloriã sapientes possidebunt: stultoꝝ exaltatio ignominia. tiij

Audite filij disciplinam patris: ꝫ attendite ut sciãs prudentiam. Donũ bonũ tribuã vobis: legẽ meã ne derelinquatis. Nã ꝫ ego filius fui pr̃is mei tenellus et unigenitus coram matre mea: et docebat me atq; dicebat. Suscipiat verba mea cor tuũ: custodi pcepta mea ꝫ vives. Posside sapientiam: posside prudentiã. Ne obliuiscaris: neq; declines a verbis oris mei. Ne dimittas eã et custodiet te: dilige eã et ꝺseruabit te. Principiũ sapientie posside sapientiã et in omni possessione tua acquire prudẽtiã. Arripe illã et exaltabit te: glorificabẽris ab ea cũ eã fueris amplexat⁹. Dabit capiti tuo augmẽta graciarũ: et corona inclita protegẽt te. Audi fili mi et suscipe verba mea: ut multiplicẽt tibi anni vite. Viã sapientie mõstrabo tibi: et ducã te p semitas equitatis: quas cũ ingressus fuis non arctabunt gressus tui: ꝫ curres nõ habebis offendiculũ. Tene disciplinã: ne dimittas eam. Custodi illã: quia illa est vita tua. Ne deleteris in semitis impiorum: nec tibi placeat malorꝫ via. Fuge ab ea nec transeas per illã: declina et desere eã. Non enĩ dormiũt nisi cũ male fecerint: et non rapit̃ somn⁹ ab eis nisi supplãauerit. Comedũt panem impietatis: et vinũ iniquitatis bibũt. Justorũ aute semita quasi lux splendẽs ꝓcedit: et crescit usq; ad pfectã diẽ. Via impiorũ tenebrosa: nesciũt ubi corruãt. Fili mi ausculta sermones meos: et ad eloquia mea inclina aurẽ tuã. Ne recedant ab oculis tuis: custodi ea ĩ medio cordis tui. Vita enĩ sunt inuenientibus ea: et

unīuersę carnī sanitas. Omni custo-
dia serua cor tuū: quia ex ipo vita pce-
dit. Remoue a te os prauū: z detractio-
nia labia sint pcul a te. Oculi tui recta
uideāt: z palpebre tue precedāt gressꝰ
tuos. Dirige semitas pdibus tuis: z
omnes uie tue stabilientꝫ. Ne declineſ
ad dexterā neq; ad sinistrā. Auerte pdē
tuū a malo. Vias enī que a dextris
sūt nouit dñs: quorsū uero sūt q̄ sūt a
sinistris. Ipse cū rectos faciet gressus
tuos. Semita aūt tua in pace pduce
tur.

Fili mi attende sapiētiā mā
meā et prudētie mee inclina au-
rem tuā: ut custodias cogitationes: z
disciplinam labia tua cōseruent. Ne
intenderis fallacie mulieris. Fauus
enim distillās labia meretricis: et nitē-
dius oleo guttur eius. Nouissima au-
tem illius amara q̄si absinthiū: z lin-
gua eius acuta quasi gladius biceps.
Pedes eius descendūt in mortē: et ad
inferos gressus eius penetrāt. Per semi-
tam uite nō ambulāt: uagi sunt gres-
sus eius et inuestigabiles. Nūc ergo
fili mi audi me: et ne recedas a uerbis
oris mei. Longe fac ab ea uiam tuā:
et ne appropiaueris foribus domꝰ eius.
Ne des alienis honorē tuū: et annos
tuos crudeli. Ne forte impleant extra-
nei uiribus tuis et labores tui sint in do-
mo aliena: et gemas in nouissimis
quādo cōsumpseris carnes tuas z cor-
pus tuū: et dicas. Cur detestatus sum
disciplinā: et increpationibus non ac-
quieuit cor meū. Nec audiui uocē do-
centiū me: et magistris nō inclinaui
aurē meā. Pene fui in omni malo: in
medio ecclie et synagoge. Bibe aquā
de cisterna tua: z fluēta putei tui. Deri-
uentur fōtes tui foras: et in plateis aq̄s
tuas diuide. Habeto eas solus: nec sint
alienī participes tui. Sit uena tua bene-
dicta: z letare cū muliere adolescentie tue.
Cerua karissima: et gratissimꝰ hinnulꝰ.
Ubera eius inebrient te omni tēpore:
z in amore eius delectare iugiter. Quare
seduceris fili mi ab aliena: et foueris
in sinu alterius? Respicit dñs uiā hoīs:
et omnes gressus eius considerat.
Iniquitates sue capiunt impiū: z fu-
nibus peccatoꝝ suoꝝ constringit. Ipse
morietꝫ q̄a nō habuit disciplinā: et in
multitudine stulticie sue decipietꝫ.

Fili mi si spōderis pro amico
tuo: dedisti apud extraneū ani-
mam tuā. Illaqueatꝰ es uerbis oris
tui: z captꝰ propriis eloquiis. Fac ergo
q̄d dico fili mi z temetipm libera: quia
incidisti i manū proximi tui. Discur-
re festina: suscita amicū tuū. Ne dede-
ris somnū oculis tuis: nec dormiēt
palpebre tue. Eruere quasi damula de
manu: z q̄si auis de insidijs aucupis.
Vade ad formicā o piger: et cōsidera
uias eius: z disce sapientiā. Que cū nō
habeat ducē nec pceptorē nec principē
parat in estate cibū sibi: et congregat
in messe quod comedat. Usquequo
pigre dormies? Quando consurges
e somno tuo? paululū dormies pau-
lulum dormitabis: paululū cōseres
manus tuas ut dormias: et ueniet ti-
bi quasi uiator egestas: et pauperies
quasi uir armatus. Si uero impige
fueris: ueniet ut fons messis tua: et e-
gestas longe fugiet a te. Homo apo-
stata uir inutilis gradit ore puerso:
annuit oculis: terit pede digito loquit.
prauo corde machinat malū: z omni
tempore iurgia seminat. Huic extēm-
plo ueniet pditio sua et subito cōteret:
nec habebit ultra medicinā. Sex sūt
que odit dñs: et septimū detestat aīa

eius. Oculos sublimes: linguā men-
dacem: manus effundentes innocuū
sanguinē: cor machinās cogitatōnes
pessimas: pedes veloces ad currendū
in malū: proferentē mendacia: testem
fallacem: et eū q̄ seminat inter fratres
discordias. Conserua fili mi precepta
patris tui: et ne dimittas legem matris
tue: liga ea in corde tuo iugiter: et cir-
cunda guttur tuū. Cū ambulauerit
gradiant tecū: cū dormieris custodiāt
te: z euigilans loquere cum eis. Quia
mandatū lucerna est et lex lux: et via
vite increpatio discipline: ut custodi-
ant te a muliere mala: et a blanda lin-
gua extranee. Nō concupiscat pulcritu-
dinē eius cor tuū ne capiaris nutibꝰ illi-
us. Precium enī scorti vix est unus pa-
nis: mulier aūt viri pciosā animā capit.
Numquid potest homo abscondere i-
gnē in sinu suo ut uestimenta illi nō
ardeāt: aut ambulare super prunas:
ut nō comburantꝫ plantę eius? Sic q̄
ingredit ad mulierē proximi sui: non
erit mūdus cū tetigerit eā. Nō grādis
est culpa cū quis furatꝰ fuerit. Furat
enī: ut esurientē impleat aīmā. Deū-
tamen septuplū: z omnē
substantiā domꝰ sue tradet: et libera-
bit se. Qui aūt adulter est: propter cordis
inopiā perdet aīmā suā. Turpitudinē
et ignominiā cōgregat sibi: et opprobri
illi non delebit. Quia zelus et
furor uiri nō parcet i die uindicte: nec
acquiescet cuiuslibꝫ precibus: nec suscī-
piet pro redēptōne dona plurima.

Fili mi custodi sermones meos:
et pcepta mea reconde tibi. Fili
honora dñm et valebis: preter eū uero
ne timueris alienū. Serua mandata
mea z uiues: z legem meam q̄si pupil-
lam oculi tui. Liga ea in digitis tuis:
scribe illa i tabulis cordis tui. Dic sa-
pientie soror mea es: et prudentiā vo-
ca amicā tuā. Ut custodiat te a mulie
re extranea et ab aliena: que verba sua
dulcia facit. De fenestra enī domꝰ mee
per cancellos prospexi iuuenē et video
parvulos. Considero vecordē iuuenē
qui trāsit p plateas iuxta angulum:
et prope viā domꝰ illi gradiē in ob-
scuro aduesperascente die: in noctis te-
nebris et caligine. Et ecce occurrit illi
mulier in ornatu meretricio: parata
ad decipiendas animas. Garrula z
vaga quietis impatiēs: nec valēs in
domo cōsistere pedibus suis. Nūc foris
nunc in plateis: nūc iuxta angulos
insidias. Apprehensumq; deosculatur
iuuenē et procaci vultu blādit dicēs.
Victimas pro salute deuouī: hodie
reddidi vota mea. Ideirco egressa sū
in occursū tuū desiderans te videre: et
reperi. Intexui funibus lectulū meū: stra-
ui tapetibus pictis ex egipto: asperси cu-
bile meū murra et aloe et cinamomo.
Veni inebriemur uberibus: z fruamur
cupitis amplexibus donec illucescat di-
es. Non est enī vir in domo sua: abijt
via longissima. Sacculū pecunie secū
tulit: in die plene lune reuertetur? est in
domū suā. Irretiuit eū multis sermo-
nibus: et blanditijs labiorū protraxit
illū. Statim ea sequit quasi bos duct?
ad victimā z quasi agnus lasciuiens
et ignorās: et nescit quod ad vincla
stulti? trahat: donec trāsfigat sagitta
iecur eius. Velud si auis festinet ad la-
queū: z nescit q̄ de periculo anime illi?
agitur. Nūc ergo fili mi audi me: et
attende obtis oris mei. Ne abstrahat
in uijs illi? mens tua: neq; decipiaris
semitis eius. Multos enī vulneratos
deiecit: et fortissimi quiq; interfecti sūt

ab ea. Vie intrā domus eius: pene-
trantes interiora mortis. VIII.

Nunquid nō sapiēcia clamitat:
& prudēcia dat vocem suā? In
summis excelsis; vocibus supra viā
in medijs semitis stans: iuxta portas
ciuitatis in ipijs foribus loquit dicens.
O viri ad vos clamito: & vox mea
ad filios hominū. Intelligite parvuli
astutiā: & insipientes animaduertite.
Audite qū de rebus magnis locutu-
ra sum: & aperiēt labia mea ut recta
prediceat. Veritatē meditabit guttur
meū: & labia mea detestabunt impiū.
Iusti sūt omnes sermones mei: non
est in eis prauū quid neq; peruersum.
Recti sunt intelligentibz: & equi inue-
nientibz sciēciā. Accipite disciplinā
meā & non pecuniā: doctrinā magis
q; aurū eligite. Melior est cui sapiēcia
cūctis opibus pōsibilibus: & omne
desiderabile ei non potest comparari.
Ego sapiēcia habito in cōsilio: & eru-
ditis intersum cogitationibz. Timor
domini odit malū: arrogātiā & sup-
biā & viā prauā & os bilingue detes-
tor. Meū est consiliū & equitas. Mea
est prudēcia: mea est fortitudo. Per me
reges regnāt: & legū cōditores iusta
decernūt. Per me principes imperāt:
& potentes decernūt iusticiā. Ego di-
ligentes me diligo: & qui mane vigi-
lauerint ad me inuenīet me. Mecum
sunt diuicie & gloria: opes superbe &
iusticia. Melior est fructus meus auro
& lapide pōsito: & genimina mea ar-
gento electo. In vijs iusticie ambulo:
in medio semitarum iudicij: ut ditem
diligētes me: & thesauros eorū repleā.
Dominus possedit me in initio viarū
suarū: antequā quicq; faceret a principio:
ab eterno ordinata sū & ex antiquis:
antequā terra fieret. Nōdum erāt abissi:
& ego iam concepta eā. Necdū fontes
aquarū eruperāt: necdū mōtes grauī
mole constituāt. Ante omnes colles
ego parturiebar. Adhuc terram nō
fecerat: & flumina & cardines orbis
terre. Quādo pparabat celos aderam:
quādo certa lege & giro vallabat abyssos. Quando etherea firmabat sur-
sum: & librabat fontes aquarū. Quando
circūdabat mari terminū suum:
& legē ponebat aquis ne transirent
fines suos. Quādo appendebat funda-
menta terre: cū eo eā cūcta componens.
Et delectabar per singulos dies ludēs
coram eo omni tempore: & ludens in
orbem terrarū: & deliciē mee esse cū filijs
hominum. Mūc ergo filij audite me.
Beati qui custodiūt vias meas. Au-
dite disciplinā & estote sapiētes: & no-
lite abicere eā. Beatus homo qui audit
me: & qui vigilat ad fores meas quo-
tidie: & obseruat ad postes hostij mei.
Qui me inuenerit inuenīet vitā: & hau-
riet salutem a dño. Qui autem in me
peccauerit: ledet animā suam. Omnes
qui me oderūt diligūt mortem. IX.

Sapiencia edificauit sibi domū:
excidit columnas septē. Immo-
lauit victimas suas: miscuit vinū: &
proposuit mensam suā. Misit ancil-
las suas ut vocarēt ad arcem: & ad
menia ciuitatis. Si quis est parvulus
veniat ad me. Et insipientibz locuta
est. Venite comedite panē meū: & bi-
bite vinū qō miscui vobis. Relinquite
& infantiā & viuite: & ambulate per
vias prudētie. Qui erudit derisorem
ipe iniuriā sibi facit: & qui arguit im-
piū sibi maculā generat. Noli arguē
derisorē: ne oderit te. Argue sapiēm:
& diliget te. Da sapienti occasionem:

& addetur ei sapiencia. Doce iustū: &
festinabit accipere. Principiū sapiēcie
timor dñi: & scientia sanctorū prudē-
cia. Per me enī multiplicabunt dies
tui: & addent tibi anni vite. Si sapi-
ens fueris tibimetipsi eris: si autē illu-
sor: solus portabis malum. Mulier
stulta & clamosa plenaq illecebris &
nichil omnino sciens sedet in foribus
domus sue super sellā in excelso urbis
loco: ut vocaret transeūtes per viā & re
gentes itinē suo. Quis ē parvulus?
declinet ad me. Et vecordi locuta est.
Aque furtiue dulciores sūt: & panis
absconditus suauior. Et ignorauit q
ibi sunt gigātes: & in profundis infer-
ni cōuiue eius. Qui enim applicabi-
tur illi descendet ad inferos: nam qui
abhorruerit ab ea saluabitur. X

Filius sapiēs letificat patrē: filius ue-
ro stultus mestitia est matris sue.
Nichil prodūt thesauri impietatis: iusti-
cia vero liberabit a morte. Nō affliget
dñs fame animam iusti: & insidias
impiorū subuertet. Egestatē operata est
manus remissa: manus autem fortiū
divitias parat. Qui mittitur messem
hic pastor ventos: idem autem ipse se-
quitur aues volātes. Qui congregat
in messe filius sapiēs ē: qui autē stertit
estate filius cōfusionis. Benedictio dñi
sup caput iusti: os autē impiorū opit
iniquitatē. Memoria iusti cū laudibz
& nomē impiorū putrescet. Sapiens
corde precepta suscipit: stultus cedetur
labijs. Qui ambulat simpliciter am-
bulat confidenter: qui autē deprauat
vias suas manifestus erit. Qui annuit
oculo dabit dolorē: & stultus labijs
verberabit. Vena vite os iusti: & os
impiorū opit iniquitatē. Odiū suscitat
rixas: & vniuersa delicta opit caritas.

In labijs sapientis inuenīt sapiēcia:
& virga in dorso ei qui indiget corde.
Sapientes abscondūt sciēciam: os
autē stulti cōfusioni proximū ē. Sub-
stancia divitis urbs fortitudinis ei:
pauor pauperū egestas eorū. Opus
iusti ad vitā: fructus autē impij ad pec-
catū. Via vite custodienti disciplinā:
qui autē increpationes relinquit errat.
Absconditi odiū labia mēdacia: qui
profert cōtumeliā insipiēs ē. In multi
loquio nō deerit peccatū: qui autem
moderat labia sua prudentissimus est.
Argentū electū lingua iusti: cor autē
impiorū pro nichilo. Labia iusti erudi-
unt plurimos: qui autē indocti sunt
in cordis egestate morientur. Benedictio
domini diuites facit: nec sociabit eis
afflictio. Quasi per risū stultus opat
scelus: sapiēcia autē est viro prudēcia.
Quod timet impius veniet super eū:
desiderium suum iustis dabitur. Quasi
tempestas transiēs non est impius:
iustus autem quasi fundamentū sem-
piternū. Sicut acetū dentibz & fumus
oculis: sic piger his qui miserunt eū.
Timor dñi apponet dies: & āni impi-
orū breuiabūtur. Expectatio iustorū
letitia: spes autem impiorū gibit. For-
titudo simplicis via dñi: & pauor his
qui operātur malū. Iustus in eternū
non cōmouebitur: impij autem non
habitabūt sup terā. Os iusti parturiet
sapiencia: lingua prauorum peribit.
Labia iusti considerant placita: & os
impiorum peruersa. XI.

Statera dolosa abhominatio ē a-
pud deum: & pondus equū vo-
luntas eius. Vbi fuerit superbia ibi erit
& cōtumelia: ubi autem est humilitas
ibi & sapiencia. Simplicitas iustorū
diriget eos & supplantatio peruersorū

vastabit illos. ſſlon prodereũt diuicie
in die vlcionis: iuſticia aũt liberabit
a morte. Iuſticia ſimplicis diriget vi-
am ei⁹: et in impietate ſua corruet im-
pius. Iuſticia rectorũ liberabit eos: et
in inſidijs ſuis capient iniquι. ſſlor-
tuo hoĩe impio nulla erit vltra ſpes:
et expectacio ſollicitor⁹ pibit. Iuſtus de
angustia liberat⁹ eſt: et tradet impiu⁹
pro eo. Simulator ore decipit amicũ
ſuũ: iuſti aũt liberabũtur ſcĩẽcia. In
bonis iuſtorũ exaltabit̃ ciuitas: et in
predicione impior⁹ eet laudacio. Be-
nedicione iuſtor⁹ exaltabit̃ ciuitas: z
ore impiorũ ſubuertetur. Qui deſpicit
amicũ ſuũ indigẽs corde eſt: vir aũt
prudẽs tacebit. Qui ambulat fraudu-
lenter reuelat archana: qui aũt fidel⁹
eſt celat amici cõmiſſũ. Vbi non eſt
gubernator popul⁹ corruet: ſalus au-
tem vbi multa cõſilia. Affligẽt malo
qui fidem facit pro extraneo: qui aũt
cauet laqueos ſecur⁹ erit. ſſMulier gra
tioſa inuenit gloriã: et robuſti habe-
bunt diuicias. Benefacit anime ſue
vir miſericors: qui aũt crudelis eſt et
propĩquos abiicit. Impi⁹ facit opu⁹
inſtabile: ſeminãti aũt iuſticiã merc-
des fidelis. Clementia ꝑparat vitam: et
ſectacio malorũ mortem. Abhoĩabile
dño cor prauũ: et volũtas ei⁹ in his
qui ſimpliciter ambulãt. ſſman⁹ i ma-
nu nõ erit innocẽs malus: ſemen au-
tem iuſtorũ ſaluabit̃. Circulus aure⁹
in naribs ſuis: mulier pulcra et fatua.
Deſiderium iuſtor⁹ omne bonũ eſt: ꝓpo
tacio impior⁹ furor. Alij diuidũt pro
pria et diuites fiũt: alij rapiũt non
ſua et ſemper in egestate ſũt. Anima
que benedicit impinguabit̃: et qui in
ebriat ipe quoq; inebriabit̃. Qui abſ
condit frumẽta maledicet̃ in popul⁹:
benedictio aũtem ſup caput vẽdentiũ.
Bene cõſurgit diluculo q̃ cõit bona:
qui aũt inuestigator malor⁹ ẽ opprĩ-
metur ab eis. Qui cõfidit in diuicijs
ſuis corruet: iuſti aũt quaſi virens
folium germinabũt. Qui cõturbat do-
mum ſuã poſſidebit vẽtos: et q̃ ſtult⁹
eſt ſeruiet ſapienti. Fruct⁹ iuſti lignũ
vite: et qui ſuſcipit animas ſapiens
eſt. Si iuſtus in terra recipit: quanto
magis impius et peccator. xij

Qui diligit diſciplinã diligit ſci-
entiã: qui aũt odit increpacio-
nes inſipiens eſt. Qui bon⁹ ẽ hauriet
ſibi gratiã a dño: qui aũtem cõfidit
in cogitacionibs ſuis impie agit. ſſlõ
roborabit̃ homo ex impietate: z radix
iuſtorũ non cõmouebit̃. ſſMulier dili-
gens corona eſt viro ſuo: et putredo i
oſſibus eius q̃ cõfusione res dignas
gerit. Cogitationes iuſtor⁹ iudicia: et
conſilia impiorũ fraudulẽta. Verba
impiorum inſidiantur ſanguini: o⁹
iuſtor⁹ liberabit eos. Vertẽ impios et
nõ erũt: dom⁹ aũtem iuſtorũ ꝑmanẽ-
bit. Doctrina ſua noſcit̃ vir: qui aũt
vanus et vecors eſt patebit cõtemptui.
ſſMelior eſt pauper et ſufficiens ſibi: q̃
glorioſus et indigens pane. ſſlouit
iuſtus iumenta ſuorũ aĩas: viſcera
autem impior⁹ crudelia. Qui operatur
terrã ſuã ſatiabitur panibs: qui aũt
ſectat⁹ otiũ ſtultiſſim⁹ eſt. Qui ſuauis
eſt i vini moderationibs: in ſuis mu-
nicionibs relinquit contumeliã. De-
ſiderium impij mominentũ eſt pſſimo
rum: radix aũt iuſtorũ ꝓficiet. Pro-
pter peccata labiorũ ruina proximat
malo: effugiet aũt iuſtus de ãgustia.
De fructu oris ſui vnuſquiſq; replebi
tur bonis: et iuxta opa manuũ ſuaz
retribuetur ei. Via ſtulti recta in oculis

eius: qui aũt ſapiens eſt audit cõſilia.
Statim ſtulti indicat ira ſua: qui au-
tem diſſimulat iniuriã callid⁹ ẽ. Qui
quod nouit loquit̃ indicat iuſticie eſt:
qui aũt mentit testis eſt fraudulent⁹.
Eſt qui ꝓmittit z ſibi gladio pũgitur
conſilia: lingua aũt ſapiencium ſanita
tas. Labiũ veritatis firmũ erit in per-
petuũ: qui aũt teſtis eſt repentin⁹ con-
cinnat linguã mendacij. Dolos in
corde cogitantiũ mala: qui aũt pac⁹
ineũt cõſilia ſequit̃ eos gaudiũ. ſſlõ
contriſtabit iuſtũ quidq̃d ei acciderit:
impij aũt replebũtur malo. Abho-
minacio eſt dño labia mendacia: qui
autem fideliter agũt placẽt ei. Homo
verſutus celat ſcientiã: z cor inſipien-
tium prouocat ſtulticias. ſſManus fo-
rtium dñabitur: que autem remilla ẽ
tributis ſeruiet. ſſMerori i corde viri hu
miliabit illũ: et ſermone bono letificabi
tur. Qui negligit damnũ propter
amicũ iuſtus eſt: iter autem impiorũ
decipiet eos. ſſlon inuenient fraudulen
tus lucrũ: et ſubſtãcia hoĩs erit auri
pciũ. In ſemita iuſticie vita: iter aũt
deuiũ ducit ad mortem. xiij

Filius ſapiens doctrina patris:
qui aũt illuſor ẽ non audit cũ
arguit̃. De fructu oris ſui homo ſati-
abit̃ bonis: anima aũt impiorum
iniqua. Qui cuſtodit os ſuũ cuſtodit
animã ſuã: qui aũt inconſideratus ẽ
ad loquendũ ſentiet mala. Vult et
non vult piger: anima aũt operan-
tium impinguabit̃. Verbũ mendax
iuſtus deteſtabit̃: impius aũt cõfun-
dit et confundet̃. Iuſticia cuſtodit in-
nocentis viã: impietas aũt peccatorẽ
ſupplantat. Eſt quaſi diues cũ nichil
habeat: z eſt quaſi pauper cũ in multo⁹
diuicijs ſit. Redemptio aĩe viri diuitie
ſue: qui aũt pauper eſt increpacionẽ
non ſuſtinet. Lux iuſtorũ letificat: lu-
cerna aũt impior⁹ extinguetur. Inter
ſuperbos ſemp iurgia ſũt: qui autem
agunt omnia cũ cõſilio regũntur ſapi-
encia. Subſtãcia feſtinata minuetur:
que aũt paulatim colligitur manu-
multiplicabit. Spes que differt affli-
git animã: lignũ vite deſiderium veniẽs.
Qui detrahit alicui rei ipe ſe in futur⁹
obligat: qui aũt timet preceptũ i pace
velabit̃. Anime dolose errãt in pcis:
iuſti aũt miſereb⁹ ſũt et miſerabun-
tur. Lex ſapientis fons vite: ut declines
a ruina mortis. Doctrina bona dabit
gratiã: in itinere cõtemptor⁹ vorago.
Actus omnia agit cũ cõſilio: qui
autem fatuus ẽ aperit ſtulticiã. ſſlun-
cius impij cadet in malũ: legat⁹ fide-
lis ſanitas. Egestas et ignominia ei
qui deſcit diſciplinã: qui aũt acqui-
ſcit arguẽti glorificabit̃. Deſiderium ſi
compleat delectat aniã: detestantur
ſtulti eos qui fugiũt mala. Qui cum
ſapientibs gradit̃ ſapiens erit: amic⁹
ſtultor⁹ ſimilis efficiet̃. Peccatores ꝑ-
ſequitur malũ: et iuſtis retribuentur
bona. Bon⁹ relinquit heredes filios
et nepotes: z cuſtodit̃ iuſto ſubſtãcia
peccatoris. ſſlulta ubi in novalibus
patrum: et alijs cõgregãtur ablq; iu-
dicio. Qui parcit virge odit filiũ ſuũ:
qui autem diligit illũ inſtãter erudit.
Iuſt⁹ comedit z replet aĩam ſuã: ventr
aũt impior⁹ inſaciabilis. xiij

Sapiẽs mulier edificat domũ ſuã:
inſipiẽs etiã quoq; manibs
deſtruet. Ambulãs recto itinere timẽs
deũ: deſpicitur ab eo qui in ſemi gra-
ditur via. In ore ſtulti virga ſuperbie:
labia autem ſapiencium cuſtodiũt eos.
Vbi non ſũt boues ꝓſepe vacuũ eſt:

ubi autē apparēt plurime legeres ibi manifesta est fornicatio bonis. Testis fidelis non mentiet: proferet autē mendacia dolosus testis. Querit derisor sapientiā & nō inuenit: doctrina prudentiū facilis. Vade cōtra virū stultū: et nescies labia imprudētie. Sapientia callidi ē intelligere viā suā: & prudētia stultoz errās. Stultꝰ illudet pcīs: et inter iustos morabit gratia. Cor nō nouit amaritudinē aie sue: ī gaudio eius nō miscebitur extraneꝰ. Domus impioz delebitur: tabernacula iustoz germinabūt. Est via q̄ videt homini iusta: nouissima autē eius deducūt ad mortē. Risus dolore miscebit: & extrema gaudij luctus occupat. Vijs suis replebit stultus: et sup ē eū vir bonꝰ. Innocens credit omni verbo: astutꝰ considerat gressus suos. Filij dolosi nichil erit bonū: semē autē sapiēti prosperi erit actus: et dirigēt via eius. Sapiēs timet & declinat a malo: stultꝰ transilit et cōfidit. Impatiēs operabit stultitiā: et vir usurꝰ odiosus est. Possidebūt paruuli stultitiā: et expectabūt astui scientiā. Incurbabūt mali ante bonos: & impij ante portas iustorum. Etiā proximo suo pauper odiosus est: amici vero diuitū multi. Qui despicit proximū suū peccat: qui autē misereur pauperi beatꝰ erit. Qui credit in dño misericordiā diligit: errāt qui operantē malū. Misericordia et veritas preparāt bona. In omni opere bono erit abundātia: vbi autem verba sūt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientiū diuitie eoz: fatuitas stultoz imprudentia. Liberat animas testis fidelis: et profert mendacia verbi pellis. In timore dñi fiducia fortitudinis: & filijs eius erit spes. Timor dñi fons vite: ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis: & ī paucitate plebis ignominia prīcipis. Qui patiens est multa gubernat sapientia: ḡ autē impatiēs est exaltat stultitiā suā. Vita carnū sanitas ossibus: putredo ossium inuidia. Qui calumniat egenū exprobrat factori eius: honorat autē eū qui miseretur pauperis. In malicia sua expellet impius: speret autē iustꝰ in morte sua. In corde prudētis requiescit sapientia: et indoctos quoscz erudiet. Iustitia eleuat gentes: miseros autē facit populos peccatū. Accept̄ est regi minister intelligēs: iracundia eius inutilis sustinebit.

Responsio mollis frāgit ira: sermo durꝰ suscitat furorem. Lingua sapiēciū ornat scientiā: os fatuoz ebullit stulticiā. In omni loco oculi dñi cōtemplātur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite: que autē immoderata est conteret spiritū. Stultꝰ irridet disciplinā patris sui: qui autem custodit increpatiōes astutior fiet. In abundāti iustitie virtus maxima est: cogitationes autem impiorū eradicabūtur. Domꝰ iusti plurima fortitudo: et in fructibz impij conturbatio. Labia sapientiū disseminabūt scientiā: cor stultorū dissimile erit. Victime impioz abhominabiles dño: vota iustoz placabilia. Abhominatio ē dño via impij: qui sequitur iusticiā diligitur ab eo. Doctrina mala deserentiū viā vite: qui increpationes odit morietur. Infernꝰ et perditio coram dño: quāto magis corda filiorū hominū? Nō amat pestilens eū qui se corripit nec ad sapientes gradietur. Cor gaudēs exhilarat faciē: in merore animi deicit spiritus. Cor sapientis

querit doctrinā: & os stultoz pascitur imprudētia. Omnes dies pauperis mali: secura mens quasi iugē cōuiuiū. Melius est parū cū timore dñi: ḡ thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad olera cū caritate: ḡ ad vitulum saginatū cū odio. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiēs ē mitigat suscitatas. Iter pigroz quasi sepes spinarū: via iustorū absq; offendiculo. Filius sapiēs letificat patrē: et stultus homo despicit matrē suā. Stultitia gaudiū stulto: et vir prudēs dirigit gressus suos. Dissipant cogitatiōes vbi nō est cōsiliū: vbi vero sunt plures consiliarij cōfirmant. Letatur homo in sententia oris sui: et sermo oportunꝰ est optimꝰ. Semita vite sup eruditū: ut declinet de inferno nouissimo. Domum superboꝝ demolietur dñs: & terminos faciet terminos vidue. Abhominatiō dñi cogitatiōes male: et pure sermo pulcritudinis firmabitur ab eo. Conturbat domū suā qui sectat auaritiam: qui autē odit munera viuet. Per misericordiā et fidem purgāt̄ peccata: per timorē autē dñi declinat omnis a malo. Mens iusti meditabit obedientiam: os impioz redundat malis. Longe est dñs ab impijs: & orationes iustoz exaudiet. Lux oculoz letificat animā: fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite: in medio sapientiū cōmorabit. Qui abicit disciplinā despicit animā suā: ḡ autē acquiescit increpatiōnibz possessor ē cordis. Timor dñi disciplina sapientie: & gloriam precedit humilitas.

Hominis est animā ꝑparare: et dñi gubernare linguā. Omnes vie hominū patent oculis eius: spiritū ponderatoꝝ est dñs. Reuela dño opera tua: et dirigent cogitatiōnes tue. Vniuersa propter semetipm operatus ē dñs: impiū ḡ ad diem malū. Abhominatio dñi ē omnis arrogās: etiā si manꝰ ad manū fuerit nō ē innocēs. Initium vie bone facere iusticiā: acceptior est apud deū magis ḡ immolare hostias. Misericordia et veritate redimit iniquitas: et in timore domini declinat a malo. Cū placuerint dño vie hominis: inimicos quoqz eius cōuertet ad pacem. Melior est parū cū iusticia: ḡ multi fructꝰ cū iniquitate. Cor hominis disponit viā suā: sed dñi est dirigere gressus eius. Diuinatio in labijs regis: in iudicio nō errabit os eius. Pōdus et statera iudicia dñi sūt: et opera eius omnes lapides sculi. Abhominabiles regi qui agūt impie: quoniā iusticia firmat solium. Voluntas regū labia iusta: qui recta loquit diligetur. Indignatio regis nūcij mortis: et vir sapiens placabit eū. In hilaritate vultꝰ regis vita: et clementia eius quasi imber serotinus. Possidē sapientiā quia auro melior est: et acquire prudentiā ꝙa preciosior est argento. Semita iustorū declinat mala: custos animē sue seruat viam suā. Cōtinuē precedit superbia: et ante ruinā exaltabit spiritus. Melius est humiliari cū mitibz: ḡ diuidere spolia cū superbis. Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in dño beatus est. Qui sapiēs ē corde: appellabit prudēs: et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite intuentibꝰ possidētis: doctrina stultoz fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius: & labijs eius adder graciā. Fauus mellis compositio verba: dulcedo anime sanitas ossiū. Est via que videt homini recta: et nouissima eius

ducūt ad mortē. Anīma laborantis laborat sibi: quia cōpulit eū os suū. Vir iniquus fodit malū: et in labijs eius ignis ardescit. Homo peruersus suscitat lites: et uerbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicū suū: et ducit eū per uiā non bonā. Qui annuit oculis cogitat prauа: mordēs labia sua perficit malū. Corona diuitiarū senectus: que in uijs iustitie reperietur. Melior est patiens uiro forti: et qui dominat animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinū sed a dño temperant. xvij

Melior ē buccella sicca cū gaudio: q̄ dom⁹ plena uictimis cū iurgio. Seruus sapiens dñabitur stultis filijs: et inter frēs hereditatem diuidet. Sicut ignis ꝓbatur argentū et aurū ramino: ita corda probat dñs. Malꝰ obedit lingue inique: et fallax obtemperat labijs mendacibs. Qui despicit pauperē exprobrat factori eius: et qui in ruina lētat alterꝰ nō erit impunitꝰ. Corona senūm filij filiorū: et gloria filiorū pr̄s eorū. Non decēt stultū uba composita: nec principē labiū mentiri eus. Gemma gratissima gratiā oīb⁹ pr̄stolātis: quocūq; se uerterit prudenter intelligit. Qui celat delictū querit amicicias: qui altero sermone reperit separat federatos. Plus proficit correctio apud prudentē: q̄ centū plage apud stultū. Semper iurgia querit malus: angelꝰ aūt crudelis mittet contra eū. Expedit magis urse occurrere raptis fetibs: q̄ fatuo confidēti sibi i stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis: nō recedet malū de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorū: et anteqū iudicā cōtumeliā iudiciū deserit. Et qui iustificat impiū: et q̄ cōdemnat iustū: abhominabilis ē uterq; apud deū. Quid ꝓdest stulto habere diuitias: cū sapiēciā emere nō possit? Qui altā facit domū suā q̄rit ruinā: et qui cuitat discere incidet in malū. Omni tempore diligit qui amicꝰ est: et frater in angustijs cōprobat. Stultꝰ homo plaudet manibs suis: cū spondet pro amico suo. Qui meditat discordias diligit rixas: et qui exaltat os suū q̄rit ruinā. Qui pueri cordis est nō inuenit bonū: et qui uertit linguā incidet in malū. Stultus est stultus in ignominiā suā: sed nec pater i fatuo letabitur. Animꝰ gaudēs etatē floridam facit: spiritus tristis siccat ossa. Munera de sinu impiꝰ accipit: ut peruertat semitas iudicij. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorū in finibs terre. Ira patris filij stulti: et dolor matris que genuit eū. Non est bonū damnū inferre iusto: nec percutere principē qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est: et ꝓ frōdi spiritꝰ uir eruditus. Stultus q̄ si tacuerit sapiēs reputabit: et si compresserit labia sua intelligēs. xviij

Occasiones q̄rit qui uult recedere ab amico: omni tpe erit exprobrabilis. Non recipit stultꝰ uerba prudentie: nisi ea dixeris que uersantur i corde eius. Impius cū in profundū uenerit peccatoꝝ cōtemnit: sed sequit eum ignominia et exprobriū. Aqua profunda et ore uiri: et torrens redundans fons sapiētie. Accipere psonā impij in iudicio nō est bonū: ut declines a ueritate iudicij. Labia stulti miscent se rixis: et os eius iurgia quorat. Os stulti cōtritio eius: et labia ipsius ruina anime eius. Uerba biliguis sūt simplicia: et ipsa pertingunt usq; ad

interiora uentris. Pigrū decipit timor: anime aūt effeminatoꝝ cluribus. Qui mollis et dissolutꝰ ē in opere suo: frater est sua ope dissipatis. Turris fortissima nome dñi: ad ipsā currit iustus et exaltabit. Substātia diuitis urbs roboris eius: et quasi murꝰ ualidus circūdans eū. Antecēdit contritionē exaltatur cor hominis: et antecēdit gloriā humiliat. Qui prius rōnē audiat stultus se esse demōstrat: et confusione dignū. Spiritꝰ uiri sustentat infirmitatē suā: spiritū uero ad iracundum facilē quis poterit sustinere? Cor prudentis possidebit scientiā: et auris sapientiū q̄rit doctrinā. Donū hominis dilatat uiam eius: et ante principes spaciū ei facit. Iustus prior est accusator sui: uenit amicꝰ eius et inuestigabit eū. Cōtradictiones cōprimit sors: et inter potentes q̄ diuidicat. Frater qui adiuuat a fre quasi ciuitas firma: et iudicia quasi uectes urbium. De fructu oris uiri replebit uenter eius: et genimina labioꝝ ipsius saturabit eū. Mors et uita in manibs lingue: qui diligūt ea comedent fructus eius. Qui inuenit mulierē bonā inuenit bonū: et hauriet iocunditatem a dño. Qui expellit mulierē bonā expellit bonū: qui autem tenet adulteram stultus ē et insipiens. Cū obsecrationibus loquitur pauper: et diues effabitur rigide. Uir amicabilis ad sociecatem: magis amicus erit q̄ frater. xix

Melior est pauper qui ambulat i simplicitate sua: q̄ diues torquens labia sua et insipiens. Ubi nō est sciēnia anime nō est bonū: et qui festin⁹ est pedibus offendet. Stultitia hominis supplantat gressus eius: et contra dēū fremet animo suo. Diuitē addūt amicos plurimos: a paupere aūt et hij quos habuit separantur. Testis falsus nō erit impunitꝰ: et qui mendacia loquit nō effugiet. Multi colūt ploniā potētis: et amicꝰ est oīm dantiū. Fratres hois pauperis odērunt eū: insup et amici eius recesserūt ab eo. Qui tantū uerba sectat nichil habebit: qui aūt possessor est mentis diligit animā suā: et custos prudētie inueniet bona. Falsus testis non erit impunitꝰ: et qui loquit mendacia pibit. Non decēt stultū diuitie: nec seruum dñari principibs. Doctrina uiri per patientiā noscitur: et gloria eius est iniqua pterire. Sicut fremitꝰ leonis ita et regis ira: et sicut ros sup herbā ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus: et rixe iugiter ptillātia litigiosa mulier. Domꝰ et diuitie dantꝰ a parentibs: a dño aūt propria uxor prudens. Pigredo immittit soporē: et aīa dissoluta esuriet. Qui custodit mandatū custodit animā suam: qui aūt negligit uiā suā mortificabitur. Fenerator dño qui miserē pauperis: et uicissitudinē suā reddet ei. Erudi filiū tuū ne desperes: ad interfectionē aūt eius ne ponas animā tuā. Qui enī impatiens est sustinebit damnū: et cū rapuerit aliud apponet. Audi filiū et suscipe disciplinā: ut sis sapiens in nouissimis tuis. Multe cogitationes in corde uiri: uolūtas aūt dñi in eternū ꝓmanebit. Homo indigens misericors est: et melior est pauꝑ iustꝰ q̄ uir mendax. Timor dñi ad uitam: et in plenitudine cōmorabitur absq; uisitatione pessimi. Abscondit piger manū suā sub ascella: nec ad os suū applicat eā. Percutiente flagellato stultꝰ sapiencior erit: si autem corripueris

sapiẽtem intelliget sapiãtiã. Qui affligit patrẽ z fugit matrẽ: ignominiosus erit z infelix. Mon cesses audire fili doctrinam: nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudiciũ: et os impiorũ devorat iniquitatem. Parata sũt derisoribus iudicia: z mallei percutientes stultorũ corporibus. xx

Luxuriosa res vinũ: et tumultuosa ebrietas. Quicũq; his delectatur nõ erit sapiens. Sicut rugitus leonis ira et terror regis: qui provocat ũ peccat i aiam suã. Honor ẽ hominj qui separat se a rõtentionibus: omnes aũt stulti miscent contumelijs. Propter frigus pigre arare voluit: mẽdicabit ergo estate z nõ dabit illi. Sicut aqua profunda sic consiliũ in corde viri: sed homo sapiẽs exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur: virũ aũt fidelẽ quis inueniet? Justꝰ qui ambulat in simplicitate sua: beatos post se filios relinquit. Rex qui sedet in solio iudicij: dissipat omne malum i intuitu suo. Quis potest dicere mundũ ẽ cor meũ: purꝰ sũ a peccato? Pondꝰ et põdus: mẽsura et mẽsura: utrumq; abhoiabile ẽ apud deũ. Et studijs suis intelligẽ puer: si munda et recta sunt opa eius. Aurẽ audienẽ et oculũ videtem: dñs fecit utrũq;. Noli diligere somnũ: ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos: z saturare panibus. Malũ est malũ ẽ: dicit omnis emptor: et cũ recesserit tũc gloriabitur. Est aurũ et multitudo gemmaꝝ: vas aurẽ preciosũ labia scientie. Tolle vestimentũ ei⁹ qui fideiussor extitit alieni: et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suauis ẽ hominj panis mendacij: z postea implebitur os ei⁹ calculo. Cogitationes consilijs roborantur: et gubernaculis tractãs sunt bella. Et qui revelat misteria: et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua: ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri: extinguet lumen ei⁹ in mediis tenebris. Hereditas ad quã festinat i principio: in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddã malum pro malo: expecta dominũ et liberabit te. Abhoiatio est apud deũ pondus et pondus: statera dolosa nõ est bona. A dño dirigunt gressus viri. Quis aute hominũ intelliget poterit viam suã? Ruina est hominj devotare sanctos: et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens: et inducat super eos fornicẽ. Lucerna dñi spiraculũ hominis: que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roborat clementia thronꝰ eius. Exultatio iuuenũ fortitudo eorũ: et dignitas senum canities. Livor vulneris abstergit mala: et plage in secretioribus ventris. xxj

Sicut divisiones aquarũ ita cor regis in manu dñi: quocumq; voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dñs. Facere misericordiã et iudicium magis placet deo q̃ victime. Exaltatio oculoꝝ ẽ dilatatio cordis: lucerna impioꝝ peccatũ. Cogitationes robusti semp in abundantia: omnis autem piger semp in egestate est. Qui cõgregat thesauros lingua mendacij vanus et excors est: z impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena ẽ a deo: qui aũt mundus est rectũ opꝰ ei⁹. Melius est sedere in angulo domatis: q̃ cũ muliere litigiosa et i domo cõmuni.

Anima impij desiderat malũ: non miserebit proximo suo. Multato pestilente sapiẽtior erit parvulus: et si docetur sapiẽs sumet sciẽtiã. Excogitat iustus de domo impij: ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suã ad clamorẽ pauperis: z ipe clamabit z nõ exaudiet. Munꝰ abscondit⁹ extinguit iras: z donũ i sinu indignationẽ maximã. Gaudiũ iusto ẽ facere iudiciũ: et pavor operantibus iniquitatẽ. Vir qui erraverit a via doctrine: in cetu gigantũ cõmorabit. Qui diligit epulas i egestate erit: qui amat vinũ et pinguia nõ ditabit. Pro iusto dabitur impi⁹: z pro rectis iniquꝰ. Melꝰ est habitare in terra deserta: q̃m cũ muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleũ in habitaculo iusti: et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequit iustitiã z misericordiam: inuenier vitã et iustitiã z gloriã. Civitatẽ fortiũ ascendit sapiẽs: destruxitq; robur fiducie eius. Qui custodit os suum z linguã suã: custodit ab ãgustijs aiam suã. Superbus z arrogãs vocatur indoctꝰ: qui in ira operat superbiã. Desideria occidũt pigrũ: noluerunt enim quicq; manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuet z nõ cessabit. Hostie impiorũ abhominabiles: q̃ offerunt ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriã. Vir impius protervire obfirmat vultũ suũ: q̃ autem rectus est corrigit viã suã. Nõ est sapiẽtia: nõ est prudẽtia: nõ ẽ consiliũ contra dñm. Equus paratꝰ ad diem belli: dñs aũt salutẽ tribuit. xxij

Melius est nomẽ bonũ q̃ divitie multe: sup argentũ enim et aurũ gra bona. Divites z pauper obviaverũt sibi: vtriusq; operator est dñs. Callidꝰ videt malũ et abscondit se: innocens pertransijt et afflictꝰ est damno. Finis modestie timor dñi: divitie et gloria et vita. Arma et gladij in via supbi: custos autem aie sue longe recedit ab eis. Proverbium est adolescens iuxta viã suã: etiã cũ senuerit nõ recedet ab ea. Dives pauperibus imperat: z q̃ accipit mutuũ servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatẽ metet mala: z virga ire sue consumabit. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur: de panibs enim suis dedit pauperi. Victoriã et honorem acquiret qui dat munera: animam enim auferet accipientiũ. Eice derisorẽ et exibit cũ eo iurgiũ: cessabũtq; cause et cõtumelie. Qui diligit cordis mundiciã: propter graciã labioꝝ suoꝝ habebit amicũ regem. Oculi dñi custodiũt sciẽtiã: et supplantant verba iniqui. Dicit piger: leo ẽ foris: in medio platearũ occidẽdus sum. Fovea profunda os aliene: cui iratꝰ est dominꝰ incidet in eã. Stultitia colligata est in corde pueri: et virga discipline fugabit eã. Qui calumniat pauperẽ ut augeat divitias suas: dabit ipe divitibus et egebit. Fili mi inclina aurẽ tuã: et audi verba sapientiũ. Appone autem cor ad doctrinã meam: que pulcra erit tibi cũ servaveris eã in ventre tuo. Et redũdabit in labijs tuis: ut sit in dño fiducia tua. Unde et ostendã eã tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibs et sciẽtia: ut ostenderem tibi firmitatẽ et eloquia veritatis: respondere ex eis illis: qui miserunt te. Nõ facias violentiam pauperi quia pauper est: neq; cõteras egenũ in porta: quia iudicabit dñs causam eius: et configet eos qui confixerũt aiam ei⁹.

Moli esse amicus homini iracundo
neq; ambules cū viro furioso: ne forte discas semitas eius: et sumas scandalū aīme tue. Moli esse cū his qui defigūt manus suas: et qui vades se offerunt pro debitis. Si ergo nō habes unde reddas: quid causę est ut tollat operimētū de capite tuo? Me trāsgredia-
ris terminos āntiquos: quos posuerunt
patres tui. Vidisti virū velocē i opere suo:
coram regibus stabit: nec erit ānte ignobiles.

Quādo sedis ut comedas? xxiij
cū principe: diligenter attende q̄
sint apposita ante faciem tuā: et statue
cultrū in gutture tuo: si tamen habes
in potestate aīmā tuā. Ne desideres
de cibis eius: i quo est panis mendacij.
Moli laborare ut diteris: sed prudēcie
tue pone modū. Ne trigas oculos tuos
ad opes quas nō potes habere: quia
facient sibi pēnas quasi aquile: et vola-
bunt in celū. Ne comedas cū homine
invido et ne desideres cibos eius: quī i
similitudinem arioli et cōiectoris estimat
q̄ ignorat. Comede et bibe dicet
tibi: et mens eius non est tecū. Cibos
quos comederas evomes: et perdes
pulcros sermones tuos. In auribus
insipientiū ne loquaris: q̄a despicient
doctrinā eloquij tui. Ne attingas par-
vulorū terminos: et agrū pupillorū ne
introeas. Propinquus enī illorū fortis
est: et ipse iudicabit contra te causā illorū.
Ingrediat ad doctrinā cor tuū: et au-
res tue ad verba scientie. Moli subtra-
here a puero disciplinā: si enī percusseris
eū virga: nō morietur. Tu virga percu-
ties eū: et aīmā eius de inferno liberabis.
Fili mi si sapiens fuerit animus tuus
gaudebit tecū cor meū: et exultabunt
renes mei cū locuta fuerint recta labia
tua. Nō emuletur cor tuū peccatores: sed in
timore dñi esto tota die: quia habebis
spem in novissimo: et p̄stolatio tua
nō auferetur. Audi fili mi et esto sapi-
ens: et dirige in via aīmū tuū. Moli
esse in conviviis potatorum: nec in
commessationibus eorum qui carnes
ad vescendū conferūt: quia vacantes
potibꝫ et dantes symbola cōsumētur:
et vestiet pannis dormitatio. Audi
patrē tuū qui genuit te: et ne cōtemna-
ris cū senuerit mater tua. Veritatē eme: et
noli vendere sapientiā et doctrinā et in-
telligentiā. Exultat gaudio pr̄ iusti:
qui sapientē genuit lętabit̄ i eo. Gau-
deat pater tuus et mater tua: et exulter
qui genuit te. Prebe fili mi cor tuum
michi: et oculi tui vias meas custodi-
ant. Fovea enī profunda est meretrix:
et puteus angustus aliena. Insidiat̄
in via quasi latro: et quos incautos
invenerit interficiet. Cui ve cui? patri
ve-cui rixe-cui fovee-cui sine causa vul-
nera: cui suffusio oculoꝝ? Nōne his
qui cōmorant i vino et studēt calicibꝫ
eporādis? ne inuearis vinū quādo
flaueſcit: cū splenduerit i vitro color ei?
Ingredit blāde et in novissimo mor-
debit ut coluber: et sicut regulus vene-
na diffundet. Oculi tui videbūt extra-
neas: et cor tuū loquitur perversa. Er-
eris sicut dormiens in medio mari: et
quasi sopitus gubernator amisso clau-
no: et dices. Verberauerūt me sed nō do-
lui: traxerūt me: et ego nō sensi. Quādo
evigilabo: et rursus vina reperiam?

Ne emuleris viros xxiiij
malos nec desideres esse cū eis:
quia rapinas meditat̄ mens eoꝝ: et
fraudes labia eoꝝ loquūtur. Sapiētia
edificabit̄ dom?: et prudentia roborа-
bitur. In doctrina replebūtur cellaria:
omni substātia p̄ciosa et pulcerrima.

Vir sapiens fortis est et vir doctus
robustus et valid?: quia cū dispositi-
one initur bellū: et ecce salus ubi mul-
ta cōsilia sunt. Excelsa stulto sapientia:
in porta nō aperiet os suū. Qui cogi-
tat mala facere: stult? vocabit̄. Cogi-
tatio stulti peccatū est: et abominatio
hoīm detractor. Si desprauatus lapsus
in die angustie: imminuet̄ fortitudo
tua. Erue eos qui ducūtur ad mortē:
et qui trahunt̄ ad interitū liberare ne
cesses. Si dixeris vires nō suppetunt:
qui inspector est cordis ipse intelligit et
scrutator aīe tue nichil fallit: reddetq;
homini iuxta opera sua. Comede fili
mi mel q̄a bonū est: et favus dulcissimus
gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie
anime tue: quā cū inveneris habebis
in novissimis spem: et spes tua non
peribit. Ne insidieris et p̄ter impieta-
tem in domo iusti: neq; vastes requiē
eius. Septies enī in die cadet iustus
et resurget: impij aut̄ corruet̄ in ma-
lum. Cū ceciderit inimic? tuus ne gau-
deas et in ruina ei? ne exultet cor tuū:
ne forte videat dom?? et displiceat ei:
et auferat ab eo iram suā. Ne contem-
deris cū pessimis nec emuleris impios:
quoniā nō habebit futurorū spē mali:
et lucerna impioꝝ extinguetur. Time
dñm fili mi et regē: et cū detractoribus
nō cōmiscearis. Quoniā repente con-
surget ydibꝫ eoꝝ: et ruinam utriusq;
quis novit. Iter q̄ sapiētibꝫ. Cognos-
cere ylonā in iudicio nō est bonum.
Qui dixit impio iust? es: maledicēt
eis p̄ple: et detestabunt̄ eos tribus. Qui
arguūt cū laudabūtur: et super eos
veniet benedictio. Labia deosculabit̄:
q̄ recta verba rōdet. Prepara foris opꝰ
tuū: et diligēter exerce agrū tuū: et postea
edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximū tuū: ne lacē
quēq; labijs tuis. Ne dicas quomō
faciet michi sic faciā ei: et reddā unicui-
q; scōm opus suū. Per agrū hominis
pigri trānsiui: et per vineā viri stulti. Et
ecce totū repleuerāt urticē: et operuerāt
superficiē eius spine: et maceria lapidū
destructa erat. Quod cū vidissem po-
sui in corde meo: et exemplo didici disci-
plinam. Usquequo piger dormies:
usquequo de somno cōsurges? parū
inquā dormies: modicū dormitabis:
pauxillū manꝰ cōseres ut quiescas et
veniet ubi quasi cursor egestas tua: et
mendicus ysti vir armat?. Hec quoq;
parabole salomonis q̄s transtulerūt
viri ezechie regis iuda. xxv.

Gloria dei est celare verbū: et gla
regū inuestigare sermonē. Celū
sursū et terra deorsū: et cor regū inscru-
tabile. Aufer rubiginē de argento: et
egredietur vas purissimū. Aufer impie-
tatē de vultu regis: et firmabit̄ iustitia
thron? ei?. Ne gloriis apparens cor-
rege: et in loco magnorū ne steteris.
Melius est enī ut dicat̄ tibi ascende huc:
q̄m ut humilieris coram principe. Que vi-
derunt oculi tui ne p̄cipias in iurgio ci-
to: ne postea mutare nō possis cum
dehonestaueris amicū tuū. Causam
tuā tracta cū amico tuo: et secretū extra-
neo ne reveles: ne forte insultet tibi cū
audieris: et reprobrare nō desinet. Gra
et amicicia liberāt: quas tibi serua: ne
reprobrabilis fias. Mala aurea in
lectis argēteis: qui loquit̄ verbū i tpe
suo. In auris aurea et margarita ful-
gens: qui arguit sapienter et aurē obe-
dientē. Sicut frig? nivis i die messis:
ita legat? fidelis ei qui miserit eum:
animam ipsius requiescere facit. Nu-
bes et ventus et pluvie nō sequentes:

vir gloriosus et promissa nō cōplens.
Patientia lenit̄ principē: et lingua mollis confringet duritiā. Mel inuenisti: comede qđ sufficit tibi: ne forte satiatꝰ euomas illud. Subtrahe pedē tuū de domo proximi tui: nequando satiatꝰ oderit te. Iaculū et gladius et sagitta acuta: homo qui loquit̄ cōtra proximū suū falsū testimoniū. Dens putridꝰ et pes lassus: qui sperat super infidēli in die angustie: et auferet pallium in die frigoris. Acetū in nitro: qui cātat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno: ita tristicia viri nocet cordi. Si esurierit inimicꝰ tuꝰ cibā illū: si sitit da ei aquā bibere. Prunas enī cōgregabis super caput eius: et dñs reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluuias: et facies tristis linguā detrahentē. Melꝰ ē sedere in angulo domatis: q̄m cū muliere litigiosa et in domo cōmuni. Aqua frigida aīe sitienti: et nūcius bonus de terra longinqua. Fons turbatꝰ pede et vena corrupta: iustꝰ cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multū nō est ei bonū: sic qui scrutator est maiestatis opprimet a gl̄a. Sicut urbs patēs et absq; muro: ita vir q̄ nō potest i loquēdo cohibere spiritū suū.

Quomodo nix i estate xxvi
et pluuie in messe: sic indecens ē stulto gl̄a. Sicut auis ad alia transuolās: et passer quolibet vadens: sic maledictū frustra prolatū i quēpiā supercadet. Flagellū equo et chamus asino: et virga in dorso imprudentiū. Ne rñdeas stulto iuxta stulticiā suā: ne effici aris ei similis. Respōde stulto iuxta stulticiā suā: ne sibi sapiens esse videat. Claudus pedibꝰ et iniquitatē bibens: qui mittit verba per nuncium

stulti. Quomō pulcras stultꝰ habet claudus labias: sic indecēs est in ore stultoꝝ parabola. Sicut q̄ mittit lapidem i acerui mercurij: ita q̄ tribuit insipienti honorem. Quomō si spina nascatur in manu temulēti: sic parabola in ore stultorum. Iudicū decernit causas: et qui imponit stulto silentiū iras mitigat. Sicut canis qui reuertit ad vomitū suū: sic imprudēs qui iterat stulticiā suā. Vidisti hominem sapientē sibi videri: magis illo spem habebit insipiens. Dixit piger leo est in via: et leena in semitis. Sicut ostium vertit̄ in cardine suo: ita piger in lectulo suo. Absondit piger manus sub ascella sua: et laborat si ad os suum eas cōuertere. Sapientior sibi stultus videt̄: septē viris loquētibus sententias. Sicut qui apprehendit auribꝰ canum: sic qui trāsit et irascitur cōmixtꝰ rixe alteri9. Sicut noxius ē qui mittit sagittas et lanceas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo: et cū fuerit deprehensus dicet ludens feci. Cū deficerit lignum extinguet̄ ignis: et sublato susurrone subtrahet̄ iurgia cōquiescunt. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem: sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis q̄si simplicia: et ipsa pertranſiūt ad intima ventris. Quomō si argēto fordido ornare velis vas fictile: sic labia tumentia cū pessimo corde sociata. Labijs suis intelligit̄ inimicꝰ: cū in corde meditabitur dolos. Quādo submiserit vocem suā ne credideris ei: quoniā septē nequitie sūt in corde illi9. Qui operit odiū fraudulēter: reuelabit̄ malicia eius i cōcilio. Qui fodit foueā incidet in eā: et q̄ voluit lapidē reuertet̄ ad eū. Lingua fallax nō amat veritatem et

os lubricū operat̄ ruinas. xxvii
Ne gloriaris in crastinū: ignorās quid superuenturus pariat dies. Laudet te alienꝰ et nō os tuū: extraneꝰ et nō labia tua. Grauis est lapis et onerosa arena: sed ira stulti utroq; grauior. Ira nō habet misericordiam: nec erumpens furor: et impetū cōtra stantis spiritus ferre quis poterit? Melior ē manifesta correptio: q̄ amor ab scōditꝰ. Meliora sunt vulnera diligentis: q̄ fraudulenta oscula odientis. Anima saturata calcabit fauum: et aīa esuries etiā amarum p dulci sumet. Sicut auis quā migrās de nido suo: sic vir qui dereliquit locū suū. Unguēto et variis odoribꝰ delectat̄ cor: et bonis amici consilijs anima dulceoratur. Amicū tuū et amicū patris tui ne dimiseris: et domū fratris tui ne ingrediaris i die afflictionis tue. Melior ē vicinꝰ iuxta: q̄ frater procul. Fude sapiēter fili mi et lenitica cor meū: ut possis exprobrātē tibi sermonē. Astutꝰ videns malū abscondit̄ se: parauli trānseūntes sustinuerūt dispendia. Tolle vestimentū eiꝰ qui spopondit pro extraneo: et pro alienis aufer ei pignus. Qui būdicit proximo suo voce grādi de nocte consurgens: maledictiō similis erit. Tecta yemalantia in die frigoris et litigiosa mulier cōparant̄. Qui retinet eam q̄si qui ventū teneat: et oleū dextre sue euocat. Ferū ferro exacuitur: et homo exacuit faciē amici sui. Qui seruat ficū comedet fructū eius: et qui custos est dñi sui glorificabit̄. Quomō in aquis resplendet vultꝰ prospicientiū: sic corda hominū manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio nunq̄ replentur: similiter et oculi hominū insatiabiles. Quomō probat̄ i cōflatorio argentū

et in fornace aurū: sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquirit mala: cor autē recti inquirit scientiā. Si cōtuderis stultū i pila quasi tipsanas feriente desuper pilo: nō auferetur ab eo stultitia eiꝰ. Diligenter agnosce vultū pecoris tui: tuosq; greges considera. Non enī habebis iugiter potestatem: sed corona tribuet̄ tibi in generatione et generationē. Apta sūt prata et apparuerūt herbe virētes: et collecta sunt fena de montibꝰ. Agni ad vestimentū tuum: et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos et in necessaria domus tue: et ad victum ancillis tuis. xxviii
Fugit impius nemine persequente: iustꝰ autem quasi leo confidens ablq; terrore erit. Propter peccata terre multi principes eiꝰ: et per hominis sapientiā et loq; scientiā q̄ dicunt̄ vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes: similis ē imbri vehementi i quo parat̄ fames. Qui derelinquit legē laudant impiū: qui custodiunt succedunt̄ contra eū. Viri mali non cogitant iudiciū: qui aut̄ inquirunt dñm animaduertūt omnia. Melior est pauper ambulās in simplicitate sua: q̄ dives prauis itineribꝰ. Qui custodit legē fili9 sapiens est: qui aut̄ comissatores pascit cōfundit patrē suum. Qui congregat diuitias usuris et fenore liberali: in pauperes cōgregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eiꝰ erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala in interitu suo corruet: et simplices possidebunt bona eiꝰ. Sapiēs sibi videt̄ vir diues: pauper autē prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorū multa gloria est: regnantibus impijs ruine hominū.

Qui abscondit scelera sua nõ dirigẽ:
qui autẽ cõfessus fuerit ⁊ reliquerit ea
misericordiam consequẽ. Beat⁹ homo q̃
semp est pauid⁹: qui uero mentis est
dure corruet in malũ. Leo rugiens et
ursus esuriẽs: princeps impius sup
pꝛm pauperẽ. Dux indiges prudẽ
tia multos opprimet pꝛ calumniam:
qui autẽ odit auariciã longi fient dies
eius. Homĩẽ qui calumniat aĩe
sanguinẽ eius: fugiẽs usq; ad lacũ fugerit
nemo sustinet. Qui ambulat simpli
citer salu⁹ erit: qui pueris gradit uiꝫ
corrider suos. Qui operat terã suam
saciabit panib⁹: qui autẽ sectat otiũ
replebit egestate. Vir fidelis multum
laudabitur: qui autẽ festinat ditari
nõ erit innocens. Qui cognoscit in iu
dicio faciẽ nõ bene facit: iste et pro bu
cella panis deserit ueritatem. Vir qui
festinat ditari ⁊ alijs inuidet: ignorat
q̃ egestas superuenet ei. Qui corripit
hominẽ gratiã postea inueniet apud
eũ: magis q̃ ille qui per linguę blãdi
menta decipit. Qui subtrahit aliquid
a patre suo uel a matre et dicit pꝛ nõ
esse peccũ: particeps homicide est. Qui
se iactat et dilatat iurgia cõcitat: qui
uero speꝛat in dño saluabit. Qui cõfi
dit in corde suo stultus est: qui autem
gradit sapienter ipe laudabitur. Qui
dat paupi nõ indigebit: qui despicit
deprecantẽ sustinebit paupiã. Cũ surre
xerint impij abscõdent hoies: cũ illi pe
rierit multiplicabũtur iusti.

xxix

Viro qui corripientẽ dura ceruice
cõtemnit repentin⁹ ei superuenet
interit⁹: et cũ sanitas nõ sequetur. In
multiplicatione iustoꝝ letabit vulg⁹:
cũ impij sumpserit principatũ gemet
pplus. Vir qui amat sapientiã letifi
cat pr̃m suũ: qui autẽ nutrit scortum
perdet substanciã. Rex iust⁹ erigit terã:
vir auarus destruet eam. Homo qui
blãdis fictisq; sermonibꝫ loquit amĩ
co suo: rete expandit gressibꝫ eius. Pec
cantẽ uirũ iniquũ inuoluet laqueus:
et iust⁹ laudabit atq; gaudebit. Sci
uit iust⁹ causã pauperũ: impi⁹ igno
rat sapientiã. Homines pestiferi dissi
pant ciuitat: sapientes uero auertũt
furorẽ. Vir sapiẽs si cũ stulto contẽ
derit: siue iracat siue rideat nõ inue
niet requiẽ. Viri sanguinũ oderunt
simplicẽ: iusti autẽ querũt animã ei⁹.
Totũ spiritũ suũ pferet stult⁹: sapiens
differt et reseruat in posterum. Prin
ceps qui libenter audit uerba mendacij:
omnes ministros hꝫ impios. Pauper
et creditor obuiauerũt sibi: utriusq; il
luminator est dñs. Rex qui iudicat i
ueritate pauper: thron⁹ ei⁹ in eternũ firꝫ
mabitur. Virga atq; correptio tribuit
sapientiã: puer autẽ qui dimittit vo
luntati sue cõfundit matrem suã. In
multiplicatione impioꝝ multiplica
buntꝫ scelera: et iusti ruinas eorũ uide
bunt. Erudi filiũ tuũ ⁊ refrigerabit te:
et dabit delicias aĩe tue. Cũ pphetia
defecerit dissipabitur pplus: qui uero
custodit legẽ beat⁹ est. Seruus uerbis
nõ potest erudiri: quia nõ dicit intelli
git et rndere cõtemnit. Vidisti hoiem
uelocẽ ad loquendũ: stultitia magis
speranda est q̃ illi⁹ correctio. Qui delicate
a puericia sua nutrit seruũ suũ: postea
sentiet eũ cõtumacẽ. Vir iracund⁹ pro
uocat rixas: et qui ad indignandũ
facilis est erit ad peccandũ proclivior.
Superbũ sequit humilitas: et humi
lem spiritu suscipiet gloria. Qui cum
fure participat odit animã suã: adiu
rantẽ audit et nõ indicat. Qui timet
hominẽ cito corruet: qui speꝛat i dño

sublevabitur. Multi requirũt faciem
principis: et iudiciũ a dño egreditur
singulorũ. Abhominant̃ iust⁹ virũ
impiũ: ⁊ abhominatur impij eos qui
in recta sunt uia. Verbũ custodiens
filij⁹ extra ydiotismum erit.

xxx

Verba cõgregantis filij vomẽtis.
Visio quã locut⁹ est vir cũ quo
est deus et qui deo secũ morãt̃ consor
tat⁹ ait. Stultissim⁹ sũ virorũ: ⁊ sapi
entia hominũ nõ ẽ mecũ. Nõ didici
sapientiã: et noui scientiã sanctorum.
Quis ascendit in celũ atq; descendit?
Quis cõtinuit spiritũ i manibꝫ suis?
Quis colligauit aquas quasi i uestimẽto?
Quis sustitauit oĩes terminos terre?
Quod nomẽ ei⁹: et quod
nomẽ filij⁹ eius si nosti? Omnis sermo
dei ignit⁹: clipeus est omnibꝫ sperantibus
in se. Ne addas quicq̃ verbis
illi⁹ et arguaris: inueniarisq; mẽdax.
Duo rogaui te: ne deneges michi an
teq̃ moriar. Vanitatem et uiã menda
cia longe fac a me. Mendicitatem
et diuitias ne dederis michi. Tribue
tantũ victui meo necessaria: ne forte
saciat⁹ illiciar ad negandũ ⁊ dicam:
quis est dñs: aut egestate compulsus
furer ⁊ periurem nomẽ dei mei. Ne accu
ses seruũ ad dñm suũ: ne forte maledi
cat tibi et corruas. Generatio q̃ patri
suo maledicit: et q̃ mri sue nõ benedicit.
Generatio que sibi mũda uidetur: et
tamen nõ ẽ lota a sordibꝫ suis. Gene
ratio cui⁹ excelsi sunt oculi: et palpebre
ei⁹ in alta subrecte. Generatio q̃ pro
dentibꝫ gladios habet et cõmandit
molaribꝫ suis: ut comedat inopes de
terra: et pauperes ex hominibꝫ. San
guisuge due filie: dicentes affer af
fer. Tria sunt insatiabilia: ⁊ quartũ
qđ nũq̃ dicit sufficit. Infernus et os
vulue et terra q̃ nõ saciat aquã: ignis
vero nũq̃ dicit sufficit. Oculum qui
subsannat patrẽ et qui despicit partũ
matris sue: suffodiãt eũ corui de tor
rentibꝫ: et comedãt eũ filij aq̃le. Tria
sunt difficilia michi: et quartũ penit⁹
ignoro. Viã aquile in celo: viã colu
bri sup petrã: viã nauis in medio ma
ri: et viã viri in adolescentia. Talis ẽ
et uia mulieris adultere que comedit:
et tergẽs os suũ dicit. Non fui operata
malũ. Per tria mouet terra et quartũ
quod nõ potest sustinere. Per seruum
cũ regnauerit: per stultũ cũ saturatus
fuerit cibo: ⁊ p odiolã mulierẽ cũ i ma
trimoniũ fuerit assũpta: et p ancillã
cũ fuerit heres dñe sue. Quatuor sunt
minima terre: et ipa sũt sapientiora
sapientibus. Formice pls infirmus:
qui pparãt in messe cibũ sibi. Iepusculus pleb⁹ invalida: qui collocat in
petra cubile suũ. Regẽ locusta nõ habet:
et egredit uniũsa per turmas. Stellio
manibꝫ nititur: et morat̃ in edibus
regis. Tria sunt q̃ bene gradiũtur: et
q̃rtũ qđ incedit feliciter. Leo fortissimus
bestiarũ: ad nullũ pauebit occursum.
Gallus succinct⁹ lũbos suos: ⁊ aries:
nec est rex qui resistat ei: et qui stultus
apparuerit postq̃ eleuat⁹ est in sublime.
Si tu intellexisti: ori tuo imposuisti
manũ. Qui autẽ fortiter premit ubera
ad eliciendũ lac: exprimit butirũ: et q̃
vehemẽter emũgit: elicit sanguinẽ: et
q̃ provocat iras producit discordias.

Verba lamuelis regis.

xxxi

Visio qua erudiuit eum mat̃
sua. Quid dilecte mi? quid dilecte ute
ri mei: quid dilecte votoꝝ meoꝝ? Ne
dederis mulieribꝫ substanciã tuam: et
diuitias tuas ad delendos reges. Non
regibus o lamuel: non regibꝫ dare

vinū: quia nullū secretū ē ubi regnat ebrietas. Ste forte bibāt et obliuiscantur iudicioꝝ: ⁊ mutet causā filioꝝ pauperis. Date siceram merentibus: et uinū his qui amaro sūt animo. Bibant et obliuiscant egestatis sue: et doloris sui nō recordent amplius. Aperi os tuū muto: et causis omniū filioꝝ qui pertranseūt. Aperi os tuū: decerne quod iustū est: et uindica inopē et pauperē. Aleph. Mulierē fortē quis inueniet? procul et de ultimis finibꝫ pretiū eius. Bech. Cōfidit in ea cor uiri sui: ⁊ spolijs non indigebit. Gimel. Reddet ei bonū ⁊ nō malū: omnibꝫ diebꝫ uite sue. Delech. Quesiuit lanā et linū: et operata est cōsilio manuū suarū. He. Facta est quasi nauis institoris: de lōge portās panē suū. Vau. Denocte surrexit: dedit̄q; predā domesticis suis: ⁊ cibaria ancillis suis. Zay. Cōsiderauit agrū et emit eū: de fructu manuū suarꝫ plātauit uineā. Hech. Accinxit fortitudine lumbos suos: et roborauit brachiū suū. Thech. Gustauit ⁊ uidit quia bona est negociatio eius: nō extinguet in nocte lucerna eius. Ioth. Manū suā misit ad fortia: et digiti eius apprehenderūt fusū. Caph. Manum suā aperuit inopi: ⁊ palmas suas extendit ad pauperē. Lamech. Nō timebit domui sue a frigore niuis: omnes enī domestici eius uestiti sunt duplicibꝫ. Mem. Stragulatā uestē fecit sibi: byssus ⁊ purpura uestimentū eius. Nun. Nobilis in portis uir eius: quādo sederit cū senatoribꝫ terre. Samech. Sindonē fecit et uēdidit: et cingulū tradidit chananeo. Ayn. Fortitudo ⁊ decor indumentū eius: et ridebit in die nouissimo. Phe. Os suū aperuit sapiēter: et lex clemētie in lingua eius. Sade. Cōsiderauit semitas domꝰ sue: ⁊ panē otiosa non comedit. Coph. Surrexerunt filij eius ⁊ beatissimā prędicauerūt: uir eius ⁊ laudauit eā. Res. Multe filie congregauerūt diuitias: tu supergressa es uniuersas. Syn. Fallax gratia et uana est pulcritudo: mulier timens dñm ipsa laudabit̄. Thau. Date ei de fructu manuū suarū: ⁊ laudēt eā in portis opa eius.

Incipit prologus in ecclesiasten

Omnīū me ante hoc fere quinquennīū · cū adhuc rome essem et ecclesiasten laude blesille legerē ut eā ad contemptū mūdi huiꝰ puocarē et omne quod in mūdo cernere putarem esse ꝓ nichilo rogatū ab ea: ut ī more cōmentariolī obscura quęq; dissererē: ut ablatꝰ me posset intelligere que legebar. Itaq; qm̄ in procinctu nr̄i operis subita morte subtracta est: et ubi non meruim⁹ o paula et eustochiū ralem uite nr̄e habere cōsortē: tanto uulnere cūcti percussi obmutuim⁹: nūc in bethleem positꝰ: augustiore uidelicet cuitate: ⁊ illiꝰ memorie ⁊ uobis reddo qđ debeo. Hoc breuiter āmonēs qđ nullius auctoritatē secuꝰ lū: sed de hebreo trāslatos maxime septuaginta interpretū cōsuetudinī me coaptauī: ī hijs dūtaxat q̄ nō mulū ab hebraicis discrepabant. Iudā aquile q̄ ⁊ hymachi ⁊ theodocionis recordat⁹ sū: ut nec nouitate nimia lectoris studiū deterreremus: nec rursū ꝺra ꝺcientiā meā fonte mutatis omisso: opinionū riuulos ꝺsectarer.

Explicit prologus incipit liber ecclesiastes

Verba ecclesiastes filij dauid regis ihrslm. Vanitas uanitatum dixit ecclesiastes: uanitas uanitatū ⁊ omnia vanitas. Quid habet amplius homo de uniuerso labore suo quo laborat sub sole? Generatio pterit et generatio aduenit: terra aut̄ in eternū stat. Oriē sol et occidit: et ad locū suū reuertit: ibiq; renascens gyrat per meridiē: et flectitur ad aquilonē. Lustrans uniuersa in circuitu pgit spiritꝰ: ⁊ in circulos suos reuertit. Omnia flumina intrant in mare: et mare non redundat. Ad locum unde exeūt flumina reuertuntur: ut iterū fluāt. Cūcte res difficiles: non potest eas homo explicare ꝛmone. Nō saturat̄ oculꝰ uisu: nec auris auditu impleť. Quid est qđ fuit? Ipm qđ futurū est. Quid est qđ factū ē? Ipm qđ fiendū ē faciendū. Nichil sub sole nouū: nec valet quisquā dicere: ecce hoc recens ē. Iam enī p̄cessit in seculis: que fuerūt ante nos. Nō est priorū memoria: sed nec eorū quidē que postea futura sūt erit recordatio apud eos qui futuri sūt ī nouissimo. Ego ecclesiastes fui rex israhel in ihrslm: et ꝓposui in animo meo q̄rere et inuestigare sapiēter de oīnibus que fiūt sub sole. Hāc occupatiōnē pessimā dedit deus filijs hoīm: ut occuparent̄ in ea. Vidi que fiūt cuncta sub sole: et ecce uniuersa uanitas et afflictio spiritꝰ. Peruersi difficile corrigunt̄: et stultoꝝ infinitus est numerꝰ. Locut⁹ sum in corde meo dicēs. Ecce magnꝰ effectus sum et ꝓfecti oēs sapiētia q̄ fuerunt ante me in ihrslm et mens mea cōtemplata ē multa sapiēter et didici: dedi cor meū ut scirē prudentiā atq; doctrinam: erroresq; et stultitiā. Et agnoui q̄ ī hijs q̄ esset labor ⁊ afflictio spiritꝰ: eo q̄ ī multa sapiētia multa sit indignatio: et q̄ addit scientiā addit ⁊ laborē.

Dixi ego in corde meo. Vadā ꝛ et affluā deliciis: et fruar bonis. Et vidi q̄ hoc esset vanitas. Risum reputaui errore: et gaudio dixi. Quid frustra decipis? Cogitaui ī corde meo abstrahere a uino carnē meā · ut animum meū trāsferē ad sapientiā doctrinamq; stultitiā: donec uiderē qđ esset utile filijs hoīm: quo facto opus est ibi sole numero dierum uite sue. Magnificaui opera mea. Edificaui mihi domos et plātaui uineas: feci ortos et pomeria et consaui ea cūcti generis arboribus: et extruxi mihi piscinas aquaꝝ ut irrigarē siluā lignoꝝ germinantium. Possedi seruos ⁊ ancillas: multāq; familiā habui: armenta q̄ ⁊ magnos ouiū greges: ultra omnes q̄ fuerūt ante me ī ihrslm. Congregaui mihi argentū et auꝝ: et substantias regū et ꝓuinciaꝝ. Feci mihi cātores et cātatrices et delicias filioꝝ hoīm: scyphos et urceolos in ministerio ad uina fundēda: et supergressus sū opibꝫ omnes qui ante me fuerunt in ihrslm. Sapiētia q̄ perseuerauit mecū: ⁊ omnia q̄ desiderauerūt oculi mei nō negaui eis: nec prohibui cor meū quin omni uoluptate frueret̄: et oblectaret se ī hijs que p̄parauerā. Et hāc rapui ꝓ parte mea: si uterer labore meo. Cūq; me conuertissem ad uniuersa opera q̄ fecerāt manꝰ mee · et ad labores in quibus frustra sudauerā: uidi in omnibꝫ uanitatē et afflictionē animi: et nichil permanē sub sole. Trāstui ad contemplandam sapientiā: erroresq; et stultitiam. Quid est inquā homo: ut sequī possit regē factorē suū? Et vidi q̄ tantū ꝓcederet sapiētia stultitiā: quantū differt lux a tenebris. Sapiens oculi in capite ei⁹: stultꝰ in tenebris ambulat. Et didici q̄ unꝰ utriusq; esset interitus: ⁊ dixi in corde meo. Si unus et stulti et

meus occasus erit: quid mihi ꝓdest
ꝙ maiorē sapiētiæ dedi operā? Iocu-
lusq; cū mēte mea: animaduerti ꝙ hoc
ꝛ eſſet vanitas. ſſnō enī erit memoria
sapiētis sicut ꝛ stulti in perpetuū: ꝛ
futura ꝓa obliuione cūcta pariter ope-
rient. ſſSic morīē doct⁹ similiter ut indoct⁹:
ꝛ idcirco reduxit me vite mee tedium
mala vniuersa esse sub sole: ꝛ cuncta
vanitatē ꝛ afflictionē spīrie⁹. Cursus
detestat⁹ sum omnē industriā meam
qua sub sole studiosissime laboraui:
habitur⁹ hæredē post me: quē ignoro
vtrū sapiēs an stult⁹ futur⁹ sit: ꝛ do-
minabit̄ in laboribz meis quibus de-
sudaui ꝛ sollicit⁹ fui. Et ē quicq; tam
vanū? Vnde cessaui: renūciauitq; cor
meū vltra laborare sub sole. ſſIam cū
ali⁹ laboret in sapiētia ꝛ doctrīna ꝛ
sollicitudine: homini ocioso quetā
dimittit. Et hoc ꝛ vanitas: ꝛ magnū
malū. Quid enī prodest homini de
vniuſlo labore suo ꝛ afflictione spīrī-
tus: qua sub sole cruciat⁹ est? Cuncti
dies ei⁹ doloribz ꝛ erumnis pleni sūt:
nec per noctē mente requiescit. Et hoc
nōne vanitas ē? ſſNōne melī⁹ ē come-
dere ꝛ bibere: ꝛ ostendere anime sue
bona de laboribz suis? ꝛ hoc de ma-
nu dei ē. Quis ita devorabit ꝛ delici⁹
affluet ut ego? Homini bono in cō-
spectu suo dedit deus sapiētiā ꝛ scien-
tiā ꝛ intelligentiam: peccatori autem
dedit afflictionem ꝛ curā superfluam:
ut addat ꝛ congreget ꝛ tradat ei qui
placuit deo. Sed ꝛ hoc vanitas est:
ꝛ cassa sollicitudo mentis. iij

Omnia temp⁹ habēt: ꝛ suis spaciis
transeūt universa sub celo. Tem-
pus nascēdi: ꝛ tempus moriendi. Tem-
pus plātandi: ꝛ tempus euellendi quē
plantatū est. Tempus occidendi: ꝛ tps
sanandi. Tempus destruendi: ꝛ tempus
ędificādi. Tempus flendi: ꝛ tps ridendi.
Tempus plāgendi: ꝛ tps saltādi. Tem-
pus spargendi lapides: ꝛ tps colligēdi.
Tempus amplexandi: ꝛ tps longe fieri
ab amplexibz. Tempus acquirendi: ꝛ
tps perdendi. Tempus custodiendi: ꝛ tps
abiciendi. Tempus scindendi: ꝛ tempus
cōsuendi. Tempus tacendi: ꝛ tempus lo-
quendi. Tempus dilectionis: ꝛ tps odij.
Tempus belli: ꝛ tps pacis. Quid habet
amplius homo de labore suo? Vidi
afflictionē quā dedit deus filijs hoīm:
ut distendant̄ in ea. Cūcta fecit bona
in tpe suo: ꝛ mundū tradidit disputa-
tioni eorū: ut non inueniat homo
opꝰ quod operatus est deus ab initio
usq; ad finē. Et cognoui ꝙ non esset
melius nisi lętari: ꝛ facere bene in vita
sua. Omnis enī homo qui comedit
ꝛ bibit: ꝛ videt bonū de labore suo:
hoc donū dei est. Didici: ꝙ cūcta ope-
ra que fecit deus: perseuerēt in perpetuū.
ſſNon possum⁹ eis quicq; addere nec
auferre: que fecit deus ut timeat̄. Qđ
factū est: ipm ꝓmanet. Que futura sūt
iam fuerūt: ꝛ deus instaurat ea quē abiit.
Vidi sub sole in loco iudicij impietā-
tem ꝛ in loco iustitię iniquitatē: ꝛ dixi
in corde meo. Justū ꝛ impiū iudicabit
dēus: ꝛ tps omnis rei tūc erit. Dixi in
corde meo de filijs hoīm: ut probaret
eos deꝰ: ꝛ ostenderet similes esse bestijs.
Idcirco unꝰ interit⁹ est hoīs ꝛ iumen-
torū: ꝛ equa utriusq; cōditio. Sicut
morit̄ homo: sic ꝛ illa morīunt̄. Si-
militer spirāt omnia: ꝛ nichil habet
homo iumēto amplius. Cūcta subiacēt
vanitati: ꝛ omnia pgūt ad unū locū.
De terra facta sunt: ꝛ in terrā pariter
reūertunt̄. Quis nouit si spiritꝰ filiorū
adam ascendat sursum: ꝛ si spiritus

iumentorū descendat deorsū? Et deprehendi
nichil esse melius nisi lętari hoīem in ope
suo: ꝛ hāc esse partē illi⁹. Quis enī eum
adducet: ut post se futura cognoscat.
Verti me ad alia: ꝛ vidi iiij
calumnias q̄ sub sole geunt̄: ꝛ
lacrimas innocentiū ꝛ neminē cōso-
latorē: nec posse resistere eoz violentie
cōtrariorū auxilio destitutos. Et laudaui
magis mortuos q̄ viuentes: ꝛ feliciorē
utroq; iudicaui qui necdū natus est:
nec vidit mala q̄ sub sole fiūt. Rursū
contemplat⁹ sū oēs labores hoīm:
ꝛ industrias animaduerti patere inui-
die proximi. Et in hoc ergo vanitas:
ꝛ cura superflua est. Stultus cōplicat
manꝰ suas: ꝛ comedit carnes suas
dicens. ſſMelior ē pugillus cū requie:
q̄ plena utraq; manu cū labore ꝛ affli-
ctione animi. Cōsiderās reperi ꝛ aliā
vanitatē sub sole. Vnus est ꝛ secundū
nō habet nō filiū nō frātrē: ꝛ tamē la-
borare nō cessat: nec saciant̄ oculi eius
divitijs: nec recogitat dicēs. Cui labo-
ro: ꝛ fraudo animā meā bonis? In
hoc ꝙ vanitas ē: ꝛ afflictio pessima.
ſſMelius est ergo duos esse simul: q̄ unū:
habēt enī emolumentū societatis sue.
Si unꝰ ceciderit: ab altero fulciet̄. Ve
soli: quia cū ceciderit nō habet subleuā-
tē se. Et si dormierit duo: fouebun-
tur mutuo. Vnꝰ quomō calefiet? Et
si quispiā ꝓualuerit cōtra unū: duo
resistunt ei. Funiculus triplex difficile
rūpitur. ſſMelior est puer pauꝑ ꝛ sapi-
ens rege seni ꝛ stulto: qui nescit ꝓuidē
in posterū: nō de carcere catheniisq; in-
trādū quis egrediat̄ ad regnū: ꝛ alius
nat⁹ in regno inopia cōsumat̄. Vidi
cūctos viuētes: qui ambulāt sub sole
cū adolescente secūdo: qui cōsurget ꝓ
eo. Infinit⁹ numer⁹ est ꝓli omniū q̄
fuerūt ante eū: ꝛ qui postea futuri
nō lętabunt̄ in eo. Sed ꝛ hoc vanitas:
ꝛ afflictio spīrit⁹. Custodi ꝓdē tuū in-
grediens domū dei: ꝛ appropinqua
ut audias. ſſMelius enim melior ē obe-
dientia q̄ stultorum victime: qui ne-
sciunt quid faciunt mali. v

Ne temere quid loquaris: neq; cor
tuū sit velox ad ꝓferendū sermo-
nem coram deo. Deus enī in celo ꝛ tu
super terrā: idcirco sint pauci sermones
tui. ſſStultas cansas secunt somnia: ꝛ
in multis sermonibz inueniet̄ stultitia.
Si qđ vouisti deo: ne moreris reddere.
Displicet enī ei infidelis ꝛ stulta pro-
missio. Sed quodcūq; voueris reddē.
ſſMultoq; melius est nō vouere: q̄ post
votū ꝓmissa nō reddere. ſſNe dederis
os tuū ut peccare facias carnem tuā:
neq; dicas coram angelo nō ē ꝓuiden-
tia: ne forte iratꝰ dēus cōtra sermones
tuos dissipet cūcta opera manuū tuarū.
Vbi multa sūt somnia plurime sunt
vanitates: ꝛ tu omnes timuerī. Tu
vero deū time. Si videris calumnias
egenoꝝ ꝛ violenta iudicia ꝛ subuerti
iustitiā i ꝓuincia: nō mireris super hoc
negocio: q̄a excelso excelsior est alius:
ꝛ super hos quoq; eminentiores sunt
alij: ꝛ insuꝑ universe terre rex imperat
seruienti. Auarꝰ nō implebit pecunia:
ꝛ q̄ amat divitias: fructū non capiet
ex eis. Et hoc ergo vanitas. Vbi multe
sunt opes: multi ꝛ qui comedunt eas.
Et quid ꝓdest possessori: nisi ꝙ cernit
divitias oculis suis? Dulcis ē somnus
operāti sive parū sive multū comedat:
saturitas aut̄ divitis nō sinit eū dormi-
re. Est ꝛ alia infirmitas pessima:
quā vidi sub sole. Divitie conseruate
in malū dñi sui. Pereūt enī: i afflictio-
ne pessima. Genuerit filiū: q̄ i summa

egrediat vir. Sicut egressus ē nud⁹ de vtero matris sue sic reuert̄: ⁊ nichil auferet secum de labore suo. ℳiserabilis prorsus infirmitas. Quō venit: sic reuertet. Quid ergo p̄dest ei q̄ laborauit inuētū? Cūctis diebus vite sue comedit ī tenebris ⁊ ī curis multis: ⁊ ī erumna atq; mestitia. Hoc itaq; visū est michi bonū: ut comedat quis ⁊ bibat: ⁊ fruatur letitia ex labore suo: quo laborauit ipe ſb sole numero dieꝝ vite sue: quas dedit ei de⁹: ⁊ hec ē pars illi⁹. Et omni hominī cui dedit de⁹ diuitias atq; substantiā: potestatemq; ei tribuit: ut comedat ex eis: et fruat parte sua et letet de labore suo: hoc ē donum dei. ℳon enim satis recordabitur dieꝝ vite sue: eo q̄ de⁹ occupet delitijs cor ei⁹. vj

Est et aliud malū quod vidi sub sole: et quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias et substantiā ⁊ honorē ⁊ nichil deest aīe sue ex omnibꝫ q̄ desiderat: nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo: sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiā centū liberos et vixerit multos annos: et plures dies etatis habuerit ⁊ anima illi⁹ nō vsq; bonis substātie sue: sepulturaq; careat: de hoc ego pronūcio q̄ melior illo sit abortiuus. Frustra enī venit ⁊ p̄git ad tenebras: et obliuione delebit nomē eius. ℳō vidit solē: neq; cognouit distantiā boni et mali: etiā si duobꝫ milibꝫ annis vixerit: ⁊ nō fuit gratus bonis. ℳōne ad vnū locū properāt omnia: omnis labor hois in ore ei⁹: sed aīa ei⁹ nō implebit. Quid habet amplius sapiens a stulto: et quid pauper nisi ut p̄gat illuc vbi est vita? ℳelius ē videre quod cupias: quā desiderare quod nescias. Sed ⁊ hoc vanitas est: et p̄sumptio spiritꝰ. Qui futurus est: iam vocatū est nomē eius: et scit q⁹ homo sit et nō possit cōtra fortiorē se in iudicio cōtendere. Verba sunt plurima: multāq; in disputādo habētia vanitatē.

Quid necesse est homini vij maiora se querere: cum ignoret quid cōducat sibi ī vita sua numero dieꝝ peregrinationis sue: et tpe quod velut umbra p̄terit? Aut quis ei poterit indicare: ſd̄ post eū futurū sub sole sit? ℳelius est nomē bonū q̄ vngenta p̄ciosa: ⁊ dies mortis die nativitatis. ℳelius est ire ad domū luctꝰ: q̄ ad domū conuiuij. In illa enī finis cūctoꝝ āmonet hoīm: ⁊ viuēs cogitat quid futurū sit. ℳelior est ira risu: quia per tristitiā vultus corrigit animꝰ delinquentis. Cor sapientū ubi tristitia ē: et cor stultoꝝ ubi letitia. ℳelius est a sapiēte corripi q̄ stultoꝝ adulatione decipi: q̄a sicut sonitꝰ spinaꝝ ardentiū sub olla: sic risus stulti. Sed ⁊ hoc vanitas. Calumnia cōturbat sapientē: et perdet robur cordis eius. ℳelior est finis oratiōis: q̄ principiū. ℳelior est patiēs arrogāte. ℳe ius velox ad irascendū: quia ira ī sinu stulti requiescit. ℳe dicas: quid putas causē est q̄ priora tp̄ora meliora fuere q̄ nūc sunt. Stulta est enī huiusmodi interrogatio. Vtilior ē sapiētia cū diuitijs: et magis p̄dest videntibus solē. Sicut enī protegit sapiētia: sic protegit pecunia. Hoc autē plus habet eruditio et sapientia: q̄ vitam tribuit possessori suo. Considera opera dei: q̄ nemo possit corrigere quē ille despexerit. In die bona fruere bonis: et malā diē precaue. Sicut enī hāc fecit et illā fecit deus: ut nō inueniat homo contra eū iustas querimonias. Hec q̄ vidi in diebꝫ vanitatis mee. Iust⁹ perit in iustitia sua: et impi⁹ multo viuit tpe in malicia sua. ℳoli esse iust⁹ multū: neq; plus sapias q̄ necesse est ne obstupescas. ℳe impie agas multū: ⁊ noli esse stult⁹: ne morieris in tpe nō tuo. Bonū est te sustentare iustū: sed ⁊ ab illo ne subtrahas manū tuā: quia qui timet deum nichil negligit. Sapiētia confortauit sapientē: super decē principes ciuitatis. ℳō est enī homo iust⁹ in terra: q̄ faciat bonū et nō peccet. Sed et cūctis sermonibꝫ q̄ dicunt. ℳe accommodes cor tuū: ne forte audias seruū maledicentē tibi. Scit enī cōscientia tua: quia et tu crebro maledixisti alijs. Cuncta tentaui in sapientia. Dixi. Sapiēs efficiar: et ipa lōgi⁹ recessit a me multo magis q̄ erat. Et alta profunditas: quis inueniet eā? Lustraui universa animo meo: ut scirem et cōsiderarē et quererem sapientiā et rationē: et ut cognoscerē impietatē stulti et errorē imprudentiū. Et inueni amariorē morte mulierē: que laqueus venatorū est: et lagena cor ei⁹. Vincula sunt manus illi⁹. Qui placet deo effugiet illā: qui autē peccator est rapietur ab illa. Ecce hoc inueni dixit ecclesiastes: unū ⁊ alterū: ut inuenirem rationē quā adhuc querit aīa mea: et nō inueni. Virū de mille unū reperi: mulierē ex omnibꝫ non inueni. Solūmodo hoc inueni: q̄ fecerit deus hominē rectū: et ipse se infinitis miscuerit q̄stionibꝫ. Quis talis ut sapiēs ē: Et q̄s cognouit solutionē rei? Sapientia hominis lucet viij in vultu ei⁹: et potentissimus faciē illi⁹ cōmutabit. Ego os regis obserua: et p̄cepta iuramēti dei. ℳe festines recedere a facie ei⁹: neq; ymmaneas in opere malo: quia omne q̄d voluerit faciet: et sermo illi⁹ potestate plenus est. ℳec dicere ei quisquā potest: quare ita facis. Qui custodit p̄ceptū: nō experietur quicq̄ mali. Tempus ⁊ respōsionē cor sapientis intelligit. Omni negotio tps est et opportunitas: et multa hois afflictio quia ignorat p̄terita: et futura nullo scire potest nūcio. ℳō est ī hois potestate p̄hibere spiritū: nec habet potestatē ī die mortis: nec simile quiescere in quēte bello: neq; saluabit impietas impiū. Omnia hec cōsideraui: ⁊ dedi cor meū in cūctis operibꝫ q̄ fiūt sub sole. Interdū dñatur homo homini ī malum suū. Vidi impios sepultos: qui etiā cū adhuc viuerent: in loco sancto erāt: et laudabant ī ciuitate ſli iustorum operū. Sed et hoc vanitas ē. Et cū quia nō profert cito cōtra malos sententia: absq; timore ullo filij hoīm perpetrāt mala. Ex tamē peccat ex eo q̄ centies facit malū et per patientiam sustentatur: ego cognoui q̄ erit bonū timentibꝫ deū: qui verentur faciē eius. ℳō sit bonū impio nec prolongent dies ei⁹: sed quasi umbra transeāt: qui nō timet faciē dñi. Est et alia vanitas q̄ fit sup terrā. Sūt iusti quibus mala proueniūt quasi opera egerit impioꝝ: et sunt impij qui ita securi sunt: quasi iustoꝝ facta habeāt. Sed et hoc vanissimū iudico. Laudaui igit̄ letitiā: q̄ nō esset homini bonū sub sole: nisi q̄ comederet et biberet atq; gauderet: et hoc solū secum auferret de labore suo: omnibꝫ diebus vite sue quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meū ut scirē sapientiā: et intelligerē distinctionē q̄ versat in terra. Est homo qui diebꝫ et noctibꝫ somnū nō capit oculis. Et intellexi: q̄ oīm operū dei nullā possit

homo inuenire racionē eoz que fūt
sub sole: z quāto plus laborauerit ad
querendū tanto mīº inueniat mīº.
Etiā si dixerit sapiēs se nosse: nō pote-
rit reperire. Omnia hec tractaui in cor
de meo: ut curiose intelligerem. ij

Sunt iusti atq; sapientes: et opa
eoz i manu dei. Et tamē nescit ho-
mo utz amore an odio dignº sit: sed
ōia i futuz seruāt incerta: eo º uniuer-
sa eque euenīāt iusto z impio: bono z
malo: mūdo z immūdo: immolāti ui-
timas: z sacrificia cōtemnenti. Sicut
bonº sic peccatoz: ut periurus sit ille
qui uez dīerat. Hoc est pessimū inter
omnia que sub sole fūt: quia eadem
cunctis euenīūt. Vnde z corda filioz
hominum implentur malicia et con-
temptu in uita sua: et post hec ad infe-
ros deducent. Nemo est q̄ semp uiuat:
et qui huiusmodi ra habeat fiduciā.
Melior est canis uiuº leone mortuo:
uiuentes enim sciūt se esse morituros:
mortui uero nichil nouerunt āplius.
Nec habent ultra mercedē: quia obli-
uioni tradita ē memoria eoz. Amoz
quoq; et odiū z inuidie simul perierūt:
nec habent partē in hoc seculo: z i ope
quod sub sole geritᵉ. Vade ergo z come-
de in leticia panē tuū: et bibe cū gaudio
uinū tuū: quia deo placent opera tua.
Omni tpe sint uestimēta tua cādida:
et oleū de capite tuo nō deficiat. Perfru-
ere uita cū uxore quā diligis: cūctis di-
ebus uite instabilitatis tue: qui dati
sunt tibi sub sole omni tpe uanitatis
tue. Hec est enī pars in uita: et in labo-
re tuo quo laboras sub sole. Quod-
cunq; facere potest manº tua instāter
operare: quia nec opus nec racio nec
sapiēcia nec sciēcia erit apud inferos:
quo tu properas. Verti me ad aliud: et
vidi sub sole nec velocium esse cursū: nec
fortiū bellū: nec sapientiū panē: nec do-
ctorū diuitias: nec artificū grām: sed
tempº casumq; in omnibz. Nescit ho-
mo finē suū: sed sicut pisces capiūtur
hamo: et aues laqueo cōprehendunᵗ
sic capiūtur homines in tpe malo: cū is
extemplo superuenerit. Hāc quoq; sub
sole uidi sapiēciā: et ꝓbauī maximā.
Ciuitas parua: et pauci i ea uiri. Ve-
nit cōtra eā rex magnº z uallauit eā:
extruxitq; munitiones p gyz: et perfecta
ē obsidio. Inuentusq; ē in ea uir pau-
per et sapiēs: z liberauit urbē p sapien-
tiā suā: et nullº deinceps recordatus ē
hominis illiº pauperis. Et dicebam ego
melioreu esse sapientiam fortitudine.
Quomō ergo sapientia pauperis con-
tempta ē: z verba eius nō fūt audita?
Verba sapientiū audiunᵗ in silencio:
plus ois clamor principis inter stultos.
Melior est sapientia oīs arma bellica:
et qui i uno peccauerit multa bona perdet.

Muscę morientes perdūt suauita-
tē unguenti. Precīosior ē sapien-
cia: paruaq; gla ad tpus stultitia. Cor
sapientis in dextera eius: et cor stulti in
sinistra illius. Sed z in uia stulti ambu-
lans: cum ipe insipiens sit omnes
stultos estimat. Si spiritº potestatem
habētis ascenderit sup te: locū tuum ne
dimiseris: quia curatio faciet cessare
peccata maxima. Est malū quod ui-
di sub sole: quasi per errorem egredien
a facie principis. Positū stultū in di-
gnitate sublimi: et diuites sedere deorsū.
Vidi seruos in equis: et principes am-
bulāres sup terram quasi seruos. Qui
fodit foueā incidet in eam: et qui diffi-
pat sepem mordebit eum coluber. Qui
transfert lapides affligetur in eis: et q̄
scindit ligna uulnerabitur ab eis. Si

rentū fuerit ferrū: et hoc nō ut prius sed
hebitatū fuit: multo labore exacuēt: et
post industriā sequetur sapientia. Si
mordeat serpens in silencio: nichil eo
minº habet qui occulte detrahit. Ver-
ba oris sapientis gratia: z labia insipi-
entis ꝑcipitabūt eū. Initium verboz eius
stultitia: et nouissimū oris illiº error
pessimº. Stultº ūba multiplicat. Ignō-
rat homo quid antee se fuit: z qđ post
futurus sit ꝙs ei poterit indicare? Labor
stultoz affliget eos: qui nesciūt i urbē
pergere. Ve tibi terra cui rex est puer:
et cui principes mane comedūt. Beā
terra cui rex nobilis est: et cui prīn-
cipes uescūtur i tpe suo: ad reficiendū
et nō ad luxuriā. In pigritiis humili-
abitur cōtignatio: z i infirmitate ma-
nuū ꝑstillabit domº. In risū faciunt
panē et uinū: ut epulent bibentes. Et
pecunie obediūt omnia. In cogitati-
one tua regi ne detrahas: et in secreto
cubiculi tui ne maledixeris diuiti: qa
et aues celi portabūt uocē tuā: et qui
hās pēnas annūciabūt sermōnē. xj

Mitte panem tuū sup transeuntes
aquas: qa post multa tpa inuenies
illū. Da partes septē necnō z octo: qa
ignoras quid futurū sit mali sup terrā.
Si replete fuerit nubes: imbrē sup ter-
ram effundēt. Si ceciderit lignum ad
austrū aut ad aquilonē: in quocūq;
loco ceciderit ibi erit. Qui obſeruat ven-
tum nō seminat: z qui cōsiderat nubes
nūq; metet. Quomō ignoras que sit
via spiritus: z qua racione cōpingant
ossa in uētre pregnātis: sic nescis opa
dei qui fabricator est omniū. Mane
semina semen tuum z uespere ne ceſſet
manus tua: quia nescis quid magis
oriat hoc aut illud: z si utrūq; simul
melius erit. Dulce lumen: z delectabile
est oculis uidere solem. Si ānis multis
uixerit homo et in hijs omnibz leus
fuerit: meminisse debet tenebrosi tpis
et dieꝝ multoz: q̄ cū uenerit: uanitatis
arguent̄ preterita. Letare ergo iuuenis i
adolescentia tua: z in bono sit cor tuū
in diebz iuuentutis tue: et ambula in
uijs cordis tui: et in intuitu oculorū
tuorum: et scito q̄ pro omnibus hijs
adducet te deus in iudicium. xij

Aufer iram a corde tuo: et amoue
malicia a carne tua. Adolescen-
cia enī z uoluptas uana sunt. Memen-
to creatoris tui in diebz iuuentutis tue:
anteqū ueniat tempº afflictionis tue: z
appropinquent anni de quibz dicas:
nō michi placet. Anteqū tenebrescant
sol: z lumen: z stelle: et luna: z reuertant
nubes post pluuiā. Quādo cōmoue-
bunt custodes domº et nutabūt uiri
fortissimi: et otiose erunt molentes in
minuto numero: et tenebrescēt uidentes
per foramina: et claudēt ostia in pla-
tea i humilitate uocis molētis: z con-
surgēt ad uocē uolucris: z obsurescēt
omnes filie carminis. Excelsa quoq;
timebūt: et formidabūt i uia. Florebit
amigdalus: impinguabit locusta: et
dissipabit capparis. Quoniā ibit ho-
mo i domū eternitatis sue: z circuibūt
in platea plāgentes. Anteqū rumpat
funiculº argēteus: et recurrat uitta au-
rea: z cōteratᵉ ydria sup fontē: z cōfrin-
gatur rota sup cisternā: et reuertatur
pulus in terrā suā unde erat: et spiritus
redeat ad deū qui dedit illū. Vanitas
uanitatū dixit ecclesiastes: et omnia
uanitas. Cūq; esset sapientissimus eccle-
siastes: docuit ꝑpulū et insuper que sci-
uit: et inuestigās cōposuit parabolas
multas. Quesiuit uerba utilia: et scri-
psit sermones ueracissimos: ac ueritate

plenos. Verba sapientiū sicut stimuli: et quasi claui in altū defixi: que per magistroz cōsiliū data sunt a pastore uno. Ḥijs amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensq; meditatio · carnis afflictio est. Finem loquendi pariter oēs audiamus. Deū time: et mādata ei⁹ obserua. Hoc est omnis homo. Cuncta q̄ fiūt adducet deus in iudicium pro omni errato: sive bonum sive malum sit.

Incipiunt Cantica canticorum · j ·

Osculet me osculo oris sui. Quia meliora sunt ubera tua uino: fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomē tuū: ideo adolescentule dilexerūt te. Trahe me post te. Curremus in odore unguentorū tuoz. Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabimus et lętabimur in te: memores uberū tuorū sup̄ uinū. Recti diligūt te. Nigra sū sed formosa filie ihrusalē · sicut tabernacula cedar: sicut pelles salomonis. Nolite me considerare q̄ fusca sim: q̄a decolorauit me sol. Filij matris mee pugnauerūt cōtra me: posuerūt me custodē in vineis. Vineā meam nō custodiui. Indica mihi quē diligit aīa mea · ubi pascas ubi cubes i meridie: ne vagari incipiā post greges sodaliū tuoz. Si ignoras te o pulcerrima inter mulieres: egredere et abi post uestigia gregū: et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastoz. Equitatui meo i curribz pharaonis assimilaui te amica mea. Pulcre sunt gene tue sicut turturis: collum tuū sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi: vermiculatas argēto. Cū esset rex i accubitu suo: nardus mea dedit odorē suū. Fasciculus mirre dilectus meus michi: inter ubera mea cōmorabit. Botrus cypri dilectus meus michi: in vineis engaddi. Ecce tu pulcra es amica mea: ecce tu pulcra: oculi tui columbaz. Ecce tu pulcer es dilecte mi · et decorus. Lectulus noster floridus: tigna domoz nostraz cedrina: laquearia nostra cypressina.

Ego flos campi: et lilium conuallium. Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias. Sicut malus inter lignа siluaz: sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraueram sedi: et fructus ei⁹ dulcis gutturi meo. Introduxit me rex i cellā vinariā: ordinauit in me caritatem. Fulcite me floribus · stipate me malis: quia amore langueo. Leua ei⁹ sub capite meo: et dextera illius amplexabit me. Adiuro vos filie ihrusalem · per capreas ceruosq; campoz: ne suscitetis neq; vigilare faciatis dilectā: quoadusq; ipsa velit. Vox dilecti mei. Ecce iste venit saliens in montibz: trānsiliēs colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloq; ceruoz. En ipse stat post parietē nostrū · respiciēs per fenestras: prospiciēs per cancellos. En dilectus meus loquit michi. Surge propera amica mea · columba mea · formosa mea et veni. Jam enī hiemps transijt: imber abijt et recessit. Flores apparuerunt in terra: tps putationis aduenit. Vox turturis audita est in terra nā: ficus protulit grossos suos: vinee florentes dederūt odorē suū. Surge propera amica mea speciosa et veni: columba mea in foraminibus petre in cauerna maceriē. Ostende michi faciē tuā: sonet vox tua i auribz meis. Vox enim tua dulcis: et facies tua decora. Capite nobis vulpes parvulas: que demoliuntur vineas. Nā vinea nostra floruit. Dilectus meus michi et ego illi: q̄ pascit inter lilia: donec aspiret dies et inclinentur umbre. Reuertere: similis esto dilecte mi capree hinnuloq; cerui: super montes bether.

In lectulo meo per noctes quesiui quem diligit anima mea. Quesiui illū: et nō inueni. Surgā et circuibo ciuitatem per vicos et plateas: quesā quē diligit anima mea. Quesiui illū: et nō inueni. Inuenerūt me vigiles: qui custodiūt ciuitatē. Num quē diligit aīa mea vidistis? Paululū cū pertrāsissem eos: inueni quē diligit anima mea. Tenui eū nec dimittā: donec introducā illū in domū matris mee: et in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie ihrusalē q̄ capreas ceruosq; cāpoz: ne suscitetis neq; vigilare faciatis dilectā: donec ipsa velit. Que est ista q̄ ascendit q̄ deserti · sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris: et omnes pulueris pigmētarij? En lectulū salomonis sexaginta fortes ābiunt ex fortissimis isrl: omnes tenētes gladios: et bella doctissimi. Unusquisq; ensis sup femur suū: propter timores nocturnos · fecerūt sibi salomō de lignis libani. Columnas ei⁹ fecit argenteas · reclinatoriū aureū: ascensū purpureū: media caritate cōstrauit · propter filias ihrlm. Egredimini filie sion: et videte rex salomonē in diademate: quo coronauit illū mater sua · in die desponsationis illi⁹: et i die leticie cordis ei⁹.

Tota pulcra es amica mea: et macula nō est in te. Veni de libano sponsa mea: veni de libano veni. Coronaberis de capite amana · de vertice sanir · et hermon: de cubilibz leonū · de montibz pardorū. Vulnerasti cor meū · soror mea sponsa: vulnerasti cor meū i uno oculorū tuorū: et in uno crine colli tui. Quam pulcre sūt mamme tue soror mea sponsa. Pulciora sūt ubera tua uino: et odor unguentoz tuoz sup̄ oīa aromata. Fauus distillās labia tua sponsa: mel et lac sub lingua tua: et odor vestimētoz tuoz sicut odor thuris. Hortus cōclusus soror mea sponsa: hortus cōclusus fons signatus. Emissiones tue paradisus malogranatoz: cum pomoz fructibz. Cipri cū nardo · nardus et crocus: fistula et cinamomū cū uniuersis lignis libani: mirra et aloes cū omnibz primis unguentis. Fons ortoz puteus aquarū viuentiū: q̄ fluūt impetu de libano. Surge aquilo et veni auster: perfla ortum meum: et fluent aromata illius.

Veniat dilectus meus in ortū suū: ut comedat fructū pomoz suoz. Veni in ortū meū soror mea sponsa: messui mirrā meā cū aromatibz meis. Comedi fauum cum melle meo: bibi

vinū meum cum lacte meo. Comedite amici & bibite: & inebriamini carissimi. Ego dormio: & cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi soror mea amica mea columba mea immaculata mea: quia caput meū plenum est rore: & cincinni mei guttis noctiū. Expoliaui me tunica mea: quō induar illa? laui pedes meos: quō quos inquinabo illos? Dilectus meus misit manū suā per foramen: & venter meus intremuit ad tactū eius. Surrexi ut aperirē dilecto meo. Manus mee stillauerūt mirrā: & digiti mei pleni mirra probatissima. Pessulū hostij mei aperui dilecto meo: at ille declinauerat atq; transierat. Anima mea liquefacta est: ut dilectus loqui? est. Quesiui & non inueni illū: vocaui: & non respondit michi. Inuenerunt me custodes qui circuiēnt ciuitatem. Percusserūt me & vulnerauerūt me: tulerūt pallium meū custodes murorū. Adiuro vos filie iherusalē: si inueneritis dilectū meum ut nuncietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto: o pulcherrima mulierū? Qualis ē dilect? tu? ex dilecto: quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candid? & rubicūd?: electus ex milibz. Caput eius aurū optimum: comę eius sicut elate palmarū: nigre sicut corvus. Oculi eius sicut columbe super riuulos aquaz que lacte sūt lote: & resident iuxta fluēta plenissima. Gene illius sicut arcole aromatum: consite a pigmētarijs. Labia eius lilia distillantia mirrā primā. Manus illius tornatiles: auree: plene iacinctis. Venter eius eburneus: distinctus saphiris. Crura illius columne marmoree: q̄ fundate sunt sup bases aureas. Species eius ut libani: electus ut cedri. Guttur illius suauissimū: & tot? desiderabilis. Talis est dilect? meus: & ipse est amic? meus filie iherusalē. Quo abiit dilect? tuus o pulcherrima mulierū: quo declinauit dilect? tuus? Et quera? eū tecū. VI

Dilectus meus descendit in ortum suū ad areolā aromatū: ut pascat in ortis & lilia colligat. Ego dilecto meo: & dilect? meus michi: qui pascit inter lilia. Pulcra es amica mea: suauis & decora sicut ierusalē: terribilis ut castrorū acies ordinata. Auerte oculos tuos a me: quia ipsi me auolare fecerunt. Capilli tui sicut greges caprarū: q̄ apparuerūt de galaad. Dentes tui sicut greges ouiū: q̄ ascenderūt de lauacro. Omnes gemellis fetibz: & sterilis nō est in eis. Sicut cortex malipunicī sic gene tue: absq; occultis tuis. Sexaginta sūt regine: & octogīta cōcubine: & adolescentularum nō est numerus. Una est columba mea perfecta mea: una est matri sue: electa genitrici sue. Vidērunt eam filie & beatissimā p̄dicauerūt: regine & cōcubine laudauerūt eā. Que est ista que progredit quasi aurora consurgens: pulcra ut luna: electa ut sol: terribilis ut castrorū acies ordinata? Descendi in ortū nucū ut videre poma cōvallium: & inspicere si floruisset vinea: & germinasset malapunica. Nescaui. Anima mea cōturbauit me: propter quadrigas aminadab: revertere revertere sunamitis: revertere revertere ut intueamur te.

Quid videbis in sunamite: VII

Nisi choros castrorū? Quā pulcri sunt gressus tui in calciamētis filia principis. Iuncture femorū tuorū sicut monilia: que fabricata sūt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis: nūq̄ indigens poculis. Venter

tuus sicut acerv? tritici: vallatus lilijs. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collū tuū sicut turris eburnea: oculi tui sicut piscine in esebon: q̄ sūt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani: q̄ respicit contra damascū. Caput tuum ut carmelus: & come capitis tui sicut purpura regis? iuncta canalibus. Quam pulcra es: & q̄ decora carissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme: & ubera tua botris. Dixi. Ascendā in palmā: & apprehendā fructū eius. Et erūt ubera tua sicut botri vinee: & odor oris tui sicut odor malorū: guttur tuū sicut vinum optimū. Dignū dilecto meo ad potandū: labijsq; & dentibz illius ad ruminandū. Ego dilecto meo: & ad me cōversio ei?. Veni dilecte mi egrediamur in agrū: cōmoremur in villis. Mane surgam? ad vineas: videam? si floruit vinea: si flores fructū parturiunt: si floruerunt malapunice. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederūt odorē in portis nris. Omnia poma nova & vetera dilecte mi servavi tibi.

Quis michi det te fratrem VIII meū sugentē ubera matris mee: ut inuenīā te foris & deosculer te: & iam me nemo despiciat? Apprehendā te & ducā in domū matris mee: & in cubiculū genitricis mee. Ibi me docebis: & dabo tibi poculū ex vino condito: & mustū malorū granatorū meorū. Leua ei? sub capite meo: & dextera illius amplexabit me. Adiuro vos filie iherū: ne suscitetis neq; vigilare faciatis dilectā: donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluēs: innixa sup dilectū suū? Sub arbore malo suscitaui te. Ibi corrupta est mater tua: ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculū sup cor tuū: ut signaculum sup brachiū tuū: q̄a fortis est ut mors dilectio: dura sicut inferus emulatio. lampades ei? ut lampades ignis atq; flamarū. Aque multe nō potuerūt extinguere caritatē: nec flumina obruēt illā. Si dederit homo omnē substantiā domus sue pro dilectione: despiciet nichil despicies eā. Soror nra parua: & ubera nō habet. Quid faciem? sorori nostre: in die quādo alloquēda est? Si murus est edificem? super eū propugnacula argētea. Si ostiū ē: cōpingam? illud tabulis cedrinis. Ego mur?: & ubera mea sicut turris: ex quo facta sū coram eo? q̄si pacē reperiens. Vinea fuit pacifico: in ea: que habet pl̄os. Tradidit eā custodibus: vir affert pro fructu ei? mille argēteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici: & ducēti hijs q̄ custodiūt fructū ei?. Que habitas in ortis amici ausculta: fac me audire vocē tuā. Fuge dilecte mi: & assimilare capree hinnuloq; cervorū sup montes aromatū. Explicit cantica canticorū

Incipit liber Sapiencie. Capitu. I.

Diligite iusticiā: qui iudicatis terrā. Sentite de dō in bonitate: & in simplicitate cordis querite illū: quoniā inuenit? ab his q̄ non tentant illū: apparet autē eis qui fidem habent in illū. Peruersē enī cogitationes separant a deo: probata autē virt? corripiet insipientes. Quoniā in malivolā animā nō introibit sapiēcia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enī sanctus disciplīne effugiet fictum: & auferet se a cogitationibz q̄ sunt sine intellectu: & corripiet a supeueniente iniquitate.

Benigꝰ est enī spiritꝰ sapiētie et non liberabit maledictū a labijs suis: quīa renū illiꝰ testis est deus: et cordis illiꝰ scrutatꝰ est uerꝰ: et lingue eius auditor. Quoniā spiritꝰ dñi replenit orbē terarum: et hoc qđ cōtinet omnia sciētiā habet uocis. Propter hoc qui loquit iniqua nō potest latere: nec preteriet illū correptiōs iudicū. In cogitationibus enī impij interrogatio erit: sermonū autē illiꝰ auditio ad dñi ueniet: et ad correptionē iniquitatū illiꝰ. Quoniā auris zeli audit omnia: et tumultus murmurationū nō abscōdet. Custodite ergo uos a murmuratione: que nichil pdest: et a detractione parcite lingue. Quia sermo obscurꝰ in uacuū nō ibit: os autē qđ mentitur occidit animā. Nolite zelare mortē in errore uite uīe: neq; acquiratis ꝺditionem i operibꝫ manuū uestrarꝫ. Quoniā deꝰ mortē nō fecit: nec letatꝰ in perditione uiuorꝫ. Creauit enī ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terarum: et nō est in illis medicamentum exterminij nec inferorū regnū in terra. Justicia enī perpetua ē: et immortalis: iniustitia autē mortis acquisitō. Impij autē manibꝫ et uerbis accesserūt illā: et estimātes illā amicam defluxerunt: et sponsiones posuerūt ad illā: quoniā more ꝺignī sūt: qui sūt ex parte illiꝰ.

Dixerūt enī impij cogitantes apud se non recte. Exiguū et cū tedio est tempꝰ uite nostre: et nō est refrigerium in fine hoīs: et non est qui agnitꝰ sit reuertens ab inferis. Quia ex nichilo nati sumꝰ: et post hoc erimus tanqꝫ nō fuerimus. Quoniā fumus afflatꝰ est in naribus nostris: et sermo scintille ad cōmouendū cor nostrum. Quia extinctꝰ cinis erit corpꝰ nostrū: et spiritꝰ diffundetur tanqꝫ mollis aer. Et trānsibit uita uīa tanqꝫ uestigium nubis: et sicut nebula dissolueꝫ que fugata est a radijs solis: et a calore illiꝰ aggrauata. Et nomē nostrū obliuionē accipiet per tempꝰ: et nemo habebit memoriā operū nostrorꝫ. Umbre enī transitꝰ est tempꝰ nostrū: et non ē reuersio finis nr̄i: quīa cōsignata est: et nemo reuertit. Uenite ergo et fruamur bonis q̄ sūt: et utamur creatura tanqꝫ in iuuentute celeriter. Uino pretioso et unguentis nos impleamꝰ: et nō pteriat nos flos temporis. Coronemꝰ nos rosis antequꝫ marcescant: nullū pratū sit qđ nō pertranseat luxuria nīa. Faciamus uestrū regnū sit luxurie nostre. Ubiqꝫ relinquamꝰ signa letitie: quīa hec est pars nīa: et hec est sors nīa. Opprimamus pauperē iustū: et non parcamꝰ uidue nec ueterano: nec reuereamur canos multi temporis. Sit autē fortitudo nīa lex iustitie. Quod enī infirmū ē inutile inuenit. Circūueniamꝰ ergo iustū: quīa inutilis est nobis: et cōtrarius est operibꝫ nostris: et improperat nobis peccata legis: et diffamat in nos peccata disciplineꝫ nre. Promittit se sciētiā ꝺei habere: et filiū ꝺei se nominat. Factꝰ est nobis in traductionē cogitationū nostrarū. Grauis ē nobis etiā ad uidendū: quīa dissimilis ē aliis uita illiꝰ: et immutate sūt uie eius. Tanqꝫ nugaces estimati sumꝰ ab illo: et abstinet se a uijs nr̄is tanqꝫ ab immunditijs: et pīcat nouissima iustorum: et gloriat patrē se habere ꝺeū. Videamꝰ ergo si sermones illius ueri sint: et temptemꝰ que ueniunt illiꝰ. Si enī ē uerꝰ filius ꝺei suscipiet illū: et liberabit illū de manibꝫ cōtrarioꝝ. Contumelia et

tormento interrogemꝰ eū: ut sciamus reuerentiā eiꝰ: et probemꝰ patientiā illiꝰ. Morte turpissima cōdemnemꝰ eū. Erit enī ei respectꝰ ex sermonibꝫ illius. Hec cogitauerūt et errauerūt: excecauit enī eos malitia eoꝝ. Et nescierūt sacramenta ꝺei: nec mercedē speraverunt iustitie: nec iudicauerūt honorē aīaꝝ sanctaꝝ. Quoniā deus creauit hoīem inexterminabilē: et ad imaginē similitudinis sue fecit illū. Invidia autē ꝺiaboli mors introiuit in orbem terarū: imitantē autē illū q̄ sūt ex parte illius. Animas autem iustorum in manu ꝺei sunt: et non tanget illos tormentum mortis. Uisi sunt oculis insipientiū mori: et estimata est afflictio exitus illoꝝ. Et ab itinere iusto abierunt in exterminiū: et ꝺa a nobis est iter exterminij: illi autē sunt in pace. Et si coram hoibus tormēta passi sunt: spes illoꝝ immortalitate plena ē. In paucis uexati: in multis bene disponentur: quoniā ꝺeus tentauit eos: et inuenit illos ꝺignos se. Tanqꝫ aurū in fornace probauit illos: et quasi holocausti hostiam accepit illos: et in tempore respectꝰ illoꝝ fulgebūt: et tanqꝫ scintille in arundineto discurrēt. Judicabūt nationes et ꝺominabunt populis: et regnabit dñs illoꝝ in perpetuū. Qui cōfidunt in illo intelligent ueritatē: et fideles in dilectione acquiescēt illi: quīa donū et pax est electis eius. Impij autē secundū q̄ cogitauerūt correptionē habebūt: q̄ neglexerūt iustū: et a dño recessērūt. Sapientiā enī et disciplinā q̄ abiicit infelix ē: et uana est spes illoꝝ: et labores sine fructu: et inutilia opera eoꝝ. Mulieres eoꝝ insensate sūt: et nequissimi filij illoꝝ. Maledicta creatura eorū. Quoniā felix est sterilis et incoinquinata: q̄ nescīuit thorū in delicto. Habebit fructū in respectione animē sancte. Et spado q̄ nō operatus est per manus suas iniquitatē: nec cogitauit adūsus ꝺeū nequissima. Dabit enim illi fides ꝺonū electū: et sors in templo ꝺei acceptissima. Bonorꝫ enī laborꝫ gloriosus est fructus: et que nō cōcidat radix sapientie. Filij autē adulteroꝝ in cōsummatione erūt: et ab iniquo thoro semen exterminabit. Et si quidē lōge uite erūt: in nichilum cōputabūntur et sine honore erit novissima senectꝰ illoꝝ. Et si celerius defuncti fuerit: nō habebūt spem: nec in ꝺie agonitionis allocutionē. Statuones enī iniquē ꝺicte sūt consūmatōnis.

O quam pulcra est casta generatio cū claritate. Immortalis est enī memoria illiꝰ: quīa et apud dñm nota est et apud hoīes. Cū presens est imitantē illā: et ꝺesiderat eā: cū se eduxerit: et in perpetuū coronata triūphat: incoinquinatorū certaminū pmiū vincens. Multigena autē impiorꝫ multitudo nō erit utilis: et spuria vitulamina nō ꝺabūt radices altas: nec stabile firmamentū collocabūt. Et si ramus in tpe germinauerit: infirmiter positus a uento cōmouebūtur: et a uiolentia ventoꝝ eradicabūtur. Cōfringent enī rami imaturi summati: et fructꝰ illoꝝ inutiles et acerbi ad māducandū: et ad nichilū apti. Ex iniquis enī dñes filij q̄ nascūtur rectes sūt nequitie aduersus parentes interrogatione sua. Justus autē si morte pōcupatꝰ fuerit: in refrigerio erit. Senectus enī venerabilis ē: non diuturna: neq; numero annorū cōputata. Cani autē sunt sensus hoīs: et etas senectutis: uita immaculata. Placens ꝺeo factus dilectus: et uiuens inter peccatores translatus est. Raptꝰ est ne malitia mutaret intellectū eius:

aut ne fictio decipiat aiam illi9. Fascinatio enī nugacitatis obscurat bona: ꝛ
inconstantia cōcupiscentie transuertit
sensum sine malicia. Consummatus i
breui expleuit tpa. Placita enim
erat deo aia illi9: propter hoc properauit
educere illū de medio iniquitatū. Po-
puli aut̄ videntes ꝛ nō intelligentes.
nec ponētes nec in p̄cordijs talia: quō
gratia dei. et miscdia ē in sanctos ei9:
et respect9 sup electos illi9. Cōdemnat
aut̄ iust9 mortuus viuos impios: ꝛ
iuuent9 celerius consūmata longam
vitā iniusti. Vidēbūt enī finē sapientes:
et nō intelligēt q̄d cogitauerit de illo
deus: et q̄re munierit illū dñs. Vide-
bunt enī ꝛ cōtemnent eū: illos aut̄ de-
irridebit. Et erūt post hec decidentes
sine honore: ꝛ in cōtumelia inter mor-
tuos in perpetuū. Quoniā discrumpet
illos inflatos sine voce: ꝛ cōmouebit
illos a fundamētis: et usq ad supimū
desolabunt̄. Et erūt gemētes: et memo-
ria illoꝝ pibit. Venient in cogitatione
peccatoꝝ suoꝝ timidi: et traducēt illos
exadverso iniquitates ipsorum. Vi.

Tunc stabūt iusti in magna con-
stantia aduersus eos qui se an-
gustiauerūt: et q̄ abstulerunt labores
eorum. Videntes turbabunt timore
horribili: ꝛ mirabunt in subitatione
insperate salutis genētes pre āgustia
spiritꝰ: dicētes intra se-penitentiā agē-
tes: et pre angustia spiritus gementes.
Hij sūt quos habuim9 aliquādo in
derisum et in similitudinē improperij:
nos insensati vitā illoꝝ estimabamus
insanīā: et finē illoꝝ sine honore. Ecce
quomō cōputati sūt inter filios dei:
et inter sanctos sors illoꝝ est. Ergo er-
rauim9 a via veritatis: ꝛ iustitie lumē
nō luxit nobis: et sol intelligentie nō
est ortus nobis. Lassati sum9 in via
iniquitatis ꝛ pditionis: ꝛ ābulauim9
vias difficiles: viā aut̄ dñi ignora-
uim9. Quid nobis p̄fuit superbia: aut
diuitiaꝝ iactātia quid cōtulit nobis:
Trāsierunt omnia illa tanq̄ umbra
ꝛ tanq̄ nūcius p̄currēs. Et tanq̄ na-
uis que pertransit fluctuantē aquā cui9
cū p̄terierit non est vestigiū inuenire
neq; semita carine illi9 in fluctibꝰ: aut
auis q̄ trāuolat in aere - cuius nullū
inuenit argumentū itineris illi9: sed
tanū sonit9 alaꝝ verberās leue penn̄
et scindēs per vim itineris aere: cōmo-
tis alis trāsuolauit - et post hec nullū
signū inuenit itineris illi9: aut tanq̄
sagitta emissa in locū destinatū: diui-
sus aer continuo in se reclusus est ut
ignoret transir9 illi9: sic et nos nati
cōtinuo defuim9 esse - et virtutis quid
nullū signū valuim9 ostendere: in ma-
lignitate aut̄ nostra cōsumpti sum9.
Talia dixerūt in inferno hij q̄ peccaue-
runt: qm̄ spes impij tanq̄ lanugo ē
que a vento tollit: et tanq̄ spuma gra-
cilis que a procella dispergit: et tanq̄
fumꝰ qui a vento dissipatus est: ꝛ tanq̄
memoria hospitis unius diei p̄tereuntis.
Iusti aut̄ in perpetuū viuēt: et apud
dñm est merces eoꝝ: et cogitatio illoꝝ
apud altissimū. Ideo accipient regni
decoris et diadema speciei de manu
dñi: qm̄ dexterā suā tegit eos: et ī bra-
chio sancto suo defendet illos. Et acci-
piet armaturā zelus illi9: et armabit
creaturā ad vlcōnē inimicoꝝ. Induet
pro torace iusticiā: ꝛ accipiet p galea
iudiciū certū. Sumet scutum inexpu-
gnabile equitatē: acuet aut̄ diram in
lanceā: et pugnabit cū illo orbis ter-
rarū cōtra insensatos. Ibunt directe
emissiones fulgurū: et tanq̄ a bene

curuato arcu nubiū egredientur:
ꝛ ad certū locū insilient. Et aprosa ira
plene mittent grādines: et scandescet ī
illos aqua maris: ꝛ flumina cōcrēt
durissime. Contra illos stabit spiritus
virtutis: ꝛ tanq̄ turbo ventꝰ diuidet
illos: ꝛ ad heremū producet omnem ter-
ram iniquitatis illoꝝ: et malignitas
eorum vastabit vniuersos habitantes.

Melior est sapientia q̄m vires: et vir
prudēs magis q̄m fortis. Audite
ergo reges ꝛ intelligite: discite iudices
finiū terre. Prebete aures vos q̄ contine-
tis multitudines ꝛ placetis vobis ī
turbis nationū: qm̄ data est a dño
potestas vobis: et virtus ab altissimo:
qui interrogabit opa vestra ꝛ cogita-
tiones scrutabit̄: qm̄ cum essetis minis-
tri regni illi9 - nō recte iudicastis nec
custodistis legē iusticie: neq; secundū
voluntatē dei ambulastis. Horrende
et cito apparebit vobis: qm̄ iudicium
durissimū in his qui p̄sunt fiet. Exi-
guo enī cōceditur misericordia: potentes aut̄
potenter tormenta patientur. Nō enī
subtrahet̄ p̄sonā cuiusq; deus qui est
omniū dñator - nec verebit magnitu-
dinem cuiusq; qm̄ pusillū et magnū
ipe fecit: ꝛ equaliter cura ē illi de oībꝰ.
Fortioribus autem fortior instat cruciā-
tio. Ad vos ergo reges sūt hij sermo-
nes mei: ut discatis sapientiā: et ne ex-
cidatis. Qui enī custodierit iusticiam:
iuste iudicabunt̄: et q̄ didicerint iusta
inuenient quid respondeāt. Cōcupiscite
ergo sermones meos ꝛ diligite illos:
et habebitis disciplinā. Clara est et q̄
nunq̄ marcescit sapientia: ꝛ facile vide-
ab his qui diligūt eā: et inuenit ab
his qui querūt illā. Preoccupat qui
se cōcupiscūt: ut illis se prior ostendat
Qui de luce vigilauerit ad illam non
laborabit: assidentē enī illā foribus
suis inueniet. Cogitare ergo de illa
sensus est consūmat9: ꝛ qui vigilaue-
rit propter illā cito erit secur9. Quoniā
dignos se circuit ipa queres: et in vijs
suis ostendet se illis hilariter: ꝛ i oī
prouidētia occurret illis. Initiū enim
illi9 verissima est discipline cōcupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est:
ꝛ dilectio custodia legū illi9 est. Custo-
dire aut̄ legū consūmatio incorru-
ptionis est: incorruptio aut̄ facit esse
proximū deo. Cōcupiscentia itaq; sa-
pientie deducet ad regnū perpetuū. Si
ergo delectamini sedibus et sceptris o
reges pli: diligite sapientiā ut in per-
petuū regnetis. Diligite lumē sapien-
tie: omnes qui p̄sitis pplis. Quid est
aut̄ sapientia ꝛ quēadmodū facta sit
referā ꝛ non abscondā a vobis sacra-
menta dei: sed ab initio nativitatis
investigabo: et ponā in lucē scientiā
illi9 ꝛ nō p̄teribo veritatē: neq; cū inui-
dia tabescente iter habebo: quoniā tali9
homo nō erit particeps sapientie. Mul-
titudo aut̄ sapientiū - sanitas ē orbis
terraꝝ: ꝛ rex sapiēs - p̄s stabilimentū
est. Ergo accipite disciplinā p̄ lingue
meos: et prodesit vobis. Vii.

Omnis quidē ꝛ ego mortalis homo
similis omnibꝰ: ꝛ ex genere terre-
no illi9 qui prior factꝰ est: ꝛ in vtero
matris figurat9 sum caro: decē mēsiū
spe coagulat9 sū in sanguine - ex semi-
ne hoīs: et delectamēto somni9 conue-
niente. Et ego nat9 accepi cōmunem
aerē: et insimiliter factā decidi terram:
et primā voce similē omnibus emisi
plorās. In involumētis nutrit9 sū: ꝛ
magnis curis. Nemo enī ex regibus
aliud habuit nativitatis initiū. Vn9
ingressꝰ omniū est omnibꝰ ad vitam: et

lius exit⁹. Propter hoc optaui et datꝰ
est michi sensus: et inuocaui et uenit
in me spiritꝰ sapiēcie. Et ꝓposui illam
regnis z sedibꝫ: z diuicias nichil esse
dixi in cōparatione illi⁹. Nec cōparaui illi lapidē pciosum: quoniā omne
aurū in cōparatione illi⁹ arena est exigua: et tanq̄ lutū estimabit̄ argentū
in cōspectu illi⁹. Sup salutē et speciem
dilexi illā: z ꝓposui pro luce habere illā:
quā inextinguibile est lumē illi⁹. Uenerūt aut̄ michi oīa bona pariter
cū illa: z innumerabilis honestas p
manꝰ illi⁹. Et letatꝰ sum in omnibꝫ:
quoniā antecedebat me ista sapiēcia:
et ignorabā q̄m hoꝝ omniū mater ē.
Quā sine fictione didici: et sine inuidia cōmunico: et honestatē illius nō
abscondo. Infinit⁹ enī thesaurus est
hominibꝫ: quo q̄ usi sunt: participes
facti sūt amicicie dei: ꝓpter discipline
dona cōmendati. Michi autem det
deꝰ dicere ex sentēcia et ꝑsumere digna
hoꝝ que michi datū: q̄m ipe sapiēcie
dux est: et sapientiū emēdator. In manu enī illi⁹ et nos z sermones nostri:
et omnis sapientia z operum scientie
disciplina. Ipse enī dedit michi horū
scientiā veracē q̄ sunt: ut sciā dispositionem orbis terraꝝ z uirtutes elementoꝝ:
initiū z consūmationē z medietatem
temporū: uicissitudinū ꝓmutationes.
z consūmationes temporū: z morum
mutationes: diuisiones temporū: annī cursus: et stellaꝝ dispositiones: naturas animaliū: et iras bestiaꝝ: uim
ventoꝝ et cogitationes hoīm: differentias uirgultoꝝ z uirtutes radicum: et
quecūq̄ sunt abscondita et improuisa
didici. Omniū enī artifex docuit me
sapiēcia. Est enī in illa spiritus intelligentie sanctus unicus multiplex subtilis.
disert⁹ mobilis: incoinquinat⁹: certꝰ
suauis amās bonū: acutus: q̄ nichil
uetat benefacere: humanꝰ: benignus:
stabilis: certꝰ: securꝰ: omnē habēs uirtutē: oīa ꝓspiciens: et qui capiat
omnes spiritꝰ intelligibiles: mundꝰ.
subtilis. Omnibꝫ enī mobilibꝫ mobilior est sapiēcia. Attingit autem ubiq̄
propter suā mūditiā. Vapor est enim
virtutis dei: z emanatio quedā ē claritatis oīpotentis dei sincera: et ideo
nichil inq̄natū in eā incurrit. Candor
enī lucis eterne z speculū sine macula
dei maiestatis: z imago bonitatis illi⁹.
Et cū sit una: omnia potest: et permanens in se omnia innouat: z per nationes in aias sanctas se trāsfert. Amicos dei et ꝓphetas cōstituit. Neminē
enī diligit deus: nisi cū q̄ cū sapiēcia inhabitat. Est enī hec speciosior sole: z super omnē dispositionē stellaꝝ: luci comparata inuenit̄ prior. Illi enī succedit
nox: sapiēciā aut̄ nō uincit malicia.

Attingit ergo a fine usq̄ viij
ad finē fortiter: z disponit oīa
suauiter. Hanc amaui et exquisiui ea
a iuuentute mea: et ꝓposui sponsā michi
eā assumere: et amator facꝰ sū forme
illi⁹. Generositatē illi⁹ glorificat conuersationē habēs dei: sed z omniū dns
dilexit illā. Doctrix enī ē discipline dei:
et electrix operū illi⁹. Et si diuitie appetunt̄ in uita: quid sapiēcia locupletius
que operat oīa? Si aut̄ sensus operatur: quis horꝝ q̄ sunt magis quam
illa ē artifex? Et si iusticia q̄s diligit:
labores huiꝰ magnas habēt uirtutes.
Sobrietatē enī z prudentiā docet: et
iusticiā z uirtutē: quibꝫ utilius nichil
est in uita hominibꝫ. Et si multitudinē
scientie desiderat quis: scit ꝑterita et ea
futuris estimat: scit uersutias ꝛmoniū

et dissolutiones argumentoꝝ: signa z
monstra scit anteq̄ fiant: et eventus
temporꝫ et seculoꝝ. Proposui ergo hāc
adducere michi ad cōuiuendū: sciens
quoniā meū cōmunicabit de bonis:
et erit allocutio cogitationis: et redditꝰ
mei. Habebo ꝓter hāc claritatem ad
turbas: et honorē apud seniores. Iuuenis z acutꝰ inueniar in iudicio: et in
cōspectu potentiū admirabilis ero: et
facies principū mirabunt̄ me. Tacentem me sustinebūt: loquentē me respicient: et sermocināte me plura: manū
ori suo imponēt. Preterea habebo p
hāc immortalitatē: z memoriā eternā
hijs qui post me futuri sūt relinquā.
Disponā ꝓlos: z nationes michi edent
subdite. Timebūt me audientes reges
horrendi: et in multitudine bonꝰ videbor:
et in bello fortis. Intrās in domū meā
requiescā cū illa. Sō enī habet amaritudinē cōuersatio illius: nec tedium conuictus illi⁹: sed letitiā et gaudiū. Hec
cogitās apud me: et cōmemorans in
corde meo: quīa immortalitas est in cognatione sapiēcia: et in amicicia illius
delectatio bona: et in operibꝫ manuū
illi⁹ honestas sine defectione: et in certamine loquele illi⁹ sapiēcia: et ꝓfectus in cōmunicatione emonū ipius:
circuibā quercns: ut michi illā assumerem. Puer aut̄ eā ingeniosus z sortitus sū aiam bonā. Et cū essem magis
bonꝰ: veni ad corpus incoinquinatū. Et
ut sciui quīa aliter nō possū esse continēs
nisi deus det: z hoc ipm erat sūma sapientia scire cuꝰ esset hoc donū: adij
dominū et deprecatꝰ sum illū: et dixi
et totis precordijs meis.

Deus patrū meorū et dne misericors qui fecisti oīa verbo tuo: et sapiēcia tua cōstituisti hoīem: ut dñaret̄
creature que a te facta est: ut disponat
orbē terraꝝ in equitate et iusticia: z in
directione cordis iudiciū iudicet: da
michi sedium tuaꝝ assistricē sapientiā: z
noli me reprobare a pueris tuis: quīa
seruꝰ tuus sum ego: et filiꝰ ancille tue:
homo infirmꝰ z exiguꝰ tpis: et minor
ad intellectū iudicij et legū. Et si quis
erit consūmatꝰ inter filios hoīm: si abfuerit ab illo sapientia tua: in nichilū
cōputabit̄. Tu aut̄ elegisti me regem
ꝓli tuo: et iudicē filioꝝ tuoꝝ et filiarū.
Et dixisti me edificare templū i monte
sancto tuo: et in ciuitate habitationis
tue altare: similitudinē tabernaculi sancti
tui qd̄ ꝓparasti ab initio z tecū sapientia tua: que nouit opa tua: q̄ affuit
tūc cū orbē terraꝝ faceres: et sciebat q̄d
esset placitū oculis tuis: z quid directū
in preceptis tuis. Mitte illam de celis
sanctis tuis: et a sede magnitudinis
tue: ut mecū sit et mecū laboret: et sciā
quid acceptū sit apud te. Scit enī illa
omnia et intelligit: et deducet me in
operibꝫ meis sobrie: et custodiet me i
sua potētia. Et erūt accepta opa mea:
et dispona ꝓplm tuū iuste: z ero dignꝰ
sedium patris mei. Quis enim hominū
poterit scire consiliū dei? Aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enī mortaliū timide: z incerte
prouidētie nre. Corpꝰ enī qđ corrumpitur aggrauat aiam: z terrena inhabitatio deprimit sensū multa cogitantē.
Et difficile estimamꝰ que in terra sūt:
et que in ꝓspectu sunt inueniꝰ cum
labore. Que in celis sunt autem quis
inueniget? Sensū autem tuū quis
sciet: nisi tu dederis sapiēciā z miseris
spiritū sanctum tuū de altissimis: et si
correcte sunt semite eoꝝ q̄ sunt in terris:
et que tibi placent didicerit hoīes? Sā

per sapientiã sanati sũt quicũq; placuerunt tibi dñe a principio.

v

Ne illũ qui prim⁹ formatus est a deo pater orbis terraꝝ: cũ solus esset creat⁹ custodiuit: et eduxit illũ a delicto suo. Et eduxit illũ de limo terre: et dedit illi virtutem cõtinendi omnia. Ab hac ut recessit iniust⁹ in ira sua: per irã homicidij fraternitas deperijt. Propter qõ cũ aqua deleret terrã: sanauit iterũ sapientia: per cõtemptibile lignũ iustũ gubernãs. Nec ꝛ cõsensu malignitatis cũ se nationes repulissent ruit iustũ: ꝛ cõseruauit sine ẽrela deo: ꝛ in filijs miseriã forte custodiuit. Nec iustũ a perecuntibus impijs liberauit fugientem: descendẽte igne i pentapolim: quibus in testimoniũ nequitie fumigabũda cõstat deserta terra: et in ramo pre studẽ habentes arbores: et incredibilis anime memoria stãs figmentũ salis. Sapientiã enĩ preeuntes non tantũ in hoc lapsi sũt ut ignorarent bona: sed ꝛ insipientie sue reliquerunt hominibz memoriã: ut in hijs q̃ peccauerũt: nec latere potuisset. Sapiẽtia autẽ hos qui se obseruãt a doloribus liberabit. Nec autẽ profugũ ire fratris iustũ deduxit p vias rectas: ꝛ ostendit illi regnũ dei: et dedit illi scientiã sanctorũ. Honestauit illũ in laboribus: et cõpleuit labores illius. In fraude circumuenientiũ illũ astitit illi: et honestum fecit illũ. Custodiuit illũ ab inimicis: et a seductoribz tutauit illũ. Et certamen forte dedit illi ut vincere: et sciret quũ omniũ potior ẽ sapiencia. Nec venditũ iustũ nõ dereliquit: sed a peccatoribz liberauit eũ: descendit; cũ illo in foueã et in vinculis nõ dereliq̃t illũ: donec afferret illi sceptrũ regni: et potentiã aduersus eos q̃ cũ deprimebãt: et mendaces ostendit q̃ maculauerũt illũ: et dedit illi claritatẽ eternã. Nec populũ iustũ et semẽ sine querela liberauit a nationibz que illũ deprimebãt. Introiuit in animam serui dñi: et stetit cõtra reges horrendos in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborũ suorũ: et deduxit illos in via mirabili. Et fuit illis in velamẽto die: et i lumine stellaꝝ per noctẽ. Et trãstulit illos p mare rubrũ: ꝛ mãsuefecit illos per aquã nimiã. Inimicos autẽ illorũ demersit i mare: ꝛ ab altitudine infernorum eduxit illos. Ideo iusti tulerũt spolia impioꝝ: et decãtauerũt dñe nomẽ sanctum tuũ: et victricem manũ tuam laudauerunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum: et linguas infantium fecit disertas.

vj

Direxit opa eoꝝ in manibz pphete sancti. Per deserta q̃ non habitauerũ: et in locis deseris fecerũt tabernacula. Steterũt cõtra hostes: et de inimicis se vindicauerũt. Sitierunt: ꝛ inuocauerũt te: et data est illis aqua de petra altissima: ꝛ requies sitis de lapide duro. Per q̃ enĩ penas exhibẽt sũt inimici illoꝝ: a defectione pot⁹ sunt in eis cũ abundarẽt filij ihũ lecta sunt. Per hec cũ illis deessent: bene cũ illis actum est. Sed pro fonte quidem sempiterni fluminis humanũ sanguinem dedisti iniustis. Qui cũ minuerent in traditione infantiũ occisorũ: dedisti illis abundanter aquã inspetate: ostendẽs per hoc quã tunc fuit: quẽadmodũ tuos exaltares: et aduersarios illorũ necares. Cum enim temptati sunt: et quidẽ cum misericordia disciplinã accipientes: scierũt quẽadmodũ cũ ira iudicati impij torquenta paterentur. Hos quidem tamq̃ pater monens pbasti.

Illos autẽ tamq̃ dur⁹ rex increpãs condemnasti. Absentes enĩ et presentes similiter torquetanẽ. Duplex enĩ illoꝝ acceperat rediũ: et genitꝰ cũ memoria pterorũ. Cũ enĩ audirent per sua tormenta bene sibi agi cõmemorati sũt dñm: admirantes in finẽ exitus. Quẽ enĩ i expositione prava proiectũ deciserunt: in finẽ tuum⁹ mirati sunt. Non similiter iniustis facies: pro cogitationibz autẽ insensatis imꝑatores illoꝝ qõ quidẽ errantes colebãt mutos serpentes ꝛ bestias sup vacuas: immisisti illis multitudinẽ muroꝝ animaliũ in vindictã: ut sciret quia per que peccat quis per hec ꝛ torquet. Non enĩ impossibilis erat omnipotens man⁹ tua q̃ creauit orbẽ terrarũ ex materia inuisa immittere illis multitudinẽ ursorũ aut audaces leones aut noui generis ira plenas ꝛ ignotas bestias: aut vaporẽ ignium spirãtes aut fumi odorẽ profferentes: aut horrendas ab oculis scintillas emittentes: quaꝝ nõ solũ lesura posset illos exterminare: sed ꝛ aspectꝰ per timorẽ occidere. Nam et sine his uno spiritu poterãt occidi persecutionẽ passi ab ipis factis suis: et dispersi per spiritũ virtutis tue: sed omnia i mensura ꝛ numero ꝛ pondere disposuisti. Multum enĩ valere tibi potestas semper: et virtuti brachij tui q̃s resistet? Quoniã tamq̃ momentũ statere sic ẽ ante te orbis terrarũ: et tamq̃ gutta roris antelucani qui descendit in terrã. Et misereris omniũ quia omnia potes: et dissimulas peccata hoim propter penitentiã. Diligis enĩ omnia que sunt et nichil odisti eoꝝ que fecisti: nec enim odiens aliquid cõstituisti aut fecisti. Quomõ autẽ posset aliquid permanere nisi tu voluisses: aut qđ a te vocatum non esset conseruareꝰ? Parcis autem omnibz: quũ tua sũt dñe q̃ amas animas.

vij

Quam bon⁹ et suauis est dñe spiritꝰ tuus in omnibz. Ideoq; hos qui exemplaribz corripis: et de quibz peccãt admones: et alloquens ut relicta malicia credãt in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores terre sancte tue quos exhorruisti quũ odibilia opa sibi faciebãt per medicamina et sacrificia iniusta: et filiorum suorum necatores sine misericordia: et comestores viscerum hominum et deuoratores sanguinis ꝛ auctores parentũ animarũ inauxiliatas ydee voluisti: a medio sacramẽto tuo: p manus parentũ nostroꝝ: ut dignã perciperẽt peregrinationẽ puerorũ dei: que tibi omniũ carioꝝ ẽ terra. Sed et hijs tamq̃ hominibz pepercisti: et misisti asscellores exercitus tui vespas: ut illos paulatim exterminarẽ. Non quia impotens eras in bello: subicere impios iustis: aut bestijs seuis: aut ũbo duro simul exterminare: sed parcibus iudicans dabas locũ penitencie: nõ ignorans quũ nequa est natiua coꝝ: et naturalis malicia ipsoꝝ: et quũ nõ poterat mutari cogitatio illorum i perpetuũ. Sane enim erat maledictũ ab initio. Nec timẽs aliquem: veniã dabas peccatis illoꝝ. Quis enĩ dicet tibi qđ fecisti? Aut quis stabit contra iudiciũ tuũ? Aut quis in cõspectu tuo veniet vindex iniquorũ hominũ? Aut q̃s tibi imputabit: si perierint nationes quas tu fecisti? Non est enĩ alius deus quam tu: cui cura est de omnibz: ut ostendas quũ nõ iniuste iudicas iudiciũ. Neq; rex neq; tirannus in cõspectu tuo inquirent de hijs quos ydidisti. Cum ergo sis iust⁹: iuste omnia disponis: ipm

quoq; qui nō debet puniri cōdāna-
ꝛ ęterū ęstimas a tua virtute. Virtus
enim tua-iustitię iudicium est: ꝛ ob hoc
q̄ omniū dñs es · omnibꝫ te parcere
facis. Vbi cunq; cui ostendis tu-qui nō
credis esse in virtute consummatus: et
horū qui te nesciūt audaciā traducis.
Tu aut̄ dñator virtutis cū tranquillitate iudicas: et cū magna reuerentia
disponis nos. Subest enī tibi cū uolueris posse. Nouisti enī ꝙlm tuū pr
talia opa-quū oportet iustū esse et humanū: et bone spei fecisti filios tuos:
quū iudicās das locū in peccatis pęnitentię. Si nū inimicos seruorū tuorū
et debitos morti cū tanta cunctatiōe attentione-et liberalitate dās temp⁹ et locū
per que possent mutari a malicia: cū
quāta diligētia iudicasti filios tuos
quoꝝ parentibꝫ iuramēta ꝛ cōuentiones dedisti bonaꝝ pmissionū? Cū
ergo das nobis disciplinā inimicos
nros multiplicitę flagellas: ut benignitatem tuā cogitem⁹ iudicātes: et cum de
nobis iudicas speram⁹ misericordiam tuā.
Vnde ꝛ illis qui in vita sua insensate
et iniuste vixerūt: per hec que oluerūt
desipere fecisti sūma tormēta. Errare in erroris
via diuini⁹ reputarunt: deos estimantes
hec-que i animalibꝫ sunt sup uana:
infantiū insensatorū more viuentes.
Propter hoc tamq̄ pueris insensatis
iudicii in derisū dedisti. Qui aut̄ ludibriis-ꝛ increpationibꝫ nō corrigūt̄ sūt:
digni⁹ dei iudicii ęxperti sunt. In hiꝫ
enī que patiebant̄ molestie erubāt: in
quibus patientes indignabant̄. Per
hec quos putabāt deos in ipis cum
ęternū narent̄: videntes illū quē olim
negabant se nosse: uerum dei agnouerunt. Propter quod et finis condemnationis eorum uenit sup illos.

Vani sūt aut̄ oēs hoīes xvij
in quibus nō subest sciēna dei:
et de hijs que uident̄ bona nō potuerunt intelligere nū-qui est: neq; operibus
attendentes agnouerūt quis fecerit artifex: sed aut ignem-aut spiritū-aut ci-
tarū aer̄-aut gyrū stellarū-aut nimiā
aquā-aut solē et lunā rectores orbis
terraq; deos putauerūt. Quoq; si spe-
cie delectati deos putauerūt: sciāt quanto hijs dñator eoꝝ speciosior ē. Speciei enī generator hec omnia constituit.
Aut si virtute et opera eoꝝ miraci sūt:
intelligāt ab illis-quū qui hec fecit fortior ē illis. A magnitudine enī speciei
et creature: cognoscibiliter poterit creator horū uideri. Sed tamē adhuc in
hijs minor est querela. Et hij enim fortasse errant dei querentes: ꝛ volentes
inuenire. Etenī cū in operibus illi⁹ conuersent: inquirūt et persuasū habent:
quū bona sunt que uident̄. Iterū aut̄
nec hijs debet ignosci. Si enī tantum
potuerunt scire ut possent estimare seculū: quomō huiꝰ dñm non facilius
inuenerūt? Infelices aut̄ sunt et inter
mortuos spes illoꝝ est: qui appellauerunt deos opa manuū hoīnū-aurū
et argenti artis inuentionē-et similitudines alaliū-aut lapidē inutilē op⁹
manus antique. Aut si quis artifex
faber de silua liguū rectum fecerit-et
huic docte radat omnē corticē et arte
sua usus diligenter fabricet uas utile
in cōuersationē uite: reliquijs autem
eius operis ad ꝓparationē eius abutat̄:
et reliquū horū nō ad nullos usus fecerit-liguū curuū et uermibꝫ plenū sulpat diligenter per uacuitatē suā: ꝛ per
sciēniā fuę artis figuret illud-et assimiler illud imagini hoīs aut alicui
ę animalibꝫ illud cōparet: plinius

rubrica-et rubricundū faciēs fucū colorē illi⁹-et omnē maculā que in illo
est plinius terra: et faciat ei dignā habitationē et in pariete ponens illud-
et cōfirmans ferro ne forte cadat prospiciens illi: sciens quoniā nō potest
adiuuare se. Imago enī est: et opus
est illi adiutorū. Et de substātia sua-
et de filijs suis-et de nuptijs · uotum
faciens inquirit. Non erubuerit loqui
cū illo qui sine anima est: et pro sanitate quidem infirmū deprecat̄: et pro
vita rogat mortuū: et in adiutoriū
inutilem inuocat: et pro itinere petit
ab eo qui ambulare non potest: et de
acquirendo et de opando et de omnium rerum euentu petit ab eo qui in o-
mnibus est inutilis. xvij

Iterū ali⁹ nauigare cogitās et per feros
fluct⁹ iter facere incipiēs: ligno portan-
te se-fragili⁹ liguū inuocat. Illud enī
cupiditas acquirendi excogitauit: et
artifex-sapientia fabricauit sua. Tua
aut̄ pater prouidentia ab initio cuncta gubernat: quomā dedisti in mari
uiā-et inter fluctus semitā tutissimā:
ostendēs quū possis es ex omnibus sanare-etiam si sine rate aliquis adeat
mare. Sed ut nō essent uacua sapientie tue opera: propter hoc etiā et exiguo
ligno credūt hoīes animas suas: et
transeuntes mare per ratē liberati sūt.
Sed ꝛ ab initio cū perirent superbi gigantes: spes orbis terraꝝ ad ratē confugiēs-reliquit seculo semē nationis:
que manu tua erat gubernata. Benedictū est enī liguū: per quod fit iustitia.
Per manu⁹ aut̄ quod fit ydolū maledictū est-et ipm-et qui fecit illud: quia
ille quidē operatus est: illud aut̄ cum
esset fragile deus cognominatus est.
Similiter aut̄ odio sūt deo: impi⁹ et
impietas ei⁹. Etenī qđ factū est: cū illo
qui fecit commīcta patiet̄. Propter hoc
ꝛ in ydolis nationū nō erit respectus:
quū creature dei in odiū facte sunt et ī
temptationē anime hoīm: et in muscipulā pedibꝫ insipientiū. Initiū enim
fornicationis est exquisitio ydolorū:
ꝛ adinuentio illorū corruptio vite est.
Neq; enī erat ab initio: neq; erunt in
perpetuū. Supuacuitas enī hominū
hec adinuenit in orbē terraꝝ: et ideo
breuis illoꝝ finis est inuent⁹. Acerbo enī luctu dolēs pater rapti cito sibi filij
fecit imaginē: et illū qui tunc quasi
homo mortu⁹ fuerat nūc tanq̄ deum
colere cepit: et cōstituit inter seruos suos sacra et sacrificia. Deinde inueterata ire-consualescēte iniqua cōsuetudine · hic error tanq̄ lex custoditus
est: et tyrannoꝝ impio coluerūt figmenta. Et hos quos in palā hoīes honorare nō poterāt propter hoc q̄ longe
esset: a longinquo figura eoꝝ allata-
euidentē imaginē regis-quē honorare
volebāt fecerūt: ut illū qui aberat tanq̄ presentem colerent sua solicitudine.
Prouexit aut̄ ad hoc cultura et hos
q̄ ignorabāt-artibꝫ ęmia diligentia. Ille enī volens plus placere illi q̄
se assumpsit: elaborauit arte sua ut
similitudinē in melius figuraret. Simulacrū aut̄ hoīm abducta per speciem
operis: eū qui aute tanq̄ deus honorat⁹ fuerat-nūc deū estimauerūt.
Et hec fuit vite humane decepti-o: quū
aut affectui aut regibꝫ deseruientes ho-
mines-incōmunicabile nomen lapidibus et lignis impoluerūt. Et non
sufficerat errasse eos circa dei sciēnia:
sed ꝛ i magno viuentes i sciēne bello:
tot ꝛ tam magna mala pacē appellāt.
Aut enī filios suos sacrificantes-aut

obſcura ſacrificia faciebes · aut inſa-
nie plenas vigilias habebas · neq;
vitā neq; nuptias mūdas iam ſuſto-
diūt: ſed et alius aliū p̄ invidiam oc-
cidit aut adulterās cōtriſtat: et oīa
cōmixta ſunt · ſanguis homicidiū
furtum et fictio · corruptio et infidel-
tās · turbatio ⁊ periū: tumult⁹ inno-
rum · dei immemoratio · animarum
inquinatio · nativitatis immutatio ·
nuptiarum inordinatio ·
mechie et impudicicie. Inſandoz enī
ydoloz cultura omnis mali cauſa ē:
⁊ initiū ⁊ finis. Aut enī dū lētātur in-
ſaniūt · aut certe vaticinātē falſa: aut
viuūt iniuſte: aut pierant cito. Dum
enī cōſidūt ydolis que ſūt ſine aīa:
male iurantes noceī ſe non ſperant.
Hanc ergo illis eueniet digne: quī
male ſenſerūt de deo · attendentes ydo-
lis: ⁊ iuraueruīt iniuſte in ydolo · con-
temnētes iuſticiā. Nō enī iurantiū eſt
virtꝰ: ſed peccantiū pena perambulat
ſemp iniquoz preuaricatiōnē. ru

Tu autem deus noſter · ſuauis et
verus es: patiēs ⁊ in miſericordia diſpo-
nens oīa. Et ſi enī peccauerim⁹ tui ſu-
mus · ſcīēs⁹ magnitudinē tuā: ⁊ ſi nō
peccauerim⁹: ſcim⁹ quī apud te ſum⁹
cōputati. Noſſe enī te cōſummata iuſti-
tia eſt: et ſcīre iuſticiā et virtutē tuam
radix eſt immortalitatis. Nō enī in te
rorem induxit nos hoīm male artis
excogitatio: nec umbra picture · labor
ſine fructu · effigies ſculpta p̄ varios
colores · cuius aſpectus dat inſenſato
cōcupiſcentiā: et diligit mortue ima-
ginis effigiē ſine aīa. Malos amato-
res digni ſunt morte: qui ſpem habēt
in talibus ⁊ qui faciūt illos: ⁊ qui di-
ligūt ⁊ qui colūt. Sed ⁊ figulus⁹ molle
terrā premēs laboriose fingit ad vſus
nros unūquodque vas: et de eodē luto
fingit que munda ſunt in vſum vaſa:
et ſimiliter que his ſūt contria. Hoz
autem vaſoz quis ſit vſus iudex eſt fi-
gulus. Et cū labore vano deum fingit
de eodem luto · ille qui paulo ante de ter-
ra factus fuerat: ⁊ poſt pusillū reducit
ſe unde acceptus eſt · repetet⁹ anime de-
bitum nō habebit. Sed eſt cura illi nō
quia laboraturꝰ eſt · nec quoniā breu-
is illi vita ē: ſed cōtendit aurifabis ⁊
argētarijs: ſed et eraſios imitatur: ⁊
gloriam p̄fert quoniam res ſuper va-
cuas fingit. Finis eſt enim cor nī: et
vana ſpes vacua ſpes illius et luto vili
cor vita eī: quoniā ignorauit qui ſe
finxit: et ī inſpiranit illi animā que
operatur: et qui inſufflauit ei ſpiritū
vitalem. Sed et eſtimauerunt ludum
eſſe vitam noſtram: ⁊ cōuerſationem
vite cōpoſitam ad lucrum: et operare
undecūq; etiā et malo acquirere. Hoc
enim ſcit ſe ſup oēs delinquēr: qui ex
terre materia fragilia vaſa ⁊ ſculpilia
fingit. Omnes enim inſipientes ⁊ in-
felices ſupra modū anime ſuperbi ſūt
inimici populi tui · ⁊ imperāte⁹ illi: quī
omnia ydola nationum deos eſtima-
uerunt quibus neq; oculorum vſus
eſt ad videndum: neq; nares ad per-
cipiendum ſpiritū · neq; aures ad au-
diendum: neq; digiti manuū ad tra-
ctandum: ſed ⁊ pedes eorum pigri ad
ambulandum. Homo enī fecit illos:
⁊ qui ſpiritum mutuatus eſt is finxit
illos. Similis enim ſibi ſimilem homo
poterit deum fingere. Cum enī ſit mor-
talis: mortuum fingit manibus in-
iquis. Melior enī eſt ipe hīs quos co-
lit: quia ipe quidem vixit cū eſſet mo-
talis: illi autem nūq̄. Sed et anima-
lia miſerima colunt. Inſenſata enī

cōparata hīs · illis ſūt deteriora. Sed
nec aſpectu aliquis ex hīs animalibs
bona poteſt cōſpicere. Effugerūt autē dei
laudem ⁊ benedictionem eius. rvi

Propter hoc ⁊ hīs ſimilia pallī ſūt
digne cornūta: et pr multitudi-
nem bestiaz exterminati ſūt. Pro qui-
bus cogitans bene diſpoſuiſti ipſum
nū: quibs edixiſti cōcupiſcentiā delecta-
mēti ſui · nouū ſapore eſcā parās eis
ex origine terre: ut illi quidem cōcupi-
ſcentes eſcā propter ea ꝙ illis oſtenſa ⁊
miſſa ſūt · eſcā a neceſſaria cōcupiſcen-
tia auerterētur. Hīj autē ī breui in egē-
ſtā: nouā guſtauerunt eſcā. Oportebat enim illis ſine requiatione hōdem-
ſuperuenire · inopiā exercentibs tyrannidem: hīs autē tantū oſtendere quēad-
modū inimici eoz exīmināb̄antur. Et
nū cū illis ſuperuenit ſeua bestiaz ira:
morſibs pereuntiū colubroz exīmina-
bant. Sed nō in perpetū tua ira pmanſit: ſed ad correptionē in breui turbati
ſūt: ſignū habentes ſaluūs · ad cōme-
morationē mādati legis tue. Qui enī
cōuerſus eſt non pr hoc gō videbat ſa-
nabatur: ſed pr te omniū ſaluatorem.
In hoc autē oſtendiſti inimicis tuis:
quia tu es qui liberas ab omni malo.
Illos enim locuſtaz ⁊ muſcaz occide-
runt morſus: et non eſt inuenta ſani-
tas anime illoz: quia digni erant ab
huiuſmodi exterminari. Filios autē
tuos nec draconū nec venenatoz vin-
cerunt dētes. Miſericordia enī tua aduenies
ſanabat illos. In memoria enī eloquiū tuoz exīmināb̄atur: ⁊ velociē ſana-
bant: ne ī aliā incidentes obliuionem
non poſſet tua adiutoria vti. Herbā ne-
q; bleta neq; malagma ſanauit eos:
ſed tuus domine ſermo ō ſanat oīa.
Tu es domine qui vite ⁊ mortis habes
potestatem: et deducis ad portas mor-
tis ⁊ reducis. Homo autē occidit qui-
dem pr malitiā animā ſuā: ⁊ cū exierit
ſpiritus non reuertetur nec reuocabit
animam que recepta ē: ſed tuam ma-
num effugere impoſſibile ē. Negantes
eī noſſe te impij p fortitudinem bra-
chij tui flagellati ſūt: nouis aquis et
grādinibs ⁊ pluuijs p̄ſecutionē pallī:
⁊ p ignē conſumati. Dō enī mirabile
erat: in aqua ꝙ omnia extinguit plus
ignis valebat. Hinde eſt enī orbis
iuſtoz. Quodā enim tpe māſuretabat
ignis ne combureretur · ꝙ ad impios
nulla erant ſimilia: ſed ut ipſi videres
ſciremus quī dei iudicio patiunt̄ p̄ſecu-
tionem. Et quodam tpe aqua ſuper
virtutem ignis exardebat vndiq; ut
iniquam terre nationem exterminaret.
Pro quibs angelorū eſca nutriſti po-
pulū tuum: ⁊ paratū panem de celo pre-
ſtitiſti illis ſine labore oīe delectamen-
tum in ſe habentem: et omnis ſaporis
ſuauitatem. Subſtantia enī tua dul-
cedinem tuam quam in filios habes
oſtendebat: et deſeruiēs unuſcuiuſq; vo-
luntati · ad quod quisq; volebat con-
uertebatur. Glix autē ⁊ glacies ſuſtine-
bant vim ignis · ⁊ non tabescebant: ut
ſcīrē quī fruct⁹ inimicoz exīmināb̄at
ignis ardens in grandine et pluuia
coruſcās. Hoc autem iterum: ut nutri-
rent iuſti. Hgnis enī ſue virtutis obli-
tus ē. Creatura enī tibi factori deſeruiēs
exardeſcit in tormentum aduerſus inu-
ſtos: ⁊ lenior fit ad būficiendū p hīs
qui in te cōfidūt. Propter hoc ⁊ tunc
omnia tranſigurata omnīū nutrici
gratie tue deſeruiebant ad voluntatem
eoz qui a te deſiderati ſunt: ut ſcīrent fi-
lij tui quos dilexiſti domine: quī non
nativitatis fructus ſuſtinet hominē: ſed

sermo tuus hos qui in te crediderint
cōseruat. Quod enim ab igne nō pote-
rat exterminari statī ab exiguo radio
solis calefactum tabescebat: ut notum
omnibus esset-quō oporet preuenire so-
lem ad benedictionē tuā: et ad orientē
lucis te adorare. Ingrati enī spes tan-
quā hibernalis glacies tabescet: et di-
sperdet tanq̄ aqua supuacua. XVII

Magna sunt enim iudicia tua do-
mine: et inenarrabilia verba tua:
propter hoc indisciplinate aīe erauerūt.
Dū enī putabāt se iniqui posse do-
minari nationi sancte: vinculis tene-
brar et lōge noctis compedibus inclusi
sub tectis-fugitiui eterne quidentie la-
tuerunt: et dū putāt se latere ī obliuī
pcōs tenebroso obliuionis velamen-
to disperti sūt horrentes horrende: et cum
admiratione nimia turbati. Nec enim
imm que cōtinebat illos spelūca sine
timore custodiebat: quīs sonit⁹ descen-
dens turbabat illos: et ylone mestes
illis apparēs pauorē illis prestabāt.
Et ignis quidē nulla vis poterat illi⁹
lumen ꝑbere: nec sidera limpide flam-
me illuminare poterāt illam noctem
horrendā. Apparebat autem illis sub-
itaneus ignis-timore plen⁹: et timore
pauidi illius que non videbatur facies
estimabāt deteriora esse q̄ nō videban-
tur: et magice artis apposita erant de-
risus-et sapiētie et gloriē conuicio cū
cōtumelia. Illi enim qui promittebant
timores et turbatiōes se expellere ab
anima languere: hij cū derisu-pleni
timore languebāt. Nā et si nichil eos
et mōstris-turbabat: nāritu animali-
um et sequētium sibilatione cōmoti
remebūdi gibant: et aeran quē nulla
ratione quis effugere posset negantes
se videre. Cum sit enī nimis nequissi-

dat testimoniū cōdemnationi. Sem-
per enī plumbi sua: pturbata cōsum-
ptia. Nichil enī est timor nisi ꝑsumpti-
onis adiutoriū: ydiō rogitationis
auxilior. Et dum abimus minor est
expectatio: maiorē cōputat scientiam
suus cause-de qua tormētum prestat.
Illi autem qui in pcepti⁹ vnere nōn-
et ab imimis et ab altissimis inferis
fugerunt eunde somnū dormierēt:
aliquādo mōstror exagitabantur ti-
more: aliquādo aīe deficiebāt tradu-
dione. Subitaneus enī illis ī inspra-
tus timor supuenerat. Deinde si quis
ex illis decidisset: custoditus ī carce
sine ferro reclusus. Si enim rusticus
esset aut pastor aut agri laborū opera-
rius ꝑoccupat⁹ esset: i effugibile sustī-
nebat necessitatem. Una enim catena
tenebrarū omnes erāt colligati. Siue
spiritꝰ sibilās aut inter spissos arbor
ramos auiū sonus suauis-aut vis
aque decurrēs nimiū-aut sonus va-
dus ꝑcipitatq̄ petray: aut ludentium
aīaliū-cursus insultus-aut mugiētiū
valida bestiaq̄ vox: aut resonās de al-
tissimis mōtibz echo. Deficientes faci-
ebat illos pūmore. Omnis enī orbis
terraq̄ limpido illuminabat lumine: et
non impedītis operibus occupabatur.
Solis autem illis supposita erat
grauis nox: ymago tenebrarum que
super ventura illis erat. Ipsi ergo sibi
erant grauiores tenebris. XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat
lux: et horū quidē vocem inimici
audiebant-sed figuram nō videbāt.
Et quia non et ipi ꝑ eadem passi erāt,
magnificabant te: et qui ante lesi erāt
quia non ledebātur gratias agebāt
tibi: et ut esset differentia-donū petebāt.
Propter qđ ignis ardentē columnā

dunē habuerūt iguote vie: et solē sine
lesura boni hospitij prestitisti. Digni
ꝑdem illi carere luce et pati carcerē tene-
brar q̄ inclusos custodiebāt filios tu-
os-p qs incipiebat incorruptū legis
lumē sclo dari: dū cogitarēt interfi-
cere infātes-et vno exposito filio sed
liberato intraductionē illor multitudi-
nem filior abstulisti: et pariē illos ydi-
disti ī aquā validā. Illa enī nox āte
cognita ē a patribz nīis: ut vere sciēt⁹
quibz iuramentis credidērūt aiebor⁹
esset. Suscepta ē autē a populo tuo-sa-
nitas quidē iustorū: iniustorū autē
exterminatiō. Simul enī lesisti aduersa-
rios nostros: sic et nos ꝓuocās ma-
gnificasti. Adhesit enī sacrificabāt iu-
sti pueri bonor: et institute legē incōcor-
diam dispositerūt similit bona et ma-
la recepturos iustos: patris decātātes
laudes. Resonabat autē inōportune
inimicorū vox: et flebilis audiebatur
plāct⁹ ploratoꝝ infantiū. Sibi autē pe-
na serui⁹ cū dño afflictus est: et popu-
laris homo regi sibi passus. Similit-
er ego omēs vno nōie mortis mor-
tuos habebāt innumerabiles. Nec enī
ad sepeliendū viui sufficiebāt: quī vno
momēto q̄ erat pclarior natio illorū
exterminata ē. De omnibz enī nō cre-
dentes ꝓpter beneficia: nunc cū primū
fuit exterminiū ꝓmigentor sponden-
dens populū dei se esse. Cū enī quietū
silentiū cōtineret omnia: et nox in suo
cursu mediū iter haberet: omnipotens
sermo tuus domine celitus de celo a re-
galibz sedibz durus debellator in me-
diam exterminij trā. ꝓtulit: gladius
acut⁹ insumilatū imperiū tuū portās:
et stans replevit omnia morte: et ul-
q̄ ad celum attingebat stans in terra.
Tūr cōtinuo visus somniorū malor

turbauerūt illos: et timores supuene-
runt insperati. Et alius alibi ꝓiect⁹ se-
miuiu⁹: ꝓter quā morietat caulam
demonstrabat mortis. Visiones enī
que illos turbauerūt hec ꝑmonebāt:
ne insciē mala patiebantur ꝑirent.
Tetigit autem tunc et iustos tēptatio
mortis: et cōmotio in deserto facta ē
multitudinis: sed nō diu ꝓmānit ira
tua. Propriās enī homo sine querela de-
fensor pro plis. placens seruitutis sue
suorū orationē: et incensum deprec-
ationem allegās-restitit ire et finē impo-
suit necessitati: ostendens quī tuus est
famulus. Vicit autē turbas nō ī vir-
tute corporis nec armatura potentie:
sed verbo illū qui se vexabat subiecit:
iuramenta parentum et testamentum
commendās. Cum enim iam accusa-
tim recidissent sup alterū mortui: in-
terlinit: et amputauit impetū: et diuisit
illā ꝙ ad viuos ducebat viā. In veste
enī poderis quā habebat tot⁹ erat orbis
terraq̄: et parentū magnalia ī quor
ordinibus lapidum erant sculpta: et
magnificentia tua in diademate capi-
tis illius scripta erat: hūjs autem cessit
qui exterminabat: hec exterminit. Erat
enī sola tēptatio ire sufficiens. XIX

Tempus autē ulcz ī nouissimum
sine misericordia ira supuenit.
Presciebat enim et futura illorū: quī
ipsi cū recessi essent ut seducerēt et cum
magna sollicitudine ꝑmisisset illos:
cōsequebant illos pcepte actus. Ad-
huc enī inī maū habētes luctū et deplo-
rantes ad monumēta mortuorū ali-
am sibi assūpserunt cogitationē insci-
aue: et quos rogantes ꝑiecerāt: hos
tanquā fugitiuos ꝓsequebātur. Du-
cebat enim illos ad hunc finē digna
necessitas: et horum que acciderant

cōmemorationē aminchār: ut q̄ derant tormētis replere punitiō: et ipis quidem tuus mirabilit̄ transiret: illi aut̄ nouā mortē inuenirēt. Mis enī creatura ad suū gen⁹ ab initio reigurabat̄ deleriēs tuis p̄ceptis: ut pueri tui custodirentur illesi. Sām nubes tabra roꝛ obūbrabat: et aqua q̄ ante erat terra arida apparuit: et mari rubro via sine impedimēto: et campꝰ germinans de profundo nimio: per quē omnis natō transiuit q̄ tegebat tua manu videtes tua mirabilia et monstra. Tanquā equi enim depauerunt et̄am: et tanquā agni exultauerunt magnificātes te dñe qui liberasti illos. Memores enī erāt adhuc eorū que in incolatu illoꝛ facta fuerāt: quē admodū p natione animaliū eduxit terra muscas: et p piscibz eructauit fluuius multitudinē ranaꝝ. Nouissime aut̄ viderūt nouā creaturā auiū: cum abduci cōcupiscentia postulauerunt escas epulationis. In allocutione enī deliderij afferebat illis de mari ortygometra: et vexationes peccatoribus superuenerūt non sine illis q̄ ante facta erāt argumētis p vim fluminū. Juste enim patiebāt̄ sedm suas nequitias. Etenī inhospitalitatē instituerūt. Alij quidā ignotos non recipiebāt aduenas. Alij autem bonos hospites in seruitutem redigebant. Et non solum hoc: sed et alius quidem respect⁹ illoꝝ erat: quī inuiti recipiebāt exterantos. Qui autem cum letitia receperūt hos qui eisdē usi erāt iniquitatis: leuissimis afflixerunt doloribz. Perculsi sunt autem acitate: sicut illi in foribus initi: cū subitaneis cooperti eēt tenebris. Et multiplex rālitū hostij sui querebat. In se enī elementa

dū cōuertūtur sicut i organo ꝑlicatis sonus immutat̄: et omnia suū sonum custodiūt. Vnde estimari ex ipso visu certo potest. Aggretia enī in aquatica cōuertebant̄: et q̄ animal erāt natātia i terra transiebāt. Ignis i aqua valebat supra suā virtutē: et aqua exinguēris nature obliuiscebat̄. Flāme cōmanio corruptibiliū animaliū nō vexauerūt carnes tabulātiū: nec dissoluebant illā que facile dissoluebat̄ sicut glacies bonā eſcam. In omnibz enim magnificasti ꝑsim tuū dñe: et honorasti: et nō despexisti i omni tpe et i oīi loco assistēs eis. Explicit liber sapiē. Incipit ꝑlog⁹ ihu filij syrach in ecclesiasticū

Vltos nobis et magnoꝝ p legem et ꝓphetas aliozꝝ qui secuti sunt illos sapientia dñō ostenta est: i quibz oportet laudare israhel doctrinā et sapientie causa: quia nō solum ipsos loquentes necesse est esse sapientes: sed mā etiam extraneos posse et disertos et scribentes doctissimos fieri. Avus meꝰ iheſ postq̄ se amplius dedit ad diligentiā lectionis legis et ꝓphetarū et aliorū librorū qui nobis a parentibz nostris traditi sunt voluit et ipse scribere aliq̄d horū q̄ ad doctrinā et sapientiā ꝑtinēt: ut deliderantes discere et illoꝝ priti fiant magis magisq̄ intendant animo: et cōtruētur ad legitimā vitā. Horror itaq̄ venire vos cum benivolentia et attentiori studio lectionē facere: et veniam habere in illis in quibz videamur sequentes imaginem sapientie: et deficere in verboꝝ cōpositione. Sām dicūnt verba ebraica: quādo fuerūt translata ad aliā linguā. Nō aut̄ solum hec: sed et ipsa lex et ꝓphete et cetera aliorum librorū nō parua habēt differentiā

quādo inter se dicūtur. Sām in octauo et nicesimo anno temporibz ptolomei euergetis regis postq̄ venit i egiptū: et cum multū ꝑsoris ibi fuisse inueni ibi libros relictos nō parue nec contemnēde doctrine. Itaq̄ bonū et necessariū putaui et ipse aliquā addere diligentiā et labore: interpretandi librū istū: et multa vigilia artuli doctrinā i spacio ꝑsoris ad illa q̄ ad finē ducunt librum istū dare: et illis q̄ volūt animū intendere et discere quēadmodū oporteat instituere mores qui secūdum legem domini ꝓfecerint vitam agere.

Explicit ꝓlog⁹ incipit liber ecclesiastici ꝑ

Omnis sapiētia a dño deo: et cū illo fuit semper: et est ante euum. Arenam maris et pluuie guttas et dies seculi: q̄s dinumerauit: altitudinē celi et latitudinē terre et ꝓfūdū abissi: q̄s dimensus est sapientiam dei ꝓcedentem omnia: q̄s inuestigauit prior omniū creata est sapiētia: et intellectus prudentie ab eo. Fons sapientie verbū dei in excelsis: et ingressus illius mādata eterna. Radix sapientie cui revelata e: et astutias illi⁹ q̄s agnouit? Disciplina sapientie cui reuelata est et manifestata: et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Vnus est altissimus creator omnipotēs et rex potēs et metuendus nimis: sedens sup thronum illius: et dominās deus. Ipse creauit illā in spiritu sancto: et vidit et dinumerauit et mensus e. Et effudit illā sup omnia opera sua: et sup omnem carnē secūdum datū suū: et ꝓbet illam diligentibz se. Timor domini gloria et glacio: et letitia et corona exultatiōis.

Timor domini delectabit cor: et dabit letitiā et gaudiū in longitudine dierū. Timenti deū bene erit in extremis: et in die defūctionis sue benedicet̄. Dilectio dei honorabilis sapiētia: quibz aut̄ apparuerit i visu diligit̄ ea: i visione et i agnitione magnalium suoꝝ. Initiū sapientie timor domini: et cū fidelibz in vulua concreatus est: et cum electis feminis gradit̄: et cum iustis et fidelibz agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor: et dabit delectationē et letitiā et gaudium dabit. Timenti deū bene erit in extremis et in diebz cōsolationis illius benedicet̄. Plenitudo sapientie timere deum: et plenitudo a fructibus illius. Omnē domū illi⁹ implebit a generationibus: et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini: replens pacem et salutis fructum: et vidit et dinumerauit eam. Utraque aut̄ sunt dona dei. Scientiā et intellectū prudentie: sapientia cōparientur: et gloriā tenentiū se exaltat. Radix sapiētie e timere deū: rami eius illi⁹ longeui. In thesauris sapientie intellect⁹ et scientie religiositas: execratio aut̄ peccatoribz sapientia. Timor domini expellit peccatū. Nam qui sine timore erit non poterit iustificari: iracundia enim animositatis illius subuersio eius e. Usq̄ in tempus sustinebit patiens: et postea reddet illi iocunditatis. Bon⁹ sensus. usq̄ i tempꝰ absconder verba illi⁹: et labia multorū enarrabūt sensū illi⁹. In thesauris sapientie significatio discipline: execratio aut̄ peccatori cultura dei. Fili cōcupiscens sapientiā cōserua iusticiā: et deus ꝓbet illā tibi. Bapiētia enī et disciplina timor domini: et ꝓplacitū e illi fides et mansuetudo:

re ad implebit thesauros illi⁹. Contumax nõ lis-z incredibilis timori dei: re ne accesseris ad illũ duplici corde. Sñe fueris yporita ĩ cõspectu hoim: re nõ scandalizeris ĩ labijs tuis. Sñede in illis ne forte cadas-z adducas aĩe tue inhonorationẽ: z reueler dei⁹ abscõsa tua-z in medio ẽcclie tue adducat te: quũ accessisti maligne ad dominum re cor tuũ plenũ ẽ dolo re fallacia. ij

Fili accedes ad seruitutem dei-sta in iustitia re in timore: re ꝓpara aĩam tuã ad tẽptationẽ. Deprime cor tuũ re sustine: z inclina aurẽ tuã re suscipe verba intellectus: re ne festines in tẽp⁹ obductionis. Sustine sustentationes dei: cõiunge deo z sustine: ut crescat in nouissimo vita tua. Quẽcũq; tibi applicitũ fuerit accipe-z in dolore sustine-re ĩ humilitate tua pacientiã habe: quũ in igne ꝓbatur aurũ re argentũ: homines vero receptibiles in camino humiliationis. Crede deo re recuperabit te: z dirige viam tuã z spera in illũ. Serua timorẽ illi⁹: z in illo veterascre. Sñequentes dominũ sustinete misericordiã eius: z non declinetis ab illa ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi: re nõ euacuabit mercedem vestram. Qui timetis dominũ spera re in illũ: z ĩ obtectationẽ veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligite illũ: re illuminabũtur corda vestra. Exemplum filij nationes hominum: z scitote quia nullus sperauit ĩ dño-z cõfusus est. Quis enim ꝑmansit in mandatis eius: z derelict⁹ ẽ? Aut qs inuocauit eũ: re despexit illũ? Quoniã pius z misericors ẽ deus: re remittet ĩ die tribulationis ptã: z protector est omnibs exquirẽtibus se in veritate. Ve duplici corde re labijs sceleratis re manibs malefacientibs: re ptori terrã ingredienti duabs vijs. Ve dissolutis corde-q nõ credit deo: z ideo nõ protegetur ab eo. Ve hijs q perdiderũt sustinentiam: z qui dereliquerunt vias rectas: re diuerserũt ĩ vias prauas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominũ nõ erũt incredibiles verbo illius: z q diligunt illum cõseruabũt verbũ illius. Qui timẽt dominũ inquirent que beneplacita sunt ei: re qui diligunt eum replebunt̃ lege ipsius. Qui timent dñm ꝑparabunt corda sua: z in cõspectu illi⁹ sanctificabunt animas suas. Qui timẽt dñm custodiunt mandata illius: re patientiam habebũt usq; ad inspectionem illius dicentes. Si penitentiã nõ egerimus incidamus in manus domini: re non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem illius: sic re misericordia illi⁹ cum ipso est. iij

Filij sapientie ecclesia iustorũ: re natio illoz obedientia re dilectio. Iudicium pris audite filij: z sic facite ut salui sitis. Deus enim honorauit patrẽ in filijs: re iudicium matris exquirens firmauit in filijs. Qui diligit deum exorabit pro peccatis z cõtinebit se ab illis z in oratione diez exaudietur: re sicut qui thesaurisat ira re qui honorificat matrem suã. Qui honorat patrem suũ iocũd̃ abiqur in filijs: z in die orationis sue exaudiet̃. Qui honorat patrem suũ vita viuet longiore: z qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet dominum honorat parentes: re quasi dominis seruiet his qui se genuerũt. In opere re sermone re omni pacientia honora patrẽ tuũ ut ueniat sibi benedictio a deo: re benedictio illi⁹ in nouissimo manet. Benedictio

patris firmat domos filioz: maledictio autẽ matris eradicat fundamẽta. Sñe gloriecis in cõtumelia patris tui: nõ tuũ est tibi gloria sed cõfusio. Gloria enĩ hominis ex honore patris sui: re dedecus filij-pater sine honore. Sñili suscipe senectam patris tui re nõ cõtristeres eum in vita illius: re si defecerit sensu-veniã da: re ne spernas eum in tua virtute. Elemosina enĩ patris nõ erit in obliuione. Sñam pro peccato matris reddetur tibi domũ: z in iustitia edificabit tibi-z ĩ die tribulationis cõmemorabit̃ tui: re sicut serenum glacies-soluent̃ peccata tua. Quam male fame est qui derelinquit patrẽ: re est maledict⁹ a deo qui exasperat matrem. Sñili in mansuetudine opera tua ptice: re super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te in omnibs-z cora deo inuenies gratiã: quũ magna potentia dei solius: re ab humilibs honoratur. Sñaiora re ne quesieris-z fortiora te ne scrutatus fueris: sed que ꝑcepit tibi deus illa cogita semper: z in pluribs opinionibs ei⁹ ne fueris curiosus. Sñon est enĩ tibi necessariũ ea que abscondita sunt videre qualis tuis. In supuacuis rebs noli scrutari multiplicit̃: re in pluribs ei⁹ operibs nõ eris curiosus. Plurima enĩ sup sensum hominũ ostensa sunt tibi. Sñultos enim supplãtauit suspicio illorũ: re in vanitate detinuit sensus illorũ. Cor durum habebit male in nouissimo: re qui amat periculũ in illo peribit. Cor ingredies duas vias nõ habebit successus: re prauicors ĩ illis scandalizabit̃. Cor nequã grauabit̃ in doloribus: z peccator adiget ad peccandũ. Synagoge iuporũ non erit sanitas: fructꝰ enim pessimꝰ radicabitur in illis z non intelliget. Cor sapientis intelliget in sapientia: z auris bona audiet cũ omni cõcupiscentia sapientiam. Sapiens cor z intelligibile abstinebit se a peccatis: z ĩ operibs iustitie successus habebit. Ignẽ ardentẽ extinguit aqua: re elimosina resistit peccatis: re deus ꝓspector est ei⁹ qui reddit graciam. Sñeminiscere in posterum: re in re alius tui inuenies firmamẽtũ. iiij

Fili elemosinã pauperis ne defraudes: re oculos tuos ne transuertas a paupere. Animã esurientẽ ne despexeris: z nõ exasperes pauperẽ ĩ inopia sua. Cor inopis ne affligeris: z nõ protrahas datũ agustiati. Rogationẽ cõtribulati ne abnegas: re nõ auertas faciẽ tuã ab egeno. Sñab inope ne auertas oculos tuos ꝓter irã: z nõ relinquas occasiones tibi retro maledicere. Sñaledicentis enĩ tibi in amaritudine aĩe exaudietur deprecatio illi⁹: exaudiet autẽ eum qui fecit illũ. Congregationi pauperũ affabilẽ te facito: z prelibero humilia animã tuã: re magnaq humilia caput tuũ. Declina pauperi sine cessatione aurẽ tuã: re redde debitũ tuum: re responde illi pacifice in mansuetudine. Libera eum qui iniuriã patitur de manu superbi: re non acide feras ĩ aĩa tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater-z ꝓ viro matri illorũ: re eris tu velut fili⁹ altissimi obediens: re misebitur tui magis⁹ mater. Sapientia filios suos vitam inspirat: z suscipit inquirentes se: re ꝓbit in via iustitie. Et qui illã diligit diligit vitã: re q̃ vigilauerit ad illã cõplebitẽ placorem eius. Qui tenuerint illam vitã hereditabunt: re quo introibit benedixit deus. Qui seruit ei obsequentes erunt deo: re eos qui diligunt illam

diligit deus. Qui audit illam iudicabit gentes: et qui inuetur illam gmanebit rōtidens. Si crediderit ei gmanebit: ⁊ hereditabit illam: ⁊ erūt in rōfirmatione creature illoz: quī in temptatione ambulat cum eo ⁊ in primis eligit eum. Timorē ⁊ metum ⁊ ꝓbationē inducet sup illū: et cruciabit illū in tribulatione doctrine sue donec tempter eum in cogitatōnibs suis: ⁊ credat anime illius. Et firmabit illum ⁊ iter adducet directū ad illum: et letificabit illum ⁊ denudabit illi abscōsa sua: et thesaurizabit sup illum scientiam et intellectū iustitie. Si autē obstauerit derelinquet eum: et tradet eum in manus inimici sui. Fili rōserua tempus: et deuita a malo. Pro anima tua ne rōfundaris dicere vrū. Est enī rōfusio adducēs peccatum: et est confusio adducens gloriā ⁊ gratiā. Ne accipias faciem aduersus faciē tuā: nec aduersus aiam tuā medariū. Ne reuereris proximū tuū i casu suo: nec retineas verbū i tpe salutis. Nō abscōdas sapientiā tuā i decore suo. In ligua enī sapiētia dinoscitur: ⁊ sensus ⁊ scientia ⁊ doctrina i verbo sensati: et firmamentum in operibz iustitie. Non contradiras verbo veritatis ullomodo: et de mendacio inerudītōnis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua: et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere rōtra faciem potentis: nec concutias contra idū fluuij. Pro iustitia agonizare ꝓ aīa tua: et usq ad mortē certa ꝓ iustitia: et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli ritas esse in lingua tua: ⁊ inutilis ⁊ remissus i operibs tuis. Noli esse sicut leo i domo tua turbans domesticos tuos: et opprimēs subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendū ⁊ ad dandū collecta. v

Noli adtendere ad psōnes inquas: ⁊ ne dixeris ē michi sufficiens vita. Michil enim ꝓdest i tpe vindicte et obductionis. Ne sequaris infortitudine tua concupiscentiā cordis tui: et ne dixeris. Quomō potui: aut quis me subiciet ꝓter facta mea? Deus autem vindicans vindicabit. Ne dixeris. Peccaui: ⁊ quid michi accidit triste? Altissim⁹ enī est patiens reddito. De ꝓpiciatu peccatoz noli esse sine metu: neq; addicias peccū sup peccū: ⁊ ne dicas. Miseratio dñi magna est: multitudinis peccatoz meorū miserebitur. Misericordia enī ⁊ ira ab illo cito ꝓximant: et in peccatores respicit ira illius. Ne tardes rōuerti ad dominum: et ne differas de die in diē. Subito enī veniet ira domini: et in tempore vindicte disperdet te. Noli auxius esse in diuitijs iniustis: non enī proderūt tibi i die obductionis et vindicte. Nō ventiles te i omnē ventum: et nō eas in omnē viam. Sic enim omnis peccator probatur i duplici lingua. Esto firmus in via domini et i veritate sensus tui ⁊ scientia: et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuet⁹ ad audiendū verbū dei ut intelligas: et cum sapientia proferes responsum veritatis. Si est tibi intellectus respondebis proximo: sin autē manus tua sit sup os tuū: ne rapiaris in verbo indisciplinato et confunderis. Honor ⁊ gloria in sermone sensati: lingua vero imprudentis subuersio est ipsius. Non appellet is susurro i vita tua: et lingua tua ne rapiaris ⁊ rōfundaris. Sup furtum enī ē rōfusio ⁊ penitentia: ⁊ denotatio pessima sup bilinguē: susurratori

autem odiū et inimicitia ⁊ rōtumelia. Iustitia pusillū ⁊ magnū sibi. v

Noli fieri ꝓ amico inimicus ꝓximo. Improperiū enī et rōtumelia malus hereditabit: et omnis peccator inuidus ⁊ bilinguis. Non te extollas i cogitatione anime tue velut taurus ne forte elidatur virtus tua per stulticiam: ⁊ folia tua comedat ⁊ fructus tuos ꝓdat: et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enī nequā disperdet qui se habet: et in gaudiū inimicis dat illū: ⁊ deducet in sortem impiorū. Verbum dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos: ⁊ ligua eucharis i bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi: et rōsiliari⁹ sit tibi vn⁹ de mille. Si possides amicū i temptatōne posside eū: ⁊ ne facile credas ei ipsum. Est enī amic⁹ secūdum tpus suū: ⁊ non gmanebit in die tribulationis. Et ē amic⁹ qui rōuertitur ad inimicitiā: et est amic⁹ qui odiū et rixā et rōuicia denudabit. Est autē amic⁹ socie⁹ mense: ⁊ non permanebit in die necessitatis. Amicus si gmanserit fixus erit tibi quasi coequalis: et in domesticis tuis fiducialiter ager. Si humiliauerit se contra te et a facie tua abscōderit se: vn animum habebis amicitiā bonā. Ab inimicis tuis separare: et ab amicis tuis attende. Amic⁹ fortis fidelis ꝓtectio: qui autem inuenit illum inuenit thesaurū. Amico fideli nulla est rōparatio: et non ē digna ponderatio auri et argenti rōtra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis: et qui metuunt dominum inuenient illum. Qui timet deum eque habebit amicitiam bonā: quoniam secūdum illum erit amic⁹ illius. Fili a iuuentute tua recipe doctrinam: et usq; ad canos inuenies sapientiā. Quasi is qui arat et qui seminat accede ad eā: et sustine bonos fructus illi⁹. In ope enī ipsius exiguū laborabis: et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibs: et non gmanebit in illa rectors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis: et non demorabūtur proicere illā. Sapientia enim doctrine secūdum nomē est eius: et non est multis manifesta. Quibs autē cognita est permanet usq; ad cōspectū dei. Audi fili et accipe consiliū intellect⁹: et ne abicias consilium meū. Iniice pedem tuū in compedes illius: ⁊ intorques illius collum tuum. Subice humerū tuū ⁊ porta illam: et ne accidieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illā: et i omni virtute tua cōserua vias ei⁹. Investiga illam ⁊ manifestabitur tibi: ⁊ continēs factus ne derelinquas eā. In nouissimis enim inuenies requiem in ea: et conuertetur tibi in oblectationem. Et erit tibi cōpedes ei⁹ in protectionē fortitudinis et bases virtutis: et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa: et vincula illius alligatura salutis. Stola glē indues eam: et coronā gratulationis impones tibi. Fili si accenderis michi dilges eā: et si accommodaueris animū tuū sapiens eris. Si inclinaueris aurē tuā recipies doctrinā: et si dilexeris audire sapies. In multitudine prelbiterorū prudentium sta: et sapientie illoz te corde conuīngere: ut omnē narrationem dei possis audire: et prouerbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum vigila ad eum: et gradꝰ ipsius

illi⁹ egrat pes tuus. Cogitatū tuum habe ī pceptis dei: z ī mandatis illi⁹ ma-
xime assidu⁹ esto: z ipse dabit tibi cor:
z cōcupiscētia sapiētie dabit tibi. vij

Noli facere mala et nō te apprehen-
dent: discede ab iniquo et deficient mala abs te. Fili non semines
mala in sulcis iniustitie: et nō meies
ea in septuplū. Noli querere ab homi-
ne duratum: neq; a rege cathedrā ho-
noris. Non te iustifices ante deum
quoniam agnitor cordis est ipse: et
pnes regem noli velle videri sapiens.
Noli querere fieri iudex nisi valeas vir-
tute irrumpere iniquitates: ne forte ex-
timescas faciem potentis: et ponas
scandalum in agilitate tua. Non pec-
tes in multitudine ciuitatis: nec te im-
mittas in plm: neq; alliges duplicia peccata. Nec enim in uno eris im-
munis. Noli esse pusillanimis ī ani-
mo tuo: ꝛorare et facere elemosinam
ne despicias. Ne dicas in multitudi-
ne munez meoz respiciet deus: et offe-
rente me deo altissimo · munera mea
suscipiet. Non irrideas hominem in
amaritudine animē: est enim qui hu-
miliat et exaltat circumspector deus.
Noli amare mendatiū adversus fra-
trem tuum: neq; in amicū similiter fa-
cias. Noli velle memori omne mendaci-
um: assiduitas enim illius nō ē bona.
Noli verbosus esse ī multitudine presbi-
terorum: et non iteres verbū in oratio-
ne tua. Nō odiēs laboriosa opera: et
ruricatiōnē creatā ab altissimo. Nō
te reputes ī multitudine indisciplina-
torū: memento ire quī non tardabit.
Humilia valde spiritū tuū: quoniā
vindicta carnis impij ignis z vermis.
Noli puaricari in amicū pecuniam
differentem: neq; fratrē tuū karissimū
auro spreueris. Noli discedere a mulie-
re sensata et bona quam fortitudo es
in timore domini: gratia enī verecun-
die illius sup aurū. Non ledas fidem
in veritate operantem: neq; mercenari-
um dantem animā suā. Diligas fa-
mulū tuū fidelē⁹ quasi anima tua:
non defraudes illū libertate: neq; in-
opem derelinquas illum. Pecora tibi
sunt attende illis: et si sunt utilia pse-
uerent apud te. Filij tibi sūt erudi illos:
z curua illos a puericia illoz. Filie tibi
sunt serua corpus illaz: et non ostē-
das hilarem faciem tuā ad illas. Tra-
de filiā et grande opus feceris: et ho-
mini sensato da illā. Mulier si est tibi
secūdum animā tuā nō spicias illā: z
odibili non credas te ī toto corde tuo.
Honora patrem tuū: et genitus ma-
tris tue ne obliuiscaris. Memēto quo-
niam nisi per illos natus nō fuisses:
et retribue illis quomodo et illi tibi.
In tota anima tua time dominū: et
sacerdotes illius sanctifica. In omni
virtute dilige eū ꝙ te fecit: z ministros
eius ne derelinquas. Honora deum
ex tota aīa tua et honorifica sacerdo-
tes: et purga te cū brachijs. Da illis
partē sicut mandatū est tibi primitiaz
et purgationis: z de negligentia tua
purga te cū pauris. Datū brachioꝝ
tuoz et sacrificiū sanctificationis offe-
res domino et initia sanctoz: et pau-
peri porrige manū tuā ut perfīat pīa-
tiō z benedictio tua · gratia dat⁹ ī con-
spectu omnis viuentis: et mortuo nō
prohibeas gratiā. Cū flentibus ploran-
tibz i cōsolatione: et cū lugētibz ābula.
Nō te pigeat visitare infirmū: ex hijs
enī ī dilectione firmaberis. In omnibz
operibus tuis memorare nouissima
tua: z in eternū non peccabis. viij

Non litiges cū homīe potēte: ne for-
te incidas ī manꝰ illi⁹. Nō cōten-
das cum viro locuplete: ne forte cōtra
te constituat litem tibi. Multos enim
pdidit aurū et argentū: et usq; ad cor
regū extendit et cōuertit. Non litiges
cum homine linguato et non ftues
in ignem illius ligna. Non cōmuni-
es hominī indocto: ne male de pge-
nie tua loquatur. Ne despicias ipem
auertentem se a peccato: neq; improp-
res ei. Memento qm̄ omnes ī corrup-
tione sum⁹. Ne spernas hominē ī sua
senectute: et enim ex nobis senescunt.
Noli de mortuo inimico tuo gaude-
re: scies quoniā omnes morientur:
et in gaudiū volum⁹ venire. Ne despi-
cias narrationē prudentioz sapientū:
z in parabolis eoz cōuersare. Ab ipsis
enim disces sapientiā et doctrinā intel-
lect⁹: et seruire magnatis sine querela.
Nō te pteriat narratio senioz: ipsi enī
didicerunt a patribus suis. Quoniam
ab ipsis discis intellectū: et in tempore
necessitatis dabis responsū. Nō incen-
das carbones peccatoz arguens eos:
z ne incendaris flāma ignis peccato-
roz. Ne cōtra faciē tres cōmunionis:
ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli
fenerari hominī fortiori te: qd si fene-
raueris quasi pditū habe. Nō spon-
deas sup virtutem tuā: qd si spopon-
deris quasi rectitudo cogita. Nō iudi-
ces cōtra iudicem: quoniā secundum
quod iustū est iudicat. Cum audace
non eas in uia: ne forte grauet mala
sua in te. Ipse enī secundū voluntatē
suam vadit: et simul cū stultitia illi⁹
peries. Cum iracundo nō facias rixā
et cum audace non eas in desertum:
quoniā sicut nichil est ante illum sanguis:
et ubi nō est adiutoriū elidet te. Cum
fatuis cōsiliū non habeas: non enim
poterunt diligere nisi que eis placent.
Coram extraneo ne facias consilium:
nescis enī quid pariet. Nō omni homini
cor tuum manifestes: ne forte inferat
tibi gratiā fallā z cōuicieī tibi. ix

Non zeles mulierem sinus tui: ne
docēdat sup te malignā doctrine
nequam. Non des mulieri potestatē
anime tue: ne ingrediat ī virtute tua z
cōfundaris. Ne despicias mulierē mali-
uolā: ne forte incidas in laqueos illius.
Cū saltatrice ne assidu⁹ sis nec audi-
as illam: ne forte pereas in efficacia
illius. Virginē ne cōspicias: ne forte
scandalizeris in decore illius. Ne des
fornicarijs animā tuā ī ullo: ne pdas
te et hereditatem tuam. Noli circum-
spicere in vicis ciuitatis: nec obtenue-
ris ī plateis illius. Auerte faciē tuā a
mulere cōpta: et ne circūspicias speciē a-
lienā. Propē speciē mulieris multi pierūt:
et ex hoc cōcupiscētia quasi ignis exar-
descit. Omnis mulier que ē fornicaria
quasi stercus in via ab omnibz pteri-
untibus conculcabitur. Speciem mu-
lieris aliene multi admirati: reprobi
facti sunt: colloquiū enī illius quasi
ignis exardescit. Cum aliena muliere
ne sedeas omnino · nec accūbas cum
ea sup subitū: et non altricaris cū illa
in vino ne forte declinet cor tuum in
illā: et sanguine tuo labaris in perditi-
onē. Ne derelinquas amicū antiquū:
nouus enī non erit similis illi. Vinū
nouū amicꝰ nouus: veterascat: et cū
suauitate bibes illud. Non zeles glo-
riam et opes peccatoris: non enī scis
que futura sit illius subuersio. Non
placeat tibi iniuria iniustoz: scies quī
usq; ad inferos non placebit impius.
Longe abesto ab homine potestatem

habere occidendi: et nō suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum noli aliquid committere: ne forte auffugat vitā tuam. Communionem mortis scito: quoniā i medio laqueū ingrederis: et sup dolentiū arma ambulabis. Secūdum virtutē tuam: tabernaculū tuū: et non peccabis. Cū sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi conuiue: et in timore dei sit tibi gloriatio: et in sensu sit tibi cogitatus dei: et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificū opera laudabuntur: et princeps populi in sapientia sermonis sui: in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus: et temerarius i verbo suo odibilis erit. ℣

Iudex sapiens iudicabit plebem suum: et principat⁹ sensati stabilis erit. Secūdū iudicem plebis sic et ministri ei⁹: et qualis rector est ciuitatis: tales et inhabitatores in ea. Rex insipiens perdet plebem suū: et ciuitates inhabitabūtur p sensum prudentiū. In manu dei potestas terre: et expedabilis omnis iniquitas gentiū: et vultum rectorem in tpe suscitabit sup illam. In manu dei potestas hominis: et sup faciem scribe imponet honorem suū. Omnis iniurie ꝓximi ne memineris: et nichil agas i operibz iniurie. Odibilis coram deo et hominibus superbia: et expedabilis ois iniustas gentiū. Regnū a gente i gentē transfert propter iniustitias et iniurias et contumelias et diuersos dolos. Auaro autem nichil est scelestius. Quid superbis terra et cinis: Si nichil est iniquius quā amare pecuniā. Hic enī et aiam suā venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potestat⁹ breuis vita: languor ꝓlixior grauat medicum. Breuem lāguorem preidit medic⁹: sic et rex hodie est: et cras moriet̄. Cum enī moritur homo: hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initiū superbie hominis apostatare a deo: quoniā ab eo ꝙ fecit illū recessit cor eius: quoniā initiū peccati est omnis superbia. Qui tenuerit illā adimplebit maledictis: et subuertet eum in finem. Proparca et honorauit dominū? conuenit⁹ malorū: et destruxit eos usq; in finem. Sedes ducū superbos destruxit de⁹: et sedere fecit mites pro eis. Radices gentiū superbas arefecit de⁹: et plātauit humiles et ipsis gēbus. Terras gentiū euertit dñs: et perdidit eas usq; ad fundamentū. Afflexit et ipas et disperdidit eos: et cessare fecit memoriam eorū a terra. Memoriā superbox perdidit deus: et reliquit memoriam humilitatis sensu. Sīc est creata hominibz superbia: necz īdignatio nascitur nationi mulierē. Semen hominum honorabitur hoc qđ timet deū: semen autē hoc et honorabitur quod fecit mādata domini. In medio fratrū rectoz illoz honor: et qđ timēt dñm erunt in oculis illius. Gloria diuitū honoratorū et pauperū timor dei est: non despicere hominē iustū pauperem: et non magnificare virū peccatorem diuitē. Magnus est iudex et potens et in honore: et non est maior illo qđ timet deum. Seruo sensato liberi seruient: et vir prudēs et disciplinat⁹ nō murmurabit corrept⁹: et insipiens non honorabitur. Stoli recollere et in faciendo opere suo: et noli iactari in tpe angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibz: quā qui gloriatur et egere pane. Fili in mansuetudine opera tua animam tuā: et da illi honorem secūdum meritum suū. Peccatem i animam suam

quis iustificabit: Et qs honorificabit exhonorantem animam suam: Pauper gloriatur p disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur ꝓter substantiā suam. Qui autem gloriatur i pauptate: quātomagis in substantia: Et qui gloriatur in substātia: pauperē videatur. ℣

Sapientia humiliati exaltabit capur illi⁹: et i medio magnatox collocabit illū facies. Non laudes virū in specie sua: nec spernas hominem in visu suo. Grauis i volatilibz apis: et initiū dulcoris habet fructus illius. Ne gloriet̄is i vestitu unq̄: nec in die honoris tui extollaris. Quoniā mirabilia opa altissimi solius: et gloria et absconsa i inuisa opa illius. Multi tyranni sederūt i throno: et i suspicabili⁹ portauit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide: et gloriosi traditi sunt in manus alterox. Priusq; interroges ne vituperes quēq̄: et cū interrogaueris corripe iuste. Priusq; audias ne respondeas verbū: et in medio seniorū ne adiicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris: et in iudicio peccantiū ne cōmixtus. Fili ne i multis sint actus tui: et si diues fueris nō eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris nō apprehendes: et nō effugies si properaueris. Est homo laborās et festinans et deficiens impius: et tamen magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione plus deficiens virtute et habundans paupertate: et oculus dei respexit illum in bono et erexit eum ab humilitate ipsius: et exaltauit caput eius: et mirati sunt in illo multi et honorauerūt deum. Bona et mala vita et mors: paupertas et honestas: a deo sunt. Sapientia disciplina et scientia legis apud dñm: dilectio et vie bonox apud ipm. Error et tenebre peccatoribz concreata sunt. Qui autē exultāt in malis cōsenescūt in malo. Datio dei iustis permanet: et ꝓfect⁹ illi⁹ successus habebit interdū. Est q̄ locupletatur parce agendo: et hec pars mercedis illi⁹ in eo qđ dicit. Iniuriā requiem michi et nunc mandūcabo de bonis meis solus. et nescit qđ tempꝰ pretereat et mors apropiquet: et relinquat omnia alijs: et moriatur. Sta in testamento tuo: et i illo colloquere: et in opere mandatox tuox veterascere. Ne manseris i operibz peccatox. Confide autem in deo: et mane i loco tuo: facile est enī in oculis dei subito honestare pauperem. Benedictio dei i mercedem iusti festinat: et in honore velocī prosperabit illi⁹ fructificat. Ne dicas: quid est michi opꝰ: et q̄ erunt michi ex hoc bona: Ne dicas. Sufficiēs michi sū: et quid ex hoc pessimabor: In die bonox ne immemor sis malox: et i die malox ne immemor sis bonox: quā facile est coram deo i die obitus retribuere unicuiq; secūm vias suas. Malicia horē oblivionē facit luxurie magne: et in fine hominis denudatio operū illius. Ante mortē ne laudes hominem quēquā: quā i filijs suis agnoscitur vir. Non omnē hominē introducas in domū tuā: multe enī sunt insidie dolosi. Sicut enim cruciatū predia ferārum et sicut perdix inducitur in laqueum: et ut caprea i laqueū sic et cor superbox: et sicut prospector videns ruinam ꝓximi sui. Bona enim in mala cōuertens insidiatur: et i electis impune maculam. Ab scintilla enī una augetur ignis: et ab uno dolose augetur sanguis: homo vero peccator

sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero: fabricat enim mala: ne forte inducat super te sublannacōnem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam et subuertet te in turbine: et abalienabit te a viis propriis. xvj

Si benefeceris scito cui feceris: et erit gratia i bonis tuis multa. Benefac iusto et inuenies retribucōnem magnā: et si non ab ipso: certe a dño. Non est ei bene qui assiduꝰ est in malis et elemosinas nō danti: quoniā et altissimꝰ odio habet peccatores: et misertus est penitentibꝫ. Da misericordi et ne suscipias peccatorem: et impijs et peccatoribꝫ redde vindictā: custodiens eos in diem vindicte. Da bono et non recipias peccatorē: benefac humili et non dederis impio. Prohibe panes illi dare: ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala inuenies in omnibꝫ bonis quecūꝫ feceris illi: quoniam et altissimꝰ odio habet peccatores: et impijs reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus: et non absconderetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius: in tristicia et in malicia illius amicus agnitus est. Nō credas inimico tuo in eternū. Sicut enim rramentū · eruginat nequicia illius: et si humiliatus uadat curuus abire animū tuū: et custodi te ab illo. Non statuas illum pones et nec sedeat ad dexterā tuam ne conuertens ster in loco tuo: ne forte cōuersus i locum tuū inquirat cathedrā tuā: et in nouissimo cognoscas verba mea et in emnibus meis timueris. Quis miserebit incantatori a serpente pulso: et omnibus qui appropiāt bestijs? Sic et qui comitatur cū viro iniquo: et obuolutus est in peccatis eiꝰ. Una hora tecum pmanebit: si autem declinaueris non supportabit. In labijs suis indulcat inimicꝰ: et i corde suo insidiatur ut subuertat te in fouea. In oculis suis lacrimatur inimicꝰ: et si inuenerit tempꝰ · nō satiabitur sanguine: et si incurrerint tibi mala: inuenies cū illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicꝰ: et quasi adiuuās suffodiet plantas tuas. Caput suum mouebit et plaudebit manu: et multa sussurrās cōmutabit vultū suū. xvij

Qui exigerit pcē iniquabit ab ea: et q̄ cōmunauerit superbo induet superbiā. Pondꝰ sup se tollit qui honestiori se cōmunicat: et dimisit te ne socius fueris. Quid cōmunicabit ca rabus ad ollam? Quādo cū se tollerint cōfingentur. Diues iniuste agere et frenebit: pauper aūt iesus tacebit. Si largitus ei fueris assumet te: et si non habueris derelinquet te. Si habes communicet tecū et euacuabit te: et ipse nō dolebit sup te. Si necessarijs illi fueris supplātabit te: et subridens spem dabit narrans tibi omnia bona et dicet quid opus est tibi: et cōfundet te i cibis suis donec te exinaniat bis et ter: et i nouissimo deridet te. Et postea videns derelinquet te: et caput suum mouebit ad te. Humiliare deo: et exspecta manus eius. Attende ne seducāris in stulticiā humilitatis. Noli esse humilis i sapientia tua: ne humiliarꝰ in stulticiam seducaris. Aduocatus a potentiore diffede: et hoc enim magis te aduocabit. Esto improbus sis ne impingaris: et ne longe sis ab eo: ne eas i oblionem. Ne reuincaſ et equo loqui cū illo: nec credas multis verbis illius. Et multa enim loqla temptabit te: et subridēs inrogabit te. De abscōdit

tuis inimicis animꝰ illi? cōtristabit verba tua: et non parcet de malicia et de viciis. Caue tibi et attende diligenter auditui meo: quoniā cū subuersione tua ambulas. Audies vero verba illa quasi i somnis vide: et vigilabis omni vita tua. Dilige deum: et inuoca illū in salute tua. Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximū sibi. Omnis caro ad similem sibi coniunget: et oīs homo sibi sui sociabit. Si cōmunicabit lupꝰ agno aliquando: sic pcōr iusto. Que cōmunicatio sancto hominī ad canem: aut q̄ pars bona diuiti ad pauperē? Venatio leonis onager in heremo: sic et pascua sunt diuitū pauperes. Et sicut abominatio ē superbo humilitas: sic et detestatio diuitis pauper. Diues cōmotꝰ confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit repellitur et a nocis. Diuin decepto multi recuperatores: loquax est superba: et iustificauerit illū. Humilis deceptus est: insuper et arguitur. Locuꝰ est seruiat: et non est ei datus locus. Diues loquax est et omnes tacuerūt: et verbū illius usq ad nubes perducent. Pauꝑ loquitus est: et dicit. Quis est hic? Et si offenderit: subuertet illū. Bona est substātia cui non est peccatū in cōscientia: et nequissima est paupras in ore impij. Cor hois immutat faciē illiꝰ: sive i bona sive i mala. Et eligit cordis boni et faciē bonā difficile inuenies: et cū labore. xviij

Beatus vir qui nō est lapsus verbo et ore suo et nō est stimulatꝰ in tristicia delicti. Felix qui nō habuit animi sui tristicia: et nō excidit ab spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione ē substātia: et hominī liuido ad hd auri? Quod accuat et animo suo iniuste

alijs congregat: et in bonis illiꝰ alius luxuriabitur. Qui sibi nequā est cui alij bonus erit? Et non iocūd habitur i bonis suis. Quis sibi inuidet nichil est illo nequius: et ipse ē reddito malicie illiꝰ. Et si bñfecerit ignorāter et nō volēs facit: et i nouissimo manifestat malitiam suā. Nequā est oculus liuidꝰ. et auertens faciem suam: et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non saciabitur donec cōsumat arefactēs animam suā. Oculus malus ad mala: et non saciabitur pane: indigens et in tristicia erit sup mensam suā. Fili si habes benefac tecū: et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniā mors non tardat: et testamentū inferioꝝ: quia demonstratū est tibi. Testamentū emi huiꝰ mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo: et sdm vires tuas exporrigo de pauperi. Non defraudeꝝis a die bono: et partícula diei boni nō te preciat. Nonne alijs reliques dolores et labores tuos. In diuisione sortis da et accipe: et iustifica aiam tuā. Ante obitū tuū operare iusticiā: quoniā nō est apud inferos inuenire cibū. Omnis caro sicut uestimentū veterascet: et sicut folia frondis cans i arbore viridi. Alia generātur et alia discūtur: sic generatio carnis et sanguinis: alia finit: et alia nascit. Omne opus corruptibile in fine deficiet et qui illud operatur ibit cum illo. Et oīe opus electum iustificabitur: et qui operatur illud honorabitur i illo. Beatus vir qui in sapientia morabitur: et qui i iusticia meditabitur: et in sensu cogitabit circūspectionē dei. Qui excogitat vias illius i corde suo: et i abscondit is suis intelliges: vadis

post illam quasi inuestigator: z i uijs illius consistens. Qui respicit per fenestras illius: et in ianuis illi⁹ audiens. Qui requieuit iuxta domū illi⁹: et in parietibz illius figens palum. Statuet casulam suā ad manū illi⁹: et requiescet in casula illius bona per eum. Statuet filios suos sub regimine illius: z sub ramis illius morabit. Protegetur sub regimine illius a feruore: et in gloria eius requiescet. xv

Qui timet dum faciet bona: et qui cōtinēs ē iusticie apphēdet illā: et obuiabit illi quasi mater honorificata: et ipsa mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illū pane vite et intellectꝰ: z aqua sapientie salutaris potabit illū. Et firmabitur in illo z non flectetur: et continebit illū et nō cōfundetur: et exaltabit illum apud p̄ximos suos. Et i medio ecclie aperiet os eius: et adimplebit illū spiritu sapiencie et intellectus: et stola glorie vestiet eum. Iocunditatē et exultationē thesaurizabit super illū: et nomine eterno hereditabit illū. Homines stulti nō apphendent illam: z homines sensati obuiabunt illi. Homines stulti nō videbūt eam: lōge enī abest a superbia et dolo. Viri mendaces nō erunt illius memores: et viri veraces inuenientur i illa: et successum habebūt usq; ad iuspectionem dei. Sō est laus in ore peccatoris: quoniā a deo profecta est sapientia. Sapiencie enī dei astabit laus: z in ore fideli abundabit: z dominator dabit eā illi. Sō dixeris: p deū abest: q̄ enim odit ne feceris. Sō dicas ille me implanauit: nō enī necessarij sūt ei homines impij. Oīne execramentū erroris odit dominꝰ: et nō erit amabile timentibz eū. Deus ab initio constituit hominē: et reliquit illu in manu consilij sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conseruare conseruabūt te: z in perpetuū fidē placitam seruare. Apposuit tibi aquam et ignem: ad q̄ volueris porrige manum tuā. Ante hominē vita z mors: bonū et malū. Quod placuerit ei dabitur illi. quoniā multa sapientia dei z fortis in potentia: videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eū: z ipe agnoscit omnē opā hominis. Neminī mādauit impie agere: et nemini dedit spaciū peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorꝝ infidelium z inutilium. xvi

Ne iocūderis i filijs impijs si multiplicentur: nec obleteris sup ipsos si non est timor dei in illis. Non credas vite illorꝝ: nec respicies in labores eorꝝ. Melior est enim unus timens deū: q̄ mille filij impij. Et utile ē mori sine filijs: q̄ relinquere filios impios. Ab uno ciuitas inhabitabit patria: et a tribz impijs deseret. Multa talia vidit oculus meus: et fortiora horū audiuit auris mea. In synagoga peccatoꝝ exardebit ignis: z i gente incredibili exardescet ira. Non exorauerūt pro peccatis suis antiqui gigātes qui destructi sunt confidentes fortitudini: z nō pepercit peregrinationi illorꝝ sed proiecit eos: z exterminē ē eos p superbia sibi illorꝝ. Non misertus ē illis tocā gentē perditus: z extollentē se in peccatis suis. Et sicut sescenta milia peditū qui congregati sunt in duricia cordis sui: z si unus fuisset cervicatus mirū si fuisset immunis. Misericordia enī et ira est cum illo potens exorator z effundens iram secundū misericordiā suā: sic correptio illius hominē secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapina peccatoꝝ: z non retardabit sufferentia misericordiā facientis. Omnis misericordia faciet locū unicuiq; secundū meritum operū suoꝝ: et secundū intellectū preeminationis illi⁹. Non dicas. A deo abscōdar: z ex summo quis mei memorabitur? In plo magno non agnoscar. Quis est cui anima mea in tā immēsa creatura? Ecce celū z celi celoꝝ: abissus z universa terra et q̄ in ei⁹ fine cōspectu illi⁹ cōmouebūtur: montes simul z colles z fundamenta terre: et cum cōspexit illa deus tremore concutientur. Et i omnibz his insensatū est cor: z omne cor intelligit ab illo: et vias illius ips intelligit? Et procella quā nec oculus vidit hominis? Sā plurima illi⁹ opera sunt in abscondis: sed opera iusticie eius quis enūciabit aut quis sustinebit: Longe enī ē testamentū a quibusdā: z inuestigatio hominū in consummatione est. Qui inaniat corde cogitat mania: z vir imprudens z errās cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinā sensus: et i verbis meis attende in corde tuo: et dicam tibi equitate disciplinam et secundo memorare sapientiam: et i vestigijs meis attende in corde tuo: et dicā in equitate spiritus virtutes quas posuit deus i opera sua ab initio: et in veritate nūcio scientiam eius. In iudicio dei opera ipsius ab initio: et ab institutione hominum ipoz distinxit partes illoz: z initia eoz i gentibz suis. Ornauit opera illoz: nec esurierūt nec laborauerūt: z non destiterunt ab operibz suis. Vnusquisq; proximū sibi nō angustiabit usq; i eternū. Nō sis incredibilis ubo illi⁹. Post hec in terrā deus respexit: et implenit illā bonis suis. Anima oīs omnis vitalis denūciauit ante faciē ipsius: z ipa iterꝝ reūsio illoz. xvii

Deus creauit de terra hominem: et secōm imaginem suam fecit illū. Et iterꝝ conuertit illū i ipsam: et secōm se vestiuit illū virtute. Numerū dierū et tempꝰ dedit illi: et dedit illi potestatē eoz q̄ sunt sup terrā. Posuit timorem illius sup omnē carnem: z dominari bestijs z volatilibz. Creauit ex ipo adiutorium simile sibi: consiliū z linguam et oculos et aures et cor dedit illis excogitandi: et disciplina intellectus repleuit illos. Creauit illis scientiam spiritꝰ: sensu impleuit cor illorū: et mala z bona ostendit illis. Posuit oculū ipoz sup corda illoz ostendē illis magnalia operū suoꝝ ut nomē sanctificationis collaudent: z gloriari in mirabilibz illi⁹: z magnalia enarrēt operū ei⁹. Addidit illis disciplinā: z legē vite hereditauit illos. Testamētū eternū obtinuit cū illis: z iusticiā z iudicia sua ostendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illoz: et honorē vocis audierūt aures illoz: et dixit illis. Attendite ab oī iniquo. Et mādauit illis: unicuiq; de proximo suo. Vie illoz coram illo sūt semp: nō sūt abscondite ab oculis ipsi⁹. In unāquāq; gentē ipposuit rectorē: et pars dei israel facta ē manifesta. Et oīa opera illoz velut sol i cōspectu dei: z oculi ei⁹ sunt sup vias eoz. Non sunt abscondita nequitie eorum per iniquitatem illoz. Et oīs iniquitas eoz in conspectu dei. Elemosina viri quasi sigaculū cum ipo: z gratiā hois quasi pupillā cōseruabit: et postea resurget z retribuet illis retributionem unicuiq; in caput ipoz: et conuertet z inferiores partes terre. Penitentibz autem dedit viā iusticie:

et confirmauit deficientes sustinere: ⁊ dextinauit illis sortem veritatis. Conuertere ad dominū et relinque peccata tua: precare ante faciē domini: et minue offendicula. Reuertere ad dominū et auertere ab iniustitia tua et nimis odito execrationē ⁊ cognosce iustitias et iudicia dei ⁊ sta in sorte ꝓpitiōnis ⁊ oratōnis altissimi dei. Ingredere vias de seculi sancti: cum viuis et damnabis cōfessionē deo. Non demoreris i errore impior: ante mortē cōfitere. Ante mortuū quasi nichil prēt cōfessio. Confitebaris viuens: viuus ⁊ sanꝰ cōfitebaris et laudabis deum: et gloriaberis in misericordiis eius. Quā magna misericordia dominī: et propitiatio illius conuertentibus ad se. Nec enī omnia possunt esse in hominibus: quoniā nō est immortalis filius hominis: et i vanitate malicie placuerūt. Quid lucidius sole? Et hic deficiet. Aut ipe nequs excogitauit caro et ingluies? Et hec arguetur. Virtutē altitudinis celi ipe conspicit: ⁊ omnes homines ira ⁊ cinis. xvij

Qui viuit interminū creauit omnia simul. Deus solus iustificabit: et manet inuictus rex interminū. Quis sufficiet enarrare opa illi? Quis enī inuestigabit magnalia eius? Virtutem autē magnitudinis eiꝰ qs enūciabit? Aut quis adiciet enarrare misericordiā eius? Non est minuere neq; addere: nec est inuenire magnalia dei. Cū cōsummauerit homo tunc incipiet: et cum quieuerit operabit. Quid est homo et q̄ est gratia illi? et qd est bonū aut quid nequā illi? Numerꝰ dierū hominum ut multū centū anni: qsi gutte aque maris deputati sunt: ⁊ sicut calculus arene: sic et isti anī i die eui. Propter hoc pacies est deus i illis: ⁊ effudit super illos misericordiā suam. Vidit plumptionem cordis eoz quū mala est: ⁊ cognouit subuersionē illorū quoniā nequā est. Ideo adimpleuit propitiationē suam in illis: et ostendit illis viam equitatis. Misericordia hominis proximū suū: misericordia autē dei super omnē carnē. Qui misericordiā habet docet ⁊ erudit: qsi pastor gregē suū. Misericerator et miserens doctrinā misericordie: ⁊ qui festinauit in iudicio eiꝰ. Fili i bonis non des querelam: ⁊ i omni dato nō des tristitiā verbi mali. Non ne ardorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quā datū. Nōne ecce verbum super datū bonū? Sed utrūq; cum homine iustificato. Stultꝰ autē improperabit: et datus indisciplinam rabiem facit oculos. Ante iudicium para iustitiā tuā: et ante quā loqris disce. Ante languorē humilia te: et in tempore infirmitatis ostende cōuersationē tuam. Non impedias orare semp: et ne uereris usq; ad mortem iustificari: quoniam merces dei manet interminū. Ante orationē para animā tuam: et noli esse quasi homo qui temptat deum. Memento ire in die cōsummationis: ⁊ tempꝰ retributionis i cōuersatione facies. Memento paupertatis in tempore abundantie: ⁊ necessitatē pauperis in die diuitiaz. A mane usq; ad vesperam immutabit tempꝰ: ⁊ hec omnia ritata in oculis dei. homo sapiens in omnibus metuit: ⁊ in diebus delictoz attender ab inertia. Omnis actuꝰ agnoscit sapientiā: ⁊ inuenienti eam dabit cōfessionē. Sensati in verbis: ⁊ ipi sapientes egerunt: et intellexerūt veritati

et iustitiā: ⁊ imploraueruṅ pūbia ⁊ iudicia. post cōcupiscentias tuas nō eas: et a voluntate tua auertere. Si prestes aie tue cōcupiscentias eius: faciet te in gaudiū inimicis tuis. Ne obletteris i turbis: nec in modicis. Assidua enī ē cōmissio eorū. Ne fueris medionis in cōtentiōne et fenore: ⁊ nō ē tibi nichil i seculo. Eris enī inuidꝰ vite tue. xix

Oprecarꝰ ebriosus non locupletabitur: ⁊ q̄ spernit modica paulatī decidet. Vinū et mulieres apostatare faciūt sapientes: et arguent insanos: et q̄ se iungit fornicariis erit nequam. Putredo ⁊ vermes hereditabūt illum: et extollet in exemplū malis: ⁊ tollentur de numero animarū eiꝰ. Qui credit cito leuis corde est ⁊ minorabitur: et qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet ad iniquitatem denotabitur: ⁊ qui odit correptionē minuetur vita: et q̄ odit loquacitatem extinguit malicia. Qui peccat in animā suam nō penitebit: ⁊ qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne ineres verbū durū ⁊ nequā: ⁊ nō minoraberis: amico et inimico noli narrare stultum tuū: et si est tibi delictū noli denudare. Audiet enim te ⁊ custodiet te: ⁊ quasi defendens peccatū odiet te: et sic aderet tibi semp. Audibit verbū aduersus proximū tuū: cōmoriatur in te: fidens quoniā nō te dirūpet. Si fatue ubi parturit fatuꝰ: tanq̄ genuꝰ parturus infatis. Sagitta infixa femori carnis: sic verbū in corde stulti. Corripe amicū: ne forte non inuellerit et dicat non feci: aut si fecerit: ne iterū addat facere. Corripe proximū ne forte non dixerit: et si dixerit ne forte iteret. Corripe amicū: sepe enim fit cōmissio: et non omnū ubo credas. Est q̄ labit lingua sua: sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe amicū anteq̄ commineris: et da locū timori altissimi: qm omnis sapientia timor dei. Et in illa timere deum: ⁊ in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequitie disciplina: et non est cogitatus peccatorum prudentia. Est prudētie nequicia et in ipsa execratio: et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior ē homo qui minuitur sapientia: et defuīs sensu in timore dei: q̄ qui abundat sensu ⁊ trālgreditur legē altissimi. Est solertia acuta ⁊ ipsa iniqua: et ē qui emittit verbū certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se et interiora eius plena sunt dolo: et ē iustus qui se nimiū submittit a multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem suam et fingit nō videre se q̄ ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium uetetur peccare: si inuenerit temp̄ male faciendi male facit. Ex visu cognoscitur vir: et ab occursu faciei cognoscitur sensatꝰ. Amictus corporis ⁊ risus dentiū ⁊ ingressus hois enūciāt de illo. Est correptio medax i ira cōuenientioli: et est iudicū q̄ nō ꝓbatur esse bonū: et est tacēs et ipe est prudēs. xx

Quam bonū ē arguere quā ira sit et cōfitentem i oratione nō ꝓhibere. Concupiscentia spadonis deuirginauit iuuenculā - sic q̄ facit ꝙ vim inducit gemitū iniquū. Quam bonū est correptū manifestare penitentiam: sic enī effugies voluntariū peccatū. Est tacēs qui inuenitur sapiens: et est odibilis qui prorax est ad loquendū. Est autem tacens et nō habens sensū loq̄le: et ē tacens sciens tempus aptū rēporis. Homo sapiens tacebit usq; ad tempus:

lasciu⁹ autē et imprudens nō seruabit tempus. Qui multis utitur verbis ledit aiam suam: et qui potestatē sibi sumit iniuste odietur. Est processus i malis viro indisciplinato: et ē inuentio in detrimentū. Est datū quod nō ē utile: et ē datū cui⁹ retributio duplex. Est propter gloriā minoratō: et ē qui ab humilitate leuabit caput. Est qui multa redimat modico precio: et restituens ea in septuplū. Sapiens in verbis seipsum amabilē facit: gratie autem fatuoꝝ effundent. Datus insipientis non eis utilis tibi: oculi enī illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit: et aperto oris sui illius inflāmatio ē. Hodie fenerator quis et cras exigit: et odibilis ē homo huiusmodi. Fatuo nō erit amic⁹: et nō erit gratia in bonis illius. Qui enim edunt panem illius false lingue sunt. Quociens et quātū irridebūt eū: siccz enim quod habendū erat directo sensu distribuit: similiter et quod non erat habendū. Lapsus false lingue quasi qui in pauimento cadens: sic casus illoꝝ malorū festinanter venient homo atharis quasi fabula uana: et in ore indisciplinatorū assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enī dicit illam in tempore suo. Est qui uetatur pre inopia peccare: et in requie sua stimulabitur. Est qui ꝑdet aiam suam pre confusione: et ab imprudentia ꝑsone ꝑdet eā: ꝑsone aūt accepta ne ꝑdet se. Est q̄ pre ꝺsulsione ꝑmittit amico: et lucratus ē eū in inimicū gratis. Obprobriū nequā i hoīne medaciū: et in ore indisciplinatorū assidue erit. Potior fur: quā assiduitas viri mendacis: ꝑditionem aūt ambo hereditabunt. Mores hominū mendaciū sine honore: et confusio illoꝝ cū ipsis sine intermissione. Sapiens i verbis ꝓducit seipsum: et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terrā suā inaltabit acerui frugū: et q̄ operatur iusticiā ipse exaltabit: q̄ uero placet magnatis: effugiet iniusticiā. Exemia et dona excecāt oculos iudicum: et quasi mut⁹ in ore auerit correptiones eorū. Sapiēcia absc̄ōsa et thesaur⁹ inuisus: que utilitas in utrisq;? Melior est qui celat insipientiā suā: quā homo qui abscondit sapientiam suam. xv

Fili peccasti: nō adiicias iterū: sed de priscis ꝺprecare ut tibi dimittant. Quasi a facie colubri fuge ꝑcā: et si accesseris ad illa suscipiet te. Dentes leonis dentes eius: interficientes animas hominū. Quasi rūphea bis acuta omnis iniquitas: plage illius non est sanitas. Obiurgatio et iniurie annullabūt substantiā: et domus q̄ nimis locuples ē annullabit superbia: sic ibi tātia a superbi radicabit. Deprecatio pauperis ex ore usq; ad aures ei⁹ ꝑueniet: et iudicium festinato aduenit illi. Qui odit correptionem uestigiū est peccatoris: et qui timet deum cōuertetur ad cor suum. Gnotus a longe potens lingua audaci: et insanus fugit labi se ab illo. Qui edificat domum suam impendijs alienis: quasi q̄ colligit lapides suos i hyeme. Turba colleta synagoga peccatiū et consummatio illoꝝ flamma ignis. Via peccatiū cōplanata lapidibus: et in fine illoꝝ inferi et tenebre et pene. Qui custodierit iusticiā cōprehendet sensum eius: consummatio timoris dei sapientia et sensus. Non creditur q̄ non est sapiens in bono. Est aut insipientia que abundat in malo: et non est

sensus ubi ē amaritudo. Sapiētis sciētia tanq̄ inundatio abundabit: et consiliū illius sicut fons uite ꝑmanet. Cor fatui quasi uas contractum: et omnē sapientiā non tenebit. Verbū sapiens si audierit cōis laudabit et adiicit: audiuit luxuriosus et displicebit illi: et ꝑiciet illud post dorsū suum. Narratio fatui quasi sarcina i itinere: nam i labijs sensati inuenit̄ gratia. Os prudentis queritur in ecclesia: et uerba illi⁹ cogitabūt i cordibus suis. Tanq̄ dom⁹ eruerunta sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia uerba. Compedes in pedibus doctrina stulto: et quasi uincula manuū sup manū dextram. Fatuus in risu inalta uocem suā: uir aūt sapiens uix tacite ridebit. Ornamentū aureū prudenti doctrina: et sic brachiale i brachio dextro. Pes fatui facilis i domum proximi: et homo pertinax confundet a ꝑsona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domū: uir autem eruditus foras stabit. Stultitia hois auscultare ꝑ ostiū: et prudens grauabitur cōtumelia. Labia imprudentiū stulta narrabūt: uerba autem prudentiū statera ꝑpendebūtur. In ore fatuoꝝ cor illoꝝ: et in corde sapientiū os illoꝝ. Qui maledixit impius diabolum maledixit ipse animā suam. Susurro coinquinabit animā suam et in omnibus odietur: et qui ꝑmanserit odiosus erit: tacit⁹ et sensat⁹ honorabitur. xvi

In lapide luteo lapidat piger: et omnes loquetur sup illi⁹ alienatiōnē. De stercore boum lapidat⁹ ē piger: et omnis qui teligerit eum excutiet man⁹. Consilio patris ē de filio indisciplinato: filia aūt fatua i deminoratiōnē erit. Filia prudens hereditas uiro suo: nam que cōfundit cōtumelia est genitoris. Et pater et uirū cōfundit audax: et ab impijs non minorabitur: ab utrisq; autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio: flagella et disciplina in omni tēpore sapientia. Qui docet fatuū: quasi q̄ cōglutinat testā. Qui narrat uerbū nō audienti: quasi qui excitat dormientē de graui somno. Cum dormiente loquitur q̄ enarrat stulto sapientiā: et in fine narrationis dicit. Quis est hic? Supra mortuū plora: defecit enī lux eius: et supra fatuū plora: defecit enim sensus ei⁹. Modicum plora supra mortuū: quoniā requieuit. Requissimus enī nequissima uita sua mortem fatui. Luct⁹ mortui septem dies: fatui aūt et impij omnes dies uite illoꝝ. Cum stulto ne multū loquaris: et cum insensato ne abieris. Serua te ab illo ut non molestiā habeas: et non coinquinaberis i peccato illi⁹. Deflecte ab illo et inuenies requiem: et non accidiaberis i stultitia illi⁹. Sup plumbū quid grauabitur? Et quod illi aliud nomē quam fatuus? Arenā et salem et massam ferri facilius est ferre: q̄m hominē imprudentē et fatuum et impiū. Sicut loramentū ligneum colligatū fundamento edificij nō dissoluetur: sic et cor confirmatū i cogitatione consilij. Cogitatus sensati i omni tempore uel metu nō deprauabitur. Sicut ornatus aureus sus i pariete limpido et sicut palee in ecclesia et remēta sine impensa posita contra faciem ueri non ꝑmanebūt: sic et cor stultū i cogitatione stulti cōtra impetum timoris nō resistet. Sicut cor trepidū in cogitatione fatui omni tēpore non metuet: sic et qui in ꝑceptis dei ꝑmanet semp. Quoꝝ oculi ꝺducit

lacrimas: et ꝙ pungit cor, pfert sensū.
Mittens lapides in volatilia dicit illa: et qui conuiciatur amico dissoluit amicitiā. Ad amicum ꝑ si pduxeris gladiū non desperes: ē enim regressiu' ad amicum. Si aperueris os tuū ne timeas: ē enī cōcordatio: excepto conuicio et improperio et superbia et mistetij revelatione et plaga dolosa. In his omnibꝫ effugiet amic⁹. Fidē pserua cum amico in paupertate illi⁹: ut ꝑ in bonis illius letetis. In tempore tribulationis illi⁹ manē illi fidelis: ut in hereditate illius roberis tu. Fumꝰ et ignis ī altaur: sic et ante sanguinē maledicta et contumelie ꝑ minē. Amicū salutare non confundaris. Si facie illius non me abscondam: et si mala michi euenerit ꝓ illū sustinebo. Omnis qui audiet cauebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiā et sup labia mea signaculū certum: ut non cadā ab ipis et lingua mea perdat me?

XXIII

Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas me in cogitatu et cōsilio eoꝝ: nec tuas me cadere ī illa reprobracōne. Quis suponit ī cogitatu meo flagella ꝑ in corde meo doctrinā sapiētie · ut ī ignorationibꝫ eoꝝ nō parcant michi et nō apparēt delicta eoꝝ et ne adducerēt ignorantie mee et multiplicentur delicta mea et peccata mea abundent: et incidam ī conspectu aduersarioꝝ meoꝝ ꝑ gaudeat inimicus meus? Domine pater et deus vite mee ne derelinquas me ī cogitatu illoꝝ. Extollentia oculoꝝ meorū ne ideris michi: et omne desiderium auerte a me. Auser a me ventris concupiscētias: et concubitꝰ cōcupiscentie ne apphendāt me: et anime irreuerēti et impudite ne tradas me. Doctrinā oris audite filij: ꝑ qui custodierit illā non periet labijs suis · nec scandalizabitur ī operibꝫ nequissimis. In vanitate sua apphendit peccator: ꝑ superbꝫ et maledicus scandalizabitur in illis. Iuratioui non assuescat os tuū: multū enim casus in illa. Nominatiō dei non sit assidua in ore tuo: ꝑ nominibꝫ sanctoꝝ ne admiscearis: quoniā non eris immunis ab eis. Sicut ni seruus interrogatus assidue a liuore nō mūitur: sic omnis iurans et nominatus in vano a peccato nō purgabitur. Vir multū iurans implebitur iniquitate: et non discedet a domo illi⁹ plaga. Et si fraudauerit fraudulētiā illi⁹ supra ipm erit: et si dissimulauerit delinquet duplicit: et si in vanum iurauerit nō iustificabitur. Replebitur enim retributione dom⁹ illius. Est et alia loꝗla contraria morti: nō inueniatur in hereditate iacob. Etenī a misericordibus omnia hec auferentur: et ī delictis nō volupabit. In disciplinosꝫ loꝗle nō assuescat os tuū: est enim in illa verbū peccati. Honorato patris et matris tue in medio enim magnatoꝝ consistis: ne forte obliuiscatur te deus in conspectu illoꝝ: et assiduitate tua infatuatus improprium patiaris: ꝑ maluisses non natū: ꝑ diem natiuitatis tue maledicas. Homo assuet⁹ ī ūbis improprijs ī omnibꝫ diebꝰ suis nō erudietur. Duo genera abundāt in peccatis: et tertiū adducit īrā et pditionē. Anima callida sīlis ignis ardens · nō extinguetur donec aliquid gluciat: et homo nequam in ore carnis sue · non desinet donec incendat ignem. Homini fornicatio omnis panis dulcis: nō satiabit nāl gredien⁹ usꝫ ad finem. Omnis homo ꝙ transgreditur lectum sum contemnens in animā suam et dicens quis me videt: tenebre circundant me ꝑ parietes cooperiūt me et nemo circūspicit me quē vereor: delictoꝝ meoꝝ nō memorabit altissim⁹: et non intelleget quē omnia vident oculus illius: quē expellit a se timore dei huiusmodi hominis timor et oculi ipminū timentes illū: et nō cognouit quē oculi dñi multoplus lucidiores sup solē sūt · circūspicientes omnes vias ipōm et pfundū abissi ꝑ hominū corda: inuentes in abscōditas partes. Dominꝰ enī deus ātꝙ crearetur omnia sunt aguita: sic et post perfectum respicit omnia. Sic et ī plenitudine claritatis vindicabitur: quasi pullus equin⁹ fugabitur: et ubi non speraūt apphendetur. Et erit decus omnibꝫ: eo ꝙ non intellexerit timorem domini.

Sic et mulier omnis relinquēs virū suum: et statuēs hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege altissimi increbilis fuit ꝑ sedo virum suum dereliquit: tercio ī adulterio fornicata est · et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiā adducetur: et in filios eius respicietur. Filon radent filij eius radices: et rami eius non dabūt fructum. Et derelinquet in maledictū memoriā illius: et dedecus illius non delebit. Et agnoscēt q̄ dereliqui sūt · quū nichil melius est ꝙ timor dei: et nichil dulci⁹ ꝙ respicere ī mandata domini. Gloria magna ē sequi dominū: ītegitudo enī diez assumet ab eo.

XXIIII

Sapientia laudabit animā suā: et in domino honorabitur. Et in medio populi sui gloriabitur: et in ecclesijs altissimi aperiet os suū. Et ī conspectu virtutis illius gloriabitur: et in medio populi sui exaltabitur. Et in plenitudine sancta admirabitur: ꝑ in multitudine electoꝝ habebit laudē: et inter benedictos benedicetur dicens. Ego ex ore altissimi pdiui: primogenita ante omnē creaturam. Ego feci ī celis ut oriretur lumen indeficiens: ꝑ sicut nebula texi omnē carnem. Ego ī altissimis habitaui: ꝑ thronus meus in columna nubis. Girū celi circuiui sola et pfundū abissi penetraui: et in fluctibus maris ambulaui: ꝑ ī omni terra steti. Et in omni populo ꝑ ī omni gente primatū habui: et oīm excellentium et humiliū corda virtute calcaui. Et in hijs omnibꝫ requiem quesiui: ꝑ in hereditate dñi morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium: et qui creauit me requieuit ī tabernaculo meo: ꝑ dixit michi. In iacob inhabita: et in israhel hereditare: ꝑ in electis meis mitte radices. Ab initio et ante secula creata sum: et usꝫ ad futurū seculū non desinā: et in habitatione sancta coram ipo ministraui. Et sic in syon firmata sū: et ī ciuitate sanctificata similit requieui: et in hierusalē potestas mea. Et radicaui ī populo honorificato: et ī partes dei mei hereditas illius: ꝑ in plenitudine sanctoꝝ detenō mea. Quasi cedrus exaltata sum in libano: ꝑ quasi cipressus ī monte syon. Quasi palma exaltata sum in cades: et quasi plantatio rose ī iericho. Quasi oliua speciosa ī campis: ꝑ quasi platanꝰ exaltata sū iuxta aquā ī platea. Sicut cinamomū et balsamū aromatizans odorē dedi: et quasi murra electa dedi suauitatē odoris. Et quasi storax et galban⁹ et ungula ꝑ gutta: et quasi libanus non incisus vaporaui habitationē meā:

et quasi balsamū non mixtum odor meus. Ego quasi therebinthus extendi ramos meos: et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris: et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulcre dilectionis et timoris: et agnitionis: et sancte spei. In me gratia omnis vie et veritatis: in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me: et a generationibz meis implemini. Spiritꝰ enim meus sup mel dulcis: et hereditas mea sup mel et fauū: memoria mea in generationes seculoz. Qui edūt me adhuc esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundet: et qui operant in me non peccabunt: qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite: et testamentum altissimi et agnitio veritatis. Legem mandauit moyses in p̄ceptis iusticiaz: et hereditatē domui iacob et israhel p̄missiones. Posuit dauid puero suo regitare regem et ipso fortissimū: et in throno honoris sedentem in sempiternū. Qui implet quasi phison sapiēciā: et sicut tigris in diebꝰ nouoz. Qui adimplet quasi eufratesꝰ sensum: qui multiplicat quasi iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem: et assistens quasi geon in die vindemie. Qui ꝓcurit primus scire ipam: et infirmior nō inuestigabit eam. A mari enim abundabit cogitatio eius: et consiliū illius in abisso magna. Ego sapiencia effudi flumina: ego ꝟsi rines aque immense de fluuio. Ego quasi fluuius doriz: et sicut aqueductus egui a paradiso. Dixi rigabo ortum plātationum: et inebriabo partē meū fructum. Et ecce factus est michi riuus abundans: fluuiꝰ meus appropiquauit ad mare. Quoniā doctrinā quasi anteluceū illumino oīb̄z: et enarrabo illā usq; ad longinquū. Penetrabo oīes inferiores partes terre: et inspiciā oīes dormientes: et illuminabo oīes sperantes in dominū. Adhuc doctrinā quasi prophetiā effundā: et relinquā illā querentibz sapiēciā: et non deficiam in ꝓgenies illoz usq; in euū sanctum. Videte quū nō soli michi laborauī: sed oīb̄z requirentib̄z veritatē. xxv

In tribus placitum est spiritui meo: que sunt ꝓbata coram deo et hominib̄z. Concordia fratrum: et amor ꝓximorum: et vir et mulier bene sibi cōsentientes. Tres species odiuit anima mea et aggrauor valde anime illoz: pauperem superbum: et diuitem mendacē: et senem fatuū et insensatum. Que in iuuentute tua nō congregasti: quomodo in senectute tua inuenies ea? Quā speciosum est iudicij iudicium: et prebere consiliū. Quā speciosa veterano sapientia: et gloriosis intellectꝰ et consilium. Corona seniū in multa pericia: et gloria illoz timor dei. Septē insuspicabilia cordis magistrauit: et decimū dicam in lingua hominibus. Homo qui ioc̄ldatur in filijs: vidēs et videns subuersionē inimicoz suoz. Beatus qui habitat cū muliere sensata: et qui lingua sua nō est lapsus: et qui non seruiuit indignis se. Beatꝰ qui inuenit amicū verum: et qui enarrat iusticiam auri audienti. Quā magnus qui inuenit sapiēciā et scientiā: sed non est sup timentē deum. Timor dei super omnia se suppositit. Beatus homo: cui donatū est habere timorē dei. Qui tenet illū: cui assimilabitur?

Timor dei inicio dilectionis eius: fides aute inicio agglutinādū est ei. Omnis plaga recipit cordis est: et omnis malicia nequitia mulieris. Et omne plagam et non plagā videbit cordis: et omne nequitiā et non nequitiā mulieris: et omne obductū et nō obductū odientiū: et omne vindictā et nō vindictam inimicoz. Sicut est raput nequi sup raput colubri: et nō est ira sup irā mulieris. Cōmorari leoni et draconi placebit: quā habitare cum muliere nequā. Sequitia mulieris immutat faciem ei?: et obscurabit vultum suum tanq; ursus: et quasi saccū ostendet in medio ꝓximoz. Ingemuit vir ei?: et audiens suspirauit modicū. Breuis omnis malicia sup maliciā mulieris: sors peccatoz cadat sup illam. Sicut ascensus arenosus in pdibus veterani: sic mulier linguata hominī quieto. Ne respicias in mulieris speciē: et nō concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira: et impudencia: et confusio magna. Mulier si ꝓmatū habeat: cōtraria est viro suo. Cor humile: et facies mestis: et plaga mortis: mulier nequā. Manus debiles: et genua dissoluta: mulier que nō beatificat virum suum. A muliere initiū factum est peccati: et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum: nec mulieri nequā potestatē. Si non ambulauerit ad manū tuā: cōfunde et in cōspectu inimicoz. A carnibz suis abside illā: ne forte recipiat. xxvi

Mulieris bone beatus vir: numerus enim annoz illorū duplex. Mulier fortis delectat virū suum: et annos vite illi? i pace implebit. Pars bona mulier bona: i parte bona timentium deū dabit viro pro factis bonis. Diuitis aūt et pauperis cor bonū: in omni tempore vultus illoz hylaris. A tribus timuit cor meum: et in quarto facies mea metuit. Detractā ciuitatis et collectionē ꝓbi et falūniam mendacem: sup mortem omnia grauia. Dolor cordis et luctus: mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue: omnibz cōmunicans. Sicut bouum iugum qđ mouetur: ita et mulier nequam: qui tenet illā quasi qui apprehendit scorpionē. Mulier ebriosa ira magna: et cōtumelia et turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollencia oculoz: et in palpebris illi? agnoscetur. In filia nō adūtere ne firma custodia: ne inuenta occasione abutatur se. Ab oīi irreuerentia oculoz eius caue: et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet: et ab omni aqua ꝓxima bibet: et contra omnē palū sedebit: et contra omnē sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virū suum: et ossa illius impinguabit. Disciplina illi? datū dei est. Mulier sensata et casta: nō est immunitatō eruditę anime. Gratia sup gratiam: mulier sancta et pudorata. Omnis enim ponderatio nō est digna cōtinētis anime. Sicut sol oriens mūdo: i altissimis dei: sic mulieris bone species in ornamentū domus eius. Lucerna splendēs sup candelabrū sanctū: et species faciei super staturam stabilem. Columne auree sup bases argenteas: et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petrā solidā: et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobz contristatus est cor meum: et in tercio iracundia michi aduenit. Vir

bellator delicies ꝑ inopiã: et vir sensatus contemptus: et qui transgredit a iusticia ad peccatũ. Deus parauit eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose michi apparuerũt. Difficile exuitur negotians a negligencia sua: et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum. xxvij

Dropt inopiam multi deliquũt: et qui querit locupletari auertit oculũ suum. Sicut in medio cõpagines lapidũ palus figitur: sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatũ. Cõtereur cũ delinquẽte delictum. Si non in timore dñi tenueris te instanter: cito subuerteur domus tua. Sicut in gaussura cribri remanebũt pulues: sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax: et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: sic uerbum exogitatu cordis hominis. Ante sermonẽ nõ collaudes virũ: hec enim temptatio est hominũ. Si sequaris iusticiã apprehendes illã et indues quasi podere honoris: et habitabis cum ea et proteget te in sempiternũ: et in die agonis inuenies firmamẽtũ. Volatilia ad sibi similia cõueniũt: et veritas ad eos ꝙ operantẽ illã reuertetur. Leo venatiõi insidiat semp: sic peccata operantibus iniquitates. Homo sensatus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatoꝝ serua verbũ temporis: i medio aũt cogitantium assiduus esto. Sarcasmõ peccatiũ odiosa: et ritus illoꝝ in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationẽ rapit facit: et irreuerentia ipsius obturabo auriũ. Effusio sanguinis in rixa superboꝝ: et maledictio illoꝝ audituꝰ grauis. Qui denudat archana amicũ fidem ꝓdit: et nõ inueniet amicum ad animũ suũ. Diligę ꝓximũ: et roniũgere fide cũ illo. Quod si denudaueris abscondita illius: nõ ꝓsequeris post eũ. Sicut enim homo qui perdit animũ suũ: sic et ꝙ ꝓdit amicitiã proximi sui. Et sicut qui dimittit auẽ de manu sua: sic qui reliquisti ꝓximũ tuũ: et nõ eum capies. Sam illũ sequaris: quoniã longe abest. Effugit enim quasi capreа de laqueo: quoniã uulnerata est anima eius. Vltra eum nõ poteris colligare: et maledicti est concordatio. Denudare autem amicũ mistecia: desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua: et nemo eum abiciet. In cõspectu oculoꝝ tuoꝝ condulcabit os suum: et super omnes uerbis tuis dabit scandalũ. Multa audiui et nõ coequaui ei: et dominꝰ odiet illũ. Qui in altum mittit lapidem super caput suum: et plaga dolosa dolosi diuidet uulnera. Et qui foueam fodit incidet in eam: et qui statuit lapidem proximo offendet in eo: et qui laqueum alii ponit peribit in illo. Facient nequissimũ consiliũ super ipsum deuoluetur: et nõ agnoscet unde adueniat illi. Illusio et improperiũ superboꝝ et uindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribũt qui oblectantur casu iustoꝝ: dolor aũt cõsumet illos antequã moriantur. Ira et furor uterq; execrabilia sũt: et uir peccator cõtines erit illoꝝ. xxviij

Qui uindicari uult a dño inueniet et uindictam: et peccata illiꝰ seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te: et tũc deprecanti tibi peccata

soluentur. Homo homini seruat iram: et a deo querit medelam? In hominẽ similem sibi non habet misericordiã: et de peccatis suis deprecatur? Ipse dũ caro sit reseruat iram: et ꝓpitiationem petit a deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento nouissimoꝝ: et desine inimicari. Tabescit enim et mors imminet in mandatis eius. Memorare timorem domini: et nõ irascaris ꝓximo. Memorare testamentũ altissimi: et despice ignorantiam ꝓximi. Abstine te a lite: et minues peccata. Homo enim iracundꝰ incendit litem: et uir peccator cõturbabit amicos: et in medio pacem habentiũ immittit inimicicias. Sedm enim lignum silue · sic ignis exardescit: et sedm uirtutem hominis sic iracundia illius erit: et sedm substãtiã suam exaltabit iram suam. Festinatum incendit ignem: et lis festinans effundet sanguinẽ: et lingua testificans adducet mortem. Si sufflaueris quasi ignis exardebit: et si exspueris sup illã extinguet. Vtraq; ex ore procedunt. Susurro et biliguis maledicus: multos enim turbauerunt pacem habentes. Lingua tercia multos cõmouit: et dispulit illos de gente i gentem. Ciuitates muratas diuitum destruxit: et domos magnatoꝝ effodit. Virtutes populoꝝ cõtriuit et gentes fortes dissoluit. Lingua tercia mulieres uiri tas eiecit: et ꝑuasit illas laboribus suis. Qui respicit illam nõ habebit requiẽ: nec habebit amicum i quo requiescat. Flagelli plaga liuorem facit: plaga aũt lingue cõminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii: sed non sic ꝑfecti qui interierunt ꝑ linguam suam. Beatus est qui tectus est a lingua nequam: qui non transiuit in iracundia illius nõ traxit iugum illius: et non est ligatus in uinculis eius. Jugum enim illius iugum ferreum est: et uinculum illius uinculũ ereum est. Mors illius mors nequissima: et utilis potius inferus quã illa. Possessiones illiꝰ non permanebunt: sed obtinebit uias iniustoꝝ. In flamma sua non comburetur iustus: qui relinquũt deum incident in illã. Et exardebit i illis et nõ extinguetur: et immittetur in illos ut leo: et quasi pardꝰ ledent illos. Sepi aures tuas spinis et linguã nequã noli audire: et ori tuo facito ostia: et seras auribus tuis. Aurũ tuum et argentũ tuũ cõfla et uerbis tuis facito statera et frenos ori tuo rectos: et attende ne forte labaris i lingua et cadas i cõspectu inimicoꝝ insidiantiũ tibi: et sit casus tuus insanabilis i mortem. xxx

Qui facit misericordiã fenerator proximo suo: et qui ꝑfecte manu mandata seruat. Fenerare ꝓximo tuo in tempore necessitatis illiꝰ: et iterꝝ redde proximo i tẽpore suo. Cõfirma uerbum et fideliter age cum illo: et in omni tempore inuenies quod tibi necessariũ est. Multi quasi inuentionem estimauerũt fenus: et pressuerũt molestiam his qui se adiuuerunt. Donec accipiant osculantur manus dantis: et in ꝓmissionibus humiliãt uocẽ suã. Et in tempore reddicionis ꝓtrahit tempꝰ: et loquetur uerba tedij et murmurationis: et tempꝰ rancabit. Si autem ꝓtulerit reddere adueniabitur: soluit uix reddet dimidiũ: et cõputabit illud quasi inuentionẽ. Sin aũt fraudabit illũ pecunia sua: et ꝑcutiet illum inimicũ gratis: et conuicia et maledicta reddet illi: et pro honore et benedicto reddet illi cõtumeliam. Multi

non causa nequitie nō fenerati sunt:
sed fraudari gratis timuerūt. Veruntamen tuq humilem animo fortior esto: z pro elemosina nō trahas illum.
Propter mandatū assume pauperem:
et propt inopiam eius ne dimittas eum vacuū. Perde pecuniā propter fratrē
et amicū tuū: et nō abscondas illam
sub lapide in ꝓditionē. Pone thesaurum tuum in ꝓceptis altissimi: et proderit tibi magis qȝ aurū. Conclude elemosinam in sinu pauperis et hec pro te exorabit ab oīi malo. Elemosina
viri quasi sarculꝰ cum ipso: et gratiā
tpūinis quasi pupillam cōseruabit:
z postea resurget et retribuet illis retributionē unicuiq; i caput ipsoꝝ. Supscutum potentis z sup lanceam aduersus inimicū suū pugnabit. Vir tuꝰ
fidem habit ꝓximo suo: et qui ꝓdiderit cōfusionē derelinquet sibi. Gratiam
fiducie tue ne obliuiscaris: dedit enī
pro te animā suam. Repromissorem
fugit peccator z immūdus. Bona repromissoris sibi asscribit peccator: et
ingratus sensu derelinquit liberantē
se. Vir repromittit de proximo suo:
et cū ꝓdiderit verecundiam derelinquat
ab eo. Repromissio nequissima multos ꝓdidit diligētes: et cōmouit illos
quasi fluctus maris. Viros potentes
gyrans migrare facit: et vagati sunt
in gentibz alienis. Peccator nālegrediens mandatū domini incidet in promissionē nequam: et q conat multa
agere incidet in iudiciū. Geupera proximū tuū secm virtutem tuā: z attende
tibi ne incidas. Principū vite hominis
aqua et panis z vestimētū: et domus
protegens turpitudinē. Melior est victus pauperis sub tegmine asseri: qȝ epule splendide i peregre sine domicilio.
Minimum pro magno placeat tibi:
et improperium peregrinationis nō audies. Vita nequā hospitandi de
domo in domum: et ubi hospitaueris
nō fiducialiē ageꝝ nec aperies os. Hospitabit et pascet z potabit ingratum:
et adhuc amara audiet. Trāsi hospes
et orna mensam: et que i manu tua sunt
riba cretos. Exi a facie honoris amicoꝝ meoꝝ: necessitudine domus me
hospitio michi fatꝰ es frater. Grauia
hec hominī habēti sensum: correptio
dnī z improperiū feneratoris.

Qui diligit filiū suum assiduat illi flagella: ut letetur in nouissimo suo: et non palpet ꝓximoꝝ actia.
Qui docet filium suū laudabitur in
illo: z in medio domesticoꝝ i illo gloriabitur. Qui docet filiū suum in zelū
mittit inimicū: et i medio amicorum
gloriabitur in illo. Mortuus ē pater
illius: z quasi nō est mortuus. Similem enim reliquit sibi post se. In uita
sua vidit: et letatus est in illo. In obitu suo non est cōtristatus: nec cōfusus
est coram inimicis. Reliquit sui defensorem dom contra inimicos: et amicis reddentē gratiā. Pro animabz filiorū colligabit vulnera sua: et super
omnē vocem turbabūtur viscera ei.
Equus indomitus euadet durus: et
filius remissus euadet preceps. Lacta
filiū tuū z pauentem te faciet: lude cū
eo et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas: et i nouissimo obstupescet
dentes tui. Non des illi potestatē in
iuuentute: et ne despicias cogitatus illi.
Curua cervicem ei in iuuentute z contere latera eius dum infans est: ne forte
induret et non credat tibi: et erit tibi
dolor anime. Doce filiū tuū z operare
in illo: ne i turpitudinē illi offendas.

Melior ē pauper sanꝰ z fortis viribz:
qȝ diues imbecillis et flagellatꝰ malicia. Sal anime i sanctitate iusticie:
et melior ē oīi auro et argento: z corpus validū qȝ ceti immelus. Sō ē
cenlus sup censum salutis corporis:
et non est oblectamentū super cordis
gaudium. Melior est mors qȝ vita amara: et requies eterna qȝ languor pertinacis. Bona ablondita i ore clauso: qȝ apposītiones epularū circumpositę sepulcro. Quid proderit libatio
ydolis: Nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui effugatur a domino:
et comparans mercedes iniquitatis.
Vitis oculis et ingemiscēs: sicut spado cōplectens virginē z suspirans. Tristiciā nō des anime tue: et nō affligas
temetipm in consilio tuo. Jocunditas
cordis hec est vita hominis: et thesaurus sine defectione sanctitatis: z exultatio viri est lōgeuitas. Miserere anime
tue placens deo: et contine et cōgrega
cor tuū in sanctitate eius: et tristiciam
longe repelle a te. Multos enī occidit
tristicia: et non est utilitas in illa. Zelus z iracundia minuent dies: z ante
tempus senectam adducet cogitatus.
Splendidū cor bonū in epulis: epule
tue illi diligenter fiunt.

Vigilia insanientis tabefaciet carnes: z cogitatus illius auferet somnū. Cogitatus prelicentie auferet
sensum: et infirmitas grauis sobriā
faciet animā. Laborauit diues i cōgregatione sobrie: et in requie sua repletur bonis suis. Laborauit pauper
i diminucōne vite: et i fine inops fit.
Qui auru diligit non iustificabitur:
z qui insequitur cōsumptionē replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus: et facta est in specie illius ydolio
illoꝝ. Lignū offensionis ē auz sacrificantiū: ve illis qui sectantur illud: et
oīis imprudens depcietur in illo. Beatus est diues qui inuentus ē sine macula: et qui post aurū nō abiit: nec speravit in pecunia et thesauris. Quis
ē hic et laudabim9 eū: fecit enī mirabilia in vita sua. Qui probatus est in
illo: et perfectus inuentus est: z erit illi i
gloria eterna. Qui potuit transgredi
et nō est transgressus: et facere mala
et non fecit. Ideo stabilita sunt bona
illius in domino: et elemosinas illi9
narrabit oīis ecclia sanctoꝝ. Super mensam magnā sedisti: nō aperias sup illā faucem tuam prior. Non
dicas si multa sunt que sup illā sunt.
Memento quoniā malus est oculus
nequā. Nequius oculo quid creatū
est? Ideo ab oīi facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manū
tuam prior: et invidia cōtaminatus
erubescas. Ne cōprimaris in cōuiuio
vini. Intellige que sunt ꝓximi tui ex
teipo. Vere quasi homo frugi hijs q
sibi apponūtur: z non cum māducaꝰ
multum odio habearis. Cessa prior
causa disciplineː et noli nimiꝰ esse ne
forte offendas. Et si i medio multoꝝ
sedisti prior: illis ne extendas manum
tuam: nec prior poscas bibere. Quā
sufficiens est homini erudito vinū exiguū: et in dormiendo nō laborabis
ab illo: et nō senties laborē. Vigilia
et colera z tortura viro indocto: homnus sanitatis i hominē parce. Dormiet usq; mane: z anima illius cum
ipso delectabitur. Et si coactus fueris
in edendo multum: surge e medio et
vome: et refrigerabit te: et nō adducet
corpori tuo infirmitatē. Audi me fili
et non spernas me: et in nouissimo

inuenies verba mea. In oīibus op-
ribus tuis esto veloz: et oīīs infirmi-
tas non occurret tibi. Splendidū in
panibus benedicet labia multoz: et
testimoniū veritatis illi⁹ fidele. In ne-
quissimo pane murmurauit ciuitas:
et testimoniū nequitie illius verū est.
Diligentes in vino noli prouocare:
multos enī exterminauit vinū. Ignis
probat ferrum durū: sic vinum corda
superborum arguet in ebrietate potatū.
Equa vita hominibus vinum in so-
brietate: si bibas illud moderate eris
sobrius. Que est vita que minuitur
vino? Quid defraudat vitā? ssMors.
Vinū in iocūditate creatū est. nō in e-
brietatē ab initio. Exultatio anime
et corporis: vinū moderate potatum.
Sanitas ē anime corpori sobrij pot⁹.
Vinū multum potatū irritationem et
iram et ruinas multas facit. Amari-
tudo anime: vinū multū potatū. Ebri-
etatis animositas imprudentis offen-
sio: minorans virtutē et faciens vul-
nera. In cōuiuio vini nō arguas pro-
ximū: et nō despicias eū in iocūditate
illi⁹. Verba impropriū nō dicas illi:
et nō pmas illū i repetendo. xxxij

Rectorem te posuerunt noli extol-
li: esto in illis quasi vn⁹ ex ipsis.
Curā illorum habe et sic considera: et
omni cura tua replicata recūbe: ut lete-
ris propter illos: ut ornamentū gratie
accipias coronā: et dignationē cōse-
quaris correptionis. Loquere ma-
ior natu: decet enī te. Primū verbum
diligenti scientiam: et nō impedias
musicā. Vbi auditus nō est nō effun-
das sermonem: et importune noli ex-
tolli in sapientia tua. Gemmula car-
bunculi i ornamento auri: et cōparatio
musicorū in conuiuio vini. Sicut in
fabricatione auri sigillū ē smaragdi:
sic numer⁹ musicoz in iocūdo et mo-
derato vino. Audi tacens: et pro reue-
rentia accedet tibi bona gratia. Adu-
lescens loquere i tua causa vix. Si bis
interrogat⁹ fueris: habeat caput respon-
sum tuū. In multis esto quasi insci⁹:
et audi tacēs simul et quarens. In me-
dio magnatoz non plumas: et ubi
sunt senes nō multū loquaris. Ante
grandinē precedit choruscatio: et ante
verecundiā precedit gratia: et pro reuere
tia accedet tibi bona gratia: et hora
surgendi nō te relinquat. Precurre autem
prior in domū tuā et illic auocare: et
illic lude: et age cōceptiones tuas: et
non in delictis et verbo superbo. Et su-
per hijs omnibus benedicito dominū q̄
fecit te: et inebriātem te ab omnibus bo-
nis suis. Qui timet deum exspiet do-
trinā eius: et qui vigilauerint ad illū
inuenient benedictionē. Qui querit le-
gem replebitur ab ea: et qui insidiose
agit scandalizabitur in ea. Qui timēt
deum inuenient iudicium iusti: et iusti-
cias quasi lumen accendent. Peccator
homo deuitabit correptionē: et secūm
voluntatē suam inuenient cōparatio-
nem. Vir consilij non despicit intel-
ligentiā: alien⁹ et superbus nō timebit
timorē. Etiam pessima fecit cū eo sine
consilio: et suis in sententiis arguet.
Fili sine consilio nichil facias: et post
factum nō penitebis. In via ruine nō
eas et non offendes i lapides: nec re-
das te vie laboriose: ne pmas animē
tue scandalū. Et a filijs tuis caue: et
a domesticis tuis attende. In omni
opere tuo crede ex fide anime tue: hec
est enī cōseruatio mādatoz. Qui credit
deo attendit mādatis: et q̄ cōfidit i illo
non minorabitur. xxxij

Timēti deū nō occurrit mala: sed
in tentatione deus illum eripiet
et liberabit a malis. Sapiens nō
odit mādata et iustificatus: et non illi-
detur quasi in procella nauis. Homo
insanus credit legi dei: et lex illi fidelis.
Qui interrogationē manifestat para-
bit verbū: et sic deprecat⁹ exaudietur: et
cōseruabit disciplinā et sūc respondebit.
Precordia fatui quasi rota carri:
et quasi axis verticilis cogitat⁹ illius.
Equus emissar⁹ simul amic⁹ lubsanna-
tor: sub omni lupra sedentē hinnit.
Quare dies diem superat: et iterū lux
luce et ānus annū a sole? A dñi scien-
tia separati sunt facto sole et precepti
custodiente. Et immutauit tempora
et dies festos ipsoz: et ī illis dies festos
celebrauerūt ad horam. Ex ipis exal-
tauit et magnificauit deus: et ex ipis
plurit in numerū dierū: et omnes ho-
mines de solo: et ex terra unde creatus
est adam. In multitudine discipline
dñi seperauit eos: et immutauit vias
eoz. Ex ipis benedixit et exaltauit: et ex
ipis sanctificauit et ad se applicauit:
et ex ipis maledixit et humiliauit: et
conuertit illos ad subplantationem ipoz:
quasi lutum figuli in manu ipsius
plasmare illud et disponere. Omnes
vie eius secūm dispositionē eius: sic ho-
mo in manu illius qui se fecit: et red-
det illi secūm iudicium suū. Contra ma-
lum bonū stat et contra mortem vita: sic
et contra virū iustum peccator: et sic in-
tuere i oīa opa altissimi. Duo con-
tra duo: et unū contra unū. Et ego no-
uissim⁹ euigilaui: et quasi qui colligit
racimos post vindemiatores. In bene-
dictione dei et ipe speraui: et quasi qui
vindemiat replenit torcular. Respicite
quoniā non michi soli laboraui: sed
oīibus exquirentibus disciplinā. Audi-
te me magnati et oīes plī: et rectores
ecclie auribus capite. Filio et mulieri
fratri et amico nō des potestatē super te
in vita tua: et non tedeas alij possessi-
onē tuam: ne forte pniteat te et depre-
cēris pro illis. Dum adhuc superes et
spiras: non immutabit te oīīs ca-
ro. ssMelius est enī ut filij tui te rogent:
q̄m te respicere in manus filioru tuoru.
In oīibus opribus tuis p̄stes esto.
ssNe deteris maculā in gloriam tuam.
In die cōsummationis diez vite tue:
et in tempore exitus tui distribue here-
ditatem tuā. Libaria et virga et onus
asino: panis et disciplina et op⁹ fug.
Operare in disciplina et queret requiem
tibi: laxa manū illi et querit libertatem.
Jugū et lorum curuāt colluū durum: et
huū inclinat operationes allidue. Ser-
uo maliuolo tortura et compedes:
mittē illū in operationē ne vacet. ssMul-
tam enī malitiam docuit otiositas.
In opera constitue eum: sic enī cōuenit
illum. Odī si non obaudierit curua il-
lum compedibus: et nō amplioribus su-
per omnē carnē. Verū sine iudicio ni-
chil facias graue. Si ē tibi seruus bo-
nus: sit tibi quasi anima tua. Quasi
fratrem sic eum tracta: quoniā in san-
guine anime eum cōparasti. Si lese-
ris iniuste in fugam cōuertetur: et
si egrotus discesserit quo ītras et in q̄
via queras illū nescis. xxxiij

Vana spes et mendacia insensato
viro: et somnia extollūt imprudē-
tes. Quasi qui apprehendit umbrā
et sequitur ventū: sic et qui attendit
ad visa mendacia. Hoc sōm hoc visio
somnioz. Ante faciē hoīs similitudo altery hominis. Ab immūdo
quid mūdabitur? Et a mendace q̄d

verū dicetur: ⁊ diuinatio erroris ⁊ auguria mendacia et somnia male faciūt vanitas est. Et sicut parturiens cor tuum fantasias patitur: nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio: ne dederis in illis cor tuū. Multos enim errare fecerūt somnia: et recesserūt sperātes in illis. Sine mendacio cōsummabitur verbū legis: et sapiēcia in ore fidelis complanabitur. Qui nō est peritus hec fiat: Vir i multis reperet cogitabit multa: ⁊ qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit: qui aut in multis actus est multiplicauit malitiam. Qui temptat non est qualia sint: Qui implanat est abūdabit nequicia. Multa vidi enarrando: et plurimas veritum consuetudines. Aliquotiēs usq ad mortem periclitatus sum hoc causa: et liberat sum gratia dei. Spiritus timentiū deum querit: et in respectu illius benedicetur. Spes eni illoꝝ in salutem illos: ⁊ oculi dei in diligentes se. Qui timet dñm nichil trepidabit: et nō pauebit quia ipe est spes eius. Timentis dñm beata est anima eius: ad quē respicit: ⁊ qui est fortitudo eius. Oculi domini suptimentes eum: protector potētie firmamētū virtutis: regimen ardoris et umbraculū meridiani: deprecatio offensionis ⁊ adiutorium casus: exaltās animā ⁊ illuminās oculos: dans sanitatem ⁊ vitā ⁊ benedictionē. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata: ⁊ nō sūt beneplacite sublannationes iniustoꝝ. Dñs sup sustinentibs se i via veritatis ⁊ iusticie. Dona iniquoꝝ nō probat altissim: nec respicit in oblationes iniquorū: nec i multitudine sacrificioꝝ ros propiciabit peccatis. Qui offert sacrificiū

et substantia paupēs: quasi qui occidit filiū i cōspectu patris sui. Panis egentiū vita pauperū est: qui defraudat illū homo sanguinis est. Qui aufert in iudore panem: quasi qui occidit proximū suū. Qui effundit sanguinē et qui fraudē facit mercēnario fratres sunt. Vnus edificans ⁊ unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Vnus orans ⁊ unus maledicens: cuius vocē exaudiet de? Qui baptizatus a mortuo et iterū tangit eū: quid proficit lauacro illius? Vir homo qui irascit in peccatis suis ⁊ iterū rogat faciens: quis pro illius quis exaudiet? xxxvi

Qui cōtinuat legem: multiplicat oratiōnē. Sacrificiū saluare et attendere mandatis et discedere ab omni iniquitate: et propiciatione libera et sacrificijs sup iniustitias: ⁊ oratio pro peccatis recedere ab iniustitia. Gerībere gratiā q̄ offert similagine: ⁊ qui facit misericordiā offert laudēm. Beneplacitū est domino recedere ab iniquitate. Non apparebis ante conspectū domini vacuus. Hec enim omnia propter mādatū dei sunt. Oblatio iusti impinguat altare: ⁊ odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sacrificiū iusti acceptū: et memoriale eius nō obliuiscetur dominus. Bono animo gloriā redde deo: ⁊ nō minuas primitias manuū tuaꝝ. In omni dato hylarem fac vultum tuū: ⁊ in exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundū datū eius: et in bono oculo aduertione facito manuum tuaꝝ: quoniā dominus retribuens est: et septies tanto reddet tibi. Noli offerre munera prava: nō enī suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificiū iniustum:

quoniā dominus est iudex: et non est apud illū gloria personē. Nō accipiet dñs personam in pauperem: et deprationem lesi exaudiet. Non despiciet pres pupilli: nec viduā ⁊ effundet loquelam gemitus. Nōne lacrime vidue ad maxillam descendunt: et exclamatio eius sup deducentē eas? A maxilla enim ascendit usq ad celū: et dūs exaudior non delectabitur in illis. Qui adorat deū in oblectatione suscipietur: et deprecatio illius usq ad nubes propiquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit: et donec propiquet nō consolabitur: ⁊ non discedet donec altissimus aspiciat. Et dūs nō elongabit: sed iudicabit iustos et faciet iudiciū: ⁊ forcissim nō habebit i illis patientiā: ut cōtribulet dorsum iporū et genibs reddet vindictam: donec reddat hominibs secūm actus suos: et secundum opera ade et secundū psumptionē illius: donec iudicet iudiciū plebis sue: et oblectabit iustos misericordia. xxxvi

Speciosa misericordia in tempore tribulationis: sicut nubes pluuie in tpe siccitatis. Misērere nri deus omniū et respice nos: et ostende nobis lucem miserationū tuaꝝ: ⁊ immitte timorē tuū sup gentes que non exquisierunt te: ut cognoscāt quia nō est deus nisi tu: et enarrēt magnalia tua. Alleua manū tuā sup gētes alienas: ut videāt potentiam tuā. Sicut enī in conspectu eoꝝ sanctificatus es in nobis: sic in cōspectu nostro magnificaberis in eis: ut cognoscant te: sicut et nos cognouim: quia nō est deus pter te dne. Innoua signa: ⁊ immuta mirabilia. Glorifica manū: et brachium dexterū. Excita furorē: ⁊ effunde iram. Extolle aduersariū: et affligе inimicū. Festina tēp et memēto finis: ut enarrēt mirabilia tua. In ira flāme deuoretur qui saluatur: et qui pessimat plebem tuam inueniāt pdictionē. Contere capud principum et inimicoꝝ: dicentiū nō est alius pter nos. Cōgrega oēs tribus iacob: et cognoscant quia nō est deus nisi tu: ut enarrent magnalia tua: et hereditabis eos sicut ab initio. Misērere plebi tue sup quā invocatū est nomen tuum: et israel quē comparasti primogenito tuo. Misērere ciuitati sanctificationis tue ihrlm: ciuitati requiei tue. Replesyon inenarrabilibs virtutibus tuis: et gloria tua pplm tuū. Da testimoniū ois ab initio creature tue sunt: et suscita prationes quas locuti sūt in nomine tuo pphete pores. Da mercedem dūe sustinentibus te ut prophete tui fideles inueniāt: et exaudi orationes seruoꝝ tuoꝝ. Secundū benedictionē aaron da populo tuo et dirige nos in viā iusticie: ut sciant oēs qui habitant terram: quia tu es deus cōspector seculoꝝ. Omnē escam manducabit venter: et est cibus cibo melior. Fauces cōtingūt cibū fere: ⁊ cor intelligentem verba mendacia. Cor prauū dabit tristitiā: et homo peritus resistet illi. Omnē malitiā excipiet mulier: et est filia melior filie. Species mulieris exhilarat faciem viri sui: ⁊ sup omnē concupiscentiam hominis superducet delectiū. Si est lingua curationis ⁊ mitigationis ⁊ misericordie: non est vir illi secundū filios hominū. Qui possidet mulierē bonā inchoat possessionem: adiutoriū simile illi est: et columna ut requies. Vbi non est sepis diripietur possessio: et ubi nō est mulier

ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidū? Et deflebens vbicūq; obfuerauerit: ibi succinct? latro egliens de ciuitate in ciuitatem. xxxvii

Omnis amicus dicet: et ego amicicia copulaui: sed est amicus solo nōie amic?. Nōne tristicia inest usq; ad mortem? Bodalis autem et amicus: ad inimicicia conuertentur. Ol plumptio nequissima: vnde creata es ro operire aridā malicia et dolositate illi? Bodalis amico coniugium dabitur in obledationibz: et in tēpore tribulationis adūsarius erit. Bodalis amico condoler causa ventris: et contra hostem accipiet cuttū. Non obliuiscaris amici tui in animo tuo: et nō immemor fis illius in operibz tuis. Noli cōsiliari cū socio tuo: nec zelantibus te absconde cōsiliū. Omnis consiliari? prodit cōsiliū: sed ē cōsiliari? in semetipso. Ab consiliario seua animam tuā. Prius scito que sit illi? necessitas: et ipe enī animo suo cogitabit. Ne forte mittat sudem in terram: et dicat tibi bona est via tua: et stet e-cōtrario videre quid tibi eueniat. Cū viro irreligioso tracta de sanctitate: et cum iniusto de iusticia: et cū muliere de hijs que emulatur. Cū timido de bello: cū negociatore de traiectione. Cū ēptore de uendicione: cū viro liuido de gratijs agendis. Cū impijs de pietate: cū inhonesto de honestate. Cū operario agrario de omī opere: cū operario annuali de cōsummatione āni: cū seruo pigro de multa operatione. Nō attendas hijs i omī cōsilio. Sed cū viro sācto assidue esto: quēcūq; cognoueris observantē timorē dei: cui? aīa ē scōm aīam tuā. Quicūq; titubauerit i tenebris nō cōdolebit tibi: et cor bonū cōsilij statuet

tecum. Non ē enī tibi aliud plus illa. Anima viri sancti enūciat aliquādo vera: q̄s sepem circūspectores sedent? in excelso ad speculandū. Et in hijs omnibz deprecare altissimū: ut dirigat in veritate viā tuā. Ante omnia opa verbum tecū p̄cedat te: et āte omnem actum consiliū stabile. Verbū nequā immutabit cor: et quo sortes ſmor ordiuntur: bonū et malū vita et mors: et dominatrix illoz ē assidua lingua. Vir peritus multos erudiet: et anime sue suauis erit. Qui sophistice loquit odibilis ē: omnī re defraudabitur. Nō est enī illi data a domino gratia: omni enī sapientia defraudat? est. Est sapiens anime sue sapiens: et fructus sensus illi? fideles sūt. Vir sapiēs implebit benedictionibz: et videntes illū laudabūt. Vita viri in numero dierū: dies aūt isti? innumerabiles sūt. Sapiens in populo hereditabit honorem: et nomen illius erit viuens in eternū. Fili ī vita tua tempta aīmā tuam: et si fuerit nequam nō des illi potestatem. Non enī omnia omnibz expedit: et non omni anime omne genus placet. Noli auidus esse in omī epulatione: et non te effundas sup omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas: et auiditas approping abit usq; ad colerā. Propt crapulā multi obierūt: q̄ aūt abstinēs ē adiicet vitā. xxxviii

Honora medicū propter necessitatem: etenī altissim? creauit illum. Est deo enī omnis medela: et a rege accipit donationē. Disciplina medici exaltabit caput illi?: et in cōspectu magnatorū collaudabitur. Altissim? creauit de terra medicinā: et vir prudens non abhorrebit illā. Nōne a ligno indulcata ē aqua amara? Ad agnitionem

hominū virt? illoz: et dedit hominibus scientiā altissim?: honorari ī mirabilibus suis. In hijs curās mitigabit dolorem: et unguentarius faciet pigmēta suauitatis: et unctiones conficiet sanitatis: et nō cōsummabūtur opera eius. Pax enī dei sup faciē terre. Fili in tua infirmitate nō despicias te ipsum: sed ora dūm et ipse curabit te. Auerte a delicto: et dirige manus: et ab omnī delicto munda cor tuū. Da suauitatē et memoriā similaginis: et impīgua oblationē: et da locū medicorum illū dūs creauit: et nō discedat a te: quia opera ei? sunt necessaria. Est enim tempus quādo in manibz illoz inualescas: ipi vero dūm deprecabūtur ut dirigat requiē tuā: et sanitatē ptter cōcessionē illoz. Qui delinquit in cōspectu eius qui facit eū: incidet ī manus medici. Fili ī mortuū ꝑdue lacrimas: et ipi dira passus incipe plorare: et sēm iudiciū cōtege corpus illius: et nō despicias sepulturam illi?. Propt dilectū aūt amare fer luctū illi? uno die: et cōsolare propter tristiciā: et fac luctū scōm meritū ei? uno die uel duobus propt detractionē. Ne tristicia cui libet nocēs: et cooperiet virtutem: et tristicia cordis fledit cruciem. In abductione ymanet tristicia: et substantia inopis scōm cor eius. Sic nō deficias in tristicia cor tuū: sed repelle eā a te: et memento nouissimoz. Noli obliuisci uerb? enī est cōsilio: et huic nichil proderis: et ipsum pessimabis. Memor esto iudicij mei: sic enī erit et tuum. Michi heri: et tibi hodie. In requiem mortui requiescere fac memoriam eius: et consolare illū ī egressu spiritus sui. Sapientiā scribe in tempore vacuitatis: et q̄ minoratꝰ actu sapientiā percipiet:

quia sapientia replebitur. Qui tenet aratrū: et qui gloriat? in iaculo: ſmmulo bones agitat: et conuersatur ī operibz tauoz: et narratio eius in filijs tauoz. Cor suū dabit ad uersandos sulcos: et vigilia eius in sagina vaccarū. Sic omnis faber et architectus q̄ nocte tang; die transigit: qui sculpit signacula sculptilia: et assiduitas ei? narrat picturā. Cor suū dabit in similitudinē picture: et vigilia sua perficit opus. Sic faber ferrari? sedēs iuxta incudē: et considerās opus ferri. Vapor igni? uret carnes eius: et in calore fornacis? conterat. Vox mallei inmorat aurem eius: et contra similitudinē vasis oculus ei?. Cor suū dabit in consummationē operis: et vigilia sua ornabit imitationem. Sic figulus sedens ad opus suū conuertens pdibus suis rotam: qui in sollicitudine positus est semp propter opus suū: et innumera est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutū: et ante pedes suos curuabit virtutem suam. Cor suū dabit ut consummet liniōnē: et vigilia sua mūdabit fornacē. Omnes hij in manibz suis speraueruūt: et unusquisq; ī arte sua sapiēs est. Sine hijs omnibus nō edificatur ciuitas: et nō inhabitabūt: nec ambulabūt: et ī ecclesiā non transilient. Sup sellam iudicis non sedebūt et testamentū iudicij nō intelligent: nec palam facient iudicium et disciplinā: et in parabolis nō inuenientur: sed creaturā sui cōseruabunt: et deprecatio illoz in operatione artis: accōmodabit animā suā: et cōquirit? ī lege altissimi. xxxix

Sapientiā omnium antiquoz exquirit sapiens: et in prophetis vacabit. Narrationē virorū nominatoz

conſeruabit: et in vetuſtas parabolas
ſimul introibit. Occulta puerborum
requiret: et in abſconditis parabolarū
conuerſabitur. In medio magnatoꝝ
miniſtrabit: et i conſpectu pncipis appa-
rebit: et in terram alienigenaꝝ gentiū
trauſiet. Bona enī et mala in oīb⁹
tentabit. Cor ſuū tradet ad vigilan-
dum diluculo ad dñm qui fecit illū: et
in conſpectu altiſſimi deprecabit. Ape-
riet os ſuū in oratione: et pro delictis
ſuis deprabitur. Si enī dñs magnꝰ
voluerit ſpiritu intelligentie replebit
illū: et ipe tanꝗ imbres mittet eloqa
ſapientie ſue: et in oratione cōfitebit
dño. Et ipe diriget conſiliū eiꝰ et diſci-
plinā: et in abſconditis ſuis conſiliabi-
tur. Ipſe palam faciet diſciplinam
doctrine ſue: et in lege teſtamenti dñi
gloriabitur. Collaudabūt multi ſa-
pientiā eiꝰ: et uſqꝫ i ſeculū nō delebitur.
Non recedet memoria eius: et nomē
eius requiretur a generatione in gene-
rationē. Sapientiā eius enarrabūt
gentes: et laudē eius nunciabit eccle-
ſia. Si pmanſerit nomē eiꝰ derelinquet
plus quā mille: et ſi requieuerit prode-
rit illi. Adhuc cōſiliabor ut narrē: ut
furore mū repleꝰ ſum. In voce dicit.
Audite me dilecti fructus: et quaſi
roſa plātata ſup riuūas aquaꝝ fructi-
ficate. Quaſi libanꝰ odorē ſuauitatis
habete. Florete flores: quaſi lilium et
date odorem: et frondete in gratiam:
et collaudate cātū: et benedicite dñm
in operibus ſuis. Date nomini eius
magnificentiā: et cōfitemini illi i voce
labioꝝ veſtroꝝ: et in cantibus labiorū
et cytharis: et ſic dicetis in cōfeſſione:
opera dñi uniuſa bona valde. In ver-
bo mū eius ſtetit aqua ſicut congeries.
et in ſermone oris illiꝰ ſicut receptoria
aquaꝝ: quoniā in pcepto ipiꝰ placu-
it: et nō eſt minoratio in ſalute ipiꝰ.
Opera oīs carnis coram illo: et nō
eſt quicqꝫ abſcondit ab oculis eius.
A ſeculo uſqꝫ i ſeculū reſpicit: et nichil
eſt mirabile in conſpectu eius. Non eſt
dicere: quid e hoc aut quid eſt illud:
omnia enī in tempore ſuo querentur.
Benedictio illius quaſi fluuiꝰ inunda-
bit: et quomodo chataractes arida
inebriauit: ſic ira ipiꝰ gentes ꝙ non
requirierūt eum hereditabit. Quomō
conuertit aquas in ſuccitatem et ſicca-
ta eſt terra: et vie illius vijs illorū di-
recte ſunt: ſic peccatoribus offenſiones
in ira eius. Bona bonis creata ſunt
ab initio: ſic nequiſſimis bona et ma-
la. Principū neceſſarie rei vite hominū
aqua: ignis: et ferū: ſal: lac: et panis
ſimilagineꝰ: et mel: et botrus uue: et
oleum: et veſtimentū. Hec oīa ſāctis
in bona: ſic et impijs et peccatoribus
in mala conuertent. Sunt ſpiritus ꝙ
ad vindictā creati ſunt: et i furore ſuo
confirmauerūt tormenta ſua. Et i tem-
pore cōſummationis effundēt virtutē:
et furorem eius qui fecit illos conſtitu-
dent. Ignis: grando: fames: et mors:
omnia hec ad vindictam creata ſunt.
Beſtiarum dentes: et ſcorpij: et ſerpen-
tes: et rumphea vindicans in exter-
miniū impios. In mandatis eius
epulabūtur: et ſup terram i neceſſitate
operabuntur: et in temporibus ſuis nō
preterient verbū. Propterea ab initio
confirmatus ſum: et conſiliatus ſum:
et cogitaui: et ſcripta dimiſi. Omnia
opera dñi bona: et omne opus pbra
ſua ſubminiſtrabit. Non ē dicere: hoc
illo nequius ē: omnia enī in tpe ſuo cōpro-
babūtur. Et nūc i oīm corde et ore col-
laudate: et benedicite nomē dñi. xl

Occupatio magna creata ē omni-
bus hominibus: et iugum graue
ſuper filios adam a die exitus de ven-
tre matris eoꝝ uſqꝫ in diem ſepulture
in matrem omnium. Cogitationes e-
orum et timores cordis: adinuentio ex-
ſpectationis: et dies finitionis: reſidēs
ſup ſedem glorioſam: uſqꝫ ad humi-
liatū in terram et cinerem: ab eo qui
utitur iacinto et portat coronam: uſqꝫ
ad eum qui operitur lino rudo: furor
zelus: tumultus: fluctuatio: et timor
mortis: iracundia pleuerans: et cōten-
tio: et in tempore refectionis in cubili
ſomnus noctis immutat ſcientiā eius.
Modicū autem tanꝗ nichil i requie:
et ab eo in ſomnis ipſi in die reſpectus.
Conturbat ē in viſu cordis ſui: tan-
quā qui euaſerit in die belli. In tempo-
re ſalutis ſue exſurrexit: et admirans
ad nullū timorē: cū oīm carne ab ho-
mine uſqꝫ ad pecus: et ſup peccatores
ſeptuplum. Ad hec mors ſanguis:
contentio: et rumphea: oppreſſiones
fames: et contritio: et flagella. Su-
per iniquos creata ſunt hec omnia:
et propē illos factus eſt cataclyſmus.
Omnia enī que de terra ſunt in terrā
conuertentur: et aque omnes in mare
conuertent. Omne munus et iniquitas
delebitur: et fides i ſeculū ſtabit. Sub-
ſtantie iniuſtoꝝ ſicut fluuiꝰ ſiccabun-
tur: et ſicut tonitruū magnū i pluuia
ſonabit. In aperiendo manus ſuas
letabitur: ſic ꝓuaricatores in conſum-
matione tabescent. Ramuſcula impioꝝ
non multiplicabūt ramos: et radices
immūde ſuper cacumen petre ſonāt.
Sup oīem aquam viriditas: et ad
oram fluminis: ante omne fenum
corruet. Gratia ſicut paradiſus in
benedictionibus: et miſericordia in ſeclo
permanet. Vita ſibi operarij ſufficien-
tis cōdulcabitur: et in ea inuenies
theſauꝝ. Edificatio ciuitatis cōſtitua-
bit nomē: et ſup hāc mulier immacu-
lata computabit. Vinū et muſica le-
tificant cor: et ſup vtrūqꝫ dilectio ſapi-
entie. Tibie et pſalterium ſuauem facit
melodiā: et ſup vtrūqꝫ lingua ſuauis.
Gratiam et ſpēm deſiderabit oculus
tuus: et ſup hoc virides ſationes. Ami-
cus et ſodalis in tempore conuenientes:
et ſup vtroſqꝫ mulier cū viro. Fratres
i adiutoriū in tempore tribulationis:
et ſup eos miſericordia liberabit. Au-
rum et argentū conſtitutio pditum: et
ſup vtrūqꝫ cōſiliū beneplacitū. Facul-
tates et virtutes exaltant cor: et ſuper
hec timor dñi. Non eſt in timore dñi
minoratio: et non eſt in eo inquirere
adiutoriū. Timor dñi ſicut paradiſus
benedictionis: et ſup omnē gloriā o-
peruit illū. Fili in tempore vite tue
ne indigeas. Melioꝰ ē tui mori qꝫ in-
digere. Vir reſpiciēs i mensā alienā:
nō eſt vita eius in cogitatione vitę.
Alit enim animā ſuam ribis alienis.
Vir aūt diſciplinatꝰ et erudituꝰ cuſtodi-
et ſe. In ore imprudentis cōdulcabitur
inopia: et i vētre eiꝰ ignis ardebit. xli

O mors qꝫ amara ē memoria tua
hominū pacem habenti in ſub-
ſtantijs ſuis: viro quieto: et cui
dirigē ſunt in oīb⁹: et ad hoc valenti
accipere cibū. O mors bonū ē iudici-
um tuū homini indigenti: et qui mi-
noratur viribus: defecto etate: et cui de
omnibus cura eſt: et incredibili ꝙ pdit
ſapientiā. Noli metuere iudiciū mor-
tis. Memento que ante te fuerunt: et
ſuperuenura ſunt tibi hoc iudicium a
domino oīm carni: et quid ſuppenient
tibi in beneplacito altiſſimi: ſiue decē

sue centū sue mille anni. ſſon ē eni in inferno aculatio vite. Filij abominationū sunt filij peccatoz: z qui conuersantur secus domos impioꝝ filioz peccatoz peior hereditas: et cū femine illorum assiduitas opprobrij. De patre impio querūtur filij: quoniam propter illū sūt i opprobrio. Ve vobis viri impij: qui dereliquistis legem dñi altissimi. Et si nati fueritis in maledictione nascemini: et si mortui fueritis: in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terā conuertent: sic impij a maledicto in perditionē. Iucūd⁹ tpminū in corpore iporū: nomē aūt impioz delebit. Cura habe de bono nōie: hoc eni magis ymanebit tibi: ꝙ mille thesauri magni z preciosi. Bone vite numerus dierū: bonū aūt nomē ymanebit i euū. Disciplinā in pace cōseruate filij. Sapientia eni absondita et thesaurus inuisus: que utilitas i vtroq; ? ſſelior ē tpmo qui abscondit stultitiam suā: quam tpmo qui abscondit sapientiā suam. Verūtamen reuertimini in hijs: que procedūt de ore meo. ſſon est eni bonū omnē irreuerentiā obseruare: z nō omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione: et a principe et a iudice de delicto: a sinagoga et plebe de iniqtate: a socio et amico de iniustitia: de loco in quo habitas de furto: de veritate dei et testamēto: de discubitu i panibz et ab obstructione dati et accepti: a salutantibz de silencio: a respectu mulieris fornicarie: et ab aūtione vultus rognati. ſſe auertas faciem a primo tuo: et ab auferendo partem: et non restituendo. ſſe respicias mulierem alienū viri: z ne loquereris ancillam ei⁹: neq; steteris ad lectum eius. Caue ab amicis de sermonibus impropij: et cum dederis ne improperes.

Non duplices sermonē auditus de reuelatione sermonis absconditi: et eris vere sine rōfusione: et inuenies gratiā in cōspectu omniū hominū. ſſe pro hijs omnibz cōfundaris: et ne accipias personā ut delinquas. De lege altissimi et testamēto: et de iudicio iustificare impiū: de verbo socioz et viatorū: et de datione hereditatis amicoz: de equalitate stateræ z ponderum: de acquisitione multorū z paucorum: de corruptione emptionis et negociatorum: z de multa disciplina filioz: et secuo pessimo lacus sanguinare. Sup mulierem nequā: tpmū est iugū. Vbi man⁹ multe sūt claude: z quodcūq; trades numera et appende: datū vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui: et de seniorib⁹ qui iudicantur ab adolescentibus: et eis eruditus i omnibus: et phabilis i conspectu omniū virorū. Filia patris absondita est: vigilia z solicitudo eius auferr somnū: ne forte in adolescencia sua adultera efficiat: et cum viro cōmorata odibilis fiat: nequādo polluat in virginitate sua: et i paternis suis grauda inueniatur: ne forte cū viro cōmorata transgrediatur: aut certe sterilis efficiatur. Sup filiā luxuriosam cōfirma custodiam: nequādo faciat te i opprobriū venire inimicis: a detractione i ciuitate et ab iactione plebis: et cōfundat te in multitudine pli. Omni homini noli intendere in specie: et i medio mulierum noli cōmorari. De vestimentis enim procedit tinea: et a mulier iniquitas viri. ſſelior ē enim iniquitas viri q; benefacies mulier: et mulier cōfundens in opprobriū. ſſemor ero igitur operū dñi: et que vidi annūciabo. In sermonibus dñi opera ei⁹. Sol illuminans per oīa respexit: z gloria dñi plenū est opus eius. ſſonne dñs fecit sanctos enarrare oīa mirabilia sua: q̄ confirmauit dñs oīpotens stabiliri in gloria sua? Abissum et cor hominū inuestigauit: et in astucia eoz pcogitauit. Cognouit eni dñs omnē scientiam: z inspexit in signū eui: annūciās que preterierūt et que supuentura sunt: reuelās vestigia occultoz. ſſō preterit illū oīs cogitat⁹: z nō abscondit se ab eo vllus sermo. ſſagnalia sapientie sue decorauit: q̄ est ante seculū z vsq; in seculū: neq; adiectū ē neq; minuet: et nō eget aliq⁹ cōsilio. Quā desiderabilia oīa opera eius: et tanquā scintilla que ē considerare. Omnia hec viuūt et manent in seculū: et in omni necessitate oīa obaudiūt ei. Omnia duplicia: vnum contra vnum: et nō fecit quicq; de esse. Vnusquisq; confirmabit bona. Et quis saciabitur videns gloriam eius?

Altitudinis firmamentū: pulcritudo eius: species celi in visione glorie. Sol in aspectu annūcians in egressu: vas admirabile: opus excelsi. In meridiano exurit terā: z in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacē custodiens in operibus ardoris: triplicit sol egressus mōtes: radios igneos eflammans: z refulgēs: radijs suis obcecat oculos. ſſagnus dñs qui fecit illū: z in sermonibus eius festinauit iter. Et luna in omnibus in tempore suo: ostensio temporis et signū eui. A luna signū diei festi: luminare

gñs nūnciū in consummatiōne. ſſtellis lucēs nomē eius est: celsens mirabilit i cōsummatiōnem. Vas castroz in excelsis: in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stellaz: mundum illuminās in excelsis dominus. In verbis sancti stabūt ad iudiciū: et nō deficient in vigilijs suis. Vide arcū: et benedic cū qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo. Circuit celum in circuitu glorie sue: manꝰ excelsi aperuerūt illum. Imperio suo accelerauit ninē: z accelerat coruscationes emittere iudicij sui. Propterea aperti sunt thesauri: z euolauerūt nebule sicut aues. In magnitudine sua posuit nubes: z cōfracti sunt lapides grandinis. In cōspectu eius commouebūtur montes: z in voluntate ei⁹ aspirauit nothus. Vox tonitrui e⁹ uis uerberauit terā: tpestas aquilonis et cōgregatio spirit⁹: z sicut auis deponēs ad edendū: aspergit niue: z sicut locusta descendens delcendit ei⁹. Pulcritudinē candoris eius admirabitur oculus: et sup imbrem eius repauescet cor. Gelu sicut salem effundet super terā: et dū gelauerit fiet tanq; cacumina tribuli. Frigid⁹ ventus aquilo flauit: et gelauit cristallus ab aqua. Sup omnē cōgregationē aquarum requiescet: et sicut lorica induet se aquis. Et deuorabit mōtes z exuret desertum: et extinguet viride sicut ignem. ſſedicina cuniū in festinatione nebule: et ros obuiās ab ardore: refrigerāt humilem efficiet eum. In sermōne ei⁹ siluit ventus: et cogitatione sua placauit abissum: z plantauit illum dominus insulis. Qui nauigant mare enarrāt pericula eius: z audientes auribus nris admirabamur. Illic ꝓclara et mirabilia

varia bestiaꝝ genera et omniū pecoꝝ et creatura bestiarū. Propter ipsum rōstrmatus est iuneris suis: et in sermone eius rōposita sunt oīa. ℣Multa dicemus et deficiemus verbis: consummatio autem sermonū: ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valebimus? ℣Ipse enī omnipotens super oīa opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer: et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantūcunqꝫ potueritis supervalebit adhuc: et admirabilis magnificentia eius. Benedicētes dominum exaltate illū quantum potestis: maior ē enī oīi laude. Exaltātes eū replemini virtute. ℣Ne laboretis: nō enī comprehendetis. Quis videbit eū unde est ab initio? ℣Multa abscondita sūt maiora hijs. Pauca enī vidimus operū eius. Omnia autem dominus fecit: et pie agentibus dedit sapiētiā.

xliij

Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. ℣Multā gloriā fecit dñs magnificentia sua a seculo. Dominātes i potestatibus suis: homines magni virtute: et prudentia sua ꝑditi: nūciantes in ꝓphetis dignitatem ꝓphetaꝝ et imperantes in ꝑsentū ꝓplo: et in scientie ꝓpli sanctissima verba. ℣In peritia sua requirētes modos musicos: et narrātes carmina scripturaꝝ. Homines divites in virtute: pulchritudinis studiū habentes: pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriā adepti sunt: et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt: reliquerūt nomen narrandi laudes eoꝝ. Et sūt quorum nō est memoria. Perierūt quasi qui nō fuerint: et nati sunt quasi non nati: et filij ipsoꝝ cū ipsis. Sed illi viri misericordie sunt: quoꝝ pietates non defecerūt. Cū semine eoꝝ ymanēt bona: hereditas sancta nepotes eoꝝ. Et in testamentis stetit semē eorū: et filij eorū propter illos usqꝫ in eternū manēt. Semen eoꝝ et gloria eoꝝ nō derelinquet. Corpora ipsoꝝ i pace sepulta sunt: et nomen eorum vivet in generationē et generationē. Sapientiā ipsoꝝ narrēt ꝓpli: et laudem eorum nunciet ecclesia. Enoch placuit deo: et translatus est in paradisum ut det gentibus sapiētiā. ℣Noe inventus est ꝑfectus iustus: et in tpore iracūdie factus est reconciliatio. ℣Ideo dimissum est reliquum terre: cū factum est diluuiū. Testamenta seculi posita sūt apud illū: ne deleri possit diluuio oīs caro. Abrahā magnus pater multitudinis gentiū: et non est inuentus similis illi i gloria. Qui conservavit legem excelsi: et fuit i testamento cū illo. In carne ei? stare fecit testamentū: et in temptatione inventus est fidelis. ℣Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua: crescere illū sicut terre cumulū: et ut stellas exaltare semen eius: et hereditare illos a mari usqꝫ ad mare: et a flumine usqꝫ ad terminos terre. Et ysaac fecit eodē modo: propter abraham patrem eius. Benedictionē omniū gentiū dedit illi dominus: et testamentū suū confirmavit super caput iacob. Agnovit eū i benedictionibus suis: et dedit illi hereditatē: et divisit illi partem i tribubus duodecim. Et cōservavit illi hoīes misericordie: inveniētes gratiam i cōspectu oīs carnis.

xlv

Dilectus deo et hominibus moyses: cuius memoria i benedictione ē. Similē illū fecit in gloria sanctoꝝ: et magnificavit eū i timore inimicoꝝ: et in verbis suis mōstra placuit. Glorificavit illū in conspectu regū: et iussit illi coram ꝓplo suo: et ostendit illi gloriā suā. In fide et lenitate ipsi? sanctū fecit illū: et elegit eū ex omni carne. Audivit enī eū et vocem ipsi?: et induxit illū in nubem. Et dedit illi coram ꝑceptis: et legem vite et discipline: docere iacob testamentū suū: et iudicia sua i israhel. Exaltavit aaron fratrē suū: et similē sibi de tribu leui. Statuit illi testamentū eternū: et dedit illi sacerdotium gentis: et beatificavit illū i gloria. Et circūcinxit eū zona iustitie: et induit eum stolā glorie: et coronavit eum in vasis virtutis. Circūpedes et femoralia et humerale posuit ei: et cinxit illū tintinnabulis aureis plurimis in giro: dare sonitū in incessu suo: audītū facere sonitū in templo in memoriā filijs gentis sue. Stola sancta aurea et iacinto et purpura opus regale viri sapientis iudicio et veritate ꝑditi. Torto cocto opus artificis gemmis ꝓciosis figuratis in ligatura auri: et opere lapidarij sculptis in memoriā: secūm numerū tribuū israhel. Corona aurea super mitram ei? expressa signo sanctitatis: gloria honoris et opus virtutis: desiderio oculoꝝ ornata. Hic pulcra ante ipsum nō fuerūt talia: usqꝫ ad originē. Non est indutus illa alienigena aliquis: sed tantū filij ipsius soli et nepotes eius per oīe tempus. Sacrificia ipsi? consūmata sūt igni combusta. Complevit moyses manus eius: et unxit illū oleo sanctō. Factum est illi i testamentū eternū et semini eius sicut dies celi: fungi sacerdotio et habere laudē: et glorificare ꝓplm suū in nomine suo. Ipsū elegit ab omni vivente: offerre sacrificiū deo: incensum et bonū odorem: in memoriā placare pro ꝓplo suo. Et dedit illi i ꝑceptis suis potestatem: in testamentis iudicium dicere iacob testimonia: et in lege sua lumen dare isrl. Quia contra illū steterūt alieni: et inter invidiā circumdederūt illū homines in deserto qui erant cū dathan et abiron: et congregatio chore in iracundia. Vidit dñs deus et non placuit illi: et cōsumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis mōstra: et consumpsit illos i flāma ignis. Et addidit aaron gloriā: et dedit illi hereditatē: et primicias frugū terre dimisit illi. Panē ipsi? in primis paravit in satietatem: nam et sacrificia dñi edent: que dedit illi et semini eius. Cetū inter gentes nō hereditabit: et pars nō est illi in gente. Ipse est enī pars ei? et hereditas. Phinees filij eleazari tercius in gloria imitando eū i timore dei et stare i reverentia gētis: i bonitate et alacritate anime sue placuit deo isrl. Ideo statuit illi testamentum pacis: et principē sanctoꝝ et gentis sue: ut sit illi et semini ei? sacerdotij dignitas inveteratū. Et testamentū david regi filio yesse de tribu iuda: hereditas ipsi et semini eius: ut daret sapientiā in cor nostrū iudicare gentē suā i iustitia ne aboleretur bona ipsoꝝ: et gloriā ipsoꝝ i gētē eoꝝ eternā fecit.

xlvj

Fortis in bello iesus nave successor moysi in ꝓphetis: qui fuit magnus secūm in nomine suo: maximus in salutem electoꝝ dei: expugnare insurgentes hostes ut cōsequeretur hereditatem isrl. Quā gloriā adeptus est in tollendo manus suas: et iactando contra civitates rumpheas. Quis ante illū sic restitit? ℣Nam hostes ipse dñs pugnavit. Aut non in iracundia eius

impedîtus est sol. ⁊ una dies facta est quasi duo: Invocauit altissimum potentem in oppugnando inimicos undiq; ⁊ audiuit illū magnus ⁊ sanctus deus in lapidis grandinis virtutis valde fortis. Impetū fecit cōtra gentē bellicosam. ⁊ in declivo pdidit contrarios: ut cognoscant gentes potentiā eius quia cōtra deum pugnare nō ē facile: et preualet est a tergo potentes. Et i diebs moysi misericordiā fecit ipe et caleph filij iephone stare contra hostem: et prohibere gentem a peccatis: ⁊ pungere murmur malicie. Et ipi duo cōstituti a periculo liberati sunt a numero sexcentoꝝ milliū pditū: inducere illos in hereditatē: in terram q̄ manat lac ⁊ mel. Et dedit dñs ipsi caleph fortitudinē: et usq; in senectutem pmansit illi virtus: ut ascenderet in excelsum terre locum: ⁊ semen ipsius optinuit hereditatē. Et vidérunt oēs filij isrl: quia bonū est obsequi sancto deo. Et iudices singuli suo nomine: quoꝝ nō ē corruptū cor: qui non aucesi sunt a dño: ut sit memoria illorū in benedictione. Et ossa eoꝝ pullulant de loco suo: et nomen eoꝝ pmanet in eternū: pmanens ad filios illorū in benedictione. Et dilectus a deo suo samuel pheta dominū renouauit imperium: et unxit principes in gente sua. In lege domini congregationē iudicauit: ⁊ vidit dominū iacob: ⁊ in fide sua pbatus est pheta. Et cognitus ē i verbis suis fidelis: quia vidit deū lucis. Et invocauit dñm omnipotentem in oppugnando hostes circūstantes undiq; in oblatione uni inuiolati. Et intonuit de celo dñs: et in sonitu magno audīta fecit vocē suā: ⁊ comminuit principes tyrioꝝ ⁊ oēs duces philistiim. Et ante tempꝰ finis vite sue ⁊ seculi testimonium pbuit in cōspectu dñi ⁊ xpi: pecuniās ⁊ usq; ad calciamenta ab omni carne non accepit: ⁊ nō accusauit illū homo. Et post hoc dormiuit: et nouū fecit regi ⁊ ostendit illi finē vite sue: et exaltauit vocem eius de terra in propheria delere impietatem gentis.

Post hec surrexit nathan pheta in diebs dauid. Et quasi adeps separat̄ a carne: sic dauid a filijs isrl. Cum leonibs lusit quasi cū agnis: ⁊ in ursis similit fecit sicut in agnis ouiū. In iuuentute sua nūquid nō occidit gigantem ⁊ abstulit opprobriū de gente? In tollendo manum in lapidē funde deiecit ejulationē golie: ubi invocauit dñm oñipotentem. Et dedit in dextera eius tollere hominē fortem in bello: et exaltare cornu gentis sue. Vir in decem millibs gloriscauit eū: et laudauit illū in benedictionibs dñi: in offerendo illi coronā glorie. Contriuit enim inimicos undiq; et extirpauit philistiim contrarios usq; in hodiernū diē. Conteuit cornu ipoꝝ usq; in eternū. In oīb opere dedit confessionē sancto: et excelso in verbo glorie. De oīb corde suo laudauit dñm: et dilexit deū qui fecit illū: et dedit illi contra inimicos potentiā. Et stare fecit cantores cōtra altare: ⁊ in sono eorum dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus: et ornauit tempora usq; ad consummationē vite: ut laudarent nomē sanctū dñi et ampliscarent mane dei sanctitatem. Xps purgauit peccata illius: et exaltauit in eternū cornu eius. Et dedit illi testamentū regni: ⁊ sedem glorie in israhl. Post ipm surrexit filius sapiens: ⁊ propter illū delenit omnē potentiā inimicoꝝ.

Salomon imperauit in diebs pacis: cui subiecit deus oēs hostes ut conderet domū in nomine suo: ⁊ pararet sanctuariū i sempiternū quēadmodū erudiꝰ est i iuuentute sua. Et impletꝰ est quasi fluminē sapientia: et terrā tetexit anima sua. Et repleti in cōparationibs enigmata: ad insulas longe diuulgatū est nomē tuū: et dilectus es in pace tua. In canticis et in proverbijs ⁊ cōparationibs et imprecationibs nuncupate sunt terre: et in nomine dñi qui est cognomē deus isrl. Collegisti quasi aurichalcū auri: ⁊ ut plumbum completi argentū: et inclinasti femora tua mulieribus. Potestatem habuisti in corpore tuo. Dedisti maculam in gloria tua: et pphanasti semē tuū inducere iracundiā ad libros tuos et in reteris stulticiā tuam: ut faceres imperiū bipertitū et ex efraym imperare imperiū durū. Deus aūt nō deseliquet misericordiā suā et nō corrūpet neq; delebit opera sua: neq; ydet a stirpe nepotes electi sui: et semē eius qui diligit dñm non corrūpet. Dedit autem reliquū iacob et dauid de ipa stirpe: ⁊ fuit habuit salomon cū patribs suis. Et dereliquit post se de semine suo gentē stulticiā ⁊ imminutū a prudētia roboam: qui auertit gentē consilio suo: et ieroboam filiū nabath qui peccare fecit isrl: et dedit viā peccādi efraym: et plurima redūdauerūt peccata iplorū. Valde enī auerterūt illos a terra sua. Et quesiuit oēs nequicias usq; dū peruenirent ad illos defensio: et ab oīb peccatis liberauit eos.

Et surrexit helias pheta ⁊ ignis: et verbū ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famē: et imitantes illū inuidia sua pauci facti sunt. Sīō enī poterāt sustinere p̄cepta dñi. Verbo dñi cōmunit celū: et deiecit a se ignē terre. Vir aplificat̄ ē helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter gloriari tibi? Qui suscitasti mortuū ab inferis de sorte mortis in verbo dñi dei: qui deiecisti reges ad pernicie: et conregisti facile potentiā ipsoꝝ: et gloriosos de lecto suo. Qui audis in syna iudiciū: et in oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam: ⁊ prophetas facis successores tuos post te. Qui receptus es in turbine ignis in curru equoꝝ igneoꝝ: qui inscript̄ es in iudicijs temporū: lenire iracundiam dñi: conciliare cor patris ad filiū: et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderūt: ⁊ i amicicia tua decorati sūt. Sīā nos vita viuimus tamū: post mortem aūt non erit tale nomē nostrū. Helias qui in turbine rebus est: et in helyseo completus est spiritus eius. In diebs suis nō timuit principē: et potentia nemo vincit illum. Sīc superauit illū verbū alīus: et mortuū pheravit corpus eius. In vita sua fecit monstra: et in morte operatus est mirabilia. In oīb his non penituit ipsum et non recesserūt a peccatis suis: usq; dum abiecti sunt de terra sua et dispsi sunt in omnē terrā: et relicta est gens pauca: et princeps in domo dauid. Quidam ipsoꝝ fecerunt qđ placeret deo: alij aūt multa cōmiserunt peccata. Ezechias munivit ciuitatem suam et induxit i mediū eius aquam: et fodit ferro rupem: et edificauit ad aquam puteū. In diebs ipsi ascendit sennacherib et misit rapsacen et sustulit manū suam contra illos: et retulit manū suam in syon: ⁊ superbus factus est potentia sua. Tunc

mota sūt corda ꝛ manꝰ ipoz: et doluerunt ſſi parturientes mulieres. Et inuocauerūt dñm misericordē: ꝛ expādentes manꝰ suas extulerūt ad celum: et saluꝫ dñs deus audiuit cito vocem ipsoz. ſſtom est cōmemoraꝰ peccatoz ipsoz: neq; dedit illos inimicis suis: sed purgauit illos ī manu ysaie lādi prophete. Deiecit castra assyrioz: et cōtriuit illos angelus dñi. ſſtā fecit ezechias q placuit deo: et fortiter iuit ī via dauid pris sui: quā mandauit illi ysaias ꝓpheta magnus et fidelis ī conſpectu dei. Ih diebz ipsiꝰ retro rediit sol: ꝛ addidit regi vitā. Spiritu magno vidit ultima: et consolatꝰ ē lugentes syon. usq; ī sempiternū. ſſtendit futura ꝛ abscōdita: antequā euenirēt. xlix

Memoria iosie ī compoſitione odoris facta: opus pigmentarij. Ih oīm ore ſſi mel indulcabit⁊ eiꝰ memoria: et ut musica ī conuiuio vini. Ipe est diredꝰ diuinitꝰ in penitentia gētis: et tulit abominationes impietatis: ꝛ adiuuit dñm gubernauit cor ipsiꝰ: ꝛ ī diebus peccatoz corroborauit pietatem. Preter dauid ꝛ ezechiam ꝛ ioſyam omnes peccatū commiſerūt: nā reliquerunt legem altiſſimi reges iuda: ꝛ contempſerūt timorem dei. Dederūt enī regnum suū alijs: et gloriā suā alienigene genti. Ihcenderūt electā ciuitatē ſſanctitatis: ꝛ desertas fecerūt vias ipsiꝰ ī manu ieremie. ſſtam male tractauerunt illū-ꝙ a ventre matris consecratꝰ est ꝓphetā - euertere et euellere ꝛ pdere: et iterꝫ edificare ꝛ renouare. Ezechiel-qui vidit cōſpectum glorie: quā ostendit illi in curru cherubin. ſſtam cōmemoratus est ininicoz in ymbri: benefacere illis qui ostenderūt rectas vias. Et duodecim ꝓphetaꝫ ossa pollulant de loco suo. ſſtā corroborauerūt iacob: et redemerūt se ī fide virtutis. Quomō amplificemꝰ zorobabel ⁊ ſſtam et ipse quasi signū ī dextra manu ihel. Et iesum filiū iosedech⁊ Qui in diebz suis edificauerūt domū: et exaltauerūt templum sanctum dño: paratū in gloriā sempiternā. Et neemias in memoria multi temporis: qui erexit nobis muros euersos - ſtare fecit portas ꝛ seras: ꝙ erexit domos nostras. ſſtemo natꝰ est in terra qualis enoch: nā et ipse receptꝰ est a terra. Et ioseph qui natꝰ est homo princeps fratrū - firmamētum gēris - rector fratrū - stabilimētum pli: ꝛ ossa ipsiꝰ visitata sunt: ꝛ post mortē propheratuerūt. Beth-et sem apud homines gloriā adepti sūt: et sup oīem animā in origine adam. l

Simon onie filius sacerdos magnus: qui in vita sua suffulsit domū: et ī diebus suis corroborauit templū. Templi etiā altitudo ab ipso fundata est: duplex edificatio-et excelsi parietes templi. Ih diebus ipsius emanauerunt putei aquaꝝ: et quasi mare adimpleti sunt supra modū. Qui curauit gentem suā: et liberauit eā a perditione. Qui ꝓualuit amplificare ciuitatem: ꝙ adeptus est gloriā ī cōuerſatione gētis: et ingreſſum domus ꝛ atrij amplificauit. Quaſi ſtella matutina in medio nebule: et quasi luna plena in diebus suis lucet: ꝛ quasi sol refulgens. sic ille effulsit ī templo dei. Quasi arcꝰ refulgens int nebulas glorie: et quasi flos rosaꝝ in diebus vernis - ꝛ quasi lilia que sunt in transitu aquē: ꝛ ſſti thus redolēs ī diebz estatis. Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne: ſſti vas auri solidū ornatū oīm lapide pciosō. Quasi oliua pollulās: ꝛ ꝓtectus ī altitudine se extollēs. Ih accipiendo ipm stolā glorie ꝛ vestiret eū in consūmatione virtutis: ī altarem altaris sancti gloriā dedit sanctitatis amictū. Ih accipiendo aūt partes de manu sacerdotū et ipe stans iuxta aram: et circa illū corona fratrū quasi plantatio cedri ī mōte libano: sic circa illū stetērūt quasi rami palme et oīes filij aaron in gloria sua. Oblatio autem dñi in manibus ipsoz cora oī multitudine synagoga israel: ꝛ cōſummatione sumpſit in aram - amplificare oblationē excelſi regis protexit manū suā ī libatione: et libauit de sanguine uue. Effudit ī fundamēta altaris odorem diuinū excelſo principi. Tunc exclamauerunt filij aaron: et in tubis ductilibus ſonuerūt: et auditā fecerūt vocē magnā in memoriā coram deo. Tunc omnis plus simul ꝓperauerūt: et ceciderūt in facie sup terram adorare dñm deum suū: ꝛ dare pces oīpotenti deo excelſo. Et amplificauerūt psallentes in vocibus suis: et ī magna domo auditus est sonꝰ suauitatis plenus. Et rogauit plus dñm excelſum in pce usq; dum pficeretur honor dñi: et munꝰ suū ꝓfecit. Tunc delendēs - manꝰ suas extulit in omnē cōgregationem filioz israel: dare gloriā deo a labijs suis: ꝛ in nomine ipsiꝰ gloriari. Et iterauit orationem suā: volens ostendere virtutem dei. Et plus orauit deum oīpotēs: qui magna facit in oīm terra - qui auxit dies nostros a ventre matris nostre et fecit nobiscū sēdm suā misericordiā: det nobis iocūditatē cordis ꝛ fieri pacem ī diebz nostris in israel ꝙ dies sempiternos: maneat israel misericordiam dei esse nobiscum - ut liberet nos in diebz suis. Duas gentes odit anima mea: tertia autem nō est gens quā oderint. Qui sedent in monte seyr - et philisthim: et stultꝰ populus qui habitat in sychimis. Doctrinā sapiētie ꝛ discipline scripsit ī codice istu ihel⁊ filiꝰ syrach ierosolimita: ꝙ renouauit sapientiā de corde suo. Beatus qui ī istis occupat bonis. Qui ponit illa in corde suo: sapiēs erit semp. Hec cū hec fecerit ad oīa valebit: quia lux dei vestigium eius est.

Oratio ihesu filij syrach. li

Confitebor tibi dñe rex: et collaudabo te deum saluatorē meum. Cōfitebor nomini tuo qm adiutor et protector factus es michi: et liberasti corpꝰ meū a pditione - a laqueo lingue inique - et a labijs operantū mendaciū: et in cōſpectu astantū factꝰ es michi adiutor. Et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui a rugientibz ꝓparatis ad escā - de manibus querentū animā meam - et de portis tribulationum qui circumdederunt me: a pressura flamme que circumdedit me: et ī medio ignis nō sum estuatꝰ. De altitudine ventris inferi et a lingua coinquinata ꝛ a verbo mendacij: a rege iniquo: et a lingua iniusta. Laudabit usq; ad mortē anima mea dñm: et vita mea appropinquās erat inferno deorsum. Circumdederūt me undiq;: ꝛ nō erat ꝙ adiuuaret. Respiciēs eā adiutriū ihesu nimū: et nō erat. ſſMemoraꝰ sū misericordie tue dñe et cooperationis tue que a seculo sunt: quī eruis suſtinentes te dñe - ꝛ liberas eos de manu gentiū. Exaltasti sup terram habitationē meam: ꝛ pro morte deturnū deprecatꝰ sum. Ih nocaui dominū patrē dñi mei: ut nō derelinquat me ī die tribulationis mee - et in tempore superborum

sine adiutorio laudabo nomẽ tuum
allidue: ⁊ collaudabo illud in cõfessio
ne: et exaudita est oratio mea. Et libe
rasti me de pditione: ⁊ eripuisti me de
tempore iniquo. Propterea cõfitebor
et laudem dicã tibi: et benedicã nomi
ni dñi cũ adhuc iuuior sum. Priusq̃
obtenarem quesiui sapientiã palam i
oratione mea: ãte templ postulabã p
illa: et usq; in nouissimis inquirã eã
⁊ florebit tanq̃ pcox uua. Iter tenuit pes
meus in ea: ambulauit pressus meus iter re
ctum: i iuuentute mea inuestigabam
eã. Inclinaui modice aurem meã: et
recepi illã. Multam inuenũ in meuet
ipso sapientiam: et multũ profeci i ea.
Dabit michi sapientiã dabo gloriã.
Consiliatus sũ enim ut facerem illã: ze
latus sum bonũ et non confundar.
Colluctata est anima mea i illa: et in
faciendo eã cõfirmatus sum. Manus
meas expandi i altũ: ⁊ in sapientia ei⁹
luxit aia mea: et ignorãtias meas il
luminauit. Animã meam direxi ad
illam: ⁊ in agnitione inuenii eã. Pos
sedi cum ipa cor ab initio: pter hoc
nõ derelinquar. Venter meus conturbatus est querendo illã: pterea bonã
possidebo possessionẽ. Dedit enim mi
chi dñs linguam mercedem meam:
et in ipa laudabo eũ. Appropiate ad
me indocti: et congregate vos ad do
mum disciplinę. Quid adhuc cessatis:
et quid diuitis in hijs? Anime
vestre sitiũt vehemẽter. Aperui os meum: et locut⁹ sum. Comparate vobis
sine argento sapientiã: et collũ vestrũ
subicite iugo eius: ⁊ suscipiat anima
vestra disciplinã. In proximo est eã
inuenire eam. Videte oculis vestris
quia modicũ laboraui: et inueni mi
chi multã requiẽ. Assumite disciplinã
in multo numero argentum: ⁊ copi
osum aurũ possidere in ea letetur ani
ma vra in misericordia eius: et non
cõfundemini in laude ei⁹. Operamini
opus vrm ãte tempꝰ: ⁊ dabit vobis
mercedẽ vestram in tpe suo. Explicit
Incipiũt Iuncti ordo salomonis.

Et ideo inauit salomõ gentes suas i
conspectu totius ecclesie israhel:
et aperuit manꝰ suas ad celum
et dixit. Dñe deus israhel nõ est tibi silis
deus in celo sursum neq; in terra deor
sum: qui custodis testamentũ tuũ et
misericordiã pueris tuis euntibus in
conspectu tuo in toto corde. Quando pue
ro tuo dauid que locut⁹ es illi: et locu
tus es in ore tuo et in manu tua im
plesti. Ipse dies ostẽdit. Et nũc dñe deꝰ israhel custodi puero tuo dauid patri me
o que locut⁹ es illi dicens. Non deer
it tibi vir a facie mea sedens in thro
no israhel. Verũtamẽ si custodierint filij
tui legem meam: ⁊ i preceptis meis am
bulent. sicut ãbulauerunt i conspectu
meo fideles. Et nũc dñe deus israhel
credatur tibi uerbũ qd locut⁹ es puero tu
o dauid: quia si vere habitauit deus
cũ hominibus i terra. Si celi celi nõ sufficiãt tibi: quãtomagis domꝰ hec quã ed
dificaui. Sed respicias ad orationẽ ser
ui tui. ⁊ deprecationẽ ei⁹: ut exaudias dñe
placationẽ orationis quã puer tuus
orat coram te. hodie. ut sint oculi tui sup
domũ hãc die ac nocte. i locũ qđ di
xisti. invocare nomẽ tuũ: ⁊ exaudias
orationẽ quã puer tuus orat i hoc loco.
⁊ exaudias precationẽ pueri tui et pli
tui israel. si orauerit i loco isto: ⁊ exaudi
as i loco habitationis de celo et exau
dias et propitiꝰ fias. Si peccauerit vir in
Explicit oratio salomonis. Incipit prologus in ysaiam pphã

Nemo num pheras ueteres
videreit esse descriptos me
reo eos estimet apud he
breos legari: et aliquid si
mile habere de psalmis
uel operibus salomonis.
Sed qñ in demostrent ⁊ nullis soleat fie
ri: ut p cola scribant et comata: qui u
triq; prosa et nõ uersibus cõscripserit.
Istos qñ utilitati legentiũ puidentes:
interpretationem nouã nouo scribendi
genere distinximus. Ar primũ de ysa
ia sciendũ qp in sermone suo diserꝰ
fuit: quippe ut uir nobilis ⁊ urbane ele
gantie: nec habẽs quicquã i eloquio
rusticitatis admixtũ. Vnde accidit:
ut pre ceteris flore⁹ nonis ei⁹ mãlla
tio nõ potuerit cõseruare. Deinde etã
hoc adiciendũ: qp non tam prophe
dicend⁹ sit qꝫ euangelista. Itaq; uni
uersa xpi ecclesieq; misteria ad liquidum pfecer⁹ est: ut non eum putes de
futuro uaticinari: sed de preterito histo
riam texere. Vnde comitio noluisse cũ
temporis sepuaginta interpres fidei
fuisse arcanũ pfitice ethnicis pdere
ne sanctũ canibus. et margaritas por
cis derent: que cũ hanc editionẽ legeritis ab illis animaduertetis ablcõdita.
Sic ignoro quãm laboris sit prophe
tas intelligere: nec facile quempiam
posse iudicare de interpretatione: nisi
intellexerit ãte que legerit. Quos qꝫ pa
tere morsibus plurimos: qui stimulan
te inuidia qđ cõsequi non valẽt detrahũt. Boues rego ⁊ prudẽs i flãmã mitto manũ: et nichil omin⁹ hec a fastidiosis lectoribus precor: ut quomõ greci
post sepuagita trãslatores aquilã et
symachũ ⁊ theodotionẽ legũt. uel ob studiũ doctrine sue. uel ut sepuaginta
magis ex collatione eor intelligant:
sic ⁊ isti saltem unũ post põres habere
digneñ interpretem. Legant pri⁹ et po
stea deprehendant: ne uideãtur nõ ex iudicio. sed ex odij psumptione ignorata
damnare. Prophetauit aũt ysaias i
hierusalẽ et in iudea necdũ decem tri
bubus in captiuitatem ductis: ac de
utroq; regno nũc cõmixti nũc seperatim rexit oraculũ. Et cum interdũ ad
psentem respiciat historiã. ⁊ post ba
bilonie captiuitatẽ reditũ pplꝰ signifi
cet in iudeam: tamẽ omnis eius cura de
uocatione gentiũ et de aduentu xpi ẽ.
Que quãto plus amatis o paula et
eustochiũ: tanto magis ab eo petite:
ut p obtrectatione psalmi qua me inde
sinentur emuli laniãt. ipse michi mercedem retribuat in futuro: qui scit me ob
hoc in peregrine lingue eruditione su
dasse. ne inde de falsitate scripturarum ecclesie eius diutius insultarẽt.
Explicit prolog⁹ Incipit ysaias pphã. i.

Visio ysaie filij amos: quã
uidit sup iudam et iheru
salem in diebus ozie ioa
than achaz ⁊ ezechie regũ
iude. Audite celi et auribus percipe terra:
quia dñs locut⁹ est. Filios enutriui et
exaltaui: ipi aũt spreuerũt me. Cognouit bos possessorem suũ: ⁊ asin⁹ presepe
dñi sui. Israhel aũt me nõ cognouit:
et plus meus nõ intellexit. Ve genti
peccatrici: plo graui iniquitate. semi
ni nequã: filijs sceleratis. Dereliquerũt
dñm: blasphemauerũt sanctũ israhel: abalienati sunt retrorsum. Sup quo pcutiã vos ultra: addentes preuaricationem? Omne caput languidũ: ⁊ omne
cor merens. A plãta pedis usq; ad verticem. non est in eo sanitas. Vulnus ⁊
liuor et plaga tumens: nõ est circumligata nec curata medicamine: neq;

fota oleo. Terra vestra deserta: ciuitates vestre succense igni. Regionē vestram coram vobis alieni deuorant: et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia syon ut umbraculū i vinea: et sicut tuguriū i cucumerario: sicut ciuitas que vastatur. Nisi dñs exercituū reliquisset nobis semen quasi sodoma fuissem⁹: et quasi gomorre similes essemus. Audite verbum dñi principes sodomor: percipite auribus legem dei vestri plus gomorre. Quo michi multitudinē victimaꝝ vestraꝝ dicit dñs? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pinguiū et sanguinem vitulor et agnor et hircor nolui. Cū venirētis ante cōspectū meū: quis quesuit hec de manibz vestris. ut ambularetis i atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificiū frustra. Incensū abominatio est michi. Neomenias et sabbata et festiuitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et solennitates vestras odiuit anima mea. Facta sunt michi molesta. laboraui sustinens. Et cū extenderitis manus vestras auertam oculos meos a vobis: et cū multiplicaueritis orationem nō exaudiā. Manꝰ enī vestre sanguine plene sūt. Lauamini. mūdi estote: auferte malū cogitationū vestraꝝ ab oculis meis. Quiescite agere peruerse: discite benefacere. Querite iudicium. subuenite oppresso. iudicate pupillo. defendite viduā: et venite et arguite me dicit dñs. Si fuerint peccata vestra ut coccinum. quasi nix dealbabūtur: et si fuerint rubra quasi vermiculus: velut lana alba erūt. Si voluerimus et audieritis me: bona terre comedetis. Qđ si noluerimus et me ad iracundiam prouocaueritis gladius deuorabit vos: quia os dñi locutū est. Quomō facta est meretrix ciuitas fidelis: plena iudicij? Iustitia habitauit in ea: nūc autem homicide. Argentū tuū versū est in scoriam: vinū tuū miscuī aqua. Principes tui infideles: socij furum. Omnes diligūt munera: sectantur retributiones. Pupillo nō iudicāt: et causa vidue non ingreditur ad illos. Propter hoc ait dñs deus exercituū fortis israhel. Heu ego consolabor sup hostibus meis: et vindicabor de inimicis meis. Et conuertā manū meā ad te: et excoquā ad purū scoriā tuā: et auferā omne stānum tuū: et restituā iudices tuos sicut ātiquit⁹. Post hec vocaberis ciuitas iusti: urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur: et reducent eā in iustitiam. Et conteret scelestos et peccatores simul: et qui dereliquerūt dñm consumentur. Confundantur enī ab ydolis quibz sacrificauerūt. Et erubescetis super ortis q̄s elegeratis: cū fueritis velut quercus defluentibz foliis: et velut ort⁹ absq; aqua. Et erit fortitudo vīa ut fauilla stuppe: et opus vestrū quasi scintilla: et succendetur vterq; simul: et non erit qui extinguat.

Verbū qđ vidit ysaias filꝰ amoz sup iudā et ihrlē. Et erit in nouissimis diebz manifestꝰ mons domus domini i vertice mōtiū: et eleuabit sup colles. Et fluent ad eū omnes gentes: et ibūt pplī multi et dicent. Venite ascendam⁹ ad montem dñi: et ad domū dei iacob: et docebit nos vias suas et ambulabim⁹ in semitis eius: quia de syon exibit lex: et verbū dñi de ihrlē. Et iudicabit gentes: et arguet pplos multos. Et cōflabūt gladios suos i vomeres: et lāceas suas in falces

Non leuabit gens cōtra gentem gladium: nec exercebuntur ultra ad pliū. Domus iacob: venite et ambulemus in lumine dei nostri. percussisti enī pplm tuū domū iacob: quia repleti sunt ut olim: et augures habuerūt ut philistiim: et pueris alienis adheserūt. Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorz eius. Et repleta e terra eq̄s: et innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra ei⁹ ydolis. Opus manuū suarz adorauerūt: qđ fecerūt digiti corz. Et incurvauit se homo: et humiliabit⁹ est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petrā. et abscondere i fossa humo a facie timoris dñi. et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimis hominis humiliati sunt: et incurvabit altitudo virorz. Exaltabit aūt dñs solus in die illa: quia dies dñi exercituū sup omne superbum et excelsū et sup omnē arrogantē. et humiliabit: et sup oēs cedros libani sublimes et rectas. et sup oēs quercꝰ basan: et sup oēs montes excelsos et sup oēs colles elevatos: et sup omnē turrē excelsā et sup omnē murū munitū: et sup oēs naues tharsis: et sup omne qđ visu pulcrum est. Et incurvabitur omnis sublimitas hominū: et humiliabitur altitudo virorz. Et eleuabit dñs solus in die illa: et ydola penitus cōterentur. Et introibūt in speluncas petrarz. et i voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius: cum surrexerit pturbare terrā. In die illa proiet homo ydola argenti sui et simulacra auri sui que fecerat sibi: ut adoret talpas et vespertiliones. Et ingrediatur scissuras petrarz. et i cauernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius: cum surrexerit pturbare terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius est: ipsa excelsus reputat⁹ est ipe.

Ecce enī dñator dñs exercituū auferet ab ihrlē et ab iuda validum et fortē: omne robur panis et omne robur aque: et fortem et virū bellatorem: et iudicem et propheram et ariolū et senem. principē sup quinquaginta. et honorabilem vultu. et consiliariū. et sapientem de architectis: et prudentem eloquij mistici. Et dabo pueros principes eorum: et effeminati dñabunt eis. Et coruet pplus vir ad virū: et vnusquisq; ad proximū suū. Tumultuabit puer cōtra senem: et ignobilis contra nobilem. Apprehendet enim vir fratrem suū domestici patris sui: et dicet. Vestimentū tibi est: princeps esto noster: ruina autem hec sub manu tua. Respondebitq; in die illa dicens. Non sum medicus: et i domo mea non est panis neq; vestimentum. Nolite constituere me principem pli. Ruit enim ihrlē et iudas cōcidit: quia lingua corz et adinuentiones eorum contra dñm: ut pvocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus corz respondebit eis: et peccatū suum ipsi sodoma pdicauerūt: nec absconderunt. Ve aīe corz: quī reddita sunt eis mala. Dicite iusto quī bene: quī fructū adinuentionū suarz comedet. Ve impio in malū. Secundū enim manuū ei⁹ fiet ei. Populū meū exactores sui spoliauerūt: et mulieres dñate sunt eis. Populе meus qui te beatū dicūt ipsi te decipiūt: et viā gressuū tuorū dissipant. Stat ad iudicandū dñs: et stat ad iudicandos pplos. Dñs ad iudicium veniet: cum senibz pplī sui et principibz eius. Vos enim depasti estis

vineam meã: et rapîna pauperis î domo vestra. Quare attritis plum meũ: et facies pauperũ cõmolinis dicit dñs deus exercituũ. Et dixit dñs deus. Pro eo q̃ eleuate sunt filie syon et ãbulauerunt extento collo · et nutibꝫ oculorũ ibant et plaudebant et ambulabãt et pdibus suis compto gradu incedebant: decaluabit dñs vertices filiarum syon: et dñs crinem earũ nudabit. In die illa auferet dñs ornamentum calciamẽtoꝝ et lunulas et torques et monilia et armillas et mitras et discriminalia et periscelidas et murenulas et olfactoriola et inaures et anulos et gemmas in fronte pendentes: et mutatoria et palliola et sintheamina et acus et specula et sudones et vittas et theristra. Et erit p suauî odore fetor: et pro zona funiculus: et pro crispanti crine calvicium. Pulcritudo quoꝫ viri tui gladio cadet: et fortes tui in plio. Et merebũt aperi lugebunt porte eius: et desolata in terra sedebit. IIII

Et apprehendent septem mulieres virũ vnũ î die illa dicentes. Panem nostrũ comedemus et vestimentis nostris operiemur: tantummodo inuocetur nomen tuum sup nos: aufer opprobriũ nostrũ. In die illa erit germen dñi in magnificentia et gloria: et fructus terre sublimis: et exultatio his qui saluati fuerint de israhel. Et erit omnis qui relictus fuerit in syon et residuus in ierusalẽ: sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in ierusalem. Si ablouerit dñs sordẽ filiaꝝ syon et sanguinem ierusalem lauerit de medio eius: in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creabit dñs sup omnẽ locũ mõtis syon et vbi invocatus est nubem p diẽ: et fumũ et splendorem ignis flãmantis in nocte. Sup omnẽ enim gloriã protectio: et tabernaculũ erit î umbraculũ diei ab estu: et î securitatem et absconsionẽ a turbine et a pluuia. V

Cantabo dilecto meo cantîcũ patruelis mei · vinee sue. Vinea facta est dilecto meo: in cornu filio olei. Et sepiuit eã: et lapides elegit ex illa: et plantauit vineam electam. Et edificauit turrem in medio ei: et torcular extruxit in ea. Et expectauit ut faceret vuas: et fecit labruscas. Nunc ergo habitatores ierusalẽ et viri iuda iudicate inter me et inter vineam meam. Quid ẽ q̃ ultra facere debui vinee mee et nõ feci ei? An q̃ expectaui ut faceret vuas: et fecit labruscas? Et nũc ostendam vobis quid ego faciã vinee mee. Auferam sepem eius et erit î direptionem: diruã macriã et erit in conculcationẽ: et ponã eam desertã. Nõ putabitur et non fodietur: et ascendent sup eam vepres et spine: et nubibus mandabo ne pluãt sup eam ymbrem. Vinea autem dñi exercituũ domus israel est: et vir iuda germẽ eius delectabile. Et expectaui ut faceret iudicium et ecce iniquitas: et iusticiam: et ecce clamor. Ve qui cõiungitis domũ ad domũ: et agrũ agro copulatis usq̃ ad terminum loci. Nunquid habitabitis vos soli in medio terre? In auribus meis sunt hec: dicit dñs exercituũ. Si non domus multe deserte fuerint grandes et pulcre: et absq̃ habitatore. Decem enim iugera vineaꝝ faciẽt lagunculã vnã: et triginta modii semenis faciẽt modios tres. Ve q̃ consurgitis mane ad ebrietatem sectandã: et potandũ usq̃ ad vesperam ut vinum estuetis. Cythara et lira et tympanũ et tybia et vinũ î cõuiuijs vestris: et opus domini non

respicitis: nec opera manuũ eius considerastis. Propterea captiuus duct? est populus meus quia nõ habuit sciẽtiam: et nobiles ei? interierunt fame: et multitudo ei? liti exaruit. Propterea dilatauit infernus animã suã: et aperuit os suũ absq̃ illo termino. Et descendẽt fortes ei? et populus ei? et sublimes gloriosiq̃ ei? ad eũ. Et incuruabit? homo et humiliabitur vir: et oculi sublimiũ deprimentur. Et exaltabitur dominus exercituũ in iudicio: et deus sanctus sanctificabitur in iusticia. Et pascentur agni iuxta ordinẽ suũ: et deserta in vberatem versa aduene comedent ea. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: et quasi vinculum plaustri peccatũ. Qui dicitis festinet et cito veniat opus eius ut videamus: et appropiet et veniat consiliũ sancti israhel: et sciemus illud. Ve qui dicitis malũ bonũ et bonũ malũ: ponentes tenebras lucem et lucem tenebras: ponentes amaꝝ in dulce et dulce î amaꝝ. Ve qui sapientes estis in oculis vris: et coram vobismetipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendũ vinũ: et viri fortes ad miscendam ebrietatẽ. Qui iustificatis impiũ p munera: et iusticiã iusti auferetis ab eo. Propter hoc sicut devorat stipulã lingua ignis: et carbo flãme exurit: sic radix eoꝝ ĩsti tanquã cinis erit: et germen eorũ ut pulvis ascendet. Abiecerũt enim legem domini exercituũ: et eloquiũ sancti israel blasphemauerũt. Idcirco iratus est furor dñi in plm suũ: et extendit manũ suã sup eũ: et percussit eũ. Et cõturbati sunt montes: et facta sunt morticina eoꝝ quasi stercus in medio platearũ. In hijs omnibꝫ non est auersus furor eius: sed adhuc manus ei? extenta. Et eleuabit signũ in nationibus procul: et sibilabit ad eũ de finibus terre et ecce festinus velociter veniet. Non est deficiens neq̃ laborãs in eo: non dormitabit neq̃ dormiet: neq̃ soluetur cingulũ renũ eius: nec rumpetur corrigia calciamẽti ei?. Sagitte eius acute: et omnis arcus ei? extenti. Ungule equoꝝ eius ut silex: et rote eius quasi imper? tempestatis. Rugitus eius ut leonis: rugiet ut catuli leonũ. Et frendet et tenebit predam: et amplexabitur et non erit qui eruat: et ionabit sup eum in die illa sicut sonitus maris. Aspiciemus in terram et ecce tenebre tribulationis: et lux obtenebrata est in caligine eius. VI

In anno quo mortuus est rex ozyas vidi dñm sedentem sup soliũ excelsum et elevatũ: et plena erat domus a maiestate eius et ea que sub ipo erant implebãt templũ. Seraphin stabant super illud: sex ale uni: et sex ale alteri. Duabꝫ velabãt facies ei?: et duabꝫ velabant pedes ei?: et duabꝫ volabãt. Et clamabãt alter ad alterũ: et dicebãt. Sanctus sanctus sanct? dñs deus exercituum: plena est omnis terra gloria ei?. Et cõmota sunt sup luminaria cardinũ a voce clamãtis: et domus replet? est fumo. Et dixi. Ve michi q̃a tacui: q̃a vir pollut? labijs ego sum et î medio pli polluta labia habentis ego habito: et regem dñm exercituũ vidi oculis meis. Et volauit ad me vnus de seraphĩm et in manu eius calcul? quẽ forcipe tulerat de altari: et tetigit os meũ et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua: et auferetur iniquitas tua: et peccatũ tuũ mũdabitur. Et audiui vocẽ dñi dicentis. Quẽ mittam: et quis ibit nobis? Et dixi. Ecce ego: mitte me. Et dixit. Vade: et dices pplo huic. Audite

audientes ⁊ nolite intelligere: ⁊ videte visionem et nolite cognoscere. Excecа cor pli hui⁹ et aures eius aggraua⁊ oculos eius claude: ne forte videat oculis suis et auribus suis audiat et corde suo intelligat: ⁊ conuertatur et sanē eum. Et dixi. Vsquequo dñe? Et dixit. Donec desolentur ciuitates absq; habitatore: et dom⁹ sine homine. Et terra relinquet deserta: et longe faciet dñs homines. Et multiplicabitur q̄ derelicta fuerat ī medio terre: ⁊ adhuc in ea decimatio. Et cōuertet et erit ī ruinā sicut therebinth⁹: ⁊ sicut quercus q̄ expādit ramos suos. Semen sanctum erit id qđ steterit in ea. VII

Et factum est in diebs achaz filij ioathan filij ozie regis iuda ascendit rasin rex syrie ⁊ face filij romelie rex israhel ī ierusalē ad pliandū cōtra eam: ⁊ nō potuerūt debellare eā. Et nūciauerūt domui dauid dicēs. Requieuit syria sup ephraim: ⁊ cōmota est cor eius ⁊ cor pli ei⁹ sicut mouent ligna siluaz a facie uenti. Et dixit dominus ad ysaiam. Egredere ī occursū achaz tu ⁊ qui derelictus est iasub filij tuus ad extremū aqueductus piscine superioris ī uia agri fullonis: ⁊ dices ad eum. Vide ne sileas. Mali timere: et cor tuū ne formidet a duabus caudis titionū fumigantium istoz ī ira furoris rasin regis syrie ⁊ filij romelie: eo q̄ cōsiliū inierūt cōtra te syria ī malum: ephraim et filius romelie dicentes. Ascendam⁹ ad iudam ⁊ suscitemus eum: et auellamus nō ad nos: ⁊ ponamus regem in medio eius filiū tabel. Haec dicit dñs de⁹. Nō stabit ⁊ nō erit istud: sed caput syrie damascus: et caput damasci rasin. Et adhuc sexaginta ⁊ quinq; ānī: et delebit ephraim esse pplm: et caput ephraim samaria: et caput samarie filius romelie. Si non credideritis: non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicēs. Pete tibi signū a dño deo tuo in profundū inferni: sive in excelsū supra. Et dixit achaz. Nō petā: ⁊ nō temptabo dominū. Et dixit. Audite ergo domus dauid. Numquid parū vobis est molestos esse hominibus: quia molesti estis ⁊ deo meo? Propterea dabit dñs ipse vobis signū. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū: ⁊ vocabitur nomē ei⁹ emmanuel. Butirū et mel comedet: ut sciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. Quia antequā sciat puer reprobare malum et eligere bonum: derelinquetur terra quā tu detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet dominus super te et sup pplm tuū ⁊ sup domum patris tui dies: qui non venerūt a diebs separationis ephraim a iuda cum rege assyriorum. Et in die illa sibilabit dominus muscę que est in extremo fluminis egipti et api que est in terra assur: ⁊ venient ⁊ requiescent omnes in torrentibs vallium et in cauernis petraz ⁊ in omnibs sentibs et in uniuersis foraminibs. In die illa radet dominus in nouacula conducta in his qui trans flumē sunt in rege assyriorum caput ⁊ pilos pedū: ⁊ barbam uniuersam. Et erit in die illa nutriet homo vaccam boum et duas oues: et p̄ vberate lactis comedet butirū. Butirū enim ⁊ mel mādūcabit omnis homo q̄ relict⁹ fuerit ī medio terre. Et erit ī die illa omnis locus ubi fuerint mille vites · mille argenteis: ⁊ in spinas ⁊ in vepres erūt. Cum sagittis ⁊ arcu ingredientur illuc: quia spine et vepres erūt ī omnem terrā: ⁊ ipse erit in pascuā bouis ⁊ in cōculcationē pecoris. VIII

Et dixit dñs ad me. Sume tibi librum grādē: et scribe in eo stilo hois: velociter spolia detrahe: cito prede dare. Et adhibui michi testes fideles: uriam sacerdotem ⁊ zachariam filiū barachie. Et accessi ad pheciliam: et cōcepit ⁊ peperit filiū. Et dixit dominus ad me. Voca nomē eius · accelera spolia detrahere · festina pdari: quia antequā sciat puer vocare patrē suū ⁊ matrem suā: auferetur fortitudo damasci et spolia samarie coram rege assyriorū. Et adiecit dñs loqui ad me adhuc dicens. Pro eo q̄ abiecit pplus iste aquas syloe que vadūt cum silentio ⁊ assumpsit magis rasin ⁊ filium romelie: ppter hoc ecce adducet dominus sup eos aquas fluminis fortes ⁊ multas: regem assyriorum et omnē gloriam eius. Et ascendet sup omnes riuos eius · et fluet sup uniuersas ripas eius: et ibit per iudam fundans: ⁊ trānsiens usq; ad collū veniet. Et erit extensio alarum eius implēs latitudinem terre tue o emmanuel. Congregamini pli et vincimini: ⁊ audite vniuersę pcul terre. Confortamini et vincimini: accingite vos ⁊ vincimini: inite consiliū et dissipabitur: loquimini verbū et non fiet: quia nobiscū deus. Haec enim ait dñs ad me. Sicut in forti manu erudiuit me ne irem in via pli huius dicens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur pl⁹ iste coniuratio est. Et timorē eius ne timueritis: neq; paueritis. Dominū exercituū ipm sanctificate: ⁊ ipe pauor vester et ipe terror vester: et erit vobis in sanctificationē: in lapidē autē offensionis ⁊ in petram scandali duabus domibus israhel: in laqueum et in ruinā habitatoribus ierusalē. Et offendet ex eis plurimi: et cadent et conterent: et irretientur et capient. Liga testimoniū signa legē in discipulis meis: ⁊ expectabo dñm qui abscōdit faciē suā a domo iacob: et prestolabor eum. Ecce ego et pueri mei: quos dedit michi dñs ī signū et ī portentū israhel: a dño exercituū qui habitat in monte syon. Et cū dixerint ad vos querite a pythonibus et a diuinis qui stridunt in incantationibs suis: nūquid nō pplus a deo suo requirit visionē p vivis ac mortuis? Ad legē magis et ad testimoniū. Quod si non dixerint iuxta verbū hoc: non erit eis matutina lux. Et transibit per eam ⁊ torquebit et esuriet: et cū esurierit irascet: et maledicet regi suo et deo suo. Et suspiciet sursū ⁊ ad terrā intuebitur: ⁊ ecce tribulatio ⁊ tenebre ⁊ dissolutio et āgustia et caligo plequēs et nō poterit anolare de āgustia sua. IX

Primo tempore alleuiata est ira zabulon ⁊ ira neptalim: et nouissimo aggrauata ē via maris trās iordanem galilee gentiū pplus q̄ ābulabat ī tenebris vidit lucem magnā: habitantibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentem: non magnificasti letitiam. Letabunt coram te sicut qui letantur in messe: sicut exultant victores capta preda quando diuidit spolia. Jugū enim oneris eius · et virgam humeri eius et sceptrū exactoris eius superasti: sicut in die madian. Quia omnis vigilata pdatio cum tumultu ⁊ vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem: et cibus ignis. Paruulus enim natus est nobis: filius datus est nobis. Et factus est principatus sup

humerū eius: et vocabitur nomē ei⁹
āmirabilis-consiliarius-deus-fortis-
pater futuri seculi:princeps pacis. ¶Mul-
tiplicabitur eius imperiū et pacis nō
erit finis: sup soliū dauid et super re-
gnum eius:ut cōfirmet illud et corro-
boret in iudicio et iustitia amodo et
usq; in sempiternū. Zelus dñi exercitu-
um faciet hoc. Verbū misit dominus
in iacob:et cecidit in israhel. Et sciet o-
mnis pplus ephraim et habitantes
samariam in superbia z magnitudine
cordis dicentes. Lateres ceciderūt sed
ĩdri⁹ lapidibz edificabim⁹ sycomoros
succidentur: sed cedros immutabim⁹.
Et eleuabit dñs hostes rasin sup eū z
inimicos ei⁹ in tumultū veter:syriam
ab oriente et philistiim ab occidente:
et devorabunt israhel toto ore. In o-
mnibz hijs nō est auersus furor eius:
sed adhuc manus ei⁹ extenta. Et pplus
nō est reuersus ad percutientem se:z do-
minū exercituū nō inquisierūt. Et dis-
perdet dñs ab israhel caput z caudā:
incuruātem et deprauantem die una.
Longeu⁹ et honorabilis ipe ē caput:
et pphēta docens mendaciū ipe ē cau-
da. Et erūt qui beatificant pplm istū
seducentes:et qui beatificant̄ p̄cipita-
ntur. Propter hoc sup adolescentulis ei⁹
non letabitur dñs:et pupillos eius et
viduas nō miserebitur. Quia omnis
ypocrita ē et nequā:et omne os
loquitur stulticiā. In omnibus hijs
non est auersus furor eius:sed adhuc
manus eius extenta. Succensa est enī
ĩsti ignis impietas: uepre z spinā vo-
rabit. Et succendetur i densitate salt⁹:
et conuoluetur i superbia fumi. In ira
dñi exercituū cōturbata est terra:z
erit pplus quasi esca ignis. Vir fratri
suo nō parcet: et declinabit ad dexterā
et eluriet: et comedet ad sinistram et
nō saturabit. Vnusquisq; carnē bra-
chij sui vorabit:manasse ephraim z
ephraim manasse:et simul ipi cōtra
iudam. In omnibz hijs nō est auersus fu-
ror ei⁹:sed adhuc manus ei⁹ extēta. Vae
qui condūt leges iniquas et
scribentes iniusticiam scripserūt:
ut opprimerēt in iudicio pauper⁹ z vim
facerent cause humiliū pplm meī: ut es-
sent vidue preda eor⁹ et pupillos diri-
perent. Quid facietis in die visitatiōis
et calamitatis de lōge venientis? Ad
cui⁹ cōfugietis auxiliū et ubi derelique-
tis gloriā vestrā: ne incuruemini sub
vinculo et cū interfectis cadatis? Su-
per omnibz hijs nō est auersus furor ei⁹:
sed adhuc manus eius extenta. Ve as-
sur. Virga furoris mei z baculus ipse
est: in manu ei⁹ indignatio mea. Ad
gentem fallacem mittam eū z contra
pplm furoris mei mādabo illi:ut au-
ferat spolia z diripiat p̄dam:z ponat
illum in cōculcationē quasi lutū pla-
teaz. Ipse autē nō sic arbitrabitur: et
cor eius non ita estimabit: sed ad con-
terendū erit cor eius:z ad interitionē
gentiū nō pauras. Dicet enī. Numq̄d
non principes mei simul reges sunt?
Numquid nō ut charchamis sic cala-
no:et ut arphath sic emath? Numq̄d
nō ut damasc⁹ sic samaria? Quomō
inuenit manus mea regna ydoli: sic
et simulacra eor⁹ de ihrusalem z de sa-
maria. Numquid nō sicut feci samarie
et ydolis ei⁹:sic faciā ihrusalē z simu-
lacris eius? Et erit cū impleuerit do-
min⁹ cūcta opera sua in monte syon
et in ihrusalē: visitabo sup fructum
magnitudinis cordis regis assur: et sup
gloriā altitudinis oculoz ei⁹. Dixit
enim. In fortitudine manus mee fe-

et in sapientia mea intellexi. Et abstu-
li terminos pplorū z principes eoz re-
predauus sum:et deraxi quasi potens
in sublimi residentes. Et inuenit ĩsti
nidū manus mea fortitudinē pplorū:
et sicut colliguntur ova que derelicta
sunt:sic vniuersam terā ego cōgrega-
ui:z non fuit qui moueret pennā et a-
periret os z ganiret. ¶Numquid gloria-
bitur securis cōtra eum qui secat i ea:
aut exaltabitur serra contra eū a quo
trahitur? Quomodo si eleuetur virga
contra eleuantē se:et exaltetur baculus
qui utiq; ligneū est. Propter hoc mit-
tet dominator dñs exercituū i pīguibus
eius tenuitatem:z subtus gloria
eius succensa ardebit ĩsti combustio
ignis:et erit lumē israhel i igne z san-
ctus eius in flāma: et succendetur et
devorabitur spina ei⁹ et vepres in die
una: et gloria saltus eius et carmeli
eius ab anima usq; ad carnem consu-
metur. Et erit terrore pfugus:z relique
ligni saltus eius pre paucitate nume-
rabūtur: z puer scribet eos. Et erit in
die illa non adiicient reliquiē israel·z hij
qui fugerint de domo iacob innitī su-
per eo qui percutit eos:sed innitentur sup
dominū sanctū israhel. In veritate re-
liquie cōuertent: reliquie inquā iacob
ad deum fortem. Si enim fuerit pplus
tuus israhel quasi harena maris: re-
liquie conuertent̄ ex eo. Consummatiō
abbreuiata inundabit iusticiā. Con-
summationē enī et abbreuiationē do-
minus deus exercituū faciet i medio
omnis terre. Propter hoc hec dicit dñs
deus exercituum. ¶Noli timere populus
meus habitator syon ab assur. In vir-
ga feriet te-z baculū suū leuabit
sup te in via egipti. Adhuc enī paulu-
lum modicūq; et consummabitur
indignatio et furor meus sup scelus
eor⁹. Et suscitabit sup eum dñs exerci-
tuū flagellū iuxta plagā madyan in
petra oreb: et virgā suā sup mare:et le-
uabit eā in via egipti. Et erit i die illa
auferetur onus eius de humero tuo:
et iugum eius de collo tuo:et compu-
trescet iugum a facie olei. Venit in
aioth-transibit in magron:apud
magmas cōmendabit vasa sua. Transi-
erūt rursum: gabee sedes nostre. Ob-
stupuit rama: gabaath saulis fugit.
Ululā voce tua filia gallim: attende
laysa pauncula anathoth. ¶Migrauit
medamena:habitatores gabim cōfortā-
mini. Adhuc dies: ut in nob stetur.
Agitabit manū suā sup mōtem filie
syon-et collē ihrusalē. Ecce enī domina-
tor dñs exercituū cōtinget lagunculā i terrore:et excelsi statura succiden-
tur et sublimes humiliabuntur. Et
subuertentur cōdensa saltus ferro: et
libanus cum egregiis cadet. ¶ Et egredietur virga de radice iesse-et flos de radice ei⁹ ascendet:
et requiescet sup eū spiritus dñi·spiri-
tus sapientie et intellectus·spiritus con-
silij et fortitudinis·spiritus scientie et
pietatis: z replebit eū spiritus timoris
dñi. Non iudicabit secundū visionē oculoz iudi-
cabit·neq; secundū auditū aurium arguet.
Sed iudicabit in iustitia pauperes:z
arguet in equitate pro mansuetis terre.
Et percutiet terrā virga oris sui:
z spiritu labioz suoz interficiet impiū.
Et erit iusticia cingulū lumboz eius:z fi-
des cinctoz reuum eius. Habitabit lu-
pus cū agno:et pardus cum hedo ac-
cubabit. Vitulus et leo et ovis simul
morabunt:et puer parvulus mina-
bit eos. Vitul⁹ z ursus pascent simul:
requiescent catuli eoz. Leo quasi bos

comedet paleas: et delectabitur infās
ab vbere sup foramina aspidis: et i cauerna reguli qui ablactat' fuerit manum suā mittet. ſNon nocebūt et nō occident i vniuerso mōte sancto meo:
quia repleta est terra sciencia dominī: sicut aque maris operientis. In die illa radix iesse qui stat in signū plorūipm gentes deprecabūtur: et erit sepulcrum eius gloriosum. Et erit in die illa. adiciet dñs manū suā ad possidendum reliduū pli sui. qđ relinquet ab assyrijs z ab egipto et ab aphetcos et ab ethiopia. et ab elam et a semnaar et ab emath z ab insulis maris. Et leuabit signū i nationes: z cōgregabit profugos israhel. Et dispsos iuda colliget a quatuor plagis terre: et auferetur zelus ephraim: et hostes iuda peribunt. Ephraim nō emulabitur iudam: et iudas nō pugnabit contra ephraim. Et volabūt i humeros philistiim p mare: simul prdabuntur filios orientis. Vdumea z moab pceptū manus eox: et filij amon obedientes erunt. Et desolabit dñs linguam maris egipti: z eleuabit manum suā supre flumen in fortitudine spiritus sui: et percutiet eum in septem riuis. ita ut transeant pe eum calciati. Et erit via residuo populo meo qui relinquetur ab assyrijs: sicut fuit israhel in die qua ascendit de terra egipti. xij

Et dices in die illa. Confitebor tibi dñe quoniā iratus es michi: conuersus est furor tuus: et cōsolatus es me. Ecce deus saluator meus: fiducialiter agam et non timebo. Quia fortitudo mea z laus mea dñs: et factus est michi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris: et dicetis in illa die confitemini domino: et inuocate nomē eius. Notas facite in pplis adinuentiones eius: memento quō excelsum est nomē eius. Cantate dño quō magnifice fecit: annunciate hoc i uniūsa terra. Exulta et lauda habitatio syon: quia magnus in medio tui sanctus israhel. xij

Onus babilonis: qđ vidit ysaias filius amos. Super mōtem caliginosū leuate signū: exaltate voce leuate manū: et ingrediantur portas duces. Ego mādaui sanctificatis meis. et vocaui fortes meos i ira mea. exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in mōtibus quasi populorū frequēciū: vox sonitus regum gentiū cōgregatarū. Dominus exercituū pcipit militie belli: venientibus de terra procul. A summitate celi dñs et vasa furoris eius: ut disperdat omnē terrā. Vlulate quia pe ē dies dñi: quia vastitas a dño veniet. Propter hoc omnes manus dissoluentur: et omne cor hominis tabescet z conteretur. Torsiones et dolores tenebūt quasi parturiens dolebūt. Vnusquisq; ad pximū suū stupebit: facies combuste vultus eox. Ecce dies domini venit crudelis et indignationis plenus et ire furoris: ad ponendam terrā i solitudinē z peccatores eius conterendos de ea: quoniā stelle celi et splendor eax non expandent lumen suū. Obtenebratus est sol in ortu suo: et luna non splendebit i lumine suo. Et visitabo sup orbis mala: et contra impios iniquitatem eox. Et quiescere faciā superbiā infideliū: et arrogātiā fortiū humiliabo. Pretiosior erit vir auro: et homo mundo obrizo. Sup hoc celū turbabo. et mouebitur terra de loco suo: pter indignationē domini exercituū. et pter diē ire furoris

eius. Et erit quasi dāmula fugiens et quasi ouis: et non erit qui congreget. Vnusquisq; ad plm suū cōuertetur: et singuli ad terrā suam fugiēt. Omnis q̄ inuentus fuerit occidet: et omnis q̄ superuenerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur i oculis eox: diripientur domus eox: et vxores eox violabuntur. Ecce ego suscitabo super eos medos. qui argentū non querāt nec aur velint: sed sagittis parvulos interficiāt. z lactantibus uteris non misereantur: et sup filios non parcat oculus eox. Et erit babilon illa ciuitas gloriosa in regnis. inclita in superbia chaldeox: sicut subuertit dñs sodomā et gomorrā. ſNō habitabit usq; i finē: et non fundabitur usq; ad generationem et generationem. ſNec ponet ibi tentoria arabs. nec pastores requiescent ibi: sed requiescent ibi bestie: z replebūtur domus eox draconibus. Et habitabūt ibi struciones z pilosi saltabūt ibi: et respōdebūt ibi ululе i edibus eius: z sirene i delubris voluptatis. xiij

Prope est ut veniat tempus eius: et dies ei⁹ nō elongabūtur. ſMiserebit enī dñs iacob et eliget adhuc de israhel: z requiescere eos faciet sup humū suā. Adiūgēt aduena ad eos: et adherebit domui iacob. Et tenebūt eos pplі: et adducent eos i locū suum. Et possidebit eos domus israhel sup terrā dñi in seruos et ācillas: et erunt capientes eos qui se ceperāt: et subicient exactores suos. Et erit in die illa cum requiē dederit tibi deus de labore tuo. et a cōcussione tua. et a seruitute dura qua ante seruisti: sumes parabolam istam cōtra regem babilonis z dices. Quomō cessauit exactor: quieuit tributus? Cōtriuit dñs baculū impioꝝ virgam dominantiū. percutiens pplos indignatione. plaga insanabili: subiciebat in furore gentes: psequentes crudeliter. Conquieuit et siluit omnis terra: gaudia est et exultauit: abietes q̄ lerate sūt sup te. z cedri libani. Exquo dormisti nō ascendet q̄ succidat nos. Infernus subter te conturbatus est: in occursum aduentui tui suscitauit tibi gigantes cūctos principes terre. Surrexerūt de solijs suis omnes principes nationū: omnes. respondebūt z dicēt tibi. Et tu vulneratus es sicut et nos: nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua: concidit cadauer tuū. Subter te sternetur tinea. z operimentū tuū erit vermes. Quomō cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris? Corruisti in terram qui vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo. In celum cōscendā. sup astra dei exaltabo soliū meū: sedebo in monte testamenti. in lateribus aquilonis: ascendā sup altitudinē nubiū. similis ero altissimo. Verūtamē ad infernū detraheris. in profundū lacī. Qui te viderint ad te inclinabūtur: teq; pspicient. ſHuncine est vir qui conturbauit terram. qui concussit regna: qui posuit orbem desertum. z urbes eius destruxit: Vinctis ei⁹ nō aperuit carcerem. Omnes reges gentiū vniuersi dormierūt in gloria vir in domo sua. tu aūt proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis: pollutus et obuolutus. cum hijs qui interfecti sunt gladio: et descendentibus ad fundamēta lacī. Quasi cadauer putridū nō habebis cōsortiū neq; cum eis in sepultura. Tu enim terram tuā disperdidisti: tu plm occidisti. ſNō vocabitur in eternū semen pessimorum. Preparate filios eius occasionē: in

iniquitate patrū eoz. ſſtō cōſurgent: nec hereditabūt terrā neq; implebūt faciem orbis ciuitatū. Et consurgam sup eos dicit dominus exercituum: et ydam babilonis nomē et reliquias: et germen et pgeniem dicit dominus. Et ponā eos in possessionē ericij: et in paludes aquaz: et scopabo eam in scopa terens dicit dñs exercituū. Iurauit dñs exercituū dicens. Si non ut putaui ita erit: et quomō mente tractaui sic eueniet: ut conterā assirium in terra mea: et in montibz meis conculcē eum: et auferetur ab eis iugum eius: et onꝰ illius ab humero eoꝝ tolletur. Hoc consiliū qđ cogitaui sup omnē terrā: et hec est manus extenta super uniuersas gentes. Dñs exercituū decreuit: et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta: et quis auertet eam? In anno quo mortuus est rex achas factum est onus istud. ſſte letetis philistea oīnis tu: quoniā comminuta est virga pcussoris tui. De radice enim colubri egredietur regulus: et semen eius absorbens volucrem. Et pascent primogenita pauperū: et pauperes fiducialiter requiescent: et interficiam radicem tuam: et reliquias tuas interficiam. Vlula porta: clama ciuitas: pstrata est philistea omnis. Ab aquilone enim fumus venit: et non est qui effugiat aguen eius. Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia dominus fundauit syon: et in ipa sperabūt pauperes pli ei⁹. xv

Onus moab. Quia nocte vastata ra est ar-moab conticuit: quia nocte vastatus est murus moab conticuit. Ascendit domus dybon ad excelsa in planctū: sup nabo: et sup medaba moab vlulabit. In cūctis capitibz eius caluitiū: oīnis barba radetur. In viijs ei⁹ accincti sūt sacco: sup tecta eius et in platheis ei⁹ oīnis ululat⁹ descendet in fletum. Clamauit esebon: et eleale: usq; iasa audita est vox eoz. Super hoc expediti moab vlulabūt: anima ei⁹ vlulabit sibi. Cor meū ad moab clamabit: vectes eius ad segor vitulam cōtremācem. Per ascensum enim luith fletus ascendet: et in via oronaym clamorē contriōnis leuabūt. Aque enim nemrim desert erūt: quia aruit herba: defecit grenē: viror omnis interiit. Secundū magnitudinē operis: et visitatio eoz. Ad torrentē salicum duxerunt eos: quoniā circuibit clamor terminū moab. Vsq; ad gallim vlulatus ei⁹: et usq; ad puteū helim clamor ei⁹: q̄a aque dybon replete sūt sanguine. Ponam enim super dybon additamenta hijs qui fugerint de moab leonem: et reliquijs terre. xvj

Emite agnum dominatorem terre: de petra deserti ad montē filie syon. Et erit sicut auis fugiens: et pulli de nido auolātes: sic erunt filie moab in transitibz arnon. Ini consiliū: coge cōsiliū: pone vt nocte umbrā tuā i meridie. Abscōde fugientes: et vagos ne prodas. Habitabūt apud te fugitiui. ſſmoab esto latibulum eoz a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis: cōsummatus est miser: defecit qui conculcabat terram. Et parabitur i misericordia solium: et sedebit sup eum in veritate in tabernaculo dauid: iudicans et querens iudicium: et velociter reddens qđ iustum est. Audiuim⁹ superbiā moab: superbus est valde. Superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius: plusq; fortitudo ei⁹. Ideo vlulabit moab: et moab vniuersus vlulabit.

Ihisse qui lectātur sup muro rocti lateri⁹ loquimini plagas suas: quū suburbana esebon defecta sunt. Et vinea sabama: domini gentiū ceciderunt. Flagella eius usq; ad iazer quenerūt: errauerūt in deserto: propagines eius relicte sunt: trānierūt mare. Sup hoc plorabo i fletu iazer vineā sabama. Inebriabo te lacrima mea esebon et eleale: quū super vindemiam tuā et sup messem tuam vox clamantiū irruit. Et auferetur letitia a exultatio de carmelo: et in vineis nō exultabit neq; iubilabit. Vinū in torculari nō calcabit qui calcare consueuerat: vocē calcātiū ablatuli. Sup hoc venter meus ad moab quasi cithara sonabit: et viscera mea ad murū rocti lateris. Et erit cū apparuerit qđ laborauit moab super excelsis suis: ingredietur ad sancta sua ut obsecret: et nō valebit. Hoc verbū quod locutus est dñs ad moab extūc: et nūc locutus est dicens. In tribz āīis quasi annī mercēnarij: auferet gloria moab sup omni populo multo: et relinquetur in eo sicut racemus parvus et modicus: nequaquā mlkus. xvij

Onus damasci. Ecce damascus deliner esse ciuitas: et erit sicut aceruus lapidū in ruina. Derelicte ciuitates aroer gregibz erūt: et requiescent ibi: et non erit qui exterreat. Et cessabit adiutoriū ab ephraim: et regnū a damasco: et reliquie syrie sicut gloria filiorū isrl' erūt: dicit dñs exercituū. Et erit in die illa attenuabit gloria iacob: et pīngues carnes ei⁹ macrescent: et erit sicut cōgregās in messe qđ reliquerit: et brachiū eius spicas leget. Et erit sicut queres spicas in valle raphaim: et relinquet in eo sicut racemus: et sicut excussio olee: duarū uel triū olivarū in summitate rami: sine ñtiuoz aut quinq;. In rarumnibz eius fructus eius: dicit dñs deus isrl. In die illa inclinabitur homo ad factorem suū: et oculi eius ad sanctū isrl respicient: et nō inclinabitur ad altaria que fecerūt manus eius: et que operati sunt digiti ei⁹: nō respicient lucos et delubra. In die illa erūt ciuitates fortitudinis ei⁹ derelicte: sicut aratra et segetes que derelicte sunt a facie filioz israhel: et eris deserta: quia oblita es dei saluatoris tui: et fortis adiutoris tui non es recordata. Propterea plantabis plantationem inſidelem: et germē alienū seminabis. In die plantationis tue labrusca: et mane semē tuum florebit. Ablata est messis in die hereditatis: et dolebit grauiter. Ve multitudo pplorū multorum ut multitudo maris sonantis: et tumultus turbaz sicut sonitus aquaz multaz. Bonabūt ppli sicut sonitus aquaz mundantiū: et increpabit eū et fugiet procul: et rapietur sicut pulvis montiū a facie venti: et sicut turbo coram tempestate. In tempore vespere: et ecce turbatio: in matutino: et non subsistet. Hec est pars eoz q̄ vastauerunt nos: et sors diripientiū nos. xviij

Ue terre cymbalo alaz que ē trans flumina ethiopie: que mittit in mari legatos: et in vasis papiri sup aquas. Ite ageli veloces ad gentem conulsam et dilaceratā: ad ppm terribilem post quē non est alius: gentem expectantem et cōculcatā: cui⁹ diripuerunt flumina terram eius. Omnes habitatores orbis q̄ moramini in terra: cum eleuatū fuerit signū in montibz videbitis: et clāgorem tube audietis: ista hec dicit dñs ad me. Quiescam et cōsiderabo i loco meo: sicut meridiana

lux clara erit: & sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus efflorebit: & immatura precidio germinabit: et fodentur ramusculi eius falcibus: et que derelicta fuerint abscindentur. Congregabuntur simul auibus montium et bestijs terre: et estate perpetua erunt sup eum volucres: et omnes bestie terre sup illū hiemabūt. In tempore illo deferetur munus dño exercituū a pplo diuulso & dilacerato: a pplo terribili post quē nō fuit alius: a gēte expectāte expectāte & cōculcata: cuius diripuerūt flumina terrā eius: ad locū nois dñi exercituū mōtis syon.

XVIII

Onus egipti. Ecce dñs ascendet sup nubem leuem et ingredietur egiptū: et cōmouebunt simulacra egipti a facie eius: et cor egipti tabescet in medio eius. Et concurrere faciā egiptios aduersus egiptios: et pugnabit vir contra fratrē suū: et vir contra amicū suū: ciuitas aduersus ciuitatē: regnū aduersus regnū: et dirūpetur spiritus egipti in visceribus eius: et consiliū eius absorbitabo: et interrogabūt simulacra sua: et diuinos suos: & phitones: et ariolos: et tradam egiptum in manu dñoz crudeliū: et rex fortis dominabit eoz: ait dñs exercituū. Et arescet aqua de mari et fluuius desolabit: atq; siccabit: et deficient flumina: attenuabunt: et siccabūtur riui aggerum. Calamus et iuncus marcescet: nudabit alueus riui a fonte suo. Et omnis sementis irrigua siccabit: arescet et non erit. Et merebūt piscatores: et lugebūt omnes mittentes in flumen hamū: & expandentes rete sup faciem aque marcescent. Confundent qui operabant linū: pectines & texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes thaneos: sapientes consiliarij pharao dedit consiliū insipiens. Quomodo dicitis pharaoni filij sapientiū ego: filius regum antiquoz? Vbi nūc sunt sapientes tui? Annūcient tibi et indicent quid cogitauerit dñs exercituū sup egiptum. Stulti facti sunt principes thaneos: emarcuerunt principes mempheos: decepterūt egiptum anguli pploz eius. Dominus miscuit in medio eius spiritū vertiginis: & errare fecerūt egiptū in omni opere suo: sicut errat ebrius & vomens. Et nō erit egipto opus qđ faciat: caput & caudam incuruātem & refrenātem. In die illa erit egiptus quasi mulieres: & stupēbūt et timebūt a facie cōmotionis manus dñi exercituū: quā ipse mouebit super eam: & erit terra iuda egipto in festiuitatem. Omnis qui illius fuerit recordatus: pauebit a facie cōsilij dñi exercituum: qđ ipse cogitauit sup eam. In die illa erunt quinq; ciuitates in terra egipti loquentes lingua chanaan: et iurantes in dñm exercituū. Ciuitas solis vocabit vna. In die illa erit altare dñi in medio egipti: et titulus iuxta terminū eius dñi: et erit in signū et in testimoniū dñi exercituū in terra egipti. Clamabūt enim ad dñm a facie tribulātis: & mittet eis saluatorem et propugnatorē qui liberet eos. Et cognoscet dñs ab egipto: & cognoscent egiptij dominū in die illa: & colent eum in hostijs & in muneribus: & vota vouebūt dño & soluēt. Et percutiet dominus egiptum plaga & sanabit eā: & reuertent ad dñm & placabitur eis: & sanabit eos. In die illa erit via de egipto in assirios: & intrabit assirius egiptum: et

egiptius in assirios: & seruient egiptij assirijs. In die illa erit israhel tercius egipto et assirio benedictio in medio terre: cui benedixit dominus exercituū dicēs. Benedictus pplus meus egipti: et opus manuum mearū assirijs: hereditas autem mea israhel.

XIX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum: cum misisset eū sargon rex assiriox et pugnasset contra azotum et cepisset eam: in tempore illo locutus est dñs in manu ysaie filij amos dicens. Vade et solue saccū de lumbis tuis: et calciamēta tua de pedibus tuis. Et fecit sic: nudus & discalciatus. Et dixit dñs. Sicut abulauit seruus meus ysaias nudus & discalciatus: tribus annoz signū et portentū erit super egiptum et sup ethiopiā: sic minabit rex assiriox captiuitatē egipti: et translmigrationē ethiopie: iuuenē et senem nudem & discalciatā discoopris natibus ignominiam egipti. Et timebūt et confundentur ab ethiopia spe sua: et ab egipto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Ecce sic erat spes nostra: ad quos cōfugimus in auxilium: ut liberaret nos a facie regis assiriorum: Et quomodo effugere potuimus nos?

XX

Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico veniūt: de deserto venit: de terra horribili visio dura nūciata ē michi. Qui incredulus ē: incredulus agit: et q depopulator: ē vastat. Ascende elam et obside mede: omnē gemitū eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore: angustia pprehendit me: sicut angustia parturientis. Curui cū audirem: cōturbatus sum cum viderē. Emarcuit cor meū: tenebre stupefecerūt me. Babilon dilecta mea: posita est michi i umbraculū. Pone mensam: cōtemplare i speculo. Comedentes et bibentes: surgite principes: arripite clipeū: hec enim dixit michi dominus. Vade et pone speculatorē: et qcūq; viderit ānuncier. Et vidit currū duoz equitum: ascensorē asini et ascensorē camelī: et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamauit leo. Sup speculā dñi ego sum stans iugiter p diē: & sup custodiā meā ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitū. Et respondit et dixit. Cecidit cecidit babilon: et omnia sculptilia deoz eius contrita sunt in terrā. Triturа mea & filia aree mee: q audiui a dño exercituū deo israhel ānunciauī vobis. Onus duma. Ad me clamat de seir. Custos quid de nocte: custos quid de nocte? Dixit custos. Venit mane et nox. Si quereris querite: convertimini: venite. Onus i arabia. In saltu ad vesperā dormietis: in semitis dodanim. Occurrentes sicienti ferte aquā: qui habitatis terrā austri: cū panibus occurrite fugitiui. A facie enim gladioz fugerūt: a facie gladij inminentis: a facie arcus extenti: a facie grauis pelij: qm̄ hec dicit dñs ad me. Adhuc in uno āno quasi in āno mercenarij: & auferetur omnis gloria cedar: & reliquie numeri sagittariox fortiū de filijs cedar imminuentur. Dominus enim deus israhel locutus est.

XXI

Onus vallis visionis. Quid nā tibi quoq; est quia ascendisti? Et tu ciuitas inquieta clamoris plena: urbs frequēs: ciuitas exultās. Interfecti tui non interfecti gladio: nec mortui tui mortui in bello. Cuncti principes tui fugerūt simul: diuersi ligati sūt. Omnes q inuenti sūt vincti sūt pariter:

procul fugerũt. Propĕa dixi· recedite a me: amare flebo. Nolite incumbere· ut consolemini me sup vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et cõcussionis· z fletus dño deo exercituũ in valle visionis. Scrutãs murũ et magnificus sup montem. Et elam sumplit pharetrã: currũ hominis equitis· z parietẽ nudabit clipeus. Et erũt electe valles tue plene quadrigarũ: et equites ponent sedes suas in porta: z revelabitur operimẽtum iude. Et videbitis in die illa armamẽtariũ domꝰ saltus: z fossuras ciuitatis dauid videbitis: quia multiplicate sunt. Et cõgregastis aquas piscine inferioris: z domꝰ ierusalẽ numerastis: et destruxistis domꝰ ad muniendũ murũ. Et lacum fecistis inter duos muros· et aquam piscine veteris: z nõ respexistis ad eum qui fecerat eam: z operatorẽ eius de lõge non vidistis. Et vocabit dñs deus exercituũ in die illa ad fletũ· et ad planctũ· ad caluiciũ· z ad cingulum sacci: et ecce gaudiũ z letitia· occidere vitulos· et iugulare arietes: comedere carnes z bibere vinũ. Comedamꝰ et bibamus: cras enim moriemur. Et revelata est vox in auribus meis dñi exercituũ. Si dimittetur iniquitas hec vobis· donec moriamini: dicit dñs deus exercituũ. Hec dicit dñs deus exercituũ. Vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo· ad sobnam ꝓpositum templi: z dices ad eũ. Quid tu hic· aut ẽsti qs hic: Quia excidisti tibi hic sepulcrũ: excidisti in excelso memoriã: diligẽter in petra tabernaculũ tibi. Ecce dñs asportari te facit· sicut asportat gallus gallinacius: et quasi amictum sic subleuabit te. Coronãs coronabit te tribulatione: ẽsti pilam mittet te in terrã latam et spaciosam. Ibi morieꝛ: z ibi erit curꝰ glorie tue ignominia domus dñi tui. Expellã te de statione tua: z de ministerio tuo deponã te. Et erit in die illa· vocabo seruũ meũ eliachim filiũ helchie· et induam illũ tunica tua: z cingulo tuo corroborabo eũ· et potestatẽ tuã dabo in manu eius: z erit ẽsti pater habitãtibꝰ ierusalẽ et domui iuda. Et dabo clauem domꝰ dauid sup humerũ eius: z aperiet z nõ erit qui claudat: z claudet et non erit q̃ aperiat. Et figam illum paxillũ in loco fideli: z erit in soliũ glorie domui patris sui: z suspendẽt sup eum omnẽ gloriã domus patris eius· valorũ diuersa genera: omne vas parvulum· a vasis crateraꝝ· usq; ad quodlibet vas mysteriorũ. In die illa dicit dñs exercituũ· auferet paxillus q̃ fixus fuerat i loco fideli: et frangẽt et cadet· z peribit qđ pendebat i eo: qꝛa dñs locutꝰ est. xxiij

Onus tyri. Vlulate naues maris· qꝛa vastata ẽ domꝰ unde venire nõ poterãt: de terra cethim· revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula: negociatio sydonis. Trãsierãtes mare repleuerũt te in aquis multis: semen nili fluminis fruges eiꝰ: et facta est negociatio gentiũ. Erubesce sydon. Ait enim mare et fortitudo maris dicẽs. Non parturiui z non peperi· et non enutriui iuuenes: nec ad incrementũ produxi virgines. Cũ audierũ fuerit in egipto: dolebunt cum audierint de tyro. Transite maria: vlulate qui habitatis in insula. Numquid nõ hec vrã est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua: Ducent eam pedes sui longe ad pregrinandũ. Quis cogitauit hoc sup tyrum· quondã coronatã: Cuius negociatores principes: institores eius incliti terre. Dominus exercituũ cogitauit hoc· ut detraheret superbiã omnis glorie: z ad ignominiã deduceret vniuersos inclitos terre. Transi terrã tuã ẽsti flumen filia maris: non est ẽ cingulũ vltra tibi. Manũ suã extendit sup mare: cõturbauit regna. Dñs mãdauit aduersus chanaan· ut conterereꝛ fortes eius. Et dixit. Non adicies vltra ut glorieris· calumniã sustinẽs virgo filia sydonis. In cethim cõsurgens transfreta: ibi quoq; non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorũ talis ꝓpius non fuit: assur fundauit eã. In captiuitatem traduxerunt robustos eius: suffoderũt domus eius: posuerunt eã in ruinã. Vlulate naues maris: quia devastata est fortitudo vra. Et erit in die illa· i oblivione reis o tyre septuaginta annis· sicut dies regis vnius. Post septuaginta aũt annos· erit tyro ẽsti cantici meretricis. Sume tibi citharã: circue ciuitatem meretrix oblivioni tradita. Bene cane: frequenta cãticum· ut memoria tui fiat. Et erit post septuaginta ãnos visitabit dñs tyrum· et reducet eam ad mercedes suas: z rursum fornicabitur cũ vniuersis regnis terre sup faciem terre: et erũt negociationes eius z mercedes eius sanctificate domino. Non cõdentur neq; reponentur· quia ipsis qui habitauerunt coram domino erit negociatio eius: ut manducent in saturitate· et vestiant vsq; ad vetustatẽ. xxiiij

Ecce dominus dissipabit terrã· z nudabit eam: z affliget faciẽ eiꝰ: et dispget habitatores eiꝰ. Et erit sicut ꝓpius sic sacerdos: et sicut seruus sic dominꝰ eius: et sicut ancilla sic domina eius. Sicut emptus sit ille qui vendit: sicut fenerator sic is q̃ mutuũ accipit: sicut qui repetit· sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra: et direptione ꝓdabitur. Dñs enim locutꝰ est verbũ hoc. Luxit z defluxit terra et infirmata est: defluxit orbis· et infirmata est altitudo pli terre: et terra inquinata est ab habitatoribus suis: quia transgressi sũt leges: mutauerũt ius: dissipauerunt fedus sempiternũ. Propter hoc maledictio vorabit terram· et peccabũt habitatores eius: ideoq; insanient cultores eius: et relinquent̃ homines pauci. Luxit vindemia: infirmata est vitis: ingemuerũt omnes qui letabãtur corde. Cessauit gaudiũ timpanoꝝ: quieuit sonitus letantiũ: conticuit dulcedo citharе. Cum cantico nõ bibent vinũ: amara erit potio bibentibus illã. Attrita est ciuitas vanitatis: clausa est omnis domꝰ nullo introeũte. Clamor erit sup vino in plateis: derelicta ẽ omnis letitia: translatum ẽ gaudiũ terre. Relicta ẽ in urbe solitudo: et calamitas opprimet portas: quia hec erit in medio terre in medio ꝑplorũ. Quomõ si pauce olive que remanserũt excutiant̃ se oleo: et racemi cum fuerit finita vindemia. Isti leuabũt vocem suam atq; laudabũt: cum glorificatus fuerit dominus hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dñm: in insulis maris nomẽ dñi dei israhel. A finibꝰ terre laudes audiuimꝰ: gloriã iusti. Et dixi. Secretum meum mihi: secretũ meũ mihi. Ve mihi. Preuaricantes preuaricati sunt: z preuaricatione trãsgressoꝝ ꝑuaricati sunt. Formido et fouea· et laqueus sup te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foueam: et qui se explicauerit de fouea retinebitur laqueo quia catharacte de excelsis apte sunt·

et cõtremiscent fundamẽta terre. Cõfractione cõfringetur terra: cõmotione
contremet terra. Commotione cõmo-
uebitur terra: agitatione agitabitur
terra sicut ebrius: ⁊ auferetur quasi ta-
bernaculũ unius noctis. Et grauabit
eam iniquitas sua: et corruet et non
adiciet ut resurgat. Et erit in die illa
visitabit dñs sup militiã celi in ex-
celso: ⁊ sup reges terre qui sunt sup ter-
ram. Et cõgregabũtur in congregati-
one unius lacus in lacum: et claudent
ibi in carcerem: ⁊ post multos dies vi-
sitabũtur. Et erubescet luna: et cõfun-
detur sol: cũ regnauerit dñs exercituũ i
mõte syon et in ierusalẽ: et i cõspectu
seniũ suoꝝ glorificatus.

XXV

Domine deus meus es tu ⁊ exalta-
bo te: cõfitebor nomini tuo: quiã
fecisti mirabilia: cogitatiões tuas a lõ-
ge fideles amen. Quia posuisti ciuitatem
in tumultũ: urbem fortem in ruinam:
domũ alienoꝝ ut non sit ciuitas: et i
sempiternũ non edificetur. Super hoc
laudabit te populus fortis: ciuitas gen-
tium robustaꝝ timebit te. Quia factus
es fortitudo pauperis: fortitudo egeno
i tribulatione sua: spes a turbine: um-
braculũ ab estu. Spiritus enim robu-
storum: quasi turbo impellens parietẽ:
sicut estum in sicci tumultũ alienoꝝ hu-
miliabis: et quasi calorem sub nube
tortrene: pagineꝝ fortiũ marcescere
facies. Et faciet dñs exercituũ oĩ̃bus
populis in mõte hoc: cõuiuiũ pinguium:
cõuiuiũ vindemie: conuiuiũ pinguiũ
medullatorũ: vindemie defecate. Et
p̃cipitabit in monte isto faciẽ velaminis
colligati sup oĩ̃es populos: et telã quã
ordimus est sup oĩ̃es nationes: p̃cipi-
tabit mortem in sempiternũ. Et aufe-
ret dominus deus lacrimã ab omni
facie: et obprobriũ pp̃li sui auferet de
uniuersa terra: quia dñs locutus est.
Et dicet in die illa. Ecce deus noster
iste: expectabimus eum: et saluabit
nos. Iste dominus: sustinuimus e-
um. Et exultabim⁹ et letabimur in sa-
lutari eius: quia requiescet manus
domini in monte isto: ⁊ conculcabitur
moab sub eo: sicuti conculcatur palea in
plaustro. Et extendet manus suas in
eo: sicut extendit natans ad natandũ:
et humiliabit gloriam eius cum alli-
sione manuum eius. Et munimenta
sublimium murorum tuorum concidet
et humiliabunt et detrahent
ter in terrã usq; ad pulueꝛ.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud
in terra iuda. Vrbs fortitudinis nre syon:
saluator ponetur in ea murus et ãe
murale. Aperite portas: et ingrediã-
tur gens iusta. Custodiens veritã-
tem. Vet⁹ error abiit: tuabis pacẽ: pa-
cem: q̃a in te speauim⁹. Sperastis in do-
mino in seculis eternis: in dño deo
forti in perpetuum. Quia incurabit
habitantes in excelso: ciuitatem subli-
mem humiliauit. Humiliabit eã usq;
ad terrã: detrahet eã usq; ad pul-
uerẽ. Cõculcauit eã pes: pes pauperis:
gressus egenoꝝ. Semita iusti recta est:
rectus callis iusti ad ambulandũ. Et
in semita iudiciorꝝ tuoꝝ domine susti-
nuimus te: nomen tuum et memoria-
le tuum in desiderio anime. Anima
mea desideauit te i nocte: sed ⁊ spiritu
meo in p̃cordijs meis: de mane vigi-
labo ad te. Cum feceris iudicia tua in
terra: iusticiam discent habitatores
orbis. Misereamur impio: ⁊ nõ discet
iusticiam: in terra sanctorũ iniqua
gessit: ⁊ nõ videbit gloriam domini:
Domine exaltetur manus tua et nõ

uideant: uideant et confundantur ze-
lantes pli: et ignis hostes tuos deuo-
ret. Domine dabis pacem nobis: o-
mnia enim opera nostra operatus es
nobis. Domine deus noster possede-
runt nos dñi absq; te: tantũ i te recor-
demur nominis tui. Mortientes non
uiuãt: gigantes nõ resurgãt. Propter-
ea visitasti et cõtriuisti eos: et ꝑdidisti
omnẽ memoriã eoꝝ. Addidisti genti
domine: addidisti genti: nũquid glo-
rificatus es: elongasti omnes terminos
terre. Domine in angustia requi-
erunt te: in tribulatione murmuris
doctrina tua eis. Sicut que cõcepit cũ
appropinquauerit ad partũ: dolens
clamat in doloribus suis: sic facti su-
mus. A facie tua domine concepim⁹
et quasi parturiuim⁹ ⁊ peperim⁹ spiri-
tum salutis: nullã nõ fecim⁹ i terra:
ideo non ceciderunt habitatores terre.
Viuent mortui tui: interfecti mei resur-
gent. Expergiscimini ⁊ laudate qui ha-
bitatis in pulueꝛe: quia ros lucis ros
tuus: et terram gigantem detrahes in
ruinã. Vade plus me⁹ intra i cubicu-
la tua: claude ostia tua sup te: abscon-
dere modicum ad momentũ: donec
pertranseat indignatio. Ecce enim dñs
egredietur de loco suo: ut visitet iniqui-
tatem habitatoris terre contra eum: ⁊
reuelabit terra sanguinẽ suũ: et nõ o-
p̃iet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dñs in gladio suo
duro et grãdi ⁊ forti sup leuiathan se
pentem vectem: et sup leuiathan serpen-
tem tortuosum: ⁊ occidet cetum qui in
mari est. In die illa vinea uncti cantabit
ei. Ego dñs qui seruo eam: repente
propinabo ei: ne forte uisitetur contra
eam. Custodiã ⁊ die seruo eam: indigna-
tio nõ est michi. Quis dabit me spinã
et uepres in ꝓlio? Gradiar sup eam:
succendã eã pariter: an potẽs arripiet for-
titudinẽ meã? Faciet pacẽ michi: faciet
pacẽ michi. Qui ingredientur impetu ad
iacob: florebit et germinabit israel: et
implebũt facies orbis semine. Num-
quid iuxta plagã percutientis se percussit
eum? Aut sicut occidit interfectos eo-
rum occisus est? In mensura cõtra men-
suram cum abiecta fuerit iudicabis e-
am: meditata est in spiritu suo duro p
diem estus. Ideirco sup hoc dimittet
iniquitas domus iacob: ⁊ iste omnis
fructus: ut auferatur peccatũ eius. Cũ
posuerit omnes lapides altaris sicut
lapides cinereos assulatos: non stabunt
luci et delubra. Ciuitas enim munita
desolata erit: speciosa relinquetur et
dimittet ẽsi deserta. Ibi pascet vitulus
et ibi accubabit: et cõsumet summita-
tes eius. In siccitate mellis illius con-
terentur mulieres: venientes ⁊ docentes
ea. Non ẽ enim ꝑ̃s sapiens: ꝓpterea
non miserebitur eius qui fecit eum: et
qui formauit eum: non parcet ei. Et
erit i die illa: percutiet dñs ab alueo flu-
minis usq; ad torrentem egipti: ⁊ vos
congregabimini unus et unus filij
israel. Et erit in die illa: clangetur in
tuba magna: et venient q̃ perierãt
de terra assirioꝝ ⁊ qui eiecti erant de ter-
ra egipti: et adorabunt dominum in
mõte sancto in ierusalẽ.

XXVIII

Ve corone superbie: ebrioꝝ ephraim:
et flori decidenti: glorie exultatiõ-
nis eius: qui erant in vertice vallis
pinguissime errantes a vino. Ecce va-
lidus et fortis dñs: sicut impetus gran-
dinis turbo cõfringens: sicut impetus
aquaꝝ multaꝝ inundantiũ: ⁊ emissa-
rium sup terrã spaciosam. Pedibus con-
culcabitur corona superbie ebriorum

ephraim: et erit flos decidens glorie
exultationis eius. qui est sup verticem
vallis pinguiū. quasi temporaneum
ante maturitatem autumni. Odi eum
aspexerit videns. statim ut manu tenu-
erit devorabit illud. In die illa erit do-
minus exercituum corona glorie. et
sertum exultationis reliquo pli sui. et
spiritus iudicij sedenti sup iudicium:
et fortitudo recurrentibus de bello ad
portam. Verum hij quoq; pre vino
nescierūt: et p ebrietate erraverūt. Sa-
cerdotes. et pphete nescierūt pre ebrietate.
absorti sunt a vino: erraverūt in ebri-
tate. nescierūt videntem. ignoraverūt
iudiciū. Omnes enim mense replete
sunt vomitu sordiū: ita ut non esset
ultra locus. Quē docebit scientiā: et
quē intelligere faciet auditū? Ablacta-
tus est a lacte. avulsus ab uberibus:
quia māda remāda. māda remāda:
expecta reexpecta. expecta reexpecta: mo-
dicum ibi. modicū ibi. In loquela enī
labij et lingua altera loquet ad pupu-
lum istū. cui dixit. Hec ē requies mea.
reficite lassum: et hoc est meum refrige-
riū. et noluerūt audire. Et erit eis ver-
bum dñi. manda remāda. manda re-
māda: expecta reexpecta. expecta reexpe-
cta: modicū ibi. modicum ibi: ut va-
dant. et cadant retrorsum. et cōfrangantur
et illaqueent. et capiant. Propter hoc
audite verbū dñi viri illusores: qui do-
minamini sup pplm meū qui est in hie-
rusalē. Dixistis enim. Percussimus fe-
dus cū morte: et cum inferno sponsi
pactū. Flagellū inundās cū trānierit
nō veniet sup nos: quia posuimus
mendaciū spem nrām. et mendacio
protecti sumus. Idcirco hec dicit dñs
deus. Ecce ego mittam in fundamēta
syon lapidē. lapidē pbatū. angularē

pciosum. in fundamēto fundatū. Qui
crediderit non festinet. Et ponā iudi-
cium in pondere. et iustitiā in mensura.
Et subvertet grando spem mendacij
et protectionē aque inundabunt. et dele-
bitur fedus vestrū cum morte. et pactū
vestrū cū inferno non stabit. Flagellū
inundās cum transierit. eritis ei i con-
culcationem. Quādocunq; transierit
tollet vos. quoniā mane diluculo pe-
transibit in die et i nocte. et tantūmo-
do sola vexatio intellectū dabit audi-
tui. Coangustatum est enim stramen-
tum ut alter dormiat: et pallium breve
utrumq; operire non potest. Siquidem
in mōte dominū stabit dñs sicut i val-
le que est in gabaon iratebitur: ut faci-
ant opus suū. alienū opus eius: ut o-
peretur opus suū. peregrinum est op
eius ab eo. Et nūc nolite illudere: ne
forte cōfortentur vincula vra. Con-
summationē enim et abbreviationē
audivi a dño deo exercituū sup univer-
sam terram. Auribus percipite et audi-
te vocem meā: attendite et audite elo-
quiū meum. Numquid tota die arabit
arans. ut serat: pandet. et sarriet hu-
mum suā? Nonne cum adequaverit
faciem eius seret gich. et cyminū spar-
get: et nō ponet triticum p ordinem et
hordeum. et milliū. et zeam in finibus
suis? Et erudiet illū in iudicio: deus
suus docebit illū. Non enim in trecis
triturabitur gich. nec rota plaustri su-
per cyminū circuiet: sed in virga terebi-
tur gich. et cyminū in baculo: panis
aūt cōminuetur. Vetq nō in perenni tri-
turās triturabit illū: necq vexabit eū
rota plaustri. nec ī ungulis suis com-
minuet eum. Et hoc a dño deo exerci-
tuū exiuit. ut mirabile faceret cōsilium
et magnificaret iustitiā. Ve hariel. hariel

civitas quā expugnavit david. Nunc
Addimus et annus ad annū. so-
lemnitates revoluti sūt: et circuivit
labo ariel. et erit tristitia et mestitia: et erit
michi quasi ariel. Et circundabo ut
speculum in circuitu tuo. et ponā cōtra te
aggerem: et munimēta ponā in obsi-
dionē tuā. Humiliaberis. de terra loqueris:
et de humo audietur eloquiū tuum.
Et erit vox phitonis de terra vox tua: et
de humo eloquiū tuū mussitabit. Et e-
rit quasi pulvis tenuis multitudo ve-
nientium te: et sicut favilla pertransiens
multitudo tui qui contra te pugnaverūt.
Et erit repente confestim a domino ex-
ercituū. visitabitur in tonitruo et com-
motione terre: et voce magna turbi-
nis et tempestatis et flāme ignis devo-
rantis. Et erit sicut somnium visionis
nocturne. multitudo omniū gentiū q̄
dimicaverūt contra ariel: et omnes q̄
militaverūt et obsederūt et pugnaverūt
adversus eam. Et sicut somniat esuri-
ens et comedit. cum aūt surrexit repege-
factus vacua est anima eius: et sicut
somniat sitiens et bibit. et postq̄ surrexit
ecce lassus adhuc sitit. et anima
eius vacua est: sic erit multitudo
omniū gentiū q̄ dimicaverūt contra
montē syon. Obstupescite et admira-
mini. fluctuate et vacillate: inebriamini
et nō a vino: movemini et nō ab ebri-
tate: quoniā misit vobis dominus
spiritum soporis. Claudet oculos ve-
stros: pphetas et principes vros qui
videntes visiones operiet. Et erit vobis
visio omnis sicut verba libri signati: quē
cū dederit scienti literas dicēs lege istū:
et respondebit non possum. signatus
est enī. Et dabitur liber nescienti lras
dicturq; ei lege: et respondebit. nescio
lras. Et dixit dñs. eo q̄ appropiquat

populus iste ore suo et labijs suis glo-
rificat me. cor aūt eius longe est
a me. et timuerūt me mādato hominū
et doctrinis: ideo ecce ego addam ut
admirationē faciā pplo huic mirabi-
lo grandi et stupendo. Peribit enī sapi-
entia a sapientibus eius: et intellectus
prudentiū eius abscondetur. Ve qui
profundi estis corde. ut a domino ab-
scondatis consiliū: quoz sunt in tenebris
opera. et dicit quis videt nos. et
quis novit nos? Perversa ē hec vra
cogitatio. quasi si lutū contra figulū
cogitet. et dicat opus factori suo. nō
fecisti me: et figmentum dicat factori
suo. non intelligis. Nonne adhuc ī
modico et in brevi cōvertetur libanus
in chermel: et chermel in saltū reputabi-
tur? Et audient in die illa surdi verba
libri. et de tenebris et caligine oculi ce-
coz videbūt. Et addent mites in dño
letitiam. et pauperes homines in san-
cto israhel exultabūt: quoniā defecit
qui pugnabat. cōsummatus est illusor.
et succisi sunt omnes qui vigilabunt
sup iniquitate: qui peccare faciebāt ho-
mines in verbo. et arguentem in por-
ta supplantabāt. et declinaverūt frustra
a iusto. Propter hec dicit dominus
ad domū iacob qui redemit abrahā.
Non modo confundetur iacob. nec
modo vultus eius erubescet: sed cū vi-
derit filios suos opera manuū meaꝝ
ī medio suī sanctificātes nomē meū:
et sanctificabūt sanctum iacob. et deū israel
pdicabūt. et fabi timōres spiritu intelle-
ctum. et murmuratores discent legē.

Ve filij delectores dicit dñs. ut fa-
ciatis cōsiliū et non ex me. et or-
diniminī telam et nō p spiritū meū. ut
adderetur peccatū sup peccatū. qui am-
bulatis ut descendatis in egyptū. et os

meū nō interrogabis: sprātes auxiliū
in fortitudine pharaō: et habentes fi-
duciā in umbra egipti: et erit vobis
fortitudo pharaonis in cōfusionem.
et fiducia in umbra egipti in ignomi-
niam. Jerant eni in thanes principes
tui: z nūtij tui usq; ad thanes puenerūt.
Omnes confusi sunt sup pplo qui eis
prodesse non potuit. Jon fuerūt in au-
xilium: et in aliquam utilitatem: sed
in confusionem et in opprobrium.
Onus iumentorum austri. In terra
tribulationis et angustie: leena et leo:
ex eis vipera: et regulus volans: por-
rantes sup humeros iumentoz diui-
tias suas: et sup gibbū camelorz the-
sauros suos: ad pplm qui eis prodesse
nō poterit. Egiptus eni frustra et vane
auxiliabitur. Ideo clamaui sup hoc:
superbia tantū est: quiesce. Jūr ingre-
dere scribe eis sup buxū: z in libro dili-
genter egrara illud: et erit in die nouis-
simo in testimoniū usq; interni. Po-
pulus enim ad iracundiā puocans
est: et filij mendaces: filij nolentes au-
dire legem dei: qui dicūt videntibus no-
lite videre: aspicientibus aspicere no-
bis ea que recta sunt. loquimini no-
bis placentia: videte nobis errores:
auferte: a me viam: declinate a me se-
mitam: celset a facie nostra sanctus
israhel. Propterea hec dicit sanctus
israhel: pro eo vt reprobastis verbum
hoc: z speraſtis in calumnia z tumul-
tu: et innixi estis super eo. Propterea
erit vobis iniquitas hec: sicut interu-
ptio cadēs: et requisita i muro excel-
so: quoniā subito dū non speratur ve-
nier cōtritio eius: et cōminuetur sicut
conteritur lagena figuli cōtritione pe-
ualida: et non inuenietur de fragmen-
tis eius testa: i qua portetur ignis de
incendio: aut hauriat parum aque
de fouea: quia hec dicit dominus deus
israhel. Si reuertamini et quiescatis:
salui eritis. In silentio z in spe erit for-
titudo vestra: et noluistis et dixistis.
Jequaqz: sed ad equos fugiemus: ideo
fugietis. Et sup veloces ascendemus:
ideo velociores erūt qui pſequent vos.
Jille homines a facie terroris vnius
et a facie terroris quinq; fugietis: do-
nec relinquamini ſsi malus nauis i
vertice montis: z quasi signū sup col-
lem. Propterea expectat dominus ut
misereatur vestri: et ideo exaltabit par-
cens vobis: quia deus iudicij dūs: be-
ati omnes qui expectant eum. Popu-
lus enim syon habitabit i iherusalem:
plorans nequaqz plorabis: miserās
miserabitur tui. Ad vocem clamoris
tui statim ut audierit respondebit tibi:
et dabit vobis dominus panē arcū-
et aquā breuē: z nō fugiet ampliare a te
vltra doctorem tuū: et erūt oculi tui vi-
dentes ꝓceptorem tuū: et aures tue au-
dient verbū post tergū mouentis. Jec
est via ambulate in ea: z nō declinetis
neqz ad dexteram neqz ad sinistrā. Et
cōtaminabis lamīnas sculptilium ar-
gēti tui: z vestimentū cōflatilis auri tui:
z dispges ea sicut immūdiciā mēbrua-
re. Egredere: dices ei. Et dabit pluuia
seminī tuo vbicunqz seminaueris i ter-
ra: et panis fructus terre erit uberim⁹
et pinguis. Pascet in possessione tua
in die illo agn⁹ spaciose: et tauri tui z
pulli asinorz qui operant terrā cōmi-
xtum migma comedent sicut in area
ventilatū ē. Et erūt sup omnē montē
excelsum: et sup omnē collē eleuatum
riui torrentiū aquarz in die interfectio-
nis multoz: cum ceciderit turres. Et e-
rit lux lune sicut lux solis: et lux solis

erit septemplicior: sicut lux septem
dierz: in die qua alligauerit dominus
vulnus pli sui: et plagam plage e-
ius sanauerit. Ecce nomē domini ve-
nit de longinquo: ardens furor eius:
et grauis ad portandū. labia eius reple-
ta sūt indignatione: et lingua eius ſsi
ignis deuorās. Spiritus eius velut
torrens inundans usq; ad medium col-
li: ad ꝑdendas gentes in nichilum: et
frenū erroris qđ erat i maxillis pplorz.
Canticū erit vobis sicut vox sanctifi-
cate solennitatis: et letitia cordis si-
cut qui pgit cū tibia: ut intret i montē
dūi ad fortem israhel. Et audītā faciet
dominus gloriam vocis sue: et terro-
rem brachij sui ostendet in commi-
natione furoris: et flamme ignis de-
uorantis: allidet in turbine et i lapide
grandinis. A voce enim dūi pauebit
assur virga pcussus: et erit transitus
virge sue quā requiescere faciet
dominus sup eum: in tympanis et cy-
tharis et bellis pugnis pugnabit
eos. Preparata est enim ab heri to-
phet a rege preparata: profunda et
dilatata. Jlutrimenta eius ignis: et
ligna multa: flatus dominī sicut tor-
rens sulphuris succendēs eā. xxxi

Ve qui descendūt in egiptū ad au-
xiliū: et equis sperantes: et spe-
rent fiduciā sup quadrigis qā mul-
te sunt: z sup equitibus quia pualidi nī-
mis: et non sunt confusi sup sanctum
israhel: et dominū nō requisierūt. Jpse
autem sapiens adduxit malū: et verba
sua non abstulit: et consurget contra
domū pessimoz: et cōtra auxiliū ope-
rantiū iniquitatē. Egiptus homo et
non deus: et equi eorz caro et nō spi-
ritus: et dūs inclinauit manū suam et
corruet auxiliator: et cadet cui prestat
auxiliū: simulq; omnes cōsumentur:
quia hec dicit dominus ad me. Quo-
modo si rugiat leo et catulus leonis
sup ꝑdam suam: cū occurrerit ei multi-
tudo pastorz: a voce eorz nō formidabit: et a multitudine eorz non pauebit:
sic descendet dūs exercituū ut pugnet
sup montē syon z sup collem eius. Si-
cut aues volātes: sic ꝓtegit dominus
exercituū iherusalē: ꝓtegens z liberās
transiens et saluans. Convertimini
sicut ꝑfundū recesseratis filij israhel.
In die enim illa abiicient vir ydola ar-
genti sui: et ydola auri sui que fecerūt
vobis manus vestre in peccatū: et ca-
det assur in gladio non viri: et gladius
non hominis vorabit eū: z fugiet
non a facie gladij et iuuenes ei⁹ vectigales erunt: z formido eius a timore
transibit: et pauebūt fugātes princi-
pes ei⁹. Dixit dūs: cui⁹ ē ignis in syon:
et caminus ei⁹ in iherusalē. xxxii

Ecce i iusticia regnabit rex: et prin-
cipes in iudicio ꝑcurrent: et erit vir
sicut qui abscondit a vento: et relat
se a tempestate: sicut riui aquarum in
siti: et vmbra pre ꝑmūētis in tra de-
serta. Jon caliginābūt oculi videntiū:
et aures audientiū diligenter auscul-
tabunt: z cor stultorz intelliget scientiā:
et lingua balborz velociter loquetur z
plane. Jon vocabitur vltra is q̄ insi-
piens est princeps: nec fraudulentus
appellabitur maior. Stultus eni fatua
loquet: et cor eius faciet iniquitatem:
ut ꝑficiat simulationē: et loquat ad
dūm fraudulenter: z vacuā faciat ani-
mam esurientis: z potū sitientis auferat.
Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse
enim cogitationes cōcinnabit ad per-
dendos mites in sermone mendacij: cū
loquetur pauper iudicium. Princeps

vero ea que digna sunt principi cogitabit: et ipse super duces stabit. ℣Mulieres opulente surgite: & audite vocem meam: filie confidentes capite auribus eloquiū meū. Post dies & annū & vos conturbabimini confidentes. Consummata est enī vindemia: collectio vltra nō veniet. Obstupescite opulēte: conturbabimini confidentes: exuite vos et cōfundamini: accingite lūbos vros sup vbera. Plangite sup regione desiderabili: sup vinea fructifera. Sup humū populi mei spina & vepres ascendent: quāto magis sup oēs domos gaudij ciuitatis exultantis? Domus enī dimissa est: multitudo urbis relicta est: tenebre & palpatio facte sunt super speluncas vsq; in eternū. Gaudiū onagroz pascua gregū: donec effundatur sup nos spiritus de excelso. Et erit desertū in chermel: et chermel in saltū reputabitur: & habitabit in solitudine iudiciū: & iustitia in chermel sedebit. Et erit opus iustitie pax: et cultus iustitie silentiū: et securitas vsq; in sempiternū. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis: et in tabernaculis fiducie & in requie opulēta. Grādo aūt in descensione silue: et humilitate humiliabit ciuitas. Beati q̄ seminatis sup oēs aquas: inmittentes pedē bouis & asini. xxxii

Ue qui pdaris: nōne et ipse pdaberis? Et qui spernis: nōne & ipse spernetis? Cū cōsummaueris depdationē dei pdabitis: cū fatigatus deliqueris contemnet: contemnetis. Dñe miserere nostri te enim expectamus: esto brachiū nostrū in mane: et salus nra in tempore tribulationis. A voce āgeli fugerūt pli: ab exaltatione tua dispse sūt gentes. Et cōgregabūtur spolia vestra sicut colligitur bruchus: velut cū

solle plene fuerint de ea. ℣Magnificata est dñs quoniā habitabit i excelso: implebit syon iudicio et iustitia: et erit fides in temporibz suis. Diuitie salutis sapientia et scientia: timor dñi ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabūt foris: angeli pacis amare flebūt. Dissipate sunt vie: cessauit semitas p̄teriens: irritū factū est pactū: pecat ciuitates: nō reputauit homines. Luxit & elanguit terra: confusus est libanus et abscondit. Et factus est saron sicut desertum: et concussa est basan et carmelus. ℣Nūc cōsurgam dicit dominus: nunc exaltabor et nunc sublimabor. Cōcipietis ardorem et parietis stipulam: spiritus vr̄ ut ignis vorabit vos: et erūt pli quasi de incendio cinis: spine cōgregate igni comburent. Audite qui lōge estis q̄ fecerim: et cognoscite vicinī fortitudinē meā. Cōtenti sūt in syon peccatores: possedit timor ypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante: aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitijs et loquitur veritatē: qui spernit auaritiā ex calumnia: et excutit manus suas ab omni munere. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinē & claudit oculos suos ne videat malum: iste in excelsis habitabit: munimēta saxoz sublimitas eius: panis ei datus & aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbit: oculi eius cernent terrā de longe: cor tuū meditabitur timorem. Vbi est litteratus: ubi legis verba ponderās: ubi doctor parulos? Populū impudentem non videbis: ydioma alti sermonis: ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius: in quo nulla est sapientia. Respice syon ciuitatem

solemnitatis nostre: oculi tui videbūt ierusalē habitationē opulentam: tabernaculū q̄ nequaq̄ transferri poterit: nec auferentur claui eius in sempiternū: & omnes funiculi eius nō rumpentur: quia solūmodo ibi magnificatus est dominus noster. locus fluminoz riui latissimi & patentes: nō transibit sup eum nauis remigū: nec trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster: dñs legifer noster: dominus rex noster: ipse saluabit nos. Laxati sunt funiculi tui: sed non firmabūtur. Sic erit malus nuus ut dilatare signū nō queas. Tunc dīuidetur spolia ꝓdq̄ multaq̄: claudi diripient rapinam: nec dicet vicinus: elanguī. Populus qui habitat in ea: auferetur ab eo iniquitas. xxxiii

Accedite gentes et audite: et populi attendite: audiat terra & plenitudo eius: orbis & omne germen eius: quia indignatio dñi sup omnes gentes: et furor sup universam malitiam eoz. Interfecit eos: et dedit eos in occisionem. Interfecti eoz ꝓicientur: et de cadaueribus eoz ascendet fetor. Tabescent montes a sanguine eoz: et tabescet omnis militia celoz: et complicabuntur sicut liber celi: & omnis militia eoz defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu: quoniā inebriatus est in celo gladius meus. Ecce sup ydumeā descendet: et sup ꝓpm interfectionis mee ad iudiciū. Gladius dñi repletus est sanguine: incrassat est adipe de sanguine agnoz & hircoz: & de sanguine medullatoz arietum. Victima enim dñi in bosra: et interfectio magna in terra edom: et descendent unicornes cū eis: & tauri cum potentibz. Inebriabit terra eoz sanguine: et humus eoz adipe

pinguiū: quia dies ultionis domini: annus retributionis iudicij syon. Et conuertentur torrentes eius in picem: et humus eius in sulphur. Et erit terra eius ī picem ardentem nocte et die: nō extinguetur in sempiternū. Ascendet fumus eius a generatione in generationem: desolabitur in secula seculoz. ℣Nō erit transiens p eam: et pollidebūt illā onocrotalus et ericius: et ibis et corvus habitabūt in ea. Et extendetur sup eam mensura ut redigatur ad nichilū: et perpendiculū in desolationē. ℣Nobiles eius nō erūt ibi: regem ꝓmus invocabūt: & omnes principes eius erūt in nichilū. Et orientur in domibus eius spine et urtice: et palinrus in munitionibus eius: et erit cubile draconū et pascua struthionū: & occurrent demonia: onocentaurus et pilosus clamabit alter ad alterū. Ibi cubauit lamia & inuenit sibi requiem: ibi habuit foueam ericius: et enutriuit catulos: et circumfodit et fouit in umbra ei9. Illuc congregati sunt milui: alter ad alterū. Requirite diligenter in libro dominī et legite: unū ex eis nō defuit: alter alterum nō requisuit: quia qđ ex ore meo precepit ille mādauit: & spiritus eius ipse congregauit ea: et ipse misit eis sortem: et manus eius diuisit eam illis in mensuram. Vsq; interitum possidebūt eam: in generatione et generationem habitabunt in ea. xxxv

Letabitur deserta & invia: & exultabit solitudo: & florebit quasi lilium. Germinās germinabit: et exultabit letabūda et laudās. Gloria libani data est ei: decor carmeli & saron. Ipsi videbunt gloriam dominī: et decorem dei nostri. Confortate manus dissolutas: et genua debilia roborate. Dicite

pusillanimis: confortamini et nolite timere. Ecce deus vester ultionē adducet retributionis: deus ipse veniet et saluabit nos. Tūc aperientur oculi eorū: et aures surdorū patebūt. Tunc saliet sicut cervus claudus: et aperta erit lingua mutoꝝ: quia scisse sunt ī deserto aque: ⁊ torrentes in solitudine: et q̄ erat arida in stagnū: ⁊ sitiens in fontes aquaꝝ. In cubilibꝫ in quibus prius dracones habitabāt: orietur viror calami et iuncꝰ: et erit ibi semita: et via sancta vocabitur. Nō transibit p eā pollutus: et hec erit vobis directa viatꝫ ut stulti nō errent p eam. Nō erit ibi leo: ⁊ mala bestia nō ascendet p eā nec inuenietur ibi. Et ābulabunt qui liberati fuerint ⁊ redempti a dñō: cōuertentē ⁊ venient in syon cū laude: ⁊ letitia sempiterna super caput eorum. Gaudium et letitiam obtinebunt: et fugiet dolor et gemitus. xxxvij

Et factum est ī quartodecimo anno regis ezechie: ascendit in sennacherib rex assiriorꝫ sup omnes ciuitates iuda munitas: et cepit eas. Et misit rex assiriorꝫ rabsacen de lachis in ierusalē: ad regem ezechiam ī manu grauī: et stetit in aqueductu piscine superioris: in via agri fullonis. Et egressus est ad eū eliachim filiꝰ helchie qui erat sup domū: et sobna scriba: ⁊ ioahe filiꝰ asaph a cōmentariis. Et dixit ad eos rabsaces. Dicite ezechie. Hec dicit rex magnus assiriorꝫ. Que est ista fiducia qua cōfidis: aut quo cōsilio vel fortitudine rebellare disponis? Sup quē habes fiduciā: quia recessisti a me? Ecce cōfidis sup baculū harundineū contractū istū sup egiptū: cui si innixus fuerit homo: intrabit in manū eiꝰ et pforabit eam: sic pharao rex egipti omnibus qui cōfidunt in eo. Q̄d si responderis michi: in domino deo nostro confidimus: nōne ipse est cuiꝰ abstulit ezechias excelsa ⁊ altaria: et dixit inde et ierusalē coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo regi assiriorꝫ: ⁊ dabo tibi duo milia equoꝝ: nec poteris ex te ponere ascensores eoꝝ. Et quomodo sustinebis faciem ūnius ducis unius loci ex seruis dñi mei minoribus? Q̄d si confidis ī egipto in quadriga: et in equitibꝫ: et nūc nūquid sine domino ascendi ad terā istā: ut disperdere eā. Dñs dixit ad me. Ascende sup terā istā: et dispde eā. Et dixit eliachim: et sobna: et ioahe ad rabsacen. Loquere ad seruos tuos syra lingua intelligim⁹ enim: ne loquaris ad nos iudaice in auribus pli q̄ est sup murū. Et dixit rabsaces. Numq̄ ad dñm tuū et ad te misit me dñs me⁹: ut loquerer oīa verba ista: ⁊ nō potius ad viros qui sedent in muro ut comedant stercora sua: et bibāt urinam pedū suoꝝ vobiscum? Et stetit rabsaces: et clamauit voce magna iudaice et dixit. Audite verba regis magni regis assiriorꝫ. Hec dicit rex. Non seducat vos ezechias: quia nō poterit eruere vos: et non vobis tribuat fiduciā ezechias sup dño dicens: eruens liberabit nos dñs: nō dabitur ciuitas ista in manu regis assiriorū. Nolite audire ezechiam: hec enī dicit rex assiriorꝫ. Facite mecum benedictionem: et egredimini ad me: ⁊ comedite unusquisq; vineā suā: ⁊ unusquisq; ficum suā: ⁊ bibite unusquisq; aquam cisterne sue: donec veniā ⁊ tollā vos ad terā que est ut terra vestra: terram frumēti ⁊ vini: terram panū ⁊ vineaꝝ. Nec conturbet vos ezechias dicens:

dominus liberabit nos. Nūquid liberauerūt dii gentiū unusquisq; terram suā de manu regis assiriorꝫ? Ubi est deus emath et arfad? Ubi dei sepharuaim? Nunquid liberauerunt samariam de manu mea? Quis ē ex omnibus diis terraꝝ istaꝝ qui eruerit terā suā de manu mea: ut eruat dominus ierusalem de manu mea? Et siluerūt et nō responderūt ei verbū. Mandauerat enī rex dicens: ne respōdeatis ei. Et ingressus est eliachim filius helchie qui erat sup domū: et sobna scriba: et ioahe filius asaph: a commentariis ad ezechiam scissis vestibus: ⁊ nunciauerunt ei verba rabsacis. xxxviij

Et factum est cum audisset rex ezechias scidit vestimēta sua: ⁊ obuolutus est sacco: ⁊ intrauit in domū domini. Et misit eliachim qui erat super domū: et sobnā scribā: et seniores de sacerdotibꝫ opertos saccis: ad ysaiā filiū amos pheтā: et dixerūt ad eum. Hec dicit rex ezechias. Dies tribulationis ⁊ correptionis: ⁊ blasphemie dies hec: quia venerunt filii usq; ad partum: et virtus nō est parēdi. Si quomodo audiat dñs deus tuus verba rabsacis: quē misit rex assiriorū dñs suus ad blasphemandū. Deū viuentem: et exprobrandū sermonibꝫ quos audiuit dominus deus tuus. Leua ergo orationē pro reliquiis que reperte sunt. Et venerūt serui regis ezechie ad ysaiam: ⁊ dixit ad eos ysaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dñs. Ne timeas a facie verborū q̄ audisti: quibus blasphemauerūt pueri regis assiriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nunciū: et reuertetur ad terā suam: ⁊ corruere eum faciam gladio in terra sua. Reuersus ē aūt rabsaces: et inuenit regem assiriorꝫ pugnantem aduersus lobna. Audierat enī quia profectus esset de lachis: ⁊ audiuit de taracha rege ethiopie dicētes: egressus est ut pugnet contra te. Quod cū audisset: misit nuncios ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude loquentes. Non te decipiat deus tuus ī quo tu confidis dicens: nō dabitur ierusalem in manu regis assiriorꝫ. Ecce tu nosti omnia que fecerūt reges assiriorū oīibꝫ terris quas subuerterūt: et tu poteris liberari? Nūquid eruerūt eos dii gentium: quos subuerterūt patres mei: gozan ⁊ aran et reseph et filios eden qui erant in thalassar? Ubi est rex emath et rex arfad et rex urbis sepharuaim: ana et ava? Et tulit ezechias libros de manu nūciorū et legit eos: ⁊ ascendit ī domū domini: ⁊ expandit eos coram domino. Et orauit ezechias ad dñm dicēs. Dñe exercituū deus israhel qui sedes sup cherubin: tu es deus solus omnium regnoꝝ terre: tu fecisti celū ⁊ terram: inclina domine aurem tuā ⁊ audi: aperi oculos tuos et vide: ⁊ audi oīa verba sennacherib que misit ad blasphemandum deum viuentem. Vere enim dñe deserтas fecerunt reges assiriorꝫ terras ⁊ regiones earum: et dederunt deos earū ignī: non enim erant dii sed opera manuū hominum: lignū ⁊ lapis: ⁊ comminuerunt eos. Et nūc domine deus noster salua nos de manu eiꝰ: ⁊ cognoscant oīa regna terre: quia tu es dominus deus solus. Et misit ysaias filiꝰ amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dñs deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assiriorꝫ: hoc est verbū q̄ locutus est dñs sup eum. Despexit te ⁊ subsannauit te virgo filia syon: post

te raput mouit filia ierusalē. Cui exprobrasti-et quē blasphemasti:et sup quem extollisti vocem·z leuasti altitudinem oculoꝝ tuoꝝ? Ad sanctum israhel. In manu seruoꝝ tuoꝝ exprobrasti dño·z dixisti. In multitudine quadrigaꝝ meaꝝ ego ascendi altitudinē montiū·iuga libani:et succidā excelsa cedroꝝ eius·et electas abietes illius:z introibo altitudinē summitatis eius·saltū carmeli eius: ego fodi et bibi aquam: et exsiccaui vestigio pedis mei omnes riuos aggeꝝ. Numquid non audisti que olim fecerim ei? Ex dieb⁹ antiquis ego plasmaui illud·et nūc adduxi: et factum est in exadicationē colliū compugnantiū·z ciuitatū munitaꝝ. Habitatores eaꝝ breuiata manu cōtremuerūt·et cōfusi sunt: facti sūt sicut fenū agri·z gramē palude: z herba tenꝝ que exaruit anteqū maturesceret. Habitationem tuā z egressum tuū·et introitū tuū cognoui: et insaniā tuā contra me. Cū furores aduersum me·superbia tua ascendit in aures meas. Ponā ergo circulū in auribus tuis·z frenū in labijs tuis:et reducā te in via p quā venisti. Tibi aūt hoc erit signū. Comede hoc āno que sponte nascunt: et in anno secundo ponis uescere. In anno aūt tertio seminate et metite: et plātate vineas·z comedite fructū eaꝝ: et mittet id qđ saluatū fuerit de domo iuda·et qđ reliquū est radicem deorsū et faciet fructū sursum: quia de ierusalem exibūt reliquie·et saluatō de monte syon. Zel⁹ dñi exercituū faciet istud. Propterea hec dicit dñs de rege assiriorum. Non introibit ciuitatem hanc et non iaciet ibi sagittā·et nō occupabit eā clipeus:et nō mittet i circuitu ei⁹ aggerē. In via qua venit p eā reuertet·

et ciuitatem hanc non ingredietur dicit dñs. Et protegam ciuitatem istam z saluē eā: propter me et propter dauid seruū meum. Egressus est aūt angelus dñi et percussit in castris assiriorum centumoctoginta quinq; milia. Et surrexerūt mane: z ecce omnes cadauera mortuoꝝ. Et egressus est et abijt·et egressus est sennacherib rex assiriorum: et habitauit in ninive. Et factū est cum adoraret in templo nesrach deū suū ad ramelech z sarasar·filie ei⁹ percusserūt eū gladio: fugerūq; in terrā ararath: et regnauit assaraddon filius ei⁹ p eo.

xxxviij

In diebus illis egrotauit ezechias usq; ad mortē: et intrauit ad eum ysaias filius amos pphēa·et dixit ei. Hec dicit dñs. Dispone domui tue: quia morieris tu et nō viues. Et cōuertit ezechias faciem suā ad parietem: z orauit ad dñm z dixit. Obsecro dñe·memento queso quomō ambulauerim coram te in veritate z in corde perfecto: z qđ bonum est i oculis tuis fecerim. Et flenit ezechias fletu magno. Et factū est verbum dñi ad ysaiam dicens. Vade z dic ezechie. Hec dicit dñs deus dauid patris tui. Audiui orationē tuam:et vidi lacrimā tuā. Ecce ego adiciā super dies tuos quindecim āños: z de manu regis assiriorum eruam te·z ciuitatē istam: z protegam eam. Hoc aūt tibi erit signū a dñmo·quia faciet dñs verbū hoc qđ locutus est. Ecce ego reuerti faciam umbrā liniaꝝ p quas descenderat in horologio achas·in sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol decē lineis p gradus q̄s descenderat.

Scriptura ezechie regis iude cū egrotasset·z cōualuisset de infirmitate sua.

Ego dixi in dimidio dierū meorum·vadā ad portas inferi: quesiui residuū

annorū meoꝝ. Dixi nō videbo dñm deū in terra viventiū: non aspiciā hominem ultra·z habitatorem quietis. Generatio mea ablata est z cōuoluta est a me·quasi tabernaculū pastorum. Precisa e velut a texente vita mea dū adhuc ordirer succidit me. De mane usq; ad vesperā finies me: sperabā usq; ad mane. Quasi leo sic cōtrivit omnia ossa mea. De mane usq; ad vesperā finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo: meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei: suspicientes in excelsum. Domine vim patior respōde p me. Quid dicam: aut quid respōdebit michi cum ipse fecerit? Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei·corripies me z vivificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animā meam ut nō perirem: proiecisti post tergū tuum omnia peccata mea: quia nō infernus confitebit tibi·neq; mors laudabit te: non expectabūt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie: pater filijs notam faciet veritatem tuā. Domine saluum me fac: et psalmos nostros cātabim⁹ cunctis diebus vite nostre i domo domini. Et iussit ysaias ut tollerēt massam de ficis·et cataplasmarēt super vulnus et sanaretur. Et dixit ezechias. Quod erit signum quia ascendā in domo domini?

xxxix

In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babilonis libros z munera ad ezechiam. Audierat enim q̄ egrotasset z conualuisset. Letatus est aūt super eos ezechias: et ostendit eis cellam aromatū et argenti et auri et

odoramentoꝝ et unguenti optimi et omnes apothecas suppellectilis sue et vniuersa q̄ inuenta sunt in thesauris ei⁹. Non fuit verbū qđ nō ostenderet eis ezechias in domo sua: et in omni potestate sua. Intrauit autem ysaias prophēta ad ezechiam regem et dixit ei. Quid dixerūt viri isti: z unde venerūt ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua venerūt ad me: de babilone. Et dixit. Quid viderūt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia q̄ in domo mea sūt viderūt. Non fuit res quā non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit ysaias ad ezechiam. Audi verbū dñi exercituū. Ecce dies veniūt: et auferentur·omnia que in domo tua sunt et que thezaurizauerūt patres tui usq; ad diem hanc in babilonē. Non relinquetur quicq; dicit dñs. Et de filijs tuis q̄ egibūt de te q̄s genueris tollēt: et erūt eunuchi i palatio regis babilonis.

Et dixit ezechias ad ysaiam. Bonū verbū dñi qđ locut⁹ est. Et dixit. Fiat tamē pax z veritas i diebꝰ meis.

xl

Consolamini consolamini pplm meus: dicit deus vester. Loquimini ad cor ierusalē et aduocate eā: quoniā completa est malicia eius: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu dñi duplicia pro cūctis peccatis suis. Vox clamātis in deserto. Parate viā dñi: rectas facite i solitudine semitas dei nr̄i. Omnis vallis exaltabit̄ et omnis mōs et collis humiliabitur: et erit prava in directa: et aspera i vias planas. Et revelabitur gloria dñi: et videbit omnis caro pariter qđ os domini locutū est. Vox dicentis. Clama. Et dixi. Quid clamabo? Omnis caro fenū: et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatū e fenū

et recidit flos: quia spiritus dñi sufflauit in eo. Vere fenū est pplus. Exaruit fenū et recidit flos: verbū aut̄ dñi manet in eternū. Sup montem excelsum ascende tu qui euangelizas syon: exalta in fortitudine vocem tuā qui euangelizas ierusalē. Exalta: noli timere. Dic ciuitatibus iude: ecce deus vester. Ecce dñs deus in fortitudine veniet: et brachiū eius dominabit. Ecce merces eius cum eo: et opus illius corā illo. Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos: et in sinu suo leuabit: fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas: et celos palmo ponderauit? Quis appendit tribus digitis molem terre: et librauit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuuit spiritum dñi: aut quis consiliarius? ei? fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium? et instruxit eum? et docuit eū semitā iustitie: et eruditit eum scientia: et viā prudētie ostendit illi? Ecce gentes q̄si stilla situle: et quasi momentū statere reputate sunt. Ecce insule q̄si puluis exiguus: et libanus non sufficiet ad succendendū: et animalia eius nō sufficient ad holocaustū. Oēs gentes q̄si nō sint sic sunt coram eo: et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui igit̄ similē fecistis deum: aut quā imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflauit faber: aut aurifex auro figurauit illud: et lamnis argenteis argentarius? Fame liguū et imputribile elegit arufex sapiens: querit quo mō statuat simulacrū q̄d nō moueatur. Numquid non scitis? Numquid nō audistis? Numquid nō annūciatū e vobis ab initio? Numquid nō intelexistis fundamenta terre? Qui sedet sup girū terre: et habitatores ei? sunt quasi locuste. Qui extendit velut nichilū celos: et expandit eos sicut tabernaculū ad inhabitandū. Qui dat scrutatores euacuatores quasi non sint: iudices terre velut inane fecit. Et quidē nec plantam? nec satus nec radicem? in terra numquam eor̄. Repente flauit in eos et aruerunt: et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me: et adequastis dicit sanctus? Leuate in excelsum oculos vestros: et videte quis creauit hec. Qui educit in numero militiam eorū: et omnes ex nomine vocat. Pre multitudine fortitudinis et roboris virtutisq; eius: nec unum reliquum fuit. Quare dicis iacob et loq̄ris israhel: abscondita e via mea a domino: et a deo meo iudicū meum transiuit? Numquid nescis: aut non audisti? Deus sempiternus dñs: qui creauit terminos terre: et non deficiet nec laborabit: nec est inuestigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem: et his q̄ nō sūt: fortitudinē et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabūt: et iuuenes in infirmitate cadēt. Qui aūt sperant i dño mutabūt fortitudinē: assument pēnas sicut aquile: current et nō laborabunt: ābulabūt et nō deficiēt. xli

Tacent ad me insule: et gentes mutent fortitudinem. Accedāt et tūc loquantur: simul ad iudicium propinquem⁹. Quis suscitauit ab oriente iustum: vocauit eum ut sequeret se? Dabit i cōspectu ei? gentes: et reges obtinebit. Dabit q̄si pulueē gladio ei?: sicut stipulā vento rapiam arcui ei?. Persequet eos: trāsibit i pace: semita in pedibz ei? nō apparebit. Quis hec operat? et fecit: vocās generationes ab exordio? Ego dominus: primus et nouissimus ego sū. Viderūt insule et timuerūt: extrema terre obstupuerunt appropīquauerūt: et accesserūt. Vnusquisq; proximo suo auxiliatur: et fratri suo dicet confortare. Cōfortabit faber ararius tenuiens malleo eū qui tudebat tūc temporis dicens: glutino bonum est: et confortabit eum clauis ut nō moueatur. Et tu israhel seruus meus: iacob quē elegi: semen abraham amici mei: in quo apprehendi te. Ab extremis terre: et a longinquis eius vocaui te: et dixi tibi. Seruus meus es tu: elegi te et non abieci te. Ne timeas quia tecum ego sum: ne declines: quia ego deus tuus. Confortaui te et auxiliatus sum tibi: et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnāt aduersū te. Erūt quasi non sint: et peribūt viri qui contradicunt tibi. Quetes eos et nō inuenies viros rebelles tuos: et erunt q̄si non sint: et velut cōsumptio hominis bellantis aduersum te: quia ego dñs deus tuus apprehendens manū tuā dicentis tibi. Ne timeas: ego adiuui te. Noli timere vermis iacob: qui mortui estis ex israhel. Ego auxiliar⁹ tuus dicit dominus: et redemptor tuus sanct⁹ israhel. Ego posui te q̄si plaustrum triturans nouū: habens rostra serrantia. Et triturabis montes et comminues: et colles quasi pulueē pones. Ventilabis eos et ventus tollet: et turbo dispget eos: et tu exultabis i domino: in sancto israhel letabris. Egen⁹ et pauperes querūt aquas et non sūt: lingua eor̄ siti aruit. Ego dominus exaudiā eos: deus israhel: nō derelinquam eos. Aperiā in supinis collibz flumina: et in medio campor̄ fontes. Ponam desertum in stagna aquarū: et terram in viā in riuos aquar̄. Dabo in solitudinē cedrū: et spinam et mirtum et liguū olive. Ponā in deserto abietem pinū: et buxū simul ut videant et sciāt et recogitent et intelligant pariter: quia manus dñi fecit hec: et sanctus isrl creauit illud. Prope facite iudicium vestrū dicit dominus: afferte si quid forte habetis dixit rex iacob. Accedāt: et nūcient nobis quecunq; ventura sunt. Priora que fuerūt nuncia: et ponem⁹ cor nostrū et sciemus: nouissima eor̄ et que uentura sunt indicate nobis. Annunciate que uentura sunt i futurū: et sciem⁹ q̄a dij vos estis. Bene quoq; aut male si potestis facite: et loquamur et videam⁹ simul. Ecce vos estis ex nichilo: et opus vestrū ex eo q̄ non est. Abominatio est qui elegit vos. Suscitaui ab aquilone: et veniet ab ortu solis. Vocauit nomen meum: et aduenet magistratus quasi lutum: et velut plastes conculcās humum. Quis annūciauit ab exordio ut sciamus: et a principio ut dicam⁹ iustus es? Non est nec annuncians nec p̄dicans: nec audiens sermones vestros. Primus ad syon dicet ecce adsunt: et ierusalē euangelistā dabo. Et vidi: et nō erat nec ex ipis quisq̄ interret cōsiliū et interrogat⁹ respōderet verbū. Ecce omnes iniusti: et vana opera eor̄: ventus et inane simulacra eor̄. xlij

Ecce seruus meus suscipiā eum: electus meus: cōplacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritū meū sup eum: iudicium gentibz proferet. Non clamabit nec accipiet psona: nec audietur ex⁹ eius foris. Calamū quassatū non conteret: et linū fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium: non erit tristis nec turbulent⁹ donec

ponat in terra iudiciū: z legē eius insule expectabūt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos: firmās terram z que germināt ex ea: dās flatum ppło qui est sup terrā et spiritum calcantibs eam. Ego dominus vocaui te in iustitia: et apprehendi manum tuam: z seruaui te. Et dedi te in fedus populi: in lucem gentiū: ut aperiās oculos ceco: z educeres de conclusione vinctū: de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dñs: hoc est nomē meū. Gloriā meā alteri nō dabo: et laudē meā sculptilibs. Que pma fuerūt ecce venerunt: noua q̄ ego āmucio: anteqū oriātur audita vobis faciā. Cātate dño canticū nouū: laus eius ab extremis terre. Qui descenditis in mare et plenitudo eius insule et habitatores eaz. Sublenetur desertum z ciuitates eius: i domibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre: de vertice montiū clamabūt. Ponent dño gloriā: et laudem eius in insulis nunciabūt. Dominꝰ sicut fortis egredietur: sicut vir preliator suscitabit zelū. Vociferabitur et clamabit: sup inimicos suos cōfortabitur. Tacui semp silui: patiēs fui: sicut parturiēs loquar. Dissipabo et absorbebo simul: deserta faciā montes z colles: et omne gramē eoz exsiccabo. Ponā flumina in insulas: et stagna arefaciā. Et educā cecos in viā quā nesciūt: et in semitis quas ignorauerūt ambulare eos faciā. Ponā tenebras coram eis in lucē: et prava in recta. Hec verba fec eis: et non dereliqui eos. Cōuersi sunt retrorsū. Confundātur cōfusione qui confidunt in sculptili: qui dicunt conflatili vos dij nri. Surdi audite: et ceci intuemini ad videndū. Quis ceꝰ nisi seruꝰ meꝰ: et surdus nisi ad quē nuncios meos misi? Quis cecus: nisi qui venundatꝰ est? Et quis cecus? nisi seruus dñi? Qui vides multa: nonne custodies? Qui aptas habes aures: nōne audies? Et dñs voluit ut sanctificaret eū z magnificaret legem et exalteret: ipse autē ppls direptus et vastatus. Laqueus iuuenū omnes simul: et in domibus carcerū absconditi sunt. Facti sunt in rapinā nec est qui eruat: in direptionem: nec est qui dicat redde. Quis ē in vobis qui audiat hoc attendat et auscultet futura? Quis dedit i direptionem iacob et israhel vastantibus? Nōne dñs ipse cui peccauim⁹? Et noluerūt in viis eius ambulare: non audierūt legem eius. Et effudit sup eum indignationē furoris sui z fortitudinē belli: et combussit eū i circuitu et nō cognouit: et succendit eū z nō intellexit.

Xlij

Et nunc hec dicit dominꝰ creās te iacob: et formās te israhel. Noli timere quia redemi te: et vocaui te nomine tuo. Meus es tu. Cum trānseris y aquas tecū ero: et flumina non opprimēt te. Cum ambulaueris in igne non combureris: et flāma nō ardebit in te: quia ego dominꝰ deus tuus sanctus israhel saluator tuus. Dedi propitiationē tuā egiptū: et ethiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factꝰ es in oculis meis et gloriosus: ego dilexi te. Et dabo homines pro te: z populos pro anima tua. Noli timere: quia ego tecū sum. Ab oriēte adducā semen tuū: et ab occidente cōgregabo te. Dicam aquiloni da: z austro: noli prohibere. Affer filios meos de longinquo: z filias meas ab extremis terre. Et omnē qui invocat nomē meū in gloriam meam creaui eū: formaui

eum et feci eum. Educ foras populū cecū z oculos habentem: surdū et aures ei sunt. Omnes gentes congregate sunt simul: et colligēte sūt tribus. Quis in vobis annūciet istud: et que pma sūt audire nos faciet? Det testes eoz et iustificentur: et audiant et dicant. Vere vos testes mei dicit dñs: z seruus meus quē elegi: ut sciatis et credatis michi: et intelligatis quia ego ipse sū. Ante me non est formatus deus: et post me nō erit. Ego sum ego sum dominus: et non est absq̄ me saluator. Ego annunciaui et saluaui: auditū feci: et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus: et ego deus. Et ab initio ego ipse: et non est qui de manu mea eruat. Operabor: et quis auertet illud? Hec dicit dñs redemptor vester sanctus israhel. Propter vos emisi in babilonem: et deiaci vectes vniuersos: et chaldeos in nauibus suis gloriantes. Ego dñs sanctꝰ vester: creans israhel: rex vester. Hec dicit dñs qui dedit in mari viam: et in aquis vehemētibs semitā. Qui eduxit ifrigā et equum: agmē et robustum. Simul obdormierūt nec resurgent: extincti sunt quasi linū: et extincti sunt. Sic memineris priorū: z ne quaq̄ ne intueamini. Ecce ego facio noua: et nunc orientur: utiq̄ cognoscetis ea. Dabo in deserto viam: z in invio flumina. Et glorificabit me bestia agri: dracones z strutiones: quia dedi i deserto aquas: flumina in invio: ut darem potū populo meo electo meo. Populū istū formaui michi: laudē meā narrabit. Non me invocasti iacob: nec laborasti in me israhel. Non obtulisti michi arietem holocausti tui: et victimis tuis nō glorificasti me. Non te fatigare feci oblatione: nec laborem tibi fecī thure. Non emisti michi argentū calamū: z adipe victimaz tuaz nō inebriasti me. Verūtamen seruire me fecisti in peccatis tuis: fecisti michi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum: ego sum ipse: ī deleo iniquitates tuas propter me: z peccatoz tuoz nō recordabor. Recole me in memoriā et iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificēris. Pater tuus primus peccauit: et interpres tui prevaricati sunt in me. Et cōtaminauī principes sācros: dedi ad interitionē iacob: z israel i blasphemiā.

Xlij

Et nunc audi iacob seruе meus: et israhel quē elegi. Hec dicit dominus faciens z formans te: ab utero auxiliator tuus. Noli timere seruе meus iacob: et rectissime quē elegi. Effundam enim aquas sup sitientem: et fluenta super aridā. Effundā spiritū meū sup semen tuū: et benedictionē meā super stirpem tuā: et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet dñi ego sum: et ille vocabit in nomine iacob. Et iste scribet manu sua domino: et in nomine israhel assimilabitur. Hec dicit dñs rex israhel z redemptor eius: dominus exercituū. Ego primus et ego novissimus: z absq̄ me nō est deus. Quis similis mei? Vocet et annuncier: z ordinē exponat michi. Ex quo constitui michi ppłm antiquū: ventura z q̄ futura sunt āmuncient eis. Nolite timere: neq̄ cōturbamini. Ex tunc audire te feci: et annunciaui. Vos estis testes mei. Numquid est deus absq̄ me: z formator? quē ego nō noverim? Plastē ydoli omnes nichil sunt: z amātissima eoꝝ nō poterūt eis. Ipsi sunt testes eoꝝ quia non vident neq̄ intelligunt: ut

confundant. Quis formauit deum: z
sculptile cōflauit ad nichil vtile? Ecce
omnes participes eius cōfundentur.
Fabri enim sunt ex hominibz. Con-
gregent omnes: stabūt z pauebūt: z con-
fundent simul. Faber ferrarius lima o-
peratus est: in prunis z in malleis for-
mauit illud: et operatus est in bracchi-
o fortitudinis sue. Etiuner et deficiet:
non bibet aquā et lassescet. Artifex li-
gnarij exp̄edit normā: formauit illud
in rubrica. Fecit illud i angularibz:
et i circino formauit illud: et fecit ymā-
ginem viri quasi speciosum hominē
habitantem in domo. Succidit cedros:
tulit ilicem et quercū que steterat inter
ligna saltus. Plātauit pinū quā plu-
uia nutriuit: et facta est hominibz in
focū. Sumpsit ex eis et calefactus est:
et succendit et coxit panes: de reliquo
autē operat⁹ est deū et adorauit: fecit
sculptile: et curuat⁹ est ante illud. Me-
dium eius combussit igni: de medio
eius carnes coxit. Comedit pulmentū
et saturatus ē: et calefactus est z dixit.
Vah calefact⁹ sum: vidi focū. Reliquū
autē eius deū fecit z sculptile sibi. Cur-
uatur ante illud: et adorat illud z ob-
secrat dicens. Libera me: quia deus me-
us es tu. Nescierūt neq; intellexerunt.
Oblitū enim sunt ne videāt oculi eoz:
et ne intelligant corde suo. Non recog-
itant in mente sua: neq; cogunt
neq; sentiūt ut dicant. Medietatē ei⁹
combussi igni: et coxi super carbones e-
ius panes. Coxi carnes et comedi: et
de reliquo eius ydolum faciā? Ante
truncū ligni prostrabor? Pars ei⁹ cinis
est. Cor insipiens adorauit illud: et
non liberauit animā suā: neq; dicit
Nonne mendacium est in dextera mea. Me-
mento hoz iacob et israhel: quoniā
seruus me⁹ es tu. Formauit te: seruus
meus es tu. Israhel nō obliuiscaris
mei. Deleui ut nubē iniq̄tates tuas:
et quasi nebulā peccata tua. Reuertere
ad me: quoniā redemi te. Laudate cel
quoniā misericordiā fecit dñs: iubila-
te extrema terre. Resonate montes lau-
dationem: saltus et omne lignū eius.
Quoniā redemit dñs iacob: et israhel
gloriabitur. Hec dicit dñs redemptor
tuus: z formator tuus ex utero. Ego d-
minus faciens omnia: extendens celos
solus. Stabiliens terrā et nullus me-
cū: irrita facies signa diuinoz: z auḡ-
los i furorē uertens. Cōuertēs sapiēs
retrorsū: et sciēciā eoz stultā faciens.
Suscitās verbū serui sui: et consiliū
nūcioz suoz cōplēs. Qui dico ihrlem
habitaberis: et ciuitatibus iuda edi-
ficabimini: et deserta eius suscitabo.
Qui dico profunda desolare: et flu-
mina tua arefaciam. Qui dico cyro
pastor me⁹ es: et omnē voluntatē meā
complebis. Qui dico ihrusalem edi-
ficaberis: et templo fundaberis.

Hec dicit dñs xristo meo cyro cui⁹
apphendi dexteram ut subiugem
ante faciem eius gentes: et dorsa re-
gum vertā. Et aperiā coram eo ianuas:
et porte nō claudentur. Ego ante te i-
bo: z gloriosos terre humiliabo. Portas
ereas cōteram: z vectes ferreos confin-
gā. Et dabo tibi thesauros absconditos et archana secretoz: ut scias qā
ego dñs q̄ voco nomē tuū deus israhel: propter seruū meū iacob z israhel
electū meū. Et vocaui te nōie tuo: assi-
milauī te: et nō cognouisti me. Ego
dominꝰ: et non est ampli⁹. Extra me
non est deus. Accinxi te et nō cogno-
uisti me: ut sciant hij qui ab ortu soli:
et qui ab occidente quoniā absq; me
non est deus. Ego dominꝰ et non est
alter: formās lucem et creās tenebras:
faciens pacem z creans malum. Ego
dominus faciens oīa hec. Rorate
celi desuper et nubes pluant iustū: aper-
iatur terra z germinet saluatorem: et
iustitia oriatur simul. Ego dñs creaui
eū. Ve qui cōtradicit factori suo: testa
de samijs terre. Numquid dicet luctus
figulo suo. q̄d facis: et opꝰ tuū absq;
manibz est? Ve qui dicit patri q̄d ge-
neras: et mulieri quid parturis. Hec
dicit dñs sanctus israhel: plasmes eius.
Ventura interroga me: super filios
meos et super opꝰ manuū meaz man-
date michi. Ego feci terrā: z hominē su-
per eam creaui. Ego et manus mee te-
xerunt celos: et omni militie eorum
mandaui. Ego suscitaui eū ad iustitiā:
z omnes vias eius dirigam. Ipse edi-
ficabit ciuitatem meā: z captiuitatem
meā dimittet non in pretio neq; in mu-
neribz: dicit dñs deus exercituū. Hec di-
cit dñs. Labor egipti et negociatio ethi-
opie z sabaim viri sublimes ad te trā-
ibunt z tui erūt: et post te ambulabūt.
Vincti manicis pgent: et te adora-
bunt atq; deprecabūtur. Tantū in te est
deus: et non est deus absq; te. Vere tu
es deus absconditus: deus israel saluа-
tor. Confusi sunt z erubuerūt omnes
simul: abierūt in confusione fabrica-
tores erroz. Israhel saluatus est in do-
mino salute eterna. Non cōfundemi-
ni z non erubescetis usq; in seculū secu-
li: quia hec dicit dñs creās celos. Ipse
deus formās terrā z faciens eam: ipe
plasmes eius. Non in vanū creauit eā:
ut habitaretur formauit eam. Ego do-
minus: z non est alius. Non i abscō-
dito locutus sū: in loco terre tenebrosa.
Nō dixi semini iacob frustra: quere me.
Ego dominus loquens iustitiā: an-
nuntians recta. Congregamini z veni-
te: et accedite simul qui saluati estis ex
gentibus. Nescierunt q̄ leuant lignū
sculpture sue: et rogant deum non sal-
uantem. Annūciate z venite: z consili-
amini simul. Quis audiuit fecit hoc?
Ab initio ex tunc prædixi illud. Nunq̄d
non ego dominus: z non est ultra de-
us absq; me? Deus iustus et saluans
non est preter me. Conuertimini ad me
et salui eritis omnes fines terre: quia
ego deus z non est alius. In memetipso
iurauī. egredietur de ore meo iustitie
verbū: et non reuertetur: quia michi
curuabit omne genu: et iurabit o-
mnis lingua. Ergo in domino dicet.
Mee sunt iustitie et imperiū. Ad eum
venient: et confundentur omnes qui
repugnant ei. In domino iustificabit
et laudabit⁹ omne semē israhel.

Conflatus est bel cōteritus ē nabo:
facta sunt simulacra eoz bestijs
et iumentis. Onera nostra graui pon-
dere usq; ad lassitudinem cōtabuerūt:
et conteita sunt simul. Non potuerūt
saluare portantē: et anima eoz in ca-
ptiuitatem ibit. Audite me domus
iacob: et oēs reliquū domꝰ israel. Qui
portamini a meo utero: q̄ gestamini
a meis vulua. Usq; ad senectā ego ipe:
et usq; ad canos ego portabo. Ego fe-
ci et ego feram: et ego portabo et salua-
bo. Cui assimilastis me z adequastis:
et comparastis me et fecistis similem?
Qui conferis aurū de sacculo: z argē-
tum statera ponderatis. Conducēs
artificem ut faciat deum: et cadunt z
adorant. Portant illum in humeris
gestantes: et ponentes in loco suo. Et
stabit: ac de loco suo nō mouebitur.
Sed et cum clamauerint ad eum non

audiet: de tribulatione nō saluabit eos. Memento istud & cōfundamini: redite p̄uaricatores ad cor. Recordamini p̄oris seculi quoniā ego sum deꝰ et nō est ultra deus: nec est similis mei annūcians ab exordio nouissimum: et ab initio q̄ necdū facta sūt. Dicēs. cōsiliū meum stabit: & oīs voluntas mea fiet. Vocans ab oriente iustum: et de terra longinqua virū voluntatis mee. Et locutus sum & adducā illud: creaui et faciā illud. Audite me duro corde: qui longe estis a iusticia. Prope feci iusticiā meā: nō elōgabit: et salꝰ mea nō morabitur. Dabo in syon salutem: et israheli gloriā meā. xlvij

Descende: sede in puluere virgo filia babylon: sede in terra. Non est soliū filie caldeoꝝ: quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinā: denuda turpitudinem tuā. Discooperi humerū: reuela crura: trāsi flumina. Reuelabit̄ ignominia tua: et videbit̄ opprobriū tuū. Vltionē rapiā: et nō resistet michi homo. Redēptor noster dñs exercituū: nomen illiꝰ sanctꝰ israhel. Sede tacens & intra in tenebras filia chaldeoꝝ: quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super pplm meū: cōtaminaui hereditatem meā. Et dedi eos in manu tua: nō posuisti eis misericordias. Sup̄ senem aggrauasti iugum tuū valde: & dixisti. In sempiternū ero domina. Non posuisti hec sup̄ cor tuū: neq̄ recordata es nouissimi tui. Et nūc audi hec delicata · et habitans cōfidenter: que dicis in corde tuo ego sū: et nō ē preter me āplius. Non sedebo vidua: et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo hec subito in die una: sterilitas et viduitas. Vniuersa venerunt super te propter multitudinē maleficiorū tuorum: et sup̄ duricia incantatoꝝ tuorum vehementē. Et fiduciā habuisti in malicia tua: et dixisti. Non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo. Ego sum: et p̄ter me non est altera. Veniet sup̄ te malū: et nescies ortum eiꝰ: et irruet sup̄ te calamitas quā nō poteris expiare. Veniet sup̄ te repente miseria quā nescies. Sta cū incātatoribus tuis & cum multitudine maleficioꝝ tuoꝝ in quibus laborasti ab adolescentia tua: si forte ꝺd̄ prit tibi: aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine cōsiliorꝝ tuoꝝ. Stent et saluēt te augures celi qui contemplabant sydera et supputabāt menses: ut ex eis annunciarent uētura tibi. Ecce facti sūt q̄si stipula: ignis combussit eos. Nō liberabūt animā suā de manu flāme: nō sūt prune quibus caleāt: nec focꝰ ut sedēt ad eū. Hec facta sūt tibi: i quibus tu laborauerās. Negotiatores tui ab adolescētia tua: unusquisq̄ i via sua errauerūt: nō ē q̄ saluet te. xlviij

Audite hec domus iacob qui vocamini nōie israhel & de aquis iuda existis: qui iuratis in nōie dñi: et deū israhel recordamini: non in veritate neq̄ in iusticia. De ciuitate enim sancta vocati sunt: et sup̄ deū israhel cōstabilisti sunt. Dominꝰ exercituū nomen eius. Priora ex tunc annūciaui tibi et ex ore meo exiere: & audita feci ea: repente operatus sum et venerūt. Scio enim quia durꝰ es tu: et nervus tuus ferreꝰ: et cruꝛ tua et frōs tua enea. Predixi tibi et nūc: antaq̄ veniret indicaui tibi: ne forte diceres ydola mea fecerūt hec: et sculptilia mea et cōflatilia mea mādauerunt ista. Que audisti vide omnia.

Vos autem non annūciastis. Audita feci tibi noua et tunc: et conseruata que nescis. Modo creata sunt et non ex tūc: et ante diem: et non audisti ea: ne forte dicas ecce cognoui ea. Neq̄ audisti neq̄ cognouisti: neq̄ ex tunc apta est auris tua. Scio enim quia p̄uaricās p̄uaricaberis: & trāsgressorē ex utero vocaui te. Propter nomen meū longe faciā furorem meū: & laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed nō quasi argentū: elegi te in camino paupertatis. Propter me p̄ter me faciā: ut non blasphemer: et gloriam meā alteri nō dabo. Audi me iacob: & israhel quē ego voco. Ego ipse: ego primus & ego nouissimus. Manꝰ quoq̄ mea fundauit terrā: et dextera mea mensa ē celos. Ego vocabo eos: et stabūt simul. Cōgregamini oēs vos et audite. Quis de eis annunciauit hec: Dominus dilexit eum: faciet voluntatē suā in babilone: et brachium suū in chaldeis. Ego ego locutus sum et vocaui eum: adduxi eum: et directa est via eius. Accedite ad me: & audite hec. Non a principio in abscōdito locutus sum. Ex tempore anteqū fierēt ibi eram: et nūc dns deus misit me et spūs eius. Hec dicit dns deus redemptor tuus sanctus israh̄. Ego dns deus tuus docens te utilia: gubernās te in via qua ambulas. O si tua attendisses mādata mea. Facta fuisset sicut flumē pax tua: et iusticia tua sicut gurgites maris. Et fuisset quasi harena semen tuum: et stirps uteri tui ut lapilli eius. Non interiret et non fuisset abscissum nomen eius a facie mea. Egredimini de babilone: fugite a chaldeis. In voce exultationis annūciate: audituꝫ facite hoc: et ferte illud usq̄ ad extremā terre. Dicite. Redemit dominꝰ seruū suū iacob. Non sitierūt in deserto cū educeret eos. Aquā de petra p̄duxit eis: et scidit petram et fluxerūt aque. Non est pax impijs dicit dominus. xlix

Audite insule: et attendite pplī de lōge. Dominus ab utero vocauit me: de uētre matris mee recordatꝰ est nominis mei. Et posuit os meum quasi gladiū acutū: in umbra manꝰ sue p̄texit me: & posuit me sicut sagittā electā. In pharetra sua abscondit me: et dixit michi. Seruus meꝰ es tu israh̄: quia i te glorificabor. Et ego dixi. In uacuum laborauī: sine causa & vane fortitudinē meā cōsumpsi. Ergo iudicium meū cum dño: & opus meū cū deo meo. Nunc dicit dns formās me ex utero seruū sibi: ut reducā iacob ad eum: et israh̄ ad eum cōgregabitur. Et glorificatꝰ sum in oculis dñi: et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit. Parum est ut sis michi seruus ad suscitandas tribus iacob: & feces israh̄ cōuertendas. Ecce dedi te in lucem gentiū: ut sis salus mea usq̄ ad extremū terre. Hec dicit dns · redemptor israhel · sanctꝰ eiꝰ: ad cōtemptibilē animā ad abominatā gentem ad seruū dominoꝝ. Reges videbūt et cōsurgent principes: & adorabunt p̄ter dñm quia fidelis est: & sanctum israh̄ & elegit te. Hec dicit dns. In tempore placito exaudiui te: et in die salutis auxiliatꝰ sum tui. Et seruaui te et dedi te in fedus pplī: ut suscitares terrā et possideres hereditates dissipatas: ut diceres his qui uincti sunt exite: et his q̄ i tenebris reuelamini. Super uias pascentur: et in omnibus planis pascua eoꝝ. Non esurient neq̄ sitient: et nō percutiet eos estus et sol: quia miserator eoꝝ reget eos · et ad fontes

aquaz potabit eos. Et ponã omnes montes meos in viã: et semite mee exaltabunt. Ecce isti delonge venient: et ecce illi ab aquilone et mari: et isti de terra australi. Laudate celi et exultet terra: iubilate mõtes laudẽ: quia consolatus est dñs plm suũ et pauperũ suorũ miserebitur. Et dixit Syon. Dereliquit me dñs: et dominꝰ oblitꝰ est mei. Numquid obliuiscꝫ potest mulier infantem suũ: ut nõ miserear filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit: ego tamen nõ obliuiscar tui. Ecce in manibz meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semp. Venerũt structores tui: destruentes te et dissipãtes a te egibũt. Leua in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti cõgregati sunt: venerũt tibi. Viuo ego dicit dñs: quia omnibus hijs velut ornamento vestieris: et circũdabis tibi eos sicꝫ sponsa. Quia deserta tua et solitudines tue et terra ruine tue nũc anguste erũt pre habitatoribz: et lõge fugabunt qui absorbebãt te. Adhuc dicent in auribz tuis filij sterilitatis tue. Angustus est michi locus: fac spaciũ michi ut habitem. Et dices in corde tuo. Quis michi genuit istos? Ego sterilis et nõ pariens trãsmigrata et captiua: et istos quis enutriuit? Ego derelicta et desolata: et isti ubi hic erãt? Hec dicit dñs deꝰ. Ecce leuabo ad gẽtes manum meã: et ad plos exaltabo signũ meũ. Et afferent filios tuos in ulnis: et filias tuas sup humeros portabũt. Et erũt reges nutricij tui: et regine nutrices tue. Vultu in terra demisso adorabũt te: et pulueꝛe pedũ tuoꝝ lingent. Et scies quia ego dñs: sup quo non confundent qui expectant eũ. Numqd tolletur a forti preda: aut qd captum fuerit a robusto saluum esse poterit?

Quia hec dicit dñs. Equidẽ et captiuitas a forti tolletur: et qd ablatũ fuerit a robusto saluabitur. Eos vero qui iudicauerũt te ego iudicabo: et filios tuos ego saluabo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis: et quasi musto sanguine suo inebriabuntur. Et sciet omnis caro quia ego dominus saluans te: et redemptor tuus fortis iacob.

Hec dicit dñs. Quis est hic liber repudij matris vestre: quo dimisi eam? Aut quis est creditor meus: cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis: et in sceleribz vestris dimisi matrem vrãm: quia venã et nõ erat vir: vocaui et nõ erat qui audiret. Numquid abbreuiata et parcula facta est manus mea ut nõ possim redimere: aut nõ est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea deserã mare: ponã flumina in siccum. Cõputrescet pisces sine aqua: et morietur in sitim. Induã celos tenebris: et saccũ ponã operimentũ eoꝝ. Dominꝰ dedit michi linguã eruditã: ut sciam sustentare eũ qui lassus est verbo. Erigit mane-mane erigit michi aurẽ: ut audiam quasi magistrũ. Dominus deus aperuit michi aurẽ: ego autem nõ cõtradico: retrorsum non abij. Corpus meũ dedi flagellantibus et genas meas vellentibus: faciem meã nõ auerti ab increpantibus et conspuentibus dñs deus auxiliator meus: ideo non sum confusus. Ideo posui faciem meã ut petrã durissimã: et scio quoniã non cõfundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis cõtradicit michi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me. Ecce dñs deus auxiliator meus. Quis est qui cõdemnet me? Ecce omnes quasi vestimentũ cõterentur: tynea comedet eos.

Quis ex vobis timens dñm audiens vocẽ serui sui? Quis ambulauit in tenebris: et non est lumen ei? Speret in nomine domini: et innitatur super deum suũ. Ecce vos omnes accendentes ignẽ: accincti flammis. Ambulate in lumine ignis vestri: et in flammis quas succendistis. De manu mea factũ est hoc vobis. In doloribus dormietis.

Audite me qui sequimini qd iustũ est: et queritis dñm. Attendite ad petrã unde excisi estis: et ad cauernã lacus de qua fossi estis. Attendite ad abraham patrẽ vestrũ et ad saram que peperit vos. Quia unũ vocaui eũ: et benedixi ei: et multiplicaui eum. Cõsolabitur ergo dñs syon: et cõsolabitur omnes ruinas eius. Et ponet desertũ eius quasi delicias: et solitudinẽ eius quasi ortũ dñi. Gaudiũ et letitia inuenietur in ea: gratiaꝝ actio et vox laudis. Attendite ad me plus meus: et gens mea me audite. Quia lex a me exiet: et iudicium meũ in lucem populorũ requiescet. Prope est iustus meus: egressus est saluator meus: et brachia mea populos iudicabunt. Me insule expectabunt: et brachiũ meũ sustinebũt leuate in celũ oculos vestros: et videte sub terra deorsum. Quia celi sicut fumus liquescent: et terra sicut vestimentũ atteretur: et habitatores eius sicut hec interibunt. Salus aũt mea in sempiternũ erit: et iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustũ: plus meus lex mea in corde eoꝝ. Nolite timere obprobrium hominũ: et blasphemias eoꝝ ne metuatis. Sicut enim vestimentũ sic comedet eos vermis: et sicut lanã sic comedet eos tinea. Salus aũt mea in sempiternũ erit: et iustitia mea in generationes generationum. Consurge consurge: induere fortitudinẽ brachium dñi. Consurge sicut in diebz antiquis: in generationibz seculorũ. Numquid non tu confortasti superbum: vulnerasti draconẽ? Numquid non tu siccasti mare: aquam abyssi vehementis? Qui posuisti profundũ maris viã: ut transirent liberati. Et nũc q redempti sunt a dño reuertentur: et venient in syon laudãtes: et letitia sempiterna super capita eoꝝ. Gaudiũ et letitiã reuebunt: fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse cõsolabor vos. Quis tu ut timeres ab homine mortali et a filio hominis: qui quasi fenũ ita arescet? Et obliuiscꝫ es dominũ factoris tui qui tetendit celos et fundauit terrã: et formidabis iugiter tota die a facie furoris eius q te tribulabat: et paraueꝛat ad perdendũ. Vbi nũc est furor tribulãtis? Cito veniet gradiens ad aperiendũ: et non interficiet usqz ad internicionẽ: nec deficiet panis eius. Ego enim sum dñs deus tuus qui conturbo mare et intumescunt fluctus eius: dominus exercituũ nomen meũ. Posui verba mea in ore tuo: et in umbra manus mee protexi te: ut plãtes celos et fundes terrã: et dicas ad syon: populus meus es tu. Eleuare eleuare: consurge hierusalem: q bibisti de manu dñi calicẽ ire eius. Vsqz ad fundũ calicis soporis bibisti: et potasti usqz ad feces. Non est qui sustentet eã ex omnibus filijs quos genuit: et non est qui apprehendat manũ eius ex omnibus filijs quos enutriuit. Duo sunt q occurrerunt tibi. Quis contristabitur sup te? Vastitas et contritio et fames et gladius: quis cõsolabitur te? Filij tui projecti sũt: dormierũt in capite omnium viaꝝ sicut bestia illaqueata: pleni indignatione domini increpatione dei tui.

Idcirco audi hoc paupercula & ebria non a vino. Hec dicit dominator tuus dñs: & deus tuus qui pugnauit p populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis: fundum calicis indignationis mee. Non adicies ut bibas illum vltra. Et ponam illum in manu eorum qui te humiliauerunt & dixerunt anime tue incurua te ut trans-eamus: et posuisti ut terram corpus tuū: & quasi viam trānseuntibus. lij

Consurge consurge: induere fortitudine tua syon. Induere vestimētis glorie tue iherusalē ciuitas sancti quia non adiicet vltra ut pertranseat per te incircūcisus & immūdus. Excutere de puluere: cōsurge sede iherlm. Solue vincula colli tui captiua filia syon: qā hec dicit dñs. Gratis venūdati estis: & sine argēto redimēmini. Quia hec dicit dñs de⁹. In egiptū descendit ps⁹ meus in principio ut colonus esset ibi: et assur absq; vlla causa calumniat⁹ est eū. Et nunc qd michi est hic dicit dñs? Quoniā ablat⁹ ē ps⁹ me⁹ gratis. Dominatores ei⁹ inique agunt dicit dñs: & iugiter tota die nomen meū blasphemat. Propter hoc sciet ps⁹ meus nomen meū in die illa: quia ego ipe qui loquebar ecce assum. Quā pulcri sup montes pedes ānuncīantis & pdicantis pacem: ānuncīantis bonū pdicantis salutem: dicentis syon. Regnabit deus tuus. Vox speculatoz tuoz. Leuauerūt vocē: simul laudabūt: quia oculo ad oculū videbūt. cum cōuerterit dñs syon. Gaudete et laudate simul deserta iherusalē: quia consolatus est dñs ps⁹m suū: redemit iherusalē. Parauit dñs brachiū sanctum suū i oculis omniū gentiū: et videbūt omnes fines terre salutare dei nri. Recedite recedite: egrite inde: pollutū nolite tāgere. Exite de medio ei⁹: mundamini qui fertis vasa dñi. Quoniā non in cumultu egrīdīs: nec in fuga progrēdīs. Precedet enim vos dñs: & cōgregabit vos deus israhel. Ecce intelliget puus me⁹: exaltabit & eleuabitur: et sublimis erit valde. Sicut obstupuerūt sup te multi: sic inglorius erit inter viros aspect⁹ ei⁹ et forma ei⁹ inter filios hoīm. Iste aspget gēes multas: sup ipm cōtinebūt reges os suū. Quia quibs nō ē narratū de eo videbunt: et q̄ non audierunt cōtemplati sūt. liij

Quis credidit auditui nostro: et brachiū dñi cui revelatū est? Et ascendit sicut virgultū coram eo: & sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neq; decor. Et vidimus eum et non erat aspectus: et desideravimus eum despectū & nouissimū virorū: virū dolorum et scientem infirmitatē. Et tāq; absconditus vultus ei⁹ et despectus: unde nec reputauim⁹ eum. Vere languores nostros ipe tulit: et dolores nros ipse portauit. Et nos putauim⁹ eum quasi leprosum: et percussum a deo et humiliatū. Ipse aūt vulnerat⁹ ē propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre sup eum: et livore ei⁹ sanati sumus Omnes nos tāq; oues erravim⁹ unusquisq; in viā suā declinauit: & dñs posuit in eo iniquitatem omniū nostrū. Oblatus est quia ipse voluit: et non aperuit os suū. Sicut ouis ad occisionem ducetur: & quasi agnus coram tondente obmutescet: & nō aperiet os suū. De angustia et de iudicio sublatus est. Generationē eius quis enarrabit? Quia abscisus est de terra viventium. Propter scelus ps⁹ mei percussi eos. Et dabit impios p sepultura et divitē pro morte sua: eo q iniquitatē non fecerit: neq; dolus fuerit in ore ei⁹: et dñs voluit cōterere eū i infirmitate. Si posuerit pro peccato aiam suā videbit semen longeuū: et voluntas dñi in manu eius dirigetur. Pro eo q laborauit anima ei⁹: videbit et saturabitur. In sciētia sua iustificauit ipse iustus seruus meus multos: & iniquitates eor ipe portauit. Ideo dispiā ei plurimos & fortiū dīuidet spolia: p eo q tradidit i morte aiam suā: & cū sceleratis reputat⁹ ē. Et ipe pcā multoz tulit: & p trāsgressoribus rogauit liij

Lauda sterilis que non paris: decanta laudē & hinni que nō paris: quoniā multa filij deserte magis q̄ eius que habet virum dicit dominus. Dilata locū tentorij tui: et pelles tabernaculoz tuoz extende ne parcas. Longos fac funiculos tuos: & clauos tuos cōsolida. Ad dexterā enim et ad leuam penetrabis: et semen tuū gentes hereditabit: & ciuitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non cōfūderis neq; erubescas. Non enim te pudebit quia confusionis adolescentie tue oblīviscēris: et obprobrij viduitatis tue non recordaberis āplius. Quia dominabitur tui qui fecit te: dominus exercituū nomē eius: et redemptor tui sanctus israhel: deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictā et mestitiam spiritu vocavit te dñs: et uxorem ab adolescentia abiectā. Dixit deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te: et in miserationibs magnis cōgregabo te. In momento indignationis abscondi faciē meā parumper a te: et in misericordia sempiterna miserebor tui. Dixit redemptor tui dñs. Sicut in diebs noe istud michi est: cui iurauī ne inducerem aquas ultra super terrā: sic iurauī ut nō irascar tibi et nō increpē te. Montes enī cōmoebuntur & colles cōtremiscent: misericordia aūt mea nō recedet a te: et fed⁹ pacis mee non movebitur. Dixit miserator tuus dñs. Paupercula tempestate connulla absq; vlla consolatione: ecce ego sternā per ordinem lapides tuos: et fundabo te in saphīris. Et ponam ialpidē propugnacula tua: et portas tuas in lapides sculptos: et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles: omnesq; filios tuos doctos a domino: et multitudine pacis filijs tuis: et iustitia fundaberis. Recede procul a calumnia quia nō timebis: et a pauore: qā nō appropiquabit tibi. Ecce accola veniet qui nō erat mecū: aduena quondā tuus a diū geret tibi. Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas: et proferentem vas in opus suū: et ego creavi interfectorē ad dissipandū. Omne vas qd fictum est contra te non dirigetur: et omnē linguā resistentē tibi i iudicio iudicabis. Hec est hereditas seruorum domini: et iustitia eoz apud me dicit dominus. lij

Omnes sitientes venite ad aquas: et qui nō habetis argentū properate. Emite et cōedite: venite emite absq; argento: et absq; vlla cōmutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum nō i panibs: et laborem vestrū nō in saturitate? Audite audientes me et comedite bonū: & delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem vestrā & venite ad me: audite & viuet anima vestra: et feriā vobiscū pactum sempiternū: misericordias dauid fideles. Ecce testem ps⁹m dedi eū: ducē

ar preceptorē gentiū. Ecce gentē quā
nescietas vocabis: et gentes q̄ non co-
gnouerunt te ad te current ꝓpter dñm
deū tuū ⁊ sanctū isrl: quia glorificauit
te. Querite dñm dū inueniri potest: in-
uocate eū dū ꝓpe est. Derelinquat im-
pius viam suam ⁊ vir iniquus cogita-
tōnes suas: et reuertatur ad dñm ⁊
miserebitur eius: et ad deū nostrū quo-
niam multus est ad ignoscendū. ſſnō
enim cogitationes mee cogitationes
vestre: neq; vie vestre vie mee dicit dñs.
Quia sicut exaltantur celi a terra sic ex-
altate sunt vie mee a vijs vīis: ⁊ cogi-
tationes mee a cogitationibz vestris.
Et quomō descendit ymber et nix de ce-
lo ⁊ illuc ultra non reuertitur: sed ine-
briat terram et inebrīdit eam et germi-
nare eā facit et dat semen seminī et pa-
nem comedenti: sic erit verbū meū q̄
egredietur de ore meo. ſſon reuertetur
ad me vacuū: sed faciet quecūq; volui:
et ꝓsperabitur in hijs ad q̄ misi illud.
Quia in letitia egrediemini: et in pace
deducemini. ſſMontes ⁊ colles cātabūt
corā vobis laudem: et oīa ligna re-
gionis plaudēt manu. Pro salunca
ascendit abies: et ꝓ urtica crescet mir-
tus. Et erit dominus nominatus in
signū eternū: q̄d non auferetur. lvj

Hec dicit dñs. Custodite iudiciū
et facite iustitiā: quia iuxta ē sa-
lus mea ut veniat: et iusticia mea ut
reueletur. Beatus vir qui facit hoc: et
filius hoīs qui apprehendet istud: cu-
stodiens sabbatū ne polluat illud: cu-
stodiens manus suas ne faciat oīne
malū. Et nō dicat filius aduene qui
adheret dño dicens: separatione diui-
det me dñs a pplo suo. Et nō dicat eu-
nuchus: ecce ego lignū aridū. Quia
hec dicit dñs eunuchis q̄ custodierint
sabbata mea: ⁊ elegerint que voluī: et
tenuerint fedus meū. Dabo eis in do-
mo mea et in muris meis locū: et no-
men melius a filijs et filiabus. ſſnomē
sempiternū dabo eis: q̄d nō peribit. Et
filios aduene qui adherent dñmo
ut colant eum ⁊ diligant nomē eius ut
sint ei in seruos: omnē custodientem
sabbatū ne polluat illud et tenentem
fedus meū: adducā eos in mōtem san-
ctum meū: et letificabo eos in domo
orationis mee. Holocaustā eoz ut victi-
me eoz placebūt michi sup altarī meo: q̄a domus mea domus orationis vo-
cabit̄ cunctis pplis. Dit dominus deus:
qui cōgregat dispersos israhel. Adhuc
congregabo ad eum congregatos eius.
Omnes bestie agri venite ad deuoran-
dum: uniuerse bestie saltus. Speculato-
res eius cecī omnes: nescierūt uniuer-
si: canes muti nō valētes latrare: videntes vana · dormientes et amantes so-
mnia: et canes impudentissimi nescierūt
saturitatem. Ipsi pastores ignoraue-
runt intelligentiā: omnes in viā suā
declinauerunt: unusquisq; ad auarici-
am suam a summo usq; ad nouissi-
mum. Venite sumamus vinum et
impleamur ebrietate: et erit sicut ho-
die sic et cras: et multo amplius. lvij

Justus perit ⁊ nemo est qui recogitet in
corde suo: et viri misericordie colligun-
tur: quia nō est qui intelligat. A facie
enim malicie collectus ē iustus. Veniat
pax: requiescat in cubili suo· q̄ ambu-
lauit in directione sua. Vos aūt accē-
dite huc filij auguratricis: semē adul-
teri et fornicarie sup quē lusistis: super
quē dilatastis os· et eiecistis linguā:
ſſnunq̄d nō vos filij sceleti semē men-
dax: q̄ cōsolamini in dijs subter oīne
lignū frondosū immolātes parulos

in torrentibz subter eminētes petras:
In partibus torrentis pars tua: hec
est sors tua. Et ipsis effudisti libamē:
obtulisti sacrificiū. ſſnūquid sup hijs
non indignabor: Sup mōtem excel-
sum et sublimē posuisti cubile tuū: et
illuc ascendisti ut immolares hostias.
Et post ostiū et postem posuisti
memoriale tuū: q̄a iuxta me discoo-
peruisti et suscepisti adulterū. Dilatasti
cubile tuū: ⁊ pepigisti cū eis fedus. Di-
lexisti stratū eoz manu aperta: ⁊ ona-
sti te regio unguento: et multiplicasti
pigmenta tua. ſſMisisti legatos tuos
procul: et humiliata es usq; ad infe-
ros. In multitudine vie tue laborasti:
non dixisti quiescā. Vitā manus tue
inuenisti: ꝓpterea non rogasti. Pro
quo sollicita timuisti: q̄a mentita es
et mei nō es recordata: neq; cogitasti
in corde tuo quia ego tacens et quasi
non videns· et mei oblita es. Ego an-
nunciabo iusticiā tuā: et opera tua nō
proderūt tibi. Cū clamaueris liberent
te congregati tui. Et omnes eos auf-
ret ventus: tollet aura. Qui aūt fidu-
ciam habet mei hereditabit terrā: ⁊ pos-
sidebit mōtem sanctū meū: et dicā. Vi-
am facite ꝑhete iter: declinate de semi-
ta: auferte offendicula de via pplī mei.
Quia hec dicit excelsus et sublimis ha-
bitans eternitatē et sanctū est nomē e-
ius: in excelso ⁊ in sancto habitans· ⁊
cum cōtrito et humili spiritu: ut viuifi-
cet spiritū humiliū ⁊ viuificet cor cōtri-
toz. ſſnō enim in sempiternū litigabo
neq; usq; ad finē irascar: quia spiritus
a facie mea egrediet̄ et flatū ego fa-
ciam. Propter iniquitatē auaritie eius
iratus sum: et percussi eum. Abscondi:
et indignatus sum. Et abijt mestus i
via cordis sui. Vias eius vidi ⁊ sanaui
eum· et reduxi eum: et reddidi cōsolati-
ones ipsi et lugentibz eius. Creauī fru-
ctum labioz pacem: pacem ei qui lon-
ge est· et qui ꝓpe dixit dñs: et sanauī e-
um. Impius aūt quasi mare feruēs q̄
quiescere non potest: et redundāt flu-
ctus eius i cōculcationē ⁊ lutū. ſſnō est
pax impijs dicit dñs meus. lvij

Clama· ne cesses: q̄si tuba exalta
vocem tuā ⁊ annūcia pplo meo
scelera eorum: et domui iacob peccata
eoz. ſſMe etenim de die in diem querūt
et scire vias meas volūt: quasi gens
que iusticiā fecerit: et q̄ iudiciū dei sui
non dereliquerit. Rogant me iudicia
iustitie: appropinquare deo volūt. Qua-
re ieiunauimus ⁊ non aspexisti: humili-
auimus animas nras et nescisti? Ecce
in die ieiunij vestri inuenitur voluntas
vestra: et omnes debitores vestros re-
petitis. Ecce ad lites et cōtentiones ie-
iunatis: ⁊ pugnis pugnat impie. ſſNo-
lite ieiunare sicut usq; ad hanc diem:
ut audiatur in excelso clamor vester.
ſſnūquid tale est ieiunium q̄ elegi: q̄ di-
em affligere hominē animam suam?
ſſnūquid cōtorquere ēpi circulū caput
suū: et sacū et cinerē sternere? ſſnūquid
istud vocabis ieiunium: ⁊ die acceptabilē
domino? ſſnōne hoc est magis ieiunium
q̄ elegi? Dissolue colligationes impie-
tatis: solue fasciculos deprimentes.
Dimitte eos qui cōfracti sunt liberos:
et omne onus dirumpe. Frāge esurienti
panē tuū: et egenos vagosq; induc in
domū tuā. Cū videris nudū operi eū:
et carnē tuā ne despexeris. Tunc erum-
pet quasi mane lumē tuū: et sanitas
tua cito orietur. Et anteibit facie tuā iu-
stitia tua: et gloria dñi colliget te. Tūc
invocabis ⁊ dñs exaudiet: clamabis
⁊ dicet ecce assū. Si abstuleris de medio

tui ratheuā: et delicijs eꝛtendere digitū. et loqui nō nō ꝑdelt. Cū effudeꝛis eluꝛienti aiam tuā. et aiam afflictam repleueꝛis: oꝛietuꝛ in tenebꝛis lux tua: et tenebꝛe tue eēt sicut meꝛidies. Et ꝛequiē tibi dabit dñs deus tuus semꝑ: et implebit splendoꝛibꝰ aiam tuam: et ossa tua liꝛabit. Et eꝛis sicꝫ ꝛtus iꝛiguus: et sicut fons aquaꝛ cui nō deficiēt aque. Et edificabūtuꝛ in te deseꝛta seculoꝛ: fundamēta geneꝛationi et geneꝛationis suscitabis. Et vocabeꝛis edificatoꝛ sepiū: auꝛtēs semitas ī quietem. Si auꝛeꝛis a sabbato pedē tuū facꝛe voluntatē tuā in die sancto meo: et vocaueꝛis sabbatū delicatum et sanctū domini gloꝛiosum: et gloꝛificaueꝛis eū dum nō facis vias tuas et non inueniē volūtas tua ut loquaꝛis sermonē: tunc delectabeꝛis sup dño. et sustollam te sup altitudines teꝛꝛe: et cibabo te hꝛeditate iacob pꝛis tui. Os enī dñi locutū est.

Ecce non est abbꝛeuiata manus dñi ut saluaꝛe nequeat: neq; aggꝛauata est auꝛis eius ut nō exaudiat: sed iniquitates vestꝛe diuiseꝛunt inteꝛ vos et deū vestꝛū: et peccata vꝛa abscōdeꝛūt facie eius a vobis ne exaudiꝛet. Manus enī vestꝛe pollute sunt sanguine: et digiti vꝛi iniquitate. labia vꝛa locuta sunt mendaciū: et lingua vestꝛa iniquitatem fatuꝛ. Non est qui inuocet iustitiā: neq; est qui iudicet veꝛe: sed confidūt in nichilū: et loquūtuꝛ vanitates. Conceꝑūt laboꝛē: et pepeꝛūt iniquitatē. Oua aspidū ꝛupeꝛūt: et telas aꝛanee texeꝛūt. Qui comederit de ouis eoꝝ moꝛietuꝛ: et qđ confractum est eꝛumpet in regulū. Tele eoꝝ nō eꝛūt in vestimentū: neq; opeꝛient opeꝛibus suis. Opeꝛa eoꝝ opeꝛa inutilia: et opꝰ iniquitatis in manibꝰ eoꝝ. Pedes eoꝝ in malū cuꝛꝛūt: et festināt ut effundāt sanguinē innocentem. Cogitationes eoꝝ cogitationes inutiles. Vastitas et contꝛitio in viis eoꝝ: viam pacis nesciēunt: et nō est iudiciū in gꝛessibus eoꝝ. Semite eoꝝ incuꝛuate sunt eis: omnis qui calcat in eis ignoꝛat pacē. Pꝛopteꝛ hoc elōgatū est iudiciū a nobis: et nō apꝛehendet nos iustitia. Expectauimus lucē et ecce tenebꝛe: splendoꝛem: et in tenebꝛis ambulauim9. Palpauim9 sicut ceci ꝓpꝛietē: et quasi absq; oculis aꝛtectauimus. Impegimus meꝛidie quasi in tenebꝛis: in caligosis quasi moꝛtui. Rugiemus quasi uꝛsi omnes: et quasi columbe meditātes gemimus. Expectauim9 iudiciū et nō est: salutē et elōgata est a nobis. Multiplicate sunt enī iniquitates nꝛe coꝛā te: et peccata nꝛa ꝛespōdeꝛūt nobis. Quia sceleꝛa nostꝛa nobiscū: et iniquitates nꝛas cognouimus. peccaꝛe et mentiꝛi coꝛā dñō: et auꝛeꝛi sum9 ne iꝛemus post teꝛgū dei nꝛi ut loq̄ꝛemur calūniam et tꝛansgꝛessionē. Conceꝑim9 et locuti sumus de coꝛde veꝛba mendacij: et conuersum est ꝛetꝛoꝛsum iudiciū: et iustitia longe steteꝛit. Quia coꝛcuit in platea veꝛitas: et equitas nō ꝓuāit ingꝛedi. Et facta est veꝛitas in oblitione: et qui ꝛecessit a malo ꝓpedē patuit. Et vidit dominus et malū apparuit in oculis eius: quia nō est iudiciū. Et vidit qđ quia non est vir: et aporiatus est quia nō est qui occuꝛꝛat. Et saluabit sibi bꝛachiū suū: et iustitia eius ipsa cōfꝛmabit eum. Indutus est iustitia ut loꝛica: et galea salutis in capite eius. Induit se vestimētis ultionis: et opeꝛtus est quasi pallio zeli. Quasi ad vindictam: quasi ad ꝛetꝛibutionē indignationis hꝛ̄ibus suis. et uicissitudinē inimicis suis. Insulis vicem ꝛeddet. Et timebūt qui ab occidente nomen dñi: et qui ab oꝛtu solis gloꝛiam eius. Cum veneꝛit quasi fluuius violentus quē spiꝛitus dñi cogit: et venerit hyon ꝛedemptoꝛ: et eis qui ꝛeuertuꝛ ab iniquitate in iacob dicit dñs. Hoc fedus meū cū eis dicit dñs. Spiꝛitus meus qui est in te et uerba mea que posui in oꝛe tuo nō ꝛecedent de oꝛe tuo et de oꝛe seminis tui dicit dñs: amodo et usq; in sempiternum.

Suꝛge illumināre hieꝛusalē quia uenit lumē tuū: et gloꝛia dñi sꝑ te oꝛta ē. Quia ecce tenebꝛe opeꝛiēt teꝛꝛā: et caligo ꝓpꝛios: sup te autē oꝛietꝛ dominus: et gloꝛia eius in te uidebit. Et ambulabūt gentes ī lumine tuo: et ꝛeges in splendoꝛe oꝛtus tui. Leua ī cꝛcuitu oculos tuos et uide: omnes isti congꝛegati sunt: uenerūt tibi. Filij tui de loge venient et filie tue de latere suꝛgent. Tūc uidebis et afflues et miꝛabit et dilatabit coꝛ tuū: quādo cōuꝛsa fuerit ad te multitudo maꝛis: fortitudo gentiū uenerit tibi. Inundatio camelоꝝ opeꝛiet te: dromedarij madian et epha. Omnes de saba venient aurū et thus deferentes: et laudem dño annūciantes. Omne pecus cedar cōgꝛegabit tibi: aꝛietes nabaioth ministrabūt tibi. Oblati sup placabili altaꝛi meo: et domū maiestatis mee gloꝛificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volāt: et quasi columbe ad fenestꝛas suas? Insule enī insule ꝛespectabūt et naues maꝛis ī pꝛincipio: ut adducā filios tuos de longe. Argentū eoꝝ et aurū eoꝝ cum eis nomini dñi dei tui et sancto israhel: quia gloꝛificauit te. Et edificabūt filij peꝛegꝛinoꝝ muꝛos tuos: et ꝛeges eoꝝ ministꝛabūt tibi. In indignatione enim mea ꝑcussi te: et in ꝛecōciliatione mea misꝛeꝛtus sum tui. Et apeꝛientur poꝛte tue iugiteꝛ: die ac nocte nō claudētuꝛ: ut af�something ad te fortitudo gentiū et ꝛeges eoꝝ adducātuꝛ. Gens enim et ꝛegnū qui nō seꝛuieꝛit tibi peꝛibit: et gentes solitudine vastabuntuꝛ. Gloꝛia libani ad te veniet: abies et buxus et pinus simul ad ornādū locū sanctificationis mee: et locū pedū meoꝝ gloꝛificabo. Et veniēt ad te cuꝛui filij eoꝝ qui humiliaueꝛūt te: et adoꝛabūt vestigia pedū tuoꝝ omnes qui deꝛahebant tibi: et vocabūt te ciuitatem dñi syon sancti israhel. Pꝛo eo ꝙ fuisti deꝛelicta et odio habita et non eꝛat q̄ pꝛ te tꝛansiꝛet: ponā te in superbiā seculoꝛū: gaudiū in geneꝛationē et geneꝛationē. Et suges lac gentiū: et mamilla ꝛegū lactaꝛis. Et scies quia ego dominus saluās te: et ꝛedemptoꝛ tuus foꝛtis iacob. Pꝛo eꝛe afferā aurū: et pꝛo ferro afferam argentū: et pꝛo lignis eꝛ: et pꝛo lapidibus ferrum. Et ponam visitationem tuā pacem: et ꝓpositos tuos iusticiam. Non audietuꝛ ultꝛa iniquitas in teꝛꝛa tua: vastitas et contꝛitio in teꝛminis tuis: et occupabis salus muꝛos tuos: et poꝛtas tuas laudatio. Non eꝛit tibi ampli9 sol ad lucendū p diē: nec splendoꝛ lune illuminabit: sed eꝛit tibi dñs in lucem sempiteꝛnam: et deus tuus in gloꝛiam tuā. Non occidet ultꝛa sol tuus et luna tua non minuetuꝛ: quia dominus eꝛit tibi in lucem sempiteꝛnā: et cōplebuntuꝛ dies luctus tui. Populus autem tuus omnes iusti in peꝛpetuū hꝛeditabunt teꝛꝛā: germen plātationis mee: opus manuum mee ad gloꝛificandū. Minim9 eꝛit in mille: et paꝛuul9 in gēē foꝛtissimā. Ego dñs: in tpe ei9 subito faciā istud.

Spiritus dñi sup me: eo q̄
unxerit me. Ad annūciandum
mānsuetis mittit me: ut medear cōtrit⁹
corde et p̄dicarem captiuis indulgentiam et claustis aperitionē: ut p̄dicarē
annū placabilē dñō et diē ultionis de-
o nostro: ut cōsolarer oēs lugentes:
ut ponerem lugentibus syon: z darem eis coronā pro cinere: oleum gaudij pro luctu: palliū laudis
pro spīritu meroris. Et vocabūtur in
ea fortes iusticie: plātatio dñi ad glorificandū. Et ędificabūt deserta a seculo: et ruinas ānīquas erigēt: z instaurabūt ciuitates desertas z dissipatas
in generationē et generationē. Et stabunt alieni z pascent pecora vestra: et
filij peregrinoz agricole et vinitores
vestri erūt. Vos aūt sacerdotes dñi vocabimini: mīnistri dei nostri dicēt vobis. Fortitudinē gentiū comedetis: et
in gloria eoz superbietis. Pro cōfusione vestra duplicī z rubore: laudabunt
partem eoz. Propter hoc in terra sua
duplicia possidebūt: letitia sempiterna erit eis. Quia ego dñs diligens iudiciū: et odio habens rapinā in holocaustū. Et dabo opus eoz in veritate:
et fedus pactū feriā eis. Et sciet in
gentibs semen eoz: et germē eoz in medio populorū. Omnes qui viderint eos
cognoscent illos: quia isti sunt semen
cui benedixit dñs. Gaudens gaudebo
in dño: z exultabit anima mea in deo
meo. Quia induit me vestimentis salutis: z indumento iustitie circundedit
me: ūsi sponsum decoratū corona et
quasi sponsam ornatā monilibz suis.
Sicut enim terra profert germē suū: et sicut ortus semen suum germinat: sic
dominus deus germinabit iusticiam
et laudē coram universis gentibus. Ier

Propter syon non tacebo et propter
hierusalē nō quiescā: donec egrediatur ut splendor iustus eius: et salvator eius ut lampas accendatur. Et
videbūt gentes iustū tuū: et cūcti reges
inclitū tuū. Et vocabitur tibi nomen
nouū: qđ os dñi nominauit. Et eris
corona glorie in manu dñi: et diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis vltra derelicta: et terra tua nō vocabit̄ amplius desolata. Sed vocaberis
voluntas mea in ea: et terra tua inhabitabit. Quia cōplacuit dño in te: et
terra tua inhabitabit. Habitabit enī
iuuenis cū virgine: et habitabūt in te
filij tui. Et gaudebit sponsus sup sponsam: et gaudebit sup te deus tuus. Super muros tuos hierusalē constitui custodes: tota die z tota nocte in perpetuū
non tacebunt. Qui reminiscimini dñi
ne taceatis: z ne detis silentium ei: donec stabiliat et donec ponat hierusalē
laudē in terra. Jurauit dñs in dextera
sua: et in brachio fortitudinis sue. Si
dedero triticū tuū vltra cibū inimicis
tuis: et nō biberint filij alienī vinū tuū
in quo tu laborasti. Quia qui congregabūt illud comedēt et laudabūt dominū: et q̄ cōpegerāt illud bibēt i atrijs
sanctis meis. Trāsite trāsite p̄ portas:
p̄parate viā populo. Planū facite iter: et
eligite lapides: z eleuate signū ad populos. Ecce dñs audiri fecit in extremis terre.
Dicite filie syon ecce saluator tuus venit: ecce merces eius cū eo et opus eius cora illo et vocabunt eos populus sanctus
redempti a dño. Tu autem vocaberis
quesita ciuitas z nō derelicta. Ier

Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibz de bosra? Iste formosus in stola sua: gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego q̄ loquor

iusticiā: et pugnator ut saluandum. Quare ergo rubrū est indumentum tuū: et vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Torcular calcaui solus: et de gentibs nō est vir mecū. Calcaui eos in furore meo: et conculcaui
eos in ira mea. Et aspersus est sanguis
eoz super vestimenta mea: et omnia inquinamenta mea inquinaui. Dies enim
ultionis in corde meo: annus retribuonis mee venit. Circūspexi et nō erat
auxiliator: quesiui: et non fuit qui adiuuaret. Et saluauit michi brachium
meū: et indignatio mea ipa auxiliata
est michi. Et conculcaui populos in furore meo: z inebriaui eos indignatione
mea: et deraxi in terrā virtutem eorum.
Misericordiā dñi recordabor: laudē
dñi sup oībs q̄ reddidit nobis dñs:
et sup multitudinē bonoz domꝰ isrl
que largitus est eis scdm indulgentiam suā et scdm multitudinē misericordiaz suaz. Et dixit. Verūtamē populus
meus est: filij non negantes. Et factꝰ
est eis saluator: in omni tribulatione
eoz non ē tribulatꝰ: et angelus faciei ei-
us saluauit eos. In dilectione sua et
in indulgentia sua ipse redemit eos: et
portauit eos z eleuauit eos cunctis diebus seculi. Ipsi aūt ad iracundiam
prouocauerūt: et afflixerūt spīritū sancti eius. Et conuersus ē eis in inimicū:
et ipse debellauit eos. Et recordatꝰ est
dieꝝ seculi: moysi et populi sui. Vbi ē qui
eduxit eos de mari cū pastoribus gregis sui? Vbi est q̄ posuit in medio eius
spīritū sancti sui? Qui eduxit ad dexteram moysen brachio maiestatis sue:
qui scidit aquas ante eos: ut faceret
sibi nomē sempiternū. Qui eduxit eos
per abissos quasi equū in deserto nō
impingentē: quasi animal in campo

defendens. Spiritus dñi duxit eius
fuit. Sic adduxisti populū tuū: ut facias
tibi nomē glorie. Intende de celo: et
vide de habitaculo sanctō tuo: et glorie
tue. Vbi est zelus tuꝰ et fortitudo tua?
Multitudo viscerū tuorū et miserationum tuaz super me cōtinuerunt se. Tu enim pater noster: et abraam nescīuit
nos: et isrl ignorauit nos. Tu dñe pater noster: redemptor noster: a seculo
nomē tuū. Quare errare nos fecisti domine de viis tuis: induraisti cor nostrum ne timeremꝰ te? Cōuertere propter
seruos tuos: tribz hereditatis tue. Quasi nichilū possiderūt populus sanctū tuū
hostes nostri: conculcauerūt sanctificationē tuā. Facti sumꝰ quasi in principio cū nō dñareris nōb: neq; inuocatum fuerat nomē tuū sup nos. Isru

Vtinam dirūperes celos et descenderes. Et facie tua montes defluerent: sicut exustio ignis tabescerent aq;
arderent ignī: ut notū fieret nomen
tuū inimicis tuis: a facie tua gentes
turbarentur. Cum feceris mirabilia
nō sustinebimꝰ. Descendisti: et a facie
tua montes defluxerūt. A seculo nō audierūt: neq; auribus percepīmus. Oculus
non vidit deus absq; te: que p̄paraſti
expectantibus te. Occurristi letanti et
facienti iusticiā: in viis tuis recordabūtur tui. Ecce tu iratus es z peccauimus:
in ipis fuimꝰ semp: z saluabimur. Et
facti sumꝰ ut immūdi omnes nos: et
quasi pannꝰ menstruate universe iustitie nre. Et cecidimꝰ quasi folū universi: et iniquitates nostre ipe venti
abstulerūt nos. Non est qui invocet
nomē tuū: qui consurgat et teneat te.
Abscondisti faciē tuā a nobis: et allisisti nos in manu iniquitatis nostre.
Et nūc domine pater noster es tu nos

vero luum:et fulgor nost̃r nr:et opera
manuũ tuaz omnes nos. Ne iraſcaris dñe ſatis:z ne ultra meminer̃is in-
iquitatis nostre. Ecce reſpice: pplus tu⁹
oĩes nos. Ciuitas ſancti tui facta ẽ
deſerta:Syon deſerta facta eſt. Ieruſa-
lem deſolata:dom⁹ ſanctificationis
nostre z glorie nostre vbi laudauerũt
te patres nostri facta eſt in exustionẽ ĩ-
guis:et oĩa deſiderabilia nostra
verſa ſunt in ruĩnas. Numquid ſuper
hijs cõtinebis te dñe:tacebis et affli-
ges nos vehemẽter? Quesierunt me
qui ante non interrogabant: inuen-
runt qui non quesierunt me. Ixv

Dixi. Ecce ego:ecce ego ad gentem
que non inuocabat nomẽ meum. Expandi manꝰ meas tota die ad
pplm incredulũ: qui graditur in via
nõ bona post cogitationes suas. Po-
pulus qui ad iracundiã ꝓuocat me
ante faciem meã ſemp: qui immolant
in ortis et ſacrificãt ſup lateres · qui ha-
bitant in ſepulcris et in delubris ydo-
lox dormiũt: qui comedũt carnẽ ſuil-
lam·z ius ꝓfanũ in vasis eox: qui di-
cunt recede a me nõ appropiquas mi-
hi q̃a immũdus es: iſti fumꝰ erũt i fu-
rore meo: ignis ardẽs tota die. Ecce
ſcriptũ eſt coram me. Nõ tacebo:ſed red-
dam et retribuã in ſinu eox iniquita-
tes vestras et iniquitates patrũ vestro-
rum ſimul dicit dñs · q̃ ſacrificauerũt
ſup mõtes z ſup colles exprobrauerũt
mihi:et remetiar opus eox primũ in
ſinu eox. Hec dicit dñs. Quomõ ſi in-
ueniat granũ in botro et dicat ne diſ-
ſipes illud quoniã benedictio eſt:ſic fa-
ciam ꝓter ſeruos meos ut non diſ-
dam totũ. Et educam de iacob ſemẽ:
et de iuda poſſidentem montes meos.
Et hereditabunt eam electi mei:et ſerui
mei habitabũt ibi. Et erunt camp̃estria
in caulas gregũ:et vallis achor in cu-
bile armentox pplo meo qui requiſie-
runt me. Et vos q̃ derelinquitis dñm
qui oblini ecclie montẽ ſanctũ meũ qui
ponitis fortune menſam et libatis ſu-
per eã·numerabo vos in gladio·et oĩ-
nes ĩ rede corruetis: pro eo q̃ vocaui
et nõ reſpondiſtis michi·locus⁹ ſum
et nõ audiſtis:et facietis malũ in o-
culis meis·z que nolui elegiſtis. Pro-
pter hec hec dicit dñs deus. Ecce ſui mei
comedent: et vos eſurietis. Ecce ſeruꝰ
mei bibent:z vos ſitietis. Ecce lui mei
letabũtur: z vos confundemini. Ecce
ſeruꝰ mei laudabunt pre exultatione
cordis: et vos clamabitis pre dolo-
re cordis et pre cõtritione ſpiritus ylu-
labitis:et dimittetis nomẽ vestrũ ĩ ira-
mentũ electis meis. Et interficiet te
dñs deus: et ſeruos ſuos vocabit no-
mine alio. In quo qui benedictus eſt
ſup terã: benedicetur ĩ dño amen. Et
qui iurat in terra: iurabit in deo amẽ.
Quia obliuioni tradite ſunt ãgustie
priores:et quia abſcondite ſunt ab o-
culis nr̃is. Ecce nr̃ ego creo celos no-
uos:et terã nouã:z nõ erũt in memo-
ria priora et non aſcendẽt ſup cor:ſed
gaudebitis et exultabitis uſq; i ſempi-
ternũ in hijs que ego creo. Quia ecce e-
go creo ieruſalẽ exultationẽ et pplm e-
ius gaudiũ: et exultabo in ieruſalẽ et
gaudebo in pplo meo: et nõ audietur
ultra vox fletus et vox clamoris.
Non erit ibi amplius infans dierꝫ et
ſenex qui nõ impleat dies ſuos: qua-
niam puer centũ annox morietur: et
peccator centũ annox maledictus erit.
Et edificabũt domos z habitabunt: et
plantabũt vineas z comedent fructꝰ
eax. Nõ edificabũt et alꝰ habitabit:

nõ plantabũt et alꝰ comedet. Secũm
dies ligni erunt dies pplⁱ mei:et
opera manuũ eox inueterabũt. Electi
mei nõ laborabunt frustra:neq; gene-
rabũt in conturbatione: quia ſemen
benedictox dñi eſt et nepotes eox cum
eis. Erũtq; anteqũ clamem ego exaudi-
am:adhuc illis loquentibꝰ ego audi-
am. Lupus z agnus paſcentur ſimul:
et leo et bos comedent paleas: et ſer-
penti puluis panis eius. Non nocebu-
nt neq; occident: in omni monte
ſancto meo dicit dominus. Ixvj

Hec dicit dñs. Celũ ſedes mea eſt:
et terra ſcabellũ pedũ meox. Que
eſt iſta dom⁹ quã edificabitis michi:
et quis iſte locus requietionis mee?
Omnia hec manus mea fecit:et facta
ſunt vniuerſa iſta dicit dñs. Ad quẽ
aũt reſpiciã: niſi ad pauperculũ et con-
tritũ ſpiritu et trementem ſermones me-
os? Qui immolãt bouem: quaſi qui
interficiat virum. Qui mactat pecus:
quaſi qui excerebret canẽ. Qui offert
oblationem:quaſi qui ſanguinẽ ſuil-
lum offerat. Qui recordatur thuris:
quaſi qui benedicat ydolo. Hec oĩa
elegerũt in vijs ſuis: et in abominati-
onibus ſuis anima eox delectata eſt.
Vnde et ego eligam illuſiones eorũ
et que timebant adducã eis: quia vo-
caui et non erat qui reſpõderet: locus⁹
ſum et nõ audierũt. Feceruntq; malum
in oculis meis:z que nolui elegerunt.
Audite verbũ dñi: qui tremitis ad ver-
bum eius. Dixerũt fratres vestri odi-
entes vos:et abicientes ꝓpter nomẽ meũ.
Glorificet dñs: et videbim⁹ in letitia
vestra:ipſi aũt confundẽt. Vox ꝓli de
ciuitate: vox de templo:vox domini
reddentis retributionem inimicis ſu-
is. Anteqũ parturiret peperit: anteqũ
veniret partus eiꝰ pepetit maſculum.
Quis audiuit vnq̃ tale:z quis vidit
huic ſimile? Numquid parturiet terra
in die vna aut parietur gens ſimul:
quia parturiuit et peperit Syon filios
ſuos? Numquid ego qui alios parere
facio: ipe nõ pariã dicit dñs? Si ego
qui generationẽ ceteris tribuo ſterilis
ero: ait dñs deus tuus? Letamini cũ
ieruſalẽ: et exultate in ea omnes qui
diligitis eam. Gaudete cũ ea gaudio
vniuerſi qui lugetis ſup eã: ut ſugat-
et repleamini ab vbere cõſolationis e-
ius: ut mulgeatis et delitijs affluat-
ab omnimodo gloria eius. Quia hec
dicit dñs. Ecce ego declinabo ſup eam
quaſi fluuiũ pacis:z quaſi torrentem
inundãtem gloriã gentiũ quã ſugetis.
Ad vbera portabimini:z ſup genua
blandient vobis. Quomõ ſi cui ma-
ter blandiatur ita ego cõſolabor vos:
et in ieruſalẽ conſolabimini. Videbi-
tis et gaudebit cor vestrũ: et oſſa vra
ſicut herba germinabunt. Et cognoſce-
mini manꝰ dñi ſeruis eiꝰ: et indignabit inimicis ſuis. Quia ecce dñs in igne veni-
et:et quaſi turbo quadriga eiꝰ·reddere
in indignatione furorem ſuũ:et increpationẽ ſuã in flãma ignis. Quia in
igne dñs diiudicabit:et in gladio ſuo
ad omnẽ carnẽ:z multiplicabũtur in-
terfecti a dño. Qui ſanctificabãtur et
mundos ſe putabũt in ortis poſt ianuam intrinſecus: qui comedebãt carnẽ
ſuillã et abominationẽ et murem: ſi-
mul conſumẽtur dicit dñs. Ego aũt
opera eox et cogitationes eox inuenio
ut cõgregẽ cũ oĩbus gentibus et linguis:
et venient z videbũt gloriã meã. Et po-
nam in eis ſignũ: et mittã ex eis q̃ ſalu-
ati fuerint ad gentes in mare ĩ affri-
cam in lidiam·tenentes ſagittam in

italiam ⁊ greciā ad insulas lōge: ad eos qui non audierunt de me et non viderūt gloriā meā. Et annūciabūt gloriā meā gentibꝫ: et adducēt oēs fratres vestros de cunctis gentibꝫ donum dño in equis et in quadrigis et in lectiis ⁊ in mulis et in carrucis ad montem sanctū meū ihrusalē dicit dominus: quomō si inferant filij israhel munus in vase mundo in domū dñi. Et assumā ex eis in sacerdotes ⁊ leuitas dicit dñs: quia sicut celi noui et terra noua que ego facio stare coram me dicit dñs: deus sic stabit semen vestrum ⁊ nomē vestrū. Et erit mensis ex mense: et sabbatū ex sabbato. Veniet omnis caro: ut adoret coram facie mea dicit dñs. Et egredient: et videbūt cadavera virorꝫ qui preuaricati sunt in me. Vermis eorꝫ nō morietꝫ: et ignis eorꝫ non extinguetur: et erūt usqꝫ ad satietatē visionis omni carni. Explicit ysaias. Incipit plogꝰ vnū ieremiā ppham

Ieremias ppheta cui hic plogus scribit: innouē quidē apud hebreos ysaia et osee: ⁊ quibusdā aliis ppheis videt esse rusticior: sed sensibꝫ par est: quippe qui eodem spiritu ppheauerit. Porro simplicitas eloquij de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim anathotites ḥ est usqꝫ hodie vicul⁹ tribꝫ abiathar solimis distās milibus: sacerdos ex sacerdotibus ⁊ in matris vtero sanctificatus: virginitate sua euangelicum virū christi ecclesie dedicās. Hic vaticinare ergo sus ē puer: ⁊ captiuitatē vrbis atqꝫ iudee non solū spiritu: sed et ordine carnis intuitus est. Nam decem tribus israhel assyrijs ī medos trāstulerāt: iam terras earꝫ coloni gentiū possidebant. Vnde ī iuda tantū et ī beniamin prophetauit: et ciuitatis iste ruinas ꝑdruplici plāxit alphabeto: qđ nos mensure mercī verbibusqꝫ reddidimus. Preterea ordinē visionum qui apud grecos et latinos omnino tōsulus est ad priscinā fidē corrigim⁹. Libꝝ aūt baruch notarij eius: qui apud hebreos nec legitur nec habet canonem: pro hijs omnibꝫ maledicta ab eunūbꝰ ꝓtolantes: quibus me necesse est per singula opusculā respōdere. Et ipe prior: quia vos rogatis. Cetrū ad compendiū mali rectius fuerat modū fugere eorū silentio meo ponere: q̄ quotidie noui aliquid scripitantem inutilē inanianiam prouocare. Explicit plogus. Incipit ysaias ppha: ⁊

Verba ieremie ppheē filij helchie de sacerdotibus q̄ fuerūt in anathoth in terra beniamin. Quod factū ē verbū dñi ad eū ī diebꝰ iosie filij amon regis iuda in tercio decimo āno regni eius: et factum est in diebus ioachim filij iosie regis iuda usqꝫ ad consummationē undecimi āni sedechie filij iosie regis iuda usqꝫ ad trāsmigrationem ihrusalem in mense quinto. Et factū est verbū dñi ad me dicēs. Priusq̄ te formarē ī vtero noui te: ⁊ anteqū exires de vulua sanctificaui te: et prophetā in gentibꝰ dedi te. Et dixi. A a a dñe deus. Ecce nescio loqui: q̄a puer ego sū. Et dixit dñs ad me. Noli dicere quia puer sū: quoniā ad omnia q̄ mittam te ibis: et vniuersa quecūqꝫ mandauero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorꝫ: quia ego tecū sum ut eruā te dicit dñs. Et misit dñs manū suā: et tetigit os meum: et dixit ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut euellas et destruas ⁊ dissipes ⁊ dispergas ⁊ edifices

et plātes. Et factū ē verbū dñi ad me dicens. Quid tu vides ieremia? Et dixi. Virgā vigilātem ego video. Et dixit dñs ad me. Bene vidisti: quia vigilabo ego sup verbū meū ut faciam illud. Et factum est verbū dñi secūdo ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam succensam ego video: et facies eius a facie aquilonis. Et dixit dñs ad me. Ab aquilone pandetur oē malum sup omnes habitatores terre. Quia ecce ego cōuocabo oēs cognationes regnorꝫ aquilonis dicit dñs: ⁊ venient ⁊ ponent unusquisqꝫ solium suū ī introitu portaꝝ ihrusalē et sup omnes muros eius in circuitu et sup vniuersas urbes iuda. Et loquar iudicia mea cū eis sup omnē malitiam eorꝫ qui dereliquerūt me et libauerunt dīs alienis: ⁊ adorauerūt opus manuū suarꝫ. Tu ergo accinge lūbos tuos et surge: ⁊ loquere ad eos omnia que ego ꝓcipio tibi. Ne formides a facie eorū: ne enim timere te faciā vultū eorꝫ. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam et ī columnā ferreā: et ī murum ereū sup omnē terrā regibus iuda principibus eius ⁊ sacerdotibꝰ ⁊ oēm populo terre: et bellabunt adversum te et non preualebunt: quia ego tecum sum ait dominꝰ ut liberē te. ¶ Et factum est verbū dñi ad me dicens. Vade ⁊ clama in auribus ihrusalē dicens. Hec dicit dñs. Recordatus sum tui misericordiā adolescentiā tuam et caritatem desponsationis tue quādo secuta es me in deserto: ī terra que nō seminat. Sanctꝰ israhel dñi: primitie fructꝰ eius. Omnes qui deuorant eū delinquēt: mala venient sup eos dicit dñs. Audite verbū dñi domus iacob: et omnes cognationes domus israhel. Hec dicit dñs. Quid inuenerūt patres vestri in me iniquitatis quia elōgauerūt a me et ābulauerunt post vanitatē et vani facti sūt? Et nō dixerūt ubi ē dñs qui ascendere nos fecit de terra egipti: qui traduxit nos per desertū per terrā inhabitabilē et inuiā: ꝑ terrā sitis et ymaginē in umbris: per terrā in qua nō ambulauit vir negꝫ habitauit homo. Et induxi vos in terrā carmeli: ut comederetis fructū ei⁹ et optima illius. Et ingressi contaminastis terrā meā: et hereditatē meā: posuistis in abominationē. Sacerdotes nō dixerūt ubi est dñs: ⁊ tenētes legem nescierūt me: et pastores preuaricati sunt in me. Et ꝓphete ꝓphetauerūt in baal: ⁊ ydola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendā vobis: cum filijs vestris disceptabo. Trāsite ad insulas cethim et videte: et ī cedar mittite et cōsiderate vehementer: ⁊ videte si factū ē huiusmodi: si mutauit gens deos suos: ⁊ certe ipsi nō sūt dij. Populus vero meus mutauit gloriā suā ī ydolū. Obstupescite celi super hoc: et porte eius desolamini vehementer dicit dñs. Duo enī mala fecit ꝓpls meus. Me dereliquerūt fontē aque vive: et foderūt sibi cisternas dissipatas que cōtinere nō valent aquas. Numquid seruus est israhel aut vernaculus? Quare ergo factꝰ est ī ꝓdam? Super eū rugierūt leones et dederūt vocem suā: posuerūt terrā eius ī solitudinem. Ciuitates eius exuste sunt: et nō est qui habitet in eis. Filij q̄ nepheos et daphneos constuprauerūt te usqꝫ ad verticē. Numquid nō istud factū ē tibi: quia dereliquisti dñm deum tuū eo tempore quo ducebat te ꝑ viam? Et nunc qđ tibi vis ī via egipti: ut bibas

aquã turbidã? Et ſſi tibi cũ via allixerit: et ut bibas aquã fluminis? Arguet te malicia tua: ↄ aũſio tua increpabit te. Scito ↄ vide q̃a malũ et amarũ ẽ reliquiſſe te dñm deum tuũ: et nõ eſſe timorem eius apud te dicit dñs deus exercituũ. A ſeculo confregiſti iugum meũ: rupiſti vincula mea et dixiſti. Nõ ſeruiã. Jn omẽ enĩ colle ſublimi ↄ ſub omni ligno frondoſo tu proſternebaris meretrix. Ego aũt plãtaui te vineã electam: omẽ ſemẽ verũ. Quomõ ergo conuerſa es ĩ prauũ vinea aliena? Si laueris te nitro ↄ multiplicaueris tibi herbam borith: maculata es iniquitate tua coram me dicit dñs deꝰ. Quomõ dicis nõ sum polluta: poſt baalim nõ ambulaui? Vide vias tuas in cõualle: ſcito quid feceris. Curſor leuis retorquens vias tuas: onager aſſuetus ĩ ſolitudine: in deſiderio anime ſue attraxit ventũ amoris ſui. Nullus auertet eam. Omnes qui querũt eã nõ deficient: in menſtruis eius inuenient eam. Prohibe pedẽ tuũ a nuditate: ↄ guttur tuũ a ſiti. Et dixiſti. Deſperaui: nequaq̃ faciã. Adamaui quippe alienos: ↄ poſt eos ambulabo. Quomõ cõfundetur fur quãdo deprehenditur ſic confuſi ſunt domus iſrahel: ipſi ↄ reges eorũ principes et ſacerdotes et pphete eorũ: dicentes ligno pater meꝰ es tu: et lapidi tu me genuiſti. Verterũt ad me tergũ et non faciẽ: et in tẽpore afflictionis ſue dicent: ſurge et libera nos. Vbi ſũt dij tui quos feciſti tibi? Surgant et liberent te: in tempore afflictionis tue. Secundũ numerũ quippe ciuitatum tuarũ erant dij tui iuda. Quid vultis mecũ iudicio cõtendere? Omnes dereliquiſtis me dicit dominus. Frustra percuſſi filios vros: diſciplinam non recepiſtis. Deuorauit gladius veſter pphetas veſtros: ſſi leo vaſtator generatio veſtra. Videte verbum dñi. Numquid ſolitudo fact̃ ſum iſrahel: aut terra ſterilis? Quare ergo dixit pplus meus: receſſimus: non veniemꝰ ultra ad te? Numquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui: aut ſponſa fascie pectoralis ſue? Populus vero meus oblitus eſt mei diebꝰ innumeris. Quid nitreis bonã oſtendere viam tuã: ad querendã dilectionẽ? Que inſup ↄ malicias tuas docuiſti vias tuas: et in alis tuis inuentꝰ eſt ſanguis animaꝝ pauperũ ↄ innocentũ. Non ĩ foſſis inuenj eos: ſed in omnibus ſ̃ ſupra memorani. Et dixiſti. Abſq; peccato et innocens ego ſum: et ꝓpterea auertat furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendã tecum: eo ꝙ dixeris non peccaui. Nimis vilis facta es nimis: iterans vias tuas. Et ab egipto confunderis: ſicut cõfuſa es ab aſſur. Nam ↄ ab iſta egredieris et manꝰ tue erũt ſup caput tuũ: quoniã obtriuit dominꝰ cõfidentiã tuã: ↄ nichil habebis ꝓſperũ. iij

Vulgo dicãt. Si dimiſerit vir uxorem ſuã et recedẽs ab eo duxerit virũ alterũ: numqd reuertetur ad eã ultra? Nũquid nõ polluta terra ↄ contaminata mulier illa? Tu aũt fornicata es cũ amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit dñs. Leua oculos tuos ĩ directũ: et vide vbi nõ ꝓſtrata ſis. Jn viis ſedebas reperiãs eos quaſi lanio inſidias ĩ ſolitudine: ↄ polluiſti terã in fornicationibus tuis et in malicijs tuis. Quãobrem prohibite ſunt ſtille pluuiarũ: et ſerotinus imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta ẽ tibi: noluiſti erubeſcere. Ergo ſaltẽ amodo voca me pater meꝰ: dux virginitatis

mee tu es. Numquid iracundus ĩ perpetuũ: aut perseuerabis in finem? Ecce locuta es et feciſti mala: ↄ potuiſti. Et dixit dominꝰ ad me ĩ diebus ioſie regis. Numq̃d vidiſti que fecerit auersatrix iſrahel? Abiit ſuper omnem montem excelſum et ſub omni ligno frondoſo: et fornicata eſt ibi. Et dixi cum feciſſet hec omnia: ad me reuertere: et nõ eſt reuerſa. Et vidit ꝓuaricatrix ſoror eiꝰ iuda q̃a pro eo ꝙ mechata eſſet auersatrix iſrahel dimiſiſſem eam ↄ dediſſem ei libellũ repudij: ↄ nõ timuit ꝓuaricatrix iuda ſoror eiꝰ. ſed abiit ↄ fornicata eſt etiã ipa: ↄ facilitate fornicationis ſue cõtaminauit terram: ↄ mechata ẽ cum lapide ↄ ligno. Et in omnibꝰ hijs non eſt reuerſa ad me ꝓuaricatrix ſoror eius iuda ĩ toto corde ſuo: ſed ĩ mendacio ait dñs. Et dixit dñs ad me. Juſtificauit anĩmã ſuã auersatrix iſrahel cõparatione ꝓuaricatricis iude. Vade ↄ clama hmones iſtos contra aquilonẽ et dices. Reuertere auersatrix iſrahel ait dñs et non auertam faciẽ mea a vobis: q̃a ſanct⁹ ego ſum dicit dñs: et non irascar in ꝑpetuũ. Verũtamen scito iniquitatem tuã: quia in dñm deũ tuũ ꝓuaricata es. Et diſpaſiti vias tuas alienis ſub omni ligno frondoſo: et vocem meã non audiſti ait dñs. Cõuertimini filij reuertentes dicit dñs: quia ego vir veſter. Et aſſumã vos vnũ de ciuitate ↄ duos de cognatione: et introducã vos in ſyon. Et dabo vobis paſtores iuxta cor meũ: et paſcent vos ſcientia et doctrina. Cumq; multiplicati fueritis ↄ creueritis in terra in diebꝰ illis ait dominus nõ dicent vltra archa teſtamẽti dñi: neq; alcendet ſup cor neq; recordabũtur illiꝰ: nec viſitabitur nec fiet vltra. In tempore illo vocabũt iheruſalẽ ſoliũ dñi: et cõgregabũtur ad eã omnes gentes in nomine dñi in iheruſalẽ: ↄ nõ ambulabũt poſt prauitatem cordis ſui pessimi. In diebus illis ibit domus iuda ad domũ iſrahel: ↄ venient ſiml de terra aquilonis ad terrã quã dedi patribꝰ veſtris. Ego aũt dixi. Quomõ ponã te in filijs: et tribuã tibi terã deliderabilẽ hereditatẽ pclarã exercituũ gentiũ? Et dixi. Patrẽ vocabis me: ↄ poſt me ingredi nõ ceſſabis. Sed quomõ ſi cõtemnat mulier amatorẽ ſuũ: ſic contemſit me domꝰ iſrl dicit dñs. Vox in vijs audita eſt plorans ↄ vlulatus filiorꝝ iſrahel: quoniam ꝙſꝫ fecerũt viam ſuã: obliti ſunt dñm deũ ſui. Conuertimini filij reuertentes: ↄ ſanabo auerſiones vras. Ecce nos venimus ad te. Tu enĩ es dñs deus noſter. Vere mendaces erãt colles et multitudo mõtiũ. Vere in domino deo noſtro ſalus iſrl. Confuſio comedit laborẽ patrũ veſtroꝝ ab adoleſcentia nra: gregeſ eoꝝ et armẽta eoꝝ: filios eoꝝ et filias eoꝝ. Dormiemꝰ ĩ confuſione nra et operiet nos ignominia noſtra: quoniã dño deo nro peccauimus nos et patres noſtri ab adoleſcentia noſtra uſq; ad diem hanc: et non audiuimꝰ vocẽ dñi dei noſtri. iij

Si reuertaris ad me iſrahel ait dominus: ad me cõuertere. Si abſtuleris offendicula tua a facie mea nõ commoueberis. Et iurabis viuit dominus in veritate ↄ in iudicio et in iuſticia: ↄ benedicent eũ gẽtes ipſum; laudabũt. Hec enĩ dicit dñs viro iude ↄ habitatori iheruſalẽ. Nouate vobis nouale: ↄ nolite ſerere ſup ſpinas. Circũcidimini dño: ↄ auferte ꝓputia cordiũ vrorum viri iuda et habitatores iheruſalẽ:

ne forte egrediat ut ignis indignatio
mea et succendatur et nō sit qui extin-
guat. Omīa autem hec mala venīet
propter malicīā cogitatiōnū vestrarū.
Annūtiate in iuda et in ierusalem
auditum facite: loquimini et canite tu-
ba i terra: clamate fortiē et dicite. Con-
gregamini et ingrediamur ciuitates
munitas: leuate signum in syon. Con-
fortamini nolite stare: quia malum
ego adducā ab aquilone et contriti-
nem magnam. Ascendit leo de cubili
suo: et predo gentiū se leuauit. Egres-
sus est de loco suo: ut ponat terrā tuā
in desolationem. Ciuitates tue vasta-
buntur: remanētes absq; habitatore.
Super hoc accingite vos cilicijs: plan-
gite et ululate: quia nō est auersa ira
furoris dñi a vobis. Et erit in die illa
dicit dñs perībit cor regis et cor princi-
pum: et obstupescēt sacerdotes: et pro-
phete cōsternabūtur. Et dixi. Heu-heu
heu-dñe deus. Ergo ne decepisti popu-
lum istū et ierusalē dicēs: pax erit vo-
bis: Et ecce pueuit gladi9 usq; ad ani-
mam. In tempore illo dicet ppls hui
et ierusalē uentus urens in uijs q fuit
in deserto: uie filie ppli mei nō ad ven-
tilandū et ad purgandū. Spīrit9 ple-
nus ex hijs veniet michi. Et nūc ego:
sed loquar iudicia mea cum eis. Ecce
quasi nubes ascendet: et quasi tempe-
stas currus eius. Velociores aquilis
equi illius. Ve nobis: quoniā vastati
sumus. Laua a malicia cor tuū ierusa-
lem: ut salua fias usquequo morabi-
tur in te cogitationes noxie? Vox
enī annūtiātis a dan: et nouū facientis
ydolū de mōte ephraim. Dicite gētib9.
Ecce audituī est in ierusalē custodes veni-
re de terra longinqua: et dare super ciui-
tates iude vocem suā. Quasi custodes
agroz facti sunt super eam i gyro: quia
me ad iracundiā prouocauit dicit do-
minus. Vie tue et cogitationes tue fece-
runt hec tibi. Ista malicia tua quia a-
mara: quia tetigit cor tuū. Venter me-
um ventrem meū doleo: sensus cordis
mei turbati sunt in me. Non tacebo:
quoniā vocē buccine audiuit anima
mea: clamorē prelij. Contritio super con-
tritionem vocata ē: et vastata ē omnis
terra. Repente vastata sunt tabernacu-
la mea: subito pelles mee. Usquequo
videbo fugientes: audiā vocē buccine?
Quia stultus ppls meus me non cognouit: filij insipientes sunt et vecordes.
Sapientes sunt ut faciāt mala: bene
autē facere nescierūt. Aspexi terrā et ecce
vacua erat et nichil: et celos et nō erat
lux i eis. Vidi mōtes et ecce mouebantur: et omnes colles cōturbati sunt. Intu-
ui9 sum et nō erat homo: et omne vola-
tile celi recessit. Aspexi et ecce carmel9
desert9 et omnes urbes eius destructe sūt a
facie dñi et a facie ire furoris eius. Hec
enī dicit dñs. Deserta erit omnis terra:
sed tamen cōsummationē nō faciā. Lugebit terra et merebūt celi desuper eo q lo-
cutus sum. Cogitaui et non penituit
me: nec auertar ab eo. Si voce equi-
tis et mittētis sagittā fugit omnis
ciuitas. Ingressi sunt arduia: et ascen-
derunt rupes. Vniuerse urbes derelicte
sunt: et non habitat in eis homo. Tu
autē vastata quid facies? Cum vestiris
te coccino: cū ornatu aureis monili
aureo et pingeris fibia oculos tuos:
frustra componetis. Contempserūt me
amatores tui: animā tuam querunt.
Vocem enim quasi parturientis au-
diui: et angustias ut puerpere. Vox
filie syon inter morientes expandentis
manus suas. Ve michi: q̄a defecit

anima mea propter interfectos. U
Circuite vias ierusalē et aspicite:
et cōsiderate et querite in plateis
eius: an inueniatis virū facientem iu-
diciū et querentem fidem: et propitius
ero ei. Quod si etiā viuit dñs dicēt:
et hoc falso iurabunt. Domine oculi
tui respiciūt fidē. Percussisti eos et nō
doluerūt: attriuisti eos et renuerunt
accipere disciplinā. Induraueūt facies
suas supra petrā: et noluerūt reuerti.
Ego aūt dixi. Forsitan pauperes sunt
et stulti: ignorātes viā dñi et iudiciū
dei sui. Ibo ergo ad optimates et lo-
quar eis. Ipsi enim cognouerūt viam
dñi: iudiciū dei sui. Et ecce magis hij
simul cōfregerūt iugū: ruperūt vincula.
Ideirco percussit eos leo de silua: lup9
ad vesperā vastauit eos: pard9 vigilāt
super ciuitates eoz. Omnis qui ingre-
ssus fuerit ex eis rapietur: quia multe
sunt ꝑuaricationes eoz: consortate sūt
auersiones eoz. Super quo ꝑcipiā tibi
esse potero? Filij tui dereliquerūt me: et
iurant in hijs qui nō sunt dij. Satu-
raui eos et mechati sunt: et i domo me-
retricis luxuriabātur. Equi amatores
in feminas: et equissarij facti sūt: unus-
quisq; ad uxorē ꝓximi sui hinniebat.
Numquid super hijs non visitabo dicit
dñs: et in gente tali nō ulciscetur ani-
ma mea? Ascendite muros eius et dis-
sipate: consummationē aūt nolite face-
re. Auferte ꝓpagines eorū: quia non
sūt dñi. Preuaricatiōne enī ꝓuaricata
est in me dom9 israhel et dom9 iuda
ait dñs. Negauerūt dñm: et dixerunt.
Non est ipse: nec veniet super nos ma-
lum: gladiū et famē non videbimus.
Prophete fuerūt in ventū loqui: et re-
spōsum nō fuit in eis. Hec ergo fuent
illis. Hec dicit dñs deus exercituū.
Quia loquimini verbū istud: ecce ego
do verba mea in ore tuo in ignem et
ꝓplm istū i ligna: et vorabit eos. Ecce
ego adducā super vos gentem de lōgin-
quo domus israhel ait dñs: gentē ro-
bustā gentem antiquā gentem cuius
ignorabis linguā: nec intelliges quid
loquat. Pharetra eius sicut sepulcrum
patens: uniuersi fortes. Et comedet se-
getes tuas et panē tuū deuorabit: filios
tuos et filias tuas comedet: gregē
tuū et armēta tua: et comedet vineam
tuā et ficū tuā: et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciā
gladio. Veruntamē in diebus illis ait do-
minus nō faciam vos in consūmationem. Quod si dixeritis quare fecit do-
minus deus noster nobis hec omnia:
dices ad eos. Sicut dereliquistis me et
seruistis deo alieno in terra vestra: sic
seruietis dijs alienis in terra nō vestra.
Annūciate hec domui iacob: et audi-
um facite in iuda dicentes. Audi po-
pule stulte qui nō habes cor: qui haben-
tes oculos nō videtis: et aures et non
audietis. Me ergo non timebitis ait
dñs: et a facie mea nō dolebitis? Qui
posui arenam terminū mari ꝓceptū
sempiternū qđ nō ꝓteribit: et cōmo-
uentur et nō poterunt: et intumescent
fluctus eius et nō transibūt illud. Po-
pulo aūt huic factū ē cor incredulū et
exasperās. Recesserūt et abierunt: et nō
dixerunt in corde suo. Timeamus dñm
deū nostrū qui dat nobis pluuiā tem-
poraneā et serotinā in tempore suo:
plenitudinē anime messis custodiemē
nobis. Iniquitates nre declinauerūt
hec: et peccata nostra phibuerūt bonū
a nobis: q̄a inuenti sunt in ꝓplo meo
impij insidiātes q̄si aucupes: laqueos
ponētes et pdras ad rapiēdos viros.

sicut decipula plena auibꝫ:sic domus eoꝝ plena dolo. Ideo magnificati sũt et ditati: incrassati sunt et impinguati: et pterierũt sermones meos pessime. Causam viduę nõ iudicauerunt: causam pupilli nõ direxerũt: et iudicium pauperũ nõ iudicauerũt. ℣Numquid super hijs nõ visitabo dicit dñs: aut super gentem huiuscemodi nõ vlciscetur anima mea? ℣Stupor et mirabilia facta sunt in terra. Prophete vaticinabãt mendacium: et sacerdotes applaudebãt manibꝫ suis: et populus meus dilexit talia. Quid igit fiet in nouissimo eiꝰ?

VI

Conforramini filij beniamin in medio iherusalẽ: et in thecua clangite buccina: et super bethacarem leuate vexillũ: quia malũ visum est ab aquilone et contritio magna. Speciosã et delicatã assimilaui filiã syon: ad eam venient pastores et greges eoꝝ. ℣Fixerũt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisq; eos ℔ ibi manu sua sunt. Sanctificate super eã bellũ: cõsurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinauit dies: quia cõgriores facte sũt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte: et dissipemus domus eius: quia hec dicit dñs exercituũ. Cedite lignum eius: et fundite circa iherusalem aggerem. Hec est ciuitas visitationis: omnis calũnia in medio eius. Sicut frigidã facit cisterna aquã suã: sic frigidam fecit malitiã suã. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper infirmitas et plaga. Erudire iherusalem ne forte recedat anima mea a te: ne forte ponã te desertam: terrã inhabitabilem. Hec dicit dñs exercituum. Usq; ad racemũ colligent ut ℣ vinea reliquias israhel. Conuerte manum tuã quasi vindemiator ad cartallum.

Cui loquar: et quẽ contestabor ut audiat? Ecce incircũcise aures eoꝝ: et audire nõ possũt. Ecce verbũ dñi factũ ẽ eis in obprobriũ: et nõ suscipiẽt illud. Idcirco furore dñi plenus sum: laboraui sustinens. Effunde sup paruulũ furorem et sup cõcilium iuuenũ simul. Vir enim cũ muliere capietur: senex cũ pleno dierũ. Et transibit domus eorũ ad alienos agrõ et uxores pariter: quia extendam manũ meã sup habitantes terrã dicit dñs. A minore quippe usq; ad maiorem omnes auaritiã sectantur: et a ꝓpheta usq; ad sacerdotem cuncti faciũt dolũ. Et curabãt cõtritionẽ filie pupli mei cum ignominia dicentes pax pax: et nõ erat pax. Confusi sunt quia abominationẽ fecerunt: quin potius confusione non sunt cõfusi: et erubescere nescierũt. Quãobrem cadent inter ruentes: in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Hec dicit dominus. State super vias et videte: et interrogate de semitis antiquis que sit via bona et ambulate in ea: et inuenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerũt. Nõ ambulabimꝰ. Et constituã super vos speculatores. Et dixi. Audite vocem tube. Et dixerũt. Non audiemus. Ideo audite gentes et cognoscite congregatio: quãta ego faciã eis. Audi terra. Ecce ego adduco mala super populum istum fructũ cogitationũ eius: quia verba mea nõ audierunt: et legem meã proiecerunt. Ut quid michi thus de saba affertis: et calamũ suauem olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra nõ sũt accepta: et victime vestre nõ placuerũt michi. Propterea hec dicit dñs. Ecce ego dabo in populum istum ruinas: et ruent in eis patres et filij simul: vicinus et ꝓximus peribunt.

hec dicit dominus. Ecce venit populus de terra aquilonis: et gens magna cõsurget a finibꝫ terre: sagittã et gladiũ arripient: crudelis est et nõ miserebit. Vox eius quasi mare sonabit: et sup equos ascendent: ꝓparati quasi vir ad preliũ aduersum te filia syon. Audiuimꝰ famam eius: dissolute sunt manus nostre. Tribulatio appꝛehendit nos: dolores ut parturientem. ℣Nolite exire ad agros: et in uineã ne ãbuletis: quoniã gladius inimici ꝓuoꝛ in circuitu. ℣Filia populi mei accingere cilicio: et cõspergere cinere: luctũ unigeniti fac tibi planctum amarũ: quia repente veniet vastator super vos. Probatorẽ dedi te in populo meo robustũ: et scies et probabis vias eoꝝ. Omnes isti principes declinãtes: ãbulantes fraudulenter. Es et ferrũ: uniuersi corrupti sunt. Defecit sufflatorium in igne: cõsumptũ ẽ plumbum. Frustra conflauit cõflatoꝛ: malitie enim eorum non sunt cõsumpte. Argentum reprobũ vocate eos: quia dominus proiecit illos.

VII

Verbũ quod factũ est ad ieremiã a domino dicens. Sta in porta domus dñi: et ꝓdica ibi verbũ istud et dic. Audite verbũ dñi omnis tuda: qui ingredimini ꝑ portas has: ut adoretis dñm. Hec dicit dñs exercituũ deus israhel. Bonas facite vias vestras et studia vra: et habitabo vobiscũ in loco isto. ℣Nolite confidere in verbis mendacij: dicentes templũ dñi: templũ dñi: templũ dñi est. Quoniã si bene direxeritis vias vras et studia vra: si feceritis iudicium inter virum et ꝓximum eius: aduenam et pupillum et viduã non feceritis calumniã: nec sanguinẽ innocentẽ effuderitis in loco hoc: et post deos alienos nõ ãbulaueritis in malũ vobismetipsis: habitabo vobiscũ in loco isto in terra quã dedi patribus vris a seculo et usq; in seculũ. Ecce vos cõfidetis vobis in sermonibꝫ mẽdacij qui nõ proderunt vobis: furari: occidere: adulterare: iurare: mẽdaciter libare baalim: et ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis et stetistis coram me in domo hac in qua inuocatũ est nomẽ meum: et dixistis liberati sumꝰ eo ꝙ fecerimus omnes abominationes istas. Ergo spelunca latronũ facta est domus ista: in qua inuocatũ est nomẽ meũ in oculis vestris? Ego ego sũ: ego vidi dicit dominus. Ite ad locũ meũ in silo ubi habitauit nomẽ meũ a principio: et videte que fecerim ei ꝓpter malitiã ꝑpli mei israhel. Et nũc quia fecistis omnia opera hec dicit dñs: et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens et non audistis: et vocaui vos et nõ respondistis: faciã domui huic in qua inuocatum est nomẽ meũ et in qua vos habetis fiduciã et loco quẽ dedi vobis et patribꝫ vestris sicut feci silo: et proiiciã vos a facie mea sicut proieci omnes fratres vestros uniuersum semen ephraim. Tu ergo noli orare pro ꝑplo hoc: nec assumas pro eis laudem et orationẽ: et nõ obsistas michi: quia nõ exaudiam te. ℣Nõne vides quid isti faciũt in ciuitatibus iuda: et in plateis iherusalẽ? Filij colligunt ligna: et patres succendunt ignẽ: et mulieres cõspergunt adipem ut faciãt placentas regine celi: et libent dijs alienis: et me ad iracundiã puocent. ℣Numquid me ad iracundiã puocant dicit dñs? ℣Nõne semetipsos in confusione vultus suis? Ideo hec dicit dñs deus. Ecce furor meus et indignatio mea conflatur sup locũ istũ sup viros et super iumenta et super lignum

regionis et fux feuges terre: et succendetur z nō extinguetur. Hec dicit dñs exercituū deus israhel. Holocaustomata vestra addite victimis vīs et comedite carnes: quia non sum locut9 cū patribz vestris et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egipti de verbo holocaustomatū z victimarū: sed hoc verbū precepi eis dicens. Audite vocem meā z ero vobis deus z vos eritis mihi pplis: z ambulate in oīi via quā mādaui vobis: ut bene sit vobis. Et non audierūt nec inclinauerunt aurē suā: sed abierūt in voluptatibus et in prauitate cordis sui mali: factiq; sūt retrorsum et non in ante a die qua egressi sūt patres vxz de terra egipti usq; ad diem hanc. Et misi ad eos omnes seruos meos pphetas per diem: cōsurgens diluculo: z mittens: et nō audierunt me nec inclinauerunt aurem suā sed indurauerūt ceruicem suā: z prius operati sunt nē patres vxz. Et loqueris ad eos omnia verba hec et non audient te: et vocabis eos et non respōdebunt tibi. Et dices ad eos. Hec ē gens q̄ non audiuit vocem dñi dei sui: nec recepit disciplinā. Perijt fides: et ablata est de ore vxz. Tonde capillū tuū et proice: et sume in directū planctū: qa proiecit dñs et reliquit generationem furoris sui: quia fecerūt filij iuda malum in oculis meis dicit dñs. Posuerunt offendicula sua in domo in qua inuocatū est nomē meū ut polluerent eam: et edificauerūt excelsa thophet q̄ est in valle filij ennon: ut incenderent filios suos et filias suas igni: que nō precepi nec cogitaui in corde meo. Ideo ecce dies veniēt dicit dñs: et nō dicet amplius tophet et vallis filij ennon sed vallis interfectionis: et sepelient ī thophet eo q̄ nō sit locus. Et erit mortalitas pp̄l hui9 in cibos volucribz celi et bestijs terre: et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis ihrlm vocē gaudij z vocē leticie: vocem sponsi z vocē spōse. In desolatione enim erit terra. VIIJ

In tempore illo ait dñs. eicient ossa regis iuda et ossa principū eius et ossa sacerdotū et ossa pphetaz et ossa eorū qui habitauerūt ihrlm de sepulchris suis: et expandent ea ad solē et lunā z omnē milicia celi que dilexerunt z quibus seruierūt et post que ambulauerūt: et que quesierūt et adorauerūt. Nō colligent et non sepelientur: in stercus humi sup faciem terre erūt. Et eligēt magis mortē q̄ vitā omnes q̄ reliqui fuerint de cognatione hac pessima: in universis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dñs exercituū. Et dices ad eos. Hec dicit dñs. Numquid qui cadit nō resurget: z qui aversus ē non reuertetur? Quare ergo aversus est pplis iste in ihrlm aversione contentiosa? Apprehenderunt mendaciū: et noluerūt reuerti. Attendi et auscultaui: nemo quod bonū est loquit. Stultus est qui agat penitentiā sup peccato suo dicens. Quid feci? Omnes cōuersi sunt ad cursum suū: quasi equus impetu vadens in pliū. Milvus in celo cognouit tempus suū: turtur z hirundo z ciconia custodierunt tempus aduentus sui: pplus aūt meus nō cognouit iudiciū dñi. Quomō dicitis sapientes nos sumus: z lex dñi nobiscū est? Vere mendaciū operat9 est stilus mendax scribaz. Confusi sunt sapientes: pertimuit et capti sūt. Verbū enī dñi proiecerūt: z sapientia nulla est ī eis. Propterea dabo mulieres eoz extraneis: agros eoz heredibz. Quia a minimo usq; ad maximū omnes auaricie student: a propheta usq; ad sacerdotem cūcti faciunt mendaciū. Et sanabāt contritionē filie pp̄li mei ad ignominiā dicētes pax pax: cum non esset pax. Cōfusi sunt quia abominationē fecerunt: quin ymmo confusione nō sunt cōfusi: z erubescere nescierunt. Idcirco cadēt inter corruentes: in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Congregans congregabo eos ait dñs9. Nō ē uua in vitibz z non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit: z dedi eis q̄ pergrella sunt. Quare sedem9? Cōuenite et ingrediamur ciuitatem munitam: et sileam9 ibi: quia dñs deus noster silere nos fecit: et potum dedit nobis aquam fellis. Peccauimus enim dño. Expectauimus pacem et non erat bonum: tempus medele et ecce formido. Ab dan auditus est fremitus equorum eius: a voce hinnituum pugnatoz ei9 cōmota est omnis terra. Et venerūt et deuorauerūt terrā z plenitudinem eius: urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio: et mordebūt vos ait dñs. Dolor meus sup dolorem: in me cor meū merens. Ecce vox clamoris filie pp̄li mei de terra longinqua. Numquid dñs non est in syon: aut rex ei9 nō ē in ea? Quare ergo me ad iracundiā concitauerūt ī sculptilibz suis: z in vanitatibus alienis? Transijt messis: finita est estas: z nos saluati non sumus. Sup contritione filie pp̄li mei contristat9 sum z contristat9: stupor obtinuit me. Numquid resina nō est in galaad: aut medicus non est ibi? Quare ergo non ē obducta cicatrix filie populi mei?

Quis dabit capiti meo aquam: z in oculis meis fontē lacrimaz? Et plorabo die et nocte interfectos filie pp̄li mei. Quis dabit me in solitudinem diuersoz viatoz? Et derelinquā pp̄lm meū z recedā ab eis: quoniam omnes adulteri sunt z cetus p̄uaricatorum: et extenderunt linguā suā quasi arcum mendacij et nō veritatis. Confortati sunt in terra: quia de malo ad malū egressi sunt: z me non cognouerunt dicit dñs. Vnusquisq; se a proximo suo custodiat: z in oīi fratre suo non habeat fiduciā: quia oīis frater supplantans supplantabit: et oīis amicus fraudulenter incedet: et vir fratrem suū deridebit z veritatem non loquent. Docuerūt enim linguā suā loqui mendaciū: ut inique agerent laborauerūt. Habitatio tua in medio dolis: in dolo renuerunt scire me dicit dñs. Propterea hec dicit dñs exercituū. Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciā a facie filie pp̄li mei? Sagitta vulnerans lingua eoz: dolū locuta est. In ore suo pacem cū amico suo loquit9 z occulte ponit ei insidias. Numquid sup hijs nō visitabo dicit dominus: aut in gente huiusmodi nō vindicabit anima mea? Sup montes assumā fletū ac lamentū et sup speciosa deserti planctū: quoniā incensa sūt eo q̄ nō sit vir pertransiens: z nō audierunt vocem possidentis. A volucre celi usq; ad pecora transmigrauerūt et recesserūt. Et dabo ihrlm in acervos arene et cubilia draconū: et ciuitates iuda dabo in desolationē eo q̄ nō sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc et ad quē verbū oris dñi mīi fiat: ut annuntiet istud: quare periit terra et exusta sit sicut desertū eo

ꝙ non sit qui ptrãseat ? Et dixit dñs. Quia dereliquerũt legem meã quam dedi eis · & non audierũt vocem meã · & non ambulauerunt in ea: et abierunt post prauitatẽ cordis sui · et post baalim quod didicerunt a patribꝫ suis: idcirco hec dicit dñs exercituũ deꝰ isrl. Ecce ego cibabo plm istũ absinthio & potũ dabo eis aquã fellis: et dispgã eos in gentibus quas non nouerunt ipsi & patres eoꝝ: et mittã post eos gladium donec cõsumam eos. Hec dicit dominus exercituũ. Cõtemplamini & vocate lamentatrices ut veniãt: et ad eas que sapientes sunt mittite et properent: festinẽt et assumãt sup nos lamentũ: deducãt oculi nri lacrimas: et palpebre nostre defluãt aquis: quia vox lamẽtationis audita est de syon. Quomõ vastati sumus: & cõfusi vehementer? Quia dereliquim⁹ terã: quoniã dejecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbũ dñi · et assumat auris vestra sermonẽ oris eius: & docete filias vestras lamentum et vnaquegz proximã suã planctũ: quia ascendit mors per fenestras nras · ingressa est domos nras: disperdere parvulos de foris · iuuenes de plateis. Loquere. Hec dicit dñs. Et cadet morticinũ hominũ quasi stercus sup faciẽ regionis: et ñs fenũ post tergũ metentis: et nõ est qui colligat. Hec dicit dñs. Non glorietur sapiens in sapientia sua · et nõ glorietur fortis in fortitudine sua · et nõ glorietur diues in diuicijs suis: sed i hoc glorietur qui gloriatur · scire et nosse me: quia ego sum dñs qui facio misericordiam et iudiciũ et iusticiã in terra. Hec enim placent michi ait dominus. Ecce dies venient dicit dñs · & visitabo sup omnẽ ꝙ incircũcisũ habet ꝓpuciũ. sup egiptũ et sup iudã et sup edom · et sup filios ammon et sup moab: et sup omnes q̃ attonsi sũt i comam habitantes in deserto: quia omnes gentes habent ꝓpucium: omnis aũt domus israhel incircumcisi sunt corde. x

Audite verbũ qđ locutus est dñs sup nos domus israhel. Hec dicit dñs. Juxta vias gentiũ nolite discere: et a signis celi nolite metuere que timent gentes: quia leges populorũ vane sunt. Quia lignũ de saltu ꝑcidit: opus manus artificis in ascia. Argẽto et auro decorauit illud: clauis et malleis cõpegit ut nõ dissoluatur. In similitudinẽ plasme fabricate sunt · et nõ loquent: portata tollent: quia inedere nõ valent. Nolite ergo timere ea: quia nec male possunt facere nec bene. Non est similis tui dñe: magnus es tu: & magnũ nomen tuũ i fortitudine. Quis non timebit te o rex gentiũ? Tuum est enim decus. Inter cunctos sapientes gentiũ · & in vniuersis regnis eorum · nullus est similis tui: pariter insipientes et fatui ꝓbabuntur. Doctrina vanitatis eoꝝ lignũ est. Argentũ inuolutũ de tharsis affertur: et aurũ de ophir opus artificis & manus ferrij: iacinctus et purpura indumentũ eoꝝ. Opus arteficũ vniuersa hec: dns aũt deus verus est. Ipse est deꝰ viuẽs: et rex sempiternus. Ab indignatione eius cõmouebit terra: & nõ sustinebũt gentes cõminationẽ eiꝰ. Sic ergo dicetis eis. Dij qui celos & terã non fecerunt · pereant de terra: et de hijs q̃ sub celo sunt. Qui facit terã i fortitudine sua preparat orbẽ in sapientia sua et prudentia sua extendit celos: ad vocẽ suã dat multitudinem aquaꝝ in celo et eleuat nebulas ab extremitatibus

terre. Fulgura in pluuiã facit: et eduxit ventũ de thesauris suis. Stultꝰ factus ẽ oĩs homo a sciẽtia sua: confusus est artifex omnis in sculptili: quoniã falsum est qđ cõflauit et non ẽ spiritꝰ in eis. Vana sunt: et opus eoꝝ risus digunm. In tẽpore visitationis sue peribunt. Non est hijs similis pars iacob. Qui enim formauit omnia ipse est: et israhel virga hereditatis eius. Dominus exercituũ nomẽ illi. Cõgrega de terra cõfusionẽ tuã que habitas in obsidione: quia hec dicit dñs. Ecce ego longe ꝓiciã habitatores terre istius: et tribulabo eos ita ut nõ inueniant. Ve michi sup cõtritione mea: plaga mea. Ego aũt dixi. Plane hec infirmitas mea ẽ: et portabo illã. Tabernaculũ meũ vastatũ est: omnes funiculi mei diripti sunt. Filij mei egressi a me: & non subsistunt. Non est qui extendat ultra tentoriũm meũ & erigat pelles meas: quia stulte egerũt pastores et dominũ nõ quesierunt: ꝓpterea nõ intellexerũt · et oĩs grex eoꝝ dispersus est. Vox audicionis ecce venit: et cõmotio magna de terra aquilonis: ut ponat ciuitates iuda solitudinẽ et habitacula draconũ. Scio dñe quia non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe me dñe: verũtamen in iudicio & non in furore tuo: ne forte ad nichilũ redigas me. Effunde indignationẽ tuã sup gentes: que non cognouerũt te: et sup prouincias q̃ nomẽ tuũ nõ inuocauerũt: quia comederũt iacob · & deuouerũt eũ et consumpserunt illũ: et decꝰ riꝰ dissipauerũt. xj

Verbũ qđ factũ est ad ieremiã a dño dicens. Audite verba pacti huius: et loquimini ad viros iuda et ad habitatores ierusalẽ: et dicetis ad eos. Hec dicit dñs deus israhel. Maledictus vir qui non audierit verba pacti huius: qđ ꝓcepi patribꝫ vestris i die qua eduxi eos de terra egipti de fornace ferrea dicens. Audite vocem meam & facite omnia que ꝓcepi vobis: & eritis michi in ꝑplm et ego ero vobis in deũ: ut suscitem iuramentũ qđ iuraui patribus vrīs dare eis terã fluentem lacte et melle sicut est dies hec. Et respondi et dixi. Amẽ dñe. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in ciuitatibus iuda & foris ierusalẽ dicens. Audite verba pacti huius et facite illa: quia cõtestans cõtestatus sum patres vestros in die qua eduxi eos de terra egipti usqꝫ ad diem hanc. Mane consurgens contestatus sum et dixi audite vocem meã: & nõ audierunt nec inclinauerũt aurem suã: sed abierũt vnusquisqꝫ in prauitate cordis sui mali. Et induxi sup eos oĩa verba pacti huiꝰ: quod ꝓcepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominꝰ ad me. Inuenta est cõiuratio in viris iuda et in habitatoribus ierusalẽ. Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priores: qui noluerunt audire verba mea. Et hij ergo abierunt post deos alienos ut seruirent eis. Irritũ fecerunt domus israhel et domus iuda pactum meũ: qđ ꝓpigi cum patribus eoꝝ. Quamobrem hec dicit dñs. Ecce ego inducã sup eos mala de quibus egre nõ poterunt: et clamabunt ad me et nõ exaudiã eos. Et ibũt ciuitates iuda et habitatores ierusalem et clamabũt ad eos quibus libant: & non saluabũt eos in tempore afflictionis eoꝝ. Secundũ enim numerũ ciuitatum tuarꝫ erũt dij tui iuda: et secundũ

numerū viaz iherusalē posuisti aras
confusionis: aras ad libandum baa-
lim. Tu rego noli orare pro plo hoc:
et ne assumas pro eis laudem et ora-
tionē: quia non exaudiā in tempore
clamoris eoz ad me: in tempore affli-
ctionis eoz. Quid est q̄ dilectus meus
i domo mea fecit scelera multa? Num-
quid carnes sancte auferent a te mali-
tias tuas: in quibz gloriata es? Oli-
uam uberem pulcram fructiferā speci-
osam vocauit dñs nomen tuū. Ad
vocem loquele grandis exarsit ignis
in ea: et combusta sunt fruteta ei9. Et
domin9 exercituū qui plātauit te locu-
tus est sup te malū: pro malis dom9
israhel et domus iuda que fecerūt si-
bi ad irritandū me libantes baalim.
Tu aūt dñe demonstrasti michi et co-
gnoui: tu ostendisti michi studia eo-
rum: et ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimā. Et non co-
gnoui quia cogitauerūt sup me cōsi-
lia dicentes: mittamus lignū in panē
eius: et radamus eum de terra viuen-
tiū: et nomen eius nō memoretur am-
plius. Tu aūt dñe sabaoth qui iudi-
cas iuste et probas renes et corda: vide-
am vltionē tuam ex eis. Tibi enī reue-
lauī causam meā. Propterea hec dicit
domin9 ad viros anathot: qui que-
runt animā tuā et dicunt. Non ꝓphe-
tabis in nomine dñi: et non morieris
in manibus nr̄is. Propterea hec dicit
domin9 exercituū. Ecce ego visitabo
sup eos. Iuuenes morientur i gladio:
filij eorū et filie eorū morientur in fa-
me: et reliquie non erunt ex eis. Indu-
cam enim malum super viros ana-
thot: annū visitationis eorum. xij

Iustus quidem tu es dñe ꝑ disputē tecū
verūtamē iusta loquar ad te. Quare

via impioz ꝓsperatur: bene est omni-
bus qui p̄uaricantur et inique agūt?
Plantasti eos et radicem misērūt: pro-
ficiūt et faciūt fructū. Prope es tu oz
eoz: et longe a renibus eoz. Et tu dñe
nosti me: vidisti me et probasti cor me-
um tecum. Cōgrega eos quasi gregē
ad victimā: et sanctifica eos in die oc-
cisionis. Vsq̄quo lugebit terra: et her-
ba oīs regionis siccabitur ꝓter ma-
liciā habitantiū in ea? Consumptū est
animal et volucre: quoniā dixerūt nō
videbit nouissima nostra. Si cū pedi-
bus currens laborasti: quomō con-
tendere poteris cum equis? Cum aūt
in terra pacis secura fueris: quid facies
in superbia iordanis? Nam et fratres
tui et domus patris tui: etiā ipi pugna-
uerūt aduersum te: et clamauerūt post
te plena voce. Ne credas eis: cū locuti
fuerint tibi bona. Reliqui domū meā:
dimisi hereditatem meā. Dedi dilectā
animā meā in manū inimicoz eius:
facta est michi hereditas mea sicut leo i
silua. Dedit contra me vocem: ideo o-
diui eam. Numquid auis discolor her-
editas mea michi? Numquid auis tin-
cta ꝑ totū? Venite cōgregamini oēs
bestie terre: properate ad deuorandum.
Pastores multi demolīti sunt vineā
meā: conculcauerūt partem meā. De-
derūt portionē meā desiderabilem in
desertū solitudinis: posuerūt eam in
dissipationē: luxitq̄ sup me. Desola-
tione desolata est oīs terra: quia nul-
lus est qui recogitet corde. Sup oēs
vias deserti venerūt oēs vastatores:
quia gladius dñi deuorauit ab extre-
mo terre usq̄ ad extremū eius. Sō est
pax vniuerse carni. Seminauerūt tri-
ticum et spinas messuerūt: hereditatem
acceperunt: et nō ꝓderit. Cōfundamini

fructibus vestris: ꝓter iram furoris
dñi. Hec dicit dñs aduersum omnes
vicinos meos pessimos: qui tangūt
hereditatē quā distribui ꝑplo meo isrl.
Ecce ego euellā eos de terra eoz: et do-
mum iuda euellam de medio eoz. Et
cum euulsero eos rōuertar et miserebor
eoz: et reducā eos virū ad hereditatem
suā: et virū in terram suā. Et erit: si ex-
discentes didicerint vias ꝑplī mei ut iurent
in nomine meo viuit dñs: sicut docu-
erunt ꝑplm meū iurare in baal: edifica-
buntē in medio ꝑpli mei. Quod si nō
audierint: euellā gentē illā euulsione
et perditione ait dominus. xij

Hec dicit dñs ad me. Vade et posside
tibi lumbare lineū: et pones
illud sup lumbos tuos: et i aquā nō
inferes illud. Et possedi lūbare iuxta
verbū dñi: et posui circa lumbos meos.
Et factus est sermo dñi ad me secūdo
dicens. Tolle lūbare qđ possedisti qđ
est circa lūbos tuos: et surgens vade
ad eufraten: et absconde ibi illud in fo-
ramine petre. Et abiī et abscondi illud
in eufraten: sicut ꝓceperat michi dñs.
Et factū est post dies plurimos: dixit
domin9 ad me. Surge et vade ad eu-
fratem: et tolle inde lūbare qđ ꝓcepi tibi
ut absconderes illud ibi. Et abiī ad eu-
fratem: et fodi et tuli lumbare de loco
ubi absconderā illud. Et ecce computru-
erat lumbare: ita ut nulli usui aptū
esset. Et factū est verbum dñi ad me di-
cens. Hec dicit dñs. Sic putrescere fa-
ciam superbiā iuda et superbiā iherusalē
multā: ꝑplm istū pessimū: qui nolunt
audire verba mea: et ambulāt i pra-
uitate cordis sui: abieruntq̄ post deos
alienos ut seruirēt eis et adorarēt eos.
Et erunt sicut lumbare istud: qđ nulli
usui aptū est. Sicut enī adhęret lūbare

ad lūbos viri sic agglutinaui michi
omnē domū israhel et omnē domū
iuda dicit dñs ut essent michi in ꝑplm
et in nomen et in laudē et in gloriā: et
non audierūt. Dices ergo ad eos ser-
monē istū. Hec dicit dñs deus israhel.
Omnis laguncula implebit vino. Et
dicent ad te. Numquid ignoramus nā q̄
omnis laguncula implebit vino? Et
dices ad eos. Hec dicit dñs. Ecce ego
implebo oēs habitatores terre hui9
et reges qui sedent de stirpe dauid su-
per thronū ei9: et sacerdotes et ꝓphetas
et oēs habitatores iherusalē ebrietate:
et dispgam eos virū a fratre suo: et
patres et filios pariter ait dñs. Non
parcā et non concedā: neq̄ miserebor
ut non dispdam eos. Audite et auri-
bus ꝑcipite: nolite elevari: quia dñs
locutus est. Date dño deo vestro glo-
riā anteq̄ cōtenebrescat: et anteq̄ offen-
dant pedes vestri ad montes caligino-
sos. Expectabitis lucem: et ponet eam
in umbrā mortis et in caliginē. Oī si
hoc nō audieritis: in abscondito plo-
rabit anima mea a facie superbie. Plo-
rans plorabit et deducet oculus me9
lacrimā: quia captus est grex domini.
Dic regi et dñatrici. Humiliamini: se-
dete in terra quoniā descendet de capi-
te vestro corona glorie vestre. Ciuita-
tes austri clause sunt: et non est qui ape-
riat. Trāslata est omnis iuda transmi-
gratione ꝓfecta. Leuate oculos vros
et videte: q̄ veniūt ab aquilone. Vbi est
grex qui datus est tibi: pecus inclitū
tuū? Quid dices cum visitauerit te?
Tu enim doctisti eos aduersum te: et
erudisti in caput tuū. Numquid non
dolores apprehendēt te quasi mulierē
parturientē? Quod si dixeris i corde
tuo quare venerunt michi hec: ꝓter

multitudinē iniquitatis tue reuelata
sunt verecūdia tua: pollute sunt plā
te tue. Bi mutare potest ethiops pellē
suam aut pardus varietates suas: et
vos poteritis benefacere cū didiceritis
malū. Et dissipabo eos ſſi stipulā
que vento raptat in deserto. Hec sors
tua parsq; mensure tue a me dicit do
minus: quia oblita es mei et confisa
es in mēdacio. Vnde et ego nudaui
femora tua cōtra faciē tuā: z apparuit
ignominia tua: adulteria tua et hin
nitus tuus et scelus fornicationis tue.
Vup colles in agro vidi abominatiōnes
tuas. Ve tibi ihrlm. ſſō mūdaberis
post me. Vsq; quo adhuc? xiij

Verbū dñi qđ factū est ad ieremi
am de sermonibz siccitatis. Luxit iudea: et porte eius corruerūt et ob
scurate sunt in terra: et clamor ihrlm
ascendit. Maiores miserūt minores
suos ad aquā - venerūt ad hauriendū.
ſſō inuenerūt aquā: reportauerūt va
sa sua vacua. Cōfusi sūt et afflicti: et o
peruerūt capita sua ꝓter terre vastita
tem: qa nō venit pluuia in terrā. Con
fusi sūt agricole: operuerūt capita sua.
ſſam et cerua in agro peperit et reli
quit qđa nō erat herba: et onagri ste
terūt in rupibz. Traxerūt ventū quasi
dracones: defecerūt oculi eoz qđa nō
erat herba. Si iniquitates nre respon
derint nobis: dñe fac ꝓter nomē tuū:
quoniā multe sunt auersiones nre. Ti
bi peccauim⁹ expectatio isrl - saluator
noster i tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra:
et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir va
gus: et fortis qui non potest saluare?
Tu aūt in nobis es dñe: z nomē tuū in
uocatū ē sup nos: ne derelinquas nos.

Hec dicit dominꝰ ꝓplo huic qui dilexit
mouere pedes suos z non quieuit: et
domino nō placuit. ſſūc recordabit
iniquitatū eoz: et visitabit peccata eo
rum. Et dixit dñs ad me. ſſoli orare
pro ꝓplo isto in bonū. Cum ieiunauerint nō exaudiā preces eoz: z si obtulerit
holocaustomata et victimas nō suscipiam ea: quoniā gladio et fame z pe
ste ego cōsumā eos. Et dixi. A a a do
mine deus. Prophete dicūt eis. ſſon
videbitis gladiū et fames non erit in
vobis: sed pacem veram dabit vobis
in loco isto. Et dixit dominꝰ ad me.
Falso prophete vaticinātur in nomine meo. ſſon misi eos: et non precepi
eis: neq; locutus sum ad eos. Visionē
mendacē et divinationē fraudulentā
et seductionē cordis sui prophetant
vobis. Idcirco hec dicit dñs de ꝓphe
tis qui ꝓphetāt in nōie meo quos ego
non misi: dicentes gladius et fames
non erit i terra hac. In gladio z fame
cōsumentē prophete illi: et ꝓplꝰ quibus
propheтāt erūt ꝓiecti in vijs ihrlm a
pre fame z gladio: z nō erit qui sepeliat eos ipsi z vxores eoz filij et filie eoz:
et effundā sup eos malū suū. Et dices
ad eos verbum istud. Deducāt oculi
mei lacrimā p nocte et die et non taceant: quoniā cōtritione magna cōtrita est virgo filia ꝓplꝰ mei: plaga pessima vehemēter. Si egressus fuero ad a
gros ecce occisi gladio: et si introiero i ciuitatē ecce attenuati fame. Propheta nāq; z sacerdos abierūt in terrā
quam ignorabāt. ſſunquid ꝓiciens
abiecisti iudā: aut hyon abominata ē
anima tua? Quare ergo percussisti nos
ita: ut nulla sit sanitas? Expectauim⁹
pacem et nō est bonū: et tempus curationis: et ecce turbatio. Cognouim⁹

domine impietates nās: iniquitates
patrū nostroz quia peccauimus tibi.
ſſe des nos in obprobrium ꝓpter no
men tuū: neq; facias nobis contumeliā. Soli; glorie tue recordare: ne irri
tum facias fed⁹ tuū nobiscū. ſſūquid
sunt i vanitatibz gētiū q pluāt: aut celi pollūt dare ymbres nisi tu voluerit?
ſſōne tu es dñs dē nr quē expectauim⁹? Tu enī fecisti oīa hec. xv

Et dixit dñs ad me. Si steterint
moyses et samuel coram me: nō
est anima mea ad ꝓplm istū. Eice illos
a facie mea: et egrediant. Qđ si dixerint
ad te quo egrediemur: dices ad eos.
Hec dicit dñs. Qui ad mortē ad mor
tem: et qui ad gladiū ad gladiū: z qui
ad famem ad famem: et qui ad capti
uitatem ad captiuitatem. Et visitabo
sup eos quatuor species dicit dominꝰ.
Gladiū ad occisionē - et canes ad la
candū: z volatilia celi z bestias terre
ad deuorandū z dissipandū: z dabo
eos in feruorem vniuersis regnis terre
propter manassen filium ezechie regis
iuda sup oīibus que fecit in ihrlm.
Quis enim miserebit tui ihrlm?
Aut quis cōtristabitur pro te?
Aut quis ibit ad rogandū pro pace
tua? Tu reliquisti me dicit dñs: retror
sum abisti. Et extendā manū meā sup
te: z interficiā te. Lassatus rogans. Et
dispergam eos ventilabro i portis terre.
Interfeci z dissipabo ꝓplm meū: z tamē
a vijs suis nō sunt reuersi. Multiplicate sunt michi vidue eius: sup harenam maris. Induxi eis sup matrem
adolescentis vastatorem meridie: misi
sup ciuitates repēte terrorē. Infirmata est q peperit septem: defecit anima ei
us. Occidit ei sol cum adhuc esset dies: confusa est z erubuit. Et reliquos
eius in gladiū dabo in conspectu inimicoz eoz ait dominꝰ. Ve michi
mater mea. Quare genuisti me virū
rixe: virū discordie in vniuersa terra?
ſſō fenerauī: nec fenerauit michi quis
q. Omnes maledicūt michi dicit dñs.
Si nō reliquiē tue i bonū: si nō occurrerit tibi in tempore afflictionis: et in
tempore tribulationis aduersum inimicum. ſſunquid federabitur ferrū ferro
ab aquilone et es? Diuitias tuas et
thesauros tuos in direptionem dabo
gratis in oīibus peccatis tuis: et in
oīibus terminis tuis. Et adducam
inimicos tuos de terra quā nescis: qa
ignis succensus est in furore meo: z su
per vos ardebit. Tu scis domine: recordare mei z visita me: et tuere me ab his
qui persequūt me. ſſoli in patientia tua suscipere me. Scito quoniā sustinui
pro te obprobrium. Inuenti sunt sermones tui: et comedi eos. Et factum
est michi verbū tuū in gaudiū et in leticiam cordis mei: quoniā inuocatū est
nomen tuū sup me - dominꝰ deꝰ exercituū. ſſō sedi in cōcilio ludentiū: z glo
riatus sum a facie manus tue. Solus
sedebam: quoniā cōminatione repleti
me. Quare factus ē dolor meꝰ perpetuꝰ
et plaga mea desperabilis? Renuit curari. Facta est michi quasi mendacū
aqua infidelium. Propter hoc hec di
cit dominꝰ. Si conuerteris cōuertam
te - et ante faciē meā stabis: et si separaueris pciosum a vili - ſſi os meū eris.
Cōuertent ipi ad te: et tu nō conuerteris ad eos. Et dabo te ꝓplo huic in mu
rum reum forteum: et bellabūt aduersum te et non preualebunt: quia ego
tecum sum ut saluem te et eruam te dicit dñs. Et liberabo te de manu pessimoꝝ: z redimā te de manu fortiū. xvj

Et factum est verbū dñi ad me dicens. ſNon accipies uxorem: et non erunt tibi filij et filie in loco isto. Quia hec dicit dominꝰ sup filios et filias qui generant in loco isto: et sup matres eoꝝ que genuerūt eos: et sup patres eoꝝ de quoꝝ stirpe sunt nati in terra hac. ſMortibus egrotationū morientur. ſNon plangent et nō sepelientur: in sterquilinio sup facie terre erunt. Et gladio z fame cōsumentur: et erit cadauer eoꝝ in escam volatilibꝫ celi et bestijs terre. Hec enī dicit dñs. ſNe ingrediaris domū cōuiuij: neq; vadas ad plangendū: neq; consoleris eos quia abstuli pacem meam a pplo isto dicit dñs: misericordiā et miserationes. Et morientur grandes z parui in terra ista: non sepelient neq; plangentur: z non se incident neq; caluicium fiet pro eis. Et nō frangent inter eos lugentū panem ad consolandū sup mortuo: et nō dabūt eis potū ad consolandū sup patre suo et matre. Et domum cōuiuij nō ingrediaris ut sedeas cum eis z comedas et bibas: quia hec dicit dominus exercituū deus isrl. Ecce ego auferā de loco isto in oculis vestris et i diebꝫ vestris vocem gaudij et vocem letitie: vocem sponsi et vocē sponse. Et cū annūciaueris pplo huic omnia verba hec et dixerūt tibi: quare locut⁹ est dñs sup nos omne malum grāde istud: que nostra iniquitas et quod peccatū nostrū qđ peccauimus domino deo nr̄o: dices ad eos. Quia dereliquerūt me patres vestri ait dñs: et abierunt post deos alienos z seruierunt eis: z adorauerūt eos: z me dereliquerūt z legem meā nō custodierunt. Sed et vos peius operati estis ꝙ patres vestri. Ecce enī ābulat vnusquisq; post prauitatē cordis sui mali: ut me non audiat. Et eiciā vos de terra hac in terrā quā ignoratis vos et patres vestri: z seruietis ibi diis alienis die ac nocte q̄ nō dabūt vobis requiē. Propterea ecce dies venient dicit dominꝰ: et nō dicetur ultra viuit dominꝰ qui eduxit filios israhel de terra egipti: sed viuit dominꝰ qui eduxit filios isrl de terra aquilonis: z de vniuersis terris ad aquas eieci illos: z reducam eos i terrā suā quā dedi patribus eoꝝ. Ecce ego mittā piscatores multos dicit dominus: z piscabūtur eos. Et post hec mittam eis multos venatores z venabuntur eos de omni mōte z de omni colle z de cauernis petraꝝ: quia oculi mei sup oēs vias eoꝝ. ſNon sūt abscondite a facie mea: z non fuit occultata iniquitas eoꝝ ab oculis meis. Et reddā primū duplices iniquitates et peccata eoꝝ: quia cōtaminauerūt terram meā in morticinis ydoloꝝ suoꝝ: et abominationibꝫ suis implerunt hereditatem meā. Dominꝰ fortitudo mea z robur meū: z refugiū meū i die tribulationis. Ad te gentes venīēt ab extremis terre z dicent. Vere mendacia polluerūt patres nostri: vanitatem q̄ eis nō pfuit. ſNunquid faciet sibi homo deos? Et ipi nō sunt dii. Ideo ecce ego ostendā eis per vicem hanc: ostendā eis manū meā z virtutē meā: et sciēt quia nomē michi dñs. xvij

Peccatū iude scriptū est stilo ferreo in vngue adamantino: exaratū sup latitudinē cordis eoꝝ: et in cornibus aratri eoꝝ. Cum recordati fuerint filij eoꝝ aras suas z lucos suos ligna rumꝫ frondentiū i mōtibus excelsis sacrificantes in agro: fortitudinē tuā et oēs thesauros tuos i direptionē

dabo: excelsa tua ꝓpter peccata in vniuersis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua quā dedi tibi: et seruire te faciā inimicis tuis i terra quā ignoras. Quoniā ignē succendisti in furore meo: usq; in eternū ardebit. Hec dicit dñs. maledictus homo q̄ cōfidit in homine: et ponit carnē brachium suū: et a dño recedit cor ei⁹. Erit enim quasi myrice in deserto: z non videbit cum venerit bonū: sed habitabit i siccitate in deserto in terra salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir q̄ confidit in dño: et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignū qđ transplantatur sup aquas: qđ ad humorē mittit radices suas: z nō timebit cū venerit estus. Et erit folium eius viride: et in tempore siccitatis non erit sollicitum: nec aliquando desinet facere fructum. Prauū est cor hominis et inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego dominꝰ scrutans cor z probans renes: qui do vnicuiq; iuxta viā suā: et iuxta fructū adinuentionū suarū. Perdix fouit q̄ nō peperit. Fecit diuitias z nō in iudicio. In dimidio dierū suoꝝ derelinquet eas: et in nouissimo suo erit insipiēs. Solium glorie alitudinis a principio: locus sanctificationis nostre expectatio israhel. Domine oēs qui te derelinquunt cōfundentē: recedētes a te in terra scribent: quoniā dereliquerūt venā aquaꝝ viuentiū dñm. Sana me dñe et sanabor: saluū me fac z saluus ero: quoniā laus mea tu es. Ecce ipi dicūt ad me. Vbi est verbū dñi? Veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem sequens: et diē hominis nō desideraui. Tu scis qđ egressum est de labijs meis: rectum in conspectu tuo fuit. ſNon sis michi tu formidini: spes mea tu in die afflictionis. Cōfundātur qui me persequūt et non confundar ego: pauēt illi: z non pauem ego. Induc sup eos diē afflictionis: z duplici contritione contere eos. Hec dicit dominꝰ ad me. Vade z sta in porta filioꝝ pplī tui per quā ingrediūtur reges iuda: et egrediuntur: et in cūctis portis hierusalem: z dices ad eos. Audite verbū dñi reges iuda: et oēs iudea vniuersi habitatores hierusalē: q̄ ingredimini ꝑ portas istas. Hec dicit dominꝰ. Custodite animas vras: z nolite portare pondera in die sabbati: nec inferatis ꝑ portas hierusalē: z nolite eicere onera de domibus vrīs in die sabbati et oē opus nō facietis. Sanctificate diē sabbati sicut precepi patribus vrīs. Et nō audierūt nec inclinauerūt aurem suā: sed indurauerūt ceruicem suā ne audirent me: z ne acciperent disciplinā. Et erit si audieritis me dicit dominꝰ: ut nō inferatis onera per portas ciuitatis huius in die sabbati z si sanctificaueritis diē sabbati ne faciatis in ea oē opus: ingredient ꝑ portas ciuitatis huius reges z principes sedentes sup solium dauid: z ascendentes in curribus et equis ipi et principes eoꝝ viri iuda z habitatores hierusalē: z habitabitur ciuitas hec in sempiternū. Et venīēt de ciuitatibus iuda in circuitu hierusalem et de terra beniamin et de campestribus et de montuosis et ab austro portantes holocaustum et victimam et sacrificiū et thus: et inferent oblationem in domum domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diē sabbati et ne portetis onus et ne inferatis per portas hierusalē in die sabbati: succendam ignē i portis eius et deuorabit domos hierusalē: z nō extinguet. xvij

Verbū qđ factū ēst ad ihēremiā a dño dicens. Surge ⁊ descende in domum figuli: et ibi audies verba mea. Et descendi ī domū figuli: ⁊ ecce ipse faciebat opus sup rotā: et dissipatum est vas qđ ipe faciebat e luto manibus suis. Cōuersusq; fecit illud vas alterū: sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbū dñi ad me dicens. Nūquid sicut figulus iste nō potero vobis facere dom⁹ israhel ait dominꝰ? Ecce sicut lutū in manibus figuli: sic vos dom⁹ israhel in manu mea. Repente loquar aduersum gentem et aduersus regnū: ut tradāt ⁊ detruā ⁊ dissypdam illud. Si pēnitentiam egerit gens illa a malo suo qđ locutus sum aduersus eam: agā et ego pēnitentiā sup malo qđ cogitaui ut facerem ei: et subito loquar de gēte ⁊ regno: ut edificem et plantem illud. Si fecerit malū in oculis meis ut non audiat vocem meā: pēnitentiā agam sup bono qđ locutus sum ut faceret ei. Nunc ergo dic viro iuda et habitatori ihrusalē dicens. Hec dicit dñs. Ecce ego fingo contra vos malū: ⁊ cogito cōtra vos cogitatiōnē. Reuertat̄ unusquisq; a via sua mala: ⁊ dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerūt. Desperauimus. Post cogitationes nr̄as ibimꝰ: ⁊ unusquisq; pauitatē cordis sui mali faciemꝰ. Ideo hec dicit dñs. Interrogate gēs. Quis audiuit talia horribilia: q̄ fecit nimis virgo israhel Nūquid deficiet de petra agei nix libani: aut euelli pollūt aque erūpentes frigide et defluēs? Quia oblitꝰ ē mei populus meus: frustra libāt et impingent in vijs suis: et in semitis seculi: ut ambularent p eas in itinere nō trito: ut fieret terra eorū in desolationem

et in sibilū sempiternū. Omnis q̄ pterierit per eam obstupescet: et mouebit caput suū. Sicut ventus urens dispgā eos cor̄ inimicis: dorsum et nō faciē ostendā eis in die ydinonis eorū. Et dixerūt. Venite et cogitemꝰ contra ihēremiā cogitationes. Non enī peribit lex a sacerdote: neq; consiliū a sapiēte: nec sermo a pphēta. Venite et percutiamus eū lingua: ⁊ nō attendamus ad vniuersos sermones eius. Attende dñe ad me: ⁊ audi vocem aduersariorū meoz. Nunquid reddit̄ p bono malū: quia foderūt foueā animē mee? Recordare q̄ steti coram in cōspectu tuo ut loquerer pro eis bonū: ⁊ auerterem indignatiōnē tuā ab eis. Propterea da filios eoz ī famē: et deduc eos in manꝰ gladij. Fiant uxores eoz absq; liberis et vidue: et uiri eaz interficiāt morte. Iuuenes eoz confodiāt gladio in pliō: audiatur clamor de domibus eoz. Adduces enim sup eos latronē repente: quia fodert foueam ut caperēt me: ⁊ laqueos absconderūt pedibus meis. Tu aūt dñe scis omne consiliū eoz aduersum me in mortem. Ne propicieris iniquitati eorū: et peccatum eorū a facie tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo: in tēpore furoris tui abutere eis. xix

Hec dicit dñs. Vade ⁊ accipe lagūculā figuli ostē a senioribus pli ⁊ a seniorib⁹ sacerdotū: et egredere ad vallem filioꝝ ennon que ē iuxta introitū porte fictilis: ⁊ pdicabis ibi verba que ego loquor ad te et dices. Audite verbum dñi reges iuda: et habitatores ihrusalē. Hec dicit dominꝰ exercituū deus israhel. Ecce ego inducā afflictionem sup locū istū: ita ut omnis qui audierit illā tinniant aures ei⁹ eo q̄

dereliquerint me: et alienū fecerūt locū istū: et libauerūt in eo dijs alienis q̄s nescierūt ipsi ⁊ patres eoz et reges iuda: et repleuerūt locū istū sanguine innocentū: ⁊ edificauerūt excelsa thalim ad comburendos filios suos ignī holocaustū que non pcepi: nec locutꝰ sum nec ascenderūt in cor meū. Propterea ecce dies venient dicit dñs: ⁊ non vocabitur amplius locus iste thopher ⁊ vallis filij ennon: sed vallis occisionis. Et dissipabo cōsiliū iuda et ihrusalē in loco isto: et subuertā eos gladio in conspectu inimicoz suoꝝ et in manu quereniū animas eoz: et dabo cadauera eoz escas volatilibz celi ⁊ bestijs terre. ⁊ ponā ciuitatem hanc in stupore ⁊ in sibilū. Omnis qui pterierit per eam obstupescet: et sibilabit sup vniuersa plaga eius. Et cibabo eos carnibz filioz suoz ⁊ carnibus filiaz suaz: et unusquisq; carnē amici sui comedet ī obsidione et in angustia in qua concludent eos inimici eoz: et qui querūt animas eoz. Et conteres lagunculā in oculis viroz qui ibūt tecū: ⁊ dices ad eos. Hec dicit dñs exercituū. Sic conteram pplm istū ⁊ ciuitatem istā sicut conteritꝰ vas figuli qđ nō potest ultra instaurari. Et in thopher sepelient: eo q̄ nō sit alius locus ad sepeliendū. Sic faciā loco huic ait dñs ⁊ habitatoribus ei⁹: ut ponā ciuitatem istam sicut thopher. Et erūt domꝰ ihrusalē et domꝰ regū iuda sicut locꝰ thopher immūde: omnes domꝰ in quaz domibus sacrificauerūt omni militie celi: ⁊ libauerūt libamina dijs alienis. Venit aūt ihēremias de thopher quo miserat eum dñs ad pphandū: ⁊ stetit in atrio domꝰ dñi: ⁊ dixit ad omnē plm. Hec dicit dñs exercituū deꝰ isrl.

Ecce ego inducam sup ciuitatem hanc et sup omnes urbes eiꝰ vniuersa mala que locutus sum aduersum eam: quoniam indurauerunt ceruicem suā ut nō audirēt sermones meos. xx

Et audiuit phallur filius emmer sacerdos qui cōstitutꝰ erat princeps in domo dñi ihēremiā pphantem sermones istos: ⁊ percussit phallur ihēremiā pphā: et misit eū in neruū qđ erat in porta beniamin superiorī in domo dñi. Cūq; illuxisset ī crastinū eduxit phallur ihēremiam de neruo: et dixit ad eū ihēremias. Nō phallur vocauit dominꝰ nomē tuū sed pauorem undiq; : quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in pauorem et omnes amicos tuos ⁊ corruent gladio inimicoz suoꝝ: ⁊ oculi tui videbūt. Et omnē iudā dabo in manu regis babilonis: ⁊ traduet eos ī babilonē: et percutiet eos gladio. Et dabo vniuersam substantiam ciuitatis huiꝰ: ⁊ omnē laborem eiꝰ omneq; pciū et cunctos thesauros regū iuda dabo in manu inimicoꝝ eoz: et diripient eos et tollent: et ducēt in babilonē. Tu aūt phallur et omnes habitatores domꝰ tue ibitis in captiuitatem: et ī babilonē venies ⁊ ibi morieris: ibiq; sepelieris tu et omnes amici tui quibus pphetasti mendaciū. Seduxisti me dñe ⁊ seductus sum: fortior me fuisti et ēualuisti. Factus sum in derisum tota die. Omnes subsannabant me quia iam olim loquor vociferās: iniquitatē et vastitatē clamito. Et factꝰ ē michi sermo dñi in opprobriū et ī derisū tota die. Et dixi. Nō recordabor eius: neq; loquar ultra ī nomine illius. Et factus est ī corde meo quasi ignis exestuans: claususq; in ossibus meis: ⁊ defeci ferre nō sustinēs. Audiui

tum cõtumelias multoꝝ et terrorem
in circuitu ꝙsequimini ⁊ ꝙsequamur
eum: ab oĩbus viris qui erãt pacifi-
ci mei ⁊ custodientes latus meum. Si
quo modo decipiatur ⁊ ꝓualeamꝰ ad-
uersus eũ: et consequamur ultionem
ex eo. Dominꝰ aũt mecũ est quasi bel-
lator fortis: idcirco qui ꝙsequũtur me
cadent et infirmi erunt et confundent
uehementer: quia non intellexerũt ob-
probriũ sempiternũ qđ nunq̃ delebit.
Et tu dñe exercituũ ꝓbator iusti qui vi-
des renes ⁊ cor: videã quelo ultionem
tuã ex eis. Tibi enim reuelaui causam
meã. Cantate dño laudate dñm: qꝛa
liberauit aiam pauperis de manu
malorꝝ. ℣Maledicta dies in qua natꝰ
sum: dies i qua peperit me mater mea
non sit benedicta. ℣Maledictus vir q̃
annũciauit patri meo dicens natus
est tibi puer masculus: ⁊ quasi gaudio
letificauit eũ. Sit homo ille ut sunt
ciuitates quas subuertit dñs: et non
penituit eum. ℣Audiat clamorem ma-
ne et ululatũ i tempore meridiano: qꝛa
non me interfecit a vulua ut fieret mi-
chi mater mea sepulcrũ: et vulua eius
cõceptꝰ eternꝰ. Quare de vulua egressꝰ
sum ut viderẽ laborẽ ⁊ dolorẽ: et consu-
merentur i cõfusione dies mei: xxj

Verbũ qđ factũ est ad ieremiam
a dño: quãdo misit ad eũ rex se-
dechias phasshur filiũ melchie ⁊ sopho-
niam filiũ maasie sacerdotem dicens.
Interroga pro nobis dominũ: quia
nabuchodonosor rex babilonis pre-
liatur aduersus nos: si forte faciat
dominus nobiscũ scdm omnia mira-
bilia sua et recedat a nobis. Et dixit
ieremias ad eos. Sic dicetis sedechie.
Hec dicit dñs dꝰ israhel. Ecce ego con-
uertã vasa belli que in manibus vñs
sunt et quibus vos pugnatis aduer-
sum regem babilonis et caldeos qui
obsident vos i circuitu muroꝝ: ⁊ con-
gregabo ea in medio ciuitatis huiꝰ.
et debellabo ego vos in manu extenta
et in brachio forti ⁊ in furore ⁊ in indi-
gnatione ⁊ in ira grandi: et percutiam
habitatores ciuitatis huiꝰ. Homines
et bestie pestilencia magna morientur.
Et post hec ait dñs. Dabo sedechiam
regem iuda ⁊ seruos eius ⁊ ꝓplm eius
et qui derelicti sunt i hac ciuitate a pe-
ste et gladio et fame in manu nabucho-
donosor regis babilonis et in manu
inimicoꝝ eoꝝ et in manu querentiũ a-
iam eoꝝ: ⁊ percutiet eos in ore gladii:
et non miserebitur. Et ad ꝓplm hunc dices. Hec
dicit dominꝰ. Ecce ego do coram vobis
viã vite et viam mortis. Qui habita-
uerit in vrbe hac morietur gladio et
fame et peste: qui aũt egressus fuerit et
transfugerit ad caldeos qui obsident
vos viuet: et erit ei anima sua quasi
spoliũ. Posui enim faciẽ meã sup ciui-
tatem hanc in malũ et non in bonũ
ait dñs. In manu regis babilonis da-
bitur: ⁊ exuret eam igni et domũ regis
iuda. Audite verbũ dñi dom⁹ dauid.
Hec dicit dñs. Iudicate mane iudiciũ
et eruite vi oppressum de manu calu-
niantis: ne forte egrediatur ut ignis
indignatio mea et succendat eã et nõ sit
qui extinguat: ꝓpter malicias studioꝝ
vestroꝝ. Ecce ego ad te habitatricem
vallis solide atq̃ campestris ait domi-
nus: qui dicitis quis percutiet nos
et quis ingredietur domus nostras:
et visitabo super vos iuxta fructum
studioꝝ vestroꝝ dicit dominꝰ: et ince-
ndam ignem in saltu eius et deuo-
rabit omnia in circuitu eius. xxij

Hec dicit dominꝰ. Descende i do-
mum regis iude: et loqueris ibi
verbum hoc ⁊ dices. Audi verbũ dñi
rex iudã qui sedes sup soliũ dauid: tu
et serui tui ⁊ ꝓplus tuus qui ingredimi-
ni per portas istas. Hec dicit dominꝰ.
Facite iudiciũ et iustitiã et liberate vi
oppressum de manu calumniatoris:
et aduenã et pupillũ et viduã nolite
contristare neq; opprimatis iniquꝫ: ⁊
sanguinẽ innocentem ne effundatis
in loco isto. Si enim facientes feceritis
verbũ istud: ingredient̃ per portas do-
mus huiꝰ regis sedentes de genere da-
uid super thronũ eius: et ascendentes
curribus et equis: ipse et serui et ꝓplus e-
orũ. Qđ si nõ audieritis verbũ hec: in
memetipo iuraui dicit dñs: quia in
solitudinẽ erit domus hec. Quia hec
dicit dñs sup domũ regis iuda. Ga-
laad tu michi caput libani. Si non
posuero te solitudinẽ: vrbes inhabi-
tabiles. Et sanctificabo sup te interfi-
cientem virũ et arma eius: et succident
electas cedros tuas et ꝓcipitabũt in i-
gnem: et ꝓtransibũt gentes multe per
ciuitatem hãc et dicet vnusquisq; ꝓxi-
mo suo. Quare fecit dominꝰ ciuita-
ti huic grandi? Et respondebũt. Eo q̃
reliquerint pactũ dñi dei sui: ⁊ adora-
uerint deos alienos: et seruierint illis.
Nolite flere mortuũ: neq; lugeatis su-
per eũ fletu. Plangite eũ qui egreditur:
quia non reuertetur vltra: nec videbit
terram nativitatis sue. Quia hec dicit
dñs ad sellũ filiũ iosie regẽ iuda q̃ re-
gnauit pro iosia patre suo q̃ egressus
est de loco isto. Sed nõ reuertetur huc am-
plius: sed in loco ad quẽ transtulerũt eũ
ibi morietur: ⁊ terrã istam nõ videbit
amplius. Ve qui edificat domũ suã i
iniustitia: ⁊ cenacula sua nõ i iudicio.
Amicũ suũ opprimet frustra: et merce-
dem non reddet ei. Qui dicit edificabo
michi domũ latam et cenacula spacio-
sa: qui aperit sibi fenestras et facit la-
quearia cedrina: pingitq; sinopide.
Numquid regnabis: quoniã conferis
te cedro? Pater tuꝰ nũquid nõ comedit et bibit et fecit iudiciũ et iustitiã:
tũc ei bene erat ei? Iudicauit causam
pauperis et egeni in bonũ suũ. Nunquid non ideo: quia cognouit me di-
cit dñs? Tui vero oculi ⁊ cor ad auariciam et ad sanguinẽ innocentẽ fundendum et ad calumniã: et ad curã malã
operis. Propterea hec dicit dñs ad ioachim filiũ iosie regem iuda. Nõ plã-
gent eũ ve frater et ve soror: nõ conce-
pabũt ei ve dñe et ve inclite. Sepultu-
ra asini sepelietur: putrefact⁹ ⁊ ꝓiect⁹
extra portas ierusalẽ. Ascende liba-
num et clama: et in basan da vocem
tuã ⁊ clama ad transeũtes: quia con-
triti sunt omnes amatores tui. Locutꝰ
sum ad te in abundantia tua: dixisti
non audiam. Hec est via mea ab ado-
lescentia tua: quia non audisti vocem
meam. Omnes pastores tuos pascet
uentus: ⁊ amatores tui in captiuitatẽ
ibunt. Et tunc cõfunderis ⁊ erubesces
ab omni malicia tua: que sedes in li-
bano et nidificas in cedris. Quomõ
cõgemuisti cum venerint tibi dolores
quasi dolores parturientis? Viuo e-
go dicit dñs: quia si fuerit iechonias
filius ioakim regis iuda anulus in
manu dextera mea inde euellam eum.
Et dabo te i manu querentiũ aiam
tuã et in manu quoꝝ tu formidas fa-
ciem: et in manu nabuchodonosor
regis babilonis: et i manus caldeoꝝ.
Et mittam te et matrẽ tuã que genuit
te in terrã alienã in qua nati nõ estis:

ibiq morieminī. Et in terram ad quā ipſi leuāt aiam ſuā ut reūtant illuc: nō reuertent. ſſūquid vas fictile aut̄ conteritū vir iſte iechonias? ſſumquid vas abiect̄ omni voluptate? Quare abiecti ſunt ipſi et ſemen eius: et proiecti i terrā quā ignorauerūt? Terra terra terra audi ſermonem dñi. Hec dicit dñs. Scribe virū iſtū ſterilem: virū qui in diebz ſuis nō ꝓſperabit. ſſec enī erit de ſemine ei⁹ vir q̄ ſedeat ſup ſoliū dauid: z potestatē habeat ultra i iuda. xxiij

Ue pastoribz: qui diſpdunt z dilacerant gregem paſcue mee dicit dñs. Ideo hec dicit dñs deus iſrahel ad pastores qui paſcunt ꝓplm meum. Vos diſpſiſtis gregem meū z eiecistis eos: z non viſitaſtis eos. Ecce ego viſitabo ſup vos malicię ſtudiorū vrōz aīt dñs. Et ego congregabo reliquias gregis mei de oīibus terris ad quas eiecero eos illuc: z rōuertā eos ad ruras ſua z creſcēt z multiplicabūtur: z ſuſcitabo ſup eos pastores z paſcēt eos. ſſō formidabūt vltra et nō pauebūt: z nullus loquerē⁊ numero dicit dñs. Ecce dies veniūt dicit dñs: z ſuſcitabo dauid germen iuſtū et regnabit rex et ſapiens erit: et faciet iudiciū z iuſticiā in terra. In diebus illis ſaluabitur iuda: z iſrahel habitabit confidenter. Et hoc eſt nomē q̄ vocabūt eū: dominus iuſtus noſter. Propter hoc ecce dies veniūt dicit dominus: et non dicent vltra viuit dominus q̄ eduxit filios iſrahel de terra egipti. Sed viuit dominus q̄ eduxit et adduxit ſemē dom⁹ iſrl de terra aquilonis et de cūctis trīs ad ās eiecerā eos illuc: et habitabunt in terra ſua. Ad ꝓphetas. Contrit̄ eſt cor meū in medio mei: cōtremuerunt omnia oſſa mea. Factus ſum quaſi vir ebrius: et quaſi homo madidus a vino a facie domini et a facie verborum ſanctoz eius: quia adulteriis repleta eſt terra: quia a facie maledictionis luxit terra: arefacta ſunt arua deſerti. Factus eſt curſus eoz malus: et fortitudo eorū diſſimilis. Prophetanq; z ſacerdos polluti ſunt: z in domo mea inuenī malū eoz ait dominus. Idcirco via eorū erit quaſi lubricū in tenebris: impellent enīm et corruent in ea. Adducam enī ſup eos mala: annū viſitationis eoz ait dñs. Et in ꝓphetis ſamarie vidi fatuitatem: z ꝓphetabant in baal: et decipiebāt ꝓplm meū iſrahel. Et in ꝓphetis ieruſalē vidi ſimilitudinem adulterantiū et iter mendacij: z confortauerūt manus pessimorum: ut non rōuerteretur vnuſquiſq; a malicia ſua. Facti ſunt michi omnes ut sodoma: et habitatores eius ſicut gomorra. Propterea hec dicit dñs exercituū ad ꝓphetas. Ecce ego cibabo eos absinthio: z potabo eos felle. A ꝓphetis enī ieruſalem egreſſa eſt pollutio ſup omnē terram. Hec dicit dominus exercituū. Nolite audire verba ꝓphetarum qui prophetāt vobis z decipiūt vos. Visionē cordis ſui loquunt: non de ore domini. Dicūt hiis q̄ blaſphemant me locutus eſt dominus: pax erit vobis: et omni qui ambulat in prauitate cordis ſui dixerunt: non veniet ſup vos malū. Quis enī aſſitit in conſilio dñi: z vidit et audiuit ſermonem eius? Quis rōſiderauit verbū illius et audiuit? Ecce turbo dominice indignationis egredietur: z tempeſtas erūpens ſup caput impioz veniet. Non reuertetur furor dñi uſq; dum faciat: z uſq; dū cōpleat cogitationē cordis ſui. In nouiſſimis diebus intelligetis rōſilium

eius. Non mittebā ꝓpheras et ipſi currebant: non loquebar ad eos: et ipſi prophetabāt. Si ſteriſſent in conſilio meo et nota feciſſent verba mea ꝓplo meo: auertiſſem vniq; eos a via ſua mala z cogitationibus ſuis pessimis. Puſquid deus e vicino ego ſum dicit dñs: et non deus de longe? Si occultabitur vir in abſcōditis? Et ego nō videbo eū dicit dñs? ſſūquid nō celū et terrā ego impleo dicit dñs? Audiui que dixerūt ꝓphete: ꝓpheтantes in nomine meo mendaciū atq; dicētes. Somniaui: somniaui. Vſq; quo iſtud erit in corde ꝓphetaz vaticinantiū mēdaciū: z prophetāntiū ſeductiones cordis ſui? Qui volūt facere ut obliuiſcat ꝓplus me⁹ populus mei ſicut obliti ſunt patres eorū nois mei propter baal. Propheta qui habet ſomniū narret ſomniū: et qui habet ſermonē meū loquat̄ ſermonē meum vere. Quid paleis ad triticū dicit dñs? ſſūquid non verba mea ſunt quaſi ignis ait dñs: et quaſi malleus conterens petrā? Propterea ecce ego ad prophetas ait dñs: q̄ furant verba mea vnuſquiſq; a ꝓximo ſuo. Ecce ego ad prophetas ait dñs qui aſſumūt linguas ſuas: z aiūt dicit dñs. Ecce ego ad prophetas ſomniantes mēdaciū dicit dñs: qui narrauerūt ea et ſeduxerunt ꝓplm meū in mendacio ſuo et in miraculis ſuis cū ego nō miſiſſē eos nec mandaſſem eis: q̄ nichil ꝓfuerūt ꝓplo huic dicit dñs. Si igitur interrogauerit te ꝓplus iſte vel ꝓphet̄ aut ſacerdos dicens: q̄ eſt onus dñi: dices ad eos. Vt quid vobis onus? Proiiciā quippe vos dicit dominus: et ꝓphetā et ſacerdos et ꝓplus qui dixit onus dñi: visitabo ſup virū illū et ſup domū ei⁹. Hec dicetis vnuſquiſq; ad ꝓximum z ad fratrem ſuū. Quid reſpōdit dñs? Et quid locut⁹ eſt dominus? Et onus domini vltra non memorabitur: q̄a onus erit vnicuiq; ſmo ſuus. Et pverſitis verba dei viuentis: dñi exercituum dei noſtri. Hec dices ad ꝓphetam. Quid reſpōdit tibi dominus: z q̄d locutus eſt dominus? Si aūt onus domini dixeris: ꝓpter hoc hec dicit dominus. Quia dixiſtis ſermonē iſtū onus domini: z miſi ad vos dicēs. nolite dicere onus domini: ꝓpterea ecce ego tollā vos portans. z derelinquam vos z ciuitatē quā dedi vobis z pribz vīis a facie mea: et dabo vos i opprobriū ſempiternū: et i ignominiā eternā q̄ nūq; obliuione delebit. xxiij

Ostendit michi dominus: z ecce duo calathi pleni ficis poſiti ante templum dñi: poſtq; tranſtulit nabuchodonoſor rex babilonis iechoniā filiū ioakim regem iuda z principes eius z fabrum z inclusorem de ieruſalē z adduxit eos in babilonē. Calathus unus ficus bonas habebat nimis: ut ſolent ficus eſſe ꝓmi temporis. Et calathus unus ficus habebat malas nimis: que comedi nō poterāt eo q̄ eſſet male. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides ieremia? Et dixi. ficus bonas. bonas valde: z malas. malas valde: q̄ comedi nō poſſunt eo q̄ ſint male. Et factū eſt verbū dñi ad me dicens. Hec dicit dominus deus iſrahel. Sicut ficus hec bone ſic cognoſcā tranſmigrationē iuda quā emiſi de loco iſto in terrā caldeoz in bonū: et ponā oculos meos ſup eos ad placādū. Et reducā eos in terram hanc: z edificabo eos et nō deſtruā: et plantabo eos et non euellam: et dabo

eis ror ut faciant me quia ego sum dominus. Et cum michi in ipm: et ego ero eis in deū: quia reuertentur ad me in toto corde suo. Et sicut fic? ptime que comedi nō pfūit eo ip sint male: hec dicit dominꝰ sic dabo sedechiam regem iuda et principes eius et reliq̄s de ierusalē qui remanserūt in urbe hac: et qui habitant in terra egipti. Et dabo eos in vexationē afflictionemq; omnibus regnis terre: in opprobriū et in parabolā et in querimoniā et in maledictionē in uniuersis locis ad quas ejecero eos: et mittā in eis gladiū fame et pestem donec cōsumātur de terra quā dedi eis et patribus eorum. xxv

Verbū qđ factū ē ad ieremiā de omni pplo iude in anno quarto ioakim filij iosie regis iuda: ipe ē annus primus nabuchodonosor regis babilonis. Et locutus est ieremias propheta ad omnē pplm iuda et ad uniuersos habitatores ierusalē dicēs. A tercio decimo āno iosie filij āmon regis iuda usq; ad diem hanc iste est tercius et uiginti annus: factū est verbum dñi ad me: et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens et non audistis. Et misit dominꝰ ad vos omnes seruos suos pphetas consurgens diluculo mittensq; et non audistis: neq; inclinastis aures vestras ut audiretis cum diceret. Reuertimini unusquisq; a via sua mala et a pessimis cogitationibus vestris: et habitabitis in terra quā dedit dñs vobis et patribus vestris a seculo et usq; in seculum. Et nolite ire post deos alienos ut seruiatis eis adoretisq; eos: neq; me ad iracundiam prouocetis in operibus manuū vestrarū: et non affligam vos. Et non audistis me dicit dominꝰ: ut me ad iracundiam prouocaretis in operibus manuū vestrarū in malū vestrū. Propterea hec dicit dñs exercituū. Pro eo qđ non audistis verba mea: ecce ego mittam et assumā uniuersas cognationes aquilonis ait dñs et nabuchodonosor regē babilonis seruū meū et adducā eos super terrā istā et super habitatores eius et super omnes nationes que in circuitu eius sunt: et interficā eos et ponam eos in stuporem et in sibilū et in solitudines sempiternas. Perdamq; ex eis vocem gaudij et vocem letitie: vocem sponsi et vocem sponse: vocem mole et lumē lucerne. Et erit uniuersa terra eius in solitudinē et in stuporem: et seruient omnes gentes iste regi babilonis septuaginta annis. Cumq; impleti fuerint anni septuaginta visitabo super regem babilonis et super gentem illā dicit dñs iniquitatem eoꝝ: et super terrā caldeoꝝ: et ponā illā in solitudines sempiternas. Et adducā super terrā illā omnia verba mea que locutꝰ sum contra eam: omne qđ scriptū est in libro ista. quecūq; pphetauit ieremias adversum omnes gentes: quia seruierūt eis cū eisent gētes multe et reges magni. Et reddā eis sēm opera eoꝝ: et secundū facta manuū suarū. Quia sic dicit dñs exercituū deus israhel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea: et pinabis de illo cūctis gentibus ad quas ego mittam te et bibent: et turbabunt et insanient a facie gladij quē ego mittam inter eos. Et accepi calicē de manu dñi et pinaui cūctis gentibus ad quas misit me dñs: ierusalē et ciuitatibus iude et regibus eius et principibus eius ut darem eos in solitudinem et in stuporem et in sibilū et in maledictionē sicut ē dies ista: et pharaonī regi egipti et seruis eius et principibus eius et omni pplo eius: et uniuersis generaliter mixtis regibus terre ausitidis et cūctis regibus terre philistiim et ascalonis et gaze et accaroni et reliquiis azoti: ydumee et moab et filijs āmon et cūctis regibus tyri et uniuersis regibus sydonis et regibus ire insularū q̄ sunt trans mare: et dedan et theman et buz et uniuersis q̄ attonsi sūt in comam et cūctis regibus arabie et cūctis regibus occidētis q̄ habitāt in deserto: et cūctis regibus zambri et cunctis regibus elam et cūctis regibus medoꝝ et cūctis q̄ regibus aquilonis de prope et delonge: unicuiq; cōtra fratrē suū: et omnibus regnis terre que super faciē eius sunt. Et rex sesach bibet post eos. Et dices ad eos. Hec dicit dñs exercituū deus israhel. Bibite et inebriamini: et vomite et cadite: neq; surgatis a facie gladij quē ego mittā inter vos. Cumq; noluerint accipere calicem de manu tua ut bibāt: dices ad eos. Hec dicit dominꝰ exercituū. Bibentes bibetis. Quia ecce in ciuitate in qua invocatū ē nomē meū ego incipio affligere: et vos quasi innocentes et immunes eritis? Non eritis immunes. Gladiū enī ego voco sup omnes habitatores terre: dicit dñs exercituū. Et tu prophetabis ad eos omnia verba hec: et dices ad illos. Dominus de excelso rugiet: et de habitaculo sācto suo dabit vocem suā. Rugiens rugiet sup decorem suū. Celeuma ipsi calcantiū connectur aduersus omnes habitatores terre. Peruenit sonus usq; ad extrema terre: quia iudicium dño cū gētibus. Iudicat ipe cū omni carne. Impios tradidi gladio dicit dñs. Hec dicit dñs exercituū. Ecce afflictio egredietur de gēte in gentem: et turbo magnus egredietur de summitatibus terre: et erunt interfecti dñi in die illa a summo terre usq; ad summū eius. Non plangent: et nō colligent neq; sepelient: in sterquilinio sup faciē terre iacebūt. Vlulate pastores et clamate: et aspergite vos cinere q primates gregis: quia cōpleti sunt dies vestri ut interficiamini: et dissipationes vestre: et rapietis quasi vasa pciosa. Et peribit fuga a pastoribus: et saltatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastoꝝ et vlulatus optimatum gregis: q̄a vastauit dñs pascua eoꝝ: et cōticuerūt aruis pacis a facie ire furoris dñi. Dereliquit ipsi leo umbraculum suū: facta est terra eorum in desolationem a facie ire columbe: et a facie ire furoris domini. xxvj

In principio regni ioakim filij iosie regis iuda factū ē verbū istud a dño dicens. Hec dicit dñs. Sta in atrio domus dñi: et loqueris ad omnes ciuitates iuda de quibs venīūt ut adorēt in domo dñi uniuersos sermones: q̄s ego mandaui tibi ut loquaris ad eos. Noli subtrahere verbū: si forte audiāt et conuertant unusquisq; a via sua mala: et peniteat me mali qđ cogito facere eis pter malitiā studioꝝ eorū. Et dices ad eos. Hec dicit dñs. Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quā dedi vobis ut audiatis sermonē seruoꝝ meoꝝ pphetarū quos ego misi ad vos de nocte cōsurgens et dirigēs et nō audistis: dabo domū istā sicut silo: et urbē hāc dabo in maledictionē cūctis gētibus terre. Et audierūt sacerdotes et pphete et omnis pplus ieremiam loquentem verba hec in domo domini. Cumq; complesset ieremias loquens omnia que pceperat ei dominꝰ

ut loquerer ad uniuersum ꝓplm: apprehenderũt eũ sacerdotes et ꝓphe et oĩus ꝓplus dicens. Mꝛte moriaꝛ. Quare prophetauit in noĩe dñi dicens: sicut silo erit domus hec. et urbs ista desolabitur eo q̃ nõ sit habitator? Et congregatus est omnis ꝓplus aduersus ieremiã i domo dñi. Et audierũt principes iuda uerba hec: et ascenderũt de domo regis in domũ dñi: et sederũt in introitu ꝑte domus dñi noue. Et locuti sunt sacerdotes et ꝓphe ad prĩcipes et ad omnẽ ꝓplm dicentes. Judicium mortis est viro huic: quia ꝓphetauit aduersus ciuitatem istam sicut audistis auribus vestris. Et ait ieremias ad oĩes principes et ad uniuersum ꝓplm dicens. Dñs misit me ut ꝓpheta rem ad domũ istã et ad ciuitatẽ hanc oĩia verba que audistis. Nunc ergo bonas facite vias vestras et studia vestra: et audite vocem dñi dei vestri: et penitebit dñm mali q̃ locut? est aduersum vos. Ego aũt ecce in manibz vestris sum: facite michi q̃ bonũ et rectũ est in oculis vestris. Verũtamen sciote et cognoscite: si occidentes me sanguinẽ innocentem dederis contra vosmetipos: et contra ciuitatem istã et habitatores eius. In veritate enĩ misit me dñs ad vos: ut loquerer i auribus vestris omnia verba hec. Et dixerunt principes et oĩus ꝓplus ad sacerdotes et ad ꝓphetas. Non ẽ viro huic iudiciũ mortis: qꝛa in noĩe dñi dei nostri locut? est ad nos. Surrexerũt ergo viri de senioribus terre: et dixerunt ad omnẽ cetũ ꝓplm loquẽtes. Michеas de moraschin fuit ꝓpheta i diebz ezechie regis iuda: et ait ad omnẽ ꝓplm iude dicens. Hec dicit dñs exercituũ. Sion quasi ager arabitur: et ierusalem in

aceruũ lapidũ erit: et mons domus in excelsa siluaꝝ. Numquid morte condemnauit eũ ezechias rex iuda et oĩus iuda? Numquid nõ timuerũt dominũ et deprecati sũt faciẽ dñi: et penituit dñm mali q̃ locut? fuerat aduersum eos? Itaq; non faciam? malũ grãde cõtra animas nꝛas. Fuit quoq; vir ꝓphetãs in noĩe dñi urias filius semei de cariathiarim: et ꝓphetauit aduersus ciuitatem istã et aduersus terrã hanc iuxta omnia verba ieremie. Et audiuit rex ioakim et oĩes potentes et prĩcipes eius verba hec: et quesiuit rex interficere eũ. Et audiuit urias et timuit: fugit q; et ingressus est egiptũ. Et misit rex ioakim viros in egiptum helnathan filiũ achobor et viros cũ eo in egiptũ. Et eduxerũt uriam de egipto: et adduxerũt eum ad regem ioakim et percussit eum gladio: et iecit cadauer eius in sepulcris vulgi ignobilis. Igitur manus archan filij saphan fuit cum ieremia ut non traderetur in manus populi et interficerent eum. xxvij

In principio regni ioakim filij iosie regis iuda factũ est verbũ istud ad ieremiã a dño dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula et cathenas et pones eos in collo tuo: et mittes eas ad regem edom et ad regẽ moab et ad regem filiorũ ammon et ad regem tyri et ad regem sydonis in manu nũciorũ q̃ venerunt ierusalẽ ad sedechiam regẽ iuda: et pcipies eis ut ad dños suos loquant. Hec dicit dñs exercituũ deus isrl. Hec dicetis ad dños vros. Ego feci terrã et hominẽ et iumẽta que sunt sup facie terre in fortitudine mea magna et in brachio meo extento: et dedi eã cui placuit in oculis meis. Et nũc itaq; ego dedi omnes terras istas in

manu nabuchodonosor regis babilonis serui mei: insup et bestias agri dedi ei ut seruiãt illi: et seruient ei oĩes gẽtes et filio ei? et filio filij ei? donec veniat tẽpus terre ei? et ipsi?. Et seruiẽt ei gentes multe et reges magni: gens autem et regnũ q̃ non seruierit nabuchodonosor regi babilonis et quecunq; nõ curuauerit collũ suum sub iugo regis babilonis in gladio et in fame et in peste visitabo sup gentem illã ait dñs: donec cõsumã eos in manu eius. Vos ergo nolite audire ꝓphetas vrõs et diuinos et somniatores et augures et maleficos qui dicũt vobis nõ seruietis regi babilonis: quia mendacium ꝓphetãt vobis ut longe faciãt vos de terra vestra: et eiciãt vos et pereatis. Porro gens q̃ subiecerit cervicem suã sub iugo regis babilonis et seruierit ei et dimittã eã in terra sua dicit dñs: et colet eam et habitabit in ea. Et ad sedechiam regem iuda locut? sum secundũ oĩa verba hec dicens. Subicite colla vestra sub iugo regis babilonis: et seruite ei et ꝓlo eius: et vivetis. Quare morieminí tu et populus tuus gladio fame et peste: sicut locutus est dñs ad gentem que seruire noluerit regi babilonis? Nolite audire verba prophetarũ dicentiũ vobis nõ seruietis regi babilonis: quia mendacium ipsi loquunt vobis. Quia non misi eos ait dñs: et ipsi ꝓphetant in noĩe meo mendaciter: ut eiciam vos et pereatis tam vos q̃ ꝓphete qui vaticinant vobis. Et ad sacerdotes et ad ꝓplm istũ locut? sum dicens. Hec dicit dominꝰ. Nolite audire verba ꝓphetaꝝ vestroꝝ qui ꝓphetãt vobis dicentes: ecce vasa domini reuertent de babilone nũc cito. Mendaciũ enĩ ꝓphetãt vobis. Nolite

rego audire eos: sed seruite regi babilonis ut vivatis. Quare datur hec ciuitas in solitudinẽ? Et si ꝓphete sunt et est verbũ dñi in eis occurrãt dño exercituũ: ut non veniãt vasa que derelicta fuerant in domo dñi et in domo regis iuda et in ierusalẽ in babilonẽ. Quia hec dicit dñs exercituũ ad columnas et ad mare et ad bases et ad reliqua vasoꝝ que manserũt in ciuitate hac: que non tulit nabuchodonosor rex babilonis cũ trãsmigraret iechoniam filiũ ioachim regem iuda de ierusalem in babilonẽ et oĩes optimates iuda et ierusalẽ. Quia hec dicit dñs exercituũ deus isrl ad vasa que derelicta sunt in domo dñi et in domo regis iuda et ierusalẽ. In babilonẽ transferẽtur: et ibi erũt usq; ad diẽ visitationis sue dicit dominus. Et asferri faciam ea et restituã in locũ istũ. xxviij

Et factũ est in ãno illo i principio regni sedechie regis iuda in ãno quarto in mense quinto: dixit ad me ananias filius azur ꝓpheta de gabaon in domo dñi coram sacerdotibz et omni ꝓplo dicens. Hec dicit dñs exercituũ deus israhel. Contriui iugũ regis babilonis. Adhuc duo anni dierũ: et ego referri faciã ad locũ istũ oĩia vasa dñi que tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto: et transtulit ea in babilonẽ. Et ieconiam filiũ ioakim regem iuda et omnẽ trãsmigrationẽ iude qui ingressi sunt in babilonẽ ego cõuertã ad locũ istũ ait dñs. Contrami enim iugũ regis babilonis. Et dixit ieremias ꝓpheta ad ananiam ꝓphetam i oculis sacerdotũ et i oculis oĩus ꝓpli qui stabat in domo dñi: et ait ieremias propheta. Amen. Sic faciat dñs. Suscitet dñs verba tua que

prophetastri: ut referant vasa ī domū
dñi: et omnis trāsmigratio de babilo-
ne ad locū istū. Verūtamē audi verbū
hoc qđ ego loquor in auribus tuis: z
in auribus uniūsi pplī. Prophete q fue-
runt āte me et te ab initio et pheraue-
runt sup terras multas z sup regna de
ſilio z de afflictione et de fame: phera
q vaticinat? ē pacem cū venerit verbū
eius: sciētur phēta quē misit dñs?
in veritate. Et tulit ananias pphēa
rathenam de collo ieremie pphete: et
cōfregit eam. Et ait ananias in cōspe-
ctu omnis pplī dicens. Hec dicit dñs?.
Sic cōfringā iugū nabuchodonosor
regis babilonis post duos annos di-
erū de collo omnīū gentium. Et abijt
ieremias pphēa in viam suā. Et fa-
ctum est verbū dñi ad ieremiā postq̄
cōfregit ananias pphēa rathenā de
collo ieremie pphete dicens. Vade: z
dices ananie. Hec dicit dominus. La-
thenas ligneas cōtriuisti et facies p ei?
cathenas ferreas: quia hec dicit dñs
exercituū deus israhel. Jugū ferreū po-
sui sup collū cūctar gentiū istarū ut ser-
uiant nabuchodonosor regi babilo-
nis: et seruient ei: insup et bestias terre
dedi ei. Et dixit ieremias pphēa ad
ananiā pphetam. Audi ananias. Nō
misit te dominus: et tu confidere fe-
cisti populū istum in mendacio. Ideir-
co hec dicit dominus. Ecce ego mit-
tam te a facie terre. Hoc anno morie-
ris. Addiuersum enim dominum locu-
tus es. Et mortuus est ananias pro-
pheta in āno illo mēse septio. xxix

Et hec sunt verba libri quē misit
ieremias de ierusalem ad reli-
quias seniox translmigrationis et ad
sacerdotes et ad pphetas et ad omnē
pplm quē traduxerat nabuchodonosor
de ierusalē in babilonē: postq̄ egres-
sus est iechonias rex z dña et eunuchi
et principes iuda et ierusalē et faber
et inclusor de ierusalem in manu ela-
sa filij saphan et gamalie filij helchie
quos misit sedechias rex iuda ad na-
buchodonosor regem babilonis in ba-
bilonē: dicens. Hec dicit dñs exercituū
deus israhel omnī trāsmigrationi quā
transtuli de ierusalē i babilonē. Edi-
ficate domos et habitate: et plantate
ortos et comedite fructū eox. Accipite
uxores z generate filios z filias: z date
filijs vris uxores et filias vras viris
date: et pariāt filios et filias: et multipli-
cabimini ibi z nolite esse pauci numero:
et quite pacē ciuitatis ad quā trans-
migrare vos fec et orate pro ea ad do-
minū: qa in pace illi? erit pax vobis.
Hec dicit dñs exercituū deꝰ isrl. Nō vos
seducāt prophete vestri qui sunt in me-
dio vestrū z diuini vestri: et ne attendā-
tis ad somnia vestra que vos somnia-
tis quia falso ipi pheraut vobis in
nomine meo: z nō misi eos dicit dñs.
Quia hec dicit dñs. Cum repleti
fuerint in babilone septuaginta anni vi-
sitabo vos z suscitabo sup vos verbū
meū bonū: ut reducā vos ad locū istū.
Ego enim scio cogitationes q̄s cogito
sup vos ait dñs · cogitationes pacis
et nō afflictionis ut det vobis finē z
patientiā: z invocabitis me z veniet? et
orabitis me et ego exaudiā vos: que-
retis me z invenietis. Cum quesieritis
me in toto corde vestro: inueniar a vo-
bis ait dñs. Et reducā captiuitatem
vestrā: et cōgregabo vos de vniuersis
gentibz z de cūctis locis ad que ejecti
vos dicit dñs. Et reuertere vos faciā de
loco ad quē translmigrare vos fec: ea
dixistis. Suscitauit nobis dominus

propheras in babilone. Quia hec di-
cit dñs ad regem q̄ sedet sup solīū da-
uid z ad omnē pplm habitatorem ur-
bis hui?: ad fratres vestros qui non
sunt egressi vobiscū in trāsmigratiōnē.
Hec dicit dñs exercituū. Ecce mittā in
eos gladiū et famē et pestem: et ponā
eos quasi ficus malas q̄ comedi non
possunt eo q̄ pessime sunt: et sequar
eos in gladio et in fame et in pestilen-
tia. Et dabo eos in vexationē vniuer-
sis regnis terre in maledictionem z in
stuporem z in sibilū z in opprobrium
cūctis gentibz ad quas ego ejeci eos:
eo q̄ non audierint verba mea dicit
dñs que misi ad eos per seruos meos
propheras de nocte cōsurgens et mit-
tens: et non auditis dicit dñs. Vos
ergo audite verbū dñi omnis trāsmi-
gratio quā emisi de ierusalē in babi-
lonē. Hec dicit dñs exercituū deus isrl
ad achab filiū cholie z ad sedechiā filī-
um maasie qui pheraut vobis ī no-
mine meo mendaciter. Ecce ego tradā
eos in manus nabuchodonosor re-
gis babilonis: et percutiet eos ī oculis
vestris. Et assumetur ex eis maledictio
omni trāsmigrationi iude que est ī ba-
bilone dicētū. Ponat te dominꝰ sicut
sedechiam z sicut achab quos frixit rex
babilonis in igne: pro eo q̄ fecerint
stultitiam in israhel et mechati sunt in
uxores amicorū suorū: et locuti sunt
verbū in nomine meo mendaciter qđ
non mādaui eis. Ego sum iudex et te-
stis dicit dñs. Et ad semeiā neelami-
tem dices. Hec dicit dñs exercituū deus
israhel. Pro eo q̄ misisti in nōie meo
libros ad omnē pplm qui ē in ierlm
et ad sophoniā filiū maasie sacerdotē
et ad vniuersos sacerdotes dicens: do-
minus dedit te sacerdotem p̄ ioiade
sacerdote ut sis dux in domo domini
sup omnē virū arreptitiū z pheranē
ut mittas eum in nerui et in carcerem.
Et nūc quare non increpasti ieremi-
am anathotiten qui pheraī vobis?
Quia sup hoc misit in babilonem ad
nos dicens. Longū ē: edificate domos
et habitate: et plātate ortos z comedi-
te fructus eox. Legit ergo sophonias
sacerdos librū istū in auribs ieremie
prophete. Et factum est verbū dñi ad
ieremiam dicens. Mitte ad omnem
trāsmigrationē dicens. Hec dicit dñs
ad semeiā neelamiten. Pro eo q̄ pro-
pheranit vobis semeias et ego nō mi-
si eū: z fecit vos cōfidere in mendacio:
idcirco hec dicit dñs. Ecce ego visita-
bo sup semeiam neelamiten z super se-
men eius. Nō erit ei vir sedens ī medio
pplī hui?: et non videbit bonū qđ ego
facia pplo meo ait dñs: quia p̄uarica-
tionē locut? ē aduersus dñm. xxx

Hor verbū qđ factū est ad ieremi-
am a dño dicens. Hec dicit do-
minus deus israhel dicens. Scribe tibi
omnia verba que locutus sum ad te in
libro. Ecce enī dies veniūt dicit dñs: z
cōuertā conuersionē pplī mei israhel et
iuda ait dñs: et cōuertā eos ad terrā
quā dedi patribz eox et possidebūt eā.
Et hec verba que locut? est dñs ad isrl
et iudā: quoniā hec dicit dñs. Vocem
terroris audiuim?: timoris: z nō ē pax.
Interrogate z videte si generat mascu-
lus. Quare ergo vidi omnis viri ma-
nus supra lumbū suū quasi parturi-
entis? Et cōuerse sunt vniuerse facies in
auruginē. Ve quia magna dies illa
nec est similis ei?: tempusq̄ tribulationis
est iacob: et ex ipo saluabitur. Et erit:
in die illa ait dñs exercituū conteram
iugū eius de collo tuo: z vincula eius

dirumpã. Et nõ dñabunt ei amplius alieni: sed seruient dño deo suo: et dauid regi suo quẽ suscitabo. Tu ergo ne timeas serue meus iacob ait dñs: neq; paueas israhel: qa ecce ego saluabo te de terra longinqua et semẽ tuũ de terra captiuitatis eoꝝ. Et reuertẽs iacob et quiescet: et dunctis affluet bonis: et non erit quẽ formidet: quoniã tecũ ego sũ ait dñs ut saluẽ te. Faciã tñ consumationẽ in cũctis gentibus ĩ quibus dispsi te: te aũt non faciã in cõsumationem: sed castigabo te ĩ iudicio ut nõ tibi videaris innoxius: quia hec dicit dñs. Insanabilis fractura tua: pessima plaga tua. Non ẽ qui iudicet iudiciũ tuũ: ad alligandã curationem tuã utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt tui: teq; non quærent. Plaga tñ inimici percussi te: castigatione crudeli. Propter multitudinẽ iniquitatis tue dura facta sunt peccata tua. Quid clamas sup cõtritione tua? Insanabilis est dolor tuus. Propter multitudinẽ iniquitatis tue ⁊ dura peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes qui comedũt te deuorabunt: et uniuersi hostes tui in captiuitatẽ ducent. Et omnes qui te vastant vastabũtur: cunctosq; ꝓdatores tuos dabo in ꝓdam. Obducã tñ cicatricem tibi: et a vulneribus tuis sanabo te dicit dñs. Quia electam vocauerũt te syon: hec est que non habebat requirentem. Hec dicit dñs. Ecce ego cõuertam cõuersionẽ tabernaculoꝝ iacob: ⁊ tabis eius miserebor. Et ædificabit ciuitas i excelso suo: et templũ iuxta ordinẽ suũ fundabit. Et egredietur de eis laus vocesq; ludentiũ: ⁊ multiplicabo eos ⁊ nõ minuent: et glorificabo eos et nõ attenuabunt: et erunt filij eoꝝ sicut a principio: ⁊ cœtus eorũ coram me ymanebit. Et visitabo aduersum omnes qui tribulant eos: et erit dux eius ex eo ⁊ princeps de medio eoꝝ ꝓdibit. Et applicabo eũ: et accedet ad me. Quis enim iste est qui applicet cor suũ: ut appropinquet michi ait dñs? Et eritis michi in ꝑplm: ⁊ ego ero vobis in deũ. Ecce turbo dñi furor egredietur: procella ruens in capite impiorũ cõquiescet. Non auertet ira indignationis dñi: donec faciat et cõpleat cogitationẽ cordis sui. In nouissimo dierum intelligetis ea.

XXX

In tempore illo dicit dñs ero deus uniuersis cognationibus israel: et ipsi erũt michi in ꝑplm. Hec dicit dominꝰ. Inuenit gratiã in deserto ꝑplus qui remanserat gladio. Vadet ad requiẽ suã israhel. Longe dñs apparuit michi. Et in caritate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserãs. Rursumq; ædificabo te: et ædificaberis virgo israhel. Adhuc ornaberis tympanis tuis: ⁊ egredieris in choro ludentiũ. Adhuc plãtabis vineas in mõtibus samarie. Plantabũt plantantes: et donec tempus veniat non vindemiabunt: quia erit dies in qua clamabũt custodes in mõte ephraim. Surgite et ascendamus in syon ad dominũ deũ nostrũ: quia hec dicit dñs. Exultate i lætitia iacob: et hinnite contra caput gentiũ: plonate et canite: et dicite. Salua dñe ꝑplm tuũ reliquias israhel. Ecce ego adducã eos de terra aquilonis: ⁊ congregabo eos ab extremis terre: inter quos erit cæcus ⁊ claudus et pregnãs et pariẽs simul. cœtus magnus reuertentiũ huc. In fletu venient: et in ꝓcibus reducã eos. Et adducam eos per torrentes aquaꝝ in via rectã et nõ impingẽt in ea: qa factus sum israheli pater: et ephraim primogenitus meus ẽ.

Audite verbũ dñi gẽtes: ⁊ annũciate in insulis que procul sunt: ⁊ dicite. Qui dispsit israhel cõgregabit eũ: ⁊ custodiet eum sicut pastor gregẽ suũ. Redimet enim dñs iacob: ⁊ liberabit eũ de manu potentioris. Et venient ⁊ laudabũt in mõte syon: ⁊ cõfluent ad bona dñi sup frumento ⁊ vino ⁊ oleo ⁊ fetu pecorum et armentoꝝ: erit q; anima eorũ qsi ortus irriguus: et ultra non esurient. Tũc lætabit virgo in choro: iuuenes et senes simul. Et cõuertã luctũ eoꝝ in gaudiũ: ⁊ cõsolabor eos: ⁊ letificabo a dolore suo. Et inebriabo animã sacerdotũ pinguedine: ⁊ ꝑplus meus bonis meis adimplebit ait dñs. Hec dicit dñs. Vox in excelso audita est lamentationis luctus ⁊ fletus: rachel plorantis filios suos: ⁊ noluit consolari super eis: quia non sunt. Hec dicit dñs. Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis: quia est merces operi tuo ait dñs. Et reuertent de terra inimici: et est spes nouissimis tuis ait dominꝰ: et reuertent filij tui ad terminos suos. Audiens audiui ephraim tãlmigrãtem. Castigasti me dñe: et eruditus sum qsi iuuenculus indomitꝰ. Cõuerte me ⁊ reuertar: quia tu dñs deꝰ meus. Postq; enim cõuertisti me egi penitentiam: ⁊ postq; ostendisti michi femur meũ. Cõfusus sum ⁊ erubui: quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee. Bñ filius honorabilis michi ephraim: ñ puer delicatꝰ: quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea sup eũ: miserãs miserabor eius ait dñs. Statue tibi speculã: pone tibi amaritudines. Dirige cor tuũ in viã rectã: in qua ambulasti. Reuertere virgo israhel: reuertere ad ciuitates tuas istas. Vsq; quo delicijs dissolueris filia vaga? Quia creauit dñs nouũ sup terrã: fœmina circũdabit virũ. Hec dicit dñs exercituũ deus israhel. Adhuc dicent verbum istud in terra iuda et in urbibus eius: cũ cõuertero captiuitatem eoꝝ. Benedicat tibi dominꝰ pulcritudo iustitie mons sanctus. Et habitabunt in eo iudas et omnes ciuitates eius simul agricole ⁊ minãtes greges: quia inebriaui animã lassam: ⁊ omnẽ animã esurientem saturaui. Ideo quasi de somno surrexi ⁊ vidi: et somnus meus dulcis michi. Ecce dies venient dicit dñs: ⁊ seminabo domũ iuda ⁊ domũ israhel semine hominis et semine iumentoꝝ. Et erit sicut vigilaui sup eos ut euellerem et demolirer et dissiparem et dispderem et affligerem: sic vigilabo sup eos ut ædificem et plantem ait dominus. In diebus illis non dicent vltra. patres comederũt vuam acerbam et dentes filioꝝ obstupuerũt: sed unusquisq; in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comederit vuam acerbam: obstupescent dentes eius. Ecce dies veniũt dicit dñs. et feriam domui israhel et domui iuda fedus nouũ. Non secundũ pactũ qđ pepigi cũ patribus eorũ in die qua apprehendi manu eoꝝ ut educerem eos de terra egypti: pactũ qđ irritum fecerunt ⁊ ego dominatus sum eoꝝ dicit dominꝰ: sed hoc erit pactũ qđ feriã cũ domo israhel. Post dies illos dicit dñs dabo legem meã in visceribus eoꝝ: ⁊ in corde eoꝝ scribã ea: et ero eis in deũ: et ipsi erũt michi ĩ ꝑplm. Et nõ docebit ultra vir ꝓximũ suũ: ⁊ vir fratrem suum dicens: cognosce dñm. Omnes enim cognoscent me a minimo eorũ usq; ad maximũ ait dñs: quia ꝓpitiabor iniquitati eoꝝ ⁊ peccati eoꝝ nõ ero memor

amplius. Hec dicit dñs qui dat solem
in lumine diei ordinē lune z stellarū i
lumine noctis: q turbat mare z sonāt
fluctus eius: dñs exercituū nomen illi.
Si defecerint leges iste coram me dicit
dñs: tunc z semen isrl deficiet ut non
sit gēs coram me cūctis diebz. Hec dicit
dñs. Si mensurari poterint celi sursū
et inuestigari fundamenta terre deor-
sum: z ego abiciā uniuersum semē isrl
propter omnia que fecerūt dicit dñs.
Ecce dies uenient dicit dñs: z edifica-
bit ciuitas dño a turre ananehel usq;
ad portam āguli. Et exibit ultra nor-
ma mensure in cōspectu eius sup collē
gareb: z circuibit goatha z omnē val-
lem cadaueruū z cineres z uniuersam re-
gionē montis usq; ad torrentē cedron
et usq; ad angulū porte equorū orien-
talis. Sanctū dñi non euellet: et non
destruetur ultra in eternū. xxxij

Verbū qđ factū est ad ieremiam
a dño in anno decimo sedechie
regis iuda: ipe est annus octauus de-
cimus nabuchodonosor. Tunc exerci-
tus regis babilonis obsidebat ihrlm:
et ieremias pheta erat clausus in a-
trio carceris q erat in domo regis iude
Clauserat enī eū sedechias rex iude di-
cens. Quare uaticinaris dicens hec
dicit dominꝰ: ecce ego dabo ciuitatem
istam in manus regis babilonis z ca-
piet eā: et sedechias rex iuda nō effugi-
et de manu caldeoꝝ sed tradetur i ma-
nus regis babilonis: z loquetur os e-
ius cū ore illius z oculi eius oculos il-
lius uidebūt: z in babilonem ducet se-
dechiam et ibi erit donec uisitem eum
ait dñs: si aūt dimicaueritis aduersū
caldeos nichil psperū habebitis? Et
dixit ieremias. Factū est uerbū dñi ad
me dicens. Ecce ananehel filius sellū
patruelis tuus uenit ad te dicēs. Eme
tibi agrū meū qui est in anathot. Tibi
enim competit ex puinquitate ut emas.
Et uenit ad me ananehel filiꝰ patruī
mei sm̄ uerbū dñi ad uestibulū carce-
ris: z ait ad me. Pollide agrū meū
qui est in anathot in terra beniamin:
quia tibi competit hereditas z tu pin-
quus es ut possideas. Intellexi auē
qꝫ uerbū dñi esset. Et emi agrū ab ana-
nehel filio patruī mei q̄ē anathot. Et
appēdi ei argentū septē stateres et decē ar-
genteos: z scripsi i libro et signaui: z ad-
hibui testes. Et appēdi argentū i state-
ra: z accepi librū possessionis signatū
et stipulatōnes z rata z signa forinsec⁹.
Et dedi librū possessionis baruch
filio neri filij maasie i oculis ananehel
patruelis mei z in oculis testiū qui scri
pti erāt i libro empcionis: z i oculis o-
mniū iudeoꝝ qui sedebāt in atrio car-
ceris. Et pcepi baruch coram eis dicens.
Hec dicit dñs exercituū deus isrl. Su-
me libros istos: librū empcionis hūc
signatū: z librū hūc qui apertus est: z
pones illos in uase uicticli ut maneā
re possint diebz multis. Hec enī dicit
dñs exercituū deꝰ israhel. Adhuc posse-
dbunt domꝰ et agri z uinee i terra ista.
Et orauī ad dñm postq̄ tradidi librū
possessionis baruch filio neri dicens.
Heu heu heu dñe deꝰ. Ecce tu fecisti ce-
lum et terrā i fortitudine tua magna:
et in brachio tuo extento. Nō erit tibi
difficile omne uerbū q̄ facis misericor-
diam in nubibz: z reddis iniquitatem
patrū in sinū filioꝝ eorū post eos fortis-
sime magne z potēs: dñs exercituū
nomen tibi: magnus i cōsilio et inꝑ-
hensibilis in cogitatu: cui⁹ oculi a-
perti sunt sup oēs uias filioꝝ adam:
ut reddas unicuiq; sm̄ uias suas: z

sm̄ fructū adinuentionū suaꝝ: qui po-
suisti signa et portenta in terra egipti
usq; ad diem hanc z in israhel et i ho-
minibz: et tibi fecisti nomē sicut ē dies
hec. Et eduxisti pplm tuū israhel de ter-
ra egipti in signis et in portentis et in
manu robusta z in brachio extento et
in terrore magno: et dedisti eis terram
hanc quā iurasti patribus eoꝝ ut da-
res eis terrā fluentem lacte z melle: z in-
gressi sunt z possederūt eā. Et nō obe-
dierūt uocī tue et in lege tua non am-
bulauerūt: omnia que mandasti eis
ut facerent non fecerūt: et euenerūt eis
omnia mala hec. Ecce munitiones ex-
tructę sunt aduersum ciuitatem ut ca-
piatur: z urbs data est in manus cal-
deorū qui pliant aduersus eā a facie
gladij z famis z pestilentie: z quecūq;
locutꝰ es acciderūt ut tu ipse cernis. Et
tu dicis mihi dñe deus: eme agrū ar-
gento z adhibe testes: cum urbs data
sit in manꝰ caldeoꝝ? Et factū ē uerbū
dñi ad ieremiā dicens. Ecce ego dñs
deus uniuersę carnis. Numquid mihi
difficile erit omne uerbū? Propterea
hec dicit dñs. Ecce ego tradā ciuitatē
istam in manus caldeoꝝ et in manus
regis babilonis z capiēt eam: et uenie-
ent caldei pliantes aduersum urbem
hanc: z succendēt eā igni z comburent
eam: z domꝰ in quaꝝ domatibus sa-
crificabāt baal z libabant dijs alienis
libamina ad irritandū me. Erāt enī
filij israhel et filij iuda iugiter facientes
malū in oculis meis ab adolescentia
sua: filij israhel q̄ usq; nūc exacerbabāt
me in opere manuū suarū dicit dñs:
quia i furore et i indignatione mea fa-
cta est michi ciuitas hec a die qua edi-
ficauerunt eam usq; ad diē istam qua
auferet de cōspectu meo pter malicā
filioꝝ israhel et filioꝝ iuda quā fecerūt
ad irritandū me ipsi z reges
eoꝝ z principes eoꝝ z sacerdotes z pphe
eoꝝ uiri iuda et habitatores ihrlm. Et
uerterūt ad me tergа et nō facies: cum
docerē eos z erudirem diluculo: z nol-
lent audire ut acciperent disciplinam.
Et posuerūt ydola sua in domo i qua
inuocatū est nomē meū ut pollucrent
eam: z edificauerūt excelsa baal q̄ sunt
in ualle filij ennon ut inicierent filios
suos z filias suas moloch qđ nō mā-
dauī eis nec ascendit in cor meū ut fa-
cerent abominationē hanc: z in pecca-
tum deducerent iudam. Et nunc pter
ista hec dicit dñs deus israhel ad ciui-
tatem hanc: de qua uos dicitis ꝙ tra-
dat in manus regis babilonis i gla-
dio et in fame et in pestе. Ecce ego con-
gregabo eos de uniuersis terris ad qs
eieci eos in furore meo et in ira mea et
in indignatione grādi: et reducā eos
ad locū istū et habitare eos faciā cōfi-
denter: et erūt michi i pplm et ego ero eis
in deū. Et dabo eis cor unū z uiā unā
ut timeāt me uniuersis diebz: et bene
sit eis et filijs eoꝝ post eos. Et feriam
eis pactū sempiternū et nō desinā eis
benefacere: z timorem meum dabo in
corde eoꝝ ut non recedāt a me: et lete-
bor sup eis cū bene eis fecero. Et plan-
tabo eos in terra ista in ueritate in to-
to corde meo et in tota anima mea:
quia hec dicit dñs. Sicut adduxi sup
pplm istū omne malū hoc grande: sic
adducā sup eos omne bonū qđ ego
loquor ad eos. Et possidebunt agri
in terra ista de qua uos dicitis ꝙ de-
serta sit eo ꝙ nō remanserit homo et iu-
mentū: z data sit in manus caldeorū.
Agri ement pecunia et scribētur in li-
bro et imprimetur signum: et testis

adhibetur in terra beniamin et ī circuitu ihrusalē in ciuitatibz iuda et in ciuitatibus mōtanis et in ciuitatibus campestribus et ī ciuitatibus que ad austrum sunt: quia conuertam captiuitatem eoz ait dominus.

Et factū est verbū dñi ad ieremiā ſcdo: cum adhuc clausus esset ī atrio carceris dicens. Hec dicit dñs ꝙ facturus est z formatur illud et paraturus: dñs nomē eius. Clama ad me et exaudiā te: et annūciabo tibi grādia et firma que nescis. Quia hec dicit dñs deꝰ israhel ad domos urbis huius z ad domos regis iuda ꝙ destructe sunt z ad munitiones z gladiū venientiū ut dimicent cū caldeis z impleant eas cadaueribus hominū quos percussi in furore meo et in indignatione mea: absconderis faciē meā a ciuitate hac ꝓpter omnē malitiā eoz. Ecce ego obducā eis cicatricem z sanitatem: z curabo eos: z revelabo eis dēsitatē pacis z veritatis. Et cōuertā cōuersionē iuda et cōuersionē ihrusalem: et edificabo eos sicut a principio: et mundabo eos ab omni iniquitate sua in qua peccauerūt michi: z picius eoz ꝛūctis iniquitatibus eoz in quibz deliquerūt michi z spreuerūt me. Et erunt michi in nomen et in gaudiū et in laudem z in exultationē cūctis gentibus terre que audierint oīa bona que ego facturus sum eis: z pauebūt et turbabūtur in uniuersis locis et in oīa pace quā ego faciā eis. Hec dicit dominꝰ. Adhuc audietur locus iste quē vos dicitis esse desertū eo ꝙ non sit homo z iumentū in ciuitatibz iuda et foris ihrusalē ꝙ desolate sunt absz homine et absz habitatore et absz pecore: vox gaudiꝰ et vox letitie vox sponsi et vox sponse: vox dicentium cōfitemini dño exercituū quoniā bonꝰ dñs: quoniā in eternū misericordia eius: et portantiū victa in domo dñi. Reducam enī conuersionē terre sicut a principio dicit dñs. Hec dicit dñs exercituū. Adhuc erit in loco isto deserto absz homine z absz iumento: et in cunctis ciuitatibz eius habitaculū pastoz accubantiū gregū in ciuitatibus mōtuosis z in ciuitatibz cāpestribus: et ī ciuitatibus que ad austrū sunt et in terra beniamin et in circuitu ihrusalem et ī ciuitatibus iuda: adhuc trāsibūt greges ad manū numerantis ait dominus. Ecce dies veniēt dicit dominus: z suscitabo verbum bonū quod locutꝰ sum ad domū israhel z ad domum iuda. In diebz illis z in tempore illo germinare faciā dauid germē iustitie: z faciet iudiciū et iustitiā ī terra. In diebus illis saluabīt iuda: z israhel habitabit cōfidenter. Et hoc ē nomen qđ vocabūt eū: dñs iustꝰ noster. Quia hec dicit dñs. Non interibit de dauid vir qui sedeat sup thronū domus israhel: z de sacerdotibus z de leuitis non interibit vir a facie mea qui offerat holocaustomata z incendat sacrificiū z cedat victimas omnibus diebus. Et factū est verbū dñi ad ieremiā dicēs. Hec dicit dñs. Si irritū poteſt fieri pactū meū tū die pactū meū ū nocte ut nō sit dies et noz in tp̄e suo: z pactū meū irritū esse poterit cū dauid seruo meo ut nō sit ex eo filiꝰ ꝙ regnet ī throno eius: et leuite z sacerdotes ministri mei. Sicuti enumerari non possunt stelle celi z metiri arene maris: sic multiplicabo semen dauid serui mei: et leuitas ministros meos. Et factū ē verbū dñi ad ieremiā dicēs. Nunqd

non vidisti quid ꝓpls hic locut? sit dicens: due cognationes ꝙs elegerat dñs abiecte sunt: Et ꝓpłm meū despexerunt ꝙ non sit vltra gens coram eis. Hec dicit dñs. Si pactū meū inter diem et noctē et leges celi et terre non posui: equidē et semen iacob et dauid serui mei picia: ut nō assumā de semine eiꝰ principes seminis abraham et ysaac z iacob. Reducam enim cōuersionē eoz: z miserebor eis.

Verbū qđ factū est ad ieremiam a dño: quādo nabuchodonosor rex babilonis z oīs exercitus eiꝰ vniuersaq; regia terre que erant sub potestate manꝰ eiꝰ et oēs ꝓpłi bellabant cōtra ihrlm z cōtra oēs urbes eius dicēs. Hec dicit dñs deus israhel. Vade z loquere ad sedechiam regem iuda: z dices ad eū. Hec dicit dñs. Ecce ego tradam ciuitatem hanc in manus regis babilonis: et succendet eā igni. Et tu nō effugies de manu eius sed cōprehensione capieris z in manu eius traderis: z oculi tui oculos regis babilonis videbunt: z de ore tuo loquetur: et babilonem introibis. Attamen audi verbum dñi sedechia rex iuda. Hec dicit dñs ad te. Sī nō morieris in gladio sed in pace morieris: z sicut cōbustiones patrū tuorū regū priorꝫ qui fuerunt ante te sic cōburent te: et ve dñe plangent te: qꝛa verbū hoc ego locutus sum dicit dñs. Et locutꝰ est ieremias ꝓpheta ad sedechiam regem iuda vniuersa verba hec in ihrlem: z exercitus regis babilonis pugnabat cōtra ihrusalē z cōtra oēs ciuitates iuda que reliquе erāt contra lachis et contra azecha. Hec enī supererant de ciuitatibz iuda urbes munite. Verbū qđ factū ē ad ieremiā a dño: postꝫ pcussit rex sedechias fedus cum omni ꝓplo in ihrusalē ꝓclamans ut dimitteret vnusquisq; seruū suū et vnusquisq; ancillā suā hebreū et hebream liberos: z nequaq; dominaretur eis id est in iudeo z in fratre suo. Audierūt ergo oēs principes et vniuersus ꝓplus ꝙ intrauerāt pactū ut dimitteret vnusquisq; seruū suū et vnusquisq; ancillā suā liberos: et ultra non dominaretur eis. Audierūt igit: z dimiserūt. Et conuersi sunt deinceps z reduxerūt seruos suos et ancillas suas quos dimiserant liberos: z subiugauerūt ī famulos et famulas. Factū ē autē verbū ad ieremiam a dño dicens. Hec dicit dominus deus israhel. Ego pcussi fedus cū patribus vestris: in die qua eduxi eos de terra egipti de domo seruitutis dicēs. Cum completi fuerint septem anni dimittat vnusquisq; fratrem suū hebreum qui venditꝰ est ei: et seruiet tibi sex annis: z dimittes eum a te liberum. Et non audierūt patres vri me: nec inclinauerūt aurem suā. Et conuersi estis vos hodie z fecistis qđ rectū est ī oculis meis ut ꝓclamaretis libertatē unusquisq; ad amicū suū: z iniistis pactū ī conspectu meo in domo in qua inuocatū est nomē meū sup eā. Et reuersi estis et cōmaculastis nomē meū: et reduxistis unusquisq; famulū suū et unusquisq; ancillā suā quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis: et subiugastis eos ut sint vobis seruі et ancille. Propterea hec dicit dñs. Vos nō audistis me: ut ꝓclamaretis libertatem unusquisq; fratri suo et unusquisq; amico suo. Ecce ego ꝓclamo libertatem ait dominꝰ ad gladiū ad pestem et ad famem: et dabo vos in commotionē cunctis regnis terre. Et dabo viros ꝙ preuaricati

fedus meum et nō obſeruauerūt verba
fedꝛis quibus allenſi ſunt i cōſpectu
meo · vitulū quē concideꝛunt in duas
partes ⁊ trāſieꝛūt inter diuiſiones ei⁹
principes iuda et principes iheruſalē
eunuchi ⁊ ſacerdotes et oēs populus teꝛ
re qui tranſieꝛūt inter diuiſiones vitu
li: ⁊ dabo eos in manꝰ inimicoꝝ ſuoꝝ
et i manꝰ quereniū animā eoꝝ: et erit
morticinū eoꝝ i eſcam volatilibꝫ celi
et beſtijs terre. Et ſedechiam regem iu
da et principes eius dabo in manus
inimicoꝝ ſuoꝝ ⁊ in manus querentiū
animas eoꝝ: et in manus exercituū re
gis babilonis qui receſſeꝛūt a vobis.
Ecce ego ꝓpio dicit dñs: ⁊ reducam
eos in ciuitatem hanc et ꝓliabuntur
aduerſum eam: et capiēt eā et incendēt
igni. Et ciuitates iude dabo i ſolitudi
nem: eo ꝙ nō ſit habitator. xxxv

Verbū qđ factū eſt ad iheremiā a
dño in diebus ioakim filij ioſie
regis iuda dicens. Vade ad domū re
chabitaꝝ ⁊ loquere eis: ⁊ introduces e
os in domū dñi in vnā exedꝝ thelauꝝ
roꝝ: ⁊ dabis eis bibere vinū. Et aſſum
pſi iechoniā filiū iheremie filij abſaine
et fratres eius ⁊ omnes filios eiꝰ ⁊ vni
uerſam domū rechabitaꝝ: ⁊ introdu
xi eos in domū dñi ad gazophylaciū
filioꝝ anan filij iezedelie ꝙmiꝝ dei
qđ erat iuxta gazophilaciū principū
ſup thelauꝝ maaſie filij ſellū: qui erat
cuſtos veſtibuli. Et poſui coꝝā filijs
domus rechabitarum ciphos plenos
vino ⁊ calices: ⁊ dixi ad eos. Bibite vi
num. Qui reſponderūt. Non bibem⁹
vinū: quia ionadab filius rechab pa
ter noſter ꝓcepit nobis dicens. Nō bi
beꝛis vinū vos ⁊ filij veſtri uſqꝫ in ſem
piternū. Et domū non edificabitis et
ſemenem non ſeretis et vineas non
plātabitis nec habebitis: ſed in taber
naculis habitabitis cūctis diebꝰ vīs:
ut viuatis diebus multis ſup faciem
terre in qua vos peregrinamini. Vbi
diuim⁹ ergo vocē ionadab filij rechab
patris noſtri in omnibꝰ que ꝓcepit no
bis: ita ut non bibeꝛem⁹ vinū cunctis
diebus nīis nos et mulieres noſtre fi
lij et filie noſtre et non edificaꝛem⁹ do
mos ad habitandū: et vineam et a
grum ⁊ ſemenem nō habuim⁹: ſed ha
bitauim⁹ in tabernaculis: ⁊ obedien
tes fuim⁹ iuxta omnia que ꝓcepit no
bis ionadab pater noſter. Cum aūt
aſcendiſſet nabuchodonoſoꝛ rex babi
lonis ad terā noſtrā diximus. Venite
et ingrediamur i iheruſalem a facie
exercitus caldeoꝝ ⁊ a facie exercit⁹ ſyrie:
⁊ manſim⁹ in iheruſalem. Et factū eſt
verbū dñi ad iheremiā dicens. Hec di
cit dñs exercituū deus iſrahel. Vade ⁊
dic viris iuda ⁊ habitatoribꝰ iheruſa
lem. Nūquid nō recipietis diſciplinā:
ut obediatis verbis meis dicit dñs?
Prevaluerunt ſermones ionadab filij
rechab q̄s ꝓcepit filijs ſuis ut nō bibe
rent vinū: ⁊ nō biberunt uſqꝫ ad diem
hanc: quia obedierunt ꝓcepto patris
ſui. Ego aūt locutus ſum ad vos de
mane cōſurgens ⁊ loquens: ⁊ nō ob
ediſtis michi. Miſiqꝫ ad vos omnes
ſeruos meos ꝓphetas cōſurgens dilu
culo: mittensqꝫ ⁊ dicens. Conuertimini
unuſquiſqꝫ a via ſua peſſima ⁊ bona
facite ſtudia veſtra: ⁊ nolite ſequi deos
alienos neqꝫ colatis eos: ⁊ habitabitis
in terra quā dedi vobis ⁊ patribus ve
ſtris. Et nō inclinaſtis aurem veſtrā:
neqꝫ audiſtis me. Firmauerūt igitur
filij ionadab filij rechab ꝓceptū patris
ſui qđ ꝓceperat eis: ꝓpius autem iſte
nō obediuit michi. Idcirco hec dicit

dominus exercituū deus iſrahel. Ecce
ego adducā ſup iudam ⁊ ſup omnes
habitatoꝛes iheruſalē vniuerſam affli
ctionem quā locutus ſum aduerſum
illos: eo ꝙ locutus ſum ad illos ⁊ nō
audierūt: vocaui illos ⁊ nō reſponde
runt michi. Domui aūt rechabitarū
dixit iheremias. Hec dicit dñs exercitu
um deus iſrahel. Pro eo ꝙ obediſtis
ꝓcepto ionadab patris veſtri et cuſto
diſtis omnia mādata eius et feciſtis
omnia que ꝓcepit vobis: ꝓterea hec
dicit dñs exercituū deus iſrāl. Nō deficꝫ
et vir de ſtirpe ionadab filij rechab ſtās
i cōſpectu meo cūctis diebꝰ. xxxvi

Et factum ē in anno quarto ioa
kim filij ioſie regis iude: factū ē
verbū hoc ad iheremiā a dño dicens.
Tolle volumen libri et ſcribes in eo o
mnia verba que locutus ſum tibi ad
verſus iſrahel et iudam et aduerſum
omnes gentes a die qua locut⁹ ſum
ad te ex diebus ioſie uſqꝫ ad diē hanc:
ſi forte audiente domo iude omne ma
lum quod ego cogito facere eis: reuꝫ
tetur unuſquiſqꝫ a via ſua peſſima: et
propitius ero iniquitati ⁊ peccato eoꝝ.
Vocauit ergo iheremias baruch filiū
nerie: ⁊ ſcripſit baruch ex ore iheremie
omnes ſermones dñi quos locutus
eſt ad eū in volumine libri. Et ꝓcepit
iheremias baruch dicēs. Ego clauſus
ſum: nec valeo ingredi in domum do
mini. Ingredere ergo tu ⁊ lege de volu
mine in quo ſcripſiſti ex ore meo verba
dñi audiente ꝓplo in domo dñi in die
ieiunij: inſuꝫ et audiēte vniuerſo iude
qui veniūt de ciuitatibus ſuis. Leges
eis: ſi forte cadat oratio eoꝝ in cōſpe
ctu dñi et reuertatur unuſquiſqꝫ a via
ſua peſſima: quoniā magnus furor
et indignatio eſt quā locutus eſt dñs
aduerſus ꝓplm hunc. Et fecit baruch
filius nerie iuxta omnia que ꝓceperat
ei iheremias ꝓpheta: legens ex volu
mine ſermones dñi i domo dñi. Factū
eſt aūt in anno quinto ioakim
filie ioſie regis iuda: in menſe nono
ꝓdicauerūt ieiunij in cōſpectu domini
omni ꝓplo in iheruſalē ⁊ vniuerſe mul
titudini que cōfluxerat de ciuitatibus
iuda in iheruſalem. Legitqꝫ baruch ex
volumine ſermones iheremie i domo
dñi in gazophilacio gamarie filij ſa
phan ſcribe in veſtibulo ſuperiori in
introitu porte noue domus dñi: au
diente omni ꝓplo. Cumqꝫ audiſſet mi
cheas filiꝰ gamarie filij ſaphan oēs
ſermones dñi ex libro: deſcendit in do
mum regis ad gazophilacium ſcribe.
Et ecce ibi omnes principes ſedebāt:
eliſama ſcriba et dalaias filius ſemeie
et helnathan filiꝰ achobor et gamari
as filius ſaphan et ſedechias filiꝰ ana
nie ⁊ vniuerſi principes. Et nūcia
uit eis micheas omnia verba: que au
diuit legentem baruch ex volumine i
auribus ꝓpli. Miſerunt itaqꝫ omnes
principes ad baruch iudi filiū nacha
nie filij ſelemie filij chuſi dicēs. Vo
lumen ex quo legiſti audiente ꝓplo ſu
me in manu tua ⁊ veni. Tulit ergo ba
ruch filius nerie volumē i manu ſua:
et venit ad eos. Et dixerūt ad eū. Sede:
et lege hec in auribus noſtris. Et legit
baruch in auribus eoꝝ. Igit cū audiſ
ſent omnia verba · obſtupuerūt unuſ
quiſqꝫ ad ꝓximū ſuū: ⁊ dixerūt ad ba
ruch. Nūciare debem⁹ regi omnes ſer
mones iſtos. Et interrogauerūt eum
dicentes. Indica nobis: quomō ſcri
pſiſti omnes ſermones iſtos ex ore e
ius. Dixit aūt eis baruch. Ex ore ſuo
loquebatur ipſi legens ad me omnes

sermones istos: et ego scribebã in volumine aramento. Et dixerũt principes ad baruch. Vade z abscondere tu et ieremias: et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem i atriũ. Porro volumen cõmendauerunt in gazophilacio eliasame scribe: et nũciauerũt audiente rege omnes sermones. ſſMisitq; rex iudi ut sumeret volumen: qui tollens illud de gazophilacio eliasame scribe legit audiente rege: z vniuersis principibus qui stabant circa regem. Rex aũt sedebat in domo hiemali in mense nono: z posita erat arula corã eo plena prunis. Cumq; legisset iudi tres pagellas uel quatuor scidit illud scalpello scribe et ꝓiecit in ignem qui erat sup arulam: donec consumeret omne volumen ignis qui erat in arula. Et non timuerũt neq; scidерũt vestimẽta sua rex et omnes serui eius: qui audierũt vniuersos sermones istos. Elcenim et nathan z dalaias z gamarias cõtradixerũt regi ne combureret librũ: et nõ audiuit eos. Et ꝓcepit rex ieremiel filio amalech et saraie filio ezrihel et selemie filio abdehel: ut comprehenderẽt baruch scribã z ieremiã pphetã. Abscõdit aũt eos dñs. Et factũ ẽ verbũ dñi ad ieremiã pphetã: postq; cõbusserat rex volumen z sermones qs scripserat baruch ex ore ieremie dicẽs. Rursũ tolle volumẽ aliud: z scribe in eo omnes sermones ꝓores qui erãt in primo volumine qd combussit ioakim rex iuda. Et ad regem ioakim regem iuda dicens. Hec dicit dñs. Tu combussisti volumẽ istud dicẽs. Quare scripsisti in eo annũcians: dicẽs venies veniet rex babilonis: z vastabit terrã hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentũ? Propterea hec dicit dñs de ioakim regem iuda. Nõ erit ex eo qui sedeat sup soliũ dauid: z cadauer eius ꝓiciet ad estum q die et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum z contra semen eius et contra seruos eius iniquitates suas: z adducam sup eos z sup habitatores ierlm et sup viros iuda oẽm malũ qd locutus sũ ad eos: z nõ audierũt. Ieremias aũt tulit volumen aliud z dedit illud baruch filio nerie scribe: q scripsit ex ore ieremie omnes sermones libri qẽ combusserat ioakim rex iuda igni: z insuꝑ additi sũt sermones multo plures qͥ ãtea fuerũt. xxxvij

Et regnauit rex sedechias filꝰ iosie ꝓ iechonia filio ioakim qui cõstituit regem nabuchodonosor rex babilonis i terra iuda: z nõ obediuit ipse z serui eius z ꝑplus terre verbis dñi que locutus est in manu ieremie pphete. Et misit rex sedechias iuchal filium selemie z sophoniam filiũ maasie sacerdotem ad ieremiã pphetam dicens. Ora ꝓ nobis dñm deũ nr̃m. Ieremias aũt libere ambulabat in medio pli. Non enim miserat eũ in custodiã carceris. Igitur egressꝰ pharaonis egressus est de egipto: z audites caldei qui obsidebãt ierlm hujusmodi nuntiũ recessерũt ab ierusalẽ. Et factũ est verbũ dñi ad ieremiam pphetam dicens. Hec dicit dominꝰ deus israhel. Sic dicetis regi iuda q̃ misit vos ad me interrogandum. Et re egressus pharaonis qui egressus ẽ vobis in auxiliũ reuertetur in terram suã in egiptũ: z redient caldei et bellabunt contra ciuitatem hanc: z capient eam et succendent igni. Hec dicit dñs. Nolite decipere animas vestras dicentes euntes abibũt et recedent a nobis caldei: qz nõ abibũt. Sed z si percusseritis omnẽ exercitũ caldeoz q̃ pugnant aduersum vos z derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent et incendent ciuitatem hanc igni. Ergo cũ recessisset exercitus caldeoz ab ierusalẽ ꝓter exercitũ pharaonis egressus est ieremias de ierusalẽ ut iret in terrã beniamin: z diuideret ibi possessionẽ in cõspectu ciuiũ. Cumq; pertransisset ad portã beniamin erat ibi custos porte q vocabat nomine ihezias filius selemie filij ananie: et apprehendit ieremiã pphetã dicẽs. Ad caldeos pfugis. Et respondit ieremias. Falsum est: non fugio ad caldeos. Et non audiuit eum: sed cõprehendit iheziasieremiam: z adduxit eum ad principes. Quãobrem iratꝰ principes contra ieremiã: tulerunt eum miserunt in carcerem qui erat i domo ionathan scribe. Ipse enim prepositꝰ erat super carcerem. Itaq; ingressus est ieremias i domũ laci z in ergastulũ: et sedit ibi ieremias diebus multis. ſſMittens aũt sedechias rex tulit eũ: z interrogauit eum in domo sua absconditus: z dixit. Puralne est sermo a dño? Et dixit ieremias. Est. Et ait. In manꝰ regis babilonis tradẽris. Et dixit ieremias ad regem sedechiam. Quid peccaui tibi z seruis tuis et pplo tuo: quia misisti me in domũ carceris? Vbi sunt pphete vri q̃ pphetabãt vobis z dicebãt: nõ veniet rex babilonis sup vos et super terrã hanc? ſſUr ergo audi obsecro domine mi rex. Valeat deprecatio mea in cõspectu tuo: z ne me remittas in domum ionathe scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias ut raderẽt ieremias in vestibulum carceris: et daretur ei torta quotidie panis ex pistrino donec consumerentur omnes panes de ciuitate. Et mansit ieremias in vestibulo carceris. xxxviij

Audiuit aũt saphatias filiꝰ mathan z ihezelias filiꝰ phassur z iuchal filius selemie et phassur filius melchie sermones quos ieremias loquebatur ad omnẽ plm dicens. Hec dicit dñs. Quicũq; manserit in ciuitate hac morietur gladio et fame et pestе: qui aũt ꝓfugerit ad caldeos viuet: z erit anima eius salua z viuẽs. Hec dicit dñs. Tradendo tradetur ciuitas hec in manu exercitꝰ regis babilonis: et capiet eã. Et dixerũt principes regi. Rogamꝰ ut occidatur homo iste. De industria enim dissoluit manus virorũ bellantiũ qui remanserũt in ciuitate hac et manus vniuersi plm: loquens ad eos vniuersa verba hec. Siquidẽ homo iste non querit pacem plo huic: sed malũ. Et dixit rex sedechias. Ecce ipe in manibz vestris est. Nec enim fas ẽ regem vobis quicq; negare. Tulerunt ergo ieremiã et ꝓiecerũt eũ in lacũ elchie filij amalech: qui erat i vestibulo carceris. Et summiserũt ieremiã in funibus in lacũ: in quo nõ erat aqua sed lutũ. Delcendit itaq; ieremias i lutũ. Audiuit aũt abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis: qꝫ misissent ieremiã in lacũ. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdemelech de domo regis: et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex male fecerũt viri isti omnia quecũq; fecerũt cõtra ieremiã pphetam: mittentes eũ in lacũ ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes vltra in ciuitate. Precepit itaq; rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecũ hinc triginta viros z leua ieremiã pphetam

de lacu antequ moriat. Illūptis ergo abdemelech ethiops eunuchus de domo regis que erat sub cellario: et tulit inde veteres pānos et antiqua que cōputruerāt: et demisit ea ad ieremiam in lacū per funiculos. Dixitq; abdemelech ethiops ad ieremiā qphetā. Pone veteres pānos et hec scissa et putrida sub rubitu manuū tuarū: et sup funes. Fecit ergo ieremias sic. Et retraxerūt ieremiā funibus: et eduxerunt de lacu. Mansit aute ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex sedechias: et tulit ad se ieremiā qphetā ad ostiū tertium qd erat in domo dñi: et dixit rex ad ieremiā. Interrogo ego te sermonē: ne abscondas a me aliqd. Dixit aūt ieremias ad sedechiam. Si annūciauero tibi: nunquid non interficies me? Et si consiliū dedero tibi: non me audies. Iurauit ergo rex sedechias ieremie clā dicens. Vivit dñs qui fecit nobis animam hanc si occidero te: et si tradidero in manus virorū istorū qui querūt animam tuā. Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec dicit dñs exercituū deus isrl. Si profectus exieris ad principes regis babilonis vivet anima tua: et ciuitas hec non succendetur igni: et saluus eris tu et domus tua. Si aūt non exieris ad principes regis babilonis tradetur ciuitas hec in manus caldeorū et succendent eā igni: et tu nō effugies de manu eorū. Et dixit rex sedechias ad ieremiā. Bolluitus sum pter iudeos qui transfugerūt ad caldeos: ne forte tradar in manus eorū et illudāt michi. Respondit aūt ieremias. Sō te tradent. Audi quesō vocem dñi quā ego loquar ad te: et bene tibi erit et vivet anima tua. Qd si nolueris egredi: iste est sermo quē ostendit michi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda deducentur ad principes regis babilonis: et ipe dicent. Seduxerūt te et pualuerūt aduersum te viri pacifici tui: dimerserunt in cenū et in lubricū pedes tuos: et recesserūt a te. Et omnes uxores tue et filij tui educentur ad caldeos et nō effugies manus eorū: sed in manu regis babilonis rapieris · et ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad ieremiā. Nullus sciat verba hec: et non morieris. Si aūt audierint principes quia locutus sum tecū et venerint ad te et dixerint tibi indica nobis quid locutus sis cum rege ne celes nos et non te interficiemus: et qd locutus est tecū rex: dices ad eos. Prostraui ego preces meas coram rege: ne me reduci iuberet in domū ionathan et ibi morerer. Venerūt ergo oēs principes ad ieremiā: et interrogauerunt eum. Et locutus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex. Et cessauerūt ab eo. Nichil enī fuerat auditū. Mansit vero ieremias in vestibulo carceris: usq; ad diem quo capta est ihrlm. Et factū e ut caperet ihrlm.

xxxix

Anno nono sedechie regis iuda mense decimo venit nabuchodonosor rex babilonis et oēs exercitus eius ad ihrlm: et obsidebāt eā. Undecimo aūt anno sedechie mense quarto quinta mēsis apta e ciuitas: et ingressi sunt oēs principes regis babilonis et sederūt in porta media nergel sereser semegar nabusarsathim rabsares nergel sereser rebmag et omnes reliqui principes regis babilonis. Cumq; vidisset eos sedechias rex iuda et omnes viri bellatores fugerūt: et egressi sunt nocte de ciuitate p viam

ortī regis et per portam que erat inter duos muros: et egressi sunt ad viā deserti. Persecuti aūt sunt eos exercitus caldeorū et cōprehenderūt sedechiā in campis solitudinis iherichuntine: et captū adduxerūt ad nabuchodonosor regem babilonis in reblatha que est in terra emath: et locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis filios sedechie in reblatha in oculis eius: et omnes nobiles iuda occidit rex babilonis. Oculos quoq; sedechie eruit: et vinxit eum cōpedibus ut duceretur in babilonem. Domū quoq; regis et domū vulgi succenderūt caldei igni: et muros ihrlm subuerterūt. Et reliquias pli que remanserāt in ciuitate et perfugas q trāsfugerant ad eum: et supplus vulgi qui remanserāt trāstulit nabuzardan magister militū in babilonē: et de plebe pauperū qui nichil penitus habebāt dimisit nabuzardan magister militū in terra iuda: et dedit eis vineas et rusticationes in die illa. Preceperat aūt nabuchodonosor rex babilonis de ieremia nabuzardan magistro militum dicēs. Tolle illū: et pone sup cū oculos tuos nichilq; ei mali facias: sed ut voluerit sic facies ei. Misit ergo nabuzardan princeps militie et nabu et sesban et rapsaces et nergel et sereser et rebmag et oēs optimates regis babilonis miserūt et tulerūt ieremiā de vestibulo carceris: et tradiderūt eū godolie filio aycham filij saphan: ut educeret in domū et habitaret in pplo. Ad ieremiā aūt factus fuerat sermo dñi cum clausus fuisset in vestibulo carceris dicens. Vade et dic abdemelech ethiopi dicēs. Hec dicit dñs exercituū deus isrl. Ecce ego inducā sermones meos sup ciuitatem hāc in malū et non in bonū: et in cōspectu tuo in die illa: et liberabo te in die illa ait dñs. Et non tradēris in manus virorū quos tu formidas: sed eruēs liberabo te et gladio nō cades: sed erit tibi anima tua in salutē quia in me habuisti fiduciā ait dñs. xl

Sermo qui factus est ad ieremiā a dño: postq; dimissus est a nabulardan magistro militie de rama quādo tulit eū vinctū cathenis in medio omniū qui migrabāt de ihrlm et iuda: et ducebant in babilonē. Tollēs ergo princeps militie ieremiam dixit ad eū. Dñs deus tuus locutus e malū hoc sup locū istū: et adduxit et fecit dominus sicut locutus e· quia peccastis dño et non audistis vocem eius: et factus est vobis sermo hic. Nūc ergo ecce solui te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut veni as mecū in babilonē veni: et ponam oculos meos sup te. Si aūt displicet tibi venire mecū in babilonem· reside. Ecce oīs terra in cōspectu tuo e. Qō elegeris et quo placuerit tibi ut vadas· illuc vade: et mecū noli venire: sed habita apud godoliā filiū aycham filij saphan quē cōstituit rex babilonis ciuitatibus iude. Habita ergo cum eo in medio pli· uel quocūq; placuerit tibi ut vadas vade. Dedit quoq; ei magister militie ribaria et munuscula: et dimisit eū. Venit aute ieremias ad godoliā filiū aycham in masphath: et habitauit cū eo in medio pli q relict fuerat in terra. Cūq; audissent oēs principes exercitus qui dispsi fuerāt p regiones ipi et sorij eor· q pfecisset rex babilonis godoliā filiū aycham terre: et q cōmendasset ei viros et mulieres et parvulos et de pauperib terre qui non fuerāt translati in babilonē: venerūt ad

godoliã in malphath et ysmahel filꝰ
nathanie et iohanan filꝰ caree et io-
nathan ⁊ sareas filius thanoemeth et
filij ofi qui erãt de nechophath et ieze-
nias filꝰ maachati ipi ⁊ viri eorũ. Et
iurauit eis godolias filꝰ aycham fi-
lij saphan ⁊ comitibꝰ eoꝝ dicens. Mo-
lite timere seruire caldeis. Habitate in
terra et seruite regi babilonis: et bene
erit vobis. Ecce ego habito i malphat:
ut respondeã ꝓcepto caldeoꝝ qui mit-
tunt ad nos. Vos aũt colligite vinde-
miã ⁊ messem et oleũ ⁊ condite i vasis
vestris: et manete in urbibus vestris
quas tenetis. Sed ⁊ omnes iudei qui
erãt in moab et in filiis ãmon et m
ydumea ⁊ in uniuersis regionibus: au-
diro q̃ dedisset reꝝ babilonis reliqui-
as in iuda ⁊ q̃ ꝓposuisset sup eos go-
doliã filiũ aycham filij saphan: reuerti
sunt imõ omnes iudei de uniuersis lo-
cis ad que ꝓfugerãt: et venerũt ad ter-
ram iuda ad godoliã in malphat: ⁊
collegerũt vinũ ⁊ messem multã nimis.
Johanan aũt filꝰ caree ⁊ omnes prin-
cipes exercitus qui dispsi fuerãt in regio-
nibus venerũt ad godoliã i malphat:
et dixerunt ei. Scio q̃ thalis reꝝ fili-
orũ ãmon miserit ysmahel filiũ natha-
nie ꝙuere aiam tuã. Et nõ credidit
eis godolias filꝰ aycham iohanan
aũt filius caree dixit ad godoliã eoꝝ-
sum in malphat loquens. Jbo ⁊ pcu-
tiam ysmahel filiũ nathanie nullo
sciente: ne interficiat aiam tuã: et dis-
pereant omnes iudei q̃ cõgregati sunt
ad te: ⁊ pereãt reliquie iuda. Et ait
godolias filꝰ aycham ad iohanan
filium caree. Noli facere verbum hoc.
Falsũ enĩ tu loq̃ris de ysmahel. xly

Et factum est in mense septimo ve-
nit ysmahel filiꝰ nathanie filij
elisama de semine regali et optimas
regis ⁊ decem viri cum eo ad godoliã
filiũ aycham in malphat: et comede-
runt ibi panes simul in malphat. Sur-
rexit aũt ysmahel filꝰ nathanie et de-
cem viri qui cum eo erãt et percusserunt
godoliam filiũ aycham filij saphan
gladio: ⁊ interfecerũt eum quẽ ꝓfecerat
reꝝ babilonis terre. Omnes quoq; iu-
deos qui erãt cũ godolia in malphat:
et caldeos qui reperti sunt ibi et viros
bellatores percussit ysmahel. Secũdo
autem die postq̃ occiderat godoliã
nullo adhuc sciente venerunt viri de sy-
chem et de silo ⁊ de samaria octogin-
viri rasi barba ⁊ scissis vestibꝰ ⁊ squa-
lẽres: et munera ⁊ thus habebãt i ma-
nu: ut offerrent in domo dñi. Egressus
ego ysmahel filꝰ nathanie in occur-
sum eoꝝ de malphat: incedens et pla-
rans ibat. Cum aũt occurrisset eis: di-
xit ad eos. Venite ad godoliã filiũ a-
ycham. Qui cũ venissent ad mediũ ci-
uitatis: interfecit eos ysmahel filꝰ na-
thanie arca mediũ laci ipe et viri qui
erant cum eo. Decem aũt viri reperti
sunt inter eos · qui dixerũt ad ysmahel.
Noli occidere nos: quia habemꝰ the-
sauros in agro frumenti et hordei et
olei ⁊ mellis. Et cessauit: ⁊ non interfe-
cit eos cũ fratribus suis. Lacꝰ autem
in quẽ ꝓjecerat ysmahel omnia cada-
uera virorꝝ quos percussit ꝓpter godoli-
am: ipse erat quẽ fecat reꝝ asa ꝓpter baa-
sa regem israhel. Istũ repleuit ysmahel
filius nathanie occisis. Et captiuas
duxit ysmahel omnes reliquias ꝙs ꝙ
erant in malphat filias regis ⁊ uniu-
sum ꝙsm qui remanserãt in malphat:
quos cõmendauerat nabuzardan pri-
ceps militie godolie filio aycham. Et
cepit eos ysmahel filius nathanie: et

abijt ut trãsiret ad filios ãmon. Au-
dinit aũt iohanan filꝰ caree · ⁊ omnes
principes bellatorꝝ qui erãt cũ eo omne
malũ q̃d fecerat ysmahel filꝰ nathani-
e: ⁊ assumptis uniuersis viris profecti
sunt ut bellarẽt aduersũ ysmahelẽ filiũ
nathanie: ⁊ inuenerũt eũ ad aq̃s mul-
tas q̃ sunt in gabaon. Cumq; vidisset
omnis plus qui erat cum ysmahel io-
hanan filiũ caree et uniuersos princi-
pes bellatorũ q̃ erãt cũ eo lerati sũt. Et
reuersus ē omnis plus quẽ ceperat ysma-
hel in malphat: reuersusq; abijt ad io-
hanan filiũ caree. Ysmahel aũt filius
nathanie fugit cũ octo viris a facie io-
hanan: ⁊ abijt ad filios ãmon. Tulit
ergo iohanã filius caree ⁊ omnes prin-
cipes bellatorũ qui erant cum eo uni-
uersas reliquias vulgi quas reduxe-
rant ab ysmahel filio nathanie de mal-
phat: postq̃ percussit godoliã filiũ ay-
cham fortes viros ad ꝓliũ ⁊ mulieres
et pueros ⁊ eunuchos qs reduxerat de
gabaon: ⁊ abierũt ⁊ sederũt peregrinã-
tes in chamaan que est iuxta bethle-
em ut pgerent ⁊ introirent egiptum a
facie caldeoꝝ. Timebãt enim eos: qa
percusserat ysmahel filius nathanie go-
doliã filium aycham quẽ preposuerat
reꝝ babilonis in terra iuda. xlvj

Et accesserũt omnes principes bel-
latorꝝ ⁊ iohanan filꝰ caree et ie-
zonias filius osie et reliquũ vulgus
a paruo usq; ad magnũ: dixerunq;
ad ieremiã pphetam. Cadat oratio
nostra i cõspectu tuo ⁊ ora pro nobis
ad dñm deũ tuũ pro uniuersis reliqui-
is istis: quia derelicti sumus pauci de
pluribus sicut oculi tui nos intuetur:
et annũciet nobis dñs deus tuus vi-
am q̃ quã pergamus: ⁊ verbũ q̃d fa-
ciamus. Dixit aũtẽ ad eos ieremias
propheta. Audiui. Ecce ego oro ad
dñm deũ vrm scom verba vra: omne ver-
bum q̃cunq; respõderit michi indica-
bo vobis nec celabo vos quicq̃. Et il-
li dixerunt ad ieremiã. Sit dñs inter
nos testis veritatis ⁊ fidei: si nõ iuxta
omne verbũ in quo miserit te dominꝰ
deus tuus ad nos sic faciemꝰ sive bo-
num est sive malũ. Vocẽ dñi dei nri
ad quẽ mittimꝰ te obediemꝰ: ut bene
sit nobis cũ audierimus vocẽ dñi dei
nostri. Cum aũt completi essent decẽ
dies: factũ est verbũ dñi ad ieremiã.
Vocauitq; iohanan filium caree et o-
mnes principes bellatorꝝ qui erant cũ
eo et uniuersum ꝓplm a minimo usq;
ad magnũ: ⁊ dixit ad eos. Hec dicit
dñs deus israhel ad quẽ misistis me:
ut ꝓsternerem pces vestras in cõspectu
eius. Si quiescentes mãseritis in terra
hac: edificabo vos ⁊ non destruã: plã-
tabo et non euellã. Jam enim placa-
tus sum sup malo q̃d feci vobis. Mo-
lite timere a facie regis babilonis: quẽ
vos pauidi formidatis. Molite metu-
ere eum dicit dñs: quia vobiscũ sum e-
go ut saluos vos faciã ⁊ eruã de ma-
nu eius: ⁊ dabo vobis miserationes:
et miserebor vestri · ⁊ habitare vos fa-
ciã in terra vestra. Si aũt dixeritis vos
non habitabimꝰ in terra ista nec audi-
emus vocem dñi dei nostri dicentes ne-
quaq̃: sed ad terrã egipti ꝓgemus ubi
non videbimꝰ bellũ · ⁊ clãgorem tube
non audiemꝰ · ⁊ fame non sustinebi-
mus · ⁊ ibi habitabimꝰ: ꝓpter hoc nũc
audite verbũ dñi reliquie iuda. Hec di-
cit dñs deꝰ exercituũ · deus israhel. Si
posuerit͞is facie vestrã ut ingrediami-
ni egiptum ⁊ introieritis ut ibi habite-
tis: gladius quẽ vos formidatis ibi
comprehendet vos in terra egipti: et

fames p qua ctis sollicti adherebit
vobis i egipto z ibi morieminí. Oñeſ
nz viri qui posuerunt faciem suã ut in
grediantur egiptum ut habitent ibi:
morientur gladio z fame z pste. Nul
lus de eis remanebit: nec effugiet a fa
cie mali qđ ego afferam sup eos: ꝯa
hec dicit dñs exercituũ deꝰ israhel. Si
cut cõflatus est furor meꝰ et indigna
tio mea sup iheruſalẽ: sic cõflabit̃ indi
gnatio mea sup vos cum ingressi fue
ritis egiptũ: z eritis in iusturãdũ et in
stuporem z in maledictũ z in opprobri
um: et nequaq̃ ultra videbitis locum
istum. Verbũ dñi sup vos reliquie iu
da. Nolite intrare egiptum. Scientes
scietis quia obtestatus sum vobis hodie: quia decepistis animas vestras.
Vos enim misistis me ad dñm deum
nostrum dicentes. Ora pro nobis ad
dñm deũ nostrũ: z iuxta oĩa q̃cũq̃
dixerit tibi deus noster sic annũcia no
bis et faciemus. Et annũciaui vobis
hodie: z non audistis vocem domini
dei vestri super universis pro quibus
misit me ad vos. Nunc ergo scientes
scietis: quia gladio et fame et pste
morieminí i loco ad quem voluistis
intrare ut habitaretis ibi. rlvij.

Factũ est aũt cum cõpleret ihere
mias loquens ad pplm vniuer
sos sermones dñi dei eoꝝ pro quibus
miserat eum dñs deus eoꝝ ad illos o
mnia verba hec: dixit azarias filius
osie et iohanan filius caree et omnes
viri supbi dicentes ad iheremiã. Men
dacium tu loqueris. Non misit te dñs
deus noster dicens ne ingrediamini
egiptũ ut habitetis illic: sed baruch fili
us nerie incitat te aduersũ nos z tradat nos
in manꝰ chaldeoꝝ ut interficiat nos z tra
duci faciat i babilonẽ. Et nõ audiuit
iohanan filiꝰ caree z oĩes principes
bellatorum et universus populus vo
cem domini ut manerẽt in terra iuda:
sed tollens iohanan filius caree z uni
uersi principes bellatoꝝ universos re
liquias iuda qui reuersi fuerãt de cun
ctis gentibus ad quas fuerant ante
dispersi ut habitarent in terra iuda: vi
ros z mulieres z paruulos z filias re
gis z omnẽ animã quã reliquerat na
buzardan princeps militie cũ godolia
filio aycham filio saphan et iheremiã
prophetã z baruch filiũ nerie: z ingres
si sunt in terrã egipti: ꝯa nõ obedierũt
voci dñi: z venerũt usq̃ ad taphnis. Et
factꝰ ẽ sermo dñi ad iheremiã in taphnis
dicẽs. Sume tibi lapides grãdes i ma
nu tua et absconde eos in cripta q̃ ẽ sub
muro lateritio in porta domus pha
raonis in taphnis coram uiris iu
deis: z dices ad eos. Hec dicit dominꝰ
exercituũ deus israhel. Ecce ego mittã
et assumã nabuchodonosor regẽ ba
bilonis seruũ meũ z ponã thronũ eius
sup lapides istos quos abscondi: et
statuet solium suũ sup eos. Veniens q̃
quatiet terrã egipti quos in mortem in
mortem: z quos in captiuitatem in ca
ptiuitatẽ: z ps in gladiũ i gladiũ. Et
succendet ignẽ in delubris deoꝝ egipti
et cõburet ea: et captiuos ducet illos.
Et amicietur terra egipti sicut amicit
pastor pallio suo: z egrediet inde i pa
ce. Et conteret statuas domus so
lis que sunt in terra egipti: z delubra de
orũ egipti comburet igni. rlvij

Verbũ qđ factũ est ad iheremiã: et
ad omnes iudeos q̃ habitabãt
in terra egipti habitãtes in magdalo
et in taphnis et in memphis et in terra
phatures dicens. Hec dicit dñs exerci
tuũ deus israhel. Vos vidistis omne

malũ istud qđ adduxi sup iheruſalem
et sup oĩes urbes iuda: z ecce desertæ sũt
hodie z non est in eis habitator ꝓpter
malitiã quã fecerũt ut me ad iracun
diam ꝓuocarẽt: z irent et sacrificarẽt
et colerent deos alienos quos nesciẽ
bant z illi z vos et patres vestri. Et mi
si vos ad oĩes seruos meos ꝓphetas
de nocte cõsurgens mittensq̃ et dicẽs.
Nolite facere verbũ abominationis
huiusmodi. Et non audierunt: nec
inclinauerũt aurem suã ut non conuer
terentur a malis suis: z non sacrificа
rent diis alienis. Et conflata est in di
gnatio mea z furor meus: z succensa
est in ciuitatibus iuda z in plateis ihe
ruſalem: z deserte sunt in solitudinem z
vastitatem sicũ diem hanc. Et nunc
hec dicit dñs exercituũ deus israhel.
Quare vos facitis malũ grande con
tra animas vestras ut intereat ex vo
bis vir et mulier paruulus et lactens
de medio iude nec relinquatur vobis
quicq̃ reliquũ: ꝓuocãtes me in ope
ribus manuũ vestraꝝ sacrificãdo diis
alienis in terra egipti in quã ingressi
estis ut habitetis ibi: z dispereatis z si
tis in maledictionẽ et in opprobrium
cunctis gentibus terre? Numquid ob
liti estis mala patrũ vestrorũ et mala
regũ iuda z mala uxorũ eius et mala
vestra z mala uxoꝝ uestrarũ q̃ fecerũt in
terra iuda z in regionibus iheruſalẽ?
Non sunt mũdati usq̃ ad diem hãc:
et non timuerunt et non ambulaue
runt in lege domini et in ꝑceptis me
is: que dedi coram vobis z coram pa
tribus vestris. Ideo hec dicit dominus exer
cituũ deus israhel. Ecce ego ponam
faciẽ meã in vobis in malũ: z disperdã
omnem iudam. Et assumam reliquias iude qui posuerunt facies suas ut
ingrederẽtur i terrã egipti ut habitarẽt
ibi: z cõsumentur omnes in terra egi
pti: z cadent in gladio et in fame. Cõ
sumẽtur a minimo usq̃ ad maximũ:
in gladio z in fame morientur: z erũt
in iusturãdũ z in miraculũ z in male
dictionẽ et in opprobriũ. Et visitabo
habitatores terre egipti sicut visitaui
sup iheruſalẽ in gladio z in fame z in
pste: et non erit qui effugiat et sit reli
duus de reliquijs iudeoꝝ qui vadũt
ut peregrinentur in terra egipti et reuertã
tur in terrã iude: ad quã ipi eleuãt ani
mas suas ut reuertant̃ et habitent ibi.
Non reuertent̃ nisi qui fugerint. Respõ
derũt aũt iheremie omnes viri sciẽtes
q̃ sacrificarent uxores eoꝝ diis alienis
et universe mulieres quaꝝ stabat mul
titudo grandis: z omnis ꝑplus habi
tantiũ in terra egipti in phatures dicẽ
tes. Sermonẽ quẽ locutꝰ es ad nos i
nomine dñi non audiemꝰ ex te: sed fa
cientes faciemꝰ omne verbũ qđ egredi
etur de ore nr̃o: ut sacrificemꝰ regine
celi et libemꝰ ei libamina sicut fecimꝰ
nos z patres nostri reges nostri z prin
cipes nostri in urbibus iuda z in pla
teis iheruſalẽ: et saturati sumus panĩ
bus et bene nobis erat et malũ non
vidimꝰ. Ex eo aũt tempore quo reſla
uimꝰ sacrificare regine celi et libare ei
libamina indigemꝰ omnibus: et gladio
et fame cõsumpti sumus. Qđ si nõ sa
crificamꝰ regine celi: et libamꝰ ei liba
mina. Numquid sine viris nostris feci
mus ei placentas ad colendam eam:
et liba ad libandũ? Et dixit iheremi
as ad oĩem populum aduersum vi
ros et aduersum mulieres et aduersũ
universam plebẽ qui responderãt ei ver
bum dicens. Numquid non sacrificiũ
qđ sacrificastis in ciuitatibus iuda z

in plateis iherusalē vos et patres vr̄i reges vestri ⁊ principes vestri ⁊ ꝓplus terre: hoz recordat⁹ est dñs ⁊ ascendit sup cor eius ⁊ Et non poterat dñs ultra portare ꝓpter malicia studiorū vestroz et ꝓpter abominatōnes quas fecistis: ⁊ facta est terra vr̄a in desolationem et in stuporem et in maledictum eo ꝙ non sit habitator: sicut est dies hec. Propterea ꝙ sacrificaueritis ydolis ⁊ peccaueritis dño: ⁊ non audieritis vocem dñi ⁊ in lege ⁊ in ꝑceptis et in testimonijs eius nō ābulaueritis: idcirco euenerūt vobis mala hec sicut est dies hec. Dixit aūt iheremias ad omnem ꝓplm: ⁊ ad vniuersas mulieres. Audite verbū dñi oēs iuda q̄ estis in terra egipti. Hec inquit dñs exercituū deus israhel dicens. Vos et vxores vestre locuti estis ore vr̄o: et manibus vr̄is implestis dicētes. Faciam⁹ vota nostra que vouim⁹: ut sacrificemus regine celi et libem⁹ ei libamina. Implestis opera vr̄a: ⁊ opre ꝑcastis ea. Ideo audite verbū dñi oēs iuda qui habitatis in terra egipti. Ecce ego iurauj in nomine meo magno ait dñs: quia nequaq̄ vltra vocabitur nomē meū ex ore omnis viri iudei dicentis: viuit dñs deus in omni terra egipti. Ecce ego vigilabo super eos in malū ⁊ non in bonū: et cōsumentur omnes viri iude qui sunt in terra egipti gladio et fame donec penitus consumātur. Et qui fugerint gladiū reuertetur de terra egipti in terrā iuda viri pauci: ⁊ scient omnes reliquie iuda ingredientiū terrā egipti ut habitent ibi cuius sermo cōpleat: meus-an illoz. Et hoc vobis signū ait dñs ꝙ visitem ego sup vos in loco isto: ut sciatis ꝙa vere complebūtur sermones mei cōtra vos in malū. Hec dicit dñs. Ecce ego tradā pharaonē ephree regem egipti in manu inimicoz eius et in manu querentiū aīmā illius: sicut tradidi sedechiam regem iuda i manu nabuchodonosor regis babilonis inimici sui et querentis animam eius. xlv

Verbū q̄ locut⁹ est ihēremias ꝓphēta ad baruch filiū nerie cum scripsisset verba hec in libro ex ore iheremie: anno quarto ioakim filij iosie regis iuda dicens. Hec dicit dñs deus israhel ad te baruch. Dixisti. Ve misero mihi: quoniā addidit dominus dolorem dolori meo. Laboraui in gemitu meo: ⁊ requiē nō inueni. Hec dicit dominus. Sic dices ad eū. Ecce quos edificaui ego destruo: et quos plantaui ego euello: ⁊ vniuersam terram hāc. Et tu quetis tibi grandia? Noli quere: quia ecce ego adducā malū super omnē carnē ait dominus: ⁊ dabo tibi aīmā tuā in salutem in omnibus locis ad quecunq̄ ꝓficis. xlvj

Quod factū est vbi dñi ad iheremiam ꝓphētā dicta gētes ad egyptū aduersum exercitū pharaonis nechao regis egipti: q̄ erat iuxta fluviū eufraten in charchamis quē cepit nabuchodonosor rex babilonis in quarto āno ioakim filij iosie regis iuda. Preparate scutū ⁊ clipeū: et ꝓdite ad bellum. Jungite equos et ascendite equites: state in galeis polite lanceas: induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pauidos ⁊ terga vertentes: fortes eoz cesos. Fugerunt concidi: nec respexerūt. Terror undiq̄ ait dominus. Non fugiet velox: nec saluari ꝑ potet fortis. Ad aquilonē iuxta flumen eufraten vidi sunt: ⁊ ruerūt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit: et veluti

fluuioz inumerabiles gurgites eius? Egiptus fluminis instar ascendit: et velut flumina mouebūtur fluctus eius: et dicet. Ascendam operiā terrā: pdā ciuitatem ⁊ habitatores eius. Ascendite equos ⁊ exultate in curribus: et ꝓdeant fortes. Ethiopia ⁊ libies tenētes scutū: ⁊ lidi q̄ arripientes ⁊ iacientes sagittas. Dies aūt ille dñi dei exercituū dies ultionis: ut sumat vindictam de inimicis suis. Deuorabit gladius et saturabit: ⁊ inebriabit sanguine eoz. Victima enim dñi exercituū in terra aquilonis: iuxta flumē eufraten. Ascende in galaath: et tolle resinā virgo filia egipti. Frustra multipliras medicamina: sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiā tuā: ⁊ vlulat⁹ tuus repleuit terrā. Quia fortis impegit in fortē: et ambo pariter corruerūt. Verbū q̄ locutus est dñs ad iheremiam ꝓphetam sup eo q̄ venturus esset nabuchodonosor rex babilonis ⁊ percuteret terrā egipti. Annūciate egipto: et auditū facite in magdalo ⁊ resonet in memphis: ⁊ in taphnis dicite. Sta ⁊ ꝑpara te: qa deuorabit gladius ea q̄ circuitū tuū sūt. Quare cōputruit fortis tuus? Nō stetit: quoniā dñs subuertit eum. Multiplicauit ruētes: cecidit q̄ vir ad ꝓximū suū. Et dicent. Surge: et reuertamur ad ꝓpriū pōpulū et ad terrā nativitatis nostre a facie gladij columbe. Vocate nomē pharaonis regis egipti: tumultū adduxit tempus. Viuo ego inquit rex dñs exercituū nomen eius: quoniā sicut thabor i mōtibus et sicut carmelus in mari veniet. Vasa trāsmigratiōnis fac tibi habitatrix filia egipti: quia memphis in solitudinē erit: ⁊ deserē et inhabitabilis erit. Vitula elegans atq̄ formosa egiptus: stimulator ab aquilone venit ei. Mercenarij quoq̄ eius qui versabant in medio eius quasi vituli saginati: versi sunt ⁊ fugerūt simul: nec stare potuerūt: qa dies interfectionis eoz venit sup eos: tempus visitationis eoz. Vox eius quasi eris sonabit: quū exercitu ꝓperabunt ⁊ cum securibz venient ei. Quasi cedentes ligna succidetur saltus eius ait dñs: qui supputari non potest. Multiplicati sunt super locustas: ⁊ non est eis numer⁹. Confusa est filia egipti: ⁊ tradita in manus pōpli aquilonis dicit dñs exercituū: deus israhel. Ecce ego visitabo sup cumultū alexandrie ⁊ sup pharaō ⁊ super egiptum ⁊ sup deos eius et sup reges eius et sup pharaō ⁊ sup omnes qui confidunt in eo: ⁊ dabo eos in manus querentiū aīmā eoz: ⁊ in manus nabuchodonosor regis babilonis ⁊ in manus seruoz eius. Et post hec habitabitur sicut diebus pristinis ait dñs. Et tu ne timeas serue meus iacob: ⁊ ne paueas israhel. Quia ecce ego saluū te faciam de longinquo: ⁊ semen tuū de terra captiuitatis tue. Et reuertetur iacob ⁊ requiescet et ꝓsperabitur: ⁊ non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serue meus iacob ait dñs quia tecum ego sum: qa ego cōsumā cūctas gentes ad quas eieci te. Te vero nō consumam: sed castigabo te in iudicio: nec quasi innocentē parcā tibi. xlvij

Quod factū est verbū dñi ad iheremiā ꝓphetam contra philistheos: anteqū percuteret pharao gazam. Hec dicit dñs. Ecce aque ascendent ab aquilone ⁊ erūt quasi torrens inundās: et operient terrā et plenitudinem eius: urbem et habitatores eius. Clamabūt homines et vlulabūt oēs habitatores

terre a strepitu pompe armoꝝ et bellatoꝝ eius: a cōmotione quadrigaꝝ eiꝰ: et multitudine rotaꝝ illius. ſſñ respexerunt patres filios manibus dissolutis· p aduentu diei in quo vastabuntur omnes philisthim: et disperdam tyrum z sydon cum omnibus reliquis auxilijs suis. Depopulatus est enim dñs palestinos: reliquias insule captadocie. Venit calui ciū sup gazam: contriuit ascalon: z reliquę valles earum usqquo cōdeueris? O mucro dñi: usqquo non quiesces? Ingredere in vaginam tuā: refrigerare z sile. Quomodo quiescet cum dñs p̄cepit ei· adūsus ascalonē et aduersū marisamas eiꝰ regiones: ibiqꝫ cōdixerit illis?

xlvij

Ad moab. Hec dicit dñs exercituū deus israhel. Ve sup nabo: quū vastata est z confusa. Capta est cariathiarim: confusa est fortis z tremuit. ſſon est ultra exultatio in moab: contra esebon cogitauerūt malū. Venite et disperdam eam de gente. Ergo silēs conticescres: sequetur te gladiꝰ. Vox clamoris de oronaim: vastitas et contritio magna. Contrita est moab: annūciate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim luith ploratus ascendet in fletu: quoniam in descensu oronaim hostes vlulatū contritionis audierūt. ſſugite: saluate animas vras: et erūt quasi myrice in deserto. Pro eo enim q̄ habuisti fiduciā in munitionibus tuis z in thesauris tuis: tu q̄ capieris. Et ibit chamos in transmigrationē: sacerdotes eius z principes eiꝰ simul. Et veniet p̄do ad omnē vrbē: et vrbs nulla saluabitur. Et peribūt valles: z dissipabuntur campestria: quoniā dixit dñs. Date florem moab: quia florens egredietꝰ: et ciuitates eius deserte erūt et inhabitabiles. ſſmaledictus qui facit opus dñi fraudulenter: z maledictus qui prohibet gladium suū a sanguine. ſſterilis fuit moab ab adolescentia sua: z requieuit in fecibus suis. ſſnec trāstulsus est de vase in vas: z in transmigrationē non abijt. Idcirco ymansit gustus eius in eo: et odor eiꝰ nō est immutatꝰ. Propterea ecce dies veniūt dicit dñs: z mittam eis ordinatores et stratores lagunculaz z sternent eum: z vasa eius exhaurient z lagunculas eoꝝ collident. Et confundetur moab a chamos: sicut confusa est domus israhel a bethel in qua habebat fiduciā. Quomō dicitis fortes sumus: z viri robusti ad p̄liandum? Vastata est moab: z ciuitates illius succenderunt· z electi iuuenes eiꝰ descenderūt in occisionē ait rex: dñs exercituū nomē eius. Prope est interitus moab ut veniat: z malū eiꝰ velociter accurrat nimis. Consolamini eū omnes qui estis in circuitu eiꝰ· et uniuersi q̄ scitis nomē eiꝰ dicite. Quomodo confracta est virga fortis: baculus gloriosus? Descende de gloria· et sede in siti habitatio filie dibon: quoniam vastator moab ascendit ad te· dissipabit munitiones tuas. In via sta: et p̄spice habitatō aroer. Interroga fugientem: et eū q̄ euasit. Dic. Quid accidit? Cōfusus est moab: quoniā victꝰ est. Vlulate et clamate· annunciate in arnon quoniā vastata est moab: z iudicū venit ad terrā campestrem sup holon et sup iasa z sup mefat z sup dibon z sup nabo et sup domū deblathaim z sup cariathaim et sup bethgamul et sup bethmaon et sup carioth et super bosra z sup omnes ciuitates terre moab que longe z p̄pe sunt. Abscisum est

cornu moab: et brachiū eius contritū est ait dñs. Inebriate eum quoniam contra dñm erectus est. Et allidet manum moab in vomitu suo: z erit in derisum etiam ipe. ſſuit enim in derisum tibi israhel: ſſsi inter fures reperisses eū. Propter verba ergo tua que aduersū illū locutus es captiuus ducetis. Relinquite ciuitates z habitate in petra habitatores moab: z estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audiuimꝰ superbiā moab. Superbus est valde. Sublimitatem eiꝰ et arrogantiā z superbiā et altitudinē cordis eiꝰ ego scio ait dñs. Jactantiam eius et ny non sit iuxta ea virtus eiꝰ: nec iuxta quod potuerat conata sit facere. Ideo sup moab ululabo: z ad moab vniuersā clamabo z ad viros muri sicilis lamentabēr. De plāctu iazer plorabo tibi vinea sabama. Propagines tue trāierūt mare: usqꝫ ad mare iazer peruenerūt. Sup messem tuā et vindemiā tuā p̄da irruit. Ablata est letitia et exultatio de carmelo et de terra moab: et vinū de torcularibus sustuli. ſſequaꝫ calcator vue solitum celeuma cantabit. De clamore esebon usqꝫ eleale z iasa dederūt vocē suā: a segor usqꝫ ad oronaim vitulā cōstrematem aque vere nemrim p̄sumet erūt. Et auferam de moab ait dñs offerentem in excelsis: z sacrificantem dijs eius. Propterea cor meū ad moab· quasi tibia eris resonabit: z cor meū ad viros muri sicilis dabit sonitū tibiaꝝ· q̄a plus fecit q̄ potuit· idcirco perierūt. Omne enim caput caluitiū: z omnis barba rasa erit. In cūctis manibꝰ colligatio: et sup omne dorsum cilicii. Et sup omnia tecta moab et in plateis eius omnis planctus: quoniā contriui moab sicut vas inutile ait dñs. Quomodo victa est et ululauerūt? Quomodo dedit cervicem moab z cōfusus ē? Erit qꝫ moab in derisum: z in exemplum omnibus in circuitu suo. Hec dicit dñs. Ecce quasi aquila volabit: z extendet alas suas ad moab. Capta est carioth: z munitiones cōprehense sūt. Et erit cor fortium moab: in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et cessabit moab esse p̄plus: quoniā cōtra dñm gloriatus est. Pauor z fouea z laqueus sup te o habitator moab ait dñs. Qui fugerit a facie pauoris cadet in foueā: et qui consurrexerit de fouea capietur laqueo. Adducam enim sup moab annū visitationis eoꝝ dicit dominus. In umbra esebon stetērūt de laqueo fugientes· quia ignis egressus est de esebon z flāma de medio seon· z devorauit partem moab z verticem filioꝝ tumultus. Ve tibi moab. Periisti p̄ple chamos: quia comprehensi sunt filij tui et filie tue in captiuitatem. Et conuertam captiuitatem moab in novissimis diebus ait dominus. Huc usqꝫ iudicia moab.

xlix

Ad filios ammon. Hec dicit dñs. ſſnūquid non filij non sunt israel? Aut heres non est ei? Cur ergo hereditate possedit melchon gad· z p̄plus eius in urbibus eius habitauit? Ideo ecce dies veniēt in te dicit dñs: z audituꝫ faciā sup rabbath filiorū ammon fremitū p̄lij. Et erit in tumultū dissipata: filieqꝫ eiꝰ igni succendentur: z possidebit israhel possessores suos ait dominus. Vlula esebon: quoniā vastata est hay. Clamate filie rabbath: accingite vos cilicijs. Plangite z circuite p sepes: quoniā melchon in trāsmigrationē ducetur: sacerdotes eius et

principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus? Defluxit vallis tua filia delicata: que confidebas in thesauris tuis: et dicebas. Quis veniet ad me? Ecce ego inducam super te terrorem ait dñs deus exercituū ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: et dispergemini singuli a cōspectu vestro: nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reuerti faciā fugientes et captiuos filiorū amon ait dñs. Ad ydumeā. Hec dicit dñs exercituū. Numquid non ultra est sapientia in theman? Periit consiliū a filijs. Inutilis facta est sapientia eorū. Fugite et terga vertite: descendite in voraginem habitatores dedan: quoniā ydumeā cōtritionē eius adduxi super eum: tempus visitationis eius. Si vindemiatores eius venissent super te non reliquissent racemū: si fures in nocte: rapuissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui esau: reuelaui abscondita eius et celari non potest. Vastatū est semē eius et fratres eius et vicini eius: et nō erit. Relinque pupillos tuos: et ego faciā illos viuere: et vidue tue in me sperabūt: ista hec dicit dñs. Ecce quibus nō erat iudiciū ut biberent calicem bibentes bibent: et tu quasi innocens relinqueris? Non eris innocens: sed bibens bibes. Quia per memetipsum iurauī dicit dñs: quoniā in solitudinē et in opprobriū et in desertum et in maledictionē erit bosra: et omnes ciuitates eius erūt in solitudines sempiternas. Auditū audiui a dño: et legatus ad gentes missus sum. Congregamini et venite contra eam: et consurgamus in prelio. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus: contemptibilē inter homines. Arrogantia tua decepit te et superbia cordis tui: qui habitas in cauernis petre: et apprehendere niteris altitudinē collis. Cum exaltaueris sicut aquila nidum tuū: inde detrahā te dicit dñs. Et erit ydumea desertū. Omnis qui transibit per eam stupebit: et sibilabit super omnes plagas eius: sicut subuersa est sodoma et gomorra et vicine eius ait dñs. Non habitabit ibi vir: et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulcritudinē robustam: quia subito curtere faciā eum ad illā. Et quis erit electus quē preponam ei? Quis est similis mei. Et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite cōsiliū dñi qd iniit de edom: et cogitationes eius quas cogitauit de habitatoribus theman. Si nō deserent eos parvuli gregis: nisi dissipauerint cum eis habitaculū eorū. A voce ruine eorū cōmota est terra: clamor in mari rubro audius est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet: et euolabit et expandet alas suas super bosram. Et erit cor fortiū ydumee in die illa: quasi cor mulieris parturientis. Ad damascū. Confusa est emath et arfath: quia auditū pessimū audierunt. Turbati sunt in mari pre sollicitudine: quiescere non potuit. Dissoluta est damascus: versa est in fugā: timor apprehēdit eam. Angustia et dolores tenuerūt eam: quasi parturientē. Quomodo dereliquerūt ciuitatem laudabilem: urbem letitie? Ideo cadent iuuenes eius in plateis eius: et omnes viri pugne conticescent in die illa ait dñs exercituū. Et succendā ignem in muro damasci: et devorabit mansiones benadab.

Ad cedar et ad regna asor: que percussit nabuchodonosor rex babilonis. Hec dicit dñs. Surgite et ascendite ad cedar: et vastate filios orientis. Tabernacula

eorū et greges eorū capient: pelles eorū et omnia vasa eorū et camelos eorū tollent sibi: et vocabūt super eos formidinem in circuitu eius. Fugite: abite vehementer: in voraginibus sedete qui habitatis asor ait dñs. Iniit enim contra vos nabuchodonosor rex babilonis consilium: et cogitauit aduersus vos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam: et habitātem confidenter ait dñs. Non ostia nec vectes eis soli habitabūt. Et erūt cameli eorū in direptionē: et multitudo iumentorū in predam: et dispergam eos in omnē ventum qui sunt attonsi in comam: et ex omni cōtinio eorū adducam interitū super eos ait dñs. Et erit asor in habitaculū draconū: deserta usq in eternū. Non manebit ibi vir: nec incolet eam filius hominis. Nō factū est verbū dñi ad iheremiā pphetam aduersus elam in principio regni sedechie regis iuda dicens. Hec dicit dñs exercituū. Ecce ego confringā arcum elam et summā fortitudinē eorū: et inducam super elam quatuor ventos a quatuor plagis celi: et ventilabo eos in omnes ventos istos: et nō erit gens ad quā non venient profugi elam. Et pauere faciā elam coram inimicis suis: et cōspectu querentiū animā eorū. Et adducā super eos malū: iram furoris mei dicit dñs. Et mittā post eos gladiū donec cōsumā eos: et ponā soliū meū in elam: et perdā inde reges et principes ait dñs. In nouissimis aūt diebus reducā captiuos elam dicit dñs.

Verbū qd locutus est dominus de babilone et de terra caldeorū: in manu iheremie pphete. Annūciate in gentibus et auditum facite. Leuate signum: predicate: et nolite celare. Dicite. Capta est babilon: confusus est bel: victus est marodach. Confusa sunt omnia sculptilia eorū: superata sunt idola eorū. Quoniā ascendet contra eam gens ab aquilone: que ponet terram eius in solitudinem: et non erit qui habitet in ea ab homine usq ad pecus. Et non sunt: et abierūt. In diebus illis et in tempore illo ait dñs: venient filij israhel ipsi: et filij iuda simul. Ambulantes et flentes properabunt: et dñm deum suū querent. Ipsum interrogabunt viam: huc facies eorū venient: et apponētur ad dñm federe sempiterno quod nulla obliuione delebit. Grex perditus factus est populus mei: pastores eorū seduxerūt eos: fecerūt eos vagari in montibus. De monte in collem transierunt: obliti sunt cubilis sui. Omnes qui inuenerūt comedebāt eos: et hostes eorum dicebāt. Non peccauimus: pro eo quod peccauerunt dño decori iustitie: et expectationem patrū eorū dño. Recedite de medio babilonis: de terra caldeorū egredimini: et estote quasi hedi ante greges. Quoniā ecce ego suscitabo et adducam in babilonē congregationem gentiū magnarū de terra aquilonis: et preparabūtur aduersus eam: et inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortis interfectoris: non reuertetur vacua. Et erit caldea in predam: omnes vastantes eam replebūtur ait dominus. Quoniā exultatis et magna loquimini diripientes hereditatem meā: quoniam effusi estis sicut vitulus super herbā: et mugitis sicut tauri. Confusa est mater vestra nimis: et adequata pulueri genuit vos. Ecce nouissima erit in gentibus: deserta et via et arens ab ira dñi. Non inhabitabit: sed redigetur tota in solitudinem. Omnis qui transibit per

babilonē stupebit: ⁊ sibilabit sup uniuersis plagis eius. Preparamini contra babilonem ꝑ circuitū. Omnes qui intenditis arcum debellate eam: non parcatis iaculis: quia dño peccauit. Clamate aduersus eam. Vbiq; dedit manū. Ceciderūt fundamenta eius: destructi sunt muri eius: quoniam ultio domini est. Vltionē accipite de ea. Sicut fecit: facite ei. Disperdite satorem de babilone: ⁊ tenentem falcem in tēpore messis a facie gladij columbe. Vnusquisq; ad ꝓpriū suū conuertetur: ⁊ singuli ad terram suā fugient. Grex dispersus israhel: leones eiecerūt eum. Primus comedit eum rex assur: iste nouissimus ꝯfregit eum nabuchodonosor rex babilonis. Propterea hec dicit dñs exercituū deus israhel. Ecce ego visitabo regem babilonis ⁊ terram eius sicut visitaui regem assur: ⁊ reducam israhel ad habitaculū suū. Et pascetur carmelus ⁊ basan: ⁊ in mōte ephraim ⁊ galaad saturabitur anima eius. In diebus illis ⁊ in tempore illo ait dñs quere㦠miquitas israhel ⁊ non erit: ⁊ peccatū iuda ⁊ non inuenietur: quoniā ꝓpitius ero eis quos reliquero. Sup terrā dominantiū ascende: ⁊ sup habitatores eius visita. Dissipa ⁊ interfice que post eos sunt ait dñs: ⁊ fac iuxta omnia que ꝓcepi tibi. Vox belli in terra: ⁊ contritio magna. Quomō confractus est: et contrit⁹ malleus vniuerse terre? Quomodo versa est in desertū babilon in gentibus? Illaqueaui te ⁊ capta es babilon ⁊ nesciebas: inuenta es ⁊ apprehensa: quoniā dñm ꝓuocasti. Aperuit dñs thesaurū suū et ꝓtulit vasa ire sue: quoniā opus ē dño deo exercituū in terra caldeoꝝ. Venite ad eam ab extremis terre finibus: aperite ut exeant qui conculcent eā. Tollite de via lapides: ⁊ redigite in aceruos: ⁊ interficite eam: nec sit quicq̄ reliquū. Dissipate uniuersos forres eius: descendant in occisionē. Ve eis quia venit dies eorū: tempus visitationis eorū. Vox fugientiū et eorū qui euaserūt de terra babilonis: ut annūcient in syon ultionē dñi dei nostri: ultionē templi eius. Annūciate in babilonē plurimis: omnibus qui tendūt arcum. Constituite aduersus eam ꝯgyrum: et nullus euadat. Reddite ei secūdū opus suū: iuxta omnia que fecit facite illi: quia contra dñm erecta est: aduersum sanctū israhel. Ideirco cadent iuuenes eius in plateis eius: ⁊ omnes viri bellatores eius conticescent in die illa ait dñs. Ecce ego ad te superbe dicit dñs deus exercituū: quia venit dies tuus: tempus visitationis tue. Et cadet superbus ⁊ corruet: et non erit qui suscitet eum. Et succendā ignē in urbibus eius: ⁊ deuorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dñs exercituum. Calumniā sustinent filij israhel et filij iuda simul. Omnes qui ceperūt eos tenent: nolūt dimittere eos. Redemptor eorū fortis: dñs exercituū nomē eius. Iudicio defendet causam eorū: ut exerceat terrā ⁊ cōmoueat habitatores babilonis. Gladius ad caldeos ait dñs: et ad habitatores babilonis ⁊ ad principes ⁊ ad sapientes eius. Gladius ad diuinos eius: qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius: qui timebūt. Gladius ad equos eius ⁊ ad currus eius ⁊ ad omne vulgus eius qđ est in medio eius: et erūt quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius: ⁊ diripientur. Siccitas sup aquas eius erit et arescent: quia terra sculptiliū est: ⁊ in portentis: glorianť. Propterea habitabūt dracones

cum fatuis struthionibus: ⁊ habitabūt in eis struthiones. Et non inhabitabitur vltra usq; in sempiternū: nec edificetur usq; ad generationē et generationem. Sicut subuertit dñs sodomam ⁊ gomorrā et vicinos eius: ait dñs. Non habitabit ibi vir: ⁊ non incolet eam filius hominis. Ecce ꝓlius veniet ab aquilone ⁊ gens magna: ⁊ reges magni consurgent a finibus terre. Arcū et scutum apprehendent: crudeles sunt et immisericordes. Vox eorū quasi mare sonabit: et sup equos ascendent sicut vir paratus ad ꝓliū cōtra te filia babilonis. Audiuit rex babilonis famā eorū: ⁊ dissolute sunt manus eius. Angustia apprehendit eum: dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascender de superbia iordanis ad pulcritudinē robustam: quia subito curram faciā eum ad illā. Et quis erit electus quē ꝓponam ei? Quis enim similis mei: ⁊ quis sustinebit me? Et quis est iste pastor: qui resistat vultui meo? Propterea audite consiliū dñi qđ mēte concepit aduersum babilonem: ⁊ cogitationes eius quas cogitauit sup terrā caldeoꝝ. Si non traxerint eos paruuli gregū: nisi dissipatum fuerit cū ipsis habitaculū eorū. A voce capte urbis babilonis cōmota ē terra: ⁊ clamor inter gentes auditus ē.

Hec dicit dñs. Ecce ego suscitabo sup babilonē ⁊ sup habitatores eius qui cor suū leuauerūt contra me quasi ventū pestilentem: ⁊ mittam in babilonem ventilatores ⁊ ventilabunt eā. Et demolientur terrā eius: quoniam venerūt sup eam undiq; in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suū: ⁊ non ascendat loricat⁹. Nolite parcere iuuenibus eius: interficite omnem militiā eius. Et cadent interfecti in terra caldeoꝝ: vulnerati in regionibus eius. Quoniā nō fuit viduatus israhel ⁊ iuda a dño deo suo: dño exercituū. Terra aūt eoꝝ repleta est delicto a sancto israhel. Fugite de medio babilonis: ut saluet vnusquisq; animā suā. Nolite tacere sup iniquitatem eius: quoniā tempus vltionis eius est dño: vicissitudinē ipe rependet ei. Calix aureus babilon in manu dñi: inebrians omnē terrā. De vino eius biberūt gentes: ⁊ ideo cōmote sunt. Subito cecidit babilon: ⁊ contrita est. Vlulate sup eā: tollite resinā ad dolorem eius si forte sanetur. Curauim⁹ babilonē: et non est sanata. Derelinquam⁹ eā: ⁊ eam⁹ unusquisq; in terram suā. Quoniam puenit usq; ad celos iudicium eius: et eleuatū est usq; ad nubes. Proculit dominus iusticias nostras: venite ⁊ narrem⁹ in syon opus dñi dei nostri. Acuite sagittas: ⁊ implete pharetras. Suscitauit dñs spiritū regū medoꝝ: ⁊ contra babilonē mens eius est: ut ꝑdat eam. Quoniā vltio dñi ē: vltio templi sui. Super muros babilonis leuate signū: augete custodiā. Leuate custodes: ꝑparate insidias: cogitauit enim dñs et fecit quecunq; locutus est contra habitatores babilonis. Que habitas sup aquas multas locuples in thesauris: venit finis tuus: pedalis ꝓscissionis tue. Iurauit dñs exercituū per animā suam: quoniā replebo te hominibus sicut bruco: ⁊ super te celeuma cantabitur. Qui fecit terrā in fortitudine sua: ꝑparauit orbem in sapientia sua: et prudentia sua extendit celos. Dāte eo voces: multiplicant aque in celo. Qui leuat nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiā fecit: ⁊ eduxit ventos de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a sciētia:

confusus est omnis conflator in sculptili. Quia mendax est conflatio eius: nec est spiritus in eis. Vana sunt opera et risu digna: in tempore visitationis suę peribunt. Non sicut hęc pars iacob. Quia qui fecit omnia ipse est: et israhel sceptrum hereditatis eius: dns exercituū nomen eius. Collidis tu mihi vasa belli: et ego collidam in te gentes: et disperdam in te regna. Collidam in te equū et equitem eius: et collidam in te currū et ascensorem eius. et collidā in te virū et mulierem. Et collidam in te senem et puerū: et collidā in te iuuenē et uirginē. Et collidā in te pastorem et gregem eius: et collidā in te agricolā et iugales eius. Et collidā in te duces et magistratus: et reddā babiloni et cunctis habitatoribus caldeorū omne malū suū: quę fecerūt in syon in oculis uestris: ait dns. Ecce ego ad te mons pestifer ait dns: q̄ corrūpis uniūsam terrā. Et extendā manū meā sup te et euoluā te de petris: et dabo te in montem cōbustionis. Et non tollam de te lapidem in angulū et lapidem in fundamenta: sed ydtus in eternū eris ait dns. Leuate signū in terra: clāgite buccina in nationibus. Sanctificate super eam gentes: annūciate contra illam regibus ararath menni et ascenez: nuncupate ora eā captar. Adducte equū q̄si brachiū aculeatū. Sanctificate cōtra eam gētes: reges medie. duces et omnes magistratus eius: cūctā q̄ terrā potestatis eius. Et cōmouebitur terra et conturbabitur: quia cogitauit dns: ut ponat terrā babilonis desertam et inhabitabilem. Cessauerūt fontes babilonis a plia: habitauerūt in plidis. Deuorauit est robur eoz: et facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt tabernacula eius: contriti sunt uectes eius. Currens obuiā curreti occurret et nuncius obuio nūciā: ut annūciet regi babilonis q̄a capta est ciuitas ei a summo usq; ad summū: et uada occupata sūt. Et paludes incensę sūt igni: et uiri bellatores conturbati sunt: quia hec dicit dns exercituū deus israhel. Filia babilonis quasi area: tempus uituse ei. Adhuc modicū: et ueniet tempus messionis eius. Comedit me: deuorauit me nabuchodonosor rex babilonis. Reddidit me quasi uas inane. Absorbuit me quasi draco: repleuit uentre suū teneritudine mea: et eiecit me. Iniquitas aduersum me et caro mea sup babilonē dicit habitatō syon: et sanguis me⁹ sup habitatores caldee dicit hierusalē. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego iudicabo causā tuā: et ulciscar ultionē tuā. Et desertū faciā mare eius: et siccabo uenam ei⁹. Et erit babilon in tumulos: habitatō draconū stupor et sibilus: eo q̄ non sit habitator. Simul ut leones rugiēt: rencuiēt comas ueluti catuli leonū. In calore eorū ponam potus eoz: et inebriabo eos ut lypiātur et dormiāt somnū sempiternū: et non consurgant dicit dns. Deducā eos quasi agnos ad victimā: et quasi arietes cum hedis. Quomō capta est sesach: et comprehensa est inclita uniuerse terre? Quomō facta est in stuporem babilon inter gentes? Et ascendit super babilonem mare: multitudine fluctuū eius operta est. Facte sunt ciuitates eius in stuporem: terra inhabitabilis et deserta: terra in qua nullus habitet nec transiet per eam filius hois. Et uisitabo sup bel in babilone: et eiciam q̄ absorbuerat de ore eius: et nō

confluent ad eā ultra gētes. Siquidē et murus babilonis corruet. Egredimini de medio eius populus me⁹: ut saluet unusquisq; animā suā ab ira furoris dni. Et ne forte molleſcat cor uestrum: et timeatis auditū q̄ audietur in terra. Et ueniet in anno auditio. et post hunc annū auditio et iniquitas in terra: et dnator sup dnatorem. Propterea ecce dies uenit: et uisitabo sup sculptilia babilonis: et omnis terra ei⁹ confundetur: et uniuersi interfecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt sup babilonē celi et terre et omnia que in eis sūt: q̄a ab aquilone uenīēt ei predones ait dns. Et quomō fecit babilon ut caderent occisi in israhel: sic de babilone cadent occisi in uniuersa terra. Qui fugistis gladiū uenite: nolite stare. Recordamini procul dni: et hierusalē ascendat sup cor uestrū. Confusi sum⁹: quoniā audiuim⁹ obprobriū. Operuit ignominia faciem nostram: quoniā uenerūt alieni sup sanctificationē domus dni. Propterea ecce dies uenient ait dns. et uisitabo sup sculptilia eius: et in omni terra ei⁹ gemet uulnerat⁹. Si ascenderit babilon in celū et firmauerit in excelso robur suū: a me uenient uastatores ei⁹ ait dns. Vox clamoris de babilone. et contritio magna de terra caldeoz: quoniā uastauit dns babilonē et perdidit ex ea uocem magnā: et sonabūt fluctus eoz besi aque multe. Dedit sonitū uox eoz: quia uenit sup eam id est sup babilonē pdo. Et apprehensi sunt fortes ei⁹: et emarcuit arc⁹ eoz: quia fortis ultor dns reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius: duces eius et magistratus eius et fortes ei⁹. Et dormient somnū sempiternū: et nō expergiscētur ait rex: dns exercituū nomē eius. Hec dicit dns exercituū. Murus babilonis ille altissim⁹ suffossione suffodietur: et porte eius excelse igne comburentur: et labores populorū ad nichilū et gentes in ignem erūt et deficient. Verbū quod precepit ieremias pheta saraye filio nerie filij maasie. cū pgeret cū sedechia rege in babilonē: in āno quarto regni eius. Baraias aūt erat princeps prophetie. Et scripsit ieremias oīe malum q̄d uenturū erat sup babilonem in libro uno: oīa uerba hec que scripta sunt contra babilonē. Et dixit ieremias ad saraiam. Cū veneris in babilonē et videris et legeris oīa uerba hec dices. Dne tu locutus es cōtra locum istū ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usq; ad pec⁹: et sit perpetua solitudo. Cumq; compleueris legere librū istū: ligabis ad eū lapidem et proicies illū in medium eufraten: et dices. Sic submergē babilon: et non consurget a facie afflictionis quam ego adducā super eam: et defficient. Huc usq; uerba ieremie.

Lij

Filius uiginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset: et undecim annis regnauit in hierusalē. Et nomē matris eius amithal: filia ieremie de lobna. Et fecit malū in oculis dni iuxta oīa q̄ fecerat ioachim: quoniā furor dni erat in hierusalem et in iuda usq; quo proiceret eos a facie sua. Et recessit sedechias a rege babilonis. Factū est aūt in anno nono regni ei⁹ in mense decimo. decima die mensis uenit nabuchodonosor rex babilonis ipse et omnis exercit⁹ ei⁹ aduersus hierusalē et obsederūt eam: et edificauerūt contra eam munitiones in circuitu: et fuit ciuitas obsessa usq; ad undecimū

annū regni sedechie. ſſMēſe aūt quarto
nona die mensis obtinuit fames ciuitatem: z non erāt alimenta ppło terre.
Et dirupta ē ciuitas: et oēs viri bellatores eius fugerūt: egressiq; de ciuitate nocte per viam porte que est inter duos muros et ducit ad ortū regis. caldeis obsidentibus urbem in giro: et abierūt per viā que ducit in heremū.
Persecutus est aūt caldeoz exercit⁹ regem: z apprehenderūt sedechiā in deserto qđ est iuxta iherichō: z oēs comitatus eius diffugit ab eo. Cunq; comprehendissent regem adduxerunt eum ad regem babilonis in reblatha que est in terra emath: et locutus est ad eū iudicia. Et iugulauit rex babilonis filios sedechie in oculis eius: sed et omnes principes iuda occidit in reblatha. Et oculos sedechie eruit: et vinxit eum in compedibz. Et adduxit eū rex babilonis in babilonem: et posuit eū in domo carceris usq; ad diē mortis eius. In mense aūt quinto decima mēsis ipse est ānus decimusnon⁹ nabuchodonosor regis babilonis: venit nabuzardan princeps militie qui stabat coram rege babilonis in iherusalem: z incendit domū domini et domū regis z oēs dom⁹ iherusalē z omnē domū magnā igne combussit: et totum murū iherusalem per circuitū destruxit cunctus exercitus caldeoz qui erat cum magistro militie. De pauperibus aūt ppłe z de reliquo vulgo quod remānserat in ciuitate et de perfugis q̄ transfugerant ad regem babilonis z reliquo de multitudine: transtulit nabuzardan princeps militie vinitores z agricolas. Columnas quoq; eneas que erant in domo domini z bases et mare eneum quod erat in domo domini confregerunt caldei: et tulerūt omne es eoz in babilonē. Et lebetes et creagras z phialas z fialas z mortariola z oīa vasa enea q̄ in ministerio fuerāt tulerūt: z yduias z thimiamaterria z urceos z phiales z candelabra z mortaria z cyathos. Quodq; aureum aureū: z quod argēteum argēteū. Tulit magister militie columnas duas z mare unū: et vitulos duodecim eneos q̄ erāt sub basibz: q̄s fecerat rex salomō in domo dñi. ſſō erat pōd⁹ eris oīm vasoz hoz. De columnis aūt: de⁹ z octo cubiti altitudinis erāt i columna una: z funicul⁹ duodecī cubitoz circuibat eā. Porro grossitudo ei⁹ quatuor digitoz: et intrinsec⁹ cava erat: z capitella super vtrāq; enea. Altitudo capitelli unius quinq; cubitoz: z reticula z malagranata supra coronā in circuitū: oīa enea. Et fuerūt malagranata nonagintaseptēdecim: z oīa malagranata centum octoginta circūdabant. Et tulit magister militie saraiam sacerdotem primum: et sophoniā sacerdotē secūdū: z tres custodes vestibuli. Et de ciuitate tulit eunuchū unū q̄ erat ppłis⁹ super viros bellatores: et septē viros de hys q̄ videbāt faciē regis q̄ inuenti sūt in ciuitate: z scribā principē militū q̄ ppłabat tyrones: z sexagīta viros de ppło terre qui inuenti sūt i medio ciuitatis. Tulit aūt eos nabuzardā magister militie: et duxit eos ad regē babilonis i reblatha. Et percussit eos rex babilonis: et interfecit eos i reblatha in terra emath. Et trāslat⁹ ē iuda de terra sua. Iste ē ppłs quē trāstulit nabuchodonosor i āno septimo: iudeos tria milia. z viginti. In āno octauodecīo nabuchodonosor trāstulit de ihrlm aīas octogentas triginta duas.

In anno vicesimooctauo nabuchodonosor transtulit nabuzardan magister militie animas iudeoz septingentas quadragīta quinq. Omnes ergo anime: quatuor milia sexcente. Et factum est in vicesimoseptimo āno trāsmigrationis ioachin regis iuda duodecimo mense vicesima quinta mēsis eleuauit euilmerodach rex babilonis ipso anno regni sui caput ioachin regis inde: z eduxit eum de domo carceris: et locutus est cum eo bona. Et posuit thronū eius sup thronos regum qui erant post se in babilonē: z mutauit vestimenta carceris eius: z comedebat panem coram eo semp cunctis diebus vite sue. Et cibaria ei⁹ cibaria perpetua dabātur ei a rege babilonis statuta per singulos dies: usq; ad diē mortis sue cunctis diebus vite eius. Explicat ihremias ppłā: incipit lamētationes ei⁹ que ⁊ moth hebraice nūcupāt

Et factum ē postq̄ in captiuitatē redactus est israhel et iherusalem deserta est: sedit iheremias propheta flens et plāxit lamentatione hac in iherusalem: et amaro animo suspirās et eiulās dixit.

Aleph. Quomodo sedet sola ciuitas plena ppło. Facta est ūsi vidua domina gentiū: princeps prouinciaz facta est sub tributo. Beth Plorans plorauit in nocte: et lacrime eius in maxillis eius. ſſon est qui consoletur eam: ex omnibus caris eius. Omnes amici ei⁹ spreuerūt eā: et facti sunt ei inimici. Gimel ſſigrauit iudas p̄ter afflictionē z multitudinē seruitutis. Habitauit inter gentes: nec inuenit requiē. Omnes psecutores ei⁹ apprehenderūt eam inter angustias. Deleth Vie syon lugent: eo q̄ nō sint qui veniant ad solennitatem. Omnes porte eius destructe: sacerdotes ei⁹ gementes. Virgines eius squalide: et ipa oppressa amaritudine. He Facti sunt hostes ei⁹ in capite: z inimici ei⁹ locupletati sūt: quia dñs locutus est sup eā p̄ter multitudinē iniquitatū eius. Paruuli ei⁹ ducti sunt in captiuitatem: āte faciem tribulāntis. Vau Et egressus ē a filia syon omnis decor ei⁹. Facti sunt principes eius velut arietes non inuenientes pascua: et abierunt absq; fortitudine ante faciem subsequētis. Zay Recordata est ihrusalē dierū afflictionis sue et p̄uaricationis omniū desiderabiliū suorū: que habuerat a diebz antiquis: cum caderet ppłus eius i manu hostili: z non esset auxiliator. Viderūt eā hostes: z deriserūt sabbata ei⁹. Heth Peccatū peccauit ihrusalē: propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabāt eam spreuerūt illā: quia viderunt ignominiā ei⁹. Ipa aūt gemēs: et conuersa retrorsum. Teth Sordes eius in pedibus eius: nec recordata est finis sui. Depposita est vehementer: nō habens consolatorē. Vide domine affligionē meā: quoniā erectus est inimicus. Joth ſſanū suā misit hostis ad omnia desiderabilia eius: quia vidit gentes ingressas sanctuariū suū: de quibz p̄ceperas ne intrarent in ecclesiam tuā. Caph Omnis ppłus eius gemens: z querens panem. Dederunt p̄ciosa quoq; pro cibo: ad refocillādā animā. Vide domine et cōsidera: quia facta sum vilis. Lamech O vos oēs qui transitis per viam attendite et videte: si est dolor sicut dolor meus. Quoniā vindemiauit me ut locut⁹ est dñs:

in die ire furoris sui. Meu De excelso
misit ignem in ossibs meis: z erudiuit
me. Expādit rethe pedibus meis: conuer-
tit me retrorsum. Posuit me deso-
latam: tota die merore confectā. Nun
Vigilauit iugū iniquitatū mearū in
manu eius: conuolute sunt z impos-
te collo meo. Infirmata ē virt⁹ mea:
dedit me dñs in manū de quas nō po-
tero surgere. Samech Abstulit oēs
magnificos meos dñs de medio mei:
vocauit aduersum me tēpus: ut cōte-
reret electos meos. Torcular calcauit
dñs virginī filie iuda. Ayn Idcirco e-
go plorans et oculus me⁹ deducens
aquas: quia longe factus est a me cō-
solator: cōuertens animā meā. Facti
sunt filij mei ydti: quoniā inualuit
inimic⁹. Phe Expādit syon manus
suas: non est qui consoletur eā. Man-
dauit dñs aduersum iacob: in circui-
tu eius hostes eius. Facta est ihrlm sqi pol-
lutio menstruis inter eas. Sade Iustus
est dñs: quia os eius ad iracundiam
prouocaui. Audite obsecro uniuersi
pli: z uidete dolorem meū. Virgines
mee et iuuenes mei abierūt in captiui-
tatem. Coph Vocaui amicos meos: z
ipsi decepērūt me. Sacerdotes mei et
seniores mei in urbe cōsumpti sunt: quia
quesierūt cibū sibi ut refocillarent ani-
mas suas. Res Vide dñe quoniam
tribulor: tribulat⁹ est uenter me⁹. Sub-
uersum est cor meū in memetipa: qñ
amaritudine plena sum. Foris mer-
cidat gladius: et domi mors similis ē.
Sin Audierūt quia ingemisco ego: z
non est qui cōsoletur me. Omnes in-
mici mei audierunt malū meū: letati
sūt qñ tu fecisti. Adduxisti diē cōsola-
tōnis: et fiēt sicut mei. Thau Ingredia-
tur oēs malū eorū coram te: z deuindemia
eos sicut vindemiasti me propter oēs
iniquitates meas. Multi enim gemi-
tus mei: et cor meū merēs. Aleph
Quomodo obtexit caligine in furo-
re suo dñs filiā syon. Proiecit
de celo in terram inclitam israhel: z nō
est recordatus scabelli pedū suoz in die
furoris sui. Beth Precipitauit dñs nec
pepercit omnia speciosa iacob: destru-
xit in furore suo munitiones virginis
iuda z deiecit in terram: polluit regnū
et principes eius. Gymel. Confregit in
ira furoris sui omne cornu israhel: a-
uertit retrorsū dexteā suā a facie inimi-
ci: et succendit in iacob sicut ignē flāme
deuorātis in giro. Delech Tetendit ar-
cum suū quasi inimicus: firmauit de-
xteram suā quasi hostis: et occidit o-
mne qđ pulcrum erat uisu. In tabe-
naculo filie syon effudit sicut ignē indi-
gnatōnē suā. He Factus ē dñs ut in-
imicus: precipitauit israhel. Precipita-
uit omnia menia eius: dissipauit mu-
nitiones eius: z repleuit in filia iuda
humiliatum et humiliatā. Vau Et
dissipauit quasi ortum tentorii sui:
demolitus est tabernaculū suū. Obli-
uioni tradidit dñs in syon festiuitatē
et sabbatū: z in obprobriū et in indi-
gnatōnē furoris sui regem z sacerdotē.
Zay Repulit dñs altare suū: maledi-
xit sanctificationi sue: tradidit in ma-
nus inimici muros turriū eius. Vocem
dederunt in domo dñi: sicut in die so-
lennī. Heth Cogitauit dñs dissipare
murū filie syon: tetendit funiculū suū
et non auertit manū suā a perditione.
Luxitq; ān murale: z mur⁹ pariter dis-
sipat⁹ est. Theth Defixe sūt i terra por-
te eius: perdidit z contriuit uectes eius: re-
gem eius et principes eius in gentibus.
Non est lex: z pphete eius nō inuenīt

uisionē a dño. Joth Sederūt in terra:
conticuerūt seniores filie syon: cōspersērūt
cinere capita sua. Accincti sūt ciliciis:
abscondērūt in terra capita sua virgines
ihrlm. Caph Defecerūt p lacrimis
oculi mei: cōturbata sunt uiscera mea.
Effusum est in terra iecor meū super con-
tritionē filie pli mei: cū deficeret parun-
lus et lactēs i plateis oppidi. Iamech
Matribus suis dixerūt ubi ē triticū et
uinū: cū deficerent quasi uulnerati in
plateis ciuitatis: cum exalarent aīas
suas in sinu matrū suarū. Mem Cui
comparabo te: uel cui assimilabo te fi-
lia ihrlm? Cui exequabo te: et con-
solabor te virgo filia syon? Magna
enim uelut mare contritio tua. Quis
medebitur tui? Nun Prophete tui vi-
derūt tibi falsa z stulta: nec aperiebāt
iniquitatem tuā: ut te ad penitentiam
prouocarēt. Viderūt aūt tibi assump-
tiones falsas z ejectiones. Samech
Plauserūt super te manibs oēs trāse-
untes p uiā: sibilauerūt z mouerūt ca-
pita sua sup filiā ihrlm: hecine ē urbs
dicēs pfecti decoris? gaudiū uniūse ter-
re. Phe Aperuerūt sup te os suū oēs
inimici tui: sibilauerūt z fremuerūt den-
tibus suis: z dixerūt deuorabim⁹. Ein
Ista est dies quē exspectabam⁹: inue-
nimus: uidimus. Ayn Fecit dñs que
cogitauit: compleuit sermonē suū quē
preceperat a diebs antiquis. Destruxit et
non ppercit: lesitrauit sup te inimicū:
et exaltauit cornu hostiū tuoz. Sade
Clamauit cor eoz ad dñm: super mu-
ros filie syon. Deduc quasi torrēs
lacrimas per diem z noctem: nō des
requiē tibi: neq; taceat pupilla oculi
tui. Coph Consurge: lauda in nocte
in principio uigiliarū: effunde sicut
aquā cor tuū ante conspectū domini.

leua ad eum manus tuas p anima
parulorū tuoz: qui fame perēūt in ca-
pite omniū compitoz. Res Vide dñe
et considera: quem uindemiaueris ita.
Ergo ne comedēt mulieres fructū suū:
parulos ad mensurā palme? Si occi-
ditur in sanctuario dñi: sacerdos et
propheta? Sin Iacuerūt in terra fo-
ris puer et senex: uirgines mee et iuuenes
mei ceciderūt in gladio interfecisti in die
furoris tui: occidisti: nec misereus es.
Thau Vocasti quasi diē solemnem
qui terrerent me de circuitu: z non fuit
in die furoris dñi qui effugeret et rel-
queretur. Quos educaui z enutriui: in-
imic⁹ me⁹ cōsumpsit eos. Aleph
Ego uir uidens paupertatē meā: in
uirga indignatōnis ei⁹. Aleph
Me minauit z adduxit in tenebris: z
nō in lucē. Aleph Tantū in me uertit: z
conuertit manū suā tota die. Beth
Veterem fecit pellē meā z carnē meā:
contriuit ossa mea. Beth Edificauit
in giro meo: z circūdedit me felle et la-
bore. Beth In tenebrosis collocauit
me: sicut mortuos sempiternos. Gymel
Circūedificauit aduersum me ut non
egrediar: aggrauauit compedem meū.
Gymel Sed z clamauero z cū rogaue-
ro: excluſit oratiōnē meā. Gymel Cō-
duxit uias meas lapidibus quadris:
semitas meas subuertit. Delech Vrsus
insidiās fact⁹ ē michi: leo i abscōdito.
Delech Semitas meas subuertit z con-
fregit me: posuit me desolatā. Delech
Tetendit arcū suū: et posuit me quasi
signū ad sagittam. He Misit in ren-
ibus meis filias pharetre sue. He Fa-
ctus sum in derisū oīū pplo meo: can-
ticum eoz tota die. He Repleuit me a-
maritudinibus: inebriauit me absin-
thio. Vau Et fregit ad numerū dentes

ingressus est aream interiorem. Et viduam et repudiatam non accipient uxores: sed virgines de semine domus israhel. Sed et viduam quam fuerit vidua a sacerdote accipient: et pulmentum meum dorabunt quod sit interius et pollutum: et inter mundum et immundum ostendent eis. Et cum fuerit controuersia stabunt in iudiciis meis: et iudicabunt leges meas. Et precepta mea in omnibus solemnitatibus meis custodient: et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mortuum homine non ingredientur: ne polluantur: nisi ad patrem et matrem et filium et filiam et fratrem et sororem quam alterius uiri non habuerit: in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundata septem dies numerabuntur ei: et in die octauo offeret in atrio interiori ut ministrent michi in sanctuario: offeret pro peccato suo ait dominus deus. Non erit ait eis hereditas. Ego hereditas eorum: et possessionem non dabitis eis in israel. Ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent: et omne votum in israhel ipsorum erit. Et primitiua omnium primogenitorum et omnia libamenta ex omnibus quam offeruntur: sacerdotum erunt. Et primitias aruorum uestrorum dabitis sacerdoti: ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de auibus et de pecoribus non comedent sacerdotes. xlv

Cumque repetitis terra diuidere sortem: separate primitias domino sanctificatum de terra: longitudine uiginti quinque milia: et latitudine decem milia. Sanctificatum erit in omnibus terminis eius circuitu. Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadratum per circuitum: et quingenta cubitis in suburbana eius per girum. Et a mensura ista mensurabis longitudine uiginti quinque milium: et latitudine decem milium.

Et in ipso erit templum sanctum sanctorum: sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii: qui accedunt ad ministerium domini. Et erit eis locus in domos et in sanctuarium sanctitatis. Viginti quinque autem milia longitudinis et decem milia latitudinis erit leuitis: qui ministrant domui. In possidebunt uigiti gazophilacia. Et possessionem ciuitatis dabimus quinque milia latitudinis et longitudinis uiginti quinque milia: secundum separationem sanctuarii domini domui israel. Principi ex hinc et inde in separatione sanctuarii et in possessione ciuitatis extra faciem separationis sanctuarii: extra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare: et a latere orientali usque ad orientem. Longitudinis autem iuxta unamquamque partem a termino occidentali usque ad terminum orientalem: de terra erit in possessio in israel. Et non depopulabuntur ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat uobis principes israel: iniquitatem et rapinas auferte: et iudicium et iustitiam facite. Separate commissiones uestras a populo meo ait dominus deus. Stateram iustam et ephi iustum et batus equus erit uobis. Ephi et batus equalia et unus mensure recipiat decimam partem chori batus: et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem uiginti obulos habet. Porro uiginti sicli et uiginti quinque sicli et quindecim sicli minas facient. Et hec sunt primitie que tollent: septam partem ephi de chori frumenti: et septam partem ephi de chori ordei. Mensura olei. Batus olei decima pars chori erit: sicut decem bati implent chorum. Et aries unus de grege duobus de hiis qui nutriuntur in israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica: ad propitiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre erit repromissionis huius principi in israhel.

Et sum principum erunt holocausta et sacrificia et libamina in solemnitatibus et in kalendis et in sabbatis: in uniuersis solemnitatibus domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica: ad expiandum pro domo israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense una mensis sumes uitulum de armento immaculatum: et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato: et ponet in postibus domus et in quatuor angulis crepidinis altaris: et in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septima mensis pro unoquoque qui ignorauit et errore deceptus est: et expiabis pro domo. In primo mense quartadecima die mensis erit uobis pasche solemnitas. Septem diebus azima comedent. Et faciet princeps in die illa pro se et pro uniuerso populo terre uitulum pro peccato. Et in septem dierum solemnitate faciet holocaustum domino: septem uitulos et septem arietes immaculatos quotidie septem diebus: et pro peccato hircum caprarum: et sacrificium ephi per uitulum et ephi per arietem faciet: et oleum hyn per singula ephi. Septimo mense quintadecima die mensis in solemnitate faciet sicut supradicta sunt per septem dies: tam pro peccato quam pro holocausto et sacrificio et oleo.

Hec dicit dominus deus. xlvj

Porta atrii interioris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus sit: die autem sabbati aperietur. Sed et in die kalendarum aperietur: et intrabit princeps per uiam uestibuli porte deforis: et stabit in limine porte. Et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius: et adorabit super limen porte: et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad uesperam. Et adorabit populus terre ad ostium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem pro offeret princeps domino in die sabbati: sex agnos immaculatos et arietem immaculatum: et sacrificium ephi per arietem. In agnis autem sacrificium quod dederit manus eius: et oleum hyn per singula ephi. In die autem kalendarum uitulum de armento immaculatum et sex agnos et arietes immaculati erunt: et ephi per uitulum: ephi quoque per arietem faciet sacrificium. Agnus autem sicut inuenerit manus eius: oleum hyn per singula ephi. Cumque ingressus fuerit princeps per uestibulum porte ingrediatur: et eadem uia regreditur. Et cum introibit populus terre in conspectu domini in solemnitatibus: qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret: egrediatur per uiam porte meridiane. Porro qui ingreditur per uiam porte meridiane: egrediatur per uiam porte aquilonis. Non reuertetur per uiam porte per quam ingressus est: sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum erit. Cum ingredientibus ingredietur: et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et solemnitatibus erit sacrificium ephi per uitulum et ephi per arietem: agnus autem erit sacrificium sicut inuenerit manus eius: et oleum hyn per singula ephi. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum aut pacifica uoluntaria domino: aperietur ei porta que respicit ad orientem: et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati et egredietur: claudetur porta postquam egressus erit. Et agnum ciui de anni immaculatum faciet holocaustum quotidie domino. Bouem mane faciet illud. Et faciet sacrificium super eo et thamane mane: sextam partem ephi: et de oleo tertiam partem hyn: ut misceat similae. Sacrificium domino legitimum: iuge atque perenne. Faciet agnum et sacrificium

et oleū rathamane mane holocaustū
sempiternū. Hec dicit dominus deus.
Si dederit princeps donū alicui de fi-
liis suis: hereditas eius filiorū suorū
erit: possidebūt eā hereditarie. Si aut̄
dederit legatum de hereditate sua uni
seruoꝝ suoꝝ: erit illius usq; ad annū
remissionis: et reuertet̄ ad principem.
Hereditas aut̄ eius filiis eius erit. Et
nō accipiet princeps de hereditate po-
puli per violentiam et de possessione
eorū: sed de possessione sua hereditatē
dabit filiis suis: ut nō dispergatur po-
pulus meus unusquisq; a possessione
sua. Et introduxit me p ingressum q̄
erat ex latere porte i gazophilacia san-
ctuarij ad sacerdotes q̄ respiciebāt ad
aquilonē: et erat ibi locus versꝰ ad
occidentē: et dixit ad me. Iste est locꝰ
ubi coquēt sacerdotes pro peccato et p
delicto: ubi coquent sacrificium: ut nō
efferāt in atrio exteriori et sanctificent
populus. Et eduxit me in atrium exte-
rius: et circunduxit me per quatuor
angulos atrij. Et ecce ariolum erat
in angulo atrij: ariola singula p an-
gulos atrij. In quatuor āgulos atrij
ariola disposita: quadraginta cubi-
torum per longum: et triginta per la-
tum. Mensure unius quatuor erant.
Et paries per circuitum ambiens qua-
tuor ariola: et culine fabricate erant
subter porticus per gyrum. Et dixit
ad me. Hec est domus culinarum in
qua coquent ministri domus domi-
ni victimas populi.

xlvij

Et conuertit me ad portam do-
mus: et ecce aque egrediebāt
subter limen domus ad orientem. Fa-
cies enim domus: respiciebat ad ori-
entem. Aque autem descendebant in
latus templi dextrum: ad meridiem
altaris. Et eduxit me per viam porte
aquilonis: et conuertit me ad viam
foras portam exteriorem: viam que
respiciebat ad orientem. Et ecce aque
redundantes a latere dextro cum egre-
deretur vir ad orientem qui habebat
funiculum in manu sua: et mensus
est mille cubitus: et transduxit me per
aquam usq; ad talos. Rursumq; mē-
sus est mille: et transduxit me p aquā
usq; ad genua. Et mēsus est mille: et
trāsduxit me p aquam usq; ad renes.
Et mēsus ē mille: torrens quē non pos-
sui pertransire: quū intumuerāt aque p
fluē torrētis: q̄ nō posset trānatari. Et
dixit ad me. Ecce vidisti fili hoīs. Et re-
duxit me: et duxit ad ripā torrētis. Cū
q; me cōuertisset: ecce i ripa torrētis ligna
mlta nimis ex utraq; parte. Et ait ad
me. Aque iste q̄ egrediūt ad tumulos
zabuli orientalis: et descendūt ad plana
deserti: introibūt mare: et exibūt: et sana-
buntur aque. Et omis aīa viuens q̄ serpit
quocūq; venerit torrens vivet: et erunt
pisces multi nimis: postq; venerint illuc
aque iste. Et sanabunt: et vivet omnia
ad que venerit torrens: et stabunt su-
per illa piscatores. Ab engaddi usq;
ad engallim siccatio sagenarum e-
runt. Plurime species erunt pisciū
eius: sicut pisces maris magni multi-
tudinis nimie. In litoribus aut̄ eius et i
paludibus nō sanabūt: ea i salinas
dabūt. Et sup torrentē oriet̄ i ripis ei⁹
ex utraq; parte omne liguū pomiferum.
Nō defluet folium ex eo: et non deficet fru-
ctus ei⁹. Per singulos mēses afferet pri-
micia: q̄a aque ei⁹ de sanctuario egredi-
entur. Et erit fructus ei⁹ in cibū: et folia
ei⁹ ad medicinā. Hec dicit dōs deus.
Hec est terminus p quos possidebitis ter-
ram in duodecim tribus israhel: quia

ioseph duplicē funiculū habet. Possi-
debitis aūt eam singuli eque ut frater
suus: super quā leuaui manū meā ut
darē patribꝰ vōis. Et cadet terra hec vo-
bis in possessionē. Hic est aūt termin⁹
terre ad plagam septentrionalē a ma-
ri magno via ethalon veniētibꝰ sedā
da emath berotha. sabarim q̄ est iter
mediū damasci et confiniū emath do-
mus thicon que est iuxta terminū au-
ran: et erit termin⁹ a mari usq; ad atti-
um enon termin⁹ damasci: et ab aqui-
lone ad aquilonē termin⁹ emath: plaga
septentrionalis. Porro plaga ori-
entalis de medio auran et de medio
damasci et de medio galaad et de me-
dio terre israhel iordanis determinās:
ad mare orientale metemini plagā
orientalem. Plaga autem australis
meridiana a thamar usq; ad aquas
contradictionis cades: et torrens usq;
ad mare magnū: et hec est plaga ad
meridiem australis. Et plaga mar̄:
mare magnū a confinio p directum
donec venias emath: hec ē plaga ma
ris. Et diuidetis terram istā vobis per
tribus israhel: et mittetis eam in here-
ditatem vobis et aduenis qui accesse-
rint ad vos qui genuerint filios in
medio vestrū: et erunt vobis sicut in-
digene inter filios israhel. Vobiscum
diuident possessionem in medio tri-
buū israhel. In tribu aūt quacunq;
fuerit aduena: ibi dabitis possessionē
illi ait dominus deus.

xlviij

Hec nomina tribuū. A finibus
aquilonis iuxta viam ethalon
pergentibus emath atticū enon termin⁹
damasci. ab aq̄lone iuxta viā emath: et
erit ei plaga orientalis mare dan una.
Et a termino dan: a plaga orientali
usq; ad plagā maris. aser una. Et
super terminū aser: a plaga orientali
usq; ad plagā maris neptalim una.
Et super terminū neptalim: a plaga
orientali usq; ad plagam maris ma-
nasse una. Et super terminū manasse:
a plaga orientali usq; ad plagā ma-
ris effraym una. Et super terminū effra-
ym: a plaga orientali usq; ad plagā
maris ruben una. Et super terminū
ruben: a plaga orientali usq; ad pla-
gam maris iuda una. Et super terminū
iuda: a plaga orientali usq; ad pla-
gam maris erunt primicie quas sepa-
rabitis viginaquinq; milibus latitu-
dinis et longitudinis: sicut singule
partes a plaga orientali usq; ad pla-
gam maris. Et erit sanctuariū in me-
dio eius. Primicie quas separabitis
dño: longitudo viginticquinq; mili-
bus: et latitudo decem milibus. Hec
autem erūt primicie sanctuarij sacerdo-
tum: ad aquilonē lōgitudinis vigin-
tiquinq; milia: et ad mare latitudinis
decem milia. Sed et ad orientem latitu-
dinis decem milia: et ad meridiem vi-
gintiquinq; milia. Et erit sanctuariū
dñi in medio eius. Sacerdotibꝰ san-
ctuariū erit de filiis sadoch. qui custo-
dierūt cerimonias meas: et nō erraue-
runt cū errarent filii israhel: sicut erra-
uerūt et leuite. Et erunt primicie de pri-
mitiuis terre sanctū sanctorū: iuxta ter-
minū leuitarū. Sed et leuitis similiter
iuxta fines sacerdotum viginticquinq;
milia lōgitudinis: et latitudinis decē
milia. Omnis lōgitudo viginti et quinq;
miliū: et latitudo decem miliū. Et nō
venūdabūt ex eo neq; mutabūt: neq;
trāsferent primie terre: q̄a sanctificate
sunt dño. Quinq; milia aūt q̄ supsunt
in latitudine per viginti quinq; milia:
propfana erunt urbis in habitaculū et

in suburbana. Et erit ciuitas i medio
eius: et hec mensure eę. Ad plagam
septentrionalē quingenta et quatuor
milia: ⁊ ad plagam meridianā quin-
genta ⁊ quatuor milia: ⁊ ad plagā o-
rientalem quingenta et quatuor mili-
a: ⁊ ad plagam occidentalē quingen-
ta et quatuor milia. Erunt aūt suburbana ciuitatis ad aquilonē ducenta
quinq̄ginta ⁊ ad meridiē ducēta quin-
q̄ginta: et ad orientē ducēta quinq̄gin-
ta ⁊ ad mare ducēta quinq̄ginta. Ad aūt
reliquū fuerit i lōgitudine secūm p̄mitia
as sāctuarij decem milia i orientem: ⁊
decē milia in occidentē erūt sicut p̄mitie
sanctuarij: ⁊ erūt fruges eius in panes
his qui ciuitati. Seruientes aūt
ciuitati operabūtur ex oīnibus tribu-
bus israhel. Omnes primitie viginti
quinq̄ miliū per viginti quinq̄ milia
in quadrū separabūtur in primitias
sanctuarij: et in possessionē ciuitatis.
Ad aūt reliquū fuerit principis erit ex
omni parte primitiarū sanctuarij et
possessionis ciuitatis exregione: viginti
quinq̄ milium primitiarū usq; ad ter-
minū orientalem: sed ⁊ a mari exregio
ne viginti quinq̄ milium usq; ad termi-
nū maris ūlucr i partibus principis erit.
Et erūt p̄mitie sāctuarij ⁊ sāctuariū tē-
pli in medio eius. De possessione aūt le-
uitarum ⁊ de possessione ciuitatis in
medio partiū principis: erut i terminū
iuda ⁊ in terminū beniamin: ⁊ ad pri-
cipem pertinebit. Et reliquis tribubus
a plaga orientali usq; ad plagā occidē-
talem: beniamin una. Et ora terminū
beniamin a plaga orientali usq; ad
plagā occidentalē: symeon una. Et su-
per terminū symeonis a plaga orienta-
li usq; ad plagā occidentalē: yssachar
una. Et sup terminū yssachar a plaga
orientali usq; ad plagam occidentalē:
zabulon una. Et super terminū zabu-
lon a plaga orientali usq; ad plagā
maris: gad una. Et sup terminū gad
ad plagā austri i meridie: et erit fines
de thamar usq; ad aquas contradictio-
nis cades: hereditas contra mare ma-
gnū. Hec est terra quā mittetis in sor-
tem tribubus israhel: ⁊ hec partiones eorū
ait dñs deus. Et hij egressus ciuitatis.
A plaga septentrionali quingenta et
quatuor milia mensurabis: et porte
ciuitatis omnibus tribubus israhel.
Porte tres a septentrione. Porta ru-
ben una: porta iuda una: porta le-
ui una. Et ad plagam orientalem
quingenta ⁊ quatuor milia: et porte
tres. Porta ioseph una: porta beniamin una: porta dan una. Et ad pla-
gam meridianam quingenta quatuor milia: mensis. Porta symeonis
una: porta yssachar una: porta zabu-
lon una. Et ad plagam occidentalē
quingenta et quatuor milia: porte e-
orū tres. Porta gad una: porta aser
una: porta nepthalim una. Per circu-
tum decem et octo milia: et nomen ci-
uitatis ex illa die: dominus ibidem.

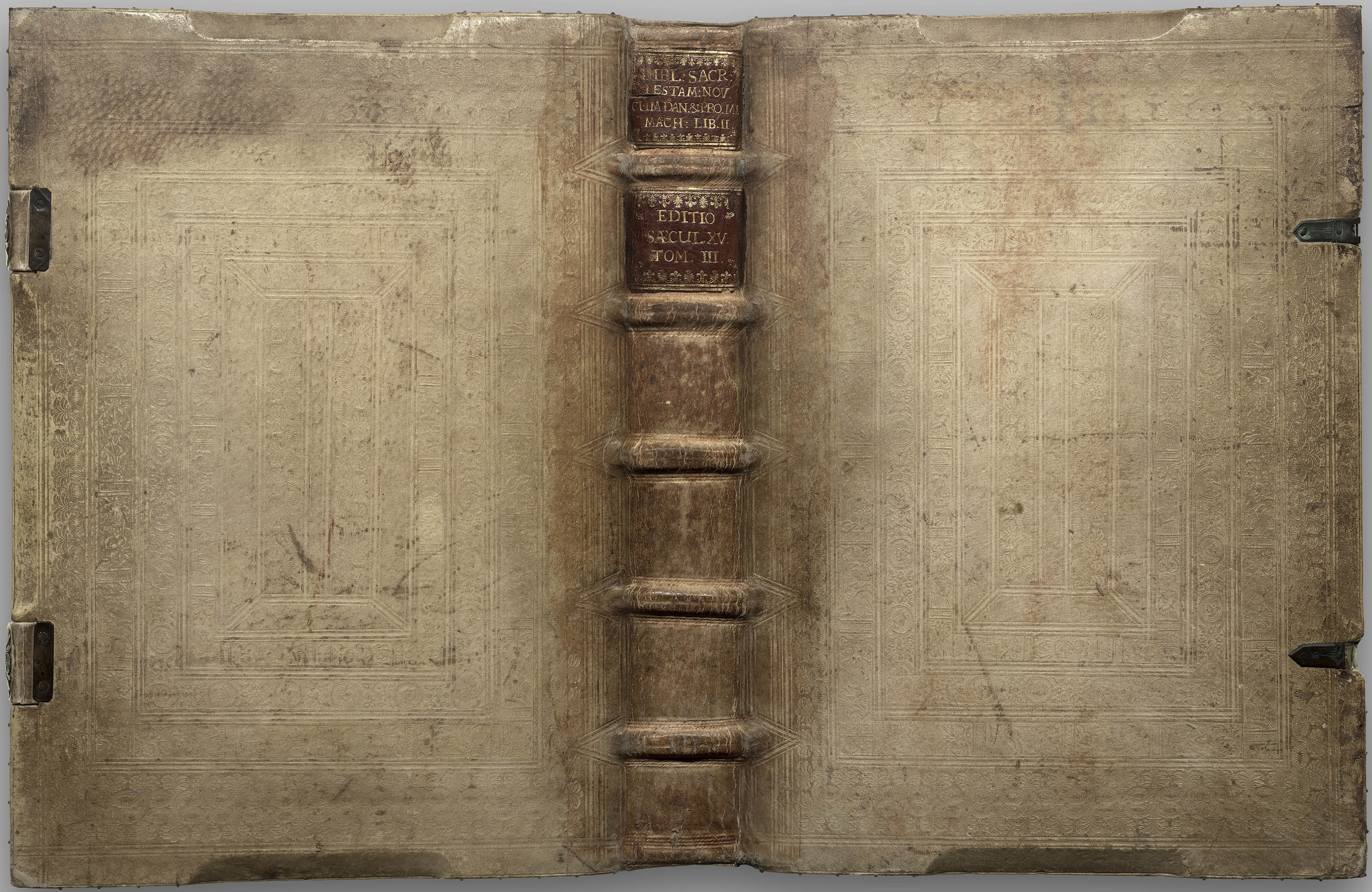
Explicit Ezechiel prophet

I. 190
5. 194.

Bible. Latin. ca. 1454–55. Mainz. Gutenberg (42 lines)

Incun.
1454
.B5

Biblia Latina MAINZ, CA. 1455 Gutenberg Bible RARE BOOK AND SPECIAL COLLECTIONS DIVISION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Biblia Latina MAINZ, CA. 1455 Gutenberg Bible RARE BOOK AND SPECIAL COLLECTIONS DIVISION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

THE LIBRARY OF CONGRESS 1800

INCUNABULA

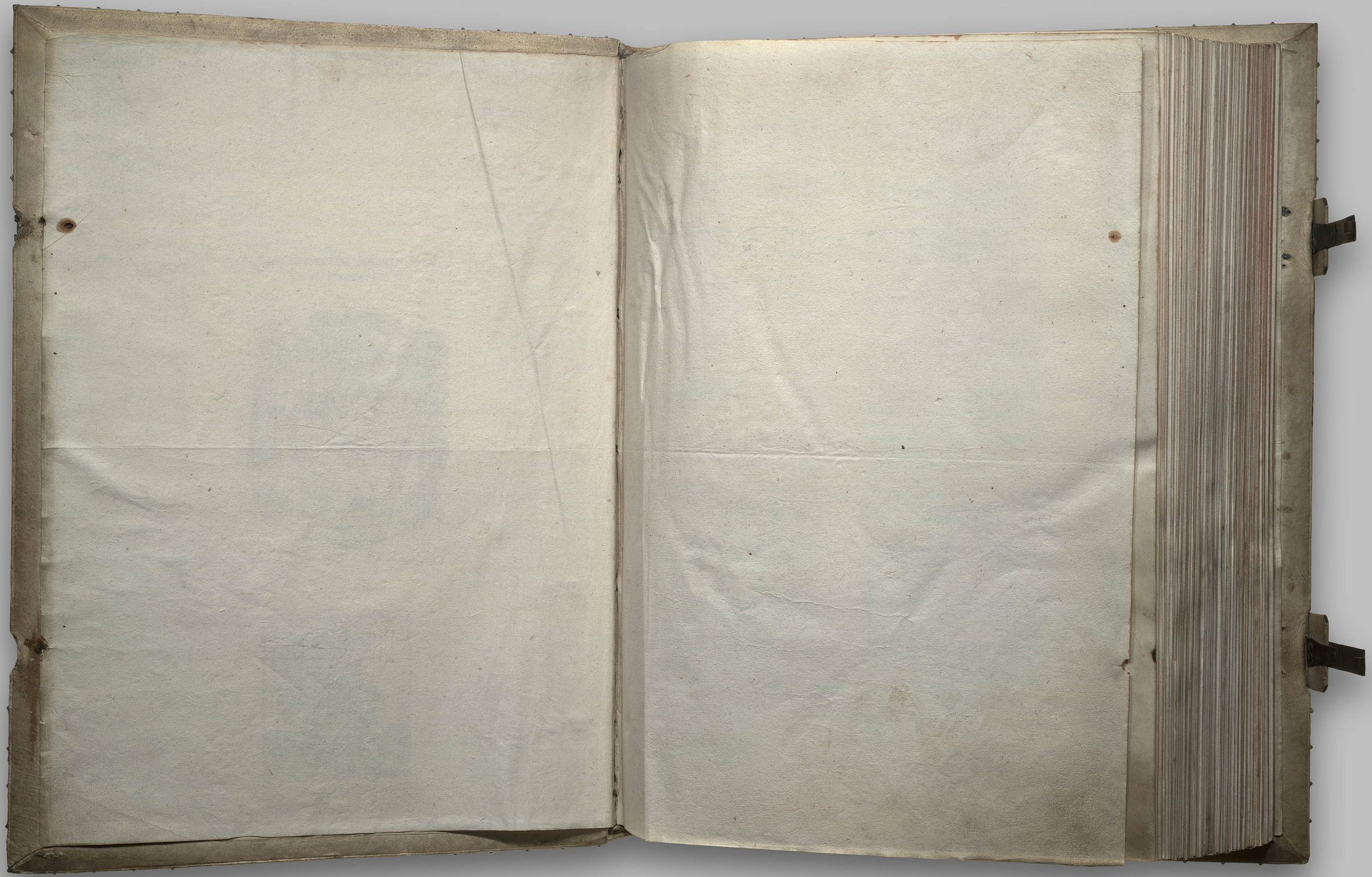
THE VOLLBEHR COLLECTION
1930
Acc. no. 400460

BIBLIOTHECÆ PRINC. MON.
S. BLASII.

RELIGIONE ET PATRIA NIHIL ANTIQUIUS.

·Vollbehr·
·Inkunabel-Sammlung·

Biblia Latina MAINZ, CA. 1455 Gutenberg Bible RARE BOOK AND SPECIAL COLLECTIONS DIVISION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Quāq̄ plog' in daniele ꝓpl

Danielem ꝓpheram inexta septuagita interpretes dñi saluatoris ecclesie non legunt ueteres theodotionis editione: z hoc cur acciderit nescio. Hinc etiam quia sermo chaldaicus est et quibusdā proprietatibz a nostro eloquio discrepat. noluerūt septuaginta interpretes eadē lingue lineas i translatione seruare: siue sub nomine eorū ab alio nescio quo nō satis chaldeā linguā sciente edit? est liber: siue aliud quid causē exciterit ignorās. hoc unū affirmare possum: qđ multū a ueritate discordet: et recto iudicio repudiand? sit. Sciendū quippe danielē maxime z ysdrā hebraicos quidē libros sed chaldeo sermone cōscripsos et unā ieremie prophetā: iob q̄q̄ cū arabica lingua plurimā habere cognatōē. Denīq; et ego adolescentul? post quintilliani et aliōz lectionē ac flores rethoricos cū me in lingue huiꝰ pistrinū reduxissem: z multo sudore mistoq; pene uix repulsem auxilantia stridentiaq; uerba resonaret: quasi per ceptā ambulās rarū desup lumen aspicere impegi nouissime in danielē: et tāto tedio affectus sū: ut desperatione subita oīnem laborē uenerem uolumēq; cōtemnere. Verū adhortante me quodā hebreo et illud michi crebrius sua lingua ingerēte. labor improbꝰ oīa uincit: qui michi uidebar solus inter eos repi rursus discipulus esse chaldaycus. Et ut ueū fatear: usq; ad presentē diem magis psalmū sermonē chaldaicū legere et intelligere q̄ sonare. Hec idcirco refero ut difficultatem uobis danielis ostendā: qui apud hebreos nec susanne habet historiā nec ydolū trium puerorū nec belis draconisq; fabulas: quas nos quia in toto orbe dispersē sūt ueru ante posito rasq; iugulante iudicimus. ne uideremur apud imperitos magnā partē uoluminis detruncasse.

Audiui ego quēdam de preceptoribz iudeorū cū susanne decideret historiā. a greco nescio quo diceret esse cōfictā. illud opponere. quod origenē q̄ affirmamus opposuit: z hymologias has apo thoy chynoy chise. et apo thy prynoy prise. de greco sermone descendere. Cuiꝰ rei nos intelligentiā nūs hāc possumuꝰ dare: ut uerbi gratia dicamuꝰ ab arbore ilice dixisse eū ilico pereas: et a līsco in lentē te cōminuat āgelꝰ: uel non lente pereas. aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem: siue aliud quid ad arboris nomen conueniens. Deinde tārū fuisse odij inter duos pueros: ut illa abacuc. ut in camino ignis accenderet: et per ordinem ad laudē dei omnia elimēta prouocaret: aut qđ miraculū diuinumq; aspirationis iudicium uel draconē infectum offa picis uel sacerdotū belis machinas deprehēsas: que magis prudentia solertis uiri quā ꝓpheteli essent spiritu perpetrata. Cū uero abacuc uenisset. et de iudea in chaldeā raptū discolozq; lederet: quereretur exemplū ubi legisseuꝰ in toto ueteri testamēto quēq; sanctoz graui uolasse corpore: z in puncto hore tanta terraz spacia trāsisse. Cuiꝰ cum quidā e nostris satis ad loquendum promptuꝰ ezechielē adduxisset in medium. et diceret eū de chaldea in iudeam fuisse translatum. deridet hominē: et ex ipso uolumine demōstrauit ezechielē in spiritu se uidisse trāspositū. Denīq; et apostolū nostrū uidelicet ut eruditū uirū et qui legem ab hebreis didicisset

non fuisse ausum affirmare se raptū in corpore sed dixisse siue in corpore siue extra corp⁹ nescio deus scit. Ipsis et talibus argumentis apocriphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudiciū derelinquens illud āmonco non haberi danielem apud hebreos inter pheras: sed inter eos qui agyographa conscripserūt. In tres siquidē partes omnis ab eis scriptura diuiditur: in legē in pheras et in agyographa id est in quīq et octo et undecim libros: de quo nō est huic operis differere. Que aūt ex hoc pphera-ymmo contra hūc librū porphirius obiciat testes sunt methodi⁹ eusebius apollinaris: qui multis versuū milibus eius vesanie respōdere nescio an curiosis lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochiū fundatis p me ad dīm preces: ut quādiu i hoc corpusculo lū scribā aliqd grauū vobis vtile ecclesie: dignū posteris. Presentiū quippe indigis⁹ oblatrātiū nō satis⁹ moueor: q̄ in utrāq; parte aut amore labunt aut odio.

Explicat ꝓlog⁹ ihū dānel ꝓph⁹.

Anno tercio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babilonis hierusalē et obsedit eā: et tradidit dominus in manu ei⁹ ioachim regē iude et partē vasorū domus dei. et asportauit ea in terrā sennaar in domū dei sui: et vasa intulit in domū thesauri dei sui. Et ait rex aspenez ꝓposito eunuchoꝝ ut introduceret de filiis isrl et de semine regio et tyrānorū pueros i quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapiēcia cautos scientia et doctos disciplina: et qui possent stare in palatio regis: ut docerent eos litteras et linguam chaldeoꝝ. Et cōstituit eis rex annonā per singulos dies de cibis suis et vino unde bibebat ipse: ut enutriti tribus annis postea starent in cōspectu regis. Fuerūt ergo inter eos de filiis iuda daniel ananias misahel et azarias. Et imposuit eis ꝓfectus eunuchorū nomina danieli balthazar: ananie sidrac misaheli misac et azarie abdenago. Proposuit aūt daniel in corde suo ne pollueretur de mēsa regis neq; de vino potus ei⁹: et rogauit eunuchū ꝓfectū ne cōtaminaret. Dedit aūt deus danieli graciam et misericordiam in cōspectu principis eunuchoꝝ. Et ait princeps eunuchoꝝ ad danielē. Timeo ego dīm meū regē qui cōstituit vobis cibū et potū: qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coetaneis vestris: condemnabitis caput meū regi. Et dixit daniel ad malasser quē cōstituerat princeps eunuchoꝝ super danielem ananiā misahelē et azariam. Tempta nos obsecro tuos tuos diebus decē et detur nobis legumina ad vescendū et aqua ad bibendum: et cōtemplare vultus nostros et vultus puerorū qui vescuntur cibo regio: et sicut videris facias cū seruis tuis. Qui audito sermone huiusmodi tentauit eos diebus decem. Post dies aūt decem apparuerūt vultus eorū meliores et corpulentiores: pre oīnibus pueris qui vescebāur cibo regio. Porro malasser tollebat cibaria et vinū potus eorum: dabatq; eis legumina. Pueris aūt his dedit deus sciēciā et disciplinam in oīni libro et sapientia: danieli aūt intelligentiā omniū visionum et somniorū. Completis itaq; diebus

post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos ꝓfectus eunuchorū in cōspectu nabuchodonosor. Cunctis eis locut⁹ fuisset rex: nō sunt inuēti alius de oīnibus ut daniel ananias misahel et azarias. Et steterūt in conspectu regis: et omne verbum sapiencie et intellectus quod sciscitatus est ab eis inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in uniuerso regno eius. Fuit autem daniel usq; ad annū primū cyri regis.

In anno secūdo regni nabuchodonosor vidit nabuchodonosor somniū: et cōturbatus est spiritus eius: et somniū eius fugit ab eo. Precepit aūt rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et chaldei: ut indicarēt regi somnia sua. Qui cū venissent steterūt corā rege: et dixit ad eos rex. Vidi somniū: et mente confusus ignoro quid viderim. Respondentesq; chaldei regi syriace. Rex in sempiternū vive. Dic somniū tuis seruis et ꝯpretationē eius indicabim⁹. Et respondens rex ait chaldeis. Sermo recessit a me. Si nisi indicaueritis michi somniū et cōiecturā ei⁹ peribitis vos: et domus vestre publicabunt. Si aūt somniū et coniecturā ei⁹ narraueritis premia et dona et honorē multū accipietis a me. Somniū igitur et ꝯpretationē eius indicate michi. Respōderunt secūdo atq; dixerūt. Rex somniū dicat seruis suis: et interpretationē ei⁹ indicabim⁹. Respōdit rex et ait. Certe noui ex tempo⁹ redimitis: scientes ex re recessit a me sermo. Si rego somnium nō indicaueritis michi una est de vobis sententia: q̄d īmo ꝯpretationē q̄ fallaciam et deceptione plenā cōposuerūtis ut loquamini michi donec tempo⁹ pertranseat. Somniū itaq; dicite michi: ut sciam ex ꝯpretationē quoq; eius veram loquamini. Respōdentes ergo chaldei corā rege dixerūt. Nō est homo sup terrā qui sermonem tuū rex possit implere: sed neq; regum quisquā magnus et potēs verbū huiusmodi sciscitatur ab oīni ariolo et mago et chaldeo. Sermo enī quē tu queris rex grauis est: nec reperietur quisquā qui indicet illū in cōspectu regis exceptis dīis quorū nō est cōuersatio cū hoīnibus. Quo audito: rex i furore et in ira magna precepit ut perirēt omnes sapientes babilonis. Et egressa sententia sapientes interficiebāur: quesieruntq; daniel et socii eius ut perirent. Tūc daniel requisiuit de lege atq; sententia ab arioch principe militie regis: qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babilonis. Et interrogauit eum qui a rege potestatem acceperat: quā ob causam tā crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cū ergo rem indicasset arioch danieli: daniel ingressus rogauit regē ut tēpus daret sibi ad solutionē indicandā regi. Et ingressus e domū suā: ananiezq; et misaheli et azarie sociis suis indicauit negociū ut quererēt misericordiā a facie dei celi super sacramento isto: et non perirēt daniel et socii eius cū ceteris sapientibus babilonis. Tunc danieli misterium p visionē nocte revelatū est. Et daniel benedixit deo celi et loc⁹ait. Sit nomen dīi benedictum a seculo et usq; in seculū: quia sapiencia et fortitudo eius sunt: et ipse mutat tempora et etates. Trāsfert regna atq; constituit: dat sapientiam sapientibus: et sciēciā intelligentibus disciplinā. Ipse revelat profunda et abscondita: et novit in tenebris constituta: et lux cū eo est. Tibi deus patrū nostrorū

confitebor tibi: quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, et consolatus es me.

Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, et non timebo: quia fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris: et dicetis in die illa: Confitemini Domino, et invocate nomen ejus.

Notas facite in populis adinventiones ejus: memores estote quoniam excelsum est nomen ejus.

Cantate Domino quoniam magnificavit: annuntiate hoc in universa terra.

Exulta et lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui Sanctus Israel.

Isaiæ 13.

Visio quam vidit Isaias filius Amos super Babylonem.

Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, et introibunt portas ducum.

Ego mandavi sanctificatis meis in fortitudine mea, et exultationis meæ vocavi fortes meos, qui gloriantur in superbia sua.

Vox multitudinis in montibus, similitudo populi multi: vox sonitus regnorum congregatarum gentium.

Dominus exercituum recognovit numerum militiæ belli.

Venient de terra procul a finibus cæli, Dominus et vasa indignationis ejus, ut disperdat universam terram.

Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a potente veniet.

Propterea omnes manus dissolventur, et omnis homo contabescet cor ejus.

Et conturbabuntur dolores et angustiæ tenebunt: quasi parturiens dolebunt, unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ facies eorum.

Ecce dies Domini venient crudelis, et indignationis plenæ furoris et iræ ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores disperdet de ea.

Stellæ enim cæli et splendor earum non splendebit sol in ortu suo obscurabitur, et luna non dabit lucem suam.

Et visitabo super orbem malum, et contra impios iniquitatem eorum: et quiescere faciam insolentiam infidelium, et superbiam fortium humiliabo.

Et pretiosiorem virum fecero auro, et homo mundum super aurum Ophir.

Propter hoc cælum turbabo, et movebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum, et propter diem iræ furoris ejus.

Et erit quasi dorcas fugiens, et quasi ovis non habens pastorem: unusquisque ad populum suum convertetur, et unusquisque in terram suam fugiet.

Omnis qui inventus fuerit occidetur, et qui adjunctus fuerit cadet gladio.

Infantes eorum allidentur coram oculis eorum: diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur.

Ecce ego suscitabo Medos adversum eos, qui argentum non quærent, et aurum nolent velle.

Sagittis parvulos interficient, et lactentibus uteri non parcent, et super filios non mittet oculus eorum.

Et erit Babylon gloria regnorum, inclyta superbia Chaldæorum: sicut subversio Dei a Sodoma et Gomorra.

Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque in generationem et generationem: non ponet ibi tentorium Arabs, et pastores non requiescent ibi.

Sed requiescent ibi bestiæ, et replebuntur domus eorum draconibus: habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi.

Et ululabunt ululæ in ædificiis ejus, et dracones in templis voluptatis: et venient ad tempus, et dies ejus non longe erit.

Misereatur enim Dominus Jacob, et adhuc eligat Israel, et requiescere faciet eos super humum suam: et adjungetur proselytus ad eos, et applicabitur domui Jacob.

Et tollent eos populi, et adducent eos in locum suum: et possidebit eos domus Israel super humum Domini in servos et ancillas: et erunt qui ceperunt eos captivi, et dominabuntur calumniantibus se.

Et erit in die qua requiem tibi dederit Dominus a tribulatione tua, et a timore tuo, et a servitute dura qua servisti in ea:

Assumes parabolam istam super regem Babylonis, et dices: Quomodo cessavit exactor, requievit tributum?

Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium,

Percutientem populos in indignatione plaga insanabili: qui regebat in furore gentes, persequebatur et non parcebat.

Requievit, quievit omnis terra, silentium pax: laudate.

Abietes quoque gavisi sunt super te, cedrus Libani: Ex quo dormisti non ascendit scissor noster.

Infernus desuper conturbatus est tibi ad occursum adventus tui: suscitavit tibi gigantes, omnes principes terræ: erexit de solio suo omnes reges gentium.

Omnes respondebunt, et dicent ad te: Tu quoque infirmatus es sicut et nos, nostri similis factus es.

Descendit ad inferos superbia tua, commotus est lectus tuus subtus te, operimentum tuum vermes.

Quomodo cecidisti de cælo, Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram, qui vulnerabas gentes?

Qui dicebas in corde tuo: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis.

Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.

Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci.

Qui te viderint ad se current, te intuebuntur attentius, considerantes dicent: Hic est vir qui conturbavit terram, concussit regna?

Qui posuit orbem desertum, et urbes ejus destruxit, vinctos suos dimittere nescivit?

Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, unusquisque in domo sua.

Tu autem projectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis, pollutus interfectorum multitudine, qui descendunt ad lapidem fossæ, quasi cadaver conculcatum.

Non habebis consortium cum eis in sepultura, quia terram tuam interfecisti, et populum tuum occidisti: non vocabitur in æternum semen nequam.

Parate filiis ejus occasiones propter iniquitatem patrum eorum: non consurgent, et hæreditent terram, et implebunt orbem terræ facie bellorum.

Et consurgam contra eos, dicit Dominus exercituum, et disperdam de Babylone nomen et reliquias, germen et nepotem, dicit Dominus.

Et ponam eam in possessionem erinaceis, et in stagna aquæ: et scopabo eam in sterilitatis mucrone, dicit Dominus exercituum.

Juravit Dominus exercituum, dicens: Nisi quemadmodum cogitavi, ita erit: et sicut disposui, sic permanebit.

Ut conterram Assyrium in terra mea, et super montes meos conculcabo eum: et auferetur ab eis jugum ejus, et onus ejus de humero eorum tolletur.

Hæc est cogitatio quæ cogitata est super universam terram: et hæc manus extenta est super omnes gentes.

Quia Dominus exercituum cogitavit, et quis irritum faciet? et manus ejus extenta est, et quis avertet eam?

In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud.

Ne lætatus fueris tu, Philisthæa omnis, quia contrita est virga percutientis te: quia de radice colubri egredietur regulus, et fructus ejus aspis volans.

Et suscitabo Ægyptios adversus Ægyptios, et pugnabit frater contra fratrem suum, et unusquisque contra proximum suum, civitas contra civitatem, regnum contra regnum.

Et tradam spiritum Ægyptiorum in medio eorum, et consilium eorum devorabo: et quærent idola et sacrificia, et pythones, et ariolos.

Et tradam Ægyptios in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eis, dicit Dominus Deus exercituum.

Et siccabuntur aquæ maris, et flumen vastabitur, et siccabitur.

Et declinabunt fluvii, et arescent rivi munitionis, et calamus et juncus marcescent.

Nuda erunt prata juxta rivum, et in ore rivi, et omne quod seminatum est juxta rivum, arescet, et non erit.

Et lugebunt piscatores, et planctum dabunt omnes qui mittunt hamum in rivum, et qui jactant rete super faciem aquarum, tabescent.

Confundentur qui operantur linum pectentes, et texentes subtilia.

Et erunt fundamenta ejus confracta: omnes qui faciunt stagna, contristabuntur animæ eorum.

Stulti principes Tanis, consilium sapientium consiliariorum Pharaonis dedit consilium insipiens: quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?

Ubi nunc sunt? ubi sapientes tui? dicant tibi, et annuntient quid cogitaverit Dominus exercituum super Ægyptum.

Stulti facti sunt principes Tanis, illusi sunt principes Memphis: seduxerunt Ægyptum principes tribuum ejus.

Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis, et errare fecerunt Ægyptum in universo opere suo, sicut errat ebrius in vomitu suo.

Et non erit Ægyptio opus quod faciat caput et cauda, palma et cannus.

In die illa erit Ægyptus similis mulieribus, et stupebit, et timebit a facie motus manus Domini exercituum, quam ipse movebit super eam.

Et erit terra Judæ Ægyptiis in gaudium: omnis qui commemorabitur ejus, in semetipso stupebit a facie consilii Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eos.

In die illa erunt quinque civitates in terra Ægypti loquentes lingua Chanaan, et jurantes in nomine Domini exercituum: civitas Asedech vocabitur una.

In die illa erit altare Domino in medio terræ Ægypti, et titulus juxta terminum ejus Domino.

Et erit in signum et in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti: quia clamabunt ad Dominum a facie tribulantium, et mittet eis salvatorem et principem qui liberet eos.

Et cognoscetur Dominus Ægyptiis, et cognoscent Ægyptii Dominum in die illa, et colent eum in hostiis et victimis, et vota vovebunt Domino et reddent.

Et percutiet Dominus Ægyptum percutiens et sanans: et convertentur ad Dominum, et placabilis erit eis, et sanabit eos.

In die illa erit semita de Ægypto in Assyrios, et introibit Assyrius in Ægyptum, et Ægyptius in Assyrios: et servient Ægyptii Assyriis.

In die illa erit Israel tertius Ægyptio et Assyrio, benedictio in medio terræ:

Quam benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægyptius, et opus manuum mearum Assyrius, et hæreditas mea Israel.

In anno quo venit Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, et pugnasset contra Azotum, et cepisset eam:

In tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade, et solve saccum de lumbis tuis, et calceamentum tuum tolle de pede tuo. Et fecit sic ambulans nudus et discalceatus.

Et dixit Dominus: Sicut ambulavit puer meus Isaias nudus et discalceatus tres annos, signum et ostentum erit super Ægyptum et super Æthiopiam:

Sic adducet rex Assyriorum captivitatem Ægyptiorum, et transmigrationem Æthiopum, adolescentes et senes nudos et discalceatos, et nates discoopertas in confusionem Ægypti.

Et pavebunt et confundentur de Æthiopia exspectatione sua, et de Ægypto gloria sua.

Et dicet habitator insulæ hujus in die illa: Ecce sic est exspectatio nostra, ad quam confugimus ut liberemur a facie regis Assyriorum: et nos quomodo salvabimur?

Onus desertum maris.

Sicut turbines ab austro venientes, de deserto venient, de terra horribili.

Visio dura nuntiata est mihi: qui agit perfide, perfide agit, et vastator vastat. Ascende Elam, obside Media: omnem gemitum ejus fecit cessare.

Propterea impleti sunt lumbi mei dolore, tribulationes parturientis tenuerunt me: contristatus sum ne audiam, conturbatus sum ne videam.

Erravit cor meum, et formido operuit me: tenebræ meæ conversæ sunt mihi in pavorem.

Parate mensam, speculatores speculamini in via, comedite, bibite: surgite principes, arripite clypeum.

Quia hæc dixit Dominus ad me: Vade, pone speculatorem, quodcumque viderit annuntiet.

Et vidit currum ascensorem equitum binorum, ascensorem asini, et ascensorem cameli: et attendit diligenter attentione multa.

Et clamavit quasi leo: Super speculam, Domine, ego sto jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus.

Et ecce iste venit ascensor virorum equitum binorum: et respondens ait: Cecidit, cecidit Babylon, et omnes sculptilium deos ejus confregit in terram.

Triturate mea, et quæ de area mea orta sunt: quæ audivi a Domino exercituum, Deo Israel, annuntiavi vobis.

Onus Dumæ.

Ad me clamat de Seir: Custos, quid de nocte? custos, quid de nocte?

Dixit custos: Venit mane, et nox: si quæritis, quærite: convertimini, venite.

Onus in Arabia.

In saltu in Arabia morabimini, semitæ Dedanorum.

Habitatores terræ Thema occurrerunt fugienti pane suo.

A facie enim gladii fugerunt, a facie gladii evaginati, et a facie arcus tensi, et a facie gravitatis belli.

Quia hæc dixit Dominus ad me: Adhuc anno uno juxta annos mercenarii, et auferetur omnis gloria Cedar.

Et reliqui numeri sagittarum fortium filiorum Cedar imminuentur: quia Dominus locutus est.

Onus vallis visionis.

Quid tibi est quod ascendisti omnis super tecta?

Plena clamoribus, urbs tumultuosa, civitas exsultationis: interfecti tui non sunt interfecti gladio, nec mortui pugnando.

Omnes principes tui fugerunt pariter, de arcu capti sunt.

Omnes qui reperti sunt ex te, pariter vincti sunt, qui procul fugerant.

Propterea dixi: Recedite a me, amare plorabo: nolite festinare consolari me super vastitate filiæ populi mei.

Dies enim bellantium, et conculcationis, et angustiæ a Domino Deo exercituum in valle visionis, destruens murum, et clamor ad montem.

Et Elam tulit pharetram in curribus equitum, et Cyrus nudavit clypeum.

Et erit electio vallium tuarum plena quadrigis, et equites ponentes se ex adverso portæ.

Et revelabitur operimentum Judæ, et respicies in die illa ad armamentum domus saltus.

Et vidistis quod multa essent ruinosa civitatis David, congregastis aquas piscinæ inferioris.

Et numerastis domos Jerusalem, et destruxistis domos ad muniendum murum.

Et fecistis lacum in medio muro veteris piscinæ, et non respexistis ad factorem ejus, et fabricatorem ejus de longe non vidistis.

Et vocavit Dominus Deus exercituum in die illa ad ploratum et ad planctum, ad calvitium et accinctionem sacci.

Et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos et jugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum: comedamus et bibamus, cras enim moriemur.

Et revelata sunt in auribus meis a Domino exercituum: Nequaquam dimittetur iniquitas vestra donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum.

Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Vade, ingredere ad Sobnam qui præest domui, et dices ad eum:

Quid tibi est hic, aut quos habes hic, quia fodisti tibi hic sepulchrum, qui fodit in excelso sepulchrum sibi, et in petra tabernaculum sibi?

Ecce Dominus avertens avertet te, vertens operiet caput tuum:

Turbine rapiet virum, et projiciet eum projectione in terram latam et spatiosam: ibi morieris, et ibi erunt currus gloriæ tuæ, ignominia domus domini tui.

Et expellam te de tabernaculo tuo, et de statione tua destruam te.

Et erit in die illa, vocabo servum meum Eliacim filium Helciæ,

Et induam eum tunica tua, et cingulo tuo corroborabo eum, et potestatem tuam dabo in manu ejus: et erit quasi pater habitantium Jerusalem, et quasi domus Juda.

Et ponam clavem domus David super humerum ejus, et aperiet, et non erit qui claudat: et claudet, et non erit qui aperiat.

Et figam eum quasi clavum in loco fido, et erit in solium gloriæ domui patris sui.

Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris sui, germen et nepotem, omne vas parvulum a vasis cratericis usque ad omnes lagenas.

In die illa, dicit Dominus exercituum, auferetur clavus qui fixus est in loco fido, et succidetur, et cadet, et interibit onus quod pendebat in eo: quia Dominus locutus est.

Onus Tyri.

Ululate, naves maris, quia vastata est domus, ita ut non sit introitus: de terra Cethim revelatum est eis.

Tacete habitatores insulæ, quos implebant negotiatores Sidonis trans mare navigantes.

Et in aquis multis semen turbidi fluminis, messes ejus: et facta est emporium gentium.

Erubesce, Sidon, ait mare, fortitudo maris, dicens: Non parturiebam, et non pariebam, neque nutrivi juvenes, neque exaltavi virgines.

Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt super Tyro.

Transite in Carthaginem, ululate habitatores insulæ.

Numquid hæc est civitas vestra gloriosa, quæ a diebus antiquis fundata est? pedes ejus portabant eam procul habitare.

Quis hoc consilium iniit super Tyrum, quæ coronabat se, cujus negotiatores principes, nobiles terræ institores ejus?

Dominus exercituum cogitavit, ut contereret superbiam omnis gloriæ, et ignominiosos faceret omnes nobiles terræ.

Transi terram tuam quasi fluvium, filia maris, non est ultra fortitudo.

Manum suam extendit super mare, contremiscere fecit regna: Dominus mandavit contra Chanaan, ut disperdat fortitudines ejus.

Et ait: Non adjicies ultra ut exsultes calumniata virgo filia Sidonis: surge, transi ad Cethim, etiam ibi non requiescens.

Ecce terra Chaldæorum, iste populus non fuit, donec Assur fundavit eam: qui in turribus habitabant, suscitaverunt propugnacula ejus, et suffodit domos ejus, et posuit eam in ruinam.

Ululate, naves maris, quia vastata est fortitudo vestra.

Et erit in die illa, obliviscetur Tyrus annis septuaginta secundum dies regis unius: juxta dies annorum regis erit Tyro quasi cantus meretricis.

Tolle citharam, circuito civitatem, meretrix oblita: bene cane, frequenta canticum, ut memor sis tui.

Et erit post annos septuaginta, visitabit Dominus Tyrum, et convertetur ad mercedem suam, et fornicabitur cum omnibus regnis terræ super faciem terræ.

Et erit negotiatio ejus et merces ejus sanctificata Domino: non thesaurizabitur neque condetur, quia negotiatio ejus erit sedentibus coram Domino, ut comedant et bibant, et in refectionem grandem.

Ecce Dominus dissipabit terram, et nudabit eam, et deformabit faciem ejus, et dispergit habitatores ejus.

Et erit sicut populus, sic sacerdos: sicut servus, sic dominus ejus: sicut ancilla, sic domina ejus: sicut emptor, sic qui vendit: sicut fenerator, sic qui fenus accipit: sicut debitor, sic creditor.

Nudatione nudabitur terra, et vastitate vastabitur: quia Dominus locutus est verbum istud.

Luxit et infirmata est terra, infirmata est et defecit orbis: infirmata est sublimitas populi terræ.

Et terra polluta est sub habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt fœdus sempiternum.

Propter hoc maledictio devorabit terram, et delebuntur habitatores ejus: propterea insanient cultores ejus, et derelicti erunt homines pauci.

Lugebit vinum, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.

Cessavit gaudium tympanorum, finivit sonitus superborum, quievit gaudium citharæ.

Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus eam.

Contrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus ne quis introeat.

Ululatus erit in plateis de vino: tenebrosa facta est omnis lætitia, translata est gaudium terræ.

Relicta est in civitate desolatio, et calamitate percutietur porta.

Quia hæc erit in medio terræ in gentibus, sicut excussio olivæ, et sicut racemi completa vindemia.

Hi levabunt vocem suam, et cantabunt: pro magnificentia Domini exsultabunt de mari.

Propterea in doctrinis glorificate Dominum: in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

A finibus terræ laudes audivimus: gloria justo. Et dixi: Arcanum meum mihi, arcanum meum mihi, væ mihi: prævaricatores prævaricati sunt, et prævaricatione prævaricatores prævaricati sunt.

Pavor, et fovea, et laqueus super te, habitator terræ.

Et erit qui fugerit a facie pavoris, cadet in foveam: et qui ascenderit de medio foveæ, tenebitur laqueo.

Quia cataractæ de excelso apertæ sunt, et concutientur fundamenta terræ.

Confractione confringetur terra, commotione commovebitur terra, motione movebitur terra sicut ebrius.

Et auferetur quasi tugurium unius noctis: et gravabit eam iniquitas sua, et corruet, et non adjiciet ut resurgat.

Et erit in die illa, visitabit Dominus super militiam excelsi in excelso, et super reges terræ super terram.

Et congregabuntur congregatione unius lapidis in lacum, et claudetur carcere, et post multos dies visitabuntur.

Et confundetur luna, et erubescet sol: cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, et in Jerusalem, et coram senibus gloriosus.

Domine, Deus meus es tu, exaltabo te, et confitebor nomini tuo: quia fecisti mirabilia, consilia tua antiqua fideliter amen.

Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem munitam in ruinam: palatium alienorum ut non sit civitas, in perpetuum non ædificabitur.

Propterea honorificabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo inopi in tribulatione sua, spes a turbine, umbraculum a calore: cum spiritus robustorum quasi turbo adverso muro.

Sicut calor in loco arido, humilitabis tumultum alienorum: et sicut calorem in umbra nubis, ramum fortium humiliabit.

Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc cœnam pinguium, cœnam vindemiæ defæcatæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.

Et præcipitabit in monte hoc faciem conclusionis conclusæ super omnes populos, et sponsionem quæ sponsa est super universas gentes.

Absorbebit mortem in victoria: et auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, et obprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

Et dicent in die illa: Ecce Deus noster iste, sustinuimus eum, et salvabit nos: hic Dominus, sustinuimus eum, exsultabimus et lætabimur in salutari ejus.

Quia requiescet manus Domini super montem istum, et conculcabitur Moab subter se, sicut conculcatur palea in fimo.

Et extendet manus suas in medio ejus, sicut extendit natans ad natandum: et deponet superbiam ejus cum spoliis manuum ejus.

Et munitionem excelsi muri tui humiliabit, et deponet, et dejiciet usque ad terram, usque ad pulverem.

In die illa cantabitur canticum istud in terra Juda: Urbs fortitudinis nostræ Salvator, ponet in ea muros et antemurale.

Aperite portas, et ingrediatur gens justa, custodiens veritatem.

Vetus error abiit: servabis pacem, pacem, quia in te speravimus.

Sperate in Domino usque in sempiternum, in Domino Deo forti in perpetuum.

Quia incurvabit habitatores excelsi, civitatem sublimem humiliabit usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

Conculcabit eam pes, pes pauperis, gressus egenorum.

Semita justi recta est: rectissime dirigis gressus justi.

Etenim in semita judiciorum tuorum, Domine, sustinuimus te: nomen tuum et memoriale tuum in desiderio animæ.

Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te: quia cum feceris judicia tua in terra, justitiam discent habitatores orbis.

Misereamur impio, et non discet justitiam: in terra sanctorum inique gessit, et non videbit elationem Domini.

Domine, exaltetur manus tua, et nesciant: videant et confundantur zelantes populum, et nunc ignis hostes tuos devorabit.

Domine, dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

Domine, Deus noster, possederunt nos domini absque te: tui tantummodo memores erimus nominis tui.

Mortui non vivent, nec gigantes resurgent: propterea visitasti et disperdidisti eos, et perdidisti omnem memoriam eorum.

Addidisti gentem, Domine, addidisti gentem, glorificatus es: elongasti omnes terminos terræ.

Domine, in tribulatione visitabunt te: in tribulatione patientiæ tuæ, quæ in occultis erant, revelabuntur.

Sicut concepta mulier, cum appropinquat ut pariat, dolet et clamat in doloribus suis: sic fuimus a facie tua, Domine.

Concepimus et dolores habuimus, et quasi peperimus spiritum: salutem non fecimus in terra, nec cadunt habitatores orbis.

Reviviscent mortui tui, interfecti mei resurgent: evigilate et laudate habitatores pulveris: quia ros lucis ros tua est, et terra gigantes ejiciet.

Vade, populus meus, intra in cubicula tua, claude ostium tuum super te: abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.

Quia ecce Dominus egredietur de loco suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terræ super eum: et revelabit terra sanguinem suum, et non operiet amplius interfectos suos.

In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, et grandi, et forti, super Leviathan serpentem vectem, et super Leviathan serpentem tortuosum, et interficiet draconem qui in mari est.

In die illa vinea vini, sedens cantate ei.

Ego Dominus custodiens eam, subito irrigabo eam: ne forte visitet quis super eam, nocte ac die custodiam eam.

Indignatio non est mihi: quis det mihi spinam et vepres in prælio? gradiar contra eos, et simul comburam eos.

Aut apprehendat fortitudinem meam, faciat pacem mecum, et pacem faciat mecum.

Venientes radicabit Jacob, florebit et germinabit Israel, et implebunt facies orbis terræ semine.

Numquid percussionem percussit eum, sicut percussit percutientes eum? aut sicut occisione occisi sunt occidentes eum?

In mensura contra mensuram cum tristitia judicabis eam: consolidavit in die spiritu suo validum in die translationis.

Propterea in hac propitiabitur iniquitas Jacob, et hoc erit omnis fructus ut auferatur peccatum ejus, cum omnes lapides altaris quasi lapides calcis dissipati fuerint, et lucus et fanum non consurgent.

Civitas munita solitudo, habitatio dimissa et derelicta quasi desertum: ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet ramos ejus.

Cum aruerint rami ejus, confringentur: mulieres venientes incendent eos: non enim populus sapiens est, propterea non miserebitur eorum qui fecit eos, et qui formavit eos non misericordiam faciet eis.

Et erit in die illa, percutiet Dominus a fluvio fluminis usque ad torrentem Ægypti: et vos colligemini unus quisque ex filiis Israel.

Et erit in die illa, clangetur tuba magna, et venient qui perierant in terra Assyriorum, et qui ejecti fuerant in terram Ægypti, et adorabunt Dominum in monte sancto in Jerusalem.

Væ coronæ superbiæ ebriorum Ephraim, et flori decidenti gloriæ exsultationis ejus, qui est super caput vallis pinguium vino devictorum.

Ecce fortem et robustum Dominus habet, quasi impetum grandinis, turbinem vastantem, quasi impetum aquarum multarum inundantium: in manu sua deducet.

Et conculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.

Et erit flos decidens gloriæ exsultationis ejus, qui est super caput vallis pinguium, quasi ficus præcox ante æstatem, quam cum viderit qui eam intuetur, statim devorat eam cum in manu ejus fuerit.

In die illa erit Dominus exercituum quasi corona gloriæ, et quasi diadema speciei residuo populo suo.

Et quasi spiritus judicii sedenti super tribunal, et fortitudo repellentibus a porta bellum.

Sed et isti per vinum erraverunt, et per ebrietatem suam aberraverunt: sacerdos et propheta erraverunt in ebrietate, absorpti sunt a vino, aberraverunt a visione, corruerunt in judicio.

Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordium, ita ut non sit locus.

Quem docebit scientiam, et quem intellectum dabit auditui? ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus?

Quia manda super mandatum, manda iterum manda, exspectabo: regula super regulam, regula iterum regula, modicum ibi, modicum ibi.

Quia in labiis impressis et in lingua alia loquetur ad populum istum.

Ad quem dixit: Hæc requies refrigerate lassum, et hæc refrigeratio: et noluerunt audire.

Et erit eis verbum Domini manda super mandatum, manda iterum manda, exspectabo: regula super regulam, regula iterum regula, modicum ibi, modicum ibi: ut vadant, et corruant retrorsum, et confringantur, et illaqueentur, et capiantur.

Propterea audite verbum Domini, viri illusores, qui dominamini populo huic qui est Jerusalem.

Quia dixistis: Percussimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactum: flagellum inundans cum pertransierit, non veniet ad nos: posuimus enim mendacium spem nostram, et mendacio protecti sumus.

Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem lapidem probatum, angularem, pretiosum, fundamentum fundatum: qui credit non festinet.

Et ponam judicium ad funiculum, et justitiam ad mensuram: et subvertet grando spem mendacii, et aquæ inundabunt latibulum.

Et irritum fiet fœdus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit: flagellum inundans cum pertransierit, tunc eritis in conculcationem ab eo.

Quotiescumque pertransierit, tollet vos: mane pertransibit in die, et in nocte: et erit intellectus auditui tribulatio.

Quia lectulus coangustatus est, ut alter decidat, et operimentum arctatum est, ut se contrahat.

Quia sicut in monte Phasgam consurget Dominus, sicut in valle quæ est in Gabaon iratus est: ut faciat opus suum, opus alienum est opus ejus, et operetur operationem suam, operatio aliena est operatio ejus.

Nunc ergo nolite illudere, ne confortentur vinculi vestri: consummationem enim et abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram.

Auribus percipite, et audite vocem meam, attendite, et audite eloquium meum.

Numquid semper arator arabit ut conserat? semper aperiet et occabit glebas terræ?

Numquid non postquam planaverit faciem ejus, spargit paleam, et cyminum seminat, et mittit triticum per ordines, et hordeum in loco suo, et zea in limite ejus?

Et recte erudit eum, et docet illum.

Non enim tribulo territur triticum, nec rota plaustri cyminum circumagitur: sed virga territur palea, et baculo cyminum.

Panis autem frumenti conteretur: non enim in perpetuum triturabo eum, et impellam rotam plaustri mei, et equites mei non conterent eum.

Et hoc a Domino exercituum egressum est, ut mirificaret consilium, et magnificaret misericordiam.

Quia sic dicit Dominus Deus: Ecce ego fundo in fundamentis Sion lapidem, lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, fundamentum fundatum: qui credit non festinet.

Et ponam judicium ad funiculum, et justitiam ad mensuram: et subvertet grando spem mendacii, et aquæ inundabunt latibulum.

Et irritum fiet fœdus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit: flagellum inundans cum pertransierit, tunc eritis in conculcationem ab eo.

Quotiescumque pertransierit, tollet vos: mane pertransibit in die, et in nocte: et erit intellectus auditui tribulatio.

Quia lectulus coangustatus est, ut alter decidat, et operimentum arctatum est, ut se contrahat.

Quia sicut in monte Phasgam consurget Dominus, sicut in valle quæ est in Gabaon iratus est: ut faciat opus suum, opus alienum est opus ejus, et operetur operationem suam, operatio aliena est operatio ejus.

Nunc ergo nolite illudere, ne confortentur vinculi vestri: consummationem enim et abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram.

Auribus percipite, et audite vocem meam, attendite, et audite eloquium meum.

Numquid semper arator arabit ut conserat? semper aperiet et occabit glebas terræ?

Numquid non postquam planaverit faciem ejus, spargit paleam, et cyminum seminat, et mittit triticum per ordines, et hordeum in loco suo, et zea in limite ejus?

Et recte erudit eum, et docet illum.

Non enim tribulo territur triticum, nec rota plaustri cyminum circumagitur: sed virga territur palea, et baculo cyminum.

Panis autem frumenti conteretur: non enim in perpetuum triturabo eum, et impellam rotam plaustri mei, et equites mei non conterent eum.

Et hoc a Domino exercituum egressum est, ut mirificaret consilium, et magnificaret misericordiam.

rex Nabuchodonosor credidit in faciem suam et Danielem adoravit: et hostias et incensum jussit ut sacrificarent ei.

Loquens rex ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est, et Dominus regum: revelans mysteria: quia tu potuisti aperire hoc sacramentum.

Tunc rex Danielem in sublime extulit: et munera multa et magna dedit ei: et constituit eum principem super omnes provincias Babylonis et præfectum magistratuum super cunctos sapientes Babylonis.

Daniel autem postulavit a rege: et constituit super opera provinciæ Babylonis Sidrac, Misac et Abdenago. Ipse autem Daniel erat in foribus regis.

Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum sexaginta, latitudine cubitorum sex: et statuit eam in campo Dura provincie Babylonis.

Congregavit autem Nabuchodonosor rex universos satrapas, magistratus et judices, duces et tyrannos, et præfectos omnesque principes regionum: ut convenirent ad dedicationem statuæ quam erexerat Nabuchodonosor rex.

Tunc congregati sunt satrapæ, magistratus et judices, duces et tyranni, et optimates qui erant in potestatibus constituti, et universi principes regionum: ut convenirent ad dedicationem statuæ quam erexerat Nabuchodonosor rex.

Et stabant autem in conspectu statuæ quam posuerat Nabuchodonosor rex: et præco clamabat valenter,

Vobis dicitur populis tribubus et linguis:

In hora qua audieritis sonitum tubæ, fistulæ et citharæ, sambucæ et psalterii, symphoniæ et universi generis musicorum: cadentes adorate statuam auream quam statuit Nabuchodonosor rex.

Et qui non prostratus adoraverit eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.

Igitur omnes populi, simul ut audierunt sonitum tubæ, fistulæ et citharæ, sambucæ et psalterii, symphoniæ et universi generis musicorum, prostrati cadebant omnes populi tribus et linguæ adorabantque statuam auream quam constituerat Nabuchodonosor rex.

Statimque in ipso tempore accedentes viri Chaldæi accusaverunt Judæos: dixerunt que Nabuchodonosor regi: Rex in æternum vive.

Tu rex posuisti decretum ut omnis homo qui audierit sonitum tubæ, fistulæ et citharæ, sambucæ et psalterii, symphoniæ et universi generis musicorum, prostratus adoret statuam auream:

Si quis autem non prostratus adoraverit mittatur in fornacem ignis ardentis.

Sunt ergo viri Judæi quos constituisti super opera regionis Babylonis Sidrac, Misac et Abdenago: viri isti contempserunt regem decretumque tuum.

Deos tuos non colunt: et statuam auream quam erexisti non adorant.

Tunc Nabuchodonosor in furore et ira præcepit ut adducerentur Sidrac, Misac et Abdenago.

Qui confestim adducti sunt in conspectu regis: pronuncians que Nabuchodonosor rex ait eis: Verene Sidrac, Misac et Abdenago deos meos non colitis: et statuam auream quam constitui non adoratis?

Nunc ergo si vultis parati quacumque hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, citharæ, sambucæ et psalterii, symphoniæ omnisque generis musicorum, prosternite vos et adorate statuam quam feci: quod si non adoraverit is: eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis. Et quis est deus qui eripiet vos de manu mea?

Respondentes Sidrac, Misac et Abdenago: dixerunt regi Nabuchodonosor. Non oportet nos de hac re respondere tibi.

Ecce enim Deus noster quem colimus potest eripere nos de camino ignis ardentis: et de manibus tuis o rex liberare.

Quod si noluerit: notum

sit tibi rex quia deos tuos nō colimꝰ. et statuā auream quā erexisti nō adoramus. Tūc nabuchodonosor repletus est furore et aspectus facies illi⁹ immutatus est sup sidrac misac et abdenago: et precepit ut succenderetur fornax septuplū q̄ succendi cōsueverat: et uiri fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibꝫ sidrac misac et abdenago mitterent eos in fornacē ignis ardentis. Et cōfestim uiri illi uincti cū bracis suis et thyaris et calciamentis et uestibus missi sunt i mediū fornacis ignis ardentis. Nam iussio regis urgebat. Fornax aūt succensa erat nimis. Porro uiros illos qui miserant sidrac misac et abdenago interfecit flāma ignis. Viri aūt hij tres id est sidrac misac et abdenago ceciderūt in medio caminо ignis ardentis colligati. Nue sequūt in hebreis voluminibus non reperi. Et ambulabant in medio flāme: laudantes deū et benedicentes dominо. Cum aūt azarias orasset sic. Aperiēsq̄ os suū i medio ignis ait. Benedictus es dne deus patrū nostrorū et laudabile et glorioſum nomē tuū in secula: quia iust⁹ es in oīb⁹ que fecisti nobis: et uniūsa opera tua uera et uie tue rede: et omnia iudicia tua uera. Iudicia enī uera fecisti iuxta omnia q̄ induxisti sup nos et sup ciuitatē sanctam patrū nrorū ihrusalē: quia in ueritate et in iudicio induxisti oīa hec propter pcā nostra. Peccauim⁹ enī et inique egim⁹ recedentes a te et deliquimus in oīb⁹: et p̄cepta tua non audiuim⁹: nec obseruauim⁹ nec fecim⁹ sicut p̄ceperas nobis ut bene nobis esset. Omnia ergo que induxisti super nos et uniuersa q̄ fecisti nobis uero iudicio fecisti: et tradidisti nos i manibꝰ inimicorū iniquorū et pessimorū prevaricatorūq̄: et regi iniusto et pessimo ultra omnē terrā. Et nūc nō possum⁹ aperire os. Confusio et obprobriū facti sumus seruis tuis: et his qui colebāt te. Ne quesum⁹ tradas nos in perpetuum p̄ter nomē tuū: et ne dissipes testamentū tuū neq̄ auferas misericordiam tuā a nobis p̄ter abrahā dilectū tuū et ysaac seruū tuū et israhel sanctū tuū: quibꝰ locutus es pollicēs q̄ multiplicares semen eorū sicut stellas celi et sicut harenā que est i litore maris: ca dne imminuti sum⁹ plus quā omnes gentes: sumusq̄ humiles in uniuersa terra hodie p̄ter pcā nostra. Et non est in te hoc princeps et dux et propheta neq̄ holocaustū neq̄ sacrificiū neq̄ oblatio neq̄ incensum neq̄ locus primiciarū coram te: ut possimus inuenire misericordiā tuā: sed in animo contrito et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocaustо arietū et taurorū et sicut in milibꝰ agnorū pinguiū: sic fiat sacrificiū nrm in cōspectu tuo hodie ut placeat tibi: quoniā nō est confusio cōfidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde et timem⁹ te: et querimus faciē tuā. Ne confundas nos: sed fac nobiscū iuxta mansuetudinem tuā et secm multitudinē misericordie tue: et erue nos i mirabilibus tuis et da glorią nomini tuo dne: et cōfundant omnes qui ostendūt tuis seruis mala. Confundant in omni potentia et robur eorū cōteratur: et sciant quia tu es dns deus solus et gloriosus sup orbē terrarū. Et nō cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacē napta et stuppa et pice et malleolis: et effundebatur flāma sup fornacē cubitis quadraginta nouem: et erupit et

incendit quos reppert iuxta fornacē de chaldeis. Angelus aūt dni descendit cū azaria et sociis eius in fornacē: et excussit flāmam ignis de fornace et fecit mediū fornacis quasi ventū roris flantē: et nō tetigit eos omnino ignis neq̄ contristauit nec quicq̄ molestie intulit. Tūc hij tres q̄si ex uno ore laudabant et glorificabāt et benedicebant deū in fornace dicētes. Benedictus es dne deus patrū nostrorū: et laudabilis et glorioſus et superexaltatus in secula. Et benedictū nomē glorie tue sanctū: et laudabile et superexaltatū in omnibꝰ seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue: et suplaudabilis et supgloriosus in scla. Benedict⁹ es in throno regni tui: et suplaudabilis et superexaltatus in secula. Benedict⁹ es qui intueris abissos et sedes super cherubin: et laudabilis et superexaltat⁹ in scla. Benedictus es in firmamento celi: et laudabilis et gloriosus i secula. Benedicite dnīa opera dni dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite ageli domini dnō: laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite celi dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite aque omnes que super celos sunt dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite omnes virtutes dni dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite sol et luna dnō: laudate et superexaltate eū in secla. Benedicite stelle celi dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite ymber et ros dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite omnis spirit⁹ dei dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite ignis et estus domino: laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite frigus et estas dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite rores et pruina dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite gelu et frig⁹ dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite glacies et nives dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite noctes et dies dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite lux et tenebre dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite fulgura et nubes dnō: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicat terra dnm: laudet et superexaltet eū in secula. Benedicite montes et colles dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite uniuersa germinātia in terra dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite fontes dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite maria et flumina domino: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite cete et oīa que moventur in aquis domino: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite oēs volucres celi domino: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite oēs bestie et pecora domino: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite filij hominū domino: laudate et superexaltate eum in scla. Benedicat isrl dnm: laudet et superexaltet eū in secula. Benedicite sacerdotes domini domino: laudate et superexaltate eū in scla. Benedicite serui domini dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite spirit⁹ et anime iustorū domino: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite sancti et humiles corde dnō: laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite ananias azaria misahel dnō: laudate et superexaltate eū in secula: quia eruit nos de inferno et saluos fecit de manu mortis: et liberauit de medio ardentis flāme: et de medio ignis eruit

nos. Cōfitemini dño quoniã bonus: quoniã in seculũ misericordia ei⁹. Benedicite omnes religiosi dño deo deorum: laudate et cōfitemini ei: quia i oñia scla misericordia ei⁹. Huc usq; i hebreo nō habent et que posuim⁹ de theodotionis editione translata sunt. Tunc nabuchodonosor rex obstupuit et surrexit propere: et ait optimatibus suis. Nōne tres viros misimus in ignis medio cōpeditos: Qui respōdentes regi dixerũt. Vere rex. Respōdit et ait. Ecce ego video viros quatuor solutos z ābulantes in medio ignis: et nichil corruptionis in eis est: et species quarti similis filio dei. Tunc accessit nabuchodonosor ad ostiũ fornacis ignis ardentis z ait. Sidrac misac z abdenago serui dei excelsi: egredimini et venite. Statimq; egressi sunt sidrac misac et abdenago de medio ignis. Et cōgregati satrape magistratus et iudices et potentes regis cōtemplabãtur viros illos quoniã nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eor: et capill⁹ capitis eorũ nō esset adustꝰ et saraballa eor nō fuissent immutata: et odor ignis non trãsisset per eos. Et exumpēs nabuchodonosor ait. Benedictꝰ deꝰ eor sidrac videlicet misac et abdenago: qui misit angelũ suum et eruit seruos suos qui crediderũt in eũ: et verbũ regis immutauerũt: et tradiderũt corpora sua ne seruirent et ne adorarent omnẽ deũ excepto deo suo. A me ergo positum est hoc decretũ: ut omnis ptis tribꝰ z lingua quecũq; locuta fuerit blasphemiã contra deum sidrac misac et abdenago dispereat: et domus eius vastetur. Neq; enim est alius deus: qui possit ita saluare. Tunc rex ꝓmouit sidrac misac z abdenago

in prouincia babilonis. Nabuchodonosor rex oñibꝰ pplis gẽtibꝰ et linguis qui habitãt i uniũsa terra: pax vobis multiplicetur. Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit ergo michi predicare eius signa quia magna sũt: z mirabilia eius q̃a fortia: et regnũ eius regnũ sempiternũ: z potestas eius in generationẽ z generationẽ. iiij

Ego nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens in palatio meo. Somniũ vidi qđ terruit me: z cogitationes mee i stratu meo: et visiones capitis mei conturbauerunt me. Et per me ꝓpositũ est decretũ ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes babilonis: et ut solutionẽ somnii indicarẽ michi. Tũc ingrediebãtur arioli magi chaldei et aruspices: z somniũ narraui in conspectu eorũ: et solutionẽ ei⁹ nõ indicauerũt michi: donec postea ingressus est in conspectu meo daniel: cui⁹ nomẽ balthazar secũdum nomẽ dei mei: qui habet spiritũ deorũ sanctoꝝ in semetipso: et somnium coram ipso locutus sũ. Balthazar princeps ariolorũ quẽ ego scio q̃ spiritũ deorũ sanctorũ habeas in te: et omne sacramentũ nõ est impossibile tibi: visiones somniorũ meorũ quas vidi: et solutionẽ eorũ narra. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam: et ecce arbor in medio terre: et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis: et procritas eius contingens celũ. Aspect⁹ illi⁹ erat usq; ad ũnos vniuerse terre. Folia eius pulcerrima: z fructus eius nimius: et esca vniuersoꝝ in ea. Subter eam habitabãt animalia z bestie: et in ramis eius cõuolabant volucres celi: et ex ea vescebatur oñis caro. Videbã in visione capitis mei super

stratũ meũ: et ecce vigil et sanctus de celo descendit: clamauit fortiter: et sic ait. Succidite arborem et ꝑdite ramos eius: excutite folia eius et dispergite fructus eius: fugiant bestie que subtus eã sunt: et volucres de ramis ei⁹. Verumtamen germẽ radicũ eius in terra sinite: et alligetur vinculo ferreo et ereo: in herbis q̃ foris sunt et rore celi tinguatur: z cũ feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano cõmutet: et cor fere detur ei: et septem tẽpora mutentꝰ sup eũ. In sententia vigilũ decretũ est: et sermo sanctorũ et petitio: donec cognoscant viuentes quoniã dominatur excelsus in regno hominũ: et cui q̃ voluerit dabit illud: z humilimũ hominẽ cõstituet sup eũ. Hoc somniũ vidi ego nabuchodonosor rex. Tu ergo balthazar interpretationẽ narra festinus: quia oñes sapientes regni mei nõ queunt solutionẽ edicere michi. Tu aũt potes: q̃a spiritꝰ deorũ sanctorũ in te. Tũc daniel cui⁹ nomẽ balthazar ꝛc̃pit intra semetipm tacitus cogitare quasi una hora: et cogitationes eius cõturbabãt eũ. Respõdens aũt rex ait. Balthazar somniũ et interpretatio ei⁹ non cõturbent te. Respondit balthazar z dixit. Domine mi: somniũ hijs qui te oderũt: z interpretatio ei⁹ hostibus tuis sit. Arborẽ quã vidisti sublimem atq; robustã cui⁹ altitudo pertingit ad celũ: z aspectus illi⁹ in omnem terrã: et rami ei⁹ pulcerrimi: z fructꝰ ei⁹ nimius: et esca omniũ in ea: subter eã habitãtes bestie agri: z in ramis ei⁹ cõmorantes aues celi: tu es rex qui magnificatus es et inualuisti: et magnitudo tua creuit et pertigit usq; ad celũ: et potestas tua in terminos vniuerse terre. Quod aũt vidit rex vigilem et sanctũ descendere de celo z dicere: succidite arborẽ et dissipate illã: attamen germen radicũ ei⁹ in terra dimittite: et vinciatur ferro et ere: in herbis foris z rore celi cõspergat: et cũ feris sit pabulum eius donec septem tẽpora commutentur sup eũ: hec est interpretatio sententie altissimi: que venit sup dominum meũ regem. Eicient te ab hominibus et cũ bestijs et feris erit habitatio tua: et fenũ ut bos comedes: z rore celi inũderis. Septem quoq; tempora mutabũtur sup te: donec scias q̃ dominetur excelsus sup regnũ hominũ: et cuicũq; voluerit det illud. Qđ aũt ꝛcepit ut relinqueretur germen radicũ eius id est arboris: regnũ tuũ tibi manebit postq̃ cognoueris potestatẽ esse celestem. Quãobrem rex consiliũ meũ placeat tibi: et peccata tua elemosinis redime: et iniquitates tuas misericordijs pauperũ: forsitan ignoscet deꝰ delictis tuis. Oñia hec venerũt sup nabuchodonosor regẽ. Post finẽ mensium duodecim in aula babilonis deambulabat. Respondit rex et ait. Nõne hec est babilon ciuitas magna quam ego edificaui in domum regni in robore fortitudinis mee: et i gloria decoris mei? Cũq; sermo adhuc esset i ore regis: vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor rex. Regnũ tuũ trãsibit a te et ab hominibus eicient te: et cũ bestijs et feris erit habitatio tua: fenũ quasi bos comedes: et septem tempora mutabũtur sup te: donec scias q̃ dominetur excelsus in regno hominum: et cuicũq; voluerit det illud. Eadẽ hora sermo completꝰ est sup nabuchodonosor: et ex hominibus abiectus est et fenũ ut bos comedit: et rore celi corp⁹ eius infectum est: donec capilli eius in

similitudinē aquilaz reflorerent-et ungues eius quasi auiū. Igit̄ post finē dierū ego nabuchodonosor oculos meos ad celū leuaui-et sensus meus redditus est michi: et altissimo benedixi et viuentē in sempiternum laudaui-z glorificaui: quia potestas eius potestas sempiterna-et regnū eius in generatiōnem et generatiōnē: et oēs habitatores terre apud eum i nichilū reputati sunt. Iuxta voluntatē suā faciet tā in virtutibz celi q̄ in habitatoribz terre: et nō est qui resistat manui eius et dicat ei quare fecisti. In ipso tp̄e sensus meus reūsus est ad me-et ad honorē regni mei decoremq; pcueni: et figura mea reuersa ē ad me-et optimates mei et magistratus mei requisierunt me: et in regno meo restitutus sum: et magnificentia mea amplior addita est michi. Nūc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi: quia omnia opera eius vera-z vie eius iudicia: et gradientes in superbia potest humiliare. ¶

Balthazar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: et vnusquisq; secm̄ suā bibebat ebrē. Precepit rego iā ebriolent⁹ ut afferrent vasa aurea-z argētea-q̄ asportauerat nabuchodonosor pater eius de templo q̄ fuit in ierusalē: ut biberēt in eis rex et optimates eius-vxores-z concubine eius. Bibebāt vinū: et laudabant deos suos aureos et argenteos et ereos ferreos lingneos-z lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti q̄si manus hominis scribentis contra cādelabrū: in superficie parietis aule regie. Et rex aspiciebat articulos manꝰ scribentis. Tūc facies regis immutata est-z cogitationes eiꝰ conturbabāt eū: z cōpages renū eiꝰ soluebāt: et genua eiꝰ ad se invicē collidebāt. Exclamauit itaq; rex fortiter: ut introducerēt magos chaldeos-z aruspices. Et proloquēs rex ait sapientibus babilonis. Quicūq; legerit scripturā hāc et interpretationē eiꝰ manifestā michi fecerit-purpura vestietur: et torquē aureū circa collū suū habebit: et tertius in regno meo erit. Tūc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturā legere: nec interpretationē eiꝰ indicare regi. Vnde rex balthazar factus conturbatus est: et vultꝰ illiꝰ immutatus est. Sed-z optimates eius turbabātur. Regina aūt pro re que acciderat regi et optimatibus eius domū conuiuij ingressa est: et proloquēs ait. Rex in eternū vive. Non te cōturbent cogitationes tue: neq; facies tua immutetur. Est vir in regno tuo qui spiritum deoꝝ sanctorū habet in se: et in diebus patris tui sciencia-z sapientia inuēte sunt in eo. Nam et rex nabuchodonosor pater tuus principē magorum incantatoꝝ chaldeoꝝ et aruspicū constituit eū. Pater inquam tuus o rex: quia spiritꝰ amplior et prudencia intelligentiaq; interpretatio somniorū: et ostensio secretoꝝ-ac solutio ligatorū inuēte sūt in eo-hoc est in daniele: cui rex posuit nomen balthazar. Mūc itaq; daniel vocetur: et interpretationē narrabit. Igitur introductus est daniel corā rege. Ad quē p̄fatus rex ait. Tu es daniel de filijs captiuitatis iudee: quā adduxerat pater meus rex de iudea? Audiui de te quoniā spiritum deorū habeas: et sciencia intelligētiaq; ac sapientia āplior es inuente sunt in te. Et nūc introgressi sunt in cōspectu meo sapientes magi-ut scripturā hanc legerēt-z interpretationē eius indicarēt michi: et nequiuerūt sensum huius sermonis edicere. Porro ego audiui de te-q̄ possis obscura interpretari: et ligata dissoluere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationē eiꝰ indicare michi-purpura vestieris: et torquē aureū circa collū tuū habebis: et tertius in regno meo princeps eris. Ad que respōdēs daniel ait corā rege. Munera tua sint tibi: et dona domꝰ tue alteri da: scripturā aūt legam tibi rex-z interpretationē eiꝰ ostendā tibi. O rex deus altissimus regnū et magnificentiā gloriā et honorē dedit nabuchodonosor patri tuo: et ppter magnificentiā quā dederat ei-omnes pp̄li tribz et lingue timebant et metuebāt eū. Quos volebat interficiebat-quos volebat percutiebat: quos volebat exaltabat: et quos volebat humiliabat. Quando aūt eleuatū est cor eius et spiritꝰ illius obdurat⁹ est ad superbiā-deposit⁹ est de solio regni sui: et gloria eiꝰ ablata est: z a filijs hominū eiectus est. Sed et cor eius cū bestijs positū est: et cū onagris erat habitatio eiꝰ. Fenū q̄si ubos comedebat-et rore celi corpus eiꝰ infectū est: donec cognosceret q̄ potestatem haberet altissim⁹ in regno hominū: et quēcūq; voluerit sustitabit super illud. Tu q̄q filiꝰ eiꝰ balthazar nō humiliasti cor tuū cū scires hec oīa: sed adversum dñatorem celi eleuatus es. Et vasa domus eiꝰ allata sunt corā te: et tu et optimates tui et vxores tue et cōcubine tue vinū bibistis i eis. Deos quoq; argenteos et aureos et ereos ferreos ligneos-q̄ et lapideos-qui nō videt neq; audiūt neq; sentiūt laudasti: porro deū qui habet flatū tuū in manu sua-z omnes vias tuas nō glorificasti-idcirco ab eo missus ē articulus manus que scripsit hec quod exaratū est. Hec ē aūt scriptura q̄ digesta est. Mane thecel phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane: numerauit deus regnū tuū-et complevit illud. Thecel: appensū est in statera-et inventum est minus habēs. Phares: divisum est regnū tuū-et datū est medis-z persis. Tūc iubente rege indut⁹ est daniel purpura: et circūdata est torques aurea collo eius: et predicatū est de eo q̄ haberet potestatē tercię in regno. Eadē nocte interfect⁹ est balthazar rex chaldeus: et darius medꝰ successit in regnū ānos natus sexaginta duos. ¶

Placuit dario: et cōstituit supra regnū satrapas centumviginti ut essent i toto regno suo et sup eos principes tres q̄ quibz daniel unꝰ erat ut satrape illis redderēt rationē: z rex nō sustineret molestiā. Igit̄ daniel superabat omnes principes et satrapas: quia spiritus dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat cōstituere eū sup omne regnū. Vnde principes-z satrape querebāt occasionē ut invenirēt daniel ex latere regis: nullāq; causam-z suspicationē reperire potuerūt eo q̄ fidelis esset: et omnis culpa et suspicio nō inveniretur in eo. Dixerūt ergo viri illi. Nō inveniem⁹ danieli huic aliquā occasionē: nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrape surripuerūt regi: z sic locuti sūt ei. Dari rex in eternū vive. Cōsiliū inierūt cūcti principes regni tui-magistratus et satrape senatores-z iudices ut decretū imperatorium edat-z edictū: ut omnis qui petierit

aliquã petitionẽ a quocũq; deo ⁊ homine usq; ad triginta dies nisi a te rex: mittatur in lacũ leonũ. Nũc itaq; rex confirma sententiã et scribe decretũ ut nõ immutetur quod statutũ est a medis et persis: nec ꝓuaricari cuiq; liceat. Porro rex darius ꝓmulsit edictũ et statuit. Quod cũ daniel cõperisset id est cõstitutam legẽ: ingressus est domũ suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra ierusalẽ tribꝰ temporibus in die flectebat genua sua ⁊ adorabat: cõfitebaturq; coram deo suo sicut et ãte facere cõsueuerat. Viri ergo illi curiosius inquirentes inuenerũt danielẽ orãtem et obsecrantem deũ suũ: ⁊ accedentes locuti sunt regi sup edicto. Rex nũquid nõ scripsisti ut oẽs hoc qui rogaret quẽq; de dijs et hominibus usq; ad dies triginta nisi te rex mitteretur in lacũ leonũ? Ad quos respõdens rex ait. Verus sermo iuxta decretum medorũ atq; persarũ: qđ prouari non licet. Tũc respõdentes dixerũt coram rege. Daniel de filijs captiuitatis iude non curauit de lege tua ⁊ edicto qđ constituisti: sed tribus vicibus per diẽ orat obsecratione sua. Quod verbũ cũ audisset rex satis cõtristatus est: et pro daniele posuit cor ut liberaret eũ: et usq; ad occasũ solis laborabat ut eueret illũ. Viri aũt illi intelligẽtes regẽ dixerũt ei. Scito rex qꝫ lex medorũ est atq; persarũ: ut oẽe decretũ qđ cõstituerit rex nõ liceat immutari. Tunc rex ꝓcepit et adduxerũt danielẽ: et miserũt eũ in lacũ leonũ. Dixitq; rex danieli. Deus tuus quẽ colis semper: ipse liberabit te. Allatusq; est lapis unus et positus est sup os lacꝰ: quẽ obsignauit rex anulo suo et anulo optimatũ suorũ: ne quid fieret contra

danielẽ. Et abijt rex in domũ suam ⁊ dormiuit insomnis: abiitq; non sunt allati coram eo: insup et somnꝰ recessit ab eo. Tũc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacũ leonũ perrexit: appropinquãsq; lacui danielẽ voce lacrimabili inclamauit: et affatus ẽ eũ. Daniel seruꝰ dei viuentis: deus tuus cui tu seruis semp-putasne valuit te liberare a leonibꝰ? Et daniel regi respõdens ait. Rex ĩ eternũ viue. Deus misit angelũ suum-⁊ conclusit ora leonũ et non nocuerũt michi: quia coram eo iustitia inuenta est in me. Sed ⁊ coram te rex delictũ non feci. Tũc vehementer rex gauisus est sup eo: ⁊ danielẽ ꝓcepit educi de lacu. Eductusq; est daniel de lacu: et nulla lesio inuẽta est in eo: qꝫ credidit deo suo. Iubente aũt rege adducti sunt viri illi qui accusauerũt danielem: et in lacũ leonũ missi sunt ipsi et filij et uxores eorũ: et non peruenerũt usq; ad pauimentum lacꝰ: donec arriperent eos leones et omnia ossa eorꝰ cõminuerũt. Tũc darius rex scripsit uniuersis ꝓpls tribubus et linguis habitantibus in uniuersa terra. Pax vobis multiplicetur. A me constitutũ est decretum: ut in uniuerso imperio ⁊ regno meo tremiscant et paueant deũ danielis. Ipse est enim deus viuens et eternus in secula: et regnum eius non dissipabitur: et potestas eius usq; in eternum. Ipse liberator atq; saluator: faciens signa et mirabilia in celo et in terra: qui liberauit danielẽ de lacu leonũ. Porro daniel perseuerauit usq; ad regnum darij regnũq; cyri persẽ. VII

Anno primo balthazar regis babilonis daniel somnium vidit. Visionẽ aũt capitis ei⁹ in cubili suo: et somnium scribens breui sermone

comꝓhendit: summatimq; ꝓstringẽs ait. Videbã in visione mea nocte: et ecce quatuor venti celi pugnabant in mari magno: et quatuor bestie grandes ascendebãt de mari diuerse inter se. Prima ĩstar leene: et alas habebat aquile. Aspiciebã donec euulse sunt ale eius et sublata est de terra: et super pedes quasi homo stetit: ⁊ cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis ursо ĩ parte steti: et tres ordines erant in ore ei⁹ et in dẽtibus eius: ⁊ sic dicebãt ei. Surge: comede carnes plurimas. Post hec aspiciebã: et ecce alia quasi pardus: ⁊ alas habebat auis quatuor sup se. Et quatuor capita erant in bestia: et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione noctis: et ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis ⁊ fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cõminuens-⁊ reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cereis bestijs quas videbã ãte eam: et habebat cornua decem. Cõsiderabã cornua: et ecce cornu aliud parvulũ ortum est de medio eorꝫ: ⁊ tria de cornibꝰ primis evulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi eius quasi oculi hominis in cornu isto: et os loquẽs ingẽtia. Aspiciebã donec throni positi sunt: ⁊ ãtiquus dierũ sedit. Vestimentũ ei⁹ candidũ quasi nix: capilli capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flãme ignis: rote eius ignis accensus: fluuiꝰ ignis rapidus qꝫ egrediebaꝫ a facie eius. Milia milium ministrabãt ei: et decies milies centena milia assistebãt ei. Iudicium sedit: et libri aperti sunt. Aspiciebã propter vocem sermonũ grandiũ quos cornu illud loquebaꝫ. Et vidi quoniã interfecta esset bestia-⁊ perisset corpus eius et traditũ esset ad cõburendũ igni: aliarum qꝫ bestiarꝫ ablata esset potestas: et tẽpora vite cõstituta essent eis usq; ad tempus et tempus. Aspiciebã ergo in visione noctis: ⁊ ecce cũ nubibꝰ celi quasi filius hominis veniebat-et usq; ad antiquum dierũ pervenit: ⁊ in conspectu ei⁹ obtulerũt eũ. Et dedit ei potestatẽ ⁊ honorem et regnũ: et oẽes ppli tribus et lingue ipsi seruient. Potestas eius potestas eterna que nõ auferet: et regnũ ei⁹ qđ non corrũpetur. Horruit spiritꝰ meus. Ego daniel territꝰ sum in hijs: et visiones capitis mei cõturbauerũt me. Accessi ad unũ de assistentibus: et veritatem querebã ab eo de oẽibus hijs. Qui dixit michi interpretationem sermonũ: ⁊ docuit me. Hee quatuor bestie magne: quatuor regna cõsurgẽt de terra. Suscipiẽt aũt regnum sancti dei altissimi: ⁊ obtinebũt regnũ usq; in seculũ ⁊ seculũ seculoꝝ. Post hec volui diligẽter discere de bestia quarta: que erat dissimilis valde ab oẽibꝰ ⁊ terribilis nimis. Dentes et ungues eius ferrei: comedebat et cõminuebat: ⁊ reliqua pedibus suis conculcabat. Et de cornibus decẽ que habebat in capite-⁊ de alio qđ ortũ fuerat-ãte qđ ceciderãt tria cornua: ⁊ de cornu illo qđ habebat oculos ⁊ os loquẽs grãdia: ⁊ maius erat ceteris. Aspiciebam: ⁊ ecce cornu illud faciebat bellũ aduersus sanctos ⁊ ꝓualebat eis: donec venit antiquus dierum ⁊ iudicium dedit sanctis excelsi: et tempus aduenit ⁊ regnũ obtinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta-regnũ quartũ erit in terra qđ maius erit oẽibus regnis: et devorabit vniuersam terrã: ⁊ conculcabit ⁊ cõminuet eã. Porro decẽ cornua-ipi⁹ regni decem reges erũt: ⁊ alius consurget post eos ⁊ ipse

potentior erit prioribus: et tres reges humiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur: et sanctos altissimi conteret. Et putabit quod possit mutare tempora et leges: et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. Et iudicium sedebit ut auferatur potestas et conteratur et disperiat usque in finem: regnum autem et potestas et magnitudo regni que est subter omne celum detur populo sanctorum altissimi cuius regnum regnum sempiternum est: et omnes reges servient ei et obedient. Hucusque finis verbi. Ego daniel multum cogitationibus meis conturbabar: et facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo custodiui.

VIII

Anno tercio regni balthazar regis visio apparuit michi. Ego daniel post id quod videram in principio vidi in visione mea cum essem in susis castro quod est in helam dicitur: vidi autem in visione esse me supra portam ulai: et leuaui oculos meos et vidi. Et ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa: et unum excelso altero atque succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem et contra aquilonem et contra meridiem: et omnes bestie non poterant resistere ei neque liberari de manu eius: fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus est. Et ego intelligebam. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terre: et non tangebat terram. Porro hirco habebat cornu insigne inter oculos suos et venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam: et cucurrit ad eum impetu fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum: et percussit arietem et comminuit duo cornua eius et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram conculcauit: et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque creuisset fractum est cornu magnum: et orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventos celi. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum: et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem. Et magnificatum est usque ad fortitudinem celi: et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcauit eas: usque ad principem fortitudinis magnificatus est. Et ab eo tulit iuge sacrificium: et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iuge sacrificium propter peccata: et prosternetur veritas in terra: et prosperabitur et faciet. Et audiui unum de sanctis loquentem: et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquebatur. Usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis que facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei. Usque ad vesperam et mane dies duo milia trecenti: et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum videret ego daniel visionem et quereret intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audiui vocem viri inter vlai: et clamauit et ait. Gabriel fac intelligere istum visionem. Et venit: et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumque veniisset: pauens corrui in faciem meam. Et ait ad me. Intellige fili hominis: quoniam in tempus finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me: collapsus sum pronus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo: dixitque michi. Ego ostendam tibi que futura sunt in nouissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua: rex medorum est atque persarum. Porro hircus caprarum rex grecorum est: et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse

est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo: quatuor reges de gente eius consurgent: sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creuerint iniquitates consurget rex impudens facie et intelliges propositiones: et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis: et supra quam credi potest universa vastabit: et prosperabitur et faciet. Et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam: et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabitur: et in copia rerum omnium occidet plurimos. Et contra principem principum consurget: et sine manu conteret. Et visio vespere et mane que dicta est vera est. Tu ergo visionem signa: quia post multos dies erit. Et ego daniel langui et egrotaui per dies. Cumque surrexissem faciebam opera regis: et stupebam ad visionem: et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo darii filii assueri de semine medorum qui imperauit super regnum chaldeorum anno uno regni eius ego daniel intellexi in libris numerum annorum de quo factus est sermo domini ad ieremiam prophetam: ut complerentur desolationis ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad dominum deum meum rogare et deprecari in ieiuniis sacco et cinere: et oraui dominum deum: et confessus sum et dixi. Obsecro domine deus magne et terribilis custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua: peccauimus iniustitate fecimus impie egimus: et recessimus et declinauimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non obediuimus seruis tuis prophetis: qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris principibus nostris patribus nostris omnique populo terre. Tibi domine iustitia: nobis autem confusio facies sicut est hodie viro iuda et habitatoribus ierusalem et omni israel: his qui prope sunt et his qui procul in uniuersis terris ad quas eiecisti eos propter impietates eorum in quibus peccauerunt in te domine. Domine confusio faciei: regibus nostris principibus nostris et patribus nostris qui peccauerunt. Tibi autem domino deo nostro misericordia et propitiatio quia recessimus a te: et non audiuimus vocem domini dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per seruos suos prophetas: et omnis israel preuaricati sunt legem tuam et declinauerunt ne audirent vocem tuam: et stillauit super nos maledictio et detestatio que scripta est in libro moysi serui dei quia peccauimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicauerunt nos: ut superinduceret in nos malum magnum quale nunquam fuit sub omni celo secundum quod factum est in ierusalem sicut scriptum est in lege moysi. Omne malum hoc venit super nos. Et non rogauimus faciem tuam domine deus noster: ut reuerteremur ab iniquitatibus nostris: et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilauit dominus super malitiam: et adduxit eam super nos. Iustus dominus deus noster in omnibus operibus suis quod fecit. Non enim audiuimus vocem eius. Et nunc domine deus noster qui eduxisti populum tuum de terra egipti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccauimus iniquitatem fecimus impie domine in omnem iustitiam tuam. Auertat obsecro ira tua et furor tuus a ciuitate tua ierusalem: et a monte sancto tuo. Propter peccata nostra et iniquitates patrum nostrorum ierusalem et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi deus noster orationem serui tui et preces eius: et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. Propter

temetipm inclina deus meus aurē tuam et audi: aperi oculos tuos et vide desolationē nram: et urbē tuā sup quā invocatū est nomē tuū. Neq; enī in iustificationibz nris prosternimꝰ preces ante faciē tuā: sed in miserationibz tuis multis. Exaudi dne: placare dne: attende et fac. Ne moreris ppter temetipsum deus meus: quia nomē tuū invocatū est sup urbē tuā et sup pplm tuū. Cūq; adhuc loquerer et orarem et cōfiterer peccata mea et peccata pli mei isti: ut prosternerē pces meas in cōspectu dei mei p mōte sācto dei mei: adhuc loquente me in oratione mea: ecce vir gabriel quē videram in visione principio cito volās tetigit me in tpe sacrificij vespertini: et docuit me et locutus est mihi. Dixitq; Daniel: nūc egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precū tuaz egressus est sermo. Ego aūt veni ut indicarē tibi: quia vir desideriorū es. Tu aūt animaduerte sermonē: et intellige visionē. Septuaginta ebdomades abbreviate sunt sup pplm tuū: et sup urbē sanctā tuā ut cōsummetur prevaricatio: et finē accipiat peccatū: et deleat iniquitas: et adducat iustitia sempiterna et impleat visio et prophetia: et ungatur sanctus sanctorū. Scito ergo et animadverte: ab exitu sermonis ut iterū edificet ihrusalē usq; ad christū ducē ebdomades septē et ebdomades sexaginta due erūt: et rursū edificabit platea et murus in angustia temporū. Et post ebdomades sexaginta duas occidetur christ⁹: et nō erit eius pplus qui eū negaturꝰ est. Et civitatem et sanctuariū dissipabit pplus cū duce venturo: et finis eius vastitas: et post finē belli statuta desolatio. Confirmabit aūt pactū multis ebdomada una: et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificiū. Et erit in templo abominatio desolationis: et usq; ad cōsummationē et finē perseverabit desolatio.

Anno tercio regni cyri regis persarum verbū revelatū est danieli cognomēto balthazar: et verbū verum et fortitudo magna: intellexitq; sermonem. Intelligentia tibi est opus in visione. In diebus illis ego daniel lugebā trium ebdomadarū diebz: panē desiderabilē nō comedi: et caro et vinū non introierūt in os meū. Sed neq; ungento unctus sum: donec cōplerentur trium ebdomadarū dies. Die aūt vicesima et quarta mēsis primi erā iuxta fluvium magnū qui est tygris: et levavi oculos meos et vidi. Et ecce vir unus vestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo: et corpus eius quasi crisolith et facies eius velut species fulguris: et oculi eius ut lāpas ardēs: et brachia eius et que deorsum usq; ad pedes usq; species eris candentis: et vox sermonis eius ut vox multitudinis. Vidi aūt ego daniel solus visionē: porro viri q̄ erant mecū nō viderūt: sed terror nimius irruit sup eos et fugerūt in abscondito. Ego aūt relictus solus vidi visionem grandē hanc: et nō remānsit in me fortitudo: sed et species mea immutata est in me: et emarcui nec habui quicq̄ virtutis. Et audivi vocē sermonis eius: et audiens iacebā consternatus sup faciē meam: et vultus meus hērebat terre. Et ecce manus tetigit me: et erexit me sup genua mea et super articulos manuum meaz. Et dixit ad me. Daniel vir desideriorū intellige verba q̄ ego loquor ad te: et sta gradu tuo. Nūc enī sum missus ad te. Cumq; dixisset michi sermonē istū steti tremens: et ait ad me.

Noli metuere daniel: qā ex die primo quo posuisti cor tuū ad intelligendū ut te affligeres in cōspectu dei tui: exaudita sunt verba tua: et ego veni ppter sermones tuos. Princeps aūt regni persaz restitit michi viginti z uno diebus: et ecce michahel unus de principibus primis venit in adiutorium meū: et ego remānsi ibi iuxta regem persarū. Veni aūt ut docerē te que venitura sūt plo tuo in novissimis diebz: quoniā adhuc visio in dies. Cumq; loqueret michi hmōdi verbis: deieci vultum meū ad terrā: et tacui. Et ecce quasi similitudo filij hominis tetigit labia mea: et aperiens os meū locut⁹ sum: et dixi ad eū qui stabat cōtra me. Domine mi in visione tua dissolute sunt cōpages mee: et nichil in me remānsit virtū. Et quomō potuit servus dñi mei loqui cū dño meo? Nichil enī in me remānsit virtū: sed et halit⁹ meus intercludit. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis: et obstupuit me et dixit. Noli timere vir desideriorū: pax tibi: cōfortare et esto robustus. Cumq; loqueret mecū: convalui et dixi. Loquere domine mi: quia confortasti me. Et ait. Numquid scis quare venerim ad te? Et nunc revertar ut prelier adversum principē persaz. Cū ego egrederer apparuit princeps grecorum veniens. Verumtamen annunciabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis: et nemo est adiutor meus in omnibus his: nisi michahel princeps vester. Et ego aūt a primo anno darij medi stabā: ut cōfortarer et roborarer. Et nūc veritatē annūciabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabūt in perside: et quartus ditabit opibus nimis sup omnes: et cū invaluerit divitijs suis cōsurget omnes adversum regnum grecie. Surget vero rex fortis et dñabitur potestate multa: et faciet qđ placuerit ei. Et cū steterit conteret regnū ei⁹: et dividetur in quatuor ventos celi: sed nō in posteros ei⁹ neq; sēm potētiā illi⁹ qua dominat⁹ est. Lacerabit enī regnū eius etiam in exteros: exceptis his. Et confortabitur rex austri: et de principibz eius p̄valebit sup eū. Et dominabit dicione: multa enī dñatio eius. Et post finē annoz federabuntur. Filiaq; regis austri veniet ad regē aquilonis facere amicitias: et nō obtinebit fortitudinē brachij nec stabit semē eius: et tradetur ipsa et qui adduxerūt eam adolescentes ei⁹: et qui cōfortabāt eam in temporibz. Et stabit de germine radicū eius plātatio. Et veniet cū exercitu et ingredietur provinciā regis aquilonis: et agetur eis: et obtinebit insup et deos eoz et sculptilia: vasa q̄ preciosa auri et argenti rapiuntur ducet in egiptū. Ipse p̄valebit adversus regē aquilonis. Et introibit in regnum regis austri: et revertetur ad terrā suam. Filij aūt eius provocabūtur: et congregabunt multitudinē exercituū plurimoz. Et veniat properans et inundās: et revertetur et concitabit: et congredietur cū robore eius. Et provocatus rex austri egredietur et pugnabit adversus regē aquilonis: et parabit multitudinem nimiā et dabit multitudo in manus eius: et rapiet multitudinē et exaltabitur cor eius: et deicet multa milia: sed nō p̄valebit. Convertetur enī rex aquilonis: et preparabit multitudinē multo maiorem q̄ prius. Et in fine temporum annoruq; veniet properans cum exercitu magno et opibus nimijs. In temporibz illis multi cōsurgēt adversus

regē austri. Filij q̄ p̄uaricatores ꝑpli tui
exaltabūt ut implēant visionē & corruēt.
Et veniet rex aquilonis & cōponet
aggerē: et capiet vrbes munitissimas:
et brachia austri nō sustinebūt. Et cō-
surgent electi ei⁹ ad resistendū: & non e-
rit fortitudo. Et faciet veniēs sup̄ eū
iuxta placitū suū: & nō erit q̄ stet cōtra
faciē ei⁹. Et stabit in terra inclita et cō-
sumetur in manu eius: et ponet faciē
suā ut veniat ad vniuersum re-
gnū eius: et recta faciet cū eo. Et filiā
feminarū dabit ei ut euertat illud: et
nō stabit nec illi⁹ erit. Et cōuertet faciē
suā ad insulas et capiet multas: & re-
sistere faciet principem opprobrij sui. Et
opprobriū eius cōuertetur in eū. Et cō-
uertet faciē suā ad imperiū terre sue: et
impinget & corruet: & nō inuenietur. Et
stabit in loco ei⁹ vilissimꝰ et indigni
decore regio: & in paucis diebꝰ cōteret
nō in furore nec in prelio. Et stabit in lo-
co eius despectus: & nō tribuetur ei ho-
nor regius. Et veniet clam et obtine-
bit regnū in fraudulentia: et brachia
pugnātis repugnabunt a facie eius:
et cōtenent. Insup̄ et dux federis. Et
post amicitias cū eo faciet dolū: et a-
scendet & fugabit in modico pꝰlo: ab-
undātes et ubertes vrbes ingredietur.
Et faciet que nō fecerūt patres eius: & pa-
tres patrū eius. Rapinas et p̄dam et
diuitias eoꝝ dissipabit: et ꝯa firmissi-
mas cogitationes inibit: & hoc usq; ad
tempus. Et concitabit fortitudo eius
et cor eius aduersus regem austri: in ex-
ercitu magno. Et rex austri p̄uocabit
ad bellū multus auxilijs et fortibꝰ nī-
mis: & nō stabūt: quia inibunt aduer-
sus eū consilia. Et comedentes panē
cū eo conterēt illū: exercitusq; ei⁹ opri-
metur: & cadēt interfecti plurimi. Duoꝝ
quoq; regū cor erit ut male faciant: &
ad mēsam vnā loquētur mendacium et
nō ꝓficient: quia adhuc finis i aliud
tempus. Et reuertetur in terram suam
cū opibꝰ multis: et cor eius aduersus
testamētum sanctū: et faciet et reuertet
in terrā suā. Statuto tp̄e reuertetur: et
veniet ad austrū: & nō erit priori simi-
le nouissimū. Et venient sup̄ eū trieres
et romani et pudebit: & reuertetur. Et in-
dignabit contra testamentū sanctua-
rij & faciet: reuertetur⁹q; & cogitabit ad
uersum eos qui dereliquerint testamen-
tum sanctuarij. Et brachia ex eo sta-
būt: & polluēt sanctuariū fortitudinis
et auferet iuge sacrificiū: & dabūt abo-
minationē in desolatione. Et impios i
testamētum similabūt fraudulenter:
ꝑpli aūt sciens deū suū obtinebit et
faciet. Et docti in ꝑplo docebūt plurī-
mos: & ruent in gladio et in flāma et
in captiuitate & in rapina dier⁹. Cūq;
corruerint subleuabūt auxilio parvu-
lo: et applicabūt eis plurimi fraudulē-
ter. Et de eruditis ruent vt cōflent et eli-
gantur et dealbentur usq; ad tempus
p̄finitū: quia adhuc aliud tempus erit.
Et faciet iuxta voluntatem suā rex: & ele-
uabitur et magnificabit aduersus o-
mnem deū. Et aduersus deū deoꝝ loquē-
tur magnifica et dirigēt: donec com-
pleatur iracundia. Perpetrata quippe
est diffinitio. Et deū patrū suoꝝ nō re-
putabit: & erit in concupiscentijs femi-
narū: nec quēq; deoꝝ curabit: quia ad
uersum omnia cōsurget. Deū aūt ma-
oꝛim in loco suo venerabitur: & deum
quē ignorauerūt patres eius colet: auro
et argento: & lapide pretioso: rebusq; pre-
ciosis. Et faciet ut muniat maoꝛim
cū deo alieno quē nō cognouit: & mul-
tiplicabit gloriā: et dabit eis potestatē

in multis: et terrā diuidet gratuito. Et
in tp̄e finito preliabit⁹ aduersus eū rex
austri: et quasi tempestas veniet contra
illū rex aquilonis in curribꝰ & in equi-
tibus & in classe magna: & ingredietur
terras et cōteret et pertransiet. Et introi-
bit in terrā gloriosā: & multi corruent.
Hec aūt sole saluabunt⁹ de manu ei⁹:
edom et moab & principes filioꝝ am-
mon. Et mittet manū suā in terras: et
terra egipti non effugiet. Et dñabitur
thesauroꝝ auri & argenti: et in omnibꝰ
preciosis egipti. Per libias q̄q; et ethi-
opias trānsibit: et fama turbabit eum
ab oriente et ab aquilone: & veniet in
multitudine magna ut deleat et inter-
ficiat plurimos. Et figet tabernaculū
suū aplanō inter duo maria sup̄ mōtē
inclitū et sanctū: et veniet usq; ad sūmi-
tatē ei⁹: et nemo auxiliabit⁹ ei. xij

In tempore aūt illo cōsurget michahel
princeps magnus qui stat p filijs po-
puli tui: et veniet temp⁹ quale nō fuit
ab eo ex quo gētes esse ceperūt usq; ad
tēp⁹ illud. Et in tp̄e illo saluabit⁹ ꝑplus
tuus: omnis qui inuentus fuerit scriptus
in libro. Et multi de his qui dormiūt
in terre puluere euigilabūt: alij in vitā
eternā: et alij in opprobriū ut videant
semp̄. Qui aūt docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti: et qui ad
iustitiā erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Tu aūt daniel
claude sermones & signa librū usq; ad
temp⁹ statutū. Plurimi pertransibūt: et
multiplex erit scientia. Et vidi ego da-
niel: & ecce quasi duo alij stabāt: unus
hinc sup̄ ripā fluminis: & alius inde
ex altera ripa fluminis. Et dixi viro q̄
erat indut⁹ lineis: qui stabat super a-
quas fluminis. Usq; quo finis horū
mirabiliū. Et audiui virū q̄ indutus
erat lineis qui stabat sup̄ aquas flu-
minis: cū eleuasset dexteram & sinistram
suā in celū et iurasset per viuentem in e-
ternū: quia in tēpus & tempora & dimi-
diū tēporis. Et cū cōpleta fuerit dispe-
sio manꝰ ꝑpli sancti: cōplebuntur vniu-
sa hec. Et ego audiui: & nō intelleri. Et
dixi. Domine mi quid erit post hec?
Et ait. Vade daniel: quia clausi sunt
signatiq; sermones usq; ad p̄finitū tem-
pus. Eligent & dealbabūtur: & quasi
ignis p̄babūtur multi. Et impie agēt
impij: neq; intelligent omnes impij.
Porro docti intelligēt: a tempore cū
ablatū fuerit iuge sacrificiū & posita fu-
erit abominatio in desolationē: dies
milleducentinonaginta. Beatus qui
expectat: et pueniet ad dies milletrecen-
tostrigintaquinq;. Tu aūt daniel vade
ad p̄finitū: & requiesces & stabis in sor-
te tua in fine dierū. Ihesusq; danielem
in hebraico volumine legim⁹: cetera q̄
sequuntur usq; ad finem libri de theo-
dotionis editione trāllata sūt. xiij

Erat vir habitās in babilone: &
nomē ei⁹ ioachim: & accepit uxo-
rem nomine susannā filiā helchie pul-
cram nimis & timentē deū. Parentes
eni illi⁹ cū essent iusti erudierūt filiā suā
secm legem moysi. Erat aūt ioachim
diues valde: & erat ei pomeriū vicinū
domui sue: et ad ipm cōfluebāt iudei
eo q̄ esset honorabilior omniū. Et cō-
stituti sunt duo iudices seniores in illo
anno: de quibus locut⁹ est dñs quia
egressa est iniquitas de babilone a se-
nioribus iudicibus qui videbātur re-
gere ꝑplm. Hi frequētabant domū io-
achim: & veniebāt ad eos oēs qui ha-
bebant iudicia. Cū aūt ꝑplus recederet
per meridiem: ingrediebatur susanna
et deambulabat in pomerio viri sui.

Et videbāt eā senes quotidie ingredientem ⁊ deambulātem: ⁊ exarserunt in cōcupiscentiā eius. Et euerterūt sensum suū: et declinauerūt oculos suos ut nō viderent celū: neq; recordarent̄ iudiciorum iustoꝝ. Erant ergo ambo vulnerati amore eius: nec indicauerūt sibi vicissim dolorē suū. Erubescebant enī indicare sibi concupiscentiā suā: volētes concūbere cū ea. Et obseruabāt quotidie sollicitius videre eā. Dixitq; alter ad alterū: eamus domū quia hora prādij est. Et egressi recesserūt a se. Cūq; reuertentes venerūt in vnū: ⁊ sciscitātes ab inuicē causam cōfessi sunt concupiscentiā suā. Et tūc in commune statuerūt tempus: quando eā possent inuenire solā. Factū est autē cū obseruarent diē aptum: ingressa est aliquādo sicut heri et nudiustertius cū duabus solis puellis: voluitq; lauari in pomerio. Estus quippe erat. Et non erat ibi quisq; præter duos senes absconditos: et cōtemplantes eam. Dixit ergo puellis. Afferte michi oleū ⁊ smigmata: et ostia pomerij claudite ut lauer. Et fecerunt sicut præceperat: clauseruntq; ostia pomerij: et egresse sunt per posticā ut afferrent que iusserat. Nesciebantq; senes intus esse absconditos. Cum aūt essent egresse puelle surrexerunt duo senes: ⁊ accurrerūt ad eā et dixerūt. Ecce ostia pomerij clausa sunt ⁊ nemo nos videt: ⁊ in cōcupiscentiā tui sumꝰ. Quā obrem assentire nobis: et cōmisce nobiscū. Quod si nolueris: dicemꝰ cōtra te testimoniū q̄ fuerit tecū iuuenis: et ob hāc causam emiseris puellas a te. Ingemuit sulamma et ait. Angustie michi sunt undiq;. Si enī hoc egero mors michi est: si aūt nō egero nō effugiam manꝰ vestras. Sed melius est michi absq; opere incidere in manus hominū: quā peccare in cōspectu dñi. Et exclamauit voce magna sulamma: exclamauerūt aūt et senes adūsus eā. Et cucurrit vnus ad ostia pomerij et aperuit. Cū ergo audissent clamorem famuli domus in pomerio: irruerunt per posticam ut viderent quidnā esset. Postq; aūt senes locuti sūt erubuerūt seruī vehementer: quia nūq; dictus fuerat sermo huiusmodi de sulāna. Et facta est dies crastina. Cumq; venisset plus ad virū eius ioachim: venerunt ⁊ duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adūsus sulamnā ut interficerent eam. Et dixerunt coram pl̄o. Mittite ad sulamnā filiam helchie uxorem ioachim. Et statim miserūt. Et venit cū parentibꝫ ⁊ filijs ⁊ uniuersis cognatis suis. Porro sulamna erat delicata nimis et pulcra specie. Et iniqui illi iusserunt ut discooperiretur: erat enī cooperta: ut uel sic saciarentur decore eius. Flebant igit̄ sui: ⁊ omnes qui nouerāt eam. Surgentes aūt duo presbiteri in medio pl̄i: posuerūt manus suas sup caput eius. Que flens suspexit ad celū. Erat enī cor eius fiduciam habēs in dño. Et dixerūt presbiteri. Cū deambularemus in pomerio soli: ingressa est hec cū duabus puellis: et clausit ostia pomerij ⁊ dimisit a se puellas. Venitq; ad eā adolescens qui erat absconditus: ⁊ concubuit cū ea. Porro nos cū essemus in angulo pomerij videtes iniquitatem cucurrimus ad eos: et vidimus eos pariter cōmisceri. Et illum quidē nō quiuimꝰ cōprehendere quia fortior nobis erat: et aperto ostio exiliuit. Hanc aūt cū apprehendissemꝰ interrogauimus quisnā esset adolescēs: et noluit indicare nobis. Hanc rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus ⁊ iudicibus pl̄i: et condemnauerunt eam ad mortem. Exclamauit aūt voce magna sulamna et dixit. Deus eterne qui absconditoꝝ es cognitor: q̄ nosti omnia antequā fiant: tu scis quoniā falsum testimoniū tulerunt ora mea: ⁊ ecce morior cū nichil horū fecerim que isti malitiose cōposuerunt adūsum me. Exaudiuit aūt dñs vocē eius. Cumq; duceret̄ ad mortem: suscitauit dñs spiritū sanctū pueri iuuenis cuiꝰ nomē daniel: et exclamauit voce magna. Mūdus ego sū a sanguine huiꝰ. Et cōuersus omnis plus ad eum dixit. Quis est iste uno quē in locoꝰ es? Qui cū staret in medio eoꝝ ait. Sic fatui filij israel nō iudicantes neq; q̄d verū est cognoscentes condemnastis filiā israel. Reuertimini ad iudicium: quia falsum testimoniū locuti sunt aduersus eā. Reuersus est ergo plus cū festinatione. Et dixerūt seniores. Veni et sede in medio nostrū et indica nobis: quia tibi deus dedit honorē senectutis. Et dixit ad eos daniel. Separate illos ab inuicem procul: et diiudicabo eos. Cū ergo diuisi essent alter ab altero vocauit vnū de eis: et dixit ad eū. Inueterate diei malorū nūc uenerūt peccata tua que operabaris prius: iudicās iudicia iniusta: innocentes opprimēs et dimittens noxios dicente dño: innocentē et iustum nō interficies. Nunc ergo si vidisti eā: dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait. Sub ilice. Dixit aūt daniel. Recte mentitus es in caput tuū. Ecce enī angelus dei acceptā sententiā ab eo scindet te mediū. Et amoto eo iussit venire alū: et dixit ei. Semen chanaan ⁊ nō iuda species decepit te: et concupiscentia subuertit cor tuū. Sic faciebas filiabꝰ israel: et ille timentes loquebant̄ vobis: sed nō filia iuda sustinuit iniquitatē vestrā. Nūc ergo dic michi sub qua arbore cōprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit aūt ei daniel. Recte mentiꝰ es ⁊ tu in caput tuū. Manet enī angelꝰ dei gladiū habens ut secet te mediū: et interficiat vos. Exclamauit itaq; omnis cetus voce magna: et benedixerūt deū qui saluat sperātes in se. Et cōsurrexerunt aduersus duos presbiteros. Cōuicerat enī eos daniel ex ore suo falsū dixisse testimoniū. Fecerunt̄q; eis sicut male egerāt aduersus proximū: ut facerent scōm legem moysi: ⁊ interfecerūt eos. Et saluatꝰ est sanguis innocens in die illa. Helchias aūt ⁊ uxor eiꝰ laudauerūt deū pro filia sua sulamna cū ioachim marito eiꝰ ⁊ cognatis omnibus: quia nō est inuenta in ea res turpis. Daniel aūt factꝰ est magnꝰ in cōspectu pl̄i a die illa et deinceps. Et rex astiages appositꝰ est ad pres suos: et suscepit cirus persa regnum eius.

Erat aūt daniel cōuiua regis: et honoratus sup omnes amicos eius. Erat quoq; ydolū apud babilonios nomine bel: ⁊ impendebāntur in eo per dies singulos simile arabe duodecim: ⁊ oues quadragīta: vinigq; amphore sex. Rex q̄m colebat cū: et ibat per singulos dies adorare eū porro daniel adorabat deum suū. Dixitq; ei rex. Quare nō adoras bel? Qui respōdēs ait ei. Quia nō colo ydola manufacta sed viuentem deū: qui creauit celū et terrā et habet potestatē omnis carnis. Et dixit rex ad eū. Non videtur tibi esse bel viues deꝰ? An nō vides quāta comedat et bibat quotidie? Et ait daniel

aridetus. Ste eceres rex. Iste est qui intrinsecus lutu⁹ - forinsecus eneus: neq; comedit aliquādo. Et ira⁹ rex vocauit sacerdotes eius: et ait eis. Nisi dixeritis michi quis est qui comedat impensas has morietemini. Si aūt ostenderitis q̄ bel comedat hec moriet daniel: quia blasphemauit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta verbū tuum. Erant aūt sacerdotes bel septuaginta: exceptis uxoribus z paruulis z filijs. Et venit rex cū daniele in templum belis. Et dixerūt sacerdotes belis. Ecce nos egredimur foras: et tu rex pone escas et vinū mulce: et claude ostiū z signa anulo tuo. Et cū ingressus fueris mane nisi inueneris omnia comesta a bel more moriemur: uel daniel qui mentitus est aduersum nos. Cōfidebant aūt quia fecerāt sub mensa absconditum introitū: z per illū ingrediebātur semp et deuorabāt ea. Factū est igitur postq̄ egressi sunt illi et rex posuit cibos ante bel: precepit daniel pueris suis et attulerūt cinere: et cribrauit per totū templū coram rege: z egressi clauserūt ostiū: et signauerūt anulo regis abierunt. Sacerdotes aūt ingressi sunt more suo iuxta cōsuetudinē suā et uxores et filij eoz: et comederūt omnia z biberūt. Surrexit aut̄ rex primo diluculo: et daniel cū eo. Et ait rex. Salua ne sint signacula daniel? Qui respōdit. Salua rex. Statimq; cū aperuisset ostiū: intuitus rex mensam exclamauit voce magna. Magn⁹ es bel: et nō est apud te dol⁹ quisq̄. Et risit daniel: et tenuit regem ne ingrederet intro et dixit. Ecce pauimentum: animaduerte cuius vestigia sunt hec. Et dixit rex. Video vestigia virorum et mulierū et infantiū. Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes et uxores et filios eoz: et ostenderunt ei abscondita ostiola p q̄ ingrediebātur z cōsumebāt que erant sup mensam. Occidit ergo illos rex: z bel tradidit in potestatē danielis: qui subuertit eū et templū eius. Et erat draco magnus in loco illo: et colebāt eū babilonij. Et dixit rex danieli. Ecce nūc non potes dicere quia iste nō sit deus viuēs. Adora ergo eū. Dixitq; daniel regi. Dominū deū meū adoro: quia ipe est de⁹ viuēs. Ste aūt nō est de⁹ viuens. Tu aūt rex da michi potestatem: z interficiā draconē absq; gladio et fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo daniel picem z adipē et pilos et coxit pariter: fecitq; massas et dedit in os draconis: et diruptus est draco. Et dixit daniel. Ecce quē colebatis. Quod cū audissent babilonij indignati sunt vehementer: et cōgregati aduersum regem dixerunt. Iudeus factus est rex. Bel destruxit: draconē interfecit: et sacerdotes occidit. Et dixerūt cū venissent ad regē. Trade nobis daniel: alioquin interficiemus te z domū tuā. Vidit ergo rex q̄ irruerūt in eū vehementer: et necessitate cōpulsus tradidit eis danielē. Qui miserūt eū in lacū leonū: et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones septem: et dabātur eis duo corpora quotidie et due oues: et tūc nō data sunt eis ut deuorarēt danielē. Erat aūt abbacuc ꝓpheta in iudea: et ipse coxerat pulmentū et intriuerat panes in alueolo: z ibat in campū ut ferret messoribus. Dixitq; angelus dñi ad abbacuc. Fer prandiū q̄ habes in babilonem daniel: qui est in lacu leonū. Et dixit abbacuc. Domine babilonē nō vidi: et lacū nesciō. Et apprehendit eū angelus dñi in vertice eius: et portauit eū

capillo capitis sui: posuitq; eum in babilonem super lacum in impetu spūs sui. Et clamauit abbacuc dicens. Daniel serue dei: tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es mei deus: et non dereliquisti diligentes te. Surgensq; daniel comedit. Porro angelus domini restituit abbacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret danielem: et venit ad lacum et introspexit: et ecce daniel sedēs in medio leonum. Et exclamauit voce magna rex dicens. Magnus es domine deus danielis. Et extraxit eū. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum: z deuorati sunt in momento coram eo. Explicit daniel. Incipit ꝓphetia Ose. Incipit prologus in librum duodecim prophetarum:

DIcunt quidam ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui ē apud nos. Unde secūdum id quod ibi legitur: hic quoq; dispositi sunt. Iste communicatus est: et quasi per sententias loquēs. Iohel planus in principijs in fine obscurior: et usq; ad malachiam habent singuli proprietates suas: quem eligram scribam legisq; doctorem hebrei autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere: hoc tantum nos o paula et eustochium admonitas fore volo unum librum esse duodecim prophetarum: et osee hyschronon nsair: malachiam vero aggei et zacharie filisse temporibus. In quibus autem tempus nō ꝓfertur in medio: sub illis eoꝝ regibus ꝓphetasse sub quibus et hijs q̄ antea nos habēt titulos ꝓphetauerūt. Explic ꝓlogꝰ. Incipit Osee ꝓpheta.

VErbū dñi quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie ioathan achaz ezechie regū iuda: z in diebus ieroboā filij ioas regis isrl. Principiū loquendi dñm in osee. Et dixit dñs ad osee. Vade sume tibi uxorem fornicariā: z fac tibi filios fornicationū: quia fornicans fornicabit̄ terra a dño. Et abiit et accepit gomer filiam de belaim: et cōcepit et peperit ei filiū. Et dixit dñs ad eū. Voca nomē ei⁹ iezrahel. Quoniam adhuc modicū: z ultabo sanguinē iezrahel sup domū iehu: z quiescere faciā regnū domus israhel. Et in illa die cōteram arcū isrl: in valle iezrahel. Et concepit adhuc: z peperit filiā. Et dixit ei. Voca nomē eius absq; miserēordia. Quia nō addam ultra misereri domui israhel: sed oblionē obliuiscar eoꝝ. Et domui iuda miserebor: et saluabo eos in dño deo suo: et nō saluabo eos in arcu et gladio z in bello z in equis et in equitibz. Et ablactauit eā que erat absq; misericordia. Et cōcepit: et peperit filiū. Et dixit ei. Voca nomē ei⁹ nō ꝓpls meus. Quia vos nō ꝓpls meus: et ego nō ero vester de⁹. Et erit numer⁹ filioꝝ isrl quasi arena maris que sine mensura est: et nō numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis non ꝓpls meus vos: dicetur eis filij dei viuentis. Et congregabuntur filij iuda et filij isrl pariter: z ponēt sibimet caput unū: et ascendēt de terra: q̄a magn⁹ dies iezrahel. ¶

DIcite fratribus vestris ꝓpls mei⁹: et sorori vestre misericordiā consecuta. Iudicate matrem vestrā iudicate: quoniā ipsa nō uxor mea: et ego

non vir eius. Auferat fornicationes
suas a facie sua: et adulteria sua de
medio uberū suorū: ne forte exspolietem
eam nudā: et statuā eā secundū diē na-
tiuitatis sue: et ponā eam quasi solitu-
dinem: et statuā eā velut terrā inuiā et
interficiā eā sitī: et filiorū illius nō misere-
bor: quoniā filij fornicationū sunt:
quia fornicata est mater eorū. Confusa
est que cōcepit eos: quia dixit. Vadam
post amatores meos qui dant
panes michi: et aquas meas lanam
meā: et linū meū oleū meū: et potū meū.
Propter hoc ecce ego sepiam viam tu-
am spinis: et sepiam eā maceria. Et
semitas suas non inueniet: et sequetur
amatores suos: nō apprehendet
eos: et quere eos et nō inueniet. Et di-
cet. Vadā: et reuertar ad virū meū pri-
orem: quia bene michi erat tūc magis
quā nunc. Et hec nescīuit: quia ego de-
di ei frumentū et vinū et oleū et argen-
tum multiplicaui ei et aurū: que fecerūt
baal. Idcirco cōuertar: et sumā frumē-
tum meū in tpe suo et vinū meū in tpe
suo: et liberabo lanā meā: et linū meū
que operiebāt ignominiā ei⁹. Et nūc
reuelabo stultitiā eius in oculis ama-
torū eius: et vir nō eruet eā de manu
mea. Et cessare faciā oēm gaudiū ei⁹:
solemnitatem eius neomeniam eius
sabbatū eius: et oīa festa tempora e-
ius. Et corrumpam vineā eius et ficū
eius: de quibus dixit. Mercedes hec mee
sunt: quas dederunt michi amatores
mei. Et ponā eā in saltū: et comedet eā
bestia agri. Et visitabo sup eam dies
baalim quibus accendebat incensū et or-
nabatur in aure sua et monili suo: et
ibat post amatores suos: et mei obli-
uiscebatur dicit dñs. Propter hoc ec-
ce ego lactabo eam: et ducam eam in
solitudinē. Et loquar ad cor eius: et
dabo ei vineas eius ex eadē loco: et
vallē achor ad aperiendā spem. Et ca-
net ibi iuxta dies iuuentutis sue: et iu-
xta dies ascensionis sue de terra egipti.
Et erit in die illa ait dñs vocabit me
vir meus: et non vocabit me ultra ba-
alim. Et auferā nomina baalim de
ore eius: et nō recordabit ultra nomi-
nis eorū. Et pactiā eis fedus i die illa:
cū bestia agri et cū volucre celi et cū re-
ptili terre. Et arcū et gladiū et bellū cō-
teram de terra: et dormire eos faciā fi-
duciaūter. Et spōsabo te michi in sem-
piternū: et spōsabo te michi in iustitia
et iudicio et in misericordia et miserationi-
bus. Et spōsabo te michi in fide: et sci-
es quia ego dñs. Et erit: in die illa ex-
audiā dicit dñs. Exaudiam celos et
illi exaudient terrā: et terra exaudiet frū-
tum et vinū et oleum: et hec exaudient
iezrahel. Et seminabo eā michi in ter-
rā: et miserebor ei⁹ q̄ fuit absq; misericordia.
Et dicā nō populo meo pplus meus
es tu: et ipse dicet de⁹ meus es tu. iij

Et dixit dñs ad me. Adhuc va-
de: dilige mulierē dilectā amica
et adulteram sicut dilexit dñs filios i-
rahel: et ipsi respectāt ad deos alienos
et diligunt vinacia uuarū. Et fodi eā
michi quindecim argenteis et chore
ordei et dimidio chori ordei: et dixi
ad eam. Dies multos expectabis me.
Non fornicaberis et nō eris vīro: sed
et ego expectabo te. Quia dies multos
sedebunt filij israhel sine rege et sine
principe et sine sacrificio et sine alta-
ri: et sine ephot et sine thereaphin. Et
post hec reuertentur filij israhel: et querent
dominum deum suum et dauid regē
suum: et pauebunt ad dominū et ad
bonū eius in nouissimo diez. iiij

Audite verbū dñi filij israhel: q̄a
iudicū dño cum habitatoribus
terre. Non est enī veritas: et nō est mi-
sericordia: et nō est scientia dei in terra.
Maledictū et mendaciū et homicidiū
et furtū et adulteriū inundauerunt: et
sanguis sanguinem tetigit. Propter
hoc lugebit terra: et infirmabit oīs
qui habitat in ea. In bestia agri et in
volucre celi: sed et pisces maris cōgre-
gabūtur. Veruntamē vnusquisq; nō
iudicet: et nō arguatur vir. Populus
enī tuus sicut hi: qui cōtradicūt sacer-
doti. Et corrues hodie: et corruet etiā
propheta tecū. Nocte tacere feci matrem
tuā. Cōticuit pplus meus: eo q̄ nō ha-
buerit scientiā. Quia tu scientiā repu-
listi: repellam te ne sacerdotio fungaris
michi. Et oblita es legis dei tui: obliui-
scar filiorū tuorū et ego. Secundū mul-
titudinē eorū sic peccauerūt michi: glo-
riam eorū in ignominiam cōmutabo.
Peccata pplī mei comedent: et ad in-
iquitatem eorū sublleuabūt animas e-
orum. Et erit: sicut pplus sic sacerdos.
Et visitabo sup eū vias eius: et cogita-
tiones eius reddā ei. Et comedēt: et nō
saturabūtur. Fornicati sunt et nō ces-
sauerūt: quoniā dñm reliquerūt i nō
custodiendo. Fornicando et vinū et ebri-
etas auferunt cor. Populus meus in
ligno suo interrogauit: et baculus eius
annūciauit ei. Spiritus enī fornicatio-
nū decepit eos: et fornicati sunt a deo
suo. Sup capita montū sacrificabant:
et sup colles accendebant thimiama
subtus quercū et populū et therebinthum:
quia bona erat umbra eius. Ideo for-
nicabūtur filie vestre: et sponse vestre
adultere erūt. Nō visitabo sup filias
vestras cū fuerint fornicate: et sup spon-
sas vestras cū adulterauerit: quoniā
ipsi cū meretricibz verecundabātur: et cū effe-
minatis sacrificabāt. Et pplus nō intel-
liges vapulabit. Si fornicaris tu israel:
non delinquat saltē iuda. Et nolite
ingredi in galgala: et ne ascenderitis
i bethauen: neq; iurauerītis viuit dñs.
Quoniā sicut vacca lasciuiēs declina-
uit israel. Nunc pascet eos dñs: quasi a-
gnum in latitudine. Particeps ydo-
lorū effraim: dimitte eū. Separatū est
cōuiuiū eorū: fornicatione fornicati sūt:
dilexerūt afferre ignominiā protectores
eius. Ligauit eū spiritus in alis suis:
et cōfundentur a sacrificijs suis. v

Audite hoc sacerdotes et attendi-
te domus israel: et domus regis
ausultate: quia vobis iudicium est.
Quoniā laqueus facti estis speculati-
oni: et sicut rete expansum super tha-
bor: et victimas declinabis in profun-
dū. Et ego eruditor omniū eorū. Ego
scio effraim: et israhel nō est absconditus
a me. Quia nūc fornicatus es effraim:
cōtaminatus est israhel. Non dabūt
cogitationes suas ut conuertātur ad
deū suū: quia spiritus fornicationum
in medio eorū: et dñm nō cognouerūt.
Et respōdebit arrogantia israel in facie
eius: et israhel et effraim ruent i iniqui-
tate sua. Ruet etiā iudas cū eis. In gre-
gibus suis: et in armentis suis vadent
ad querendum dñm: et nō inuenient.
Ablatus est ab eis. In dño prauica-
ti sunt: quia filios alienos genuerūt.
Nūc deuorabit eos mensis cū partibz
suis. Clangite bucina in gabaa: tuba
in rama. Vlulate in bethauen: post
tergum tuū beniamin. Effraim in de-
solatione erit. In die correptionis in
tribubus israhel ostendi fidem. Facti
sunt principes iuda quasi assumētes
terminū: sup eos effundā quasi aquā

iram meam. Calumniã patiens est
ephraim fract? iudicio: quoniã cepit
abire post sordem. Et ego quasi tinea
ephraim: z quasi putredo domui iuda.
Et vidit ephraim languorẽ suũ: et iu-
das vinculũ suũ. Et abiit ephraim ad
assur: et misit ad regẽ vltorem. Et ipe
non potuit sanare vos: nec soluere po-
tuit a vobis vinctũ. Quoniã ego ẽsi
leena ephraim: et quasi catul? leonis
domui iuda. Ego ego rapiam et va-
dam: tollam et nõ est q̃ eruat. Vadẽs
reuertar ad locum meũ: donec defici-
atis: et quæratis faciem meam.

In tribulatione sua mane consurgent
ad me. Venite z reuertamur ad dñm:
quia ipe cepit et sanabit nos: percutiet
et curabit nos. Viuificabit nos post
duos dies: i die tercia suscitabit nos:
et viuem? in cõspectu eius: sciem? sequa-
mur: ut cognoscamus dñm. Quasi
diluculũ ꝑparatus est egressus eius: z
veniet quasi imber nobis temporaneus
z serotinus terre. Quid faciam tibi
ephraim · qd faciã tibi iuda ? Miseri-
cordia vestra quasi nubes matutina:
et quasi ros mane pertransiens. Pro-
pter hoc dolaui in ꝓphetis: et occidi e-
os in verbis oris mei: et iudicia tua
quasi lux egredietur. Quia misericor-
diam volui et nõ sacrificiũ: z sciẽtiã
dei plus quã holocaustũ. Ipsi autem
sicut adam transgressi sunt pactum:
ibi ꝓuaricati sũt in me. Galaad ciui-
tas operãtiũ ydolũ supplantata san-
guine: et quasi fauces virorũ latronũ.
Sacerdotũ sacerdotũ in via interficien-
tium: pgentes de sichem quia scelus
operati sũt. In domo isrl vidi horrendũ.
Ibi fornicationes ephraim: contamina-
tus ẽ isrl. Sed z iuda pone messe tibi:
cũ auertero captiuitatẽ ꝑpli mei.

Cum sanare vellẽ isrl revelata est
iniquitas ephraim et malicia
samarie: qz operati sunt mẽdaciũ. Et
fur ingressus est spoliãs: latrunculus
foris. Et ne forte dicãt in cordibus su-
is: omnẽ malicã eor me recordabar. Nunc
circumdederunt eos adinuentiones
sue: coram facie mea facte sũt. In
malicia sua letificauerunt regem: z in
mendaciis suis principes. Omnes ad-
ulterantes: quasi clibanus succensus
a coquẽte. Quiescit paululũ ciuitas a
cõmixtione fermenti: donec fermẽtare-
tur totũ. Dies regis nr̃i: ceperũt prin-
cipes furore a vino. Extendit manũ
suã cum illusoribus: quia applicuerunt
quasi clibanũ cor suũ cũ insidiaretur
eis. Tota nocte dormiit coquẽs eos:
mane ipe succensus quasi ignis flam-
me. Omnes calefacti sunt quasi cliba-
nus: et deuorauerũt iudices suos. Om-
nes reges eor cecidẽrũt non est qui
clamet in eis ad me. Ephraim i ꝑplis
ipse cõmiscebatur. Ephraim fact? est
subcinericius panis: qui nõ reuelat.
Comederũt alieni robur eius: et ipse
nescíuit. Sed et cani effusi sunt in eo:
et ipse ignorauit. Et humiliabit̃ sup-
bia isrl in facie eius. Nec reuersi sunt
ad dñm deũ suũ: et nõ quesierũt eũ in
omnibus hijs. Et factus ẽ ephraim qua-
si columba seducta: nõ habẽs cor. Egi-
ptum invocabãt: ad assirios abierũt.
Et cũ profecti fuerint expãdam super
eos rethe meũ: et quasi volucrem reli-
ciam eos. Ledã eos sm̃ auditionem
cetus eor. Ve eis: quoniã recesserũt
a me. Vastabãtur quia ꝓuaricati
sunt in me. Ego redemi eos: z ipsi lo-
cuti sunt cõtra me mẽdacia. Et nõ cla-
mauerũt ad me in corde suo: sed ulu-
labãt in cubilibus suis. Sup triticum
et vinũ ruminabãt: et recesserũt a me.
Et ego erudiui eos: z roborani brachia
eorũ: z in me cogitauerũt malicias. Re-
uersi sũt ut essent absq; iugo: facti sũt
ꝙsi arcus dolosus. Cadent in gladio
ꝓncipes eor: a furore lingue sue. Ista
subsannatio eor i terra egipti.

In gutture tuo sit tuba quasi aquila su-
pre domum dñi: pro eo q̃ transgressi
sunt fedus meũ: et legẽ meã preuari-
cati sunt. Me invocabũt deus meus:
cognouimus te isrl. Proiecit israhel
bonũ inimicus ꝓsequetur eũ. Ipsi re-
gnauerũt et non ex me: principes ex-
titerũt et nõ cognoui. Aurũ suũ et ar-
gentũ suũ fecerunt sibi ydola: ut interi-
rent. Proiectus ẽ vitulus tuus samari-
a. Iratus ẽ furor me? in eis. Vsquequo
nõ poterũt emũdari? Quia ex isrl
et ipse fabr̃. Artifex fecit illũ: et nõ est de-
us. Quoniã i aranearũ telas erit vitu-
lus samarie: quia ventũ seminabãt: z
turbinẽ metẽt. Culmus stans · nõ fct
in eo germen: non faciet farinã. Qđ si
fecerit: alieni comedẽt eã. Deuorat?
est isrl. Factus est in nationibus
quasi vas immũdũ: quia ipsi ascendẽ-
rũt ad assur. Onager solitarius sibi
ephraim. Munera dederũt amatoribs
suis: sed et cũ mercede cõduxerũt nati-
ones. Nunc cõgregabo eos: et quiescẽt
paulisper ab onere regis et principũ.
Quia multiplicauit ephraim altaria
ad peccandũ: facte sunt ei are i delictũ.
Scribã ei multiplices leges meas: q̃
velut alienæ computate sunt. Hostias
dilexerunt: immolabũt carnes et come-
dent: z dñs nõ suscipiet eas. Nunc re-
cordabit iniquitatis eorũ: et visitabit
peccata eor. Ipsi i egiptũ auertent̃. Et
oblit? est isrl factoris sui: et edificauit
delubra: z iudas multiplicauit urbes
munitas. Et mittam ignem in ciuita-
tes eius: et devorabit edes illi?.

Noli letari isrl: noli exultare sicut
ꝑpli: quia fornicat? es a deo tuo.
Dilexisti mercedẽ sup omnes areas tri-
tici. Area z torcular nõ pascet eos: z vi-
num mentietur eis. Non habitabũt
in terra dñi. Reuertus est ephraim in
egiptũ: et in assiriis polluum comedit.
Non libabũt dño vinũ: z nõ placebũt ei. Sacrificia eorũ quasi panis
lugentiũ. Omnes qui comedũt eũ cõ-
taminabũtur: quia panis eor animæ
ipsor: non introibit in domũ domini.
Quid facietis in die solemni: in die fe-
stiuitatis dñi? Ecce enĩ profecti sunt a
vastitate. Egiptus congregabit eos:
menphis sepelíet eos. Desiderabile ar-
gentũ eor ortica hereditabit: lappa in
tabernaculis eor. Venerũt dies visita-
tionis: venerũt dies retributionis. Sci-
ent isrl stultũ propheta: insanũ virũ
spiritualẽ. Propter multitudinẽ iniquita-
tis tue: et multitudo amentie. Spe-
culator ephraim cũ deo meo: prophe-
ta laqueus ruine factus est sup omnes
vias eius. Insania in domo dei eius.
Profunde peccauerũt: sicut in diebus
gabaa. Recordabit̃ iniquitatis eorũ:
et visitabit peccata eor. Quasi vuam
in deserto inueni isrl: quasi primam po-
ma ficulnee in cacumine eius vidi pa-
tres eor. Ipsi aũt introierunt ad bel
phegor: z abalienati sunt in confusio-
nem et facti sunt abominabiles sicut
ea q̃ dilexerunt. Ephraim quasi auis
auolauit. Gloria eor a partu: et ab u-
tero z a cõceptu. Qđ et si enutrierint
filios suos: absq; liberis eos faciã in
hominibs. Sed et ve eis: cũ recessero ab
eis. Ephraim ut vidit: cyr? erat fundata
ꝑ pulcritudine. Et ephraim educet ad

interfectorem filios suos. Da eis dñe. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis: et vbera arentia. Omnes nequicie eor in galgal: quia ibi egsosos habui eos. Propter malicia adinuentiones eor: de domo mea eiciã eos. Non addã ut diligã eos. Omnes principes eor recesserũt. Percussus est ephraim: radix eor exsiccata ẽ. Fructũ nequaq; facient. Nõ et si genuerint: interficiam amantissima vteri eorũ. Abiciet eos dominus deus meus quia nõ audierũt eũ: et erũt vagi in nationibus.

Vitis frondosa israel: fructꝰ adequatus est ei. Secundũ multitudinẽ fructus sui multiplicauit altaria: iuxta vberatẽ terre sue exuberauit simulacra. Diuisum ẽ cor eor: nũc interibũt. Ipe cõfringet simulacra eor: depopulabitur aras eor. Quia nũc dicent: nõ est rex nobis. Non enim timemus deũ. Et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis: et ferietis fedus: et germinabit sili amaritudo iudicii sup sulcos agri. Vaccas bethauen coluerũt habitatores samarie. Quia luxit sup eũ ꝓplus eius: et editui eius super eũ exultauerũt in gloria eius: quia migrauit ab eo. Siquidẽ et ipse in assur delatꝰ est munus regi vltori. Confusio ephraim capiet: et confundetur israel in voluntate sua. Cõsiliu fecit samaria rex suus: quasi spuma sup faciem aque. Et disperdent excelsa ydoli: peccatum israel. Lapa et tribulus ascendet sup aras eor. Et dicent mõtibus operite nos: et collibs cadite sup nos. Ex diebus gabaa peccauit israel. Ibi steterunt. Nõ cõprehendet eos in gabaa: preliũ sup filios iniquitatis. Iuxta desideriũ meum corripiã eos. Congregabuntur sup eos pꝛli: cum corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere triturã: et ego transiui sup pulcritudinẽ colli ei. Ascendã sup ephraim. Arabit iudas: confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in iustitia: et metite in ore misericordie: innouate vobis nouale. Tempus autẽ requirendi dñm: cũ venerit qui docebit vos iustitiã. Arastis impietatẽ: iniquitatẽ messuistis: comedistis fructum mendacij. Quia confisus es in viis tuis: et in multitudine fortiũ tuoꝝ. Cõsurget tumultꝰ in ꝓlo tuo: et oĩes munitiones tue vastabũtur sicut vastatus est salmana a domo eius ꝙ iudicauit baal: i die prelij mire sup filios allisa. Sic fecit vobis bethel: a facie malitie nequiciarũ vrãz.

Sicut mane transit: pertransiit rex israhel: qꝛa puer israel et dilexi eũ: et ex egipto vocaui filiũ meũ. Vocauerunt eos: sic abierũt a facie eorũ. Baalim immolabãt: et simulacris sacrificabant. Et ego quasi nutricꝰ ephraim. Portabã eos in brachijs meis: et nescierunt ꝙ curarem eos. In funiculis adam trahã eos: in vinculis caritatis. Et ero eis quasi exaltãs iugũ sup maxillas eor: et declinaui ad eũ ut vescerẽtur. Non reuertetur in terrã egipti: et assur ipe rex eius: quoniã noluerũt conuerti. Cepit gladius in ciuitatibs eius: et cõsumet electos eius: et comedet capita eor. Et ꝓlus meus pendebit ad rediti meũ. Iugũ aũt imponetur eis simul: quod nõ auferetur. Quomodo dabo te ephraim: protegã te israel? Quomodo dabo te? Sicut adama ponã te: ut seboim. Conuersum est in me cor meũ pariter: cõturbata est penitudo mea. Non faciã furorẽ ire mee. Non conuertar ut disperdã ephraim:

quoniam deus ego et non homo. In medio tui sanctus: et nõ ingrediar ciuitatẽ. Post dñm ambulabũt. Quasi leo rugiet: quia ipse rugiet et formidabunt filij maris. Et auolabũt ẽsi auis ex egipto: et quasi colũba de terra assiriorum: et collocabo eos in domibus suis dicit dñs. Circundedit me ephraim in negociatione: et i dolo domus israhel. Judas aũt adhuc descendit cũ deo: et cũ sanctis fidelibs. iij

Ephraim pascit ventum: et sequitur estũ. Tota die mendaciũ et vastitatem multiplicat. Et fedus cum assirijs iniit: et oleũ in egiptũ ferebat. Judicium ergo dñi cum iuda: et visitatio sup iacob. Juxta vias eius et iuxta adinuentiones eius reddet ei. In vtero supplantauit fratrẽ suũ: et in fortitudine sua directꝰ est cũ angelo. Et inualuit ad angelũ: et obtorauit est. Flenit: et rogauit eũ. In bethel inuenit eũ: et ibi locutus ẽ nobiscũ. Et dñs deus exercituũ: dñs memoriale eius. Et tu ad dñm deũ tuũ conuertere. Misericordiã et iudicium custodi: et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa: calumniã dilexit. Et dixit ephraim. Verũtamen diues effectus sum: inueni ydolũ michi. Oĩes labores mei nõ inuenient michi iniquitatem quã peccaui. Et ego dñs deus tuus ex terra egipti. Adhuc sedere te faciã in tabernaculis: sicut in diebus festiuitatis. Et locutus sum sup ꝓphetas: et ego visionẽ multiplicaui: et in manu ꝓphetarũ assimilatꝰ sum. Si galgal ydolũ: tamẽ frustra erant in galgal bobus immolãtes. Nam et altaria eor quasi acerui sup sulcos agri. Fugit iacob in regionẽ syrie: et seruiuit israel in uxore: et in uxore seruiuit.

In prophetа aũt eduxit dominus israel de egipto: et in prophetа seruatꝰ est. Ad iracundiã me prouocauit ephraim in amaritudinibs suis: et sanguis eius super eum veniet: et opprobrium eius retribuet ei dominꝰ suus. xiij

Loquente ephraim horror inualuit israhel: et deliquit i baal et mortuus est. Et nũc addiderũt ad peccandum: fecerũtq; sibi cõflatile de argẽto suo quasi similitudinẽ ydoloꝝ. Fractura artificũ totũ est. Ipsis ipsi dicũt. Immolate homines: vitulos adorantes. Idcirco erũt quasi nubes matutina: et sicut ros matutinꝰ pteriens. Sicut pulvis turbine rapt̃s ex area: et sicut fumus de fumario. Ego aũt dñs deꝰ tuus ex terra egipti: et deũ absq; me nescies: et saluator nõ est preter me. Ego cognoui te in deserto: in terra solitudinis. Juxta pascua sua adimpleti sũt: et saturati sunt. Et eleuauerũt cor suũ: et oblti sunt mei. Et ego ero eis quasi leena: sicut pardus in via assirioꝝ. Occurrã eis quasi ursa raptis catulis: et dirũpam interiora cordis eorũ. Et consumã eos ibi quasi leo: bestia agri scindet eos. Perditio tua israel: tantummodo in me auxiliũ tuũ. Vbi est rex tuus? Maxime nũc saluet te in oĩbus urbibus tuis. Et iudices tui de quibs dixisti: da michi regem et principes. Dabo tibi regẽ in furore meo: et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas ephraim: absc̃ondit̃ peccatũ eius. Dolores parturientis venient ei. Ipse filius non sapiens. Nũc enim nõ stabit in contritione filiorũ. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos. Ero mors tua o mors: morsus tuus ero inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis:

quia ipe inter fratres diuidet. Adducet vrnem ventꝰ dñs de deserto ascendentem: et siccabit venas eiꝰ: z despolabit fontem eius: et ipe diripiet thesaurꝰ omnis vasis deliderabilis. xiij

Ueniat samaria: quꝝ ad amaritudinẽ ꝛitauit deꝰ suꝰ. In gladio pereãt. Parvuli eoꝝ elidãt: et fetꝰ eiꝰ scindãt. Cõuertere israhel ad dñm deꝰ tuꝰ: quꝝ corruisti i iniqtate tua. Tollite vobiscꝰ verba: et ꝺuertimini ad dñm: z dicite ei. Omnẽ aufer iniqtatẽ z accipe bonꝰ: et reddemꝰ vitulos labiorꝰ nrorꝝ. Assur nõ saluabit nos. Sup equum nõ ascendemꝰ: nec dicemꝰ ultra ꝺiis nris opera manꝰ nrarꝝ: qꝛa eꝰ q̃ in te ẽ miserebꝛis ꝓpls. Sanabo ꝛitiones eoꝝ: diligã eos spõtanee: quia auertꝰ est furoꝛ meꝰ ab eis. Ero ysꝛl ros. Israhel germinabit sicut liliꝫ: et erũper radix eiꝰ ut libani. Ibũt rami eiꝰ: et erit quasi oliua gloria eiꝰ: et odoꝛ eius ut libani. Cõuertent sedentes i vmbra eiꝰ: viuẽt tritico. Et germinabũt sicꝫ vinea: memoriale eiꝰ sicut vinum libani. Ephraim qd michi vltra ydola? Ego exaudiam z dirigam eum: ego vt abietem virentem: ex me fructꝰ tuꝰ inuentus est. Quis sapiens z intelliget ista: intelligens et sciet hec? Quia recte vie dñi: et iusti ambulabunt in eis: preuaricatores vero corruent in eis.

Explicꝫ ostee. Incipꝫ Johel ꝓpheta.j.

Uerbũ dñi quod factum est ad iohel filium fatuel. Audite hec senes: et auribꝰ percipite omnes habitatores terre. Si factũ est istud in diebus vestris: aut in diebus patrũ vestroꝝ. Sup hoc filijs vestris narrate: et filij vri filijs suis: et filij eorũ generationi altere. Residuũ eruce comedit locusta: et residuũ locuste comedit bruchus: z residuũ bruchi comedit rubigo. Expergiscemini ebrij: flete et vlulate oẽs qui bibitis vinũ in dulcedine: quoniã periit ab ore vestro. Gens enim ascendit sup terrã meã: fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineã meã in desertum: z ficũ meã decorticauit. Studens spoliauit eã et proiecit: albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco: sup virũ puberratis tue. Periit sacrificiũ et libatio de domo dñi: luxerũt sacerdotes ministri dñi. Depopulata est regio: luxit humus: quoniam devastatũ est triticũ. Cõfusum est vinũ: elanguit oleũ. Cõfusi sunt agricole: vlulauerũt vinitores sup frumento vino et ordeo: quia periit messis agri. Vinea cõfusa est: et ficus elanguit. Malogranatũ et palma et malũ z omnia ligna agri aruerũt: quia confusum est gaudiũ a filijs hominũ. Accingite vos z plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Ingredimini: cubate in sacco ministri dei mei: quoniã intersit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiuniũ: vocate cetum: cõgregate senes omnes habitatores terre in domũ dei vestri: et clamate ad dñm. A a a dies: quia prope est dies dñi: et quasi vastitas a potente veniet. Numquid nõ coram oculis vestris alimenta perierũt: de domo dei vestri letitia z exultatio? Cõputruerũt iumenta i sterc̃ore suo. Demolita sũt horrea: dissipate sunt apothece: quoniam cõfusum ẽ triticũ. Quid ingemuit animal: mugierũt greges armenti? Quia nõ est pascua eis. Sed z greges

pecorũ disperierũt. Ad te clamabo dñe: quia ignis comedit speciosa deserti: et flãma succendit omnia ligna regionis. Sed z bestie agri quasi area sitiens ymbrem: suspexerũt ad te. Quoniam exsiccati sunt fontes aquarũ: et ignis deuorauit speciosa deserti. ij

Canite tuba in syon: vlulate i mõte sancto meo. Cõturbent oẽs habitatores terre quia venit dies dñi: quia prope est dies tenebrarũ et caliginis: dies nubis et turbinis. Quasi mane expansum sup montes: ꝓpls multus et fortis. Similis nõ fuit ei a principio: et post eũ nõ erit usq; in annos generationis z generationis. Ante faciẽ eius ignis vorãs: et post eũ exurens flãma. Quasi ortus voluptatis terra coram eo: z post eũ solitudo deserti: neq; est qui effugiat eũ. Quasi aspectus equorũ aspectus eoꝝ: z quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarũ sup capita montiũ exilient: sicut sonitus flãme ignis deuorãtis stipulã: velut ꝓpls fortis ꝓparatꝰ ad ꝓlium. A facie eius cruciabũtur ꝓpli: omnes vultus redigent in ollã. Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murũ. Viri in viis suis gradientur et non declinabũt a semitis suis. Vnusquisq; fratrẽ suũ nõ coarctabit: singuli in calle suo ãbulabũt. Sed z per fenestras cadent: et nõ demolientur. Vrbem ingredientur: in muro current. Domos cõscendent: per fenestras intrabũt ysti fur. A facie eius cõtremuit terra: mouti sunt celi. Sol et luna obtenebrati sũt: z stelle retraxerũt splendoꝛem suũ. Et dominus dedit voꝛem suã ante faciẽ exercitus sui: quia multa sũt nimis castra eius: quia fortia et faciencia verbũ eiꝰ. Magnus enim dies dñi: et terribilis valde. Et quis sustinebit eũ? Nunc ergo dicit dñs. Cõuertimini ad me in toto corde vestro in ieunio et fletu et in planctu: z scindite corda vestra z nõ vestimẽta vestra. Et ꝺuertimini ad dominũ deũ vestrũ: quia benignus z misericors est: patiens z multe miserõis et prestabilis super malicia. Quis scit si cõuertat̃ et ignoscat deus: z relinquat post se benedictionẽ? Sacrificiũ et libamen dño deo nro. Canite tuba in syon: sanctificate ieiunium vocate cetũ: cõgregate ꝓpls sanctificate ecclesiã: coadunate senes congregate parvulos z sugentes vbera. Egrediatur sponsus de cubili suo: et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulũ et altare plorabũt sacerdotes ministri dñi z dicẽt. Parce dñe parce ꝓpło tuo: et ne des hereditatem tuã in opprobriũ: ut dominẽtur eis nationes. Quare dicũt i ꝓplis ubi est deus eoꝝ? Zelatus est dñs terrã suam: et pepercit ꝓplo suo. Et respondit dñs: et dixit ꝓplo suo. Ecce ego mittã vobis frumẽtũ et vinũ et oleũ: et replebimini eis: et non dabo vos ultra opprobriũ in gentibꝰ. Et eũ qui ab aquilone est procul faciã a vobis: et expellã eũ in terrã inuiã et desertã. Faciẽ eius contra mare orientale: et extremũ eius usq; ad mare nouissimũ: z ascendet fetoꝛ eius. Et ascendet putredo eiꝰ: quia iugiter egit. Noli timere terra: exulta z letare: quoniã magnificauit dñs ut faceret. Nolite timere animalia regionis: quia germinauerũt speciosa deserti. Quia lignũ attulit fructũ suum: ficus et vinea dederũt virtutem suam. Et filie syon exultate et letamini in domino deo vestro: quia dedit vobis doctorem iusticie: z descendere faciet dñs ad vos ymbrem matutinũ z serotinũ

sicut in principio. Et implebūr aree frumento: & redundabūt torcularia vino & oleo. Et reddā vobis āos quos comedit locusta brus & rubigo & eruca: fortitudo mea magna q̄ misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini: & laudabitis nomē dñi dei vri qui fecit mirabilia vobiscū. Et nō confundēr̄ populus meus in sempiternū: & scietis q̄a in medio isr̄l ego sū. Et ego dñs deus vester: et nō est āplus: et nō confundēr̄ populus meus in eternū. Et erit: post hec effundā de spiritu meo sup omnē carnē: et prophetabūt filij vri & filie vre. Senes vri somnia somniabunt: & iuuenes vri visiones videbūr. Sed & sup seruos meos & ancillas in diebs illis effundā spiritū meū: et dabo prodigia in celo & in terra sanguinem & ignē et vaporē fumi. Sol uertetur in tenebras & luna in sanguinē: antq̄ veniat dies dñi magn⁹ et horribilis. Et erit: omnis q̄ invocauerit nomē dñi salu⁹ erit: q̄a in monte syon et in ihrlm erit saluatio sicut dixit dñs: et in reliquijs q̄s dñs vocauerit. ¶ij

Quia ecce in diebs illis & in tpe illo cū conuertero captiuitatē iuda & ihrlm congregabo omnes gentes: & deducā eas in vallē iosaphat et disceptabo cū eis ibi sup populo meo & hereditate mea isr̄l quos dispersерūt in nationibs: et terrā meā diuiserūt & sup sortē meū miserūt sortē. Et posuerūt puerū in prostibulū: et puellā vendiderūt pro vino ut biberent. Verū q̄d michi et vobis tyrus et sydon & omnis ālin⁹ palestinor⁹? Nūquid ultionē vos redditis michi? Et si vlciscimini vos cita me: cito velociter reddā vicissitudinē vobis supra caput vrm. Argentū meū & aurū meū elegistis: & desiderabilia mea & pulcerrima inuulistis in delubra vra. Et filios iuda & filios ihrlm vendidistis filijs grecor̄: ut lōge faceretis eos de finibs suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos: & conuertā retributionē vram in caput vrm. Et vendā filios vros & filias vras in manibs filior̄ iuda: & venūdabūt eos sabeis genti lōginque: q̄a dñs locut⁹ est. Clamate hec in gentibs: sanctificate bellū: suscitate robustos. Accedāt ascendāt: omnes viri bellatores. Cōcidite aratra vra in gladios: & ligones vros in lanceas. Infirm⁹ dicat: q̄a ego fortis sū. Erūpite et venite omnes gentes de circuitu: & congregamini. Ibi deduce fac et dñs robustos tuos. Cōsurgāt et ascendāt gentes in vallē iosaphat: q̄a ibi sedebo ut iudicē omnes gentes in circuitu. Mittite falces: quī maturauit messis. Venite & descendite: q̄a plenū est torcular. Exuberāt torcularia: q̄a multiplicata est malicia eor̄. Populi populi in valle cōtritionis: q̄a iuxta est dies dñi in valle cōtritionis. Sol & luna obtenebrati sūt: & stelle retraxerūt splēdorē suū. Et dñs de syon rugiet: & de ihrlm dabit vocē suā. Et mouebūr̄ celi & terra: & dñs spes populi sui: & fortitudo filior̄ isr̄l. Et scietis q̄a ego dñs deus vester habitās in syon in monte sancto meo. Et erit ihrlm sancta: & alieni nō trānibūt p eā āplius. Et erit: in die illa stillabūt montes dulcedinē et colles fluēt lacte. Et p omnes riuos iuda ibūt aque: & fons de domo dñi egredietur: & irrigabit torrentē spinar. Egipt⁹ in desolationē erit: et edom in desertū deuastationis: pro eo q̄ iniq egerūt in filios iuda & effuderūt sanguinē innocentē in terra sua. Et iudea in eternū habitabit: et ihrlm in generationē et generationē. Et mundabo sanguinē eor q̄ nō mundauerā: & dñs commorabit in syon. Explicit Johel · Incipit Amos ppha ·j·

Verba amos qui fuit in pastoralibus thecue: que vidit super israel in diebs ozie regis iuda et in diebus ieroboam filij ioas regis isr̄l ante duos annos terremotus. Et dixit. Dominus de syon rugiet: et de ihrlm dabit vocē suā. Et luxerūt speciosa pastorū: et siccatus est vertex carmeli. Hec dicit dominus. Sup tribs sceleribus damasci et sup quatuor nō conuertā eū: eo q̄ triturauerunt in plaustris ferreis galaad. Et mittā ignē in domū azahel: et deuorauit domos benadab. Et cōterā vectem damasci: & disperdā habitatorem de cāpo ydoli: & tenentem sceptrum de domo voluptatis: & trādūcā pplus syrie in cineres dicit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribs sceleribs gaze & sup quatuor non conuertā eū: eo q̄ trāstulerūt captiuitatē perfectā ut cōcluderet eā in ydumea. Et mittā ignē in murū gaze: et deuorabit edes eius: & disperdā habitatorē de azoto et tenentē sceptrū de ascalone: et conuertā manū meā sup accaron et peribūt reliqui philistin⁹ dicit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribs sceleribs tyri & sup quatuor nō conuertam eū: eo q̄ cōclauserunt captiuitatē plectam in ydumea: et non sint recordati fedens fratrū. Et mittam ignē in murū tyri: et deuorabit edes eius. Hec dicit dñs. Sup tribs sceleribus edom & sup quatuor nō conuertā eū: eo q̄ persecut⁹ sit in gladio fratrē suū et violauerit misericordiā eius: et tenuerit ultra furorem suū: & indignationē suā custodierit usq̄ in finē. Mittam ignē in theman: & deuorabit edes bosre. Hec dicit dominus. Sup tribs sceleribus filiorū ammon et super quatuor non conuertam eum: eo q̄ dilacerauerint pregnantes galaad: ad dilatādum terminū suū. Et succendā ignem in muro rabbath & deuorabit edes eius: in vlulatu in die belli et in turbine in die commotionis. Et ibit melchon in captiuitatem: ipse et principes eius simul dicit dominus. ¶ij

Hec dicit dñs. Sup tribus sceleribus moab et sup quatuor non conuertam eū: eo q̄ incenderit ossa regis ydumee usq̄ ad cinerem. Et mittam ignem in moab & deuorabit edes cariioth: & morietur in sonitu moab in clangore tube: & disperdā iudicē de medio eius: et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dñs. Hec dicit dñs. Sup tribus sceleribus iuda & sup quatuor non conuertam eū: eo q̄ abiecerit legē dñi: et mādata eius nō custodierit. Deceperūt enī eos ydola sua: post que abierāt patres eor. Et mittā ignē in iudā: et deuorabit edes iherusalem. Hec dicit dñs. Sup tribus sceleribus isr̄l & sup quatuor nō conuertam eū: pro eo q̄ vendiderit pro argento iustum: et pauperem pro calciamentis. Qui conterit sup puluerē terre capita pauperū et viā humiliū declinās: et filius ad patrem eius ierūt ad puellā ut violarent nomē sanctū meū: et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: & vinū damnatorū bibebāt in domo dei sui. Ego aūt exterminaui amorreū a facie eorū: cuius altitudo cedror altitudo eius: et fortis ipse quasi quercus. Et cōtriui fructū eius desuper: & radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra egipti: et eduxi vos in deserto quadraginta annis: ut possideretis terrā amorrei: et suscitaui de filijs vestris in pphetas

et de iuuenibz vestris nazareos. Nunquid nõ ita est filij isrl dicit dñs? Et propinabitis nazareis vinũ: et ꝓphetis mandabitis dicentes: ne ꝓphetetis. Ecce ego stridebo subter vos: sicut stridet plaustrũ onustum feno. Et peribit fuga a velocẽ: et fortis nõ obtinebit virtutẽ suã: et robustus nõ saluabit animã suã. Et tenẽs arcũ non stabit: et velox pedibz suis nõ saluabitur: et ascensor equi non saluabit animã suã: et robust⁹ corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus. iij

Audite verbũ hoc quod locutus est dñs sup vos filij israhel: sup omnẽ cognationẽ quã eduxi de terra egipti dicens. Tantũmodo vos cognoui ex omnibz cognationibz terre: idcirco visitabo sup vos oẽs iniquitates vestras. Nunquid ambulabũt duo pariter: nisi cõuenerit eis? Nunqd rugit leo in saltu: nisi habuerit predam? Nũquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo: nisi aliqd apprehenderit? Nunquid cadet auis in laqueũ terre absq; aucupe? Nũqd auferetur laqueus de terra: antequ rpeat? Si clanget tuba in ciuitate: et ps non expauescet? Si erit malũ in ciuitate: quod dñs non fecit? Quia nõ faciet dñs deus verbũ: nisi reuelauerit secretũ suum ad seruos suos ꝓphetas. Leo rugit: quis non timebit? Dominus deus locut⁹ est: quis nõ ꝓphetabit? Auditũ facite in edibz azoti: et in edibus terre egipti: et dicite. Congregamini super montes samarie: et videte insanias in medio eius multas: et calumnias patientes in penetralibus ei⁹. Et nescierũt facere recta dicit dñs: thesaurizantes iniquitatẽ et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabit⁹ et circuibit terra: et detrahetur ex te fortitudo tua: et diripient edes tue. Hec dicit dñs. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremũ auricule: sic eruentur filij isrl q̃ habitant in samaria in plaga lecti: et in damasco grabato. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exercituũ: quia in die cũ visitare rapto q̃uaricationes isrl sup eũ visitabo et sup altaria bethel: et amputabuntur cornua altaris et cadẽt in terram. Et percutiã domũ hyemalẽ cũ domo estiua: et peribũt dom⁹ eburnee: et dissipabũt edes multe dicit dñs. iiij

Audite verbũ hoc vacce pingues que estis in mõte samarie: que calumniã facitis egenis: et cõfringitis pauperes. Que dicitis dñis vestris: afferte et bibemus. Iurauit dñs deus in sancto suo: quia ecce dies venient sup vos et leuabũt vos in cõtis: et reliquias vestras in ollis feruentibz. Et per aperturas egredietis altera contra alteram: et proiciemini in armon dicit dominus. Venite ad bethel et impie agite: ad galgalã: et multiplicate q̃uaricationẽ. Et offerte mane victimas vras: nibz diebus decimas vestras. Et sacrificate de fermento laudẽ: et vocate voluntarias oblationes et ãnunciate. Hec enim voluistis filij israhel dicit dñs deꝰ. Vnde et ego dedi vobis stuporem dentiũ in cunctis urbibus vestris: et indigentiã panũ in omnibus locis vñis: et non estis reuersi ad me dicit dominus. Ego quoq; ꝓhibui a vobis imbrem cũ adhuc tres menses superessent usq; ad messem: et plui sup vnã ciuitatem: et super alterã ciuitatem non pluit. Pars vna cõpleta est: et pars super quã nõ pluit aruit. Et venerunt due et

tres ciuitates ad vnã ciuitatẽ ut biberent aquã: et nõ sunt saciate: et non reuertistis ad me dicit dñs. Percussi vos in vento urente et in aurugine: multitudinẽ ortoꝝ vestroꝝ et vineaꝝ vestrarũ oliueta vestra et ficeta vña comedit eruca: et non reuertistis ad me dicit dominꝰ. Misi in vos mortem in via egipti: peremi in gladio iuuenes vros usq; ad captiuitatẽ equoꝝ vestroꝝ et ascendere feci putredinẽ castroꝝ vestroꝝ in nares vestras: et nõ reuertistis ad me dicit dominus. Subuerti vos sicut subuertit deus sodomã et gomorrã: et facti estis quasi torris raptꝰ ab incendio: et non reuertistis ad me dicit dñs. Quapropter hec faciã tibi isrl. Postq̃ aũt hec fecero tibi: ꝓparare in occursũ dei tui isrl. Quia ecce formans mõtes et creans ventum et ãnuncians homini eloquium suum: faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre: dominus deus exercituum nomen eiꝰ. vj

Audite verbũ istud: quod ego levo sup vos planctũ. Domus isrl cecidit: et non adiciet ut resurgat. Virgo isrl proiecta est in terrã suã: nõ est qui suscitet eã. Quia hec dicit dñs deus. Vrbs de qua egrediebãtur mille reliquẽtur in ea centum: et de qua egrediebãtur centũ relinquent⁹ in ea decem in domo isrl: quia hec dicit dñs deus domui israhel. Querite me et viuetis: et nolite querere bethel. In galgalã nolite introire et in berlsabee non transibitis: quia galgala captiua ducetur: et bethel erit in inutilẽ. Querite dominũ et viuite: ne forte conburatur ut ignis domus ioseph: et deuorabit et nõ erit q̃ extinguat bethel. Qui conuertis in absinthiũ iudicium: et iustitiam in terra relinquitis: faciente arcturum et orionẽ et conuertente in mane tenebras: et diẽ nocte mutante. Qui vocat aquas maris et effundit eas sup faciem terre: dñs nomẽ est eius. Qui subridet vastitatẽ sup robustũ: et depopulationẽ sup potentem affert. Odio habuerũt corripientẽ in porta: et loquentem perfecte abominati sunt. Idcirco pro eo vq diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab eo: domos quadro lapide edificabitis: et non habitabitis in eis. Vineas plãtabitis amantissimas et nõ bibetis vinũ earũ: quia cognoui multa scelera vestra: et fortia peccata vña. Iniquos iusti accipientes munus: et pauperes deprimentes in porta. Idcirco prudens in tpe illo tacebit: quia tempus malũ est. Querite bonum et nõ malũ ut viuatis: et erit dñs deus exercituũ vobiscum sicut dixistis. Odite malũ et diligite bonũ: et constituite in porta iudiciũ: si forte misereat dñs deus exercituum reliquijs ioseph. Propterea hec dicit dñs: deus exercituum dominator. In oẽs plateis planctus: et in cunctis que foris sunt dicetur ve ve. Et vocabũt agricolam ad luctũ: et ad planctũ eos qui sciunt plangere. Et in oẽs vijs eius plãctꝰ: quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve desiderantibz diẽ dñi. Ut quid eã vobis? Dies dñi ista tenebre et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei vrsus: et ingrediatur domum et innitatur manu sua sup parietẽ: et mordeat eũ coluber. Nũquid nõ tenebre dies dñi et nõ lux et caligo et non splendor in ea? Odi et proieci festiuitates vestras: et nõ capiam odorem cetuũ vestroꝝ. Nã si obtuleritis mihi holocausta mea et munera vra nõ suscipiã: et vota pinguiũ

uestrorū non respiciā. Auser a me tu-
multū carminū tuoꝝ:et cāticā lire tue
non audiā. Et revelabit quasi aqua
iudiciū:z iustitia quasi torrens fortis.
Numquid hostias z sacrificiū obtuli-
stis mihi in deserto quadraginta an-
nis dom⁹ isrl? Et portastis tabernacu-
lū moloch deo vro:z ymaginē ydo-
lorū vroꝝ:sidus dei vri remipha:figu-
ras qs fecistis vobis adorare eas. Et
migrare vos faciā trās damascū dixit
dñs:de⁹ exercituū nomen eius. VI

Ue vobis qui opulēti estis i syon
et confidentibus in mōte samarie:op-
timates capita populoꝝ:ingredientes
pompatice domū isrl. Transite in cha-
lanne z videte:et ite inde i emath ma-
gnam et descendite in geth palestino-
rum z ad optima quoꝝ regna hrū:
si latior terminus eoꝝ termino vro est.
Qui separati estis i die malū:et appro-
pinquatis solio iniquitatis. Qui dor-
mitis in lectis eburneis:et lasciuitis i
stratis vris. Qui comeditis agnū de
grege:z vitulos de medio armēti:qui
canitis ad vocē psalterij. Sicut dauid
putauerūt se habere vasa cāticī:biben-
tes in phialis vinū:z optimo unguē-
to delibuti:z nichil patiebāt sup cōtri-
tione ioseph. Quapropter nūc mi-
grabūt in capite trāsmigrantiū:et au-
ferēt factio lasciuientiū. Iurauit dñs
deus in anima sua: dixit dñs deus ex-
ercituū. Detestor ego superbiā iacob:et
domos eius odi:z tradā ciuitatē cum
habitatoribz suis. Quod si reliqui fu-
erint decē viri in domo una:z ipsi mo-
rientur. Et tollet eū propinquus suus z
cōburet eū ut efferat ossa de domo:z di-
cet ei qui in penetralibz domꝰ est. Nūquid adhuc est quis tecū? Et respondebit. Finis est. Et dicet ei. Tace:et non
recorderis nominis dñi. Quia ecce dñs
mandauit:et percutiet domū maiorem ruinis:et domū minorē scissu-
ris. Numquid currere queunt in pe-
tris equi:aut arari potest in bubalis?
Quoniā conuertistis in amaritudinē
iudiciū et fructū iustitie in absinthiū:
qui letamini i nichili:qui dicitis. Nūquid nō in fortitudine nostra assum-
simus nobis cornua? Ecce enī suscitā-
bo sup vos domꝰ isrl dicit dñs de⁹ ex-
ercituū gentē:et affligent vos ab introitu
emath usqz ad torrentē deserti. VII

Hec ostendit michi dñs deus. Et
ecce fictor locuste in principio ger-
minantiū serotini ymbris:z ecce serotī-
nus post tonsorē gregis. Et factū est
cū cōsummasset comedere herbā terre
dixi. Domine deus propitius esto ob-
secro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Miserere est dñs sup hoc.
Istō erit dixit dñs. Hec ostendit michi
dñs deus. Et ecce vocabat iudicū ad
ignem dñs deus:et deuorauit abissū
multā z comedit simul partē. Et dixi.
Domine deus quiesce obsecro. Quis
suscitabit iacob quia parvulꝰ est? Mi-
serere est dñs super hoc. Istō et istud
nō erit dixit dñs de⁹. Hec ostendit mi-
chi dñs deus. Et ecce dñs stans super
murū litum:et in manu eius trulla ce-
mentarij. Et dixit dñs ad me. Quid
tu vides amos? Et dixi. Trullā cemen-
tarij. Et dixit dñs. Ecce ego ponā trul-
lam in medio pli mei israhel. Istō ad-
mam ultra sup inducere eū:et demoli-
entur excelsa ydoli et sanctificationes
isrl desolabūtur:et consurgā sup do-
mū iheroboam in gladio. Et misit a-
maias sacerdos bethel ad iheroboā
regem israhel dicens. Rebellauit cō-
tra te amos in medio domus isrl. Non

poterit terra sustinere uniuersos sermo-
nes eius. Hec enī dicit amos. In gla-
dio morietur iheroboā:z isrl captiuus
migrabit de terra sua. Et dixit amasi-
as ad amos. Qui vides gradere: fuge
in terram iuda et comede ibi panem
et phetabis ibi:et in bethel nō adicies
ultra ut phetes quia sanctificatio re-
gis est et domꝰ regni est. Respōdensq
amos:z dixit ad amasiam. Istō sum
propheta z non sum filius prophete:
sed armentarius ego sum vellicans si-
comoros. Et tulit me dñs deus cū se-
queret gregē:z dixit dñs ad me. Vade
prophetа ad ꝓplm meū isrl. Et nūc au-
di verbū dñi. Tu dicis nō phetabis
sup isrl:et nō stillabis sup domū ydoli.
Propter hec hec dicit dñs. Vxor tua i
ciuitate fornicabit:z filij tui z filie tue
i gladio cadēt:z humꝰ tua funiculo me-
tiet. Et tu i terra polluta morieris:z isrl
captiuꝰ migrabit de terra sua. VIII

Hec ostendit michi dñs deus. Et
ecce uncinus pomorū. Et dixit.
Quid tu vides amos? Et dixi. Vncinum pomoꝝ. Et dixit dñs ad me. Ve-
nit finis sup ꝓplm meū isrl. Istō adicia-
am ultra ut prāseam eū. Et stridebūt
cardines templi in die illa dicit dñs
deus. Multi morientur: in oīm loco
proiicetur silentiū. Audite hoc qui cō-
teritis pauperē:z deficere facitis egenos
terre dicentes. Quādo trānibit mensis
et venūdabimus merces:z sabbatum
et aperiemus frumentū:ut imminua-
mus mēsurā et augeamꝰ siclū et sup-
ponamus stateras dolosas:ut possi-
deamus in argento egenos z pauperes
pro calciamēntis z quisquilias fru-
menti vendamus? Iurauit dñs in sup-
bia iacob: si oblitꝰ fuero usqz ad finē
omnia opera eoꝝ. Numqd sup isto nō
cōmouebit terra:et lugebit omnis ha-
bitator eius? Et ascendet quasi fluꝰ
uniuersus:et eiicietur z deluet quasi riuꝰ
egipti. Et erit in die illa dicit dñs occi-
det sol meridie:et tenebrescere faciā ter-
ram in die luminis. Et conuertā festiui-
tates vras in luctū:z oīa cāntica vra
in plāctū. Et inducā sup oīe dorsum
vestrum saccum:z super omne caput
caluicium. Et ponā eam quasi luctum
unigeniti:z nouissima eius quasi diē
amarū. Ecce dies veniunt dicit dñs z
emittā famem i terram:nō famem pa-
nis neqz sitim aque:sed audiendi ver-
bum dñi. Et cōmouebūt a mari usqz
ad mare:z ab aquilone usqz ad orien-
tem circuibūt querentes verbū dñi: et
non inuenient. In die illa deficient vir-
gines pulcre et adolescentes i sti ꝓ iu-
rām in delicto samarie z dicunt. Viuit
deus tuus dan:et viuit via bersabee. Et ca-
dent:et non resurgent ultra. IX

Vidi dñm stantem sup altare. Et
dixit. Percute cardinē:et cōmo-
ueātur superliminaria. Fuaricia enī
in capite omniū:et nouissimū eoꝝ in
gladio interficiam. Non erit fuga eis.
Fugiet:et nō saluabit ex eis qui fuge-
rit. Si descenderint usqz ad infernum
inde manus mea deducet eos:z si ascen-
derint usqz in celum inde detrahā eos.
Et si abscōditi fuerint in vertice carme-
li inde scrutans auferā eos:z si celauer-
int se ab oculis meis in profundum
maris:ibi mādabo serpenti z morde-
bit eos. Et si abierint in captiuitatem
corā inimicis suis ibi mandabo gla-
dio et occidet eos:et ponā oculos me-
os sup eos in malū et non in bonū.
Et dñs deus exercituū qui tāgit terrā
et tabescit:et lugebunt oēs habitan-
tes ea. Et ascendet sicut fluuius oīis:

et deluet sicut fluuius egipti. Qui edificat in celo ascensionem suam: et fasciculum suum super terram fundabit. Qui vocat aquas maris: et effundit eas super faciem terre. Dominus nomen eius. ℣unquid non ut filij ethiopum vos estis michi filij ℣israhel ait dominus? ℣unquid non ℣israhel ascendere feci de terra egipti: et philistinos de capadocia: et ℣iros de cyrene? Ecce oculi domini dei super regnum peccans: et conteram illud a facie terre. Veruntamen conterens non cõteram domũ iacob dicit dominus. Ecce enĩ mandabo ego: et cõcutiã in omnibus gentibus domũ ℣ist sicut cõcutitur triticũ in cribro: et non cadet lapillus super terrã. In gladio morietur omnes peccatores pplũ mei: qui dicũt non appropinquabit: et nõ veniet super nos malũ. In die illa suscitabo tabernaculũ dauid quod cecidit: et reedificabo aperturas murorum eius: et ea que corruerant instaurabo. Et reedificabo eũ sicut in diebus antiquis: ut possideant reliquias ydumee et omnes nationes: eo q̃ invocatum sit nomẽ meũ super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies venient dicit dominus: et comprehendet arator messorem: et calcator vue mittentem semen. Et stillabunt montes dulcedinem: et omnes colles culti erunt. Et convertã captiuitatem populi mei ℣israhel: et edificabũt ciuitates desertas: et inhabitabunt: et plantabunt vineas et bibent vinum earum: et facient ortos et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam: et non euellam eos ultra de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus. Explicit Amos pphã. Incipit Abdias pphẽa.

Visio abdie. Hec dicit dñs deus ad edom. Auditũ audiuim⁹ a dño: et legatus ad gentes missus. Surgite: et cõsurgamus aduersus eũ in plliũ. Ecce paruulũ dedi te in gentibus. Contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te habitãtem in scissuris petre: excelsitatem soliũ tuũ. Qui dicis in corde tuo. Quis detrahet me in terrã? Si exaltaberis ut aquila: et si inter sidera posueris nidum tuum: inde detrahã te dicit dñs. Si fures introissent ad te si latrones per noctem: quomodo conticuisses? ℣onne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te nũquid saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt esau? Inuestigauerũt abscondita eius. Vsq̃ ad terminũ emiserũt te: omnes viri federis tui illusserunt tibi. Inualuerunt aduersum te viri pacis tue. Qui comedũt tecũ ponẽt insidias subter te. Nõ est prudentia in eo. ℣ũquid nõ in die illa dicit dñs perdã sapientes de ydumea: et prudentiã de mõte esau? Et timebũt fortes tui a meridie: ut intereat vir de monte esau: propter interfectionem et iniquitatẽ in fratrẽ tuũ iacob. Operiet te cõfusio: et peribis in eternũ. In die cũ stares aduersus eũ quando rapiebãt alieni exercitũ eius: et extranei ingrediebãtur portas eius: et super ihrlim mittebant sortem: tu quoq̃ eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui: in die peregrinationis eius. Et non letaberis super filios iuda in die perditionis eorũ: et non magnificabis os tuũ in die angustie. Neq̃ ingrederis portã pplũ mei in die ruine eorum:

neq̃ despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius. Et nõ emittetis adũsus exercitũ eius in die vastitatis illius: neq̃ stabis in exitibus ut interficias eos q̃ fugerint. Et nõ concludes reliquos eius in die tribulationis: quã iuxta ẽ dies dñi super omnes gentes. Sicut feceris fiet tibi: retributionẽ tuã conuertam in caput tuũ. Quoniã enĩ bibistis super montem sanctũ meũ: bibẽt omnes gentes iugiter: et bibẽt et absorbẽt: et erũt ℣ti nõ sint. Et in mõte ℣yon erit saluatio: et erit sancta. Et possidebit dom⁹ iacob eos q̃ se possederãt. Et erit dom⁹ iacob ignis: et domus ioseph flãma: et dom⁹ esau stipula. Et succendẽtur in eis et deuorabũt eos: et nõ erũt reliquie dom⁹ esau: q̃a dñs locutus ẽ. Et hereditabũt hij q̃ ad austrũ sunt montẽ esau: et hij in cãpestribus philistijm: et possidebũt regionẽ ephraim et regionẽ samarie. Et beniamin possidebit galaad: et trãsmigratio exercitus huius filiorũ ℣ist omnia loca chananeorum usq̃ ad sarepta: et trãsmigratio ihrlim q̃ in bosforo ẽ possidebit ciuitates austri. Et ascendẽt saluatores in mõtem ℣yon iudicare mõtem esau: et erit dominio regnum. Explicit Abdias pphã. Incipit Ionas pphã.

Factũ est verbũ domini ad ionã filiũ amathi dicẽs. Surge: et vade in niniuen ciuitatẽ grandẽ: et predica in ea-q̃a ascendit malicia eius coram me. Et surrexit ionas: ut fugeret in tharsis a facie dñi. Et descendit in japẽ: et inuenit nauem euntẽ in tharsis. Et dedit naulũ eius: et descendit in eã ut iret cũ eis in tharsis a facie dñi. Dominus autem misit ventũ magnũ in mare: et facta est cõpellas magna in mari: et nauis periclitabatẽ conteri. Et timuerũt nautẽ: et clamauerũt viri ad deũ suũ: et miserunt vasa que erãt in naui in mare: ut alleuiarẽt ab eis. Et ionas descendit ad interiora nauis: et dormiebat sopore graui. Et accessit ad eũ gubernator: et dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge inuoca deũ tuũ: si forte recogitet deus de nobis et nõ peremus. Et dixit vir ad collegã suũ. Venite et mittamus sortes: et sciamus quare hoc malũ sit nobis. Et miserũt sortes: et cecidit sors super ionam. Et dixerũt ad eum. Indica nobis cuius causa malũ istud sit nobis. Qui est opus tuũ q̃ terra tua: et quo vadis uel ex quo pplo tu es? Et dixit ad eos. Hebreus ego sum: et dñm deũ celi ego timeo qui fecit mare et aridã. Et timuerũt viri timore magno: et dixerunt ad eũ. Quid hoc fecisti? Cognouerũt enĩ viri q̃ a facie domini fugeret: quia indicauerat eis ionas. Et dixerũt ad eum. Quid faciemus tibi: et cessabit mare a nobis? Quia mare ibat et intumescebat. Et dixit ad eos. Tollite me et mittite in mare: et cessabit mare a vobis. Scio enĩ ego: quoniã propter me tempestas hec grãdis venit super vos. Et remigabãt viri ut reverterentur ad aridã et nõ valebant: quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clamauerũt ad dñm: et dixerũt. Quesumus dñe ne pereamus in anima viri istius: et ne des super nos sanguinẽ innocentẽ: quia tu dñe sicut voluisti fecisti. Et tulerũt ionã et miserũt in mare: et stetit mare a feruore suo. Et timuerũt viri timore magno dñm: et immolauerũt victimas dño: et vouerũt vota. Et preparauit dñs piscem grandem: ut deglutiret ionã. Et erat

ionas in ventre pisis tribz diebus et
tribus noctibus. Et orauit ionas ad
dñm deū suū de vētre pisis . Et dixit.
Clamaui de tribulatione mea ad dñm
me: et exaudiuit me. De ventre infe-
ri clamaui: et exaudisti voce meā. Et
proiecisti me in pfundū in corde ma-
ris: et flumen circūdedit me . Omnes
gurgites tui et fluct tui sup me trāsie-
runt. Et ego dixi. Abiectus sum a ospe-
ctu oculoz tuoz . Verūtamē rursus vi-
debo templū sanctū tuū. Circūdederūt
me aque usq ad aiam: abissus vallauit
me: pelagus operuit caput meum.
Ad extrema mōtiū descendi: terre
vectes cōclauerūt me in eternū: et sub-
leuabis de corruptione vitā meam dñe
deus me. Cum angustiaret in me a-
nima mea dñi recordat sum: ut veniat
ad te oratio mea ad templū sanctū tuū.
Qui custodiūt vanitates: frustra mise-
ricordiā suā derelinquūt. Ego aūt in
voce laudis immolabo tibi quecūq
vouī reddā pro salute dño. Et dixit dñs
pisci: et euomuit ionā in aridā.

Et factū est verbū dñi ad ionam
secūdo dicens. Surge: et vade
ad niniuē ciuitatē magnā: et pdica in
ea predicatione quā ego loquor ad te.
Et surrexit ionas: et abiit in niniuē iu-
xta verbū dñi . Et niniue erat ciuitas
magna itinere dieꝝ trium. Et cepit iona
introire ciuitatē itinere diei vni: et cla-
mauit et dixit. Adhuc quadraginta
dies: et niniue subuertet. Et crediderūt
viri niniuite in dño: et pdicauerūt ie-
iunium: et vestiti sunt saccis a maiore
usq ad minorē. Et puenit verbū ad
regem niniue. Et surrexit de solio suo:
et abiecit vestimētū suū a se et indut
est sacco et sedit in cinere: et clamauit et
dixit in niniue ex ore regis et principū
eius dicens. Homines et iumēta et bo-
ues et pecora nō gustent quicq nec pa-
scant et aquā non bibāt: et operiātur
saccis homines et iumēta clamēt ad
dñm in fortitudine: et conuertat vir a
via sua mala et ab iniquitate que est
in manibz eoz . Quis scit si cōuertatur
et ignoscat deus et reuertat a furore ire
sue: et nō pereamus? Et vidit deus opera
eoz qz dereliq sunt de via sua mala: et
misertus est dñs sup malicia quā locut
fuerat ut faceret eis: et nō fecit.

Et afflictus est ionas afflictione
magna: et iratus est et oravit ad
dñm: et dixit. Obsecro dñe: nunquid
non hoc est verbū meū cū adhuc essem
in terra mea? Propter hoc p̄occupaui
ut fugerem in tharsis . Scio enī quia
tu deus clemēs et misericors es: patiēs
et multe miserationis et ignoscens su-
per malicia. Et nūc dñe tolle queso a-
niaī meā a me: quia melior est michi
mors mea q̄ vita. Et dixit dñs . Putasne
bene iratus ris? Et egressus est iona
de ciuitate et sedit ad orientem ciuitat.
Et fecit sibimet ibi umbraculū ibi: et sede-
bat subter illud in umbra: donec vide-
ret quid accideret ciuitati. Et p̄parauit
dñs deus edere: et ascendit sup caput
ione ut esset umbra sup caput eius: et
protegeret eū. Laborauerat enī. Et lete-
tus est ionas sup edera leticia magna.
Et parauit deus vermem ascensu dilu-
culo in crastinū: et percussit edera et ex-
aruit . Et cū ortus fuisset sol p̄cepit dñs
vento calido et vrenti: et percussit
sol sup caput ionē et estuabat. Et pe-
tiit anime sue ut moreretur. Et dixit.
Melius est michi mori q̄ vīere . Et di-
xit dñs ad ionam . Putasne bene ira-
sceris tu sup edera? Et dixit. Bene
irascor ego usq ad mortem. Et dixit

dominus. Tu doles sup edera in qua
non laborasti neq; fecisti ut cresceret:
que sub una nocte nata est et sub una
nocte perijt: et ego nō parcam niniue
ciuitati magne: in qua sunt plus q̄ cen
tū viginti milia hominum qui ne
sciunt quid sit inter dextram et sinistrā
suam et iumenta multa.

Explicit ionas pph. Incipit micheas pph. I.

Verbū dñi qđ factū ē
ad micheam moraſtitem in diebus ioa-
than achaz ezechie
regū iuda: qđ vidit
sup samariā et ihe-
rusalē. Audite pli oēs: et attendat
terra et plenitudo ei?: et sit dñs deus vo-
bis in testem: dñs de templo sancto suo.
Quia ecce dñs egredietur de loco suo: et
descendet et calcabit sup excelsa terre.
Et cōsumētur mōtes subtus eū: et val-
les findent sicut cera a facie ignis: si-
cut aque que decurrūt in preceps . In
sceleribus iacob omne istud: et in peccatis
domus isrl. Quod scelus iacob? nōne
samaria? Et que excelsa iude? nōne
ihrlim? Et ponā samariā quasi acer-
uum lapidū i agro cū plātat vinea:
et detrahā in vallē lapides ei?. Et fun-
damenta ei? revelabo: et oīa sculptilia
eius cōminuent . Et oēs mercedes
eius igne cōburent: et oīa ydola ei?
ponā in perditionē quia de mercedi-
bus meretricis cōgregata sunt: et usq
ad mercedē meretricis revertent. Super
hoc plāgā et ululabo: vadā spoliata?
et nuda. Faciā planctū velut draco-
nū: et luctū quasi struthionū . Quia de-
sperata est plaga ei?: quia venit usq
ad iudā: tetigit portā pli mei usq ad
ihrlem. In geth nolite annūciare: la-
crimis ne ploretis. In domo pulueris

pulueret vos aspergite: et trāslite vobis
habitatio pulcra: confusa ignominia.
Sfion est egressa que habitat in exitu.
Plāctū dom? vicine accipiet ex vobis
q̄ stetit sibimet: qz infirmata est in bo-
num que habitat in amaritudinibus.
Quia descendit malū a dño in portā
ihrlem: cumulus quadrige stuporis
habitanti lachis . Principium pecca-
ti est filie syon: quia in te inuenta sunt
scelera israhel. Propterea dabit emis-
sarios super hereditatē geth: domus
mendacij in deceptionem regibus isra-
hel. Adhuc heredem adducam tibi
que habitas in marcela: usq; odollā
veniet gloria israhel. Decaluare et ton-
dere super filios deliciarum tuarum:
dilata caluiciam tuam sicut aquila:
quoniā captiui ducti sunt ex te.

Ve qui cogitatis inutile: et opera-
mini malū in cubilibz vris . In
luce matutina faciūt illud: quoniam
contra dominū est man? eoz. Et con-
cupierūt agros et violenter tulerūt et ra-
puerūt domos: et calūniabātur virū
et domū eius: virū et hereditatē ei?. Ad-
rirco hec dicit dñs. Ecce ego cogito su-
per familiā istā malū unde nō auferē-
tis colla vra: et nō ībulabitis superbi:
quoniā tempus pessimū est. In die illa
assumet sup vos parabola: et cārabitur
cārticū cū suauitate dicentū. De popu-
latione vastati sum? . Pars pli mei
cōmutata est. Quomō recedet a me: cū
rūtat q̄ regiones nras diuidat. Pro-
pter hoc nō erit tibi mittens funiculū
sortis i cetu dñi israhel . Ne loquami-
ni loquētes . Nō stillabit super istos:
nō cōprehendet cōfusio dicit dominus
iacob. Nūquid abreuiat? est spiritus
dñi: aut tales sunt cogitationes ei?:
nōne verba mea bona sunt cū eo qui

rēde gradit̄ur? Et cōtrario ꝑcus meus in adūlariū ꝛurrexit. De sup nuīcam palliū sustulistis et eos qui tranſiebāt simpliciter ꝛuertistis in bellum. ſMulieres ꝑcū mei eiecistis de domo deliciaꝝ suaꝝ: a paruulis eaꝝ tulistis laudē meā in ꝑpetuū. Surgite ꝛ ite: quia nō habetis hic requiē. Propter immūdiciā eius corrūpēt putredine ꝑcima. Vtinā uon ellem vir habēs ſpiritū: ꝛ mēdaciū ꝑonus loquerer. Stillabo tibi in vinū et in ebrietatē: et erit sup quē stillab ꝑcius iste. Cōgregacione cōgregabo iacob totū te: in unū cōductā reliquias iſrl. Pariter ponā illū quasi gregē in ouil: ſſi ꝑc in medio raulaꝝ. Tumultuabūtur a multitudine hominū. Ascender enī pādes iter āte eos. Diuidet ꝛ trāsibūt portā: ꝛ egredient̄ per eā. Et transibit rex eoꝝ cōrā eis: et dominus in capite eorū. iij

Et dixi. Audite principes iacob: et duces domus iſrl. ſNūquid nō vrm est scire iudiciū · q̄ odio habetis bonū et diligitis malū: q̄ uolētes tollitis pelles eoꝝ de sup eis ꝛ carnem eoꝝ de sup ossibꝫ eoꝝ? Qui comederūt carnē ꝑcū mei· ꝛ pellē eoꝝ desup excoriauerūt: ꝛ ossa eoꝝ cōfregerūt: et cōciderunt sicut in lebete ꝛ ſſi carnē i medio olle. Tūc clamabūt ad dūm et non exaudiet eos: ꝛ ablcōdet faciē suā ab eis in tp̄e illo: sicut nequiter egerūt i adinuentionibꝫ suis. Hec dicit dūs super ꝓphetas qui seducūt ꝑcm meū: qui mordēt dentibꝫ suis ꝛ predicāt pacem. Et si quis non dederit in ore eoꝝ quippiam: sanctificāt sup eū ꝓliū. Propterea nox vobis pro uisione erit: et tenebre vobis pro diuinatōne. Et occumbet sol sup ꝓphetas: ꝛ obtenebrabit sup eos dies. Et cōfundent qui vidēt uisiones: et ꝛfundēt diuinī. Et operient vultus suos oēs: quia nō est respōsum dei. Verumtamē ego repleꝝ fortitudine ſpiritꝰ dñi· iudicio et virtute: ut annūciem iacob scl̄o suo: ꝛ iſrl peccatū suū. Audite hoc principes domꝰ iacob et iudices domus iſrl: qui abominamini iudiciū· et oīa recta peruertitis. Qui edificatis ſyon ī sanguinibus: et ihrūsalē ī iniquitate. Principes eiꝰ in muneribꝫ iudicabāt: et sacerdotes eiꝰ in mercede docebāt. Et prophete eiꝰ in pecunia diuinabāt: et sup dūm requiescebāt dicentes. Nūquid nō dūs in medio uīm? ſNon veniet super nos mala. Propter hoc causa vestri ſyon quasi ager arabit̄: et ihrūsalē quasi aceruus lapidū erit: et mōs templi in excelsa siluarum. iij

Et in nouissimo dierū erit mons domus dñi ꝑparatus in vertice mōtiū: et sublimis sup colles. Et fluet ad eū ꝑplus: ꝛ ꝑcabūt gentes multe et dicent. Venite ascendam? ad mōtem dñi: et ad domū dei iacob. Et docebit nos de vijs suis: et ibim? in semitis eius. Quia de ſyon egrediet lex: ꝛ verbū dñi de ihrūsalē. Et iudicabit inter ꝑplos multos: ꝛ corripiet gentes fortes usq; in longinquū. Et cōflabūt gladios suos in vomeres: et hastas suas in ligones. Nō sumet gens aduersus gentē gladiū: et nō discent ultra belligerare. Et sedebit vir subtus vineā suā et subtus ficū suā: ꝛ nō erit qui deterreat: q̄a os dñi exercituū locutū ē. Quia oēs ꝑpli ābulabūt unusquisq; in nomine dei sui: nos aūt ābulabim? in nomine dñi dei nr̄i in eternū ꝛ ultra. In die illa dicit dūs ꝛgregabo claudicātem: et eā quam eiecerā colligā: ꝛ quam afflixerā cōsolabor. Et ponā claudicātē

in reliquias: et eā que laborauerat in gentē robustā. Et regnabit dūs super eos in mōte ſyon: ex hoc nūc ꝛ usq; in eternū. Et tu turris gregis nebulosa filia ſyon usq; ad te veniet: et veniet potestas prima regni filie ihrlm. ſNūc quare mecore cōtraheris? ſNumd rex nō est tibi· aut consiliarꝰ tuus perit: quia cōprehendit te dolor sicut parturientē? Dole ꝛ satage filia ſyon quasi parturiens: q̄a nūc egredieris de ciuitate· ꝛ habitabis in regione: ꝛ venies usq; ad babilonē. Ibi liberaberis: ibi redimet te dūs de manu inimicorum tuoꝝ. Et nūc cōgregate sūt sup te gentes multe: que dicūt lapidet̄: ꝛ aspiciat ī ſyon oculus noster. Ipſi aūt nō cognouerunt cogitationes dñi: et nō intellexerūt cōsiliū eiꝰ: q̄a cōgregauit eos ſſi feniū aree. Surge et tritura filia ſyon: q̄a cornu tuū ponā ferreū: ꝛ ungulas tuas ponam ereas. Et cōminues ꝑplos multos: ꝛ infricies dño rapinas eoꝝ: ꝛ fortitudinē eoꝝ dño uniuſe terre. v

Nūc vastaberis filia latronis. Obsidionē posuerūt sup nos: in virgā percutient maxillā iudicis iſrl. Et tu bethleem effrata: paruulꝰ es in milibus iuda. Ex te michi egrediet̄ qui sit dñator in iſrl: et egressus eiꝰ ab initio a diebꝫ eternitatis. Propter hoc dabit eos usq; ad tempꝰ: in quo parturiēs pariet. Reliquie fratrū eiꝰ ꝛuertent̄ ad filios iſrl. Et stabit et pascet in fortitudine dñi· i sublimitate nominis dñi dei sui. Et cōuertent̄: quia nūc magnificabit̄ usq; ad terminos terre. Et erit iste pax assurius cū venerit in terrā nr̄ā: ꝛ quādo calcauerit in domibus nr̄is. Et sulcitabim? sup eū septē ꝑstores: ꝛ octo primates homines. Et pascent terram assur in gladio: ꝛ terram nemrod in lanceis eiꝰ. Et liberabit ab assur cū venerit in terrā nr̄am: ꝛ cū calcauerit in finibꝫ nr̄is. Et erit reliquie iacob in medio ꝑplorū multorū ſſi ros a dño: ꝛ quasi stille sup herbā que nō exspectat virū: ꝛ nō prestolat filios hominū. Et erit reliquie iacob in gentibꝫ in medio ꝑplorū multorū quasi leo ī iumentis siluarū: et quasi catulꝰ leonis in gregibꝫ pecorū. Qui cū trāsierit ꝛ cōculcauerit et ꝛpedit: nō est q̄ eruat. Et exaltabitur manus tua sup hostes tuos: et oēs inimici tui interibūt. Et erit in die illa dicit dūs: auferā equos tuos de medio tui: ꝛ disperdā quadrigas tuas. Et perdā ciuitates terre tue: et destruā oēs munitiones tuas. Et auferā maliticia de manu tua: et diuinationes nō erūt in te. Et pcire facia sculptilia tua: et statuas tuas de medio tui. Et nō adorabis ultra opera manuū tuarū: ꝛ euellā lucos tuos de medio tui. Et cōterā ciuitates tuas: et faciā ī furore et indignatōne ultionē ī gentibꝫ oīnibꝫ q̄ non audierūt. vj

Audite que dūs loquit̄. Surge cōtende iudicio adūsum mōtes: et audiāt colles vocē tuam. Audiāt mōtes iudiciū dñi ꝛ fortia fundamenta terre: quia iudiciū dñi cū ꝑplo suo: ꝛ cū iſrl dīndicabitur. Popule meꝰ q̄d feci tibi: aut quid molest̄ fui tibi? Responde michi. Quia eduxi te de terra egipti et de domo seruientiū liberaui te: ꝛ misi ante faciem tuam moysen et aaron et mariam: ꝑplus meꝰ memento quelo quid cogitauerit cōra te balath rex moab: et quid responderit ei balaam filius beor de sethim usq; ad galgalā ut cognoscas iusticias dñi. Quid dignū offerā dño? Curuabo genu deo excelso? ſNunquid offerā ei

olocaustomata et vitulos anniculos? ſi quid placari poſſit dño in milibz arietũ: aut in mult̃ milibz hircorum pinguiũ? ſi quid dabo primogenitũ meũ pro ſcelere meo: fructũ ventris mei pro peccato anime mee? Indicabo tibi o homo q̃d ſit bonũ: et q̃d dñs requirat a te. Vtiq; facere iudiciũ et diligere miſericordiã: et ſollicitũ ambulare cũ deo tuo. Vox dñi ad ciuitatẽ clamat: et ſalus erit timẽtibz nomen eius. Audite tribs. Et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impij: theſauri iniquitatis: et menſura minor ira plena. ſi quid iuſtificabo ſtateram impiam: et ſaccelli ponderа dolosa? In quibz diuites eius repleti ſũt iniquitate: et habitantes in ea loquebãtur mẽdaciũ: et lingua eorũ fraudulẽta in ore eorũ. Et ego cepi percutere te plagione: ſuper peccatis tuis. Tu comedes et nõ ſaturaberis: et humiliatio tua in medio tui. Et apprehẽdes et non ſaluabis: et quos ſaluaueris in gladiũ dabo. Tu ſeminabis et nõ meties: tu calcabis oliuã et nõ ungeris oleo: et mustũ et nõ bibes vinũ. Et cuſtodiſti precepta amri et omẽ opus domus achab: et ambulaſti in voluptatibz eorũ ut darẽ te in perditionẽ: et habitãtes ea in ſibilũ: et opprobriũ populi mei portabitis.

Vae michi: ea factus ſũ ſicut q̃ colligit in autumno racemos vindemie. Non eſt botrus ad comedendũ: pre quibus ficus deſiderauit anima mea. Periit ſanctus de terra: et rectus in hominibus non eſt. Omnes in ſanguine inſidiãtur: vir fratrẽ ſuũ ad mortẽ venatur. Malũ manuũ ſuarũ dicũt bonum. Princeps poſtulat: et iudex in reddendo eſt. Et magnus locutus eſt deſiderium anime ſue: et conturbauerunt eã. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus: et qui rectus quaſi ſpina de ſepe. Dies ſpeculationis tue: viſitatio tua venit. Nunc erit raptitas eorũ. Nolite credere amico: et nolite confidere in duce. Ab ea que dormit in ſinu tuo cuſtodi clauſtra oris tui: quia filius contumeliã facit patri: et filia conſurget aduerſus matrem ſuã: nurus aduerſus ſocrum ſuã: et inimici hominis domeſtici ei. Ego aũt ad dñm aſpiciã: expectabo deũ ſaluatorẽ meũ. Audiet me deus meus. Ne letetis inimica mea ſuper me: quia cecidi. Conſurgã. Cũ ſedero in tenebris: dñs lux mea eſt. Iram dñi portabo quoniã peccaui ei: donec causã meã iudicet: et faciat iudicium meũ. Et educet me in lucem: videbo iuſtitiam eius. Et aſpiciet inimica mea: et operiet confuſione: que dicit ad me. Vbi eſt dñs deus tuus? Oculi mei videbunt in eã. Nunc erit in conculcationem ut lutũ platearũ. Dies: ut edificentur macerie tue. In die illa longe fiet lex. In die illa et uſq; ad te venet aſſur: et uſq; ad ciuitates munitas: et a ciuitatibz munitis uſq; ad flumẽ: et ad mare de mari: et ad mõtem de mõte. Et terra erit in deſolationẽ propter habitatores ſuos: et propter fructũ cogitationũ eorũ. Pasce populum tuum in virga tua: gregẽ hereditatis tue: habitantes ſolos in ſaltu. In medio carmeli paſcent balaan et galaad ſicut dies antiquos: ſicut in diebus egreſſionis tue de terra egipti. Oſtendã ei mirabilia. Videbũt gentes: et confundentur ſup omni fortitudine ſua. Ponent manũ ſup os: aures eorũ ſurde erunt. Lingent pulverem ſicut serpentes: velut reptilia terre perturbabuntur de edibus ſuis. Dominũ deũ nrm timebũt: et timebũt te. Quis deus ſicut

tui qui auferes iniquitatẽ: et trãſis peccatũ reliquiarũ hereditatis tue? Non immittet ultra furorem ſuũ: quia volens miſericordia eſt. Reuertetur et miſerebitur noſtri. Deponet iniquitates noſtras: et proiiciet in profundũ maris omnia peccata nra. Dabis veritatẽ iacob: miſericordiã abrahã: q̃ iurasti patribz noſtris a diebz antiq̃s.

Exultat nacheas ipſa. Incipit nauum propheta. I.

Liber viſionis naum helceſei. Deus emulator et vlciſcens dñs: vlciſcens dñs et habens furorẽ: vltiſcẽs dñs in hoſtes ſuos: et irascens ipe inimicis ſuis. Dominus patiẽs et magna fortitudine: et mũdans nõ faciet innocentem. Dominus in tempeſtate et turbine viæ eius: et nebule pulvis pedũ eius. Increpans mare et exiccans illud: et omnia flumina ad deſertũ deducẽs. Infirmatus eſt baſan et carmelus: et flos libani elanguit. Montes cõmoti ſunt ab eo: et colles deſolati ſunt. Et concremauit terra a facie eius: et orbis et omnes habitãtes in eo. A facie indignationis eius quis ſtabit: et quis reſiſtet in ira furoris ei? Indignatio ei effuſa eſt ut ignis: et petre diſſolute ſunt ab eo. Bonus dñs et fortis in die tribulationis: et ſciẽs ſperantes in ſe. Et in diluuio preteunte cõſumationẽ faciet loci eius: et inimicos ei perſequetur tenebre. Quid cogitatis contra dominũ? Conſumationẽ ipſe faciet. Non conſurget duplex tribulatio quia ſicut ſpine ſe inuicem cõplectũtur: ſic conuiuiũ eorũ pariter potantium. Cõſumẽtur ſicut ſtipula ariditate plena. Ex te exibit cogitãs mala domino malitiã: mente pessima ꝑuaricationẽ hec dicit dñs. Si perfecti fuerint et ita plures: ſic quoq; attondẽtur et pertãſibit. Affligi te: et nõ affligã te ultra. Et nũc cõterã virgã eius de dorſo tuo: et vincla tua dirumpã. Et pepigit ſup te dñs. Non ſeminabit ex nomine tuo ãplius. De domo dei tui interficiã. Sculptile et cõflatile ponã ſepulcrũ tuũ: quia inhonoratus es. Ecce ſup mõtes pedes euangelizantis: et ãnunciantis pacem. Celebra iuda feſtiuitates tuas et redde vota tua: q̃a nõ adiciet ultra ut pertranſeat in te belial: vniuerſis interijt.

Aſcendit qui diſpergat corã te: ꝙ cuſtodiat obſidionẽ. Contemplare viam: cõforta lumbos: robora virtutem valde. Quia reddidit dominus ſuperbiam iacob: ſicut ſuperbiam iſrl. Quia vaſtatores diſſipauerunt eos: et palmites eorũ corruperũt. Clipeus fortiũ eius inuictus: viri exercitus in coccineis. Igne habebit currus in die ꝑparationis eius: et agitatores aſtopiti ſunt. In itineribz cõturbati ſunt: quadrige colliſe ſunt in plateis. Aſpectus eorũ quaſi lampades: ſicut fulgura diſcurrentia. Recordabit fortiũ ſuorũ: ruent in itineribz ſuis. Velociter aſcendent muros eius: et ꝑparabit umbraculũ. Porte fluuiorũ aperte ſunt: et templũ ad ſolũ dirutũ. Et miles captiuus adductus eſt: et ancille eius minabãt gementes et colũbe: murmurantes in cordibz ſuis. Et ninive quaſi piſcina aquarũ aque eius: ipſi vero fugerunt. State ſtate: et nõ eſt q̃ reuertatur. Diripite argentũ diripite aurũ: et nõ eſt finis diuitiarũ et omnibz vaſis deſiderabilibus. Diſſipata et ſciſſa et dilacerata: et cor tabeſcens et diſſolutio genicul̃orũ et defectio in omnibz renibz: et

facies omniū sicut nigredo olle. Vbi ē habitaclū leonū:et pascua catulox leonū? AD quā iuit leo ut ingrederet illuc:catulus leonis-ꝛ nō ē q̄ exterret. Leo cepit sufficiēter catulis suis:et necauit leenis suis. Et impleuit preda speluncas suas:et cubile suū rapina. Ecce ego ad te dicit dñs exercituū: et succendam usq; ad fumū quadrigas tuas: et leunculos tuos comedet gladi⁹. Et exterminabo de tra predā tuam:ꝛ nō audiet ultra vox nūcioꝝ tuoꝝ. m

Ve ciuitas sanguinū:uniūsa mēdacij:dilaceratione plena. Sō recedat a te rapina. Vox flagelli· et vox impetus rote· et equi fremētis·et quadrige feruētis· et equitis ascendētis·ꝛ micātis gladij·et fulgurāsis hastę·ꝛ multitudinis interfecte· et grauis ruine:nec est finis cadaueꝝ. Et corruent in corporibꝫ suis ꝓpter multitudinē fornicationū meretricis speciose et grate et habētis maleficia: que vendidit gētes i fornicationibꝫ suis:ꝛ familias in maleficijs suis. Ecce ego ad te dicit dñs exercituū:et reuelabo pudenda tua in facie tua:ꝛ ostendā in gentibus nuditatē tuā et regnis ignominiam tuam. Et proiciā sup̄ te abominationes tuas:et contumelijs te afficiā: et ponam te in exemplum. Et erit oīs q̄ viderit te resiliet a te:et dicet. Vastata est niniue. Quis cōmouebit sup̄ te caput? Vnde queram consolatorem tibi? Numq̄d melior es ab alexādria populorum: que habitat in fluminibus? Aque in circuitu eius: cuius diuitie mare:aque murꝰ eius. Ethiopia fortitudo eius et egiptus:et non est finis. Affrica ꝛ libies fuerunt in auxilio tuo: sed et ipsa in trāsmigratione ducta est in captiuitatē. Paruuli eius elisi sunt i capite omniū viaꝝ:et super inclitos eiꝰ miserūt sortē:et oēs optimates eiꝰ vinci sunt i cōpedibꝫ. Et tu ergo inebriaris ꝛ eris delpecta:ꝛ quereris tu auxiliū ab inimico. Oēs munitiones tue sicut fice cū grossis suis: si cōcusse fuerint cadet i os comedētis. Ecce ꝓplus tuꝰ: mulieres i medio tui. Inimicis tuis ad aperiōnē pātū ꝑte terre tue:deuorabit ignis vectes tuos. Aquā ꝓpter obsidionē hauri tibi:repare munitiones tuas. Intra lutū ꝛ calca: subigēs rene latericem. Ibi comedet te ignis:pedibꝫ gladio:deuorabit te ut bruc⁹. Cōgregare ego ut bruc⁹: multiplicare ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas:nō stelle sunt celi. Bruc⁹ expānsus est:ꝛ auolauit. Custodes tui sūt locusta:ꝛ paruuli tui sūt locuste locustaꝝ:q̄ obsident i sepibꝫ i die frigoris. Sol ort⁹ est ꝛ auolauerūt:et nō est cognit⁹ locꝰ eaꝝ vbi fuerit. Dormitauerūt pastores tui rex assur: sepelientur principes tui. Latitauit ꝓplus tuꝰ in mōtibꝫ:ꝛ nō est q̄ cōgreget. Sō ē obscura cōtritio tua:pessima est plaga tua. Omnes q̄ audierūt auditionē tuā:cōprelserūt manū tuā sup̄ te. Quia sup̄ quē nō trāsiit malicia tua sempꝫ? Explicit nauum ꝓphā-Incipit abacuc ꝓphā·ꝑ·

Onus q̄ vidit abbacuc prophēta. Vsq; quo dñe clamabꝫ: et non exaudies? Vociferabor ad te vim patiens:et nō saluabis? Quare ostendisti michi iniquitatē ꝛ laborē:videre predā et iniustitiā ꝛra me? Et factū est iudiciū: et cōtradictio potencior. Propter hoc tarefacta est lex:et nō exuit usq; ad finē iudiciū. Quia impius ꝓualet adūsus iustū: propterea egredit⁹ iudiciū ꝓuertitur. Aspicite in gentibꝫ ꝛ videte ꝛ admiramini et obstupescite:quia opus factū est in diebꝫ vestris: q̄ nemo credet cū narrabit. Quia ecce ego suscitabo chaldeos gentē amarā ꝛ velocem ambulātem sup̄ latitudinem terre: ut possideat tabernacula nō sua. Horribilis et terribilis est:ex semetipa iudicium et onus eiꝰ egredietur. Leuiores pardis equi eius: et velociores lupis vespertinis:et diffundētur equites eiꝰ. Equites nāq; eius de lōge venient: volabūt quasi aquila festinās ad comedendū. Omnes ad p̄dam venient: facies roꝝ vestꝝ vrens. Et congregabit quasi arenā captiuitatē:et ipse de regibus triumphabit: et tyrāni ridiculi eius erūt. Ipse sup̄ oēm munitionē ridebit:ꝛ cōportabit aggerē·et rapiet eā. Tūc mutabit spiritus:ꝛ preualebit et peribit. Hec est fortitudo eius dei sui. Nūquid nō tu a principio dñe deus meus sancte meus:et nō morieris? Domine in iudiciū posuisti eū:et fortē ut corriperes fundasti eū. Mūdi sunt oculi tui ne videas malū: et respicere ad iniquitatē non poteris. Quare nō respicis super inique agentes:ꝛ taces deuorāte impio iustiorē se? Et facies hominē quasi pisces maris:ꝛ q̄si reptile non habēs principē. Totū in hamo sublenauit:traxit illud in sagena sua:ꝛ cōgregauit in rete suū. Sup hoc letabitur ꝛ exultabit: propterea immolabit sagene sue:ꝛ sacrificabit reti suo. Quia in ipsis incrassata ē pars eius: et cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam: et semper interficere gentes non parcet. n

Super custodiā meā stabo:ꝛ fugā gradum super munitionem. Et cōtemplabor ut videā quid dicat mihi: et quid respōdeā ad arguentē me. Et respōdit michi dñs·et dixit. Scribe visum et explana eū super tabulas:ut percurrat qui legerit eū. Quia adhuc visus ꝓuls:ꝛ apparebit in finē et non mentietur. Si morā fecerit exspecta illū: quia veniēs veniet et nō tardabit. Et et qui incredulus est:nō erit recta anima eius in semetipso. Iustus aūt in fide sua viuet. Et quomō vinū ꝓāteum deripit:sic erit vir superbus ꝛ nō decorabitur. Qui dilatauit quasi infernus aiam suā:ꝛ ipe quasi mors:ꝛ nō adimpleor. Et cōgregauit ad se oēs gentes ꝛ coacernauit ad se omnes populos. Nūquid nō omnes isti sup eū parabolā sumēt:ꝛ loquelā enigmatū eius? Et dicet. Ve ei: qui multiplicat nō sua. Vsquequo et aggrauat orra se densum lutū? Nūquid non repente cōsurgēt qui mordeant te? Et suscitabūtur lacerantes te: et eris in rapinā eis. Quia tu spoliasti gentes multas. spoliabūt te oēs qui reliqui fuerint de ꝑplis: propter sanguinē hominis et iniquitatē terre ciuitatis·et omniū habitantiū in ea. Ve qui cōgregat auaritiā malā domui sue:ut sit in excelso nidus eiꝰ:et liberari se putat de manu mali. Cogitasti cōfusionē domui tue:cōsulendo ꝑplos multos:et peccauit aīa tua. Quia lapis de pariete clamabit et liguū quod inter iunturas edificiorū est respōdebit. Ve qui edificat ciuitatem in sanguinibus:ꝛ ꝑparat urbē in iniquitate. Nūquid non hec sunt a dño exercituū? Laborabūt enī ꝑplī in multo igni: et gentes in vacuū et deficient. Quia replebit terra ut cognoscant gloriā dñi: quasi aque operientes mare. Ve qui potū dat amico

suq·mittens fel suũ:et inebrians ut a-
ſpiciat nuditatẽ eius. Repleꝰ ẽ igno-
minia pro gloria. Bibe tu quoq;:et
obſopire. Circũdabit te calix dextere dñi:
et vomitꝰ ignominie ſup gloriã tuã.
Quia iniquitas libani operiet te:z vo-
catio animaliũ deterrebit eos:de ſan-
guinibꝫ hominis z iniquitate terre et
ciuitatis:et omniũ habitãtium in ea.
Quid ꝓdeſt ſculptile quia ſculpſit il-
lud fictor ſuꝰ oblatile z ymaginẽ falſã:
quia ſperauit in figmẽto fictor eius ut
faceret ſimulacra muta? Ve qui dicit
ligno expergiſcere:ſurge lapidi tacẽti.
Nũquid ipſe docere poterit? Ecce iſte
coopertꝰ eſt auro et argẽto:et omnis
ſpiritus nõ eſt in viſceribus eius. Do-
minuſ aũt in templo ſancto ſuo:fileat a
facie eius omnis terra. Dñi Abacuc
prophete prophetomachia. cij

Domine audiui auditionẽ tuã:et
timui. Dñe opus tuũ:in medio
annorũ vivifica illud. In medio ãno-
rũ notũ facies:cũ iratꝰ fueris miſericor-
die recordaberis. Deus ab austro veni-
et:et ſanctꝰ de mõte pharan. Semper.
Operuit celos gloria eiꝰ:z laudis eiꝰ
plena eſt terra. Splẽdor eiꝰ ut lux erit:
cornua in manibus eiꝰ. Ibi abſcondi-
ta ẽ fortitudo eiꝰ:ante facie eiꝰ ibit mors.
Egredietꝰ diabolꝰ ante pedes eiꝰ:et exi-
bit in mãus terrã. Aſpexit et diſſolutꝰ
gentes:et cõtriti ſunt mõtes ſeculi. In-
curuati ſunt colles mundi:ab itineribꝫ
eternitatis eiꝰ. Pro iniquitate vidi ten-
toria ethiopie:turbabũtur pelles terre
madian. Nũquid i fluminibꝫ iratus
es dñe:aut in fluminibꝫ furor tuꝰ:aut
in mari indignatio tua? Quia aſcen-
des ſup equos tuos:et quadrige tue
ſaluatio. Tuſtrãs ſuſcitabis arcum
tuũ:iuramẽta tribubus que locutꝰ es.
Semp. Fluuios ſcindes terre:viderũt
te et doluerũt mõtes:gurges aquarũ
trãſijt. Dedit abiſſus vocẽ ſuã:altitu-
do manus ſuas leuauit. Sol z luna
ſtetẽrũt in habitaculo ſuo:in luce ſa-
gittarũ tuarũ ibũt:in ſplendore fulgu-
rãtis haſte tue. In fremitu cõculcabis
terrã:z in furore obſtupefacies gentes.
Egreſſus es in ſalutẽ ꝑpli tui:in ſalu-
tem cũ chriſto tuo. Percuſſiſti caput de
domo impij:denudaſti fundamẽtũ
uſqz ad collũ. Semp. Maledixiſti ſce-
ptris eiꝰ:capiti bellatorũ eius:venien-
bus ut turbo ad diſpergendũ me. Ex-
ultatio eorũ:ſicut eiꝰ qui devorat pau-
perẽ in abſcõdito. Vitã feciſti in mari
equis tuis:i luto aquarũ multarũ. Au-
diui et conturbatꝰ eſt venter meus:a voce
contremuerũt labia mea. Ingrediat pu-
tredo in oſſibus meis:et ſubtus me ſca-
teat. Vt requieſcã in die tribulationis:
ut aſcendã ad ꝑplm accinctũ noſtrum.
Ficus enim nõ florebit:et nõ erit germẽ
in vineis. Mentietur opus olive:z arua
nõ afferent cibũ. Abſcidet de ouili
pecus:et nõ erit armentũ in preſepibus.
Ego aũt in dño gaudebo:et exultabo
in deo ihesu meo. Deus dñs fortitudo
mea:et ponet pedes meos quaſi cerui-
ũ. Et ſuper excelſa mea deducet me vi-
ctor:in pſalmis cantẽ. Explũ abba-
cuc ꝑphẽ. Sophonias ꝑphẽ. p

Verbũ dñi qđ factũ
eſt ad ſophoniam
filiũ chuſi filij godo-
lie filij amalie filij
ezechie:in diebꝫ io-
ſie filij amon regis
iuda. Congregãs congregabo omnia a
facie terre dicit dñs:congregãs hominẽ
et pecus:congregãs volatilia celi z pi-
ſces maris. Et ruine impiorum erunt:et

diſperdã homines a facie terre dicit dñs.
Et extendã manũ meã ſup iudã z ſup
omnes habitãtes ieruſalẽ:et diſper-
dam de loco hoc reliquias baal z no-
mina edituoꝝ cũ ſacerdotibꝫ:et eos q̃
adorãt ſuper tecta militiã celi:et ado-
rant z iurãt in domino z iurãt in mel-
chon:z qui auertũtur de poſt tergum
dñi:et qui nõ quieruẽt dñm:nec inue-
ſtigauerũt eum. Silete a facie dñi dei:
quia iuxta ẽ dies dñi. Quia ꝑparauit
deus hoſtiã:ſanctificauit vocatos ſuos.
Et erit:in die hoſtie dñi viſitabo
ſup principes et ſup filios regũ et ſup
omnes qui induti ſunt veſte peregri-
na. Et viſitabo ſuper omnem qui ar-
roganter ingreditur ſup limen in die
illa:qui cõplent domũ dñi dei ſui:ini-
quitate et dolo. Et erit in die illa dicit
dñs vox clamoris a porta piſciũ et u-
lulatꝰ a ſecunda:et contritio magna a
collibꝫ. Vlulate habitatores pile. Cõ-
ticuit omnis ꝑplus chanaan:diſperie-
rũt omnes inuoluti argento. Et erit:in
tempore illo ſcrutabor ihrlm in lucer-
nis et viſitabo ſuper viros defixos in
fecibus ſuis:qui dicũt in cordibꝫ ſuis.
Non faciet bene dñs:z nõ faciet ma-
le. Et erit fortitudo eorũ in direptionẽ:
et domꝰ eorũ in deſertũ. Et edificabũt
domos et nõ habitabũt:z plãtabũt
vineas et nõ bibẽt vinũ eaꝝ. Iuxta eſt
dies domini magnꝰ:iuxta eſt z velox
nimis. Vox diei dñi amara:tribula-
biẽ ibi fortis. Dies ire dies illa:dies
tribulationis z angustie:dies calami-
tatis et miſerie:dies tenebraꝝ z caligi-
nis:dies nebule et turbinis:dies tu-
be et clangoris ſup ciuitates munitas
et ſup angulos excelſos. Et tribulabo
homines:z ambulabũt ut ceci:quia
domino peccauerunt. Et effundetur
ſanguis eorũ ſicut humꝰ:et corpora e-
orũ ſicut ſtercora. Sed et argentũ eorũ
et aurũ eorũ nõ poterit liberare eos:in
die ire dñi. In igne zeli eius deuorabiẽ
omnis terra:qa conſumationẽ cũ feſtinati-
one faciet cunctis habitãtibꝫ terrã. ij

Congregamini congregamini gens nõ
amabilis:priuſq̃ pariat inſtio
quaſi puluerẽ trãſeuntẽ die:antеq̃ ve-
niat ſup vos ira furoris dñi. Querite
dñm omnes mãſueti terre:qui iudicium
eius feciſtis operati. Querite iuſtũ queri-
te mãſuetũ:ſi quo modo abſcõdami-
ni in die furoris dñi. Quia gaza de-
ſtructa erit:et aſcalon in deſertũ. Aſdo-
dũ in meridie eicient:et accaron eradi-
cabitur. Ve qui habitatis funiculũ
maris:gens prediton. Verbũ dñi ſup
vos chanaan terra philiſtinorum:et
diſperdã te ita ut nõ ſit inhabitator. Et
erit funiculus maris requies paſtorũ:
z caule pecorũ. Et erit funiculus eiꝰ qui
remãſerit de domo iuda. Ibi paſcent
in domibꝫ aſcalonis:ad veſperã requi-
eſcent. Quia viſitauit eos dñs deꝰ eoꝝ:
et auerteꝛ captiuitatẽ eoꝝ. Audiui op-
probriũ moab z blaſphemias filioꝝ
amon que exprobrauerũt ꝑplo meo:z
magnificati ſunt ſup finibꝫ eorum.
Propterea viuo ego dicit dñs exercitu-
um:deus iſrahel. Quia moab ut ſodo-
ma erit et filij amon quaſi gomorra:
ſurcitas ſpinarũ et acervi ſalis:et deſer-
tũ uſqz in eternũ. Reliquie ꝑpli mei di-
ripiẽt illos:reſidui gentis mee poſſide-
bunt illos. Hoc eni eis evenit pro ſu-
perbia ſua:qua blaſphemauerunt et
magnificati ſunt ſuper ꝑplm dñi exerci-
tuũ. Horribilis dñs ſuper eos:z attenu-
abit omnes deos terre. Et adorabũt eũ
viri de loco ſuo:omnes inſule gentiũ.
Sed z vos ethiopes:interfecti gladio

meo ericis. Et extendet manū suā sup aquilonē:et perdet assur. Et ponēt speciosam in solitudinē et in inuiū:q ſſti delerū. Et accubabūt in medio eius greges-oēs bestie gentiū:et onocrotalus et ericius in liminibz eius morabūtur. Vox cātāris in fenestra:coruus in supliminari:quoniā attenuabo robur eius. Hec est ciuitas gloriosa habitās in cōfidentia:que dicebat in corde suo. Ego sum:et extra me nō est alia āplius. Quomodo facta est in desertū: cubile bestie? Oīs qui trāsit per eā sibilabit:et mouebit manū suā. vj

Ve prouocatrix q redēpta ciuitas. colūba. ſſtō audiuit vocē:et nō suscepit disciplinā. ſſn dño nō est confisa: ad deū suū nō appropinquauit. Principes eius in medio eius:quasi leones rugientes. Iudices eius lupi uespere:nō relinquebant in mane. Prophete eius uelani:uiri infideles. Sacerdotes eius polluerūt sanctū:iniuste egerūt contra legem. Dominus iustus in medio eius:nō faciet iniquitatē. ſſMane mane iudiciū suū dabit in luce:q nō abscōdetur. ſſtescīuit aūt iniquus cōfusionē. Disperdidi gentes:et dissipati sunt anguli earū. Desertas feci vias eorū:dū nō est qui transeat. Desolate sunt ciuitates eorū:nō remanēte viro neq; ullo habitatore. Dixi. Attamē timebis me-suscipies disciplinam. Et nō peribit habitaculū eius: ꝓter oīnia in quibs visitaui eā. Verūtamen diluculo surgentes corruperūt oīnes cogitationes suas. Quapropter exspecta me dicit dñs in die resurrectionis mee in futurū: quia iudiciū meū ut cōgregem gentes et colligā regna. Et effundam sup eos indignationem meam: omnē irā furoris mei. ſn igne enim zeli mei deuorabit̄ omnis terra. Quia tūc reddā ꝑpls labiū electū: ut inuocent omnes nomen dñi:et seruiant ei humero uno. Vltra flumina ethiopie-inde supplices mei:filij dispersionis meę deferēt munus michi. ſn die illa nō cōfunderis sup cunctis adinuentionibus tuis:quibs preuaricata es in me. Quia tūc auferā de medio tui magniloquos superbie tue:et nō adicies exaltari amplius in mōte sancto meo. Et derelinquā in medio tui ꝑplm pauperem et egenū:q sperabūt in nomine domini. Reliquie ſſrahel nō facient iniquitatem nec loquētur mēdacium:et nō inuenet̄ in ore eorū lingua dolosa. Quoniā ipsi pascentur q accubabūt:q non erit qui exterreat. Lauda filia syon:iubilato ſſrael. Letare et exulta ſſrahel in omni corde filia ierusalē. Abstulit dominus iudiciū tuū:auertit inimicos tuos. Rex ſſrael dñs in medio tui:nō timebis malū ultra. ſn die illa dicetur ierusalē. ſſoli timere syon:nō dissoluāt̄ manus tue. Dominus deus tuus in medio tui fortis:ipse saluabit. Gaudebit super te in letitia:silebit in dilectione tua:et exultabit sup te in laude. ſſugas qui a lege recesserant congregabo quia ex te erant:ut non ultra habeas super eis opprobrium. Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tp illo:et saluabo claudicantem:et eam que ejecta fuerat congregabo. Et ponam eos in laudē q in nomen in oīi terra confusionis eorū: in tp illo quo adducā vos:q in tp quo congregabo vos. Dabo enī vos in nomē q in laudem omnibus populis terre:cum conuertero captiuitatem vestram coram oculis vestris dicit dñs. Explicat Sophonias ꝑphā · Incip · Aggeus ꝑphā · j ·

ſſn anno secūdo darij regis in mense sexto in die una mēsis factū est verbū dñi in manu aggei propheteę ad zorobabel filiū salathiel ducem iuda:q ad ihesum filiū iosedech sacerdotem magnū dicēs. Hec ait dñs exercituum dicens. Populus iste dicit. ſſondū venit tempus dom? dñi edificāde. Et factū est verbū dñi i manu aggei ꝓphete dicens. ſſnquid tempus vobis est ut habitetis in domibz laquearis:et dom? ista deserta? Et nūc hec dicit dñs exercituū. Ponite corda vestra sup vias vestras. Seminastis multū:et intulistis parū. Comeditis:q non estis saciati. Bibitis:et nō estis inebriati. Operuistis vos:et nō estis calefacti. Et qui mercedes congregauit: misit eas in sacculū pertusum. Hec dicit dñs exercituū. Ponite corda vestra sup vias vestras. Ascendite in mōtem portate lignum:et edificate domū et acceptabilis michi erit:et glorificabor dicit dñs. Respexistis ad amplius:et ecce factū est minus. Et inculistis i domū:q exsufflauī illud. Quā ob causā dicit dñs exercituū? Quia dom? mea deserta est:q vos festinatis unusquisq; in domū suam. Propter hoc sup vos ꝓhibiti sunt celi ne darent rorem:et terra prohibita est ne daret germen suū. Et vocauī siccitatem sup terrā et sup mōtes q sup triticū q sup vinū et sup oleū et quecūq; ꝓducit humus:et sup homines et sup iumēta:et sup omnē laborem manuū. Et audiuit zorobabel filius salathiel q ihesus filius iosedech sacerdos magnus et omnes reliquie ꝑpli vocem dñi sui et verba aggei ꝓphete sicut miserat eū dñs deus eorū ad eos:et timuit oīnis ꝑplus a facie dñi. Et dixit aggeus nūcius dñi de nūciis dñi populo dicens. Ego vobiscū dicit dominus. Et suscitauit deus spiritū zorobabel filij salathiel ducis iuda q spiritū ihesu filij iosedech sacerdotis magni et spiritū reliquorū de oīi populo:et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituū dñi sui. vj

ſn die vicesima et quarta mensis in sexto mense in anno secundo darij regis in septimo mēse vicesima et ꝓma mēsis:factū est verbum domini in manu aggei ꝓphete dicēs. Loquere ad zorobabel filiū salathiel ducē iuda et ad ihesum filiū iosedech sacerdotē magnū: et ad reliquos ꝑpli dicēs. Quis in vobis est derelictus qui vidit domū istā in gloria sua prima? Et quid vos videtis hanc nūc? ſſnnquid nō ita est quasi nō sit in oculis vris? Et nūc confortare zorobabel dicit dñs:et confortare ihesu fili iosedech sacerdos magne: et confortare oīnis ꝑplus terre dicit dominus exercituum q facite:quoniā ego vobiscū sum:dicit dñs exercituū. Verbū qd̄ pactus vobiscū cū egrederemini de terra egipti-et spiritus meus erit i medio vestrū. ſſolite timere:quia hec dicit dñs exercituum. ſſdhuc unum modicū est:et ego cōmouebo celum q terrā et mare et aridam. Et mouebo omnes gentes:et veniet desideratus cunctis gentibz. Et implebo domū istam gloria: dicit dñs exercituū. ſſeū ē argentū et meū est aurū: dicit dñs exercituū. ſſmagna erit gloria domus istius nouissime plusq; prime: dicit dñs exercituū. Et in loco isto dabo pacē:dicit dominus exercituum. ſn vicesima et quarta noui mensis in anno secūdo darij regis:factū est verbū domini ad aggeum ꝓphetā dicens. Hec dicit dñs exercituū. ſnterroga sacerdotes legem

dicēs. Si tulerit homo carnē sanctificatam in ora vestimēti sui et tetigerit
de summitate eius panem aut pulmē
tum aut vinū aut oleū aut omnem ci
bum:numquid sanctificabit? Respon
dentes aūt sacerdotes dixerunt. ſNon.
Et dixit aggeus. Si tetigerit pollut⁹
in anima ex oīibs hijs nunqd con
taminabit? Et respōderūt sacerdotes:
et dixerūt. Cōtaminabit. Et respōdit
agge⁹ et dixit. Sic pplus iste ⁊ sic gen⁹
ista āte faciē meā dicit dñs:et sic oīe
opus manuū eox:et oīa que obtu
lerunt michi cōtaminata erūt. Et nūc
ponite corda vestra a die hac et supra
antequ ponerēt lapis super lapidē in
templo dominī:cum accederetis ad a
cervum viginti modiorum et fieret
decem:et introiretis ad torcular ut ex
primeretis quinquaginta lagenas ⁊
fiebant viginti. Percussi vos vento u
rente:et aurugine et grandine oīa
opera manuū vestrarū:et non fuit in
vobis qui reuerteretur ad me dicit do
minus. Ponite corda vestra ex die ista
et in futurum a die vicesima et quar
ta noni mēsis: a die qua fundamen
ta iacta sunt templi domini ponite su
per cor vestrum. ſNunquid iam semen
in germine est? Et adhuc vinea ⁊ ficꝰ
et malogranatū et lignū olive non
floruit. Ex die ista benedicā. Et factū ē
verbū dñi secundo ad aggeum in vice
sima et quarta mēsis dicēs. Loquere
ad zorobabel ducē iuda dicēs. Ego mo
uebo celum pariter et terram:et subuer
tam soliū regnorum:et conteram for
titudinem regni gentium. Et subuer
tam quadrigam et ascensores eius:
et descendent equi et ascensores eorū:
vir in gladio fratris sui. In die illa dī
cit dominus exercituum assumam te
zorobabel fili salatiel serue meus dicit
dñs:⁊ ponā te ſsi signaculum:qa te elegi
dicit dominꝰ exercituū. Explicꝫ Aggeꝰ
pphā. Incipit Zacharias pphā.

ſ In mense octauo in anno secundo da
rij regis:factū est verbū dñi ad zacha
riam filiū barachie filij addo pphetā.
Iratus est dñs sup pres vestros ira cū
dia. Et dices ad eos. Hec dicit dñs ex
ercituū. Conuertimini ad me ait dñs
exercituū:et conuertar ad vos dicit dñs
exercituū. ſNe sitis sicut patres vestri ad
quos clamabāt prophete priores di
centes hec dicit dñs exercituū. conuerti
mini de vijs vestris malis et cogitati
onibus vestris pessimis:et non audi
erunt neq attenderūt ad me dicit dñs.
Patres vri vbi sunt et pphete? ſNūqd
in sempiternū viuūt? Veritamē verba
mea et legitima mea q̄ mādaui seruis
meis prophetis:nunquid non cōpre
henderūt patres vestros? Et conuersi
sunt et dixerūt. Sicut cogitauit dñs
exercituū facere nobis secūdū vias nos
tras et secūdū adinuentiones nras:
fecit nobis. In die vicesima ⁊ quarta
undecimi mensis sabbath in anno se
cundo darij: factū est verbū domini
ad zachariā filiū barachie filij addo
prophetā dicēs. Vidi pr nocē:et ecce
vir ascendēs sup equū rufum:et ipse
stabat inter murtea que erant in pro
fundo:et post eū equi rubi varij et albi.
Et dixi. Qui sunt isti dñe mi? Et dixit
ad me angel⁹ dñi qui loquebat in me.
Ego ostendā tibi quid sunt hec. Et re
spōdit vir qui stabat inter murtea et
dixit. Isti sunt quos misit dñs:ut pe
ambulent terram. Et respondērūt an
gelo dñi q̄ stabat inter murtea:⁊ dixe
rūt. Perābulauim⁹ terrā:et ecce oīis
terra habitat ⁊ quiescit. Et respondit

angelus dñi ⁊ dixit. Domine exercitu
um usq;quo tu nō miserebēris ihe
rusalem et urbiū iuda quibs iratus es?
Iste iam septuagesimus ann⁹ est. Et
respōdit dñs angelo qui loquebatur
in me verba bona:verba cōsolatoria.
Et dixit ad me angelus qui loquebā
tur in me. Clama dicēs. Hec dicit dñs
exercituū. Zelatus sum ihrlim et syon
zelo magno. Et ira magna ego ira
tus sum sup gentes opulentas: qua ego
iratus sum parūm:ipsi vero adiuuaue
rūt in malū. Propterea hec dicit do
minus. Reuertar ad iherusalē in mi
sericordijs:et dom⁹ mea edificabit in
ea ait dñs exercituū: et perpendiculū
extendēt sup iherusalē. Adhuc clama
dicēs. Hec dicit dñs exercituū. Adhuc
affluent ciuitates mee bonis:et consola
bit adhuc dñs syon:⁊ eliget adhuc
ihrlim. Et leuaui oculos meos et vidi:
et ecce quatuor cornua. Et dixi ad an
gelū qui loquebat in me. Quid sunt
hec? Et dixit ad me. Hec sunt cornua:
que ventilauerūt iudam et israel et iheru
salē. Et ostendit michi dñs quatuor
fabros. Et dixi. Quid isti veniunt fa
ciēs? Qui ait dicens. Hec sunt cornua
que ventilauerūt iudam per singu
los viros:⁊ nemo illorum leuauit ca
put suū. Et venerūt isti deterrere eos:ut
dirūāt cornua gēcū q̄ leuauerūt cornua
sup terrā mdā:ut dispergerēt eā.

Et leuaui oculos meos et vidi:et
ecce vir ē in manu ei⁹ funiculus
mensorū. Et dixi. Quo tu vadis? Et
dixit ad me. Vt metiar iheā ⁊ ihrlim
quāta sit latitudo eius:et quāta lon
gitudo eius. Et ecce angel⁹ qui loque
batur in me egrediebat:et alius ange
lus egrediebat in occursum eius:⁊ di
xit ad eū. Curre:loquere ad puerū istū
dicens. Absq; muro habitabit iheru
salē pre multitudine hominū et iumē
torū in medio eius. Et ego ero ei ait
dñs murꝰ ignis in circuitu: et in glo
ria ero in medio ei⁹. O o fugite de ter
ra aquilonis dicit dñs:quoniam in
quatuor ventos celi dispersi vos dicit
dñs. O syon fuge que habitas apud
filiā babilonis:quia hec dicit dñs ex
ercituū. Post gloriā misit me ad gen
tes:que spoliauerūt vos. Qui enī tetī
gerit vos:tangit pupillam oculi mei.
Quia ecce ego leuo manū meā super
eos:et erūt prede hijs qui seruiebant si
bi:⁊ cognoscetis quia dñs exercituum
misit me. Lauda et letare filia syon:qa
ecce ego venio et habitabo in medio
tui ait dñs. Et applicabuntur gentes
multe ad dñm in die illa:⁊ erūt michi
in pplm. Et habitabo in medio tui:et
scies quia dñs exercituū misit me ad
te. Et possidebit dñs iudā et partem
suā in terra sanctificata:⁊ eliget ihrlim.
Sileat oīis caro a facie dñi:quia cōsurrexit de habitaculo sācto suo.

Et ostendit michi dñs ihesum sa
cerdotem magnū stantem corā
angelo dñi:et sathan stabat a dextris
eius ut aduersaretur ei. Et dixit dñs ad
sathan. Increpet dñs in te. Sathan:
et increpet dominꝰ in te qui elegit iheru
salē. ſNunquid non iste torris est eru
tus de igne? Et ihesus erat indutꝰ ve
stibus sordidis:et stabat ante faciem
angeli. Qui respondit:et ait ad eos q̄
stabant corā se dicens. ſAuferte vesti
menta sordida ab eo. Et dixit ad eum.
Ecce abstuli a te iniquitatem tuam:⁊
indui te mutatoriis. Et dixit. Ponite
cidarim mundā sup caput eius. Et
posuerūt cidarim sup caput eius mū
dā:⁊ induerūt eū vestibus. Et angelus

dñi stabat: et contradicebat angelus
dñi ihesum dicēs. Hec dicit dñs exercituū. Si in viis meis ambulaueris et
custodiā meā custodieris: tu quoq; iudicabis domū meā z custodies atria
mea: et dabo tibi ambulātes de hijs
q̄ nūc hic assistūt. Audi ihesu sacerdos magne: tu et amici tui qui habitāt co-
ram te: quia viri portendētes sunt. Ec-
ce enī ego adducā seruū meū oriētem:
quia ecce lapis quē dedi coram ihesu: su-
per lapidē unū septē oculi sunt. Et ecce
ego celabo sculpturā eius ait dñs exer-
cituū: et auferam iniquitatem terre il-
lius in die una. In die illa dicit dominus exercituum: vocabit vir amicum
suū subter vineā et subter ficū. iiij

Et reūrsus est angelus qui loque-
batur i me: z suscitauit me quasi virū qui suscitat de somno suo. Et
dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi.
Vidi: et ecce candelabrū aureū totū: et
lampas eius sup caput ipī⁹: z septem
lucerne eius sup illud: et septē infulorie
a lucernis que erāt sup caput eius: et
due oliue sup illud: una a dextris lam-
padis: et una a sinistris eius. Et respō-
di: et aio ad angelū qui loquebat in
me dicens. Quid sunt hec dñe mi? Et
respondit angel⁹ qui loquebat in me:
et dixit ad me. Nunquid nescis quid
sunt hec? Et dixi. Non dñe mi. Et re-
spōdit: z ait ad me dicens. Hoc est ver-
bum dñi ad zorobabel dicens. Non
in exercitu nec in robore: sed in spiritu
meo dicit dñs exercituū. Quis tu mōs
magne coram zorobabel in planū? Et
educet lapidē primarium: et rēquabit
gratiā gratie eius. Et factū est verbū
dñi ad me dicēs. Manus zorobabel
fundauerūt domū istā: et manus ei⁹
pficiēt eā: et scietis quia dñs exercituū
misit me ad vos. Quis enī despexit di-
es parvos? Et letabūtur: et videbunt
lapidē stagneum in manu zorobabel.
Septē sunt isti oculi dñi: qui discurrūt
in vniūsam terrā. Et respondi: et dixi
ad eū. Quid sunt due olive iste ad de-
xteram candelabri et ad sinistrā ei⁹? Et
respondi secūdo: et dixi ad eū. Quid sūt
due spice oliuarū que sunt iuxta duo
rostra aurea: in quibus sunt fistulatoria
ex auro? Et ait ad me dicēs. Nūquid
nescis q̄d sūt hec? Et dixi. Non dñe mi.

Et reūertens sū: z leuaui oculos me-
os et vidi: z ecce volumē volās.
Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi.
Ecce ego video volumē volās: lōgitu-
do ei⁹ viginti cubitorū: z latitudo ei⁹ de-
cem cubitorū. Et dixit ad me. Hec est
maledictio que egredit sup faciē oīs
terre: quia oīs fur sicut ibi scriptū est
iudicabitur: z oīs peras ex hoc simi-
liter iudicabit. Educā illud dicit dñs
exercituū: z veniet ad domū furis z ad
domū iurantis in nomine meo mēda-
citer: et cōmorabit in medio domus
eius: et cōsumet eā et ligna eius et la-
pides eius. Et egressus e angelus qui
loquebat in me: et dixit ad me. Leua
oculos tuos et vide. Quid est hoc q̄d
egreditur? Et dixi. Quidnam est? Et
ait. Hec est anfora egrediens. Et dixit.
Hec est oculus eorum in vniuersa ter-
ra. Et ecce talentum plumbi portabat:
et ecce mulier una sedens in medio an-
fore. Et dixit. Hec e impietas. Et pro-
iecit eā in medio anfore: et misit mas-
sam plumbeam in os eius. Et leuaui
oculos meos et vidi: et ecce due mulie-
res egredientes: et spiritus in alis earū.
Et habebāt alas quasi alas milue: et

leuauerunt anforā inter terram et celū.
Et dixi ad angelū qui loquebat i me.
Quo iste deferūt anforā? Et dixit ad
me. Ut edificet ei dom⁹ i terra sennaar:
et stabiliat: et ponat ibi sup basam suā.

Et rōuersus sum: et leuaui vj
oculos meos et vidi: et ecce qua-
tuor quadrige egredientes de medio du-
orū montiū: z montes montes ærei. In
quadriga prima equi rubi: in quadri-
ga secūda equi nigri in quadriga tercia
equi albi: z in quadriga quarta equi va-
rij z fortes. Et respōdi: z dixi ad ange-
lū qui loquebat in me. Quid sunt hec
dñe mi? Et respondit angelus: et ait
ad me. Isti sunt q̄tuor venti celi: qui e-
gredīūtur ut stent coram dñatore oīm
terre. In qua erāt equi nigri egrediebā
tur in terrā aquilonis: et albi egressi
sunt post eos: et varij egressi sunt ad
terrā austri. Qui aūt erāt robustissimi
egressi: z quærebāt ire z discurrere per o-
mnē terrā. Et dixit. Ite: z prambulate
terrā. Et perambulauerūt terrā. Et vo-
cauit me: z locut⁹ est ad me dicēs. Ec-
ce qui egrediūtur in terrā aquilonis:
requiescere fecerūt spiritū meū in terra
aquilonis. Et factū est verbū dñi ad
me dicens. Sume a transmigratione
ab oldai et a tobia et ab idaia et ve-
nies tu in die illa et introibis domū io-
sye filij sophonie qui venerūt de baby-
lone: z sumes aurū z argentū z facies
coronas et pones in capite ihesu filij
iosedech sacerdotis magni: z loqueris
ad eū dicens. Hec ait dñs exercituum
dicēs. Ecce vir: oriens nomē eius. Et
subter eū orietur: et edificabit templū
dñi: et ipe edificet templū dñi. Et ipse
portabit gloriā: z sedebit z dñabitur
sup solio suo. Et erit sacerdos sup so-
lio suo: et cōsiliū pacis erit inter illos
duos. Et corone erūt helem et tobie
et idaie z hen filio sophonie: memori-
ale in templo dñi. Et qui procul sunt
venient et edificabūt in templo dñi: et
scietis quia dominus exercituum mi-
sit me ad vos. Erit aūt hoc: si auditu
audieritis vocē dñi dei vestri. vij

Et factū est in anno quarto darij
regis: factum est verbum dñi ad
zachariā in quarta mensis noni qui
est caslеu. Et miserūt ad domū dei sa-
rasar et rogomelech et viri qui erāt cū
eis ad deprecandā faciē dñi: ut dicerēt
sacerdotibus dom⁹ dñi exercituū z pphe-
tis loquētes. Nūquid flendū ē michi
in quinto mense: uel sanctificare me
debeo sicut feci iam multis ānis? Et
factū est verbū dñi exercituū ad me di-
cens. Loquere ad omnē pplm terre: et
ad sacerdotes dicens. Cū ieiunaretis
et plangeretis in quinto z septimo pr
hos septuaginta ānos: nūquid ieiu-
nū ieiunastis michi? Et cum comedi-
stis z bibistis: nunqd nō vobis come-
distis et vobismetipsis bibistis? Nūquid nō hec sunt verba que locutus
est dñs in manu pphetaz priorz cū ad-
huc ihrusalē habitaret̄ et esset opulē-
ta: ipa z urbes in circuitu ei⁹: et ad au-
strū z in cāpestribz habitaretur? Et fa-
ctū est verbum dñi ad zachariā dicēs.
Hec ait dñs exercituū dicens. Judiciū
verū iudicate: et misericordiā et miserationes facite unusquisq; cū fratre suo.
Et viduā et pupillū z aduenā et pau-
perem nolite calūniari: z malū vir fra-
tri suo non cogitet in corde suo. Et no-
luerūt attendere et auertentes scapulā
recedere: z aures suas aggrauauerūt
ne audirent: et cor suum posuerūt ne
adamātem ne audirēt legē et verba q̄
misit dominus exercituū i spiritu suo

sancto p manū ꝓpheraꝝ priorum. Et facta ē indignatio magna a domino ex̄cituū. Et factū ē: sicut locutus sum et non audierūt: sic clamabūt et non exaudiā dicit dñs ex̄cituū. Et dispersi eos p omnia regna que nescīūt: et terra desolata est ab eis eo p non esset transiens ⁊ reuertens: ⁊ posuerunt terram desiderabilem in desertum.

VIII

Et factum ē uerbū dñi ex̄cituū dicēs. Hec dicit dñs ex̄cituū. Zelatus sū hyon zelo magno: ⁊ indignatione magna zelatus sum eā. Hec dicit dñs ex̄cituū: reuertar ad syō: ⁊ habitabo in medio ihrlm. Et vocabitur ihrusalē ciuitas veritatis: ⁊ mōs dñi ex̄cituū mons sanctificatus. Hec dicit dñs ex̄cituū. Adhuc habitabūt senes ⁊ anus in plateis ihrlm: et viri baculus in manu ei⁹ p multitudine dierū. Et plateę ciuitatis complebunt infantibus: ⁊ puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dñs ex̄cituū. Si videbit difficile in oculis reliquiarū pli huius in diebus illis: nunquid in oculis meis difficile erit dicit dñs ex̄cituū? Hec dicit dñs ex̄cituū. Ecce ego saluabo pplm meum de terra orientis ⁊ de terra occasus solis: ⁊ adducam eos ⁊ habitabūt in medio ihrlm: et erunt michi in populū ⁊ ego ero eis in deū in veritate ⁊ in iustitia. Hec dicit dñs ex̄cituū. Confortentur manus vē qui auditis in hijs diebus sermones istos per os ꝓpheraꝝ: in die qua fundata ē domus dñi ex̄cituū ut templū edificaretur. Siquidē ante dies illos merces hominū nō erat nec merces iumentorū erat: neq; introeūti et exeunti erat pax pre tribulatione: et dimisi omnes homines unūquemq; cōtra proximū suū. Nūc autem non iuxta dies p̄ores ego faciam reliquijs populi hui⁹ dicit dñs ex̄cituū: sed semen pacis erit. Vinea dabit fructum suū: ⁊ terra dabit germen suū. Et celi dabunt rorem suū: ⁊ possidere faciā reliquias pli huius uniuersa hec. Et erit: sicut eratis maledictio in gentibus domus iuda ⁊ domus israhel: sic saluabo vos ⁊ eritis benedicti. Nolite timere. Cōfortent manus vē: quia hec dicit dñs ex̄cituū. Sicut cogitaui ut affligerem vos cum ad iracundiā prouocassent patres vestri me dicit dominus et nō sum misertus: sic conuersus cogitaui i diebus istis ut benefaciā domui iuda ⁊ ihrlm. Nolite timere. Hec sunt ergo verba q̄ facietis. Loquimini veritatem unusquisq; cum proximo suo. Veritatē et iudicium pacis iudicate i portis vestris: ⁊ unusquisq; malū contra amicū suū ne cogitetis in cordibus vestris: ⁊ iuramētū mendax ne diligatis. Omnia enī hec sūt q̄ odi dicit dñs. Et factū est verbū dñi ex̄cituū ad me dicens. Hec dicit dñs ex̄cituū. Ieiunium quarti ⁊ ieiunium quinti ⁊ ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui iude in gaudiū ⁊ in leticiā: ⁊ i solēnitates preclaras. Veritatē tantū ⁊ pacem diligite. Hec dicit dñs ex̄cituū. Usquequo veniant populi ⁊ habitent in ciuitatibus multis: ⁊ vadant habitatores unus ad alterū dicentes. Eamus ⁊ deprecemur faciem dñi: ⁊ queramus dominū ex̄cituū. Vadam etiam ego. Et venient populi multi ⁊ gentes robuste ad querendū dñm ex̄cituū in ihrusalem: ⁊ deprecandā faciem domini. Hec dicit dominus ex̄cituū. In diebus illis in ꝯbus apprehendent decē hōes ex omnibus linguis gentiū: ⁊ apprehendent fimbriā viri iudei dicentes: ibimus vobiscū.

Iudiuim⁹ eni qm̄ de⁹ vobiscū ē.

IX

Onus verbi dñi in terra adrach ⁊ damasci requies eius: quia dñs est oculus hominis: et omnium tribuum israel. Emath quoq; in terminis eius: ⁊ tyrus et sydon. Assumpserūt quippe sibi sapientiā valde. Et edificauit tyrus munitionē suā: et congregauit argētū quasi humū: et aurū ut lutū platearū. Et ecce dñs possidebit eā: et percutiet in mari fortitudinē ei⁹: ⁊ hec igni deuorabitur. Videbit ascalon ⁊ timebit: ⁊ gaza et dolebit nimis: et accaron quoniā cōfusa est spes eius. Et peribit rex de gaza: et ascalon non habitabitur. Et sedebit separator in azoto: et disperdam superbiā philistinoꝝ. Et auferam sanguinē eius de ore eius: et abominationes eius de medio dentiū ei⁹. Et relinquet etiā ipe deo nostro: et erit q̄si dux i iuda: ⁊ accaron quasi iebuseus. Et circūdabo domū meā ex hijs q̄ militant michi cūctis et reuertentes: et non trānsibit sup eos ultra exactor: quia nūc vidi in oculis meis. Exulta satis filia syon: iubila filia ihrusalē. Ecce rex tu⁹ veniet tibi iust⁹ et saluator: ipe pauper et ascendēs sup asinā: ⁊ sup pullū filium asine. Et disperdā quadrigā ex ephraim: et equū de ihrusalē: et dissipabitur arcus belli. Et loquet pacē gentibus: ⁊ potestas ei⁹ a mari usq; ad mare: et a fluminibus usq; ad fines orbis. Tu quoq; in sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos de lacu: in quo nō est aqua. Conuertimini ad munitionē uincti spei. Hodie quoq; annuncians duplicia reddam tibi: quoniā extendi michi iudam quasi arcū: impleui ephraim. Et suscitabo filios tuos syon super filios tuos grecia: et ponā te quasi gladiū fortiū. Et dñs deus super eos videbit: et exibit ut fulgur iaculū eius. Et dñs deus in tuba canet: et vadet in turbine austri. Dominus ex̄cituum protiget eos: et deuorabūt et subicient lapidibus funde. Et bibentes inebriabunt quasi a vino: et replebūtur ut phiale: ⁊ quasi cornua altaris. Et saluabit eos dñs deus eoꝝ in die illa ut gregē pli sui: q̄a lapides sancti eleuabūt sup terrā ei⁹. Quid enī bonū ei⁹ est: et quid pulcrū ei⁹: nisi frumētū electoꝝ et vinum germinans virgines?

X

Petite pluuiā a dño in tpe serotino: et dñs faciet nubes et pluuiam imbris: et dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile: ⁊ diuini viderūt mendacium: et somniatores locuti sunt frustra et vane cōsolabantur. Ideirco adducti sunt quasi grex: affligent quia nō est pastor eis. Sup pastores irat⁹ est furor me⁹: et sup hircos visitabo. Quia visitauit dñs ex̄cituū gregem suū domū iuda: et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Ex ipso angul⁹ et ex ipso paxill⁹: ex ipso arc⁹ pugnat⁹ ex ipso egredietur dñs exactor simul. Et erunt quasi fortes: conculcātes lutū viarū in prelio. Et bellabūt quia dñs cū eis: et confundent ascensores equorū. Et cōfortabo domū iuda: et domū ioseph saluabo. Et conuertā eos quia miserebor eoꝝ: et erūt sicut fuerūt quādo nō proiecerā eos. Ego enī dñs de⁹ eoꝝ: et exaudiā eos. Et erunt q̄si fortes ephraim: et letabitur cor eorū quasi a vino. Et filij eoꝝ videbūt et letabūtur: et exultabit cor eoꝝ in dño. Sibilabo eis et cōgregabo illos: quia redemi eos. Et multiplicabo eos sicut ante fuerāt multiplicati: et seminabo eos in pplis. Et de longe recordabūtur mei: ⁊ viuēt

rū filijs suis et rēūcrē. Et reducā eos de terra egipti: z de assiria cōgregabo eos. Et ad terrā galaad et libanū adducā eos: z nō inuenietur eis loc⁹. Et transibit in maris freto: et percutiet in mari fluctus: et cōfundēt oīa profunda fluminis. Et humiliabitur superbia assur: et sceptrum egipti recedet. Confortabo eos in domino: et in nomine eius ābulabūt dicit dñs. xij

Aperi libane portas tuas: et comedat ignis cedros tuas. Ululabies quia cecidit cedr⁹: quoniā magnifici vastati sunt. Ululate quercus basan: quoniā succisus est saltus munitus. Vox ululat⁹ pastorū: quia vastata est magnificentia eoz. Vox rugitus leonū: quoniā vastata est superbia iordanis. Hec dicit dñs deus meus. Pasce pecora occisionis: que qui possederāt occidebāt et nō dolebāt: z vendebāt ea dicētes. Benedict⁹ dñs: diuites facti sum⁹. Et pastores eoz nō parcebāt eis: et ego nō parcā ultra super habitantes terrā dicit dñs. Ecce ego tradam homines · unūquēq; in manu proximi sui: et in manu regis sui: z cōminuēt terrā z nō eruā de manu eoz: z pascam pecus occisionis ꝓpter hoc o pauperes gregis. Et assumpsi michi duas virgas: unā vocaui decorē et alterā vocaui funiculū: et paui gregē. Et succidi tres pastores in mēse uno: et contracta est anima mea in eis. Siquidē et anima eorū variauit in me. Et dixi. Nō pascam vos. Quod moritur moriat: et quod succiditur succidatur: et reliqui deuorēt unusquisq; carnē proximi sui. Et tuli virgā meā que vocabat decus et abscondi eā: ut irritū facerē fedus meū quod pepigi cū omnibus ꝑplis: et in irritū deductum est in die illa. Et cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiūt michi: qa verbū dñi est. Et dixi ad eos. Si bonū est in oculis vīis afferte mercedē meā: et si nō: quiescite. Et appenderūt mercedem meā: triginta argenteos. Et dixit dñs ad me. Proice illud ad statuarium. Decorū pretiū: quo appreciat⁹ sū ab eis. Et tuli triginta argēteos: et proieci illos in domo dñi ad statuarium. Et scidi virgā meā secundā que appellabatur funicul⁹: ut dissolueret germinationem inter iudā et israhel. Et dixit dñs ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorē in terra qui derelicta nō visitabit: dispersum nō quere: et cōtritū nō sanabit z id qđ stat nō enutriet: et carnes pinguiū comedet · et ungulas eorum dissoluet. Vl pastor et ydolū: derelinquēs gregem. Gladius sup brachium eius: z sup oculū dextrū ei⁹. Brachium eius ariditate siccabit: z oculus dexter ei⁹ tenebrescens obscurabit. xij

Onus verbi dñi sup israhel. Dixit dñs extendēs celū et fundās terrā: et fingens spiritū hominis in eo. Ecce ego ponā ierlm superliminare crapule cūctis ꝑplis in circuitu: sed z iuda erit in obsidione cōtra ierlm. Et erit: in die illa ponā ierusalē lapidē onerosū cūctis ꝑplis. Oēs qui eleuabunt eam conquassione lacerabūtur: et congregabunt adūsus eam oīa regna terre. In die illa dicit dñs percutiā omnē equū in stupore: et ascensorem ei⁹ in amentia. Et sup domū iuda aperiā oculos meos: et omnē equū ꝑplorū percutiā cecitate. Et dicent duces iuda in corde suo. confortentur michi habitatores ierusalē: in dño exercituū deo eorū. In die illa ponā duces iuda sicut cammum

ignis in lignis et sicut facem ignis in feno: et devorabūt ad dextrā z ad sinistram oēs ꝑplos in circuitu. Et habitabitur ierusalē rursus in loco suo ī ierusalē: et saluabit dñs tabernacla iuda sicut in principio: ut nō magnificetur gloria domꝰ dauid: z gloria habitantiū ierlm sup iudā. In die illa proteget dñs habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi dauid: et domus dauid quasi dei: sicut angel⁹ dñi in ꝺspectu eius. Et erit in die illa quetā conterere omnes gentes que venīūt cōtra ierusalē: z effundā sup domū dauid et sup habitatores ierusalē spīritū gratie z precū. Et aspicient ad me quē cōfixerūt: et plāgēt eū plāctu ꝙsi sup unigenitū: z dolebūt sup eū ut dolet solet in morte primogeniti. In die illa magn⁹ erit plāctus i ierlm sicut plāct⁹ adrēmon: in campo mageddon. Et plangent terra: familie z familie seorsum. Familie domus dauid seorsum: et mulieres eorū seorsum. Familie domꝰ nathan seorsū: et mulieres eoz seorsum. Familie domus leui seorsum: et mulieres eorum seorsum. Familie semei seorsum: z mulieres eorum seorsum. Omnes familie reliquę: familie et familie seorsum: et mulieres eorum seorsum. xiij

In die illa erit fons patēs domꝰ dauid et habitātibz ierusalē: in ablutionē peccatoris z menstruate. Et erit in die illa dicit dñs exercituū disperdā nomina ydoloꝝ de terra: et nō memorabūtur ultra. Et ꝓphetas et spīritū immūdū auferā de terra. Et erit cum prophetauerit quispiā ultra: dicent ei pater eius et mater eius qui genuerūt eum. Non vives: quia mendacium locutus es ī nomine dñi. Et configent eū pater eius et mater eius genitores eius cū ꝓphetauerit. Et erit: in die illa cōfundent prophete unusquisq; ex visione sua cū ꝓphetauerint: nec operientur pallio saccino ut mentiant. Sed dicet: nō sum prophet⁹. Homo agricola ego sum: quoniā adam exemplū meū ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarū? Et dicet. Ihs plagar⁹ sum in domo eoz qui diligebant me. Framea suscitare sup pastorē meū: et sup virū cohērentē michi dicit dñs exercituum. Percute pastorem: et dispergētur oues. Et cōuertam manū meā ad parvulos: et erūt in omni terra dicit dñs. Partes due in ea dispergent et deficient: et tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiā partē per ignē: et uram eos sicut uritē argentū: et probabo eos sicut probat aurū. Ipse vocabit nomē meū: z ego exaudiā eū. Et dicā. ꝓpl⁹ meus es: z ipse dicet. dñs deus meus.

Ecce dies venīt dicit dominus: et divident̄ spolia tua ī medio tui. Et cōgregabo omnes gentes ad ierusalē in prliū: et capietur ciuitas et vastabūtur dom⁹: et mulieres violabūtur. Et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatē: et reliquū ꝑpli nō auferetur ex urbe. Et egredietur dñs et preliabit contra gentes illas: sicut preliatus est in die certaminis. Et stabūt pedes eius in die illa sup mōtem oliuarū: qui est contra ierusalē ad orientem. Et scindetur mōs oliuarū ex media parte sui ad orientem et ad occidentem ꝑrupto grandi valde. Et separabitur mediū montis ad aquilonē: et mediū eius ad meridiē. Et fugietis ad vallē mōtiū eoz: quoniā cōiungetur vallis mōtium usq; ad proximū. Et

fugietis sicut fugistis a facie terremot? in diebꝫ ozie regis iuda. Et veniet dominus deus me?: oñesq; sancti cū eo. Et erit: in die illa nō erit lux sed frigus et gelu. Et erit dies una que nota ē domino: nō dies neq; nox: et in tpe vesperi erit lux. Et erit: i die illa egredīt aque viue de ihrlm. Medīū earū ad mare orientale: et medīū earū ad mare nouissimū. In estate ⁊ in hyeme erit: et erit dñs rex sup omnē terrā. In die illa erit dñs vnus: et erit nomē eius vnū. Et revertet omnis terra usq; ad desertū: de colle remmon ad austrū ihrlm. Et exaltabit et habitabit in loco suo a porta beniamin usq; ad locū porte prioris et usq; ad portā angulozꝫ: et a turre ananehel usq; ad torcularia regis. Et habitabūt in ea: et anathema nō erit amplꝰ. Sed sedebit ihrlm secura: et hec erit plaga qua percutiet dñs omnes gentes q̄ pugnauerūt aduersus ihrlm. Tabescet caro uniuscuiusq; stātis sup pedes suos: et oculi eius cōtabescent in foraminibꝫ suis: ⁊ lingua eoꝝ otabescet in ore suo. In die illa erit tumultus dñi magnus in eis: et apprehendet vir manū proximi sui: et cōseretur manus eius sup manū proximi sui. Sed et iudas pugnabit adūsus ihrlm. Et cōgregabūtur divitie omnium gentiū in circuitu: auz et argentū et vestes multe satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentoꝝ que fuerūt i castris illis: sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de omnibꝫ gentibꝫ que venerūt otra ihrlm: ascendēt ab āno in annū: ut adorēt regem dñm exercituū: et celebrent festiuitates tabernaculoꝝ. Et erit qui nō ascenderit de familijs terre ad ihrlm ut adorēt regē dñm exercituū: nō erit sup eos ymber. Nō et si familia egipti nō ascenderit ⁊ nō venerit: nec sup eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dñs omnes gentes: que non ascenderint ad celebrādā festiuitatē tabernaculoꝝ. Hoc erit peccatū egipti et hoc peccatū omniū gentiū: que nō ascenderit ad celebrādā festiuitatem tabernaculoꝝ. In die illa erit qđ sup frenū eſt equi sanctū dño: et erūt lebetes in domo domini quasi phyale coꝝ altari. Et erit omnis lebes in ihrlm et in iuda sanctificatꝰ dño exercituū. Et venient omnes ymolātes ⁊ sument ex eis: ⁊ coquēt in eis. Et nō erit mercator ultra i domo dñi exercituū in die illo. Explicit Zacharias. Incipit Malachias ppha.

Onus verbi dñi ad israhel i manu malachie prophete. Dilexi vos dicit dñs. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dñs? Et dilexi iacob: esau aūt odio habui. Et posui montes eius in solitudinem: et hereditatē eius in dracones deserti. Qđ si dixerit ydumea destructi sumus sed reuertentes edificabimꝰ que destructa sunt: hec dicit dñs exercituū. Ipsi edificabūt et ego destruā. Et vocabūtur termini iniquitatis: et populus cui iratus est dñs usq; in eternū. Et oculi vri videbūt: et vos dicetis. Magnificet dñs super terminū israel. Filius honorat patrem: et seruꝰ dñm suū. Si ergo pater ego sū ubi est honor meus: ⁊ si dñs ego sum: ubi est timor meꝰ dicit dñs exercituū? Ad vos o sacerdotes: qui despicitis nomē meū. Et dixistis. In quo despeximus nomen tuū? Offertis super altare meū panē pollutum. Et dicetis. In quo polluimꝰ te? In eo qđ dicitis: mēsa dñi despecta ē. Si offeratꝰ ceciꝰ ad immolādū: nōne malū est? Et si offeratis claudū et lāguidū: nōne malū ē? Offer illud duci tuo: si placuerit ei aut si susceperit faciē tuā dicit dñs exercituū. Et nūc deprecamini vultū dei ut misereat vri: de manu enī vra factū ē hoc: si quo modo suscipiat faces vras dicit dñs exercituū. Quis ē in vobis q̄ claudat ostia ⁊ incendat altare meū gratuito? Nō ē michi voluntas i vobis dicit dñs exercituū: ⁊ munꝰ nō suscipiā de manu vra. Ab ortu enī solis usq; ad occasū magnū ē nomē meū i gētibꝫ: ⁊ in oī loco sacrificat̄ ⁊ offert̄ nomini meo oblatio munda: q̄a magnū nomē meū in gētibꝫ dicit dñs exercituū. Et vos polluistis illud in eo qđ dicitis mēsa dñi contaminata ē: ⁊ qđ superimꝰ despectibile ē, ignē q̄ illud deuorat. Et dixistis. Ecce de labore: ⁊ exsufflastis illud dicit dñs exercituū. Et intulistis de rapinis claudū ⁊ lāguidū: et intulistis munꝰ. Numq̄d suscipiā illud de manu vra dicit dñs? Maledict̄ dolosus q̄ habet i grege sup masculū: ⁊ votū faciēs immolat debile domino. Quia rex magnꝰ ego dicit dominus exercituum: et nomē meum horribile in gentibus.

Et nunc ad vos mādatū hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere sup cor ut detis gloriā nomini meo ait dñs exercituū: mittā i vos egestatē et maledictā benedictionibꝫ vris: ⁊ maledicā illis qui nō posuistis sup cor. Ecce ego proiciā vobis brachiū: ⁊ dispergā sup vultū vrum stercus solemnitatū vrarū: ⁊ assumet vos secū. Et scietis q̄a misi ad vos mādatū istud: ut esset pactū meū cū leui dicit dñs exercituū. Pactū meū fuit cū eo vite et pacis: ⁊ dedi ei timorē ⁊ timuit me: ⁊ a facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit i ore eius: ⁊ iniquitas nō ē inuenta i labijs eius. In pace et i equitate ambulauit mecū: ⁊ multos auertit ab iniquitate. Labia enī sacerdotis custodiūt sciētiā: et legē requirēt ex ore eius: q̄a angelꝰ dñi exercituum ē. Vos aūt recessistis de via: et scādalizastis plurimos i lege. Irritū fecistis pactū leui: dicit dñs exercituū. Propter qđ ⁊ ego dedi vos despectibiles ⁊ humiles oībꝫ plebibꝫ: sicut nō custoditis vias meas: ⁊ accipitis faciē i lege. Numq̄d nō pater unꝰ oīū nrm? Numq̄d nō deus unꝰ creauit nos? Quare ergo despicit unusquisq; nrm fratrē suū: violās pactū patrū nrorꝫ? Tradigressus ē iuda ⁊ abominatio facta ē in israel ⁊ in ihrlm: q̄a contaminauit iudas sanctificationem dñi quā dilexit: ⁊ habuerit filiā dei alieni. Disperdat dñs virū q̄ fecerit hoc: magistrū et discipulū de tabernaculo iacob ⁊ offerentē munꝰ dño exercituū. Et hoc rursū fecistis. Operiebatis lacrimis altare dñi fletu et mugitu: ita ut nō respiciam ultra ad sacrificiū: nec accipiā placabile qđ de manu vra. Et dixistis. Quā ob causā? Quia dñs testificatꝰ est inter te ⁊ uxorē pubertatis tue: quā tu despexisti. Et hec particeps tua: et uxor fœderis tui. Nonne unꝰ fecit: et reliquiꝰ spiritꝰ ei? ⁊ qđ? Et qđ unꝰ quereret nisi semen dei? Custodite ergo spiritū vrum: et uxorē adolescentie tue noli despicere. Cū odio habueris dimitte: dicit dñs deus israel. Operiet aūt iniquitas vestimentū ei: dicit dñs exercituum. Custodite spiritū vrum: et nolite despicere. Laborare fecistis dñm in sermonibus vris. Et dixistis. In quo eū fecimus laborare? In eo qđ dicitis. Omnis qui facit malū bonꝰ ē i oculis dñi: ⁊ tales

ri placẽ. Ant cere: ubi est deꝰ iudicij? Ecce ego mittã ãgelũ meũ: iii
& ꝓparabit viã ãte faciẽ meã. Et statim veniet ad tẽplũ suũ dñator quẽ vos ꝙrimis: & ãgelꝰ testamẽti quẽ vos vultis. Ecce venit: dicit dñs exercituũ. Et qꝭ poterit cogitare diẽ aduẽtꝰ ei? Et qꝭ stabit ad videndũ eũ? Ipse enĩ ignis conflãs: & ĩsti herba fullonũ. Et sedebit conflãs & emũdãs argẽtũ: et purgabit filios leui. Et colabit eos ĩsti aurũ et ĩsti argẽtũ: et erũt dño offerẽtes sacrificia ĩ iustitia. Et placebit dño sacrificiũ iude & ihrlm sicut dies seculi: & sicut ãni antiqui. Et accedã ad vos ĩ iudicio: & ero testis veloꝛ maleficis & adulteris et periuris: & ꝙ calũniãtur mercedẽ mercenarij: & humiliãt viduas et pupillos & opprimũt peregrinũ: nec timuerũt me dicit dñs exercituũ. Ego enĩm dñs & nõ mutor: & vos filij iacob nõ estis cõsumpti. A diebꝰ enĩ patꝝ vestroꝝ recessistis a legitimis meis: & nõ custodistis. Reũnimini ad me & reũtar ad vos: dicit dñs exercituũ. Et dixistis. In quo reuertemur? Si effinget homo deũ: qꝛa vos effingitis me. Et dixistis: In quo cõfinxim⁹ te? In decimis et in primitijs & ĩ penuria. Vos maledicti estis: et me vos cõfingitis gẽs tota. Inferte omnem decimã ĩ horreũ: et sit cibus in domo mea: et ꝓbate me super hoc dicit dñs. Si nõ aperuero vobis catharactas celi: & effudero vobis benedictionẽ usqꝫ ad abũdantiã. Et increpabo pro vobis devoratẽ: & nõ corrũpet fructũ terre vr̃e: nec erit sterilis vinea ĩ agro dicit dñs exercituũ. Et beatos vos dicẽt omnes gẽtes. Eritis enĩ vos terra desiderabilis dicit dñs exercituũ. Inualuerũt sup me verba vra dicit dñs. Et dixistis. Quid locuti sum⁹ contra te?

Dixistis. Vanus est qui seruit deo. Et qđ emolumentũ quia custodiuimus precepta eiꝰ: et quia ãbulauim⁹ tristes corã dño exercituũ? Ergo nũc beatos dicim⁹ arrogantes. Siquidẽ edificati sunt facientes impietates: & temptauerũt deum & salui facti sunt. Tũc locuti sunt timentes deũ: unusquisqꝫ cũ proximo suo. Et attendit dñs et audiuit: et scriptus est liber monumẽti corã eo timentibus dñm & cogitãtibus nomẽ eius. Et erunt michi ait dominus exercituũ in die qua ego faciam ĩ peculium: et parcam eis sicut parcit vir filio suo seruienti sibi. Et cõuertemini & videbitis qđ sit inter iustum et impium: et inter seruientem deo et nõ seruientẽ ei. iii
Ecce enim dies veniet succensa ĩsti caminus: et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatẽ stipula. Et inflãmabit eos dies veniens dicit dominus exercituũ: que nõ derelinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie: et sanitas in pẽnis eius. Et egrediemini & saluetis sicut vituli de armento: & calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestroꝝ in die qua ego facio dicit dñs exercituũ. Mementote legis moysi serui mei: quã mãdaui ei in oreb ad omnẽ israhel · precepta & iudicia. Ecce ego mittã vobis heliam pheteã: antequã veniat dies domini magn⁹ et horribilis. Et auertet cor patꝝ ad filios: & cor filioꝝ ad pres eorũ: ne forte veniã et percutiã terrã anathemate. Explicit malachias ꝓpha

Incipit prologꝰ beati jeronimi pbri in libros machabeorum:
Machabeoꝝ libri duo ꝑnotant prelia inter hebreoꝝ duces gentemq; preclarũ: pugnãq; sabbatoꝝ & nobiles machabei ducis triũphos: et cuiꝰ nois & libri idem sũt nũcupati. Hec q; historia cõtinet etiã inclita illa gesta machabeoꝝ fratrũ: qui sub antiocho rege pro sacris legibꝰ dira tormenta perpessi sunt. Quos mater pia dum diuersis supplicijs urgeret̃ non solũ nõ fleuit: sed et gaudẽs hortabat̃ ad gloriã passionis. Explicat prologꝰ
Incipiũt machabeorum · j ·
Et factũ est postq; percussit alexander philippi rex macedo qui primus regnauit ĩ grecia egressus de terra cethim dariũ regẽ persaꝝ & medoꝝ · obtinuit prelia multa: et obtinuit omniũ munitiones: et interfecit reges terre. Et ptransit usqꝫ ad fines terre: & accepit spolia multitudinis gentiũ: & siluit terra in ꝓspectu eius. Et cõgregauit virtutẽ & exercitũ fortem nimis: et exaltatus est et eleuatus cor eiꝰ: et obtinuit regiones gentiũ & tirannos et facti sunt illi in tributũ. Et post hec cecidit in lectũ: & cognouit quia moreretur. Et vocauit pueros suos nobiles qui secũ erant nutriti a iuuentute sua: et diuisit illis regnũ suũ cum adhuc viueret. Et regnauit alexander annis duodecim: & mortuꝰ e. Et obtinuerũt pueri eiꝰ regnũ unusquisqꝫ ĩ loco suo: et imposuerũt omnes sibi diademata post mortẽ eiꝰ & filij eoꝝ post eos annis multis: et multiplicata sunt mala ĩ terra. Et exijt ex eis radix peccati · antiochus illustris filiꝰ antiochi regis qui fuerat rome obses: et regnauit in anno centesimotricesimo & septimo regni grecorum. In diebꝰ illis egressi sunt filij iniqui: et suaserũt multis dicentes. Eamus & disponamus testamentũ cũ gentibus que circa nos sũt: quia ex quo recessimus ab eis inuenerũt nos multa mala. Et bonus visus e sermo ĩ oculis eoꝝ. Et destinauerũt aliqui de populo et abierũt ad regẽ: & dedit illis potestatẽ ut facerẽt iusticiã gentiũ. Et edificauerunt gymnasiũ ĩ hierosolimis sm̃ leges nationũ · & fecerũt sibi ꝓpucia: & reuelerũt a testamẽto sancto · & iuncti sũt nationibus: et venũdati sunt ut facerẽt malũ. Et paratũ e regnũ in conspectu antiochi: & cepit regnare ĩ terra egipti: ut regnaret sup duo regna. Et intrauit ĩ egiptũ in multitudine grauĩ curribus & elephantis & equitibꝰ: & copiosa nauiũ multitudine. Et constituit bellũ aduersus ptolomeũ regẽ egipti: & timuit a facie eius & fugit: et ceciderũt vulnerati multi. Et comprehendit ciuitates munitas in terra egipti: & accepit spolia terre egipti. Et conuertit antiochus postq; percussit egiptũ in centesimo & sexagesimo tertio anno & ascendit ad israhel: et ascendit hierosolimis ĩ multitudine grauĩ. Et intrauit ĩ sanctificationẽ cũ superbia: & accepit altare aureũ & candelabrũ luminis & uniuersa vasa eius & mensam propositionis & libatoria & fialas & mortariola aurea & velũ & coronas & ornamentum aureum qđ in facie templi erat: & cõminuit oĩa. Et accepit argentum & aurũ et vasa cõcupiscabilia: et accepit thesauros occultos quos inuenit: et sublatis omnibꝰ abiit ĩ terrã suã. Et fecit cedem hominũ: et locutus est in

superbia magna. Et factus ē planctus magnus in isrl: et in omni loco eor. Et ingemuerūt principes ⁊ seniores: et iuuenes ⁊ virgines infirmati sunt: et speciosit̃as mulierū immutata est. Omnis maritus cumplit lamentū: ⁊ que sedebāt in thoro maritali lugebāt. Et cōmota est terra sup habitātes i ea: et universa dom⁹ iacob induit confusionem. Et post duos annos diez misit rex principē tributor i ciuitates iuda: et venit ihrlm cū turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica i dolo: et crediderūt ei. Et irruit sup ciuitatem repente: ⁊ percussit eam plaga magna: ⁊ ꝑdidit plm multū ex isrl. Et accepit spolia ciuitat̃is: ⁊ succendit eam igni. Et destruxit domos eius ⁊ muros ei⁹ in circuitu: et captiuas duxerunt mulieres et natos: et pecora possederūt. Et edificauerūt ciuitatē dauid muro magno ⁊ firmo et turribs firmis: et facta est illis i arcem. Et posuerūt illic genus peccatrīc̃ uiros iniquos: ⁊ roborauerūt se in ea. Et posuerunt arma et escas: et congregauerūt spolia ihrlm ⁊ reposuerūt illic: ⁊ facti sunt i laqueū magnū. Et factū est hoc ad insidias sanctificationi ⁊ i diabolū magnū in isrl semp. Et effuderūt sanguinē innocentē p circuitū sanctificat̃onis: ⁊ polluerūt sanctificationē. Et fugerūt habitatores ihrlm ꝓpter eos: et facta est habitatio extraneoꝝ et facta est extera semini suo: et nati eius reliquerūt eam. Sanctificatio eius desolata ē sicut solitudo: dies festi eius uersi sunt in luctū: sabbata eius i opprobriū: honores ei⁹ in nichilum. Secundū gloriā ei⁹ multiplicata est ignominia eius: et sublimitas ei⁹ conuersa est i luctū. Et scripsit rex antiochus omni regno suo: ut esset omn⁹ ꝑs unus. Et reliquerūt unusquisq; legem suā: et destruxerūt omnes gentes secūm verbū regis antiochi. Et multi ex isrl consenserūt ei: ⁊ sacrificauerūt ydolis: ⁊ coinquinauerūt sabbatū. Et misit rex antiochus libros per manus nunciorꝝ in ihrlm ⁊ in oēs ciuitat̃es iude: ut sequerent leges gentiū terre: et prohibere holocausta ⁊ sacrificia ⁊ placationes fieri i templo dei: et phibere celebrari sabbatū ⁊ dies solennes. Et iussit coinquinari sancta: ⁊ sanctū populum isrl. Et iussit edificari aras et templa et ydola et immolari carnes suillas et pecora cōmunia: et relinq̃re filios suos incircūcisos ⁊ coinquinari animas eor i omnibs immūdiis ⁊ abominatiōnibs: ita ut obliuiscerentur legem et immutarēt omnes iustificationes dei. Et quicūq; non faceret secūm verbū regis antiochi moreret̃ur. Secundū oīa verba hec scripsit omni regno suo: et prepositi principes populo qui hec facere cogerent. Et iussit ciuitatibs iude sacrificare. Et congregati sunt mlti de ꝑplo ad eos qui dereliquerant legē dei: ⁊ fecerūt mala sup terrā: et refugauerūt plm isrl in abditis et in abscondit̃is fugitiuoꝝ locis. Die quintadecima mensis casleu: quinto et ꝯdragesimo ⁊ centesimo anno edificauit rex antiochus abominandum ydolum desolatiōnis sup altare dei: ⁊ per uniuersas ciuitates iude in circuitu edificauerunt aras: ⁊ ante ianuas domoꝝ ⁊ i plateis incendebāt thura ⁊ sacrificabāt. Et libros legis dei combusserūt igni scindentes eos: ⁊ apud quamcūq; inuenirent̃ libri testamēti dei ⁊ quicūq; obseruabat legem dei: secūm edictum regis trucidabāt eū. In uirtute sua faciebāt hec ꝑplo isrl: qui

immutabatur in omni mense in ciuitatibus. Et quinta ⁊ uicesima die mensis sacrificabāt sup aram que erat cōtra altare: ⁊ mulieres que circūcidebāt filios suos trucidabant̃ secūm iussum regis antiochi. Et suspendebāt pueros a ceruicibs per uniuersas domos eor: et eos qui circūciderāt illos trucidebāt. Et multi de ꝑplo isrl diffinierūt apud se: ut non manducarēt immūda: ⁊ elegerunt magis mori q̃ cibis coinq̃nari immūdis: et noluerūt infringere legē dei sanctam: ⁊ trucidati sunt. Et facta est ira magna super ꝑplm valde. ¶ In diebus illis surrexit matathias filius iohannis filij simeonis sacerdos ex filijs ioarib ab ihrlm: ⁊ cōsedit i monte modin. Et habebat filios quinq;: iohannan q̃ cognominabat gaddis: et simonem qui cognoiabat thasi: et iudam qui uocabat machabeus: et eleazarū qui cognoiabat abaron: et ionathan qui cognoiabatur apphus. Hij uiderūt mala que fiebant in ꝑplo iuda et in ihrlm. Et dixit matathias. Ve michi. Ut quid natus sum uidere contritionē ꝑplı mei ⁊ ciuitatis sancte: ⁊ sedere illic cū datur in manibus inimicoꝝ? Sancta i manu ex traneoꝝ facta sunt: templū eius sicut homo ignobilis. Vasa glorie ei⁹ rapina adducta sūt: trucidati sūt senes eius in plateis: ⁊ iuuenes ei⁹ ceciderūt in gladio inimicoꝝ. Que gens non hereditauit regnū eius: ⁊ nō obtinuit spolia eius? Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera facta ē ancilla. Et ecce sancta nra et pulcritudo nostra et claritas nra desolata est: et coinq̃nauerūt eam gentes. Quo ergo nobis adhuc uiuere? Et scidit uestimenta sua matathias et filij eius: et opuerūt se cilicijs: et planxerūt valde. Et uenerūt illuc qui missi erant a rege antiocho: ut cogerēt eos qui confugerant in ciuitatem modin immolare ⁊ accendere thura: ⁊ a lege dei discedere. Et multi de ꝑplo isrl consentientes accesserunt ad eos: sed matathias ⁊ filij eius constanter steterūt. Et respondēres qui missi erant ab antiocho dixerunt matathie. Princeps et clarissimus et magnus es in hac ciuitate: et ornat⁹ filijs et fratribus. Ergo accede prior: ⁊ fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes ⁊ uiri iuda et qui remanserunt in ihrlm: et eris tu ⁊ filij tui inter amicos regis: ⁊ amplificat⁹ auro ⁊ argento et muneribus multis. Et respondit matathias: et dixit magna uoce. Et si omnes gētes regi antiocho obediunt ut discedant unusquisq; a seruitute legis patrū suoꝝ et consentiāt mādatis eius: ego et filij mei ⁊ fratres mei obediemus legi patrū nr̄oꝝ. Propitius sit nobis deus: nō ē nobis utile relinq̃re legem et iustitias dei. Sermones audiendi verba regis antiochi: nec sacrificabimus nec trāsgredientes legis nr̄e mādata: ut eamus altera uia. Et ut cessauit loqui uerba hec: accessit quidam iudeus in omniū oculis sacrificare ydolis sup aram i ciuitate modin secūm iussum regis. Et uidit matathias ⁊ doluit: ⁊ cōtremuerūt renes eius. Et accensus est furore ei⁹ secūm iudicium legis: ⁊ insiliens trucidauit eū sup aram. Sed et uirū que rē antiochus miserat qui cogeret immolari occidit in ipso tpe: et aram destruxit: et zelatus est legem sicut fecit finees zambri filio salomi. Et exclamauit matathias uoce magna in ciuitate dicēs. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentū exeat post me. Et

fugit ipse et filij eius in montes: et reliquerunt quecunq habebant in ciuitate. Tunc descenderūt multi ferentes iudiciū et iustitiā in desertū: et redierūt ibi ipsi et filij eius et uxores eor et pecora eor: quoniā indurauerūt super eos mala. Et renunciatū ē viris regis et exercitui qui erāt in ihrlm in ciuitate dauid: qñ discessissent viri quidā qui dissipauerunt mandatū regis ī loca occulta in deserto: et abissent post illos multi. Et fratrum prepositi ad eos: et constituerūt aduersus eos plium in die sabbatoz. Et dixerūt ad eos. Satisfactis et nūc adhuc: Exite: et facite secundū verbum regis auferetis. et viuetis. Et dixerūt. Non egibim⁹: neq; faciemus verbum regis ut polluam⁹ diē sabbatoz. Et contrauenerūt aduersus eos pliū: et nō responderunt illis: nec lapidem miserunt in eos nec oppilauerunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes ī simplicitate nostra: et testes erūt super nos celū et terra quod iniuste perdis nos. Et inuolerūt illis bellū sabbati: et mortui sūt ipi et uxores eor et filij eor et pecora eorū: usq; ad mille animas hominū. Et cognouit matathias et amici eius: et luctum habuerūt super eos valde. Et dixit vir proximo suo. Si omnes faciem⁹ sicut fratres nostri fecerūt et non pugnauerim⁹ aduersus gentes pro animabz nostris et iustificationibus nostris: cito⁹ disperdēt nos a terra. Et cogitauerūt in die illa dicentes. Omnis homo quicūq; venerit ad nos in bello die sabbatorum pugnem⁹ aduersus eū: et non morientur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata ē ad eos synagoga iudeoz fortis viribus ex isrl: omnis voluntarius ī lege et omnes qui fugiebant a malis additi sūt ad eos: et facti sunt illis ad firmamentū. Et collegerūt exercitū: et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos ī indignatione sua: et reliqui fugerunt ad nationes ut euaderēt. Et circuiit matathias et amici ei⁹ et destruxerūt aras: et circūciderūt pueros inircumcisos quoscūq inuenerūt ī finibus isrl in fortitudine. Et persecuti sūt filios superbie: et prosperatū ē opus ī manibz eor. Et obtinuerūt legem de manibz gentium et de manibus regū: et non dederunt cornu peccori. Et appropinquauerūt dies matathie moriēdi: et dixit filijs suis. Nūc cōfortata ē superbia et castigatio: et tps subuersionis et ira indignationis. Nūc ergo o filij emulatores ecbore legis: et date animas vestras pro testamēto patrū. Et memētote operū patrum que fecerūt in generationibus suis: et accipietis gloriā magnam et nomē eternū. Abraham nōne in tentatione inuentus est fidelis: et reputatum est ei ad iusticiam? Joseph in tpe angustie sue custodiuit mādatū: et factus est dūs egipti. Finees pater noster zelando zelum dei accepit testamentū sacerdotij eterni. Jhesus dū implesset uerbū factus ē dux ī isrl. Caleph dum testificatur ī ecclesia accepit hereditatem. Dauid in sua misericordia cōsecut⁹ ē sedem regni ī secula. Helias dum zelat zelū legis: receptus est in celum. Ananias azarias et misahel credentes liberati sunt de flāma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonū. Et ita cogitate per generationē et generationem: quia omnes qui sperant in eū non infirmabit. Et a verbo viri peccoris ne timueritis: quia gla ei⁹ fletus et vermis est. Hodie extollit et eras nō inuenietur: quia cōuersus ē in terrā suam: et cogitatio eius perit. Vos ergo filij cōfortamini et viriliter agite in lege: quia ī ea eritis q̄ nobis precepta sunt in lege a dño deo vro: in ipsa gloriabit eritis. Et ecce simon frater vester scio quod vir consilij ē. Ipsum audite semp: et ipse erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis viribz a iuuentute sua sit vobis princeps militie: et ipse ager bellum pli. Et adducetis ad vos omnes factores legis: et vindicate vindictā pli vestri. Reddite retributionem gentibus: et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos: et appositus ē ad patres suos. Et defunctus ē anno: et sepelierūt eum a filijs suis in sepulcris patrum suorum in modin: et planxerūt eū omnis isrl planctu magno.

Et suscepit iudas qui vocabatur machabeus filius ei⁹ pro eo: et adiuuabāt eū omnes fratres eius et omnes qui se cōiunxerāt patri eius: et perfabātur prelium isrl cū leticia. Et dilatauit gloriā pli sui: et induit se lorica sicut gigas et sumpsit se arma bellica sua ī prelijs: et pugnabat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibz suis: et sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persecutus est iniquos exercitans eos: et qui cōturbabant pplm sunm: eos succendit flammis: et repulsi sunt inimici eius pre timore ei⁹. Et omnes operarij iniquitatis conturbati sunt: et directa est salus in manu ei⁹. Et exacerbabat reges multos: et letificabat iacob in operibus suis: et in seculū memoria ei⁹ in benedictione. Et perambulabat ciuitates iuda et perdidit impios ex eis: et auertit ira ab isrl. Et nobilis⁹ est usq; ad nouissimū terre: et congregauit peregrinos. Et congregauit apollonius gentes: et a samaria virtutem multam et magnam ad bellandū contra isrl. Et cognouit iudas et exiit obuiam illi: et percussit et occidit illum et occiderūt vulnerati multi et reliqui fugerūt: et accepit spolia eor. Et gladiū apollonij abstulit iudas: et erat pugnās ī eo omnibz diebz. Et audiuit seron princeps exercit⁹ syrie: quod cōgregauit iudas cōgregationē fideliū et ecclesiam secum. Et ait. Faciam michi nomen et glorificabor in regno: et debellabo iudam et eos qui cū ipo sunt: qui spernebāt verbū regis. Et ꝓparauit se: et ascendit cū eo castra impioz fortes auxiliarij ut facerēt vindictā in filios isrl. Et appropinquauit usq; bethoron: et exiit iudas obuiam illis cū paucis. Vt aut̄ viderunt exercitū venientem sibi obuiam: dixerūt iude. Quomō poterim⁹ pauci pugnare contra multitudinē tantam tortam? Et nos fatigati sum⁹ ieiunio hodie. Et ait iudas. Facile est cōcludi multos ī manu paucoz: et nō est differentia in cōspectu dei celi liberare in multis et in paucis: quoniā nō in multitudine exercitus victoria belli: sed de celo fortitudo ē. Ipsi veniunt ad nos ī multitudine cōtumacie et superbia: ut disperdāt nos et uxores nostras et filios nros: et ut spolient nos. Nos vero pugnabim⁹ pro animabz nris et legibus nostris: et ipe dns conteret eos ante faciem nostram. Vos aut̄ ne timueritis eos. Vt cessauit aut̄ loqui insiluit ī eos subito: et cōtritus est seron et exercit⁹ eius in cōspectu ipius: et persecutus est eū in descensu bethoron usq; in campum. Et ceciderunt ex eis octingenti viri: reliqui aut̄ fugerūt

in terram philistiim. Et recidit timor
iude ac fratrū eius et formido super
oēs gentes in circuitu eoz : ꝛ peruenit ad regem nomen eius: et de ꝓlijs
iude narrabāt oēs gentes. Vt audiuit aūt rex antiochus sermones istos iratus est animo: ꝛ misit ꝛ congregauit exercitū vniuſū regni sui castra fortia valde. Et aperuit erarium suū: et dedit stipendia exercitui in annum: ꝛ mādauit illis ut essent parati ad oīa.
Et vidit q̄ defecit pecunia de thesauris suis: et tributa regionis modica
propter dissensionem ꝛ plagā quam
fecit in terra: ut tolleret legitima que
erant a primis diebus. Et timuit ne
non haberet ꝛ semel et bis in sumpt⁹
et donatiua que dederat ante larga
manu: et abūdauerat sup reges qui
ante eū fuerāt. Et cōfortat⁹ erat aīo
valde: ꝛ cogitauit ire in ꝓsidem ꝛ accipere tributa regionū: ꝛ congregare argentū multū. Et reliquit liliam hominem nobilem de genere regali sup negocia regia a flumine eufraten usq; ad
flumen egipti: ꝛ ut nutriret antiochū
filiū suū donec rediret. Et tradidit ei
medium exercitū et elephantos: et mandauit ei de omnibz que volebat ꝛ de inhabitantibus iudam et ihrlim: et ut
mitteret ad eos exercitū ad conterendā
et exterminandam virtutē isrl ꝛ reliquias
ihrlim: et auferendā memoriam eorū
de loco: et ut constitueret habitatores
filios alienigenas in oīb⁹ finibus
eoz: et sorte distribueret terā eorū. Et
rex assūpsit partem exercitus residui ꝛ
iuit ab antiochia ciuitate regni sui
anno centesimo et quadragesimo sexto
primo: ꝛ transiecauit eufratem flumē:
et pambulabat superiores regiones.
Et elegit lisias ptholomeum filium
dorimini ꝛ nichanorē ꝛ gorgiā viros
potentes ex amicis regis: ꝛ misit cum
eis quadraginta milia virorū ꝛ septē
milia equitū: ut venirēt in terrā iudā ꝛ
disperderēt eā secūdum verbū regis. Et
profecti sūt ut irent cū omnīa virtute
sua: et venerūt et applicuerunt aquas
in terra cāpestri. Et audierūt mercatores regionis nomē eoz : ꝛ acceperūt
argentū ꝛ aurum infinitum valde ꝛ pueros ꝛ venerūt in castra ut acciperent
filios isrl in seruos : ꝛ additi sunt ad
eos exercitus syrie et terre alienigenaꝝ.
Et vidit iudas ꝛ fratres ei⁹ quia multiplicata sunt mala : et exercitus applicabat ad fines eoz: ꝛ cogitauerūt verba regis que mandauit ꝓlo facere in
interitū ꝛ consūmationē. Et dixerunt
unusquisq; ad ꝓximū suū. Erigam⁹
dilectionem ꝓli nostri: et pugnemus
pro ꝓlo nostro et sanctis nostris. Et
cōgregat⁹ ē cōuentus ut essent parati
in ꝓlium: ꝛ ut orarēt ꝛ peterent misericordiam ꝛ miserationes. Et ihrlim non
habitabatur: sed erat sicut desertū. Nō
erat qui ingrederetur et egrederet de natis eius: et sanctū cōculcabat. Et filij
alienigenaꝝ erāt in arce: ibi erat habitatio gentiū. Et ablata est voluptas
a iacob: et defecit ibi tibia et cithara.
Et cōgregati sūt ꝛ venerūt i malphat
cōtra ihrlim : quia locꝰ orationis erat
i malphat ante i isrl. Et ieiunauerūt
illa die: et induerūt se cilicijs et cinere
imposuerūt capiti suo: et dissciuerūt vestimenta sua. Et expanderūt libros legis
de quibz scrutabatur gentes similitudinē
simulacroꝝ suoz : et attulerūt ornamenta sacerdotalia ꝛ primicias ꝛ decimas: et suscitauerunt nazareos q̄ impleuerant dies : et clamauerunt voce
magna i celū dicentes. Quid faciem⁹
istis: et quo eos ducemus? Et sancta
tua cōculcata sūt et cōtaminata sunt:
et sacerdotes tui facti sunt i luctum et
in humiliatē. Et ecce nationes conuenerūt aduersum nos: ut nos disperdant. Tu scis que cogitāt i nos. Quō
poterim⁹ subsistere ante faciem eorū :
nisi tu deus adiuues nos? Et tubis
exclamauerūt voce magna. Et post
hec constituit iudas duces populi: cū
bunos et centuriones et quinquagenarchos ꝛ decuriones. Et dixit his qui
edificabāt domos et sponsabāt vxores et plantabant vineas ꝛ formidolosis: ut rediret unusquisq; in domū
suam secundū legem. Et mouerūt castra: ꝛ collocauerūt ad austrū ammaum. Et ait iudas. Accingimini ꝛ estote filij potentes: et estote parati i mane
ut pugnetis aduersus nationes has
que cōuenerunt disperdere nos ꝛ sancta nostra: quoniam melius est nos
mori in bello: q̄ videre mala gentis
nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat. (III)
Et assumpsit gorgias quinq; milia virorū: et mille equites electos.
Et mouerunt castra nocte ut applicarent ad castra iudeoz: et pugnarent eos
subito. Et filij qui erant ex arce erant
illis duces. Et audiuit iudas : et surrexit ipe et potentes pugnare virtutem
exercitus regis : que erant in ammaū.
Adhuc eni dispersus erat exercit⁹ a castris. Et venit gorgias in castra iude
nocte: et neminē inuenit. Et querebat
eos in montibus: quoniā dixit: fugiunt hij a nobis. Et cū dies fact⁹ esset
apparuit iudas in campo cum tribus
milibus virorū tantū: qui tegumēta ꝛ
gladios non habebant. Et viderūt
castra gentium valida: et loricatos et
equitatus in circuitu eoz : et hij docti
ad preliū. Et ait iudas viris qui secū
erant. Ne timueritis multitudinē eoz:
et impetū eoz ne formidetis. Memento
que qualiter salui facti sūt patres nri
in mari rubro: cū sequeretur eos pharao cū exercitu multo. Et nūc clamem⁹
in celum et miserebitur nostri dñs : et
memor erit testamenti patrū nostroz
et cōteret exercitum istum ante faciem
nostram hodie : ꝛ scient oēs gentes
quia ē deus qui redimat et liberet isrl.
Et leuauerūt alienigene oculos suos :
et viderunt eos venientes exaduerso.
Et exierunt de castris in ꝓlium : et tuba
cecinerūt hij qui fuerant cum iuda. Et
congressi sunt: et contrita sunt gentes
et fugerūt in campū. Nouissimi aūt
ceciderūt in gladio : et persecuti sūt eos
usq; gazeron et usq; in campos ydumee ꝛ azoti et iamne : ꝛ ceciderunt ex
illis usq; ad tria milia virorū. Et reuersus est iudas: ꝛ exercitus ei⁹ sequēs
eum. Dixitq; ad ꝓlium. Nō cōcupiscatis spolia quia bellū contra nos est:
ꝛ gorgias ꝛ exercitus eius ꝓpe nos in
mōtib⁹: sed state nūc contra inimicos
nostros et expugnate eos : et sumetis
postea spolia securi. Et adhuc loquēte
iuda hec : ecce apparuit pars quedam
prospiciēs de mōte. Et vidit gorgias
q̄ in fugam conuersi sūt sui : ꝛ succensa
sunt castra. Fum⁹ eni qui videbatur
declarabat q̄ factū est. Quibz illi consp̄cis timuerūt valde : aspicientes simul ꝛ iudam ꝛ exercitū in campo paratum ad ꝓlium. Et fugerūt omnes
in cāpo alienigenaꝝ : et iudas reuersus
est ad spolia castrorū. Et acceperunt
aurum multum et argentū et iacinctū
ꝛ purpuram marinā ꝛ opes magnas:
ꝛ conuersi ymnū canebāt ꝛ benedicebāt

deum in celũ quoniã bonꝰ est: quĩ in seculũ misericordia eiꝰ. Et facta est salus magna in isrl ĩ die illa. Quicũq; aũt alienigenaꝝ ualeruĩt: uenerũt et nũciauerũt lisie uniũsa que acciderãt. Quibus ille auditis cõsternatus aiõ dicebat: qꝫ nõ qualia uoluit talia cõtigerũt in isrl: et qualia mandauit rex. Et sequẽti anno cõgregauit lisiaꝰ uiroꝝ cladorũ sexaginta milia et equitum quinq; milia: ut debellaret eos. Et uenerũt in iudeam: et castra posuerũt in bethoron: ꝛ occurrit illis iudas cũ decem milibꝫ uiris. Et uiderũt exercitũ fortem: et orauit et dixit. Saluũs es saluator isrl qui contriuisti impetum potentis in manu serui tui dauid: et tradidisti castra alienigenaꝝ ĩ manu ionathe filij saul ꝛ armigeri eiꝰ. Conclude exercitũ istũ in manu ꝑpli tui isrl: ꝛ cõfundant ĩ exercitu suo ꝛ cõtribꝰ. Da illis formidinem: et tabefac audaciã uirtutis eoꝝ: ꝛ cõmoueant cõtritõne sua. Deiice illos gladio diligentiũ te: et collaudẽt te oĩes qui nouerũt nomen tuũ ĩ ymnis. Et cõmiserũt ꝓlũ: et ceciderũt de exercitu lisie quinq; milia uiroꝝ. Videns aũt lisias fugã ꝛ iudeoꝝ audaciam ꝛ qꝫ parati sunt aut uiuere aut mori fortiter: abiit antiochiam et elegit milites: ut multiplicati rursus ueniret ĩ iudeã. Dixit aũt iudas et fratres eiꝰ. Ecce inimici sunt inimici nostri: ascendamꝰ nũc mũdare sancta ꝛ renouare. Et cõgregatus est oĩis exercitus: et ascenderũt ĩ montẽ syon. Et uiderũt sanctificationẽ deserta ꝛ altare ꝓfanatũ ꝛ portas exustas: ꝛ in atrijs uirgulta nata sicut in saltuel in montibꝫ: ꝛ pastoforia diruta. Et scidерũt uestimẽta sua et planxerũt planctu magno: ꝛ imposuerũt cinerẽ sup caput suũ ꝛ ceciderũt in facie sup terrã: et exclamauerũt tubis signoꝝ et clamauerũt in celũ. Tunc ordinauit iudas uiros ut pugnarẽt aduũsus eos qui erant in arce: donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula uolũtatem habentes in lege dei: et mũdauerũt sancta: et tulerũt lapides cõtaminationis in locũ immũdum. Et cogitauit de altari holocaustorum quod ꝓfanatũ erat: quid de eo faceret. Et incidit illi cõsiliũ bonũ ut destrueret illud: ne forte illis esset ĩ opprobriũ quia cõtaminauerũt illud gentes: et demoliti sũt illud. Et reposuerũt lapides in montem domꝰ in loco apto: quousq; ueniret ꝓpheta et responderet de eis. Et acceperũt lapides integros secundũ legem: et edificauerunt altare nouũ secundũ illud quod fuit prius: ꝛ edificauerũt sancta: ꝛ q̃ intra domũ erãt intrinsecus ꝛ atrium: ꝛ sanctificauerũt. Et fecerũt uasa sancta noua: ꝛ intulerũt candelabrũ ꝛ altare incensoꝝ et mensã ĩ templũ. Et incẽsũ posuerunt sup altare: et accenderunt lucernas que sup candelabrũ erant: ꝛ lucebãt in templo. Et posuerũt super mensã panes: ꝛ appenderũt uelamia: et cõsumauerũt oĩa opera q̃ fecerãt. Et ante matutinũ surrexerũt quinta et uicesima die mensis noni: hic ẽ mẽsis casleu et uicesimiquadragesimo octauo anno ĩ: et obtulerũt sacrificiũ secũdũ legem sup altare holocaustoꝝ nouũ qũ fecerũt. Secũdũ tempus ꝛ secundũ diẽ in qua cõtaminauerũt illud gentes: in ipsa renouatũ est ĩ cantibꝫ et citharis ꝛ cinyris ꝛ cymbalis. Et cecidit oĩs ꝑpls ĩ faciẽ: et adorauerũt ꝛ benedixerũt in celũ eũ qui ꝓsperauit eis. Et fecerũt dedicationem altaris diebus octo: et obtulerũt holocausta cũ leticia: et salutaria laudis. Et ornauerũt faciẽ templi coronis aureis ꝛ scutulis: ꝛ dedicauerunt portas ꝛ pastoforia: ꝛ imposuerũt eis ianuas. Et facta est leticia in ꝑplo magna ualde: ꝛ auersũ est opprobriũ gentiũ. Et statuit iudas et fratres eiꝰ ꝛ uniuersa ecclesia isrl ut agantur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annũ p dies octo: a quinta et uicesima die mensis casleu cũ leticia et gaudio. Et edificauerunt in ipe illo mõtem syon et per circuitũ muros altos et turres firmas: nequãdo ueniant gentes et cõculcent eũ sicut antea fecerũt. Et collocauit illic exercitum ut seruarent eũ: ꝛ munierũt eũ ad custodiendã bethsurã: ut haberet ꝑpls munitionem cõtra faciẽ ydumee. u

Et factũ est ut audierũt gentes in circuitu quia edificatũ est altare ꝛ sanctuariũ sicut prius erant sũt ualde: ꝛ cogitabãt tollere genus iacob: q̃ erãt inter eos: et ceperũt occidere de ꝑplo et persequi. Et debellabat iudas filios esau ĩ ydumea ꝛ eos qui erant in arabathane quia circũsedebant isrlitas: et percussit eos plaga magna. Et recordatus est malicie filioꝝ beon: qui erãt ꝑplo in laqueũ et ĩ scandalũ insidiãtes ei in uia. Et conclusi sũt ab eo in turribus: ꝛ applicuit ad eos et anathematizauit eos: ꝛ incendit turres eoꝝ igni cum oĩbꝫ qui in eis erant. Et transiuit ad filios ammon et inuenit manum fortem et ꝑplm copiosũ: et cimotheum ducẽ ipoꝝ. Et cõmisit cum eis ꝓlia multa ꝛ contriti sũt in conspectu eoꝝ ꝛ percussit eos: ꝛ cepit iazer ciuitates ꝛ filias eius: ꝛ reuersus est in iudeam. Et congregate sũt gentes que erant in galaad aduũsus isrlitas qui erant in finibꝫ eoꝝ ut tollerent eos: et fugerũt in datheman munitionẽ: et miserũt litteras ad iudam et fratres eiꝰ dicẽtes. Congregate sũt aduersũ nos gentes per circuitũ ut nos auferant: ꝛ parãt uenire ꝛ occupare munitionẽ in quã cõfugimꝰ: ꝛ ecce timotheus est dux exercitꝰ eoꝝ. Ssiue ergo uenti ꝛ eripe nos de manibus eoꝝ: quia cecidit multitudo de nobis. Et oĩes fratres nostri q̃ erãt in locis cubin interfecti sũt: ꝛ capiuas duxerũt uxores eoꝝ ꝛ natos ꝛ spolia: ꝛ perierũt illic fere mille uiros. Et adhuc epistole legebantꝰ: et ecce alij nũtij uenerunt de galilea conscissis tunicis nũciantes secundũ uerba hec: dicentes cõuenisse aduersũ se a ptholomaida ꝛ tyro et sydone: et replera est omnis galilea alienigenis: ut nos cõsumãt. Ut audiuit aũt iudas et ꝑpls sermones istos: conuenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribꝫ suis qui in tribulatione erant ꝛ ꝛpugnabant ab eis. Dixitq; iudas symoni fratri suo. Elige tibi uiros et uade et libera fres tuos ĩ galilea: ego aũt et frater meus ionathas ibimꝰ ĩ galaditidim. Et reliquit iosephũ filiũ zacharie et azariã duces ꝑpli cũ reliquo exercitu in iudea ad custodiam: et ꝓcepit illis dicens. Preeste ꝑplo huic: ꝛ nolite bellũ cõmittere aduũsus gentes donec reuertamur. Et datꝰ sunt symoni uiri tria milia ut ire in galileã: iude aũt octo milia ĩ galaditidim. Et abiit symon ĩ galileam: et cõmisit ꝓlia mlta cum gentibꝫ. Et contrite sũt gentes a facie eius: et persecutus est eos usq; ad portam ptholomaidis. Et ceciderũt de gentibꝫ fere tria milia uiroꝝ: ꝛ accepit spolia eoꝝ. Et assũpsit eos q̃ erãt in galilea et ĩ arbatis cum uxoribus

et natis ⁊ oñibꝫ que erant illis: ⁊ adduxit ī iudā cū lētitia magna. Et iudas machabeus et ionathas ⁊ frēs ei⁹ transierūt iordanē: et abierūt viam trium dierꝫ in desertū. Et occurrerūt eis nabuthei et susceperūt eos pacifice: et narraverunt eis oñia que acciderāt fratribꝫ eoꝝ ī galaditide: ⁊ quia mlti ex eis comphensi sūt in barasa ⁊ bosor et in alimis ⁊ in rasphor ⁊ mageth et carnaim. Hec oñes ciuitates munite et magne. Sed ⁊ in ceteris ciuitatibꝫ galaditidis retinē cōprehensi. Et in crastinū constituerūt ad mouere exercitum ciuitatibꝫ hijs: ⁊ cōprehendere et tollere eos ī vna die. Et conuertit iudas et exercitus eius viam in desertū bosor repente: et occupauit ciuitatem ⁊ occidit omnem masculū in ore gladij: et accepit oñia spolia eorū et succendit eam igni. Et surrexerūt inde nocte: et ibant usq; ad munitionem. Et factum est diluculo cū eleuassent oculos suos: et ecce pplus multus cui⁹ nō erat numerus: portantes scalas ⁊ machinas ut comphenderēt munitionē et expugnarent eos. Et vidit iudas quia cepit bellum: ⁊ clamor belli ascendit ad celum sicut tuba: ⁊ clamor magnus de ciuitate. Et dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribꝫ vestris. Et venit tribus ordinibꝫ post eos: et exclamauerunt tubis: et clamauerūt ī oratione. Et cognouerūt castra timothei quia machabeus est: et refugerūt a facie ei⁹. Et percusserūt eos plaga magna: et ceciderūt ex eis ī die illa fere octo milia virorꝫ. Et diuisit iudas in malphat ⁊ expugnauit et cepit eam: et occidit omnem masculum eius ⁊ sūpsit spolia eius: et succendit eam igni. Inde profect et cepit casbon. et mageth et bosor: et reliquas ciuitates galaditidis. Post hec autem uerba congregauit timotheus exercitum aliū: et castra posuit contra raphon trans torrentē. Et misit iudas speculari exercitū: et renūciauerunt ei dicētes. quia cōuenerūt ad eū oñes gentes que ī circuitu nō sunt: et exercit⁹ multus nimis. Et arabas conduxerūt in auxilium sibi: ⁊ castra posuerūt trans torrentem parati ad te uenire in pliū. Et abiit iudas obuiā illis. Et ait timotheus principibus exercit⁹ sui. Cū appropinquauerit iudas et exercit⁹ ei⁹ ad torrentē aque: si trāsierit ad nos prior. nō poterim⁹ sustinere eū: quia potens potenter adūsum nos. Si uero timuerit transire et posuerit castra extra flumē: trāsibimus⁹ ad eos: et poterim⁹ aduersus illū. Vt autem appropinquauit iudas ad torrentē aque statuit scribas pplī secus torrentem: et mandauit eis dicens. Nemine hoīm relinquatis: sed omnēs oñes in pliū. Et trānsiuit ad illos prior: ⁊ oñis pplus post eum. Et contrite sunt oñes gentes a facie eoꝝ: et precurrunt arma sua: ⁊ fugerunt ad phanū qđ erat in carnaīm. Et occupauit ipsam ciuitatem: et phanū succendit igni cū oñibꝫ que erāt ī ipo. Et oppressa ē carnaim: et nō potuit sustinere cōtra faciē iude. Et cōgregauit iudas uniūsos israhel⁹ qui erāt in galaditide a minimo usq; ad maximū: et uxores eoꝝ ⁊ natos ⁊ exercitū magnū valde: ut uenirent in terrā iude. Et uenerūt usq; ephron: et hec ciuitas magna ī ingressu posita munita valde. Et non erat declinare ab ea dextra uel sinistra: sed per mediā ire erat. Et incluserunt se qui erant in ciuitate: et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas uerbis

pacificis dicens. Transeam⁹ per terrā vestram ut eam⁹ in terrā nostrā: et nemo vobis nocebit: tantū pedibꝫ trāsibimus. Et nolebant eis aperire. Et cepit iudas pdicare ī castrō: ut applicarēt unusquisq; ī quo erat loco. Et applicuerūt se uiri uirtutis: et oppugnauit ciuitatē illā tota die ⁊ tota nocte: et tradita est ciuitas in manu ei⁹. Et percussit omnē masculū ī ore gladij: et eradicauit eam ⁊ accepit spolia ei⁹: et transiuit per totam ciuitatem super interfectos. Et trāsgressi sūt iordanē in campo magno contra faciē bethsan. Et erat iudas cōgregans extremos: et exhortabatur pplm per totam viam donec venirent ī terram iuda. Et ascenderunt ī montem syon cū leticia et gaudio: et obtulerūt holocausta: qꝫ nemo ex eis occisus est donec reuerterentur in pace. Et in diebus quibꝫ erat iudas ⁊ ionathas in terra galaad et symon frater eius ī galilea contra faciē ptholomaidis audiuit iosephus zacharie filius ⁊ azarias principes uirtutis et bene gestas: et prelia que facta sūt: et dixit. Faciam⁹ ⁊ ipi nobis nomen: ⁊ eam⁹ pugnare aduersus gentes que in circuitu nostro sūt. Et precepit hijs qui erant ī exercitu suo et abierūt iamniam: ⁊ exiuit gorgias de ciuitate ⁊ uiri eius obuiā illis in pugnā. Et fugati sunt iosephus ⁊ azarias usq; ī fines iude: et ceciderūt illa die de pplo israhel ad duo milia uirī. Et facta est plaga magna in pplo: quia non audierūt iudam et fratres ei⁹: existimantes fortiter se facturos. Ipsi autē nō erāt de semine uirorꝫ illorꝫ: per quos salus facta est in israhel. Et uiri iuda magnificati sūt valde in conspectu oñiū israhel et gentiū omniū: ubi audita est nomē eoꝝ. Et cōuenerūt ad eos fausta acclamantes. Et exiuit iudas et fratres eius ⁊ expugnabant filios esau in terra que ad austrū est: ⁊ percussit chebron ⁊ filias ei⁹: et muros ei⁹ et turres ei⁹ succendit igne ī circuitu. Et mouit castra ut iret in terram alienigenaꝝ: ⁊ pambulabat samariam. In illa die ceciderūt sacerdotes ī bello dum uolūt fortiter facere: dū sine consilio exeunt ī prelium. Et declinauit iudas in azotū in terrā alienigenaꝝ: et diruit aras eoꝝ et spolia deoꝝ suorū succendit igni: et repit spolia ciuitatū et reuersus est in terram iuda.

Et rex antiochus perambulauit superiores regiones. Et audiuit esse ciuitatem elimaidem in pside nobilissimā et copiosam in argento et auro: templūmq; in ea locupletē valde. Et illic uelamina aurea et lorice ⁊ scuta: que reliquit alexander philippi rex macedo qui regnauit prim⁹ in grecia. Et uenit et querebat rapere ciuitatem et depdari eam: et nō potuit quoniā innotuit sermo hijs qui erant in ciuitate. Et insurrexerūt in pliū et fugit inde: et abiit cū tristitia magna: et reuersus ē babilonā. Et uenit qui nunciaret ei ī pside: quia fugata sūt castra que erant in terra iuda: et quia abiit lisias cū uirtute fortī in primis ⁊ fugat⁹ est a facie iudeoꝝ: ⁊ inualuerūt armis et uiribꝫ et spoliis multis que rapuerunt de castris que ceciderūt: et quia diruerunt abominationem quam edificauerant sup altare quod erat ī hyerūsalē: et sanctificationem sicut prius circūdederunt muris excelsis: sed et bethsuram ciuitatē suā. Et factū ē ut audiuit rex sermones istos expauit et cōmotus ē valde: ⁊ decidit in lectum ⁊ incidit in languorem p̄ tristitia: quia nō ē factū

sicut cogitabat. Et erat illic dies multos: quia renouata est in eo tristicia magna: et arbitratus est se mori. Et vocauit omnes amicos suos: et dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis: et cõtabui et corrui corde pre solicitudine. Et dixi in corde meo. Jn quãtam tribulationem deueni: et in quos fluctus tristicie in qua nũc sum: qui iocundus eram et dilectus in potestate mea. Nũc uero reminiscor malorum que feci in ihrslm: unde et abstuli omnia spolia aurea et argentea que erant in ea: et misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognoui ergo quia propter hec inuenerunt me mala ista: et ecce pereo tristicia magna in terra aliena. Et uocauit philippum unũ de amicis suis: et posuit eũ super uniuersũ regnũ suũ. Et dedit ei diadema: et stolã suã et annulũ: ut adduceret antiochũ filiũ suũ et nutriret eũ et regnaret. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimoquadragesimonono. Et cognouit lisias quoniam mortuus est rex: et cõstituit regnare antiochũ filiũ eius quem nutriuit adolescentem: et uocauit nomen eius eupatorem. Et hij qui erãt in arce concluserant israel in circuitu sanctorũ: et quærebãt eis mala semper ad firmamentum gentiũ. Et cogitauit iudas disperdere eos: et cõuocauit uniuersũ populum ut obsiderẽt eos. Et cõuenerũt simul: et obsederũt eos anno centesimoquinquagesimo: et fecerũt balistas et machinas. Et egressi sunt quidam ex eis qui obsidebãtur: et adiunxerunt sibi aliqui impiorum ex israel: et abierũt ad regem et dixerũt. Quousq; nõ facis iudicium: et uindicas fratres nostros? Nos decreuimus seruire patri tuo et ambulare in preceptis eius et obsequi edictis eius: et filij gentis nostri, propter hec alienabant se a nobis. Et quicunq; inuenti sunt ex nobis interficiebant: et hereditates nostre diripiebãtur. Et non ad nos tantũ extenderũt manũ: sed et in omnes fines nostros. Et ecce applicuerũt hodie ad arcem in ihrslm occupare eam: et munitionẽ in bethsurã munierũt. Et nisi preueneris eos uelociter maiora ipsi hec facient: et non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut hec audiuit: et conuocauit omnes amicos suos. et principes exercitus sui: et eos qui super equites erant. Sed et de regnis alijs et de insulis maritimis uenerũt ad eũ: exercitus conductitius. Et erat numerus exercitus eius centummilia peditum et uiginti milia equitũ: et elephãti triginta duo docti ad prelium. Et uenerunt per idumeã et applicuerũt ad bethsuram: et pugnauerũt dies multos: et fecerũt machinas. Et egressi et succenderunt eas igni: et pugnauerũt uiriliter. Et recessit iudas ab arce: et mouit castra ad bethzacharan contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem: et cõstituit exercitus impetũ contra uiam bethzacharan. Et comparauerũt se exercitus in prelium: et tubis cecinerũt. Et elephantis ostenderunt sanguinẽ uue et mori: ad excitandos eos in prelium. Et diuiserũt bestias per legiones: et astiterũt singulis elephãtis mille uiri in loricis concatenatis et galee ree in capitibus eorum: et quingẽti equites ordinati uniuersis bestie electi erant. Hij ante tempus ubicunq; erat bestia ibi erãt: et quocunq; ibat ibãt: et nõ discedebãt ab ea. Sed et turres lignee super eos forte pregrandes super singulas bestias: et super eas machine. Et super singulas uiri uirtutis cõtinentes duo qui pugnabãt desuper: et

intus magister bestie. Et residuũ equitum hinc et inde statuit in duas partes: ut his exercitũ cõmouere: et purgare constipatos in legionibus eius. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ereos resplenduerũt mõtes ab eis: et resplenduerũt sicut lãpades ignis. Et dispersa est pars exercitus regis per montes excelsos: et alij per loca humilia: et ibãt caute et ordinate. Et cõmouebãt omnes inhabitantes terrã a uoce multitudinis eorum: et incessu turbe et collisione armorum. Erat enim exercitus magnus ualde et fortis. Et appropiauit iudas et exercitus eius in prelium: et ceciderũt de exercitu regis sexcenti uiri. Et uidit eleazar filius saura unã de bestijs loricatã loricis regijs: et erat eminẽs super ceteras bestias. Et uisum est ei ipse in ea esset rex: et dedit se ut liberaret populum suum: et acquireret sibi nomen eternũ. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris et a sinistris: et cadebant ab eo hinc atq; illinc. Et iuit sub pedes elephãtis et supposuit se ei: et occidit eũ et cecidit in terram super ipsum: et mortuus est illic. Et uiderẽs uirtutem regis et impetũ exercitus eius. diuerterũt se ab eis. Castra autem regis ascenderũt contra eos in ihrslm: et applicuerũt castra regis ad iudeam et montem syon. Et fecit pacem cum his qui erãt in bethsura. et egressus de ciuitate quia non erant eis ibi alimenta condita: quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex bethsuram et constituit ibi custodiã seruare eam: et conuertit castra ad locum sanctificationis dies multos. Et fixauit illic balistas et machinas. et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos: et spicula. et scorpios. ad mittendas sagittas. et fundibula. Fecerũt autem et ipsi machinas aduersus machinas eorum: et pugnauerũt dies multos. Escæ autem non erant in ciuitate eo q septimus annus esset: et qui remanserant in iudea de gentibus consumpserant reliquias eorum que reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis uiri pauci quoniam obtinuerat eos fames: et dispersi sunt unusquisq; in locum suum. Et audiuit lisias q philippus quẽ cõstituerat rex antiochus cum adhuc uiueret ut nutriret antiochum filium suum et regnaret. reuersus est a persis et media et exercitus qui abierat cum ipso: et quia quesit suscipere regni negotia. Et festinauit ire: et dicere ad regem et duces exercitus. Deficimus cotidie et esca nobis modica est: et locus quem obsidemus est munitus: et incubit nobis ordinare de regno. Nũc itaq; demus dextras hominibus illis: et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum: et constituamus illis ut ambulẽt in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum que despeximus irati sunt: et fecerũt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum: et misit ad eos pacem facere et receperũt illã: et iurauit illis rex et principes et egressi de munitione. Et intrauit rex montem syon et uidit munitionem loci: et rupit cito uas iuramenti quod iurauit: et mandauit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter et reuersus est antiochiã: et inuenit philippum dominantem ciuitati: et pugnauit aduersus eum et occupauit ciuitatem.

Anno centesimoquinquagesimo et primo egressi demetrius seleuci filius ab urbe roma: et ascendit cum paucis uiris in ciuitatem maritimã: et regnauit illic. Et factum est ut ingressus est domum regni patrum suorum

cõphendit exercitus antiochꝰ et lisiam ut adduceret eos ad eũ: et res ei innotuit: et ait. Solite michi ostendere faciem eoꝝ. Et occidit eos exercitus. Et sedit demetrius super sedem regni sui: et venerũt ad eũ viri iniqui et impij ex israel. et alchimꝰ dux eoꝝ: qui volebat fieri sacerdos. Et accusauerunt plũm apud regem dicentes. Perdidit iudas et fres ei⁹ amicos tuos et nos dispsidit de terra nostra. Nunc ergo mitte virũ qui credis ut eat et videat exterminiũ omne quod fecit nobis ĩ regionibꝫ regis: et puniat oẽs amicos eius et adiutores eorũ. Et elegit rex ex amicis suis bachidem qui dominabat trans flumen magnũ ĩ regno et fidelem regi: et misit eum ut videret exterminiũ quod fecit iudas. Sed et alchimũ impiũ cõstituit ĩ sacerdotiũ: et mandauit ei facere ultionem filios israel. Et surrexerũt et venerũt cũ exercitu magno in terram iuda: et miserunt nuncios et locuti sũt ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo: et nõ intenderũt sermonibꝫ eoꝝ. Viderunt enĩ quia venerunt cũ exercitu magno: et cõuenerũt ad alchimũ z bachidem congregatio scribarũ requirere q̃ iusta sũt. Et primi assidei qui erãt in filijs israel: et requirebant ab eis pacem. Dixerũt enĩ. Homo sacerdos de semine aaron venit: non decipiet nos. Et locutꝰ est cũ eis verba pacifica: z iurauit illis dicens. Non inferem⁹ vobis malũ: neq; amicis vestris. Et crediderunt ei. Et cõprehdit ex eis sexaginta viros: et occidit eos in una die secundum verbũ quod scriptũ est. Carnes sanctorũ tuorũ et sanguinem ipsorũ effuderũt ĩ circuitu ierusalem: et nõ erat q̃ sepeliret. Et incubuit timor et timor in omnem plm: quia dixerũt. Nõ est veritas et iudiciũ in eis. Transgressi sunt enĩ constitutũ: et iusiurandũ qđ iurauerũt. Et mouit bachides castra ab ierusalem et applicuit in bethzecha: et misit z comphendit multos ex eis qui a se refugerant: et quosdam de plo macdauit: et in puteũ magnũ ꝓiecit. Et cõmisit regionem alchimo: et reliquit cũ eo auxiliũ in adiutorium ipsi. Et abijt bachides ad regem. Et satis agebat alchimus pro principatu sacerdotij sui. Et cõuenerũt ad eũ omnes qui perturbabãt plm suũ: et obtinuerunt terram iuda: et fecerũt plagam magnã ĩ isrl. Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimus et q̃ cum eo erant filijs israel plus multo q̃ gentes: et exijt in omnes fines iudee ĩ circuitu z fecit vindictam in viros desertores: z vastauerũt ultra exire in regione. Vidit autem alchimus quod ꝓualuit iudas et qui cũ eo erant et cognouit quia nõ potest sustinere eos: et regressus est ad regẽ: z accusauit eos multis crimnibꝫ. Et misit rex nichanorem vnũ ex principibꝫ suis nobiliorib⁹ q̃ erat inimicissimus exercens contra israel: z mandauit ei exterere plm. Et venit nichanor ĩ ierusalem cũ exercitu magno: et misit ad iudam et ad fratres eius cũ dolo verbis pacificis dicens. Non sit pugna inter me z vos. Veniã cũ viris paucis: ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et salutauerunt se invicem pacifice: et hostes parabãt rapere iudã. Et innotuit sermo iude quoniã cũ dolo venerat ad eum: et contristus est ab eo: z amplius noluit videre faciem ei⁹. Et cognouit nichanor quũ denudatũ est cõsilium eius: et exijt obuiam iude in pugnã iuxta caphrsalamam. Et ceciderũt de nichanoris exercitu fere quinq; milia viri: z fugerunt in ciuitatẽ dauid. Et post hec verba ascendit nichanor in montem syon: et egressi sunt de sacerdotibus plũ salutare eũ in pace: z demonstrare ei holocaustomata q̃ offerebant pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit: et locutus est superbe: z iurauit cũ ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas z exercitus ei⁹ in manus meas: continuo cũ regressus fuero in pace succendam domũ istam. Et exijt cũ ira magna. Et intrauerunt sacerdotes et steterunt ante faciem altaris et templi: et flentes dixerũt. Tu dñe elegisti domũ istã ad invocandũ nomen tuũ in ea: ut esset dom⁹ oõnis et obsecratiõnis plo tuo. Fac vindictã ĩ homine isto z exercitu ei⁹: et cadant in gladio. Memento blasphemias eoꝝ: et ne dederis eis ut pmaneãt. Et exijt nichanor ab ierusalem z castra applicuit ad bethoron: et occurrit illi exercitus syrie. Et iudas applicuit in adarsa cũ tribus milibus viris. Et oravit iudas et dixit. Qui missi erãt a rege sennacharib domine quia blasphemauerũt te: exijt angelus z percussit ex eis centũ octoginta quinq; milia: sic contere exercitum istũ in conspectu nostro hodie z sciant ceteri quia male loquutus est sup sanctũ tuũ: et iudica illũ secũdum malitiam illi⁹. Et commiserunt exercitus plium tercia decima die mensis adar: et contrita sũt castra nichanoris: z cecidit ipe prim⁹ in filio ut autem vidit exercitus eius quia cecidisset nichanor proiecerũt arma sua et fugerũt: et persecuti sunt eos viã vnius diei ab adasa: et usquequo veniatur in gazara: et tubis recinebãt post eos cũ significationibꝫ. Et exierũt de omnibꝫ castellis iudee in circuitu: et ventilabãt eos eorũdem: et conuertebantur iterũ ad eos. Et ceciderunt omnes gladio: et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperũt spolia eoꝝ in predam: et caput nichanoris amputauerũt et dexterã eius quã extenderat superbe: et attulerũt et suspenderũt contra ierusalem. Et letatus est plus valde: et egerũt diem illã in letitia magna. Et constituit agi omnibꝫ annis die istã terciadecima die mensis adar: z fuit terra iuda dies paucos.

VIII

Et audiuit iudas nomen romanorũ quia fuit potentes viribus et acquieuit ad omnia q̃ postulauit ab eis: z quicũq; accesserũt ad eos statuerunt cũ eis amicitias: et quia sunt potentes viribꝫ. Et audierũt plia eoꝝ et virtutes bonas quas fecerũt in galatia: quia obtinuerũt eos et duxerũt sub tributũ. Et quãta fecerũt in regione hispanie: et q̃ in potestatem redegerunt metalla argenti et auri q̃ illic sũt: z possederũt omnẽ locũ cõsilio suo z patientia: loca que longe erãt valde ab eis z reges qui suꝑuenerant eis ab extremis terre cõtriuerũt: et percusserũt eos plaga magna. Cæteri autẽ dant eis tributũ omnibꝫ annis. Et philippum persen siciorũ regem et ceteros q̃ aduersus eos arma tulerant contriuerunt ĩ bello: z obtinuerũt eos. Et antiochum magnũ regem alie qui ei⁹ pugnam intulerat habens centũviginti elephãtes et equitatũ et currus et exercitum magnũ valde contrito ab eis: et quia ceperũt eũ viuũ z statuerunt ei ut daret ipe et qui regnaturus est post ipsũ tributũ magnũ: et dares obsides et constituũ. Et regionem medorũ et lidos de optimis regionibꝫ

roꝛ: et acceptas eas ab eis dederũt eu-
nuchi regi. Et quia qui erant apud el-
ladam voluerunt ire et tollere eos: et
innouit sermo hijs z miserũt ad eos
ducem unum z pugnauerũt contra il-
los z occiderũt ex eis multi: z rapinas
duxerũt uxores roꝛ et filios et diripue-
runt eos et terrã roꝛ possederũt: et de-
struxerũt muros roꝛ: et in seruitutem
illos redegerunt usq; in hũc diem. Et
reliqua regna et insulas q̃ aliquãdo
restiterant illis ex animauerunt: et in
potestatẽ redegerunt. Cũ amicis aũt
suis z q̃ in ipis requiẽ habebãt constr-
nauerũt amicitiã: z obtinuerũt regna
que erant proxima et que erãt longe:
quia quicũq; audiebãt nomen roꝛ ti-
mebãt eos. Quibꝫ uero uellent auxiliũ
esse ut regnarẽt regnabãt. Quos aũt
uellent regno deturbabant: et exaltati
sũt ualde. Et i omnibꝫ istis nemo por-
tabat diadema: nec induebãt purpura:
ut magnificarẽt in ea. Et quia curiã
fecerunt sibi: et cotidie consulebãt se-
natum: et omni die consilia agentes semper
de multitudine: ut que digna sũt ge-
rant. Et cõmisit uni homini magi-
stratũ suũ p singulos annos dñari
uniuerse terre sue: et omnes obediũt uni:
et nõ est inuidia neq; zelus inter eos.
Et elegit iudas eupolemũ filiũ iohan-
nis filij iacob et iasonem filiũ eleazari
z misit eos romam constituere cum
illis amicitiã z societatem: et ut auferent
ab eis iugum grecorum: quia
viderunt q̃ in seruitutem premerẽt re-
gnum isrl. Et abierũt romam viam
multam valde: et introierũt curiam z
dixerũt. Iudas machabeus et fratres
eius et plus iudeoꝝ miserunt nos ad
vos statuere vobiscũ societatem et pa-
cem: et cõscribere nos socios z amicos
vestros. Et placuit sermo in cõspectu
roꝛ. Et hoc rescriptũ quod rescripserũt
in tabulis ereis: et miserunt in ierusa-
lem ut esset apud eos ibi memoriale pacis
et societatis. Bene sit romanis et gen-
ti iudeoꝝ i mari et i tra in eternũ: gladi-
usq; et hostis procul sit ab eis. Qđ si in-
tulerit bellum romanis prius aut q̃-
mnibꝫ sociis eorũ in omni dñatione
roꝛ: auxiliũ feret gens iudeorũ prout
tempus dictauerit corde pleno. Et pe-
cuniabꝫ non dabũt neq; subministra-
bunt triticũ arma pecuniã naues sicut
placuit romanis: et custodient man-
data roꝛ nichil ab eis accipientes. Si-
militer autem et si genti iudeoꝝ prius
accident bellũ adiumabũt romani ex
animo prout eis tempus permiserit: z
adiumentibus non dabitur triticum
arma pecunia naues sicut placuit ro-
manis: et custodient mandata eorũ
absq; dolo. Secũdum hec verba con-
stituerũt romani pl̃o iudeoꝝ. Quod
si post hec ũba hij aut illi addere aut de-
mere ad hec aliquid voluerint facient
ex ꝓposito suo: et q̃cq; addiderint uel
dempserint rata erũt. Sed et de malis
que demetrius rex fecit in eos scripsim⁹
ei dicentes. Quare grauasti iugũ tuũ
sup amicos nostros z socios iudeoꝝ?
Si ergo iterũ adierint nos aduersum
te faciemus illis iudicium: et pugna-
bimus tecum mari terraq;.

In terra ut audiuit demetrius quia ce-
cidit nichanor et exercit⁹ eius i prelio:
apposuit bachidem et alchimũ rursũ
mittere in iudeam: et dexterũ cornu cũ
illis. Et abierũt uiã que ducit in gal-
galam: z castra posuerũt i masaloth
que est in arbellis et occupauerũt ea:
et peremerũt animas hominũ multas.
In mense primo anni centesimi et

quinquagesimi z secũdi applicuerunt
exercitũ ad iherim: et surrexerũt et abie-
runt in brea viginti milia virorum et
duo milia equitũ. Et iudas posuerat
castra in laisa: et tria milia viri electi
cum eo. Et viderũt multitudinẽ exerci-
tus quia multi sũt et timuerũt valde:
et multi subtraxerũt se de castris: z nõ
remanserunt ex eis nisi octingenti viri.
Et vidit iudas quod defluxit exercit⁹
suus et bellũ gurgebat eũ: et cõfractus
est corde quia non habebat tempus
congregandi eos: et dissolut⁹ est. Et
dixit hijs qui relicti erãt. Surgam⁹
et eamus ad aduersarios nostros: si
forte possim⁹ pugnare aduersus eos. Et
auertebãt eũ dicentes. Non possim⁹:
sed liberem⁹ animas nostras modo z
reuertamur ad fratres nostros: et tunc
pugnabim⁹ aduersus eos. Nos aũt
pauci sum⁹. Et ait iudas. Absit istã
rem facere: ut fugiam⁹ ab eis. Et si ap-
propiauit tempus nostr̃ moriamur
in virtute ꝓpter fratres nostros: et nõ
inferam⁹ crimen glorie nostre. Et mo-
uit exercitus de castris: et steterũt illis
obuiam. Et diuisi sũt equites i duas
partes: et fundibularij z sagittarij pre-
ibant exercitũ: z ꝓmi certaminis omn̄es
potentes. Bachides aũtem erat i dextro
cornu: et proximauit legio ex duabus
partibꝫ: et clamabãt tubis. Exclama-
uerũt aũt z hij q̃ erãt ex parte iude etiã
ipsi: z cõmota est terra a voce exercituũ:
et commissũ est prelium a mane usq; ad
vesperam. Et vidit iudas qđ firmior
est pars exercitus bachidis in dextris:
et cõuenerũt cũ ipso omnes cõstantes
corde. et cõtrita est dextra pars ab eis:
et persecut⁹ est eos usq; ad montẽ azoti.
Et qui in sinistro cornu erant viderũt
quod cõtritum est dextrũ cornu: z secuti
sunt post iudã et eos qui cũ ipso erant
a tergo. Et ingrauatũ est prelium: et cecid-
erunt vulnerati multi ex hijs et ex illis.
Et iudas cecidit: et cetera fugerũt. Et io-
nathas et simon tulerũt iudam fratẽ
suũ: z sepelierũt eũ in sepulcro patrum
suoꝝ in ciuitate modin. Et fleuerunt
eum omnis pl̃s isrl planctu magno:
et lugebant dies multos: et dixerunt.
Quomodo cecidit potens qui saluũ
faciebat pl̃m isrl? Et cetera verba bel-
lorũ iude et virtutũ quas fecit et ma-
gnitudinis eius non sunt descripta.
Multa nimis erant valde. Et factũ e post
obitum iude eueluerũt iniqui i omnibꝫ
finibus isrl: et exorti sunt omnes qui
operabant iniquitatẽ. In diebꝫ illis
facta est fames magna valde: et tra-
didit se bachidi omnis regio eorũ cũ
ipsis. Et elegit bachides viros impios
et cõstituit eos dominos regionis: z
requirebãt et persecutabãtur amicos
iude et adducebãt eos ad bachidem:
et vindicabat in illos et illudebat. Et
facta e tribulatio magna in isrl: talis
non fuit ex die qua nõ est visus ꝓpheta
in isrl. Et congregati sũt omnes ami-
ci iude: et dixerũt ionathe. Exquo fra-
ter tuus iudas defunctus est: vir simi-
lis ei nõ est qui exeat contra inimicos
bachidem et eos qui inimici sũt gẽtis
nostre. Nunc itaq; te hodie eligimus
esse p eo nobis in principem et ducẽ:
ad bellandũ bellũ nostrũ. Et suscepit
ionathas tempore illo principatũ: et
surrexit loco iude fratris sui. Et cogno-
uit bachides: et querebat eũ occidere.
Et cognouit ionathas z simon frater
eius et omnes qui cũ eo erant: et fugi-
erunt in desertũ thecue: et cõsederũt ad
aquam lacus asphar. Et cognouit
bachides: et die sabbatoꝝ venit ipse

et oīis exercit⁹ eius transiordanem.
Et ionathas misit fratrē suū ducem
pl̄i: ⁊ rogauit nabutheos amicos su-
os ut comodarēt illis apparatū suū:
qui erat copiosus. Et exierūt filij iam-
bri ex madaba et cōprehenderūt iohan-
nem et oīa que habebat: et abierunt
habentes ea. Post hec uerba renunci-
atum est ionathe et symoni fratri ei⁹:
quia filij iambri faciūt nupcias ma-
gnas et ducūt sponsam ex madaba fi-
liam unius de magnis principibus
chanaan cum ambitione magna. Et
recordati sūt sanguinis iohānis frīs
suī: ⁊ ascenderūt ⁊ abscōderūt se sub regi-
mento montis. Et eleuauerūt oculos
suos ⁊ viderunt: ⁊ ecce tumultus ⁊ appa-
ratus multus. ⁊ sponsus procedit ⁊ ami-
ci eius: ⁊ fratres ei⁹ obuiam illis cum
tympanis ⁊ musicis ⁊ armis multis.
Et surrexerūt ad eos ex insidijs et occi-
derūt eos: ⁊ ceciderūt uulnerati multi:
et reliqui fugerūt in montes. Et acce-
perunt oīa spolia eor: ⁊ cōuersa sūt
nupcie in luctū: et uox musicoꝝ ipōrū
in lamentū. Et uindicauerunt uindic-
tam sanguinis frīs sui: et reuersi sūt
ad ripā iordanis. Et audiuit bachi-
des: ⁊ uenit die sabbatoꝝ usq; ad orā
iordanis in uirtute magna. Et dixit
ad suos ionathas. Surgam⁹: et pu-
gnem⁹ cōtra inimicos nr̄os. Non est
enī hodie sicut heri et nudiustertius.
Ecce enim bellū ex aduerso: aqua uero
iordanis hinc et inde ⁊ ripe ⁊ palud⁹
et saltus: et non est locus diuertendi.
Nūc ergo clamate ī celū: ut liberemini
de manu inimicoꝝ uestroꝝ. Et cōmis-
sum est bellum. Et extendit ionathas
manū suā pugnare bachidem: ⁊ diuer-
tit ab eo retro. Et diffilijt ionathas ⁊
q̄ cū eo erāt ī iordanē: ⁊ trāsnatauerūt
ad eos iordanē. Et ceciderunt de par-
te bachidis die illa mille uiri: ⁊ reuersi
sunt in hierusalē. Et edificauerūt cīu-
tates munitas in iudea: munitionē
que erat in iericho: et ī ammaum: et
in bethoron ⁊ bethel ⁊ thamnata ⁊ phā-
ra et thopo muris excelsis et portis et
seris. Et posuit custodiā in eis: ut im-
micitias exerceāt ī isr̄l. Et munit ci-
uitatē bethsurā et gazarā: et arcē et po-
suit in eis auxilia et apparatū escar: ⁊
accepit filios principū regionis obsi-
des: et posuit eos in arce in ihrlm in
custodiam. Et anno centesimo quin-
quagesimotercio mense secūdo precepit al-
chimus destrui muros domus sancte
interioris: et destrui opa pphar. Et ce-
pit destruere. In tēpore illo cecidit al-
chimus ⁊ impedita sunt opa illius: ⁊
occlusum ē os eius et dissolut⁹ est pa-
ralisi: nec ultra potuit loqui uerbum
et mādare de domo sua. Et mortuus
est alchimus in tēpore illo cū tormēto
magno. Et uidit bachides quī mort⁹
est alchimus: et reuersus est ad regem:
et siluit terra annis duobꝫ. Et cogita-
uerūt omnes iniqui dicentes. Ecce io-
nathas et qui cū eo sunt in silentio ha-
bitāt confidēter. Nūc ergo adducam⁹
bachidem: et comphendet eos omnes
una nocte. Et abierūt: et consilium ei
dederūt. Et surrexit ut ueniret cum ex-
ercitu multo. Et misit occulte epistolas
sociis suis qui erāt in iudea ut cōprehen-
derent ionathan ⁊ eos qui cū eo erāt:
sed nō potuerūt quia innotuit eis con-
silium eorū. Et apphendit de uiris regi-
onis qui principes erant malicie quin-
quaginta uiros: ⁊ occidit eos. Et se-
cessit ionathas ⁊ symon ⁊ qui cum eo
erant in bethbesen que est in deserto: ⁊
exedificauit diruta eius: et firmauerūt cā.

Et rogauit bachides et cōgregauit
uniuersam multitudinē suā: et hijs qui
de iudea erant denūciauit. Et uenit ⁊
castra posuit desup bethbesse: et oppu-
gnauit eā dies multos: ⁊ fecit machi-
nas. Et reliquit ionathas symonem
fratrem suū in ciuitate et exiuit ī regi-
onem: ⁊ uenit cū numero ⁊ percussit o-
daren et frēs eius ⁊ filios phaseron in
tabernaculis ipoꝝ: ⁊ cepit reddere ⁊ resce-
re ī uirtutibꝫ. Simon uero et qui cum
ipso erant egressi de cīuitate et succen-
derunt machinas: ⁊ pugnauerūt cō ba-
chidem: ⁊ contritus ē ab eis. Et affli-
xerunt eum ualde: quī consilium eius
⁊ congressus eius erat inanis. Et ira-
tus contra uiros iniquos qui ei cōsi-
lium dederāt ut ueniret in regionem
ipoꝝ: multos ex eis occidit. Ipse autē
cogitauit cum reliquis abire ī regio-
nem suam. Et rogauit ionathas et
misit ad eū legatos: cōponere pacem
cum ipo: ⁊ reddere ei captiuitatem. Et
libenter accepit: et fecit secūdum uerba
ei⁹: et iurauit se nichil facturū ei mali
omnibus diebus uite eius. Et redd-
didit ei captiuitatē quā prius erat ꝑdi-
tus de terra iuda. Et conuersus abiit
ī terram suā: et nō apposuit amplius
uenire ī fines ei⁹. Et cessauit gladius
ex isr̄l. Et habitauit ionathas ī mag-
mas: ⁊ cepit ionathas ibi iudicare po-
pulū: ⁊ exterminauit impios ex isr̄l.

Et anno centesimosexagesimo ascen-
dit alexāder antiochi filius qui
cognominat⁹ ē nobilis ⁊ occupauit
ptolomaidam: et receptus est cum: et re-
gnauit illic. Et audiuit demetrius rex
⁊ congregauit exercitū copiosū valde:
et exiuit obuiam illi in ꝓlium. Et mi-
sit demetrius epistolam ad ionathan
verbis pacificis: ut magnificaret eum.
Dixit enim. Anticipemus facere pacem
cum eo: priusq; faciat cum alexandro
aduersum nos. Recordabitur enim o-
mniū malorū que fecimus in eū: et in
fratrē eius: et in gentē eius. Et dedit ei
potestatē cōgregandi exercitū: et fabri-
care arma: et esse ipm socium eius: et ob-
sides qui erant in arce iussit tradi ei.
Et uenit ionathas in ihrlm: et legit
epistolas ī audiu omnis pl̄i: et eorū
qui in arce erāt. Et timuerunt timore
magno: quū audierunt q̄ dedit ei rex
potestatē congregandi exercitū. Et tra-
diti sunt ionathe obsides: et reddidit
eos parentibus suis. Et habitauit iona-
thas in ihrlm: et cepit edificare: et in-
nouare ciuitatē. Et dixit facientibus
opera ut exciperent muros et montem
syon ⁊ in circuitu lapidibꝫ quadratis
ad munitionem: et ita fecerūt. Et fugе-
runt alienigene qui erant in munitī-
onibus quas bachides edificauerat:
et reliquit unusquisq; locum et abijt
in terrā suā: tantū in bethsura remas-
serunt aliqui ex hijs qui reliquerant
legem et precepta dei. Erat enī hec eis ad
refugiū. Et audiuit alexander rex pro-
missa que promisit demetrius ionathe:
⁊ narrauerūt ei prelia ⁊ uirtutes quas
ipe fecit ⁊ fratres eius ⁊ labores quos
laborauerunt. Et ait. Numquid inue-
niemus aliquē uirū talem? Et nūc fa-
ciemus eum amicū et socium nr̄m. Et
scripsit epistolam: et misit ei secūm hec
verba dicens. Rex alexander fratri io-
nathe salutem. Audiuim⁹ de te q̄ uir
potens sis uiribus: et aptus es ut sis
amicus noster. Et nūc constituimus
te hodie summū sacerdotem gentis tue:
et ut amicus uocēris regis. Et misit ei
purpuram et coronam auream: ut que
nr̄a sunt sentias nobiscū: ⁊ conserues

amicitias ad nos. Et induit se ionathas stola sancta septimo mēse. āno centesimo sexagesimo in die solemni scenophegie. Et congregauit exercitū: et fecit arma copiosa. Et audiuit demetrius verba ista: et contristatus est nimis. Et ait. Quid hoc fecimus: q̄ preoccupauit nos alexander ad confirmandū amicitiā iudeoꝝ ad munimē sui? Dabo et ego illi verba deprecatoria et dignitates et dona: ut sit mecū i adiutoriū. Et scripsit ei in hec verba. Rex demetrius genti iudeoꝝ salutem. Quoniam seruastis ad nos pactū et manstitis in amicicia nostra: et non accessistis ad inimicos nostros: audiuimꝰ et gauisi sumus. Et nūc q̄seuerate adhuc cōseruare ad nos fidē: et retribuemus vobis bona pro his que fecistis nobiscū: et remittemus vobis prestationes nostras et dabimꝰ vobis donationes. Et nūc absoluo vos et oēs iudeos a tributis: et p̄cia salis indulgeo: et coronas remitto. Et tercias seminis et dimidiā partē fructꝰ ligni q̄ est portionis mee relinquo vobis et hodierno die et deinceps: ne accipiatur a terra iuda et a tribus ciuitatibus que addite sunt illi ex samaria et galilea: ex hodierna die et in totū tempus. Et iherusalem sit sancta et libera cum finibus suis: et decime et tributa ipius sint. Etiam potestatē arcis que est in iherlm et do eam summo sacerdoti: ut constituat i ea viros quoscūq; ipe elegerit qui custodiant eam. Et omnem animam iudeoꝝ que captiua est a terra iuda in omni regno meo relinquo liberā gratis: ut oēs a tributis soluant eciā proꝝ suoꝝ. Et oēs dies solennes et sabbata et neomenie et dies decreti et tres dies ante diem solemnē et tres dies post diē solemnē sint oēs immunitatis et remissionis omnibꝫ iudeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere aliquid: et molere negocia aduersus aliquem illorū i omni causa. Et ut adscribant ex iudeis in exercitu regis ad mīa milia virorum. Et dabunt illis copie ut oportet oībꝫ exercitibꝫ regis: et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibꝫ regis magni. Et ex hīs constituentur supra negocia regni que agunntur ex fide: et principes sint ex eis et ambulent legibus suis: sicut p̄cepit rex in terra iuda. Et tres ciuitates que additē sunt iudee ex regione samarie cum iudea reputētur ut sint sub uno: et non obediant alicui potestati nisi summo sacerdoti: ptolomaida et confines eius quas dedi donū sanctis qui sunt i iherlm ad necessarios sumptꝰ sanctoꝝ. Et ego dabo singulis annis quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis que me cōtingunt: et omne qđ reliquū fuerit quod non reddiderāt qui sup negocia erant annis priorib⁹: ex hoc dabunt in opa domus. Et sup hec quinq; milia siclorū argenti que accipiebāt de sanctorum ratione p singulos āños: et hec ad sacerdotes pteant qui ministerio fungūtur. Et quicūq; confugerint in templū quod est iherosolimis et in omnibus finibus eius obnoxij regi in ullo negocio dimittantur: et omnia que sunt eis i regno meo libera habēāt. Et ad edificāda uel restauranda opa sanctorum sumptus dabūtur de ratione regis: et ad extruendos muros in iherusalem et cōmunendos i circuitu sumptus dabūtur de ratione regis: et ad cōstruendos muros in iudea. Vt audiuit autem ionathas et plus sermones istos non crediderunt eis nec receperunt eos: quia recordati sūt malicie magne quā fecerat in israhel: et tribulauerat eos valde. Et cōplacuit eis in alexandrum: quia ipe fuerat eis princeps sermonū pacis: et ipi auxiliū ferebant oībꝫ dictis. Et congregauit rex alexāder exercitū magnū: et admouit castra contra demetriū. Et commiserunt plium reges et fugit exercitus demetrij: et insecutus est eum alexander: et incubuit sup eos. Et inualuit plius nimis donec occidit sol: et cecidit demetrius in illa die. Et misit alexander ad ptolomeum regē egipti legatos sedm hec verba dicens. Quoniā regressus sum in regnum meū et sedi in sede patrum meoꝝ et obtinui principatum et contriui demetriū et possedi regionē nostram et commisi pugnam cū eo et conteritus est ipe et castra eius a nobis et sedemus i sede regni eius: et nūc statuamus adinuicē amicitiam et da michi filiā tuam uxorem: et ero gener tuus: et dabo tibi dona et ipi dignitatē. Et respōdit rex ptolomeus dicēs. Felix dies in qua reuersus es ad terram patrū tuoꝝ: et sedisti in sede regni eoꝝ. Et nunc faciā tibi quod scripsisti: sed occurre michi ptolomaidam ut videamus inuicē nos: et sponsabo tibi sicut dixisti. Et egressus ptolomeus de egipto ipe et cleopatra filia eius: et uenit ptolomaidam anno centesimo septuagesimo octauo. Et occurrit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatrā filiam suā: et fecit nuptias eius ptolomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit alexander rex ionathe: ut ueniret obuiā sibi. Et abiit cū gloria ptolomaidā et occurrit ibi duobus regibus: et dedit illis argentum multū et aurū et dona: et inuenit gratiam in cōspectu eorum. Et cōuenerūt aduersus eum uiri pestilentes ex isrl' uiri iniqui interpellantes aduersus eū: et nō intendit ad eos rex. Et iussit spoliari ionathan uestibus suis: et induī eum purpura. Et ita fecerunt. Et collocauit eum rex sedere secum: dixitq; principibus suis. Exite cū eo in medium ciuitatis: et predicate ut nemo aduersus eum interpellet de ulla negocio: nec quisq; ei molestus sit de ulla ratione. Et factum est ut viderunt qui interpellabāt gloriā eius que predicabatur et opertum eū purpura: fugerunt omnes. Et magnificauit eū rex: et scripsit eum inter primos amicos: et posuit eū ducem et participem principatus. Et reuersus est ionathas in iherusalem: cū pace et letitia. In āno centesimo sexagesimo quinto uenit demetrius filius demetrij a creta in terrā patrū suoꝝ. Et audiuit alexander rex et cōtristatus est valde: et reuersus est antiochiā. Et cōstituit demetrius rex apollonium ducem qui preerat celesyrie: et cōgregauit exercitū magnum et accessit ad iamniā: et misit ad ionathan summū sacerdotē dicens. Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum et in opprobriū: quare quia tu poteris aduersum nos exercere in montibus. Nunc ergo si confidis i uirtutibus tuis descende ad nos in campū et comparemus illic inuicē: quia mecū est virtus bellorū. Interroga et disce quis sum ego et cetera qui auxilio sunt michi: qui et dicūt quia non poterit stare pes uester ante faciē nostrā: quia bis in fugā cōuersi sunt patres tui in terram suā. Et nūc quomodo poteris sustinere equitatum et

ẽrcitū tantū in campo vbi nō ẽrat lapis neq; saxum: neq; locus fugiendi: Vt audiuit aut̃ ionathas sermones apollonij: mot⁹ ē animo. Et elegit decem milia virorū: et ẽgr̃sus ab ierusalem: et occurrit ei symon frater eius in adiutoriū. Et applicuerunt castra in ioppen. Et eḡsus cū a ciuitate: quia custodia apollonij ioppe erat: ⁊ oppugnauit eam. Et ẽgressi qui ẽrãt in ciuitate aperuerunt ei: et obtinuit ionathas ioppen. Et audiuit apollonius: et adduxit tria milia equitum · et ẽgressus multū. Et abijt i azotum tanq; iter faciens: et statim ẽgr̃sus ẽst i campum: eo quod haberet multitudinem equitum et cōfideret in eis. Et insecutus est eum ionathas in azotum: et commiscerunt preliū. Et reliquit apollonius in castris mille equites post eos occulte. Et cognouit ionathas quoniam insidiæ sunt post se: ⁊ circuierūt castra eius: et iecerunt iacula in pl̃m a mane usq; ad vesperam. Populus aut̃ stabat sicut precepit ionathas: et laborauerunt equi eorū. Et eiecit symon ẽgressum suū: ⁊ cōmisit ꝺra legionē. Equites enī fatigati erant. Et confracti sunt ab eo: et fugerūt. Et qui dispersi sunt per campū fugerūt in azotum: et intrauerunt in beth dagon ydolū suū: ut ibi se liberarẽt. Et succẽdit ionathas azotum et ciuitates que erant in circuitu eius: et accepit spolia eorū: ⁊ templum dagon ⁊ omnes qui fugerūt in illud succendit igni. Et fuerūt qui ceciderūt gladio cum hijs qui succensi sunt: fere octo milia virorū. Et mouit inde ionathas castra: et applicuit ea ascalonā et ẽgressum de ciuitate obuiā illi in magna gloria. Et reuersus est ionathas in ierusalem cū suis habentibs spolia multa. Et factū est ut audiuit alexãder reḡ honores istos: addidit adhuc glorificare ionathan. Et misit ei fibulam auream: sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei archaron et omnes fines eius in possessionē. ℣

Et reḡ egipti congregauit ẽgressum sicut arenam que ē circa oram maris · et naues multas: et quærebat obtinere regnū alexandri dolo: et addere illud regno suo. Et ẽgr̃sus in syriam verbis pacificis: et aperiebant ei ciuitates · et occurrebant ei: quia mãdauerat alexander reḡ ẽgredi ei obuiam · eo q̃ socer suus esset. Cum autem introiret ciuitatem ptolomeus: ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus. Et ut appropiauit azoto ostenderunt ei templū dagon succensū igni: ⁊ azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta: et eos q̃s ceciderant in bello tumulos · quos fecerant secus viam. Et narrauerunt regi quia hec fecit ionathas: ut inuidiā faceret ei. Et tacuit reḡ. Et occurrit ionathas regi i ioppen cum gloria: ⁊ inuicem se salutauerūt: et dormierūt illic. Et abijt ionathas cum rege usq; ad fluniū qui vocabat eleutherū et reḡsus ē i iherm. Reḡ aut̃ ptolomeus obtinuit dominium ciuitatū usq; seleuciam maritimā: et cogitabat in alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad demetrium dicēs. Veni componamus inter nos pactū et dabo tibi filiā meam quā habet alexander: et regnabis in regno patris tui. Pœnitet enī me: quod dederim illi filiā meam. Quæsiuit enī me occidere. Et vituperauit eum: quia cupiebat regnum eius. Et abstulit filiā suā et dedit eā demetrio: et alienauit se ab alexãdro: ⁊ manifestate sūt inimicicie eius. Et intrauit ptolomeus antiochiam: et imposuit duo diademata capiti suo · egipti ⁊ asie. Alexander aut̃ reḡ erat i cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audiuit alexander: ⁊ venit ad eū in bellum. Et produxit ptolomeus reḡ ẽgr̃sum: et occurrit ei in manu valida: et fugauit eum. Et fugit alexander in arabiā: ut ibi protegeretur. Reḡ aut̃ ptolomeus exaltat⁹ ē: et abstulit ⁊ abdithel arabs caput alexandri: et misit ptolomeo. Et reḡ ptolomeus mortuus ẽst in die tercia: et qui erant in munitionibus perierunt ab hijs qui erant intra castra. Et regnauit demetrius anno centesimo septuagesimo primo. In diebs illis cōgregauit ionathas eos qui erant in iudea · ut expugnarẽt arcem que est in ierusalem: ⁊ fecerūt contra eam machinas multas. Et abierūt quidam qui oderant gentem suā viri iniqui ad reḡm demetriū: et renunciauerunt ei q̃ ionathas obsideret arcem. Et ut audiuit iratus est · et statim venit ptolomaidam: et scripsit ionathe ne obsideret arcē: sed occurreret sibi ad colloquium ptolomaidæ. Vt audiuit aut̃ ionathas iussit obsideri. Et elegit de seniorib isr̃l et de sacerdotibs: ⁊ dedit se periculo. Et accepit aurū et argentum et vestem ⁊ alia xenia multa: ⁊ abijt ad reḡm ptolomaidā: et inuenit gratiā in conspectu eius. Et mendacijs abāt aduersus eū quidam iniqui ex gente sua. Et fecit ei reḡ: sicut fecerant ei qui ante eum fuerāt. Et exaltauit eū in cōspectu omnū amicorū suorū: ⁊ statuit ei principatum sacerdotij · et quecūq; alia habuit prius ꝓcula: et fecit eū principē amicorū. Et postulauit ionathas a rege ut immunem faceret iudeā et tres toparchias idest samariā ⁊ confines eius: ⁊ promisit ei talenta trecenta. Et cōsensit reḡ: ⁊ scripsit ionathe epistolas de hijs oñibs hunc modū cōscribens. Reḡ demetrius fratri ionathe salutem et genti iudeoꝝ. Exemplū epistole quā scripsimus lastheni parenti nr̃o de vobis misimus ad vos: ut sciretis. Reḡ demetrius lastheni parenti salutē. Genti iudeoꝝ amicis nr̃is ⁊ cōseruantibus que iusta sunt apud nos decreuimus benefacere ꝓpter beniuolentiā ipsoꝝ quā erga nos habent. Statuimus ergo illis oñes fines iudee · ⁊ tres ciuitates liddā et ramathe que additæ sunt iudee et samariā · et oñes confines eaꝝ sequestrari oñibs sacrificantibus in ierosolimis: p hijs q̃ ab eis prius reḡ accipiebat p singulos annos: et pro fructibus terre et pomoꝝ. Et alia que ad nos pertinebāt decimarū et tributorū · eḡ hoc tempore remittimus eis · et arcas salinarū et coronas que nobis deferebant oñia ipsis cōcedimus: et nichil horū irritū fieri eḡ hoc et in omne tempus. Nunc ergo curate facere hoc ꝓ exemplum: et detur ionathe ⁊ ꝓnatur i monte sancto ⁊ in loco celebri. Et videns demetrius reḡ quod siluit terra i conspectu suo et nichil ei resistit dimisit totum exercitū suū unūquēq; in locum suū · excepto peregrino exercitu quē traxit ab insulis gentiū: et inimici erāt ei oñes exercitus patrum eius. Triphon autem erat qui dā partium alexandri prius: et vidit quoniam omnis exercitus murmurauit cōtra demetriū: et iuit ad emalchuel arabum qui nutriebat antiochum filiū alexandri: ⁊ assidebat ei ut traderet eū ipsi: ut regnaret loco patris sui. Et nūciauit ei quāta fecit demetrius: et inimicicias

exercituũ eiꝰ aduersus illũ. Et mãsit ibi diebꝫ multis. Et misit ionathas ad demetriũ regem ut reuocet eos qui in arce erãt in ihrlim·ꝫ qui in ꝑlidijs erant: quia impugnabãt isrl. Et misit demetrius ad ionathan dicẽs. ſſnõ hoc tantũ faciam tibi et genti tue: sed gloria illustrabo te et gentem tuã cũ fuerit oportunũ. ſſunt ergo recte facturis si miseris in auxiliũ michi viros: quia discessit omnis exercitus meus. Et misit ei ionathas tria milia virorꝫ fortiũ anthiochiam. Et venerunt ad regem: et delectatus est rex in aduentu eorꝫ. Et cõuenerũt ꝫ erãt i ciuitate·centũ viginti milia virorꝫ: et voluerãt interficere regẽ. Et fugit rex in aulã ꝫ occupauerũt qui erant de ciuitate itinera ciuitatis: ꝫ ceperũt pugnare. Et vocauit rex iudeos i auxiliũ: ꝫ cõuenerũt omneꝫ simul ad eum. Et diffusi sunt omnes per ciuitatem: ꝫ occiderunt in illa die centũ milia hominũ. Et succenderũt ciuitatẽ: ꝫ ceperũt spolia multa in illa die: et liberauerũt regem. Et viderunt qui erãt de ciuitate qꝫ obtinuisset iudei ciuitatẽ sicut volebãt: ꝫ infirmati sunt mente sua: ꝫ clamauerũt ad regẽ cum ꝓcibus dicentes. Da nobis dextras: ꝫ cessent iudei oppugnare nos· et ciuitatem. Et ꝓiecerũt arma sua et fecerũt pacem. Et glorificati sunt iudei in cõspectu regis ꝫ in cõspectu omniũ qui erant in regno eius: et nominati sunt i regno. Et regressi sunt i ihrlim: habentes spolia multa. Et sedit demetrius rex in sede regni sui: ꝫ siluit terra in cõspectu eius. Et mentꝰ est omnia quecũqꝫ dixit: et abalienauit se a ionatha ꝫ nõ retribuit ei secõm beneficia que sibi retribuerat: ꝫ vexabat eum valde. Post hec aũt reuersus triphon

ꝫ antiochus cũ eo puer adolescens: ꝫ regnauit et imposuit sibi diadema. Et cõgregati sũt ad eũ omnes exercitꝰ quos dissipauerat demetrius: et pugnauerunt cõtra eum: et fugit ꝫ terga vertit. Et accepit triphon helias: et obtinuit antiochiã. Et scripsit antiochus adolescẽs ionathe dicẽs. Cõstituo tibi sacerdotiũ: et cõstituo te super quatuor ciuitates: ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea i ministeriũ et dedit ei potestatẽ bibẽdi i auro et esse in purpura: et habere fibulã auream. Et simonem fratrẽ eiꝰ cõstituit ducẽ a termino scalarum usqꝫ ad fines egipti. Et ascendit ionathas et perãbulabat trãs flumẽ ciuitates: et cõgregatꝰ est ad eũ omnis exercitꝰ syrie in auxiliũ. Et venit ascalonẽ: ꝫ occurrerũt ei honorifice de ciuitate. Et abiit inde gazam et cõclusерũt ei qui erant gaze· ꝫ obsedit eam: et succendit que erant in circuitu ciuitatis: et ꝑdatus est eã. Et rogauerũt gazenses ionathan et dedit illis dextram: et accepit filios eorꝫ obsides· et misit illos in ihrlim: et pambulauit regionem usqꝫ damascũ. Et audiuit ionathas qꝫ ꝑuaricati sunt ꝓncipes demetrij in cades que est in galilea cũ exercitu multo volentes eum remouere a regno regni: ꝫ occurrit illis· feriatꝫ aute suũ simonẽ reliquit intra ptuin ciuitatẽ. Et applicuit simon ad bethsurã· et expugnabat eam diebus multis: ꝫ conclusit eos. Et postulauerunt ab eo dextras accipere: ꝫ dedit illis. Et eiecit eos inde ꝫ repit ciuitatẽ: ꝫ posuit i ea ꝓsidiũ. Et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar: et ante lucẽ vigilauerunt i campo asor. Et ecce castra alienigenarꝫ occurrebãt in campo: et tendebant ei insidias in

montibꝰ: ipe aũt occurrit ex aduerso. Insidie vero exsurrexerũt de locis suis: et cõmiserunt ꝓlium. Et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes: et nemo relictus est ex eis nisi mathatias filius absolomi: et iudas filius calphi: princeps militie exercitꝰ. Et scidit ionathas vestimenta sua: et posuit terrã in capite suo: et orauit. Et reuersus est ionathas ad eos i ꝓliũ: ꝫ auertit eos i fugã: ꝫ pugnauerũt. Et viderũt ꝙ fugiebãt partes illiꝰ· et reuersi sunt ad eum: ꝫ insequebantur eum eo omnes usqꝫ rades ad castra sua: et peruenerunt usqꝫ illuc. Et recesserũt de alienigenis in die illa tria milia virorũ: et reuersus est ionathas i ihrsalẽ. xiij

Et vidit ionathas quia tempus eũ iuuat: et elegit viros: ꝫ misit eos romã statuere et renouare cũ eis amicitiã. Et ad sparciatas et ad alia loca misit epistolas secũdũ eandẽ formam. Et abierũt romã: et introierũt curiã et dixerunt. ſſonathas summꝰ sacerdos ꝫ gens iudeorꝫ miserũt nos: ut renouemus amicitiã et societatem secũdum pristinũ. Et dederũt illis epistolas ad ipsos ꝑ loca: ut deducerent eos in terram iuda cum pace. Et hoc est exemplũ epistolaꝝ quas scripsit ionathas sparciatis. ſſonathas summus sacerdos· ꝫ seniores gentis· et sacerdotes· ꝫ reliquus populus iudeorũ· sparciatis fratribꝰ salutẽ. ſſam pridẽ misse erãt epistole ad oniam summũ sacerdotẽ a dario qui regnabat apud vos: quoniã eratis fratres nostri: sicut scriptũ continet qũ subiectũ est. Et suscepit onias virũ qui missus fuerat cũ honore: et accepit epistolas in quibꝰ significabãt de societate ꝫ de amicicia. ſſos eni nõ nullo hoꝝ indigemus·

habẽtes solatio sanctos libros q̃ sũt i manibꝰ nostris: maluim⁹ mittere ad vos renouare fraternitatẽ ꝫ amicitiã: ne forte alienẽ efficiamꝫ a vobis. ſſulta enim tempora transierũt ꝛequo militis ad nos. ſſos ergo i oñi tpore sine intermissione· in diebꝰ solemnibꝰ et ceteris quibus oportet· memores sumus vestri in sacrificijs que offerim⁹· et in obsecrationibꝰ: sicut phas ẽ ꝫ decet· memnisse fratrũ. Letamur itaqꝫ de gloria vestra. ſſos aũt circũdederunt multe tribulationes· et multa ꝓlia: et ꝓpugnauerũt nos reges qui sunt i circuitu nostro. ſſoluim⁹ ergo vobis molesti esse: neqꝫ ceteris sociis et amicis nostris in hijs ꝓlijs. Habuimus enim de celo auxiliũ: et liberati sumus nos: et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaqꝫ numenium ãtiochi filiũ ꝫ antipatrem iasonis filiũ: ꝫ misimus ad romanos renouare cum eis amicitiã ꝫ societatẽ pristinã. ſſmandauim⁹ itaqꝫ eis ut veniãt etiã ad vos et salutent vos: et reddant vobis epistolas nostras· de innouacõne fraternitatis nostre. Et nunc benefacietis: respondentes nobis ad hec. Et hoc rescriptũ epistolaꝝ: qd̃ misit onias. Ger sparciatarũ oñias· ionathe sacerdoti magno salutem. Inuentum est in scriptura de sparciatis et iudeis quoniã sunt fratres: et qꝫ sunt de genere abraham. Et nunc ꝛequo hec cognouim⁹: benefacietis scribentes nobis de pace vra. Sed et nos rescripsim⁹ vobis. Pecora nostra et possessiones nostre vestre sunt: et vestre nostre. ſſmandauimus itaqꝫ hec nũciari vobis. Et audiuit ionathas quoniã egressi sunt ꝓncipes demetrij cũ exercitu multo supra quã prius· pugnare aduersus eum: et exist

ab ihrlm: et occurrit eis in amathite regione. ſſon enī dederat eis ſpaciū ut ingrederētur regionem eius. Et miſit ſpeculatores in caſtra eoz: et reuerſi renūciauerūt q̄ cōſtituerūt ſuppuenire illic nocte. Cum occidiſſet autē ſolāpit ionathas ſuis vigilare: et eſſe in armis paratos ad pugnam tota nocte. Et poſuit cuſtodes per circuitū caſtroz. Et audierūt aduerſarij q̄ paratus eſt ionathas cum ſuis in bello: et timuerunt et formidauerunt in corde ſuo: et accenderunt foros in caſtris ſuis. Ionathas autē et q̄ cū eo erāt nō cognouerūt uſq; mane. Videruīt aūt lumina ardentia: et ſecutus eſt eos ionathas: et nō cōprehendit eos. Tranſierūt enim flumē eleutherū. Et diuīſit ionathas ad arabes qui vocabāt zabadei: z pauſit eos: z accepit ſpolia eoz. Et iunxit: et venit damaſcū: et pambulabat omnē regionē illam. Simon autem exiit: z venit uſq; aſchalonem z ad pxima ſſidia: et declinauit in ioppen: et occupauit eam. Audiuit enim q̄ vellent ſſidiū tradere partibs demetrij: et poſuit ibi cuſtodes: ut cuſtodirent eam. Et reuerſus eſt ionathas et vocauit ſenīores pplī: et cogitauit cum eis edificare ſſidia in iudea: z edificare muros in ihrlm: et exaltare altitudine magna inter medīū arcis et ciuitatis: ut ſepararet eam a ciuitate: ut eſſet ipſa ſingulariter: et neq; vendār neq; emāt. Et venerūt ut edificarēt ciuitatem: et cecidit murus q̄ erat ſuper torrentem ab oriu ſolis: et reparauit eum qui vocat caphetheta. Et ſimon edificauit adiads in ſephela: et munuit eam: et impoſuit portas et ſeras. Et cum cogitaſſet typhon regnare aſye: et aſſumere diadema: et extendere manū in antiochū regem: timens ne forte nō ſmitteret eum ionathas ſed pugnaret aduerſus eū: querebat comprehendere eū et occidere. Et exſurgēs abiit i bethſan: et exiit ionathas obuiam cū quadraginta milibs virorū electorū in prelīū: z venit bethſan. Et vidit typhon quia venit ionathas cum exercitu multo ut extenderet i eum manus: z timuit. Et excepit eū cum honore: et cōmendauit eum oīnibs amicis ſuis: et dedit ei munera. Et p̄cepit exercitibs ſuis ut obedirent ei ſicut ſibi. Et dixit ionathe. Ut quid vexaſti unū uerſum pplm: cum nobis bellum nō ſit? Et nunc remitte eos i domos ſuas. Elige autem viros paucos qui tecum ſint: z veni mecum ptolomaidam: et tradam eam tibi: et reliqua preſidia: et exercitū: et oēs q̄ poſitos negotij: et conuerſus abibo. Propterea enī veni. Et credidit ei: et fecit ſicut dixit et dimiſit exercitum: et abierunt i terram iuda. Retinuit aūt ſecum tria milia virog: ex quibs remiſit in galileā duo milia: mille autem venerunt cum eo. Vt autem intrauit ptolomaidam ionathas: clauſerunt portas ciuitatis ptolomenſes: et comprehenderunt eum: et oēs qui cum eo intrauerūt: gladio interfecerūt. Et miſit typhon exercitū et equites i galileā et i campū magnū: ut perderent oēs ſocios ionathe. At illi cum cognouiſſent quia cōprehenſus eſt ionathas et peris: et omnes qui cum eo erant: hortati ſūt ſemetipſos: et exierūt parati in pliū. Et videntes hoc qui inſecuti fuerāt q̄a pro anima res ē illis: reuerſi ſunt: illi autem venerūt oēs cum pace i terrā iuda. Et planxerunt ionathan: et eos qui cum ipſo erant valde. Et luxit iſrl

ludu magno. Et quesierūt oēs gentes qui erāt i circuitu eoz cōterere eos. Dixerūt enī. ſſō habēt principē et adiuuantē: nūc ergo expugnem⁹ illos: z tollam⁹ de hoīnibs memoriā eoz.

Vt ut audiuit ſimon q̄ congregauit typhon exercitū copioſū: ut veniret i terrā iuda z atereret eā: videns quia in tempore ꝑpls eſt et in timore aſcendit ihrlm ſalē: z cōgregauit pplm: et adhortans dixit. Vos ſcitis quāta ego z fratres mei: et dom⁹ patris mei fecim⁹ pro legibus z pro ſanctis ꝓlia: et angustias quales vidim⁹. Ppter horum gratia periit fratres mei oēs ꝓter ipſe: et relictus ſum ego ſolus. Et nūc non mihi contingat parcere anime mee: in omni tempore tribulationis. ſſon enim melior ſum fratribs meis. Vindicabo itaq; gentem meā et ſancta: natos q̄ nostros et vxores: quia congregate ſūt oēs inīce gētes odiere nos inīmicicie gratia. Et accenſus ē ſpīritus populi ſimul: ut audiuit hec verba ihoē: et reſpondentes voce magna dixerunt. Tues dux noſter loco iude: et ionathe fratris tui. Pugna prelium noſtrū: et omnia quecūq; dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores accelerauit conſummare muros ihrlm: z munīuit eam in gyro. Et miſit ionathan filium abſolomi: et cū eo exercitū nouū in ioppen: z eiecit hos qui erāt i arce remanſit illic ipſe. Et mouit typhon a ptolomaida cum exercitu multo ut veniret in terrā inde: et ionathas cum eo in cuſtodia. Simon autē applicuit in addus contra faciem campi. Et ut cognouit typhon quia ſurrexit ſimō loco fratris ſui ionathe: z quia cōmiſturus eſſet cum eo pliū: miſit ad eū legatos dicens. Pro argento q̄ debebat frater tuus ionathas in ratione regis propter negocia que habuit: detinuim⁹ eum. Et nunc mitte argenti talenta centum z duos filios eius obſides: ut nō dimiſſus fugiat a nobis: et requiram⁹ eum. Et cognouit ſimon quia cum dolo loqueretur ſecū. Iuſſit tamen dari argētum et pueros: ne inimīcitiā magnā ſumeret ad populū iſrl dicentē: quia non miſit ei argētū et pueros: propterea periit. Et miſit pueros z centū talenta. Et mentit⁹ eſt: et non dimiſit ionathan. Et poſt hec venit typhon regionem ut conteret eam: et gyrauerūt per viā q̄ ducit adoz. Et ſimon z caſtra eius ambulabant in omnē locū quocūq; ibant. Qui autem in arce erant: miſerunt ad typhonem legatos: ut feſtinaret venire per deſertū: et mitteret illis alimonias. Et parauit typhon omnem equitatū: ut veniret illa nocte. Erat autē niz multa valde: et non venit in galaditidim. Et cum apropiquaſſet balchaman: occidit ionathan z filios eius illic. Et conuertit typhon: z abiit in terrā ſuā. Et miſit ſimō et accepit oſſa ionathe fratris ſui: et ſepelierunt ea in modin ciuitate patrū eius. Et planxerunt eum omnis iſrl: planctu magno: et luxerūt eum dies multos. Et edificauit ſimō ſup ſepulcū patris ſui et fratrū ſuorū edificiū altū viſu: lapide polito retro et ante: et ſtatuit ſeptem piramidas vnā contra vnā: patri et matri: et quatuor fratribus. Et hijs circumpoſuit columnas magnas: z ſup columnas arma: ad memoriā eternam: et iuxta arma naues ſculptas: que videntur ab hominibs nauigātibs mare. Hoc eſt ſepulcū quod fecit in modin uſq;

in hunc diem. Triphon autē cum iret facere cum antiocho rege adolescēte dolo occidit eum: et regnauit in loco eius. Et imposuit sibi diadema aste: et fecit plagam magnā in terra. Et edificauit simon pīdia in iudee: munitus eam turribs excelsis et murīs magnis et portis et seris: et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit simon viros et misit ad demetriū regem: ut faceret remissionē regionī: quia actus oēs triphonis per direptionē fuerāt gētil. Et demetrius rex ad verba ista respondit ei: et scripsit epistolam talem. Rex demetrius simoni summo sacerdoti et amico regum: et senioribs et genti iudeoz salutē. Coronā auream et bajulum quam misistis suscepim⁹: et parati sumus facere vobiscū pacem magnam: et scribere ꝓpositis regis remittere vobis que indulsimus. Quecūq; eni cōstituim⁹ vobis cōstāt. Munitiones quas edificastis vobis sint. Ignorantias et pcā usq; in hodiernū die et coronā quā debebatis. Et si qd aliud erat tributariū in ihrlm: iam nō sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sūt conscribi inter nos conscribantur: et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatū est iugū gentiū ab isrl. Et cepit populus iscribere in tabulis et gestis publicis: anno primo sub simone summo sacerdote magno duce et principe iudeoz. In diebs illis applicuit simon ad gazam: et circumdedit eam castris: et fecit machinas: et applicuit ad ciuitatē: et pcussit turrē vnam: et cōprehendit eā. Et qui eruperant erāt intra machinā et ciuitatem: et factus est motus magnus in ciuitate. Et ascenderūt qui erant in ciuitate cū uxoribus et filijs supra murum stantes tunicis suis: et clamauerūt voce magna postulantes a simone dextras sibi dari: et dixerunt. Ifacito nobis redditas secūdum malicias nostras. Sed tu misericordias tuas: et seruiemus tibi. Et flexus simon: nō debellauit eos: eiecit tamē eos de ciuitate: et emundauit edes in quibus fuerāt simulachra: et tunc intrauit in eam cum ymnis et benedictis dominū. Et ejecta ab ea omni immūditia collocauit in ea viros q̄ legem facerēt: et muniuit eam: et fecit sibi habitationē. Qui autem erāt in arce iherusalē phibebātur egredi et ingredi regionē: et emere ac vendere: et eluerunt valde: et multi ex eis fame perierunt. Et clamauerūt ad simonē ut dextras acciperent: et dedit illis. Et ejecit eos inde: et mundauit arcem a contaminationibs. Et intrauerūt in eā tertia et vicesima die secūdi mēsis anno centesimo septuagesimo primo cū laude et ramis palmaz: et citharis et cimbalis et nablis et ymnis et canticis: quia cōtritus est inimicus magnus ex isrl. Et cōstituit ut omnibs annis agerentur dies hij cum letitia. Et muniuit montem templi qui erat secus arcem: et habitauit ibi ipe et q̄ cū eo erāt. Et vidit simō iohānē filiū suū ꝙ fortis prelij vir esset: et posuit eū ducē virtutum vniuersaz: et habitauit in gazara.

Anno centesimo septuagesimosecundo cōgregauit rex demetri⁹ exercitū suū: et abijt in mediā ad cōprehenda sibi auxilia: ut expugnaret triphonē. Et audiuit arsaces rex plidis et medie quia intrauit demetrius confines suos: et misit unū de principibus suis ut cōprehenderet eū uiuū: et adduceret eum ad se. Et abijt et pcussit castra demetrij: et cōprehendit eum: et duxit eum ad arsacem: et posuit eū in custodiam. Et siluit oīs terra iuda omnibus diebs simonis: et quesiuit bona genti sue: et placuit illis potestas eius: et gloria ei⁹ omnibs diebs. Et cū oīa gloria sua accepit ioppen in portum: et fecit introitū in insulas maris. Et dilatauit fines gentis sue: et obtinuit regionem. Et cōgregauit captiuitatem multā: et dominat⁹ est gazare et bethsure et arce: et abstulit immūditias ex ea: et nō erat qui resisteret ei. Et unusquisq; colebat terrā suā cū pace: et terra iuda dabat fructū suos: et lignū campi fructū suū. Seniores in plateis sedebant oēs: et de bonis terre tractabant: et iuuenes induebant se gloriā et stolas belli. Et ciuitatibus tribuebat alimonias: et cōstituebat eas ut essent vasa munitionis: quo adusq; nominatū est nomē glorie ei⁹ usq; ad extremum terre. Fecit pacē sup terrā: et letatus est isrl leticia magna. Et sedit unusquisq; sub vite sua et sub ficulnea sua: et nō erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos sup terrā: reges contriti sunt in diebs illis. Et cōfirmauit oēs humiles pl̄i sui: et legem exquisiuit: et ablulit omnem iniquū et malum. Sanctā glorificauit: et multiplicauit vasa sanctorū. Et audiū est rome et usq; in sparta: et cōsistati sunt valde. Ut audierūt autē q̄ simon frater eius factus esset summ⁹ sacerdos loco eius: et ipe obtineret omnē regionē et ciuitates ei: scripserūt ad eum tabulis eneis ut renouarēt amicitias et societatē: quā fecerāt cū iuda et cū ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in cōspectu ecclesie in iherusalē. Et hoc exemplū epistolarū quas sparriate miserūt. Sparciani oz principes et ciuitates simoni sacerdoti magno: et senioribs et sacerdotibs et reliquo pl̄o iudeorū fratribs salutem. Legati qui missi sunt ad pl̄m nostrū nunciauerunt nobis de vestra gloria et honore et leticia: et gauisi sum⁹ in introitu eoz. Et scripsim⁹ q̄ ab eis erāt dicta in cōsilijs pl̄i sit. Numeni⁹ antiochi et antipater iasonis filius legati iudeoz venerūt ad nos: renouātes nobiscū amicitiā pristinā. Et placuit populo excipere viros gloriose: et ponere exemplū sermonū eoz in segregatis populi libris: ut sit ad memoriam populo sparciarax. Exemplū aūt hrū scripsimus simoni magno sacerdoti. Post hoc autē misit simon numenium romā habentē clipeū magnū aureum pondus minaz mille: ad statuendā cū eis societatē. Cū aūt audisset pl̄us romanus regnones istos: dixerūt. Quā gratiaz actionē reddem⁹ simoni et filijs ei⁹? Cōstituit enī ipe fratres suos: et expugnauit inimicos isrl ab eis. Et statuerūt ei libertatē: et descripserūt in tabulis eneis: et posuerūt in titulis in monte syon. Et hoc est exemplū scripture. Octauadecima die mensis elul anno centesimo septuagesimosecūdo anno eneo: sub simone sacerdote magno in asaramel in cōuentu magno sacerdotū et pl̄i et principū et gentis et senioz regionis: nota facta sunt hec: quoniā frequēter facta sunt plia in regione nostra. Simon autē matathie filius ex filijs iarib et fratres ei⁹ dederunt se periculo: et restiterūt aduersarijs gentis sue ut starēt sancta ipoz et lex: et gloriā magna glorificauerūt gētē suā. Et cōgregauit ionathas gentem suam: et factus est illis sacerdos magnus: et appositus est ad populū suū.

Et voluerunt inimici eoꝝ calcare sanctã: et attrere regionẽ ipoꝝ: ⁊ extendere manus in sanctã sanctoꝝ. Tũc rettitit simon et pugnauit pro gente sua: et erogauit pecunias multas · et armauit viros virtutis gentis sue · et dedit illis stipendia. Et munuit ciuitates iudee ⁊ bethsuram que erat in finibꝰ iudee · ubi erãt arma hostiũ antea: et posuit illic presidiũ viros iudeos. Et ioppen munuit que erat ad mare: et gazarã que est in finibꝰ azoti: in qua hostes antea habitabant. Et collocauit illic iudeos: et quecunq; apta erant ad correptionem eoꝝ posuit in eis. Et vidit ptus actum simonis et gloriã quã cogitabat facere genti sue · et posuerũt eum ducẽ suũ ⁊ principem sacerdotum eo qꝺ ipse fecerit hec omnia: et iustitiam et fidem quam conseruauit genti sue: et exquesiuit omni modo exaltare populũ suũ. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius · ut tollerent gentes de regione ipsoꝝ: et que in ciuitate dauid erãt in iherusalẽ in arce de qua prorumpebãt ⁊ cõtaminabant omnia que in circuitu sanctoꝝ sunt: ⁊ inferebant plagam magnam castitati. Et collocauit in ea viros iudeos ad tutamentũ regionis ⁊ ciuitatis: et exaltauit muros in iherusalem. Et rex demetrius statuit illi summũ sacerdotiũ. Secũdum hec fecit cũ amicis suis: et glorificauit eũ gloria magna. Audiuit enim qꝺ appellati sunt iudei a romanis amici et socij ⁊ fratres: et qꝺ susceperũt legatos simonis gloriose: et quia iudei ⁊ sacerdotes eorũ cõsenserunt cũ esse ducẽ suũ et summũ sacerdotem in eternũ donec surgat propheta fidelis: et ut sit sup eos dux: ⁊ ut cura esset illi pro sanctis · et ut constituerent ꝓpositos sup opera eoꝝ ⁊ sup regionẽ. et sup arma et sup presidia · et cura sit illi de sanctis: ⁊ ut audiat ab omnibus · ⁊ scribant in nomine eiꝰ omnes cõscriptiones in regione: ⁊ ut operiatur purpura ⁊ auro: et ne liceat ulli ex plo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horꝝ · ⁊ cõtradicere hijs que ab eo dicunt aut conuocare cõuentũ in regione sine ipo: ⁊ uestiri purpura · et uti fibula aurea. Qui autem fecerit cõtra hec · aut irritũ fecerit aliquid horꝝ: reus erit. Et complacuit omni populo statuere simoneꝫ: ⁊ facere sm̃ verba ista. Et suscepit simon et placuit ei ut summus sacerdotio fungeretur: et esset dux et princeps gentis iudeoꝝ et sacerdotũ: et pesset omnibus. Et scripturam istã dixerũt ponere in tabulis eris: et ponere eas in gibulo sanctoꝝ in loco celebri. Exemplũ autem eoꝝ ponere in erario: ut haberet simõ ⁊ filij eiꝰ.

Et misit rex antiochus filius demetrij epistolas ab insulis maris simoni sacerdoti principi gentis iudeoꝝ ⁊ uniuerse genti: et erant continentes hũc modũ. Rex antiochus simoni sacerdoti magno: et genti iudeorũ salutem. Quoniãquidẽ pestilentes obtinuerũt regnũ patrũ nostroꝝ: uolo aũt uindicare regnũ ⁊ restituere illud sicut erat antea eleuũ: feci multitudinẽ exercitus · et feci naues bellicas. Uolo autẽ procedere per regionẽ ut ulciscar in eos qui corruperũt regionẽ nostrã: et qui desolauerũt ciuitates multas i regno meo. Nunc ego statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges · et quecunq; alia dona remiserũt tibi: et permitto tibi facere pcussurã ꝓpriã nũmismatis in regione tua. Iherusalẽ autẽ sancta esse et liberam: et omnia arma que fabricata sunt ⁊ ꝓsidia q̃ cõstruxerit que teneꝫ · maneãt tibi. Et omne debitum regis ⁊ q̃ futura sũt regi ex hoc et i totũ tempꝰ remittũtur tibi. Cum autem obtinuerimꝰ regnũ nr̃m · glorificabimꝰ te ⁊ gentẽ tuã · et templũ gloria magna: ita ut manifestetur gloria vra in uniuersa terra. Anno centesimo septuagesimoquarto exijt antiochus i terram patrũ suoꝝ: et conuenerũt ad eũ oneꝫ exercitus: ita ut pauci relicti essent cũ triphone. Et insecutus est eũ antiochus rex: et uenit doram fugiens p maritimam. Sciebat enim qꝺ congregata sũt mala in eũ: ⁊ reliquit eum exercitꝰ. Et applicuit antiochus sup doram cum centũ viginti milibꝰ uiroꝝ belligeratorum: ⁊ octo milibꝰ equitũ. Et circuiuit ciuitatem: ⁊ naues a mari accesserunt et uexabãt ciuitatem a terra et mari: ⁊ neminẽ sinebãt ingredi uel egredi. Uenit autẽ numerius · et qui cum eo fuerãt ab urbe roma habentes epistolas regibus et regionibꝰ scriptas: in quibꝰ continebãtur hec. Lucius cõsul romanoꝝ · ptolomeo regi salutẽ. Legati iudeorũ uenerũt ad nos amici nostri renouãtes pristinã amicitiã ⁊ societatẽ: missi a simone principe sacerdotum et populo iudeoꝝ. Attulerũt autẽ clipeũ aureũ minaꝝ mille. Placuit itaq; nobis scribere regibus ⁊ regionibꝰ ut nõ inferãt illis malã: neq; impugnẽt eos et ciuitates eoꝝ · et regiones eorũ: et ut non ferãt auxiliũ pugnãtibꝰ aduersus eos. Visũ e autẽ nobis accipere ab eis clipeũ. Si qui ergo pestilentes fugerit de regione ipoꝝ ad vos · tradite eos simoni principi sacerdotũ: ut uindicet in eos sedm legẽ suã. Hec eadẽ scripta sunt demetrio regi · et attalo et arabe · et arsaci · et in omnes regiones: et lampsace · ⁊ spartanis · et delo · et mindo · et sicione · et carie · et samũ · et pamphiliã · et lician · et alicarnasum · et rodũ · et faselidi · et coo · et siden · et arado · et gortinã · et gnidum · et cipriũ · et cirenẽ. Exemplũ autẽ eoꝝ scripserunt simoni principi sacerdotũ: et plo iudeoꝝ. Antiochus autem rex applicuit castra in doram secũdo: admouẽs eis semp manus ⁊ machinas faciens: ⁊ conclusit triphonẽ ne pgeret. Et misit ad eum simon duo milia viroꝝ electoꝝ i auxiliũ: ⁊ argentũ et aurũ et vasa copiosa · et noluit ea accipere: sed irrupit omnia que pactus est cum eo antea · ⁊ alienauit se ab eo. Et misit ad eũ antheno bium unũ de amicis suis: ut tractaret cũ ipso dicens. Vos tenetis ioppen ⁊ gazaram et arcem q̃ est in ierlm ciuitates regni mei: fines eoꝝ desolastis ⁊ facti plagam magnã in terra: ⁊ dominati estis pluria loca multa i regno meo. Nunc ergo tradite ciuitates q̃s occupastis: et tributa locoꝝ in quibus dominati estis extra fines iudee. Si autem non pro illis quingenta talenta argenti: et extremum quod extorsistis · ⁊ reburoꝝ auratũ · alia talenta quingenta. Si autem non ueniem̃: et expugnabimꝰ vos. Et venit anthenobius amicꝰ regis in ierlm · et uidit gloriã simonis et claritatem i auro ⁊ argento · ⁊ apparatũ copiosum · ⁊ obstupuit: ⁊ retulit ei verba regis. Et respondit ei simon: et dixit ei. Neq; alienã terã sumpsimꝰ. neq; alienam detinemꝰ: sed hereditatẽ patrũ nostroꝝ · que iniuste ab inimicis nostris aliquo tpe possessa ẽ. Nos uero tempꝰ habentes uendicamꝰ hereditatem patrũ nostroꝝ. Nam de ioppe et gazara · que expostulas: ipsi faciebãt

in ꝓlio plagam magnã·et ĩ regione
uĩã:hyz dam⁹ talẽta ceniũ. Et non re-
spondit ei anthenobi⁹ uerbũ. Reuerlus
aũt ũ ira ad regẽ renũciauit ei uerba
ista:et gloriã simonis et uniũsa que
uidit:z iratꝰ ẽ reꝝ ira magna. Triphõ
autẽ fugit nauĩ in ortolaida. Et con-
stituit reꝝ rendebeũ duꝯ mariaĩmũ:et
ꝛcitũ ꝓditum et equitũ dedit illi. Et
mandauit illi mouere castra contra ca-
ream iudee:z mandauit ei edificare ce-
dronem·z obstruere portas ciuitatis:
et debellare ꝓlm. Reꝝ autẽ ꝓsequebaꝫ
triphonẽ. Et pueuit rendebeus iamnia
am·z cepit irritare plebem·z conculca-
re iudeã·z captiuare ꝓlm·z inficere:
et edificare cedronẽ. Et collocauit illic
equites z ꝛcitũ:ut egredi pãbularẽ
uiam iudee sicut cõstituit ei reꝝ. xvj

Et ascendit iohannes de gazarã:
et nunciauit simoni patri suo q̃
erat rendebeus in ꝓlio ipsoz. Et voca-
uit simon duos filios suos seniores
iudam et iohannẽ:et ait illis. Ego et
fratres mei et domus patris mei expu-
gnauim⁹ hostes isr̃l ab adolescentia
usq; in hunc diem :et ꝓperatum ẽ in
manibz nostris liberare isr̃l aliquoti-
ens. Nunc autẽ senui:sed estote loco
meo et fris mei:et egredi pugnate pro
gente nostra. Auxiliũ uero de celo uo-
biscum sit. Et elegit de regione uigin-
ti milia uiroz belligeratoz z equites:
et ꝓfecti sunt ad rendebeum·et dormi-
erunt in modin. Et surrexerũt mane:
et abierũt in campũ. Et ecce exercitus
copiosus in obuiam illis peditum et
equũ:z fluuius torrens erat inter medi-
um ipsoz. Et admouit castra contra
faciem eoz ipe et populus eius:z uidit
populũ repidãeu ad trãsferendũ
torrentem:z trãsiecauit primus. Et
uiderunt eum uiri·z trauserunt post
eum. Et diuisit ꝓlium:z equites in me-
dio ꝓditũ. Erat aũt reꝝ aduersario-
rum copiol⁹ nimis. Et exclamauerũt
sacris tubis:et in fugã conũsus ẽ ren-
deb⁹ z castra ei⁹·z recesserũt reꝝ eis mul-
ti uulnerati:reliqui autẽ i munitionẽ
fugerũt. Tunc uulneratꝰ est iudas fra-
ter iohannis. Iohannes autẽ insecu⁹
est eos donec uenit cedronam quam
edificauit:et fugerũt usq; ad turres q̃
erãt i agris azoti:et succendit eas igni.
Et ceciderũt ex illis duo milia uiroꝝ:
et reuersus est i iudeam in pace. Et po-
lomeus filꝰ abobi cõstituꝰ erat dux
in campo iericho:z habebat argentũ
et aurũ multum. Erat enĩ gener sum-
mi sacerdotis. Et exaltatus est cor eius:
et uolebat obtinere regionem:et cogi-
tabat dolũ aduersus simonẽ et filios
ei⁹ ut tolleret eos. Simon autẽ pam-
bulans ciuitates que erãt in regione
iudee·z sollicitudinẽ gerens eaꝝ descen-
dit in iericho·ipe et mathatias filius
eius z iudas:anno centesimo septua-
gesimoseptimo mẽse undecimo. Hic
ẽ mẽsis sabbath. Et suscepit eos filꝰ
abobi i munitiunculã q̃ uocat⁹ dochi
dolo quam edificauit:z fecit eis
cõuiuiũ magnũ:et absconditꝰ illic ui-
ros. Et cũ inebriat⁹ esset simon et filij
eius·surrexit ptolomeus cum suis·et
sumpserũt arma sua:et introierũt in
cõuiuiũ·et occiderũt ipũ et duos filios
eius:et quosdã pueros ei⁹. Et fecit de-
ceptionẽ magnam in isr̃l:et reddidit
mala pro bonis. Et scripsit hec ptolo-
meus et misit regi:ut mitteret ei exerci-
tum i auxiliũ:z traderet ei regionem z
ciuitates eorũ et tributa. Et misit alios
in gazarã tollere iohannẽ:z tribu-
nis misit epistolas ut uenirent ad se:
et daret eis argentũ et aurum et dona.
Et alios misit occupare ierusalem·z
montẽ templi. Et ꝓcurrens quidam
nunciauit iohanni ĩ gazara quia pe-
rist pater eius z fratres ei⁹:et quia mi
sit te quoq; interfici. Vt audiuit aũt
uehementer expauit:et comꝓhendit ui-
ros qui uenerãt ꝓdere eũ:z occidit eos.
Cognouit enim quia querebãt eum
ꝓdere. Et cetera simonis iohannis z bel-
loꝝ ei⁹·z bonaꝝ uirtutũ quibz fortiter
gessit z edificatis muroꝝ quos extruxit
et ꝛcitatis ei⁹:ecce hec scripta sunt in
libro dieꝝ sacerdotij ei⁹:ex quo sacꝰ est
princeps sacerdotũ post patrem suũ.

Explicit liber primachabeorum primus.

Incipit liber primachabeorum secundus.

Fratribus qui sunt
per egiptum iudeis
salutẽ dicit fratres
ei⁹ sũt i iherosolimi⁹
iudei·et qui i regio-
ne iudea:et pacem
bonam. Benefaciat uobis deus·z me-
minerit testamenti sui·quod locutus
est ad abrahã·z ysaac z iacob seruoꝝ
suoꝝ fideliũ:et det uobis cor omnibz
ut colatis eũ:et faciatis ei⁹ uoluntatẽ
corde magno et anima uoleni. Ada-
periat cor uestrũ in lege sua z i ꝓcepti-
suis:et faciat pacem. Exaudiat ora-
ciones uestras·et reconciliet̃ uobis:nec
uos deserat in tempore malo. Et nũ
hic sum⁹ orãtes pro uobis. Regnante
demetrio ano centesimo septuagesimo-
nono nos iudei scripsim⁹ uobis intri-
bulatione z impetu q̃ superuenit nobis
in illis annis : equo recessit iason a
sancta terra·et a regno. Porcam suc-
rendentur:z effuderunt sanguinẽ inno-
centẽ. Et orauim⁹ ad dominũ et exau-
diti sum⁹:z obtulim⁹ sacrificiũ et simi-
laginem : et accendimus lucernas et
proposui m⁹ panes. Et nũc frequẽtate
dies scenophegie mẽsis casleu. Anno
centesimo octogesimo octauo·ꝓps hẽ
iherosolimis et in iudea senatuꝰ et
iudas:aristobolo magistro ptolomei
regis qui ẽ de genere xp̃oꝝ sacerdotũ
et hijs qui in egipto sunt iudeis:salu-
tem et sanitatem. De magnis perícu-
lis a deo liberati magnifice gratias
agim⁹ ipi:utpote qui aduersus talẽ
regem dimicauim⁹. Ipse enim ebullí-
re fecit de ꝓside eos qui pugnauerunt
contra nos·z sanctã ciuitatem. Nam
cum in ꝓside esset dux ipse et cum ipo
immelius egredi⁹:recidit i templo na-
nee:consilio deceptus sacerdotũ nanee.
Etenim in ea habitauꝰ uenit ad lo-
cum antiochus et amici eius:et ut ac-
ciperet pecunias multas doris nomi-
ne. Cũq; ꝓposuissent eas sacerdotes
nanee z ipse cum paucis ingressus es.
set intra ambitũ phani: clausit tem-
plum. Cum aut̃ introisset antiochus
aperiꝝ occulto aditu templi mittẽ-
tes lapides prostrauit ducem et eos q̃
cum eo erant:et diuisit membratim:
et rapinis amputatis foras ꝓiecit.
Per omnia benedixꝰ deus:q̃ tradidit
impios. Facturi igitur quinta ei uicti-
ma die mẽsis casleu purificationẽ templi
necessariũ duxim⁹ significare uobis:
ut et uos quoq; agatis die scenophe-
gie·et diem ignis:qui datus ẽ quãdo
neemias edificato templo z altari ob-
tulit sacrificia. Nam cum i ꝓsidem du-
cerentur patres nostri:sacerdotes qui
tunc cultores dei erant acceptũ ignem
de altari occulte absconderũt in valle
ubi erat puteus altus et siccus:z in eo
cõtutam sunt eũ·ita ut omnibz igno-
tus esset locus. Cum aut̃ preterissent
anni multi·et placuit deo ut mitteret

nemias a rege ꝑsidis: nepotes sacerdotum illoꝝ q̄ abscōderāt misit ad requirendū ignem: ⁊ sicut narrauerūt nobis non inuenerūt ignē sed aquā crassam. Et iussit eos haurire ⁊ afferre sibi: et sacrificia que imposita erāt iussit sacerdos nemias aspergi ipsa aqua: et ligna ⁊ que erant sup̄ posita. Vt̄ hoc factum est ⁊ tempus affuit quo sol refulsit qui ꝑus erat in nubilo: accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Oratiōnē autem faciebant oñes sacerdotes dum consummaretur sacrificiū ionatas incohante: ceteris autem respondentibz. Et nemie erat oratio hūc habēs modū. Domine deus omniū creator terribilis ⁊ fortis iustus ⁊ misericors qui solus es bonus rex: solus prestās solus iustus et omnipotēs et eternus: qui liberas israel de omni malo: qui fecisti patres electos et sanctificasti eos: accipe sacrificiū pro uniuerso populo tuo israel et custodi partē tuā et sanctifica. Congrega dispersionem nostrā: libera eos qui seruiūt gentibz: et conspectos et abominatos respice: ut sciāt gentes q̄a tu es deus noster. Afflige opprimentes nos: ⁊ cōtumeliā facientes in superbia. Constitue ꝑplm tuū i loco sancto tuo: sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant ymnos: usq; quo consumptum esset sacrificiū. Cum autem consumptū fuisset sacrificium: ꝫ reliqua aqua nemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est: ꝫ ecce flamma accensa est: sed ꝫ lumine q̄ refulsit ab altari consumpta ē. Vt̄ uero manifestata est res: renunciatum est regi ꝑsarum q̄ in loco in quo ignē ablōderāt hij q̄ translati fuerāt sacerdotes: aqua apparuit: de qua nemias

et q̄ cū eo erāt purificauerūt sacrificia. Considerans aut̄ rex rem ⁊ diligenter examinās: fecit ei rēplū: ut ꝑ illum q̄ facti erat. Et cū ꝑ illum: sacerdotibz donauit multa bona et alia atq; alia munera: ⁊ accipiēs manu sua tribuebat eis. Appellauit aūt nemias hūc locū nephthar: q̄ interpretat purificatiō. Vocat aūt apud plures nephi. Inuenit aūt i descriptiōnibz ieremie ꝓphete: q̄ iussit eos ignē accipere q̄ trāsmigrabātur ut significatiū ē: ⁊ ut mandauit transmigrantib. Et dedit illis legē ne obliuiscerentur ꝑcepta domini: et ut non rapcarent mentibz uidentes simulacra aurea ⁊ argētea: ⁊ ornamenta eoꝝ: et alia huiusmodi dicēs hortabatur: ne legē amouerēt a corde suo. Erat autem in ipa scriptura: quomodo tabernaculū et archam iussit ꝓphēta diuino responso ad se facto comitari secum: usq; quo exiuit in montem: in quo moyses ascendit ⁊ uidit dei hereditatem. Et ueniens ibi ieremias inuenit locum spelunce: et tabernaculū et archam ⁊ altare incensi inclusit illuc: et ostiū obstruxit. Et accesserūt quidā simul qui sequetanē ut notarent sibi locum: et non potuerūt inuenire. Vt̄ autem cognouit ieremias: culpans illos dixit: q̄ ignotus erit locus donec congreget deus congregationē ꝑpli: et ꝑpicius fiat. Et tunc dominꝰ ostender hec: ⁊ apparebit maiestas domini: et nubes erit sicut et moysi manifestabatur: ⁊ sicut cū salomon ꝑsit ut locꝰ sanctificaretur magno deo manifestabat hec. Magnifice ecclī sapientiam tractabat: et ut sapientiā habēs obtulit sacrificiū dedicationis ⁊ consūmationis tēpli. Dicit et moyses orabat ad dominū: et descendit ignis de celo

et cōsumplit holocaustum: et dixit moyses eo q̄ non sit comestum q̄ erat pro peccato ⁊ consumptū est. Similit et salomon octo diebz celebrauit dedicationem. Inferebātur aūt in descriptionibz ⁊ commētariis nemie hec eadem: et qualit̄ constituens bibliothecā congregauit de regionibz libros: et prophetaꝝ et dauid: ⁊ epistolas regū et de donarijs. Similit̄ autem et iudas ea que ciderat ꝙ bellū quod nobis acciderat cōgregauit omnia: et sunt apud nos. Si ergo deliberatis hec: mittite qui ferāt vobis. Acturi itaq; purificationē scripsimꝰ vobis. Bene ergo facietis: si egeritis hos dies. Deus autem qui liberauit ꝑplm suum et reddidit hereditatē omnibz ⁊ regnū ⁊ sacerdotium ⁊ sanctificationē sicut ꝓmisit in lege: speramꝰ q̄ cito nostri miserebitur: et cōgregabit de sub celo in locū sanctū. Eripuit enim nos de magnis periculis: et locum purgauit. De iuda uero machabeo et de fratribz eiꝰ: et de templi magni purificatione: et de aree dedicatione: sed ⁊ de prelijs q̄ gesserunt ad antiochū nobilem: et filiū eius eupatorem: et de illuminationibz q̄ de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt: ita ut uniuersam regionē cum paucis essent uindicarēt et barbaram multitudinē fugarent: ⁊ famosissimū toto orbe templū recuperarēt: et ciuitatē liberarent: ut leges q̄ abolende erāt restituerentē: dominō cū omni tranquillitate ꝓpitio facto illis: ⁊ cum ab iasone cyreneo: quinq; libris cōprehensa temptauimꝰ nos uno uolumine breuiare. Considerātes enī multitudinem librorꝝ et difficultatem uolentibus aggredi narrationes historiarū: propter multitudinē rerū curauimus

uolentibus quidē legere ut esset animi oblectatio: studiosis uero ut facile possint memorie cōmendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipis qui hoc opus breuiandi causa suscepimus non facilem laborem: ymmo uero negocium plenum uigiliarum ⁊ sudoris assumpsimus. Sicut his qui ꝓparant conuiuium: et querunt aliorū uoluntati parere: propter multorū gratiā libenter laborem sustinemus: ueritatē quidē de singulis auctoribus concedentes: ipsi aut̄ secūdum datam formā breuitati studentes. Sicut enī nouus dominꝰ architecto de uniuersa structura curandum est: ei uero qui pingere curat que apta sunt ad ornatū exquirenda sunt: ita estimandū est et in nobis. Eremim intellectū colligere et ordinare sumonē ⁊ curiosius parces singulas quasq; disquirere historie congruit auctori: breuitatē uero dictionis sectari: ⁊ executiones rerū uitare breuitati concedendum ē. Vnde ergo narrationē incipiemus: de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultū enī est ante historiā effluere: in ipa autem historia succingi. Igitur cum sancta ciuitas habitaretur in omni pace: leges aut̄ adhuc optime custodirentur propter oniē pietatis dispositionē ⁊ pietatem ⁊ animos odio habentes mala: fiebat ut et ipsi reges et principes locum summo honore dignū ducerent: et templū maximis muneribz illustrarēt: ita ut seleucus asye rex de reddibz suis prestaret omnes sumptus ad ministeriū sacrificiorū pertinentes. Simon aut̄ de tribu beniamin ꝓpositus templi ostiuꝰ: contendebat obsistere sibi principe sacerdotū iniquum aliquid i ciuitate

moliri. Sed cū vincere oīa nō posset venit ad apollonium thartee filium qui illo tempore erat dux celesyrie et phenices: et nunciauit ei pecunias innumerabilibz plenū esse erariū ierosolimis-z cōmunes copias immensas esse que non pīnent ad rationem sacrificior: esse autem possibile sub potestate regis radere oīa. Cūq; rediisset ad regē apollonius de pecuniis que delate erant: ille accitum heliodorū qui erat sup negocia ei⁹ misit cū mādatis: ut ꝺdictam pecuniā asportaret. Bra cūq; heliodorus iter ē aggressus: specie quidem quasi p celesyriā et phenicē ciuitates esset peragraturus: re autem vera regis ꝓpositum ꝓfectur⁹. Sed cū venisset ierosolimā-z benigne a summo sacerdote in ciuitate esset receptus: narrauit de data indicio pecuniaz: et cuius rei gratia adesset aguit. Interrogabat autē si vere hec ita essent. Tūc sūm⁹ sacerdos ostendit depposita esse hec et vidualia viduaz et pupillorū: quedā vero esse hircani thobie viri valde eminentis - in hijs qui detulerat impius simon: omnia autem argenti talenta esse quadringēta-z auri ducēta: dicipi vero eos ꝙ credidissent loco et ꝛēplo quod p vniuersum mundū honoraf pro sui veneratione-z sanctitate - omnino impossibile esse. At ille pro hijs q̄ habebat in mandatis a rege: dicebat omnī genere regi ea esse referenda. Constituta autem die intrabat de hijs heliodorus ordinaturꝰ. Non modica vero p vniuersam ciuitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibz iactauerūt se: et invocabāt de celo eū qui de deposito legem posuit: ut hijs qui deposuerāt ea salua custodiret. Ipā vero q̄ videret summi sacerdotis vultum: mente vulnerabat. Facies enim et color immutatus-declarabat intimū animi dolorē. Circumfusa enim erat meticia quedā viro-et horror corporis: p quē manifestus aspicientibz dolor cordis ei⁹ effundebatur. Alij etiam gregatim de domibz confluebant publica supplicatione obsecrantes: p eo ꝙ in contemptū locus esset venturꝰ. Accinctę mulieres cilicijs pectus p plateas confluebant: sed-z virgines que conclusę erant procurrebant ad oīa: alie autem ad muros: quedā vero p fenestras aspiciebāt: omnes autem protendere manus in celum-deprecabantur. Erat enim mistra cōmixte multitudinis-z magni sacerdotis in agone cōstituti expectatio. Et hijs quidē invocabant omnipotentē deum: ut reddita sibi hijs qui crediderant cum omni integritate conseruarent. Heliodorꝰ autē quod decreuerat ꝓsequebat-eodem loco ipe cū satellitibus circa erariū ꝓsens: sed spiritus omnipotentis dei magnā fecit sue ostensionis euidētiā: ita ut oēs qui ausi fuerant parere ei-ruentes dei virtute-in dissolutionē et formidinē cōcurrerent. Apparuit enī illis quidā equus-terribilem habēs sessorem-optimis operimentis adornatus: ipse cū impetu heliodoro priores calces dedit. Qui autem ei sedebat videbat arma habere aurea. Alij etiā apparuerunt duo iuuenes virtute decori-optimi gloria-speciosiq; amictu: qui circumsteterunt eum et ex utraq; parte flagellabant: sine intermissione multas plagis verberantes. Subito autem heliodorus concidit in terrā: cumq; multa caligine circūfusum rapuerūt: atq; in sella gestatoria positū eiecerunt. Et

is qui cum multis cursoribus-z satellitibus ꝓdictum ingressus est erariū: protabatur nullo sibi auxiliū ferente: manifesta dei cognita virtute. Et ille quidem p diuinam virtutem iacebat mutus: atq; omni spe et salute ꝓsus⁹. Hijs autem dominū benedicebāt: quia magnificabat locum suū: et templū quod paulo ante timore ac tumultu erat plenū: apparente omnipotēte dño gaudio-z letitia impletum est. Tūc vero ex amicis heliodori quidam rogabant cōsestim oīa ut invocaret altissimum: ut vitam donaret ei qui in supino spiritu erat constitut⁹. Cōsiderās autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malicia aliquā ex iudeis circa heliodorū consummatā: obtulit pro salute viri hostiā salutarē. Cumq; summ⁹ sacerdos exoraret: eisdem iuuenes eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerūt. Onie sacerdoti gratias age. Nam propī cū tibi dominꝰ vitam donauit. Tu autem a deo flagellat⁹: nuncia omnibus magnalia dei et potestatem. Et hijs dictis non cōparuerūt. Heliodorus autē hostia deo oblata-et votis magnis ꝓmissis ei-qui vitere illi concessit: z onie gratias agens: recepto exercitu reprdabat ad regem. Testabatur autem omnibz ea que sub oculis suis viderat opera magni dei. Cum autem rex interrogasset heliodorū quis esset aptus ad hoc semel ierosolimā mitti ait. Si quem habes hostē aut regni tui insidiatorē mitte illuc: et flagellatū eum recipies-si tamē euaserit: eo ꝙ in loco sit vere dei quedā vires. Nam ipse q̄ habet in celis habitationē visitator-z aditor ē loci illi⁹: z venies ad malefaciendum perdit ac ꝓdit. Igitur de heliodoro z erarij custodia ita se res habet.

Simon autem ꝓdictus pecuniaz et patrie delator male loq̄bat de onia: tanq̄ ipe heliodorꝰ intrigasset ad hec-et ipe fuisset inceptor malorum: quiq; rem ciuitatis ac defensorem gentis sue-et emulatorē legis dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicicie inanū ꝓcederēt ut ꝛēdam ꝑ quos dā simonis necessarios homicidia fierent: considerans onias periculū contentionis-et apollonii insanire-utpote ducē celesyrie-z phenicis ad augendam maliciam simonis: ad regem se contulit-nō ut ciuiū accusator-sed cōmunē vtilitatē aput semetipsū vniuersē multitudinis considerās. Videbat enim sine regali ꝙdentia impossibile esse ꝓcē rebz dari: nec simonem posse cessare a stultitia sua. Sed post seleuci vite excessū cum suscepisset regnū antiochus qui nobilis appellabat-ambrebat iason frater onie summū sacerdotiū: adito rege-ꝓmittens ei argenti talenta trecenta-exaginta: et ex redditibz alijs talenta octoginea. Sup hec ꝓmittebat et alia centū quinquaginea: si potestatis eius concederetur gymnasiū-z ephebiam sibi constituere: et eos qui in ierosolimis erant antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset et obtinuisset principatū-statim ad gentilē ritū concibules suos transferre cepit: et amotis hijs que humanitatis causa iudeis a regibus fuerant constituta-p iohannē patrem eupolemi-q̄ aput romanos de amicicia et societate fuerat legatione legitima: ciuiū iura destituens prava institua sanctiebat. Et cui⁹ audus est sub ipsa arce gymnasium constituere: et optimos quosq;

ephebor in lupanaribs ponere. Erat autem hr non initium sed incrementum quoddam · et profectus gentilis et alienigene conuersationis · propter impij et nõ sacerdotis iasonis neptium · ⁊ inauditum scelus: ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia diligi essent: sed contempto templo et sacrificijs neglectis festinarẽ participes fieri palestre · et prohibitionis eius iniuste · et in exercitijs dissi: et patrios quidem honores nichil habẽtes: grecas glorias optimas arbitrabãt. Quarum gratia periculosa eos cõtentiõ habebat: ⁊ cor inflatura emulabãtur: ac per omnia hijs cõsules esse cupiebãt · quos hostes et emptores habuerãt. Iu leges enim diuinas impie agere impune non cedit: sed hoc tempus sequens declarabit. Cũ autẽ quinquennalis agon · ycon celebraretur · et rex presens esset: misit iasõ sacerdotes ab ierosolimis viros peccatores portãtes argenti didragmas trecentas ⁊ sacrificiũ hercules: quas postulauerãt hij qui apportauerãt ne in sacrificijs erogarentur ea nõ oportere: sed i alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificiũ hercules: propt̃ pfectes aũt date sunt in fabricam nauiũ triremiũ. Misso autem in egiptũ apollonio nesthei filio propter primat̃ ptolomei phylometoris regis · cũ cognouisset antiochus alienũ se a negotijs regni effectum: propijs validatibus consulens · pfectus inde venit ioppen: et inde ierosolimã. Et magnifice a iasone et ciuitate susceptus · cum facultate luminibz ⁊ laudibz ingressus est: et inde in phenicẽ exercitum cõuertit. Et post triennij tempus misit iason menelaũ supradicti simonis fratrem portantem pecunias regi: et de negotijs necessarijs responsa pferentem. At ille cõmendatus regi cũ magnificaret faciẽ potestatis ei̇ · in semetipso retorsit summũ sacerdotiũ: supponẽs iasonũ talenta argẽti trecenta. Acceptis q̃ a rege mãdatis venit · nichil quidẽ dignũ sacerdotio habẽs: animos vero crudelis tyranni: et fere belue iram gerẽs. Et iason quidẽ qui propriũ fratrem captiuauerat: ipe deceptus ꝓfugus in ammanitẽ regnabat. Menelaus autem principatũ quidem obtinuit: de pecunijs vero regi ꝓmissis nichil agebat: cum exactionẽ faceret sostratus qui arce erat ꝓpositus. Nam ad hunc exactio vectigaliũ pertinebat: quãobrem ambo ad regem iussi sunt venire. Et menelaus motus est a sacerdotio succedente lysimacho fratre suo: sostratus autem ꝓfect̃ est ciprijs. Et cum hec agerentur contigit tharsenses et mallotas seditionẽ mouere: eo q̃ antiochi regis concubine dono essent date. Festinauere itaq; rex venit sedare illos: relicto suffecto suo ex comitibz suis andronico. Ratus autẽ menelaus accepisse se tempus oportunum · aurea quedã vasa e templo furatus donauit andronico: et alia vendiderat tyro et q̃ vicinas ciuitates. Cũ rem certissime cognouisset onias · arguebat eum: ipse in loco tuto se cõtinẽs antiochie secus daphnẽ. Vnde menelaus accedens ad andronicũ · rogabat ut oniã interficeret. Qui cum venisset ad oniam · et datis dextris cũ iureiurando quãuis esset ei suspectus suasisset de asilo ꝓcedere: Ratum eũ premittẽs nõ veritus iustitiã. Ob quã causam non solum iudei · sed etiam alie quoq; nationes indignabantur: et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta. Sed regrellum regẽ de ciliciẽ locis adierũt iudei apud antiochiã · simul et greci: cõqueretes de iniqua nece oniẽ. Contristat̃ itaq; antiochus animo propter oniã: et flexus ad misericordiam lacrimas fudit: recordatus defuncti sobrietatẽ et modestiã. Accensisq; animis androniũ purpura exuens · totam ciuitatem iubet circunduci: et in eodem loco in quo in oniam impietatẽ cõmiserat · sacrilegũ vita priuari: dominoq; illi condignam retribuere penam. Multis autẽ sacrilegijs in templo a lysimacho cõmissis menelai cõsilio ⁊ diuulgata fama cõgregata est multitudo aduersum lysimachum: multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibz et animis ira repletis: lysimachus armatis fere tribz milibz · iniquis manibz uti cepit: duce quodã tyranno etate pariter et demencia ꝓueto. Sed ut intellexerunt conatũ lysimachi · alij lapides · alij fustes validos arripuere: quidam vero cineres in lysimachũ iecere. Et multi quidam vulnerati: quidã autẽ ⁊ prostrati: omnes vero in fugam conuersi sunt. Ipsum etiã sacrilegũ secus aramũ interfecerũt. De hijs ergo cepit iudicium aduersus menelaũ agitari. Et cũ venisset rex tyrum: ad ipm negotium deuenerũt mili tres viri a senioribus. Et cum superaret menelaus · promisit ptolomeo multas pecunias dare ad suadendũ regi. Itaq; ptolomeus in quodã atrio positũ quasi refrigerandi gratia regem adijt · et deduxit a fenestra: et menelaũ quidẽ omnibz se malicie reũ cõmunibz absolvit: miseros autẽ q̃ etiã si apud scitas causã dixissẽ innocentes iudicarentur · hos morte dãnauit. Cito rego iniustam penam dederunt: qui pro ciuitate ⁊ populo et sacris vasis causam ꝓclamauerũt. Quãobrẽ tyrij q̃ indignati: regia sepulturã cor liberalissimi exhibuerunt. Menelaũ aũt ꝓpter cor q̃ i potẽtia erat auaritiã pmanebat i potestate: malos ciuibz ad insidias ciuiũ.

Eodem tempore antiochus secundam ꝓfectionẽ parauit i egiptũ. Contigit autem per vniuersam ierosolimam ciuitatem · videri diebz quadraginta q̃ aera equites discurrentes aureas stolas habẽtes ⁊ hastas · quasi cohortes armatas: ⁊ cursus equor̃ q̃ ordines digestos · et congressiones fieri contra ⁊ scutor̃ motus et galeator̃ multitudinẽ gladijs distinctis: ⁊ telor̃ iactus · et aureor̃ armor̃ splendorem · omnisq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra cõuerti. Sed cũ fallus rumor exisset · tanq̃ vita excessisset antiochus: assumptis iason nõ minus mille viris · aggressus est ciuitatem repente: et ciuibz ad murũ cõuocatibz ad vltimũ apprehensa ciuitate menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in rede ciuibz suis: nec cogitabat prosperitatem adiutum cognatos malũ esse maximũ: arbitrans ostium et non ciuiũ se trophea capturz. Et principatũ quidem nõ obtinuit: finem vero insidiarũ suarũ confusionẽ accepit: et profugus iterũ abijt in ammanitem. Ad vltimũ i exitiũ sui conclusus ab aretha arabum tyranno fugiens de ciuitate in ciuitatẽ omnibz odiosus · ut refuga legum et execrabilis · ut patrie et ciuiũ hostis · in egiptũ exulatus est: et qui multos de patria

sua repulerat·peregre perijt lacedemonas ꝓfectus·quasi ꝑ cognatione ibi refugiū habiturus:et qui insepultos multos abiecerat·ipe et ille lamentatus et insepultus abicitur:sepultura neq; peregrina vlus:neq; patrio sepulcro participans. Hijs itaq; gestis fuspicatus est rex societatē delenturos iudeos: et ob hoc ꝓfectus ex egipto efferatis animis·ciuitatem quidem armis cepit. Iussit aut̄ militibz interficere·nec parcere occurrentibus:z p domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuuenū·ac senioz:mulierū z natorum exterminia:virginūz et parvulorum neces. Erāt aūt toto triduo·octoginta milia interfecti:ꝑdragīta milia victi: nō min9 aūt venundati. Sed nec ista sufficiūt. Iussus est etiam intrare templum vniuersa terra sancti9 mendax ductore:ꝙ legum et patrie fuit ꝓditor. Et sceleftis manibz sumens sancta vasa que ab alijs regibz z ciuitatibus erant posita ad ornatū loci et gloriā: cōtrectabat indigne et contaminabat. Ista alienatus mente antiochus non considerabat q; ꝓter peccata habitantiū ciuitatem modicū deus fuerat iratus: ꝓter qđ et accidit circa locū despectio. Alioquin nisi cōtigisset eos multis peccatis esse involutos: sicut heliodor9 qui missus est a seleuco rege ad expoliandū erariū: etiam hic statim aduenies flagellat9 et repulsus utiq; fuisset ab audacia. Verū non ꝓter locum gentem:sed propt gentem locum deus elegit. Idcoq; et ipse locus particeps factus est ꝑ malor: postea autem fuit socius bonor:et qui dereliq9 in ira dei omnipotentis est·iter in magā domini reconciliatione cū tota gloria exaltabitur. Igitur antiochus

mille ꝺ̄ngēis ablatis de templo talentis velociter antiochiam regressus est:existimans se pre superbia terram ad nauigandū: pelagus vero ad iter agendū deducturū ꝓter mentis elationem. Reliquit aūt et ꝑpositos ad affligendam gentem: iherosolimis quidē philippū genere frigem·moribz crudeliorem eoꝝ a quo constitutus est: i garizim autem andronicū et menelaum qui grauio9 oīb9 cecit immanitat̄ ciuibus. Cuiz apollonius esset cōtra iudeos misit ꝺ̄ciliū principē apollonij cū exercitu viginti z duobz milib: ꝑcipiens ei omnes pfecte etatis interfici: mulieres ac iuuenes vendere. Qui cū venisset iherosolimā pacē simulās quieuit usq; ad diem sancti sabbati: et nacti sedatis iudeis arma rapere iussit ꝑcepit. Omnesq; simul qui ad spectaculū ꝓcesserant trucidauit: z ciuitatem cum armatis discurrens ingentē multitudinē peremit. Iudas autem machabeus q̄ decim9 fuerat sceleratus in desertum locū: ibiq; inter feras uitam i mōtibz cū suis agebat: et tam ābo velocres deuorabantur ne participes essent coinquinacōnis. Vi·

Sed non potest multum tempus mittit rex senem quēdam antiochum qui compelleret iudeos ut se transferent a patrijs et dei legibus: contaminare etiā qō in iherosolimis erat templū·et cognominare iouis olimpij:et in garizim prout erāt hijs qui locum inhabitabant iouis hospitalis. Pessima autem et omnibus grauis erat malor incursio. Sā templū luxuria et cōmessationibz erat plenū et scorcanaū cū meretricibz:sacratis edibus mulieres se ultro ingerebant: introferentes ea q̄ nō licebat. Altare

Altare etiam plenū erat illicitis: que legibus prohibebantur. Sabbatiz autem sabbata celebrabantur: neq; dies solemnes patrij seruabantur: nec simpliciter se quisq; iudeum confitebatur. Ducebāt aūt cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia:z cū liberi sacra celebrarentur: cogebantur edera coronati libero circuire. Decretū aūt exijit i proximas ciuitates gentiliū suggerentibus ptolomeis: ut pari modo z ipi aduersus iudeos agerēt ut sacrificarent: eos aūt qui nollent transire ad instituta gentiliū interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enī mulieres delate sunt natos suos circūcidisse: quarū ad vbera infantibz suspensis cū publice per ciuitatem circunduxissent: per muros ꝓcipitauerūt. Alij vero ad ꝓximas cecrītes speluncas·et latenter sabbata diem celebrantes·cum indicati essent philippo flammis sucensi sunt:eo q; verebāt̄ propter religionē et obseruantiā·manus ferre auxiliū ferre. Obsecro aūt eos q̄ hūc librū legituri sunt·ne abhorrescāt propter aduersos casus:sed reputent ea que acciderunt nō ad interitū: sed ad correctionem esse generis nri. Et enī multo tempore non sinere peccatoribz ex sententia agere:sed signū vltionis adhibere·magni beneficij est indicium. Sic enī sicut i alijs nacionibz dns expectat ut eas cū indicij dies aduenerit in plenitudine peccatoꝝ puniat: ita et in nobis statuit ut peccatis nostris i finē deductis ita demū in nos vindicet: propter q; nunq; quidem a nobis misericordiam suā amouet: corripiens vero in aduersis ꝑm suum non derelinquit. Sed hec nobis ad cōmonitionem legentium dicta sint paucis: iam aūt veniendū est ad narrationē. Igit̄ eleazar9 un9 de primoribus scribarū vir etate prouectus·et vultu decorus·aperto ore hians cōpellebatur carnē porcinam māducare:at ille gloriosissimā mortem magis q̄ odibilē vitā cōpletēs: volūtarie ibat ad supplicium. Intues aūt quomodo oporteat accedere:pacienter sustinens destinauit nō admittere illicita: ꝓter vite amorē. Hijs aūt qui astabant iniqua misericōne commot̄ ꝓter antiquā viri amicicijā·tolentes cū secreto rogasset afferi carnes quibz vesci ei licebat: ut simularet manducasse sicut rex imperauerat de sacrificij carnibus:ut hoc facto a morte liberaretur: et ꝓter veterē viri amicicijā hanc in eo facerent humanitatē. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiā dignā·et ingenite nobilitatis canicie·atq; a puero optime conuersationis actus: et secundū sancte et a deo condite legis cōstituta respondit cito dicens:premitti se velle in infernū. Non enim etatem nostrā dignū est inquit fingere·ut multi adolescentes arbitrāres eleazarum nonaginta annoz transisse ad vitā alienigenaz:et ipsi ꝓter meā simulationē z ꝓter modicū corruptibilis vite tempus decipiant̄:et pre hoc maculam atq; execrationē mee senectuti cōquirā. Nam et si in ꝑsenti tempore supplicij hominū effugiam: sed manū dñi omnipotentis nec viuus nec defunctus effugiam. Quāobrē fortiter vitā recedendo·senectute quidē dign9 apparebo:adolescentibus autem exemplū forte relinquā: si ꝓpero animo ac forti ꝓ grauissimis ac sanctissimis legibus honestā mortē ꝓfungar. Hijs dictis:cōfestim

ad suppliciū trahebant. Hij aut̄ qui
rum durebant et paulo ante fuerant
minores in irā conuersi sunt propter
mones ab eo dictos: quos illi p ar-
roganciam prolatos arbitrabantur.
Sed cū plagis premeretur: ingemuit
z dixit. Domine qui habes sanctam
sciētiā · manifeste tu scis: quia cū a
morte possem liberari duros corpor⁹
sustineo dolores: sīm aīmā vero
propter timorē tuum libenter hec pa-
ior. Et iste quidem hoc modo vita
decessit: non solum iuuenibus · sed
et memoriam unīuse genī memoriā
mortis sue ad exemplum virtutis et
fortitudinis derelinquens. VII

Cōtigit aut̄ septē fratres una cū
matre apprehensos cōpelli a rege e-
dere cōtra fas carnes porcinas: fla-
gris et taureis cruciatos. Unus aut̄
ex illis qui erat primus sic ait. Quid
queris: et quid vis discere a nobis?
Parati sumus mori magis: q̄ pa-
trias dei leges preuaricari. Iratꝰ itaq;
rex iussit sarcagines · et ollas eneas
succendi: quibus etiam succensis · iussit
ei qui prior fuerat loquutus · āputari
liguā: et cute capitis abstracta summa⁹
quoq; manus z pedes ei p̄cidi: astan-
tibus fratribus z matre inspicientibus.
Et cū iam per omnia inutilis factus
esset · iussit igne admoueri: et adhuc
suspirāt̄ torreri in sarcagine: in qua
cum dū cruciaret: ceteri una cum ma-
tre se hortabantur mori fortiter
dicentes. Dñs deus aspicit veritatē
et cōsolabitur in nobis: quēadmodū
in protestatione cantici declarauit mo-
ysēs: et in seruis suis consolabitur.
Mortuo itaq; illo primo hoc modo
sequentem deducebāt ad illudendū: et
cute capitis ei⁹ cū capillis abstracta.
interrogabāt si manducaret priusq;
toto corpore per membra singula pu-
niretur. At ille respondens patria vo-
ce dixit. Nō faciā. Propter qđ z iste se-
quenti loco primi cruciatꝰ suscepit: et
in vltimo spiritu constitutꝰ sic ait. Tu
quidem scelestissime in p̄senti vita nos
perdis: sed rex mūdi defunctos nos pro
suis legibus eterne vite resurrectione su-
scitabit. Post hūc tercius illudebatur: z
linguā postulatus eo celerius protulit: et ma-
nus cōstanter extendit: et cū fiducia a-
it. Et celo ista possidet: sed quoniā ab ipo
me ea recepturū spero. Ista ut rex z q̄ cū
ipo erāt mirarent̄ adolescētis animū:
z rāq; nichil duceret cruciat⁹. Et ipe
rator defūcto: quarto vexabāt sibi tor-
quētes. Et cū iā esset ad mortē sic ait.
Pocius est ab hominibus mori deo⁹
spem exspectare a deo · iterꝫ ab ipo resu-
scitandos. Tibi enī resurrectio ad vitā
non erit. Et cum admoniissent quidā
vexabant eū: at ille respiciens in eum
dixit. Potestatē inter homines hab⁹
cū sis corruptibilis facis qđ vis. Sto-
li aut̄ putare genus nostrū a deo esse
derelictū. Tu autem patienter sustine: z
videbis magnā potestatē ipi⁹ q̄liter
te et semen tuū torquebit. Post hunc
ducebant tertium: et is mox inscipiēs
sic ait. Stoli frustra errare. Stos enim
propter nosmetipsos hec patimur
peccantes in deū nostrū: z digna am-
miratione facta sunt in nobis. Tu au-
tem ne extimes reb⁹ inpune futurū:
qđ contra deū pugnare tentaueris.
Supra modū aut̄ mater mirabilis
et bonoꝛ memoria digna · q̄ pcūctis
septem filios sub unius diei tempore
conspiciens · bono animo ferebat pro-
pter spem quā in deū habebat: singulo⁹
autem illoꝛ hortabatur voce patria
fomitet repleta sapientia: et femineꝫ co-
gitatiōm masculinū animū inferens
dixit ad eos. Nescio qualiter in utero
meo apparuistis. Nec enī ego spiri-
tum et aīmā donaui vobis et vitā:
z singuloꝛ membra non ego ipa con-
pegi. Sed enī mūdi creator qui forma-
uit hominis natiuitatē · quiq; omniū
inuenit originē: et spiritū vobis iterū
cum misericordia reddet et vitā: sicut
nūc vosmetipsos despicitis · propter
ei⁹. Antiochus autem cōtemni se ar-
bitratus · simul et exprobrātis voce de-
spta: cū adhuc adolescentior superes-
non solū verbis hortabat̄ sed et cum
iramento affirmabat diuitem se z be-
atum facturū: et transitū a patrijs le-
gibz amicū habiturū · z res necessarias
et pecuniarū. Sed ad hec cū adolescēs
nequaq; inclinaret: vocauit rex ma-
trē et suadebat ei ut adolescenti fieret
in salutem. Cū aut̄ multis tā verbis
esset hortatus: promisit se futurā se filio
suo. Itaq; inclinata ad illū irridens
crudelē tyrannū: ait patria voce. Fili
mi miserere mei que te in utero nouem
mensibus portaui: et lac triennio tibi
et alui: et in etatem istā eduxi. Peto
nate ut aspicias ad celū et terram · et
ad omnia q̄ in eis sūt: z intelligas quia
ex nichilo fecit illa deꝰ z hominū gen⁹:
ita fiet ut nō timeas carnificē istū · sed
dignus fratribus tuis effect⁹ particip⁹
subape mortem: ut in illa misericordia
cum fratribus tuis te recipiam. Cum
hec illa adhuc diceret: ait adolescens.
Quē sustinetis? Stō obedio p̄cepto re-
gis: sed precepto legis q̄ data est nob⁹
p moysen. Tu vero qui inuentor omniꝫ
malicie factus es i hebreos · nō effugi-
es manū dei. Stos enī pro peccatis
nostris hec patimur. Et si nobis pro-
pter increpationē et correptionē dñs
deus noster modicū iratus est: sed iter
reconciliabitur suis seruis. Tu autem o
sceleste et omniū hominū flagitiosissi-
me noli frustra extolli vanis spe
bus: i seruos ei⁹ inflāmat⁹. Stōdum
nām omnipotentis dei et oīa in spi-
cientis iudicia effugietis. Stam frater
mei modico nunc dolore sustentato
sub testamento eterne vite effecti sunt:
tu vero iudicio dei iustas superbie tue
penas exsolues. Ego aut̄ sicut et fra-
tres mei aīmā et corpus meū trado
pro patrijs legibus · inuocās deū ma-
turꝰ genti nostre propitiū fieri: reqz cū
tormentis et verberibus cōfiteri q ipe
est deus solus. Et in me vero et in fratri
bus meis desinet omnipotentis ira: q̄
sup oīe gen⁹ nostrū iuste superducta e.
Tunc rex accensus ira · in hunc super
omnes crudelius deseuit: indigne fere
se dicens. Et hic itaq; mundus obijt:
per omnia in dño confidens. Stouissi-
me aut̄ post filios z mater cōsumpta
est. Igitur de sacrificijs et de nimijs
crudelitatibus satis dictū est. VIII

Iudas vero machabeus · et qui cū illo
erāt introibant latenter in castella: et
conuocātes cognatos et amicos · et e-
os qui p manserāt in iudaismo assu-
mentes · eduxerūt ad se septē milia viroꝝ.
Et inuocabant dominū ut respiceret
in plebē qui ab omnibz calcabat̄ · et mi-
sereret templo qđ cōtaminabat̄ ab im-
pijs. Stmisereretur etiā exterminio ciuita-
tis que esset illico complanāde et voce
sanguinis ad se clamantis audiret:
memoraretur q̄q; iniquissimas mor-
tes parvuloꝝ innocentiū · et blasphe-
mias nomini suo illatas: z indigna-
retur super hijs. Et machab⁹ cōgregata

multitudine intollerabilis gentibus efficiebatur. Ira enī dñi ī misericordiā cōuersa ē. Et suppositis castellis ⁊ ciuitatibz improuisus succedebat eas:et opportuna loca occupans · nō paucas hostiū strages dabat. Statimq autem nobilibus ad huiusmodi excursus ferebatur:et fama uirtutū ei⁹ ubiq diffundebatur. Videns autem philippus paulatim uirū ad profectum uenire·ac frequētius res ei cedere prospere ad ptolomeū duce celesyrie ⁊ phenicis scripsit:ut auxiliū ferret regis negotijs. Et ille velocit mittit nichanorē patrocli de ptoribz amicum: datis ei de cunctis gentibz · armatis non minus uiginti milibz ut uniuersum iudeoz genꝰ deleret:adiunctis ei·⁊ gorgia uiro militari·et in bellicis rebus experientissimo. Constituit aūt nichanor regi ut tributū qđ romanis erat dandū duo milia talentorū de captiuitate iudeoz suppleret. Statimq ad maritimas ciuitates misit conuocās ad comptionē iudaicoz mancipioz: promittens se nonaginta mancipia talentu distracturū:nō respiciēs ad uindictā que eum ab oīpotente esset cōsecutura. Judas aūt ubi cognouit:indicauit hijs qui secū erāt iudeis nichanoris aduētū. Ex quibz quidā formidātes·et nō credentes dei iusticie in fugam uertebantur: alij uero si qui de hijs supererāt ueniebāt: simulq; dominū deprecabāntur ut iperet eos de impio nichanore qui eos priusq; incomin⁹ uenire uendiderat. Et si non propter eos:propī testamētū qđ erat ad patres eoz:et ꝓpter inuocationem sancti et magnifici nominis ei⁹ super ipsos. Conuocatis aūt machabeus ꝑpē militibz qui cū ipo erant·rogabat ne hostibz recōciliarēt: neq; mutuerent inique uenientiū adūsum se hostium multitudinē: sed fortiter cōtendere ante oculos habentes cōtumeliā que loco sancto ab hijs iniuste esset illata: itemq; ludibrio habite ciuitatis iniuriā: adhuc etiam uetereū institutā conuulsa. Nam illi quidē armis confidunt·aūt simul ⁊ audacia: nos aūt in oīpotente dño qui potest et uenientes aduersum nos ⁊ omnē simul mundum uno nutu delere cōfodimus. Ammonuit aūt eos et de auxilijs dei q̄ facta sunt erga patres:et q sub sennacherib centū octoginta quinq; milia perierūt: ⁊ de gallo qđ eis a gallis galatis fuit ī babilonia:ut quīes ubi ad rē uētū ē macedonibz soci⁹ helitātibz ipi sex milia soli peremerūt centumuginti milia ꝓpter auxiliū illis datum de celo:et beneficia pro hijs plurima cōsecuti sunt. Hijs uerbis confortantes effecti sūt:⁊ pro legibus et patria mori parati. Constituit itaq; tres suos duces utriq; ordini · simonem et ioseph um ⁊ ionathan subiectis unicuiq; millenis et quīgentenis: ad hoc etiā ab exea lecto illis sancto libro et dato signo adiutorij dei:in prima aūt ipse dux cōmisit cum nichanore. Et facto sibi adiutore oīpotente·interfecerūt sup nouē milia hominū: maiorē autem partē exercitus nichanoris uulneribus debilem factā fugere cōpulerūt. Pecuniis uero eoz qui ad emptionem ipoz uenerāt sublatis·ipos usq; ipsum secuti sunt:sed reuersi sūt hora cōducti. Sta erat ante sabbatū: quāobrem nō persecuti sunt insequētes. Arma aūt ipsoz et spolia cōgregantes sabbatū agebāt benedicentes dominū: q liberauit eos in isto die · misericordie

initiū stillās in eos. Post sabbatū uero debilibus ⁊ orphanis et uiduis diuisērūt spolia:et reliqua ipi cum suis habuere. Hijs itaq; gestis et cōmuniter ab oīb⁹ facta obsecratione: misericordem dñm postulabāt ut in finē seruis suis reconciliaretur. Et ex hijs q̄ cum timotheo et bachide erant cōtra se conmittētes sup uiginti milia interfecerūt:⁊ munitiones excelsas obtinuerunt·⁊ plures predas diuiserūt: equā portionē debilibus pupillis ⁊ uidui⁹. sed et seniorib⁹ faciebāt. Et cū arma eoz diligenter collegissēt: oīa cōposuerūt in locis opportunis. Reliqua uero spolia ihersolimā deuexerūt:⁊ philarcen q̄ cū timotheo erat interfecerūt uirū electū: qui in multis iudeos afflixerat. Et cū epiphania agerēt ī ihersolimis eos qui sacras ianuas incenderunt:id est callisthenen cum ī quoddā domicilium refugisset incenderunt: digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Fauinorosissimus aūt nichanor qui mille negociantes ad iudeoꝝ uendītionem adduxerat humiliat⁹ auxilio dñi ab hijs quos nullos estimauerat: deposita uestis gloria ꝑ mediterraneam fugiēs solus uenit antiochiā: summā infelicitatē de interitu sui exercitus consecutus. Et q promiserat romanis se tributū restituere de captiuitate ihersolimor: ꝑdicabat nūc predoreꝝ deū habere iudeos·et ob ipm inuulnerabiles esse:eo q sequerent leges ab ipo cōstitutas.

Eodem tempore antiochus inhonestē reuertebatur de ylide. Intrauerat enī in eam q̄ dicitur ylispolis ⁊ temptauit expoliare multū ⁊ ciuitatem opprimere:sed multitudine ad arma concurrente in fugam uersi sunt: et ita cōtigit ut antiochus post fugā turpiter rediret. Et cum uenisset circa egbatanan:recognouit q̄ ergā nichanorem et timotheū gesta sunt. Elatus aūt ī ira·arbitrabat se iniuriā illoz qui se fugauerāt posse in iudeos retorquere: ideoq; iussit agitari curru sinum sine intermissione agēs iter·celeri cū iudicio purgente:eo q̄ ita supbe locut⁹ est se ueturū ihersolimā·et cōgeriem sepulcri iudeoꝝ eā facturū. Sed qui omnia cōspicit dñs deus isrl:percussit eum insanabili ⁊ inuisibili plaga. Ut enī finiuit hūc ipm stomach:apprehendit eum dolor dirus uiscerum et amara intemperies tormenta. Et quidē satis iuste:quippe qui multis ⁊ nouis cruciatibz aliorū torserat uiscera: licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Sup hoc aūt supbia repletꝰ igne spirans animo in iudeos·et ꝓpiens accelerari negociū·cōtigit illū impetu eunte de curru cadere:⁊ grauī corporis collisione membra uexari. Iustq; sibi uidebatur etiā fluctibz maris imperare supra humanū modū supbia repletus·⁊ montiū altitudines ī statera appendere:nūc humiliat⁹ ad terrā in gestatorio portabatur · manifestā dei uirtutem in semetipso cōtestās: ita ut de corpore impij uermes scaturirēt: ac uiuentes in doloribus carnes eius efflueret:odore etiā illius et fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante hydera celi cōtingere se arbitrabatur: cum nemo portare ꝓpter intolerantiā foetoris portare. Hinc igitur cepit ex grauī supbia deductus ad agnitionē sui uenire diuina āmonitus plaga: ꝑ momēta singula doloribz suis augmenta capientibz. Et cum nec ipe iā fetorē suū ferre posset:ita ait. Iustum

est subditū esse deo: et mortalem non
paria deo sentire. Mrabat autem hīc
electus dñm a quo nō esset misericor-
diam cōsecuturꝰ: et ciuitatem ad quā
festinās veniebat · ut eā ad solū dedu-
ceret ac sepulcrū cōgestoꝝ faceret · nūc
optat liberā reddere: et iudeos quos
nec sepultura quidem se dignos habi-
turum · sed auibꝫ ac feris dīripiendos
traditurū · et cum parentibus extermi-
naturū dixerat equales nunc athenien-
sibus facturū pollicetur: templum etiā
sanctum qđ prius exspoliauerat · opti-
mis donis ornaturū: et sancta vasa
multiplicaturū · et primitias ad sacri-
ficia sumptꝰ · de reditibꝫ suis prestā-
turū: sup hec ꝛ iudeum se futurū: et o
nnem locū terre pambulaturꝰ · et ꝑdi
caturū dei potestatē. Sed nō cessantibꝫ
doloribꝫ: supuenerat eū in cū iustum
dei iudiciū: desperās scripsit ad iudeos
in hunc modū deprecationis epistolā
hec cōtinentē. Optimis ciuibꝫ iudeis:
plurimā salutem et bene valere · et esse
felices: rex et princeps antiochus. Si
bene valetis ꝛ filij vestri et ex sententia
vobis cuncta sūt: maximas agimus
gratias. Et ego i infirmitate cōstitus ·
vestri autem memor benigne reuersus
de perfidis locis et infirmitate grauī
aphensus necessariū duxi ꝓ cōmuni
utilitate curam habere: non desperās
meuetipm: sed spem multam habens
effugiendi infirmitatē. Gesperiēs aūt
ꝙ et pater meus quibus temporibus
in loris superioribꝫ ducebat exercitum
ostendit ꝙ post se sublimet principatū:
ut si quid contrariū accideret aut diffi-
cile nūciaret · scientes hīj ꝙ i regionibꝫ
erant qui esset rerum summa decliua
non turbarent: ad hec considerans et
proximo potentes quosq; et vicinos-
temporibꝫ insidiātes et eucrum exspe-
dātes · deliguaui filiū meū antiochū
regem quē sepe recurrens in superiora
regna multis vicibꝫ cōmendabā: et
scripsi ad eū que libuerat sūt. Oro itaq;
vos et pro memores beneficioꝝ publi-
ce ꝛ priuatim: ut vnusquisq; cōseruet fi
dem ad me et ad filiū meū. Confido
enim eum modeste et humane actuꝝ
et sequentē ꝓpositum meū: et cōmunē
vobis fore. Interfectꝰ homicida ꝛ blasphe-
mus pessime gessus: ꝛ ut ipse alios
tractauerat · pegre in mōtibꝫ miserabi-
li obitu vitā fūctus ē. Trāsferebat aūt
corpꝰ philippus collactaneꝰ ei⁹: qui
metuens filiū antiochi ad ptolomeū
philomethora i egiptū abijt.

Machabeus aūt ꝛ qui cum eo erāt
dño se pregere cōplū quidē ꝛ ciuita-
tē ꝛecepit: aras aūt quas alienige-
ne ꝙ plateas struxerant: itēꝫ delubra
demolitꝰ ē. Et purgato templo aliud
altare fecerūt: et de ignitis lapidibꝫ
que cōcepto sacrificio obulerūt post
biēniū: ꝛ incensum et lucernas · ꝛ pane⁹
propositionis posuerūt. Quibꝫ gestis
rogabāt dñm ꝓstrati in terrā: ne am-
plius talibus malis incideret. Sed
et si quādo peccasset · ut ab ipo mi-
tius corriperent: et nō barbaris ac blas-
phemis hominibꝫ traderentur. Qua
die aūt templū ab alienigenis pollu-
tum fuerat: contigit eadem die purifi-
catiōnē fieri vicesima et quita mensis
qui fuit casleu. Et cum letitia diebꝫ o-
cto egerūt in modū tabernaculoꝝ: re-
cordātes · qȝ ante modicū temporis di-
em solemnē tabernaculoꝝ i mōtibꝫ
et in speluncis more bestiaꝝ egerant:
propter qđ virgas et ramos virides ꝛ
palmas ꝓtulerāt ei⁹ ꝙ ꝓsperauit mun-
dare locū suū. Et decreuerūt cōmuni

precepto et decreto vniuerse gentis iude-
orū omnibus ānis agere dies istos.
Et antiochi quidem qui appellatus
est nobilis · vite excellus ita se habuit.
Filius autē de cupatore antiochi im-
pij filio que gesta sunt narrabimus:
breuitātes mala que i bellis gesta sūt.
Hic enim suscepto regno cōstituit sup
negocia regni lisiam quēdā phenicē
et sue milicie principē. Stā ptolome⁹
qui dicebatur macer · initi tenax rega
iudeos esse constituit: et ꝓpter ꝓper
iniquitatē que facta erat in eos: et pa-
cifice agere cū eis. Sed ob hoc accusat⁹
ab amicis apud cupatorē: cū frequēter
prodior audiret eo ꝙ cyprū rediit
sibi a philometore desciuisset · et ad
antiochum nobilē translatus · etiam
ab eo recessisset: veneno vitam finiuit.
Gorgias aūt cum esset dux locoꝝ al-
liēnis aduenis frequēter iudeos debel-
labat: iudei vero qui tenebāt opportu-
nas munitiones fugatos ab hierosoly-
mis suscipiebāt: ꝛ bellare cōpatabant.
Hij vero qui erant cū machabeo per
orationes dominū rogantes ut esset
sibi adiutor · impetū fecerūt i munitio-
nes ydumeoꝝ: multaq; vi insistētes
loca obtinuerūt · occurrentes intercle-
runt: et quīes simul nō minꝰ a viginti
quīq; milibꝫ trucidauerūt. Quidā aūt
cum cōfugisset in duas turres valde
munitas · omnē apparatum ad repu-
gnandū habentes: machabeus ad e-
arum repugnationē relicto simone ꝛ
iosepho itemq; zacheo · essq; qui cum
ipis erant satis multis: ipe ad eas q̄
amplius purgebāt pugnas cōtulit
ē. Hij vero ꝙ cū simone erāt cupidita-
te ducti a quibusdā qui in turribus erāt
suasi sunt pecunia: ꝛ septuaginta mi-
libus didragmis acceptis dimiserūt

quosdā effugere. Cū aūt machabeo
nunciatū esset qđ factum est: principi-
bus ꝓpli cōgregatis · accusauit ꝙ pecu-
nia fratres vendidissent · aduersarijs
eoꝝ dimissis. Hos igit̄ ꝓditores fa-
dos ireuocat: ꝛ cōperit duas turres occu-
pauisse. Armis aūt ac manibꝫ omnia
prospere agendo in duabus munitio-
nibꝫ plusquā viginti milia gemit.
Et timotheus qui prius a iudeis fue-
rat superatus cōmocto exercitu pere-
grine multitudinis ꝛ cōgregato equi-
tatu asiano aduenit: quasi armis iu-
deam rapturus. Machabeus autem
et qui cum ipo erant appropinquāte
illo deprecabantur dñm caput terra
aspergentes · lumboꝝ cilicijs ꝑcinti ·
ad altaris crepidinē ꝓsoluti: ut sibi
propicius inimicis autem eoꝝ esset inimi-
cus: ꝛ adūsarijs adūsarē sicut lex
dicit. Et ita post orationē sūptis armis
longius de ciuitate ꝓcedētes: et ꝓxi-
mi hostibꝫ effecti resederūt. Primo aūt
solis ortu utriq; cōmiscerunt · illi quī-
dem victorie et prosperitatis spōsore
cum virtute dñm habētes: illi autem
ducē belli animū habebāt. Sed cum
vehemēs pugna esset apparuerunt ad-
uersarijs de celo viri quīq; in equis
frenis aureis decori ducatū iudeis pre-
stantes: ex quibus duo machabeum
medium habētes armis suis circūseptū
incolumem cōseruabāt: i adūsarios
aūt tela et fulmina iaciebāt · ex quo
et cecitate confusi et repleti ꝑturbatio-
ne cadebāt. Interfecti sunt aūt vigin-
timilia quingēti · ꝛ equites ſcenti. Ti-
motheus vero confugit in gazaram
prelidiū munitū cui ꝑerat cereas: ma-
chabeus aūt et qui cū eo erant letāt⁹
obsidebāt prelidiū diebꝫ quatuor. At
hij ꝙ intus erant loci firmitate cōfisi

supra modū maledicebant · et sermones nephandos iactabant: sed nam
dies quinta illuxerat vigil iuuenes
ex his qui cum machabeo erāt accensi animis ꝓter blasphemiā viriliter
accesserunt ad murū· et ferocī animo
incedentes ascendebāt: sed et alij similiter ascendētes turres portasq; succendere aggressi sūt· atq; ipos maledicos
uiros cōcremare. Per cōmunum aūt
biduū· ꝓfidia vastato timocheum oc-
cultanē se in quodam reperiūt loco
peremerunt: et scarcen illius cecam et
apollofanē occidēr. Quibus gestis:
in ymnis et confessionibus benedicebant dominum qui magna fecit in
israhel: et victoriam dedit illis. xi

Sed parum post rpore lisias procurator regis ⁊ propinquus ac
negocioꝝ prepositus grauiter ferens
de his que acciderāt: cōgregatis octogīta milibus et equitatu uniuerso ve-
niebat aduersum iudeos cogitāns
se ciuitatem quidem capiam gentibus habitatiu facturū: templū uero in pe-
cunie questū sicut cetera delubra gentium habituꝝ: et p singulos annos
venale sacerdotiū· nullo; recogitās dei
potestatem: sed meute efferatus· i multitudine preditū et in milibꝫ equitum-
et in octoginta elephātis confidebat.
Ingressus aūē iudeā et appropiāns
bethsure que erat in angusto loco ab
ihrosolima itervallo quāq; stadioꝝ:
illud ꝓfidiū expugnabat. Ut autem
machabeus et qui cū eo erant cognouerūt expugnari ꝓfidia: cum fletu et
lacrimis rogabāt dominū· et oīs turba simul: ut bonū āgelum mitteret
ad saluē isrl. Et ipe prim⁹ machabe⁹
sūpsis armis cereos adhortatus est
simul secum periculum subire: et ferre
auxiliū fratribus suis. Cūq; pariter
prōpto animo ꝓcederēt ihrosolimus
apparuit ꝓcedēs eos eques i veste candida: armis aureis hastam vibrās.
Tunc omnes simul benedixerūt miseri-
cordem dūm: et cōualuerūt animis:
nō solū hoīnes sed ⁊ bestias ferocissimas ⁊ muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur ꝓpugnū· de celo habētes
adiutorē ⁊ miserantem sup eos dūm.
Ieonum autem more impetu irruerūt
in hostes ꝓstrauerunt et eis undecim
milia ꝓditū et equitū mille septingentos:
uniuersos aūt in fugā verterūt: plures
autem ex eis vulnerati nudi euaserūt.
Sed ⁊ ipe lisias turpiter fugiēs euasit.
Et ꝙa nō insensat⁹ erat: secū ipe reputans factam rega se dimīnutionē· et
intelligens inuictos esse hebreos dei
omnipotentis auxilio nitentes· misit
ad eos· ꝓmittēs se cōsensurū omnibus
que iusta sunt: ⁊ regem compulturū
amicū fieri. Annuit aūt machabeus
ꝓpter lisie: in omnibus utilitati consulens. Et quecūq; machabe⁹ scripsit
lisie de iudeis: ea rex concessit. Erant
erāt scripte iudeis epistole a lisia siquidem hunc modū continentes. Lisias:
pplo iudeoꝝ salutem. Iohannes et ab-
sallon qui missi fuerāt a vobis tradentes scripta postulabāt: ut ea que
pr illos significabātur implerē. Quecunq; igitur regi potuerūt ꝓferri expo-
sui: et que res gerebat consensi. Si
igitur i negocijs fidem cōseruaueritis·
et deinceps bonorū vobis causa esse
cupiam: de certis aūt ⁊ singula verba mandabo et ipsis et his qui a me
missi sunt colloqui vobiscum. Bene
valete. Anno cēsimoqdragesimo-
octauo mensis die dioscori vicesima
et quarta. Regis autem epistola ista

continebat. Rex antiochus: lisie fratri
salutē. Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere ⁊ rebs
suis adhibere diligentiā: audiuimus⁹
iudeos non consensisse patri meo ut
transirent ad ritū grecoꝝ· sed tenere
velle suū institutū: ac ꝓpterea postulare a nobis concedi· sibi legitima sua.
Volentes igitur hanc quoq; gentem
quietam esse: statuentes iudicauim⁹
templū restitui illis: ut agerent sēd in
suoꝝ maioꝝ consuetudine. Bene igitur feceris si milteris ad eos ⁊ dexteram
dederis: ut cognita nostra voluntate
bono animo sint: et utilitatibus pro-
prijs deseruiāt. Ad iudeos uero regis
epistola talis erat. Rex āntiochus: senatui iudeoꝝ· et ceteris iudeis salutē. Si
valetis sit vobis ut volum⁹: sed et ipsi
bene valem⁹. Adijt nos menelaus di-
cens: velle vos descendere ad vestros
qui sūt apud nos. Hijs igitur ꝙ com-
meare vsq; ad diem tricesimū mensis
xandici dam⁹ dexteras securitatis: ut
iudaicis vtantur ritbis et legibus suis
sicut ⁊ prius: et nemo eoz ullo modo
molestiam patiatur de his que per ignorantiā gesta sunt. Misim⁹ aūtē
⁊ menelaum ꝙ vos alloquat. Valete. Anno cēsimoqdragesimoqrto
xandici mēsis quindecima die. Misit aūt etiā romani epistolā ita se
habentē. Quintus memmius ⁊ titus
manlius legati romanoꝝ: populo iudeorum salutem. De his que lisias cognatus regis concessit vobis· et nos
concessim⁹: de quibus aūt ad regē iudicauit referendū· cōsultum aliquē mittite diligenter inter vos cōferentes: ut
decernam⁹ sicut cōgruit vobis. Nos enim antiochiam accedimus. Itaq;
festinate rescribere: ut nos quoq; sciamus cuj⁹ ritis volūtatis. Bene valete.
Anno centesimoqdragesimoqdauo
quintadecima die mēsis xandici. xii

His factis pactionibꝫ lisias ꝓgrebat ad regem: iudei aūt agricultare operam dabāt. Sed hij qui retulerant tīmotheus et apollonij gennei
filij· sed et ieronimus et demophon·
sup hos et nichanor cypriarches nō
sinebant eos in silentio agere ⁊ quiete.
Ioppite vero tale quoddā flagitiū perpetrarūt. Rogauerunt iudeos cū quibꝫ
habitabant ascendere scaphas cū parauerant cū vxoribꝫ ⁊ filijs: quasi nullis inimicitijs inter eos subiacentibꝫ.
Secūdū cōmune iuraq; decretū cuitatis· et ipsis acquiescentibꝫ pacatq; causa nichil suspectū habentibꝫ: cū in altū
processissent submerserunt nō minus
ducentos· Quā crudelitatem iudas i
sue gentis hominem factā ut cognouit· ꝓcepit viris qui erant cū ipo· ⁊ invocato iusto iudice deo venit adūsus
interfectores fratrū: et portū quidem
nocte succendit: scaphas cussit: eos
aūē qui ab igne refugerant gladio
penuit. Et cum hec ita egisset discessit
quasi iterꝫ reuersur⁹: ⁊ ūniuersos ioppitas tradicatur⁹. Sed cū cognouisset et eos qui erant iamnie velle pari
modo facere habitantibꝫ secū iudeis:
iamnitis quoq; nocte supuenit· et
portū cum nauibus succendit: ita ut
lumen igtis appareret ihrosolimis
ab stadijs ducētis ꝺdragīta. Inde cū
iā abissent nouē stadijs et iter facerēt
ad timotheū: cōmiserūt cū eo arabes
quīq; milia virū· et equites quingenti
Cumq; pugna valida fieret ⁊ auxilio
dei prospere cessisset: reliqui victi arabes petebant a iuda dexteras sibi dari

promittentes se pascua daturos: z in
certis ꝓfuturos. Judas autem arbi-
tratus uere in multis eos uiles ꝓmi-
sit pacem: depulsq; acceptis discesse-
ad tabernacula sua. Aggressus ē aūt
et ciuitatem quādam firmā · pōtibus
murisq; circūseptā que a turbis habi-
tabatur gentiū ꝓmiscuarū: cui nomē
chalphin. Hīj uero qui intus erāt con-
fidentes in stabilitate murorū et appa-
ratu alimoniaz remissius agebant:
maledictis lacessēres iudā ac blasphe-
mās: et loquentes que fas non est.
Machabeus aūt ē inuocato magno
mūdi principe q̄ sine arietibz z machi-
nis temporibus iheu precipitauit ie-
richo · irruit ferociter muris: et capta
ciuitate y dīi uoluntatem innumera-
biles edes fecit: ita ut adiacēs stagnū
stadiorū duorū latitudinis sanguine
interfectoz fluere uideretur. Inde disce-
dentes stadia septingēta quinq̄ginta
et uenerūt in charachа ad eos qui di-
cuntur tibiani iudeos: et nimoheum
quidem in illis locis non cōprehen-
derunt: nullaz negotio ꝓfecto regressus
est · relicto in quodā loco firmissimo
p̄sidio. Dositheus aūt z sosipater qui
erant duces cum machabeo pertenūt
a timotheo relictos in presidio decem
milia uiros. Et machabeus ordina-
tis circū se sex milibus z constitutis p
cohortes: aduersus timotheū pressit
habentē secum · centumuiginti milia
peditū: equitūq; duo milia quingen-
tos. Cognito aūt iude aduentu timo-
theus ꝓmisit mulieres · et filios et reli-
quū apparatū i ꝑsidium qđ carnon
dicitur. Erat enī inexpugnabile z ac-
cessu difficile: propt̄ loroz angustias.
Cūq; cohors iude prima apparuisset
timor hostibus incussus ē ex ꝑsentia
dei qui omnia cōspicit: et i fugā uersi
sunt alius ab alio: ita ut magis a suis
deiecerentur · et gladioz suoz ictibus
debilitarent. Judas aūt uehementer
instabat omnes ꝓpugnans et sanguis inuolauit
dīm iudas adiutorem et ducem belli
fieri: incipiens uoce patria · z cū ymnis
clamorē extollens · fugam gorgie mi-
litibz incussit. Judas autem collecto
exercitu uenit in ciuitatem odollā. Et
cum septima dies supueniret: secūdū
cōsuetudinē purificati in eodem loco
sabbatū egerūt. Et sequenti die uenit
cum suis iudas ut corpora ꝓstratoz
tolleret: et cum parentibz ponerent in se-
pulcris patrum. Inuenerūt aūt sub
uestibus interfectoz de donarijs ydolo-
rum q̄ apud iamniam fuerunt: a quibz
lex prohibet iudeos. Omnibus ergo
manifestum factum est: ob hanc cau-
sam eos corruisse. Omnes itaq; benedi-
xerunt iustum iudiciū dīi: q̄ occulta
fecerat manifesta. Atq; ita ad preces
conuersi rogauerunt: ut id qđ factum
erat delictum obliuioni traderet. Et
uero fortissimus iudas hortabatur po-
pulū cōseruare se sine peccō: sub oculis
uidētes que facta sūt pro peccatis eoz
qui ꝓstrati sunt. Et facta collatione
duodecī milia dragmas argenti mi-
sit iherosolimā offerri ꝓ peccīs mortu-
orū sacrificiū: bene z religiose de resur-
rectione cogitās. Nisi enī eos q̄ ceciderant resurrecturos speraret: superfluū
uideretur et uanū orare pro mortuis.
Et quia cōsiderabat qđ his qui cū pie-
tate dormitionem acceperāt: optima
habetur repositā gratia. Sāctā ergo z
salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exora-
re: ut a peccatis soluantur. xvij

Anno centesimoquadragesimo-
nono cognouit iudas āntiochū

illū capere uiuū · eques quidā de tra-
bus irruit in eū · humeriq; ei⁹ amputa-
uit: atq; ita gorgias effugit in ma-
risa. Et illis q̄ cū heldrin erāt diuci⁹
pugnantibus et fatigatis inuocauit
dīm iudas adiutorem et ducem belli
fieri: incipiens uoce patria · z cū ymnis
clamorē extollens · fugam gorgie mi-
litibz incussit. Judas autem collecto
exercitu uenit in ciuitatem odollā. Et
cum septima dies supueniret: secūdū
cōsuetudinē purificati in eodem loco
sabbatū egerūt. Et sequenti die uenit
cum suis iudas ut corpora ꝓstratoz
tolleret: et cum parentibz ponerent in se-
pulcris patrum. Inuenerūt aūt sub
uestibus interfectoz de donarijs ydolo-
rum q̄ apud iamniam fuerunt: a quibz
lex prohibet iudeos. Omnibus ergo
manifestum factum est: ob hanc cau-
sam eos corruisse. Omnes itaq; benedi-
xerunt iustum iudiciū dīi: q̄ occulta
fecerat manifesta. Atq; ita ad preces
conuersi rogauerunt: ut id qđ factum
erat delictum obliuioni traderet. Et
uero fortissimus iudas hortabatur po-
pulū cōseruare se sine peccō: sub oculis
uidētes que facta sūt pro peccatis eoz
qui ꝓstrati sunt. Et facta collatione
duodecī milia dragmas argenti mi-
sit iherosolimā offerri ꝓ peccīs mortu-
orū sacrificiū: bene z religiose de resur-
rectione cogitās. Nisi enī eos q̄ ceciderant resurrecturos speraret: superfluū
uideretur et uanū orare pro mortuis.
Et quia cōsiderabat qđ his qui cū pie-
tate dormitionem acceperāt: optima
habetur repositā gratia. Sāctā ergo z
salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exora-
re: ut a peccatis soluantur. xvij

Anno centesimoquadragesimo-
nono cognouit iudas āntiochū
aspatoris uenire cū multitudine aduer-
sus iudeam: z cū eo lysiā ꝓcuratorem
et prepositū negotioz regi habentem
pedites centumdecem milia · et equitū
quinq̄ milia · et elephantes uiginiduos
· currus cū falcibz trecentos. Com-
miscuit aūt se illis et menelaus z cū
multa fallacia deprecabat antiochū
non pro patrie salute: sed sperans se
constitui in principatū. Sed rex regū
suscitauit animos antiochi in pecca-
torem: et suggerente lysia hūc esse cau-
sam omniū malorū: iussit ut eis ē con-
suetudo apprehensum in eodem loco
necari. Erat aūt ē in eodem loco turris
quinquaginta cubitoz · aggestū un-
diq; habens cineris. Hec prospectum
habebat in preceps. Inde in cinerem
deici iussit sacrilegū · omnibz cū propel-
lentibz ad interitum. Et tali lege pre-
uaricatorem legis contigit mori: nec
terre dari menelaū. Erquidem satis iu-
ste. Nam quia multa rega aram dei
delicta cōmisit cui⁹ ignis et cinis erat
sanctus: ipe in cinere mortē damnat⁹
est. Sed rex mente efferatus uenebat
nequioreu se patre suo iudeis ostu-
rus. Quibz iudas roganti⁹ ꝑcepit ꝓplo
ut die ac nocte dīm inuocarent quo
sicut semp z nūc adiuuaret eos: quip-
pe q̄ lege z patria sanctoz templo pri-
uari uerebantur: ac ꝓlixi qui nup pau-
lulū respirasset · ne sineret blasphemi⁹
rursus in nationibus subdi. Omnibus
itaq; simul id facientibus z petentibu⁹
a dīo misericordiā cū fletu z ieiunijs
per triduū cōtinuū ꝓstratis: hortat⁹
ē eos iudas ut se ꝑpararent. Ipe uero
cum senioribus rogitauit · priusquā
rex admoueret exercitū ad iudeam et
obtineret ciuitatē egire: et dīo iudicio
cōmittere exitū rei · dās itaq; potestatē

omniū deo mūdi creatori: et hereditas suos ut fortiter dimicarent: z usq; ad mortem pro legibus templo ciuitate patria: et quibus starēt circa modiū exercitū constituit. Et data signo suis dei victorie: iuuenibus fortissimis electis nocte aggressus aulam regiam i castris interfecit viros fere quadringentos: et maximū elephantorū cū hijs q̄ sup̄positi fuerāt. Tumoꝛ metu ac perturbatione hostiū castra replentes: rebusq; prospere gestis abierūt. Hoc aūt factum ē die illuscrente: adiuuante eum dñi p̄uidentia. Sed rex accepto gustu audacie iudeoꝛū arte difficultatem locoꝛ temptabat: et bethsuras q̄ erat iudeoꝛ ꝓsidiū munitū castra ammouebat: sed fugabatur: impingebatq; minoꝛabatur. Hijs aūt qui intus erāt iudas necessaria mittebat. Enunciauit aūt misteria hostibus rodochus quidā de iudaico exercitu: qui requisitus cōprehensus est et cōculus. Iteꝝ rex sermonē habuit ad eos qui erant i bethsuris: dexterā dedit: accepit: abiit: cōmilit cū iuda: superaꝝ ē. Vt aūt cognouit rebellasse philippū antiochie q̄ relictus erat sup̄ negocia: mente cōsternatus iudeos deprecans: subdidit q; eis iurat de oīb⁹ quibus iustū visū est: et reconciliatus obtulit sacrificium: honoꝛauit templū z munera posuit: machabeum ampleratus est: et dedit eum a ptolomaide usq; ad gerenos ducem et principem. Vt aūt venit ptolomaidam grauiter ferebant ptolomenses amicicie conuentionem indignantes: ne forte fedus irrumperet. Tunc adiit lisias tribunal: et rep̄posuit rationem: et populū sedauit: reconciliatusq; est antiochiam. Et hoc modo regis p̄fectio z reditꝰ p̄fuit. xiiij

Sed post triennij tempꝰ cognouit iudas et qui cū eo erāt deuerticū seleuci cū multitudine validā z manibꝰ p portū tripolis ascendisse ad loca opportuna: et tenuisse regiones adūsus antiochū z eis ducē liciam. Alchimꝰ aūt quidā qui fuerat sacerdos fuerat: sed voluntarie coinquinatꝰ est i temporibꝰ cōmixtionis: considerans nullo modo sibi esse salueꝫ neq; accessum ad altare: venit ad regē demetriū circa nonū quinquagesimū ānū offerens ei coronā auream z palmā: sup̄ hec et ramos qui templi esse videbāt. Et ipa quidem die siluit. Tempꝰ aūt opportunum deuenie sue nactus: z cōuocatꝰ a demetrio ad consiliū: et interrogatus quibus rebꝰ et cōsilijs iudei vterentur: respondit. Ipsi qui dicūtur assidei iudeoꝝ quibus preest iudas machabeus bella nutriūt z seditiones mouēt: nec patiūtur regnū esse quietū. Nam et ego deiectus⁹ parentum gloria: dignitate aūt sūmo sacerdocio huc veni: primo quidē utilitatibus regis fidē habens: secundo aūt etiā cunctis consulens. Nam illoꝝ prauitate unusquisq; nostrū nō minime vexatur. Sed oro hijs singulis o rex cognitis: z regionis et generi sedm humanitatem tuā promulgatā oīb⁹ prospice. Nā q̄diu superest iudas: impossibile ē pacem esse negocijs. Talibus aūt ab hoc dictis: et reges amici hostiliter se habentes aduersus iudā: inflammauerūt animū eius. Qui statim nichanoꝝ ꝓpositū elephantoꝝ ducem misit in iudeā: datis mandatis ut ipm quidē iudā traderet vinū: eos vero qui cū illo erāt dispergeret: et cōstitueret alchimū maximi templi sumnum sacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam

segregatim se nichanoꝝ misebant: miserias z plagas iudeoꝝ: ꝓspicientes rex suarū existimantes. Audito itaq; iudei nichanoris aduētu: et cōuentu nationū: cōspersi terra rogabāt eum qui ꝓlin suū cōstituit in eternū custodire: quinq; suam portionē signis euidentibꝰ ꝓtegit. Imperāt autem duce ipsum inde mouerūt: cōmiserūtq; ad castellū dessau. Symō vero frater inde cōmisceat cū nichanoꝝ: sed cōgressus ē repente aduersarioꝝ. Sicubi noꝝ tamen audiens virtutē comitum inde et animi magnitudinem quam pro patrie certaminibꝰ habebant: sanguine iudaū facere metuebat. Quamobrē ꝓmisit ptolomeū et theodotū et matthiam: ut darēt dextras: atq; acciperent: et cū diu de hijs ꝓsiliū egerēt et ipe dux ad multitudinē venisset: omniū una fuit sententia amicicias annuere. Itaq; diem ꝓstituerūt qua secreto inter se ageret: z singulis selle ꝓsto sunt et ponte. Precepit aūt iudas armatos esse locis opportunis: ne forte ab hostibus repēte malī aliquid oriret. Et ꝙ cū colloquiū fecerūt. Simulabat autem nichanoꝝ ihierosolimis: nichilq; inique agebat: gregesq; turturum q̄ congregare fuerāt dimisit. Habebat aūt iudā semp carū ex animo: z erat viro inclinatꝰ. Rogauitq; eum ducere uxoꝝ: filiosq; procreare. Mutatis ergo: quiete egit: cōmuniterq; viuebant. Alchimꝰ aūt videns caritatē illoꝝ ad inuicem z cōuentiones: venit ad demetriū z dixerat nichanoꝝ rebꝰ alienis allenire: iudāq; regni insidiatorē successorem sibi destinasse. Iraq; rex exasperatꝰ et pessimis huius cōmunicationibus irritatꝰ scripsit nichanoꝝ dicēs: grauit quidē se ferre de amicicie

conuentione: iubere tamē machabeū uiuus vinctū mittere antiochiā. Quibꝰ cognitis nichanoꝝ cōsternabat: z grauiter ferebat si ea que cōuenerāt irrita facere: nichil lesus a viro: sed quia regi resistere non poterat opportunitatē obseruabat qua ꝓpositum p̄ficere. At machabeus videns sibi austerius agere nichanoꝝ et cōsuetum occursū frontis exhibentem: intelligens nō ex bono esse austeritatē ista: paucis suoꝝ congregatis occultauit se a nichanore. Quod cum ille cognouit fortiter se a viro puentum: venit ad maximum et sanctissimū templū: z sacerdotibus solitas hostias offerentibꝰ: iussit sibi tradi virū. Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui quereba: extendēs manū ad templū iurauit dicens. Nisi iudā vinctum michi tradideritis istud dei fanū in planiciē dedūcā: et altare euodiā: z templū ꝓfani libroꝝ cōsecrabo. Et hijs dictꝰ abiit. Sacerdotes aūt protendētes manus in celum inuocabāt eū qui semp pugnatoꝝ esset gentis ipoꝝ: hec dicentes. Tu dne omniū qui nulli⁹ indiges: voluisti templū habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctoꝝ omniū dne conserua inuiolatū domū istam: que nup mundata est. Nazias autem quidā de senioribus ab ihierosolimis delatus est nichanoꝝ vir amatoꝝ ciuium: z bone audēs: qui ꝓ affectu patrie iudeoꝝ appellabat. Hic multis temporibus continentie ꝓpositū tenuit i iudaismo: corpusq; et animā tradere conten⁹ pro pietate. Volens aūt nichanoꝝ manifestare odium qđ habebat in iudeos misit milites quingentos: ut eū comprehenderent. Putabat enim ꝙ illum

decepisse: fese cladem iudeis maximã
illaturũ. Turbis aũt irruere domũ ei⁹
et ianuã diruꝑe · atq; ignem ãmo-
uere cupientibꝫ · cum iam cõprehende-
retur gladio se precipit: eligens nobiliter
mori potius · q̃ subditus fieri peccato-
ribus: et contra natales suos iniuriꝫ
indignis agi. Sed cũ y festinatione
non recto itu plagã dedisset · et turbe
inter ostia irruperent recurrens audac-
ter ad murũ · ꝓcipitauit semetipsũ ui-
riliter in turbas: quibus velocit locũ
dantibꝫ ruit eius · cecidit per medium
receptum. Et cũ adhuc spiraret accen-
sus animo surrexit: et cum sanguis
eius magno fluxu deflueret · et grauissi-
mis vulneribus esset saucꝰ · cursu tur-
bam pertransijt: et stans supra quãdã
petram ꝓruptam · et iam exsanguis
effectꝰ: cõplexus in uisceribus sua uiriliꝫ
manibꝫ proiecit sup turbas inuocãs
dominatorẽ vite ac spiritꝰ: ut hec illi
reddere: atq; ita uita defũctꝰ ẽ. xv

Nichanor aũt ut comperit iudam
esse in locis samarie: cogitauit
cum omni impetu die sabbati cõmitte-
re bellũ. Iudeis uero qui illũ p necessi-
tatem sequebãt dicentibus · ne ita fe-
rociter et barbare faceris · sed honorẽ
tribue diei sanctificationis · et honora
eũ qui omnia cõspicit: at ille infelix
interrogauit si est potens i celo qui im-
perauit agi die sabbatoꝝ: et respõden-
tibus illis · est dñs viuꝰ ipe in celo po-
tens qui iussit agi septimã diẽ: at ille
ait. Et ego potens sum sup terrã: qui
impero sumi arma et negotia regis
impleri. Tamẽ nõ obtinuit ut cõsiliũ
ꝓficere. Et nichanor quidẽ cũ summa
superbia recꝰ cogitauerat cõmune tro-
pheũ statuere de iuda. Machabeus
autem semp confidebãt cum omni spe
auxiliũ sibi a dño adfuturũ · et hortaba-
tur suos ne formidarent ad aduen-
tum nationũ · sed in mente haberent
adiutoria sibi facta de celo: et nũc spe-
rarent ab omnipotente · sibi affuturam
victoriã. Et allocutus eos de lege · et
prophetis: ãmonens etiã certamina
q̃ fecerãt prius: promptiores cõstituit
eos. Et ita animis eoꝝ erectis: simul
ostendebat gentiũ fallaciam · et iura-
mentoꝝ ꝓuaricationẽ. Singulos aũt
illoꝝ armauit non clipei et haste mu-
nimine · sed sermonibꝫ optimis et exhor-
tationibꝫ: erexitq; animos iuuenũ: ita
ut uirtus de negotijs iudicaret: eo q̃
ciuitas sancta et templũ periclitaretur.
Erat enim p uxoribꝫ et filijs · item q̃
pro fratribꝫ et cognatis minor sollici-
tudo: maximus uero et primꝰ p san-
ctitate animo erat templi. Sed et eos qui
in ciuitate erãt nõ minima sollicitudo

habebat pro hijs q̃ congressuri erant.
Et iam cũ omnes sperarent iudicii tu-
rũ hostesq; adesse atq; exercitꝰ erat
ordinatus · bestie equitesq; opportuno
loco cõpositi: considerãs machabeꝰ
aduentũ multitudinis et apparatũ ua-
riũ armoꝝ · ac ferocitatem bestiaꝝ et
tendẽs manꝰ in celũ · ꝓdigia facienteꝫ
dñm inuocauit: qui nõ scõm armoꝝ
potentiã · sed prout ipsi placet dat di-
gnis victoriã. Dixit aũt inuocãs hoc
modo. Tu domine qui misisti ãgelũ
tuũ sub ezechia rege iude · et interfecisti
de castris sennacherib centũ octogin-
quinq; milia: et tũc dominatoꝝ celorũ
mitte ãgelũ tuũ bonũ ãte nos i timo-
re et tremore magnitudinis brachij
tui: ut metuant qui cum blasphemia
uenũt aduersus sanctũ ꝓpter tuũ. Et
hec quidẽ ita porauit: nichanoꝝ autẽ
et qui cum ipso erãt cum tubis et can-
ticis admonebãt. Iudas uero et qui
cum eo erant inuocato deo ꝑ orationeꝫ
cõgressi sunt: manu quidẽ pugnãtes-
sed a dño cordibus orantes ꝓtraue-
runt nõ min⁹ triginta quinq; milia pre-
sentia dei magnifice delectati. Cumq;
cessassent et cum gaudio redirent: co-
gnouerũt nichanorẽ ruisse cũ armis
suis. Facto itaq; clamore et turbatio-
ne suscitata: patria voce omnipotentẽ
dñm benedicebãt. Precepit aũt iudas
qui p omnia corpore · et animo mori ꝑ
ciuibus paratꝰ erat: caput nichanoꝝ
et manũ cũ humero abscidam ihe-
rosolimã ferri. Quo cum peruenisset
conuocatis cõtribulibꝫ et sacerdotibꝰ
ad altare: accersit et eos qui in arce e-
rant. Et ostenso capite nichanoris et
manu nepharia quã extenderat cõtra
domũ sanctã omnipotentis dei: magni-
fice gloriatus est. Linguã etiã impii

nichanoris ꝑcisam iussit particulatim
auibus dari: manũ autem denuntia
contra templũ suspendi. Omnes igit
celi benedixerũt dñm dicentes: benedi-
ctus qui locum suũ incõtaminatũ ser-
uauit. Suspendit autem nichanoris
caput in summa arce: ut euidens esset
et manifestũ signũ auxilij dei. Itaq;
omnes cõmuni consilio decreuerũt nul-
lo modo diẽ istũ absq; celebritate pe-
rire: habere aũt celebritatẽ tertiadecima
die mẽsis adar: que dicit⁹ sermone syriaca
ꝑdie mardochei die. Igitur hijs rega
nichanore gestis: et ex illis temporibꝫ
ab hebreis ciuitate possessa · ego q̃ in
hijs facta finẽ sermonis. Et si quidem
bene et ut historie cõpetit hoc et ipse
velim: si aũt minus digne: concedẽ-
dum ẽ mihi. Sicut enim vinũ semp
bibere aut semp aquã · cõtrariũ ẽ: alterũ
aũt uti delectabile: ita legẽtibꝰ si semp
eadem⁹ sit sermo non erit gratus: hic
ergo erit consummatus. Explicit ij⁹
liber machabeorum.

Incipit epla beati Jeronimi pbi. ad damasū papā urbis romē

Beatissimo papę damaso ieronimꝰ. Nouū opus me facere cogis ex veteri: ut pꝰ exemplaria scripturaꝝ toto orbe dispersa quasi quidā arbitr̄ sedeā: & quia inter se variāt que sint illa q̄ cū greca consentiant eligere decernam. Prius labor sed periculosa presumptio: iudicare de ceteris ipsum ab omnibꝫ iudicandū: senis mutare linguā: & canescentē mūdū ad initia retrahere parvulorum. Quis enī doctus pariter uel indoctus cū in manus volumen assumpserit: et a salina quā semel inhibit videbit discrepare ꝙ lectitat: non statim crepat in voce me fallariū me clamā esse sacrilegū: ꝙ audeā aliquid in veteribus libris addere: mutare: corrigere? Aduersus quā inuidiam duplex causa me consolat: ꝙ et tu qui summus sacerdos es fieri iubes: et vera non esse ꝙ variat: etiā maledicoꝝ testimonio cōprobatur. Si enī latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeāt quibꝫ tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin aūt veritas est querenda de pluribus: cur nō ad greca originē reuertamur ea que uel a uitiosis interpretibus male edita: uel a presumptoribus imperitis emendata peruersius: uel a librarijs dormitātibus aut addita sūt aut mutata corriginus? Sen̄ uero ego de veteri disputo testamēto: ꝙ a septuaginta senioribus in greca lingua versum ceteris gradu ad nos usq; uenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiant: quare theodotion inter nouos et veteres medius inedat. Sit illa vera interpretatio:

quam apostoli ꝓbauerunt. De nouo nunc loquor testamento ꝙ grecū esse nō dubiū est: excepto apostolo matheo qui primus in iudea euangelium xp̄i hebraicis litteris edidit. Hoc certe cū in nostro sermone discordat: et diuersos riuulos trahit: unde fonte querendus est. Preteriro eos codices qs a luciano et hesycio nuncupatores paucoꝝ hominū asserit quetela cōtexo: quibus utiq; nec in veteri instrumēto post septuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in nouo profuit emendasse: cum multaꝝ gentium linguis scriptura ꝑ translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec plena ꝑsumptionis pollicetur quatuor tantū euangelia: quoꝝ ordo est iste: matheus: marcus: lucas: iohānes: codicum grecoꝝ emendata collatione sed veteri: que ne multū a latinis discrepent: ita calamo imperauim⁹: ut his tantum que sensum videbantur mutare correctis: reliqua manere paterem⁹ ut fuerāt. Canones quoꝝ quos eusebius cesariensis episcopus allexādrinū secut⁹ ammoniū in decē numeros ordinauit: sicut in greco habētur expressimus. Qđ si quis decuriones voluerit nosse que in euangelijs uel eadem uel diuina uel sola sint: eoꝝ distinctione cognoscet. Magnus siquidē hic i nr̄is codicibus error inoleuit: dum nō i eadem re alius euangelia plus dixit: in alio quia minus putauerint addiderunt: uel dum eundē sensum alius aliter exprellit: ille qui unū e quatuor primum legerat: ad eius exemplū ceteros quoꝝ estimauerit emendandos: unde accidit: ut apud nos mixta sint omnia: et in marco plura luce aliꝝ

matheū: rursum ī matheo iohannis et marci: et in ceteris reliquoz que ī alijs propria sunt inuenianntur. Cū itaq; canones legeris qui subiecti sunt: consideroms errore sublato: et sibi oīūm scies: et singulis sua queq; restitues. In canone primo concordāt tres: matheus-marc⁹-lucas-iohānes. In secundo tres: matheus-marcus-lucas. In tercio tres: mathe⁹-lucas-iohānes. In quarto tres: matheus-marcus-iohannes. In quīto duo: matheus-lucas. In sexto duo: matheus-marcus. In septimo duo: matheus-iohānes. In octauo duo: lucas-marc⁹. In nono duo: lucas-iohānes. In decimo propria vnusquisq; ē nō habentur in alijs ediderunt. Singulis vero euangelijs ab vno incipiens usq; ad finem librorū dispar numerus accessit. Ipse nigro colore ꝓscriptus sub se habet aliū ex minio discolorē numerum: qui ad decem usq; predēs indicat: prior numer⁹ in quo sit canone requirendus. Cū ergo aptū codice vbi gratia illud siue illud capitulū scire volueris cui⁹ canonis sit: stati ex subiecto numero docberis: et recurres ad principia in quibz canonū est distincta congeries. rodēq; statim canone ex titulo ꝓtinus inuento: illū quē querebas numerum eiusdem euangelij qui et ipe ex inscriptione signat inuenies: atq; e vicino recepto; tramitibz inspectis: ꝗs numer⁹ regione habeāt adnotabis: et cum scieris recurres ad volumina singulorum: et sine mora reperis numeris ꝗs āte signaueras: repperies et loca: ī quibus vel eadē vel vicina dicūt. Opto ut ī xp̄o valeas et memineris mei papa beatissime. Explicūt capitula secundum matheum

Incipit argumentū euangelij secundum matheum

Matheus ex iudea sicut in ordine prim⁹ ponitur: ita euangeliū in iudea prim⁹ scripsit: cui⁹ vocatio ad dñm ex publicanis actibz fuit: duoz ī generatione xp̄i principia ꝓsumens: unius cui⁹ prima circūcisio ī carne: alterius cui⁹ sēm ꝛo electa fuit. Ex utriusq; enī patribz xp̄s. Utriusq; ꝛedemptionis numero mirabiliter posito: principium a credendi fide in electionis temp⁹ porrigens: et ex electione usq; in translmigrationis die dirigens: atq; a trāslmigrationis die usq; in xp̄m deliniens: decursam aduentu⁹ dñi ostendit generationē et numero sanctificatis ꝛ tēpori: ut et se gō esset ostenderet: et dū ī se opus mōstrans: etiā in hijs quoz genus posuit xp̄i operantis a principio testimoniū nō negaret. Quaz oīūm rex: tempus: ordo: numer⁹: dispositio: uel ratio: ꝙ fidei necessariū est: de⁹ xp̄s est: qui factus est ex muliere: factus sub lege: nat⁹ ex virgine: passus in carne: oīūa in cruce fixit: ut triumphās ea in semetipō resurgens in corpore: ꝛ pacis nomē in patribz filioꝝ: ꝛ filij nomē patri restituēs in filijs: sine principio sine fine ostendēs unū se cum patre esse quia un⁹ est. In quo euangelio utile est desiderātibz dū: sic prima uel media uel ꝓxima cognoscere: ut et vocationem apostoli et opus euangelij et dilectionē dei in carne nascentis ꝙ uniuersa legentes intelligāt: atq; id in eo in quo apprehensi sunt: et apprehendere appetāt recognoscāt. Nobis enim hoc studio argumenti fuit et fidē sancte rei tradere: ꝛ operātis dei intelligēdā diligenter esse dispositionē querēbus non tacere. Explicit argumentū incipit euāgelium secundum matheum ℣

Liber generationis ihesu xp̄i filij dauid: filij abraham. Abraham genuit ysaac: ysaac aut̄ genuit iacob. Iacob aut̄ genuit iudā et fratres ei⁹: iudas aut̄ genuit phares et zara de thamar. Phares aut̄ genuit esrom: esrom aut̄ genuit aram. Aram aut̄ genuit aminadab: aminadab aut̄ genuit naasō. Naason aut̄ genuit salomon: salomō aut̄ genuit booz de raab. Booz aut̄ genuit obeth ex ruth: obeth aut̄ genuit iesse. Iesse aut̄ genuit dauid regē: dauid aut̄ rex genuit salomonē ex ea ꝙ fuit urie. Salomō aut̄ genuit roboam: roboam aut̄ genuit abyam. Abyas aut̄ genuit asa: asa aut̄ genuit iosaphat. Iosaphat aut̄ genuit ioram: ioram aut̄ genuit oziam. Ozias aut̄ genuit ioathan: ioathan aut̄ genuit achar. Achar aut̄ genuit ezechiam: ezechias aut̄ genuit manassen: manasses aut̄ genuit amon. Amon aut̄ genuit iosyam: iosias aut̄ genuit iechoniā et fres ei⁹ ī trāslmigratione babilonis. Et post trāslmigrationē babilonis iechonias genuit salathiel: salathiel aut̄ genuit zorobabel. Zorobabel aut̄ genuit abiud: abiud autem genuit eliachim. Eliachim aut̄ genuit azor: azor aut̄ genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim: achim aut̄ genuit eliud. Eliud aut̄ genuit eleazar: eleazar aut̄ genuit matthan. Matthan aut̄ genuit iacob: iacob aut̄ genuit ioseph virū marie: de qua nat⁹ est ihesus: qui vocatur xp̄s. Omnes itaq; generationes ab abraham usq; ad dauid: generationes quatordecim: et a dauid usq; ad trāslmigrationē babilonis: generationes quatordecim. Et a trāslmigratione babilonis usq; ad xp̄m: generationes quatuordecim. Xp̄i autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater ihesu maria ioseph: ante; q̄ conuenirent inuenta ē ī utero habēs de spiritu sancto. Ioseph autem vir ei⁹ cū esset iustus: et nollet eam traducere: voluit occulte dimittere eam. Hec aut̄ eo cogitante: ecce āgelus dñi apparuit ī somnis ioseph dicens. Ioseph fili dauid: noli timere accipere mariā cōiugem tuā. Qđ enī in ea natū est: de spiritu sancto est. Pariet aut̄ filiū: et vocabis nomē eius ihesum. Ipse enī saluū faciet ꝓplm suum a peccatis eoꝝ. Hoc autem totū factū est: ut adimpleretur qđ dictū esset a dño ꝑ prophetā dicentem. Ecce virgo in utero habebit et pariet filiū: ꝛ vocabit nomē eius emanuel: qđ est interpretatū nobiscum deus. Exurgens aut̄ ioseph a somno fecit sicut ꝓcepit ei āgelus dñi: et accepit cōiugem suā. Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum: et vocauit nomen eius ihesum. ¶

Cum natus esset ihesus in bethleem iude ī diebz herodis regis: ecce magi ab oriente venerūt ihrosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeoꝝ? Vidimus enī stellā eius in oriente: et venim⁹ adorare cū. Audiens autem herodes rex turbatus ē: et oīs ihrosolima cū illo. Et cōgregans omnes principes sacerdotū et scribas ꝓpli: sciscitabat ab eis ubi xp̄s nasceret. At illi dixerūt ei. In bethleem iude. Sic enī scriptū est ꝑ prophetam. Et tu bethleem terra iuda: nequaq; minima es ī ꝓncipibz iuda. Ex te enī exiet dux qui regat ꝓplm meum israhel. Tūc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle q̄

apparuit eis: ⁊ mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligēter de puero: ⁊ cū inueneritis renūciate mihi: ut ⁊ ego veniens adorem eū. Qui cum audissent regem abierūt. Et ecce stella quā viderāt in oriente antecedebat eos: usq; dū veniēs staret supra ubi erat puer. Videntes aūt stellā: gauisi sūt gaudio magno valde. Et intrantes domū inuenerūt puerū cū maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerunt eū: ⁊ aptis thesauris suis obtulerunt ei munera. aurū thus ⁊ mirram. Et responso accepto in somnis ne rediret ad herodē: p aliā viam reuersi sunt in regionē suam. Qui cū recessissent: ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrē eius ⁊ fuge in egiptū: et esto ibi usq; dū dicā tibi. futurū est enim: ut herodes querat puerū ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerū ⁊ matrē eius nocte: et secessit in egiptū. Et erat ibi usq; ad obitū herodis: ut adimpleretur qđ dictum est a domino p prophetā dicentem. Ex egipto vocaui filiū meū. Tunc herodes videns quoniā illusus esset a magis iratus ē valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra: secm tempꝰ qđ exquisierat a magis. Tūc adimpletū est: qđ dictum est p ieremiā prophetā dicentem. Vox in rama audita est: ploratꝰ et ululatꝰ multꝰ: rachel plorans filios suos: et noluit consolari quia non sunt. Defuncto aūt herode: ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph in egipto dicens. Surge et accipe puerū et matrem eius: et vade in terā israhel. Defuncti sūt enī qui querebāt aīam pueri. Qui cōsurgēs accepit puerū et matrem eius: et venit in terā israhel. Audiēs autem qꝫ archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire: et amonitus in somnis secessit in partes galilee. Et veniēs habitauit in ciuitate q̄ vocat nazareth: ut adimpleret qđ dictum ē p prophetas quoniam nazareus vocabitur. iij

In diebus autem illis venit iohannes baptista: predicans in deserto iudee et dicēs. penitenciā agite. Appropinquabit enim regnū celorum. hic est enim: de quo dictum est p ysaiam prophetam dicentem. Vox clamātis in deserto: parate viā dominī: rectas facite semitas eius. Ipse aūt iohānes habebat vestimentū de pilis camelorū: et zonā pellicēam circa lumbos suos. Esca aūt eius erat locuste ⁊ mel siluestre. Tūc egrebat ad eū iherosolima ⁊ omnis iudea et omnis regio circa iordanem: et baptizabantur ab eo in iordane cōfitentes peccā sua. Videns aūt multos pharisęorū ⁊ saduceorū venientes ad baptismū suū: dixit eis. pgenies viperarū: qs demonstrabit vobis fugere a futura ira? facite ergo fructū dignū penitencie. Et ne velitis dicere intra vos: patrē habemꝰ abraham. Dico enī vobis: quoniā potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enī securis ad radicē arborū posita est. Omnis ergo arbor que nō facit fructū bonū excidetur: et in ignē mittetur. Ego quidē baptizo vos in aqua in penitenciam: qui autem post me venturꝰ est fortior me est: cuius nō sum dignus calciamēta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrū in manu sua et permundabit aream suā: ⁊ cōgregabit triticum in horreum suū: paleas aūt cōburet igni inextinguibili. Tūc venit

ihesus a galilea in iordanem ad iohannem: ut baptizaretur ab eo. Iohānes aūt prohibebat eū dicēs. Ego a te debeo baptizari: ⁊ tu venis ad me? Respondens aūt ihesus dixit ei. Sine modo. Sic enī decet nos implere omnem iustitiā. Tunc dimisit eū. Baptizatus aūt ihesus confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei celi: ⁊ vidit spiritū dei descendentē sicut columbā ⁊ venientē sup se. Et ecce vox de celis dicēs. Hic ē filius meꝰ dilectꝰ: in quo michi cōplacui. iiij

Tunc ihesus ductꝰ est in desertū a spiritu: ut temptaretur a diabolo: et cū ieiunasset quadraginta diebꝰ et quadraginta noctibus: postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptū est. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo qđ procedit ab ore dei. Tunc assumpsit eū diabolꝰ in sanctā ciuitatē: et statuit eū supra pinnaculū templi: et dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorsum. Scriptū est enī: quia angelis suis mādauit de te: et in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidē pedē tuum. Ait illi ihesus rursum. Scriptū est. Non temptabis dūm deū tuū. Iterū assumpsit eū diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mūdi et gloriam eorū: et dixit ei. Hec omnia tibi dabo: si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei ihesus. Vade sathana. Scriptū est enī. Dūm deū tuū adorabis: ⁊ illi soli seruies. Tūc reliquit eū diabolus: ⁊ ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabāt ei. Cū aūt audisset ihesus qꝫ iohānes traditꝰ esset secessit in galileā: et relicta ciuitate nazareth: venit ⁊ habitauit in ciuitate capharnaū maritima in finibꝫ zabulon ⁊ neptali: ut adimpleretur qđ dictū est per ysaiam prophetā. Terra zabulon ⁊ terra neptalim · via maris trās iordanem galilee gentiū · populus q̄ ambulabat in tenebris: vidit lucem magnā: ⁊ sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare ⁊ dicere. Penitentiā agite. Appropinquabit enī regnū celorū. Ambulās aūt iuxta mare galilee vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus ⁊ andreā fratrem eius: mittentes rete in mare. Erāt enim piscatores. Et ait illis. Venite post me: et faciā vos fieri piscatores hominū. At illi cōtinuo relictis retibus secuti sunt eū. Et procedens inde vidit alios duos fres · iacobū zebedei et iohānem fratrem eiꝰ in naui cū zebedeo patre eorū reficientes retia sua: et vocauit eos. Illi aūt statim relictis retibus et patre: secuti sunt eū. Et circuibat ihesus totā galileā docens in synagogis eorū: et prēdicans euangelium regni: ⁊ sanās omnē lāguorē ⁊ omnē infirmitatem in plo. Et abiit opinio eius in totā syriā: et obtulerūt ei oēs male habētes variis languoribus ⁊ tormētis cōprehensos · et q̄ demonia habebāt et lunaticos ⁊ paraliticos ⁊ curauit eos: ⁊ secuti sūt eū turbe multe de galilea ⁊ decapoli et de iherosolimis ⁊ de iudea ⁊ de trās iordanem. v

Videns aūt ihesus turbas ascendit in montem: ⁊ cū sedisset accesserūt ad eum discipuli eius: et aperiens os suū docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu: qm̄ ipoꝝ est regnū celorū. Beati mites: qm̄ ipi possidebūt terrā. Beati qui lugent: qm̄ ipi cōsolabūtur. Beati q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā: qm̄ ipi saturabūtur. Beati misericordes: qm̄ ipi misericordiā cōsequētur. Beati mūdo

corde: qui ipi deum videbut. Beati pacifici: qm filij dei vocabuntur. Beati q̃ psecutionẽ patiũtur ꝓpter iusticiam: qm ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. Beati estis cũ maledixerint vobis et psecuti vos fuerint et dixerũt oñe malũ aduersũ vos mentientes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: qm merces vr̃a copiosa est i celis. Sic enĩ psecuti sunt ꝓphetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Qđ si sal euanuerit: in quo salietur? Ad nichilũ valet vltra · nisi ut mittatur foras: et conculcet ab hominibus. Vos estis lux mũdi. Non potest ciuitas abscondi supra mõtem posita: neq; accendũt lucernã · et ponũt eam sub modio sed sup candelabrũ: ut luceat oñibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vr̃a coram hominibus: ut videant opera vr̃a bona: et glorificent patrẽ vestrũ q̃ in celis est. Nolite putare quia venĩ soluere legem aut ꝓphetas. Non venĩ soluere: sed adimplere. Amen quippe dico vobis: donec trãseat celũ et terra · iota vnũ aut vnus apex nõ pteribit a lege: donec oñia fiant. Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis mĩnimis · ⁊ docuerit sic homines mĩnimus vocabitur · in regno celoꝝ: qui aũt fecerit et docuerit: hic magꝰ vocabit in regno celoꝝ. Dico aũt vobis: quia nisi abundauerit iusticia vestra plusq̃ scribaꝝ et pharisеoꝝ: nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Audistis quia dictũ est antiquis nõ occides: qui aũt occiderit reus erit iudicio. Ego aũt dico vobis: qa oñis q̃ irascit fratri suo reus erit iudicio. Qui aũt dixerit fratri suo racha: reus cõcilio. Qui aũt dixerit fatue: reus erit gehenne ignis. Si ergo offeres munꝰ tuũ ad altare ⁊ ibi recordat? fueris quia frater tuꝰ habet aliquid aduersũ te: relinque ibi munus tuũ ante altare: et vade prius reconciliari fratri tuo: et tũc veniens offeres munꝰ tuũ. Esto cõsentiẽs aduersario tuo cito dũ es in via tũ eo: ne forte tradat te aduersariꝰ iudici: et iudex tradat te ministro · et in carcerem mittaris. Amen dico tibi: nõ eries inde donec reddas nouissimũ ꝟthantem. Audistis quia dictũ est antiquis: nõ mechabereis. Ego aũt dico vobis: qa oñis qui viderit mulierem ad concupiscendũ eam: iam mechatꝰ est cã in corde suo. Qđ si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eum et ꝓice abs te. Expedit enĩ tibi ut pereat vnũ membrorum tuoꝝ: nꝫ totũ corpꝰ tuũ mittat in gehennã ignis. Et si dextera manꝰ tua scandalizat te: abscide eã et ꝓice abs te. Expedit enĩ tibi ut pereat vnũ membrorum tuoꝝ: nꝫ totũ corpus tuũ eat in gehennã. Dictũ est aũt quicũq; dimiserit vxorem suã det ei libellum repudij. Ego aũt dico vobis: quia oñis q̃ dimiserit vxorẽ suã · excepta fornicationis causa · facit eã mechari: ⁊ q̃ dimissam duxerit adulterat. Iterꝫ audistis qa dictũ est antiquis nõ ꝑiurabis: reddes aũt dño iuramẽta tua. Ego aũt dico vobis nõ iurare oĩno: neq; ꝑ celum · qa thron? dei est: neq; ꝑ terrã · qa scabellũ est pdũ eiꝰ: neq; ꝑ hierosolimã · qa ciuitas est magi regis. Neq; ꝑ caput tuũ iuraueris: quia non pores vnũ capillũ albũ facere aut nigrũ. Sit aũt sermo vester: est est · nõ non: qđ aũt hijs abundantiꝰ est a malo est. Audistis qa dictũ est: oculũ pro oculo · dentem ꝓ dente. Ego autem dico vobis nõ resistere malo: sed si quis te percusserit in dexterã maxillã tuã ꝑbe illi ⁊ alteram: et ei qui vult tecum in iudicio contendere et tunicam tuã tollere dimitte et pallium: et quicunq; te angariauerit mille passus: vade cũ illo et alia duo. Qui aũt petit a te da ei: et volenti mutuare a te ne auertaris. Audistis quia dictũ est: diliges pximũ tuũ · et odio habebis inimicũ tuũ. Ego aũt dico vobis: diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderũt vos · et orate pro psequentibus et calũniantibus vos: ut sitis filij patris vestri qui in celis est · qui solem suũ oriri facit super bonos ⁊ malos: et pluit sup iustos et iniustos. Si enĩ diligitis eos q̃ vos diligũt: quã mercedem habebitis? Nõne et publicani hoc faciũt? Et si saluauerit̃ fratres vr̃os tãtũ: qđ ãplius facitis? Nõne ⁊ ethnici hoc faciũt? Estote ergo vos ꝑfecti: sicut ⁊ pater vester celestis ꝑfectꝰ est.

Attendite ne iusticiã vestrã faciatis coram hominibus ut videamini ab eis: alioquin mercedem nõ habebitis apud patrem vestrũ qui in celis est. Cũ ergo facis elemosinã · noli ãte te tuba canere: sicut ypocrite faciũt in synagogis et in vicis ut honorificent̃ ab hominibus. Amen dico vobis: receperũt mercedẽ suã. Te aũt faciẽte elemosinã: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: ut sit elemosina tua in abscõdito: ⁊ pater tuus qui videt in abscõdito reddet tibi. Et cum oratis: non eritis ypocrite qui amãt in synagogis et in angulis platearũ stantes orare: ut videantur ab hominibus. Amẽ dico vobis: receperũt mercedẽ suã. Tu aũt cum oraueris intra in cubiculũ tuũ: ⁊ clauso ostio ora patrem tuũ in abscõdito: ⁊ pater tuus qui videt in abscõdito reddet tibi. Orantes aũt nolite multum loqui: sicut ethnici faciũt. putant enĩ: qꝫ in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit vobis: antequã petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomẽ tuũ. Adueniat regnũ tuũ. Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Panẽ nostrũ supsubstãciale da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationẽ: sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis hominibꝰ peccata eoꝝ: dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet vobis pcã vestra. Cũ aũt ieiunatis: nolite fieri sicut ypocrite tristes. Exterminãt enĩ facies suas: ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis: quia receperunt mercedem suã. Tu autem cũ ieiunas unge caput tuũ et faciẽ tuã laua: ne videaris hominibus ieiunãs sed patri tuo qui est in abscõso: et pater tuus qui videt in abscõso reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terrã: ubi erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodiũt et furant̃. Thesaurizate aũt vobis thesauros i celo: ubi nec erugo nec tinea demolit̃: et ubi fures nõ effodiũt nec furãtur. Vbi ẽ thesaurꝰ tuꝰ: ibi ẽ et cor tuũ. Lucerna corporis tui ẽ oculus tuꝰ. Si oculus tuꝰ fuerit simplex: totũ corpꝰ tuũ lucidũ erit. Si aũt oculus tuus fuerit neqũ: totũ corpus tuũ tenebrosum erit. Si ergo lumẽ qđ in te est tenebre sunt · ipe tenebre quãte erũt? Nemo potest duobus dñis seruire. Aut enim vnũ odio habebit ⁊ alterũ diliget: aut vnũ sustinebit et alterũ contemnet. Non potestis deo seruire et mãmone. Ideo dico vobis:

ne ſollicīi ſuis aīme veſtre q̄d man-
ducēs: neq; corpori veſtro quid indu-
amīni. ſNōne aīma plus eſt q̄ eſca:
et corpus plus q̄ veſtimentū? Reſpici-
te volatilia celi que nō ſeūt neq; me-
tunt neq; congregant in horrea: et pa-
ter veſter celeſtis paſcit illa. ſNōne vo⁹
magis pluris eſtis illis? Quis aut̄
vr̄m cogitans poteſt adicere ad ſtatu-
ram ſuā cubitū unū? Et de veſtimētis
quid ſollicīti eſtis? Conſiderate lilia
agri quomodo creſcunt. ſNō laborāt
neq; nent. Dico aūt vobis: q̄m nec
ſalomō i oīi gloria ſua coopert⁹ eſt
ſicut unū ex iſtis. Si enim fenum agri
q̄ hodie eſt et cras in clibanum mitti-
tur deus ſic veſtit: quāto magis vos
minime fidei? ſNolite ergo ſollicīti e-
ſſe dicētes quid manducabimus aut
quid bibem⁹? aut quo opiemur. Hec
enim omnia gentes inquirunt. Scit
enim pater veſter quia his omnibus
indigetis. Querite ergo primū regnū
dei et iuſticiā eius: et hec oīa adicient
vobis. ſNolite ergo ſollicīti eſſe i crāſti-
nū. Crāſtin⁹ enī dies ſollicit⁹ erit ſibi
ipſi. Sufficit diei malicia ſua. Vij

Nolite iudicare et nō iudicabimi-
nī: nolite cōdemnare et nō con-
demnabimīni: in quo enī iudicio iu-
dicaueritis iudicabimīni: et in qua
menſura menſi fueritis remetietur vo-
bis. Quid aūt vides feſtucā in oculo
fratris tui: et trabē in oculo tuo non
vides? Aut quomodo dicis fratri tuo
frater ſine: eiciā feſtucā de oculo tuo: et
ecce trabs ē in oculo tuo? Ypocrita eice
primū trabem de oculo tuo: et tūc vi-
debis eicere feſtucam de oculo fratris
tui. ſNolite dare ſanctū canibus: neq;
mittatis margaritas vr̄as ante por-
cos: ne forte cōculcēt eas pedibs ſuis: et
cōuerſi dirumpant vos. Petite et dabi-
tur vobis: querite et inuenietis: pulſa-
te et aperietur vobis. Oīs enī q̄ petit
accipit: et qui querit inuenit: et pulſan-
ti aperietur. Aut quis eſt ex vobis ho-
mo quē ſi petierit filius ſuus panem:
nūquid lapidem porriget ei? Aut ſi
piſcem petierit: nūquid ſerpentem por-
riget ei? Si ergo vos cum ſitis mali
noſtis bona data dare filijs veſtris:
quanto magis pater veſter qui in celi⁹
eſt dabit bona petentibs ſe? Oīa ea
q̄cunq; vultis ut faciant vobis
homines: et vos facite illis. Hec eſt e-
nim lex et ꝓphete. Intrate p angustā
portam: quia lata porta et ſpaciosa
via eſt q̄ ducit ad p̄dictionem: et multi
ſunt qui intrāt p eam. Quā angusta
porta et arcta via eſt que ducit ad vi-
tam: et pauci ſunt qui inueniūt eam.
Attendite a falſis ꝓphetis qui veniūt
ad vos in veſtimētis ouiū: intrinſecus
ſunt lupi rapaces. A fructibus eorū
cognoſcetis eos. ſNunquid colligunt
de ſpinis vuas: aut de tribulis ficus?
Sic oīs arbor bona fructus bonos
facit: mala aūt arbor malos fructus
facit. ſNon poteſt aūt arbor mala bo-
nos fructus facere: neq; arbor bona
malos fructus facere. Oīs arbor q̄
nō facit fructum bonū excidetur: et in
ignem mittetur. Igitur ex fructibs eor
cognoſcetis eos. ſNon oīs qui dicit
mihi dñe domine intrabit in regnū
celoz: ſed qui facit voluntatem patris
mei qui in celis ē: ipe intrabit i regnū
celoz. ſMulti dicent mihi in illa die
domine dñe nōne i nomine tuo pro-
phetauimus et in nōie tuo demonia
eiecimus: et in nomine tuo virtutes mul-
tas fecimus: et tunc confitebor illis
q̄a nūq̄ noui vos. Diſcedite a me

oīes q̄ operamini iniquitatē. Oīs
ergo qui audit verba mea hec: et facit
ea: aſſimilabit̄ viro ſapiēti q̄ edifica-
uit domū ſuā ſup petrā: et deſcendit
pluuia et venerūt flumina: et flauerūt
venti et irruerūt in domū illā: et non
cecidit. Fundata enim erat ſupra pe-
tram. Et oīs qui audit verba mea
hec: et nō facit ea: ſimilis erit viro ſtul-
to qui edificauit domū ſuam ſupra
harenam: et deſcendit pluuia et venē-
runt flumina et flauerūt venti et irrue-
runt in domū illā: et cecidit: et fuit ruī-
na eius magna. Et factū eſt cū cōſum-
maſſet ihelus verba hec: admirabant̄
turbe ſup doctrina eius. Erat enim
docens eos ſicut poteſtatem habens:
et nō ſicut ſcribe eoz et phariſei. VIIJ

Cum aūt deſcendiſſet de monte:
ſecute ſunt eum turbe multe: et
ecce leprosus veniēs adorabat eū di-
cens. Dñe: ſi vis potes me mundare.
Et extendēs manū ihelus: tetigit eum
dicens. Volo. ſMundare. Et cōfeſtim
mundata eſt lepra eius. Et ait illi ihe-
ſus. Vide nemini dixeris: ſed vade
oſtende te ſacerdoti: et offer mun⁹ tuū
q̄ p̄cepit moyſes in teſtimoniū illis.
Cum aūt introiſſet capharnaū acceſ-
ſit ad eū centurio: rogans eū et dicēs
dñe: puer meus iacet in domo paraly-
ticus: et male torquetur. Et ait illi
ihelus. Ego veniā: et curabo eum. Et
reſpondens centurio ait. Dñe: non
ſum dignus ut intres ſubtectū meū:
ſed tantum dic verbo: et ſanabit̄ pu-
er meus. ſNam et ego homo ſum ſub
poteſtate conſtitutus habēs ſub me
milites: et dico huic vade et vadit: et
alij veni et venit: et ſeruo meo fac hoc
et facit. Audiens aūt ihelus mirat⁹
eſt: et ſequentibs ſe dixit. Amen dico
vobis: non inueni tantā fidem i iſra-
hel. Dico aūt vobis: q̄ multi ab ori-
ente et occidente venient et recumbent
cum abraham et yſaac et iacob in re-
gno celoz: filij aūt regni eicientur in te-
nebras exteriores. Ibi erit fletus et ſtri
dor dentiū. Et dixit ihelus centurioni.
Vade: et ſicut credidiſti fiat tibi. Et ſa-
natus eſt puer ex illa hora. Et cū ve-
niſſet ihelus i domū petri vidit ſoc-
rū eius iacentem et febricitantē: et tetigit
manū eius et dimiſit ea febris: et ſur-
rexit et miniſtrabat ei. Veſpere autem
facto: obtulerūt ei multos demonia
habentes: et eiciebat ſpiritus verbo: et
oīes male habentes curauit: ut ad-
impleret̄ q̄d dictū eſt p yſaiam ꝓphetā
dicentem. Ipſe infirmitates noſtras
accepit: et egrotationes nr̄as portauit.
Videns aūt ihelus turbas multas
circū ſe: iuſſit diſcipulos ire trans fre-
tum. Et accedēs unus ſcriba ait illi.
ſMagiſter: ſequar te quocunq; ieris.
Et dixit ei ihelus. Vulpes foueas ha-
bent et volucres celi nidos: filius aūt
hoīs nō habet vbi caput ſuū reclinet.
Alij⁹ aūt de diſcipulis ei⁹ ait illi: dñe:
p̄mitte me primū ire et ſepelire patrem
meum. Ihelus aūt ait illi. Sequere
me: et dimitte mortuos ſepelire mor-
tuos ſuos. Et aſcendente eo in na-
uiculam ſecuti ſunt eum diſcipuli ei⁹:
et ecce motus magnus factus eſt in
mari: ita ut naticula operiretur flu-
ctibus. Ipſe vero dormiebat. Et ac
reſſerunt ad eum diſcipuli eius: et ſuſ-
citauerūt eum dicentes. Domine: ſal-
ua nos: perim⁹. Et dixit eis ihelus.
Quid timidi eſtis modice fidei? Tūc
ſurgens imperauit ventis et mari: et
facta eſt tranquillitas magna. Por-
ro hoīnes mirati ſūt dicētes. Quali⁹

ett hîr: quia venî ⁊ mare obediunt ei.
Et cum venisset ihesus trans freum
ī regionē gerasenoꝝ. occurrerūt ei duo
habentes demonia de monumentis
exeuntes. seuî nimis: ita ut nemo pos-
set transire p viam illā. Et ecce clama-
uerūt dicentes. Quid nobis et tibi ihe-
su fili dei? Venisti huc ante tempus
torquere nos. Erat aût nō longe ab
illis grex porcoꝝ multoꝝ pascens. De-
mones aût rogabāt eum dicētes. Si
eicis nos hîr: mitte nos ī gregē porcoꝝ.
Et ait illis. Ite. At illi exeūtes abierūt
ī porcos. Et ecce magno impetu abijt
totus grex p̄ceps in mare: ⁊ mortui
sunt in aquis. Pastores aût fugerūt:
et venientes in ciuitatem. nūciauerūt
hec oīa: et de hijs qui demonia ha-
buerāt. Et ecce tota ciuitas exijt obuiā
ihesu: et viso eo. rogabant eum ut
transiret a finibus eorum.

Et ascendens ihesus in naûcula
transfretauit: ⁊ venit in ciuitatē
suā. Et ecce offerebant ei paraliticum
iacentem in lecto. Et videns ihesus fi-
dem illoꝝ: dixit paralitico. Confide
fili. Remittunt tibi peccata tua. Et ecce
quidā de scribis dixerūt intra se. Hic
blasphemat. Et cū vidisset ihesus co-
gitationes eoꝝ dixit. Ut quid cogita-
tis mala in cordibus vrīs? Quid est
facilius dicere dimittunt tibi peccata:
an dicere surge ⁊ ambula? Ut aût
sciatis quia filius hominis habet po-
testatem dimittendi peccata in terra:
tunc ait paralitico. Surge tolle lectū
tuū: ⁊ vade in domū tuā. Et surrexit:
et abijt in domum suam. Videntes
aût turbe timuerūt: ⁊ glorificauerunt
deum qui dedit potestatem talē hmi-
nibus. Et cum transiret inde ihesus:
vidit hominem sedentem in theloneo
matheum nomine. Et ait illi. Sequere
me. Et surgens secutus est eum. Et
factum est discumbēte eo in domo: ecce
multi publicani ⁊ peccatores venien-
tes discumbebāt cum ihesu ⁊ discipu-
lis eius. Et videntes pharisei dicebāt
discipulis eius. Quare cum publica-
nis ⁊ peccatoribus manducat magi-
ster vester? At ihesus audiens ait.
Non est opus valentibus medicus:
sed male habentibs. Euntes autem
discite quid ē. misericordiā volo: ⁊ nō
sacrificiū. Non enī venī vocare iustos
sed peccatores. Tunc accesserunt ad eū
discipuli iohannis dicentes. Quare
nos et pharisei ieiunamus frequen-
discipuli aût tui nō ieiunāt? Et ait il-
lis ihesus. Nūquid possunt filij sponsi
lugere q̄z diu cum illis est sponsus?
Venient aût dies cum auferetur ab e-
is sponsus: ⁊ tunc ieiunabūt. Nemo
aût immittit cōmissuram pānī rudi
in vestimentū vetus. Tollit enī plenī-
tudinē eius a vestimēto: et peior fissu-
ra fit. Neq; mittūt vinū nouū in vres
veteres. Alioquin rumpunt vres: et
vinū effunditur: ⁊ vres pereunt. Sed
vinū nouū in vres nouos mittunt:
et ābo conseruāntur. Hec illo loquēte
ad eos. ecce princeps unus accessit et
adorabat eum dicens. Dñe: filia mea
modo defuncta est: sed veni impone
manū tuā sup eā et viuet. Et surgēs
ihesus sequebatur eum: et discipuli e-
ius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebat duodecim ānis accessit
retro: ⁊ tetigit fimbriā vestimenti eius.
Dicebat enī intra se. Si tetigero tan-
tum vestimentum eius salua ero. At
ihesus cōuersus: et videns eam dixit:
Confide filia. Fides tua te saluā fecit.
Et salua facta est mulier ex illa hora.

Et cum venisset ihesus in domū prin-
cipis. et vidisset tibicines ⁊ turbam
multuantem dicebat. Recedite: nō est
enim mortua puella. sed dormit. Et
deridebāt eum. Et cum eiecta esset tur-
ba introuit: et tenuit manū eius ⁊ dix-
it. Puella surge. Et surrexit puella:
et exijt fama hec in vniuersam terram.
Et transeunte inde ihesu: secuti sūt eū
duo ceci clamātes ⁊ dicētes. Miserere
nostri fili dauid. Cum aût venisset do-
mum. accesserunt ad eum ceci: et dixit
eis ihesus. Creditis quia hoc possum
facere vobis? Dicunt ei. Vtiq; domi-
ne. Tunc tetigit oculos eoꝝ dicēs. Se-
cundū fidem vram fiat vobis. Et aper-
ti sunt oculi eoꝝ. Et cōminatus ē eis ihe-
sus dicens. Videte ne quis sciat. Illi
aût exeuntes diffamauerūt eum in to-
ta terra illa. Egressis aût illis ecce ob-
tulerūt ei hominem mutū demonium
habentem: et eiecto demonio locutus
est mutus: et mirate sunt turbe dicen-
tes. Nunq̄ apparuit sic ī israhel. Pha-
risei aût dicebāt. In principe demoni-
orum eicit demones. Et circuibat ihe-
sus oēs ciuitates ⁊ castella: docens
in synagogis eoꝝ et p̄dicans euange-
lium regni: et curans omnē languo-
rem ⁊ omnē infirmitatem. Videns aût
turbas misertus est eis: quia erāt ve-
xati et iacentes sicut oues non haben-
tes pastorem. Tunc dixit discipulis
suis. Messis quidē multa: operarij au-
tem pauci. Rogate ergo dñm messis:
ut mittat operarios ī messē suā.

Et conuocatis duodecim discipulis
suis. dedit illis potestatem spirī-
tuum immūdoꝝ ut eicerent eos: et cu-
rarēt omnē languorē. et omnē infir-
mitatem. Duodecim aût discipuloꝝ
nomina sunt hec. Primus simon q̄
dicitur petrus et andreas frater eius:
philippus ⁊ bartholome? iacob zebe-
dei. et iohānes frater eius: thomas et
matheus publicanus: et iacobus al-
phei et thadeus. simon chananeus. ⁊
iudas scariothis: qui ⁊ tradidit eum.
Hos duodecim misit ihesus: p̄cipiēs
eis ⁊ dicens. In viam gentiū ne abie-
ritis: et in ciuitates samaritanoꝝ ne
intraueritis: sed potius ite ad oues q̄
perierūt domus israhel. Euntes aût
p̄dicate dicentes: quia appropīquauit
regnū celoꝝ. Infirmos curate. mor-
tuos suscitate. leprosos mūdate: de-
mones eicite: gratis accepistis. gratis
date. Nolite possidere aurū. neq; ar-
gentum: neq; pecuniā in zonis vestris.
Non peram in via: neq; duas tunicas.
neq; calciamēta: neq; virgā. Dignus
enī ē operarius cibo suo. In quācunq;
aût ciuitatem aut castellū intraueritis.
interrogate quis in ea dignus sit: et
ibi manete donec exeatis. Intrantes
autē in domū. salutate eam dicentes.
Pax huic domui. Et si quidem fuerit
domus digna. veniat pax vestra sup
eam: si aût non fuerit digna: pax vra
reuertatur ad vos. Et quicunq; nō re-
ceperit vos. neq; audierit sermones
vestros: exeuntes foras de domo uel
ciuitate excutite pulueren de pedibus
vestris. Amen dico vobis: tolerabilius
erit terre sodomoꝝ et gomorreoꝝ in
die iudicij q̄m illi ciuitati. Ecce ego mit-
to vos: sicut oues ī medio luporū. Este
te ergo prudentes sicut serpentes: ⁊ sim-
plices sicut columbe. Cauete aût ab
hominibus. Tradent enim vos ī con-
silijs: et ī synagogis suis flagellabūt
vos: et ad p̄sides et ad reges ducemini
propter me. in testimoniū illis et gen-
tibus. Cum autem tradēt vos: nolite

rogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem: et pater filium: et insurgent filii in parentes: et morte eos afficient: et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usq; in finem: hic saluus erit. Cum autem persequentur vos in ciuitate ista: fugite in aliam. Amen dico vobis: non consummabitis ciuitates israhel: donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum: nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius: et seruus sicut dominus eius. Si patremfamilias belzebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius? Ne ergo timueritis eos. Nichil enim est opertum quod non reuelabitur: et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine: et quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt? Et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus: confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo et ego coram patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram. Non veni pacem mittere in terram sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum: et filiam aduersus matrem suam: et nurum aduersus socrum suam: et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me: non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me: non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me: non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet illam: et qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Qui recipit vos me recipit: et qui me recipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete: mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti accipiet. Et quicunq; potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli: amen dico vobis: non perdet mercedem suam.

¶ Et factum est cum consummasset ihesus precipiens duodecim discipulis suis: transiit inde ut doceret et predicaret in ciuitatibus eorum. Johannes autem cum audisset in vinculis opera christi: mittens duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens ihesus ait illis. Euntes renunciate iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus: cepit ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis: et plusq; prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: qui preparabit viam tuam ante te. Amen

dico vobis: non surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem iohannis baptiste usq; nunc regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usq; ad iohannem prophetauerunt: et si vultis recipere ipse est helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coequalibus dicunt. Cecinimus vobis et non saltastis: lamentauimus et non planxistis. Venit enim iohannes neq; manducans neq; bibens: et dicunt demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens: et dicunt ecce homo vorax et potator vini publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius: quia non egissent penitentiam. Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida: quia si in tyro et sydone facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis: tyro et sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usq; in celum exaltaberis? Usq; in infernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt in te: forte mansissent usq; in hanc diem. Verumtamen dico vobis: quia terre sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens ihesus dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea parvulis. Ita pater: quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater: neq; patrem quis nouit nisi filius: et cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos: et discite a me quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suaue est: et onus meum leue.

¶ In illo tempore abiit ihesus per sata sabbato: discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Non legistis quod fecerit dauid quando esuriit et qui cum eo erat: quomodo intrauit in domum dei et panes propositionis comedit: quos non licebat ei edere neq; his qui cum eo erant: nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant: et sine crimine sunt? Dico autem vobis: quia templo maius est hic. Si autem scireris quid est misericordiam volo et non sacrificium: nunquam condemnasseris innocentes. Dominus est enim filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset: venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam: et interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare? Vt accusarent eum. Ipse autem dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem unam? Et si ceciderit hec sabbatis in foueam: nonne tenebit et leuabit eam? Quanto magis melior est homo oue. Itaq; licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit: et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant aduersus eum: quomodo perderent eum. Ihesus autem sciens

recessit inde: et venit in fines iudee trans iordanem: et cucurrerunt ad eum turbe multe: et curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei tentantes eum: et interrogabant eum si licet homini dimittere uxorem suam: qui respondens ait illis: quid uobis mandauit moyses? Qui dixerunt: moyses permisit libellum repudii scribere: et dimittere. Quibus ihesus respondens ait: ad duritiam cordis uestri scripsit uobis mandatum istud. A principio autem creature masculum et feminam fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem: et adherebit uxori sue: et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogauerunt eum. Et ait illis: quicunque dimiserit uxorem suam: et aliam duxerit: adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit uirum suum: et alii nupserit: moechatur. Et offerebant illi paruulos ut tangeret illos. Discipuli autem increpabant offerentes. Quod cum uidisset ihesus indignatus est: et ait illis: sinite paruulos uenire ad me: et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico uobis: quicunque non receperit regnum dei sicut paruulus non intrabit in illud. Et complexans eos: et imponens manus super illos benedicebat eis. Et cum egressus fuisset in uiam: procidens quidam genuflectensque ei rogabat eum: quid faciam ut uitam eternam possidebo? Ihesus autem dixit ei: quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Decalogum nosti mandatorum. Ne occidas. Ne adulterium facias. Ne furtum facias. Ne falsum testimonium dicas. Honora patrem tuum et matrem. Ille autem respondens ait illi: magister hec omnia custodiui a iuuentute mea. Ihesus autem intuens eum dilexit eum: et dixit ei: unum tibi deest. Vade quecunque habes uende: et da pauperibus: et habebis thesaurum in celo: et ueni sequere me. Qui contristatus in uerbo abiit merens: erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis: quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in uerbis eius. Ihesus autem rursus respondens ait illis: filioli quam difficile est confidentes in pecuniis introire in regnum dei. Facilius est camelum per foramen acus transire: quam diuitem intrare in regnum dei. Illi autem amplius admirabantur dicentes ad semetipsos: et quis potest saluus fieri? Aspiciens autem eos ihesus ait illis: apud homines impossibile est: sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit petrus dicere ei: ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait: amen dico uobis: nemo est qui reliquerit domum: aut fratres: aut sorores: aut matrem: aut patrem: aut uxorem: aut filios: aut agros propter me et propter euangelium: qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus: et in futuro seculo uitam eternam. Multi autem erunt primi nouissimi: et nouissimi primi. Erant autem in uia ascendentes hierosolymam: et ihesus precedebat illos: et obstupescebant: et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ei eventura. Quia ecce ascendimus hierosolymam: et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis: et damnabunt eum morte: et tradent eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum: et tertia die resurget. Et accesserunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes ei: magister uolumus ut quodcunque petierimus a te: facias nobis. Qui dixit eis: quid uultis ut faciam uobis? Dixerunt ei: da nobis ut unus ad dexteram tuam: et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus autem dixit eis: nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo: aut baptismate quo ego baptizor baptizari? Dixerunt autem ei: possumus. Ihesus autem dixit eis: calicem quidem meum bibetis: et baptismate quo ego baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dexteram meam uel sinistram non est meum dare uobis: sed quibus paratum est. Et audientes decem ceperunt indignari de iacobo et iohanne. Ihesus autem conuocans eos ait illis: scitis quod hi qui uidentur principari gentibus dominantur eorum: et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita autem erit inter uos: sed quicunque uoluerit inter uos fieri maior: erit uester minister. Et quicunque uoluerit uestrum primus fieri: erit omnium seruus. Etenim filius hominis non uenit ministrari: sed ministrare: et dare animam suam redemptionem pro multis. Et uenerunt hiericho. Et egredienti ab hiericho illo et discipulis eius non nullis: et turba satis: filius timei bartimeus cecus sedebat secus uiam mendicans. Et audiens quia ihesus nazarenus est: cepit clamare et dicere: fili dauid ihesu miserere mei. Et increpabant eum multi ut taceret. Ille autem multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Et stans ihesus precepit illum uocari. Et uocant cecum dicentes ei: confortare surge: uocat te. Qui proiecto uestimento suo exiliens uenit ad ihesum. Et respondens ihesus dixit illi: quid uis faciam tibi? Cecus autem dixit ei: rabboni ut uideam. Et ihesus dixit illi: uade fides tua te saluum fecit. Et confestim uidit: et secutus est eum in uia. Et cum appropinquasset hierosolymis bethanie ad montem oliueti: mittit duos discipulos suos: et ait illis: ite in castellum quod contra uos est: et statim introeuntes ibi inuenietis pullum asine alligatum cui nullus hominum umquam sedit: solvite illum et adducite. Et si quis uobis dixerit: quid facitis hoc? Dicite quia dominus eius opus habet: et continuo illum dimittet huc. Abierunt autem et inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio: et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis: quid facitis solventes pullum? Qui dixerunt eis sicut precepit illis ihesus: et dimiserunt eos. Et adduxerunt pullum ad ihesum: et imponunt ei uestimenta sua: et sedit super eum. Plurimi autem straverunt uestimenta sua in uia: alii autem frondes cedebant de arboribus: et sternebant in uia. Et qui precedebant et qui sequebantur clamabant dicentes: osanna benedictus qui uenit in nomine domini. Benedicta que uenit in regnum patris nostri dauid osanna in excelsis. Et introiuit ihesus hierosolymam in templum: et circumspectis omnibus cum iam uespere esset horam: exiit in bethaniam cum duodecim. Et cum exissent a bethania esurijt. Et cum uidisset a longe ficum habentem folia: uenit si forte inueniret in ea aliquid: et cum uenisset ad eam nichil inuenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens ihesus dixit ei: iam non amplius in eternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipuli eius. Et uenerunt hierosolymam. Et cum introisset ihesus in templum: eiciebat uendentes et ementes in templo: et mensas numulariorum et cathedras uendentium columbas subuertit: et non sinebat ut quisquam transferret uas per templum. Et docebat dicens eis: nonne scriptum est: quia domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Et audierunt scribe et principes sacerdotum: et querebant quomodo illum perderent. Timebant enim eum: quia omnis turba admirabatur super doctrina eius. Et cum sero fieret: egrediebatur de ciuitate. Et mane transeuntes uiderunt ficum aridam factam radicitus. Et recordatus petrus dixit ei: rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihesus ait illis: habete fidem dei. Amen quippe dico uobis: quia quicunque dixerit huic monti: tollere et mittere in mare: et non hesitauerit in corde suo: sed crediderit quia quod dicit fiat: fiet ei quicunque dixerit. Propterea dico uobis: omnia quecunque orantes petitis credite quia accipietis: et fient uobis. Et cum stetistis ad orationem dimittite si quid habetis aduersus aliquem: ut et pater uester qui in celis est dimittat uobis peccata uestra. Si autem uos non dimiseritis: nec pater uester qui in celis est dimittet peccata uestra. Et ueniunt iterum hierosolymam. Et cum ambularet in templo: accedunt ad eum principes sacerdotum et scribe et seniores: et dicunt ei: in qua potestate hec facis? Et ut hec facias quis tibi dedit potestatem? Ihesus autem respondens ait illis: interrogabo et ego uos unum uerbum: et respondete mihi: et dicam uobis in qua potestate hec facio. Baptismum iohannis de celo erat an ex hominibus? Respondete mihi. Et cogitabant apud semetipsos dicentes: quia si dixerimus de celo: dicet: quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus ex hominibus: timebamus populum. Omnes enim habebant iohannem uere quia propheta erat. Et respondentes dicunt ihesu: nescimus. Et ihesus ait illis: nec ego dico uobis in qua potestate hec facio. Et cepit illis in parabolis loqui. Vinea plantauit homo: et circumdedit sepem: et fodit lacum: et edificauit turrim: et locauit eam agricolis: et peregre profectus est. Et tempore misit ad agricolas seruum: ut a agricolis acciperet de fructu uinee. Qui apprehensum eum eum uulneribus dimiserunt uacuum. Et iterum misit ad illos alium seruum: et illum capite uulnerauerunt: et contumelia affecerunt. Et alium misit: et illum occiderunt: et multos alios: quosdam uerberantes: et quosdam occidentes. Adhuc ergo unum filium habens carissimum: et illum misit ad illos in nouissimum dicens: quia uerebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem: hic est heres: uenite occidamus eum: et nostra erit hereditas. Et apprehendentes occiderunt eum: et eiecerunt extra uineam. Quid ergo faciet dominus uineae? Veniet et perdet colonos: et dabit uineam aliis. Nec scripturam hanc legistis: lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli? A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris? Et quesierunt eum tenere: et timuerunt turbam: cognouerunt enim quoniam ad ipsos parabolam dixit. Et relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam de pharisaeis et herodianis: ut eum captent uerbo. Qui uenientes dicunt ei: magister scimus quia uerax es: et non curas quemquam: non enim respicis personam hominis: sed in ueritate uiam dei doces. Licet censum dare cesari? Dabimus: an non dabimus? Qui sciens eorum simulationem dixit ad illos: quid me tentatis? Afferte mihi denarium ut uideam. Illi autem attulerunt. Et ait illis: cuius habet imaginem hanc et superscriptionem? Dixerunt ei: cesaris. Respondens autem ihesus dixit eis: reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo. Et uenerunt sadducei qui dicunt resurrectionem non esse: et interrogabant eum dicentes: magister moyses scripsit nobis: si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem: et filios non reliquerit: ut accipiat frater eius uxorem eius: et suscitet semen fratri suo. Septem fratres erant: et primus accepit uxorem: et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam: et mortuus est: nec ipse reliquit semen. Et tertius similiter. Et septem eam non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de his erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Ihesus autem respondens ait illis: nonne propterea errabitis: quia nescitis scripturas neque uirtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque uxores ducent: sed sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod resurgant: non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus dicens: ego sum deus abraham et deus isaac et deus iacob? Non est deus mortuorum: sed uiuorum. Multum ergo erratis. Et accedens unus de scribis qui audierat illos conquirentes simul: et uidens quoniam bene illis respondisset: interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum. Ihesus autem respondit ei: quia primum omnium mandatum est: audi israel dominus deus noster deus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: et ex tota fortitudine tua. Hec est prima mandatum. Secundum autem simile illi est hoc: diliges proximum tuum sicut teipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Et ait illi scribe: bene magister in ueritate dixisti quia unus est deus: et non est alius preter eum. Et ut diligere eum ex toto corde: et ex tota mente: et ex tota anima: et ex tota fortitudine: et diligere proximum tamquam seipsum: maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis. Ihesus autem uidens quia sapienter respondisset: dixit illi: non es longe a regno dei. Et nemo audebat eum interrogare. Et respondens ihesus dicebat docens in templo: quomodo dicunt scribe christum filium esse dauid? Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto: dixit dominus domino meo: sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominum: et unde filius eius est? Et libenter eum audiebat multitudo. Et dicebat in doctrina sua: attendite a scribis qui uolunt in stolis ambulare: et salutari in foro: et in primis cathedris sedere in synagogis: et primos discubitus in conuiuiis: qui deuorant domos uiduarum: simulantes longam orationem. Hi accipient prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra gazophylacium: aspiciebat quomodo turba iactaret es in gazophylacium. Et multi diuites iactabant multa. Et cum uenisset una uidua pauper: misit minutum quod est quadrans. Et conuocans discipulos suos ait illis: amen dico uobis: quoniam uidua hec pauper plus quam omnes qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis: miserunt: hec autem de penuria sua omnia quecunque habuit misit totum uictum suum. Et egrediente eo de templo: ait illi unus discipulorum suorum: magister aspice qualibus lapidibus et qualibus edificiis. Et ihesus dixit illi: uides hec omnia magna? Non relinquetur lapis super lapidem: qui non destruatur. Sedente autem illo in monte oliueti contra templum: interrogabant eum seorsum petrus et iacobus et iohannes et andreas: quando hec fient? Et quod signum erit cum incipient hec omnia consummari? Ihesus autem cepit dicere ad eos: uidete ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes quia ego sum: et multos seducent. Cum audieritis autem bella et opiniones bellorum: nolite turbari. Oportet enim hec fieri: sed nondum finis. Surget enim gens contra gentem: et regnum aduersus regnum. Et terre motus per loca: et fames. Et pressure. Hec autem initia dolorum. Videte autem uos ipsos. Tradent enim uos in consilia: et in synagogis uapulabitis: et in conspectu regum et presidum stabitis propter me: in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet predicari euangelium. Et cum duxerint uos tradentes: nolite premeditari quid loquamini: neque meditemini: sed quod datum fuerit uobis in illa hora hoc loquimini. Non enim estis uos qui loquimini: sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem: et pater filium: et insurgent filii in parentes: et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem: hic saluus erit. Cum autem uideritis abominationem desolationis: que dicta est a daniele propheta: stantem ubi non debet: qui legit intelligat: tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes: et qui in tecto non descendat domum: nec introeat ut tollat aliquid de domo sua: et qui in agro est non reuertatur retro tollere uestimentum suum. Vе autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat hyeme. Erunt enim dies illi tribulationes tales qualis non fuit talis ab initio creature quam condidit deus usque nunc: et non fiet. Et nisi breuiasset dominus dies: non utique saluabitur omnis caro: sed propter electos quos elegit: breuiauit dies. Et tunc si quis uobis dixerit: ecce hic christus: ecce illic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete: et dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiam electos. Vos autem uidete: ecce predixi uobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol obscurabitur: et luna non dabit lumen suum: et stelle erunt de celo decidentes: et que in celis sunt uirtutes mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum uirtute multa et gloria. Et tunc mittet angelos suos: et congregabit electos suos a quatuor uentis: a summo terre usque ad summum celi. A ficu autem discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit: et folia nata: scitis quia prope est estas. Ita et uos cum uideritis hec fieri: scitote quia prope est in ianuis. Amen dico uobis: quia non transibit generatio hec donec omnia hec fiant. Celum et terra transibunt: uerba autem mea non transibunt. De die autem illa uel hora nemo scit neque angeli in celo neque filius: nisi pater. Videte uigilate et orate: nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam: et dedit seruis suis potestatem cuique operis sui: et ianitori precepit ut uigilaret. Vigilate ergo: nescitis enim quando dominus domus ueniat: sero an media nocte: an galli cantu: an mane: ne cum uenerit subito inueniat uos dormientes. Quod autem uobis dico omnibus dico: uigilate. Post biduum pasche fiebant et azyma. Et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo eum dolo tenentes occiderent. Dicebant autem: non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset ihesus bethanie in domo simonis leprosi: et discumberet: uenit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi: et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indignantes apud semetipsos: et dicentes: ut quid perditio hec unguenti facta est? Potuit enim istud unguentum uenire plus quam trecentis denariis: et dari egenis: et iracundiabantur in illam. Ihesus autem dixit: sinite illam: quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum: et cum uolueritis benefacere illis: me autem non semper habetis. Quod habuit hec fecit: prouenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico uobis: ubicunque predicatum fuerit euangelium istud in uniuerso mundo: et quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et iudas iscariotes unus de duodecim abiit ad principes sacerdotum ut proderet eum illis. Qui audientes gauisi sunt: et promiserunt pecuniam se daturos. Et quomodo illum oportune traderet querebat. Et prima azymorum quando pascha immolabant: dicunt ei discipuli eius: quo uis eamus et parabimus tibi ut manducas pascha? Et mittit duos ex discipulis suis: et dicit eis: ite in ciuitatem: et occurret uobis homo lagenam aque bajulans: sequimini eum: et quocunque introierit dicite patri familias quia magister dicit: ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse uobis demonstrabit cenaculum grande stratum: et parata: et illic parate nobis. Et exierunt discipuli eius: et uenerunt in ciuitatem: et inuenerunt sicut dixerat illis: et parauerunt pascha. Et cum uespere fieret: uenit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus: ait ihesus: amen dico uobis: quia unus ex uobis tradet me: qui manducat mecum. Ipse cepit contristari: et dicere ei singulatim: numquid ego? Et alius: numquid ego? Qui respondens ait illis: unus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo: uе autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Et manducantibus illis accepit ihesus panem: et benedixit: ac fregit: et dedit eis: et ait: sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias egit: et dedit eis: et biberunt ex illo omnes. Et ait illis: hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Amen dico uobis: quia iam non bibam de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud nouum bibam in regno dei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Et ait illis ihesus: omnes uos scandalum patiemini in me in nocte hac: quia scriptum est: percutiam pastorem: et dispergentur oues. Postquam autem resurrexero: precedam uos in galileam. Petrus autem ait illi: et si omnes scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi ihesus: amen dico tibi: quia tu hodie in nocte hac: antequam gallus bis uocem dicat: ter me negabis. Qui magis loquebatur: illo modo et si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et uenit in predium cui nomen gethsemani: et dicit discipulis suis: sedete hic donec orem. Et assumpto petro et iacobo et iohanne secum: cepit pauere et tedere. Et ait illis: tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et uigilate. Et cum processisset paululum: procidit super terram: et orabat ut si fieri posset: transiret ab eo hora. Et dixit: abba pater omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem hunc a me: sed non quod ego uolo: sed quod tu. Et uenit: et inuenit eos dormientes. Et dicit petro: simon dormis? Non potuisti una hora uigilare? Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Et iterum abiit: et orauit eundem sermonem dicens. Et reuersus iterum inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati: et ignorabant quid responderent ei. Et uenit tertio: et dicit eis: dormite iam et requiescite. Sufficit: uenit hora: ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce qui me tradet prope est. Et statim adhuc eo loquente: uenit iudas iscariotes unus de duodecim: et cum eo turba multa cum gladiis et lignis a principibus sacerdotum et scribis et senioribus. Dederat autem traditor eius signum eis dicens: quem osculatus fuero ipse est: tenete eum et ducite caute. Et cum uenisset statim accedens ad eum ait: ihesu rabbi. Et osculatus est eum. Illi autem manus iniecerunt in eum et tenuerunt eum. Vnus autem quidam de astantibus educens gladium percussit seruum principis sacerdotum: et abscidit auriculam eius. Et respondens ihesus ait illis: tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie uobiscum eram in templo docens: et non tenuistis me. Sed ut impleantur scripture. Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Et adolescens quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: et tenuerunt eum. At ille relicta sindone nudus effugit ab eis. Et adduxerunt ihesum ad principem sacerdotum: et conuenerunt omnes principes sacerdotum et seniores et scribe. Petrus autem a longe secutus est eum usque intro in atrium principis sacerdotum: et sedebat cum ministris ad ignem et calefaciebat se. Principes autem sacerdotum et omne consilium querebant aduersus ihesum testimonium ut eum morti traderent: et non inuenerunt. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum: et conueniebant testimonia eorum. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant aduersus eum dicentes: quoniam nos audiuimus eum dicentem: quia ego destruam templum hoc manufactum: et per triduum aliud non manufactum edificabo. Et nec sic inueniebatur testimonium eorum. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogauit ihesum dicens: non respondes quicquam ad ea que isti aduersum te testificantur? Ihesus autem tacebat: et nichil respondit. Iterum summus sacerdos interrogabat eum: et dicit ei: tu es christus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit illi: ego sum: et uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis dei: et uenientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens tunicas suas ait: quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam: quid uobis uidetur? Qui omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum: et uelare faciem eius: et colaphis eum cedere: et dicere ei: prophetiza. Et stantes ministri alapis eum cedebant. Et cum petrus esset deorsum in atrio: uenit una ancillarum principis sacerdotum: et cum uidisset petrum calefacientem se: intuita eum dixit: et tu cum nazareno eras ihesu. Et negauit dicens: neque scio neque noui quid dicis. Et exiit foras ante atrium: et gallus cantauit. Rursus autem ancilla cum uidisset eum cepit dicere astantibus quia hic ex illis est. Et iterum negabat. Et post pusillum rursus qui astabant dicebant petro: uere ex illis es: nam et galileus es: et loquela tua similiter. Ipse autem cepit anathematizare et iurare quia non noui hominem istum quem dicitis. Et statim gallus iterum uocem dedit. Et recordatus est petrus uerbi quod dixerat ei ihesus: priusquam gallus bis uocem dicat: ter me negabis. Et cepit flere. Et confestim mane consilium facientes principes sacerdotum cum senioribus et scribis et uniuerso concilio: uinctum adducentes ihesum tradiderunt pilato. Et interrogauit eum pilatus: tu es rex iudeorum? At ille respondens dicit ei: tu dicis. Et accusabant eum principes sacerdotum in multis. Pilatus autem rursum interrogauit eum dicens: non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant. Ihesus autem amplius nichil respondit: ita ut mirari pilatum. Per diem autem festum dimittebat eis unum ex uinctis quem petierant. Erat autem qui dicebatur barrabas cum seditionis uinctis qui in seditione fecerant homicidium. Et cum ascendisset turba cepit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis: uultis dimittam uobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum principes sacerdotum. Sed principes sacerdotum concitauerunt turbam ut magis barrabam dimitteret eis. Pilatus autem rursum respondens ait illis: quid ergo uultis faciam regi iudeorum? Illi autem rursum clamauerunt: crucifige eum. Pilatus autem dicebat illis: quid enim mali fecit? At illi magis clamabant: crucifige eum. Pilatus autem uolens populo satisfacere: dimisit illis barrabam: et ihesum flagellis cesum tradidit ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium pretorii: et conuocant totam cohortem. Et induunt eum purpura: et circumdantes sibi plectentes coronam de spinis imposuerunt ei. Et cepit salutare eum: aue rex iudeorum. Et percutiebant capud eius arundine: et conspuebant eum: et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei: exuerunt eum purpura: et induerunt eum uestimentis suis: et educunt eum ut crucifigerent eum. Et angariauerunt simonem quendam cyrenensem patrem alexandri et rufi: uenientem de uilla: et hunc ut tollat crucem eius. Et perducunt eum in golgotha locum: qui est interpretatus caluarie locus. Et dabant ei uinum cum myrra: et non accepit. Et crucifigunt eum: et diuidunt uestimenta eius: mittentes sortem super eis quis quid tollat. Erat autem hora tertia: et crucifixerunt eum. Et erat titulus causae eius inscriptus: rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones: unum a dextris et unum a sinistris eius. Et impletum est scriptura que dicit: et cum iniquis reputatus est. Et transeuntes blasphemabant eum mouentes capita sua et dicentes: uah qui destruis templum dei et in triduo reedificas: saluum fac temetipsum descendens de cruce. Similiter et principes sacerdotum inludentes ad alterutrum cum scribis dicebant: alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Christus rex israel descendat nunc de cruce: ut uideamus et credamus. Et qui cum illo crucifixi erant conuitiabantur ei. Et cum hora sexta tenebre facte sunt per uniuersam terram usque in horam nonam. Et hora nona clamauit ihesus uoce magna dicens: heloi heloi lema sabacthani? Quod est interpretatum: deus meus deus meus ut quid dereliquisti me? Et quidam de astantibus audientes dicebant: ecce helyam uocat. Et quidam discurrentes impleuerunt spongiam aceto: et circumponentes arundini potum dabant ei dicentes: sinite uideamus an ueniat helyas deponere eum. Ihesus autem emisso uoce magna expirauit. Et uelum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex aduerso illius erat quia sic clamans expirasset: dixit: uere hic homo filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes: inter quas erat maria magdalene: et maria iacobi minoris et ioseph mater: et salome: que et sequebantur eum et ministrabant ei: et alie multe que simul ascenderant hierosolymam. Et cum iam sero esset factum: quia erat parasceue: quod est ante sabbatum: uenit ioseph ab arimathia nobilis decurio: qui et ipse erat expectans regnum dei: audacter introiuit ad pilatum: et petiit corpus ihesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum didicisset a centurione donauit corpus ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem et deponens eum inuolutum sindone: posuit eum in monumento quod erat excisum de petra: et aduolui lapidem ad ostium monumenti. Maria autem magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur. Et cum transisset sabbatum maria magdalene et maria iacobi et salome emerunt aromata ut uenientes ungerent ihesum. Et ualde mane una sabbatorum ueniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes uiderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus ualde. Et introeuntes in monumentum uidebant iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida: et obstupuerunt. Qui dicit illis: nolite expauescere. Ihesum quaeritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic: ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro quia precedet uos in galileam: ibi eum uidebitis sicut dixit uobis. Et egressae fugerunt de monumento: tenebat enim eas tremor et pauor: et nemini dixerunt: non enim timebant. Surgens autem ihesus mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de qua eiecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant: lugentibus et flentibus. Et illi cum audissent quia uiuit et uisus est ab ea: non credidit. Post hec autem duobus ex illis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in uillam. Et illi nunciantes reliquis: nec illis quidem credidit. Novissime recumbentibus undecim illis apparuit: et exprobrauit incredulitatem eorum et duritiam cordis: quia his qui uiderant eum resurgentem non credidissent. Et dixit eis: euntes in mundum uniuersum predicate euangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit: qui uero non credit condemnabitur. Signa autem eos qui credunt hec sequentur: in nomine meo demonia eicient: linguis loquentur nouis: serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint non nocebit illis: super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis: assumptus est in celum: et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt ubique: domino cooperante: et sermonem confirmante: sequentibus signis.

generationi huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas: ecce mater eius et fratres stabant foris: querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stant: querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Que est mater mea: et qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicunque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater soror et mater est. xiij

In illo die exiens ihesus de domo sedebat secus mare: et congregate sunt ad eum turbe multe: ita ut in nauiculam ascendens sederet: et omnis turba stabat in litore: et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat quedam ceciderunt secus uiam: et uenerunt uolucres et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebat terram multam: et protinus exorta sunt quia non habebat altitudinem terre. Sole autem orto estuauerunt: et quia non habebat radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in spinas: et creuerunt spine et suffocauerunt ea. Alia autem ceciderunt in terram bonam: et dabant fructum: aliud centesimum: aliud sexagesimum: aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait illis. Quia uobis datum est nosse misteria regni celorum: illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et abundabit. Qui autem non habet: et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: quia uidentes non uident: et audientes non audiunt neque intelligunt: et adimplebitur in eis profetia ysaie dicentis. Auditu audietis et non intelligetis: et uidentes uidebitis et non uidebitis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus grauiter audierunt: et oculos suos clauserunt: nequando uideant oculis et auribus audiant: et corde intelligant: et conuertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia uident: et aures uestre quia audiunt. Amen quippe dico uobis: quia multi prophete et iusti cupierunt uidere que uideris et non uiderunt: et audire que auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit uerbum regni et non intelligit: uenit malus et rapit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secus uiam seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est: hic est qui uerbum audit: et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem: sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum: continuo scandalizabitur. Qui autem est seminatus in spinis: hic est qui uerbum dei audit: et sollicitudo seculi istius et fallacia diuitiarum suffocat uerbum: et sine fructu efficitur. Qui uero in terram bonam seminatus est: hic est qui audit uerbum et intelligit et fructum affert: et facit aliud quidem centesimum: et aliud autem sexagesimum: aliud uero tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines: uenit inimicus eius et superseminauit zizania in medio tritici: et abiit. Cum autem creuisset herba et fructum fecisset: tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo:

unde ergo habet zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Boni aũt dixerũt ei. Vis imus et colligimus eã? Et ait. Non. Ne forte colligentes zizania eradicetis simul et triticũ. Bimite vtraq; crescere usq; ad messem: et in tempore messis dicã messoribus. Colligite primũ zizania: et alligate ea fasciculos ad comburendũ: triticũ aũt congregate in horreũ meum. Aliam parabolã posuit eis dicens. Bimile est regnũ celoꝝ grano synapis: qđ accipiens homo seminauit in agro suo: qđ minimũ quidẽ est oĩbus seminibus. Cum autem creuerit maius est oĩbus oleribus: et fit arbor ita ut volucres celi veniãt et habitent in ramis eius. Aliam parabolã locutus ẽ eis. Bimile est regnũ celoꝝ fermento qđ acceptum mulier abscõdit in farine satis tribus: donec fermentatum est totum. Hec oĩa locutus est ihesus in parabolis ad turbas: et sine parabolis nõ loquebat eis: ut implerẽtur qđ dictum erat per ꝓphetam dicentẽ. Aperiam in parabolis os meum: eructuabo abscondita a cõstitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domũ: et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolã zizaniorũ agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonũ semen ẽ filius hominis. Ager aũt ẽ mũdus. Bonũ vero semẽ. Hii sunt filij regni. Zizania aũt filij sunt nequã. Inimicus aũt qui seminauit ea est diabolus. Messis vero consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colligunt zizania et igni cõburuntur: sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos: et colligẽt de regno eius oĩa scandala: et eos qui faciunt iniquitatem: et mittent eos in caminũ ignis: ibi erit fletus et stridor dentiũ. Tũc iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eoꝝ. Qui habet aures audiendi audiat. Bimile est regnũ celoꝝ thesauro abscondito in agro: quẽ qui inuenit homo abscondit: et pre gaudio illius vadit et vendit vniuersa q̃ habet: et emit agrũ illũ. Iterũ simile est regnũ celoꝝ homini negociatori: quærenti bonas margaritas. Inuenta aũt una pretiosa margarita: abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnũ celoꝝ sagene misse in mare: et ex oĩi genere piscium cõgreganti. Quã cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerũt bonos in vasa: malos aũt foras miserũt. Sic erit in cõsummatione seculi. Exibunt angeli: et separabũt malos de medio iustorũ: et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec oĩa? Dicũt ei. Etiã. Ait illis. Ideo oĩis scriba doctus in regno celoꝝ similis est homini patrifamilias: qui ꝓfert de thesauro suo noua et vetera. Et factum est cũ cõsummasset ihesus parabolas istas: transiit inde. Et veniẽs in patriã suã docebat eos in synagogis eoꝝ: ita ut mirarentur et dicerẽt. Unde huic sapientia hec et virtutes? Nõne hic est fabri filius? Nõne mater eius dicit maria et fres eius iacobus et ioseph et simon et iudas: et sorores eius nõne oĩes apud nos sũt? Unde ergo huic oĩa ista? Et scandalizabantur in eo. Ihesus aũt dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et nõ fecit ibi virtutes multas: ꝓpter incredulitatẽ illoꝝ. XIIII

In illo tempore audiuit herodes tetrarcha famam ihesu: et ait

pueris suis. Hic est iohannes baptista: ipse surrexit a mortuis: et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et alligauit eum: et posuit in carcerem ꝓter herodiadẽ uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non licet tibi habere eam. Et volens illum occidere timuit ꝓbm: quia sicut prophetã eum habebãt. Die aũt natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio: et placuit herodi. Unde cũ iuramẽto pollicit? ẽ ei dare: qcunq; postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua da mihi inquit hic in disco: caput iohannis baptiste. Et contristatus est rex: ꝓter iuramẽtũ autem et eos qui pariter recũbebant iussit dari. Misitq; et decollauit iohannem in carcere. Et allatũ est caput eius in disco: et datum est puelle: et illa attulit matri sue. Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus et sepelierũt illud: et venientes nunciauerũt ihesu. Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula: in locũ desertũ seorsum. Et cum audissent turbe secute sunt eũ ꝑdestres de ciuitatibus. Et egressus vidit turbam multam: et misertus est eis: et curauit languidos eoꝝ. Vespere aũt facto accesserũt ad eũ discipuli eius dicentes. Desertus est locus: et hora iam ꝓterijt dimitte turbas: ut euntes in castella emãt sibi escas. Ihesus aũt dixit eis. Non habent necesse ire: date illis vos mãducare. Respondert ei. Non habemus hic nisi quiq; panes et duos pisces. Qui ait eis. Afferte michi illos huc. Et cum iussisset turbã discũbere sup fenũ: acceptis quiq; panibus et duobus piscibus: aspiciens in celũ benedixit et fregit: et dedit discipulis panes: discipuli aũt turbis. Et mãducauerũt omnes: et saturati sunt. Et tulerũt reliquias duodecim cophinos fragmentoꝝ plenos. Mãducantiũ autem fuit numerus quinq; milia virorũ: exceptis mulieribus et parulis. Et statim iussit discipulos ascendere in naviculã: et ꝓcedere eum transfretũ donec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in mõtem solus orare. Vespere aũt facto solus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim cõtrarius ventus. Quarta aũt vigilia noctis venit ad eos ambulans sup mare. Et videres cũ sup mare ambulantẽ turbati sũt dicentes: qa fantasma est. Et ꝓ timore clamauerunt. Statimq; ihesus locutus est eis dicẽs. Habete fiduciã: ego sum: nolite timere. Respondẽs autem petrus dixit. Dñe si tu es: iube me venire ad te sup aquas. At ipe ait. Veni. Et descendẽs petrus de naticula ambulabat sup aquam ut veniret ad ihesum. Videns vero ventũ validũ timuit. Et cum cepisset mergi: clamauit dicens. Dñe saluũ me fac. Et cõtinuo ihesus extendens manũ apprehendit eum: et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cũ ascendisset in naviculã: cessauit ventus. Qui aũt in naticula erant: venerũt et adorauerũt eum dicentes. Vere filius dei es. Et cũ transfretassent: venerũt in terrã genesar. Et cum cognouissent eum viri loci illius: miserũt in vniuersam regionem illã: et obtulerũt ei oĩes male habentes: et rogabãt eũ ut uel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicunq; tetigerunt: salui facti sunt. XV

Tunc accesserũt ad eum ab ihrosolimis scribe et pharisei dicẽtes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorũ? Non enim lauãt

manus suas cum panem mãducãt.
Ipe autem respondẽs ait illis. Quare
et vos transgredimini mandatum dei
propter traditionẽ vrã? Nam deus
dixit. Honora patrem et matrẽ. et qui
maledixerit patri uel matri morte mo-
riatur. Vos autem dicitis. quicunq;
dixerit patri uel matri. munꝰ qcunq;
ex me tibi pdest. et non honorifi-
cabit patrẽ suum aut matrem suam:
et irritum fecistis mãdatum dei ꝓpter
traditionẽ vrã. Ypocrite: bene ꝓphe-
tauit de vobis ysaias dicens. Popu-
lus hic labijs me honorat: cor autẽ
eoꝝ lõge est a me. Sine causa autem
colũt me docentes doctrinas et mãda-
ta hominũ. Et conuocatis ad se tur-
bis. dixit eis. Audite et intelligite. Nõ
quod intrat in os coinquinat homi-
nem: sed qđ pcedit ex ore hoc coinqui-
nat hominẽ. Tunc accedentes discipli
eius dixerũt ei. Scis quia pharisei au-
dito verbo hoc scandalizati sunt? At
ille respondẽs ait. Omnis plãtatio
quã non plãtauit pater meus celestis
eradicabitur. Sinite illos: cecꝰ sunt et
duces cecoꝝ. Cecus autem si cecum ducat
ambo in foueã cadũt. Respondẽs autẽ petrus dixit ei. Edissere
nobis parabolã istã. At ille dixit. Adhuc et vos sine intellectu estis?
Non intelligitis quia oĩe qđ in os intrat
in ventrem vadit. et in secessum emitti-
tur? Que aũt procedunt de ore de corde
exeunt: et ea coinquinãt hominẽ. De
corde enim exeunt male cogitationes:
homicidia. adulteria. fornicationes. fur-
ta. falsa testimonia. blasphemie. Hec
sunt que coinquinant hominẽ. Nõ lo-
tis aũt manibus manducare nõ coin-
quinat hominẽ. Et egressus inde. se-
cessit in partes tyri et sydonis. Et ece
mulier chananea a finibꝰ illis egressa. clamauit dicens ei. Miserere mei dñe
fili dauid: filia mea male a demonio
vexatur. Qui non respondit ei verbum.
Et accedentes discipuli eius. rogabãt
eum dicentes. Dimitte eã: qꝛ clamat
post nos. Ipse autẽ respondens ait.
Non sum missus nisi ad oues q̃ pe-
rierunt domus israhel. At illa venit. et
adorauit eũ dicens. Domine adiuua
me. Qui respondens ait. Nõ est bonũ su-
mere panẽ filiorꝫ: et mittere canibus. At
illa dixit. Etiã dñe. Etiã et catelli edũt
de micis. que cadũt de mensa dominoꝝ
suoꝝ. Tunc respondens ihesus
ait illi. O mulier magna est fides tua:
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia e-
ius ex illa hora. Et cum transisset inde
ihesus. venit secꝰ mare galilee: et ascen-
dens in montem sedebat ibi. Et accesse-
runt ad eum turbe multe. habentes se-
cum mutos. cecos. claudos. debiles. et
alios multos: et proiecerũt eos ad pedes
eius: et curauit eos. ita ut turbe mira-
rentur videntes mutos loquentes. clau-
dos ambulantes. cecos videntes: et ma-
gnificabãt deum israhel. Ihesus aũt
conuocatis discipulis suis dixit. Misere-
or turbe: quia triduo iam perseuerat
mecum. et non habent qđ manducent.
Et dimittere eos ieiunos nolo: ne de-
ficiãt in via. Et dixit ei discipuli. Un-
de ergo nobis in deserto panes tantos.
ut saturem? turbam tantã? Et ait illis
ihesus. Quot panes habetis? At illi
dixerũt. Septẽ. Et paucos pisciculos.
Et pcepit turbe. ut discumberent super
terram. Et accipiens septem panes et
pisces. et gratias agens fregit et dedit
discipulis suis: et discipuli dederũt po-
pulo. Et comederũt oĩes et saturati
sunt. Et qđ superfuit de fragmentis.

tulerũt fertem sportas plenas. Erãt
autẽ q̃ mãducauerũt quatuor milia
hominũ: extra parvulos et mulieres.
Et dimissa turba ascendit in naviculã:
et venit in fines magedan. xvj
Et accesserũt ad eum pharisei et sa-
ducei temptantes: et rogauerũt
eum ut signũ de celo ostenderet eis. At
ille respondens. ait illis. Facto vespe-
re dicitis. Serenũ erit: rubicundũ est e-
nim celum. Et mane. hodie tempestas:
turbidat enim triste celum. Faciẽ ergo
celi diiudicare nostis: signa aũt tem-
porũ nõ potestis. Generatio mala et
adultera signũ querit: et signũ nõ da-
bitur ei nisi signũ ione. Et relictis illis
abijt. Et cum venissent discipuli eius
trans fretũ: obliti sunt panes accipere.
Qui dixit illis. Intuemini et cauete a
fermẽto phariseoꝝ et saduceoꝝ. At illi
cogitabãt inter se dicentes. Quia pa-
nes non accepimus. Sciens autẽ ihe-
sus dixit. Quid cogitatis inter vos
modicę fidei: quia panes nõ habetis?
Nondũ intelligitis neq; recordamini
quinq; panũ et quinq; milia hominũ:
et quot cophinos sumpsistis? Neq;
septem panũ et quatuor milia homi-
num. et quot sportas sumpsistis? Qua-
re nõ intelligitis quia nõ de pane dixi
vobis: cauere a fermẽto phariseoꝝ et
saduceoꝝ? Tunc intellexerũt quia nõ
dixerit cauendũ a fermẽto panũ: sed a
doctrina phariseoꝝ et saduceoꝝ. Ve-
nit aũt ihesus in partes cesaree philip-
pi: et interrogabat discipulos suos di-
cens. Quẽ dicũt homines esse filiũ ho-
minis? At illi dixerũt. Alij iohannẽ
baptistam. alij heliam. alij vero iheremiam: aut unũ ex pphetis. Dicit illis
ihesus. Vos aũt quẽ me esse dicitis?
Respondẽs simon petrus dixit. Tu es
cristus filius dei viui. Respondẽs aũt
ihesus dixit ei. Beatus es simon bar-
iona: quia caro et sanguis nõ revela-
uit tibi: sed pater meus qui in celis est.
Ego dico tibi. quia tu es petrus et sup
hanc petrã edificabo ecclesiã meam: et
porte inferi non prevalebũt adversus e-
am. Et tibi dabo claues regni celorũ.
Et qcunq; ligaueris super terrã erit li-
gatum et in celis: et qcunq; solueris
super terrã erit solutũ in celis. Tunc pce-
pit discipulis suis. ut nemini dicerent:
quia ipe esset ihesus cristus. Exinde
cepit ihesus ostendere discipulis suis.
quia oportet eum ire ihierosolimã et
multa pati a senioribus et scribis et prin-
cipibus sacerdotum: et occidi et tercia
die resurgere. Et assumens eum pe-
trus. cepit increpare illum dicens. Ab-
sit a te domine: non erit tibi hoc.
Qui conversus dixit. Vade post me
sathanas scandalum es michi: quia
non sapis ea que dei sunt. sed ea q̃ sũt
hominũ. Tũc ihesus dixit discipulis
suis. Si quis vult post me venire ab-
neget semetipsum: et tollat crucem suã
et sequatur me. Qui enim voluerit ani-
mam suã saluam facere: perdet eã. Qui
autem pdiderit animã suã ꝓpter me:
inueniet eam. Quid enim pdest homi-
ni si mundũ vniuersum lucret: anime
vero sue detrimentum patiat? Aut quã
dabit homo commutationẽ pro anima
sua? Filius enim hois venturus
est in gloria patris sui cum angelis su-
is: et tunc reddet vnicuiq; secundũ ope-
ra eius. Amẽ dico vobis: sunt quidã
de hic stantibus qui non gustabunt
mortem. donec videant filium ho-
minis venientẽ in regno suo. xvij
Et post dies sex assumpsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem

fratrē eius: et duxit illos in montem
excelsum seorsum: et transfiguratus ē
ante eos. Et resplenduit facies eius sic
ut sol: vestimenta aūt eius facta sunt
alba sicut nix. Et ecce apparuerūt illis
moyses z helias cum eo loquētes. Re-
spondens aūt petrus dixit ad ihesum.
Domine bonū est nos hic esse: si vis
faciamus hic tria tabernacula: tibi
unū et moysi unum et helie unū. Adhuc
eo loquente: ecce nubes lucida obum-
brauit eos. Et ecce vox de nube di-
cens. Ipse ē filius meus dilectus i quo
mihi bene complacui: ipm audite. Et
audientes discipuli ceciderūt in facies
suas: et timuerūt valde. Et accessit ihe-
sus et tetigit eos: dixitq; eis. Surgite
et nolite timere. Leuātes aūt oculos
suos neminē viderūt: nisi solū ihesū.
Et descendentibus illis de monte: pce-
pit ihesus dicens. Nemini dixeritis visi-
onē: donec filius hominis a mortu-
is resurgat. Et interrogauerūt eū discī-
puli dicentes. Quid ergo scribe dicunt
q; helią oporteat primū venire? At
ille respondens ait eis. Helias quidē
venturus est: z restituet omnia. Dico
autem vobis quia helias iam venit:
z non cognouerūt eum: sed fecerūt in
quecunq; voluerunt. Sic et filius ho-
minis passurus est ab eis. Tūc intellexe-
runt discipuli quia de iohāne baptī
sta dixisset eis. Et cum venisset ad tur-
bam: accessit ad eum homo genibus
prouolutus ante eū dicens. Domine
miserere filio meo quia lunaticus est:
et male patitur. Nam sepe cadit in i-
gnem: et crebro in aquā. Et obtuli eū
discipulis tuis: et non potuerūt curare
eum. Respōdens ihesus dixit. O gene-
ratio incredula z prauersa quousq; ero
vobiscū? Usq; quo patiar vos? Afferte
hūc illū ad me. Et increpauit illū ihe-
sus: et exijt ab eo demonium: et curatus
est puer ex illa hora. Tunc accesserunt
discipuli ad ihesum secreto et dixerunt.
Quare nos nō potuim9 eicere illum?
Dixit illis. Propter incredulitatē ve-
stram. Amen quippe dico vobis: si ha-
bueritis fidem sicut granū sinapis: di-
cetis mōti huic: tranū hinc et trāsibit:
et nichil impossibile erit vobis. Hoc
autem genus non eicitur: nisi per ora-
onē z ieiunū. Conuersantibus aūt eis
in galilea: dixit illis ihesus. Filius hu-
minis tradendus est in manus hmūm
num: et occident eū: et tercia die resur-
get. Et contristati sunt vehementer. Et
cum venissent capharnaū: accesserūt q
didragmā accipiebāt ad petrū: z dixe-
runt ei. Magister vester non soluit di-
dragmā. Ait. Etiā. Et cum intraret
in domū: pcessit eum ihesus dicens.
Quid tibi videtur simon? Reges terre
a quibz accipiūt tributū uel censum:
a filijs suis an ab alienis? Et ille dixit.
Ab alienis. Dixit illi ihesus. Ergo li-
beri sūt filij. Ut autē nō scādalizemus
eos: vade ad mare et mitte hamum: et
eum piscem qui primus ascenderit tol-
le: et aperto ore eius inuenies staterē:
illū sumēs da eis p me et te. xvij

In illa hora accesserunt discipuli
ad ihesum dicentes. Quis putas
maior est in regno celoz? Et aduocās
ihesus parvulū: statuit eum in medio
eoz: z dixit. Amē dico vobis: nisi con-
uersi fueritis z efficiamini sicut parvu-
li: non intrabitis in regnū celoz. Qui-
cunq; ergo humiliauerit se sicut par-
vulus iste: hic est maior i regno celoz.
Et qui susceperit unū parvulū talem
in nomine meo: me suscipit. Qui aūt
scandalizauerit unū de pusillis istis
qui in me credūt: expedit ei ut suspēda-
tur mola asinaria i collo ei9: et demer-
gatur in profundū maris. Ve mun-
do ab scandalis. Necesse est enim ut
veniāt scādala. Verūtamen ve homi-
ni p quem scandalū venit. Si autem
man9 tua uel pes tuus scandalizat te:
abscide eum z proice abs te. Bonū tibi
est ad vitā ingredi debilē uel claudū:
q̄m duas manus uel duos pedes ha-
bentem mitti in ignem eternū. Et si o-
culus tu9 scādalizat te: eue eū et proice
abs te. Bonū tibi est unū oculū habē-
tem in vitā intrare: q̄m duos oculos
habentē mitti in gehennā ignis. Vide-
te ne contemnatis unū ex hijs pusil-
lis. Dico enim vobis: quia āgeli eoz
in celis semper vident faciē patris mei
qui in celis ē. Venit enim filius hois
saluare q̄ perierat. Quid vobis vide-
tur? Si fuerint alicui centū oues et er-
rauerit una ex eis: nōne relinquit no-
naginta nouē in montibz z vadit que-
rere eā que errauit? Et si cōtigerit ut in-
ueniat eā: amē dico vobis: quia gau-
det super eam magis q̄m super nonagin-
ta nouē que nō errauerūt. Sic nō est vo-
luntas ante patrē vestrū qui in celis est:
ut pereat unus de pusillis istis. Si au-
tem peccauerit in te frater tuus: vade
et corripe eum inter te et ipm solū. Si
te audierit: lucrat9 eris fratrem tuum.
Si aūt non te audierit: adhibe tecum
adhuc unū uel duos: ut i ore duoz
uel trium stet oīe verbū. Q̄d si nō
audierit eos: dic ecclesie. Si aūt eccle-
siam non audierit: sit tibi sicut ethnic9
et publican9. Amen dico vobis: que-
cunq; alligaueritis super terram erūt li-
gata et in celo: et quecunq; solueritis
super terram erunt soluta et in celo. Ite-
rum dico vobis: quia si duo ex vobis
cōsenserint super terrā de oī re quācun-
q; petierit: fiet illis a patre meo qui i ce-
lis ē. Vbi enim sunt duo uel tres con-
gregati in nomine meo: ibi sum i me-
dio eoz. Tunc accedens petrus ad eū
dixit. Domine quotiens peccabit in
me frater meus: z dimittā ei usq; septi-
es? Dicit illi ihesus. Nō dico tibi usq;
septies: sed usq; septuagies septies. Pro-
o assimilatum est regnū celoz hmāno
regi: qui voluit rationē ponere cum
seruis suis. Et cū cepisset rationem po-
nere: oblatus est ei vn9 qui debebat ei
decē milia talenta. Cum aūt non ha-
beret unde redderet: iussit eum domin9
eius venūdari: et uxorem eius z filios:
et omnia que habebat: et reddi. Proci-
dens aūt seruus ille orabat eū dicens.
Patientiā habe in me: et oīa reddā
tibi. Misertus aūt domin9 serui illius
dimisit eum: et debitū dimisit ei. Egres-
sus aūt seruus ille: inuenit unum de
conseruis suis qui debebat ei centum
denarios: et tenens suffocabat eū di-
cens. Redde q̄ debes. Et procidēs con-
seruus eius rogabat eum dicēs. Pati-
entiā habe in me: et omnia reddā tibi.
Ille aūt noluit: sed abijt et misit eum
in carcerē donec redderet debitum. Vi-
dētes aūt conserui eius que fiebant
contristati sunt valde: z venerūt et nar-
rauerūt dño suo oīa q̄ facta fuerāt.
Tūc vocauit illū dom9 suus: et ait
illi. Serue nequā: oīe debitū dimisi
tibi quoniā rogasti me. Nōne ergo
oportuit z te misereri cōserui tui sicut
et ego tui misertus sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum tortori-
bus: quo adusq; redderet uniuersum
debitum. Sic et pater meus celestis
faciet vobis: si non remiseritis unus-
quisq; fri suo de cordibz vrīs. xix

Et factū est cū consummasset ihe-
sus sermones istos migrauit a
galilea: et venit in fines iude trās ior-
danen. Et secute sunt eū turbe multe: et
curauit eos ibi. Et accesserūt ad eum
pharisei temptantes eū et dicentes. Si
licet homini dimittere uxorem suam
quacunq; ex causa? Qui respondens
ait eis. Non legistis quia qui fecit ho-
mines ab initio masculū et feminam
fecit eos? Et dixit. Propter hoc dimit-
tet homo patrē et matrē. et adherebit
uxori sue: et erūt duo in carne una. Itaq;
iā non sunt duo. sed una caro. Qđ
deus cōiunxit: homo nō separet. Di-
cunt illi. Quid ergo moyses mandā-
uit dare libellum repudij et dimittere?
Ait illis. Quoniā moyses ad duricia
cordis uestri permisit vobis dimit-
tere uxores uras: ab initio aut̄ non
fuit sic. Dico autem vobis: quia qui-
cunq; dimiserit uxorē suā nisi ob for-
nicationē et aliā duxerit: mechatur. Et
qui dimissam duxerit mechatur. Di-
cunt ei discipuli eius. Si ita est causa
hominis cum uxore: non expedit nu-
bere. Qui dixit. Non omnes capiunt
verbū istud: sed quibus datū est. Sunt
enim eunuchi qui de matris utero si-
gnati sunt: et sunt eunuchi qui facti
sunt ab hominibz: et sunt eunuchi q̄
se ipos castrauerūt ꝓpter regnū celoz.
Qui potest capere capiat. Tunc obla-
ti sunt ei parvuli: ut manus eis impo-
neret et oraret. Discipuli aut̄ increpa-
bant eos. Ihesus vero ait eis. Sinite
parvulos. et nolite eos ꝓhibere ad me
venire. talium est enim regnū celoz. Et
cum imposuisset eis manꝰ: abiit inde.
Et ecce unus accedens ait illi. Magi-
ster bone: quid boni faciā ut habeam
vitam eternā? Qui dixit ei. Quid me
interrogas de bono? Unus est bonꝰ
deus. Si autem vis ad vitā ingredi:
serua mādata. Dicit illi. Que? Ihesuꝰ
aut̄ dixit. Non homicidium facies. non
adulterabis. non facies furtū. nō fal-
sum testimoniū dices: honora patrem
et matrem. diliges proximū tuū sicut te
ipsum. Dicit illi adolescens. Omnia
hec custodiui: quid adhuc michi deest?
Ait illi ihesus. Si vis ꝓfectus esse. va-
de vende que habes et da pauperibz.
et habebis thesaurū in celo: et veni sequere
me. Cum audisset aut̄ adolescens
verbū: abiit tristis. Erat enim habēs
multas possessiones. Ihesus autem
dixit discipulis suis. Amen dico vo-
bis: quia dives difficile intrabit in re-
gnum celoz. Et iterū dico vobis. Fa-
cilius est camelū p foramen acꝰ tran-
sire: q̄ divitem intrare in regnū celoꝝ.
Audientes aut̄ hec discipuli mirabantur
valde dicentes. Quis ergo poterit
saluus esse? Aspiciens aut̄ ihesus di-
xit illis. Apud homines hoc impossi-
bile est: apud deum aut̄ omnia possi-
bilia sunt. Tunc respondens petrus
dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia: et
secuti sumus te. Quid ergo erit nobis?
Ihesus aut̄ dixit illis. Amen dico vo-
bis: q̄ vos qui secuti estis me in rege-
neratione cum sederit filius hominis
in sede maiestatis sue. sedebitis et vos
sup sedes duodecim. iudicātes duode-
cim tribus israhel. Et omnis qui reli-
quit domū uel fratres aut sorores. aut
patrem aut matrem aut uxorē aut fili-
os aut agros ꝓpter nomē meum: cen-
tuplū accipiet. et vitam eternā possidē-
bit. Multi autem erunt primi nouis-
simi: et nouissimi primi. XX

Simile est regnum celoz homini
patrifamilias: qui exijt primo

mane conducere operarios in vineam
suā. Conuentione aut̄ facta cū operā-
rijs ex denario diurno: misit eos in vi-
neam suā. Et egressus circa horam ter-
tiam: vidit alios stantes in foro ociō-
sos. et illis dixit. Ite et vos in vineam
et qđ iustū fuerit dabo vobis. Illi au-
tem abierūt. Iterum autem exijt circa
sextā et nonā horam: et fecit similiter.
Circa undecimā vero exijt: et invenit
alios stantes. et dicit illis. Quid hic
statis tota die ociosi? Dicūt ei. Quia
nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et
vos in vineā. Cū sero autem factū esset:
dicit dñs vinee procuratori suo. Voca
operarios et redde illis mercedē: incipi-
ens a nouissimis usq; ad primos.
Cū venissent ergo q̄ circa undecimam
horam venerant: acceperūt singulos
denarios. Venientes autem et primi
arbitrati sunt qđ plus esset
ceptur: acceperūt aut̄ et ipi singulos dena-
rios. Et accipientes murmurabant
aduersus patremfamilias dicētes. Hi
nouissimi una hora fecerūt: et pares
illos nobis fecisti qui portauimus
pondus diei et estus? At ille respon-
dens uni eoz dixit. Amice. non facio
tibi iniuriā. Nonne ex denario cōuenisti
mecum? Tolle qđ tuū est et vade. Vo-
lo autem et huic nouissimo dare. sicut
et tibi. Aut non licet michi qđ volo
facere? An oculus tuus nequā est. q̄a
ego bonus sum? Sic erūt nouissimi
primi: et primi nouissimi. Multi enī
sunt vocati: pauci vero electi. Et ascē-
dens ihesus ierosolimā: assumpsit
duodecim discipulos secreto. et ait il-
lis. Ecce ascendimus ierosolimā. et filius
hominis tradetur principibz sacer-
dotum et scribis: et cōdemnabūt eum
morte: et tradent eum gentibus ad
deludendū et flagellādū: et crucifigen
dum: et tercia die resurget. Tūc accessit
ad eū mater filioꝝ zebedei cū filijs suis:
adorās et petēs aliqđ ab eo. Qui dixit
ei. Quid vis? Ait illi. Dic ut sedeant
hij duo filij mei unus ad dexterā tuā. et
unus ad sinistram in regno tuo. Re-
spondens autem ihesus dixit. Nescitis
quid petatis. Potestis bibere calicem
quē ego bibiturus sum? Dicit ei. Pos-
sumus. Ait illis. Calicem quidē meū
bibetis: sedere autem ad dexteram me-
am et sinistrā non est meum dare vo-
bis: sed quibus paratus est a patre meo.
Et audientes decem. indignati sunt
de duobus fratribz. Ihesus autem vo-
cauit eos ad se. et ait. Scitis q̄a prīn-
cipes gentiū dominātur eorū: et qui
maiores sunt potestatem exercent in
eos? Non ita erit inter vos. Sed qui-
cunq; voluerit inter vos maior fieri:
sit vester minister. Et qui voluerit in
vobis primus esse: erit vester seruus. Si-
cut filius hominis nō venit ministra-
ri sed ministrare. et dare animā suam
redemptionem ꝓ multis. Et egredien-
tibus illis ab iericho: secuta est eū tur-
ba multa. Et ecce duo ceci sedentes se-
cus viam. audierūt quia ihesus transi-
ret. et clamauerūt dicentes. Domine:
miserere nostri. fili dauid. Turba aut̄
increpabat eos ut tacerent. At illi ma-
gis clamabāt dicentes. Dñe: miserere
nostri. fili dauid. Et stetit ihesus. et vo-
cauit eos et ait. Quid vultis ut faciā
vobis? Domine ut aperiantur oculi
nostri. Misertus autem eorū ihesus:
tetigit oculos eorum. Et confestim vi-
derunt: et secuti sunt eum. XXI

Et cū appropinquassent ierosoly-
mis et venissent bethfage ad
montem oliueti: tunc ihesus misit

duos discipulos dicens eis. Ite in castellū qđ contra vos est: & statim invenietis asinā alligatā & pullū cum ea: solvite et adducite michi. Et si quis vobis aliquid dixerit · dicite quia dominus hijs opus habet: & confestim dimittet eos. Hoc aūt factum est: ut adimpleret qđ dictū est per ꝓpheram dicentem. Dicite filie syon: ecce rex tuus venit tibi māsuetus sedens sup asinā & pullū filiū subiugalis. Euntes autē discipuli fecerunt sicut ꝓcepit illis ihesus. Et adduxerūt asinam & pullum & imposuerūt sup eos vestimenta sua: & eum desup sedere fecerūt. Plurima autē turba straverunt vestimenta sua in via. Alij aūt cedebāt ramos de arboribus: & sternebant in via. Turbe aūt que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio dauid: benedictus qui venit in nōe dñi: osanna in altissimis. Et cū intrasset ihrosolimā: cōmota ē universa civitas dicens. Quis ē hic? Populi autē dicebāt. Hic ē ihesus ꝓpheta a nazareth galilee. Et intravit ihesus in templum dei: et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo: & mensas nūmulariorū et cathedras vendentiū columbas evertit: et dicit eis. Scriptū ē: domus mea domꝰ orationis vocabit̄. vos autē fecistis illā speluncam latronum. Et accesserūt ad eū cęci et claudi in templo: & sanavit eos. Videres autem principes sacerdotū et scribe mirabilia q̄ fecit: & pueros clamātes in templo et dicētes osanna filio dauid: indignati sunt: & dixerūt ei. Audis quid isti dicūt? Ihesus autē dixit eis. Utiq; Nunquā legistis q̄a ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem? Et relictis illis abijt foras extra civitatē in bethaniā: ibiq; mānsit. Mane autem revertens in civitatē · esurijt. Et videns ficū arborē unam secꝰ viam venit ad eam · & nichil invenit in ea nisi folia tantū: et ait illi. Nunquā ex te fructus nascatur in sempiternū. Et arefacta ē cōtinuo ficulnea. Et videntes discipuli · mirati sunt dicentes. Quomodo continuo aruit? Respondens autem ihesus. Dixit eis. Amen dico vobis: si habueritis fidem & non hesitaveritis · non solū de ficulnea facietis: sed et si monti huic dixeritis tolle & iacta te in mare · fiet. Et omnia quecunq; petieritis in oratione credentes accipietis. Et cū venisset in templū: accesserūt ad eū docentem principes sacerdotū et seniores pli dicentes. In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit hanc potestatē? Respondens ihesus · dixit eis. Interrogabo vos et ego unū sermonē: quē si dixeritis michi & ego vobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismum iohannis unde erat: e celo · an ex hominibus? At illi cogitabāt inē se dicentes. Si dixerimus e celo: dicet nobis. Quare ergo nō credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus: timemꝰ turbam. Omnes enī habebāt iohannem sicut ꝓpheram. Et respondentes ihesu · dixerūt. Nescimus. Et ait illis et ipse. Nec ego dico vobis in qua potestate hec facio. Quid aūt vobis videtur? Homo quidā habebat duos filios: et accedens ad primū dixit. Fili vade hodie operare in vineā meā. Ille autem respondens ait. Nolo. Postea aūt pęnitentia motꝰ abijt. Accedens autem ad alterū dixit similiter. Et ille respondens ait. Eo dñe. Et non iit. Quis ex duobus fecit voluntatē patris? Dicunt. Primus. Dicit illis ihesus.

Amen dico vobis: quia publicani et meretrices ꝓdūt vos in regno dei. Venit aūt ad vos iohānes in via iustitie: et nō credidistis ei. Publicani autē et meretrices crediderūt ei: vos aūt videntes nec penitentiā habuistis postea · ut crederetis ei. Aliā parabolam audite. Homo erat paterfamilias qui plātavit vineam: et sepem circumdedit ei · et fodit in ea torcular: & edificavit turrim · et locavit eā agricolis: et peregre profectus est. Cum aūt tempus fructuū appropinquasset: misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus ei⁹. Et agricole apprehensis servis eius · alium cecderūt · aliū occiderūt: aliū vero lapidaverūt. Iterū misit alios servos plures prioribus: & fecerūt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suū dicens: verebūtur filiū meū. Agricole aūt videntes filiū · dixerunt intra se. Hic est heres: venite occidamus eum · & habebimꝰ hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerūt extra vineam · & occiderūt. Cum ergo venerit dominus vinee · quid faciet agricolis illis? Ait illi. Malos male perdet: & vineam locabit alijs agricolis · qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis ihesus. Nunq̄ legistis in scripturis · lapidē quē reprobaverūt edificantes · hic ē factus in caput anguli? A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis: q̄a auferetur a vobis regnū dei · et dabit genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit sup lapidē istum cōfringetur: super quē vero ceciderit · conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotū et pharisei parabolas eius: cognoverūt qđ de ipsis diceret. Et querentes eū tenere timuerūt turbas: quoniam sicut

XXII

prophetā eū habebāt. Et respondēs ihesus dixit iterū in parabolis eis dicens. Simile factum est regnū celorū homini regi: qui fecit nuptias filio suo. Et misit vocare invitatos ad nuptias: et nolebāt venire. Iterū misit alios servos dicens. Dicite invitatis. Ecce prandiū meū paravi · tauri mei & altilia occisa · et omnia parata: venite ad nuptias. Illi aūt negligentes: et abierūt alius in villā suā · alius vero ad negotiationē suā. Reliqui vero tenuerūt servos eius: & contumelijs affectos occiderūt. Rex autem cū audisset iratus est: & missis exercitibus suis ꝑdidit homicidas illos · et civitatē illorū succendit. Tūc ait servis suis. Nuptie quidē parate sunt: sed qui invitati erāt non fuerūt digni. Ite ergo ad exitus viarū: et quoscunq; invenerītis · vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congregaverūt omnes quos invenerūt malos & bonos: et impletę sūt nuptie discūbentiū. Intravit aūt rex ut videret discūbentes: et vidit ibi hominē non vestitū veste nuptiali. Et ait illi. Amice: quomō huc intrasti · non habēs vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. Ligatis manibus et pedibus ei⁹ · mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentiū. Multi enim sūt vocati: pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisei cōsiliū inierunt: ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos · cum herodianis dicentes. Magister · scimus quia verax es · et viā dei in veritate doces: et nō est tibi cura de aliquo. Non enī respicis ꝓsonam hominū. Dic ergo nobis: quid tibi videtur. Licet censū dare cesari · aut nō? Cognita autem ihesus nequitia eorū

aūt. Quid me ẽptatis ypocrite? Ostendite michi nummisma census. At illi obtulerūt ei denariū. Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec et suprascriptio? Dicūt ei. Celaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt celaris celari: et q̄ sūt dei deo. Et audientes mirati sūt: et relicto eo abierūt. In illo die accesserūt ad eum saducei qui dicūt nō esse resurrectionē: et interrogauerūt eū dicentes. Magister: moyses dixit. Si quis mortuus fuerit non habens filiū: ut ducat frater eius uxorem illi⁹: et suscitet semen fratri suo. Erant aūt apud nos septem fratres: et primus uxore ducta defunctus est: et non habens semen reliquit uxorē suā fratri suo. Similiter secundus et tertius: usq; ad septimum. Nouissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerūt eā. Respondēs autem ihesus ait illis. Erratis nescientes scripturas: neq; virtutem dei. In resurrectione enim neq; nubent: neq; nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione aūt mortuoꝝ non legistis q̄ dictū est a deo dicente vobis: Ego sum deus abraham: et deus ysaac: et deus iacob. Non est deus mortuoꝝ: sed viuentiū. Et audientes turbe mirabātur in doctrina eius. Pharisei autem audientes q̄ silentiū imposuisset saducеis: conuenerūt in unū: et interrogauit eū unus ex eis legis doctor tēptās eum. Magister: q̄ est mandatū magnum in lege? Ait illi ihesus. Diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et in tota mente tua. Hoc est maximū: et primū mandatū. Secundū aūt simile est huic. Diliges proximū tuū: sicut teipsum. In hijs duobus mādatis: uniuersa lex pēdet et ypheē. Congregatis aūt pharisеis interrogauit eos ihesus dicens. Quid vobis videtur de christo cuius filius est? Dicunt ei. David. Ait illis. Quomō ergo dauid in spiritu vocat eum dūm dicens: dixit dominus dño meo: sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos: scabellū pedū tuoꝝ? Si ergo dauid vocat eum dūm: quomō filius eius est? Et nemo poterat respondere ei verbū: neq; ausus fuit quisq̄ ex illa die eū amplius interrogare. xxiij

Tunc ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicēs. Super cathedram moysi sederūt scribe et pharisei. Omnia ergo quecunq; dixerint vobis: seruate et facite. Secundū opera vero eoꝝ nolite facere. Dicunt enim: et nō faciūt. Alligāt aūt onera grauia et importabilia: et imponunt in humeros hominū: digito aūt suo nolunt ea mouere. Omnia vero opera sua faciunt: ut videant ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua: et magnificant fimbrias. Amant aūt primos recubitus in cenis: et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro: et vocari ab hominibs rabbi. Vos aūt nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester: omnes aūt vos fres estis. Et patrē nolite vocare vobis super terrā: unus est enim pater vester q̄ in celis est. Nec vocemini magistri: quia magister vester: unus est christus. Qui maior est vestrū: erit minister vester. Qui aūt se exaltauerit humiliabit: et qui se humiliauerit exaltabitur. Ve aūt vobis scribe et pharisei ypocrite: qa claudītis regnū celoꝝ ante homines. Vos enim nō intratis: nec introeuntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et

pharisei ypocrite qui comeditis domos viduaꝝ: orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis iudiciū. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite: qa circuitis mare et aridam: ut faciatis unū ꝓselitū: et cū fuerit factus: facitis eū filiū inferni duplo q̄ vos. Ve vobis duces ceci: qui dicitis quicunq; iurauerit in templum nichil est: qui aūt iurauerit in auro templi debitor est. Stulti et ceci: q̄d enim maius est: aurū an templum q̄ sanctificat aurū? Et quicunq; iurauerit in altari: nichil est. Quicunq; aūt iurauerit in dono q̄ est sup illud debet. Ceci: quid enim maius est: donū an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari: iurat in eo: et in omnibus que sunt super illud sunt. Et quicunq; iurauerit in templo: iurat in illo et in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in celo: iurat in throno dei: et in eo qui sedet super eum. Ve aūt vobis scribe et pharisei ypocrite: qui decimatis mentam et anetū et cyminū: et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium et misericordiā et fidem. Hec oportuit facere: et illa nō omittere. Duces ceci: excolantes culicem: camelū aūt glutientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite: q̄ mundatis q̄ de foris est calicis et parabsidis: intus aūt pleni estis rapina et immunditia. Pharisee cece: munda prius q̄ intus est calicis et parabsidis: ut fiat et id q̄ de foris est mundum. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite: quia similes estis sepulcris dealbatis: que a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibs mortuoꝝ et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem paretis hominibs iusti: intus aūt pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulcra ꝓphetaꝝ: et ornatis monumēta iustoꝝ: et dicitis. Si fuissemus in diebus patrū nostroꝝ: nō essemus socij eorū in sanguine ꝓphetaꝝ. Itaq; testimonio estis vobismetipsis: quia filij estis eoꝝ qui prophetas occiderūt. Et vos implete mensurā patrū vestrorū. Serpentes: et genimina viperaꝝ: quomodo fugietis a iudicio gehenne? Ideo dico vobis. Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: ut veniat sup vos omnis sanguis iustus qui effusus est sup terrā. A sanguine abel iusti: usq; ad sanguinem zacharie filij barachie: quē occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis: venient hec omnia sup generationē istā. Jherusalē jherusalem: q̄ occidis ꝓphetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quoties volui cōgregare filios tuos: quēadmodū gallina cōgregat pullos suos sub alas: et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vra deserta. Dico enim vobis: nō me videbitis amodo donec dicatis. Benedict⁹ q̄ venit in nōe dñi. xxiiij

Et egressus ihesus de templo ibat. Et accesserunt discipuli eius ut ostenderēt ei edificationes templi. Ipe aūt respondēs dixit illis. Videtis hec omnia? Amen dico vobis: non relinquetur hic lapis sup lapidem: qui nō destruatur. Sedenti aūt eo sup montem oliueti: accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quādo hec erunt: et q̄ signū aduentus tui: et consummationis seculi? Et respondens ihesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine

mero dierum·ego sum tristus: et multos seducam. Audituri enim estis prelia z opiniones pliox: videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri: sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentem·z regnū in regnū: et erit pestilentie et fames·et terre motus per loca. Hec aūt oīa·initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulatiōnem·et occident vos: et eritis odio omnibus gentibz· ꝓpter nomē meū. Et tunc scandalizabūtur multi·et inuicem tradēt: et odio habebūt inuicē. Et multi pseudo ꝓphete surgent·et seducent multos: z quoniō abundabit iniquitas·refrigescet caritas multorū. Qui aūt pseuerauerit usq; in finē hic saluus erit. Et ꝑdicabitur hoc euangeliū regni i uniuerso orbe·in testimoniū omnibus gentibus: et tūc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationē desolationis·q̄ dicta ē a daniele ꝓphera stantem i loco sancto: qui legit intelligat. Tūc qui in iudea sunt fugiant ad montes: z qui in tecto non descendāt tollere aliquid de domo sua: et qui in agro non reuertatur tollere tunicā suā. Ve aūt pregnātibus et nutrientibz i illis diebz. Orate aūt·ut nō fiat fuga vestra in hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatiō magna ql̄is nō fuit ab initio mundi usq; modo·neq; fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi·nō fieret salua oīs caro: sed ꝓpter electos breuiabūtur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit·ecce hic est christus aut ecce illic: nolite credere. Surgent enim pseudo christi et pseudo prophete·et dabūt signa magna et ꝓdigia: ita ut in errorem inducant si fieri potest etiā electi. Ecce ꝑdixi vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est·nolite egire: ecce in penetrabilibus nolite credere. Sicut enim fulgur egrit ab oriente et paret usq; in occidentem: ita erit et aduentus filij hominis. Vbicunq; fuerit corp⁹ illuc cōgregabūtur et aquile. Statim aūt post tribulatiōnem dies illoz sol obscurabitur: et luna nō dabit lumen suū·et stelle cadent de celo·et virtutes celoz cōmouebunt: et tunc parebit signū filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: et videbūt filiū hominis venientem in nubibz celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet āgelos suos cū tuba et voce magna: z congregabunt electos eius a quatuoz ventis·a summis celoz usq; ad terminos eoz. Ab arbore aūt ficus discite parabolā: cū iam ramus eius tener fuerit et folia nata·scitis quia ꝓpe est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia·scitote quia ꝓpe est in ianuis. Amen dico vobis: quia nō ꝑteribit generatio hec donec oīa fiant. Celum et terra transibūt: verba vero mea non ꝑteribūt. De die aūt illa z hora nemo scit·neq; āgeli celoꝝ: nisi pater solus. Sicut aūt in diebus noe·ita erit et aduentus filij hominis. Sicut enim erāt in diebz ante diluuiū comedentes z bibentes·nubentes et nuptui tradentes·usq; ad eum diē quo intrauit noe in archam noe: et nō cognouerūt donec venit diluuiū z tulit oēs: ita erit z aduentus filij hominis. Tunc duo erūt in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Due molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto: unus assumetur et unus relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud aūt scitote: quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret·vigilaret utiq; et non sineret perfodi domū suā. Ideo et vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venit⁹ est. Quis putas est fidelis seruus et prudens·quē cōstituit dominus suus supra familiā suā: ut det illis cibū in tempore. Beatus ille seruus: quē cum venerit dūs ei⁹ inuenerit sic facientem. Amē dico vobis: quoniā sup omnia bona sua cōstituet eū. Si aūt dixerit malus seruus ille in corde suo·morā facit dominus meus venire: et ceperit percutere conseruos suos: manducet aūt et bibat cū ebriosis: veniet dūs seruī illius in die qua non sperat·z hora qua ignorat: z diuidet eū·partemq; eius ponet cum ypocritis: illic erit fletus et stridor dentium.

XXV.

Tunc simile erit regnū celoz decē virginibz: que accipientes lāpades suas egrierūt obuiā sponso et sponse. Quinq; autem ex eis erāt fatue: et quinq; prudentes. Sed quinq; fatue acceptis lampadibus: nō sumpserūt oleū secū. Prudentes vero acceperūt oleum in vasis suis cū lampadibz. Moram aūt faciente sponso: dormitauerunt omnes z dormierūt. Media aūt nocte clamoz factus est: ecce sponsus venit egite obuiā ei. Tunc surrexerunt oēs virgines ille: z ornauerūt lampades suas. Fatue aūt sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro: quia lampades nostre extinguuntur. Responderūt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis z vobis: ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum aūt irent emere venit sponsus: z que parate erant intrauerūt cum eo ad nuptias: z clausa ē ianua. Nouissime vero veniūt et reliqe virgines dicentes. Domine dñe·aperi nobis.

At ille respondēs ait. Amen dico vobis: nescio vos. Vigilate itaq; quia nescitis diē neq; horam. Sicut enim homo peregre ꝓficiscens vocauit seruos suos: z tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinq; talenta·alij aūt duo·alij vero unū: unicuiq; sciam ꝓpriam virtutem: et ꝓfectus est statim. Abiit aūt qui quinq; talenta acceperat: et operat⁹ est in eis et lucratus ē alia duo. Similiter qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui aūt unū acceperat abiens fodit in terrā: z abscondit pecuniam dñi sui. Post multū vero temporis venit dūs seruoꝝ illoꝝ: et posuit rationē cum eis. Et accedens q̄ quinq; talenta acceperat: obtulit alia quinq; talenta dicens. Domine quinq; talenta tradidisti michi: ecce alia quinq; superlucratus sum. Ait illi dūs eius: Euge serue bone z fidelis: quia fuisti fidelis·sup multa te cōstituā: intra in gaudiū dñi tui. Accessit autem et q̄ duo talenta acceperat·et ait. Dñe duo talēta tradidisti michi: ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus ei⁹. Euge serue bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis·sup multa te constituā: intra in gaudiū dñi tui. Accedens aūt et qui unū talentū acceperat ait. Dñe scio quia homo durus es: metis vbi nō seminasti·et congregas vbi nō sparsisti: et timēs abij et abscondi talentū tuū in terra. Ecce habes qd tuū est. Respōdens aūt dominus ei⁹·dixit ei. Serue male et piger: sciebas q̄a meto vbi nō semino·et congrego vbi nō sparsi. Oportuit ergo te committere pecuniā meā nūmulariis: et veniēs ego recepissem qd̄ meū est cū vsura. Tollite itaq; ab eo talentū: et date ei qui habet decem talenta. Omni enī

habenti dabitur ⁊ abundabit: ei aũt
qui nõ habet. et qđ videtur habere au-
feretur ab eo: ⁊ inutilẽ ſeruũ eiicite in te-
nebras exteriores: illic erit fletus et ſtri-
dor dentiũ. Cum aũt venerit filius hõ-
minis in maieſtate ſua et oẽs ãgeli
cum eo: tũc ſedebit ſup ſedẽ maieſtatis
ſue. et cõgregabũtur ante eum oẽs
gentes: et ſeparabit eos ab inuicem. ſi-
cut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et
ſtatuet oues quidẽ a dextris ſuis: he-
dos autem a ſiniſtris. Tunc dicet rex
his qui a dextris eius erunt. Venite
benedicti patris mei: poſſidete paratũ
vobis regnum a cõſtitutione mundi.
Eſurijui enim. et dediſtis michi man-
ducare. Sitiui et dediſtis michi bibere.
Hoſpes eram. ⁊ collegiſtis me. Nudus
et operuiſtis me. Infirmus. et viſitaſtis
me. In carcere eram. ⁊ veniſtis ad me.
Tũc reſpondebũt ei iuſti dicentes. Do-
mine. quãdo te vidimus eſurientem
et pauim? ſitientem. et dedimus tibi
potum? Quãdo aũt te vidimus hoſ-
pitem ⁊ collegimus te: aut nudũ et co-
operuimus te? Aut quando te vidi-
mus infirmũ aut in carcere: ⁊ veniũ?
ad te? Et reſpõdens rex dicet illis. Amẽ
dico vobis: q̃diu feciſtis uni de hiis
fratribus meis miniimis. michi feciſtis.
Tunc dicet et his qui a ſiniſtris erũt:
diſcedite a me maledicti in ignẽ eternũ.
qui paratus eſt dyabolo et angelis
eius. Eſurijui enim: et nõ dediſtis mi-
chi manducare. Sitiui: et non dediſtis
michi potum. Hoſpes eram: et nõ col-
legiſtis me. Nudus: et non operuiſtis
me. Infirmus et in carcere: et non viſi-
taſtis me. Tunc reſpondebũt et ipſi
dicentes. Domine: quãdo te vidimus
eſurientem aut ſitientem. aut hoſpitẽ
aut nudũ. aut infirmũ aut in carcere:
et nõ miniſtrauimus tibi? Tũc reſpõde-
bit illis dicẽs. Amẽ dico vobis: q̃diu
nõ feciſtis uni de minoribus hiis nec
michi feciſtis. Et ibũt hij in ſupplicium e-
ternũ: iuſti aũt in vitã eternã. xvij

Et factum eſt cum conſummaſſet
ihesus ſermones hos oẽs. dixit
diſcipulis ſuis. Scitis quia poſt bi-
duũ paſcha fiet: et filius hominis tradẽ
ut crucifigatur? Tunc congregati ſũt
principes ſacerdotũ. et ſeniores pli in
atriũ principis ſacerdotũ. qui dicebatur
cayphas: et cõſiliũ fecerũt ut ihesũ
dolo tenerent ⁊ occiderẽt. Dicebãt au-
tem. Non in die feſto. Ne forte tumul-
tus fieret in pplo. Cum aũt eſſet ihesus
in bethania in domo ſimonis lepro-
ſi. acceſſit ad eum mulier habens ala-
baſtrum unguenti pciosi: et effudit ſup
caput ipſius recumbentis. Videntes
aũt diſcipuli indignati ſunt dicentes.
Ut quid perditio hec? Potuit enim iſtud
venundari multo: ⁊ dari paupẽribus.
Sciẽs aũt ihesus ait illis. Quid mo-
leſti eſtis huic mulieri? Opus bonũ
operata eſt in me. Nam ſemp paupe-
res habetis vobiſcũ: me aũt non ſemp
habetis. Mittẽs enim hec unguentũ hoc i
corp? meũ: ad ſepeliendũ me fecit. Amẽ
dico vobis: ubicunq; p̃dicatum fuerit
hoc euangeliũ in toto mũdo. dicetur
et qđ hec fecit in memoriã eius. Tũc ab-
iit unus de duodecim qui dicitur iu-
das ſcarioth. ad principes ſacerdotũ:
et ait illis. Quid vultis michi dare. et
ego vobis eum tradã? At illi conſtitu-
erunt ei triginta argenteos. Et exinde
querebat opportunitatem ut eũ traderet.
Prima aũt die azimoꝝ acceſſerũt diſ-
cipuli ad ihesum dicentes. Ubi vis pa-
remus tibi comedere paſcha? At ihesus
dixit. Ite in ciuitatem ad quẽdam: et

dicite ei. Magiſter dicit: tempus meũ
prope eſt: apud te facio paſcha cũ diſci-
pulis meis. Et fecerunt diſcipuli ſicut
conſtituit illis ihesus: ⁊ parauerunt
paſcha. Vespere aũt facto. diſcumbebat
cũ duodecim diſcipulis ſuis. Et edenti-
bus illis dixit. Amen dico vobis: q̃a
unus vestrũ me traditurus eſt. Et con-
triſtati valde. ceperunt ſinguli dicere.
Numquid ego ſum domine? At ipe
reſpondens ait. Qui intingit mecum
manũ in parabſide. hic me tradet. Fi-
lius quidem hominis vadit ſicut ſcri-
ptum eſt de illo: ve aũt homini illi. p
quẽ filius hominis tradetur. Bonũ
erat ei. ſi natus non fuiſſet homo ille.
Reſpondens aũt iudas qui tradidit
eum dixit. Numquid ego ſum rabbi?
Ait illi. Tu dixiſti. Cenantibus autẽ eis.
accepit ihesus panem et benedixit ac
fregit: deditq; diſcipulis ſuis et ait. Ac-
cipite ⁊ comedite: hoc eſt corpus meũ.
Et accipiens calicem gratias egit: et
dedit illis dicens. Bibite ex hoc oẽs.
Hic eſt enim sanguis meus noui teſta-
menti: qui p multis effundetur in re-
miſſionem peccatoꝝ. Dico aũt vobis:
nõ bibã amodo de hoc genimine vi-
tis uſq; in diem illũ. cum illud bibam
vobiſcum nouũ in regno patris mei.
Et hymno dicto. exierũt in montem oli-
ueti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes
vos ſcandalũ patiemini in me in iſta
nocte. Scriptũ eſt enim. Percutiã paſto-
rem: et diſpergentur oues gregis. Poſt-
q̃ aũt reſurrexero: p̃cedã vos in gali-
leã. Reſpõdens aũt petrus ait illi. Et
ſi omnes ſcandalizati fuerint in te: ego
nunq̃ ſcandalizabor. Ait illis ihesus.
Amen dico tibi: quia in hac nocte an-
teq̃ gallus cãet. ter me negabis. Ait
illi petrus. Etiã ſi oportuerit me mori
tecum: non te negabo. Similiter et o-
mnes diſcipuli dixerũt. Tunc venit ihe-
sus cum illis in villam que dicitur
gethſemani. Et dixit diſcipulis ſuis.
Sedete hic: donec vadã illuc et orem.
Et aſſumpto petro ⁊ duobus filiis ze-
bedei: cepit cõtriſtari ⁊ mestus eſſe. Tũc
ait illis. Triſtis eſt anima mea uſq;
ad mortem. Sustinete hic. et vigilate
mecum. Et pgreſſus puſillũ cecidit in
faciem ſuã orans ⁊ dicens. Pater
ſi poſſibile ẽ trãſeat a me calix iſte. Ve-
rumtamẽ nõ ſicut ego volo. ſed ſicut
tu. Et venit ad diſcipulos ſuos et in-
uenit eos dormientes. et dixit petro. Sic
nõ potuiſtis una hora vigilare mecũ?
Vigilate et orate: ut non intretis in
temptationẽ. Spiritus quidẽ pmptus
eſt: caro aũt infirma. Iterũ ſecũdo ab-
iit. et orauit dicens. Pater mi. ſi non
poteſt hic calix tranſire niſi bibam il-
lum: fiat voluntas tua. Et venit iter:
et inuenit eos dormientes. Erant enim
oculi eoꝝ grauati. Et relictis illis: iter
abiit et orauit tertio eundẽ eundẽ monẽ di-
cens. Tũc venit ad diſcipulos ſuos. et
dixit illis. Dormite iã et requieſcite. Ec-
ce appropinquabit hora: et filius hois
tradetur in manus peccatoꝝ. Surgi-
te eamus. Ecce appropinquabit q̃ me
tradet. Adhuc ipo loquẽte. ecce iudas
unus de duodecim venit: ⁊ cum eo tur-
ba multa cũ gladiis ⁊ fuſtibus. miſſi
a principibus ſacerdotũ et ſenioribus
populi. Qui aũt tradidit eum. dedit
illis ſignũ dicens. Quẽcunq; oſculatus
fuero ipe eſt: tenete eum. Et confeſtim
accedens ad ihesum dixit. Ave rabbi.
Et oſculatus eſt eum. Dixitq; illi ihe-
ſus. Amice ad quid veniſti? Tunc ac-
ceſſerũt et manus iniecerũt in ihesum:
et tenuerũt eum. Et ecce unus ex his

qui erant cum ihesu·extendens manū
exemit gladiū suum:et percutiens seruū
principis sacerdotū amputauit auri-
culā eius. Tunc ait illi ihesus. Cōuerte
gladiū tuū in locū suum. Omnes enī
qui acceperint gladiū·gladio peribūt.
An putas quia non possum rogare
patrē meum:et exhibebit michi modo
plusq̄ duodecim legiones angelorū?
Quomō ergo implebūtur scripture?
Quia sic oportet fieri. In illa hora di-
xit ihesus turbis. Tanq̄ ad latronē
existis cum gladijs et fustibus cōpre-
hendere me. Quotidie apud vos sedebam docens in templo·et nō me tenuis-
tis. Hoc aūt totū factū est: ut impleren-
tur scripture ꝓphetaꝝ. Tunc discipuli
oēs relicto eo fugerūt. At illi tenētes
ihesum·duxerūt ad caiphan principē
sacerdotū: ubi scribe et seniores conue-
nerāt. Petrus aūt sequebat eū a lōge:
usq̄ in atriū principis sacerdotū. Et
ingressus intro sedebat cū ministris·ut
videret finem. Principes aūt sacerdo-
tum et omne concilium querebāt falsū
testimoniū contra ihesum·ut eū morti
traderent et nō inuenerūt: cum multi
falsi testes accessissent. Nouissime aūt
venerūt duo falsi testes·et dixerūt. Hic
dixit. Possum destruere templū dei: et
post triduū reedificare illud. Et surgēs
princeps sacerdotū ait illi. Nichil re-
spōdes ad ea q̄ isti aduersum te testifi-
cāntur? Ihesus aūt tacebat. Et princeps
sacerdotū ait illi. Adiuro te ꝑ deū vi-
uum·ut dicas nobis si tu es christus fi-
lius dei. Dicit illi ihesus. Tu dixisti.
Verumtamē dico vobis: amodo vide-
bitis filiū hominis sedentē a dextris
virtutis dei·et venientem in nubibus
celi. Tunc princeps sacerdotum scidit
vestimenta sua dicēs. Blasphemauit.
Quid adhuc egem⁹ testibus? Ecce nūc
audistis blasphemiā. Quid vobis vi-
detur? At illi respōdentes dixerūt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciē
eius:et colaphis eum ceciderunt. Alij
aūt palmas in faciem ei dederūt dicen-
tes: ꝓphetiza nobis christe. Quis est q̄
te percussit? Petrus vero sedebat foris in
atrio: et accessit ad eū vna ancilla di-
cens. Et tu cū ihesu galileo eras. At ille negauit coram omnibus dicēs: nescio quid dicis. Exeunte aūt illo ianuā
vidit eū alia ancilla:et ait hijs qui erāt
ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno.
Et iterū negauit cum iuramēto: quia
nō noui hominē. Et post pusillū accesserunt qui stabant:et dixerūt petro. Vere·et tu ex illis es. Nam et loquela tua
manifestū te facit. Tunc cepit detestari
et iurare: quia nō noui hominem.
Et continuo gallus cantauit. Et recordat⁹ est petr⁹ verbi ihesu q̄ dixerat: priusq̄ gallus cāret·ter me negabis. Et egressus foras·fleuit amare. ℣ron

Mane aūt facto·consilium inierunt
oēs principes sacerdotū et seniores ꝑpli aduersus ihesum:ut eum
morti traderent. Et vinctū adduxerūt
eum:et tradiderunt pontio pilato ꝑsidi. Tunc videns iudas qui eum tradi-
dit q̄ damnat⁹ esset: penitentia duct⁹
retulit triginta argenteos principibus
sacerdotum et senioribus dicens. Pecca-
ui·tradens sanguinē iustū. At illi di-
xerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et
proiectis argenteis in templo: recessit
et abiens laqueo se suspendit. Principes aūt sacerdotum acceptis argen-
teis dixerunt. Non licet eos mittere in
corbonan: quia pretiū sanguinis est.
Consilio aūt inito·emerunt ex illis a-
grum figuli in sepulturā peregrinoꝝ:
propter hoc vocat⁹ est ager ille achel-
demach: hoc est ager sanguinis·usq̄
in hodiernū diem. Tūc impletū est q̄
dictū est ꝙ ihieremiā ꝓpheta dicente.
Et acceperūt triginta argenteos·pretiū
appreciati quē appreciauerūt a filijs isrl:
et dederūt eos in agrū figuli·sicut cōsti-
uit michi dūs. Ihesus aūt stetit ante
ꝓsidem:et interrogauit eum ꝑses dicēs.
Tu es rex iudeoꝝ? Dixit illi ihesus. Tu
dicis. Et cum accusaretur a principi-
bus sacerdotū et senioribus·nichil re-
spondit. Tunc dixit illi pilatus. Non
audis·quāta aduersum te dicūt testi-
monia? Et non respondit ei ad ullū
verbū:ita ut mirareture ꝑses vehemen-
ter. Per diē aūt solennē consueuerat
preses dimittere ꝑplo vnū vinctū quē
voluisset. Habebat aūt tunc vinctum
insignē qui dicebat barrabas. Con-
gregatis ergo illis dixit pilatus. Quē
vultis dimittā vobis: barraban an
ihesum qui dicitur christus? Sciebat e-
nim ꝙ per invidiā tradidissent eum.
Sedente aūt illo pro tribunali: misit
ad eum uxor eius dicens. Michil tibi
et iusto illi. Multa enim passa sum
hodie ꝑ visum ꝓpter eum. Principes
autē sacerdotum et seniores ꝑsuaserūt
ꝑplis ut peterent barraban: ihesum ve-
ro perderent. Respondens aūt ꝑses ait
illis. Quē vultis vobis de duobus
dimitti? At illi dixerūt. barraban. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciā de
ihesu qui dicitur christus? Dicūt oēs.
Crucifigat. At illis ꝑses. Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant
dicēs. Crucifigat. Videns aūt pilat⁹
quia nichil ꝓficeret sed magis tumul-
tus fieret: accepta aqua lauit manus
coram ꝑplo dicens. Innocens ego sum
a sanguine huius iusti: vos videritis.
Et respondens universus ꝑplus dixit.
Sanguis eius sup nos·et sup filios
nostros. Tunc dimisit illis barraban:
ihesum aūt flagellatū tradidit eis ut
crucifigeretur. Tūc milites ꝑsidis susci-
pientes ihesum in pretorijū congrega-
uerūt ad eum vniuersam cohortem:et
exuentes eum clamide coccinā circun-
dederūt ei:et plectentes coronā de spinis
posuerūt sup caput eius:et arundinē
in dextera eius:et genu flexo ante eū il-
ludebāt ei dicentes. Aue rex iudeoꝝ.
Et exuentes in eum:acceperūt arūdi-
nem et percutiebāt caput eius. Et post-
q̄ illuserūt ei exuerūt eum clamide·et
induerūt eū vestimentis eius:et duxe-
runt eū ut crucifigerent. Exeuntes aūt
inuenerūt hominē cyrenēū nomine si-
monē. Hunc angariauerūt ut tolleret
crucem eius. Et venerūt in locū q̄ dicit
golgatha: qđ est caluarie locus. Et de-
derunt ei vinū bibere·cum felle mixtū.
Et cum gustasset·noluit bibere. Post-
q̄ aūt crucifixerūt eum·diuiserūt vesti-
menta eius sortem mittentes:et sedē-
tes seruabāt eum. Et imposuerūt sup
caput eius causam ipsius scriptā: hic
est rex iudeoꝝ. Tunc crucifixi sunt cum
eo duo latrones: unus a dextris·et unus
a sinistris. Pretereuntes aūt blasphe-
mabāt eum: mouentes capita sua et
dicentes. Vah qui destruis templū dei
et in triduo illud reedificas. Salua te-
metipsum: si filius dei es descende de
cruce. Similiter et principes sacerdo-
tum illudentes cū scribis et senioribus
dicebāt. Alios saluos fecit: seipsum
non potest saluū facere. Si rex israel
est descendat nūc de cruce: et credimus ei.
Confidit in deo: liberet nunc eū si vult.
Dixit enim quia dei filius sum. Idipsum
autem et latrones qui crucifixi erāt cū

eo imprapetrabũt ei. ℣ sexta aũt hora tenebre facte sunt sup uniuersam terram: usq; ad horam nonã. Et circa horam nonã clamauit uoce magna dicẽs. Heli heli lama zabatani. Hoc est. Deus meus deus meus ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes ⁊ audientes dicebãt. Heliam uocat iste. Et cõtinuo curr̃s unus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto: et imposuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri uero dicebant. Sine uideamus an ueniat helias liberãs eum. Ihesus autem iterum clamans uoce magna emisit spiritum. Et ecce uelũ templi scissum est in duas partes a summo usq; deorsum. Et terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerũt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatem: ⁊ apparuerũt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes iesum: uiso terre motu ⁊ his q̃ fiebant timuerũt ualde dicentes. Uere filius dei erat iste. Erant ibi aũt mulieres multe alonge que secute erãt iesum a galilea ministrãtes ei: inter q̃s erat maria magdalene et maria iacobi et ioseph mater: ⁊ mater filioꝝ zebedei. Cũ aũt sero factũ esset uenit quidã homo diues ab arimathia nomine ioseph: q̃ et ipe discipul⁹ erat iesu. Hic accessit ad pilatũ ⁊ petiit corpus iesu. Tũc pilat⁹ iussit reddi corp⁹. Et accepto corpore ioseph inuoluit illud in sindone munda: et posuit illud i monumento suo nouo: q̃ excederat i petra. Et aduoluit lapidẽ magnũ ad ostium monumẽti et abiit. Erat aũt ibi maria magdalene et altera maria: sedentes cõtra sepulcrũ. Altera aũt die que est post parasceuen: cõuenerũt principes sacerdotũ et pharisei ad pilatũ dicẽtes. Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc uiuens post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulcrum usq; in diem tertium: ne forte ueniant discipuli eius et furentur eum ⁊ dicant plebi surrexit a mortuis: et erit nouissimus error peior priore. Ait illis pilatus. Habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum: signantes lapidem cũ custodibus. xxvij

Uespere aũt sabbati que lucescit in prima sabbati: uenit maria magdalene ⁊ altera maria uidere sepulcrum. Et ecce terre motus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de celo: ⁊ accedens reuoluit lapidem: ⁊ sedebat sup eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur: et uestimentum eius sicut nix. Pre timore autem eius exterriti sunt custodes: et facti sunt uelut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere uos. Scio enim q̃ ihesum qui crucifixus q̃ritis. Non est hic surrexit enim sicut dixit. Uenite ⁊ uidete locũ: ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius q̃a surrexit: ⁊ ecce precedet uos in galileam. Ibi eum uidebitis: ecce prędixi uobis. Et egressę cito de monumẽto cũ timore ⁊ gaudio magno: currentes nunciare discipulis ei⁹. Et ecce ihesus occurrit illis dicens. Auete. Ille aũt accesserunt ⁊ tenuerũt pedes eius: ⁊ adorauerũt eum. Tunc aũt illis ihesus. Nolite timere. ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam: ibi me uidebũt. Que cum abissent: ecce quidã de custodibus uenerũt i ciuitatẽ

et nunciauerũt principibus sacerdotũ omnia que facta fuerãt. Et cõgregati cum senioribus consilio accepto pecuniã copiosam dederũt militibus dicẽtes. Dicite quia discipuli eius nocte uenerunt: et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditũ fuerit a preside: nos suademus ei ⁊ securos uos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatũ est uerbũ istud apud iudeos usq; in hodiernum diem. Undecim aũt discipuli abierũt in galileam: in montem ubi cõstituerat illis ihesus. Et uidentes eum adorauerũt: quidã aũt dubitauerunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris et filij et spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quecunq; mandaui uobis. Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Explicit euãgelium sedm matheũ. Incipit prologus in euãgelium sedm marcum

Marcus euangelista dei electus et petri in baptismate filius: atq; in diuino sermone discipulus sacerdotũ in israhel agens: secundũ carnem leuita ad fidem xristi cõuersus euangeliũ in italia scripsit: ostendens in eo quid et generi suo deberet ⁊ xristo. Etiam initiũ principij in uoce yheie exclamationis instituẽs ordinem leuitice electionis ostendit: ut prędicans predestinatũ iohannem filium zacharie in uoce ãgeli ãnunciantis emissum: nõ solũ uerbũ carneum factum sed et corpus dominũ in omnia per uerbũ diuine uocis animatum in initio euangelice predicationis ostenderet: ut quis hec legens sciret cui initium carnis in domino: et iheiu aduenienti habitaculum caro deberet agnoscere: atq; in se uerbũ uocis q̃ in cõsonantibus pdiderat inuenire. Denique ⁊ pfecti euangelij op⁹ inchoãs ⁊ a baptismo domini pdicare deũ inchoãs nõ labrauit natiuitatem carnis quã in pribus uiderat dicere: sed totius exprimens positionem deserti numerum tentationũ temptationẽ diaboli cõgregationẽ bestiaꝝ ⁊ ministeriũ ptulit ãgelorũ: ut instituens nos ad intelligendum singula i breui cõpingens nec auctoritatẽ facte rei deneret et placiti operis plenitudinẽ nõ negaret. Denique ampuraliter sibi post fidẽ pollicẽ dicit. ut sacerdotia reprobus haberetur: sed tãtum cõsentiens fidei pdestinata potuit electio: ut nec sic in opere uerbi preteret q̃ prius meruerat in genere. Mã alexandrie episcopus fuit. Cuius per singula opus fuit scire et euangelij in se dicta disponere: ⁊ disciplinã legis i se agnoscere: et diuinam in carne dñi intelligere naturam. Que in nos primum requiri. deinde inquisita uolumus agnosci habentes mercedẽ exhortationis: quoniã qui plãtat et ir̃rigat unũ sunt: qui aũt incrementũ prestat deus est. Explicit prologꝰ. Incipit euangelium sedm marcum.

Principium euangelij ihesu xristi filij dei: sicut scriptum est in ysaia pheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam: qui preparabit uiã tuã ante te. Uox clamãtis in deserto. Parate uiã dñi: rectas facite semitas eius. Fuit in deserto iohannes baptizans et pdicans baptismũ penitentie: in remissionem peccatorũ. Et egrediebatur ad eũ omnis

iudee regio: et iherosolimite vniuersi
et baptizantur ab illo in iordanis
flumine confitentes peccata sua. Et
erat iohannes vestitus pilis camelo-
rum et zona pellicea circa lumbos e-
ius: et locustas et mel siluestre edebat:
et ꝓdicabat dicens. Venit fortior me
post me: cui nō sum dignꝰ prumbēs
soluere corrigiā calciamēti ei⁹. Ego
baptizaui vos aqua: ille vero baptiza-
bit vos spiritu sancto. Et factum est
in diebus illis: venit ihesus a nazaz
reth galilee ⁊ baptizatus est a iohāne
in iordane. Et statim ascendens de a-
qua: vidit celos apertos: et spiritū san-
ctum tanq̃ columbā descendentem ⁊
manentem in ipo. Et vox facta est de
celis. Tu es filius meus dilectus: in te
complacui. Et statim spiritꝰ eppulit
eum in desertū. Et erat in deserto qua-
draginta diebus et quadraginta no-
ctibus: et temptabat a sathana. Erat
q̃ cum bestijs: ⁊ angeli ministrabant
ei. Postq̃ aut̃ traditus est iohannes:
venit ihesus in galileā ꝓdicans euan-
gelium regni dei ⁊ dicens. Quoniam
impleti sūt tempora: et appropinqua-
uit regnū dei. Penitemini: et credite e-
uangelio. Et ꝓteriens secus mare gali-
lee: vidit symonē ⁊ andreā fratrem ei⁹
mittentes retia in mare. Erāt enī pis-
catores. Et dixit eis ihesus. Venite
post me: ⁊ faciam vos fieri piscatores
hominū. Et ꝓtinus relictis retibus se-
cuti sunt eum. Et ꝓgressus inde pusil-
lum vidit iacobū zebedei et iohannē
fratrem eius et ipsos componentes re-
tia in naui: ⁊ statim vocauit illos. Et
relicto patre suo zebedeo in naui cum
mercennarijs: secuti sunt eum. Et in-
grediuntur capharnaū: et statim sab-
batis ingressus in synagogā docebat
eos. Et stupebāt sup doctrina ei⁹. Erat
enim docens eos quasi potestatem ha-
bens: et non sicut scribe. Et erat i synā
goga eoz homo in spiritu immūdo:
et exclamauit dicens. Quid nobis et
tibi ihesu nazarene? Venisti perdere
nos. Scio qui sis: sanctus dei. Et cōmi-
natus est ei ihesus dicens. Obmu-
tesce: et exi de homine. Et discrepens e-
um spiritus immūdus ⁊ exclamans
voce magna: exiit ab eo. Et mirati sūt
omnes: ita ut cōquirerēt inter se dicen-
tes. Quid nam est hoc? Que nā do-
ctrina hec noua? Quia i potestate spi-
ritibus immūdis imperat: ⁊ obediūt
ei. Et ꝓcessit rumor eius statim i omnē
regionē galilee. Et ꝓtinus egredientes
de synagoga: venerūt in domū symo-
nis ⁊ andree cum iacobo et iohanne.
Decumbebat autem socrus symonis
febricitās: et statim dicūt ei de illa. Et
accedens eleuauit eam apphensa ma-
nu eius: et cōtinuo dimisit eā febris:
et ministrabat eis. Vespere autem fa-
cto cum occidisset sol afferebāt ad eū
omnes male habentes: et demonia
habentes: ⁊ erat omnis ciuitas cōgre-
gata ad ianuā. Et curauit multos
qui vexabātur variis languoribus:
et demonia multa eiciebat: et non sine-
bat ea loqui quoniā sciebant eū. Et
diluculo valde surgens egressus abijt
in desertū locum: ibiq̃ orabat. Et pse-
cutus est eum symon: et qui cum illo
erant. Et cum inuenissent eū dicunt
ei: quia omnes querūt te. Et ait illis.
Eamus in ꝓximos vicos ⁊ ciuitates:
ut ⁊ ibi ꝓdicem. Ad hoc enim veni. Et
erat ꝓdicans in synagogis eoz ⁊ in o-
mni galilea: et demonia eiciens. Et
venit ad eum leprosus deprecans eū:
et genu flexo dixit. Si vis potes me

mundare. Ihesus aūt misertus eius
extendit manū suā: et tangens eū ait
illi. Volo. Mundare. Et cum dixisset
statim discessit ab eo lepra: et mūdatꝰ
est. Et cōminatus est ei statimq̃ eiecit
illū: ⁊ dixit ei. Vide nemini dixeris: sed
vade ostende te principi sacerdotū: et
offer pro emundatione tua: q̃ precepit
moyses i testimoniū illis. Et egressus
cepit ꝓdicare ⁊ diffamare sermonem:
ita ut iam non posset manifeste introi-
re in ciuitatē sed foris in desertis locis
esse: et cōueniebāt ad eū undiq̃.

Et iterꝝ intrauit capharnaū post
dies: et auditū est q̃ in domo
esset et conuenerūt multi ita ut non ca-
peret neq̃ ad ianuā: ⁊ loquebatur eis
verbū. Et venerūt ad eum ferentes pa-
raliticū: qui a q̃tuor portabatur. Et cū
non possent offere eum illi pre turba
nudauerūt tectum ubi erat: et patefa-
cientes submiserūt grabatū in quo pa-
raliticus iacebat. Cum aūt vidisset ihe-
sus fidem illoꝝ: ait paralitico. Fili di-
mittunt̃ tibi peccata tua. Erāt autem
illic quidā de scribis sedentes: et cogi-
tantes in cordibus suis. Quid hic sic
loquit̃? Blasphemat. Quis potest
dimittere peccata: nisi solus deus? Quo
statim cognouit ihesus spiritu suo q̃a
sic cogitarent intra se: dicit illis. Quid
ista cogitatis i cordibꝰ vestris? Quid
est facilius dicere paralitico dimittun-
tur tibi peccata: an dicere surge tolle
grabatū tuū et ambula? Ut aūt sci-
as quia filius hominis habet potesta-
tem in terra dimittendi peccata: ait pa-
ralitico. Tibi dico surge: tolle grabatū
tuū: et vade in domū tuā. Et statim
surrexit ille: ⁊ sublato grabato abijt in
de coram hominibus ita ut mirarent̃
omnes et honorificarent deū dicentes:
quia nunq̃ sic vidimus. Et egressus
est rursus ad mare: omisq̃ turba ve-
niebat ad eum: ⁊ docebat eos. Et cum
ꝓteriret vidit leui alphei sedentem ad
theloneum: et ait illi. Sequere me. Et
surgens secutus est eum. Et factum est
cum accumberet in domo illi⁹: multi
publicani ⁊ peccatores simul discum-
bebāt cum ihesu ⁊ discipulis ei⁹. Erāt
enim multi qui et sequebantur eū. Et
scribe et pharisei videntes quia man-
ducaret cū publicanis et peccatoribꝰ:
dixerunt discipulis eius. Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat
et bibit magister vester? Hoc audito
ihesus ait illis. Non necesse habēt sa-
ni medico: sed qui male habent. Non
enī veni vocare iustos: sed peccatores.
Et erāt discipuli iohānis et pharisei ie-
iunantes: et veniunt ⁊ dicūt illi. Qua-
re discipuli iohānis et pharisei⁹ ieiu-
nant: tui aūt discipuli nō ieiunāt? Et
ait illis ihesus. Numq̃d possūt filij nu-
ptiaꝝ facere ieiunare sponsus est cū illis ieiuna-
re? Quāto tempore habent secū sponsum non possunt ieiunare. Venient
autem dies cum auferetur ab eis spon-
sus: et tunc ieiunabūt in illis diebus.
Nemo assumentū panni rudis assuit
vestimēto veteri. Alioquin auferet sup-
plementū nouū a veteri: ⁊ maior scissu-
ra fit. Et nemo mittit vinū nouū in
utres veteres: alioquin dirumpet vi-
num utres: ⁊ vinū effundetur: et utres
peribūt. Sed vinū nouū in utres no-
uos mitti debet. Et factū est iterꝝ cū sab-
batis ābularet p sata: et discipuli eius
ꝑperūt pregredi et vellere spicas. Pha-
risei aūt dicebāt ei. Ecce quid faciunt
discipuli tui sabbatis: q̃d nō licet. Et
ait illis. Numq̃ legistis q̃d fecerit da-
uid quādo necessitatē habuit ⁊ esurisset

ipſe ⁊ qui ꝛ̃ eo erãt: quomõ introiuit
i domũ dei ſub abiathar principe ſa-
cerdotũ et panes ꝓpoſitionis mãduca-
uit q̃s nõ licebat mãducare niſi ſolis
ſacerdotibꝫ et dedit eis et q̃ cũ eo erãt:
Et dicebat eis. Sabbatũ ꝓpter hominẽ
factũ ẽ: et nõ homo ꝓpter ſabbatũ. Itaq̃
dñs ẽ filꝰ hoīs etiã ſabbati. ¶

Et introiuit iterũ in ſinagogam:
et erat ibi homo habens manũ
aridã. Et obſeruabãt eũ ſi ſabbatis
curaret: ut accuſarent illũ. Et ait homi-
ni habenti manũ aridã. Surge in me-
dium. Et dicit eis. Licet ſabbatis bene
facere an male: animã ſaluam facere
an perdere? At illi tacebãt. Et circũſpi-
ciens illos cum ira: contriſtatus ſuper
cecitatem cordis eoꝝ dicit homini. Ex-
tende manũ tuã. Et extendit: et reſtitu-
ta eſt manus illi. Exeuntes aũt pha-
riſei ſtatim cum herodianis conciliũ
faciebãt aduerſus eum: quomõ eum
perderent. Ihelus aũt cum diſcipulis
ſuis ſeceſſit ad mare: et multa turba
a galilea et iudea ſecuta eſt eum: ⁊ ab
ieroſolimis ⁊ ab idumea ⁊ trãs ior-
danen et qui circa tyrum et ſydonem
multitudo magna audientes que fa-
ciebat uenerũt ad eum. Et dixit ihelus
diſcipulis ſuis: ut in nauicula ſibi de-
ſeruiret ꝓpter turbã ne comprimerent
eum. ſſultos enim ſanabat: ita ut ir-
ruerent in eum ut illũ tangerent quot
quot habebãt plagas. Et ſpiritus im-
mundi cum illũ uidebant prodebant
eum: et clamabãt dicentes. Tu es filius
dei. Et increpabat eos ne manifeſtarent illum. Et aſcendens in
mõtẽ uocauit ad ſe quos uoluit ipſe:
et uenerũt ad eum. Et fecit ut eſſent duodecim cum illo: ⁊ ut mitteret eos pre-
dicare. Et dedit illis poteſtatẽ curãdi
infirmitates: et eiciendi demonia. Et
impoſuit ſimoni nomen petrum. Et
iacobũ zebedei et ioh̃annem fratrem ia-
cobi: ⁊ impoſuit eis nomina boanerges q̃ eſt filius tonitrui. Et andreã
et philippũ ⁊ bartholomeũ ⁊ matheũ:
et thomam et iacobũ alphei ⁊ thadeũ
et ſimonẽ chananeũ: ⁊ iudam ſcarioth
qui tradidit illũ. Et uenit ad domũ.
Et cõuenit iterũ turba: ita ut non poſſent neq; panem mãducare. Et cũ au-
diſſent sui: exierũt tenere eum. Dicebãt enim: quoniã in furorem uerſus ẽ. Et
ſcribe qui ab ieroſolimis deſcenderãt
dicebãt quoniã beelzebub habet: et q̃a
in principe demoniorꝫ eicit demonia. Et
conuocatis eis: in parabolis dicebat
illis. Quomõ poteſt ſathanas ſathanam eicere? Et ſi regnũ in ſe diuidat:
non poteſt regnũ illud ſtare. Et ſi do-
mus ſup ſemetipſam diſpertiatur: nõ
poteſt domus illa ſtare. Et ſi ſathana
nas cõſurrexerit in ſemetipm diſpti⁹
eſt: ⁊ non poterit ſtare ſed finem habet.
Nemo poteſt uaſa fortis ingreſſus in
domũ diripere niſi prius fortem alli-
get: et tunc domũ eius diripiet. Amẽ
dico uobis: quoniã omnia dimitten-
tur filiis hominũ peccata et blaſphe-
mie quibus blaſphemauerit. Qui au-
tem blaſphemauerit in ſpiritũ ſanctũ
non habebit remiſſionẽ in eternũ: ſed
reus erit eterni delicti: quia dicebãt ſpiri-
tum immundum habet. Et uenit ma-
ter ei⁹ et fratres: et foris ſtantes miſerũt
ad eũ uocantes eũ. Et ſedebat circa eũ
turba: et dicunt ei. Ecce mater tua ⁊ fra-
tres tui foris querũt te. Et reſpondens
eis ait. Que eſt mater mea et fratres
mei? Et circũſpiciens eos qui i circuitu
ei⁹ ſedebant ait. Ecce mater mea et fres
mei. Qui cũ fecerit uoluntatẽ dei: hic

frater meꝰ ⁊ ſoror mea ⁊ mater ẽ. ¶

Et iterũ cepit docere ad mare: et
congregata eſt ad eũ turba mul-
ta ita ut in nauim aſcendens ſederet i
mari: ⁊ omnis turba circa mare ſuper
terã erant: et docebat eos in parabo-
lis multa: ⁊ dicebat illis i doctrina ſua.
Audite. Ecce exiit ſeminãs ad ſeminã-
dum. Et dum ſeminat: aliud cecidit
circa uiam ⁊ uenerunt uolucres cel⁹ et
comederũt illud. Aliud uero cecidit ſu-
per petroſa ubi non habuit terã mul-
tam: ⁊ ſtatim exortũ eſt quoniã nõ ha-
bebat altitudinem terre: ⁊ quãdo exor-
tus ẽ ſol exeſtuauit et eo q̃ nõ habebat
radicẽ exaruit. Et aliud cecidit in ſpi-
nas: et aſcenderunt ſpine et ſuffocaue-
runt illud: ⁊ fructũ nõ dedit. Et aliud
cecidit in terã bonã et dabat fructum
aſcendentem ⁊ crescentem: et afferebat
unum triginta ⁊ unum ſexaginta: et
unum centũ. Et dicebat. Qui habet aures
audiendi audiat. Et cũ eſſet ſingula-
ris: interrogauerũt eũ hij q̃ cũ eo erant
duodecim parabolã. Et dicebat eis. Vo-
bis datũ eſt nosse miſterium regni dei:
illis aũt qui foris ſunt in parabolis
omnia fiunt: ut uidentes uideant et
non uideant: ⁊ audientes audiãt: ⁊ nõ
intelligãt: ne quãdo cõuertantur: ⁊ di-
mittantur eis peccata. Et ait illis. Neſci-
tis parabolã hanc? Et quomõ omnes
parabolas cognoſcetis? Qui ſeminat
uerbũ ſeminat. Hij aũt ſunt qui circa
uiã ubi ſeminatur uerbũ: et cũ audie-
rint cõfeſtim uenit ſathanas et auferꝫ
q̃ ſeminatũ eſt i cordeꝝ. Et hij ſunt
ſimiliter qui ſupra petrã ſeminãtur: q̃
cum audierit uerbũ ſtatim cũ gaudio
accipiũt illud et non habent radicem
in ſe ſed temporales ſunt: deinde orta
tribulatione ⁊ ꝑſecutione ꝓpter uerbũ
cõfeſtim ſcandelizant. Et alij ſunt q̃
in ſpinis ſeminãtur. Hij ſunt q̃ uerbũ
audiũt: et erumne ſeculi ⁊ deceptio diui-
tiarꝫ et circa reliqua cõcupiſcẽtie intro-
euntes ſuffocãt uerbũ: ⁊ ſine fructu effi-
citur. Et hij ſunt qui ſup terã bonã ſe-
minati ſunt: qui audiũt uerbũ ⁊ ſuſci-
piũt: ⁊ fructificãt unũ triginta unum
ſexaginta ⁊ unũ centũ. Et dicebat illis.
Numquid uenit lucerna ut ſub modio
ponatur aut ſub lecto? Nõne ut ſuper
candelabrũ ponatur? Non eſt enim a-
liquid abſconditũ nõ ut manifeſtetur:
nec factũ eſt occultũ nõ ut ueniat in
palã. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et dicebat illis. Videte quid
audiatis. In qua menſura meſi fue-
ritis remetietur uobis. Qui enim habet
dabitur illi: et qui non habet: etiã q̃
habet auferetur ab eo. Et dicebat. Sic
eſt regnum dei: quẽadmodũ ſi homo
iactet ſemẽ in terã ⁊ dormiat: et ex-
ſurgat nocte ⁊ die et ſemen germinet ⁊
increſcat dum neſcit ille. Ultro enim
terra fructificat: primũ herbã deinde
ſpicã: deinde plenũ frumentũ in ſpica.
Et cum ſe ꝓduxerit fructꝰ ſtatim mit-
tit falcem: quoniã adeſt meſſis. Et di-
cebat. Cui aſſimilabimus regnũ dei:
aut cui ꝓparabole cõparabimꝰ illud?
Sicut granũ ſynapis q̃ cũ ſeminatũ
fuerit in terra minus eſt omnibus ſe-
minibus que ſunt in terra: et cum natũ
fuerit aſcendit in arborẽ: et fit maius
omnibus oleribus: et facit ramos ma-
gnos ita ut poſſint ſub umbra eius a-
ues celi habitare. Et talibus multis pa-
rabolis loquebatur eis uerbũ ꝓut po-
terãt audire: ſine parabola aũt nõ lo-
quebatur eis. Seorſum aũt diſcipulis
diſſerebat omnia. Et ait illis in illa
die cum ſero eſſet factũ. Tranſeamus

cōtra. Et dimittentes turbā assumūt
eum ita ut erat in naui: et alie naues
erant cum illo. Et facta est procella ma-
gna venti: et fluct9 mittebat i nauim:
ita ut impleretur nauis. Et erat ipse
in puppi super cervical dormiens: et ex-
itant eum et dicūt illi. Magister: nō
ad te pītinet quia perimus? Et exsur-
gens cōminatus est vento: et dixit ma-
ri. Tace: obmutesce. Et cessauit ventus:
et facta est tranquillitas magna. Et
ait illis. Quid timidi estis? Nondū ha-
beis fidē. Et timuerūt timore magno:
et dicebāt ad alterutrū. Quis putas est
ist̄e: qā ventꝰ et mare obediūt ei. U
Et venerūt trans fretū maris i re-
gionē gerasenoz. Et exeunti ei de
naui statī occurrit de monumētis hō
in spīritu immūdo: qui domicilīū
habebat in monumentis. Et neq; ca-
thenis iam quisq; poterat eum ligare:
quoniā sepe compedibus et cathenis
vinctus dirupisset cathenas et cōpedes
cōminuisset: et nemo poterat eū doma-
re. Et semp die ac nocte in monumen-
tis et in montibz erat clamās: et con-
cidens se lapidibus. Videns aūt ihe-
sum a longe cucurrit et adorauit eum:
et clamans voce magna dixit. Quid
mihi et tibi ihesu fili dei altissimi? Ad-
iuro te p deū ne me torqueas. Dicebat
enim illi. Exi spīritus immūde ab ho-
mine isto. Et interrogabat eū. Quod
tibi nomē est? Et dicit ei. Legio michi
nomē est: quia multi sum9. Et depre-
babat eum multū: ne se expelleret extra
regionē. Erat aūt ibi circa montē grex
porcoz magnus pascens in agris: et
deprecabant eum spīritus dicētes. Mitte
nos i porcos: ut i eos intremus. Et con-
cessit eis statī ihesus. Et exeūtes spīritꝰ
immūdi intrauerūt i porcos: et magno
impetu grex precipitatus est in mari ad
duo milia: et suffocati sunt in mari.
Qui aūt pascebāt eos fugerūt: et nun-
ciauerūt in ciuitatem et in agros. Et ex-
ierūt videre quid esset factū: et venie-
runt ad ihesum: et vident illū qui a de-
monio vexabatur sedentem vestitum
et sane mentis: et timuerūt. Et narra-
uerūt illis qui viderāt qualiter factum
esset ei qui demonū habuerat: et de por-
cis. Et rogare ceperūt eum: ut discede-
ret de finibus eoz. Cumq; ascenderet
nauim: rogabat illū demoniacꝰ qui a demo-
nio vexatus fuerat ut esset cum illo et
non admisit eum: sed ait illi. Vade in
domū tuam ad tuos: et nūcia illis
quāta tibi dñs fecerit: et miserꝰ sit
tui. Et abijt et cepit predicare in decapoli
quāta sibi fecisset ihesus: et omnes mi-
rabātur. Et cum ascendisset ihesus in
nauim rursum trans fretū remeauit
turba multa ad eum: et erat circa ma-
re. Et venit quidā de archisinagogis
nomine iayrus: et videns eum cadit
ad pedes eius: et deprecabatur eū multū
dicens. quoniā filia mea in extremis ē.
Veni imponе manū tuā sup eam: ut
salua sit et viuat. Et abijt cū illo: et se-
quebatur eum turba multa: et comprime-
bant eū. Et mulier q erat in pfluuio
sanguinis annis duodecim et fuerat
multa passa a cōpluribus medicis:
et erogauerat omnia sua nec quicq̄
profecerat: sed magis deterius habebat.
Cum audisset de ihesu venit in turba
retro: et tetigit vestimentū eius. Dicebat
enim: quia si vel vestimentū eius tetige-
ro salua ero. Et confestim siccatus
ē fons sanguinis ei9: et sensit corpore
qā sanata esset a plaga. Et statī ihe-
sus in semetipso cognoscens virtutē
que exierat de illo: conuersus ad turbā

aiebat. Quis tetigit vestimenta mea?
Et dicebant ei discipuli sui. Vides tur-
bam comprimentem te: et dicis quis
me tetigit? Et circūspiciebat videre eā
que hoc fecerat. Mulier vero timens et
tremes sciens qđ factū esset in se: venit
et prostrauit ante eum et dixit ei omnem
veritatem. Ille aūt dixit ei. Filia fides
tua te saluā fecit: vade in pace: et esto
sana a plaga tua. Adhuc eo loquente
veniūt nūcij ad archisynagogū dicen-
tes: qā filia tua mortua ē. Quid ultra
vexas magistrū? Ihesus aūt audito
verbo qđ dicebatur: ait archisynagogo.
Noli timere: tantūmodo crede. Et
non admisit quemq̄ se sequi: nisi pe-
trum et iacobū et iohannem fratrem
iacobi. Et venit in domū archisynā-
gogi. Et vidit tumultū et flentes et ei-
ulantes multum: et ingressus ait illis.
Quid turbamini et ploratis? Puella
nō ē mortua sed dormit. Et irridebāt
eum. Ipse vero eiectis omnibz assumit
patrē et matrem puelle et qui secū erāt:
et ingreditur ubi puella erat iacens:
et tenens manū puelle ait illi. Thabi-
thacumi: qđ est interpretatū puella tibi
dico surge. Et cōtinuo surrexit puella:
et ābulabat. Erat aūt annoz duodeci.
Et obstupuerūt stupore magno. Et
precepit illis vehementer ut nemo id sci-
ret: et dixit dare illi manducare. UJ
Et egressus inde abijt in patriā
suā: et sequuntur eum discipuli
sui. Et facto sabbato cepit i synagoga
docere: et multi audientes admirabant
in doctrina eius dicentes. Unde huic
hec omnia? Et que est sapientia q data
est illi: et virtutes tales q per manꝰ
eius efficiūtur? Nonne hic est faber fili-
us marie: frater iacobi et ioseph et iu-
de et symonis? Nonne et sorores eius
hic nobiscū sunt? Et scandalizabātur
in illo. Et dicebat illis ihesus: qā nō est
propheta sine honore nisi i patria sua
et i domo sua et i cognatione sua. Et
nō poterat ibi virtutem ullā facere nisi
paucos infirmos impositis manibz
curauit: et mirabatur propter incredulita-
tem eoz: et circuibat castella in circuitu
docens. Et vocauit duodecim: et cepit
eos mittere binos: et dabat illis potesta-
tem spīritū immūdoz. Et precepit eis
ne quid tollerent in via nisi virgā tan-
tum: nō peram nec panem nec in zona
es sed calciatos sandaliis: et ne indue-
rentur duabz tunicis. Et dicebat eis.
Quocunq; introieritis in domū illic
manete donec exeatis inde: et quicunq;
nō receperint vos nec audierint vos:
exeuntes inde excutite pulueres de pedi-
bus vestris in testimoniū illis. Et ex-
euntes predicabāt ut penitentiā ageret:
et demonia multa eiciebāt: et ungebāt
oleo multos egros et sanabant. Et au-
diuit rex herodes: manifestū enī factū ē
nomē eius: et dicebat. Quia iohānes
baptista resurrexit a mortuis: et propter
ea virtutes operantur in illo. Alij aūt
dicebāt quia helias est: alij vero dice-
bant quia propheta est quasi unꝰ ex pro-
phetis. Quo audito herodes ait. Quē
ego decollaui iohannē hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit at-
tenuit iohānem et vinxit eum in carce-
rem propter herodiadē uxorē philippi fra-
tris sui: quia duxerat eam. Dicebat enī
iohānes herodi. Non licet tibi habere
uxorem fratris tui. Herodias autem
insidiabat illi: et volebat occidere eum
nec poterat. Herodes aūt metuebat io-
hannē sciens eum virū iustū et sanctū
et custodiebat eū: et audito eo multa fa-
ciebat: et libenter eū audiebat. Et cum

dies opportun⁹ accidisset: herodes natalis sui cenā fecit principibꝫ ꝫ tribunis
et primis galilee. Cumꝫ introisset filia
ipsi⁹ herodiadis ꝫ saltasset ꝫ placuisset herodi simulꝫ recumbentibꝫ: rex
ait puelle. Pete a me qđ vis: et dabo
tibi. Et iurauit illi: quia quicquid petieris dabo tibi: licet dimidium regni
mei. Que cum exisset: dixit matri sue.
Quid petā? At illa dixit. Caput iohānis baptiste. Cumꝫ introisset statim
cum festinatione ad regem: petiuit dicens. Volo: ut protinus des michi in
disco caput iohānis baptiste. Et contristatus est rex. Propter iusurandū
et propter simul discumbentes noluit eam
contristare: sed misso spiculatore precepit afferri caput eius in disco: et decollauit eum in carcere. Et attulit caput
ei⁹ in disco: ꝫ dedit illud puelle: ꝫ puella
dedit matri sue. Quo audito discipuli
eius venerūt et tulerūt corpus eius: et
posuerūt illud in monumento. Et conuenientes apostoli ad ihesum: renūciauerūt ei omnia que egerant et docuerant. Et ait illis. Venite seorsum i deserti locū: et requiescite pusillū. Erant
enim qui veniebāt ꝫ rediebant multi:
et nec spaciū māducādi habebāt. Et
ascendentes in nauim abierūt in desertum locū seorsum. Et viderūt eos abeuntes: et cognouerūt multi: et pedestres
de omnibꝫ ciuitatibus cucurrerunt illuc ꝫ preuenerūt eos. Et exiens vidit turbam multā ihesus: ꝫ misertus est super eos quia erant sicut oues nō habentes
pastorem: et cepit illos docere multa.
Et cū iam hora multa fieret: accesserūt
discipuli eius dicentes. Desertus loc⁹
est hic: et iam hora pterijt. Dimitte illos: ut euntes in proximas villas et uicos emant sibi cibos quos māducēt.
Et respondēs ait illis. Date illis manducare. Et dixerūt ei. Euntes emam⁹
ducentis denarijs panes: et dabimus
illis manducare. Et dicit eis. Quot
panes habetis? Ite ꝫ videte. Et cum cognouissent dicūt. Quinꝫ. Et duos
pisces. Et precepit illis ut accubere faceret omnes secūm cōtubernia super viride
fenū. Et discubuerūt in partes: per
centenos et quinquagenos. Et acceptis
quinꝫ panibꝫ et duobus piscibus: intuens in celū benedixit et fregit panes
ꝫ dedit discipulis suis ut ponerent ante eos: ꝫ duos pisces diuisit omnibus.
Et māducauerūt omnes: et saturati
sunt. Et sustulerūt reliquias fragmentoꝝ duodecim cophinos plenos: ꝫ de
piscibus. Erant autē qui māducauerunt quinꝫ milia virorū. Et statim
coegit discipulos suos ascendere nauim ut precederent eum trās fretum ad
bethsaydam: dum ipe dimitteret plm.
Et cum dimisisset eos: abiit i montē
orare. Et cum sero esset erat nauis in
medio mari: et ipse solus in terra. Et
videns eos laborātes in remigando: erat enim ventus contrar⁹ eis: ꝫ circa
quartam vigiliā noctis venit ad eos
ambulās supra mare: et volebat preterire eos. At illi ut viderunt eum ambulātem supra mare putauerunt fantasma esse: et exclamauerūt. Omnes enim viderūt eum: ꝫ cōturbati sunt. Et
statim locutus est cum eis: et dixit eis.
Cōfidite. Ego sum: nolite timere. Et
ascendit ad illos in nauim: ꝫ cessauit
uentus. Et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexerūt de panibus. Erat enim cor eoꝝ obcecatum. Et
cum transfretassent venerūt in terram
genesareth: ꝫ applicuerūt. Cumꝫ egressi
essent de nauī cōtinuo cognouerunt

eum: ꝫ percurrentes vniuersā regionē illam ceperāt i grabatis eos qui se male
habebāt circūferre ubi audiebāt eū esse. Et quocūꝫ introibat in vicos uel
in villas aut ciuitates: in plateis ponebāt infirmos ꝫ deprecabant eum ut
uel fimbriā vestimenti eius tangerēt:
et quicūꝫ tangebāt eū salui fiebāt. vij
Et cōueniunt ad eum pharisei et
quidā de scribis: venientes ab
ihrosolimis. Et cū vidissent quosdā
ex discipulis eius cōmunibꝫ manibꝫ
id est non lotis manducare panes:
vituperauerūt. Pharisei enim ꝫ oēs
iudei nisi crebro laueint manus non
māducant tenentes traditionē seniorum: et a foro nisi baptizentur nō comedunt: et alia multa sunt que tradita
sunt illis seruare: baptismata calicū
et urceoꝝ et eramentoꝝ ꝫ lectorum. Et
interrogabant eum pharisei et scribe.
Quare discipuli tui nō ābulant iuxta
traditionem seniorꝫ: sed cōmunibus
manibus manducant panē? At ille
respondēs dixit eis. Bene ꝓphetauit
ysaias de vobis ypocritis: sicut scriptū
est. Populus hic labijs me honorat:
cor aūt eorꝫ longe est a me. Inuanum
autē me colunt docentes doctrinas et
ꝑcepta hominū. Relinquentes enim
mandatū dei tenetis traditiones hominū: baptismata urceoꝝ et calicū et similia hijs facitis multa. Et dicebat.
Bene irritū facitis ꝑceptū dei: ut traditionem uestrā seruetis. Moyses enī dixit. Honora patrem tuū et matrē tuā:
et qui maledixerit patri uel matri morte moriat. Vos aūt dicitis. Si dixerit
homo patri aut matri corban qđ est
donū quocunꝫ ex me tibi ꝓficiet: et ultra nō dimittis eū quicꝫ facere ꝑatri
suo aut matri: rescindentes verbū dei
per traditionē vestrā quā tradidistis.
Et multa talia huiusmodi facitis. Et aduocans iterū turbā dicebat illis. Audite
me omnes ꝫ intelligite. Nichil ē extra
hominē introiens in eum qđ polluere
eum coinquinare: sed que de homine
procedūt illa sunt q cōmunicāt homineꝫ. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et cum introisset in domū a
turba: interrogabāt eum discipuli ei⁹
parabolā. Et ait illis. Sic et vos imprudentes estis? Non intelligitis qꝫ
omne extrinsecus introiens in hominē
non potest eum cōmunicare quia nō
intrat in cor eius: sed in uentē vadit
et i secessum exit purgās oēs escas?
Dicebat aūt: quoniā illa que de homine exeunt illa cōmunicant homineꝫ.
Abintus enim de corde hominū male cogitationes procedūt: adulteria-fornicationes-homicidia-furta-auaricie-nequicie-dol⁹-impudicicie-oculus malus: blasphemia-superbia-stulticia.
Omnia hec mala abintus procedūt: et
cōmunicāt hominē. Et inde surgens
abiit i fines tyri ꝫ sydonis: et ingressus
domū neminē voluit scire: ꝫ non potuit latere. Mulier enim statim ut audiuit de eo cuius filia habebat spiritū immundū intrauit: et procidit ad pedes eius. Erat enī mulier gentilis: syrophenissa genere. Et rogabat eum ut demonium ejceret de filia eius. Que dixit
illi. Sine prius saturari filios. Non
est enim bonū sumere panē filioꝝ: et
mittere canibus. At illa respondit: et
dixit illi. Utiq; dne. Sed ꝫ catelli comedunt sub mensa de micis puerorū. Et
ait illi. Propter hunc sermonē vade:
exijt demonium de filia tua. Et cum
abijsset domum inuenit puellā iacentem supra lectum: et demonium exijsse.

Et iterū egiens de finibus tyri venit per
sydonem ad mare galilee inter medios
fines decapoleos. Et adducunt ei
surdum et mutū. Et deprecabantur eū
ut imponat illi manū. Et apprehendēs
eū de turba seorsū misit digitos suos
i auriculas eius: z repuēs tetigit linguā
eius: et suspiciens in celū ingemuit: et
ait illi. Effeta: qđ ē adaperire. Et sta-
tim aperte sunt aures eius: et solutū
est vinculū linguę eius: et loquebatur
recte. Et precepit illis ne cui dicerent.
Quanto aūt eis ppcipiebat tanto magis
plus ꝑdicabāt: et eo amplius admirabā-
tur: dicētes. Bene oīa fecit: et surdos
fecit audire: et mutos loqui. VIII

In diebus illis iterū cū turba multa esset
nec haberent qđ māducarent: cōuocans
discipulos ait illis. Misereor super
turbā: quia ecce iam triduo sustinent
me nec habēt qđ māducēt: et si dimise-
ro eos ieiunos in domū suā deficient
in via. Quidā enim ex eis de longe ve-
nerūt. Et respondērūt ei discipuli sui.
Unde illos poterit quis hic saturare
panibꝫ i solitudine? Et interrogauit
eos. Quot panes habetis? Qui dixe-
runt. Septem. Et ꝓcepit turbe discum-
bere sup terrā. Et accipiens septem pa-
nes gratias agens fregit: et dabat dis-
cipulis suis ut apponerent: z apposue-
runt turbe. Et habebāt piscīculos pau-
cos: z ipsos benedixit: et iussit apponi.
Et māducauerunt et saturati sunt: et
sustulerūt qđ superauerat de fragmen-
tis septem sportas. Erant autem qui
manducauerāt fere quatuor milia: et
dimisit eos. Et statim ascendens na-
uim cū discipulis suis: venit in partes
dalmanutha. Et egressi sunt pharisei et
ceperūt cōquirere cū eo: querentes ab il-
lo signum de celo: temptantes eum.

Et ingemiscēs spiritu ait. Quid gene-
ratio ista signū querit? Amē dico vo-
bis: si dabitur generationi illi signū.
Et dimittens eos ascendit iterū nauī:
et abijt trans fretū. Et obliti sunt pa-
nem sumere: et nisi unū panē non ha-
bebāt secū i naui. Et ꝓcipiebat eis dicēs.
Uidete et cauete a fermento pharise-
orum: et fermento herodis. Et cogita-
bant ad alterutrū dicentes: quia panes
non habem⁹. Quo cognito: ait illis
ihesus. Quid cogitatis quia panes
non habetis? Nondum cognoscitis
nec intelligitis? Adhuc cecatū habe-
tis cor vestrū. Oculos habentes nō vi-
detis: et aures habētes non auditis.
Nec recordamini quādo quīq; panes
fregi i quīq; milia: et quot sportas fragmē-
torū sustulistis? Et dicunt ei. Septem. Et
dicebat eis. Quomodo nondū intelli-
gitis? Et veniūt bethsayda: z adducūt
ei cecū: z rogabāt eum ut illū tangeret.
Et apprehensa manu cecī eduxit eum
extra vicū: et exspuens in oculos eius
ꝓpositis manibꝫ suis: interrogauit
eum si quid videret. Et aspiciens ait.
Uideo homines velut arbores ābu-
lantes. Deinde iterū ꝓposuit manꝰ
sup oculos eiꝰ et cepit videre: et restitu-
tus est: ita ut clare videret omnia. Et
misit illū i domū suā dicens. Uade in
domū tuā: et si i vicū introieris nemini
dixeris. Et ingressus ē ihesus z discipu-
liꝰ castella cesaree philippi: et i uia in-
terrogabat discipulos suos dicens eis.
Quem me dicūt esse homines? Qui re-
spondentes illi dixerunt. Iohannē ba-
ptistā: alij helyam: alij vero ꝙ unū de
prophetis. Tunc dicit illis. Uos vero

quem me esse dicitis? Respondens pe-
trus ait ei. Tu es christus. Et cōminat⁹
est eis: ne cui dicerent de illo. Et cepit
docere eos quoniā oportet filiū hoīs
pati multa z reprobari a senioribus z
a sūmis sacerdotibus et scribis z occi-
di: z post tres dies resurgere. Et palā
verbū loquebatur. Et apprehendēs eū
petrus: cepit increpare eū. Qui cōuer-
sus z videns discipulos suos: comina-
natus est petro dicens. Uade retro me
sathana: quoniā nō sapis que dei sūt
sed que sunt hominum. Et cōuocata
turba cum discipulis suis: dixit eis. Si
quis vult me sequi deneget semetipm:
et tollat crucem suā z sequat me. Qui
enim voluerit animā suā salua facere
perdet eam: qui aūt perdiderit animam
suā ꝓpter me et euangeliū: saluā faciet
eā. Quid enim ꝓdest homini si lucre-
tur mundū totū: et detrimentū anime
sue faciat? Aut quid homo cōmuta-
tionis dabit pro anima sua. Qui e-
nim me confusus fuerit et verba mea i
generatione ista adultera z peccatrice:
et filius hoīs confundet eū cū venerit in
gloria ꝑris sui cū āgelis sanctis. IX

Et dicebat illis. Amen dico vo-
bis: quia sunt quidā de hic stan-
tibus qui nō gustabūt mortē: donec
videāt regnū dei veniens i virtute. Et
post dies sex assumpsit ihesus petrū z
iacobū et iohannē: et duxit illos in
montem excelsum solos: z trāsfiguratꝰ
est coram ipis. Et vestimēta eius facta sūt
splendētia z candida nimis velut nix:
qualia fullo non potest sup terrā can-
dida facere. Et apparuit illis helyas
cum moyse: et erāt loquentes cū ihesu.
Et respondens petrus ait ihesu. Rabbi
bonū est nos hic esse: z faciamus tria
tabernacula: tibi unū: z moysi unū: et
helye unū. Non enim sciebat qđ diceret.
Erant enim timore exterriti. Et facta ē
nubes obumbrās eos: et venit vox de
nube dicens. Hic est filius meus carissi-
mus: audite illū. Et statim circumspi-
cientes: neminē amplius viderūt nisi
ihesum tantū secū. Et descendentibus il-
lis de monte ꝑcepit illis ne cuiquā qđ
vidissent narrarent: nisi cū filius ho-
minis a mortuis resurrexerit. Et ver-
bum continuerūt apud se: conquiren-
tes quid esset cum a mortuis resurrexe-
rit. Et interrogabāt eū dicentes. Quid
ergo dicūt pharisei et scribe qa helyam
oportet venire primum? Qui respon-
dens ait illis. Helyas cū venerit ꝓmo
restituet oīa: et quomō scriptum est
in filiū hoīs: ut multa patiatur z con-
temnat. Sed dico vobis: qa et helyas
venit: et fecerūt illi quecunq; voluerūt
sicut scriptum est de eo. Et veniens ad
discipulos suos vidit turbā magnā cir-
ca eos: et scribas cōquirentes cū illis.
Et confestim oīis ppls videns ihesum
stupefact⁹ est et exp̄auerūt: z accurrētes
salutabant eum. Et interrogauit eos.
Quid inter vos cōquiritis? Et respon-
dens unus de turba dixit. Magister at-
tuli filiū meū ad te habentem spiritum
mutū: qui ubicunq; eū apprehenderit
allidit illū: z spumat et stridet dentibꝫ
et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eie-
cerent illū: et non potuerūt. Qui respon-
dens eis dixit. O generatio incredula:
q̄ diu apud vos ero? Quā diu vos
patiar? Afferte illū ad me. Et attule-
runt eum. Et cū vidisset eū statim spi-
ritus conturbavit illū: et elisus in ter-
ram volutabat spumās. Et interro-
gauit patrē eius. Quantū temporis
est ex quo ei hoc accidit? At ille ait. Ab
infantia. Et frequēter eū in ignē et in

aquã misit: ut cũ yderet. Sed si quid potes: adiuua nos: misereus nr̃i. Ihesus aũt ait illi. Si potes credere oĩa possibilia credenti. Et continuo exclamans pater pueri cũ lacrimis aiebat. Credo dñe: adiuua incredulitatẽ meã. Et cũ uidisset ihesus cõcurrentem turbam: cõminatus est spiritui immũdo dicens illi. Surde et mute spiritꝰ: ego ꝓcipio tibi exi ab eo: et amplius ne introeas in eum. Et exclamãs et multũ discerpens eum exijt ab eo: et factus est sicut mortuus: ita ut multi dicerẽt qꝫ mortuus est. Ihesus aũt tenẽs manũ eius eleuauit eum: et surrexit. Et cũ introisset in domũ: discipuli eius secreto interrogabãt eũ. Quare nos nõ potuimꝰ eicere eũ? Et dixit illis. Hoc genꝰ in nullo potest exire: nisi in oratione et ieunio. Et inde ꝓfecti ꝓtergradiebantẽ galileã: nec volebat quenq̃ scire. Docebat aũt discipulos suos: et dicebat illis quoniã filius hominis tradetur in manus hominũ: et occident eum: et occisus tercia die resurget. At illi ignorabãt uerbũ: et timebãt interrogare eũ. Et uenerũt capharnaũ. Qui cum domi esset interrogabat eos. Quid in uia tractabatis? At illi tacebant. Siquidem in uia inter se disputauerãt: quis eorũ maior esset. Et residens uocauit duodecim: et ait illis. Si quis uult primus esse: erit omniũ nouissimus: et omniũ minister. Et accipiens puerũ statuit eũ in medio eorũ: quẽ cũ cõplexus esset ait illis. Quicunq̃ unũ ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit: et quicunq̃ me susceperit nõ me suscipit: sed eũ qui me misit. Respondit illi iohãnes dicẽs. Magister uidimꝰ quẽdam in nomine tuo eicientem demonia qui non sequitur nos: et ꝓhibuimꝰ eũ. Ihesus aũt ait nolite ꝓhibere eũ. Nemo est enim q̃ faciat uirtutem in nomine meo: et possit cito male loqui de me. Qui enim non est aduersum uos: pro uobis est. Quisquis enim potũ dederit uobis calicẽ aque in nomine meo quia christi estis: amẽ dico uobis non perdet mercedem suam. Et quisquis scãdalizauerit unum ex hijs pusillis credentibus in me: bonũ est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mitteretur. Et si scãdalizauerit te manꝰ tua: abscide illã. Bonũ est tibi debilẽ introire in uitã: ꝙm duas manus habẽtem ire in gehennã in ignẽ inextinguibilẽ: ubi uermis eorꝫ nõ moritur: et ignis nõ extinguitur. Et si pes tuus te scandalizat: abscide illũ. Bonũ est tibi claudum introire in uitã eternã: ꝙm duos pedes habentem mitti in gehennã ignis inextinguibilis: ubi uermis eorꝫ non moritur: et ignis nõ extinguit. Quod si oculus tuus scãdalizat te: eice eum. Bonũ est tibi luscũ introire in regnũ dei: ꝙm duos oculos habentem mitti in gehennã ignis: ubi uermis eorũ non moritur: et ignis nõ extinguit. Omnis enim igne salietur: et omnis uictima sale salietur. Bonum est sal. Si ergo sal insulsum fuerit: in quo illud cõdietis? Habete in uobis sal: et pacẽ habete inter uos.

Et inde exsurgens uenit in fines iudee ultra iordanen: et cõuenit iterũ turbe ad eũ: et sicut cõsueuerat iterum docebat illos. Et accedentes pharisei interrogabãt eũ si licet uiro uxorẽ dimittere: temptantes eũ. At ille respondens dixit eis. Quid uobis ꝓcepit moyses? Qui dixerunt. Moyses permisit libellũ repudij scribere et dimittere. Quibus respondens ihesus ait. Ad duritiã

cordis uestri scripsit uobis preceptum istud. Ab initio aũt creature masculũ et faminã fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem: et adherebit ad uxorẽ suã: et erũt duo in carne una. Itaq; iam nõ sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo non separet. Et in domo iterũ discipuli eius de eodẽ interrogauerũt eum. Et ait illis. Quicunq; dimiserit uxorem suã: et aliã duxerit: adulterium cõmittit super eam. Et si uxor dimiserit uirũ suũ et alij nupserit: mechatur. Et offerebãt illi paruulos ut tangeret illos: discipuli aũt cõminabantur offerentibus. Quos cũ uideret ihesus: indigne tulit. Et ait illis. Sinite paruulos uenire ad me: et ne ꝓhibueritis eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico uobis: quisquis nõ receperit regnũ dei uelut paruulus nõ intrabit in illud. Et complexãs eos et imponens manus super illos: benedicebat eos. Et cum ingressus esset in uia: procurrens quidã genu flexo ante eũ: rogabat eũ dicens. Magister bone: quid faciã ut uitam eternã possideam? Ihesus aũt dixit ei. Quid me dicis bonũ? Nemo bonus: nisi unus deus. Precepta nosti: ne adulteres: ne occidas: ne furteris: ne falsũ testimonium dixeris: ne fraudem feceris: honora patrem tuũ et matrẽ. At ille respondẽs ait illi. Magister hec omnia obseruaui a iuuentute mea. Ihesus aũt intuitus eũ dilexit eũ: et dixit ei. Unũ tibi deest. Vade: quecunq; habes uende et da pauperibus et habebis thesaurũ in celo: et ueni sequere me. Qui cõtristatus in uerbo: abiit merens. Erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus: ait discipulis suis. Quã difficile q̃ pecunias habent in regnũ dei introibũt. Discipuli autem obstupescebãt in uerbis eius. At ihesus rursus respõdens ait illis. Filioli: quã difficile est confidentes in pecuniis in regnũ dei introire. Facilius est camelũ per foramẽ acus transire: ꝙm diuitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabant dicẽtes ad semetipsos. Et quis potest saluus fieri? Et intuẽs ihesus illos ait illis. Apud homines impossibile est: sed nõ apud deũ. Omnia enim possibilia sunt apud deũ. Et cepit ei petrus dicere. Ecce nos dimisimus omnia: et secuti sumus te. Respõdens ihesus ait. Amen dico uobis: nemo est q̃ reliquerit domũ aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros ꝓpter me et ꝓpter euangeliũ qui nõ accipiet centies tantum nũc in tempore hoc: domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cũ ꝑsecutionibꝫ: et in seculo futuro uitã eternam. Multi aũt erũt primi nouissimi: et nouissimi primi. Erant aũt in uia ascendentes ierosolimã: et ꝓcedebat illos ihesus. Et stupebãt: et sequentes timebant. Et assumens iterũ duodecim: cepit illis dicere q̃ esset ei uẽtura. Quia ecce ascendimus ierosolimã: et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus: et damnabunt eum morte. Et tradent eũ gentibus et illudent ei: et conspuent eũ et flagellabunt eũ: et interficient eũ: et tercia die resurget. Et accedunt ad eũ iacobus et iohannes filij zebedei dicẽtes. Magister: uolumꝰ ut quodcunq; petierimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid uultis ut faciã uobis? Et dixerũt. Da nobis: ut unus ad dexterã tuã: et alius ad sinistrã tuã sedeamꝰ in gloria tua. Ihesus aũt ait eis. Nescitis q̃d petatis.

Potestis bibere calicem quē ego bibo aut baptismo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerūt ei. Possumꝰ. Ihesus aūt ait eis. Calicē quidē meū bibetis et baptismo quo ego baptizor baptizabimini: sedere aūt ad dexteram meā uel ad sinistrā nō est meum dare uobis: sed quibus paratū est. Et audientes decē indignari sūt de iacobo et iohāne. Ihesus aūt uocans eos ait illis. Scitis qꝫ hi qui uidentē principari gentibus dominantē eis: et principes eorꝫ potestatem habent ipsorꝫ? Non ita est aūt in uobis: sed quicūqꝫ uoluerit fieri maior erit uester minister: et quicūqꝫ uoluerit in uobis primus esse: erit omniū seruus. Etenim et filius hoīs nō uenit ut ministraretur ei: sed ut ministraret: et daret animā suā redemptionem pro multis. Et ueniūt iherichō. Et proficiscente eo de iherichō et discipulis eiꝰ et plurima multitudine: filius thimei bartimeus cecus sedebat iuxta uiā mendicans. Qui cū audisset quia ihesus nazarenus est: cepit clamare et dicere. Ihesu fili dauid: miserere mei. Et cōminabāntur illi multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Et stās ihesus: præcepit illū uocari. Et uocāt cecū: dicentes ei. Animequior esto. Surge: uocat te. Qui proiecto uestimento suo exiliens uenit ad eū. Et respondēs ihesus dixit illi. Quid tibi uis faciam? Cecus aūt dixit ei. Rabboni ut uideā. Ihesus aūt ait illi. Uade. Fides tua te saluū fecit. Et cōfestim uidit: et secutus est eū in uia.

Et cū appropinquarent iherosolimæ et bethanie ad mōtem oliueti mittit duos ex discipulis suis: et ait illis. Ite in castellū quod contra uos est: et statim introeuntes illuc inuenietis pullū ligatum cui nemo adhuc hominum sedit. Soluite illum: et adducite. Et si quis uobis dixerit quid facitis: dicite quia domino necessarius est: et continuo illū dimittet huc. Et abeuntes inuenerūt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio: et soluūt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid facitis soluentes pullū? Qui dixerūt eis sicut præceperat illis ihesus: et dimiserūt eis. Et duxerūt pullū ad ihesum: et imponūt illi uestimenta sua et sedit supra eū. Multi uestimēta sua strauerūt in uia. Alii aūt frondes cedebāt de arboribus: et sternebāt in uia. Et qui præibāt et qui sequebantur clamabāt dicentes. Osanna benedictus qui uenit in nomine dñi: benedictum quod uenit regnū patris nostri dauid: osanna in excelsis. Et introiuit ihesus ierosolimā in templū: et circūspectis omnibus cū iā uespera esset hora: exiit in bethaniam cū duodecim. Et alia die cū exirent a bethania esurit. Cumꝫ uidisset a lōge ficū habentē folia: uenit si forte inueniret in ea. Et cum uenisset ad eam: nichil inuenit præter folia. Non enim erat tempus ficoꝝ. Et respondens dixit ei. Iam nō amplius in æternū ex te quis fructū mādu[illegible]et. Et audiebant discipuli eiꝰ et uenūt iherosolimā. Et cum introisset in templū cepit eicere uendentes et ementes in templo: et mensas nummulariorꝝ et cathedras uendentiū columbas euertit. Et nō sinebat ut quis transferret uas per templū: et docebat dicens eis. Nōne scriptū est quia domus mea domus oratōnis uocabitur omnibus gentibus? Uos aūt fecistis eam speluncā latronum. Quo audito: principes sacerdotū et scribe quærebant quomō eū perderent. Timebāt enim eū: quoniā uniuersa turba admirabatur in doctrina eius. Et cū uespera facta esset: egrediebatur de ciuitate. Et cū mane transirent: uiderūt ficum aridā factā a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rabbi: ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondēs ihesus ait illis. Habete fidem dei. Amē dico uobis: quia quicunqꝫ dixerit huic mōti tollere: et mitte in mare: et nō hesitauerit in corde suo sed crediderit quæ qcunqꝫ dixerit fiat: fiet ei. Propterea dico uobis: omnia quecunqꝫ orantes petitis credite quia accipietis: et uenient uobis. Et cū stabitis ad orandū: dimittite si quid habetis aduersus aliquē: ut et pater uester qui in cælis est dimittat uobis peccata uestra qđ si uos nō dimiseritis: nec pater uester qui in cælis est dimittet uobis peccata uestra. Et ueniūt rursus ierosolimā. Et cum ambularet in templo accedūt ad eū summi sacerdotes et scribe et seniores: et dicūt ei. In qua potestate hæc facis: et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias? Ihesus aūt respondēs ait illis. Interrogabo uos et ego unū uerbū: et respondete michi: et dicam uobis in qua potestate hæc faciam. Baptismū iohānis de cælo erat an ex hominibus? Respondete michi. At illi cogitabāt secū dicentes. Si dixerimus de cælo: dicet nobis. Quare ergo non credidistis ei? Si dixerimꝰ ex hominibus: timemus populū. Omnes enim habebant iohannem quia uere prophera esset. Et respondentes dicunt ihesu. Nescimus. Et respondens ihesus ait illis. Neq; ego dico uobis in qua potestate hæc faciam.

Et cepit illis in parabolis loqui. Uineā plantauit homo: et circumdedit sepē et fodit lacū: et ædificauit turrim: et locauit eam agricolis: et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore seruū: ut ab agricolis acciperet de fructu uineæ. Qui apprehensū eum ceciderūt: et dimiserūt uacuū. Et iterum misit ad illos aliū seruū: et illum in capite uulnerauerūt: et cōtumelijs affecerūt. Et rursum aliū misit: et illū occiderūt: et plures alios quosdā cedentes: alios uero occidentes. Adhuc ergo unū habēs filiū carissimū: et illū misit ad eos nouissimū dicens: quia reuerebūtur filiū meū. Coloni autem dixerūt ad inuicem. Uenite occidamꝰ eum: et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eū occiderūt: et eiecerūt extra uineam. Quid ergo faciet dñs uineæ? Ueniet et perdet colonos: et dabit uineam alijs. Nec scripturā hanc legistis lapidē quē reprobauerūt ædificantes. hic factus est in caput anguli: a dño factum est istud et est mirabile in oculis nostris? Et quærebāt eū tenere: et timuerunt turbā. Cognouerūt enim quoniā ad eos parabolā hāc dixerit. Et relicto eo abierūt. Et mittūt ad eū quosdā ex pharisæis et herodianis: ut eum caperēt in uerbo. Qui uenientes dixerūt ei. Magister: scimus quia uerax es et non curas quemq;. Nec enim uides in faciem hominū: sed in ueritate uiā dei doces. Licet dari tributum cesari: an nō dabimus? Qui sciēs uersutiā illoꝝ ait illis. Quid me temptatis? Afferte michi denarium ut uideam. At illi attulerunt ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et inscriptio? Dixerūt ei. Cesaris. Respondens aūt ihesus dixit illis. Reddite igitur que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et mirabāntur super eo. Et ueniunt ad eū sadducei qui dicunt resurrectionē non esse: et interrogabāt eum

dicãres. ℣Magister: moyses nobis scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit ⁊ dimiserit uxorem ⁊ filios non reliquerit: accipiat frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erãt: et primꝰ accepit uxorem: ⁊ mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam et mortuus est: nec ille reliquit semen. Et tertius similiter. Et acceperũt eam similiter septem: et non reliquerũt semẽ. ℣Novissima omniũ defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cũ resurrexerint: cuiꝰ de his erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens ihesus ait illis. ℣Nõne ideo erratis: nõ scientes scripturas neq; virtutem dei? Cũ enim a mortuis resurrexerint neq; nubent neq; nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celis. De mortuis autẽ qõ resurgãt nõ legistis in libro moysi super rubum quomõ dixerit illi deus inquiens: ego sum deus abraham ⁊ deus ysaac ⁊ deus iacob. ℣Non est deus mortuoꝝ sed viuoꝝ. Vos ergo multũ erratis. Et accessit unus de scribis: qui audierat illos conquirentes: et uidẽs quoniã bene illis respondisset: interrogauit eũ qõ esset primũ omniũ mandatũ. Ihesus autẽ respondit ei: quia primum omniũ mandatũ est. Audi isr̃l dñs deus nus deus unꝰ est: ⁊ diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: ⁊ ex tota mente tua: ⁊ ex tota uirtute tua. Hoc est primũ mãdatum. Secundũ autẽ simile est illi. Diliges primũ tuũ tanq̃ teipm. ℣Maius horũ aliud mandatũ nõ est. Et ait illi scriba. Bene magister in ueritate dixisti: quia unus est deus ⁊ non est aliꝰ præter eũ. Et ut diligatur ex toto corde et ex toto intellectu ⁊ ex tota anima et ex tota fortitudine: et diligere pximũ tanq̃ seipm: maius est omnibus holocaustomatibus ⁊ sacrifijs. Ihesus autẽ videns q̃ sapienter respondisset: dixit illi. ℣Nõ es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eũ interrogare. Et respondens ihesus dicebat docẽs in templo. Quomõ dicũt scribe cristũ filiũ esse dauid? Ipse enim dauid dixit in spiritu sancto. Dixit dominꝰ dño meo sede a dextris meis: donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuoꝝ. Ipse ergo dauid dicit eũ dñm: et unde est filius eiꝰ? Et multa turba eum libenter audiuit. Et dicebat eis in doctrina sua. Cauete a scribis: qui uolũt in stolis ambulare et salutari in foro: et in primis cathedris sedere in synagogis: ⁊ primos discubitus in cenis. Qui deuorãt domos uiduaꝝ sub obtentu prolixe orationis: hĩ accipient prolixius iudiciũ. Et sedẽs ihesus cõtra gazophilacium aspiciebat quomõ turba iactaret es in gazophilacium: et multi diuites iactabãt multa. Cum uenisset aũt uidua una pauper: misit duo minuta qd̃ est quadrãs. Et conuocans discipulos suos ait illis. Amen dico uobis: quoniã uidua hec pauꝑ plus omnibus misit: qui miserũt in gazophilacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserũt: hec uero de penuria sua omnia que habuit misit totum victum suum. xiij

Et cũ egrederetur de templo: ait illi unꝰ ex discipulis suis. ℣Magister: aspice quales lapides et quales structure. Et respondens ihesus ait illi. Vides has omnes magnas edificationes? ℣Non relinquetur lapis super lapidem qui nõ destruatur. Et cum sederet in monte oliuaꝝ cõtra templũ: interrogabãt eũ seperatim petrus et iacobus et johannes et andreas. Dic nobis quãdo ista fient: ⁊ qd̃ signũ erit quando hec omnia incipient consummari. Et respondens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis uos seducat. ℣Multi enim uenient in nomine meo dicentes quia ego sum: ⁊ multos seducent. Cum audieritis aũt bella et opiniones bellorũ: ne timueritis. Oportet enim fieri: sed nondum finis. Exsurget enim gens cõtra gentem et regnũ sup regnũ: et erũt terremotꝰ p loca et fames. Initia dolorũ hec. Videte aũt uosmetipos. Tradent enim uos in cõciliis et in synagogis uapulabitis: et ante presides et reges stabitis propter me in testimoniũ illis. Et in omnes gentes primũ oportet pdicari euangeliũ. Et cũ duxerint uos tradentes: nolite præcogitare quid loquamini: sed qd̃ datũ uobis fuerit in illa hora id loquimini. ℣Nõ enim uos estis loquẽtes: sed spiritꝰ sanctus. Tradet aũt frater fratrem in mortẽ: et pater filium: et consurgent filij in parentes: ⁊ morte afficient eos. Et eritis odio omnibus: propter nomẽ meũ. Qui autẽ sustinuerit in finẽ: hic saluus erit. Cũ aũt videritis abominationẽ desolationis stantem ubi non debet: qui legit intelligat. Tũc q̃ in iudea sunt fugiãt in mõtes: et qui sup tectũ ne descendat in domũ: nec introeat ut tollat qd̃ de domo sua: et qui in agro erit: non reuertat retro: tollere uestimentũ suũ. Ve aũt pregnãtibus et nutrientibus in illis diebs. Orate uero: ut hyems nõ fiant. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales nõ fuerũt ab initio creature quã condidit deus usq; nũc: neq; fient. Et nisi breuiasset dñs dies: nõ fuisset salua omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies.

Et tunc si quis uobis dixerit ecce hic est cristus: ecce illic: ne credideritis. Exsurgent enim pseudo cristi et pseudo prophete: et dabũt signa et portenta ad seducendos si fieri potest etiã electos. Vos ergo uidete. Ecce pdixi uobis omnia. Sed in illis diebs post tribulationẽ illã sol tenebrabit: et luna nõ dabit splendorẽ suũ. Et stelle cæli erũt decidentes: et uirtutes que sunt in celis mouebũtur. Et tunc uidebũt filiũ hominis uenientem in nubibs cũ uirtute multa et gloria. Et tũc mittet ãgelos suos: et cõgregabit electos suos a q̃tuoꝝ uẽtis a summo terre usq; ad summũ cæli. A ficu aũt discite parabolã. Cum iam ramus eius tener fuerit et nata fuerint folia: cognoscitis quia in pximo est estas. Sic ⁊ uos cum uideritis hec fieri: scitote qõ in pximo sit in ostijs. Amen dico uobis: quoniã nõ transibit generatio hec: donec omnia ista fiant. Celum et terra transibũt: uerba aũt mea nõ trãsibũt. De die aũt illo uel hora nemo scit: neq; ãgeli in celo neq; filius: nisi pater. Videte: uigilate et orate. ℣Nescitis enim quãdo tẽpus sit. Sicut homo qui peregre pfectus reliquit domũ suam: ⁊ dedit seruis suis potestatem cuiusq; operis: et ianitori præcepit ut uigilet. Vigilate ergo. ℣Nescitis enim quãdo dominꝰ domꝰ ueniat: sero an media nocte an galli cãtu an mane: ne cũ uenerit repente inueniat uos dormientes. Quod autem uobis dico omnibus dico: uigilate. xiiij

Erat aũt pascha ⁊ azima post biduum: et quærebãt summi sacerdotes et scribe quomodo cũ dolo tenerent et occiderent. Dicebãt enim. ℣Nõ in die festo: ne forte tumultꝰ fieret in pplo. Et cum esset bethanie in domo simonis

leprosi et recumbeter: venit mulier habens alabastrū unguenti nardi spicati pīosi: et fracto alabastro effudit sup caput eius. Erant aūt quidā indigne ferentes intra semetipos: et dicētes. Ut qd perditio ista unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venūdari plus q̄ trecentis denariis: et dari pauperibus. Et fremebāt in eam. Ihesus aūt dixit. Sinite eam. Quid illi molesti estis? Bonū opus operata est in me. Semp enim pauperes habetis vobiscum: et cū volueritis potestis illis benefacere: me aūt nō semp habetis. Qd habuit hec fecit: puenit ungere corpus meū in sepultura. Amen dico vobis: ubicūq̄ p̄dicatū fuerit euangeliū istud in vniuerso mūdo: et qd fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et iudas scarioth⁹ vn⁹ de duodecim abiit ad summos sacerdotes: ut p̄deret eū illis. Qui audientes gauisi sūt: et promiserūt se pecuniā se daturos. Et quomodo illū opportune traderet. Et p̄mo die azimorū quādo pascha immolabant: dicūt ei discipuli. Quo vis eam⁹? et parem⁹ tibi ut manducs pascha? Et mittit duos ex discipulis suis: et dicit eis. Ite in ciuitatem: et occurret vobis homo lagenā aque baiulās. Sequimini eum: et quocunq̄ introierit dicite dño dom⁹: quia magister dicit. Ubi est refectio mea: ubi pascha cū discipulis meis manducem? Et ipse vobis demōstrabit cenaculū grāde stratum: et illic parate nobis. Et abierūt discipuli eius: et venerūt in ciuitatem: et inuenerūt sicut dixerat illis: et parauerunt pascha. Vespere aūt facto venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et mānducantibus ait ihesus. Amen dico vobis: quia vn⁹ ex vobis tradet me qui manducat mecū. At illi ceperunt contristari et dicere singillatim. Numquid ego? Qui ait illis. Vnus ex duodecim: qui intingit mecū manū in catino. Et filius quidē hois vadit sicut scriptū est de eo. Ve aūt homini illi: per quē filius hois tradetur. Bonum erat ei: si non esset natus homo ille. Et manducantibus illis: accepit ihesus panem: et benedicens fregit: et dedit eis et ait. Sumite: hoc est corpus meū. Et accepto calice: gratias agens dedit eis. Et bibērūt ex illo omnes. Et ait illi. Hic est sanguis meus noui testamenti: qui pro multis effundetur. Amen dico vobis: q̄ iam non bibā de genimine vitis: usq̄ in diem illū cum illud bibā nouū in regno dei. Et hymno dicto: exierūt in mōtem oliuaru. Et ait eis ihesus. Oēs scādalizabimini in nocte ista: quia scriptū est: percutiā pastorē et dispgent⁹ oues. Sed postq̄ surrexero: p̄cedā vos in galileā. Petrus aūt ait illi. Et si oēs scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi ihesus. Amen dico tibi: quia tu hodie in nocte hac priusq̄ gallus bis vocem dederit: ter me negabis. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me simul cōmori tibi: nō te negabo. Similiter aūt et omnes dicebant. Et venit in p̄diū cui nomē gethsemani: et ait discipulis suis. Sedete hic donec orem. Et assumit petrū et iacobū et iohānem secū: et cepit pauere et tedere. Et ait illis. Tristis est anima mea usq̄ ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et cū processisset paululū: procidit sup terā: et orabat ut si fieri posset trāsiret ab eo hora: et dixit. Abba pater: oīa tibi possibilia sūt: transfer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo: sed qd tu. Et venit: et inuenit eos dormiētes. Et ait petro. Simon dormis? non potuisti una hora vigilare? Vigilate et orate: ut non intretis in temptationē. Spiritus quidē promptus est: caro vero infirma. Et iterū abiens orauit: eundē sermonē dicens. Et reuersus denuo: inuenit eos dormientes. Erant enī oculi eoz grauati: et ignorabāt quid responderent ei. Et venit tertio: et ait illis. Dormite iam: et requiescite. Sufficit. Venit hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatoz. Surgite eam⁹. Ecce qui me tradet p̄pe est. Et adhuc eo loquente: venit iudas scarioth unus de duodecim: et cū eo turba multa cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus et scribis et senioribus. Dederat aūt traditor eius signū dicens. Quemcunq̄ osculatus fuero ipse est tenete eum: et ducite caute. Et cum venisset: statim accedens ad eum ait. Rabbi. Et osculatus est eū. At illi manus iniecerūt in ihesum et tenuerūt eum. Vnus aūt quidam de circūstantibus eduxit gladiū percussit seruū summi sacerdotis: et amputauit illi auriculam. Et respondens ihesus ait illis. Tanq̄ ad latronem existis cū gladiis et lignis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens: et non me tenuistis. Sed ut impleantur scripture. Tunc discipuli eius relinquentes eū omnes fugerūt. Adolescēs aūt quidā sequebatur eū amictus sindone sup nudo: et tenuerūt eū. At ille relicta sindone nudus p̄fugit ab eis. Et adduxerūt ihesum ad summū sacerdotem: et cōuenerūt omnes sacerdotes et scribe et seniores. Petrus aūt alonge secutus est eū usq̄ intro in atriū summi sacerdotis: et sedebat cum ministris ad ignem: et calefaciebat se. Summi vero sacerdotes et omne cōsiliū querebāt aduersus ihesum testimoniū: ut eum morti traderent: nec inueniebant. Multi enī aūt testimoniū falsum dicebant aduersus eum: et cōuenientia testimonia nō erāt. Et quidā surgentes: falsum testimoniū ferebāt aduersus eū dicētes. Quoniā nos audiuim⁹ eum dicentē. Ego dissoluā templū hoc manufactū: et post triduū aliud nō manufactū edificabo. Et nō erat cōueniens testimoniū illorū. Exurgens aūt sūm⁹ sacerdos in medīū interrogauit ihesum dicens. Non respōdes quicq̄d ad ea que tibi obiciunt⁹ hi⁹? Ille aūt tacebat: et nichil respōdit. Rursum summus sacerdos interrogabat eū: et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti? Ihesus aūt dixit illi. Ego sum. Et videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei: et venientem cum nubibus celi. Summus aūt sacerdos scindēs vestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes cōdemnauerūt eū esse reum mortis. Et ceperunt quidā conspuere eū et velare faciē eius: et colaphis eū cedere et dicere ei: prophetiza. Et ministri alapis eū cedebāt. Et cum esset petrus in atrio deorsum: venit una ex ancillis summi sacerdotis: et cum vidisset petrū calefacientem se: alpiciēs illū ait. Et tu cū ihesu nazareno eras. At ille negauit dicēs. Mesq̄ scio: neq̄ noui qd dicas. Et exiit foras āte atriū: et gallus cantauit. Rursus aūt cum vidisset illum ancilla cepit dicere circūstantibus: quia hic ex illis est. At ille iterū negauit. Et post pusillū rursus qui astabāt dicebāt petro. Vere ex illis es: nam et galileus es. Ille aūt

repit anathematizare ⁊ iurare: quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim gallus iterum cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus: priusq̃ gallus cãet bis ter me negabis. Et cepit flere. xv

Et confestim mane cõsiliũ facientes sũmi sacerdotes cũ senioribus et scribis et uniuerso cõcilio: uinctũes ihesũ duxerũt ⁊ tradiderũt pilato. Et interrogauit eũ pilat⁹. Tu es rex iudeoꝝ? At ille respõdens ait illi. Tu dicis. Et accusabãt eum sumi sacerdotes i multis. Pilat⁹ aũt̃ rursum interrogauit eũ dicens. ℣ Nõ respondes quicq̃? Vide in quantis te arguũt. Ihesus autem amplius nichil respondit: ita ut mirarentur pilatus. Per diẽ aũt festũ solebat dimittere illis unũ ex uinctis quẽcunq̃ petiissent. Erat aũt qui dicebatur barrabas· q̃ cũ seditiosis erat uinctus qui in seditione fecerat homicidiũ. Et cũ ascendisset turba: cepit rogare sicut semp faciebat illis. Pilat⁹ aũt respõdit eis ⁊ dixit. Vultis dimittam uobis regem iudeoꝝ? Sciebat enim q̃ per inuidiã tradidissent eum summi sacerdotes. Pontifices autem concitauerũt turbã: ut magis barrabam dimitteret eis. Pilatus aũt iterũ respõdens ait illis. Quid ergo uultis faciã regi iudeoꝝ? At illi iterũ clamauerũt. Crucifige eũ. Pilatus uero dicebat illis. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabãt: crucifige eũ. Pilatus aũt volẽs pplo satisfacere dimisit illis barrabam: et tradidit ihesum flagellis cesum ut crucifigeretur. ℣ Milites aũt duxerũt eum in atriũ pretorij ⁊ conuocant totã cohortem: ⁊ induũt eum purpura· et imponũt ei plectentes spineã coronã: et cepit salutare eũ. Ave rex iudeoꝝ. Et percutiebant caput eius arundine: et cõspuebãt eum: ⁊ ponentes genua adorabãt eum. Et postq̃ illuserũt ei exuerũt illũ purpura: et induerũt eũ uestimentis suis: et educunt illũ ut crucifigerent eũ. Et ãgariauerũt prætereuntẽ quempiã simonẽ cyrenæũ uenientem de villa· patrem alexandri ⁊ rufi: ut tolleret crucem eius. Et perducũt illũ in golgatha locũ: qđ est interpretatum caluarie locus. Et dabãt ei bibere mirratũ uinũ: et nõ accepit. Et crucifigentes eum diuiserunt uestimenta ei⁹: mittẽtes sortem sup eis quis quid tolleret. Erat aũt hora tercia: et crucifixerunt eũ. Et erat titulus cause ei⁹ inscriptus: rex iudeoꝝ. Et cũ eo crucifigũt duos latrones: unũ a dextris et aliũ a sinistris ei⁹. Et impleta ẽ scriptura q̃ dicit. Et cũ iniquis reputat⁹ est. Et pretereuntes blasphemabãt eũ: mouentes capita sua ⁊ dicentes. Vah qui destruis templũ dei: et in tribus diebus reedificas. Saluũ fac temetipm descendens de cruce. Similiter et sumi sacerdotes illudentes ad alterutrũ cum scribis dicebãt. Alios saluos fecit: seipm non potest saluũ facere. Christus rex israhel descendat nunc de cruce: ut uideam⁹ et credam⁹. Et qui cum eo crucifixi erãt cõuitiabãtur ei. Et facta hora sexta: tenebre facte sunt p totã terrã usq̃ in horam nonã. Et hora nona exclamauit ihesus uoce magna dicens. Heloy· heloy lemasabacthani. Quod est interpretatũ. Deus meus· deus meus: ut qđ dereliquisti me? Et quidam de circũstantibus audientes dicebãt. Ecce heliam uocat. Curens aũt unus et implens spongiam aceto· circũponensq̃ calamo: potũ dabat ei dicens. Sinite: uideam⁹ si ueniat helias ad deponendũ eum. Ihesus aũt emissa uoce magna expirauit. Et uelũ templi scissum est ĩ duo: a summo usq̃ deorsum. Videns aũt centurio q̃ exaduerso stabat· quia sic clamãs expirasset: ait. Vere homo hic filius dei erat. Erant aũt et mulieres de longe aspicientes: inter quas erat maria magdalene· et maria iacobi minoris· ⁊ ioseph mater· ⁊ salome: et cũ esset in galilea sequebanẽ eum et ministrabãt ei: et alie multe que simul cum eo ascenderãt ierosolimã. Et cũ iam sero esset factũ· quia erat parasceue qđ est ãte sabbatũ· uenit ioseph ab arimathia nobilis decurio: qui et ipse erat expectans regnũ dei. Et audacter introiuit ad pilatũ: ⁊ petiit corpus ihesu. Pilatus aũt mirabat si iam obisset. Et accersito centurione: interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cognouisset a centurione: donauit corpus ioseph. Ioseph aũt mercatus sindonem· et deponens eum inuoluit sindone: et posuit eum in monumẽto quod erat excisum de petra: et advoluit lapidem ad ostiũ monumenti. ℣ Maria magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi ponerent. xvi

Et cum transisset sabbatũ: maria magdalene et maria iacobi et salome emerunt aromata: ut uenientes ungerent ihesum. Et valde mane una sabbatorum· uenĩunt ad monumentum: orto iam sole. Et dicebant ad inuicem. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes uiderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum uiderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida: et obstupuerũt. Qui dixit illis. ℣ Nolite expauescere. Ihesum nazarenũ· crucifixũ quirĩtis: surrexit· nõ est hic. Ecce locus: ubi posuerũt eũ. Sed ite dicite discipulis eius et petro: q̃a precedet uos in galileam. Ibi eum uidebitis: sicut dixit uobis. Et ille exeũtes fugerũt de monumento. Invaserat enim eas tremor et pauor: et neminĩ quicq̃ dixerũt. Timebãt enĩ. Surgens aũt ihesus mane prima sabbati apparuit pmo marie magdalene: de qua ejecerat septem demonia. Illa uadẽs nũciauit his· qui cũ eo fuerant lugentibus et flentibus: et illi audientes q̃a uiueret et uisus esset ab ea: nõ crediderunt. Post hec aũt duobus ex his ambulãtibus ostensus est in alia effigie euntibus in villã: et illi eũtes nunciauerũt cæteris: nec illis crediderunt. Novissime aũt recũbentibus illis undecim apparuit: et exprobrauit incredulitatẽ eoꝝ ⁊ duriciã cordis: quia his q̃ viderant eũ resurrexisse nõ crediderunt. Et dixit eis. Euntes ĩ mundũ uniuersũ: pdicate euangeliũ oĩ creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit· saluus erit: qui uero nõ crediderit· cõdemnabitur. Signa aũt eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia ejicient: linguis loquentẽ nouis: serpentes tollẽt. Et si mortiferum quid biberint: non eis nocebit. Sup egros manus imponent: ⁊ bene habebunt. Et dominus quidẽ ihesus postq̃ locutus est eis· assumptus est in celum: et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt ubiq̃: domino cooperante et sermonem confirmante: sequentibus signis. Explicit euangelium secundum marcum. Incipit prefatio beati ieronimi presbiteri in euangelium secundum lucam.

Lucas syrus natione anthiochensis arte medicus · discipulus apostoloꝝ · postea comitatus est paulum usq; ad confessionem eius seruiens dño sine crimine: nam neq; uxorem unq; habuit neq; filios: septuaginta et quatuor annorum obiit in bithinia · plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent euangelia · p matheum quidem in iudea · p marcum aut in italia: sancto instigante spiritu in achaie partibus hoc scripsit euangelium: significans etiam ipse in principio ante suum alia esse descripta. Cui cura ea q ordo euangelice dispositionis exposcebat maxime necessitas laboris fuit: ut primum grecis fidelibus omni prophetatione uenturi in carne dei christi manifestata humanitate ne iudaicis fabulis attenti: in solo legis desiderio remanerent: uel ne hereticis fabulis et inutilis sollicitationibus seducti excederent a ueritate elaborauit: describere in principio euangelij iohannis nativitate presumpta · cui euangelium scriberet et in quo electus scriberet indicare: quoniam in se complera esse · q essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filij dei a plectione generationis in christo implere repente a principio nativitatis humane potestas permissa est: ut requirentibus demonstraret in quo apprehendes erat per nathan filium dauid introitu recurrentis in deum generationis admisto indisparabilis dei deitas in hominibus christum suum · plenum opus hois redire in se y filium faceret: qui per dauid patrem venientibus iter parabat in christo. Cui luce non immerito etiam scribendorum actuum apostoloꝝ potestas in ministerio datur: ut deo in deum pleno et filio ydionis extincto · oratione ab apostolis facta · sorte domini electionis numerus compleretur: sicq; paulus consummatione apostolicis actibus deseruit · quem diu contra stimulum recalcitrantem dns elegisset. Quod et legentibus ac requirentibus deum · et si per singula expediri a nobis utile fuerat: sciens tamen op operatem agricolam oportebat de suis fructibus edere · uitanim publica curiositatem: ne non ea uolentibus deum demonstrare uiderentur · qua falsidicentibus prodidisse.

Explicit prefatio · Incipit euangelium secundum lucam · Prohemium ipius tocius huius euangelium sumit

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem que in nobis completa sunt rerum · sicut tradiderunt nobis q ab initio ipsi uiderunt · et ministri fuerunt sermonis: uisum et mihi assecuto omnia a principio diligenter et ordine tibi scribere optime theophile: ut cognoscas eoꝝ uerboꝝ de quibus eruditus es ueritatem.

Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias de uice abia · et uxor illi de filiabus aaron: et nomen eius elizabeth. Erant autem iusti ambo ante deum: incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius · eo q esset elizabeth sterilis: et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias in ordine uicis sue ante deum: secundum consuetudinem sacerdotij sorte exijt ut incensum poneret ingressus in templum domini. Et omnis multitudo populi erat oranis foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus dni: stans a dextris altaris incensi. Et zacharias turbatus est uidens: et timor irruit super eum. Dixit autem ad illum angelus. Ne timeas zacharia: quoniam exaudita est deprecatio tua. Et uxor tua elizabeth pariet tibi filium · et uocabis nomen eius iohannem: et erit gaudium tibi et exultatio: et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram dño: et uinum et siceram non bibet. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue: et multos filiorum israel conuertet ad dnm deum ipsoꝝ. Et ipse precedet ante ipsum in spiritu et uirtute helie: ut conuertat corda patrum in filios · et incredibiles ad prudentiam iustoꝝ: parare dño plebem preparatam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc sciam? Ego enim sum senex: et uxor mea prefluit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabriel q astro ante deum: et missus sum loqui ad te: et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usq; in diem quo hec fiant: pro eo q non credidisti uerbis meis · que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans zachariam: et mirabantur q tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos. Et cognouerunt q uisionem uidisset in templo. Et ipse erat innuens illis: et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius: abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit elizabeth uxor eius: et occultabat se mensibus quinq; dicens. Quia sic fecit mihi dominus · in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth · ad uirginem desponsatam uiro cui nomen erat ioseph · de domo dauid: et nomen uirginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit. Ave gratia plena: dns tecum: benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius: et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in utero et paries filium: et uocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus: et filius altissimi uocabitur. Et dabit illi dns deus sedem dauid patris eius: et regnabit in domo iacob in eternum: et regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet istud: quoniam uirum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te: et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; et qui nascetur ex te sanctum: uocabit filius dei. Et ecce elizabeth cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est illi q uocatur sterilis: Quia non erit impossibile apud deum omne uerbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla dni: fiat mihi secundum uerbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exsurgens autem maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda: et intrauit in domum zacharie: et salutauit elizabeth. Et factum est ut audiuit salutationem marie elizabeth: exultauit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto elizabeth: et exclamauit uoce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres: et benedictus fructus uentris tui. Et unde hoc michi: ut ueniat mater dni mei ad me? Ecce enim ut facta est uox salutationis tue in auribus meis: exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beata que credidisti: quoniam perficientur ea q dicta sunt ei a dno. Et ait maria. Magnificat anima mea dnm: et exultauit spiritus meus in

deo salutari meo: quia respexit humilitatem ancille sue. Ecce enī ex hoc beatam me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna: qui potens ē: et sanctū nomē eius. Et misericordia eius in progenies et progenies: timentibus eū. Fecit potentiā in brachio suo: dissipauit superbos mente cordis sue. Deposuit potentes de sede: et exaltauit humiles. Esurientes implēuit bonis: et diuites dimisit inanes. Suscepit israhel puerum suū memorari misericordie sue: sicut locutus est ad patres nr̄os: abraham et semini eius in secula. Mansit aūt maria cū illa quasi mēsibus tribus: et reuersa est in domū suam. Elisabeth aūt impletū est tempus pariendi: et peperit filiū. Et audierūt vicini et cognati eius: quia magnificauit dn̄s misericordiā suā cū illa: et congratulabātur ei. Et factū est in die octaua venerunt circūcidere puerū: et vocabāt eū nomine patris sui zachariā. Et respondens mater eius dixit. Nequaq̄: sed vocabitur iohānes. Et dixerūt ad illā. Quia nemo est in cognatione tua: qui vocetur hoc nomine. Innuebāt aūt patri eius: quē vellet vocari eum. Et postulans pugillarē scripsit dicens: iohannes est nomē eius. Et mirati sunt uniuersi. Apertū ē aūt illico os eius z lingua eius: et loquebat benedicens deū. Et factus est timor sup̄ omnes vicinos eor̄: z super omnia montana iudee diuulgabātur omnia verba hec: et posuerūt omnes qui audierāt in corde suo dicentes. Quis putas puer iste erit? Etenī manus dn̄i erat cū illo. Et zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: et prophetauit dicens. Benedictus dn̄s deus israhel: quia visitauit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu saluās nobis in domo dauid pueri sui: sicut locutus est per os sanctor̄ q̄ a seculo sunt prophetarū eius: salutem ex inimicis nr̄is: et de manu omniū qui oderūt nos: ad faciendā misericordiā cum patribus nr̄is: z memorari testamenti sui sancti: iusiurandū q̄m iurauit ad abrahā patrem nr̄m: datur⁹ se nobis: ut sine timore de manu inimicor̄ nr̄or̄ liberati: seruiam⁹ illi: in sanctitate et iusticia coram ipso: omnib⁹ diebus nr̄is. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Preibis enī ante faciē dn̄i parare vias eius: ad dandā sciētiam salutis plebi eius: in remissionē peccatorum eor̄: per viscera misericordie dei nostri: in quibus visitauit nos oriens ex alto: illuminare his q̄ in tenebris et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat z confortabatur spiritu: et erat in desertis usq; in diem ostensionis sue ad israhel. ¶

Factum est aūt in diebs illis: exiit edictum a cesare augusto: ut describeretur uniuersus orbis. Hec descriptio prima facta est a p̄side syrie cyrino. Et ibāt omnes ut profiterent: singuli in suā ciuitatē. Ascendit aūt et ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam ciuitatē dauid que vocat⁹ bethleē eo q̄ esset de domo et familia dauid: ut profiteret cum maria desponsata sibi uxore pregnāte. Factū est aūt dū essent ibi: impleti sunt dies ut parieret. Et peperit filiū suū p̄mogenitū: z pānis eū involuit: z reclinauit eū in p̄sepio: quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erāt i regione eadem vigilantes: z custodientes vigilias noctis sup̄ gregē suū. Et ecce āgelus dn̄i stetit iuxta illos: z claritas dei circumfulsit

illos: et timuerūt timore magno. Et dixit illis āgelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudiū magnum q̄d erit omni plo: quia natus est vobis hodie saluator qui ē xp̄s dn̄s in ciuitate dauid. Et hoc vobis signū. Inuenietis infantem pannis involutū: et positū i p̄sepio. Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis: laudantiū deū et dicentiū. Gloria i altissimis deo: z in terra pax hominibs bone voluntatis. Et factū ē ut discesserūt ab eis angeli in celū: pastores loquebātur adinuicem. Transeamus usq; bethleem: et videam⁹ hoc verbū q̄d factū est q̄d fecit dn̄s z ostendit nobis. Et venerūt festinātes: et inuenerūt mariā z ioseph: et infantē positū in p̄sepio. Videntes aūt cognouerūt de verbo: q̄d dictū erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant mirati sunt: et de his que dicta erant a pastoribs ad ipos. Maria aūt conseruabat omnia verba hec: conferens in corde suo. Et reuerti sunt pastores glorificantes et laudātes deū in oīb⁹ que audierāt z viderant: sicut dictum est ad illos. Et postq̄ cōsummati sunt dies octo: ut circūcideret puer: vocatū est nomē eius ihesus. Quod vocatū ē ab āgelo priusq̄ in utero conciperetur. Et postq̄ impleti sunt dies purgationis eius secūdum legem moysi tulerūt illū in ihrūsalē: ut sisterent dn̄o: sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinū adaperiens vuluam: sanctū dn̄o vocabitur. Et ut darent hostiā secūm q̄ dictū est in lege dn̄i: par turturū aut duos pullos columbar̄. Et ecce homo erat in ihrūm cui nomē symeon. Et homo iste iust⁹ et timorat⁹ expectās cōsolationē israhel: et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu sancto: nō visurū se mortem: nisi prius videret xp̄m dn̄i. Et venit in spiritu i templum. Et cum inducerent puerū ihesū parentes e⁹: ut facerēt secūm cōsuetudinē legis pro eo: et ipse accepit eū in ulnas suas: et benedixit deū z dixit. Nunc dimittis seruū tuū dn̄e secūm verbū tuū i pace: quia viderūt oculi mei salutare tuū: quod parasti ante faciem omniū plorū: lumen ad reuelationē gentiū: et gloriā plebis tue israhel. Et erat pater eius et mater mirantes sup̄ his q̄ dicebāt de illo. Et benedixit illis symeon: z dixit ad mariā matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam: z in resurrectionē multor̄ i israhel: et i signū cui cōtradicetur. Et tuā ipius aiam pertransibit gladi⁹: ut reuelent ex multis cordibs cogitationes. Et erat āna prophetissa filia fanuel de tribu aser: hec processerat in diebs multis: et vixerat cum viro suo annis septē a virginitate sua. Et hec vidua usq; ad annos octogintaquatuor: q̄ nō discedebat de templo: ieiunijs et obsecrationibs seruiens nocte ac die. Et hec ipa hora supueniens cōfitebat dn̄o: z loquebat de ipo omnibs q̄ expectabāt redemptionē ihrūm. Et ut perfecerūt omnia secūm legem dn̄i: reuersi sunt in galileam: in ciuitatem suā nazareth. Puer aūt crescebat et cōfortabatur: plenus sapiētia: et gratia dei erat in illo. Et ibāt parentes eius p annos in ihrūsalē in die solemni pasche. Et cū factus esset annor̄ duodecim: ascendentibus illis in ihrūsolimā secūm cōsuetudinē diei festi: cōsummatis diebs cum redirent: remansit puer ihesus in ihrūsalē: z nō cognouerūt parentes e⁹. Existimātes

autē illū esse in cōmitatu: venerūt iter
dies: & requirebāt eū inter cognatos et
notos. Et nō inuenientes regressi sūt
in ierusalē: requirentes eum. Et factū
est post triduū inuenerunt eū in templo
sedentem in medio doctor: audientē
illos: et interrogantem eos. Stupebāt
autē oēs qui eū audiebant sup̄ pru-
dentia & responsis eius. Et videntes
admirati sunt. Et dixit mater ei⁹ ad
illū. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pa-
ter tuus et ego dolentes querebamus
te. Et ait ad illos. Quid est q̄ me que-
rebatis? Nesciebatis quia i his que
patris mei sunt oportet me esse? Et ip̄i
non intellexerūt verbū q̄d locutus est
ad eos. Et descendit cum eis: et venit
nazareth: et erat subdit⁹ illis. Et ma-
ter ei⁹ cōseruabat oīa verba hec in corde
suo. Et ihesus p̄ficiebat sapiētia et ęta-
te & gratia apud deū & hoīes. III

Anno autē quintodecimo imperij
tyberij cesaris: procurāte pōtio
pilato iudeam: tetrarcha aūt galilee
herode: philippo aūt fratre ei⁹ tetrarcha
ituree et traconitidis regionis: & lysa-
nia abilene tetrarcha: sub principibz
sacerdotum anna et caypha: factū est
verbum dñi sup̄ iohannē zacharie fi-
lium in deserto. Et venit in omnē regi-
onem iordanis predicans baptismū
penitencie i remissionē peccatoz: sicut
scriptū est in libro sermonū ysaie p̄phe
te. Vox clamātis in deserto parate vi-
am domini: rectas facite semitas eius.
Omnis vallis implebitur: et omnis
mons et collis humiliabitur. Et erūt
prava in directa & aspera in vias pla-
nas: & videbit oīs caro salutare dei.
Dicebat ergo ad turbas q̄ exibant ut
baptizarentur ab ipo. Genimina vipe-
rarum: quis ostendit vobis fugere a
ventura ira? Facite ergo fructus dignos
penitencie: & ne velitis dicere patrem
habemus abraham. Dico enim vobis:
quia potens est deus de lapidibz istis
suscitare filios abrahe. Jam enim se-
ris ad radicē arboris posita est. Omnis
ergo arbor nō faciens fructū bonū ex-
cidetur: & in ignē mittetur. Et interro-
gabāt eum turbe dicentes. Quid ergo
faciem⁹? Respōdens aūt dicebat illis.
Qui habet duas tunicas det non ha-
benti: et qui habet escas similiter fa-
ciat. Venerūt aūt et publicani ut bapti-
zarentur: & dixerūt ad illū. Magister
quid faciemus? At ille dixit ad illos.
Nichil amplius q̄ q̄ cōstitutū est vo-
bis faciatis. Interrogabant aūt eū et
milites dicētes. Quid faciem⁹ & nos?
Et ait illis. Neminē concutiatis neq;
calūniam faciatis: & contenti estote sti-
pendijs vestris. Existimāte aūt pplo
et cogitantibz omnibus in cordibus
suis de iohāne: ne forte ipe esset christ⁹:
respōdit iohānes dicēs omnibz. Ego
quidē aqua baptizo vos: venit aūt
fortior me: cui⁹ non sum dignus solute
corrigiā calciamentoz eius: ipe vos
baptizabit i spiritu sācto et igni. Cui⁹
ventilabrū in manu ei⁹: & purgabit a-
reā suā: et cōgregabit triticū in horre-
um suū: paleas aūt cōburet igni inex-
tinguibili. Multa quidē & alia exhor-
tans euāgelizabat pplo. Herodes au-
tem tetrarcha cum corriperet ab illo de
herodiade uxore fratris sui: et de oīb⁹
malis que fecit herodes: adiecit & hoc sup̄ omnia: & inclusit iohannem
in carcerem. Factū est aūt cū baptiza-
retur omnis pplus: et ihesu baptizato
et orāte aperti est cel⁹: et descendit spi-
ritus sanctus corporali specie sicut co-
lumba in ipm: et vox de celo facta est.

Tu es filius meus dilectus: in te com-
placuit michi. Et ipse ihesus erat incip̄i-
ens quasi annoz triginta ut puta-
batur filius ioseph: qui fuit heli: qui
fuit matthath: q̄ fuit leui: q̄ fuit melchi:
q̄ fuit iānę: q̄ fuit ioseph: q̄ fuit matha-
thie: q̄ fuit amoz: q̄ fuit naum: q̄ fuit he-
sli: q̄ fuit naggę: q̄ fuit maath: qui fuit
mathathie: q̄ fuit semei: q̄ fuit ioseph: q̄
fuit iuda: qui fuit iohanna: qui fuit re-
sa: q̄ fuit zorobabel: qui fuit salathiel:
q̄ fuit neri: q̄ fuit melchi: q̄ fuit addi: q̄
fuit cholan: q̄ fuit helmadan: q̄ fuit her
qui fuit ihesu: qui fuit heliezer: qui fuit
iorim: qui fuit matthath: qui fuit leui
qui fuit symeon: qui fuit iuda: qui fuit
ioseph: q̄ fuit iona: qui fuit eliachim:
qui fuit melcha: qui fuit menna: q̄ fuit
mathata: qui fuit nathan: qui fuit da-
uid: qui fuit iesse: qui fuit obeth: qui fu-
it booz: q̄ fuit salmō: q̄ fuit naason: q̄
fuit aminadab: q̄ fuit aram: q̄ fuit esrō:
qui fuit phares: q̄ fuit iude: q̄ fuit iacob:
qui fuit ysaac: q̄ fuit abrahe: qui fuit
thare: qui fuit nachor: qui fuit seruch:
qui fuit ragau: q̄ fuit phalech: qui fuit
heber: qui fuit sale: qui fuit cheynan: q̄
fuit arphaxat: qui fuit sem: q̄ fuit noe:
q̄ fuit lamech: q̄ fuit mathusale: q̄ fuit
enoch: qui fuit iareth: q̄ fuit malaleel:
qui fuit cheynan: qui fuit enos: q̄ fuit
seth: q̄ fuit adam: qui fuit dei. IIII

Ihesus autē plen⁹ spiritu sancto regres-
sus est a iordane: et agebatur in spiri-
tu in deserto diebz quadragita: et tem-
ptabat a diabolo. Et nichil mānduca-
uit in diebz illis: et consūmatis illis e-
surijt. Dixit autē illi diabolus. Si fi-
lius dei es? Dic lapidi huic ut panis
fiat. Et respondit ad illū ihesus. Scri-
ptum est: quia non in pane solo vivit
homo: sed in oī verbo dei. Et duxit
illū diabolus: et ostendit illi omnia
regna orbis terre in momento tēporis:
et ait illi. Tibi dabo potestatē hanc u-
niuersam: et glorā illoz: quia michi
tradita sunt: et cui volo do illa. Tu er-
go prosternes si adoraueris coram me:
Erūt tua oīa. Et respondens ihesus
dixit illi. Scriptū est. Dñm deum tuū
adorabis: et illi soli seruies. Et duxit
illū in ierusalē: et statuit eū sup̄ pinnā
templi: et dixit illi. Si filius dei es? Mit-
te te hinc deorsum. Scriptū est enim
angelis suis mādauit de te: ut conser-
uent te: et quia i manibz tollent te: ne
forte offendas ad lapidem pedem tuū.
Et respondens ihesus ait illi. Dictum
est. Non tentabis dñm deū tuū. Et
cōsūmata oī tentatiōne: diabol⁹
recessit ab illo usq; ad tempus. Et regres-
sus est ihesus in virtute spiritus in ga-
lileam: et fama exijt p vniuersam regi-
onem illa. Et ipse docebat in synа-
gogis eoz: et magnificabat ab oīb⁹.
Et venit nazareth ubi erat nutri-
tus: & intrauit secm consuetudinē suā
die sabbati in synagogā: et surrexit le-
gere. Et traditus est illi liber ysaie pro-
phete. Et ut reuoluit librū: inuenit lo-
cum ubi scriptū erat. Spiritus dom̄i
sup̄ me: pter q̄ vnxit me euāgeliza-
re pauperibz misit me: sanare cōtrito
corde: predicare captiuis remissionē: &
cecis visum: dimittere confractos i re-
missionē: p̄dicare annū dñi acceptū:
et die retributionis. Et cū plicuisset li-
brum: reddidit ministro et sedit. Et o-
nium in synagoga oculi erāt intendē-
tes in eū. Cepit aūt dicere ad eos: qa
hodie impleta est hec scriptura i auri-
bus vestris. Et omnes testimoniū illi da-
bant: et mirabant in verbis gratie q̄
procedebāt de ore ipsius: & dicebant.

Non hic est fili⁹ ioseph? Et ait illis. Utiq; dicetis michi hanc similitudinē. Medice cura teipsum. Quanta audiuimus facta in capharnaū: fac et hic in patria tua. Ait aūt. Amen dico vobis quia nemo ꝓpheta acceptꝰ ē in patria sua. In veritate dico vobis: multe vidue erant in israhel in diebus helie quādo clausum est celum annis tribꝫ et mensibus sex: cum facta esset fames magna in omni terra: et ad nullā illarum missus est helias · nisi in sarepta sydonie ad mulierem viduā. Et multi leprosi erant in israhel sub helyseo propheta: et nemo eorꝫ mundatus est nisi naaman syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. Et surrexerūt et eiecerūt illū extra ciuitatem: et duxerūt illū usq; ad supciliū montis sup quē ciuitas illoꝝ erat edificata: ut ꝑcipitarent eum. Ipe aūtem trāsiens per mediū illoꝝ ibat. Et descendit in capharnaum ciuitatem galilee: ibiq; docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina ei⁹: quia i potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens demonii immundi: et exclamauit voce magna dicens. Hine: hd nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti ꝑdere nos. Scio te q̄s sis: sanctus dei. Et increpauit illū ihesus dicens. Obmutesce: et exi ab eo. Et cum proiecisset illū demonium in medium exiit ab illo: nichilq; illum nocuit. Et factus est pauor in omnibus: et colloquebant ad inuicem dicentes. Quod ē hoc verbū: quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt? Et diuulgabat fama de illo in omnem locū regionis. Surgens aūt ihesus de synagoga introiuit in domū symonis. Socrus autem symonis tenebat magnis febribus: et rogauerūt illum pro ea. Et stans sup illā imperauit febri et dimisit illam: et cōtinuo surgēs ministrauit illis. Cū sol aūt occidisset omnes qui habebāt infirmos variis languoribus ducebāt illos ad eum: at ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant aūt demonia a multis clamantia et dicentia: quia tu es filius dei. Et increpans nō sinebat ea loqui: quia sciebāt ipm esse xpistum. Facta aūt die egressus ibat in desertū locum: et turbe requirebāt eum et venerūt usq; ad ipm: et detinebāt illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis ciuitatibꝫ oportet me euāgelizare regnū dei: q̄a ideo missꝰ sū. Et erat ꝓdicās i synagogis galilee. ¶

Factum est aūt cū turbe irruerent in eum ut audirent verbū dei: et ipe stabat secus stagnū genezareth. Et vidit duas naues stantes sec⁹ stagnum: piscatores aūt descenderant et lauabāt retia. Ascendēs aūt i vnā nauim que erat symonis: rogauit eum a terra reducere pusillū. Et sedēs docebat de naricula turbas. Ut cessauit aūt loqui: dixit ad symonē. Duc in altum: et laxate retia vestra in capturā. Et respōdens symon dixit illi. Preceptor totam noctem laborātes nichil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: cōcluserunt piscium multitudinē copiosam. Rupebatur autem rete eoꝝ. Et annuerūt sociis qui erant in alia naui: ut venirent et adiuuarent eos. Et venerunt et impleuerunt ambas naviculas: ita ut mergerentur. Quod cum videret symon petrus: procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me: q̄a homo peccator sum dne. Stupor enim circūdederat eum · et omnes

qui cum illo erant: in captura piscium quā ceperant. Similiter aūt iacobū et iohānem filios zebedei: qui erant socii symonis. Et ait ad symonē ihesus. Noli timere: ex hoc iam homines eris capiēs. Et subductis ad terā nauibꝫ: relictis omnibꝫ secuti sunt illū. Et factum est cum esset in una ciuitatū: et ecce vir plenus lepra: et videns ihesum et procidens in faciem suā: rogauit eum dicēs. Dne: si vis potes me mundare. Et extendens manū: tetigit eum dicēs. Volo. Mundare. Et cōtinuo lepra discessit ab illo. Et ipe ꝑcepit illi ut nemini diceret: sed vade ostende te sacerdoti: et offer pro emundatione tua sicut ꝑcepit moyses in testimoniū illis. Perābulabat aūt magis sermo de illo: et cōueniebāt turbe multe ut audirent: et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipe aūt secedebat in desertum et orabat. Et factū est in una dieꝝ: et ipe sedebat docens. Et erāt pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee: et ihrlm: et virtus dñi erat ad sanandū eos. Et ecce viri portantes in lecto hominē q̄ erat paraliticus: et querebant eū inferre et ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illū inferrent ꝓ turbā: ascenderūt supra tectum: et per tegulas submiserūt eū cum lecto in medium ante ihesum. Quoꝝ fidē ut vidit dixit. Homo: remittuntur tibi peccata tua. Et ceperūt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis ē hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata: nisi solus dē? Ut cognouit aūt ihesus cogitationes eoꝝ: respōdens dixit ad illos. Quid cogitatis i cordibꝫ vestris? Quid ē facilius dicere dimittunt tibi pcā: an dicere surge et ābula? Ut aūt sciatis q̄a filius hois habet potestatē in terra dimittendi peccata: ait paralitico. Tibi dico surge: tolle lectū tuū: et vade in domū tuā. Et cōfestim consurgēs coram illis tulit lectū in quo iacebat: et abijt in domū suā magnificans deū. Et stupor apprehendit omnes: et magnificabāt deū. Et repleti sunt timore dicentes: quia vidimꝰ mirabilia hodie. Et post hec exijt: et vidit publicanum nomine leui sedentem ad theloneū: et ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus: surgens secutus est eum. Et fecit ei cōuiuiū magnū leui in domo sua: et erat turba multa publicanoꝝ et aliorū qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabāt pharisei et scribe eoꝝ: dicentes ad discipulos eius. Quare cū publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respōdens ihesus dixit ad illos non egent q̄ sani sunt medico: sed qui male habent. Non veni vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. At illi dixerunt ad eū. Quare discipuli iohannis ieiunant frequēter et obsecrationes faciunt · similiter et pharisei: tui aūt edunt et bibūt? Quibus ipse ait: Numquid potestis filios sponsi dum cū illis est sponsus facere ieunare? Venient aūt dies: et cū ablatus fuerit ab illis sponsus · tunc ieunabūt in illis diebꝫ. Dicebat aūt et similitudinē ad illos. Quia nemo cōmissurā a nouo vestimento immittit in vestimentū vetus: alioquin et nouum rumpit: et veteri nō cōuenit commissura a nouo. Et nemo mittit vinum nouū in vtres veteres: alioquin rūpit vinū nouū vtres: et vinū effundetur et vtres pibūt. Sed vinū nouū in vtres nouos mittendū est: et vtraq; conseruātur. Et nemo bibēs vet⁹ statī

vult nouū: dixit eū vel⁹ melⁱ⁹ ẽ. VJ
Factū est aūt in sabbato secundo primo · cū transiret per sata vel-
lebāt discipli eius spicas: et mānducabant confricantes manibus. Quidā
aūt pharisеorū dicebant illis. Quid
facitis qđ non licet in sabbatis? Et re-
spondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc
legistis qđ fecit dauid cū esuriret ipse
et qui cum illo erant: quomō intrauit
in domum dei · et panes ꝓpositionis
sumpsit ⁊ mānducauit · et dedit his q̄
cum ipo erant: qs nō licet mānducare
nisi tantū sacerdotibꝫ? Et dicebat illis:
quia dñs est filius hominis etiā sab-
bati. Factū est aūt et in alio sabbato:
ut intraret in synagogam et doceret.
Et erat ibi homo: ⁊ manꝰ eius dextera
erat arida. Obseruabāt autem scribe
et pharisei si in sabbato curaret: ut in-
uenirent unde accusarent eū. Ipe vero
sciebat cogitationes eoꝝ: et ait hmini
qui habebat manū aridā. Surge: et
sta in medium. Et surgens stetit. Dixit
aūt ad illos ihesus. Interrogo vos si
licet sabbatis benefacere an male: ani-
mam saluā facere an ꝑdere? Et circū-
spectis omnibꝫ dixit hmini. Extende
manū tuā. Et extendit: et restituta est
manus eius. Ipi aūt repleti sunt insi-
pientia: ⁊ colloquebant ad inuicē· qđ-
nam facerent ihesu. Factū est aūt in il-
lis diebꝫ exiit in montem orare: ⁊ erat
pnoctans i oratione dei. Et cum die⁹
factus esset vocauit discipulos suos:
et elegit duodecim ex ipis qs ⁊ aplos
nominauit: simonē quē cognominā-
uit petrū et andreā fratrem eius: iaco-
bum ⁊ iohannē· philippū et bartholo-
meum· matheum et thomam iacobū
alphei et simonem qui vocat zelotes
et iudam iacobi: et iudam scarioth q̄
fuit proditor. Et descendens cum illis
stetit in loco campestri ⁊ turba discipu-
loꝝ eius: et multitudo copiosa plebis
ab oī iudea ⁊ ihrusalē et maritima
et tyri et sydonis · qui venerāt ut audi-
rent eum: ⁊ sanarentur a languoribꝫ
suis. Et qui vexabantur a spiritibus
immūdis curabantur. Et omnis tur-
ba querebat eum tangere: quia virtꝰ
de illo exibat et sanabat omnes. Et
ipse eleuatis oculis i discipulos suos
dicebat. Beati pauperes: quia vestrū
est regnū dei. Beati qui nunc esuritis:
quia saturabimini. Beati qui nunc
fletis: quia ridebitis. Beati eritis cum
vos oderit hoies ⁊ cū separauerint vos
et exprobrauerint: et eiecerint nomen
vestrū tanqꝫ malū ꝓpter filiū hominꝭ.
Gaudete in illa die ⁊ exultate: ecce enī
merces vestra multa est in celo. Secun-
dum hec enim faciebant prophetis pa-
tres eoꝝ. Verūtamen ve vobis diuti-
bus: qui habetis consolationē vestrā.
Ve vobis qui saturati estis: quia esu-
rietis. Ve vobis qui ridetis nunc: qa
lugebitis et flebitis. Ve cū bene vobis
dixerint oēs hmines. Secundū hec
enim faciebāt ꝓphetis patres eoꝝ. Sed
vobis dico qui auditis. Diligite ini-
micos vestros: benefacite his q̄ vos
oderunt. Benedicite maledicentibus
vos: orate pro calumniātibus vos.
Et qui te percutit in maxillā· prebe ⁊ al-
teram: et ab eo qui aufert tibi vestimē-
tum· etiā tunicam noli ꝓhibere. Oī
aūt petenti te tribue: et qui aufert que
tua sunt ne repetas. Et prout vultis
ut faciant vobis hmines: et vos fa-
cite illis similiter. Et si diligitis eos qui
vos diligunt: que vobis est gratia?
Nam et peccatores diligentes se dili-
gunt. Et si benefeceritis his q̄ vobis

benefaciunt: que vobis est gratia? Si-
quidem et peccatores hoc faciunt. Et
si mutuū dederitis his a quibus spe-
ratis recipere: q̄ gratia est vobis? Nā
et peccatores peccatoribꝫ fenerant: ut
recipiant equalia. Verūtamen diligite
inimicos vestros: benefacite et mu-
tuū date· nichil inde sperantes: et erit
merces vestra multa: ⁊ eritis filij altis-
simi: quia ipe benignꝰ ē sup ingratos
et malos. Estote ergo misericordes: si-
cut et pater vester misericors ē. Nolite
iudicare: ⁊ non iudicabimini. Nolite
condemnare: et non cōdemnabimini.
Dimittite: et dimittemini. Date: et
dabitur vobis. Mensurā bonā ⁊ con-
fertam· et coagitatā et sup effluentem
dabūt in sinū vestrū. Eadē enī men-
sura qua mensi fueritis: remetietur vo-
bis. Dicebat aūt illis ⁊ similitudinem.
Numquid potest cecus cecum ducere?
Nōne ambo in foueā cadūt? Nō est
discipulus sup magistrū: perfectus autē
oīs erit· si sit sicut magister ei⁹. Quid
aūt vides festucā in oculo fratris tui:
trabem aūt que in oculo tuo est non
cōsideras? Aut quomodo potes di-
cere fratri tuo· frater· sine eiciā festucā
de oculo tuo: ipe in oculo tuo trabem
non vides? Ypocrita eice primū tra-
bem de oculo tuo: et tunc perspicies ut
educas festucam de oculo fratris tui.
Non est enim arbor bona q̄ facit fru-
ctus malos: neq; arbor mala faciens
fructum bonū. Vnaquęq; enim arbor
de fructu suo cognoscitur. Neq; enim
de spinis colligūt ficus: neq; de rubo
vindemiāt uuam. Bonus homo de
bono thesauro cordis sui ꝓfert bonū: et
malus homo de malo thesauro ꝓfert
malū. Ex abūdātia enī cordis os lo-
quit. Quid aūt vocatis me dñe dñe: ⁊
nō facitis que dico? Omnis q̄ venit ad
me· et audit sermones meos· et facit e-
os: ostendā vobis cui similis sit. Si-
milis est homini edificāti domū qui
fodit in altū: et posuit fundamentū su-
pra petram. Inundatione autem fa-
cta illisum est flumen domui illi: et nō
potuit eam mouere. Fundata enī erat
supra petram. Qui aūt audit et nō fa-
cit similis est homini edificanti domū
suā supra terram sine fundamento: in
quā illisus ē fluuiꝰ · ⁊ cōtinuo cecidit: ⁊
facta ē ruina domꝰ illiꝰ magna. VIJ
Cum aūt impleret omnia verba
sua in aures plebis: intrauit ca-
phamaū. Centurionis aūt cuiusdā
seruus male habens erat moriturus:
qui illi erat ꝓciosus. Et cum audisset
de ihesu· misit ad eum seniores iude-
orum: rogans eū ut veniret· ⁊ saluaret
seruū eiꝰ. At illi cū venissent ad ihesum
rogabant eum sollicite dicentes ei: qa
dignus est ut hoc illi ꝓstes. Diligit enī
gentem nr̄am: et synagogam ipse edi-
ficauit nobis. Ihesus autem ibat cū
illis. Et cum iam non longe esset a do-
mo: misit ad eum centurio amicos
dicens. Domine· noli vexari. Nō enī
sum dignus ut sb̄ tectū meū intres: pro-
pter qđ ⁊ meipsum non sum dignum
arbitratus ut venirem ad te: sed dic
verbo et sanabitur puer meus. Nam
et ego homo sum sub potestate cōsti-
tutus· habens sub me milites· et dico
huic vade ⁊ vadit· ⁊ alio veni ⁊ venit:
et seruo meo fac hoc et facit. Quo au-
dito ihesus miratus est· et cōuersus se-
quentibꝫ se turbis dixit. Amen dico
vobis· nec in israhel tantam fidem in-
uenī. Et reuersi qui missi fuerant do-
mum· inuenerūt seruū qui languerat
sanū. Et factū est deinceps ibat ihesus

in ciuitatem que vocaf̃ naym: et ibant cum eo discipuli eius ⁊ turba copiosa. Cum aũt appropiquaret porte ciuitatis: ecce defunctus efferebatur filꝰ unicus matris sue. Et hec vidua erat: et turba ciuitatis multa cum illa. Quã cum vidisset dñs: misericordia motꝰ sup eã dixit illi. Noli flere. Et accessit: et tetigit loculũ. Hij aũt qui portabãt steterũt. Et ait. Adolescẽs tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus: ⁊ cepit loqui: et dedit illũ matri sue. Accepit aũt omnes timor: et magnificabant deum dicentes. Quia pphꝫ magnꝰ surrexit in nobis: ⁊ quia deꝰ visitauit plebem suã. Et exiit hic sermo in uniuersam iudeam de eo: et omnẽ circa regionẽ. Et nũciauerũt iohãni discipuli eius de omnibus hijs. Et cõuocauit duos de discipulis suis iohannes: et misit ad ihesum dicens. Tu es q̃ venturꝰ es - an alium expectamꝰ? Cũ aũt venissent ad eum viri dixerunt. Iohãnes baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es an aliũ expectamus? In ipsa aũt hora multos curauit a languoribus suis et plagis: et spiritibꝫ malis: ⁊ cecis multis donauit visum. Et respondens dixit illis. Euntes renũciate iohannĩ que audistis ⁊ vidistis. Quia ceci vident claudi ambulant. leprosi mundanẽ. surdi audiunt. mortui resurgunt. pauperes euangelizantur: et beatus est quicũq; nõ fuerit scãdalizatꝰ in me. Et cum discessissent nuncij iohãnis: cepit de iohãne dicere ad turbas. Quid existis in desertum videre? Arundinẽ vento agitatã? Sed q̃d existis videre? Hoiem mollibꝫ vestimẽtis indutũ? Ecce qui in veste preciosa sũt et deliciis in domibꝫ regũ sũt. Sed quid existis videre? Propheta?

Etiã dico vobis: et plus q̃ pphã? Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelũ meũ ante faciem tuã: qui ꝓparabit viam tuã ante te. Dico enim vobis: maior inter natos mulierũ pphꝫ iohãne baptista nemo est. Qui aũt minor est in regno dei maior est illo. Et omnis ꝓplus audiens - et publicani iustificauerũt deum: baptizati baptismo iohannis. Pharisei aũt ⁊ legisperiti - consiliũ dei spreuerunt in semetipsos: nõ baptizati ab eo. Cui autem dñs. Cui ergo similes dicam homines generationis huiꝰ: et cui similes sunt? Similes sũt pueris sedentibꝰ in foro: et loquentibꝰ ad inuicem et dicentibus. Cantauimꝰ vobis tibijs et non saltastis: lamentauimꝰ ⁊ non plorastis. Venit aũt iohannes baptista neq; mãducãs panem neq; bibẽs vinũ: et dicitis. Demoniũ habet. Venit filius hois manducãs ⁊ bibens: et dicitis. Ecce homo deuorator: et bibens vinũ amicus publicanoꝝ et peccatoꝝ. Et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis. Rogabat aũt illũ quidã de pharisẽis ut mãducaret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix: ut cognouit q̃ accubuit in domo pharisei attulit alabastrũ unguenti: et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius - et capillis capitis sui tergebat: ⁊ osculabat pedes eius et unguento ungebat. Videns aũt phariseus q̃ vocauerat eũ: ait intra se dicẽs. Hic si esset pphꝫ: sciret utiq; que ⁊ qualis ẽ mulier que tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens ihesus dixit ad illum. Simon: habeo tibi aliquid dicere. At ille ait. Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus

debebat denarios quingentos: et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent: donauit utrisq;. Quis ergo eum plus diliget? Respondens simon dixit. Estimo: quia is cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem dixit simoni. Vides hãc mulierem? Intraui in domũ tuã: aquã pedibꝫ meis non dedisti: hec aũt lacrimis rigauit pedes meos ⁊ capillis suis tersit. Osculũ michi non dedisti: hec aũt eguo intraui nõ cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meũ non unxisti: hec aũt unguento unxit pedes meos. Propter q̃d dico tibi. Remittunt ei peccata multa: quoniã dilexit multũ. Cui aũt minus dimittitur minus diligit. Dixit aũt ad illã. Remittunt tibi peccata. Et ceperũt qui simul accumbebant dicere intra se. Quis est hic qui etiã peccata dimittit? Dixit aũt ad mulierẽ. Fides tua te saluã fecit. Vade in pace. VIJ.

Et factũ est deinceps ⁊ ipe iter faciebat per ciuitates et castella ꝓdicans ⁊ euangelizans regnũ dei: ⁊ duodecim cum illo - et mulieres aliquę - q̃ erant curate a spiritibꝫ malignis et infirmitatibus: maria que vocat̃ magdalene - de qua septem demonia exierant - ⁊ iohãna uxor chuze ꝓcuratoris herodis - et susanna et alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Cum aũt turba plurima conueniret et de ciuitatibꝰ properarẽt ad eũ: dixit p similitudinẽ. Exiit q̃ seminat seminare semen suũ. Et dum seminat aliud cecidit secus viam - et conculcatũ est: et volucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram - ⁊ natũ aruit: quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas: et simul exorte spine suffocauerũt illud. Et aliud cecidit in terram bonã: et ortũ fecit fructũ centuplũ. Hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. Interrogabãt aũt eum discipuli eiꝰ: q̃ esset hec parabola. Quibus ipe dixit. Vobis datum est nosse misteriũ regni dei: ceteris aũt in parabolis: ut videntes non videãt - ⁊ audientes nõ intelligãt. Est aũt hec parabola. Semen est verbum dei. Qui aũt secus viã - hij sunt qui audiũt: deinde venit dyabolus ⁊ tollit verbũ de corde eoꝝ - ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram: qui cũ audierint cum gaudio suscipiunt verbũ. Et hij radices non habẽt: quia ad tempus credũt - et in tempore temptationis recedunt. Quod aũt in spinas cecidit: hij sunt qui audierunt et a sollicitudinibꝰ et diuitijs et voluptatibus vite euntes suffocantur: ⁊ non referunt fructũ. Quod aũt in bonam terã: hij sunt qui in corde bono et optimo audientes verbũ retinent: ⁊ fructũ afferunt in pacientia. Nemo aũt lucernam accendens operit eam vase - aut subtus lectũ ponit: sed supra candelabrum ponit: ut intrantes videant lumen. Non ẽ enim occultũ q̃d nõ manifestetur: nec absconditũ q̃d non cognoscatur - ⁊ in palam veniat. Videte ergo quid audiatis. Qui enim habet dabitur illi: et quicunq; non habet: etiam q̃d putat se habere auferetur ab illo. Venerũt aũt ad illũ mater et fratres eiꝰ: ⁊ non poterant adire ad eum pre turba. Et nunciatũ est illi. Mater tua ⁊ fratres tui stant foris: volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea ⁊ fratres mei hij sunt: qui verbũ dei audiũt et faciũt. Factũ ẽ aũt in una dieꝝ: et ipe ascendit in nauiculã.

et discipuli ei⁹: et ait ad illos. Trāsfretemus trans stangnū. Et ascendērūt. Et nauigātibus illis obdormiuit: et descendit procella uenti in stangnū: et complebant̄ et periclitabant̄. Accedentes autem suscitauerūt eū dicentes. Preceptor pcm⁹. At ille surgens increpauit uentū et tempestatem aque et cessauit: et facta est trāquillitas. Dixit autem illis. Vbi est fides uestra? Qui timētes mirati sunt ad inuicem dicentes. Quis putas hic est? Quia et uentis et mari imperat: et obediunt ei. Et nauigauerūt ad regionē gerasenorū: q̄ est contra galileā. Et cum de nauigesset in terrā occurrit illi uir quidā q̄ habebat demoniū iā tēporibus multis: et uestimēto non induebatur: neq; in domo manebat sed in monumentis. Is ut uidit ihesum pcidit ante illū: et exclamās uoce magna dixit. Quid mihi et tibi est ihesu fili dei altissimi? Obsecro te: ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immūdo: ut exiret ab homine. Multis enī temporibus arripiebat illū: et uinciebat̄ catenis et cōpedibus custodit⁹: et ruptis uinculis agebatur a demonio in deserta. Interrogauit aut̄ illū ihesus dicens. Quod tibi nomē est? At ille dixit. Legio. Quia intrauerāt demonia multa in eum. Et rogauerūt illū: ne imperaret illis ut in abissum irent. Erat aūt ibi grex porcoꝝ multorū pascentiū in monte: et rogabāt eū ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo demonia ab homine: et intrauerunt in porcos: et impetu abiit grex p̄ceps i stangnū: et suffocat⁹ est. Qđ ut uiderūt factū q̄ pascebant fugerunt: et nunciauerūt in ciuitatē et i villas. Exierūt aūt uidere qđ factū est: et uenerūt ad ihesum: et inuenerūt hominem sedentem a quo demonia exierāt uestitū: ac sana mente ad pedes eius: et timuerūt. Nūciauerūt aūt illis et q̄ uiderant: quomō sanus factus esset a legione. Et rogauerūt illū oēs multitudo gerasenoꝝ: ut discederet ab ipis: quia magno timore tenebant̄. Ipse aūt ascendens nauim reuertebat̄. Et rogabat illū uir: a quo demonia exierant ut cum eo esset. Dimisit aūt eū ihesus dicens. Redi in domū tuam: et narra quāta tibi fecit deus. Et abijt p̄ uniuersam ciuitatē p̄dicans: quanta illi fecisset ihesus. Factū est aūt cū rediss̄et ihesus: recepit illū turba. Erāt aūt omnes expectantes eum. Et ecce uenit uir cui nomē iairus et ipe princeps synagoge erat: et cecidit ad pedes ihesu: rogans eū ut intraret in domū eius: quia unica filia erat ei fere annoꝝ duodecim: et hec moriebat̄. Et contigit dum iret: a turbis comprimebat̄. Et mulier quedā erat in fluxu sanguinis ab ānis duodecim: que in medicos erogauerat omne substantiā suā: nec ab ullo potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriā uestimēti ei⁹: et cōfestim stetit fluxus sanguinis ei⁹. Et ait ihesus. Quis est qui me tetigit? Negantibus aūt omnibus: dixit petrus et qui cū illo erāt. Preceptor: turbe te cōprimūt et affligūt: et dicis quis me tetigit? Et dixit ihesus. Tetigit me aliquis. Sā et ego noui uirtutem de me exisse. Videns aūt mulier quia nō latuit: tremēs uenit et procidit ante pedes eius: et ob quā causam tetigerit eū indicauit coram omni populo: et quēadmodū cōfestim sanata sit. At ipse dixit ei. Filia: fides tua te saluā fecit. Vade i pace. Adhuc illo loquēte: uenit quidā ad principē

synagoge dicēs ei quia mortua ē filia tua: noli uexari illum. Ihesus aūt audito hoc uerbo: respōdit patri puelle. Noli timere. Crede tantū: et salua erit. Et cum uenisset domū non permisit intrare secū quemq; nisi petrū et iacobū et iohānem: et patrem et matrem puelle. Flebāt aūt omnes: et plangebant illā. At ille dixit. Nolite flere. Non est mortua puella sed dormit. Et deridebant eū: scientes q̄a mortua esset. Ipe autem tenens manū eius clamauit dicens. Puella surge. Et reuersus est spiritus eius: et surrexit continuo. Et iussit illi dare manducare. Et stupuerunt parentes ei⁹: quibus precepit ne alicui dicerent quod factū erat. ¶

Conuocatis aūt ihesus duodecim apīis: dedit illis uirtutem et potestatem sup oēs demonia: et ut languores curarent. Et misit illos p̄dicare regnū dei: et sanare infirmos. Et ait ad illos. Nichil tuleritis in uia neq; uirgā neq; peram: neq; panem neq; pecuniā: neq; duas tunicas habeatis. Et in quācunq; domū intraueritis: ibi manete: et inde ne exeatis. Et quicunq; non receperint uos: exeuntes de ciuitate illa etiā pulueren pedū uestroꝝ excutite in testimoniū supra illos. Egressi aūt circuibāt per castella: euangelizantes et curantes ubiq;. Audiuit autem herodes tetrarcha oīa que fiebant ab eo: et hesitabat eo q̄ dicerē a quibusdā quia iohānes surrexit a mortuis: a quibusdā uero quia helyas apparuit: ab alijs aūt quia pheta unus de antiquis surrexit. Et ait herodes. Iohānem ego decollaui. Quis ē aūt iste de quo ego talia audio? Et querebat uidere eū. Et reuersi apli narrauerūt illi quecunq; fecerūt: et assumptis illis

secessit seorsum i locū desertū q̄ ē bethsaide. Qđ cū cognouissent turbe secuti sūt illū: et excepit illos et loquebat̄ illis de regno dei: et eos qui cura indigebant sanabat. Dies aūt ceperat declinare. Et accedentes duodecim dixerunt illi. Dimitte turbas: ut euntes in castella villasq; que circa sunt diuertāt et inueniāt escas: quia hic in loco deserto sumus. Ait aūt ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerūt. Non sūt nobis plus q̄ quinq; panes et duo pisces: nisi forte nos eamus et emamus in omnē hanc turbā escas. Erant aūt fere uiri quinq; milia. Ait aūt ad discipulos suos. Facite illos discumbere per cōuiuia quinquagenos: et ita fecerunt. Et discubuerūt omnes. Acceptis aūt quinq; panibus et duobus piscibus respexit in celū et benedixit illis: et fregit et distribuit discipulis suis: ut ponerent ante turbas. Et manducauerūt omnes: et saturati sunt. Et sublatū est quod superfuit illis fragmentoꝝ cophini duodecim. Et factū est cū solus esset orās: erant cum illo et discipuli: et interrogauit illos dicens. Quem me dicūt esse turbe? At illi respondentes dixerunt iohānem baptistā: alij aūt helyā: alij uero quia unus pheta de prioribus surrexit. Dixit aūt illis. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens simon petrus dixit. Christū dei. At ille increpans illos precepit ne cui dicerēt hoc: dicens. quia oportet filium hoīs multa pati et reprobari a senioribus et principibus sacerdotū et scribis et occidi: et tercia die resurgere. Dicebat aūt ad omnes. Si quis uult post me uenire: abneget semetipm: et tollat crucē suā quotidie: et sequat̄ me. Qui enim uoluerit animā suā saluā facere p̄der

illā. ſſiam qui ꝓdiderit animā ſuam
propter me: ſaluā faciet illā. Quid enī
prodeſt homo ſi lucretur vniuerſum
mundū: ſe aūt ipm ꝓdat ⁊ detrimētū
ſui faciat? ſiam ꝙ me erubuerit et meos
ſermones: hunc filius hominis e-
rubeſcet cum venerit in maieſtate ſua
et patris et ſanctorū angelorū. Dico
aūt vobis: vere ſunt aliqui hic ſtātes
qui nō guſtabāt mortem donec vide-
ant regnū dei. ſactū eſt aūt poſt hec
verba fere dies octo: et aſſumpſit petrū
et iacobum et iohānem: et aſcendit in
montē ut oraret. Et factū ē dum ora-
ret: ſpecies vultus eius altera ⁊ veſtis
ei⁹ albus et fulgens. Et ecce duo viri
loquebanē cū illo. Erant aūt moyſes
et helyas viſi in maieſtate: et dicebāt
exceſſum eius ꝙ erat cōpleturꝰ erat
in ieruſalē. Petrus vero ⁊ qui cū illo
grauati erant ſomno. Et euigilantes
viderūt maieſtatē eius: et duos viros
qui ſtabāt cum illo. Et factū eſt cum
diſcederent ab illo: ait petrus ad ihe-
ſum. Preceptor bonū eſt nos hic eſſe:
et faciam⁹ tria tabernacla: unū tibi et
unū moyſi et unū helye. ſſeſciens ꝙd
diceret. Hec aūt illo loquente facta eſt
nubes et obumbrauit eos: ⁊ timuerūt
intrantibus illis in nubē. Et vox facta
eſt de nube dicens. Hic eſt filius meus
dilectus: ipm audite. Et dū fieret vox
inuenit⁹ ē ihelus ſolus. et ipi tacuerūt:
et nemini dixerūt in illis diebus quicq̄
ex hijs que viderant. ſactū eſt aūt in
ſequenti die deſcendētibus illis de mon-
te: occurrit illis turba multa. Et ecce vir
de turba exclamauit dicens. ſſmagiſter
obſecro te: reſpice in filiū meū qa vnic⁹
eſt michi. Et ecce ſpiritꝰ apprehendit eū
et ſubito clamat: et elidit eū et diſſipat eū
cum ſpuma: et vix diſcedit dilaniās
eum. Et rogaui diſcipulos tuos ut ei-
cerent illū: et nō potuerūt. Reſpondens
aūt ihelus dixit. O generatio infidelis
et peruerſa: uſq̄quo ero apud vos ⁊ pa-
tiar vos? Adduc huc filiū tuū. Et cū
accederet: eliſit illū demoniū et diſſipa-
uit. Et increpauit ihelus ſpiritū immū-
dum ⁊ ſanauit puerū: ⁊ reddidit illū pa-
tri ei⁹. Stupebāt aūt oēs in magnifi-
dine dei: oīūbus⁹q̄ mirātibus in oībus
que faciebat. dixit ad diſcipulos ſuos.
Ponite vos in cordibus vr̄is ſermo-
nes iſtos. Filius enim hois tradēdus eſt
in manus hominū. Et illi
ignorabāt verbū iſtud: et erat velatū
ante eos ut non ſentirent illud: ⁊ time-
bant eū interrogare de hoc verbo. In-
trauit aūt cogitatio in eos: quis eor
maior eſſet. Et ihelus videns cogita-
tiones cordis illoꝝ apprehendit puerū:
et ſtatuit illū ſecus ſe: ⁊ ait illis. Qui-
cunq̄ ſuſceperit puerū iſtū in nomine
meo me recipit. Et quicunq̄ me re-
ceperit: recipit eum qui me miſit. ſiam
qui minor eſt inter oēs vos: hic ma-
ior eſt. Reſpōdens aūt iohānes dixit.
Preceptor vidimus quēdam in nōie
tuo eicientem demonia: ⁊ prohibuimus
eū: quia nō ſequit nobiſcū. Et ait ad
illos ihelus. ſſolite ꝓhibere. Qui enī
non ē aduerſū vos pro vobis eſt. ſa-
ctum eſt aūt dū cōplerentē dies aſſum-
ptionis eius: et ipe faciē ſuā firmauit
ut iret ieruſalē. Et miſit nūcios ante
cōſpectū ſuū: et euntes intrauerūt ī ciui-
tatem ſamaritanorū ut parārent illi.
Et nō receperūt eū: qa facies eius erat
euntis ieruſalem. Cum vidiſſent au-
tem diſcipuli eius iacobus et iohā-
nes dixerunt. Domine vis dicim⁹ ut
ignis deſcendat de celo: et cōſumat il-
los? Et cōuerſus increpauit illos dicēs.

ſſeſciis cui⁹ ſpiritus eſtis. Filius ho-
minis nō venit animas ꝑdere ſed ſal-
uare. Et abierūt ī aliud caſtellū. ſactū
eſt aūt ambulantibus illis in via: dixit
quidā ad illū. Sequar te quocunq;
ieris. Dixit illi ihelus. Vulpes foueas
habent ⁊ volucres celi nidos: filius aūt
hois nō habet vbi caput ſuū reclinet.
Alit autē ad alterū. Sequere me. Ille
aūt dixit. Domine: permitte michi pri-
mum ire ⁊ ſepelire patrem meū. Dixit
q̄ ei ihelus. Sine ut mortui ſepeliāt
mortuos ſuos: tu aūt vade ⁊ annūcia
regnū dei. Et ait alter. Sequar te dñe:
ſed permitte michi ꝑmū renūciare hijs
qui domi ſunt. Alit ad illū ihelus. ſſe-
mo mittens manū ſuam ad aratrū ⁊
aſpiciēs retro: apt⁹ eſt regno dei.

Poſt hec aūt deſignauit dñs ⁊ a-
lios ſeptuaginta duos: et miſit
illos binos ante faciē ſuā ī omnē ciui-
tatē ⁊ locū quo erat ipſe venturꝰ. Et
dicebat illis. ſſeſſis quidem multa:
operarij aūt pauci. Rogate ergo do-
minū meſſis: ut mittat operarios in
meſſem ſuā: ecce ego mitto vos ſicut
agnos inter lupos. ſſolite portare ſac-
culū neq; peram neq; calciamēta: et ne-
minē per viā ſaluauerītis. In quan-
cunq̄ domū intrauerītis: primū dicē
pax huic domui: et ſi ibi fuerit filius
pacis: requieſcet ſup illū pax vr̄a: ſin aūt
ad vos reuertetur. In eadem aūt do-
mo manete: edētes et bibētes q̄ apud
illos ſunt. Dignus eſt enī operarius
mercede ſua. ſſolite tranſire de domo
in domū. Et in quācunq̄ ciuitatē in-
trauerītis ⁊ ſuſceperint vos manduca-
te que apponuntur vobis: et curate in-
firmos qui in illa ſunt: et dicite illis
appropinquabit in vos regnum dei.
In quācunq̄ aūt ciuitatē intrauerītis
et non ſuſceperint vos: egredientes ī pla-
teas eius dicite. Etiā pulueremꝫ q̄ adhe-
sit nobis de ciuitate veſtra etergimꝰ in
vos. Tamē hoc ſcitote quia appropin-
quabit regnū dei. Dico vobis: quia
ſodomis in die illa remiſſius erit q̄ il-
li ciuitati. Ve tibi corozayn ve tibi
bethſayda: quia ſi in tyro et ſydone fa-
cte fuiſſent virtutes q̄ facte ſūt ī vobis
olim in cilicio ⁊ cinere ſedētes penituiſſēt.
Verūtamē tyro et ſydoni remiſſius erit
ī iudicio q̄ vobis. Et tu capharnaū
nūq̄ ad celū exaltata: uſq̄ ad infernū
deſcendes. Qui vos audit me audit:
et qui vos ſpernit me ſpernit. Qui au-
tem me ſpernit: ſpernit eum ꝙ me miſit.
Reuerſi ſunt aūt ſeptuaginta duo cū
gaudio dicentes. Dñe: etiā demonia
ſubiciūtur nobis in nōie tuo. Et ait
illis. Videbā ſathanan ſicut fulgur
de celo cadentē. Ecce dedi vobis potesta-
tem calcādi ſupra ſerpētes ⁊ ſcorpiones
et ſupra omnē virtutem inimici: et nī-
chil vobis nocebit. Verūtamē in hoc
nolite gaudere: quia ſpiritꝰ vobis ſub-
iciunt. Gaudete aūt: q̄ nomina vr̄a
ſcripta ſunt in celis. In ipa hora exul-
tauit in ſpiritu ſancto ⁊ dixit. Confite-
or tibi dne pater celi ⁊ terre: q̄ abſcondi-
ſti hec a ſapientibus ⁊ prudētibus: et re-
uelaſti ea parvulis. Etiā pater: quoni-
am ſic placuit ātē te. Omnia michi tra-
dita ſūt a patre meo. Et nemo ſcit q̄s
ſit filius niſi pater: ⁊ quis ſit pater niſi
filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Et
cōuerſus ad diſcipulos ſuos dixit. Be-
ati oculi qui vident q̄ vos videtis. Di-
co enim vobis: q̄ multi ꝓphete et reges
voluerūt videre q̄ vos videtis et non
viderūt: ⁊ audire q̄ auditis ⁊ nō audi-
erūt. Et ecce quidā legiſperitus ſurrexit
temptans illū ⁊ dicens. ſſmagiſter: qd

faciendo vitā eternā possidebo? At ille dixit ad eū. In lege quid scriptū est? Quomodo legis? Ille respōdens dixit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo & ex tota anima tua: & ex omnibus viribus tuis & ex omni mente tua: et proximū tuū sicut teipm. Dixitq; illi. Recte respondisti. Hoc fac & vives. Ille aut̄ volēs iustificare seipm dixit ad ihesum. Et quis ē mei proxim? Suscipiens aut̄ ihesus dixit. Homo quidā descendebat ab ierusalē in iericho et incidit in latrones: q; etiā despoliaverūt eū: & plagis impositis abierūt semiviuo relicto. Accidit ut sacerdos quidā descenderet eadē via: et viso illo pterivit. Similiter et levita: cum esset ad locū et videret eū pcaluit. Samaritanus aut̄ quidā iter faciēs venit secus eū: et videns eum misericordia motus ē. Et appropians alligavit vulnera ei⁹ infundens oleū & vinū: et imponens illum in iumentū suū duxit in stabulū: et curā eius egit. Et altera die protulit duos denarios: & dedit stabulario & ait. Curā illius habe: & quodcunq; superogaveris ego cum rediero reddā tibi. Quis horū trīū videtur tibi proxim? fuisse illi: qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiā in illū. Et ait illi ihesus. Vade: et tu fac similiter. Factū est aut̄ dū irent: et ipe intravit in quoddā castellū: & mulier quedā martha nomīe excepit illū in domū suā: & huic erat soror nomine maria. Que etiam sedens secus pedes dñi audiebat verbum illius: martha aut̄ satagebat circa frequens ministeriū. Que stetit & ait. Dñe: non ē tibi cure q; soror mea reliquit me solā ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. Et respondēs dixit illi dominus. Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro unū ē necessariū. Maria optimā partem elegit: q; nō auferet ab ea.

Et factū est cum esset in quodam loco orās: ut cessavit dixit unus ex discipulis eius ad eum. Domine doce nos orare: sicut docuit iohannes discipulos suos. Et ait illis. Cū oratis dicite. Pater sanctificetur nomē tuū: adveniat regnū tuū: panē nr̄m quotidianū da nobis hodie: & dimitte nobis peccata nra quiquidē et nos dimittimus omnibus debitoribus nris: & ne nos inducas in temptationē. Et ait ad illos. Quis vestrū habebit amicū et ibit ad illum media nocte & dicet illi amice cōmoda michi tres panes. quoniā amic⁹ meus venit de via ad me. et non habeo q̄ ponā ante illū: & ille deintus respondens dicit. noli michi molestus esse. iā ostiū clausum est. & pueri mei mecum sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi? Et ille si perseveraverit pulsās: dico vobis. & si nō dabit illi surgens eo q; amicus ei⁹ sit: propter improbitatem tamen ei⁹ surget. & dabit illi quot habet necessarios. Et dico ego vobis. Petite & dabit vobis: querite & invenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis enī q; petit accipit: & q; querit invenit: et pulsanti aperietur. Quis aut̄ ex vobis patrem petit panē: numquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentē dabit illi? Aut si petierit ovū: numquid porriget illi scorpionē? Si ergo vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vris: quāto magis pater vester celestis de celo dabit bonū spiritū petentibus se. Et erat ejiciens demoniū & illud erat mutū: et cum ejecisset demoniū locut⁹ ē mutus: et admirate sunt turbe. Quidā aut̄

ex eis dixerunt. In belzebub principe demoniorū ejicit demonia. Et alij tentantes: signū querebant ab eo. Ipse aut̄ ut vidit cogitationes eorū dixit eis. Omne regnū in seipm divisum desolabitur: & domus supra domū cadet. Si aut̄ et sathanas in seipm divisus est. quomō stabit regnū eius: quia dicitis in belzebub ejicio me demonia? Si aut̄ ego in belzebub ejicio demonia: filij vestri in quo ejiciunt? Ideo ipsi judices vestri erūt. Porro si in digito dei ejicio demonia: profecto pervenit in vos regnū dei. Cum fortis armatus custodit atriū suū: in pace sunt ea que possidet. Si aut̄ fortior eo superveniens vicerit eū: universa arma eius auferet in quibus confidebat: & spolia eius distribuet. Qui nō est mecū contra me ē: et q; non colligit mecū dispgit. Cū immundus spiritus exierit de homine ambulat per loca inaquosa. querēs requiē: et non inveniēs dicit. Revertar in domum meā unde exivi. Et cum venerit invenit eā scopis mundatā. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secū nequiores se: & ingressi habitāt ibi. Et fiūt novissima hoīs illius peiora prioribus. Factū est aut̄ cum hec diceret: extollens vocē quedā mulier de turba dixit illi. Beatus venter qui te portavit: et ubera q̄ suxisti. At ille dixit. Quinymmo beati qui audiūt verbū dei: et custodiunt illud. Turbis cōcurrentibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequa est: signū querit & signū non dabitur ei nisi signū jone. Sicut fuit jonas signū ninivitis: ita erit filius hominis generationi isti. Regina austri surget in judicio cū viris generationis hui⁹ & condemnabit illos: quia venit a finibus terre audire sapientiā salomonis. Et ecce plus q̄ salomon hic. Viri ninivite surgent in judicio cū generatione hac & condemnabūt illā: quia penitentiā egerunt in jdicatione jone. Et ecce plus q̄ jona hic. Nemo lucernā accendit et in abscondito ponit neq; sub modio sed supra candelabrū: ut qui ingrediūtur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex. totū corpus tuū lucidū erit: si aut̄ nequā fuerit: etiam corpus tuū tenebrosū erit. Vide ergo ne lumē q̄ in te ē tenebre sint. Si ergo corpus tuū totū lucidū fuerit. non habens aliquā partē tenebrarū: erit lucidum totū. Et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cū loqueret: rogavit illū quidā pharise⁹ ut prāderet apud se. Ihesus autem ingressus recubuit. Pharisevs aut̄ cepit intra se reputās dicere: quare nō baptizatus esset ante prandiū. Et ait dñs ad illum. Nunc vos pharisei q̄ de foris est calicis. et catinū mūdatis: q̄ aut̄ intus ē vr̄m plenū est rapina & iniquitate. Stulti: nōne qui fecit q̄ de foris est. etiam id quod de intus est fecit? Verūtamē q̄ superest date elimosinā: et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis pharisei qui decimatis mentā et rutam & omne olus: & pterītis judiciū & caritatem dei. Hec aut̄ oportuit facere: et illa nō omittere. Ve vobis pharisei: quia diligitis primas cathedras in synagogis. et salutationes in foro. Ve vobis quia estis ut monumēta q̄ nō apparent. et homines ambulāntes supra. nesciūt. Respōdens aut̄ quidam ex legisperitis ait illi. Magister: hec dicens etiā cōtumeliā nobis facis. At ille ait. Et vobis legisperitis ve: quia oneratis homines oneribs q̄ portare

non possunt: et ipi vnq digito vestro non tangitis sarcinas. Ve vobis q̄ edificatis monumenta pphetarū: patres autem vestri occiderūt illos. Sed profecto testificamini q̄ consentitis operibus patrū vestroz: quoniāquidem ipi eos occiderūt: vos aūt edificatis eorū sepulcra. Propterea et sapientia dei dixit. Mittā ad illos pphetas z apostolos et ex illis occidēt z psequent: ut inquiratur sanguis omniū pphetaz q̄ effusus est a constitutōne mūdi a generatione ista: a sanguine abel usq; ad sanguinē zacharie q̄ periit inter altare et edē. Ita dico vobis: requiret ab hac generatōne. Ve vobis legisperitis qui tulistis clauem sciēcie: ipi non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum aūt hec ad illos diceret: ceperūt pharisei z legisperiti grauiter instare: z os ei opprimere de multis insidiantes ei: et quererent aliqd capere de ore ei ut accusarēt eū. XII

Multis aūt turbis cōcurrentibus vita ut se inuicem conculcarēt: cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseoz q̄ est ypocrisis. Nichil enim opertū est q̄ non reuelet: neq; absconditū q̄ non sciatur. Quoniā que in tenebris dixistis: i lumine dicent: et q̄ in aure locuti estis in cubiculis: p̄dicabitur i tectis. Dico aūt vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidūt corpus: z post hec nō habent ampli quid faciāt. Ostendam aūt vobis quē timeatis. Timete eum: qui postq occiderit: habet potestatem mittere i gehennā. Ita dico vobis: hunc timete. Nōne quiq passeres veneūt dipondio: et unus ex illis nō est i oblione cora deo? Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis. Dico aūt vobis: omnis quicunq confessus fuerit me cora hominibus: z filius hominis confitebit illū cora angelis dei. Qui aūt negauerit me coram hominibus: negabitur cora angelis dei. Et omnis qui dixerit verbū in filiū hois remittetur ei: ei aūt qui in spiritū sanctū blasphemauerit non remittetur. Cum aūt inducerent vos in synagogas et ad magistratus et potestates: nolite solliciti esse qualiter aut quid respōdeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere. Ait aūt ei quida de turba. Magister dic fratri meo: ut diuidat mecū hereditatem. At ille dixit ei. Homo: quis me cōstituit iudicem aut diuisorem supra vos? Dixitq; ad illos. Videte z cauete ab omni auaricia: quia non in abundantia cuiusq; vita est ex his que possidet. Dixit aūt similitudinē ad illos dicens. Hoīs quida diuitis uberes fructus agri attulit: z cogitabat intra se dicens. Quid faciam: q nō habeo quo cōgregem fructus meos? Et dixit. Hoc faciā. Destruā horrea mea et maiora faciā: et illuc congregabo omnia que nata sunt mihi et bona mea: et dicā anime mee. Anima habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce comede bibe epulare. Dixit aūt illi deus. Stulte hac nocte animā tuam reposcunt a te. Que autem parasti cuius erūt? Sic est qui sibi thesaurizat: z non est in deum diues. Dixitq; ad discipulos suos. Ideo dico vobis. Nolite sollicitari esse anime vestre quid manducetis: neq; corpori quid induamini. Anima plus est q̄ esca: z corpus plus q̄ vestimentū.

Considerate corvos q̄ non semināt neq; metūt quibus non est cellariū neq; horreū: z deus pascit illos. Quāto magis vos pluris estis illis? Quis aūt vestrum cogitando potest adicere ad staturā suā cubitū unū? Si ergo neq; quod minimū est potestis: quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomō crescunt. Non laborāt neq; nent. Dico aūt vobis: nec salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unū ex istis. Si aūt fenū q̄ hodie est in agro z cras in clibanū mittitur deus sic vestit: quāto magis vos pusille fidei? Et vos nolite querere q̄d manducetis aut quid bibatis: z nolite in sublime tolli. Hec aūt omnia gentes mūdi querūt. Pater aūt vester scit quī his indigetis. Verūtamē querite primum regnum dei z iusticiam eius: et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus greg: quia cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Vendite que possidetis et date elemosinā. Facite vobis saculos qui nō veterescūt: thesaurū nō deficientem in celis: q̄ fur nō appropiat neq; tinea corrumpit. Vbi enim thesaurus vester est: ibi z cor vestrū erit. Sint lūbi vestri p̄cincti z lucerne ardentes: z vos similes hominibus expectātibus dōm suū quādo reuertat a nupcijs: ut cū venerit z pulsauerit confestim aperiāt ei. Beati serui illi: quos cū venerit dominus inuenerit vigilātes. Amen dico vobis: q̄ p̄cinget se z faciet illos discūbere: et trāsiēs ministrabit illis. Et si venerit i secūda vigilia: et si in tercia vigilia venerit et ita inuenerit: beati sunt serui illi. Hoc aūt scitote: quōd si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret utiq: et nō sineret p̄fodi domū suā. Et vos estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait aūt ei petrus. Domine: ad nos dicis hanc parabolā an z ad omnes? Dixit aūt dominus. Quis putas est fidelis dispēsator et prudēs: quē cōstituit dominus supra familiā suā ut det illis i tpore tritici mensurā? Beatus ille seruus: quē cum venerit dns inuenerit ita facientē. Vere dico vobis: quoniā supra oīa que possidet cōstituet illū. Quod si dixerit seruus ille in corde suo: morā facit dominus meus venire: z ceperit percutere seruos z ancillas et edere et bibere et inebriari: veniet dominus serui illius in die qua nō sperat z hora qua nescit et diuidet eū: partemq; eius cū infidelibus ponet. Ille aūt seruus q̄ cognouit voluntatem domini sui et non parauit et nō fecit scōm voluntatem eius vapulabit multis: qui aūt nō cognouit et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni aūt cui multū datū est multū quretur ab eo: et cui cōmendauerūt multū: plus petent ab eo. Ignē veni mittere in terā: et quid volo nisi ut accendatur? Baptismū aūt habeo baptizari: z quomō coarctor usq; dū p̄ficiat? Putatis q̄a pacem veni mittere in terram? Nō dico vobis: sed separationem. Erunt enim ex hac quinq; in domo una diuisi: tres in duos et duo in tres diuidentur: pater i filium et filius in patrem suū: mater in filiā et filia in matrem: socrus in nurū suā et nurus in socrū suā. Dicebat autem ad turbas. Cum videritis nubē oriētem ab occasu statim dicitis nimbus venit et ita fit: et cum austrū flantem dicitis: quia estus erit et fit. Ypocrite facie celi et terre nostis p̄bare: hoc autem tempus quomodo non p̄batis?

Quid aũt et a vobis ipsis nõ iudicatis qđ iustũ est? Cum aũt vadis cum aduersario tuo ad principẽ in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicẽ. et iudex tradat te exactori: et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi: non exies inde donec etiam nouissimum minutum reddas. xiij

Aderant aũt quidã ipso in tẽpore nunciãtes illi de galileis: quoꝝ sanguinẽ pilatus miscuit cũ sacrificiis eorũ. Et respondens dixit illis. Putatis qꝝ hĩj galilei pre omnibꝫ galileis peccatores fuerũt quia talia passi sũt? Non dico vobis: sed nisi penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in syloe et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerint pre oĩbꝫ hominibꝫ habitantibꝫ in hierusalem? Non dico vobis: sed si non penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat aũt et similitudinẽ. Arborem fici habebat quidã plantatã i vinea sua: et venit querens fructũ in illa et non inuenit. Dixit aũt ad cultorem vinee. Ecce ãnj tres sunt ex quo venio querens fructũ in ficulnea hac: et non inuenio. Succide ergo illã. Vt quid etiã terrã occupat? At ille respondẽs dixit illi. Domine: dimitte illã et hoc anno usqꝫ dum fodiã circa illã et mittam stercora. Et siquidẽ fecerit fructũ: sin aũt in futurũ succides eã. Erat aũt docens in synagoga eorũ sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat inclinata: nec omnino poterat sursum respicere. Quam cũ videret ihesus vocauit eam ad se: et ait illi. Mulier: dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus: et confestim erecta est: et glorificabat deum. Respondẽs aũt archisynagogus indignans qꝝ sabbatis curasset ihesus: dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet operari. In hijs ergo venite et curamini: et non in die sabbati. Respondẽs aũt ad illũ dñs dixit. Ypocrite vnusquisqꝫ vestrũ sabbato nõ soluit bouẽ suũ aut asinũ a presepio et ducit ad aquare? Hanc aũt filiã abrahe quã alligauit sathanas ecce decem et octo annis: non oportuit solui a vinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret erubescebãt omnes aduersarij eius: et omnis plus gaudebat in vniuersis q̃ gloriosis fiebãt ab eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnũ dei: et cui simile estimabo illud? Simile ẽ grano sinapis qđ acceptũ homo misit in ortum suũ et creuit: et factũ est in arborem magnam: et volucres celi requieuerũt in ramis eius. Et iterũ dixit. Cui simile estimabo regnũ dei? Simile est fermẽto qđ acceptũ mulier abscondit in farine sata tria: donec fermentatũ est totũ. Et ibat p ciuitates et castella docens: et iter faciens in hierusalẽ. Dixit aũt illi quidã. Dñe: si pauci sũt q̃ saluãntur? Ipse aũt dixit ad illos. Contendite intrare per angustã portam: quia multi dico vobis querũt intrare: et non potuerunt. Cum aũt intrauerit paterfamilias et clauserit ostiũ et incipietis foris stare et pulsare ostiũ dicentes dñe aperi nobis: et respondens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimꝰ coram te et bibimꝰ: et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Discedite a me oĩnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentiũ: cũ videritis abraham et ysaac et iacob et omnes

prophetas in regno dei: vos autem ejici foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro: et accũbent in regno dei. Et ecce sunt nouissimi qui erunt primi: et sunt primi qui erunt nouissimi. In ipa die accesserũt quidã phariseoꝝ dicentes illi. Exi et vade hinc: quia herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi. Ecce ejicio demonia et sanitates perficio hodie et cras: et tercia die consummor. Verũtamẽ oportet me hodie et cras et sequenti ambulare: qđ nõ capit prophetam perire extra hierusalẽ. Hierusalem hierusalẽ que occidis prophetas et lapidas eos qui mittunt ad te. Quoties volui congregare filios tuos quẽadmodũ auis nidũ suũ sub pennis: et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vra deserta. Dico aũt vobis: qđ nõ videbitis me donec veniat cũ dicatis: benedictꝰ q̃ venit i nõe dñi. xiij

Et factũ est cũ introisset ihesus in domũ cuiusdam principis phariseoꝝ sabbato manducare panem: et ipsi obseruabãt eũ. Et ecce quidã hydropicus erat ante illũ. Et respõdens ihesus: dixit ad legispertos et pharisees dicens. Si licet sabbato curare? At illi tacuerũt. Ipse vero apprehensum sanauit eũ: ac dimisit. Et respondens ad illos dixit. Cuiꝰ vestrum asinus aut bos in puteũ cadet: et non continuo extrahet illũ die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat aũt et ad inuitatos parabolam intendens quomõ primos accubitus eligerent: dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias non discumbas i primo loco ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo: et veniens is qui te et illũ vocauit dicat tibi da huic locũ: et tunc incipias cum rubore nouissimum locũ tenere. Sed cum vocatus fueris vade recumbe in nouissimo loco: ut cũ venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibꝫ: quia oĩs qui se exaltat humiliabit: et qui se humiliat exaltabit. Dicebat aũt et ei qui se inuitauerat. Cum facis prandiũ aut cenã noli vocare amicos tuos neqꝫ fratres tuos neqꝫ cognatos neqꝫ vicinos diuites: ne forte et ipsi te reinuitent: et fiat tibi retributio. Sed cũ facis cõuiuiũ voca pauperes debiles claudos et cecos et beatus eris: qa non habent retribuere tibi. Retribuetur aũt tibi in resurrectione iustoꝝ. Hec cũ audisset quidã de simul discũbentibꝫ dixit illi. Beatus qui mãducabit panem in regno dei. At ipe dixit ei. Homo quidã fecit cenã magnã: et vocauit multos. Et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut venirent: quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei. Villam emi: et necesse habeo exire et videre illã. Rogo te: habe me excusatum. Et alter dixit. Iuga bouũ emi quinq: et eo pbare illa. Rogo te: habe me excusatum. Et alius dixit. Vxorem duxi: et ideo non possum venire. Et reuersus seruus nunciauit hec dño suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo. Exi cito in plateas et vicos ciuitatis: et pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc. Et ait seruus. Domine: factum est ut imperasti: et adhuc locus est. Et ait dñs seruo. Exi in vias et sepes et cõpelle intrare: ut impleatur domus mea. Dico aũt vobis: qꝝ nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meã. Ibant aũt turbe multe

num eo: et cōuersus dixit ad illos. Si quis venit ad me et nō odit patrē suū et matrē · et uxorē et filios et fratres et sorores · adhuc aūt ꝛ aīmā suā: nō potest meus esse discipulus. Et q̄ non baiulat crucem suā et venit post me: non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volēs turrim edificare non prius sedēs computat sumptus qui necessarij sunt · si habeat ad perficiendum: ne postea quā posuerit fundamentum · et nō potuerit perficere · omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes · q̄a hic homo cepit edificare et nō potuit consūmare? Aut quis rex iturus cōmittere bellū aduersus aliū regem: non sedens prius cogitat si possit cū decem milibus occurrere ei · qui cū viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo lōge agente: legationē mittens rogat ea q̄ pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renūciat omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal euanuerit: in quo condietur? Neq; in terram neq; in sterquilinium utile est: sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat. Lu

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores: ut audirent illū. Et murmurabāt pharisei et scribe dicentes: quia hic peccatores recipit et mādducat cū illis. Et ait ad illos parabolā istā dicēs. Quis ex vobis homo qui habet centum oues: et si perdiderit unā ex illis · nōne dimittit nonaginta nouem in deserto et vadit ad illā q̄ perierat donec inueniat eā? Et cum inuenerit eā · imponit in humeros suos gaudēs: et veniens domū cōuocat amicos ꝛ vicinos dicēs illis. Congratulamini mihi: quia inueni ouē meā q̄ perierat. Dico vobis: ita q̄ gaudiū erit in celo sup uno peccatore penitentiā agente: q̄ sup nonaginta nouē iustis qui non indigent penitentia. Aut q̄ mulier habēs dragmas decem: si perdiderit dragmā unā · nōne accendit lucernā ꝛ euerrit domū ꝛ querit diligenter · donec inueniat eā? Et cum inuenerit: conuocat amicas ꝛ vicinas dicēs. Cōgratulamini mihi: quia inueni dragmā quā perdideram. Ita dico vobis: gaudiū erit coram angelis dei sup uno peccatore penitentiam agente. Ait aūt. Homo quidam habuit duos filios: ꝛ dixit adolescentior ex illis patri. Pater: da mihi portionē substantie que me contingit. Et diuisit illis substantiā. Et non post multos dies · cōgregatis oīb⁹ adolescentior filius peregre profectus est in regionem lōginquā: ꝛ ibi dissipauit substantiam suā viuendo luxuriose. Et postq̄ omnia consūmasset: facta est fames valida in regione illa: ꝛ ipse cepit egere. Et abijt et adhesit uni ciuium regionis illius: ꝛ misit illū in villā suā ut pasceret porcos. Et cupiebat implere uentrē suū de siliquis quas porci mādducabāt: ꝛ nemo illi dabat. In se aūt reuersus dixit. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego aūt hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meū: et dicā ei pater: peccaui in celū ꝛ coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unū de mercennarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suū. Cū aūt adhuc lōge esset · vidit illū pater ipsi⁹ ꝛ misericordia motus est: ꝛ accurrens cecidit sup collū ei⁹ · ꝛ osculat⁹ est eū. Dixitq; ei filius. Pater: peccaui in celū et coram te: iam non sum dign⁹ vocari filius

tuus. Dixit aūt pater ad seruos suos. Cito proferte stolam primā · et induite illū · et date anulū in manū eius: et calciamēta in pedes eius. Et adducite vitulū saginatū ꝛ occidite · ꝛ mādducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat et reuixit: perierat et inuentus est. Et ceperūt epulari. Erat aūt filius eius senior in agro. Et cū veniret ꝛ appropinquaret domui · audiuit symphoniā et chorum: et vocauit unum de seruis: et interrogauit quid hec essent. Ipse dixit illi. Frater tuus venit: et occidit pater tuus vitulum saginatū: quia saluū illū recepit. Indignatus est aūt: et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illū. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis seruio tibi: ꝛ nunq̄ mandatū tuū preteriui: et nunq̄ dedisti michi hedum ut cum amicis meis epularer. Sed postq̄ filius tuus hic qui deuorauit substantiā suā cū meretricibus venit: occidisti illi vitulū saginatū. At ipse dixit illi. Fili tu semper mecum es: et omnia mea tua sunt. Epulari aūt et gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat et reuixit: perierat et inuentus est. Lvi

Dicebat aūt et ad discipulos suos. Homo quidā erat dives q̄ habebat villicū: et hic diffamatus est apud illū quasi dissipasset bona ipsius. Et vocauit illum: et ait illi. Quid hoc audio de te? Redde rationē villicationis tue. Iam enim non poteris villicare. Ait aūt villicus intra se. Quid faciā: quia dominus meus aufert a me villicationē? Fodere non valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciā: ut cum amotus fuero a villicatione: recipiāt me in domos suas. Conuocatis itaq; singulis debitoribus dñi sui: dicebat primo. Quantū debes dño meo? At ille dixit. Centū cados olei. Dixit ꝛ illi. Accipe cautionē tuā: et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes? Qui ait. Centū choros tritici. Ait illi. Accipe literas tuas: ꝛ scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis q̄a prudenter fecisset: quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis: ut cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est: et qui in modico iniquus est · et in maiori iniquus ē. Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis: q̄ verū est quis credet vobis? Et si in alieno fideles nō fuistis: q̄ vērū ē quis dabit vobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire. Aut enim unū odiet · ꝛ alterum contemnet. Non potestis deo seruire ꝛ māmone. Audiebāt aūt oīa hec pharisei qui erant auari: et deridebant illū. Et ait illis. Vos estis q̄ iustificatis vos coram hominibus: deus aūt nouit corda vestra. Quia q̄ hominibus altum est: abominatio est ante deū. Lex et prophete usq; ad iohannē: ex eo regnū dei euangelizat: et omnis in illud vim facit. Facilius est aūt celū et terrā preire: q̄ de lege unum apicem cadere. Omnis q̄ dimittit uxorem suā · et alteram ducit mechatur: et qui dimissam a viro ducit mechat. Homo quidam erat dives qui induebatur purpura ꝛ bisso: ꝛ epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendic⁹ nomine lazarus: qui iacebat

ad ianuā eius ulceribus plenus · cupiens saturari de mīs que cadebāt de mēsa diuitis: ⁊ nemo illi dabat. Sed et canes ueniebāt: et lingebāt ulcera eius. Factū est aūt ut moreretur mēdicus: ⁊ portaretur ab angelis in sinū abrahe. Mortuus ē aūt et diues: et sepultus est in inferno. Eleuās aūt oculos suos cū esset in tormentis: uidit abraham a longe · et lazarū in sinu eius: et ipe clamās dixit. Pater abraham miserere mei: et mitte lazarū ut intinguat extremū digiti sui ī aquā · ut refrigeret linguā meā: quia cruciōr in hac flāma. Et dixit illi abraham. Fili recordare quia recepisti bona ī uita tua: et lazarus similiter mala. Nunc aūt hic cōsolat: tu uero cruciaris. Et in hīs omnibus inter nos et uos chaos magnū firmatū ē: ut hī qui uolunt hinc trāire ad uos nō possint: neq; inde huc trānseare. Et ait. Rogo ergo te pater: ut mittas eū ī domū patris mei. Habeo enim quīq; fratres: ut testetur illis ne ⁊ ipi ueniāt ī hūc locū tormentoz. Et ait illi abraham. Habent moysen et prophetas: audiāt illos. At ille dixit. Nō pater abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent. Dixit aūt illi. Si moysen ⁊ prophetas non audiūt: neq; si quis ex mortuis resurrexerit credent.

XVI

Dixit aūt ad discīpulos suos. Impossibile ē ut nō ueniant scandala. Ve aūt illi p quē ueniūt. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius · et proiciatur in mare: q̄ ut scandalizet unū de pusillis istis. Attendite uobis. Si peccauerit in te frater tuus · increpa illū: et si penitentiā egerit dīmitte illi. Et si septies ī die peccauerit in te: et septies in die cōuersus fuerit ad te dicens · penitet me: dimitte illi. Et dixerūt apostoli dño. Adauge nobis fidē. Dixit aūt dñs. Si habueritis fidē sicut granū sinapis: dicetis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare: et obediret uobis. Quis aūt uestrū habens seruū arantem aut pascentē boues qui regresso de agro dicat illi statim transi recūbe: et non dicit · para q̄ cenem ⁊ p̄cinge te et ministra mihi donec mādúcem et bibam · ⁊ post hec tu manducabis ⁊ bibes? Numquid gratiā habet seruo illi: quia fecit que ei imperauerat? Non puto. Sic et uos cū feceritis omnia q̄ cepta sunt uobis dicite: Serui inutiles sumꝰ. Quod debuimꝰ facere fecimus. Et factū est dum iret ī hierusalē: transibat p mediā samariā et galileā. Et cum ingrederet quādā castellū: occurrerunt ei decem uiri leprosi. Qui stetērunt a longe: ⁊ leuauerūt uocem dicentes. Ihesu p̄ceptor: miserere nostri. Quos ut uidit dixit. Ite: ostendite uos sacerdotibs. Et factū est dum irent: mundati sunt. Unus aūt ex illis ut uidit quia mūdatus est: regressus est cū magna uoce magnificās deū. Et cecidit in faciem ante pedes ei⁹: gratias agens. Et hic erat samaritanꝰ. Respōdens aūt ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt? Et nouē ubi sunt? Non est inuentus qui rediret · ⁊ daret gloriā deo: nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge uade: q̄a fides tua te saluū fecit. Interrogatus aūt a phariseis quando uenit regnum dei: respōdens eis dixit. Non uenit regnū dei cū obseruatione: neq; dicent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnū dei intra uos est. Et ait ad discipulos suos. Uenient dies quando desideretis uidere unū diem filij hoīs: et nō uidebitis. Et dicent uobis. Ecce hic et ecce illic. Nolite ire: neq; sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo ī ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hoīs in die sua. Primū aūt oportet illū multa pati: ⁊ reprobari a generatione hac. Et sicut factū est in diebs noe: ita erit et in diebs filij hominis. Edebāt et bibebāt · uxores ducebāt · ⁊ dabant ad nuptias · usq; in diem qua intrauit noe in archam: et uenit diluuiū ⁊ p̄didit omnes. Similiter sicut factū est ī diebs loth. Edebāt et bibebant ⁊ uendebāt plantabāt et edificabāt: qua die aūt exiit loth a sodomis · pluit ignem ⁊ suphur de celo: et oēs p̄didit. Secūm hec erit qua die filiꝰ hoīs reuelabit. In illa hora q̄ fuerit in tecto · et uasa eius in domo ne descendat tollere illa: et qui in agro: similiter non redeat retro. Memores estote uxoris loth. Quicunq; quesierit animam suā saluā facere perdet illam. Et quicūq; perdiderit illā: uiuificabit eam. Dico uobis: in illa nocte erūt duo in lecto uno: unus assumetur et alter relinquetur. Due erūt molentes ī unū: una assumet⁹ ⁊ altera relinquet⁹. Duo in agro: unus assumetur: ⁊ alter relinquet⁹. Respōdētes dicūt illi. Ubi dñe? Qui dixit illis. Ubicūq; fuerit corpꝰ illuc cōgregabūtur ⁊ aquile.

XVII

Dicebat aūt ⁊ parabolā ad illos: quoniā oportet semp orare et nō deficere: dicens. Judex quidā erat in quadā ciuitate: qui deū nō timebat et hominē nō reuerebat. Vidua aūt quedā erat in ciuitate illa: et ueniebat ad eū dicens. Uindica me de aduersario meo. Et nolebat per multū tempꝰ. Post hec aūt dixit intra se. Et si deū nō timeo nec hominē reuereor: tamē quia molesta est michi hec uidua uindicabo illā: ne in nouissimo ueniens suggillet me. Dixit aūt dñs. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deꝰ aūt nō faciet uindictā electoz suoz clamāntū ad se die ac nocte: et patientiā habebit in illis? Dico uobis: quia cito faciet uindictā illoz. Uerūtamē filiꝰ hominis ueniens: putas inueniet fidem in terra? Dixit aūt ⁊ ad quosdā qui ī se confidebāt tanq; iusti ⁊ aspernabantur ceteros parabolā istā. Duo hoīes ascendebāt in templū ut orarent: unꝰ phariseus ⁊ alter publicanꝰ. Pharisēus stans · hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominū · raptores · iniusti · adulteri: uelut etiā hic publicanꝰ. Jeiuno bis in sabbato: decimas do omniū q̄ possideo. Et publicanꝰ a longe stans nolebat nec oculos ad celū leuare: sed percutiebat pectus suū dicens. Deꝰ p̄pitius esto michi peccatori. Dico uobis: descendit hic iustificatus in domum suā ab illo: quia oīs qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabit. Afferebant aūt ad illū ⁊ infantes: ut eos tangeret. Quod cū uiderēt discipli increpabant illos. Ihesus aūt cōuocās illos dixit. Sinite pueros uenire ad me: et nolite uetare eos. Talium est enim regnū dei. Amen dico uobis: quicūq; nō acceperit regnum dei sicut puer · non intrabit in illud. Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Magister bone: quid faciens uitā eternam possidebo? Dixit aūt ei ihesus. Quid me dicis bonū? Nemo bonꝰ nisi solus deus. Mandata nosti. Nō occides: non mechaberis · nō furtū facies · nō falsum testimoniū dices: honora patrē tuū et matrē. Qui ait. Hec oīa

rusto diui a iuuẽtute mea. Quo audito ihesus: ait ei. Adhuc unũ tibi deest. Omnia quecunq; habes uende et da pauperibꝫ: et habebis thesaurꝫ in celo: et ueni sequere me. Ipse ille auditis contristatꝰ est: quia diues erat valde. Videns aũt ihesus illũ tristẽ factũ dixit. Quã difficile qui pecunias habent in regnũ dei introibũt. Facilius est enim camelũ p foramen acus transire: ꝯ diuitem intrare in regnũ dei. Et dixerũt qui audiebãt. Et quis potest saluus fieri? Ait illis. Que impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deũ. Ait aũt petrus. Ecce nos dimisimus omnia: et secuti sumꝰ te. Qui dixit eis. Amen dico vobis: nemo est q̃ reliquit domũ aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios ꝓpter regnũ dei et non recipiat multo plura i hoc tempore: et in seculo uenturo uitã eternam. Assũpsit aũt ihesus duodecim: et ait illis. Ecce ascendimus ihierosolimam: et cõsumabunt oĩa q̃ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradet enĩ gentibꝫ: et illudetur: z flagellabit̃: et cõspuetur: et postq̃ flagellauerint occident eũ: et die tertia resurget. Et ipi nichil horũ intellexerunt. Et erat uerbũ istud absconditũ ab eis: et nõ intelligebãt que dicebãtur. Factũ est aũt cũ appropinquaret iherico: cecus quidã sedebat secus uiã mendicans. Et cũ audiret turbã ptereũtem: interrogabat quid hoc esset. Dixerũt aũt ei: q ihesus nazarenꝰ trãsiret. Et clamauit dicens. Ihesu fili dauid: miserere mei. Et qui ꝓibant increpabant eũ ut taceret. Ipe uero multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Stãs aũt ihesus: iussit illũ adduci ad se. Et cum appropinquasset: interrogauit illũ dicens. Quid tibi uis faciam? At ille dixit. Dñe ut uideã. Et ihesus dixit ei. Respice. Fides tua te saluũ fecit. Et confestim uidit: et sequebatur illum magnificãs deũ. Et oĩs plebs ut uidit dedit laudem deo. xv

Et ingressus pambulabat iericho. Et ecce uir nomine zacheus: et hic princeps erat publicanoꝝ: et ipe diues. Et querebat uidere ihesum quis esset: et non poterat pre turba: quia statura pusillus erat. Et ꝓcurrens ascendit in arborem sycomoꝝ ut uideret eũ: qa inde erat trãsiturꝰ. Et cũ uenisset ad locum: suspiciẽs ihesus uidit illũ: z dixit ad eũ. Zachee festinãs descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinãs descendit: et excepit illũ gaudẽs. Et cũ uiderent oĩes murmurabãt dicentes: q ad hominẽ peccatorem diuertisset. Stans aũt zacheus dixit ad ihesum. Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do pauperibus: et si qd aliquẽ defraudaui reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est: eo q ipse filius sit abrahe. Uenit enĩ filiꝰ hois querere z saluũ facere qđ perierat. Hec illis audientibus adiciẽs dixit parabolã: eo q esset ꝓe ierusalẽ: z quia estimarent q̃ cõfestim regnũ dei manifestaretur. Dixit ergo. Homo quidã nobilis abiit in regionẽ longinquã accipere sibi regnũ: z reuerti. Uocatis aũt decem seruis suis: dedit eis decem mnas: et ait ad illos. Negociamini dũ uenio. Ciues aũt eiꝰ oderãt eũ: et miserũt legationem post illum dicentes. Nolumus hunc regnare sup nos. Et factũ est ut rediret accepto regno: et iussit uocari seruos quibus dedit pecuniã: ut sciret quãtũ quisq; negociatus esset. Venit

aut̃ primꝰ dicens: dñe mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. Euge bone serue: quia in modico fuisti fidelis: eris potestatem habens sup decem ciuitates. Et alter uenit dicens. Dñe: mna tua fecit quinq; mnas. Et huic ait. Et tu esto sup quinq; ciuitates. Et alter uenit dicens. Dñe ecce mna tua: quã habui repositã i sudario. Timui enim te quia homo austeris es: tollis quod nõ posuisti: et metis qđ non seminasti. Dixit ei. De ore tuo te iudico serue nequã. Sciebas q ego homo austeris sum tollens qđ non posui: et metens qđ nõ seminaui. Et quare nõ dedisti pecuniã meã ad mensam: et ego ueniẽs cum usuris utiq; exegissem illud. Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnam: et date illi q decem mnas habet. Et dixerunt ei. Dñe: habet decem mnas. Dico aũt uobis: qa omni habẽti dabit̃ et abũdabit: ab eo aũt q nõ habet: z qđ habet auferet̃ ab eo. Uerũtamẽ inimicos meos illos qui noluerunt me reguare sup se adducite huc: et interficite ãte me. Et hijs dictis precedebat ascendens ihierosolimã. Et factum est cũ appropinquasset ad bethphage et bethaniam: ad mõtem qui uocat̃ oliueti: misit duos discipulos suos dicẽs. Ite i castellũ qđ cõtra uos est. In qđ introeũtes: inuenietis pullũ asine alligatũ: cui nemo unq; hoĩm sedit. Soluite illum: et adducite. Et si quis uos interrogauerit quare soluitis: sic dicetis ei. Quia dñs operã eius desiderat. Abierũt aũt qui missi erãt: et inuenerunt sicut dixit illis stantem pullũ. Soluentibus aũt illis pullũ: dixerũt dñi eius ad illos. Quid soluitis pullũ? At illi dixerũt. Quia dominꝰ eum necessariũ habet. Et duxerũt illũ ad ihesum. Et iactãtes uestimẽta sua supra pullũ: imposuerũt ihesum. Eũte aũt illo subtternebãt uestimẽta sua i uia. Et cũ appropinquaret iã ad descensum mõtis oliueti: cepit oĩes turbe descendentium gaudentes laudare deũ uoce magna sup oĩbus quas uiderãt uirtutibus dicentes. Benedictꝰ qui uenit rex in noĩe dñi: pax in celo z gloria i excelsis. Et quidã pharisseoꝝ de turbis dixerunt ad illũ. Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico uobis: quia si hij tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinquauit: uidens ciuitatẽ fleuit sup illã dicens. Quia si cognouisses et tu. Et quidẽ i hac die tua q ad pacẽ tibi: nũc aũt abscondita sũt ab oculis tuis. Quia uenient dies in te: z circundabũt te inimici tui uallo: et circundabũt te: et coangustabũt te undiq;: et ad terrã prosternẽt te: et filios tuos qui in te sunt. Et nõ relinquent in te lapidẽ sup lapidem: eo q nõ cognouisti tempus uisitationis tue. Et ingressus in templum repit eicere uendẽtes z ementes: dicens illis. Scriptũ est: quia domꝰ mea domus oratonis est. Uos aũt fecistis illam speluncã latronũ. Et erat docens quotidie in templo. Principes aũt sacerdotum et scribe et principes plebis: querebãt illũ ꝑdere: et nõ inueniebãt quid facerent illi. Omnis enĩ ꝓplus suspensus erat audiens illum. xvi

Et factum est in una dieꝝ docente illo ꝓplm in templo z euangelizante: cõuenerũt principes sacerdotũ et scribe cũ senioribus: et aiunt dicentes ad illũ. Die nobis i qua potestate hec facis. Aut quis est qui dedit tibi hãc potestatem? Respõdens aũt ihesus dixit ad illos. Interrogabo uos et ego

unū verbū. Respondere michi. Baptisma iohannis de celo erat: an ex hominibꝫ? At illi cogitabant inter se dicentes. Quia si dixerimꝰ de celo dicet. Quare ergo nō credidistis illi? Si autem dixerimꝰ ex hominibꝫ: plebs uniuersa lapidabit nos. Certi sunt enim iohannem prophetā esse. Et respondentes se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Neq; ego dico vobis: in qua potestate hec facio. Cepit aūt dicere ad plebem parabolā hāc. Homo plātauit vineā & locauit eam colonis: et ipse peregre fuit multis temporibꝫ. Et in tempore misit ad cultores seruū: ut de fructu vinee darent illi. Qui cesum dimiserūt cum inanē. Et addidit alterū seruū mittere. Illi aūt hunc quoq; cedentes et affligentes cōtumelia: dimiserūt inanem. Et addidit tertiū mittere: qui & illū vulnerātes eiecerūt. Dixit aūt dñs vinee. Quid faciā? Mittā filium meū dilectū: forsitan cū hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni: cogitauerunt intra se dicentes. Hic est heres. Occidamꝰ illū: ut nra fiat hereditas. Et eiectū illū extra vineā occiderunt. Quid ergo faciet illis dñs vinee? Veniet & perdet colonos istos: & dabit vineā alijs. Quo audito dixerūt illi. Absit. Ille aūt aspiciens eos ait. Quid ē ergo hoc qđ scriptū ē · lapidem quē reprobauerūt edificātes hic factꝰ ē in caput āguli? Omnis ꝙ ceciderit supra illū lapidē cōminuet illū. Et querebāt principes sacerdotū et scribe mittere in illū manꝰ illa hora: & timuerūt plūm. Cognouerūt enī q ad ipos dixerit similitudinē hanc. Et observātes miserunt insidiatores ꝙ se iustos simularent: ut caperēt eū in sermone: ut traderēt illū principatui & potestati pōtidis. Et interrogauerūt eū dicentes. Magister scimꝰ quia recte dicis & doces: et non accipis plonam: sed viā dei in veritate doces. Licet nobis dare tributū cesari an nō? Considerans aūt dolū illorū dixit ad eos. Quid me tēptatis? Ostendite michi denariū. Cuius habet ymaginem & inscriptionē? Respondentes dixerunt. Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo q sunt cesaris cesari: et q sūt dei deo. Et non potuerūt verbū eius reprehendere corā plebe: et mirati in responso eius tacuerūt. Accesserunt aūt quidā saduceoꝝ: qui negant esse resurrectionē: et interrogauerūt eū dicentes. Magister moyses scripsit nobis: si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem · & hic sine liberis fuerit ut accipiat eā frater eius uxorem · et suscitet semē fratri suo. Septem ergo fratres erant: & primus accepit uxorem et mortuꝰ est sine filijs. Et sequens accepit illā: et ipe mortuus est sine filio. Et tertius accepit illā: similiter & omnes septem & non reliquerunt semē: et mortui sunt. Nouissime omniū mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius de eis erit uxor? Siquidem septem habuerūt eam uxorē. Et ait illis ihesus. Filij huius seculi nubūt et traduntur ad nuptias: illi vero q digni habebunt seculo illo · et resurrectione ex mortuis neq; nubēt neq; ducēt uxores: neq; ultra mori poterūt. Equales enim angelis sunt: et filij sunt dei cū sint filij resurrectionis. Quia vero resurgant mortui · & moyses ostendit sup rubū: sicut dicit dñm deū abrahā et deū ysaac · et deū iacob. Deus autem non est mortuoꝝ sed viuoꝝ. Omnes enī viuunt ei. Respondētes aūt quidā scribaꝝ dixerūt ei. Magister bene dixisti.

Et amplius non audebant eū quicq interrogare. Dixit aūt ad illos. Quomodo dicūt christū filiū dauid esse: & ipe dauid dicit ī libro psalmoꝝ. Dixit dominꝰ dño meo sede a dextris meis · donec ponā inimicos tuos scabellū pdū tuoꝝ? Dauid ergo dñm illū vocat: et quomō filius eius est? Audiente aūt omni plo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volūt ambulare in stolis · et amant salutationes in foro: et primas cathedras in synagogis: et pīmos discubitus in cōuiuijs. Qui deuorāt domos viduarū: simulantes longam orationem. Hij accipient damnationem maiorem. xxi

Respiciens aūt vidit eos qui mittebāt munera sua ī gazophilacium diuites. Vidit aūt & quādā viduam pauperculā mittentem era minuta duo. Et dixit. Vere dico vobis: qa vidua hec paup plus q̄ oēs misit. Sā oēs hij ex abundanti sibi miserunt in munera dei: hec autem ex eo q deest illi omne victum suū quē habuit misit. Et quibusdā dicentibꝫ de replo q bonis lapidibꝫ et donis ornatum esset · dixit. Hec que videtis: venient dies in quibus non relinquet lapis sup lapidē qui nō destruat. Interrogauerūt autem illū dicētes. Preceptor quando hec erūt: et qđ signū cū fieri incipient? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim venient in nōe meo dicentes quia ego sum: et tempus appropiquauit. Nolite ire post eos cū aūt audieritis prelia et seditiones · nolite terreri. Oportet primū hec fieri: sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnū adūsus regnū: et terremotꝰ magni erūt p loca · & pestilentie & fames: terroresq de celo · & signa magna erūt. Sed āte hec omnia iacient vobis manus suas: et persequent tradentes in synagogas & custodias: trahentes ad reges & psides propter nomē meū. Continget autem vobis in testimoniū. Ponite ergo in cordibus vīis non p̄meditari quēadmodū respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiā: cui nō poterunt resistere & cōtradicere omnes aduersarij vestri. Trademini aūt a parentibꝫ & fratribus & cognatis & amicis: & morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus hominibus p̄pter nomē meū. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vras. Cum aūt videritis circundari ab exercitu ihrusalē: tūc scitote quia appropinquauit desolatio ei. Tunc q̄ in iudea sunt fugiāt ad montes: et qui in medio eius discedant · et qui in regionibus non intrent in eā: quia dies ultionis hij sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus & nutrientibꝫ in illis diebꝫ. Erit enī pressura magna super terrā: et ira pplo huic. Et cadent ī ore gladij: & captiui ducent in oēs gentes. Et ihrusalē calcabit a gentibus: donec impleantur tempora nationū. Et erūt signa in sole et luna et stellis: et in terris pressura gentiū p cōfusione sonus maris & fluctuū: arescentibꝫ hominibus p timore et expectatione que superuenient uniuerso orbi. Nam virtutes celoꝝ mouebūtur. Et tunc videbūt filiū hoīs venientē in nube cū potestate magna & maiestate. Istis aūt fieri incipientibus · respicite et leuate capita vestra: quoniā appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinē. Videte ficulneā et omnes arbores: cū

producunt iam re le fructū scitis quoniam pe est ethas. Ita et uos cū uideritis hec fieri: scitote quoniā pe est regnum dei. Amen dico uobis: quia nō preteribit generatio hec donec oīa fiant. Celum et terra trānsibunt · uerba aūt mea non trānsibūt. Attendite aūt uobis ne forte grauent corda uestra in crapula et ebrietate et curis huius uite: et supueniat in uos repentina dies illa. Tanq̄ laqueus enim superueniet in oēs: qui sedent sup faciē oīs terre. Vigilate ergo oī tempore orātes: ut digni habeamini fugere ista oīa que futura sunt: et stare āte filiū hominis. Erat autem diebus docens in templo: noctibus uero exiens morabatur in monte qui uocat oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum. xxij

Appropinquabat aūt dies festus azimoz qui dicitur pascha. Et querebāt principes sacerdotū et scribe quomō eū interficerent: timebāt uero plebem. Intrauit aūt sathanas in iudam qui cognominabatur scarioth· unū de duodecim: et abijt et locutus est cum principibus sacerdotū et magistratibz quēadmodū illū traderet eis. Et gauisi sunt: et pacti sunt pecuniā illi dare. Et spopondit. Et querebat opportunitatē: ut traderet illū sine turbis. Venit aūt dies azimoz: in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum et iohānem dicens. Euntes parate nobis pascha: ut manducem⁹. At illi dixerūt. Vbi uis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus uobis in ciuitatē occurret uobis homo amphoram aque portans: sequimini eū in domū in quā intrat: et dicetis patrifamilias dom⁹. Dicit tibi magister. Vbi est diuersoriū ubi pascha cū discipulis meis manducem? Et ipe ostendet uobis cenaculū magnū stratū: et ibi parate. Euntes aūt inuenerūt sicut dixit illis: et parauerūt pascha. Et cū facta esset hora discubuit: et duodecim apli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscū: āteq̄ patiar. Dico enim uobis: quia re hoc nō māducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et dividite inter uos. Dico enī uobis: q nō bibam de generatione uitis donec regnum dei ueniat. Et accepto pane gratias egit et fregit: et dedit eis dicēs. Hoc est corpus meū: quod p uobis datur. Hoc facite in meā cōmemorationem. Similiter et calicem: postq̄ cenauit dicens. Hic est calix nouū testamentum in sanguine meo: qui pro uobis fundetur. Verūtamen ecce manus tradentis me mecū est in mensa. Et quidē filius hominis secūm qđ definitū est vadit. Verūtamē ue homini p quē tradetur. Et ipi ceperūt querere inter se: qs esset ex eis q hoc factur⁹ esset. Facta est autem et cōtentio inter eos: quis eox uideretur esse maior. Dixit aūt eis. Reges gentiū dominātur eox: et qui potestat habent sup eos benefici uocant. Vos aūt non sic. Sed qui maior est in uobis fiat sicut iunior: et qui p̄cessor est sicut ministrator. Nam quis maior est? Qui recumbit: an qui ministrat? Nōne qui recumbit? Ego aūt in medio uestrū sum sicut q̄ ministrat. Vos aūt estis qui permansistis mecū in tēptationibz meis. Et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus regnū: ut edatis et bibatis sup mensam meā in regno meo: et sedeatis sup thronos

duodecim iudicantes duodecim tribz israhel. Dixit aūt dūs simoni. Simon: ecce sathanas expetiuit uos· ut cribraret sicut triticū. Ego aūt rogaui p te: ut nō deficiat fides tua. Et tu aliquādo conuersus: confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine: tecū paratus sū et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre: non cātabit hodie gallus· donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Quādo misi uos sine sacculo et pera et calciamētis: numq̄d aliquid defuit uobis? At illi dixerūt. Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc q̄ habet sacculū tollat: similiter et perā. Et qui non habet: uendat tunicam suā et emat gladiū. Dico enim uobis: quoniam adhuc hoc qđ scriptū est oportet impleri in me: et cū iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem habent. At illi dixerūt. Dne: ecce duo gladij hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secūdū cōsuetudinem in montem oliuaz. Secuti sunt illū et discipuli. Et cū quenisset ad locū: dixit illis. Orate: ne intretis in temptationē. Et ipe auulsus est ab eis quātū iactus est lapidis: et positis genibus orabat dicens. Pater: si uis transfer calicem istū a me. Verūtamē nō mea uoluntas: sed tua fiat. Apparuit aūt illi angelus de celo confortans eū. Et factus in agonia prolixi⁹ orabat. Et factus est sudor eius· sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Et cū surrexisset ab oratione et uenisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes p tristitia. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite orate: ne intretis in temptationē. Adhuc eo loquente: ecce turba· et q̄ uocabatur iudas unus de duodecim antecedebat eos: et appropinquauit iesu· ut osculare⁹ eum. Iesus aūt dixit illi. Juda · osculo filiū hominis tradis? Videntes aūt hij qui circa ipm erant qđ futurū erat: dixerūt ei. Dne: si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis seruū principis sacerdotū: et amputauit auriculā ei⁹ dexterā. Respōdēs aūt ihesus ait. Sinite. Usq̄ huc. Et cum tetigisset auriculā ei⁹· sanauit eū. Dixit aūt ihesus ad eos qui uenerāt ad se principes sacerdotū et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cū gladijs et fustibz. Cum quotidie uobiscū fuerim in templo: nō extendistis manus in me. Sed hec est hora uestra: et potestas tenebraz. Comprehendētes aūt eū· duxerūt ad domū principis sacerdotū: petrus uero sequebatur alonge. Accenso aūt igne in medio atrij· et circūsedentibz illis: erat petrus in medio eorū. Quem cū uidisset ancilla quedam sedentē ad lumen: et cum fuisset intuita dixit. Et hic cū illo erat. At ille negauit eum dicens. Mulier: non noui illū. Et post pusillū alius uidēs eū dixit. Et tu de illis es. Petrus uero ait. O homo nō sū. Et intervallo facto quasi hore uni⁹: alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat: nam et galileus est. Et ait petr⁹. Homo: nescio quid dicis. Et cōtinuo adhuc illo loquēte cantauit gallus. Et cōuersus dūs respexit petrū. Et recordat⁹ est petr⁹ verbi dūi sicut dixerat: qa priusq̄ gallus cāet· ter me negabis. Et egressus foras petr⁹ flevit amare. Et viri qui tenebāt illū· illudebāt ei cedentes. Et velauerūt eū: et percutiebāt faciē ei⁹: et interrogauerūt eū dicentes. Prophetiza. Quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemātes dicebāt in eum. Et ut factus ē dies· cōuenerūt

seniores plebis ⁊ principes sacerdotū
et scribe: ⁊ duxerūt illū i cōsiliū suū di-
centes. Si tu es xp̃us dic nobis. Et
ait illis. Si vobis dixero nō credetis
mihi: si aūt ⁊ interrogauero nō respō-
debitis mihi: neq; dimittetis. Ex hoc
autem erit filius hois sedens a dextris
virtutis dei. Dixerunt aūt omnes. Tu
ergo es filius dei? Qui ait. Vos dici-
tis: qa ego sum. At illi dixerūt. Quid
adhuc desideram⁹ testimoniū? Ipsi
enim audiuim⁹ de ore eius. xxiij

Et surgens oīs multitudo eor̃
duxerūt illū ad pilatū. Ceperūt
aut accusare illū dicentes. Hunc inue-
nimus subuertentem gentem nostrā:
et prohibentem tributa dari cesari: et di-
centem se xp̃m regem esse. Pilat⁹ aūt
interrogauit eū dicens. Tu es rex iude-
orū? At ille respondens ait. Tu dicis.
Ait aūt pilatus ad principes sacerdo-
tum ⁊ turbas. Nichil inuenio causę i
hoc homine. At illi invalescebant di-
centes. Cōmouit populū docens p uni-
uersam iudeā: incipiēs a galilea usq;
huc. Pilatus aūt audiens galileā in-
terrogauit si homo galileus esset. Et
ut cognouit q̃ de herodis potestate
esset remisit eū ad herodem: qui ⁊ ipse
iherosolimis erat illis diebus. Herodes aūt viso iesu: gauisus est valde.
Erat enī cupiens ex multo tempore vi-
dere eū eo q̃ audierat multa de eo: ⁊ sperabat signum aliqd videre ab eo fieri.
Interrogabat aūt illū multis sermo-
nibus: at ipe nichil illi respondebat.
Stabāt aūt principes sacerdotū ⁊ scri-
be cōstanter accusātes eū. Spreuit aūt
illū herodes cū exercitu suo: ⁊ illusit in-
dutū veste alba: ⁊ remisit ad pilatum.
Et facti sunt amici herodes ⁊ pilatus
in ipsa die: nam antea inimici erant
ad invicem. Pilatus aūt convocatis
principibus sacerdotū et magistratibs
et plebe: dixit ad illos. Obtulistis mi-
chi hūc hominē: quasi auertentem po-
pulū: ⁊ ecce ego coram vobis interroga-
nullā causam invenio i homine isto:
ex his in quibs eum accusatis. Sed
neq; herodes. Nam remisi vos ad il-
lum: ⁊ ecce nichil dignū morte actū est
ei. Emendatū ergo illū dimittam. Ne-
cesse aūt habebat dimittere eis p die
festū unū. Exclamauit aūt simul uni-
uersa turba dicens. Tolle hūc: ⁊ dimit-
te nobis barrabam. Qui erat p̃ter se-
ditionē quandā factā in ciuitate ⁊ ho-
micidiū missus in carcerem. Iterū aūt
pilatus locut⁹ est ad eos: volēs dimit-
tere iesum. At illi succlamabāt dice-
tes. Crucifige: crucifige eū. Ille autem
tertio dixit ad illos. Quid enī malife-
cit iste? Nullā causā mortis inueni
in eo. Corripiā ergo illū et dimittam.
At illi instabāt vocibs magnis postu-
lantes ut crucifigeretur: ⁊ invalescebāt
voces eor̃. Et pilat⁹ adiudicauit fieri
petitionē eor̃. Dimisit aūt illis eū qui
propter homicidiū et seditionē missus
fuerat in carcere quē petebāt: iesū vero
tradidit voluntati eor̃. Et cū ducerēt eū
apprehenderūt simonē quendā cyrenen-
sem venientem de villa: ⁊ imposuerūt
illi crucē portare post iesum. Seque-
batur aūt illū multa turba pli et mu-
lierū: que plangebāt ⁊ lamentabantur
eum. Conuersus aūt ad illas iesus di-
xit. Filie iherusalē nolite flere sup me:
sed sup vosipas flete: et sup filios ve-
stros. Quoniā ecce venient dies i qui-
bus dicent. Beate steriles: et ventres q̃
non genuerūt: ⁊ vbera que non lacta-
verūt. Tunc incipient dicere montibs
cadite sup nos: ⁊ collibs operite nos.

Quia si in viridi ligno hec faciūt: in ari-
do qd fiet? Ducebant aūt et alij duo
nequā cum eo: ut interficerent. Et post-
q̃ venerūt in locū qui vocatur calua-
rie: ibi crucifixerunt eū: ⁊ latrones: unū
a dextris: ⁊ alter a sinistris. Iesus au-
tem dicebat. Pater dimitte illis. Nō
enim sciunt quid faciūt. Diuidentes
vero vestimenta eius miserūt sortes. Et
stabat p̃lus expectans: et deridebant
eum principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit: se saluū faciat: si hic ē
xp̃us dei electus. Illudebant aūt ei ⁊
milites accedentes: ⁊ acetū offerentes
ei dicentes. Si tu es rex iudeor̃ saluū
te fac. Erat aūt ⁊ suprscriptio scripta su-
per eū litteris grecis ⁊ latinis et hebra-
icis: hic est rex iudeor̃. Unus aūt de
his qui pendebāt latronibs blasphe-
mabat eū dicens. Si tu es xp̃us: sal-
vum fac tetipm ⁊ nos. Respondēs au-
tem alter increpabat eum dicens. Ne-
q; tu times deū: qui in eadem damna-
tione es. Et nos quidem iuste: nā di-
gna factis recipimus. Hic vero nichil
mali gessit. Et dicebat ad iesum. Do-
mine: memento mei cum veneris in re-
gnum tuū. Et dixit illi iesus. Amen
dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.
Erat aūt fere hora sexta: et tenebre fa-
cte sunt in vniuersam terrā usq; in ho-
ram nonā. Et obscurat⁹ est sol: et ve-
lum templi scissum est medium. Et
clamans voce magna iesus ait. Pa-
ter in manus tuas cōmendo spiritū meū.
Et hec dicens expirauit. Videns aūt
centurio qd factū fuerat: glorificauit
deum dicens. Vere hic homo iustus
erat. Et omnis turba eorū qui simul
aderāt ad spectaculū istud: et videbāt
que fiebant: percutientes pectora sua re-
uertebant. Stabant aūt omnes noti
eius a longe: ⁊ mulieres que secute eū
erant a galilea hec videntes. Et ecce
vir nomine ioseph qui erat decurio: vir
bonus ⁊ iustus: hic nō cōsenserat con-
silio ⁊ actibus eor̃: ab arimathia ciui-
tate iudee: qui expectabat ⁊ ipe regnū
dei. Hic accessit ad pilatū ⁊ petijt cor-
pus iesu: ⁊ depositū involuit sindo-
ne: et posuit eū in monumēto excisо:
in quo nondū quisq̃ positus fuerat.
Et dies erat parasceues: et sabbatū il-
lucescebat. Subsecute aūt mulieres q̃
cum eo venerāt de galilea viderūt mo-
numentū: ⁊ quēadmodū positū erat
corpus eius: ⁊ reuertentes parauerunt
aromata ⁊ unguenta: et sabbato qui-
dem siluerūt secm mādatū. xxiiij

Una aūt sabbati valde diluculo
venerūt ad monumentū portan-
tes que parauerāt aromata: ⁊ inuene-
runt lapidē reuolutū a monumento:
et ingressi non inuenerūt corpus dñi
iesu. Et factum est dum mente con-
sternate essent de isto: ecce duo viri ste-
terunt secus illas in veste fulgenti. Cū
timerent aūt et declinarent vultum in
terrā: dixerūt ad illas. Quid queritis
viventem cū mortuis? Non ē hic: sed
surrexit. Recordamini qualiter locut⁹
est vobis: cum adhuc in galilea esset
dicens. Quia oportet filiū hominis
tradi in manus hominū peccatorū:
et crucifigi: ⁊ die tercia resurgere. Et re-
cordate sunt verboz eius: ⁊ regresse a
monumēto nunciauerunt hec omnia
illis undecim: ⁊ ceteris omnibs. Erat
aūt maria magdalene: ⁊ iohanna: ⁊
maria iacobi: et cetere q̃ cū eis erant: q̃
dicebant ad apostos hec. Et visa sunt
ante illos sicut deliramentum verba ista:
et nō crediderūt illis. Petr⁹ aūt surgēs
cucurrit ad monumētū: et prumbens

vidit linteamina sola posita: ⁊ abiit secū mirans qđ factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellū quod erat in spacio stadiorū sexagīta ab ihrusalē nomine emmaus: et ipi loquebant ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factū est dum fabularentur et secū quererent: et ipse ihesus appropinquās ibat cū illis. Oculi aūt illorū tenebantur · ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sūt hi sermones quos cōferis ad invicem ambulātes: et estis tristes? Et respondēs unus cui nomē cleophas: dixit ei. Tu solus peregrinus es ī ihrusalē ⁊ nō cognovisti que facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit. Que? Et dixerūt. De ihesu nazareno qui fuit vir pphēta: potens in opere ⁊ sermone coram deo et omī plo. Et quomō eū tradidērūt sūmi sacerdotes ⁊ principes nostri in damnationē mortis: et crucifixerūt eū. Nos aūt sperabamus: quia ipe esset redemptur⁹ israhel. Et nunc tm hec omnia tercia dies est hodie: qđ hec facta sunt. Sed ⁊ mulieres quedam ex nris terruerūt nos · que ante lucem fuerunt ad monumentū: ⁊ nō invento corpore ei⁹ · venerūt dicentes se etiā visionē angelorū vidisse: qui dicūt eum vivere. Et abierunt quidā ex nris ad monumentū: ⁊ ita invenerunt sicut mulieres dixerūt: ipm vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos. O stulti ⁊ tardi corde ad credendū in omnibus ꝙ locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati cristū: et ita intrare in gloriā suā? Et incipiens a moyse ⁊ omnibus pphetis: interpretabat illis in omnibus scripturis que de ipo erāt. Et appropinquaverūt castello quo ibant: ⁊ ipe se finxit longius ire. Et coegerūt illū dicentes. Mane nobiscū quoniam advesperascit: ⁊ inclinata est iā dies. Et intravit cum illis. Et factū est dum recumberet cum eis accepit panē: ⁊ benedixit ac fregit: ⁊ porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorū: ⁊ cognoverūt eū: ⁊ ipe evanuit ex oculis eorū. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nrm ardēs erat ī nobis · dū loqueretur in via: ⁊ aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in ihrusalē: ⁊ invenerunt cōgregatos undecim · ⁊ eos qui cū illis erant dicentes qđ surrexit dūs vere: et apparuit simoni. Et ipi narrabant ꝙ gesta erāt in via: ⁊ quomō cognoverūt eum in fractione panis. Dum autem hec locuntur: stetit ihesus in medio eorum ⁊ dixit. Pax vobis. Ego sū: nolite timere. Conturbati vero ⁊ cōterriti: existimabant se spiritū videre. Et dixit eis. Quid turbati estis: ⁊ cogitationes ascendūt in corda vestra? Videte manus meas ⁊ pedes: quia ego ipe sum. Palpate ⁊ videte: quia spiritus carnē et ossa nō habet · sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset: ostendit eis manus ⁊ pedes. Adhuc aūt illis nō credentibus et mirāntibus pre gaudio · dixit. Habetis hic aliquid quod manducē? At illi obtulerūt ei partem piscis assi: ⁊ favi mellis. Et cū mānducasset coram eis: sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt verba ꝙ locut⁹ sū ad vos cū adhuc essem vobiscū: quoniā necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et pphetis ⁊ psalmis de me. Tūc aperuit illis sensum · ut intelligerēt scripturas: ⁊ dixit eis. Quoniā sic scriptū ē · et sic oportebat cristū pati ⁊ resurgere a mortuis tercia die: ⁊ pdicare in nomine ei⁹ pnitentiā ⁊ remissionē peccatorū ī omnes

gentes: incipientibus ab ihrosolima. Vos aūt estis testes horū. Et ego mittam promissum patris mei ī vos: vos aūt sedete in civitate · quoadusq; induamini virtute ex alto. Eduxit aūt eos foras in bethaniam: ⁊ elevatis manibus suis benedixit eis. Et factū est dū benediceret illis recessit ab eis: ⁊ ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in ihrusalem cum gaudio magno: et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum amen.

Explicat cūnglin sēdm lucā. Incipit prologus cūnglin sēdm Johannē.

Hic est iohannes evangelista unus ex discipulis dñi: qui virgo a deo electus ē: quē de nuptijs volentem nubere vocavit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimoniū datur in evangelio: qđ et pre ceteris dilectus a deo dicit: et huic matrem suā de cruce commendavit dñs · ut virginē virgo servaret. Denig; manifestans in evangelio qđ erat ipe incorruptibilis verbi opus inchoans · solus verbū carnē factum esse · nec lumen a tenebris cōprehensū fuisse testatur: primū signū ponēs qđ in nuptijs fecit dūs ostendens qđ ipe erat: ut legentibus demonstraret qđ ubi dūs invitatus sit debere nuptias visum debeat: et veteribus immutatis nova omnia que a cristo instituunt apparēāt. Hoc aūt evāgeliū scripsit in asia · postea qđ ī pathmos insula apocalipsim scripserat: ut qui ī principio creaturis incorruptibile principiū pnotat in genesi: ei etiā incorruptibilis finis p virginē ī apocalipsi redderet dicēte cristo ego sum alpha et o. Et hic ē iohannes: qui scribens supervenisse diem recessus sui. Convocatis discipulis suis

In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: et deus erat verbū. Hoc erat in principio apud deū. Omnia ꝑ ipm facta sunt: ⁊ sine ipo factum est nichil. Quod factū est in ipo vita erat: ⁊ vita erat lux hominū: et lux in tenebris lucet · ⁊ tenebre eā nō comprehenderūt. Fuit homo missus a deo: cui nomē erat iohānes. Hic venit ī testimoniū ut testimoniū phiberet de lumine: ut omnes crederent ꝑ illū. Nō erat ille lux: sed ut testimoniū phiberet de lumine. Erat lux vera: que illuminat omnē hominem venientem in hūc mundū. In mundo erat: ⁊ mundus ꝑ ipm factus est: et mundus eū non cognovit. In ppria venit: ⁊ sui eū nō receperūt. Quotq; aūt receperūt eū · dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credūt in nomine ei⁹. Qui nō ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis · neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factum est: et habitavit in nobis. Et vidimus gloriā ei⁹ · gloriam quasi unigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. Iohannes testimonium phibet de ipo · ⁊ clamat dicens. Hic erat quē dixi: qđ post me venturus est · ante me factus est:

quia prior me erat. Et de plenitudine
eius nos oēs accepim⁹ et gratiam
pro gratia: quia lex per moysen data
est: gratia z veritas per ihesum xp̄m fa-
ta ē. Deum nemo vidit unq̄. Unigenitus filius ḣ est in sinu patris: ipe
enarrauit. Et hoc est testimoniū iohānis: quādo miserūt iudei ab ierosolimis sacerdotes z leuitas ad eū ut interrogarent eū. Tu quis es? Et cōfessus
est: z non negauit. Et cōfessus est: qa
nō sum ego xp̄s⁹. Et interrogauerūt
eū. Quid ergo? Helias es tu? Et dixit.
Nō sū. Propheta es tu? Et respondit.
Non. Dixerunt ergo ei. Quis es ut responsū demus hijs ḣ miserūt nos? Quid
dicis de teipso? Ait. Ego vox clamantis in deserto dirigite viā dñi: sicut dixit ysaias pheta. Et qui missi fuerāt
erant ex pharisēis. Et interrogauerūt
eum: z dixerūt ei. Quid ergo baptizas
si tu nō es xp̄s⁹: neq; helias neq; pheta? Respōdit eis iohānes dicēs. Ego
baptizo in aqua: medius aūt vestrū
stetit quē vos nescitis. Ipse est ḣ post
me venturus est qui ante me factus ē:
cui⁹ ego non sum dignus ut soluam
eius corrigiā calciamenti. Hec i bethania facta sunt trās iordanem: ubi erat
iohānes baptizans. Altera die vidit
iohānes ihesum venientem ad se: et
ait. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. Hic est de quo dixi. Post
me venit vir qui ante me factus ē qa
prior me erat: z ego nesciebā eū. Sed
ut manifestetur in israhel: propterea
veni ego in aqua baptizans. Et testimoniū phibuit iohānes dicēs. Quia vidi spiritū descendentem sicut columbam de celo: z mansit sup eū. Et ego
nesciebam eū: sed qui misit me baptizare i aqua: ille mihi dixit. Sup quē
videris spiritū descendentem z manentem sup eum: hic est qui baptizat i spiritu sancto. Et ego vidi et testimoniū
phibui: quia hic est filius dei. Altera
die iterū stabat iohānes: z ex discipulis
eius duo. Et respiciens ihesum ambulantem dixit. Ecce agnus dei. Et audierūt eū duo discipuli loquentem: z secuti
sunt ihesum. Conversus aūt ihesus
et videns eos sequētes se: dicit eis. Quid
quaritis? Qui dixerūt ei. Rabbi quod
dicitur interpatū magister: ubi habitas? Dicit eis. Venite et videte. Ⅴenerunt z viderūt ubi maneret: z apud eū
manserūt die illo. Hora aūt erat quasi decima. Erat aūt andreas frater simonis petri unus ex duobus qui audierat a iohāne: z secuti fuerant eū. Invenit hic primū fratrem suū simonē: et
dicit ei. Invenim⁹ messiam: quod est
interpatū cristus. Et adduxit eum ad
ihesum. Intuit⁹ aūt eū ihesus dixit. Tu
es simon filius iohanna: tu vocaberis
cephas: quod interpretatur petr⁹. In
crastinū voluit exire in galileā: z invenit philippū. Et dicit ei ihesus. Sequere me. Erat aūt philippus a bethsayda
ciuitate andree et petri. Invenit philippus nathanahel: z dixit ei. Quem scripsit moyses in lege z pphete: invenim⁹
ihesum filiū iosephi a nazareth. Et dixit ei nathanahel. Ex nazareth potest
aliq̄d boni esse. Dicit ei philippus. Veni z vide. Vidit ihesus nathanahel venientē ad se: z dicit de eo. Ecce vere israhelita: in quo dol⁹ nō ē. Dicit ei nathanahel. Unde me nosti? Respondit ihesus z dixit ei. Priusq̄ te philippus vocaret cū esses sub ficu vidi te. Respōdit
ei nathanahel et ait. Rabbi: tu es filius
dei: tu es rex israhel. Respōdit ihesus: z
dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu

vidisti: maius hijs videbis. Et dicit ei.
Amen amen dico vobis: videbitis
celum apertū: z angelos dei ascendentes z descendentes supra filiū hois. ¶

Et die tertia nupcie facte sūt i chana galilee: z erat mater ihesu ibi.
Vocatus est aūt z ihesus et discipuli eius ad nupcias. Et deficiente vino: dicit mater ihesu ad eum. Vinū nō habent. Et dicit ei ihesus. Quid mihi et
tibi est mulier? Nondum venit hora
mea. Dicit mater ei⁹ ministris. Quodcunq; dixerit vobis facite. Erant aūt
ibi lapidee ydrie sex posite sm̄ purificationem iudeoꝝ: capientes singule
metretas binas uel ternas. Dicit eis
ihesus. Implete ydrias aqua. Et impleuerūt eas usq; ad summū. Et dicit
eis ihesus. Haurite nūc: z ferte architriclino. Et tulerunt. Ut aūt gustauit
archytriclinus aquā vinū factā z non
sciebat unde esset: ministri aūt sciebāt
qui hauserant aquā: vocat sponsum
architriclin⁹ et dicit ei. Omnis homo
primū bonū vinū ponit: et cum inebriati fuerint tunc id qđ deterius est:
tu aūt servasti bonū vinū usq; adhuc.
Hoc fecit initiū signoꝝ ihesus in chana galilee: et manifestauit gloriam
suā: z crediderūt in eum discipuli eius.
Post hoc descendit capharnaū ipse
et mater eius z fratres eius z discipli
eius: et ibi manserūt nō multis diebꝫ.
Et pxe erat pascha iudeoꝝ: z ascendit
ihesus ierosolimā: et invenit in templo vendentes boues et oues z columbas z nūmularios sedentes. Et cum
fecisset quasi flagellum de funiculis o-
mnes eiecit de templo: oues quoq; et
boues: et nūmulariorū effudit es: et
mensas subuertit. Et hijs ḣ columbas
vendebant dixit. Auferte ista hinc: et
nolite facere domū patris mei domū
negociationis. Recordati sunt vero discipuli eius: quia scriptum est: zelus
domus tue comedit me. Respōderūt
ergo iudei z dixerūt ei. Quod signum
ostendis nobis qa hec facis? Respondit ihesus: z dixit eis. Soluite templū
hoc: et in tribus diebus excitabo illud.
Dixerūt ergo iudei. Quadraginta et
sex annis edificatum est templū hoc:
et tu in tribus diebus excitabis illud?
Ille aūt dicebat de templo corporis
sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis:
recordati sunt discipuli eius quia hoc
dicebat: z crediderūt scripture: z sermoni quē dixit ihesus. Cum aūt esset ihe-
rosolimis in pascha in die festo: multi
crediderūt in nōie ei⁹ videntes signa ei⁹
ḣ faciebat. Ipse aūt ihesus nō credebat
semetipm eis: eo qp ipe nosset oēs: z
qa opus ei nō erat: aut quis testimoniū perhiberet de homine. Ipse enī
sciebat quid esset in homine. ¶

Erat aūt homo ex pharisēis: nycodemus nomine: princeps iudeoꝝ. Hic venit ad ihesum nocte: z dixit
ei. Rabbi: scim⁹ qa a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa facere ḣ tu facis: nisi fuerit deus cum eo.
Respondit ihesus: z dixit ei. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit
denuo: non potest videre regnum dei.
Dicit ad eū nycodem⁹. Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris sue iterato introire z renasci? Respōdit ihesus. Amē amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua z spiritu sancto:
nō potest introire in regnū dei. Quod
natū est ex carne caro ē: et quod natū
est ex spiritu spiritus est. Non mireris
qa dixi tibi: oportet vos nasci denuo.

Spiritus vbi vult spirat: ⁊ vocem ei⁹ audis: sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Sic est oīs qui natus est ex spiritu. Respondit nycodemus: et dixit ei. Quomō possunt hec fieri? Respōdit ihesus: ⁊ dixit ei. Tu es magister in israhel et hec ignoras? Amen amen dico tibi: quia quod scim⁹ loquimur: et quod vidimus testamur: ⁊ testimoniū nostrū non accipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis: quomō si dixero vobis celestia credetis? Et nemo ascendit in celū niſi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filiū hominis: ut omnis qui credit in ipo nō pereat: sed habeat vitam eternā. Sic enī deus dilexit mundū ut filiū suū vnigenitū daret: ut omnis qui credit in eū non pereat: sed habeat vitam eternā. Non enim misit deus filiū suū in mundū ut iudicet mundū: sed ut saluetur mūdus per ipm. Qui credit in eum non iudicat. Qui aūt non credit iam iudicatus est: quia non credit in nomine vnigeniti filij dei. Hoc est autem iudiciū: quia lux venit in mūdum: ⁊ dilexerunt homines magis tenebras q̄ lucem. Erant enim eorū mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem: ⁊ non venit ad lucem: ut nō arguant opera eius. Qui aūt facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius: quia a deo sūt facta. Post hec venit ihesus ⁊ discipli eius in iudeam terram: ⁊ illic morabatur cū eis ⁊ baptizabat. Erat aūt ⁊ iohānes baptizans in enon iuxta salim: quia aque multe erant illic: ⁊ veniebant et baptizabantur. Nondū enim missus fuerat iohannes in carcerem. Facta est aut̄ questio ex discipulis iohānis cū iudeis de purificatione. Et venerunt ad iohannē: ⁊ dixerūt ei. Rabbi: qui erat tecū trans iordanem: cui tu testimoniū phibuisti: ecce hic baptizat: et omnes veniūt ad eū. Respōdit iohannes ⁊ dixit. Non potest homo accipere quicq̄: niſi fuerit ei datū de celo. Ipi vos michi testimoniū phibetis q̄ dixerim: nō sum ego xp̄s⁹: sed quia missus sum ante illū. Qui habet spōsam sponsus est: amicus aūt sponsi qui stat ⁊ audit eum: gaudio gaudet propter vocem spōsi. Hoc ergo gaudium meū impletū est. Illū oportet crescere: me aūt minui. Qui desursum venit sup̄ omnes est. Qui est de terra de terra est et de terra loquitur: qui de celo venit sup̄ omnes est. Et q̄d vidit ⁊ audiuit hoc testatur: ⁊ testimoniū ei⁹ nemo accipit. Qui aūt acceperit eius testimoniū signauit: quia deus verax est. Que enim misit deus: verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat de⁹ spiritum. Pater diligit filium: et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam: qui autem incredulus est filio: non videbit vitam: sed ira dei manet sup̄ eū. m

Vt ergo cognouit ihesus quia audierūt pharisei q̄ ihesus plures discipulos facit ⁊ baptizat q̄m iohānes: quāq̄ ihesus nō baptizaret sed discipuli ei⁹: reliquit iudeā et abiit iterū in galileā. Oportebat aūt eum trānire p samariā. Venit ergo in ciuitatē samarie que dicitur sychar: iuxta prediū q̄d dedit iacob ioseph filio suo. Erat aūt ibi fons iacob. Ihesus aūt fatigatus ex itinere: sedebat sic supra fontē. Hora aūt erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Dixit ei ihesus. Da michi bibere. Discipuli enim ei⁹ abierant in ciuitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cū sis bibere a me poscis: que sum mulier samaritana? Nō enī coutuntur iudei samaritanis. Respōdit ihesus: ⁊ dixit ei. Si scires donū dei: et quis est qui dicit tibi da michi bibere: tu forsitan petisses ab eo: ⁊ dedisset tibi aquā viuā. Dicit ei mulier. Dñe: neq̄ in quo haurias habes: ⁊ puteus altus est. Vnde ergo habes aquā viuam? Nūquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteū: ⁊ ipe ex eo bibit: ⁊ filij eius: ⁊ pecora eius? Respondit ihesus: et dixit ei. Oīs q̄ bibit ex aqua hac sitiet iterū. Qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei: nō sitiet in eternū: sed aqua quā ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Dñe da michi hāc aquam: ut non sitiam neq̄ veniam huc haurire. Dixit ei ihesus. Vade voca virum tuum: et veni huc. Respondit mulier et dixit. Non habeo virū. Dicit ei ihesus. Bene dixisti: quia non habes virū. Quinq̄ enim viros habuisti: et nunc quē habes non est tu⁹ vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Dñe: video quia pheta es tu. Patres nostri in mōte hoc adorauerūt: ⁊ vos dicitis quia ierosolimis est locus vbi adorare oportet. Dicit ei ihesus. Mulier crede mihi: quia venit hora quādo neq̄ in monte hoc: neq̄ in ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus q̄d scimus: quia salus ex iudeis est. Sed venit hora ⁊ nunc est: quādo veri adoratores adorabūt patrem in spiritu ⁊ veritate. Nam et pater tales querit: qui adorēt eum. Spiritus est deus: et eos q̄ adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias venit: qui dicitur christus cum ergo venerit: ille nobis annūciabit oīa. Dicit ei ihesus. Ego sum: qui loquor tecum. Et continuo venerūt discipuli eius: ⁊ mirabant̄ quia cū muliere loquebat̄. Nemo tamen dixit: quid queris aut q̄d loqueris cū ea. Reliquit ergo hydriam suā mulier: ⁊ abiit in ciuitatem: ⁊ dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit michi oīa quecunq̄ feci. Nunquid ipe est christus? Exierūt de ciuitate: ⁊ veniebāt ad eū. Interea rogabāt eū discipuli dicentes. Rabbi māducа. Ille aūt dixit eis. Ego cibū habeo māducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem. Nūquid aliquis attulit ei manducare? Dicit ei ihesus. Meus cibus est: ut faciā voluntatem ei⁹ q̄ misit me: ut perficiam opus eius. Nōne vos dicitis q̄ adhuc quatuor menses sūt et messis venit? Ecce dico vobis: leuate oculos vros ⁊ videte regiones: q̄a albe sūt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit ⁊ cōgregat fructum in vitam eternā: ut ⁊ qui seminat simul gaudeat ⁊ qui metit. In hoc enim est verbū verū: quia alius est qui seminat: et alius est qui metit. Ego misi vos metere: q̄ vos non laborastis. Alij laborauerūt: ⁊ vos in labores eorū introistis. Ex ciuitate aūt illa multi crediderunt in eum samaritanorū propter verbū mulieris testimoniū phibentis: quia dixit michi oīa quecunq̄ feci. Cū venissent ergo ad illū samaritani: rogauerunt eum ut apud eos maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderūt propter sermonē ei⁹. Et mulieri dicebāt:

quia nō ꝓpter tuā loquelam credim⁹. Ipſi enim audiuim⁹ et ſcimus: quia hic eſt vere ſaluator mundi. Poſt duos aūt dies exijt inde: et abijt i galileam. Ipſe enim ihelus teſtimoniū phibuit: quia ꝓpheta in ſua patria honorem non habet. Cum ergo veniſſet in galileam receperunt eum galilei: cum oīa vidiſſent q̄ fecerat ihoſolimis i die feſto. Et ipi venerāt ad diē feſtū. Venit ergo iterū in chana galilee: vbi fecit aquā vinū. Et erat quidā regul⁹ cuj⁹ filius infirmabat capharnaum. Hic cum audiſſet quia ihelus aduenit a iudea in galileā abijt ad eum: et rogabat eum: ut deſcenderet: et ſanaret filiū eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo ihelus ad eū. Niſi ſigna et prodigia videritis nō creditis. Dicit ad eum regulus. Dñe: deſcende priuſq̄ moriatur filius meus. Dicit ei ihelus. Vade: filius tuus viuit. Credidit homo ſermoni quē dixit ei ihelus: et ibat. Jam aūt eo deſcendente ſerui occurrerūt ei: et nunciauerūt dicentes: q̄a filius eius viuit. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerūt ei q̄a heri hora ſeptima reliquit eū febris. Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihelus filius tuus viuit: et credidit ipſe: et domus eius tota. Hoc iterum ſecundum ſignum fecit ihelus: cum veniſſet a iudea in galileam. ij

Poſt hec erat dies feſt⁹ iudeoꝝ: et aſcendit ihelus ihoſolimā. Eſt aūt ihoſolimis pbatica piſcina que cognominatur hebraice bethſaida: quinq; porticus habens. In hijs iacebat multitudo magna languentium ceciq; et claudoꝝ aridoꝝ: exſpectāntium aquē motum. Angelus aūt dñi deſcendebat ſcōm tempus in piſcinā: et mouebatur aqua. Et qui primus deſcendiſſet i piſcinā poſt motionem aquē: ſanus fiebat a quacunq; detinet⁹ infirmitate. Erat aūt quidā homo ibi trigita z octo āndos habēs in infirmitate ſua. Hunc cum vidiſſet ihelus iacentem: et cognouiſſet quia iā multum temp⁹ haberet dicit ei. Vis ſan⁹ fieri? Reſpondit ei languidus. Dñe: hominē non habeo ut cū turbata fuerit aqua mittat me in piſcinā. Dū venio ego: alius ante me deſcendit. Dicit ei ihelus. Surge: tolle grabatū tuū z ambula. Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille: z ſuſtulit grabatū ſuū z ambulabat. Erat aūt ſabbatū in die illo dicebāt ergo iudei illi qui ſanatus fuerat. Sabbatū eſt: non licet tibi tollere grabatū tuū. Reſpondit eis. Qui me ſanū fecit ille mihi dixit: tolle grabatum tuum et ambula. Interrogauerunt ergo eū. Quis eſt ille homo: qui dixit tibi tolle grabatū tuū z ambula? Iſe aūt qui ſanus fuerat eſtimabat quis eſſet. Jhelus enī declinauit a turba cōſtituta in loco. Poſtea inuenit eū ihelus in templo: z dixit illi. Ecce ſanus factus es: iam noli peccare: ne deteri⁹ tibi aliquid cōtingat. Abijt ille homo: z nunciauit iudeis q̄a ihelus eſſet: qui fecit eū ſanū. Propterea ꝑſequebant iudei ihelum: quia hec faciebat in ſabbato. Jhelus aūt reſpondit eis. Pater meus uſq; modo operatur: et ego operor. Propterea ergo magis querebāt eū iudei interficere: quia nō ſolū ſoluebat ſabbatū: ſed et patrem ſuū dicebat deū equalē ſe faciens deo. Reſpondit itaq; ihelus: z dixit eis. Amē amen dico vobis: non poteſt filius a ſe facere quicq̄; niſi q̄ viderit patrem

faciente. Quecūq; enī ille fecerit: hec et filius ſimiliter facit. Pater enī diligit filiū z omnia demōſtrat ei que ipe faciet: z maiora hijs demōſtrabit ei opera: ut vos miremini. Sicut enim pater ſuſcitat mortuos z viuificat: ſic et filius quos vult viuificat. Neq; enim pater iudicat quenq̄: ſed oīe iudiciū dedit filio: ut omnes honorificēt filiū ſicut honorificāt patrem. Qui nō honorificat filiū: nō honorificat patrē qui miſit illū. Amē amē dico vobis: quia qui verbū meū audit et credit ei qui miſit me: habet vitā eternā. Et in iudiciū non venit: ſed tranſiet a morte i vitā. Amē amē dico vobis: q̄a venit hora et nūc ē quādo mortui audiēt vocē filij dei: et q̄ audierīt viuēt. Sicut enī pater habet vitā i ſemetipo: ſic dedit z filio habere vitā i ſemetipo. Et poteſtatem dedit ei z iudiciū facere: q̄a filij⁹ hominis eſt. Nolite mirari hoc: quia venit hora in qua omnes qui in monumentis ſunt audiēt vocem filij dei: et procedēt qui bona fecerūt in reſurrectionē vite: qui vero mala egerūt i reſurrectionē iudicij. Nō poſſum ego a meipſo facere quicq̄. Sicut audio iudico: z iudiciū meū iuſtū ē: q̄a nō quero voluntatem meā: ſed voluntatem ei⁹ qui miſit me. Si ego teſtimoniū phibeo de me teſtimoniū meū nō eſt verū. Alius eſt qui teſtimoniū phibet de me: et ſcio quia verū eſt teſtimoniū eius q̄ phibet de me. Vos miſiſtis ad ioh̄ānem: et teſtimoniū phibuit veritati. Ego aūt non ab homine teſtimoniū accipio: ſed hec dico: ut vos ſalui ſitis. Ille erat lucerna ardēs z lucens. Vos aūt voluiſtis ad horā exultare i luce eius. Ego aūt habeo teſtimoniū maius ioh̄ane. Opera enī q̄ dedit michi pater ut ꝑficiā ea: ipa opera que ego facio teſtimoniū phibēt de me: quia pater miſit me. Et qui miſit me pater ipſe teſtimoniū phibuit de me. Neq; vocem eius unq̄ audiſtis: neq; ſpeciē eius vidiſtis. Et verbū eius non habetis in vobis manēs: quia quē miſit ille huic vos non creditis. Scrutamini ſcripturas: quia vos putatis in ipis vitam eternā habere. Et ille ſunt qui teſtimoniū phibēt de me: z nō vultis venire ad me ut vitā habeatis. Claritatem ab hominibus nō accipio: ſed cognoui vos: q̄a dilectionē dei nō habetis in vobis. Ego veni i nomine patris mei: z nō accepiſtis me. Si alius venerit i nomine ſuo: illū accipietis. Quomodo vos poteſtis credere q̄ gloriā ab inuicē accipitis: z gloriā q̄ a ſolo deo eſt nō queritis? Nolite putare q̄a ego accuſaturus ſim vos apud patrē. Eſt q̄ accuſat vos: moyſes in quo vos ſperatis. Si enī crederetis moyſi: crederetis forſitan z michi. De me enī ille ſcripſit. Si aūt illius literis nō creditis: quomodo meis verbis creditis? vj

Poſt hec abijt ihelus trans mare galilee: nō eſt tyberiadis. Et ſequebat eū multitudo magna: quia videbāt ſigna que faciebat ſup hijs qui infirmabant. Subijt ergo in mōtem ihelus: z ibi ſedebat cū diſcipulis ſuis. Erat aūt ꝓximū pascha: dies feſtus iudeoꝝ. Cum ſubleuaſſet ergo oculos ihelus: z vidiſſet quia multitudo maxima venit ad eū: dicit ad philippum. Vnde ememus panes ut māducent hij? Hoc aūt dicebat temptans eum. Ipe enī ſciebat quid eſſet facturus. Reſpondit ei philippus. Ducentoꝝ denariorum panes non ſufficiūt eis: ut unuſquiſq; modicū quid accipiat. Dicit ei

unus ex discipulis eius andreas frater
simonis petri. Est puer unus hic: qui
habet quinq panes ordeaceos z duos
pisces. Sed hec sd sut inter tantos? Di-
cit ergo ihesus. Facite homines discu-
bere. Erat aut fenū multū in loco. Dis-
cubuerūt ergo viri-numero ql quinq
milia. Accepit ergo ihesus panes: et
cum gratias egisset distribuit discum-
bentibus. Similiter et ex piscib quā-
tum volebāt. Ut autem impleti sunt:
dixit discipulis suis. Colligite q supa-
uerant fragmenta ne pereant. Colle-
gerūt ergo: z impleuerūt duodecim co-
phinos fragmentoz ex quinq panī-
bus ordeaceis z duobus piscibus: q
superfuerūt his qui māducauerāt. Illi
ergo homines cū vidissent qđ fecerat
signū dicebāt. Quia hic est vere pheta:
qui venturus est in mundū. Ihesus
ergo cum cognouisset qa venturi essent
ut raperent eū z facerent eum regem: fu-
git iterū in montem ipse solus. Vt autē
sero factū est: descenderūt discipuli eius
ad mare. Et cū ascendissent nauim:
venerūt trans mare in capharnaum.
Et tenebre iam facte erāt: z non vene-
rat ad eos ihesus. Mare aut vento
magno flante exsurgebat. Cum remi-
gassent ergo quasi stadia vigintiquin-
q aut triginta: vident ihesum ambu-
lantem supra mare: z proximū naui fi-
eri: z timuerūt. Ille aut dicit eis. Ego
sum: nolite timere. Voluerūt ergo acci-
pere eum in nauim: et statim nauis
fuit ad terrā qua ibant. Altera die tur-
ba que stabat trās mare: vidit qa na-
vicula alia non erat ibi nisi una: z qa
non introisset cum discipulis suis ihe-
sus in nauim: sed soli discipuli ei⁹ abis-
sent. Alie vero supuenerūt naues a ty-
beriade iuxta locū ubi manducauerāt
panē: gratias agētes deo. Cum ergo
vidisset turba quia ihesus nō esset ibi
neq discipuli eius ascenderunt in nauī-
culas: z venerūt capharnaū querētes
ihesum. Et cū inuenissent eum trans
mare: dixerunt ei. Rabbi: quādo huc
venisti? Respondit eis ihesus: et dixit.
Amen amen dico vobis: quereris me
non quia vidistis signa: sed quia mā-
ducastis ex panibus: z saturati estis.
Operamini non cibum qui perit: sed
qui ymanet in vitam eternā: quē filius
hois dabit vobis. Hunc enim pater si-
gnauit deus. Dixerūt ergo ad eū. Quid
faciem⁹: ut operemur opera dei? Respō-
dit ihesus: z dixit eis. Hoc est opus dei:
ut credatis in eū quē misit ille. Dixerūt
ergo ei. Quod ergo tu facis signū: ut
videam⁹ z credam⁹ tibi? Quid operā-
ris? Patres nostri manducauerunt
mānа in deserto: sicut scriptū est. Panē
de celo dedit eis manducare. Dixit er-
go eis ihesus. Amē amē dico vobis:
non moyses dedit vobis panē de celo:
sed pater me⁹ dat vobis panē de celo
verū. Panis enī dei est q de celo descē-
dit: z dat vitam mūdo. Dixerūt ergo
ad eū. Dñe semp da nobis panē hunc.
Dixit aut eis ihesus. Ego sum panis
vite. Qui venit ad me non esuriet: z q
credidit in me non sitiet unq. Sed di-
xi vobis: quia z vidistis me: z nō cre-
didistis. Mne qđ dat michi pater ad
me veniet: z eū qui venit ad me non e-
iiciā foras: quia descendi de celo non
ut faciā voluntatē meā sed voluntatem
ei⁹ q misit me. Hec est aut voluntas ei⁹
qui misit me patris: ut omne qđ dedit mi-
chi nō pdam ex eo: sed resuscitē illud i
nouissimo die. Hec est enī voluntas pa-
tris mei qui misit me: ut oīs q vidit
filiū z credit in eum habeat vitā eternā:

et ego resuscitabo eū in nouissimo die.
Murmurabāt ergo iudei de illo: qa
dixisset ego sum panis viuus: qui de
celo descendi. Et dicebāt. Mone hic est
filius ioseph cui⁹ nos nouim⁹ patrē
et matrem? Quomō ergo dicit hic: qa
de celo descendi? Respondit ergo ihe-
sus: z dixit eis. Nolite murmurare in
inuicem. Nemo potest venire ad me:
nisi pater qui misit me traxerit eum: z
ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Est scriptū in pheris. Erunt omnes
docibiles dei. Omnis qui audiuit a pa-
tre z didicit venit ad me. Non quia pa-
trem vidit quisq: nisi is qui est a deo:
hic vidit patrem. Amen amē dico vo-
bis: qui credit in me habet vitā eternā.
Ego sum panis vite. Patres vestri mā-
ducauerūt mānа in deserto: z mortui
sunt. Hic est panis de celo descendēs:
ut si quis ex ipo māducauerit nō mo-
riatur. Ego sū panis viuus: q de celo
descendi. Si quis māducauerit ex hoc
pane viuet in eternū. Et panis quē e-
go dabo caro mea est: pro mūdi vita.
Litigabāt ergo iudei ad inuicem dice-
tes. Quomō potest hic nobis carnē
suā dare ad māducandū? Dixit ergo
eis ihesus. Amen amen dico vobis:
nisi māducaueritis carnē filij hoīs et
bibritis eius sanguinē: non habebi-
tis vitam in vobis. Qui māducat me-
am carnē z bibit meū sanguinē: habe
vitam eternā: z ego resuscitabo eum in
nouissimo die. Caro enim mea vere
est cibus: et sanguis meus vere est po-
tus. Qui māducat meā carnē et bibit
meū sanguinē: in me manet: et ego in
illo. Sicut misit me viuens pater et e-
go viuo propter patrē: z q māducat me:
z ipe viuet propter me. Hic est panis q de
celo descendit. Non sicut māducauerūt
patres vestri mānа: z mortui sūt. Qui
māducat hunc panē: viuet in eternū.
Hec dixit in synagoga docens: in ca-
pharnaū. Multi ergo audientes ex di-
scipulis eius. Dixerūt durus est hic ser-
mo. Et quis potest eum audire? Sci-
ens autē ihesus apud semetipm quia
murmurarent de hoc discipli ei⁹: dixit
eis. Hoc vos scandalizat? Si ergo vi-
deritis filiū hominis ascendentē ubi
erat prius? Spiritus est qui vivificat:
caro nō pdest quicq. Verba que ego
locut⁹ sum vobis: spiritus z vita sunt.
Sed sunt quidā ex vobis q nō credūt.
Sciebat enim ab initio ihesus qui es-
sent non credentes: z quis traditurus
esset eum. Et dicebat. Propterea dixi
vobis: qa nemo potest venire ad me:
nisi fuerit ei datum a pre meo. Ex hoc
multi discipulox eius abierunt retro:
et iam nō cum illo ambulabant. Di-
xit ergo ihesus ad duodecim. Numquid
et vos vultis abire? Respondit ergo ei
symon pet⁹. Domine: ad quē ibim⁹?
Verba vite eterne habes. Et nos credi-
dimus z cognouim⁹: qa tu es christus
filius dei. Respōdit eis ihesus. Nōne
ego vos duodecim elegi: et ex vobis u-
nus diabolus est? Dicebat aut de iuda
symonis scariothis. Hic enī erat tra-
diturus eū cū esset unus ex duodeci.

VII

Post hec aut ābulabat ihesus in
galileam. Sic enī volebat in iu-
deam ambulare: qa querebāt eū iudei
interficere. Erat aut in proximo dies
festus iudeox scenophegia. Dixerunt
autem ad eū fratres ei⁹. Tranli hinc et
vade in iudeā: ut et discipuli tui videāt
opera tua q facis. Nemo quippe in oc-
culto quid facit: et querit ipe in palā esse.
Si hec facis: manifesta te ipm mun
do. Neque enim fratres eius credebāt

in rum. Dicit ergo eis ihesus. Tempꝰ meū nondū aduenit: tempus autem vestrū semp est paratū. ſſō potest mūdus odisse vos. ſſme autē odit: quia ego testimoniū phibeo de illo: qꝫ opera ei⁹ mala sunt. Vos ascendite ad diem festū hūc. Ego nō ascendam ad diem festū istū: quia meū tempus nōdū impletū est. Hec cū dixisset: ipe mansit in galilea. Vt aūt ascenderūt fratres ei⁹ tūc et ipe ascendit ad diē festū non manifeste: sed ſſli i occulto. Judei ergo querebāt eū in die festo: z dicebāt. Vbi est ille? Et murmur multus de eo erat in turba. Quidā enim dicebant quia bonus est: alij dicebāt non. sed seducit turbas. ſſemo tamen palam loquebatur de illo: ꝓter metū iudeoꝝ. Jam aūt die festo mediāte: ascendit ihesus in templū z docebat. Et mirabantur iudei dicētes. Quomō hic litteras sciit cum non didicerit? Respondit eis ihesus: z dixit. ſſmea doctrina non ē mea: sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere: cognoscet de doctrina. vtrū ex deo sit: an ego a me ipo loquar. Qui a semetipo loquitur gloriā ꝓpriam querit. Qui aūt querit gloriam ei⁹ qui misit eum. hic verax est: z iūstitia in illo non est. ſſnonne moyses dedit vobis legem? Et nemo ex vobis facit legem. Quid me queritis interficere? Respondit turba et dixit. Demoniū habes. Quis te querit interficere? Respondit ihesus: et dixit eis. Vnū opus feci: et omnes miramini. Propterea moyses dedit vobis circūcisionem: non quia ex moyse est: sed ex patribus. Et in sabbato circūcidis hoīem. Si circūcisionē accipit homo i sabbato ut nō soluat̄ lex moysi: michi indignamini qꝫ totū hoīem sanū feci in sabbato. ſſolite iudicare secundū faciē: sed iustum iudiciū iudicate. Dicebāt ergo quidā ex iherosolimis. ſſōne hic est quē querunt interficere? Et ecce palā loquitur: z nichil ei dicūt. ſſunquid vere cognouerūt principes quia hic est christus? Sed hunc scimꝰ unde sit: christus aūt cum venerit: nemo scit unde sit. Clamabat ergo ihesus i templo docens et dicens. Et me scitis: et unde sum scitis: et a meipo non veni: sed est verus qui misit me quē vos nescitis. Ego scio eū: z si dixero qꝫ nescio eum: ero similis vobis mendax. Sed scio eum: quia ab ipso sum: et ipse me misit. Querebant ergo eum apprehendere: z nemo misit in illū manus: quia nondū venerat hora eius. De turba autem multi crediderūt in eū. Et dicebant. Christus cum venerit: numqd plura signa faciet q̄ hic facit? Audierunt pharisei turbā murmurantem de illo hec: z miserūt principes z pharisei ministros ut apprehenderent ihesū. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum tempus vobiscū sum: et vado ad eū qui me misit. Quetetis me et nō invenietis: et ubi sum ego vos nō potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semetipos. Quo hic iturus est quia nō inveniemus eum? ſſunquid in dispsionem gentiū iturus est: z docturus gentes? Quis est hic sermo quē dixit: quetetis me et non invenietis: et ubi sum ego vos nō potestis venire? In nouissimo aūt die magno festiuitatis stabat ihesus: z clamabat dicens. Si qs sitit: veniat ad me z bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. Hoc autem dixit de spiritu: quē acceptur erāt credentes in eum. ſſondū enim erat

spiritus datus: quia ihesus nōdum erat glorificat⁹. Ex illa ergo turba cū audissent hos sermones eius dicebant. Hic est vere ꝓpheta. Alij dicebāt. Hic est christus. Quidā aūt dicebāt. ſſūqd a galilea venit christus? ſſōne scriptura dicit: qꝫ ex semine dauid: z de bethleem castello ubi erat dauid venit christ⁹? Dissensio itaqꝫ facta est in turba ꝓter eum. Quidā aūt ex ipīs volebāt apprehendere eum: sed nemo misit sup eum manꝰ. Venerūt ergo ministri ad pontifices z pharisēos: et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum? Respōderūt ministri. ſſūquid sic locutus est homo: sicut hic homo. Respōderunt ergo eis pharisei. ſſūquid et vos seducti estis? ſſunquid ex principibus aliquis credidit in eū: aut ex pharisēis? Sed turba hec que non novit legem: maledicti sunt. Dixit nychodemus ad eos: ille qui venit ad eum nocte: q̄ unꝰ erat ex ipīs. ſſūquid lex nostra iudicat hominē: nisi ꝓius audierit ab ipo et cognouerit quid faciat? Respōderunt: z dixerūt ei. ſſūquid z tu galileus es? Scrutare scripturas z vide: quia a galilea ꝓpheta nō surgit. Et reuersi sunt unusquisq; i domū suā. VIII Ihesus aūt ꝓrexit in mōtem olivarum: et diluculo iterū venit in templū z omis plus venit ad eum: z sedens docebat eos. Adducunt aūt scribe z pharisei mulierem deprehensam in adulterio: et statuerūt eam in medio: z dixerunt ei. ſſMagister: hec mulier modo deprehensa ē in adulterio. In lege aūt moyses mādauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc aūt dicebāt tentātes eum: ut possent accusare eū. Ihesus aūt inclinās se deorsum: digito scribebat i terra. Cū ergo ꝑseuerarēt interrogantes: erexit se z dixit eis. Qui sine peccato est vestrū primꝰ in illā lapidem mittat. Et iterum se inclinās scribebat in terrā. Audientes aūt hec unus post unū exibant incipientes a senioribus: z remāsit solus ihesus: et mulier in medio stans. Erigens aūt se ihesus: dixit ei. ſſMulier: ubi sunt qui te accusabāt? ſſemo te cōdemnauit? Que dixit. ſſemo dñe. Dixit autē ihesus. ſſnec ego te condemnabo. Vade: et iam amplius noli peccare. Iterꝫ ergo locutus est eis ihesus dicens. Ego sū lux mundi. Qui sequit̄ me nō ābulat in tenebris: sed habebit lumē vite. Dixerūt ergo ei pharisei. Tu de teipo testimoniū phibes: testimoniū tuū nō est verū. Respōdit ihesus: z dixit eis. Et si ego testimoniū phibeo de meipo: verū est testimoniū meū: qꝫ scio unde veni z quo vado. Vos aūt nescitis unde veniam aut quo vadam. Vos aūt secm carnē iudicatis: ego nō iudico quemq̄. Et si iudico ego. iudiciū meū verū est: qꝫ solꝰ nō sum. sed ego z qui misit me pater. Et in lege vra scriptum est: quia duorū hominū testimoniū verū est. Ego sum qui testimoniū phibeo de meipso: et testimoniū phibet de me qui misit me pater. Dicebāt ergo ei. Vbi est pater tuus? Respōdit ihesus. ſſnec me scitis: neq; patrem meū. Si me sciretis: forsitan z patrem meū sciretis. Hec verba locutus ē ihesus in gazophilacio: docens in templo. Et nemo apprehendit eum: quia nondū venerat hora ei⁹. Dixit ergo iterꝫ eis ihesus. Ego vado: et quetetis me: et in peccato vro morieminī. Quo ego vado. vos nō potestis venire. Dicebāt ergo iudei. ſſunquid interficiet semetipm: qꝫ dicit quo ego vado vos nō potestis venire? Et dicebat

eis. Vos de deorsum estis ego de supuis sum. Vos de mūdo hoc estis. ego nō sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis: qā moriemini in pcatis vr̄is. Si enim non crediderit̄is quia ego sū: moriemini i pcato vr̄o. Dicebāt ergo ei. Tu qs es? Dixit eis ihesus. Principium: q̄ z loquor vobis. ſMulta habeo de vobis loqui z iudicare: sed qui me misit verax ē: z ego q̄ audiui ab eo hec loquor in mūdo. Et nō cognouerūt: quia patrem eius dicebat deū. Dixit ergo eis ihesus. Cum exaltaueritis filiū hoīs tunc cognoscetis qā ego sū: et a meipo facio nichil: sed sic docuit me pater hec loquor. Et qui me misit mecū est: z non reliquit me solū: quia ego q̄ placita sunt ei facio semp. Hec illo loquente: multi crediderūt in eum. Dicebat ergo ihesus ad eos qui crediderūt ei iudeos. Si vos mānseritis in sermone meo: vere discipuli mei eritis: et cognoscetis veritatem: z veritas liberabit vos. Respōderūt ei. Semen abrahe sum?: et nemini seruiuim? unq̄. Quomodo tu dicis liberi eritis? Respōdit eis ihesus. Amen amen dico vobis: quia oīs q̄ facit peccatū seruus est peccati. Seruus aūt non manet in domo in eternum: filius manet in eternum. Si ergo vos filius liberauerit: vere liberi eritis. Scio quia filij abrahe estis: sed queritis me interfere: quia sermo meus nō capit in vobis. Ego q̄ vidi apud patrē loquor: et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Respōderūt et dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit eis ihesus. Si filij abrahe estis: opera abrahe facite. ſNunc aūt queritis me interfere: hominē qui veritatem vobis locutus sum: quam audiui a deo. Hoc abraham nō fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaq; ei. ſNos ex fornicatione non sumus nati. Vnū patrē habem? deū. Dixit ergo eis ihesus. Si deus pater vester esset. Diligeretis vtiq; me. Ego enī ex deo pcessi et veni. ſNeq; enī a meipo veni: sed ille me misit. Quare loqlā meā non cognoscitis? Quia nō poteitis audire sermonē meū. Vos ex patre dyabolo estis: z desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio: z in veritate non stetit: quia nō est veritas in eo. Cum loquitur mendaciū: ex propīis loquitur: quia mendax est z pater eius. Ego aūt quia veritatem dico: non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico: quare vos non creditis michi? Qui est ex deo: verba dei audit. Propterea vos nō auditis: quia ex deo nō estis. Respōderūt ergo iudei: z dixerūt ei. ſNōne bene dicim? nos: quia samaritan? es tu: z demoniū habes? Respōdit ihesus. Ego demoniū nō habeo: sed honorifico patrem meū: z vos inhonoratis me. Ego aūt non quero gloriā meā. Est qui querat z iudicet. Amen amē dico vobis: si quis sermonem meū seruauerit mortem nō videbit in eternum. Dixerūt ergo iudei. ſNūc cognouim?: qā demoniū habes. Abraham mortuus est z pphete: et tu dicis si quis sermonē meū seruauerit non gustabit mortem in eternū? ſNūquid tu maior es patre nō abrahā q̄ mortuus est? Et pphete mortui sūt. Quē teipm̄ facis? Respōdit ihesus. Si ego glorifico metipm: gloria mea nichil ē. Est pater me? qui glorificat me: quē vos dicitis quia deus noster ē z nō cognouistis eum. Ego aūt noui eum. Et si dixero quia non scio eum: ero similis vobis mendax. Sed scio eum: et sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit ut uideret diē meum: et vidit: z gauisus est. Dixerūt ergo iudei ad eū. Quinquagīta ānos nondū habes: z abraham vidisti? Dixit eis ihesus. Amen amen dico vobis: antq̄ abraham fieret ego sum. Tulerūt ergo lapides ut iacerēt i eū. Ihesus aūt abscōdit se: z exiuit de templo.

Et pteriens ihesus vidit hominē cecū a natiuitate: z interrogauerunt eū discipli ei?. Rabbi: quis peccauit: hic aut parentes ei?: ut cecus nasceret? Respondit ihesus. ſNeq; hic peccauit neq; parentes eius: sed ut manifestentur opera dei in illo. ſNe oportet operari opera eius qui misit me: donec dies est. Venit nox: quādo nemo potest operari. Quādiu sum i mūdo: lux sum mūdi. Hec cū dixisset exspuit in terrā: et fecit lutū ex sputo: et linuit lutum sup oculos eius: z dixit ei. Vade laua in natatoria Syloe: qd interpretatur missus. Abiit ergo z lauit: et venit videns. Itaq; vicini z qui viderāt eum prius quia mendic? erat dicebāt. ſNōne hic est qui sedebat et mendicabat? Alij dicebāt quia hic est: alij autem nequaq̄: sed similis est ei?. Ille vero dicebat: quia ego sum. Dicebāt ergo ei. Quomō aperti sunt tibi oculi? Respōdit. Ille homo qui dicit ihesus lutum fecit: z unxit oculos meos: z dixit michi. Vade ad natatoria Syloe: z laua. Et abij: z laui: z vidi. Et dixerūt ei. Vbi ē ille? Ait. ſNesciō. Adduxūt eū ad pharisēos qui cecus fuerat. Erat aut sabbatū quādo lutū fecit ihesus: et aperuit oculos ei?. Iterū ergo interrogabāt eū pharisei quomō vidisset. Ille aut dixit eis. Lutū michi posuit sup oculos: z laui et video. Dicebant ergo ex phariseis quidā. ſNon est hic homo a deo: qui sabbatū nō custodit. Alij aūt dicebāt. Quomō potest homo pcator: hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterū. Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille aut dixit: quia pphēta est. ſNon crediderunt ergo iudei de illo qa cecus fuisset z vidisset: donec vocauerunt parentes eius qui viderat: et interrogauerūt eos dicentes. Hic est filius vester: quē vos dicitis quia cecus natus est? Quomō ergo nunc videt? Respondērūt eis parentes eius: z dixerūt. Scimus quia hic est filius noster: z qa cecus natus est. Quomō aūt nūc videat nescimus: aut quis ei? aperuit oculos nos nescimus. Ipm interrogate. Etatem habet: ipe de se loquatur. Hec dixerūt parentes ei?: qui timebāt iudeos. Jam enim cōspirauerāt iudei: ut si quis eum cōfiteretur esse christū extra synagogā fieret. Propterea parentes eius dixerūt: quia etatem habet: ipm interrogate. Vocauerūt ergo rursum hominē qui fuerat cecus: et dixerūt ei. Da gloriā deo. ſNos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille. Si peccator est nescio: unū scio: quia cecus cū essem: modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomō aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam: z audistis. Quid iterū vultis audire? ſNūquid et vos multis discipli eius fieri? ſMaledixerūt ergo ei: z dixerūt. Tu discipulus illius sis: nos aūt mysi discipuli sumus. ſNos scimus quia mysi locutus est deus: hūc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo: et dixit eis. In hoc enim

mirabile est qđ vos nescitis unde sit:
et aperuit meos oculos. Scimus aũt
quia peccatores deus non audit: sed
si quis dei cultor est ⁊ voluntatem eius
facit: hunc exaudit. A seculo non est
auditũ: quia quis aperuit oculos ce-
ci nati. ſſisi esset hic a deo: non pote-
rat facere quicq̃. Respõderũt: ⁊ dixerũt
ei. In peccatis natus es totus: ⁊ tu do-
ces nos? Et eiecerũt eum foras. Audi-
uit ihesus quia eiecerũt eum foras: et
cum inuenisset eum dixit ei. Tu credis
in filiũ dei? Respõdit ille ⁊ dixit. Quis
est dñe ut credã in eum? Et dixit ei ihe-
sus. Et vidisti eum: et ꝙ loquitur tecũ
ipse est. At ille ait. Credo dñe. Et pro-
cidens adorauit eum. Et dixit ei ihesus.
In iudiciũ ego in hũc mũdum veni:
ut qui non vident videãt: et qui vidẽt
cęci fiant. Et audierũt quidã ex phari-
seis qui cũ ipo erant: ⁊ dixerũt ei. ſſnun-
quid et nos cęci sumus? Dixit eis
ihesus. Si cęci esseris non haberetis
peccatum. ſſnunc vero dicitis quia vi-
demꝰ: peccatum vestrum manet. x

Amen amen dico vobis: qui non
intrat p hostiũ in ouile sed ascẽ-
dit aliũde: ille fur est ⁊ latro. Qui aũt
intrat per hostiũ: pastor est ouiũ. Hu-
ic hostiarius aperit: ⁊ oues vocem e-
ius audiũt. Et ꝓprias oues vocat no-
minatim: ⁊ educit eas. Et cum ꝓrias
oues emiserit ante eas vadit: ⁊ oues
illũ sequũtur: quia sciũt vocem eius.
Alienũ aũt non sequũtur: sed fugiũt
ab eo: quia non nouerunt vocem alie-
noꝝ. Hoc ꝓuerbiũ dixit eis ihesus. Il-
li aũt non cognouerũt quid loquere-
tur eis. Dixit ergo eis iterꝝ ihesus. Amẽ
amẽ dico vobis: quia ego sum hostiũ
ouiũ. Omnes qđq̃ venerũt fures sunt
et latrones: sed nõ audierũt eos oues.
Ego sũ hostiũ. Per me si quis introie-
rit saluabitur: ⁊ ingredietur ⁊ egredie-
tur: ⁊ pascua inuenĩet. Fur nõ venit:
nisi ut furetur ⁊ mactet ⁊ pdat. Ego ve-
nĩ ut vitam habeãt: et abundantius
habeãt. Ego sum pastor bonus. Bo-
nus pastor animã suã dat ꝓ ouibus
suis. ſſMercennarꝰ aũt ⁊ ꝙ non est pa-
stor cuꝰ non sunt oues ꝓprie: videt lu-
pum venientẽ ⁊ dimittit oues ⁊ fugit: ⁊
lupus rapit ⁊ dispgit oues. ſſMercẽna-
rius aũt fugit quia mercennarꝰ est: ⁊
non ꝓtinet ad eum de ouibus. Ego
sum pastor bonꝰ: ⁊ cognosco meas:
et cognoscũt me mee. Sicut nouit me
pater: et ego agnosco patrẽ: et animã
meã pono ꝓ ouibs meis. Et alias o-
ues habeo que nõ sũt ex hoc ouili: ⁊ il-
las oportet me adducere ⁊ vocem meã
audient: et fiet unũ ouile et unꝰ pstor.
Propterea me pater diligit: quia ego
pono animã meã: ut iterũ sumã eam.
ſſNemo tollit eam a me: sed ego pono
eam a meipo. Potestatem habeo po-
nendi eam: ⁊ potestatem habeo iterũ
sumendi eam. Hoc mandatũ accepi
a patre meo. Dissensio iterũ facta est
inter iudeos: ꝓpter sermones hos. Di-
cebãt aũt multi ex ipis. Demoniũ ha-
bet ⁊ insanit. Quid eum auditis? Alij
dicebant. Hec verba non sunt demo-
niũ habentis. ſſNunquid demonium
potest oculos cęcorum aperire? ſſacta
sunt aũt enęnia in ierosolimis: et
hyems erat. Et ambulabat ihesus in
templo in porticu salomonis. Circũ-
dederũt ergo eum iudei: et dicebant ei.
Quousq̃ animam nostram tollis?
Si tu es cristus: dic nobis palam. Re-
spondit eis ihesus. Loquor vobis: et
non creditis. Opera ꝙ ego facio i noĩe
patris mei: hec testimoniũ phibent de

me. Sed vos non creditis: quia non
estis ex ouibus meis. Oues mee vocẽ
meam audiũt: ⁊ ego cognosco eas: et
sequũtur me. Et ego vitam eternã do
eis: ⁊ non pibũt in eternũ: ⁊ nõ rapi-
et eas quisq̃ de manu mea. Pater me-
us qđ dedit michi maius oĩũbus est:
et nemo potest rapere de manu patris
mei. Ego ⁊ pater unũ sumus. Bucu-
lerũt lapides iudei: ut lapidarent eũ.
Respõdit eis ihesus. ſſMulta bona o-
pera ostendi vobis ex patre meo. Pro-
pter qđ eoꝝ opꝰ me lapidatis? Respõ-
derũt ei iudei. De bono opere non la-
pidamus te: sed de blasphemia: ⁊ qđ
tu homo cum sis: facis teipm deũ. Re-
spondit eis ihesus. ſſNõne scriptũ est in
lege vestra quia ego dixi dĩj estis? Si
illos dixit deos ad quos sermo dei fa-
ctus est: ⁊ non potest solui scriptura:
quẽ pater sanctificauit et misit in mũ-
dum vos dicitis quia blasphemas
quia dixi filius dei sum? Si nõ facio
opera patris mei: nolite credere michi.
Si aũt facio: ⁊ si michi nõ vultis cre-
dere operibus credite: ut cognoscatis
et credatis: quia in me est pater: ⁊ ego
in patre. Querebãt ergo eũ apprehen-
dere: ⁊ exiuit de manibus eoꝝ. Et abiit
iterũ trans iordanem in eum locũ ubi e-
rat iohãnes baptizãs ꝓmũ: ⁊ mãsit ib-
ic. Et multi venerũt ad eũ et dicebãt: qđ
iohãnes sne signũ fecit nullũ. Omnia
aũt quecũq; dixit iohãnes de hoc vera
erant: et multi crediderũt in eum. xi

Erat autẽ quidã languens laza-
rus a bethania: de castello ma-
rie ⁊ marthe sororũ eius. ſſMaria aũt
erat que unxit dñm unguento: ⁊ exter-
sit pedes eius capillis suis: cuiꝰ frater
lazarus infirmabat. ſſMiserũt ergo so-
rores eius ad eum dicẽtes. Domine:
ecce quẽ amas infirmatur. Audiens
aũt ihesus: dixit eis. Infirmitas hec
non est ad mortem: sed ꝓ gloria dei:
ut glorificetur filiꝰ dei per eam. Dilige-
bat aũt ihesus martham: ⁊ sororem
eius mariã ⁊ lazarũ. Ut ergo audiuit
quia infirmabatur: tunc quidẽ mãsit
in eodem loco duobus diebus. Dein-
de post hec dixit discipls suis. Eamꝰ
in iudeã iterꝝ. Dicũt ei discipli. Rabbi
nunc querebãt te iudei lapidare: ⁊ iterꝝ
vadis illuc? Respõdit ihesus. ſſNõne
duodecim sũt hore diei? Si quis ãbu-
lauerit in die non offendit: qđ lucem
huꝰ mũdi videt. Si aũt ambulaue-
rit in nocte offendit: quia lux non est
in eo. Hec ait: ⁊ post hec dicit eis. La-
zarus amicus noster dormit: sed va-
do ut a somno exsuscitem eũ. Dixerũt
ergo discipli eius. Dñe: si dormit sal-
vus erit. Dixerat aũt ihesus de morte
eius: illi aũt putauerũt quia de dormi-
tione somni diceret. Tunc ergo ihesus
dixit eis manifeste. Lazarus mortuꝰ
est: et gaudeo ꝓpter vos ut credatis:
quoniã non eram ibi. Sed eamꝰ ad
eum. Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus ad condiscipulos. Eamus et
nos: et moriamur cũ eo. Venit ergo
ihesus: et invenit eum quatuor dies
iam in monumẽto habentem. Erat
aũt bethania iuxta ierosolimã quasi
stadijs quindecim. ſſMulti aũt ex iude-
is venerant ad martham ⁊ mariã: ut
cõsolarentẽ eas de fratre suo. ſſMartha
ergo ut audiuit qđ ihesus venit occur-
rit illi: maria aũt domi sedebat. Dixit
ergo martha ad ihesũ. Dñe: si fuisses
hic frater meus non fuisset mortuus.
Sed ⁊ nunc scio: qđ quecũq; poposce-
ris a deo dabit tibi deꝰ. Dicit illi ihesus.
Resurget frater tuus. Dicit ei martha.

Brig quia resurget i resurrectione in nouissimo die. Dixit ei ihesus. Ego sū resurrectio ⁊ vita. Qui credit in me etiā si mortuus fuerit viuet: ⁊ omnis qui viuit ⁊ credit in me: non morietur in eternū. Credis hoc? Ait illi. Vtiq; dñe. Ego credidi quia tu es xristus filius dei: qui in hunc mundum venisti. Et cum hec dixisset: abiit ⁊ vocauit mariam sororem suā silētio dicens. Magister adest: et vocat te. Illa ut audiuit surgit cito: ⁊ venit ad eum. Nondū enim venerat ihesus in castellū: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant cum ea in domo ⁊ consolabātur eam cū vidissent mariam quia cito surrexit et exijt: secuti sunt eam dicētes. Quia vadit ad monumentū ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset vbi erat ihesus: vidēs eum cecidit ad pedes ei⁹ ⁊ dixit ei. Domine si fuisses hic non esset mortuus frater meus. Ihesus ergo ut vidit eā plorantem et iudeos qui venerant cū ea plorantes infremuit spiritu: ⁊ turbauit semp̄ ⁊ dixit. Vbi posuistis eum? Dicunt ei. Dñe: veni ⁊ vide. Et lacrimatus est ihesus. Dixerūt ergo iudei. Ecce quomō amabat eum. Quidam aūt ex ipis dixerūt. Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere: ut hic nō moreret? Ihesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentū. Erat aūt spelunca: ⁊ lapis superpositus erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei martha soror ei⁹ qui mortuus fuerat dñe iam fetet: quadriduanus enim est. Dicit ei ihesus. Nōne dixi tibi: quoniā si credideris videbis gloriā dei? Tulerūt ergo lapidem. Ihesus aūt eleuans sursum oculis dixit. Pater gratias ago tibi quū audisti me. Ego aūt sciebā quia semp me audis: sed p̄pter pl̄m q̄ circūstat dixi: ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset: voce magna clamauit. Lazare veni foras. Et statim p̄dijt q̄ fuerat mortuus ligatus manus et pedes institijs: ⁊ facies illius sudario erat ligata. Dixit eis ihesus. Soluite eum: ⁊ sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerāt ad mariā et martham et viderant que fecit ihesus: crediderunt in eum. Quidā aūt ex ipis abierunt ad pharisēos: ⁊ dixerunt eis que fecit ihesus. Collegerūt ergo pōtifices et pharisei concilium ⁊ dicebant. Quid facimus: quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic: oēs credent in eum. Et venient romani: et tollent locum nostrū ⁊ gentem. Vnus aūt ex ipis cayphas nomine: cū esset pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis: quia expedit vobis ut vnus moriat homo p̄ populo: ⁊ non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius p̄phetauit: q̄a ihesus moriturus erat p̄ gente. Et nō tantum p̄ gente: sed ut filios dei qui erāt dispsi congregaret in vnū. Ab illo ergo die cogitauerunt ut interficerent eū. Ihesus ergo iam non ī palam ābulabat apud iudeos: sed abiit in regionē iuxta desertum in ciuitatem que dicit effrem: ⁊ ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pascha iudeoꝝ. ⁊ ascenderūt multi ihersolimam de regione ante pascha: ut sanctificarent semp̄os. Querebant ergo ihesum: ⁊ colloquebantur ad inuicem in templo stantes. Quid putatis quia non venit ad diem festum istum? Dederant autem pontifices et pharisei

mandatum: ut si quis cognouerit vbi sit indicet: ut apprehendāt eū. XII

Ihesus ergo ante vi dies pasche venit bethaniam vbi lazarus fuerat mortuus: quē suscitauit ihesus. Fecerūt aūt ei cenā ibi et martha ministrabat: lazarus vero unus erat ex discūbētibus cum eo. Maria ergo accepit librā unguenti nardi pistici p̄ciosi ⁊ unxit pedes ihesu: ⁊ extersit pedes ei⁹ capillis suis: et domus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothis qui erat eum traditur⁹. Quare hoc unguentū non venijt trecentis denarijs: ⁊ datum est egenis? Dixit aūt hoc nō quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat: et loculos habēs ea que mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus. Dime illā: ut in die sepulture mee seruet illud. Pauperes enim semp habetis vobiscū: me aūt nō semp habetis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est: ⁊ venerunt non p̄pter ihesum tantū: sed ut lazarū viderēt quē suscitauit a mortuis. Cogitauerūt aūt principes sacerdotū ut ⁊ lazarū interficerent: q̄a multi propter illū abibant ex iudeis: ⁊ credebant in ihesum. In crastinū autē turba multa que venerat ad diem festū cum audissent quia venit ihesus ierosolimā acceperūt ramos palmaꝝ: et processerūt obuiam ei et clamabant: osanna benedictus qui venit in nōie dñi rex israhel. Et inuenit ihesus asellum: ⁊ sedit sup eum sicut scriptum est. Noli timere filia syon: ecce rex tuus venit sedens sup pullū asine. Hec nō cognouerūt discipuli ei⁹ primū: sed quādo glorificatus est ihesus tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo: ⁊ hec fecerunt ei. Testimoniū ergo phibebat turba que erat cum eo quādo lazarū vocauit de monumento: ⁊ suscitauit eum a mortuis. Propterea ⁊ obuiam venit ei turba: quia audierūt eū fecisse hoc signū. Pharisei ergo dixerunt ad semetipos. Videtis quia nichil p̄ficimus? Ecce mundus totus post eū abijt. Erāt aūt quidā gentiles ex his q̄ ascenderāt ut adorarēt in die festo. Hij ergo accesserunt ad philippū qui erat a bethsayda galilee: ⁊ rogabant eum dicētes. Domine: volum⁹ ihesum videre. Venit philippus: et dicit āndree. Andreas rursum ⁊ philippus dixerūt ihesu. Ihesus aūt respōdit eis dicens. Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amē amen dico vobis: nisi granū frumēti cadens in terram mortuū fuerit: ipm solum manet. Si aūt mortuū fuerit: multum fructū affert. Qui amat animam suā: perdet eam. Et qui odit animam suā in hoc mundo: in vitā eternā custodit eā. Si quis michi ministrat: me sequatur. Et vbi sum ego: illic et minister meus erit. Si quis michi ministrauerit: honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicā? Pater saluifica me ex hac hora. Sed p̄pterea veni in horam hāc. Pater clarifica nomē tuū. Venit ergo vox de celo dicens. Clarificaui: ⁊ iterū clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruū esse factum. Alij aūt dicebāt. Angelus ei locutus est. Respōdit ihesus: ⁊ dixit. Nō propter me hec vox venit: sed p̄pter vos. Nunc iudiciū est mundi. Nunc p̄ceps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra: omnia traham ad meipm hoc aūt dicebat: significās qua morte esset moriturus. Respōdit ei turba. Nos audiuimus ex lege: q̄a

ribus manet in eternū. Et quomodo tu dicis oportet exaltari filiū hoīs? Et quis ē iste filius hominis? Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicū lumē in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut non tenebre vos cōprehendāt. Et qui ambulat in tenebris: nescit quo vadit. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filii lucis sitis. Hec locut⁹ est ihesus: et abiit z absc̄ondit se ab eis. Cū aūt tanta signa fecisset coram eis nō credebāt in eum: ut sermo ysaie impleretur quē dixit. Dñe quis credidit auditui nr̄o: et brachiū dñi cui revelatū est? Propterea non poterāt credere: qa iterū dixit ysaias. Excecauit oculos eorum z indurauit cor eorū: ut non videant oculis z intelligāt corde et convertantur z sanem eos. Hec dixit ysaias quādo vidit gloriā eius: z locus est de eo. Verūtamē et ex principibus multi crediderūt in eum: sed ꝓpter pharisēos nō cōfitebantur: ut de synagoga nō eicerentur. Dilexerūt enim gloriam hominū magis q̄ gloriam dei. Ihesus aūt clamauit z dixit. Qui credit in me: nō credit in me: sed in eum qui misit me. Et qui videt me: videt eum qui misit me. Ego lux in mundū veni: ut oīs qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea z non custodierit: ego non iudico eū. Non enim veni ut iudicem mundū: sed ut saluificem mundū. Qui spernit me et non accipit verba mea: habet q̄ iudicet eum. Sermo quē locutus sum: ille iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego ex meipso nō lū locutus: sed q̄ misit me pater ipse michi mandatū dedit: quid dicam et quid loquar. Et scio: quia mādatū ei⁹ vita eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit michi pater sic loquor.

xiij

Ante diem festū pasche sciens ihesus qa venit hora ei⁹ ut trāsiret ex hoc mūdo ad patrem: cū dilexisset suos qui erant in mūdo: in finem dilexit eos. Et cena facta cum dyabolus iam misisset in cor ut traderet eum iudas simonis scariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in manus et qa a deo exiit et ad deum vadit: surgit a cena z posuit vestimenta sua: et cū accepisset linteum p̄cinxit se. Deinde misit aquā i peluim: z cepit lauare pedes discipulor: z extergere linteo quo erat p̄cinctus. Venit ergo ad simonem petrum. Et dicit ei petrus. Dñe tu michi lauas pedes? Respondit ihesus: z dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo: scies aūt postea. Dicit ei petrus. Non lauabis michi pedes in eternū. Respōdit ei ihesus. Si non lauero te: nō habebis partem mecū. Dicit ei simon petrus. Domine: nō tantū pedes meos: sed z manus et caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est nō indiget nisi ut pedes lauet: sed est mūdus tot⁹. Et vos mūdi estis: sed non omnes. Sciebat enī quisnam esset qui traderet eum. Propterea dixit: non estis mūdi omnes. Postq̄ ergo lauit pedes eorū accepit vestimenta sua: et cum recubuisset iterū dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister z dñe: et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros dominꝰ z magister: z vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplū enim dedi vobis: ut quēadmodū ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amē dico vobis: nō est seruus maior domino suo: neq̄ apostolus maior est eo qui misit illū. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea.

non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut adimpleatur scriptura: qui mādūcat mecū panem leuabit contra me calcaneū suū. Amodo dico vobis priusq̄ fiat: ut cū factū fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si quem misero me accipit. Qui autem me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus turbatus est spiritu: z protestatus est z dixit. Amen amen dico vobis: quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebāt ergo ad invicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu: quem diligebat ihesus. Innuit ergo huic simon petrus: et dixit ei. Quis est de quo dicit? Itaq; cum recubuisset ille supra pect⁹ ihesu: dicit ei. Dñe quis est? Respōdit ihesus. Ille est: cui ego intinctū panē porrexero. Et cum intinxisset panē: dedit inde simonis scariothis. Et post buccellā introivit in eum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac cito. Hoc aūt nemo scivit discubentiū: ad quid dixerit ei. Quidā enim putabāt quia loculos habebat iudas q̄ dixisset ei ihesus. eme ea que opus sunt nobis ad diem festū: aut egenis ut aliquid daret. Cū ergo accepisset ille buccellā: exivit cōtinuo. Erat aūt nox. Cū ergo exisset dixit ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis: z deus clarificat⁹ est in eo. Si deus clarificat⁹ est in eo: et deus clarificabit eum in semetipso: et continuo clarificabit eum. Filioli: adhuc modicū vobiscum sum. Quereris me: et sicut dixi iudeis quo ego vado vos non potestis venire. Et vobis dico modo. Mādatū novū do vobis: ut diligatis invicē sicut dilexi vos: ut et vos diligatis invicē. In hoc cognoscēt omnes quia discipuli estis mei: si dilectionē habueritis ad invicem. Dicit ei simon petrus. Dñe quo vadis? Respondit ihesus. Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris aūt postea. Dicit ei petrus. Quare nō possū te sequi modo? Aīam meā p te ponam. Respōdit ei ihesus aīam tuā p me pones? Amē amē dico tibi: nō cantabit gall⁹ donec ter me neges.

xiiij

Non turbet cor vestrū. Creditis in deū: et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus: dixissem vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero z ꝑparavero vobis locum: iterū venio z accipiam vos ad meipsum: ut ubi sum ego z vos sitis. Et quo ego vado scitis: z viam scitis. Dicit ei thomas. Dñe: nescimus quo vadis. Et quomō possumus viam scire? Dicit ei ihesus. Ego sum via: z veritas: et vita. Nemo venit ad patrem nisi ꝑ me. Si cognovisseris me: et patrē meum utiq; cognovisseris. Et amodo cognoscetis eū: z vidistis eum. Dicit ei philippus. Dñe: ostende nobis patrē et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tanto tempore vobiscū sū et nō cognovistis me? Philippe: qui videt me videt z patrem. Quomō tu dicis ostende nobis patrē? Non credis quia ego in patre: z pater in me est? Verba que ego loquor vobis: a meipso non loquor. Pater aūt in me manens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre: z pater in me est? Alioquin ꝓpter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me opera que ego facio z ipse faciet: et maiora horū faciet. Quia ego ad patrem vado: z quodcunq; petieritis patrem

in nomine meo hoc faciã: ut glorificet pater in filio. Si quid petieritis me i nomine meo hoc faciam. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem et aliũ paraclitũ dabit vobis ut maneat vobiscũ i eternũ spiritũ veritatis: quẽ mundꝰ nõ potest accipere: quia non videt eũ nec scit eum. Vos aũt cognoscetis eum: qꝛa apud vos manebit: ⁊ in vobis erit. ℣Non relinquã vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicũ: ⁊ mũdus me iã non videt. Vos aũt videbitis me: qꝛa ego viuo et vos viuetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum i patre meo: ⁊ vos in me: ⁊ ego i vobis. Qui habet mãdata mea ⁊ seruat ea: ille est qui diligit me. Qui aũt diligit me: diligetur a patre meo. Et ego diligam eum: et manifestabo ei meipm. Dicit ei iudas: nõ ille scariothis. Domine quid factũ est qꝛa manifestaturꝰ es nobis teipm: et non mũdo? Respondit ihesus: et dixit ei. Si quis diligit me sermonẽ meũ seruabit: et pater meꝰ diliget eum: ⁊ ad eum veniemus: ⁊ mansionẽ apud eum faciemꝰ. Qui non diligit me: sermones meos non seruat. Et sermonẽ quẽ audistis non est meꝰ: sed eiꝰ qui misit me patris. Hec locutus sum vobis: apud vos manens. ℣Paraclitus aũt spiritus sanctus quẽ mittet pater in nomine meo ille vos docebit oĩa: ⁊ suggeret vobis oĩa quecunq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis. ℣Non quomõ mũdus dat: ego do vobis. ℣Non turbetur cor vestrũ: neq; formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado ⁊ venio ad vos. Si diligeretis me: gauderetis utiq; quia vado ad patrem: quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusq; fiat: ut cum factũ fuerit credatis. Iam non multa loquar vobiscũ. Venit enim princeps mũdi huius: et in me non habet quicq;. Sed ut cognoscat mũdus qꝛa diligo patrẽ: et sicut mãdatũ dedit michi pater sic facio. Surgite: eamꝰ hinc. xvi

Ego sum vitis vera: ⁊ pater meus agricola est. Omnẽ palmitem in me non ferentem fructũ tollet eum: et omnẽ qui fert fructũ purgabit eum: ut fructũ plus afferat. Iam vos mũdi estis: propter sermonẽ quẽ locutus sum vobis. ℣Manete i me: ⁊ ego in vobis. Sicut palmes nõ potest ferre fructũ a semetipo nisi mãserit in vite: sic nec vos nisi in me mãseritis. Ego sum vitis: vos palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructũ multũ: quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes ⁊ arescet: ⁊ colligent eum et in ignem mittent ⁊ ardet. Si manseritis in me ⁊ verba mea in vobis mãserint: quodcunq; volueritis petetis: ⁊ fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus: ut fructũ plurimũ afferatis: et efficiamini mei discipli. Sicut dilexit me pater: ⁊ ego dilexi vos. ℣Manete in dilectione mea. Si precepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea: sicut ⁊ ego patris mei precepta seruaui: et maneo i eiꝰ dilectione. Hec locutꝰ sũ vobis: ut gaudiũ meũ sit in vobis: et gaudiũ vestrũ impleatur. Hoc est preceptũ meũ: ut diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. ℣Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet: q̃ ut animã suã ponat quis p amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis que ego precipio vobis. Iam nõ dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dñs eius. Vos aũt dixi amicos: qꝛa oĩa que cũq; audiui a patre meo nota feci vobis. ℣Nõ vos me elegistis sed ego elegi vos: ⁊ posui vos ut eatis ⁊ fructũ afferatis: ⁊ fructus vester maneat: ut quodcunq; petieritis patrẽ in nomine meo det vobis. Hec mãdo vobis: ut diligatis inuicem. Si mundus vos odit: scitote quia me priorẽ vobis odio habuit. Si de mundo fuisletis: mundus quod suũ erat diligeret. Quia vero de mũdo nõ estis: sed ego elegi vos de mũdo: propterea odit vos mũdus. ℣Memẽtote sermonis mei: quẽ ego dixi vobis. Nõ est seruus maior dño suo. Si me persecuti sunt et vos persequent. Si sermonẽ meũ seruauerũt: et vrm seruabũt. Sed hec oĩa facient vobis propter nomẽ meũ: quia nesciũt eum qui misit me. Si non venissem et locutus fuissem eis: peccatũ non haberent. ℣Nunc aũt excusationẽ non habent de peccato suo. Qui me odit: et patrẽ meũ odit. Si opera nõ fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatum non haberent. ℣Nunc autem et viderũt et oderũt: ⁊ me ⁊ patrẽ meũ. Sed ut adimpleat sermo q̃ in lege eorũ scriptus est: quia odio habuerũt me gratis. Cum aũt venerit paraclitus quẽ ego mittã vobis a patre spiritũ veritatis q̃ a patre procedit: ille testimoniũ phibebit de me. Et vos testimonium phibebitis: quia ab initio mecum estis. xvij

Hec locutꝰ sum vobis: ut nõ scandalizemini. Absq; synagogis facient vos. Sed venit hora: ut oĩis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se prestare deo. Et hec facient vobis: quia nõ nouerũt patrẽ neq; me. Sed hec locutꝰ sũ vobis: ut cũ venerit hora eorũ reminiscamini: qꝛa ego dixi vobis. Hec autem vobis ab initio nõ dixi: quia vobiscũ eram. Et nunc vado ad eum qui misit me: ⁊ nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis: tristicia implebit cor vestrũ. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadã. Si enim non abiero: paraclitus non veniet ad vos. Si aũt abiero: mittã eũ ad vos. Et cũ venerit: ille arguet mũdum de peccato et de iustitia et de iudicio. De peccato quidẽ: qꝛa nõ credidẽrũt in me. De iustitia vero: qꝛa ad patrẽ vado: ⁊ iã nõ videbitis me. De iudicio aũt: quia princeps mũdi huius iã iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum aũt venerit ille spiritꝰ veritatis: docebit vos oĩnẽ veritatem. ℣Non enim loquetur a semetipo: sed quecunq; audiet loquetur: ⁊ q̃ ventura sunt annũciabit vobis. Ille me clarificabit: qꝛa de meo accipiet: ⁊ annũciabit vobis. Oĩa quecunq; habet pater mea sũt. Propterea dixi qꝛa de meo accipiet: et annũciabit vobis. ℣Modicũ ⁊ iam nõ videbitis me: ⁊ iterũ modicũ ⁊ videbitis me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicẽ. Quid est hoc qđ dicit nobis modicũ et nõ videbitis me: et iterũ modicũ et videbitis me ⁊ quia vado ad patrẽ? Dicebãt ergo. Quid est hoc qđ dicit modicũ? ℣Nescimꝰ quid loquitur. Cognouit aũt ihesus quia volebant eũ interrogare: et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi modicũ ⁊ non videbitis me: ⁊ iterũ modicũ et videbitis me. Amen amẽ dico vobis: quia plorabitis ⁊ flebitis vos: mũdus autem gaudebit. Vos aũt contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudiũ. ℣Mulier cũ parit tristiciã habet: qꝛa

venit hora ei⁹. Cū aūt pepererit puerā
iam non meminit pressure ꝓpter gau-
diū: quia natus est homo in mundū.
Et vos igitur nunc quidē tristiciam
habetis. Iterū aūt videbo vos ⁊ gaude-
bit cor vestrū: et gaudiū vestrū nemo
tollet a vobis. Et in illo die me non
interrogabitis quicq̄. Amen amē di-
co vobis: si quid petieritis patrem in
nomine meo dabit vobis. Vsq; mo-
do nō petistis quicq̄ in nomine meo.
Petite et accipietis: ut gaudiū vestrū
sit plenū. Hec in ꝓuerbijs locut⁹ sum
vobis. Venit hora: cum iam non in
proverbijs loquar vobis: sed palam
de patre annunciabo vobis. In illo
die in nomine meo petetis. Et nō di-
co vobis: quia ego rogabo patrem
de vobis. Ipse enim pater amat vos
q̄a vos me amastis: ⁊ credidistis q̄a
ego a deo exiui. Exiui a patre ⁊ veni in
mundum: iterq; relinquo mundum: ⁊ va-
do ad patrem. Dicunt ei discipuli ei⁹.
Ecce nunc palam loqueris: et ꝓuerbi-
um nullū dicis. Nunc scimus quia
scis omnia: ⁊ non opus est tibi ut q̄s
te interroget. In hoc credim⁹: quia a
deo existi. Respondit eis ihesus. Mo-
do creditis? Ecce venit hora: ⁊ iam ve-
nit ut dispgamini unusquisq; in ꝓpria:
⁊ me solū relinquatis. Et non sum
solus: quia pater mecū est. Hec locut⁹
sum vobis: ut in me pacem habeatis.
In mundo pressuram habebitis: sed
confidite: ego vici mundum. xvij

Hec locutus est ihesus: ⁊ subleua-
tis oculis in celū dixit. Pater ve-
nit hora: clarifica filiū tuū: ut filiꝰ tu⁹
clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis: ut omne q̄ dedisti ei
det eis vitam eternā. Hec est aūt vita
eterna: ut cognoscant te solū deū verū:
et quē misisti ihesum christū. Ego te cla-
rificaui super terrā: opus consūmaui:
quod dedisti michi ut faciam. Et nūc
clarifica me tu pater apud temetipm:
claritate quā habui priusq̄ mūd⁹ fie-
ret apud te. Manifestaui nomē tuū
hominib⁹: q̄s dedisti michi de mūdo.
Tui erant: ⁊ michi eos dedisti: et sermo-
nem meū seruauerunt. Nūc cognouer-
unt: quia omnia que dedisti michi
abs te sūt. Quia verba q̄ dedisti michi
dedi eis: ⁊ ipsi acceperūt ⁊ cognouerūt
vere quia a te exiui: ⁊ crediderūt q̄a tu
me misisti. Ego pro eis rogo. Nō pro
mūdo rogo: sed ꝓ hijs q̄s dedisti mi-
chi: quia tui sunt. Et mea omnia tua
sunt: ⁊ tua mea sunt: ⁊ clarificat⁹ sum
in eis. Et iā non sum in mūdo: et hij in
mūdo sunt: ⁊ ego ad te venio. Pater
sancte: serua eos in nomine tuo quos
dedisti michi: ut sint unū sicut et nos.
Cum essem cum eis: ego seruabā eos
in nomine tuo. Quos dedisti michi e-
go custodiui: ⁊ nemo ex eis periit nisi
filius ꝑditionis: ut scriptura impleat.
Nūc aūt ad te venio: ⁊ hec loquor in
mūdo: ut habeāt gaudiū meū imple-
tum in semetipis. Ego dedi eis sermo-
nem tuū: ⁊ mundus eos odio habuit:
quia nō sunt de mūdo sicut et ego nō
sum de mūdo. Non rogo ut tollas e-
os de mūdo: sed ut serues eos a malo.
De mūdo nō sunt: sicut ⁊ ego non sū
de mūdo. Sanctifica eos in veritate.
Sermo tuus veritas est. Sicut tu me
misisti in mundum: ita ⁊ ego misi eos
in mundū. Et pro eis ego sanctifico
meipm: ut sint ⁊ ipsi sanctificati in ve-
ritate. Non pro eis aūt rogo tantū: sed
et pro eis qui credituri sunt per verbū
eor⁹ in me: ut omnes unū sint sicut tu
pater in me ⁊ ego in te: ut ⁊ ipsi in nobis

unū sint: ut credat mūdus quia tu me
misisti. Et ego claritatem quā tu dedi-
sti michi dedi eis: ut sint unū sicut et
nos unū sumus. Ego in eis ⁊ tu in me:
ut sint cōsummati in unū: et cognoscat
mūdus quia tu me misisti: et dilexisti
eos sicut ⁊ me dilexisti. Pater: q̄s dedi-
sti michi volo ut ubi sū ego ⁊ illi sint
mecū: ut videant claritatem meā quā
dedisti michi: quia dilexisti me ante
constitutionē mūdi. Pater iuste: mū-
dus te non cognouit. Ego aūt te co-
gnoui: et hij cognouerūt quia tu me
misisti. Et notum feci eis nomē tuū ⁊
notum faciā: ut dilectio qua dilexisti
me in ipis sit: ⁊ ego in ipsis. xviij

Hec cum dixisset ihesus: egressus
est cum discipulis suis trās tor-
rentem cedron ubi erat ort⁹: in quem
introivit ipe ⁊ discipuli eius. Sciebat
aūt ⁊ iudas qui tradebat eum locum:
quia frequenter ihesus cōuenerat illuc
cum discipulis suis. Judas ergo cum
accepisset cohortem ⁊ a pontificibus et
pharisēis ministros: venit illuc cū la-
ternis ⁊ facibus ⁊ armis. Ihesus itaq;
sciens omnia que ventura erant super
eū: processit ⁊ dixit eis. Quē queritis?
Respōderūt ei. Ihesum nazarenū. Di-
cit eis ihesus. Ego sum. Stabat aūt
et iudas qui tradebat eum cū ipis. Vt
ergo dixit eis ego sum: abierūt retror-
sum ⁊ ceciderūt in terram. Iterū ergo
interrogauit eos. Quem queritis? Illi
aūt dixerūt. Ihesum nazarenū. Respō-
dit ihesus. Dixi vobis: quia ego sum.
Si ergo me queritis: sinite hos abire.
Vt impleretur sermo quē dixit: quia
q̄s dedisti michi nō ꝑdidi ex eis quem-
q̄. Simon ergo petr⁹ habens gladiū
eduxit eū: ⁊ percussit pontificis seruū: et
abscidit eius auriculam dexterā. Erat
aūt nomen seruo malchus. Dixit er-
go ihesus petro. Mitte gladiū tuū in
vaginā. Calicē quē dedit michi pater:
nō bibā illū? Cohors aūt ⁊ tribunus
et ministri iudeorū cōprehenderūt ihe-
sum: et ligauerūt eū ⁊ adduxerūt eum
ad annā ꝓmū. Erat enī socer cayphe:
qui erat pontifex anni illius. Erat aūt
cayphas qui consiliū dederat iudeis:
quia expedit unū hominē mori pro
plo. Sequebatur aūt ihesum simon
petrus: ⁊ alius discipulus. Discipulus
aūt ille erat notus pontifici: ⁊ introivit
cum ihesu in atriū pontificis. Petrus
aūt stabat ad ostiū foris. Exiuit ergo
discipulus alius qui erat notus pon-
tifici: ⁊ dixit ostiarie: et introduxit pe-
trum. Dicit ergo petro ancilla ostia-
ria. Nūquid ⁊ tu ex discipulis es hoīs
istius? Dicit ille. Non sum. Stabāt
aūt serui et ministri ad prunas quia
frigus erat: ⁊ calefaciebant se. Erat au-
tem cum eis ⁊ petrus: stans ⁊ calefacie-
ns se. Pontifex ergo interrogauit ihe-
sum de discipulis suis: ⁊ de doctrina e-
ius. Respondit ei ihesus. Ego palam
locutus sum mūdo. Ego semp docui
in synagoga et in templo quo oēs
iudei conueniūt: ⁊ in occulto locutus
sum nichil. Quid me interrogas? In-
terroga eos qui audierūt: quid locut⁹
sum ipis. Ecce hij sciunt: que dixerim
ego. Hec aūt cū dixisset: unus assistēs
ministrorū dedit alapam ihesu dicēs.
Sic respōdes pontifici? Respondit ei
ihesus. Si male locutus sum: testimo-
niū ꝑhibe de malo. Si aūt bene: quid
me cedis? Et misit eum annas ligatū
ad cayphan pontificem. Erat autem
simon petrus trās: ⁊ calefaciens se. Di-
cerūt ergo ei. Nūquid ⁊ tu ex discipulis
eius es? Negauit ille ⁊ dixit. Nō sum.

Dixit vnus ex seruis pontificis: cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in orto cū illo. Iterum ergo negauit petrus: et statim gallus cantauit. Adducūt ergo ihesū ad cayphan in prtorū. Erat aūt mane. Et ipi non introierūt in prtorū ut non contaminarentur: sed ut māducarent pascha. Exiuit ergo pilat⁹ ad eos foras & dixit. Quā accusationē affertis aduersus hominē hunc? Respondērūt: & dixerūt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos: & secūdū legem vestrā iudicate eū. Dixerūt ergo ei iudei. Nobis nō licet interficere quemq̄. Vt sermo ihesu impleretur quē dixit: significās qua morte esset moriturꝰ. Introiuit ergo iterū in prtoriū pilatus: & vocauit ihesum: et dixit ei. Tu es rex iudeoꝝ? Respondit ihesus. A temetipo hoc dicis: an alij dixerūt tibi de me? Respondit pilatus. Nūquid ego iudeꝰ sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respōdit ihesus. Regnū meū non est de hoc mūdo. Si ex hoc mūdo esset regnū meū: ministri mei utiq̄ decertarent ut nō traderer iudeis. Nunc aūt regnū meū nō est hinc. Dixit itaq̄ ei pilatꝰ. Ergo rex es tu? Respōdit ihesus. Tu dicis: q̄a rex sū ego. Ego in hoc natus sum: & ad hoc veni in mūdum: ut testimoniū phibeā veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meā. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et cū hoc dixisset: rursus exiuit ad iudeos: & dicit eis. Ego nullā inuenio in eo causā. Est aūt cōsuetudo vobis: ut unū dimittā vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeoꝝ? Clamauerūt ergo rursum oēs dicentes. Non hunc: sed barraban. Erat autem barrabas latro. xix

Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum: et flagellauit. Et milites plectentes coronā de spinis imposuerunt capiti eiꝰ: et veste purpurea circūdederūt eum. Et veniebāt ad eum: et dicebāt. Aue rex iudeoꝝ. Et dabant ei alapas. Exiuit iterū pilatus foras: et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras: ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. Exiuit ergo ihesus portans spineā coronā: & purpureum vestimentū. Et dicit eis. Ecce homo. Cū ergo vidissēt eū pontifices et ministri: clamabāt dicētes. Crucifige: crucifige eū. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos: & crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Respondērūt ei iudei. Nos legem habemus: et sm̄ legem debet mori: quia filiū dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus hunc sermonē: magis timuit. Et ingressus est in prtoriū iterū: et dicit ad ihesum. Vnde es tu? Ihesus aūt responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris? Nescis quia potestatē habeo crucifigere te: & potestatē habeo dimittere te? Respōdit ihesus non haberes potestatem aduersum me ullā: nisi tibi datū esset desup. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet. Et exinde quærebat pilatus dimittere eū. Iudei aūt clamabāt dicētes. Si hunc dimittis: non es amicꝰ cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Pilatꝰ aūt cū audisset hos sermones adduxit foras ihesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicit lythostrotos. hebraice aūt gabatha. Erat aūe parasceue paschæ: hora sexta: & dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi

aūt clamabāt. Tolle tolle: crucifige eū. Dicit eis pilatus. Regem vestrū crucifigam? Respōderūt pontifices. Nō habemꝰ regem: nisi cesarem. Tūc ergo tradidit eis illū: ut crucifigerēt. Susceperūt aūt ihesum: & eduxerūt. Et bajulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur calvarie locū: hebraice golgotha. Vbi crucifixerūt eum: & cum eo alios duos hinc & hinc: medium aūt ihesum. Scripsit aūt & titulū pilatus: & posuit sup crucē. Erat aūt scriptū: ihesus nazarenus rex iudeoꝝ. Hunc ergo titulū multi iudeoꝝ legerūt: quia ppe civitatem erat locꝰ vbi crucifixus est ihesus. Et erat scriptū hebraice grece & latine. Dicebāt ergo pilato pontifices iudeoꝝ. Noli scribere rex iudeoꝝ: sed q̄a ipse dixit: rex sum iudeoꝝ. Respōdit pilatꝰ. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eū acceperūt vestimenta eius: & fecerūt quatuor partes: unicuiq; militi partem: & tunicam. Erat aūt tunica inconsutilis: desup contexta per totū. Dixerūt ergo ad invicem. Non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuiꝰ sit. Vt scriptura impleretur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi: et in vestem meam miserūt sortem. Et milites quidem hec fecerūt. Stabāt aūt iuxta crucem ihesu mater eius: et soror matris eius maria cleophe & maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrē et discipulū stantem quē diligebat: dicit matri sue. Mulier: ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia oīa consūmata sūt: ut consūmaretur scriptura dicit. Sitio. Vas ergo erat positū aceto plenū. Illi aūt plenā aceto spongiā hyssopo circumponētes: obtulerūt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetū dixit. Cōsummatū est. Et inclinato capite tradidit spiritū. Judei ergo quoniā parasceue erat ut nō remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magnꝰ dies ille sabbati: rogauerunt pilatum ut frangerentur eorꝝ crura et tollerentur. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerūt crura: et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum aūt cum venissent: ut viderunt eum iā mortuū non fregerunt eius crura: sed unus militū lancea latus eius aperuit: & continuo exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit testimoniū phibuit: & verum est testimoniū eius. Et ille scit q̄a vera dicit: ut vos credatis. Facta sūt enī hec: ut scriptura impleretur. Os nō cōminuetis ex eo. Et iterū alia scriptura dicit. Videbūt in quē transfixerunt. Post hec aūt rogauit pilatum ioseph ab arimathia eo q̄ esset discipulus ihesu: occultus aūt propter metū iudeoꝝ: ut tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus. Venit ergo: et tulit corpus ihesu. Venit aūt & nychodemus q̄ venerat ad ihesum nocte pmū: ferens mixturam mirre et aloes quasi libras centū. Acceperūt ergo corpus ihesu: et ligauerūt eū linteis cū aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Erat aūt in loco ubi crucifixus est hortus: & in horto monumentū nouū in quo nondum quisq̄ positus erat. Ibi ergo propter parasceuen iudeorū: quia iuxta erat monumentū posuerūt ihesum. xx

Una aūt sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentū: & vidit lapidem sublatū a monumento. Cucurrit ergo & venit ad simonē petrū: & ad aliū discipulū quē amabat ihesus: et

dicit illis. Tulerūt dominū de monumento: z nescim⁹ ubi posuerūt eū. Exijt ergo petrus et ille alius discipulus: et venerūt ad monumētū. Current autem duo simul: z ille alius discipulus ꝑcucurrit citi⁹ petro: et venit prim⁹ ad monumentū. Et cum se inclinasset vidit posita linteamina: nō tamē introiuit. Venit ergo simō petr⁹ sequēs eū: z introiuit in monumētū. Et vidit linteamina posita: z sudariū quod fuerat sup caput eius nō cū linteaminibus' positum: sed seorsū involutū in unū locū. Tunc ergo introiuit z ille discipulus qui venerat primus ad monumētum: z vidit z credidit. Nondū enim sciebant scripturā: quia oportuit eum a mortuis resurgere. Abierūt ergo iterū discipuli ad semetipos. Maria autē stabat ad monumentū foris plorās. Dum ergo fleret: inclinauit se et ꝓspexit in monumentū. Et vidit duos angelos in albis sedentes: unū ad caput et unū ad pedes: ubi positū erat corp⁹ ihesu. Dicūt ei illi. Mulier q̄d plorasꝫ Dicit eis. Quia tulerūt dominū meū: et nescio ubi posuerūt eum. Hec cū dixisset cōuersa est retrorsum: z vidit ihesum stantem: z nō sciebat q̄a ihesus est. Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras? Quē quer⁹? Illa existimās quia ortulanus esset: dicit ei. Domine: si tu sustulisti eum dicito mihi ubi posuisti eum: z ego eum tollā. Dicit ei ihesus. Maria. Cōuersa illa dicit ei. Rabboni: q̄d dicitur magister. Dicit ei ihesus. Noli me tangere. Nondū enī ascendi ad patrem meū. Vade aūt ad fratres meos: et dic eis. Ascendo ad patrem meū z patrem vestrū: deū meū z deum vestrū. Venit maria magdalene annunciās discipulis q̄a vidi dominū: et hec dixit mihi. Cum ergo sero esset die illo una sabbatorū et fores essent clause ubi erāt discipuli cōgregati, propter metū iudeorū: venit ihesus et stetit in medio: z dixit eis. Pax vobis. Et cum hec dixisset: ostendit eis manus et latus. Gauisi sunt ergo discipuli: viso dño. Dixit ergo eis iterū. Pax vobis'. Sicut misit me pater: z ego mitto vos'. Hec cū dixisset insufflauit: et dicit eis. Accipite spiritū sanctū. Quoz remiseritis peccata remittunt eis: z quoz retinueritis retenta sunt. Thomas aūt unus ex duodecim qui dicitur didim⁹ non erat cum eis quādo venit ihesus. Dixerūt ergo ei alij discipli. Vidimus dominū. Ille aūt dixit eis. Nisi videro in manibus eius figurā clauoz: et mittam digitū meū in locū clauoz: z mittam manū meā in latus eius: nō credam. Et post dies octo iterū erāt discipuli eius intus: z thomas cū eis. Venit ihesus ianuis clausis: z stetit in medio et dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitū tuū huc z vide manus meas: z affer manū tuā et mitte in latus meū: z noli esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas z dixit. Dominus meus: et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me thoma credidisti: beati qui nō viderūt et crediderūt. Alia quidē et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorū suoz: que non sunt scripta in libro hoc. Hec aūt scripta sūt ut credatis q̄a ihesus ē filius dei: et ut credentes vitā habeatis in nomine eius. xxj.

Postea manifestauit se iterū ihesus ad mare tyberiadis. Manifestauit aūt sic. Erant simul simon petrus et thomas q̄ dicit didim⁹ z nathanael q̄ erat a chana galilee: et filij zebedei: et alij ex discipulis eius duo. Dicit eis

simon petrus. Vado piscari. Dicūt ei. Venimus z nos tecum. Et exierunt et ascenderūt in nauim: et illa nocte nichil prendiderūt. Mane aūt iam facto stetit ihesus in littore: nō tamē cognouerunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Puer: nūquid pulmētarium habetis? Responderūt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram nauigij rete: z invenietis. Miserūt ergo: z iam non valebāt illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quē diligebat ihesus petro. Dominus est. Simon petrus cum audisset quia dominus est: tunicā succinxit se: erat enī nudus: et misit se in mare. Alij aūt discipuli nauigio venerūt. Non enim longe erant a terra: sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Ut ergo descenderūt in terram viderūt prunas positas: z piscem superpositū et panē. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit simon petrus z traxit rete in terram: plenum magnis piscibus centūquinquaginta tribus. Et cum tanti essent: nō est scissum rete. Dicit ei ihesus. Venite prandete. Et nemo audebat discūbentium interrogare eum tu quis es: scientes quia dñs est. Et venit ihesus z accepit panem z dat eis: z piscē similiter. Hoc iam tertio manifestatus est ihesus discipulis suis: cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandidisset: dicit simoni petro ihesus. Simon iohānis diligis me plus hijs? Dicit ei. Etiam dñe tu scis: q̄a amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterū. Simon iohannis diligis me? Ait illi. Etiā dñe tu scis: q̄a amo te. Dicit ei iterū. Pasce agnos meos. Dicit ei tertio. Simon iohannis amas me? Contristat⁹ est petrus quia dixit ei tertio amas me: z dicit ei. Domine tu omnia nosti: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oues meas. Amen amen dico tibi: cū esses iunior cingebas te: z ambulabas ubi volebas. Cum aūt senueris extendes manus tuas: z alius te cinget: et ducet quo tu non vis. Hoc aūt dixit: significās qua morte clarificatur⁹ esset deū. Et cum hoc dixisset: dicit ei. Sequere me. Conuersus petrus vidit illū discipulū quē diligebat ihesus sequentem: qui z recubuit in cena sup pectus eius et dixit: dñe quis est qui tradet te. Hūc ergo cum vidisset petrus: dicit ihesu. Domine: hic aūt quid? Dicit ei ihesus. Sic eum volo manere: donec veniam. Quid ad te? Tu me sequere. Exijt ergo sermo iste inter fratres: q̄a discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihesus non moritur: sed sic eū volo manere donec veniam: quid ad te. Hic ē discipulus ille q̄ testimoniū phibet de hijs: z scripsit hec. Et scim⁹ q̄a verum ē testimoniū ei⁹. Sunt aūt et alia multa q̄ fecit ihesus: que si scribant per singula nec ipm arbitror mūdū capere posse eos q̄ scribēdi sūt libros. Explicūt euangelia secundum volhem. Incipit prefatio in epistolas sancti pauli apli ad romanos.

Quidam querunt: quare post euangelia q̄ supplementū legis sūt: z in quibus nobis exempla z precepta vite divinissime digesta sunt: voluerit apostolus has epistolas ad singulas ecclesias destinare. Hoc aūt casu factū videtur: ut saluberrima initia nascentis ecclesie nouis casibus existentibus preueniret: z ut plenitudo atq; oriencia resecaret vicia: z post futuras excluderet questiones: exemplo prophetarū: qui post

editam legem moysi in qua oīia dī
mandata legebantur: nichilominus
tamen doctrina sua reduiua semper
ppli cōprellere peccata: z ꝑter exemplū
viuendi libros ad nostrā etiā memo-
riam transmisertūt. Deinde queritur:
cur non amplius nr decem epistolas
ad ecclesias scripserit. Decem sunt enī
cum ea que dicitur ad hebreos: nam
reliquę quatuor ad discipulos specia-
liter sunt porrecte. Vt ostenderet nouū
non discrepare a veteri testamento: et
se contra legem non facere moysi: ad
numerū ꝓmorū decalogi mandator
suas eplas destinauit: z sic ille ꝑceptis
a pharaone institutis liberatos: tandē
epistolis a dyaboli z ydolatrie seruitu-
te eduxit acquisitos. Nam z duas ta-
bulas lapidras: duoz testamentorū
figurā habuisse: viri eruditissimi tra-
diderūt. Epistolā sane que ad hebreos
scribitur quidam pauli non esse affir-
mant: eo ꝙ non sit eius nomine titu-
lata: z ꝑter sermonis stilum; distātiā:
sed ut barnabe iuxta tertullianū aut
lucę iuxta quosdam: uel certe clemēs
discipuli apostoloz et episcopi roma-
ne ecclesie post aplos ordinati. Qui-
bus respondendū est: si ꝑtera pauli nō
erit quia eius non habet nomē: ergo
nec alterius erit: quia nullius nomine
titulatur. Quod si inconuenies absur-
dumq; est: ipius magis esse credenda
est que tāto doctrine fulget eloquio.
Sed quoniā apud hebreos ecclesias
quasi destructor legis falsa suspitione
habebatur: voluit tacito nomine de
figuris legis: et veritate xristi reddere
rationē: ne odii nominis: fronte pla-
ti: utilitatem exduceret lectionis. Nō
est sane mirū si eloquentior videatur
in propria: id est hebrea ois i peregrina
id est in greca: quo ceteris epistole sunt
scripte sermone. Mouet etiā quoslibā
quare romanoz epistola i prima sit
posita: cum eam nō primo scriptam
ratio manifester. Nā hanc se ꝓficis-
cens ihrosolimam scripsisse refertur:
cum corinthios et alios tam ante ut
ministeriū qđ secū portarent erat colli-
gerent litteris ad horas sit. Sed inde
intelligi quidā volunt ita omnes epi-
stolas ordinatas: ut prima poneret
quāus posterior fuerit destinata: ut
per singulas epistolas gradibus ad
ꝑfectiora veniretur. Romanoz nāq;
plerīq; tam rudes erant: ut non intel-
ligerent dei se gratia: z nō suis meritis
esse saluatos: z ob hoc duo iter se pti-
mebatur. Ideirco illos indigere asserit
corrigi: vicia gentilitatis priora com-
memorans. Corinthijs autē iā dicit
sceleste gratiā esse concellam: et non
tam omnes increpat: nr cur peccāta
non increpuerit reprehendit sicut ait.
Audiuntur inter vos fornicatio. Et iter.
Congregatis vobis cum meo spiritu:
tradere huiusmodi sathane. In ga-
vero laudātur: z ut magis ac magis
proficiant cōmonet. Galathe vero
tam nullius criminis argumē: nisi
hoc tantū: ꝙ ralli dissimis pseudo a-
postolis credidere. Ephesij sane nul-
la rēprehensione sed multa laude sunt
digni: quia fidē apostolicā seruauerūt.
Philipenses etiā multomagis collau-
dantur: qui nec audire quidē falsos
aplos voluerūt. Thessalonicenses ni-
chilomin9 in duabus epistolis omni
laude ꝓsequitur: eo ꝙ non solū fidem
incussam seruauerit veritatis: sed etiā
in ꝑsecutione ciuiū fuerint constantes
inuenti. Colossenses aūt tales erant:
ut cum ab aplo visi corporaliter non

fuissent: hac laude digni haberentur.
Et si corpore unquit absens sum: sed
spiritu vobiscū sum gaudens: z vides
ordinem vestrū. De hebreis vero quid
dicendū est: quoz thessalonicenses ꝙ
plurimū laudati sunt: imitatores fa-
ti esse dicūtur: Dicut ipse ait. Et vos
fratres imitatores facti estis ecclesiarū
dei: que sunt in iudea: radē enim passi
estis: z vos a contribulibz vestris: que
et illi a iudeis. Apud ipos quoz he-
breos eadem cōmemorat dicens. Nā
et vinctis compassi estis: z rapinā bo-
noz vestroz cum gaudio suscepistis:
cognoscentes vos habere meliorem z
manentē substantiā. Explt ꝓlogꝰ
gialis monis eplas. Incipit ꝓlo
gus sci hieronimi in Eplam ad romanos.

ROmani sūt qui ex iudeis
et gentibus crediderūt. Hīs
iuxta cōtemptione volebāt
se alterutrū supponere. Nā
iudei dicebāt. Nos sumus ꝓpius dei
quos ab initio dilexit z fouit: nos cir-
cūcisi ex genere abrahā: sācta descendi-
mus ex stirpe: et nouus retro apud iu-
dam tantū dr9. Nos de egipto liquis
dei z vinculis liberati mare siccq pe-
transiuim9 pede: cum inimicos nros
grauissimi fluctus inuoluerā. Nobis
pluit manna dūs in deserto: z quasi
filijs suis celeste pabulū ministrauit.
Nos die noctuq; in calumna nubis
ignisq; ꝓtexit: ut nobis in inuio iter
ostenderet. Atq; ut cetera ei9 circa nos
immensa beneficia taceam9: nos soli
digni fuim9 dei legem accipere: z uocē
dei loquentis audire: cuiusq; cognosce-
re voluntatem. In qua lege nobis ꝓ-
missus est xristus: ad quos etiā ipse
se venisse testatus est dicens: non veni
nisi ad oues que perierāt domus isrl:
num vos canes potius nr homines
appellauerit. Equum ne ergo est ut ydo-
la hodie deserentes: quibus ab initio
deseruistis: nobis cōparemini: z non
potius in ꝓselitorū locum ex legis au-
ctoritate z consuetudine deputemini?
Et hoc ipm non merebamini: nisi ea
larga semp dei clementia voluit vos
ad nostrā imitationē admittere. Gen-
tes etiā econtrario respōdebāt. Quan-
to enī maiora erga vos dei beneficia
narraueritis: tanto maioris vos cri-
minis reos esse monstrabitis. Semp
enim hijs omnibus ingrati.
Nam ipis pedibus quibus aridum
mare transistis: ludebatis āte ydola
q̄ fecistis: et ipo ore quo paulo āte ob
necem aduersarioz dūo cātauerat9:
simulacra vobis fieri postulastis: illis
oculis quibus venerando deū i nube
vel igne consp̄icere solebatis: simula-
cra intuebamini. Manna quoq; vobis
fastidio fuit: et semp in deserto cōtra
dūm murmuraltis: ad egiptū unde
vos manu valida ereuerat redire cupi-
entes. Quid plura? Ira patres vestri
crebra ꝓuocatione dūm irritauerunt:
ut oēs i deserto morerent: nec plus
ex seniorib9 eoz nr duo homines ter-
ram repromissionis intrarent. Sed
quid antiqua replicam9: cum etiam
si illa minime recolleris: de hoc solo
nemo vos dignos venia iudicaret: q
dūm cristū ꝓhibeat semp vobis voci-
bus repromissum nō solum suscipere
noluistis sed etiā morte pessima per-
misistis? Quem ut nos cognouimus
statim credidimus: cum nobis de eo
ārea nō fuerit ꝓdictū. Vnde ꝓbatur:
q ydolis seruiuim9 non obstinationi
mentis: sed ignorantie deputandum.
Qui enī cognitū illico sequimur: olim

uiqz sequerem si antea cognouisse-
mus. Hic autē vos de generis nobilita-
te iactatis: quasi nō morū imitatō
magis q̄ carnalis natiuitas filios
vos faciat esse sanctorū. Denīqz esau
z ysmahel cū de stirpe sint abrahe: minī-
me tamen in filios reputant. Ihīs ta-
liter altercantibz apostolus se mediū
interponens: ita partiū dirimit questi-
ones: ut neutrū eoz sua iustitia salutē
meruisse cōfirmet: ambos vero ꝓfos
et sciētes z grauiter deliquisse: iudeos
q̄ per ꝓuaricationē legis deū inhono-
rauerint: gentes vero q̄ cū cognitū de
creatura creatorem ut deū debuerit ve-
nerari: gloriā eius in manufacta mu-
tauerint similacra: vtroqz etiā simili-
ter veniā rōsecutos · equales esse vera-
cissima ratione demonstrat: ꝑsecu-
tum in eadē lege ꝑdictum z iudeos et
gentes ad christi fidem vocandos esse
ostendit. Quamobrem vicissim eos
humilians: ad pacem et concordi-
am cohortatur. Explicat prologus
sc̄ālis · incipit prologus terci⁹.

ROmani sūt patris ytalie.
Ihīs q̄uenti sunt a falsis
apostolis: z sub nomine
dñi nostri ihesu christi in le-
gem z ꝓphetas erant inducti. Ihos re-
uocat apl̄us ad verā z euāgelicā fidē
scribēs eis a corinth. Explēt prolog⁹ sua
incipit epla bī pauli apli ad romānos.j.

PAulus seruus ihesu
christi · vocat⁹ apl̄us
segregatus in euan-
geliū dei · qđ āte pro-
miserat per ꝓphetas
suos ī scripturis san-
tis de filio suo · qui factus ē ei ex semi-
ne dauid sēm carnē: qui ꝑdestinat⁹
est filius dei in virtute sēm spiritum
sanctificationis ex resurrectione mor-
tuoz ihesu christi dñi nr̄i: q̄ per quē accepi-
mus graiā et apostolatū ad obedi-
dum fidei in omnibz gēnibus pro no-
mine eius: in quibz estis z vos vocati
ihesu christi: omnibus qui sunt rome
dilectis dei vocatis sanctis. Gratia vo-
bis z pax a deo patre z dño nō ihesu
christo. Primū quidē grauas ago deo
meo per ihesū christū pro oīb⁹ vobis:
quia fides vr̄a annūciatur in vniuer-
so mūdo. Testis enim mihi est deus
cui seruio in spiritu meo in euangelio
filij eius: q̄ sine intermissione memori-
am vestri facio semp in orationibus
meis: obsecrans si quo modo tandē
aliquando ꝓsperū iter habeā in volū-
tate dei veniendi ad vos. Desidero enī
videre vos: ut aliquid impertiar vo-
bis gratie spiritualis ad confirmādos
vos: id est simul consolari in vobis
per eam que inuicem est fidem vestrā
atq; meam. ſNolo aūt vos ignorare
fratres: q̄a sepe ꝓposui venire ad vos
et ꝓhibit⁹ sum usq; adhuc: ut aliquē
fructū habeā in vobis sicut z in ceteris
gentibus. Grecis ac barbaris sapien-
bus z insipientibz debitor sum: ita q̄
qđ in me ꝓmptū ē et vobis qui rome
estis euangelizare. ſNō enim erubesco
euangeliū. Virtus enī dei est in salutē
omni credenti: iudeo primū et greco.
Iustitia enim dei ī eo revelatur ex fide
in fidem: sicut scriptū est. Iust⁹ autem
ex fide viuit. Reuelatur enim ira dei de
celo sup omnē impietatē et iniustitiā
hominū: eoz qui veritatē dei ī iniusti-
tia detinēt: q̄a qđ notū ē dei manifestū
est ī illis. Deus enī illis reuelauit. Iu-
uisibilia enī ipsi⁹ a creatura mūdi per
ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciunt: sem-
piterna quoq; eius virtus et diuinitas:

ita ut sint inexcusabiles. Quia cū co-
gnouissēt deū non sicut deū glorifica-
runt aut gr̄ias egerūt: sed euanuerūt
in cogitationibz suis: z obscuratū est
insipiens cor eoz. Dicētes enim se esse
sapientes: stulti facti sunt. Et mutaue-
runt gloriā incorruptibilis dei in si-
militudinem ymaginis corruptibilis
hominis: z volucrū z quadrupedū et
serpentiū. Propter qđ tradidit illos
deus in desiderio cordis eoz in immū-
dicia: ut contumelijs afficiāt corpora
sua in semetipsis. Qui cōmutauerunt
veritatem dei in mendaciū: z coluerūt
et seruierūt creature ꝓtius q̄ creatori:
qui est benedictus in secula amē. Pro-
pterea tradidit illos de⁹ in passiones
ignominie. ſNam femine eoz immu-
tauerūt naturalē vsum: in eum vsum
qui est contra naturā. Similiter autē
et masculi relicto naturali vsu femine
exarserūt in desideriis suis in inuicē:
masculi in masculos turpitudinē ope-
rantes: et mercedē quā oportuit erro-
ris sui ī semetipsis recipientes. Et sicut
non ꝓbauerūt deū habere in notitia:
tradidit illos deus in reprobū sensū
ut faciāt ea que nō conueniūt: repletos
oī iniquitate · malitia · fornicatione ·
auaricia · nequitia · plenos inuidia · ho-
micidijs · contentione · dolo · malignitate ·
susurrones · detractores · deo odibiles:
contumeliosos · superbos · elatos · inuentores
malorū · parentibus non obedientes:
insipientes · incōpositos · sine affectione ·
absq; federe · sine misericordia. Qui cū
iusticiam dei cognouissēt · non intelle-
xerunt quoniam qui talia agunt di-
gni sunt morte: non solū qui ea faci-
unt: sed etiā q̄ consentiunt facientibz. ¶

PRopter qđ inexcusabilis es o ho-
mo oīs qui iudicas. In quo
enim iudicas alterū: teipm condēnas.
Eadem enim agis que iudicas. Scī-
mus enī: quoniā iudiciū dei ē sēm
veritatem ī eos qui talia agūt. Existi-
mas aūt hoc o homo q̄ iudicas eos q̄
talia agunt et facis ea: quia tu effugi-
es iudicium dei? An diuitias bonita-
tis eius z patientie et longanimitatis
cōtemnis? Ignoras quoniā benigni-
tas dei ad penitentiā te adducit? Se-
cundū aūt duriciā tuā et impenitens
cor thezaurizas tibi iram in die ire et
revelationis iusti iudicij dei: qui reddet
unicuiq; sēm opera eius. Ihīs quidē
qui sēm patientiā boni operis: glo-
riā z honorem et incorruptionē quere-
ntibus vitam eternā. Ihīs aūt qui sunt
ex contentione z qui nō acquiescūt veri-
tati · credunt aūt iniquitati: ira · z indi-
gnatio · tribulatio · z angustia in omnē
animā hominis operantis malū: iu-
dei ꝓmū z greci. Gloria aūt z honor
et pax omni operāti bonū: iudeo pri-
mum z greco. ſNon enim est accepto-
nis apud deū. Quicūq; enim sine
lege peccauerūt · sine lege peribūt: z qui-
cunq; in lege peccauerūt: p legem iudi-
cabūtur. ſNon enim auditores legis
iusti sunt apud deū: sed factores legis
iustificabūtur. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter ea que
legis sunt faciūt: eiusmodi legem nō
habentes ipi sibi sunt lex: q̄ ostendūt
opus legis scriptū in cordibus suis:
testimonium reddente illis conscientia
ipsoz et inter se in inuicē cogitationū
accusantiū aut etiā defendentiū: ī die
cum iudicabit deus occulta hominū
secūdū euangeliū meū p ihesum christū.
Si autē tu iudeus cognominaris et
requiescis in lege · et gloriaris in deo
et nosti voluntatem eius · et probas

vultora instructus p legem. cōfidis te
ipm esse ducem recoꝝ. lumen eoꝝ qui
in tenebris sunt. eruditorē insipientiū.
magistrū infantiū. habentem formā
scientie ⁊ veritatis in lege: quī ergo ali-
um doces tipm non doces. Qui p̄di-
cas nō furandū furaris: qui dicis nō
mechandū mecharis. Qui abomina-
ris ydola: sacrilegiū facis. Qui in lege
gloriaris: per p̄uaricationē legis deū
inhonoras. ℣Nomē enim dei per vos
blasphematur inter gēes: sicut scriptū
est. Circūcisio quidem p̄dest si legem ob-
serues: si aūt p̄uaricator legis sis: cir-
cūcisio tua p̄putiū facta est. Si igitur
p̄putiū iustitias legis custodiat: nōne
p̄putiū illius in circūcisionem reputa-
bitur? Et iudicabit id qđ ex natura ē
p̄putiū legem cōsummans te: qui
per litteram et circumcisionem preua-
ricator legis es. ℣Nō enim qui in ma-
nifesto iudeus est neq; qui in mani-
festo in carne est circūcisio: sed qui in
abscondito iudeus est et circumcisio
cordis in spiritu nō littera: cuī laus
non ex hominibus sed ex deo est. iij

Quid ergo amplius iudeo est. aut
q̄ utilitas circūcisionis? ℣Multum
per omnē modū. Primū quidē:
q̄a credita sūt illis eloquia dei. Quid
enim si quidā illoꝝ nō crediderunt?
℣Nūquid incredulitas illoꝝ fidem dei
euacuauit? Absit. Est aūt deus verax:
omnis aūt homo mendax sicut scri-
ptum est: ut iustificeris in sermonibus
tuis ⁊ uincas cum iudicaris. Si aūt
iniquitas nostra iustitiā dei cōmēdat:
quid dicemus? ℣Nūquid iniquus est
deus: qui infert iram? Secūdū homi-
nem dico. Absit. Alioquin quomodo
iudicabit deus hunc mundū? Si enī
veritas dei i meo mēdacio abundauit
in gloriā ipsius: quid adhuc et ego
tanq̄ peccator iudicor? ⁊ nō sicut blas-
phemamur. et sicut aiunt quidā nos
dicere faciam? mala ut veniāt bona?
Quoꝝ damnatio iusta ē. Quid ergo?
Precellimus eos? ℣Nequaq̄. Causati e-
nim sumus iudeos et grecos omnes
sub peccato esse: sicut scriptū est. Quia
non est iustus quisq̄: non ē intelligēs:
non est requirens deū. Oēs declina-
uerūt simul inutiles facti sunt: non est
qui faciat bonum nō est usq; ad unū.
Sepulcrum patens est guttur eorum:
linguis suis dolose agebant: venenū
aspidum sub labijs eorū. Quoꝝ os
maledictione ⁊ amaritudine plenum
est: veloces pedes eorum ad effundē-
dum sanguinē. Contritio ⁊ infelicitas
in vijs eoꝝ: et viam pacis nō cognouerūt: non est timor dei ante oculos e-
orū. Scimus aūt quoniā quecunq;
lex loquitur his qui in lege sūt loqui-
tur: Ut omne os obstruatur ⁊ subdi-
tus fiat omnis mundus deo: quia ex
operibz legis nō iustificabit ōnis ca-
ro coram illo. Per legem enī cognitio pec-
cati. ℣Nūc aūt iustitia dei sine lege ma-
nifestata est: testificata a lege ⁊ p̄phetis.
Iustitia aūt dei per fidem ihesu xpi:
in omnes ⁊ super omnes qui credūt in
eum. ℣Non enim est distinctio. Omnes
enim peccauerunt: et egent gloria dei.
Iustificati gratis p̄ gratiā ipsius p re-
dēptionē que ē in xpo ihesu: quē p̄posuit deus p̄pitiatorem per fidem i san-
guine ipsius ad ostensionē iustitie sue
propter remissionē p̄cedentiū delictoꝝ
in sustentatione dei ad ostensionē iu-
stitie eius in hoc tempore: ut sit ipse
iustus et iustificans eū q̄ ex fide est ihe-
su xpi. Ubi est ergo gloriatio tua? Ex-
clusa est. Per quā legē? Factoꝝ? ℣Nō.

Sed per legem fidei. Arbitramur enī
iustificari hominē p fidem: sine oper-
ibus legis. ℣An iudeoꝝ deus tantum?
℣Nonne et gentiū? ℣Immo et gentiū.
Quoniāquidē unus est deus qui iusti-
ficat circumcisionē ex fide et p̄putiū per
fidem. Legem ergo destruimus p fidem?
Absit. Sed legem statuimus. iij

Quid ergo dicemus inuenisse abra-
ham patrē nostrū secm carnē?
Si enim abraham ex operibz iustifi-
catus est: habet gloriā: sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit? Cre-
didit abraham deo: ⁊ reputatū est illi
ad iustitiā. Ei aūt qui operatur: mer-
es non imputatur secm gratiā: sed
secundū debitū. Ei vero qui nō opera-
tur: credenti aūt in eum qui iustificat
impiū reputatur fides eius ad iustici-
am secundū p̄positū gratie dei: sicut ⁊
dauid dicit beatitudinē hominis cui
deus accepto fert iustitiā sine operibz.
Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates:
et quoꝝ tecta sunt peccata. Beatus vir
cui non imputabit dñs peccatū. Bea-
tudo ergo hec in circumcisione ma-
net: an etiā in p̄putio? Dicimus enī: q̄a
reputata est abrahe fides ad iustitiā.
Quomō ergo reputata est? In circūci-
sione: an i p̄putio. ℣Nō i circūcisione:
sed i p̄putio. Et signū accepit circūcisi-
onis signaculū iustitie fidei q̄ est i p̄puti-
o: ut sit pater omniū credentiū p prepu-
tiū: ut reputetur ⁊ illis ad iustitiā. Et
sit pater circūcisionis: non his tantū
qui sunt ex circūcisione: sed ⁊ his qui
sectantur vestigia fidei que est i prepu-
tio patris nostri abrahe. ℣Nō enī p le-
gem p̄missio abrahe aut semini eius
ut heres esset mūdi: sed p iustitiā fidei.
Si enim qui ex lege heredes sunt: exina-
nita ē fides: oblita ē p̄missio. Lex enī
iram operatur. Ubi enim non est lex:
nec p̄uaricatio. Ideo ex fide: ut secundū
gratiā firma sit p̄missio omni semini.
℣Non enim qui ex lege est solū: sed ⁊ ei
qui ex fide est abrahe qui est pater o-
mnium nostrū: sicut scriptum est. Quia
patrem multarū gentiū posui te ante
deū cui credidisti: qui uiuificat mortu-
os: ⁊ vocat ea que non sunt tanq̄ ea
que sunt. Qui contra spem in spem cre-
didit: ut fieret pater multaꝝ gentium:
secundū qđ dictū est ei. Sic erit semen
tuū: sicut stelle celi ⁊ arena maris. Et
non infirmatus est in fide: nec consi-
derauit corpus suū emortuū. cum iā
fere centū esset annoꝝ: ⁊ emortuā vulvā
sare. In repromissione etiā dei nō he-
sitauit diffidentia: sed confortatus est
fide dans gloriā deo: plenissime sciēs:
quia quecunq; p̄misit deus potēs est
et facere. Ideo et reputatū est illi ad iu-
stitiā. ℣Non est aūt scriptū tantū p̄pter
ipsum quia reputatū est illi ad iustici-
am: sed et p̄pter nos quibus reputabi-
tur credentibz in eū qui suscitauit ihe-
sum xpm dñm nrm a mortuis: q̄ tra-
ditus est p̄pter delicta nra. ⁊ resurrexit
propter iustificationem nram. ij

Iustificati ergo ex fide pacem habeam?
ad deum p dñm nrm ihesum xpm: per quē habem? accessum per fidem in
gratiā istam: in qua stamus ⁊ gloria-
mur in spe glorie filiorū dei. ℣Nō solū
aūt: sed ⁊ gloriamur i tribulationibz:
scientes q̄ tribulatio patientiā opera-
tur: patientia aūt p̄bationē: p̄batio
vero spem. Spes aūt non confundit:
quia caritas dei diffusa est in cordibz
nostris: per spiritū sanctū qui datus ē
nobis. Ut quid enim xpc? cū adhuc
infirmi essem? secūdū tempꝰ p impijs
mortuus est? Vix enim pro iusto q̃s

moritur. Nam p̄ uno forsitan quis audeat mori. Cōmendat aūt caritatē suam deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus christus p̄ nobis mortuus est. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo p̄ mortem filij eius: multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Nō solum aūt: sed & gloriamur in deo per dñm nostrū ihesum christū: p̄ quē nūc reconciliationē accepimus. Propterea sicut p̄ unū hominē peccatū in hunc mundum intrauit & per peccatū mors: et ita in oēs homines mors pertransiit: in quo omnes peccauerūt. Vsq; ad legē enim peccatū erat in mundo. Peccatū aūt non imputabat cum lex nō esset: sed regnauit mors ab adam usq; ad moysen: etiā in eos qui non peccauerunt in similitudinē p̄uaricationis ade: qui est forma futuri. Sed non sicut delictū: ita & donū. Si enim unius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donū in gratia unius hominis ihesu christi: in plures abundauit. Et nō sicut p̄ unū peccatū: ita et donum. Nam iudiciū quidē ex uno in condemnationem: gratia aūt ex multis delictis in iustificationē. Si enim unius delicto mors regnauit p̄ unū: multo magis abundantiā gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt per unū ihesum christum. Igitur sicut per unius delictū in omnes homines in condemnationē: sic & per unius iustitiā in omnes homines in iustificationē vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et p̄ unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex aūt subintrauit: ut abundaret delictū. Vbi autem abundauit delictū: superabundauit gratia: ut sicut regnauit peccatū in mortem: ita & gratia regnet p̄ iustitiā in vitā eternā: p̄ ihesū christū dñm nr̄m. VI.

Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato: ut gratia abundet? Absit. Si enim mortui sumus peccato: quomō adhuc viuemus in illo? An ignoratis fratres: quia quicunq; baptizati sumus in christo ihesu in morte ipius baptizati sumus? Consepulti enī sumus illo p̄ baptismū in mortem: ut quomodo christus surrexit a mortuis per gloriā patris: ita et nos in novitate vite ambulem⁹. Si enim cōplantati facti sumus similitudini mortis ei: simul et resurrectionis erimus. Hoc sciētes: quia vetus homo noster simul crucifixus est ut destruatur corpus peccati: ut ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est: iustificatus est a peccato. Si aūt mortui sumus cū christo credimus quia simul etiā viuemus cum christo: co scientes q̄ christus resurgens a mortuis iam non moritur: mors illi ultra nō dñabitur. Quod enī mortuus est peccato: mortu⁹ est semel: quod autem viuit viuit deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidē esse peccato: viuentes aūt deo in christo ihesu. Non ergo regnet peccatū in vestro mortali corpore: ut obediatis concupiscentiis eius. Sed neq; exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos deo tanq̄ ex mortuis viuētes: & membra vestra arma iustitie deo. Peccatū enim vobis nō dñabit. Non enī sub lege estis: sed sub gratia. Quid ergo? Peccabim⁹: quoniam non sumus sb̄ lege sed sub gr̄a? Absit. An

nescitis quoniā cui exhibetis vos seruos ad obediendū: serui estis eius cui obeditis: siue peccati ad mortem siue obeditionis ad iustitiā? Gratias aūt deo q̄ fuistis serui peccati: obeditis aūt ex corde in eā formā doctrine in q̄ traditi estis. Liberati aūt a peccato: serui facti estis iustitie. Humanū dico: propter infirmitatē carnis vr̄e. Sicut enī exhibuistis membra vr̄a seruire immūditie & iniquitati ad iniquitatē: ita nūc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem. Cum enim serui essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quē ergo fructum habuistis tunc in illis: in quibus nūc erubescitis? Nā finis illoz mors est. Nunc vero liberati a peccato: serui aūt facti deo: habetis fructū vestrū in sanctificationē: finē vero vitā eternā. Stipendia enī peccati mors: gratia aūt dei vita eterna in xp̄o ihesu dño nr̄o. VII.

An ignoratis fratres scientibus enī legem loquor: quia lex in homine dñatur quādiu tēpore viuit? Nā q̄ sub viro est mulier: viuente viro alligata est legi. Si aūt mortu⁹ fuerit vir eius: soluta est a lege viri. Igitur viuente viro vocabitur adultera si fuerit cū alio viro: si aūt mortuus fuerit vir eius: liberata est a lege viri: ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaq; fratres mei & vos mortificati estis legi per corpus christi: ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit: ut fructificetis deo. Cum enim essem⁹ in carne: passiones peccatoz que per legem erāt operabāt in membris nostris: ut fructificarēt morti. Nūc aūt soluti sum⁹ a lege mortis in qua detinebamur: ita ut seruiamus in novitate spiritus & non in vetustate litere. Quid ergo dicemus? Lex peccatū est? Absit. Sed peccatum nō cognoui: nisi p̄ legem. Nam concupiscentiā nesciebam: nisi lex diceret. Nō concupisces. Occasione aūt accepta peccatum per mandatū operatū est in me omnē concupiscentiā. Sine lege enim peccatū mortuū erat. Ego aūt viuebā sine lege aliquādo. Sed cum venisset mandatū: peccatū reuixit. Ego autem mortu⁹ sum: & inuentū est michi mandatū q̄ erat ad vitā: hoc est ad mortē. Nam peccatū occasione accepta p̄ mandatū seduxit me: & p̄ illud occidit. Ita q̄ lex quidē sancta: & mandatū sanctū et iustū et bonū. Quod ergo bonū est michi factū est mors? Absit. Sed peccatū ut appareat peccatū p̄ bonū operatū est michi mortem: ut fiat supra modū peccans peccatū p̄ mandatū. Scim⁹ enim: q̄a lex spiritualis est. Ego aūt carnalis sum: venūdatus sub peccato. Quod enim operor nō intelligo. Nō enim q̄d volo bonū hoc ago: sed quod odio malū illud facio. Si aūt quod nolo illud facio: consentio legi quoniā bona est. Nūc aūt iā nō ego operor illud sed q̄ habitat in me peccatū. Scio enim: quia nō habitat in me hoc est in carne mea bonū. Nam velle adiacet michi: p̄ficere aūt bonū non inuenio. Non enim q̄d volo bonum hoc facio: sed q̄ nolo malū hoc ago. Si autem q̄d nolo facio illud: iam non ego operor illud: sed q̄ habitat in me peccatū. Inuenio igit̄ legē volenti michi facere bonū: quoniam michi malū adiacet. Condelector enī legi dei secim interiorē hominē. Video aūt aliā legē in membris meis repugnantem legi mētis mee: & captiuātē me in lege peccati q̄ est in membris meis. Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei: per ihesū xp̄m

dñm nr̄m. Igit̄ ego ipe mēte seruio legi dei: carne autem legi peccati. VIII

Nichil ergo nunc dānationis est his qui sunt in xpō ihesu: qui non sēm carnē ambulāt. Lex enī spiritus vite in xpō ihesu: liberauit me a lege peccati et mortis. Nam qđ impossibile erat legi in quo infirmabat p carnē: deus filiū suū mittens in similitudinē carnis peccati: et de peccato damnauit peccatū in carne: ut iustificatio legis impleretur in nobis: qui non sēm carnē ambulam⁹. sed sēm spiritū. Qui enī sēm carnē sūt: q̄ carnis sūt sapiūt: q̄ vero sēm spiritū sūt: q̄ sunt spiritus sentiūt. Nā prudentia carnis mors est: prudentia aūt spiritus vita et pax. Quoniā sapientia carnis inimica est deo. legi enim dei nō est subiecta: nec enī potest. Qui aūt in carne sunt: deo placere non possunt. Vos autē in carne nō estis sed i spiritu: si tamē spiritus dei habitat i vobis. Si quis aūt spiritū xpi non habet: hic nō est ei⁹. Si aūt xpus in vobis ē: corpus quidē mortuū est propter peccatū: spiritus vero vivit propter iustificationē. Qđ si spiritus ei⁹ qui suscitauit ihesum a mortuis habitat in vobis: q̄ suscitauit ihesum xpm a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra: propter inhabitantē spiritū ei⁹ in vobis. Ergo fratres debitores sum⁹: nō carni ut secundū carnē viuam⁹. Si enim sēm carnē vixeritis: morieminī: si aūt spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis. Quicūq; enim spiritu dei agūtur: hi sunt filij dei. Nō enī accepistis spiritū seruitutis iterū in timore: sed accepistis spiritū adoptionis filioz dei: in quo clamam⁹ abba pater. Ipe enim spiritus testimoniū reddit spiritui nr̄o: q̄ sum⁹ filij dei. Si aūt filij: et heredes: heredes quidē dei: coheredes aūt xpi: si tamē compatimur ut et conglorificemur. Existimo enī: q̄ nō sunt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriā: q̄ revelabit in nobis. Nam expectatio creature revelationē filioz dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est nō volens: sed propter eū qui subiecit eam in spē: quia et ipa creatura liberabit a seruitute corruptionis in libertatē glorie filioz dei. Scimus enim: q̄ omnis creatura ingemiscit et parturit usq; adhuc: nō solū aūt illa: sed et nosipi primitias spūs habentes: et ipi intra nos gemim⁹ adoptionem filioz dei: expectantes redemptionē corporis nostri. Spe enim salui facti sum⁹. Spes aūt que videtur nō est spes. Nam qđ videt quis qđ sperat? Si aūt quod nō videm⁹ speram⁹: per patientiā expectam⁹. Similiter aūt et spūs adiuuat infirmitatē nostrā. Nam qđ oremus sicut oportet nescim⁹: sed ipe spiritus postulat p nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui aūt scrutatur corda scit quid desideret spūs: q̄a secm deū postulat p sanctis. Scim⁹ aūt quoniā diligentibus deū: omnia cooperantur in bonū: his q̄ secm propositū vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et predestinavit cōformes fieri ymaginis filij sui: ut sit ipe primogenit⁹ in multis fratribus. Quos aūt predestinavit hos et vocavit: et quos vocavit hos et iustificavit. Quos autem iustificavit: illos et glorificavit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si deus p nobis: quis contra nos? Qui etiā proprio filio nō pepercit: sed p nobis oībus tradidit illū. Quomō nō etiā cū illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adūsus electos dei? Deus q̄ iustificat.

Quis est qui cōdemnet? Xp̄us ihesus qui mortuus est ymmo qui et resurrexit: qui est ad dexterā dei: qui etiā interpellat p nobis. Quis ergo nos separabit a caritate xpi? Tribulatio an angustia an fames an nuditas an periculū: an gladius? Sicut scriptū est. Quia propter te mortificamur tota die: estimati sum⁹ sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superam⁹: propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim: quia neq; mors neq; vita neq; angeli neq; principatus neq; virtutes neq; instantia neq; futura neq; fortitudo neq; altitudo neq; profundū neq; creatura alia poterit nos separare a caritate dei: que est in xpō ihesu domino nostro. IX

Veritatem dico in xpō ihesu: nō mentior: testimoniū michi phibente cōscientia mea in spiritu sancto: quoniā tristitia michi est magna: et cōtinuus dolor cordi meo. Optabā enī ego ipe anathema esse a xpō pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundū carnē qui sunt israhelite: quoz adoptio est filiorū et gloria et testamētum et legislatiō et obsequiū et promissa: quoz patres et quibus xpus secūdum carnē: qui est sup omnia deus benedict⁹ in secula amē. Nō aūt q̄ exciderit verbum dei. Non enim omnes qui sunt israhel hi sunt israhelite: neq; qui semē sunt abrahe omnes filij. Sed in ysaac vocabitur tibi semen: id est non qui filij carnis hi filij dei: sed qui filij sunt promissionis: estimant in semine. Promissionis enim verbū hoc est. Secm hoc tempus veniā: et erit sare filio. Non solū aūt illa: sed et rebecca ex uno concubitu habēs ysaac patris nostri. Cū enim nōdū nati fuissent aut aliquid boni egissent aut mali: ut secūdū electionē propositū dei maneret: nō ex operibus sed ex vocante dictū est ei: quia maior seruiet minori sicut scriptū est. Jacob dilexi: esau autem odio habui. Quid ergo dicem⁹? Numquid iniquitas apud deū? Absit. Moysi enim dicit. Miserebor cui miserear: et miserebor cui misereor. Igitur non volentis neq; currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni. Quia in ipm ipsum excitavi te ut ostendā in te virtutem meā: et ut annūcietur nomē meū in vniuersa terra. Ergo cui vult miseretur: et quē vult indurat. Dices itaq; michi. Quid adhuc queritur? Voluntati eius quis resistit? O homo: tu quis es: qui respondeas deo? Numquid dicit figmentū ei qui se finxit: qđ me fecisti sic? An nō habet potestatem figulus luti ex eadē massa facere aliud quidē vas in honorē: aliud vero in cōtumeliā? Qđ si deus volens ostendere iram: et notā facere potentiā suā sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitū: ut ostenderet divitias glorie sue in vasa misericordie q̄ parauit in gloriā? Quos et vocauit nos: nō solū ex iudeis sed etiā ex gentibus: sicut in osee dicit. Vocabo non plebem meā plebē meā: et non dilectā dilectā: et nō misericordiā cōsecutā misericordiā cōsecutā. Et erit: in loco ubi dictū est eis nō plebs mea vos: ibi vocabūtur filij dei viui. Ysaias autem clamat p israhel. Si fuerit numerus filioz israhel tanq̄ arena maris: reliquie salue fient. Verbū enī cōsummans et abbrevians in equitate: q̄a verbū breviatū faciet dñs sup terrā. Et sicut predixit ysaias nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen sicut sodoma et sadi

ellem⁹: ꝛ sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicem⁹? Qđ gentes que nō sectabant iusticiā apphēdērūt iusticiā: iusticiā aūt q̄ ex fide ē. Israhel vero sectando legē iusticie: in legē iusticie nō venit. Quare? qa nō ex fide: sed tāq̄ ex operibz. Offenderūt enī in lapidē offensionis: sicut scriptū ē. Ecce pono in syon lapidē offensionis ꝛ petrā scādali: et oīs q̄ credit in eū nō confundet.

Fratres: voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deū fit pro illis in salutem. Testimoniū enim phibeo illis q⁹ emulationē quidē dei habent: sed nō scām scientiā. Ignorantes enī iusticiā dei ꝛ suā querētes statuere: iusticie dei nō sunt subiecti. Finis enī legis christus: ad iusticiā oīi credenti. Moyses enim scripsit: quoniā iusticiam que ex lege est qui fecerit homo: viuet in ea. Que aūt ex fide ē iusticia sic dicit. Ne dixeris in corde tuo: q̄s ascēdet in celū: id est christū deducere: aut q̄s descendet in abyssum: hoc est christū a mortuis reuocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbū in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbū fidei quod p̄dicam⁹: quia si confitearis in ore tuo dñm ihesum: ꝛ in corde tuo credideris q⁹ deus illū suscitauit a mortuis: salvus eris. Corde enim creditur ad iusticiam: ore aūt cōfessio fit ad salutē. Dicit enī scriptura. Omnis qui credit in illū non cōfundetur. Nō enī est distinctio iudei ꝛ greci. Nam idē dñs omniū: dives in oēs qui invocat illū. Omnis enī quicunq; invocauerit nomē dñi: salvus erit. Quomō ergo invocabūt in quē nō crediderūt? Aut quomō credent ei: quē nō audierūt? Quomō autem audient: sine p̄dicante? Quomō vero p̄dicabūt: nisi mittantur? Sicut scriptū est. Quā speciosi pedes euāgelizantiū pacem: euangelizantiū bona. Sed non omnes obedīūt euangelio. Ysaias enī dicit. Dñe: quis credidit auditui nro? Ergo vides ex auditu: auditus aūt p verbū christi. Sed dico. Nunquid nō audierūt? Et quidē in omnē terrā exiuit sonus eoz: et in fines orbis terre verba eoz. Sed dico. Nunquid israhel non cognouit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationem vos adducā nō in gentem in gentem insipiētem: in irā vos mittā. Ysaias aūt audet et dicit. Inuentus sum a nō querentibz me: palā apparui hijs qui me nō interrogabāt. Ad ilū aūt dicit. Tota die expādi manus meas ad pplm nō credentē: sed contradicētē michi.

Dico ergo. Nunqd deus repulit pplm suū? Absit. Nam et ego israhelita sum ex semine abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suā quā p̄scivit. An nescitis in helya quid dicit scriptura: quēadmodum interpellat deū aduersū israhel? Dñe, ppheras tuos occiderūt: altaria tua suffoderūt: ꝛ ego relictus sum solus: et querūt aiam meā. Sed quid dicit illi diuinū responsum? Reliqui michi septē milia virōz: qui nō curuauerūt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tēpore: reliquie secm electionē gratie salue facte sunt. Si aūt gratia: iā nō ex operibz. Alioquin gratia iā nō est gratia. Quid ergo? Qđ querebat israhel hoc non est cōsecut⁹: electio autem cōsecuta est: ceteri vero excecati sūt sicut scriptū ē. Dedit illis deus spiritū compunctionis: oculos ut nō videāt ꝛ aures ut nō audiāt: usq; in hodiernū die. Et dauid dicit. Fiat mensa eoz coram ipsis in laqueū: ꝛ in captionē et in scandalū et in retributionē illis. Obscurentur oculi eoz ne videāt: ꝛ dorsū eoz semp incurua. Dico ergo. Nunqd sic offenderūt ut caderent? Absit. Sed illorū delicto salus gentibus: ut illos emulentur. Qđ si delictum eorū divitie sunt mūdi ꝛ diminutio eoz divitie gentiū: quāto magis plenitudo eoz? Vobis enī dico gentibz. Quādiu quidē ego sum gentiū apls ministeriū meū honorificabo: si quo modo ad emulandum quorem carnē meā: ꝛ saluos faciam aliquos ex illis. Si enī amissio eoz reconciliatio est mūdi: q̄ assumptio nisi vita ex mortuis? Qđ si delibatio sancta est: ꝛ massa. Et si radix sancta: et rami. Qđ si aliqui ex ramis fracti sunt: tu aūt cū oleaster esses insert⁹ es in illis: ꝛ socius radicis ꝛ pinguedinis olive factus es: noli gloriari aduersus ramos. Qđ si gloriaris: non tu radicem portas: sed radix te. Dices ergo. Fracti sunt rami: ut ego inserar. Bene. Propter incredulitatem fracti sūt. Tu aūt fide stas. Noli altū sapere sed time. Si enim deus naturalibus ramis nō pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem ꝛ seueritatē dei. In eos quidē qui ceciderūt seueritatem: in te aūt bonitatem dei: si permaneris in bonitate. Alioquin ꝛ tu excideris. Sed ꝛ illi si nō permanserint incredulitate inserentur. Potens est enim deus iterū inserere illos. Nā ꝛ si tu ex naturali excisus es oleastro ꝛ contra naturā insert⁹ es in bonā oliuā: quāto magis hi qui secundū naturā inserentur sue olive? Nolo enī vos ignorare fres misteriū hoc: ut nō sitis vobisipsis sapientes: quia cecitas ex parte contigit in isti donec plenitudo gentiū intraret: ꝛ sic oīs israhel salvus fieret sicut scriptū est. Venit ex syon qui eripiat et auertat impietatem ab iacob. Et hoc illis a me testamentū: cū abstulero peccata eoz. Secundū euangeliū quidē inimici propter vos: secundū electionē aūt carissimi propter patres. Sine penitentia enim sunt dona ꝛ vocatio dei. Sicut enim aliquādo et vos nō credidistis deo nūc aūt misericordiā cōsecuti estis propter incredulitatē illorū: ita et isti nūc nō crediderūt in vestrā misericordiā: ut ꝛ ipsi misericordiā cōsequātur. Conclusit enim deus oīa in incredulitate: ut omniū misereatur. O altitudo divitiaz sapientie ꝛ scientie dei: quā incōprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie ei⁹. Quis enī cognouit sensum dñi: aut quis cōsiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi: et retribuetur ei? Quoniam ex ipo et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

Obsecro itaq; vos fratres per misericordiā dei: ut exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem: sanctā: deo placentem: rationabile obsequiū vrm. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vri: ut ꝓbetis que sit voluntas dei bona: ꝛ bene placens: ꝛ perfecta. Dico enim per gratiā que data est michi: oībus q̄ sunt inter vos: nō plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem: ꝛ unicuiq; sicut deus divisit mensurā fidei. Sicut enī in uno corpore multa membra habem⁹: omnia aūt membra nō eundem actū habent: ita multi unū corpus sum⁹ in christo: singuli aūt alter alterius membra: habentes donationes secm gratiā que data est nobis differentes. Sive ppheciam: secm rationē fidei. Sive ministeriū: in ministrando.

Sive qui docet: in doctrina. Qui exhortatur in exhortãdo. Qui tribuit: i simplicitate. Qui præest: in sollicitudine. Qui miseretur: in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malũ: adhærentes bono. Caritatem fraternitatis inuicem diligentes: honore inuicem præuenientes. Sollicitudine nõ pigri: spiritu feruentes: dño seruientes. Spe gaudentes: i tribulatione patientes: orationi instãtes. Necessitatibus sanctorũ communicantes: hospitalitatẽ sectãtes. Benedicite persequentibus vos. Benedicite: et nolite maledicere. Gaudere cũ gaudentibus: flere cũ flentibus. Idipsum inuicem sentientes. Nõ alta sapientes: sed humilibus cõsentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malũ pro malo reddentes: prouidentes bona non tantũ corã deo: sed etiã corã omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est: cũ omnibus hominibus pacem habentes. Nõ vosmetipsos defendentes carissimi: sed date locũ ire. Scriptũ est enim. Mihi vindicta: ego retribuam dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum: si sitit: potum da illi. Hoc enim faciens: carbones ignis cõgeres super caput eius. Noli vinci a malo: sed vince in bono malum.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. Que aũt sunt a deo: ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui aũt resistũt: ipi sibi damnationem acquirũt. Nã principes nõ sunt timori boni operis sed mali. Vis aũt non timere potestatem? Bonũ fac: et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est: tibi in bonũ. Si aũt malũ feceris timе. Nõ enim sine causa gladiũ portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei q̃ malũ agit. Idcoq; necessitate subditi estote: nõ solũ propter iram: sed etiã propter cõscientiã. Idcirco enim et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt: in hoc ipsũ seruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributũ tributũ: cui vectigal vectigal: cui timorem timorem: cui honorẽ honorem. Nemini quicq; debeatis: nisi ut inuicem diligatis. Qui enim diligit proximũ: legem adimpleuit. Nã nõ adulterabis. non occides. nõ furabere. non falsum testimoniũ dices. non cõcupisces: et si qͣ est aliud mandatũ in hoc verbo instaurat: diliges proximũ tuũ sicut teipsum. Dilectio proximi malũ nõ operat. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nra salus: q̃m cũ credidimus. Nox præcessit: dies aũt appropinquauit. Abiciam⁹ ergo opera tenebraꝝ et induamur arma lucis: sic ut in die honeste ambulem⁹. Nõ in comessationibus et ebrietatibus. nõ in cubilibus et impudicitijs. nõ in cõtentione et emulatione: sed induimini dominũ ihesum christum: et carnis curam ne feceritis in desideriis.

Infirmũ aũt in fide assumite: nõ in dispitationibus cogitationũ. Alius enim credit manducare se omnia. Qui aũt infirmus est: olus manducet. Qui manducat non manducãtem non spernat: et qui nõ manducat: manducãtem nõ iudicet. Deus enim illũ assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienũ seruũ? Dño suo stat aut cadit. Stabit aũt. Potens est enim deus statuere illũ. Nã alius iudicat diem inter diem: alius aũt iudicat omnem diem. Unusquisq; in suo sensu abundet. Qui sapit diem: dño sapit: et qui mãducat dño mãducat. Gratias enim agit deo. Et qui nõ mãducat dño nõ mãducat: et gratias agit deo. Nemo enim nrm sibi viuit: et nemo sibi moritur. Sive enim viuim⁹ dño viuim⁹: sive morimur dño morim̃. Sive ergo viuim⁹ sive morim̃: dñi sumus. In hoc enim xps mortuus est et resurrexit: ut et viuoꝝ et mortuoꝝ dñetur. Tu aũt quid iudicas fratrem tuũ: aut tu ẽre spernis fratrẽ tuũ? Omnes enim stabimus ante tribunal dei. Scriptũ est enim. Vivo ego dicit dñs: quoniã michi flectetur omne genu: et omnis lingua cõfitebit deo. Itaq; unusquisq; nostrũ pro se rationẽ reddet deo. Nõ ergo amplius inuicem iudicem⁹. Sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculũ fratri uel scandalũ. Scio et cõfido in dño ihesu: q̃a nichil commune per ipsũ. nisi ei qui existimat q̃d cõmune esse: illi cõmune est. Si enim propter cibũ frater tuus contristatur: iam nõ secũm caritatẽ ambulas. Noli cibo tuo illũ perdere: pro quo xps mortuus est. Nõ ergo blasphemetur bonũ nostrũ. Non est enim regnũ dei esca et potus: sed iusticia et pax et gaudiũ i spiritu sancto. Qui enim in hoc seruit xpo placet deo: et probatus est hominibus. Itaq; que pacis sunt sectemur: et que edificationis sunt in inuicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidẽ sunt munda: sed malũ est homini qui per offendiculũ manducat. Bonũ e nõ mãducare carnẽ et nõ bibere vinũ: neq; i quo frater tuus offendit aut scandalizat aut infirmat. Tu quidẽ habes fides tenerim̃: habe coram deo. Beatus q̃ nõ iudicat semetipm in eo q̃ probat. Qui aũt discernit: si mãducaverit damnat⁹ est: q̃a nõ ex fide. Omne aũt q̃d nõ est ex fide peccatũ est.

Debem⁹ aũt nos firmiores imbecillitates infirmoꝝ sustinere: et non nobis placere. Unusquisq; vrm proximo suo placeat in bonũ: ad edificationẽ. Etenim xps nõ sibi placuit: sed sicut scriptũ est: improperia improperantiũ tibi ceciderũt sup me. Quecunq; enim scripta sunt ad nostrã doctrinã scripta sunt: ut p patientiã et cõsolationẽ scripturaꝝ spem habeamus. Deus aũt patientie et solatij det vobis idipsum sapere in alterutrũ scõm ihesũ xpm: ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu xpi. Propter quod suscipite inuicem sicut et xps suscepit vos in honorem dei. Dico enim xpm ihesum ministrũ fuisse circũcisionis propter veritatem dei ad cõfirmandas promissiones patrũ: gentes aũt super misericordia honorare deũ: sicut scriptum est. Propterea cõfitebor tibi in gentibus dñe: et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gẽtes cũ plebe ei⁹. Et iterũ. Laudate omnes gentes dñm: et magnificate eũ omnes ppli. Et rursus ysaias ait. Erit radix ieſſe: et qui exsurget regere gẽtes. i eum gẽtes sperabũt. Deus aũt spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo: ut abũdetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sũ aũt fratres mei et ego ipe de vobis: quoniã et ipi pleni estis dilectione. repleti omni sciẽtia: ita ut possitis alterutrũ monere. Audacius aũt scripsi vobis fratres ex parte. tanq̃ in memoriã vos reducens: propter gratiã que data est michi a deo ut sim minister xpi ihesu in gentibus sanctificãs euangeliũ dei: ut sit oblatio gentiũ accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur

gloriã in xpo ihesu ad deũ. Sti enim audeo aliquid loqui eoz que p me nõ effecit xpus i obedientiã gentiũ: verbo et factis in virtute signoz et pdigioz in virtute spiritus sancti: ita ut ab ierusalẽ p circuitũ usq; ad illiricũ replenerim euãgeliũ xpi. Sic aũt pdicaui euangeliũ hoc: non ubi nominatus est xpus ne super alienũ fundamentum edificarẽ: sed sicut scriptũ ẽ quibꝫ nõ ẽ annũciatũ de eo videbũt: et q̃ non audierũt de eo intelligent. Propter quod et impediebar plurimũ venire ad vos. Nũc vero ultra locũ non habens in hijs regionibus: cupiditatem aũt habens veniendi ad vos ex multis iam pcedentibus ãnis: cũ in hyspaniã pficiscor spero: spero p pretereũs videam vos: et a vobis deducar illuc si vobis primũ ex parte fruar fuero. Nũc igitur proficiscar in ierusalẽ ministrare sanctis. Probauerũt enim macedonia et achaia collationẽ aliquã facere i pauperes sanctoz q̃ sunt in ierusalẽ. Placuit eis: et debitores sunt eoz. Si enim spiritualiũ eoz participes facti sunt gentiles: debent et in carnalibꝫ ministrare eis. Hoc igit cũ cõsummauero et assignauero eis fructũ hunc: per vos proficiscar in hyspaniã. Scio autem: quũ veniẽs ad vos i abũdantia benedictionis xpi veniã. Obsecro ergo vos fres p dñm nrm ihesũ xpm: et p caritatem sancti spiritus ut adiuuetis me i orationibꝫ ad deũ: ut liberer ab infidelibꝫ q̃ sunt i iudea: et obsequij mei oblatio accepta fiat in ierlm sanctis: ut veniã ad vos i gaudio p voluntatẽ dei ut refrigerer vobiscũ. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen. xvij

Commendo aũt vobis phebẽ sororẽ nram q̃ ẽ i ministerio ecclie que ẽ cenchris ut rã suscipiatis i dño digne sanctis: et assistatis ei in q̃cũq; negocio vr̃i indiguerit. Etenim ipa q̃ astitit multis: michi ipi. Salutate priscã et aquilã adiutores meos i xpo ihesu: q̃ p aĩa mea suas cerui[ces] supposuerũt: quibꝫ nõ solꝰ ego gr̃ias ago sed et oẽs ecclie gentiũ: et domestican ecclesiã eoz. Salutate ephenetũ dilectũ michi: q̃ est primitiuꝰ asye i xpo ihesu. Salutate mariã q̃ multũ laborauit i vobis. Salutate andronicũ et iuliam cognatos et cõcaptiuos meos q̃ sũt nobiles i apls: q̃ et ãte me fuerũt i xpo. Salutate apliatũ dilectissimũ michi i dño. Salutate urbanũ adiutorẽ nrm i xpo ihesu: et stachim dilectum meũ. Salutate apellen probum in xpo. Salutate eos qui sũt ex aristobuli domo. Salutate herodionẽ cognatũ meũ. Salutate eos q̃ sũt ex narcisi domo: q̃ sũt i dño. Salutate tryphenã et tryphosã: q̃ laborãt i dño. Salutate persidam carissimã: q̃ multũ laborauit i dño. Salutate rufũ electũ i dño: et matrẽ ei⁹ et meã. Salutate asyncretũ flegontã hermen patrobam hermam: et q̃s cũ eis sunt fres. Salutate philologũ et iuliam nereũ et sororẽ ei⁹ et olimpiadem: et oẽs q̃ cũ eis sũt sanctos. Salutate inuicẽ i osculo sancto. Salutãt vos oẽs ecclesie xpi. Rogo aũt vos fres ut obtueri⁹ eos q̃ dissensiones et offendicula p[re]ter doctrinã quã vos didicistis faciunt: et declinate ab illis. Huiusmodi enim xpo dño nr̃o nõ seruiunt sed suo vẽtri: et dulces sermones et benedictiones seducũt corda innocentiũ. Vra enim obedientia in oẽs locos diuulgata ẽ. Gaudeo igit i vobis: sed volo vos sapientes esse i bono: et simplices in malo. Deus aũt pacis cõterat sathanam sub pedibꝫ vr̃is velociter. Gratia

dñi nr̃i ihesu xpi vobiscũ. Salutat vos timotheꝰ adiutor meꝰ: et lucius et iason et sosipater cognati mei. Saluto vos ego tercius: q̃ scripsi epistolam in dño. Salutat vos gaius hospes meus: et vniuersa ecclia. Salutat vos erastꝰ archariꝰ ciuitatis: et quartus frater. Gratia dñi nr̃i ihesu xpi cũ oĩbus vobis amen. Ei aũt qui potens est nos firmare iuxta euãgeliũ meũ et pdicationẽ ihesu xpi: secũm reuelationẽ misterij temporibus eternis tacti gr̃ã nũc patefactũ est per scripturas prophetarũ secũm pceptũ eterni dei ad obedientiã fidei i cũctis gentibꝫ cogniti sol sapienti deo p ihesũ xpm: cui honor et gloria in secula seculorũ amen.

Explicit epla ad romanos. Incipit prologus incipiũt ad Corinthios

Corinthij sunt achaici: et hij similiter ab apl̃o audierũt verbũ veritatis: et subuersi sunt multipharie a falsis apls. Quidam a philosophie verbosa eloquentia: alij secta legis iudaice inducti sunt. Hos reuocat apostolus ad veram fidem et euangelicam sapientiam: scribẽs eis ab epheso per timotheum. Explicũ prologus incipit epla ad Corinthios prima.

Paulus vocatꝰ apostolus ihesu xpi per voluntatẽ dei et sosthenes frater ecclesie dei que ẽ corinthi: sanctificatis i xpo ihesu vocatis sanctis: cũ oĩbus qui invocant nomẽ dñi nr̃i ihesu xpi in omni loco ipoz et nr̃o. Gratia vobis et pax a deo patre nr̃o: et dño ihesu xpo. Gr̃as ago deo meo semp p vobis i gratia dei q̃ data est vobis in xpo ihesu: q̃a in oĩbus divites facti estis in illo in oĩ verbo et in oĩ sciencia: sicut testimoniũ xpi firmatũ ẽ in vobis ut nichil vobis desit in ulla gratia: exspectãtibꝫ revelationẽ dñi nr̃i ihesu xpi: qui et confirmabit vos usq; in finẽ sine crimine: in die aduentꝰ dñi nr̃i ihesu xpi. Fidelis deꝰ: p quẽ vocati estis in societatem filij ei⁹ ihesu xpi dñi nr̃i. Obsecro aũt vos fratres p nomẽ dñi nr̃i ihesu xpi: ut idipsum dicatis oẽs: et nõ sint i vobis scismata. Sitis aũt perfecti in eodẽ sensu: et in eadẽ sciencia. Significatũ est enim michi de vobis fres mei ab his qui sũt doris: q̃a contentiones sunt inter vos. Hoc aũt dico: q̃ unusquisq; vr̃m dicit. Ego quidẽ sum pauli: ego aũt apollo: ego vero cephe: ego aũt xpi. Diuisus est xpus? Nũquid paulus crucifixꝰ ẽ p vobis: aut i noĩe pauli baptizati estis? Gratias ago deo meo q̃ neminẽ vr̃m baptizaui: nisi crispum et gaiũ: ne quis dicat q̃ in noĩe meo baptizati estis. Baptizaui aũt et stephane domũ: cetez nescio si quẽ alium vr̃m baptizauerim. Nõ enim misit me xpus baptizare sed euangelizare: nõ in sapiẽcia verbi: ut nõ euacuẽ crux xpi. Verbum enim crucis pereuntibꝫ quidẽ stultitia ẽ: his aũt qui salui fiũt id est nobis virtꝰ dei ẽ. Scriptũ ẽ enim. Perdã sapiẽciã sapientũ: et prudẽciã prudentũ reprobabo. Vbi sapiẽs ubi scriba: ubi inquisitor huius seculi? Nõne stultam fecit deꝰ sapiẽciã huius mũdi? Nam quia in dei sapiẽcia non cognouit mundus p sapiẽciã deũ: placuit deo p stultitiã pdicationis saluos facere credẽtes. Quoniã et iudei signa petũt: et greci sapiẽciam querũt. Nos aũt pdicamus xpm crucifixũ: iudeis quidẽ scandalũ: gẽtibꝫ aũt stultitiã: ipis autem vocatis

iudeis atq; grecis · xp̃m dei uirtutem
et dei sapiẽtiã. Quia q̃ stultũ ẽ dei· sa-
pieni⁹ est hominibꝫ: ⁊ q̃ infirmũ est
dei: fort⁹ ẽ hominibꝫ. Videte enim vo-
cationẽ vestrã fres: q̃a nõ multi sapien-
tes sc̃m carnẽ nõ multi potẽtes non
multi nobiles: sed q̃ stulta sunt mũdi e-
legit d⁹ ut cõfundat sapientes: ⁊ infir-
ma mũdi elegit d⁹ ut cõfundat fortia:
⁊ ignobilia mũdi ⁊ cõtẽptibilia elegit
d⁹ et ea q̃ nõ sũt · ut ea que sũt destrue-
ret: ut nõ glorietꝫ oẽs caro i cõspectu
ei⁹. Ex ipo autẽ vos estis i xp̃o ihesu: q̃
fact⁹ ẽ nobis sapiẽtia ⁊ iustitia et sãcti-
ficatio ⁊ redẽptio: ut q̃admodũ scri-
ptũ ẽt: q̃ gloriat⁹ i dño glorietur. ¶

Et ego fres cũ venissem ad vos fratres:
venj nõ in sublimitate ẽmonis
aut sapiẽtie annũcians vobis testimo-
niũ xp̃i. Nõ enj̃ iudicaui me scire ali-
quid iter vos nisi ihesũ xp̃m: et hunc
crucifixũ. Et ego i infirmitate ⁊ timore
⁊ tremore multo fui apud vos: et ser̃o
meus et p̃dicatio mea nõ i persuasibilibꝫ
humane sapiẽtie verbis: sed i ostensio-
ne spiritꝰ et virtutis: ut fides vra nõ
sit i sapiẽtia hominũ sed in virtute dei.
Sapientiã aũt loquimr inter plectos.
Sapiẽtiã vero nõ huj⁹ seculi neq; prin-
cipũ huj⁹ seculi q̃ destruũtur: sed loquimr
dei sapiẽtiã i misterio q̃ abscondita ẽ:
quã predestinauit d⁹ ante secula i glo-
riã nostrã quã nemo principũ huj⁹ se-
culi cognouit. Si enim cognouissent:
nũquã dñm glorie crucifixissent. Sicut
scriptũ est: q̃ oculus nõ vidit nec
auris audiuit nec in cor hois ascen-
dit: q̃ parauit d⁹ his q̃ diligũt illũ.
Nobis aũt reuelauit d⁹ p spiritũ suũ.
Spiritꝰ enj̃ oĩa scrutat: etiã pfunda
dei. Quis enj̃ scit hominũ q̃ sũt hois:
nisi spiritꝰ hois q̃ in ipo ẽ? Ita et que
dei sũt nemo cognouit nisi spiritus dei.
Nos aũt nõ spiritũ huj⁹ mũdi accepi-
mus sed spiritũ q̃ ex deo est: ut sciam⁹
q̃ a deo donata sũt nobis: q̃ ⁊ loquimr
nõ in doctis humane sapiẽtie verbis:
sed in doctrina spiritus: spiritualibꝫ
spiritualia cõparãtes. Animalis aũt
homo nõ p̃cipit ea que sunt spiritus
dei. Stultitia enim est illi: ⁊ nõ potest
intelligere: q̃a spiritualiter examinatur.
Spiritualis aũt iudicat oĩa: ⁊ ipe a
nemine iudicat: sicut scriptũ est. Quis
enj̃ cognouit sensũ dñi: aut q̃s instru-
xit eũ? Nos aũt sensũ xp̃i habem⁹. ¶

Et ego fres nõ potui vobis loqui
q̃si spiritualibꝫ: sed q̃si carnalibꝫ.
Tãquã parulis i xp̃o lac vobis potũ
dedi nõ escã. Nõdũ enj̃ poteratis: sed
nec nũc quidẽ potestis. Adhuc enj̃ car-
nales estis. Cũ enj̃ sit inter vos zelus
et dissensio: nõne carnales estis ⁊ sc̃m
hominẽ ãbulatis? Cũ enj̃ q̃s dicat e-
go quidẽ sũ pauli· alj⁹ aũt ego apol-
lo: nõne hoies estis? Quid igit̃ est ap-
pollo? Quid vero paul⁹? Ministri e⁹
cui credidistis. Et unicuiq; sicut dñs
dedit. Ego plãtaui apollo rigauit:
sed d⁹ incrementũ dedit. Itaq; neq; q̃ plã-
tat ẽ aliq̃d neq; q̃ rigat: sed q̃ incrementũ
dat d⁹. Qui plãtat aũt ⁊ q̃ rigat unũ
sũt. Unusquisq; aũt propriã mercedẽ ac-
cipiet sc̃m suũ labore. Dei enj̃ sumus
adiutores. Dei agricultura estis: dei edi-
ficatio estis. Sc̃dm gr̃iã dei q̃ data ẽ mi-
chi ut sapiẽs architect⁹ fundamẽtũ po-
sui: alj⁹ aũt superedificat. Unusquisq;
aũt videat quomõ superedificet. Fundа-
mẽtũ enim aliud nemo potest ponere
p̃ter id q̃d positũ ẽ: q̃d ẽ xp̃s ihesus. Si
q̃s aũt superedificat supra fundamẽtũ
hoc aurũ argentũ lapides p̃ciosos li-
gna fenũ stipulã: unusquisq; opus

manifestũ erit. Dies enim dñi declara-
bit: q̃a in igne revelabit: ⁊ unius cuiusq;
opus ipse sit ignis p̃babit. Si cuj⁹ o-
pus mãserit q̃d superedificauit: mercedẽ
accipiet. Si cuj⁹ opus arserit detrimẽtũ
patiet: ipe aũt salvus erit: sic tamẽ q̃si
p ignẽ. Nescitis q̃a templũ dei estis: ⁊ spi-
ritus dei habitat i vobis? Si q̃s autem
templũ dei violauerit: disperdet illũ deus.
Templũ enj̃ dei sãctũ ẽ: q̃d estis vos. Nemo
se seducat. Si q̃s videt̃ inter vos sa-
piẽs esse i hoc seculo: stult⁹ fiat ut sit sa-
piens. Sapiẽtia enj̃ huj⁹ mũdi stultitia
est apud deũ. Scriptũ est enim. Cõprehẽ-
dam sapientes in astutia eorũ. Et iterũ.
Dñs nouit cogitationes sapiẽtũ: q̃m
vane sũt. Nemo itaq; glorietur in ho-
minibꝫ. Oĩa enj̃ vra sũt: sive paul⁹
sive apollo sive cephas sive mund⁹
sive vita sive mors sive p̃sentia sive fu-
tura. Omnia enim vestra sunt: vos
autem xp̃i: xp̃us autem dei. ¶

Sic nos existimet homo ut minis-
tros xp̃i: et dispẽsatores misteri-
orũ dei. Hic iã queritꝰ inter dispẽsatores:
ut fidelis q̃s inveniat. Mihi aũt p mi-
nimo ẽ ut a vobis iudicer: aut ab hu-
mano die. Sed neq; meipm iudico.
Nichil enj̃ mihi cõscius sum: sed nõ in
hoc iustificat⁹ sum. Qui aũt iudicat
me dñs ẽ. Itaq; nolite ãte tẽp⁹ iudi-
care: quoadusq; veniat dñs qui ⁊ illu-
minabit abscõdita tenebraꝝ et mani-
festabit cõsilia cordiũ: ⁊ tunc laus erit
unicuiq; a deo. Hec aũt fres trãsfigura-
vi me ⁊ apollo p̃pter vos: ut i nobis
discatis ne supra quã scriptũ est un⁹
adũsus alterꝰ infletur p alio. Quis e-
nim te discernit? Quid aũt habes q̃d
nõ accepisti? Si aũt accepisti: q̃d gl̃o-
riaris q̃si nõ acceperis? Jam saturati
estis: iã divites facti estis. Sine nobis
regnatis. Et utinã regnetis: ut ⁊ nos
vobiscũ regnem⁹. Puto enj̃ q̃d d⁹ nos
apl̃os novissimos ostendit tãq̃ mor-
ti destinatos: q̃a spectaculũ facti sum⁹
mũdo ⁊ ãgelis et hominibꝫ. Nos stul-
ti p̃ xp̃m: vos aũt prudẽtes i xp̃o.
Nos infirmi: vos autẽ fortes. Vos
nobiles: nos aũt ignobiles. Usq; in
hãc horã ⁊ esurim⁹ ⁊ sitim⁹ ⁊ nudi su-
mus: ⁊ colaphis cedimur ⁊ instabiles
sum⁹: ⁊ laboram⁹ operãtes manibꝫ no-
stris. Maledicim̃: et bñdicim⁹. Persecu-
tionẽ patim̃: et sustinem⁹. Blasphe-
mam̃: ⁊ obsecram⁹. Tãq̃ purgamẽta
huj⁹ mũdi facti sum⁹ oĩũ peripsima
usq; adhuc. Nõ ut confundã vos hec scri-
bo: sed ut filios meos carissimos mo-
neo. Nã si decẽ milia pedagogoꝝ habe-
atis in xp̃o: sed nõ multos pres. Nã in
xp̃o ihesu p euangeliũ ego vos genui.
Rogo ergo vos: imitatores mei este-
te. Ideo misi ad vos timotheũ q̃ ẽ fi-
li⁹ me⁹ carissim⁹ ⁊ fidelis i dño: q̃ vos
cõmonefaciat vias meas q̃ sũt in xp̃o
ihesu: sicut ubiq; i oĩi ecclesia doceo.
Tãq̃ nõ venturꝰ sim ad vos: sicut inflati
sũt quidã. Veniã aũt ad vos cito si
dñs voluerit: ⁊ cognoscã nõ sermonẽ e-
orũ q̃ inflati sũt: sed virtutẽ. Nõ enj̃ i
sermone ẽ regnũ dei: sed i virtute. Quid
vultis? In virga veniã ad vos: an in
caritate ⁊ spiritu mãsuetudinis? ¶

Omnino audit̃ inter vos fornica-
tio: ⁊ talis fornicatio q̃lis nec in
ter gẽtes: ita ut uxorẽ patris sui aliq̃s ha-
beat. Et vos inflati estis: ⁊ nõ magis
luctũ habuistis: ut tollat̃ de medio ve-
strũ q̃ hoc op⁹ fecit. Ego quidẽ absens
corpore· pr̃sens aũt spiritu: iã iudicaui
ut pr̃sens eũ q̃ sic operat⁹ ẽ in noĩe dñi
nri ihesu xp̃i cõgregatis vobis et meo
spiritu cũ virtute dñi nri ihesu tradere

huiusmodi hiem sathane i sceitū carnis: ut spūs? saluus sit in die dñi nri ihesu xpi. ſMō ē bona gloriatio vra. ſScitis ga modicū fermentū totā massā corrūpit? Expurgate vet? fermētū: ut sitis nova cōspersio sicut estis azimi. Etenī pascha nrm immolat? ē xps. Itaq epulemr: nō i fermēto veteri neq; i fermēto malicie z nequicie: sed i azimis sinceritatis z veritatis. Scripsi vobis i epla: ne admiscamini fornicarijs. ſMō vtiq; fornicarijs huj? mūdi aut auaris aut rapacibus aut ydolis seruientibus: alioquī debueratis de hoc mūdo exisse. ſNūc aūt scripsi vobis non cōmisceri. Si is q̄ frater nomīat inter vos et ē fornicator aut auar? aut ydolis seruiens aut maledic? aut ebriosus aut rapax: cū huiusmodi nec cibū sumere. Quid enim mihi de his q̄ foris sūt iudicare? ſNōne de his q̄ int? sūt vos iudicatis? ſMā eos q̄ foris sūt deus iudicabit. Auferte malū ex vobisipis. VI

Audet aliquis vestrum habens negocium aduersus alterū iudicari apud iniq̄s: z nō apud sanctos. An nescitis: quōiam sancti de hoc mūdo iudicabūt? Et si i vobis iudicabit mundus: indigni estis q̄ de minimis iudicetis? ſNescitis quōiam angelos iudicabimus? Quātomagis secularia? Secularia igit iudicia si habueritis: cōtemptibiles q̄ sūt i ecclesia illos cōstituite ad iudicādū. Ad verecundiā vram dico. Sic nō ē inter vos sapiēs quis? q̄ possit iudicare inter fratrē suū: sed frater cū fratre iudicio cōtendit: z hoc apud infideles. Iā quidē omino delictū ē i vobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriā accipitis? Quare non magis fraudē patimīr? Sed vos iniuriā facitis et fraudatis: z hoc fratribz. An nescitis

q̄a iniqui regnū dei nō possidebūt? ſNolite errare: neq; fornicarij neq; ydolis seruientes: neq; adulteri: neq; molles: neq; masculorū dormitores: neq; fures: neq; auari: neq; ebriosi: neq; maledici: neq; rapaces regnū dei possidebūt. Et hec quidā fuistis: sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed iustificati estis: in nōie dñi nri ihesu xpi et i spiritu dei nri. Omnia mihi licēt: sed nō oia expediūt. Omnia mihi licēt: sed ego sub nullo redigar potestate. Esca ventri et venter escis: deus aūt et hūc z hās destruet. Corp? aūt nō fornicationi sed dño: z dñs corpori. Deus vero z dñm suscitauit: et nos suscitabit p virtutē suā. ſNescitis q̄m corpora vra membra sūt xpi? Tollēs ergo mēbra xpi: faciā membra meretricis? Absit. An nescitis: q̄m q̄ adhret meretrici unū corp? efficit? Erūt enī inq̄t duo i carne una. Qui aūt adhret dño unus spūs? ē. Fugite fornicationē. Omne enī peccatū q̄cūq; fecerit homo extra corp? ē: q̄ aūt fornicat: i corp? suū peccat. An nescitis q̄m membra vra templū ē spūs? sancti q̄ i vobis ē quē habetis a deo: z nō estis vri? Empti enī estis? pcio magno: glorificate et portate deum in corpore

De quibus aūt scripsistis vro. VII Bonum est homini mulierē nō tangere. Propter fornicationem aūt unusquisq; suā vxorē habeat: z unaqueq; suū virū habeat. Vxori vir debitū reddat: similiter aūt et vxor viro. ſMulier sui corporis potestatem nō habet sed vir: similiter aūt z vir sui corporis potestatē nō habet sed mulier. ſNolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi: z iterū revertimini in idipm: ne tēptet vos sathanas propter incontinentiā vram. Hoc aūt dico secm indulgentiā: nō secm imperiū.

Volo aūt oēs vos hoies esse sicut meipm. Sed unusquisq; pprium donū habet ex deo: alius quidē sic: alius vero sic. Dico aūt nō nupt̄is z viduis: bonum ē illis si sic permanerent sicut et ego. Qd si nō se cōtinent: nubāt. ſMelius? ē enī nubere q̄ uri. Iijs aūt q̄ matrimonio iuncti sūt precipio non ego sed dñs: vxorē a viro nō discedere. Qd si discesserit: manere innupta: aut viro suo reconciliari. Et vir vxorē nō dimittat. ſMā ceteris ego dico nō dñs. Si q̄s frater vxorē habet infidelē z hec cōsentit habitare cū illo: nō dimittat illā. Et si qua mulier habet virū infidelē z hic cōsentit habitare cū illa: nō dimittat virū. Sanctificat? ē enī vir infidelis p mulierē fidelē: z sanctificata ē mulier infidelis p virū fidelē. Alioquī filij vri immūdi essent: nūc aūt sancti sūt. Qd si infidelis discedit: discedat. ſNō enim seruit frat? aut soror i huiusmodi. In pace aūt vocauit vos deus. Vnde enī scis mulier si virū saluū facies? Aut unde scis vir si mulierē saluā facies? ſSicut unicuiq; tribuit dñs. Unūquēq; sicut vocauit deus ita ābulet: z sic in oībus ecclesijs doceo. Circūcisus aliq̄s vocat? ē: nō adducat pputiū. In pputio aliq̄s vocat? ē: nō circūcidat. Circūcisio nichil est: z pputium nichil ē: sed obseruatio mādator dei. Unusquisq; i q̄ vocatione vocat? ē i ea permaneat. Seruus vocat? es: nō sit tibi cure. Sed et si potes fieri liber: magis utere. Qui enī in dño vocat? ē seruus: liber? ē dñi. Similiter q̄ liber vocat? ē: seruus? ē xpi. Pretio empti estis: nolite fieri serui hoim. Unusquisq; ergo i quo vocat? ē frater: i hoc permaneat apud deū. De virginibus aūt preceptū dñi nō habeo: consiliū aūt do tanq; misericordiā consecut? a dño: ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonū esse propter

instās necessitatē: quōiam bonū ē homini sic esse. Alligat? es vxori: noli querere solutionē. Solut? es ab vxore: noli querere vxorē. Si aūt acceperis vxorē nō peccasti: z si nupserit virgo non peccauit. Tribulationem tamē carnis habebūt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaq; dico fratres. Tēp? breue est. Reliquū ē: ut z q̄ habēt vxores: tanq; nō habentes sint: z q̄ flent: tanq; nō flentes: et q̄ gaudent: tanq; nō gaudentes: et q̄ emūt: tanq; nō possidentes: z q̄ vtunt hoc mūdo: tanq; nō vtāt. Preterit enī figura huj? mūdi. Volo aūt vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est: sollicit? est q̄ dñi sūt: quomō placeat deo. Qui aūt cum vxore ē: sollicit? ē que sūt mūdi: quomō placeat vxori: z divisus ē. Et mulier innupta z virgo cogitat que dñi sūt: ut sit sancta corpore z spiritu. Que aūt nupta ē cogitat q̄ sūt mūdi: quomō placeat viro. Porro hoc ad utilitatē vram dico: nō ut laqueum vobis iniciā: sed ad id q̄ honestū ē: z q̄ facultatē prebeat: sine impedimēto dño obsecrandi. Si q̄s aūt turpē se videri existimat super virginē suā: q̄ sit nubat: nō peccat: si nubat. ſMā q̄ stetit in corde suo firm? nō habens necessitatē: potestatē aūt habēs sue voluntatis: z hoc iudicauit i corde suo seruare virginē suā: bene facit. Igit et q̄ matrimonio iūgit virginē suā bene facit: z q̄ non iūgit melius facit. ſMulier alligata ē legi: quāto tp̄e vir eius vivit. Qd si dormierit vir eius: liberata est. Cui aūt vult nubat: tantum in dño. Beatior aūt erit: si sic permanserit secm meū cōsiliū. Puto aūt: q̄ z ego spiritum dei habeam. VIII

De hijs aūt q̄ idolis immolant scimus: q̄a omnes scientiā habem?.

Brietia inflat: caritas vero edificat. Si qs aūt se existimat scire aliqd: nūdū cognouit quēadmodū oportet eū scire. Si qs aūt diligit deū: hic cognitꝰ ē ab eo. De escis aūt q̄ ydolis imolāt: scimꝰ qꝫ nichil ē ydolū in mūdo: ⁊ q̄ nullus deꝰ nisi unꝰ. Nā ⁊ si sūt q̄ dicāt̄ dī sive in celo sive in terra: sicut̄ sūt dīi multi ⁊ dñi multi: nobis tamē unus deꝰ pater ex quo oīa et nos in illo. ⁊ unꝰ dñs ihesus xp̄s p quē oīa: ⁊ nos p ipm. Sed nō in oībz est sciēa. Quidā aūt cū sciētia usqz nūc ydoli ipsi ydolotiū mādurāt: et cōscia ipoz cū sit infirma polluit. Escа aūt nos nō cōmēdat deo. Neqz enī si mandducaverim⁹ abūdabim⁹: neqz si non māducaverim⁹ deficiem⁹. Videte autem: ne forte hec licētia nīa offendiculum fiat infirmis. Si enī qs viderit eū q̄ habet sciētiā i ydoleo recūbentē: nōne cōscia eiꝰ cū sit infirma edificabit ad mādurandū ydolotia? Et pibit infirmꝰ i tua cōscia frater: p̄ quē xp̄s mortuꝰ est. Sic aūt peccātes i fratres ⁊ p̄cutientes cōscia eoz infirmā: i xp̄m peccatis. Quapropt si escа scādalizat fratē meū nō māducabo carnē in eternū: ne fratē meū scādalizē.

IX

Non sum liber? Nō sum aplus? Nonne xp̄m ihesū dñm nr̄m vidi? Nōne op⁹ meū vos estis in dño? Et si alijs nō sū aplus: sed tamē vobis sū. Nā signaculū apostolat⁹ mei vos estis i dño. Mea defensio apud eos q̄ me interrogāt: hec est. Nūqd nō habem⁹ potestatē mādducādi ⁊ bibēdi? Nūqd nō habem⁹ potestatē mulierē sororē circūducendi: sicut ⁊ ceteri apli ⁊ fres dñi et cephas? Aut ego solus aut barnabas: nō habem⁹ potestatē hoc operādi? Quis militat suis stipendijs unq̄?

Quis plātavit vineā: ⁊ de fructu eius nō edit? Quis pascit gregē: ⁊ de lacte gregis nō mādducat? Nūqd secm̄ hominē hec dico? An ⁊ lex nō hec dicit? Scriptū ē enī i lege moysi. Nō alligabis os bouī trituranti. Nūqd de bubz cura ē deo? An propter nos utiqz dicit? Nā propter nos scripta sūt: quī debet in spe q̄ arat arare: ⁊ q̄ triturat i spe fructus capiendi. Si nos vobis spiritalia seminavim⁹: magnū ē si nos carnalia vestra metam⁹? Si alij potestatis vre participes sunt: quare nō magis nos? Sed nō usi sum⁹ hac potestate. Sed omnia sustinem⁹: ne q̄ offendiculū det⁹ euāgelio xp̄i. Nescitis q̄m q̄ in sacrario operant: q̄ de sacrario sūt edūt? Et q̄ altario deservit: cū altario participat? Ita ⁊ dñs ordinavit his q̄ euāgelio annūciāt: de euāgelio vivere. Ego aūt nullo horz usus sū. Nō aūt scripsi hec: ut ita fiāt in me. Bonū ē enī mihi magis mori: quā ut gloriā meā q̄s exinaniet. Nā si euāgelizavero: nō est mihi gloria. Necessitas enī mihi incumbit. Ve enī mihi ē: si nō euāgelizavero. Si enī volēs hoc ago mercedē habeo: si aūt invitus: dispēsatio mihi credita ē. Quę ergo merces mea? Ut euāgelizās sine sūptu ponā euāgeliū: ut nō abutar potestate mea i euāgelio. Nā cū liber essem ex oībz: omīm me seruū feci: ut plures lucrifacerē. Et factꝰ sū iudeis tanq̄ iudeꝰ: ut iudeos lucrarer. Hijs q̄ sub lege sūt: tanq̄ sub lege essem: cū ipe nō essem sub lege: ut eos q̄ sub lege erāt lucrifacerē. Hijs q̄ sine lege erant tanq̄ sine lege essē: cū sine lege dei nō essem: sed i lege essem xp̄i: ut lucrifacerē eos q̄ sine lege erāt. Factꝰ sū infirmis infirm⁹: ut infirmos lucrifacerem. Omīb⁹ omnia factꝰ sū: ut omnes faciā

saluos. Omnia aūt facio p̄pter euāgeliū: ut particeps eiꝰ efficiar. Nescitis q̄ hij q̄ i stadio currūt omnes q̄dē currūt: sed unꝰ accipit brauiū? Sic currite: ut comprehendatis. Omnis aūt q̄ i agone cōtendit ab omībz se abstinet: et illi q̄dē ut corruptibilē coronā accipiāt: nos aūt incorruptā. Ego igit sic curro nō q̄si in incertū: sic pugno nō q̄si aerē verberās. Sed castigo corpus meū: et in seruitutem redigo: ne forte cum aliis p̄dicaverim: ipse reprobus efficiar.

X

Nolo enī vos ignorare fres: q̄m patres nr̄i omnes sub nube fuerūt ⁊ omnes mare trāsierūt: ⁊ omnes i moyse baptizati sūt i nube et i mari. Et oēs eandē escа spiritalē mādducaverūt: et omnes eundē potū spiritalē biberūt. Bibebāt aūt de spirituali cōsequēte eos petra: petra aūt erat xp̄s. Sed nō i pluribus eoz bñplacuit deo. Nā p̄strati sūt i deserto. Hec aūt i figura facta sūt nr̄i: ut non sim⁹ cupidi malorū: sicut ⁊ illi concupierūt. Neqz ydolatre efficiamini sicut q̄dā ex ipis: sicut scriptū ē. Sedit pplus māducare et bibere: ⁊ surrexerūt ludere. Neqz fornicemur sicut q̄dā ex ipis fornicati sūt: ⁊ ceciderūt una die viginti tria milia. Neqz tēptemus xp̄m sicut q̄dā eoz tēptaverūt: et a serpentibz perierūt. Neqz murmuraveritis sicut q̄dā eoz murmuraverūt: et perierūt ab exterminatore. Hec aūt omnia i figura cōtingebāt illis: scripta sūt aūt ad correptionē nr̄am: i q̄s fines seculoz deveneruīt. Itaqz q̄ se existimat stare: videat ne cadat. Temptatio vos nō apprehendat nisi humana. Fidelis aūt deꝰ est: q̄ nō patiet vos tēptari supra id q̄ potestis: sed faciet cū tēptatione etiam p̄ventū: ut possitis sustinere. Propter q̄ carissimi mihi: fugite ab ydoloz cultura. Vt prudentibz loquor: vos ipi iudicate q̄ dico. Calix benedictionis cui benedicim⁹: nōne cōmunicatio sanguinis xp̄i est? Et panis q̄m frangimus: nōne participatio corporis dñi est? Quoniā unꝰ panis et unū corp⁹ multi sum⁹: omnes q̄ de uno pane participamus. Videte istī secm̄ carnē. Nōne q̄ edūt hostias: participes sūt altaris? Quid ergo? Dico q̄ ydolis imolatū sit aliqd: aut q̄ ydolū sit aliqd? Sed q̄ imolāt gētes: demonijs imolāt: et nō deo. Nolo aūt vos socios fieri demoniorz. Quia nō potestis calicē dñi bibere: ⁊ calicē demoniorz: nō potestis mēse dñi participes esse: ⁊ mēse demoniorz. An emulamur dñm? Nūqd fortiores illo sum⁹? Omnia mihi licēt: sed nō oīa expedūt. Omnia mihi licēt: sed nō oīa edificāt. Nemo q̄d suū ē q̄rat: sed q̄d alteri⁹. Omne q̄d i macello venit mādducate: nichil interrogātes p̄pter cōscientiā. Dñi ē terra: ⁊ plenitudo eius. Si q̄s aūt vocat vos infidelium et vultis ire: omne q̄d vobis apponit manducate: nichil interrogātes p̄pter cōscientiā. Si q̄s aūt dixerit vobis immolatū ē ydolis: nolite mādducare p̄pter illū q̄ indicavit: ⁊ p̄pter cōscientiā. Cōscientiā aūt dico: nō suā: sed alteri⁹. Ut q̄d enī libertas mea iudicat ab aliena cōscientia? Si ego cū gratia participo: q̄d blasphemor p eo q̄ gratias ago? Sive ergo māducatis sive bibitis: vel aliud q̄d facitis: oia i gloriā dei facite. Sine offensione estote iudeis ⁊ gētibz ⁊ ecclie dei: sicut et ego p omnia omībz placeo: non querens q̄d michi utile ē: sed quod multis ut salui fiant.

XI

Imitatores mei estote: sicut ⁊ ego xp̄i. Laudo aūt vos fres q̄ per omnia mei memores estis: ⁊ sicut tradidi vobis p̄cepta mea tenetis. Volo aūt vos

scire: q̄ oīs viri caput xp̄s ē: caput aūt mulieris vir. Caput vero xp̄i deus. Oīs vir orās aut ꝓphās velato capite: deturpat caput suū. Oīs autem mulier orās aut ꝓphetās nō velato capite: deturpat caput suū. Vnū enī est: ac si decalueī. Sī ī nō velaī mulier: tōdeaī. Si vero turpe ē mulieri tōderi aut decaluari: velet caput suū. Vir q̄dē nō debet velare caput suū: qm̄ ymago et gloria dei ē: mulier aūt gl̄a viri ē. Sī nō enī vir ex muliere ē: sed mulier ex viro. Et enī nō ē creaī vir ꝓter mulierē: sed mulier ꝓter virū. Ideo debet mulier velamen habere supra caput suū: ꝫ ꝓter ãgelos. Verūtamē neq; vir sine muliere: neq; mulier sine viro i dño. Sī sicut mulier de viro: ita ꝫ vir p mulierē. Oīa aut̄ ex deo. Vosīpi iudicate: decet mulierem nō velatā orare deū? Nec ipa natura docet vos. Oī vir q̄dē si comā nutriat ignominia ē illi: mulier vero si comā nutriat gloria ē illi: qm̄ capilli p velamine ei dati sūt. Si q̄s aūt videt̄ contentiosus esse: nos talē consuetudinē nō habem⁹: neq; ecclia dei. Hoc aūt p̄cipio: nō laudās q̄ nō i melī⁹ sed i deteriꝰ conuenitis. Primū q̄dē conuenientibus vobis i ecclia audeo scissuras esse inter vos: et ex parte credo. Sī̄ oportet hereses esse: ut et ꝙ pbati sūt manifesti fiāt i vobis. Cōuenientibus ergo vobis i unū: iā nō ē dñica cena māducare. Vnusq̄sq; enī suā cenā p̄sumit ad māducandū. Et alī⁹ q̄dē esurit: alī⁹ aūt ebri⁹ ē. Sī̄ q̄dē domos nō habetis ad māducandū ꝫ bibendū? Aut ecclam dei contemnitis: ꝫ confunditis eos q̄ nō habent? Quid dicā vobis? laudo vos: in hoc nō laudo. Ego enī accepi a dño qđ ꝫ tradidi vobis: q̄m dñs ihesus i qua nocte tradebat accepit panē: ꝫ gr̄ias agens fregit et dixit. Accipite ꝫ māducate. Hoc est corp⁹ meū: qđ p vobis tradet̄. Hoc facite i meā cōmemorationē. Similiter ꝫ calicem: postq̄ cenauit dicens. Hic calix nouū testamētū ē i meo sāguine. Hoc facite quotiēscūq; bibetis: i meā cōmemorationē. Quotiēscūq; enī māducabitis panē hūc ꝫ calicē bibetis: mortē dñi annūciabitis donec veniat. Itaq; quicūq; māducauerit panē et biberit calicē dñi indigne: reus erit corporis et sanguinis dñi. Probet aūt seipm̄ homo: ꝫ sic de pane illo edat: ꝫ de calice bibat. Qui enī māducat ꝫ bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit: nō diiudicās corp⁹ dñi. Ideo inter vos multi infirmi ꝫ imbelles: ꝫ dormiunt multi. Nō si nosmetipos diiudicaremus: nō utiq; iudicaremur. Dñō iudicam̄ aūt: a dño corripim̄: ut nō cū hoc mūdo damnem̄. Itaq; fres mei cū conuenitis ad māducādū: inuicē expectate. Si q̄s esurit domi manducet: ut non in iudiciū conueniatis. Cetera autem cū venero disponā. xiij

Nolo vos ignorare fres. Spūalibus aūt q̄m cupitis: sciens quia gentes eritis: ad simulacra muta, prout ducebamini euntes. Idcirco notū vobis facio: q̄ nemo i spiritu dei loquēs dicit anathema ihesu. Et nemo potest dicere dñs ihesus: nisi in spiritu sancto. Diuisiones vero gr̄iaꝝ sūt: idem aūt spūs. Et diuisiones ministrationū sūt: idem aūt dñs. Et diuisiones operationū sūt: idem vero deus q̄ operat oīa i oībus. Vnicuiq; aūt datur manifestatio spiritus: ad utilitatē. Alij q̄dē p spiritū datur sermo sapiētie: alij aūt sermo sciētie secundū eundē spiritū. Alteri fides i eodē spiritu: alij gr̄ia sanitatū i uno spiritu. Alij operatio virtutū: alij ꝓphetia: alij discretio spirituū: alij genera linguaꝝ: alij interpretatio sermonū. Hec autem oīa operat unus atq; idem spiritus: diuidens singulis prout vult. Sicut enī corp⁹ unū est: ꝫ membra habet multa: oīa aūt membra corporis cū sint multa unū tamē corpus sūt: ita ꝫ xp̄s. Etenī in uno spiritu nos oēs in unū corp⁹ baptizati sum⁹: sive iudei sive gentiles sive serui sive liberi: ꝫ oēs unū spiritū potati sumus. Nam et corp⁹ nō est unū membrū sed multa. Si dixerit pes: quia nō sum manus: nō sum de corpore: nō ideo nō est de corpore? Et si dixerit auris: quia nō sum oculus: non sum de corpore: nō ideo nō est de corpore? Si totum corp⁹ oculus: ubi auditus? Si totum auditus? Vbi odoratus? Sed nunc posuit deus membra: unumquodq; eorum in corpore sicut voluit. Nō si essent oīa unum membrum: ubi corp⁹? Sed nunc multa quidē membra: unum aūt corp⁹. Nō potest aūt dicere oculus manui: opera tua nō indigeo: aut iterum caput pedibus: nō estis mihi necessarij. Sed multo magis q̄ videntur membra corporis infirmiora esse: necessariora sūt. Et q̄ putamus ignobiliora membra esse corporis: his honorē abundantiorē circūdam⁹. Et q̄ inhonesta sūt nr̄a: abundantiorē honestatem habent. Honesta aūt nr̄a nullā egent. Sed deus temperauit corp⁹: ei cui deerat abundantiorē tribuēdo honorē: ut nō sit scisma i corpore: sed idipm̄ p invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum: compatiuntur oīa membra: sive gloriat̄ unum membrum: gaudent oīa membra. Vos aūt estis corp⁹ xp̄i: et membra de membro. Et quosdā quidē posuit deus in ecclia: primū aplos: secundo ꝓphetas: tertio doctores: deinde virtutes: deinde gr̄ias curationū: opitulationes: gubernationes: genera linguaꝝ: interpretationes sermonū. Numquid oēs aplī? Numquid oēs ꝓphete? Numquid oēs doctores? Numquid oēs virtutes? Numquid oēs gr̄iam habent curationum? Numquid oēs linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. xiij

Si linguis hominū loquar ꝫ ãgelorū: caritatē aūt nō habeā: factus sum velut es sonans aut cymbalū tinniens. Et si habuero ꝓphetiā: ꝫ noverim misteria oīa et omnem sciētiā: ꝫ habuero omnem fidē ita ut montes trāsferam: caritatē aūt nō habuero: nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: ꝫ si tradidero corp⁹ meū ita ut ardeam: caritatē aūt nō habuero: nichil michi prodest. Caritas patiēs est: benigna est. Caritas nō emulat̄: nō agit ꝑpera: nō inflat̄: nō est ambitiosa: nō quērit quę sua sūt. Nō irritat̄: nō cogitat malū: nō gaudet sup iniquitate: cōgaudet aūt veritati. Oīa suffert: oīa credit: oīa sperat: oīa sustinet. Caritas nūq; excidit. Sive ꝓphetie evacuabūtur: sive lingue cessabūt: sive sciētia destruet̄. Ex parte enī cognoscim⁹: ꝫ ex parte ꝓphetam⁹. Cū aūt venerit qđ ꝑfectum est: evacuabit̄ qđ ex parte est. Cū essem parvul⁹ loquebar ut parvul⁹: sapiebam ut parvul⁹: cogitabam ut parvul⁹. Quando aūt factus sum vir: evacuavi q̄ erant parvuli. Videm⁹ nūc p speculum in enigmate: tūc aūt facie ad faciē. Nūc cognosco ex parte: tūc aūt cognoscā: sicut et cognitus sum. Nūc aūt manent fides spes caritas tria hec. Maior aūt horū est caritas. xiiij

Sectamini caritatē: eme. xiiij

mulamini spūalia: magis aūt ut ꝓphetis. Qui enī loquit̄ lingua: nō hominibus loquit̄: sed deo. Nemo enī audit. Spiritus autem loquit̄ misteria.

ſſā ꝺ ꝓphetat: hominibꝫ loquit ad ꝫ-
dificationē ⁊ exhortationē ⁊ ꝺsolatio-
nē. Qui loquit lingua ſemetipm edifi-
cat: ꝺ aūt ꝓphetat eccleſiā dei edificat.
Volo aūt oēs vos loqui liguis: ma-
gis aūt ꝓphetare. ſſā maior ē ꝺ ꝓphe-
tat ꝝ ꝺ loquit liguis: niſi forte interpre-
tur: ut eccleſia edificationem accipiat.
ſſūr aūt fres: ſi venero ad vos liguis
loquēs: ꝙd vobis ꝓdero: niſi vobis lo-
quar aut i reuelatione: aut in ſciēcia
aut in ꝓphetia: aut i doctrina? Tamē
ꝝ ſine aīa ſūt voc̄ dātia: ſiue cythara ſi-
ue cytharа: niſi diſtinctionē ſonoꝝ
dederint quomō ſciet id ꝙ canit aut
ꝙ cytharizat? Etenī ſi incertā vocē de-
tuba: ꝙs parabit ſe ad bellū? Ita ⁊ vos
p liguā niſi manifeſtū ſermonē dederitis:
quomō ſciet id ꝙ dicit? Eritis enī in
aera loquētes. Tā multa utputa genera
liguaꝝ ſūt i hoc mūdo: ⁊ nichil ſine vo-
ce ē. Si ergo neſciero virtutē vocis ero
ei cui loqr barbarus: ⁊ ꝝ loquit michi
barbar⁹. Sic et vos qm̄ emulatores e-
ſtis ſpirituū ad edificationē eccle: que-
rite ut abūdetis. Et ideo ꝝ loquit lin-
gua: oret ut interpret. ſſā ſi orē liguā
ſpirit⁹ me⁹ orat: mēs aūt mea ſine fru-
tu ē. Quid ergo ē? Orabo ſpiritu: ora-
bo ⁊ mēte. Pſallā ſpiritu: pſallā ⁊ mē-
te. Ceterꝫ ſi bñdixeris ſpiritu: qs ſupplet
locꝫ ydiote? Quomō dicet amen ſup
tuā bñdictionē? Quoniā ꝙd dicas ne-
ſcit. ſſā tu qdē bene gr̄ias agis: ſed al-
ter nō edificat. Gratias ago deo ⁊ o-
mniū vr̄m liguā loquor. Sed i eccla
volo quīꝫ verba ſenſu meo loqui: ut
et alios inſtruā: qꝫ decē milia verboꝝ i
liguā. Fres: nolite pueri eſſi ſenſibꝫ
ſed malicia paruuli eſtote: ſenſibꝫ aūt
ꝓfecti eſtote. In lege enī ſcriptū ē. Quī i
alijs linguis ⁊ labijs alijs loqr ꝓplo
huic: et nec ſic exaudient me dicit dñs.
Itaqꝫ lingue i ſignū ſūt nō fidelibꝫ: ſed
infidelibꝫ: ꝓphetie aūt nō infidelibꝫ: ſed
fidelibꝫ. Si ergo ꝺueniat vniūſa eccla
in unū ⁊ oēs linguis loquār: intrent
aūt ydiote aut infideles: nōne dicūt
inſanire? Si aūt oēs ꝓphēt: intret
aūt qs infidelis uel ydiota ꝺuincit ab
oībꝫ: ꝺiudicat ab oībꝫ. Occulta
cordis ei⁹ manifeſtata ſūt: ⁊ ita cadēs
in faciē adorabit deū: ꝓnūcias q vere
de⁹ in vobis ſit. Quid ergo ē fres? Cū
ꝺueniſtis: unuſquiſqꝫ vr̄m pſalmū ha-
bet: doctrinā habet: apocalypſim ha-
bet: linguā habet: interpretationē ha-
bet: oīa ad edificationē fiāt. Siue
lingua qs loquit: ſcdm duos: aut m
ultū tres: ⁊ p partes: et unꝰ interpretet.
Si aūt nō fuerit interpres taceat in ec-
cleſia: ſibi aūt loquat⁊ deo. Prophe-
te aūt duo aut tres dicāt: ⁊ ceteri diu-
dicēt. Odō ſi alij reuelatū fuerit ſedenti:
prior taceat. Potestis enī oēs ꝙ ſingu-
los ꝓphetare: ut oēs diſcāt: et oēs
exhortent. Et ſpir⁹ prophetarū ꝓphe-
tis ſubdit⁹ eſt. ſſā enī diſſēſionis ē ds
ſed pacis: ſicut ⁊ in oībꝫ eccliis ſan-
ctorū docco. ſſMulieres in eccleſijs taceāt.
ſſā enī ꝛmittit eis loqui ſed ſubdita⁊
eſſe: ſicut et lex dicit. Si qd aūt volūt
diſcere: domi viros ſuos interrogēt. Tur-
pe ē enī mlieri loqui in eccia. An a vo-
bis verbū dei ꝓceſſit: aut in vos ſolos
ꝓuenit? Si qs videt ꝓphēs eſſe · aut
ſpūalis: cognoſcat q̄ ſcribo vobis: qꝫ
dñi ſūt mādata. Si qs aūt ignorat: i-
gnorabitur. Itaqꝫ fratres emulamini
prophetare: et loqui linguis nolite
prohibere. Omnia aūt honeſte ⁊ ſecun-
dum ordinem fiant in vobis. xv

Noūi aūt vobis fratres euāge-
liū qđ ꝓdicaui vobis · quod et
acceptiſtis · i quo ⁊ ſtatis · p qđ ⁊ ſalua-
mini: ꝑ ratione ꝓdicauerī vobis ſi reti-
nuiſtis: niſi frustra credidiſtis. Tradidi enī
vobis i ꝓmis qđ ⁊ acceperā: quoniā xp̄s
mortu⁹ ē p peccatis nr̄is ſcdm ſcripturas: ⁊ qꝫ ſepult⁹ ē ⁊ qꝫ reſurrexit tcia
die ſcdm ſcripturas: ⁊ qꝫ uīs⁹ ē cephe: ⁊
poſt hoc undecī. Deinde uīsus ē plusꝫ
quīgēis frib⁹ ſimul: ex quibus multi ma-
nent uſqꝫ adhuc: ꝙdā aūt dormierūt.
Deinde uīsus ē iacobo: deinde apīis o-
mnibus. Nouiſſime aūt oīū · tāqꝫ ab-
ortiuo uīsus ē ⁊ michi. Ego enī ſū mi-
nim⁹ apl̄oꝝ: ꝙ nō ſū dignus vocari
apl̄us: qm̄ ꝑſecui ecc̄lam dei. Gra-
tia aūt dei ſū id qđ ſū: ⁊ gr̄ia ei⁹ in me
vacua nō fuit: ſed abūdāti⁹ illis oīb⁹
laboraui. ſſi nō ego aūt: ſed gr̄ia
dei mecū. Siue enī ego ſiue illi: ſic ꝓdi-
cauim⁹: ⁊ ſic credidiſtis. Si aūt xp̄s ꝓ-
dicat⁊ reſurrexit a mortuis: quomō
ꝙdā dicūt i vobis: qm̄ reſurrectio mor-
tuoꝝ nō ē? Si aūt reſurrectio mortuoꝝ
nō ē: neq; xp̄s reſurrexit. Si aūt xp̄us
nō reſurrexit: ianis ē ꝓdicatio nr̄a: ina-
nis ē ⁊ fides vr̄a. Inuenimur aūt et falsi
teſtes ds: qm̄ teſtimoniū dixim⁹ adūſus
ds⁊ ſuſcitauit xp̄m: quē nō ſuſcitauit:
ſi mortui nō reſurgūt. ſſā ſi mortui
nō reſurgūt: neq; xp̄s reſurrexit. Odō ſi
xp̄s nō reſurrexit: vana ē fides vr̄a. Ad-
huc enī eſtis i pcīs vr̄is. Ergo et ꝙ dor-
mierūt i xp̄o perierūt. Si in hac vita tā-
tum i xp̄o ſperātes ſum⁹: miſerabiliores
ſum⁹ oīb⁹ hoīnib⁹. ſſNūc aūt
xp̄s reſurrexit a mortuis ꝓmitie dormi-
tiū: qm̄ qdē p hoīem mors: ⁊ p hoīem
reſurrectio mortuoꝝ. Et ſicut in adam o-
nes moriunt: ita ⁊ in xp̄o oēs viuificabūt.
Unuſquiſqꝫ aūt in ſuo ordi-
ne: ꝓmitie xp̄s. Deinde hi ꝙ ſūt xp̄i: qui
aduentū ei⁹ crediderūt. Deinde finis: cū
tradiderit regnū deo ⁊ pr̄i: cū euacuau-
erit omnē principatū ⁊ potestatē ⁊ virtutē.
Oportet aūt illū regnare: donec ponat
oēs inimicos ſub pedibꝫ ei⁹. ſſNouiſſi-
me aūt inimica destruet mors. Omnia
enī ſubiecit ſub pedibꝫ eius. Cū aūt di-
cat omnia ſubiecta ſūt ei: ſine dubio pre-
ter eū ꝙ ſubiecit ei omnia. Cū aūt ſubiec-
ta fuerint illi omnia: tūc ⁊ ipſe filius
ſubiect⁊ erit illi ꝙ ſubiecit ſibi omnia: ut ſit
deus oīa i oībꝫ. Alioquī qđ facient
baptizāt⁊ p mortuis? Si omnino mor-
tui nō reſurgūt: ut qđ ⁊ baptizant⁊ pro
illis? Ut qđ et nos periclitamur omni ho-
ra? Quotidie morior ꝓpter vr̄am glo-
riā fres: quā habeo i xp̄o ihesu dño nr̄o.
Si ſcdm hoīem ad bestias pugnaui
epheſi: qđ michi ꝓdeſt ſi mortui nō re-
ſurgūt? ſſMāducemus ⁊ bibam⁹: cras
enī moriem̄. ſſolite seduci. Corrūpūt
mores bonos colloquia mala. Euigila-
te iuſte: ⁊ nolite peccare. Ignorātiā enī
dei qdā habēt. Ad reuerentiā vobis lo-
quor. Sed dicit aliqs. Quomō reſur-
gunt mortui? Qualī aūt corpore uenī-
ent? Insipies tu qđ ſeminas nō uiuifi-
cat: niſi pus moriat. Et qđ ſeminas?
ſſā corp⁹ qđ futurū ē ſeminas: ſed nu-
dum gr̄ū: utputa tritici: aut alicuius ce-
terorꝫ. Deus aūt dat illi corp⁹ ſicut vult:
⁊ unicuiqꝫ ſeminū ꝓpriū corpus. ſſā
oīs caro eadē caro: ſed alia quidem hoīm alia
ꝓcoꝝ alia caro aūt volucrū: alia aūt
piſciū. Et corpora celeſtia: ⁊ corpora ter-
reſtria. Sed alia qdē celeſtiū gloria: a-
lia aūt terreſtriū. Alia claritas ſolis:
alia claritas lune: ⁊ alia claritas ſtel-
laꝝ. Stella enī a ſtella differt i claritate:
ſic ⁊ reſurrectio mortuoꝝ. Seminatur i corruptione: ſurget i incorruptione:
ſeminat⁊ in ignobilitate: ſurget in glo-
ria. Seminat⁊ in infirmitate: ſurget in

virtute. Seminaf corpus animale: surget corpus spiritale. Si est corpus animale est et spirituale: sicut scriptum est. Factus est primus homo adam in animā viuentem: nouissim9 adā in spiritum viuificātem. Sed non prius quod spirituale ē: sed quod animale: deinde quod spirituale. Prim9 homo de terra terrenus: secūdus hmo de celo celestis. Qualis terrenus tales ⁊ terreni: et qualis celestis: tales et celestes. Sicut igit portauimus ymaginem terreni: portem9 ⁊ ymaginē celestis. Hoc aūt dico frēs: qā caro ⁊ sāguis regnū dei possidere nō possūt: neq; corruptiō incorruptelā possidebit. Ecce mīsteriū vobis dico. Oēs nō dē resurgem9: sed nō oēs immutabimf. In momēto i ictu oculi: i nouissima tuba. Canet enī tuba: et mortui resurgēt incorrupti: ⁊ nos immutabimf. Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptiōnē: ⁊ mortale hoc induere imortalitatē. Cū aūt mortale hoc induerit imortalitatē: tūc fiet sermo q̄ scriptū ē. Absorta ē mors i victoria. Vbi ē mors victoria tua? Vbi ē morstimul9 tu9? Stimul9 aūt mortis peccatū est: virt9 vero peccati lex. Deo aūt gr̄ias: q̄ dedit nobis victoriā p dñm nr̄m ihesū xp̄m. Itaq; frēs mei dilecti stabiles estote ⁊ imobiles: abūdātes in omni op̄e dñi semp: sciētes q labor vester non est inanis in dño. xvi

De collectis aūt q̄ fiūt i sanctos: sicut ordinaui ecclīs galatie: ita ⁊ vos facite p vnā sabbati. Vnusq̄sq; vr̄m apud se reponat recōdēs q̄ ei bene placuerit: ut nō cū venero tūc collecte fiāt. Cū aūt pl̄ens fuero: q̄s p̄bauerint p epl̄as hos mittā pferre gratiā vr̄am i hierlm. Vbi si dignū fuerit ut ego eā: mecū ibūt. Veniā aūt ad vos: cū macedoniā prāsiero. Mācedoniā prāsibo. Apud vos aūt forsitan manebo vel etiā hyemabo: ut vos me deducatis quocūq; iero. Nolo enī vos modo i trāsitu videre. Spero enī me aliquātulū apud vos manere apud vos: si dñs permiserit. Permanebo aūt ephesi usq; ad pentecosten. Ostiū enī mihi apt̄ū ē magnū ⁊ manifestū: ⁊ adūsarij multi. Si aūt venerit timothe9: videte ut sine timore sit apud vos. Op9 enī dñi operat sicut ⁊ ego. Ne q̄s ergo illū spernat. Deducite aūt illū i pace: ut veniat ad me. Exspecto enī illū cū frībus. De apollo aūt fre vobis notum facio: cui multū rogauī eū ut veniret ad vos cū frībus: ⁊ utiq; nō fuit voluntas ei9 ut nūc veniret. Veniet aūt: cū ei vacuū fuerit. Vigilate state i fide: viriliter agite ⁊ cōfortamini: oia vr̄a i caritate fiāt. Obsecro aūt vos frēs: nostis domū stephane et fortunati quī sūt p̄mitie achaye: ⁊ in ministeriū sanctorū ordinauerūt seipos: ut ⁊ vos subditi sitis eiusmodi: ⁊ omni cooperāti ⁊ laboranti. Gaudeo aūt in p̄sentia stephane et fortunati et archayci: quoniā id qđ vobis deerat ipi supleuerūt. Refecerunt enim ⁊ meū spiritum ⁊ vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclie asye. Salutant vos in domino multum aquila et prisilla cum domestica sua ecclesia: apud q̄s et hospitor. Salutant vos omnes frātres. Salutate inuicem: in osculo sancto. Salutatio mea: manu pauli. Si quis non amat dominū nostrum ihesum xp̄m: sit anathema maranatha. Gratia domini nostri ihesu xp̄i vobiscum. Caritas mea cū omnibus vobis in xp̄o ihesu amen.

Explicit epla prima ad Corinthios.

Incipit prolog9 in sequēs epl̄am

Est actam ad corinthios

Pa corinthijs penitentiam cōsolatoriā scribit eis epistolam apostol9 a troade per titū: et collaudās eos hortaf ad meliora: contristatos quidē eos sed emēdatos ostendens. Explicit prologus

Incipit epla sēda ad corinthios. j

Paulus apostolus xp̄i ihesu per voluntatem dei et timotheus frater: ecclesie dei que est corinthi cū oīb̄z sanctis q̄ sunt in vniūsa achaia. Gratia vob9 et pax a deo patre nostro ⁊ dño ihesu xp̄o. Benedict9 deus et pater dñi nr̄i ihesu xp̄i pater misericordiaꝝ ⁊ deus totius cōsolationis: qui cōsolaf nos in omni tribulatione nostra: ut possimus et ipsi consolari eos qui in oī pressura sunt per exhortationē qua exhortamur et ipi a deo: quoniā sicut habundant passiones xp̄i in nobis ita et per xp̄m habūdat cōsolatio nostra. Sive autē tribulamur pro vr̄a exhortatione et salute: sive cōsolamur pro vestra consolatione: sive exhortamur pro vr̄a exhortatione ⁊ salute: que operatur tolleratiā earūdem passionum quas et nos patimur: ut spes nostra firma sit pro vobis: scientes quoniam sicut socij passionū estis: sic eritis ⁊ cōsolationis. Nō enī volum9 ignorare vos frātres de tribulatione nr̄a que facta est i asia: quoniā supra modū grauati sum9 supra virtutē: ita ut taderet nos etiā viuere. Sed ipi in nobismetipis responsum mortis habuimus: ut nō simus fidentes in nobis sed in deo q̄ suscitat mortuos: qui de tāt̄is periculis nos eripuit et eruit: in quem speram9 quoniā et adhuc eripiet adiuuātibz et vobis in oratione pro nobis: ut ex multoz personis facieꝝ eius que in nobis est dōationis per multos gratie agant pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre: q̄ in simplicitate cordis et sinceritate dei et non in sapiētia carnali sed in gratia dei cōuersati sum9 in hoc mūdo: habundantius autē ad vos. Nō enī alia scribimus vobis nisi q̄ legitis et cognoscitis. Spero autem q̄ vsq; in finē cognoscetis: sicut ⁊ cognouistis nos ex parte: q̄a gloria vestra sum9 sicut et vos nostra i die dñi nr̄i ihesu xp̄i. Et hac confidētia volui prius venire ad vos ut secūdam gratiā habueritis: et per vos transire in macedoniam et iterū a macedonia venire ad vos et a vobis deduci in iudeam. Cū ergo hoc voluissem: nūquid leuitate vsus sum. Aut que cogito secūm carnē cogito ut sit apud me est et nō? Fideles autē deus quia sermo noster qui fuit apud vos: nō est in illo ē ⁊ nō sed est in illo est. Dei enī filius ihesus xp̄s qui in vobis per nos p̄dicat9 est per me ⁊ siluanū ⁊ timotheū nō fuit in illo est et nō: sed est i illo fuit. Quotquot enī promissiones dei sunt i illo ē. Ideo et per ipm amen deo ad gloriā nr̄am. Qui aūt confirmat nos vobiscū i xp̄o ⁊ q̄ unxit nos deus: et qui signauit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nr̄is. Ego aūt testē deū invoco in animā meam q̄ parcens vobis non veni vltra corinthum: non quia dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudij vestri: nā fide stat̄s. ij

Statui aūt hoc ipsum apud me: ne iterum in tristicia venirē ad

vos. Bi enī ego cōtristo vos et quis ē
qui me letificet nisi ꝙ cōtristat ex me?
Et hoc ipm scripsi vobis ut nō cū ve-
nero tristiciā sup tristiciā habeā de qui-
bus oportuerat me gaudere fidēs in o-
mnibus vobis quia meū gaudium
oīm vr̄m ē. Nā ex multa tribula-
cōne et angustia cordis scripsi vob⁹
per multas lacrimas non ut cōtriste-
mini: sed ut sciatis quā caritatē habe-
am abūdātius i vobis. Bi quis au-
tem cōtristauit me. nō me cōtristauit
sed ex parte: ut non onerē oēs vos.
Sufficit illi qui eiusmodi ē obiurga-
cio hec que fit a plurib⁹ ita ut econtra-
rio magis donetis et cōsolēmini ne forte
abundantiori tristitia absorbeat qui
eiusmodi est. propter qđ obsecro vos
ut cōfirmetis in illū caritatē. Ideo enī
et scripsi vobis ut cognoscā experimen-
tum vr̄m: an in oībus obedientes sitis.
Cui autē aliquid donatis: et ego. Nā
et ego quod donaui si quid donaui
propter vos. in psona xp̄i. ut nō cir-
cūueniamur a sathana. Non enī igno-
ramus cogitationes eius. Cū venissem
autē troadē ꝓpter euāgeliū xp̄i. et ostī-
um michi apt̄m esset in dño: nō habui
requiē spiritui meo. eo ꝙ non inuene-
rim titū fratrē meū: sed valefaciens
eis profectus sū i macedoniā. Deo au-
tem gratias qui semp triumphat nos
in xp̄o ihesu. et odorē notitie sue ma-
nifestat ꝑ nos in oī loco: quia xp̄i
bonus odor sumus deo in his ꝙ sal-
ui fiunt. et in his qui pereūt. Alijs qui-
dem odor mortis in mortem: alijs
autem odor vite in vitam. Et ad hec
quis tam ydoneus? Non enim su-
mus sicut plurimi adulterantes ver-
bum dei: sed ex sinceritate sicut ex deo
coram deo in xp̄o loquimur.

nūpiam⁹ iterū nosmetipos cōmenda-
re: aut nunquid egem⁹ sicut quidam
commendatiōis epistolis ad vos aut
ex vobis? Epistola nr̄a vos estis scri-
pta in cordibus nr̄is. que sciūr et legūr
ab oīb⁹ hoīnibus manifestan-
qm epistola estis xp̄i ministrata a
nobis et scripta nō atramēto. sed spi-
ritu dei viui: nō i tabulis lapideis: sed
in tabulis cordibus carnalibus. Fiduci-
am aūt talem habemus ꝑ xp̄m ad de-
um: non ꝙ sufficientes simus cogitare
aliquid a nobis ēsi ex nobis. sed suffi-
cientia nr̄a ex deo ē: qui et ydoneos nos
fecit ministros noui testamenti non
littere sed spiritu. Littera enī occidit:
spiritus aūt viuificat. Quod si mini-
stratio mortis litteris deformata i la-
pidibus fuit in gloria. ita ut nō possent
intendere filij israhel in faciem moysi
propter gl̄am vultus eius que euacu-
atur: quomodo nō magis ministratio
spiritus erit in gl̄a? Nā si ministratio
dānatiōnis gl̄a est. multo magis abun-
dat ministeriū iustitie in gl̄a. Nā nec
gl̄orificatū est quod clarum est in hac parte:
propter excellentem gl̄am. Si enī qđ
euacuat ꝑ gl̄am est. multo magis qđ
manet. i gl̄a est. Habentes igit talē spm
ītā fiducia vtimur. Et nō sicut mo-
yses ponebat velamen sup faciē suā:
ut nō intenderent filij isral in faciē eius
qđ euacuat sed obtusi sūt sensus eor:
usq; in hodiernū enim diē idipm velā-
men in lectione veteris testamēti ma-
net nō revelatū. quoniā in xp̄o euac-
uat. sed usq; in hodiernū diē cum legi-
tur moyses velamen positū est super cor
eorū. Cū aūt conuersus fuerit ad dēū
auferetur velamen. Dns aūt spūs
est. Ubi aūt spūs dñi ibi libertas.
Nos vero oēs revelata facie gl̄am

dñi speculātes in eādē ymaginē
transformamur a claritate in claritā-
tem: tanq̄ a dñi spiritu. IIII
Ideo habētes hāc ministrationē iuxta
qđ misericordiā cōsecuti sum⁹ nō defi-
cim⁹: sed abdicam⁹ occulta dedecoris.
non ambulātes in astutia neq; adul-
terantes verbū dei: sed in manifestati-
one veritatis cōmēdantes nosmetipos
ad oīem cōscientiā hoīnū corā deo.
Quod si etiā opertū est euangeliū nr̄m
in his qui pereūt est opertū: in qui-
bus deus hui⁹ seculi excecauit mentes
infideliū. ut nō fulgeat illuminatio eu-
angelij glorie xp̄i: qui est ymago dei.
Non enī nosmetipos predicam⁹ sed
ihesum xp̄m dñm nr̄m. Nos aūt
seruos vr̄os per ihesum: quoniā deus
qui dixit de tenebris lucē splendescere.
illuxit in cordibus nr̄is ad illuminatio-
nem scientie claritatis in facie ihesu xp̄i.
Habem⁹ aūt thesaurū istū i vasis
fictilibus: ut sublimitas sit virtutis dei:
et nō ex nobis. In oībus tribulatio-
nē patimur: sed nō angustiamur. Pe-
rimur: sed nō derelinquimur. Perse-
quimur: sed nō destituimur. Deicimur: sed nō pereim⁹. Semp mor-
tificationē ihesu in corpore nr̄o circū-
ferentes: ut et vita ihesu manifestetur
in corporibus nr̄is. Semp enī nos
qui viuim⁹ in mortē tradimur ꝓpter
ihesum: ut et vita ihesu manifestetur
in carne nr̄a mortali. Ergo mors in
nobis operat̄ vita aūt in vobis. Ha-
bentes aūt eundē spiritū fidei sicut scri-
ptū est. credidi ꝓpter qđ locut⁹ sum: et
nos credim⁹. propter qđ et loquimur:
scientes quoniā ꝙ suscitauit ihesum et
nos cū ihesu suscitabit: et cōstituet no-
biscū. Omnia enī propter vos: ut gra-
tia abundās per multos in gratiarū
actione abundet in gloriam dei. Pro-
pter qđ nō deficim⁹: sed licet is qui fo-
ris est noster homo corrūpatur: tamē
is qui intus est renouat̄ de die in diē.
Id enī qđ in presenti est momētaneū
et leue tribulatiōnis nr̄e: supra modū
in sublimitate eternū glorie pondus
operatur in nobis: nō contemplātibus
nobis que videntur sed que non vide-
ntur. Que enī videntur temporalia sunt:
que aūt non videntur eterna sunt. V
Scimus enim: quoniā si terrestris
domus nostra hui⁹ habitatiō-
nis dissoluatur: ꝙ edificationē ex deo
habeam⁹ domū nō manufactā eternā
in celis. Nā et in hoc ingemiscim⁹ ha-
bitationē nostrā que de celo est superin-
dui cupientes: si tamē vestiti et non
nudi inueniamur. Nā et qui sum⁹ in
hoc tabernaculo ingemiscim⁹ grauati:
eo qđ nolum⁹ exspoliari. sed supuesti-
ri: ut absorbeat qđ mortale est a vita.
Qui aūt efficit nos in hoc ipm deus:
qui dedit nobis pignus spiritus. Au-
dentes igit semper et scientes: quoniā
dum sum⁹ in corpore peregrinamur
a dño. Per fidem enī ambulamus: et
nō per speciē. Audem⁹ aūt et bonam
voluntatem habemus magis peregri-
nari a corpore et presentes esse ad dñm:
et ideo cōtendim⁹ siue absentes siue p̄-
sentes placere illi. Oēs enī nos ma-
nifestari oportet ante tribunal xp̄i:
ut referat unusquisq; ꝓpria corporis
prout gessit siue bonū siue malū. Sci-
entes ergo timorē dñi hominibus sua-
dem⁹: deo aūt manifesti sum⁹. Spero
aūt et in cōscientijs vr̄is manifestos nos
esse. Nō iterū cōmendam⁹ nos vobis:
sed occasionē dam⁹ vobis gloriādi ꝓ
nobis: ut habeatis ad eos qui in facie
gloriant̄ et nō in corde. Sive enī mēte

rcedim⁹ deo : siue sobrij sum⁹ vobis.
Caritas enī xpi urget nos: estimātes
hoc: quoniā si unus pro oīb⁹ mortuus
est ergo omnes mortui sunt. Et
pro oīb⁹ mort⁹ est xp⁹: ut et qui
viuūt iam nō sibi viuāt: sed ei qui
ipsis mortuus est et resurrexit. Itaq;
nos ex hoc neminē nouim⁹ secūdum
carnē. Et si cognouim⁹ sed nūc iam non nouim⁹. Si qua
ergo in xpo noua creatura est: vetera
transierūt: ecce facta sunt oīa noua.
Omnia aūt ex deo qui nos reconciliauit sibi per xpm: et dedit nobis ministeriū reconciliationis. Quoniāquidē
deus erat in xpo mūdū reconcilians
sibi: non reputās illis delicta ipoz: et
posuit in nobis verbū reconciliationis.
Pro xpo ergo legatione fungimur
tanq; deo exhortāte per nos: obsecramus
pro xpo: reconciliamini deo. Eū q̄ nō
nouerat peccatū p nobis peccatū fecit:
ut nos efficeremur iusticia dei in ipo. VI

Adiuuantes aut̄e: exhortamur ne
in uacuū gratiam dei recipiatis.
Ait enī. Tempore accepto exaudiui te:
et in die salutis adiuui te. Ecce nunc
tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullā offensionē:
ut nō uituperetur ministeriū nostrum.
Sed in oīb⁹ exhibeam⁹ nosmetipos
sicut dei ministros in multa patientia:
in tribulationibz-in necessitatibz-in angustijs-in plagis-in carceribz-in seditionibus-in laboribz-in uigilijs-in ieiunijs-in castitate-in scientia-in longanimitate-in suauitate: in spiritu sancto.
In caritate nō ficta: in verbo veritatis:
in uirtute dei. Per arma iusticie: a dexteris et a sinistris. Per gloriā et ignobilitatem: per infamiā et bonā famā.
Ut seductores et veraces: sicut q̄ ignoti
et cognoti. Quasi morientes et ecce uiuimus: ut castigati et non mortificati.
Quasi tristes semp aūt gaudentes: sicut egentes multos aūt locupletantes:
tanq; nichil habentes et oīa possidentes. Os nostrū patet ad vos o corinthij: cor nostrū dilatatū est. Nō angustiamini in nobis. Angustiamini
aūt in uisceribus vris. Eandē aūt habentes remunerationē: tanq; filijs dico: dilatamini et vos. Nolite iugum
ducere cū infidelibus. Que enī participatio iusticie cū iniquitate: aut que societas lucis ad tenebras? Que aūt conuentio xpi ad belial? Aut que pars
fideli cū infideli? Qui autē consentit
templo dei cū ydolis? Vos enim estis
templū dei uiui sicut dicit deus: quoniam inhabitabo in illis et inambulabo: et ero illoz deus et ipsi erunt michi
pplus. Propter quod exite de medio eoz et separamini dicit dns: et immūdū
ne tetigeritis: et ego recipiā vos: et ero
vobis in patrem: et vos eritis michi filij
et filias dicit dns omnipotēs. VII

Has ergo habētes promissiones
karissimi mūdem⁹ nos ab oī
inquinamēto carnis et spiritus: perficientes sanctificationē in timore dei. Capite nos. Neminē lesim⁹: neminē corrupim⁹: neminē circūuenim⁹. Non ad
cōdemnationē vestrā dico. Predixim⁹
enim q̄ in cordibus nris estis ad commoriendū et ad conuiuendū. Multa
michi fiducia est apud vos: multa michi gloriatio pro vobis. Repletus sum
consolatione: superabundo gaudio in
omni tribulatione nostra. Nam et cū
uenissem⁹ in macedoniā: nulla requiē
habuit caro nostra: sed oīem tribulationē passi sumus. Foris pugne: intus
timores. Sed qui consolat humiles:
consolat⁹ est nos deus in aduētu titi.
Non solū aūt in aduētu eius: sed etiā
in cōsolatione qua cōsolat⁹ est in vobis: referēs nobis vrm desideriū vrm
fletū vram emulationē pro me: ita ut
magis gauderē. Quoniā et si cōtristaui vos in epistola: nō me pnitet. Et si
pnitebat uidēs q̄ epistola illa et si ad
horā vos contristauit: nūc gaudeo: nō
quia cōtristati estis: sed quia cōtristati estis ad penitentiā. Cōtristati enim
estis sēm deū: ut in nullo detrimētū
patiamini ex nobis. Que enī sēm deū
tristitia est penitentiā in salutē stabilē
operat: seculi aūt tristitia mortē operatur. Ecce enī hoipsum sēm deū cōtristari vos quātā in vobis operatur
sollicitudinē: sed defensionē: sed indignationē-sed timorē-sed desideriū-sed
emulationē: sed vindictā. In oīb⁹
exhibuistis vos incontaminatos esse
negotio. Igitur et si scripsi vobis non
propter eū qui fecit iniuriā nec propter
eū qui passus est: sed ad manifestādā
sollicitudinē nostrā quā habem⁹ pro
vobis coram deo. Ideo cōsolati sumus.
In consolatione aūt nra abundantius magis gauisi sum⁹ super gaudio titi: quia refectus est spiritus eius ab oīb⁹
vobis. Et si quid apud illū de vobis gloriat⁹ sum: nō sum confusus: sed
sicut oīa vobis in veritate locuti sumus: ita et gloriatio nostra que fuit
ad titū veritas facta est. Et uiscera eius
abundāt⁹ in vobis sunt: reminiscentis
omniū vrm obedientiā quomō cū
timore et tremore excepistis illū. Gaudeo: q̄ in oīb⁹ confido in vobis. VIII

Notam aūt facimus vobis ges
gratiā dei q̄ data est in ecclesijs
macedonie: et q̄ in multo experimēto
tribulationis abundātia gaudij ipoz
et altissima paupertas eoz abundauit
in diuitias simplicitatis eoz. Quia secundū uirtutē testimoniū illis reddo:
et supra uirtutem uolūtarij fuerūt: cū
multa exhortatione obsecrantes nos
gratiā et cōmunicationē ministerij qui
fit in sanctos. Et nō sicut speraui⁹:
sed semetipsos dederūt primū dño: deinde nobis per uolūtatem dei: ita ut
rogaremus titū ut quēadmodū cepit
ita et pficiat in vobis etiā gratiā istā.
Sed sicut in omnibz abundatis fide
et sermone et scientia et omni sollicitudine insup et caritate vra i nos: ut et i
hac gratia abundetis. Non quasi imperās dico: sed per alioz sollicitudinē
etiā vre caritatis ingenuū bonū comprobās. Scitis enī gratiā dñi nostri
ihesu xpi: quoniā propter vos egen⁹
factus est cū esset diues: ut illi⁹ inopia
vos diuites essetis. Et consiliū in hoc
do. Hoc enī vobis utile est: q̄ nō solū
facere-sed et velle cepistis ab anno priore. Nūc vero et facto pficite: ut quēadmodū prōpt⁹ est animus uolūtatis:
ita sit et pficiendi ex eo qd habetis. Si
enī uolūtas prompta est: secdm id qd
habet accepta est-nō secdm id qd non
habet. Nō enī ut aliis sit remissio: vobis aūt tribulatio: sed ex equalitate in
presenti tpe vestra abundātia illoz inopiā suppleat: ut et illoz abundātia
vestre inopie sit supplemētum: ut fiat
equalitas sicut scriptū est. Qui multū
habuit nō abundauit: et qui modicū
nō minorauit. Gratias aūt ago deo
qui dedit eandē sollicitudinē pro vobis in corde titi: quoniā exhortationē
quidē suscepit: sed cū sollicitior esset sua
uolūtate profectus ē ad vos. Misim⁹
etiā cū illo fratrem nrm: cui⁹ laus est
in euangelio per oīes ecclesias. Nō

solū aūr:sed ↄ ordinat⁹ est ab ecclesijs
romes pregrinatōnis nre i hāc grām
que ministrat a nobis ad dñi gloriā
et destinatā volūtatē nram deuotāt⁹
hor:ne quis nos vituperet in hac ple-
nitudine q̄ ministrat a nobis in dñi
gloriā. Prouidem⁹ enī bona:nō solū
cora deo:sed etiā cora hominibs. ſſAi-
simus aūr cū illis et fratrē nrm quem
probauim⁹ in multis sepe sollicitum
esse:nūc aūt multo sollicitiorē:cōfidē-
tia multa in vos siue pro tito qui est
socius meus et in vobis adiutor:siue
fres nostri apostoli ecclesiarū glorie
xpi. Ostensionē ergo que est caritat⁹
vre et nre glorie pro vobis: in illos
ostendite in facie ecclesiarū. ſſam de
ministerio qđ sit in sanctos: te abun-
danti est michi scribere vobis. ℣

Scio enī prōptū animū vrm pro
quo de vobis glorior apud ma-
cedones: quoniā et achaia parata ē
ab anno p̄terito:et vra emulatio pro-
uocauit plurimos. ſſMisim⁹ aūt fratres
: ut ne qđ gloriam⁹ de vobis eua-
cuetur in hac parte: ut quēadmodū
dixi parati sitis:ne cū venerint mace-
nes mecū et inuenerint vos imparato
erubescam⁹ nos: ut nō dicamus
vos i hac substātia. ſſNecessariū ergo ex-
istimaui rogare fratres ut p̄uenīāt ad
vos:et prepacēt repromissam benedi-
tionē hāc paratā esse: sic quasi bene-
dictionē:nō quasi auariciā. Hoc aūt
dico. Qui parce seminat parce ↄ metet:
et qui seminat in benedictionibs de be-
nedictionibs et metet. Vnusquisq; pro
ut destinauit in corde suo: nō ex tris-
tia aut ex necessitate. Hilarē enī datorē
diligit deus. Potēs aūt est autem deus o-
nnem gratiā abundare facere in vo-
bis:ut i oīb⁹ semp omnē sufficientiā
habētes abundātis in omne opus
bonum: sicut scriptum est. Dispersit
dedit pauperibs: iusticia eius manet
in seculū seculi. Qui aūt ministrat
semen seminātī:et panē ad māducan-
dū prestabit. Et multiplicabit semen
vestrū et augebit incrementa frugū iu-
sticie vre: ut in omnibus locupletati
abundetis in omnē simplicitatem: q̄
operatur per nos gratiaꝝ actionē deo.
Quoniā ministeriū hui⁹ officij nō so-
lum supplet ea que desunt sanctis:sed
etiā abūdat per multas gratiaꝝ actio-
nes in dño per probationē ministerij
huius:glorificantes deū in obedientia
confessionis vre in euangelio xpi et
simplicitate cōmunicationis vre i illo⁹
et in omnes: et in ipōrū obsecratione
pro vobis:desiderantiū vos p̄pter emi-
nentē gratiā dei in vobis. Gratias a-
go deo sup inenarrabili dono ei⁹. ℣

Ipse aūt ego paul⁹ obsecro vos p̄ mā-
suetudinē et modestiā xpi:q̄ in facie
quidē humilis sum inter vos: absen⁹
aūt cōfido in vobis. Rogo aūt vos
ne presens audā per cōfidentiā qua
existimor audere in quosdā:qui arbi-
trantur nos tanq̄ secm carnē ambule-
mus. In carne enī ambulantes: nō se-
cundū carnē militam⁹. ſſarma mili-
tie nre nō carnalia: sed potentia deo
ad destructionē munitionū · ſſsilia de-
struentes · et omnē altitudinē extollen-
tem se aduersus scientiā dei:ↄ in captiui-
tatem redigentes omnē intellectū in
obsequiū xpi:et in prōptu habentes
vlcisci omnē inobedientiā:cum impleta
fuerit vestra obedientia. Que secm
facies sunt videte. Si quis confidit sibi
xpi se esse: hoc cogitet iterū apud se:
quia sicut ipse xpi est-ita et nos. ſſā
et si amplius aliquid gloriatus fuero

de potestate nra quā dedit nobis dñs i
edificationē ↄ nō i destructionē vram:
nō erubescā. Vt aūt nō existimer tanq̄
terrere vos per epistolas:quoniāquidē
epistole inquiūt graues sunt et fortes
:presentia aūt corporis infirma et
ima despicabilis:hoc cogitet q̄ eiusmo-
di est: quia quales sumus verbo per
epistolas absentes:tales et p̄sentes in
facto. ſſnō enī audem⁹ inserere aut cō-
parare nos quibusdā qui seipsos cō-
mendāt:sed ipi in nobis nosmetipos
metientes:et cōparantes nosmetipos no-
bis. ſſNos aūt nō i immēsum gloriabi-
mur:sed secm mēsurā regule qua mē-
sus ē nobis de⁹ mēsurā pūgendi usq;
ad vos. ſſnō enī quasi nō pertingentes
ad vos superextendim⁹ nos. Usq; ad
vos enī euangelizauim⁹ in euāgelio xpi:nō
i immēsum gloriantes i alienis labo-
ribus. Spem aūt habētes crescentis
fidei vre · in vobis magnificari secm
regulā nram in abundātia:etiā i illa
que ultra vos sunt euangelizare: nō
in aliena regula in his que parata
sūt gloriari. Qui aūt gloriat⁹ in dño
glorietur. ſſnō enī q̄ seipm cōmendat ille
probat⁹ est:sed quē de⁹ comendat. ℣

Utinā sustineretis modicū qđ insi-
pientie mee: sed et supportate me.
Emulor enī vos dei emulatione:despō-
di enī vos uni viro virginē castā exhi-
bere xpo. Timeo aūt ne sicut serpens
euam sedux:it astutia sua:ita corrūpā-
tur sensus nri ↄ excidāt a simplicitate
que est in xpo. ſſā si is qui venit ali-
um xpm p̄dicat quē nō p̄dicauim⁹?
aut aliū spiritū accipitis quē nō acce-
pist⁹ aut aliud euāgeliū qđ nō recepi-
tis:recte patereminī. Existimo enī nī-
chil me minꝰ fecisse a magnis apostō-
lis. Et si imperit⁹ sermone:sed nō scientia.
Sed in omnibs aūt manifest⁹ sum vobis.
ſſAut nūqd peccatū feci metipm humili-
ans:ut vos exaltemini? Quoniā gra-
tis euāgeliū dei euāgelizaui vobis:alia-
as ecclias exspoliaui accipiēs stipendi-
a ad ministeriū vrm:et cū essem apud
vos ↄ egerē nulli onerosu⁹ fui. ſſā nō
michi deerat suppleuerūt fres q̄ venerūt
a macedonia:et i oīb⁹ sine onere me
vobis seruaui:et seruabo. Est veritas
xpi in me: quoniā hec gloriatio nō
infringetur i me in regionibs achaie.
Quare? Quia nō diligo vos? Deus
scit. Quod aūt facio:ↄ faciā:ut amputem
occasionē eoꝝ · qui volūt occasio-
nē:ut in quo gloriātur inueniātur sic-
ut et nos. ſſā eiusmodi pseudo apo-
stoli sunt operarij subdoli:trāsfigurātes
se in apostolos xpi. Et nō mirū.
Ipse enī satanas trāsfigurat se in an-
gelū lucis. ſſnō est ergo magnū: si mi-
nistri eius trāsfigurent se velut ministri
iusticie:quoꝝ finis erit secundū opera
ipoꝝ. Iterū dico: ne quis me putet in-
sipiente. Alioquin velut insipientem
accipite me: ut et ego modicū qđ glo-
rier. Quod loquor nō loquor secm de-
um sed quasi i insipientia: in hac sub-
stantia glorie. Quoniā multi gloriā-
tur secm carnē:et ego gloriabor. Libē-
ter enim sufferis insipientes:cū sitis ipi
sapientes. Sustinetis enī si qs vos i ser-
uitutē redigit: si quis devorat: si quis
accipit: si quis extollitur: si quis in fa-
ciem vos cedit. Secm ignobilitatē di-
co: quasi nos infirmi fuerim⁹ in hac
parte. In quo quis audet: in insipien-
tia dico: audeo et ego. Hebrei sunt: et
ego. ſſIsrahelite sunt: et ego. Semē abra-
he sunt: et ego. ſſMinistri xpi sunt: et
ego. Ut minus sapiēs dico: plus ego.
In laboribs plurimis in carceribus

abundãtius:in plagis supra modũ:
in mortibꝫ frequẽter. A iudeis quĩq;
es quadragenas una minus accepi.
Ter virgis cesus sum:semel lapidat9
sum:ter naufragium feci. Nocte z die
in profundo maris fui. In itineribus
sepe:periculis fluminũ-periculis latro-
nũ-periculis ex genere-periculis ex gen-
tibꝫ-periculis in ciuitate-periculis in so-
litudine-periculis in mari:periculis in
falsis fratribꝫ. In labore z erumna:in
vigilijs multis. In fame z sitiin ieiu-
nijs multis. In frigore et nuditate:pre-
ter illa que extrinsecus sunt:instantia
mea quotidiana-sollicitudo omniũ
ecclesiaꝝ. Quis infirmat:z ego nõ infir-
mor? Quis scandalizat:z ego nõ vror?
Si gloriari oportet:que infirmitatis
mee sunt gloriabor. Deus z pater do-
mini nri ihesu cristi scit qui est benedi-
ctus in secula q̃ nõ mẽtior. Damasci
ꝑpositus gentis arethe regis custodie-
bat ciuitatẽ damascenoꝝ ut me cõpre-
henderet:z per fenestrã in sporta dimissꝰ
sũ p murũ:et fugi manꝰ eiꝰ. xi

Si gloriari oportet: non expedit
quidẽ. Veniã aũt ad visiones
et reuelationes dñi. Scio hominẽ in
cristo ante ãnos quatuordecim siue i
corpore siue extra corp9 nescio deꝰ scit:qũ
raptꝰ est in paradisum:et audiuit ar-
cana verba que nõ licet homini lo-
qui. Pro huiusmodi gloriabor: pro
me aũt nichil nisi i infirmitatibꝫ meis.
Nã et si voluero gloriari: nõ ero insi-
piẽs. Veritatẽ enim dicã. Parco aũt:ne
quis me existimet supra id qđ videt in
me:aut audit aliqđ ex me: Et ne ma-
gnitudo reuelationũ extollat me:datꝰ
est michi stimulus carnis mee angel9
sathane ut me colaphizet. Propter
qđ ter dñm rogaui ut discederet a me:
z dixit michi. Sufficit tibi gratia mea.
Nam virtꝰ i infirmitate perficitur. Libẽ-
ter igitur gloriabor in infirmitatibus
meis:ut inhabitet in me virtus cristi.
Propter qđ placeo michi in infirmita-
tibus meis: in contumelijs in necessita-
tibus in persecutionibus:in angustijs p
cristo. Cũ enim infirmor tũc potẽs sum.
Fact9 sum insipiẽs: vos me coegistis.
Ego enim a vobis debui cõmendari. Nichil enim minꝰ feci ab hijs q̃ sunt supra
modũ apostoli. Tamen si nichil sum:
signa tamẽ apostolat9 mei facta sunt
super vos in omni patientia signis et
prodigijs et virtutibꝫ. Quid enim est qđ
minꝰ habuistis pre ceteris ecclesijs:ni-
si ego ipe nõ grauaui vos? Donate
michi hanc iniuriã. Ecce tertio hoc
paratꝰ sum venire ad vos:et non ero
grauis vobis. Nõ enim quero que vestra
sunt:sed vos. Nec enim debẽt filij pa-
tribus thesaurizare:sed parentes filijs.
Ego aũt libentissime impendã z supe-
impendar ipse pro animabꝫ vestris:si
plus vos diligens minus diligar.
Sed esto. Ego vos nõ grauaui: sed
cũ essem astutꝰ dolo vos cepi. Numquid
per aliquẽ eorꝫ quos misi ad vos circũ-
uenio vos? Rogaui titum:et misi cum
illo fratrẽ. Numquid titus vos circũ-
uenit? Nõne eodẽ spiritu ãbulauimꝰ?
Nõne eisdẽ vestigijs? Olim putatis
q̃ excusamus nos apud vos? Coram
deo in cristo loquimur. Omnia enim
karissimi propter edificationẽ vestrã.
Timeo enim ne forte cũ venero non qua-
les volo inueniã vos:z ego inueniar a
vobis qualẽ nõ vultis:ne forte con-
tentiones emulationes animositates

dissensiones detractiones susurratio-
nes inflationes seditiones sint inter
vos. Ne iterũ cũ venero humiliet me
deus apud vos:z lugeã multos ex hijs
qui ante peccauerũt et nõ egerũt peni-
tentiã sup immũditia et fornicatione
et impudicitia quã gesserunt. xiii

Ecce tertio hoc venio ad vos. In
ore duoꝝ uel trium testiũ stabit
omne verbũ. Predixi enim et predico ut
presens vobis z nũc absens his qui
ante peccauerũt z ceteris omnibus:quia si
venero iterũ nõ parcã. An experimẽtũ
queritis eiꝰ qui in me loquit̃ cristus?
Qui in vobis non infirmatur sed po-
tens est in vobis. Nam z si crucifixus
est ex infirmitate:sed vivit ex virtute
dei. Nam et nos infirmi sumus in il-
lo:sed vivimus cum eo ex virtute dei
in vobis. Vosmetipsos temptate: si
estis in fide ipsi vos probate. An nõ
cognoscitis vosmetipsos:quia cristus
ihesus in vobis est? Nisi forte repro-
bi estis. Spero autem quod cognosce-
tis:quia nos non sumus reprobi. Ora-
mus autem deum ut nichil mali fa-
ciatis non ut nos probati appareamus
sed ut vos quod bonum est faciatis.
Nos aũt ut reprobi simus. Non enim
possumus aliquid aduersus veritatem:
sed pro veritate. Gaudemus enim quoniã
nos infirmi simus:vos aũt potentes
estis. Hoc et oramus:vestrã cõsumatio-
nem. Ideo hec absens scribo:ut nõ pre-
sens durius agã scdm potestatẽ quã
dns dedit michi in edificationẽ et nõ
in destructionẽ. De cetero fratres gau-
dete:perfecti estote:exhortamini-idipsũ
sapite. Pacẽ habete:et deus pacis et
dilectionis erit vobiscũ. Salutate in-
uicem in osculo sancto. Salutãt vos
omnes sancti. Gratia dñi nostri ihesu
cristi:et caritas dei:z cõmunicatio san-
cti spiritꝰ sit cũ omnibus vobis amẽ. Explicit epla ad romanos. Incipit prologꝰ in epistolam ad galathas.

Galathe sunt greci. Hij ve-
rbũ veritatis primũ ab a-
postolo acceperũt:sed post
discessũ eoꝝ rẽptati sũt a fal-
sis aphis:ut i lege z circũcisione ne ve-
rerent̃. Hos aplus redarguit ad fidẽ veri-
tatis:scribẽs eis ab epheso. Explicit prologus. Incipit epla ad galathas.

Paulus apostolus
nõ ab hominibꝫ ne-
q; per hominẽ sed p
ihesum cristũ et deũ
patrẽ qui suscitauit
eũ a mortuis:et qui
mecũ sunt omnes fratres:ecclesijs ga-
lathie. Gratia vobis z pax a deo patre
nro et dño ihesu cristo:qui dedit semet-
ipm pro peccatis nris ut eriperet nos
de presenti seculo nequ scdm voluntatẽ
dei et pris nri:cui est gloria in secula se-
culoꝝ amen. Miror q̃ sic tã cito transfe-
remini ab eo qui vos vocauit i gra-
tiã cristi in aliud euangelium qđ nõ est
aliud:nisi sint aliqui qui vos conturbãt:et volũt conuertere euangelium cristi.
Sed licet nos aut angelus de celo eu-
angelizet vobis preterq̃ quod euãge-
lizauimus vobis:anathema sit. Sicut
prediximus z nũc iterũ dico: si quis vo-
bis euangelizauerit preter id quod ac-
cepistis:anathema sit. Modo enim ho-
minibꝫ suadeo an deo? An quero ho-
minibꝫ placere? Si adhuc hominibꝫ
placerem:cristi serꝰ nõ essem. Notũ enim
vobis facio fratres euangelium qđ euã-
gelizatũ est a me:quia nõ est scdm ho-
minẽ. Neq; enim ego ab homine accepi
illud neq; didici:sed per reuelationem

ihelu xristi. Audistis enī cōuersationē
meā aliquādo in iudaismo·quoniā
supra modū psequebar ecclesiā dei·
et expugnabā illā:et ꝓficiebā in iuda-
ismo supra multos coetaneos meos
in genere meo:abundantiꝰ emulator
existens paternaꝝ meaꝝ traditionum.
Cū autē placuit ei qui me segregauit
de utero mris mee et vocauit per gra-
tiā suā ut reuelaret filiū suū in me ut
euangelizarē illū in gentibꝫ:cōtinuo
non acquieui carnī et sanguini. Neq;
veni iherosolimā ad antecessores me-
os apostolos:sed abij in arabiā:et ite-
rū reuersus sū damascū. Deinde post
annos tres veni iherosolimā videre
petrū:et mānsi apud eū diebꝫ quindeci.
Aliū aūt apłoꝝ vidi neminē:nisi ia-
cobū fratrem dñi. Que aūt scribo vo-
bis:ecce cora deo quia nō mentior. De-
inde veni in partes syrie et cilicie. Erā
aūt ignotꝰ facie·ecclesijs iudee:q̄ erāt
in xristo. Tantū aūt auditū habebant:
quoniā qui psequebatur nos aliquā-
do nūc euāgelizat fidē quā aliquādo
expugnabat:et in me clarificabāt deū.

Deinde post ānos quatuor-
decim iterū ascendi iherosolimā
cū barnaba:assumpto et tito. Ascen-
di aūt scōm reuelationē:et cōtuli eis
illis euāgeliū qđ predico in gentibus.
Seorsum aūt hijs qui videbant̄ ali-
quid esse:ne forte in vacuū currerē aut
cucurrissem. Sed neq; unus qui mecū
erat·cū esset gēilis cōpulsus est circū-
cidi:sed ꝓpter subintroductos falsos
fratres qui subintroierūt explorare li-
bertatē nr̄am quā habem⁹ in xristo ihe-
su:ut nos in seruitutē redigerēt. Quibꝫ
neq; ad horā cessim⁹ subiectione:ut ve-
ritas euāgeliꝫ permaneat apud vos.
Ab hijs aūt qui videbātur esse aliq̄d:

ōles aliquādo fuerint nichil mea interest.
Deus enī psonā hominis non accī-
pit. Mihi enī qui videbant̄ esse aliq̄d
nichil cōtulerūt. Sed econtra cū vidis-
sent q̄ creditū est michi euāgeliū ꝓpuꝫ
sicut et petro circūcisionis:qui enī ope-
ratꝰ est petro in apostolatū circūcisio-
nis·operatꝰ est et michi inter gentes:
et cū cognouissent gratiā que data est
michi·iacobus z cephas z iohannes
qui videbant̄ columne esse dextras dede-
rūt michi z barnabe societatis:ut nos
in gentes ipi aūt in circūcisionē:tātū
ut pauperū memores essem⁹. Quod
etiam sollicitꝰ fui hoc ipm facere. Cum
aūt venisset petrꝰ antiochiam i faci-
em ei restiti:quia reprehensibilis erat.
Prius enī quā venirent quidā ab ia-
cobo cū gentibꝫ edebat. Cū aūt venis-
sent·subtrahebat z segregabat se:timē
eos qui ex circūcisione erāt. Et simula-
tioni ei⁹ cōsenserūt ceteri iudei:ita ut et
barnabas duceret ab eis i illā simula-
tionē. Sed cū vidissem q̄ nō recte am-
bularent ad veritatem euangeliꝫ:dixi
cephe cora oībus. Si tu cū iudeus sis
gentiliter vivis et nō iudaice:quomō
gētes cogis iudaizare? Nos natura
iudei et nō ex gentibꝫ peccatores:scien-
tes aūt q̄ nō iustificatur homo ex o-
peribus legis·nisi ꝑ fidē ihesu xristi:
et nos in xristo ihesu credim⁹·ut iustifi-
cemur ex fide xristi z nō ex operibus legis.
Propter qđ ex operibus legis nō iusti-
ficabit oīis caro. Si q̄rentes in-
stificari in xristo inuenti sumus et ipi
peccatores:nūquid xristus peccati mi-
nister est? Absit. Si enim que destruxi
iterū hec reedifico:preuaricatorem me
cōstituo. Ego enī ꝑ legem legi mortu-
us sum ut deo viuā:xristo confixus sū
cruci. Vivo autem iam nō ego:vivit

vero in me xristus. Qđ aūt nūc vivo i
carne·in fide vivo filij dei:qui dilexit
me et tradidit semetipm pro me. Nō
abicio gratiā dei. Si enī ꝑ legē iustī-
cia:ergo gratis xristꝰ mortuꝰ est. iij

O insensati galathe:quis vos fa-
scinauit non obedire veritati?
Ante quorū oculos ihesus xristꝰ pro-
scriptꝰ est:z in vobis crucifixꝰ? Hoc so-
lū a vobis volo discere. Ex operibꝫ le-
gis spiritū accepistis: an ex auditu fi-
dei? Sic stulti estis:ut cū spiritu coperi-
as:nūc carne cōsummini. Tanta pas-
si estis sine causa:si tamen sine causa.
Qui ergo tribuit vobis spiritū et ope-
ratur virtutes in vobis:ex operibꝫ legis
an ex auditu fidei? Sicut scriptum est:
abrahā credidit deo et reputatū est illi
ad iustitiā. Cognoscite ergo:q̄a q̄ ex fi-
de sunt:hij sūt filij abrahe. Prouidēs
aūt scriptura quia ex fide iustificat gē-
tes deus:nūciauit abrahe quia be-
nedicent̄ in te oīes gentes. Igit̄ qui
ex fide sunt:benedicent̄ cū fideli abra-
ham. Quicūq; enī ex operibꝫ legis sūt:
sub maledicto sunt. Scriptū est enim.
Maledictꝰ oīis qui nō permanserit i
oībus que scripta sunt in libro legis:
ut faciat ea. Quoniā aūt in lege nemo
iustificatur apud dm·manifestū est:q̄a
iustꝰ ex fide viuit. Lex aūt nō est ex fide:
sed qui fecerit ea viuet in illis. Xristus
nos redemit de maledicto legis factꝰ
pro nobis maledictū: quia scriptū est
maledictꝰ oīis qui pendet in ligno:
ut in gentibꝫ benedictio abrahe fieret
in xristo ihesu·ut pollicitationē spiritꝰ
accipiam⁹ per fidē. Fratres scōm ho-
minē dico:tamē hominis cōfirmatū
testamentū nemo spernit aut superordi-
nat. Abrahe dicte sunt ꝓmissiones:
et semini ei⁹. Nō dicit et seminibꝫ ꝙsi
in multis sed quasi in uno: et semini
tuo qui est xristus. Hoc aūt dico testa-
mentū cōfirmatū a deo:que post qua-
dringentos et triginta ānos facta est
lex:nō in irritū facit ad euacuandam
promissionē. Nam si ex lege hereditas:
iam nō ex ꝓmissione. Abrahe aūt ꝙ
repromissionē donauit deus. Quid
igitur lex? Propter trāsgressionē posi-
ta est:donec veniret semē cui ꝓmiserat:
ordinata ꝑ angelos in manu media-
toris. Mediatoꝛ aūt unius nō est: deus
aūt unus est. Lex ergo aduersus ꝓmissa
dei? Absit. Si enī data est lex que posset
uiuificare: vere ex lege esset iustitia.
Sed oclusit scriptura oīa sub peccato:
ut promissio ex fide ihesu xristi da-
retur credentibus. Prius aūt q̄m veniret
fides sub lege custodiebamur:cōclusi
in eā fidem que revelāda erat. Itaq; lex
pedagogꝰ noster fuit in xristo: ut ex fi-
de iustificemur. At ubi venit fides: iā
nō sum⁹ sub pedagogo. Omnes enī fi-
lij dei estis: per fidē que est in xristo ihu.
Quicūq; enī in xristo baptizati estis:xri-
stū induistis. Nō est iudeus neq; gre-
cus:nō est seruꝰ neq; liber:nō est masꝰ-
lus neq; femina. Omnes enim vos
unum estis in xristo ihesu. Si autem
vos xristi:ergo abrahe semen estis se-
cundū promissionē heredes. iiij

Dico aūt. Quāto tp heres paru-
lus est nichil differt a seruo·cū sit
dus oīū:sed sub tutoribꝫ et actoribꝫ
est usq; ad ꝓstitutū tēpus a patre. Ita z
nos cū essemus paruli:sub elemētis
mūdi hui⁹ eram⁹ seruientes. At ubi ve-
nit plenitudo tēporis misit deus filiū
suū factū ex muliere factū sub lege:ut e-
os qui sub lege erāt redimeret:ut adop-
tionē filioꝝ reciperem⁹. Quoniā aūt
estis filij dei:misit deus spiritū filij sui

in corda vestra clamantē abbā pater. Itaq; iam non est seruus-sed filiꝰ. Dñ si filiꝰ: et heres p deū. Sed tunc quidē ignorantes deum: hijs qui natura non sunt dijs seruiebatis. Nūc autem cū cognouerint deū ymmo cogniti fr̄is a deo: quomō cōuertimini nez ad infirma et egena elementa quibus denuo seruire vultis? Dies obseruatis z menses et tempora et annos. Timeo vos: ne forte sine causa laborauerim in vobis. Estote sicut ego: quia z ego sicut vos. Fratres obsecro vos: nichil me lesistis. Scitis aūt quia p infirmitatē carnis euangelizaui vobis iam pridē: z tptationē vestrā i carne mea nō sprexistis nez respuistis: sed sicut angelū dei excepistis me-sicut xp̄m ihesum. Vbi ē ergo beatitudo vestra? Testimoniū enī phibeo vobis: quia si fieri posset oculos vestros eruisseris: z dedisseris michi. Ergo inimicꝰ vobis factus sum verū dicens vobis? Emulant̄ vos non bene: sed excludere vos volūt: ut illos emulemini. Bonū aūt emulamini in bono semp: z non tantum cū p̄sens sum apud vos. Filioli mei quos iterū parturio: donec formetur xp̄s in vobis. Vellē aūt esse apud vos modo z mutare vocem meā: quoniā cōfundor in vobis. Dicite michi: qui sub lege vultis esse. Legē non legistis? Scriptū est enī quoniā abraham duos filios habuit: unū de ancilla: z unū de libera. Sed is q̄ de ācilla secūdū carnē natus est: qui aūt de libera p repromissionē. Que sunt per allegoriā dicta. Hec enī sūt duo testamenta. Vnū quidē in monte syna in seruitutem generās: q̄ est agar. Syna enim mōs est i arabia qui cōiunctus est ei-que nūc est ierusalē: et seruit cū filijs suis. Illa aūt que sursū ē ierlm libera est: q̄ est mater nostra. Scriptū est enī. Letare sterilis que nō paris: erumpe z clama que nō parturis: q̄a multi filij deserte magis q̄ eius que habet virum. Nos aūt fratres sc̄dm ysaac promissionis filij sumꝰ. Sed quomō tunc is q̄ secūdū carnē natꝰ fuerat ppsequebat eū qui secūdū spiritū: ita z nūc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillā et filiū eius. Non enī heres erit filius ancille: cum filio libere. Itaq; fratres non sumꝰ ancille filij sed libere: qua libertate xp̄s nos liberauit. ¶

State: z nolite iterū iugo seruitutis cōtineri. Ecce ego paulus dico vobis: quoniā si circūcidamini xp̄s vobis nichil ꝓderit. Testificor aūt rursus oēm hominī circūcidēti se: q̄m debitor ē vniūse legis faciēde. Euacuati estis a xp̄o. Qui in lege iustificamini: a gratia excidistis. Nos enī spiritu ex fide spem iusticie exspectamus. Nā in xp̄o ihesu nez circūcisio aliq̄d valet nez p̄putiū: sed fides que p caritatē operatur. Currebatis bene. Quis vos impedijt veritati nō obedire? Suasio hec nō est ex eo q̄ vocauit vos. Modicū fermentū totā massam corrūpit. Ego cōfido in vobis in dño q̄ nichil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos: portabit iudiciū quicūq; est ille. Ego aūt fratres si circūcisionē adhuc p̄dico: quid adhuc p̄secutionē patior? Ergo euacuatū est scandalum crucis. Vtinā z abscidāntur q̄ vos cōturbāt. Vos enim in libertate vocati estis fratres: tantū ne libertatē in occasionē detis carnis: sed p caritatem spūs seruite inuicem. Omnis enī lex in uno sermone impletur: diliges proximū tuū sicut teipm. Nō si inuicē mordetis et comeditis: videte ne ab inuicē cōsumamini. Dico aūt i xp̄o. Spiritu ambulate: z desideria carnis non ꝓficietis. Caro enim concupiscit aduersus spiritū: spiritus aūt aduersus carnē. Hec enim sibi inuicem aduersant̄: ut non quecūq; vultis illa faciatis. Nō si spiritu ducimini: non estis sub lege. Manifesta sunt aūt opera carnis: que sunt fornicatio-immūdicia-luxuria-ydolorū seruitus-veneficia-inimicie-cōtentiones-emulationes-ire-rixe-dissensiones-sectе-inuidie-homicidia-ebrietates-comessationes-z hijs similia: q̄ ꝓdico vobis sicut ꝓdixi: quoniā qui talia agunt regnū dei nō consequent. Fructus aūt spiritus est caritas-gaudiū-pax-patientia-benignitas-bonitas-longanimitas-mānsuetudo-fides-modestia-continētia-castitas. Aduersus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt xp̄i: carnem suā crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs. ¶

Si viuimus spiritu: spiritu z ambulemus. Non efficiamur inanis gloriе cupidi: inuicem ꝓuocātes: inuicem inuidentes. Fratres: z si occupatus fuerit homo i aliquo delicto-vos q̄ spirituales estis huiusmodi instruite i spiritu lenitatis: considerās teipm ne z tu tempteris. Alter alterius onera portate: z sic adimplebitis legē xp̄i. Nā si quis estimat se aliquid esse cū nichil sit: ipe se seducit. Opus autem suū ꝓbet unusquisq; z sic in semetipso tātū gloriā habebit: z nō i altero. Unusquisq; enim onus suū portabit. Communicet aūt hijs qui catechizat verbo: ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare. Deus nō irridetur. Que enim seminauerit homo: hec et metet. Quia qui seminat in carne sua: de carne et metet z corruptionē: qui aūt seminat in spiritu: de spiritu metet vitā eternā. Bonū aūt facientes nō deficiamus: tempore enim suo metemus nō deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei. Videte qualibus literis scripsi vobis mea manu. Quicunq; enim volūt placere in carne hijs cogunt vos circūcidi: tantū ut crucis xp̄i ꝑsecutionē nō patiant. Neq; enī qui circūcidūtur legem custodiūt: sed volūt vos circūcidi ut in carne vestra gloriāt̄. Michi aūt absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ihesu xp̄i: per quē michi mūdus crucifixus est: z ego mūdo. In xp̄o enim ihesu nez circūcisio aliquid valet nez p̄putiū: sed nova creatura. Et quicunq; hāc regulā secuti fuerint: pax sup illos z misericordia z sup israhel dei. De cetero nemo michi molestus sit. Ego enī stigmata dñi ihesu i corpore meo porto. Gratia dñi nr̄i ihesu xp̄i cum spiritu vr̄o fres amen. Explt epla ad galathas. Incipit argumentū in eplam ad ephesios

Hphesij sunt asyani. Hij accepto verbo veritatis p̄dicante xp̄o i fide. Hos collaudat apls scribēs eis a roma de carcere p tychicū diaconē. Explt argumentū. Incipit epla ad ephios. j

Paulus apls xp̄i ihesu p voluntatē dei omnibus sanctis qui sūt epheso: et fidelibus in xp̄o ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro: et dño ihesu xp̄o. Benedictus deus et pater dñi nostri ihesu xp̄i q̄ benedixit nos i omni benedictione

spiritali in celestibz in xpisto: sicut elegit nos in ipo ante mundi constitutionē: ut essem⁹ scti z immaculati in cōspectu ei⁹ in caritate. Qui predestinauit nos in adoptionē filiorū p ihesū xpistū in ipm secm̄ p̄positū voluntatis sue in laudē glorie gr̄e sue: in q̄ gratificauit nos in dilecto filio suo: in quo habem⁹ redemptionē p sanguinē ei⁹ remissionē peccatoz secm̄ diuitias gratie ei⁹ q̄ superabūdauit in nobis in oī sapiētia z prudentia: ut notū faceret nobis sacrameētum voluntatis sue secm̄ beneplacitū ei⁹ q̄ p̄posuit in eo in dispensatione plenitudinis t̄porū instaurare oīa in xpisto q̄ in celis z q̄ in terra sūt in ipo. In quo etiā nos sorte vocati sum⁹: predestinati secm̄ p̄positū ei⁹ q̄ operat oīa secm̄ cōsiliū voluntatis sue: ut sim⁹ in laudē glorie ei⁹ nos qui ante sperauim⁹ in xpisto. In quo z vos cū audissetis verbū veritatis euāgeliū salutis vr̄e: in quo z credētes signati estis spiritu p̄missionis sancto: q̄ est pignus hereditatis nr̄e in redemptionē acquisitionis in laudē glorie ipius. Propterea et ego audiens fidē vestrā q̄ est in xpisto ihesu z dilectionē in oēs sanctos: nō cesso gratias agēs p vobis memoriā vr̄i faciens in orationibz meis: ut de⁹ dn̄i nr̄i ihesu xpisti pater glorie det vobis spiritū sapiētie et reuelationis in agnitionem ei⁹ illuminatos oculos cordis vestri: ut sciatis q̄ sit spes vocationis ei⁹ et q̄ diuicie glorie hereditatis ei⁹ in sanctis: z q̄ sit supereminēs magnitudo virtutis ei⁹ in nos qui credim⁹ secm̄ operationē potētie virtutis quā operat⁹ est in xpisto: suscitans illū a mortuis: et cōstituēs ad dexterā suā in celestibus supra omnē principatū z potestatē et virtutē z dnationē: z oīe nomen q̄ nominat nō solū in hoc seculo sed etiā in futuro: z oīa subiecit sub pedibz ei⁹. Et ipm dedit caput supra omnē ecclesiā q̄ est corp⁹ ipsi⁹: re plementū ei⁹: q̄ oīa in oībz adimpletur. ij

Et vos cū essetis mortui delictis z peccatis vr̄is in quibz aliquādo ābulastis secm̄ seculum mūdi hui⁹: secm̄ p̄ncipē potestatis aeris hui⁹: spiritus q̄ nūc operat in filios diffidētie: in quibz et nos omnes aliquādo cōuersati sumus in desideriis carnis nr̄e facientes voluntatē carnis z cogitationū: et eramus natura filij ire sicut et ceteri. Deus aūt qui diues est in misericordia p̄pter nimiā caritatē suā qua dilexit nos: z cū essem⁹ mortui peccatis conuiuificauit nos xpisto: cui⁹ gratia estis saluati: et cōresuscitauit et cōsedere fecit in celestibus in xpisto ihesu: ut ostenderet in seculis supuenientibz abundantes diuitias gratie sue in bonitate sup nos in xpisto ihesu. Gratia enī estis saluati p fidē: z hoc ex vobis. Dei enī donū est: nō ex operibz: ut ne quis glorietur. Ipsi⁹ enim sum⁹ factura: creati in xpisto ihesu in operibz bonis: que p̄parauit de⁹ ut in illis ambulem⁹. Propter qđ memores estote q̄ aliquādo vos gentes in carne q̄ dicebamini p̄putium ab ea q̄ dicit circūcisio in carne manufacta: q̄ eratis illo in tp̄e sine xpisto alienati a conuersatione israhel: et hospites testamētorū p̄missionis spem nō habentes: z sine deo in hoc mūdo. Nunc aūt in xpisto ihesu vos q̄ aliquādo eratis lōge facti estis p̄pe: in sanguine xpisti. Ipse enī est pax nr̄a q̄ fecit vtraq; unū: z medium parietē maceriē solues inimicitias in carne sua: legem mādatoz decretis euacuās ut duos condat in semetipso in vnū nouū hominem

faciēs pacē: ut reconciliet ābos in uno corpore deo p crucē interficiēs inimicitias in semetipo: z veniēs euāgelizauit pacē vobis q̄ lōge fuistis: z pacē his qui p̄pe: quia p ipm habem⁹ accessum ābo in uno spiritu ad patrē. Ergo iā nō estis hospites et aduene sed estis ciues sanctoz z domestici dei: superedificati sup fundamentū apl̄oz z p̄phetaru ipo summo āgulari lapide xpo ihesu: in q̄ oīs edificatio cōstructa crescit in tēplū sanctū in dno. In quo z vos coedificamini in habitaculum dei: in spiritu sancto. iij

Huius rei gratia ego paulus vinctus xpi ihesu p vobis gentibz: si tamē audistis dispensationē gratie dei q̄ data est michi in vobis: quia secundum reuelationē notū michi factū est sacrameētū sicut supra scripsi in breui: p̄out potestis legētes intelligere prudentiā meā in misterio xpi: quod aliis generationibz nō est agnitū filijs hominū: sicut nūc reuelatū est sanctis apl̄is eius z p̄phetis in spiritu: esse gentes coheredes z concorporales z cōparticipes p̄missionis in xpo ihesu p euāgeliū cui⁹ factus sū ego minister secm̄ donū gratie dei q̄ data est michi secm̄ operationē virtutis ei⁹. Michi enī omniū sanctorū minimo data est gratia hec: in gentibz euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi: et illuminare oēs q̄ sit dispēsatio sacrameēti absconditi a seculis in deo qui oīa creauit: ut innotescat p̄ncipibz et potestatibz in celestibz p ecclesiā multiformis sapiētia dei: secm̄ p̄finitionē seculoz quā fecit in xpo ihesu dno nr̄o: in quo habem⁹ fiduciā et accessum in cōfidētia p fidē ei⁹. Propter qđ peto ne deficiatis in tribulationibz meis p vobis: q̄ est gloria vr̄a. Huius rei gr̄ia flecto genua mea ad patrē dn̄i nostri ihesu xpi ex quo oīs paternitas in celis z in terra nominat: ut det vobis secūdū diuitias glorie sue virtute corroborari p spiritū eius in interiori hoīe xpm habitare p fidē in cordibz vestris: in caritate radicati z fundati: ut possitis cōprehendere cū oībz sanctis q̄ sit latitudo z logitudo z sublimitas z profundū. Scire etiā supereminētē scientie caritatē xpi: ut impleamini in omnē plenitudinem dei. Ei aūt q̄ potēs est oīa facere superabūdanter quā petim⁹ aut intelligim⁹ secm̄ virtutē q̄ operat in nobis: ipsi gloria in ecclesia et in xpo ihesu in oēs generationes seculi seculoz amē. iiij

Obsecro itaq; vos ego vinctus in dno: ut digne ābuletis vocatione qua vocati estis cū omni humilitate et māsuetudine cū patientia: supportantes inuicē in caritate: solliciti seruare unitatē spiritus in vinculo pacis. Unū corp⁹ z un⁹ spiritus: sicut z vocati estis in una spe vocationis vr̄e. Un⁹ dn̄s: una fides: unū baptisma. Unus de⁹ et pater omniū: q̄ sup oēs z p oīa: et in oībz nobis. Unicuiq; aūt nr̄m data est gratia secm̄ mensurā donationis xpi. Propter qđ dicit. Ascendēs in altū captiuā duxit captiuitatē: dedit dona hominibus. Qđ aūt ascendit: quid est nisi q̄a et descendit p̄mū in inferiores partes terre? Qui descendit: ipse est z q̄ ascendit sup oēs celos: ut adimpleret oīa. Et ipse dedit quosdā quidē apl̄os: quosdā aūt p̄phetas: alios vero euāgelistas alios aūt pastores et doctores ad cōsummationē sanctoz in opus ministerij: in edificationē corporis xpi: donec occurram⁹ oēs in unitatē fidei z agnitionis filij dei: in virū p̄fectū in mensurā etatis plenitudinis xpi: ut iā nō sim⁹ parvuli fluctuantes

et circūferam oīi vento doctrine i nequicia hominū in astucia ad circūuē-
nionē erroris. Veritatē aūt facientes i
caritate crescam in illo p oīa q est
caput xps: ex quo totū corp⁹ opactū
et cōnexū p omnē iuncturā lūministra-
tionis scām operationē i mensurā uni-
uscuiusq; mēbri augmētū corporis fa-
cit: i edificationē sui i caritate. Hoc igi-
tur dico et testificor i dño: ut iā nō am-
buletis sicut et gētes ābulāt i vanita-
te sensus sui tenebris obscuratū habē-
tes intellectū: alienati a vita dei p igno-
rātiā q est in illis ppter excecatē cordis
ipoz: q desperātes semetipos tradide-
runt impudicicie · i operationē immū-
dicie oīs · i auaricia. Vos aūt non
ita didicistis xpm: si tamē illū audi-
stis et i ipo edocti estis sicut est veritas in
ihesu: deponere vos scām priscam cō-
uersationē xterē hominē q corrūpitur
scām desideria erroris. Renouamini
aūt spiritu mētis vre: et induite nouū
hominē q scām deū creatus est i iusti-
cia et sācticate veritatis. Propter qđ de-
ponētes mēdaciū loquimini veritatē
unusquisq; cū pximo suo: quī sum⁹
inuicē mēbra. Iracscimini: et nolite pec-
care. Sol nō occidat sup iracūdiā ve-
stram. Nolite locū dare diabolo. Qui
furabat iā nō furet: magis aūt labo-
ret operādo manibz suis q bonū est:
ut habeat unde tribuat necessitatē pa-
ienti. Oīis sermo malus ex ore vestro
nō procedat: sed si quis bon⁹ ad edifica-
tionē fidei: ut det gratiā audientibz. Et
nolite contristare spiritū scām dei: i quo
signati estis i die redēptionis. Oīis
amaritudo et ira et indignatio et cla-
mor et blasphemia tollat a vobis: cū
oīi malicia. Estote aūt invicē benig-
ni: misericordes donātes invicem:
sicut et deus in xpo donauit vobis.

Estote ergo imitatores dei sicut fi-
lij carissimi: et ābulate i dilectio-
ne sicut et xps dilexit nos: et tradidit
semetipm p nobis oblationē et hostiā
deo i odorē suauitatis. Fornicatio au-
tem et oīis immūdicia aut auaricia
nec nominetur in vobis · sicut decet sanc-
tos: aut turpitudo aut stultiloquiū
aut scurrilitas q ad rem nō pertinet: sed
magis gratiarū actio. Hoc enī scitote
intelligētes: q omnis fornicator aut
immūdus aut auarus qđ est ydolo-
seruit⁹ nō habet hereditatē i regno xpi
et dei. Nemo vos seducat inanibz ver-
bis: propter hec enī venit ira dei i filios
diffidētie. Nolite ergo effici participes
eoz. Eratis enī aliquādo tenebre: nūc
aūt lux i dño: ut filij lucis ambulate.
Fructus enī lucis est i oīi bonitate et iu-
stitia et veritate. Probātes quid sit be-
neplacitū deo: et nolite cōmunicare op-
ribus infructuosis tenebrarū: magis au-
tem redarguite. Que enī in occulto fiūt
ab ipis: turpe est et dicere. Oīa aūt
q arguūtur a lumine manifestantur.
Oīne enī qđ manifestat: lumē est. Pro-
pter qđ dicit. Surge q dormis et exsur-
ge a mortuis: et illuminabit te xps.
Videte itaq; fres quomō caute ambu-
letis: nō q̄si insipiētes sed ut sapiētes:
redimētes tēp⁹ quī dies mali sūt. Pro-
ptereā nolite fieri imprudētes: sed intel-
ligētes q sit voluntas dei. Et nolite ine-
briari vino i quo est luxuria: sed imple-
mini spiritu sācto loquētes vobismet
ipis i psalmis ymnis et cānticis spiritā-
libz cantantes et psallētes in cordibz ve-
stris dño: grātias agētes semp p oīi-
bus in noīe dñi nri ihesu xpi deo et pa-
tri. Subiecti inuicē in timore xpi. Mu-
lieres viris suis subdite sint sicut dño:

quoniā vir caput est mulieris sicut xps
caput est ecclesie: ipe salvator cor-
poris ei⁹. Sed sicut ecclesia subiecta est
xpo: ita et mulieres uxoribus suis i oīibz.
Viri diligite uxores vras sicut et xps
dilexit ecclesiā: et seipm tradidit p
ea ut illā sācticaret mūdās ēā lauacro aque i verbo vite: ut exhiberet ipse
sibi gloriosam ecclesiā nō habētē ma-
culā aut rugā aut aliqđ huiusmodi:
sed ut sit sācta et imaculata. Ita et viri
debēt diligere uxores suas: ut corpora
sua. Qui suā uxorē diligit: seipm dili-
git. Nemo enī unq̄ carnē suā odio hā-
buit: sed nutrit et fouet eā sicut et xps ec-
clesiā: quia membra sum⁹ corpis ei⁹ de car-
ne ei⁹ et de ossibz ei⁹. Propt hoc relinquet
homo patrē et matrē suā: et adherebit uxo-
ri sue: et erūt duo in carne una. Sacra-
mētū hoc magnū est. Ego aūt dico: in
xpo et i ecclesia. Verūtamē et vos singu
unusquisq; uxorē suā sicut seipm dili-
gat: uxor aūt timeat virū suū.

Filij obedite parentibz vris i dño.
Hoc enī iustū est. Honora patrē
tuū et matrē tuā: qđ est mādatū pmū
in promissione: ut bene sit tibi et sis lon-
gevus sup terrā. Et patres nolite ad
iracundiā puocare filios vros: sed e-
ducate illos i disciplina et correptione
dñi. Serui obedite dñis carnalibz cū
timore et tremore · in simplicitate cor-
dis vri sicut xpo: nō ad oculū seruien-
tes q̄si hominibz placentes: sed ut serui
xpi facientes voluntatē dei: ex animo cū
bona voluntate seruientes sicut dño et nō
hominibz: sciētes quī unusquisq; qđ-
cunq; fecerit bonū hoc recipiet a dño
sive seruus sive liber. Et vos dñi eadē
facite illis remittētes minas: scientes
quia et illoz et vester dñs est i celis: et ꝑso-
nam accepta nō est apud deū. De cetero

fratres confortamini i dño: et in potētia
virtutis eius. Induite vos armaturā
dei ut possitis stare adversus insidias
diaboli: quia nō est nobis colluctatio
adversus carnē et sanguinē sed adversus
principes et potestates: adversus mundi
rectores tenebraz hui⁹ · ctra spiritalia
nequicie i celestibz. Propterea accipite
armaturā dei ut possitis resistere i die
malo: et i oīibz perfecti stare. State er-
go succincti lumbos vros in veritate: et
induti lorica iustitie: et calciati pedes
in preparationē euāgelij pacis. In oīi-
bus sumentes scutū fidei i quo possitis
oīia tela nequissimi ignea extinguere:
et galeā salutis assumite · et gladiū spi-
ritus qđ est verbū dei: p omnē orationē
et obsecrationē orantes oī tp̄e i spiritu
et ipo vigilantes i oīi instantia et obse-
cratione p oīibus sanctis et p me: ut
detur mihi sermo in apertione oris mei
cum fiducia notum facere misteriū e-
angelij p quo legatione fungor in ca-
thena: ita ut in ipo audeā sicut oporte-
at me loqui. Ut aūt et vos sciatis q̄
circa me sūt qđ agā: oīia vobis no-
ta faciet tychicus carissim⁹ frater et fide-
lis minister i dño: quē misi ad vos i
hoc ipm ut cognoscatis q̄ circa nos
sunt: et consoletur corda vra pax fratribus
et caritas cū fide a deo pre nro: et dño
ihesu xpo. Gratia cū oīibz q diligūt
dñm nrm ihm xpm i incorruptione amē.

Explicit epla ad ephesios · incipit
argumentū in epistolam ad philippenses

Philippenses sunt macedo-
nes. Hij accepto verbo ve-
ritatis ꝓficerunt in fide:
nec receperūt falsos apostolos.
Hos tollaudat apostolus: scribēs eis a ro-
ma de carcere p epaphroditū. Explicit ar
gumentū incipit epla ad philippēses ·

Paulus ⁊ thimotheus seruꝰ ihesu xpi: omnibus sanctis in xpo ihesu qui sunt philippis cū episcopis et diaconibus. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro: et dño ihesu xpo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semp in cūctis orationibus meis ꝓ omnibus vobis cū gaudio deprecationē faciens sup cōmunicatiōne vestrā in euāgelio xpi a primo die usq nūc: confidēs hoc ipm quia qui cepit in vobis opus bonū perficiet usq in diē xpi ihesu. Sicut est mihi iustū hoc sentire ꝓ omnibus vobis: eo q habeā vos in corde ⁊ in vinculis meis ⁊ in defensione ⁊ confirmatione euangelij: socios gaudij mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus quomō cupiā omnes vos in visceribus ihesu xpi. Et hoc oro: ut caritas vestra magis ac magis abunder in omni sciētia et in omni sensu: ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensa in diem xpi: repleti fructu iusticie q ihesum xpm in laudem ⁊ gloriā dei. Scire aūt volo vos fratres: quia que circa me sūt magis ad profectū venerūt euāgelij: ita ut vincla mea manifesta fierēt in xpo in omni pretorio ⁊ in ceteris omnibus: ut plures fratrum in dño confidentes in vinculis meis abundantius auderent sine timore verbū dei loqui. Quidā quidē et propter invidiā ⁊ cōtentionem: quidā aūt et propter bonā voluntatem xpm prdicant. Quidā ex caritate: scientes quoniā in defensione euangelij positus su. Quidā aūt ex contentione xpm annūciant nō sincere: existimātes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dūmodo omni modo sive per occasionē sive per veritatē xpus annūcietur: ⁊ in hoc gaudeo: sed ⁊ gaudebo. Scio enim quia hoc michi proueniet ad salutem per vestram orationē ⁊ suministrationē spiritus ihesu xpi: secundum expectationē ⁊ spem meā quia in nullo confundar: sed in omni fiducia sicut semp et nūc magnificabit xpus in corpore meo: sive per vitā sive p morte. Michi enim vivere xpus est: ⁊ mori lucrū. Nō si vivere in carne: hic michi fructus operis est: et quid eligam ignoro: coarctor autem: e duobus desiderū habēs. Dissolvi et esse cū xpo multomagis melius: permanere aūt in carne necessariū propter vos. Et hoc confidens scio q̄a manebo et permanebo omnibus vobis ad profectū vestrum ⁊ gaudiū fidei: ut gratulatio vestra abunde in xpo ihesu in me: per meū adventū iterū ad vos. Tm digne euangelio xpi conversamini: ut sive cū veniens et videns vos: sive absens audiā de vobis: quia statis in uno spiritu: una animes collaborātes fidei euāgelij: et in nullo terreamini ab adversantis q̄ est illis causa perditionis: vobis aūt salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatum est p xpo: nō solū ut in eū credatis sed ut etiam pro illo patiamini: idem certamen habentes quale et vidistis in me: et nunc audistis de me.

Si qua ergo consolatio in christo: si qū solatiū caritatis: si qua societas spiritus: si qua viscera miserationis: implete gaudiū meū: ut idem sapiatis. eandem caritatem habentes: unanimes: idipm sentientes. Nichil per contentionē neq per inanē gloriā: sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes: non que sua sunt singuli cōsiderantes: sed ea que aliorū. Hoc enim sentite in vobis: quod ⁊ in christo ihesu.

Qui cū in forma dei esset non rapinā arbitratus est esse se equalē deo: sed semetipm exinaniuit formā servi accipiens in similitudinē hominū factus: et habitu inventus ut homo humiliauit semetipm factus obediēs usq ad mortē: mortem aūt crucis. Propter qđ et deus exaltauit illū ⁊ donauit illi nomē qđ est sup oē nomē: ut in nomine ihesu omne genu flectat celestiū terrestriū et infernorū: ⁊ oīs lingua confiteat quia dñs ihesus xps in gloria est dei patris. Itaq carissimi mei sicut semp obeditis: nō in presentia mei tantū sed multomagis nūc in absentia mea: cū metu et tremore vestrā salutem operamini. Deus est enim q operatur in vobis et velle ⁊ perficere pro bona voluntate. Omnia aūt facite sine murmurationibus et dubitationibus: ut sitis sine querela ⁊ simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis prave et pverse: inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo verbū vite continētes ad gloriā meā in die xpi: qa nō frustra cucurri neq laboravi in vacuū laboram: sed ⁊ si immolor supra sacrificiū ⁊ obsequiū fidei vre: gaudeo ⁊ congratulor omnibus vobis. Idipm aūt et vos gaudete: ⁊ congratulamini michi. Spero aūt in dño ihesu timotheū me cito mittere ad vos: ut ⁊ ego bono animo sim cognitis q circa nos sunt. Neminē enim habeo tam unanimē: qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim q sua sunt querūt: nō q sūt ihesu christi. Experimentū aūt eius cognoscite: qa sicut patri filius mecū seruiuit in euangelio. Hūc igit spero me mittere ad vos: mox ut videro q circa me sūt. Confido aūt in dño: qum et ipe veniā ad vos cito. Necessarium aūt existimavi epafroditū fratrem ⁊ cooperatorem et cōmilitonē meū: vrm aūt apostolum et ministrum necessitatis mee: mittere ad vos: quoniāquidē omnes vos desiderabat: ⁊ merito erat propterea q ⁊ audierat eos infirmatos. Nam ⁊ infirmatus est usq ad mortem: sed deus misertus est eius. Nam solū aūt eum: sed ⁊ me: ne tristitiā super tristitiā haberem. Festinanter ergo misi illū: ut viso eo iterū gaudeatis: ⁊ ego sine tristitia sim. Excipite itaq illū cū oīi gaudio in dño: et eiusmodi cū honore habete: quia propter opus xpi usq ad mortē accessit tradens aiam suā: ut impleret id qđ ex vobis deerat erga meū obsequiū.

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadē vobis scribere michi quidē nō pigrū: vobis aūt necessariū. Videte canes: videte malos operarios: videte concisionē. Nos enim sumus circūcisio q spiritu deum: ⁊ gloriamur in xpo ihesu ⁊ nō in carne confidentes. Quāq̄ et ego habeā cōfidentiā in carne. Si quis alius videtur confidere in carne: ego magis. circūcisus octaua die ex genere israhel de tribu beniamin: hebreus ex hebreis secundum legem pharisseus: secundum emulationē persequēs ecclesiā dei: secundum iusticiā que in lege est conversatus sine querela. Sed q michi fuerūt lucra: hec arbitratus sum propter xpm detrimēta. Verūtamē existimo omnia detrimentū esse propter eminentē sciēciā ihesu xpi dñi mei: propter quē omnia detrimentū feci ⁊ arbitror ut stercora ut xpm lucrifaciā: ut et inveniar in illo nō habens meā iusticiam que ex lege est: sed illā que ex fide est xpi: que ex deo est iusticia in fide ad cognoscendū illū ⁊ virtutem resurrectionis eius. ⁊ societatem passionū illius: configurat̄ morti eius: si quomodo

occurrā ad resurrectionē que ē ex mortuis: nō ry iam acceperim aut iā p̄fect9 sim. Sequor aūt: comphendā i quo et comphensus sum a xp̃o ihesu. Fratres: ego me non arbitror aprehdisse. Vnū aūt: que quidē retro sunt obliuiscens ad ea vero q̄ sunt p̃ora extendēs meip̃m: ad destinatū p̄sequor ad brauiū sup̃ne vocatiōnis dei in xp̃o ihesu. Quicunq; ergo p̄fecti sumus hoc sentiam9: et si quid aliud sapitis: et hoc vobis deus reuelauit. Verūtamen ad quod peruenimus ut idem sapiamus: et in eadem ꝓmaneam9 regula. Imitatores mei estote fratres: et obseruate eos qui ita ambulāt sicut habetis formam nostrā. Multi enim ambulant qs̄ sepe dicebā vobis: nūc aūt z flens dico inimicos crucis xp̄i: quorū finis interitus: quoz deus venter est: et gloria in confusione ipsoz qui terrena sapiunt. Nostra aūt conuersatō in celis est. Vnde etiam saluatorem exspectamus dominū nostrū ihesum cristum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue: secundum operationem qua etiā possit subicere sibi oīa. Itaq; fratres mei carissimi et desiderantissimi: gaudiū meū z corona mea: sic state i dño carissimi. Euchodiā rogo z sinthycen deprecor i idipm sapere i dño. Etiā rogo z te germane cōpar: adiuua illas que mecū laborauerūt in euangelio cum clemēte et ceteris adiutoribus meis: quoz nomina sunt in libro vite. Gaudete in dño semp: iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit oīb̄us hominib̄. Dominꝰ enim ꝓpe est. Nichil solliciti sitis: sed i oī oratione et obsecratione cū gratiarū actione petitiones vre innotescāt apud deū. Et pax dei que exuperat oīm̄ sensum: custodiat corda vestra et intelligentias vestras in xp̃o ihesu. De cetero fratres quecunq; sunt vera: quecunq; pudica: quecunq; iusta: quecunq; sancta: quecūq; amabilia: quecunq; bone fame: si qua virt9: si qua laus discipline: hec cogitate: q̄ et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me. Hec agite: z deus pacis erit vobiscū. Gauisus sum aūt i dño magno vehementer quoniā tandē aliquādo refloruistis ꝓ me sentire sicut et sentiebatis. Occupati aūt eratis. Non quasi propter penuriā dico. Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio z humiliari: scio z abūdare. Vbiq; et in omnib̄ instructꝰ sum: z saturari et esurire et abundari et penuriam pati. Omnia possum: in eo qui me confortat. Verūtamen bene fecistis: communicantes tribulationi mee. Scitis aūt et vos philipenses qy in principio euangelij quādo p̄fect9 sum a macedonia: nulla michi ecclesia cōmunicauit in ratione dati z accepti: nisi vos soli: quia et thessalonicā semel z bis i vsum michi misistis. Non ꝙa quero datū: sed requiro fructū abūdātē i ratione vra. Habeo aūt oīa: z abundo. Repletus sum acceptis ab epafrodito: que misistis i odorem suauitatis hostiā acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat oēm̄ desideriū vestrū secūdum diuitias suas in gloria in xp̃o ihesu. Deo aūt et patri nostro gloria: in scula seculorū amen. Salutate oēm̄ sanctum in xp̃o ihesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos oēs sancti: maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia dn̄i nr̄i ihesu xp̄i cū spiritu vro amē.

Explicit epla ad philipenses. Incipit argumentū in epla ad Colossenses

Colossenses z hij sicut z laodicenses sunt asiani: et ipi fuerūt erant a pseudo apis. Sed ad hos accessit ipe apls: sed z hos p epl̄am recorrigit. Audierāt enī verbū ab archippo: qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab epheso per vchicum diaconem et oneſimū acolitum. Explicit argumentū. Incipit epla ad Colossenses. j.

Paulus apls ihesu xp̃i p volūtatem dei et thimothe9 frater: hijs qui sūt colosse sanctis et fidelibus fratrib̄ in xp̃o ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nr̄o. Gratias agimus deo z patri dn̄i nr̄i ihesu xp̄i semp p vobis orātes: audientes fidē vestram in xp̃o ihesu z dilectionē quā habetis in sanctos oēs propter spem que reposita est vobis i celis: quā audistis in verbo veritatis euangelij qđ venit ad vos sicut z in vniuerso mūdo ē: z fructificat z crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognouistis gratiā dei in veritate: sicut didicistis ab epafra carissimo cōserua nr̄o: q̄ ē fidelis ꝓ vobis minister xp̄i ihesu. Qui etiā manifestauit nobis dilectionē vestrā in spiritu. Ideo z nos ex qua die audiuim9 nō cessam9 pro vobis orantes: z postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius i oī sapientia z intellectu spirituali: ut ambuletis digne deo p oīa placentes: in oī opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei: in omni virtute confortati secundum potentiā claritatis eius in omni patientia et longanimitate: cum gaudio gratias agētes deo patri: q̄ dignos nos fecit in partem sortis sanctoz in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrarū: et trāstulit in regnū filij dilectionis sue: in quo habem9 redemptionē et remissionē peccatoz. Qui est ymago dei invisibilis: primogenit9 omnis creature: quoniā in ipo condita sunt vniuersa in celis z in terra visibilia z invisibilia. Sive throni sive dn̄ationes sive principatus sive potestates: omnia p ipm et in ipo creata sunt. Et ipe est ante omnes: et omnia in ipo constant. Et ipe est caput corporis ecclesie qui est principiū primogenit9 ex mortuis: ut sit in oīb̄us ipe p̄matū tenens. Quia in ipo complacuit omnē plenitudinē inhabitare: z p eū reconciliari oīa in ipo: pacificans p sanguinē crucis eius sive que in terris sive que in celis sunt. Et vos cum essetis aliquādo alienati z inimici sensu in operibus malis: nūc aūt reconciliauit in corpore carnis ei9 p mortē: exhibere vos sanctos z immaculatos z irreprehensibiles cora ipo: si tamē permanetis in fide fundati z stabiles et immobiles a spe euāgelij qđ audistis: qđ p̄dicatū ē i oī creatura q̄ sub celo ē: cui9 fact9 sū ego paul9 minister: q̄ nūc gaudeo i passionibus p vobis: z adimpleo ea q̄ desunt passionū xp̄i i carne mea p corpore ei9 qđ ē ecclesia. Cui9 fact9 sum ego minister sedm dispensationē dei q̄ data ē michi in vobis: ut impleā verbū dei: misteriū qđ abscondit9 fuit a seculis et generationibus: nūc aūt manifestū est sanctis ei9 quibus nolu9 de9 notas facere divitias glorie sacramēti hui9 i gentib̄: qđ ē xp̄s i vobis spes glorie. Quē nos

annūciam⁹: corripiētes omnē hoīem
et docentes in oīn sapientia: ut exhi-
beam⁹ omnē hoīem pfectū in xpō ihe-
sū: quo et laboro certādo scdm opera-
tōnē ei⁹ quā operat⁹ i me i virtute. ¶

Dolo enī vos scīre qualē sollicitu-
dinē habeā p vobis et pro his
qui sunt laodicie: et quicūq; nō viderūt
faciē meā in carne: ut ꝺsolentur corda
ipōz instructi in caritate et in omnes
diuitias plenitudinis intellectꝰ i agni-
tionē misterij dei pris xpi ihesu: i quo
sunt omnes thesauri sapientie et scien-
tie abscōditi. Hoc aūt dico: ut nemo
vos decipiat in sublimitate sermonū.
Sīā et si corpore absens sum: sed spiri-
tu vobiscū sum gaudēs et videns ordinē
vestrū et firmamentū ei⁹ que in xpō est
fidei vestre. Sicut ergo accepistis ihesū
xpm dnm nostrū in ipo ambulate: ra-
dicati et superedificati in ipo et cōfirma-
ti in fide sicut et didicistis: abūdantes
in illo in gratiarū actione. Videte ne qs
vos decipiat p philosophiā et inanē
fallaciā: scdm traditionē hominū: se-
cūdū elementa mūdi: et nō scdm xpm.
Quia in ipo inhabitat oīnis plenitu-
do diuinitatis corporaliter: et estis in
illo repleti q est caput oīnis principa⁹
et potestatis. In quo et circūcisi estis
circūcisione nō manufacta i exspolia-
tione corporis carnis: sed i circūcisione
xpi consepulti ei in baptismo: in quo
et resurrexistis per fidem operationis
dei qui suscitauit illū a mortuis. Et
vos cū mortui essetis in delictis et pū-
no carnis vestre cōuiuificauit cū illo
donans vobis oīnia delicta: delens
quod aduersus nos erat ꝛ ographū
decreti qđ erat ꝛtrariū nobis. Et ipm
tulit de mediō affigens illud cruci: ꝛ
exspolians principatus et potestates
traduxit cōfidenter: palā triumphās
illos i semetipo. Nemo ergo vos vdi-
cet in cibo aut in potu aut i parte diei
festi aut neomenie aut sabbator⁹ q sūt
umbra futuroz: corp⁹ aūt xpi. Nemo
vos seducat volens in humilitate et
religione angelor⁹ que non vidit ambu-
lās frustra inflat⁹ sensu carnis sue:
et nō tenens caput exquo totū corpus
p nexꝰ et cōiunctiones suīministratū et
cōstructū crescit i augmētū dei. Si mor-
tui estis cū xpo ab elementis hui⁹ mun-
di: sīd adhuc tanq; viuentes in mūdo
decernitis: Ne tetigeritis · neq; gusta-
ueritis · neq; cōtrectaueritis: que sunt o-
mnia in interitu ipo usu scdm pcepta
et doctrinas hominū: que sunt ratio-
nem quidem habentia sapientie in su-
perstitione et humilitate et nō ad par-
cendum corpori: non in honore ali-
quo ad saturitatem carnis. ¶

Si ergo resurrexistis cū xpo q sursū sunt
querite ubi xps est in dextera dei sedens:
que sursū sūt sapite: nō que sup terrā.
Mortui enim estis et vita vra abscon-
dita est cū xpo in deo: cū aūt xps appa-
ruerit vita vra: tūc et vos apparebitis
cū ipo in gloria. Mortificate ergo mē-
bra vra que sūt sup terrā: fornicationē
immūdiciā · libidinē · concupiscentiā ma-
lā · et auariciā · q est simulacroz seruꝰ:
propter que venit ira dei sup filios in-
credulitatis · in quibs ambulastis ali-
quādo cū viueretis in illis. Nūc aūt
deponite et vos oīnia: irā indignatio-
nē malicia blasphemiā turpē sermo-
nem de ore vro. Nolite mentiri inuicē:
exspoliātes vos veterē hoīem cū actib⁹
suis et induentes nouū cū q renouat
in agnitionē secdm ymaginē ei⁹ q crea-
uit eū: ubi nō est gentilis et iudeus: circū-
cisio et p̄putiū: barbar⁹ et scita · seruus

et liber: sed omnia et in omnibus xps.
Induite vos ergo sicut electi dei sancti
et dilecti viscera misericordie: benigni-
tatem humilitatem modestiam pati-
entiam supportātes inuicem et donan-
tes vobismetipis si quis aduersus a-
liquē habet querelam: sicut et dominꝰ
donauit vobis ita et vos. Super o-
mnia aūt hec caritatem habete qđ est
vinculū perfectionis: et pax xpi exultet
in cordibus vestris · in qua et vocati
estis i uno corpore: et grati estote. Ver-
bum xpi habitet in vobis abūdāter:
in omni sapientia docentes et cōmo-
nentes vosmetipos psalmis ymnis et
canticis spiritalibus in gratia cantātes
in cordibus vestris deo. Omne qcūq;
facitis in verbo aut in opere: omnia
in noīe dni nostri ihesu xpi: gratias
agentes deo et patri p ipm. Mulieres
subdite estote viris: sicut oportet i do-
mino. Viri diligite uxores vestras: et
nolite amari esse ad illas. Filij obedi-
te parentibus per omnia: hoc enim
placitum est in dno. Pres nolite ad
iracūdiam prouocare filios vestros:
ut non pusillo animo fiant. Serui
obedite p oīnia dnis carnalibus: nō
ad oculū seruientes quasi hominibus
placentes: sed in simplicitate cordis ti-
mentes deū. Quecunq; facitis · ex ani-
mo operamini · sicut dno et non homi-
nibus: scientes q a domino accipietis
retributionē hereditatis. Dno xpo ser-
uite. Qui enim iniuriam facit recipiet
id quod iniuste gessit: et non est per-
sonarum acceptio apud deū. iiij ·

Domini quod iustum est et equū
seruis prestate: scientes q et vos
dnm habetis in celo. Orationi instate
vigilātes in ea i gratiarū actione: oran-
tes simul et pro nobis: ut deus aperiat
nobis ostium sermonis ad loquendū
misteriū xpi: propter quod etiam vin-
ctus sum: ut manifestem illud ita ut o-
porteat me loqui. In sapientia ābula-
te ad eos q foris sunt: tempꝰ redimen-
tes. Sermo vester semp in gra sale sit
ꝺitꝰ: ut sciatis quomō oporteat vos
unīcuiq; respōdere. Que circa me sunt
oīnia vobis nota faciet tychicꝰ carissi-
mus frater et fidelis minister et ꝺsecꝰ
in dno: quē misi ad vos ad hoc ipm
ut cognoscat q circa vos sūt: et ꝺsoleāt
corda vra cū onesimo carissimo et fideli
fratre q ex vobis est: q oīnia q hic agū-
tur nota facient vobis. Salutat vos
aristarc⁹ cōcaptiu⁹ me⁹: et marc⁹ ꝺsobri-
nꝰ barnabe: de quo accepistis mā-
data. Si venerit ad vos: suscipite illū.
Et ihesus q dicit iustus: qui sūt ex cir-
cūcisione. Hij soli sunt adiutores mei
in regno dei: qui mihi fuerunt solatio.
Salutat vos epafras qui ex vobis est
seruus xpi ihesu: semper sollicitus pro
vobis in oratiōnibus: ut stetis perfecti
et pleni in omni voluntate dei. Testi-
monium enim illi perhibeo: q habet
multū laborem pro vobis et pro his
qui sunt laodicie et q ierapoli. Salu-
tat vos lucas medicus carissimus: et
demas. Salutate fratres qui sunt lao-
dicie et nymphan: et q in domo eius
est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud
vos epistola hec · facite ut et in laodi-
censium ecclesia legatur: et eam que la-
odicensium est vobis legatur. Et dici-
te archippo. Vide ministeriū qđ ac-
cepisti in dno: ut illud impleas. Salu-
tatio mea: manu pauli. Memores este
vinculoz meoz. Gratia dni ihesu vo-
biscū amē. Explicit epla ad Colocenses

Incipit argumẽ in epl̃am ad thessalonicenses pmã.

Thessalonicenses fuꝛ macedones: qui accepto verbo veritatis pstiterũt in fide: etiã in psecutione ciuium suoꝝ. Preterea nec receperũt falsos apostolos: nec ea q̃ a falsis aplis dicebãtur. Hos collaudat aplus scribẽs eis ab athenis: per ychiũ dyaconũ: et onesimũ acolitũ. Explicit argumẽtũ. Incipit epla pma ad thessalonicenses. j.

Paulus et siluanus: et thimotheus: ecclesie thessalonicensiũ in deo patre nostro et dño ihesu xristo: gratia vobis: et pax. Gratias agim⁹ deo semp pro omnibus vobis memoriã vestri facientes in orationibꝫ nr̃is sine intermissione: memores operis fidei vr̃e et laboris: et caritatis: et sustinẽtie spei dñi nr̃i ihesu xristi: ante deũ et p̃rem nr̃m. Scientes fratres dilecti a deo electionẽ vr̃am: qꝛa euãgeliũ nr̃m nõ fuit ad vos in sermone tãtum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa: sicut scitis quales fuerim⁹ i vobis p̃pter vos. Et vos imitatores nr̃i facti estis: et domini: excipientes verbũ in tribulatione multa cũ gaudio spiritꝰ sancti: ita ut fiãt vobis forma omnibꝫ credentibꝫ in macedonia et in achaia. A vobis enĩ diffamat⁹ est sermo dei nõ solũ in macedonia et in achaia: sed et in oĩ loco fides vr̃a q̃ ad deũ p̃fecta est: ita ut nõ sit nobis necesse quicq̃ loqui. Ipsi enĩ de nobis annũciãt qualẽ introitũ habuerim⁹ ad vos: et quomõ conversi estis ad deũ a simulacris seruire deo vivo et vero: et exspectare filium eius de celis quem suscitauit ex mortuis ihesum: quia eripuit nos ab ira venura. ij

Nam ipsi scitis fratres introitũ nostrũ ad vos: quia nõ inanis fuit: sed ante passi multa: et cõtumelijs affecti sicut scitis in philippis: fiduciã habuim⁹ in deo nr̃o loqui ad vos euangeliũ dei in multa sollicitudine. Exhortatio enĩ nr̃a nõ de errore neq; de immũditia neq; in dolo: sed sicut probati sum⁹ a deo ut crederet nobis euãgeliũ ita loquimur: nõ quasi hominibus placentes: sed deo qui probat corda nr̃a. Neq; enĩ aliquãdo fuim⁹ in sermone adulationis sicut scitis: neq; in occasione auaritie deus testis est: nec quer̃entes ab hominibꝫ gloriã neq; a vobis neq; ab alijs cũ possem⁹ vobis oneri esse ut xristi apli. Sed facti sumus parvuli in medio vr̃m tãq̃ si nutrix foueat filios suos: ita desiderãtes vos cupide: volebam⁹ tradere vobis nõ solũ euangeliũ dei sed etiã animas nr̃as: quoniã carissimi nobis facti estis. Memores enĩm facti estis fratres laboris nostri et fatigationis: nocte et die operãtes: ne quẽ vestrũ grauaremus: predicauim⁹ in vobis euãgeliũ dei. Vos testes estis et deus: q̃m sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuim⁹ sicut scitis: qualiter unũquẽq; vestrũ sicut pater filios suos deprecãtes vos et cõsolãtes: testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocauit vos in suum regnũ et gloriam. Ideo et nos gratias agim⁹ deo sine intermissione: quoniã cũ accepisse tis a nobis verbũ audi⁹ dei accepistis illud nõ ut verbũ hominũ sed sicut est vere verbũ dei: qui operat in vobis q̃ credidistis. Vos enĩ imitatores facti estis fratres ecclesiarũ dei que sunt in

iudea in christo ihesu: quia eadem passi estis a vos a tribulibus vestris sicut et ipsi a iudeis: q̄ et dñm occiderūt ihesū et ꝓphetas et nos ꝑsecuti sunt: et deo nō placent: et omnibus hominibus aduersant: prohibentes nos gentilibus loqui ut salue fiāt: ut impleāt peccata sua semper. Peruenit aūt ira dei sup illos usq; in finē. ¶Nos aūt fratres desolati a vobis ad tempus ore: aspectu non corde: abundāt̄ius festinauimus facie vestrā videre cum multo desiderio: quē noluimus venire ad vos. Ego quidē paulus et semel et iterū: sed impediuit nos sathanas. Que ē enī nr̄a spes aut gaudiū aut corona glōe? ¶Nōne vos ante dñm nr̄m ihesū christū in aduētu eius? Vos enī estis glōa nr̄a et gaudiū. iij

Propter qđ nō sustinētes ꝑplacuit nobis remanere athenis solis: et misimus thimotheū fratrem nostrū et ministrū dei in euangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra: ut nemo moueat in tribulationibus istis. Ipi enī scitis: q̄ in hoc positi sumus. ¶Nā et cū apud vos essemus ꝑdicebamus vobis ꝓfuturos nos tribulationes: sicut et factū est et scitis. Propterea et ego ampli? nō sustinēs misi ad cognoscendā fidē vr̄am: ne forte tentauerit vos is q̄ tentat: et inanis fiat labor noster. ¶Nūc autem veniēte thimotheo ad nos a vobis et annūciāte nobis fidē et caritatem vestrā: et quia memoriā nostri habetis bonā: sicut et nos quoq; vos: ideo cōsolati sumꝰ fratres in vobis in oī necessitate et tribulatione nr̄a ꝑ fidē vestrā: quoniam nūc viuimus: si vos statis in dño. Quā enī gratiaꝝ actionē possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deū nr̄m: nocte ac die abundāt̄ius orātes ut videamus faciē vr̄am et cōpleamus ea que desunt fidei vr̄e? Ipe aūt deus et pater noster et dñs ihesus xps dirigat viā nr̄am ad vos. Vos aūt dñs multiplicet et abundare faciat caritatē vr̄am in inuicē et in oēs: quēadmodū et nos in vobis ad cōfirmādos corda vra sine querela in sanctitate āte deum et patrem nr̄m in aduentu dñi nr̄i ihesu xti cum oībus sanctis eius amen. iij

De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in dño ihesu: ut quēadmodū accepistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare et placere deo sicut et ambulatis: ut abūdetis magis. Scitis enī q̄ ꝓcepta dederim vobis ꝑ dñm ihesū. Hec ē aūt voluntas dei sanctificatio vra ut abstineatis vos a fornicatione: ut sciat unusq;sq; vestrū vas suū possidere in sanctificatione et honore: nō in passione desiderij sicut et gentes q̄ ignorāt deū. Et ne q̄s supergrediatur neq; circūueniat in negotio fratrem suū: quia vindex ē dñs de hijs oībus sicut ꝑdixim⁹ vobis et testificati sumus. ¶Nō enī vocauit nos deus in immūditiā: sed in sanctificationē. Itaq; qui hec spernit nō hominē spernit sed deū: q̄ et dedit spiritū suū sanctum in nobis. De caritate aūt fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipi enim vos a deo didicistis: ut diligatis inuicē. Etenim illud facitis in oēs fratres: in vniuersa macedonia. Rogamus aūt vos fratres ut abūdetis magis: et operā detis ut quieti sitis: et ut vr̄m negociū agatis: et operemini manibus vr̄is sicut precepim⁹ vobis: et honeste ambuletis ad eos q̄ foris sunt: et nullius egeatis.

¶Nolumus aūt vos ignorare fratres de dormientibus: ut nō contristemini sicut et ceteri qui spem nō habent. Si enī credimus q̄ ihesus mortuus ē et resurrexit: ita et deus eos q̄ dormierūt ꝑ ihesum adducet cū eo. Hoc enī vobis dicimus in verbo dñi: quia nos qui viuimus q̄ residui sumus: in aduētu dñi nō ꝓueniem⁹ eos q̄ dormierūt. Quoniā ipe dñs in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo: et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos q̄ viuimus q̄ relinquimur simul rapiemur cū illis in nubibus obuiam christo in aera: et sic semper cum domino erimus. Itaq; consolamini inuicem in verbis istis. v

De temporibus aūt et momentis fratres nō indigetis ut scribam⁹ vobis. Ipi enī diligēter scitis: q̄a dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. Cū enī dixerint pax et securitas: tūc repentin⁹ eis supueniet interit⁹ sicut dolor in utero habentis: et nō effugient. Vos aūt fratres nō estis in tenebris: ut vos dies ille tanq̄ fur comꝓhendat. Omnes enī vos filij lucis estis: et filij diei. ¶Nō sumus noctis neq; tenebraꝝ. Igit̄ non dormiamus sicut et ceteri: sed vigilem⁹ et sobrij simus. Qui enī dormiūt nocte dormiūt: et qui ebrij sūt nocte ebrij sūt. ¶Nos aūt q̄ diei sumus sobrij simus: induti loricā fidei et caritatis et galeā spm salutis: quoniā nō posuit nos deus in irā sed in adquisitionē salutis ꝑ dñm nr̄m ihesū xristū qui mortuus ē pro nobis: ut siue vigilem⁹ siue dormiamus: simul cū illo viuam⁹. Propter qđ consolamini inuicem et edificate alterutrū: sicut et facitis. Rogamus aūt vos fres ut noueritis eos q̄ laborant inter vos et ꝓsunt vobis in dño et monent vos: ut habeatis illos abūdāt̄? in caritate ꝓpter opus illoꝝ: et pacē habete cū eis. Rogamus aūt vos fratres: corripite inquietos: consolamini pusillanimes: susciꝑte infirmos: patientes estote ad oēs. Videte ne quis malū pro malo alicui reddat: sed semp qđ bonū est sectamini in inuicē et in oēs. Semper gaudete: sine intermissione orate: in oībus gratias agite. Hec est enī voluntas dei in christo ihesu: in oībus vobis. Spiritū nolite extinguere: ꝓphetias nolite spernere. Omnia autem probate: qđ bonū est tenete: ab omni specie mala abstinete vos. Ipe aūt deus pacis sanctificet vos p oīa: ut integer spiritus vester et aia et corpus sine querela in aduentu domini nr̄i ihesu xristi seruet. Fidelis ē qui vocauit vos: qui etiā faciet. Fratres: orate pro nobis. Salutate fratres oēs: in osculo sancto. Adiuro vos p dñm: ut legat epistola hec oībus sanctis fratribus. Gratia dñi nr̄i ihesu xristi vobiscū amen. Explicit epla prima ad thessalonicē Incipit argumentum in epistam secundam

Ad thessalonicenses secūdā scribit epistam apostus: et nouū facit eis de ꝓximis nouissimis et de aduersarij destructione. Scribit hanc epistolam ab athenis per timotheum diaconum et omnium archiuum. Explicit arg Incipit epla secūda ad thessalonicē ·j·

Paulus et siluanus et thimotheus: ecclesie thessalonicensiū in deo patre nr̄o et dño ihesu xristo: gratia vobis et pax a deo patre nr̄o et dño ihesu xristo. Gratias agere debemus semper deo pro vobis fratres ita ut dignū ē: quia supercrescit

fides vra et abundat caritas vnius cuiusq; vrm in inuicē: ita ut et nos ipsi in vobis gloriem in ecclesijs dei p patiētia vra et fide et in oībus psecutōnibus vestris et tribulationibus ꝙs sustinetis in exemplū iusti iudicij dei: ut digni habeamini regno dei pro quo et patimini: si tamen iustū est apud deum retribuere retributionē hijs q vos tribulāt: et vobis q tribulamini requiem nobiscū in revelatione dñi ihesu de celo cum āgelis virtutis ei⁹ i flamma ignis dantis vindictā hijs qui nō noverunt deū et q nō obediūt euangelio dñi nri ihesu xpisti. Qui penas dabunt in interitu eternas a facie dñi et a gla virtutis eius: cū venerit glorificari in sanctis suis: et admirabilis fieri in oībus q crediderūt: quia credidit testimoniū nrm sup nos i die illo. In quo etiā oram⁹ semp pro vobis ut dignetur vos vocatōne sua deus: et impleat omnē voluntatem bonitatis sue et op⁹ fidei in virtute: ut clarificet nomen dñi nri ihesu xpisti in vobis: et vos in illo: secūdū gram dei nri et dñi ihesu xpisti. ij

Rogamus aūt vos fratres p adventū dñi nri ihesu xpisti et nre congregationis in ipm: ut nō cito moveamini a vro sensu neq; terreamini neq; p spiritum neq; per sermonē neq; per epistolā tanq; per nos missam: q̄si instet dies dñi. Ne quis vos seducat ullo modo. Quoniā nisi venerit discessio primū: et revelat⁹ fuerit homo peccati filius perditionis: q adversatur et extollitur supra oīne qđ dicitur de⁹ aut quod colit: ita ut in templo dei sedeat ostendēs se tanq; sit deus. Nō reminiscimini q̄m adhuc essem apud vos hec dicebam vobis? Et nūc quid detineat scitis: ut revelet in suo tempore. Nam misterium iā operat iniquitatis: tantum ut qui tenet nūc teneat: donec de medio fiat. Et tunc revelabit ille iniquus quē dñs ihesus interficiet spiritu oris sui: et destruet illustratione adventus sui. eum cuius ē adventus sēm operationē sathane in omni virtute et signis et prodigijs mendacibz et in omni seductōne iniquitatis hijs qui pereunt: eo q caritatē veritatis non receperunt ut salui fierēt. Ideo mittet illis deus operationē erroris ut credāt mendacio: ut iudicentur oēs q non crediderunt veritati: sed consenserūt iniquitati. Nos aūt debem⁹ gratias agere deo semp pro vobis fratres dilecti a deo: q elegerit nos deus p̄mitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis: in quā et vocavit vos per euangeliū nostrū in acquisitione glorie dñi nostri ihesu xpisti. Itaq; fratres state: et tenete traditiones ꝙs didicistis: sive per sermonē sive per epistolā nram. Ipse aūt dñs noster ihesus xpist⁹ et de⁹ pater noster qui dilexit nos et dedit consolatiōnē eternā et spem bonā in gratia exhortet corda vestra: et confirmet in omni opere et sermone bono. iij

De cetero fratres orate pro nobis ut sermo dei currat et clarificetur sicut et apud vos: et ut liberemur ab importunis et malis hominibz. Nō enim omnium est fides. Fidelis aūt dñs ē qui confirmabit vos: et custodiet a malo. Confidim⁹ aūt de vobis fratres in domino: quū que p̄cipim⁹ et facitis: et facietis. Dñs aūt dirigat corda vestra in caritate dei: et patientia xpisti. Denunciamus aūt vobis fratres in nōe dñi nri ihesu xpisti: ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate: et nō sēm traditionem quā acceperūt

a nobis. Ipi enim scitis quēadmodū oporteat imitari nos: quū nō inquieti fuimus inter vos neq; gratis panem māducavim⁹ ab aliquo: sed in labore et in fatigatione nocte et die operātes: ne quē vestrū gravarem⁹. Non quasi nō habuerim⁹ potestatē: sed ut nosmet ipos formā daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cū essem⁹ apud vos hoc denūciabamus vobis: quū si quis non vult operari: nec mādūcet. Audiim⁹ enī inter vos quosdā ābulātes inquiete nichil operātes: sed curiose agentes. Hijs aūt q̄ eiusmodi sūt denūciam⁹ et obsecram⁹ in dño ihesu xpisto ut cū silētio operātes: suū panē mādūcent. Vos aūt fres nolite deficere bene facientes. Quod si ꝙs nō obedit verbo nro p epistam hūc notate: et nō admisceamini cū illo ut confundat. Et nolite q̄si inimicū existimare: sed corripite ut fratrem. Ipse aūt de⁹ pacis det vobis pacem sempiternā i oīb⁹ locis. Dñs cū oīb⁹ vobis. Salutatio mea manu pauli: qđ ē signum in oī epla. Ita scribo. Gratia dñi nri ihesu xpisti cū oīb⁹ vobis amen. Explicit epla ad thessalonicenses. Incipit argumentū in epistolam primam ad thimotheum.

Thimotheū instruit et docet de ordinatione episcopat⁹ et diaconis et dñs ecclesiastice discipline: scribēs ei a laodicia p tychicū diaconē. Explicit argumentum. Incipit epla ad thimotheum primus Capitulum primū.

Paulus apostolus ihesu xpisti secundū imperiū dei salvatoris nri et xpisti ihesu spei nre: thimotheo dilecto filio in fide: gratia et misericordia et pax a deo patre et xpisto ihesu domino nro. Sicut rogavi te ut remanares ephesi cū irem in macedoniā: ut denūciares quibusdam ne aliter docerent: neq; intenderent fabulis et genealogijs interminatis: q̄ questiones prestant magis q̄ edificationē dei que ē in fide. Finis aūt precepti est caritas: de corde puro et conscientia bona: et fide nō ficta. A quibus quidā aberrātes conversi sunt in vaniloquiū: volentes esse legis doctores non intelligentes neq; q̄ loquunt: neq; de quibz affirmāt. Scim⁹ aūt quia bona est lex si quis ea legitime utatur: sciens hoc quia lex iusto nō est posita sed iniustis et non subditis: impijs et peccatoribus sceleratis et cōtaminatis patricidis et matricidis homicidis fornicarijs masculoz concubitoribz plagiarijs mēdacibz et periuris: et si qđ aliud sane doctrine adversat: q̄ē sēm euāgelium glorie beati dei quod creditū est mihi. Gratias ago ei q̄ me confortavit in christo ihesu dño nro: quia fidelē me existimavit ponēs i ministerio. Qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus: sed misericordiam dei cōsecut⁹ sum qđ ignorās feci in incredulitate. Superabūdavit aūt gratia dñi nostri cum fide et dilectione q̄ est in christo ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus: quia christus ihesus venit i hūc mundū peccatores salvos facere: quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiā consecutus sum: ut in me primo ostenderet xpist⁹ ihesus oēm patientiā ad informationem eoz q̄ credituri sūt illi in vitam eternā. Regi aūt seculorū immortali invisibili soli deo honor et gloria in secula seculorū amen. Hoc preceptū commendo tibi fili thimothee

secundum precedentes in re propheri-
as: nō milites in illis bonā miliam
habens fidem ⁊ bonam cōscientiam.
Quā quidam repellentes circa fidem
naufragauerūt: ex quibus ē hymenē-
us et alexander quos tradidi sathanē
ut discant non blasphemare. ¶ Ob-
sto igit̄ primum omniū fieri
obsecrationes orationes postula-
tiones gratiaꝝ actiones pro oīnibus
hominibꝫ: pro regibꝫ ⁊ oīnibus qui
sublimitate sūt: ut quietā ⁊ trāquillā
vitam agam⁹ i oīni pietate et castita-
te. Hoc enī bonū est ⁊ acceptū coram
saluatore nr̄o deo: q̄ oēs hoīnes vult
saluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis
venire. Vnus enī deus unus ⁊ media-
tor dei ⁊ hoīnū homo xp̄s ihesus:
qui dedit redēptionē semetipm pro o-
mnibꝫ. Cuius testimoniū temporibus
suis cōfirmatū est: cui⁹ positus sū ego
p̄dicator ⁊ aplus. Veritatē dico non
mentior: doctor gentiū in fide ⁊ veritate.
Volo ergo viros orare in oīni loco:
leuantes puras manꝰ sine ira ⁊ disce-
ptatione. Similiter ⁊ mulieres i habitu
ornatu: cū verecundia ⁊ sobrietate or-
nantes se: ⁊ nō in tortis crinibus aut
auro aut margaritis uel veste preci-
osa: sed q̄ decet mulieres: promittēs
pietatē p̄ opera bona. Mulier i silentio
discat: cū oīni subiectione. Docere au-
tem mulierē nō permitto neq; dominari in vi-
rū: sed esse i silentio. Adam enī p̄mꝰ for-
matꝰ est deinde eua: ⁊ adā nō est seductꝰ:
mulier aūt seducta in p̄uaricatione fuit.
Saluabitur autem p filiorū generati-
onem: si permanserit in fide et dilectio-
ne ⁊ sanctificatione cū sobrietate. ¶ Fi-
delis sermo. Si q̄s episcopatum
desiderat: bonum opus desiderat.
Oportet enim episcopū irreprehensibilē
esse: unius uxoris virū: sobriū: ornatū:
pudētem: pudicū: hospitalē: doctorem:
nō vinolentū: nō percussorem: sed mo-
destum: nō litigiosum: nō cupidū: sed
suī domui bene p̄positū: filios habentē
subditos cū omni castitate. Si q̄s au-
tem domui sue p̄esse nescit: quomodo
ecclesie dei diligentiā habebit? Non ne-
ophitū: ne in superbiā elatus in iudiciū
incidat diaboli. Oportet aūt illū et te-
stimoniū habere bonū ab his q̄ foris
sunt: ut nō in opprobriū incidat et in
laqueū diaboli. Diaconos similiter
pudicos: non bilingues: non multo
vino deditos: nō turpe lucrū sectātes:
habentes misteriū fidei i cōscientia pu-
ra. Et hi aūt p̄bent primū: sic mi-
nistrent nullū crimen habentes. Mulie-
res similiter pudicas: nō detractrices:
sobrias: fideles i oīnibus. Diaconi
sint unius uxoris virī: q̄ filios suos be-
ne p̄sunt: ⁊ sua domibꝫ. Qui enim be-
ne ministrauerint: gradū bonū sibi
acquirent: ⁊ multā fiduciā in fide que
est in xp̄o ihesu. Hec tibi scribo fili thi-
mothee: sperans me ad te venire cito.
Si aūt tardauero: ut scias quomodo
oporteat te in domo dei conuersari que ē
ecclesia dei viui: columna ⁊ firmamen-
tum veritatis. Et manifeste magnū ē
pietatis sacramentum q̄ manifestatum
est in carne: iustificatum est in
spiritu: apparuit angelis predicatum
est gentibus: creditum est in mun-
do: assumptum est in gloria. ¶ Spi-
ritus aūt manifeste dicit: q̄a
in nouissimis temporibꝫ discedent quidā a fide: attendentes spiritibus
erroris ⁊ doctrinis demoniorū in
yp̄ocrisi loquentiū mendaciū ⁊ cauteriatam habentiū suā cōscientiā: p̄o-
hibentiū nubere: abstinere a cibis quos

deus creauit ad p̄cipiendū cū gratiaꝝ
actione fidelibꝫ: ⁊ his q̄ cognouerunt
veritatē. Quia oīs creatura dei bona: et
nichil reiciendū q̄d cū gratiaꝝ actione
p̄cipitur. Sanctificat enī p verbū dei
et orationē. Hec proponens fratribꝫ
bonus eris minister xp̄i ihesu: enutri-
tus verbis fidei ⁊ bone doctrine quā
assecutus es. Ineptas aūt ⁊ aniles fa-
bulas deuita. Exerce aūt teipm ad pie-
tatē. Nā corporalis exercitatio ad mo-
dicū utilis ē. Pietas aūt ad omnia u-
tilis ē: promissionē habens vite que
nūc est et future. Fidelis sermo: ⁊ oīni
acceptione dignus. In hoc enī labo-
ramus ⁊ maledicimur quia speramus
in deū viuū: q̄ est saluator omniū ho-
minū: maxime fideliū. Precipe hec et
doce. Nemo adolescentiā tuā despiciat:
sed exemplū esto fideliū: i verbo: in con-
uersatione: in caritate: i fide: in castita-
te. Dū venio attende lectioni exhortati-
oni doctrine. Noli negligere gratiam
que in te ē: que data ē tibi p̄ prophe-
tiam cū impositione manuū p̄sbiterij.
Hec meditare: i hijs esto: ut profectus
tuꝰ manifestꝰ sit oīnibus. Attende enī tibi
⁊ doctrine: instā i illis. Hoc enī faciēs: ⁊
teipm saluū facies: ⁊ eos q̄ te audiūt.
Seniorē ne increpaueris: sed ¶ ob-
secra ut patrē. Iuuenes ut fra-
tres: anus ut matres: iuuenculas ut so-
res i oīni castitate. Viduas honora:
que vere vidue sūt. Si qua aūt vidua
filios aut nepotes habet: discat p̄mum domū suā regere ⁊ mutua vicē
reddere parentibus. Hoc enī acceptum
est coram deo. Que aūt vere vidua est et
desolata speret in deū: ⁊ instet obsecra-
tionibꝫ ⁊ orationibꝫ nocte ⁊ die. Nā
que in deliciis ē: viuens mortua ē. Et
hoc p̄cipe: ut irreprehensibiles sint. Si
quis aūt suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ
curam nō habet: fidem negauit: ⁊ ē in-
fideli deterior. Vidua eligatur nō mi-
nus sexagēa annorū: que fuerit uni⁹
viri uxor: in operibus bonis testimo-
nium habens: si filios educauit: si hospi-
tio recepit si sanctorū pedes lauit: si tri-
bulationē patientibus subministrauit:
si omne opus bonū subsecuta ē. Adu-
lescentiores aūt viduas deuita. Cum
enim luxuriate fuerint in xp̄o nubere
volūt: habentes damnationē: q̄a pri-
mā fidem irritā fecerūt. Simul autē ⁊
otiose discunt circuire domos: nō so-
lum otiose sed ⁊ verbose ⁊ curiose: lo-
quētes q̄ nō oportet. Volo aūt iuniō-
res nubere: filios procreare: matres fa-
milias esse: nullā occasionem dare ad-
uersario maledicti gratia. Iam enim
quedā deuerse sunt retro sathanan. Si
q̄s fidelis habet viduas subministret
illis ut non grauetur ecclia: ut hijs q̄
vere vidue sūt sufficiat. Qui bene pre-
sunt p̄sbiteri duplici honore digni
habeātur: maxime q̄ laborāt in verbo
⁊ doctrina. Dicit enim scriptura. Non
infrenabis os boui triturāti. Et dignꝰ
est operarius mercede sua. Aduersus
p̄sbiterū accusationē noli recipere: ni-
si sub duobꝫ aut tribus testibus. Pec-
cātes coram oīnibus argue: ut ⁊ ceteri
timorē habeāt. Testor coram deo et xp̄o
ihesu ⁊ electis āgelis: ut hec custodias
sine p̄iudicio: nichil faciēs alterā par-
tem declinando. Manus cito nemini
imposueris: neq; communicaueris pec-
catis alienis. Teipm castū custodi. No-
li adhuc aquā bibere: sed modico vi-
no utere propter stomachū tuū et fre-
quentes tuas infirmitates. Quorun-
dam hominū peccata manifesta sunt
p̄cedentia ad iudiciū: quosdā autem

subiecunt. Similiter et facta bona manifesta sunt: et que aliter se habent abscondi non possunt. vj

Quicunq; sūt sub iugo serui dōos suos oēs honore dignos arbitrent: ne nomē dī et doctrina blasphemetur. Qui aūt fideles habent dōos nō contemnāt quia frēs sūt: sed magis seruiāt q̄a fideles sūt et dilecti: q̄a benefici; participes sunt hui⁹ doctr: et hortare. Si q̄s aliter docet et nō acquiescit sanis sermonibus dn̄i nr̄i ihesu xp̄i et ei que sēm pietatē ē doctrine: superbus nichil sciens sed languēs circa questiones et pugnas verboꝝ: ex quibus oriūtur inuidie contentiones blasphemie suspiciones male: collidationes hominū mente corruptorū et q̄ veritate priuati sūt: existimātiū questū esse pietatē. Est aūt quēst⁹ magnus: pietas cum sufficientia. Nichil enī intulim⁹ in hunc mūdū: haut dubiū q̄a nec auferre q̄d possum⁹. Habētes aūt alimēta et q̄bus tegam̄: his contenti simꝰ. Nā q̄ volunt diuites fieri: incidūt in temptationē et laqueū diaboli et desideria multa inutilia et nociua: q̄ mergūt homines in interitū et dānationē. Radix enī oīm malorꝝ est cupiditas: quā q̄dā appetentes errauerūt a fide: et inseruerūt se doloribus multis. Tu aūt o homo dei hec fuge. Sectare vero iusticiā: pietatē: fidē: caritatē: patientiā: mansuetudinem. Certa bonū certamē: apprehende vitā eternā: in qua vocat⁹ es et confessus bonā confessionē coram multis testibz. Precipio tibi coram deo q̄ viuificat oīa et christo ihesu q̄ testimoniū reddidit sub pōcio pylato bonam confessionem: ut serues mādatū sine macula irreprehensibile usq; in aduentū dn̄i nostri ihesu xp̄i: quē suis tēporibz ostendet beat⁹ et solus potes⁹ rex regū et dominus dominantiū: q̄ solus habet immortalitatem et lucē inhabitat inaccessibilē: quē nullus hoīm vidit sed nec videre potest: cui honor et imperiū sempiternū amen. Diuitibz huius seculi p̄cipe nō sublime sapere: neq; sperare in incerto diuitiarū sed in deo viuo q̄ p̄stat nobis oīa abunde ad fruendū: bene agere: diuites fieri in bonis operibz: facile tribuere: communicare: thesaurizare sibi fūdamentū bonū in futurū: ut apprehendāt veram vitā. O thimothee depositū custodi: deuitās p̄fanas vocū nouitates et oppositiones falli nois scientie: quā quidā promittentes circa fidem exciderūt. Gratia tecū amē.

Explicit epla prima ad thymotheum
Incipit argumētū in epl̄am sēdam

Thimotheum scribit de exhortatione martirij et oīnis regule veritatis: et de futuris sit tēporibz nouissimis: et de sua passione: scribēs a roma. Explicit argumentum. Incipit epla ij ad thimoth. j.

Paulus apostol⁹ ihesu xp̄i p voluntatem dei secm promissionem vite q̄ est in christo ihesu: thimotheo carissimo filio: gratia et misericordia et pax a deo patre nr̄o et christo ihesu dn̄o nr̄o. Gratias ago deo meo cui seruio a progenitoribz meis in conscientia pura: q̄ sine intermissione habeam tui memoriā in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor lacrimaꝝ tuarꝝ ut gaudio implear. Recordationē accipiēs ei⁹ fidei que est in te non ficta q̄ et habitauit primū in auia tua loride et matre tua eunice. Certus sū aūt q̄ et in te pater quā cautam amoneo te ut resuscites gratiam dei q̄ est in te per impositionē manuū meaꝝ. Non enim dedit nobis deus spiritū timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaq; erubescere testimonium dn̄i nostri neq; me vinctū eius: sed collabora euangelio secm virtutē dei q̄ nos liberauit et vocauit vocatione sua sancta: nō secm opera nostra sed secm p̄positum suū et gratiā que data est nobis in christo ihesu ante tēpora secularia. Manifestata est autē nūc p illuminationē saluatoris nr̄i ihesu christi: qui destruxit quidē mortē illuminauit aūt vitā et incorruptionem p euangeliū: in quo posit⁹ sum ego p̄dicator et apostolus et magister gētiū. Ob quā causam etiā hec patior: sed nō confundor. Scio enī cui credidi: et certus sum quia potēs est depositū meū seruare in illū diem. Formam habe sanoꝝ verboꝝ q̄ a me audisti in fide et in dilectione in christo ihesu. Bonū depositum custodi p spiritū sanctū qui habitat in nobis. Scis enī hoc q̄ auersi sunt a me omnes q̄ in asia sūt: ex quibus est phigelus et hermogenes. Det misericordiā dn̄s onesiphori domui: q̄a sepe me refrigerauit et catenam meā non erubuit: sed cū romam venisset sollicite me quesiuit et inuenit. Det illi dn̄s inuenire misericordiā a deo in illa die. Et quanta ephesi ministrauit michi tu melius tu ergo fili mi confortare in gratia q̄ est in christo ihesu: et que audisti a me p multos testes hec commenda fidelibz hominibz qui idonei erūt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus: ut ei placeat cui se probauit. Nā et q̄ certat in agone non coronabitur nisi legitime certauerit. Laborantē agricolam oportet primū de fructibz accipere. Intellige que dico: dabit enī tibi dn̄s in oīnibz intellectū. Memor esto dn̄m ihesum christū resurrexisse a mortuis ex semine dauid secm euangeliū meū in quo laboro usq; ad vincula q̄si male operans: sed verbum dei nō est alligatum. Ideo oīa sustineo p̄pter electos: ut et ipsi salutē cōsequātur q̄ est in christo ihesu cū gloria celesti. Fidelis sermo. Nā si cōmortui sum⁹ et conviuem⁹: si sustinebim⁹ et coregnabimus: si negauerimus et ille negabit nos: si non credimus ille fidelis permanet: negare se ipsum nō potest. Hec autem commone testificās coram deo. Noli contendere verbis: ad nichil enim valet nisi ad subuersionem audientiū. Sollicita aūt cura teipm̄ probabilē exhibere deo: operariū inconfusibilē: recte tractātē verbū veritatis. Prophana aūt et inanilocquia deuita. Multū enī p̄ficiūt ad impietatē: et sermo eorꝝ ut cancer serpit. Ex quibus est hymeneus et philetus: q̄ a veritate exciderūt dicētes resurrectionem esse iam factā: et subuertērūt quorūdā fidem. Sed firmum fundamentū dei stat: habens signaculū hoc. Cognouit dominus q̄ sūt eius: et discedat ab iniquitate oīs qui nominat nomē dn̄i. In magna aūt domo nō solum sūt vasa aurea et argentea: sed et lignea et fictilia: et quedā quidē in honorē: quedā aūt in cōtumeliam. Si q̄s ergo emundauerit se ab istis: erit vas in honorē sanctificatum: et utile dn̄o ad oē opus bonū paratū. Juuenilia aūt desideria fuge: sectare vero iusticiā fidem spem et caritatē et pacem cū his qui invocant dn̄m de corde puro. Stultas autē et sine disciplina questiones deuita: sciēs q̄a generant lites. Seruū aūt dn̄i nō oportet litigare: sed mansuetū esse ad omnes: docibilē: patientē cū modestia

corripiente eos q̃ relicturi veritati: ne quãdo deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem · et resipiscãt a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur ad ipius voluntatem. ¶

Hoc aũt scito quia in nouissimis diebus · instabũt tẽpora periculosa: erũt ẽim homines seipsos amantes · cupidi · elati · superbi · blasphemi · parentibus nõ obedientes · ingrati · scelesti · sine affectione · sine pace · criminatores · incontinentes · inmites · sine benignitate · proditores · proterui · tumidi · et voluptatum amatores · magis q̃ dei: habentes speciem quidẽ pietatis · virtutem aũt eius abnegantes. Et hos deuita. Ex his ẽi sunt q̃ penetrant domos et captiuas ducunt mulierculas onustas peccatis · que ducuntur variis desideriis: semp discentes · et nunq̃ ad scientiã veritatis puenientes. Quẽadmodũ aũt iannes et mambres restiterunt moysi · ita et hi resistunt veritati: homines corrupti mẽte · reprobi circa fidem: sed ultra nõ proficient. Insipientia enim eorũ manifesta erit oĩbus: sicut et illorũ fuit. Tu aũt assecutus es meam doctrinã · institutionem · propositũ · fidem · longanimitatem · dilectionẽ · patientiã · persecutiones · passiones: qualia michi facta sunt antiochie · yconio · listris · quales persecutiones sustinui: et ex oĩbus eripuit me dñs. Et oĩes qui pie volunt viuere in xpisto ihesu persecutionẽ patiẽt. Mali aũt homines et seductores proficient in pius: errantes et in errorem mittentes. Tu vero ymane in his que didicisti · credita sunt tibi: sciens a quo didiceris · et q̃a ab infantia sacras litteras nosti · que te possunt instruere ad salutem p fidem que ẽ in xpisto ihesu. Oĩis scriptura diuinitus inspirata · utilis ẽ ad docendũ · ad arguendũ · ad corripiendũ · ad erudiendũ i iustitia: ut perfect9 sit homo dei ad oĩne op9 bonũ instructus.

Testificor coram deo · et ihesu xpisto q̃ iudicaturus ẽ viuos et mortuos · et aduentũ ipius · et regnũ eius: predica verbũ insta oportune importune · argue · obsecra · increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tẽpus cum sanam doctrinã nõ sustinebunt: sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: · et a veritate quidẽ auditũ auertent · ad fabulas aũt conuertentur. Tu vero vigila · i oĩbus labora: opus fac euangeliste · ministerũ tuum implẽ · sobri9 esto. Ego enim iam delibor: · et tempus resolutionis mee instat. Bonũ certamen certaui: cursum consummaui: fidem seruaui. In reliquo reposita ẽ michi corona iustitie: quã reddet michi dñs i illa die iustus iudex. Nõ solum aũt michi · sed et his qui diligũt aduentũ ei9. Festina ad me venire cito. Demas enim me reliquit diligens hoc seculum et abiit thessalonicam · crescens i galatiã · titus in dalmatiam: lucas ẽ mecũ solus. Marcum assume · et adduc tecũ: est enim michi utilis in ministerio. Thichicũ aũt misi epheſum. Penulã quã reliqui troade apud carpũ veniẽs affer tecum et libros: maxime aũt membranas. Alexander · eraci9 multa mala michi ostendit: reddet illi dñs secũdm opera ei9: quẽ et tu deuita. Valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione · nemo michi affuit · sed oĩes me dereliquerũt: nõ illis reputẽt. Dñs aũt michi astitit · et confortauit me ut p me prdicatio impleat: · et audiãt oĩes gentes et liberat9 sum de ore leonis. Liberauit

me dñs ab oĩi opere malo · et saluũ faciet in regnũ suũ celeste: cui gl'a in secula seculorũ amen. Saluta priscillã et aquilam: · onesiforum domũ. Erast9 remansit corinthi: trophimũ aũt reliqui infirmũ mileti. Festina ante hyemem venire. Salutant te eubolus et pudens et linus · et claudia: et fratres oĩes. Dñs ihesus cũ spiritu tuo. Gratia vobiscũ amen. Explicat epla ad thimotheũ scda. Incipit argumentum in epl'am ad titum.

Titum cõmone facit et instruit de cõstitutione ẽpi: et de spirituali conuersatione et hereticis vitandis: q̃ tradituribus iudaicis credũt: scribens de a nicopoli. Explicat argumẽtum. Incipit epistola ad titum.

Paulus seru9 dei apostolus aũt ihesu xpisti secundũ fidem electorum dei · et agnitionem veritatis · que secundũ pietatẽ est · in spem vite eterne: quã promisit qui nõ mentitur deus ãte tempora secularia · manifestauit aũt tẽporibus suis verbũ suũ in prdicatione · que credita ẽ michi secũdm preceptum saluatoris nostri dei: tito dilecto filio secũdm communẽ fidẽ gratia et pax a deo patre · et xpisto ihesu saluatore nostro. Huius rei gratia reliqui te rete ut ea que desunt corrigas: et cõstituas p ciuitates presbiteros sicut et ego disposui tibi si quis sine crimine unius uxoris vir: filios habens fideles non in accusatione luxurie aut nõ subditos. Oportet enim episcopũ sine crimine esse sicut dei dispensatorem: non superbum nõ iracundũ non vinolentum nõ percussorem · nõ turpis lucri cupidũ: sed hospitalẽ benignũ · sobriũ · iustum · sanctum · cõtinentẽ · amplectentem eũ qui secũdm doctrinã ẽ fidelem sermonẽ: ut potẽs sit exhortari i doctrina sana · et eos qui contradicunt arguere. Sũt enim multi etiã inobedientes · vaniloqui et seductores · maxime qui de circumcisione sunt quos oportet redargui: qui vniuersas domos subuertũt · docentes q̃ nõ oportet turpis lucri gratia. Dixit quidã ex illis proprius ipsorũ propheta. Cretenses semp mendaces · male bestie ventris pigri. Testimonium hoc verum est. Quã ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide: non intendẽtes iudaicis fabulis et mãdatis hominũ auertentiũ se a veritate. Munda munda mundis: coinquinatis aũt et infidelibus · nichil ẽ mundũ: sed inquinate sunt eorum et mens · et conscientia. Confitentur se nosse deum factis aũt negant: cum sint abominati et incredibiles et ad oĩne opus bonum reprobi. ¶

Tu aũt loquere que decent sanã doctrinã. Senes ut sobrij sint: pudici · prudẽtes · sani in fide: in dilectione · i patientia. Anus similiter i habitu sancto: nõ criminatrices · non multo vino seruientes: bene docentes · ut prudentiam doceãt. Adolescentulas · ut viros suos ament: filios suos diligãt: prudentes · castas · sobrias · domus curã habentes: benignas · subditas viris suis: ut non blasphemetur verbũ dei. Iuuenes similiter hortare ut sobrij sint. In oĩbus teipm prebe exemplũ bonorũ operũ: in doctrina · i integritate · in grauitate. Verbũ sanũ irreprehensibile: ut is qui ex aduerso ẽ vereatur: nichil habens malũ dicere de nobis. Seruos dñs suos subditos esse in oĩbus placentes: nõ contradicentes · nõ fraudantes.

sed in omnibz fidem bonā ostendentes: ut doctrinam saluatoris nr̄i dei ornēt in oīb̄us. Apparuit enim gratia dei et saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos: ut abnegantes impietatem et secularia desideria: sobrie et iuste et pie viuamus in hoc seculo: exspectantes beatam spem et aduentum glorie magni dei et saluatoris nr̄i ihesu xristi: qui dedit semetipm pro nobis ut nos redimeret ab oī iniq̄tate: et mūdaret sibi populū acceptabilem sectatorem bonorum operū. Hec loquere et exhortare: et argue cum oī imperio. Nemo te dēnet. m

Hammone illos principibus et potestatibus subditos esse: dicto obedire: ad oīe opꝰ bonū paratos esse: neminē blasphemare: non litigiosos esse: sed modestos: omnē ostendentes mānsuetudinē ad oīes hoīes. Eramꝰ enī aliquādo et nos insipientes increduli errātes seruientes desideriis et voluptatibz variis: in malicia et inuidia agentes: odibiles: odientes inuicē. Cū aut benignitas et humanitas apparuit saluatoris nr̄i dei nō ex operibus iustitie q̄ fecimus nos sed scom suā misericordiam saluos nos fecit p lauacrū regenerationis et renouationis spiritꝰ sancti quē effudit in nos abunde p ihesum xristū saluatorē nostrū: ut iustificati gratia ipius heredes simus scom spem vite eterne. Fidelis sermo est. Et de hijs volo te confirmare: ut curent bonis operibz p̄esse q̄ credūt deo. Hec sūt bona et utilia hominibus. Stultas aut questiones et genealogias et cōtentiones et pugnas legis deuita. Sūt enī inutiles et vane. Hereticū hominem post unā et secundam correptionē deuita: sciēs quia subuersus est qui eiusmodi est: et delinquit cū sit proprio iudicio dānnatus. Cū misero ad te artemam aut tychicū: festina ad me venire nicopolim. Ibi enī statui hyemare. Zenam legisperitū et apollo sollicite p̄mitte: ut nichil illis desit. Discāt aut et nr̄i bonis operibus p̄esse ad usus necessarios: ut nō sint infructuosi. Salutāt te qui mecū sunt oēs. Saluta eos q̄ nos amāt in fide. Gratia dei cum oīb̄us vobis amē.

Explicit epla ad tytū. Incipit argumentū in epl̄am ad philemonē.

Philemoni familiares literas facit p onesimo seruo suo: scribens ei ab urbe roma de carcere per supradictum onesimum. Explicit argumē. Incipit epla ad philemonē.

Paulus vinctus xristi ihesu et thimotheus frater: philemoni dilecto adiutori nr̄o et appie sorori carissime et archippo cōmilitoni nr̄o: et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a deo patre nr̄o: et dño ihesu xristo. Gratias ago deo meo semp memoriā tui faciēs in orationibus meis audiens caritatem tuā et fidem quā habes in dño ihesu et in oīes sanctos: ut cōmunicatio fidei tue evidēs fiat in agnitione oīs operis boni in xristo ihesu. Gaudiū enī magnū habui et consolationē in caritate tua: qa viscera sanctoꝝ requieuerunt per te frater. Propter quod multā fiduciam habens in xristo ihesu imperandi tibi quod ad rem pīnet: propter caritatem magis obsecro cū sis talis ut paulus senex nūc aut et vinctꝰ ihesu xristi: obsecro te p meo filio quē genui in vinculis onesimo q̄ tibi aliquādo inutilis

fuit: nūc aut et michi et tibi utilis: quē remisi tibi. Tu aut illū ut mea viscera suscipe. Quē ego voluerā mecū detinere: ut pro te michi ministraret in vinculis evangelij. Sine cōsilio aut tuo nichil volui facere: vti ne velut ex necessitate bonū tuū esset: sed voluntariū. Forsitan enī ideo discessit ad horā a te: ut eternū illū reciperes: iam nō ut seruum sed pro seruo carissimū frem: maxime michi. Quanto aut magis tibi: et in carne et in dño? Si ergo habes me socium: suscipe illū sicut me. Si aut aliqd nocuit tibi aut debet: hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. Ego reddam: ut non dicā tibi qꝰ et teipm michi debes. Ita frater ego te fruar in dño: reficе viscera mea in xristo. Confidens inobedientia tua scripsi tibi: sciēs quoniam et supra id quod dico facies. Simul et para michi hospitiū: nā spero q̄ per orationes vras donabor vobis. Salutat te epafras concaptiuus meꝰ in xristo ihesu: marcꝰ aristarchus demas et lucas adiutores mei. Gratia dñi nr̄i ihesu xristi cū spiritu vestro amen. Explicit epla ad philemonem. Incipit argumentū in epl̄am ad hebreos

A primis dicendū est cur apostolus paulus in hac epla scribendo nō seruauerit morem suū: ut vel vocabulū nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est qꝰ ad eos scribēs q̄ ex circumcisione crediderant: spi gentiū apostolus et nō hebreoꝝ: sciens quoꝝ ex inuidiam suāq̄ humilitatē ipe denōtras meritū officij sui noluit ānotare. Sā humili modo erā iohānes apostolus propter humilitatē in epla sua nomē suū sedē ratione nō edidit. Hanc ergo eplam scribit apostolꝰ ad hebreos conscriptā hebraica lingua missīe: cuius sensum et ordinē retinens lucas evangelista post excessum apostoli pauli greco sermone cōposuit. Explicit arg Incipit epistola ad hebreos

Multipharie multisq̄ modis olim deus loquēs patribus in prophetis: novissime diebz istis locutus ē nobis in filio quē constituit heredem universoꝝ: p quē fecit et secla. Qui cū sit splendor glorie et figura substātie eius: portansq̄ oīa verbo virtutis sue purgationē peccatorū faciēs: sedet ad dexterā maiestatis in excelsis tanto melior angelis effectus: quanto differentius pre illis nomen hereditauit. Cui enī dixit aliquādo angelorū filius meus es tu ego hodie genui te? Et rursum. Ego ero illi in patrem: et ipe erit michi in filiū. Et cū iterum introducit p̄mogenitū in orbē terre dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit āgelos suos spiritus: et ministros suos flammā ignis. Ad filiū autem. Thronus tuus deus in seculum seculi: virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iusticiā et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibz tuis. Et tu in principio dñe terrā fundasti: et opera manuū tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu aut permanebis: et omnes ut vestimentū veterascent. Et velut amictum mutabis eos et mutabūtur: tu autem idem ipse es: et anni tui non deficient. Ad quē aut angelorum dixit aliquādo sede a dextris meis: quoadusq̄ ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoꝝ? Nōne oēs sūt administratorii spiritꝰ? in ministeriū missi propter

eos ḥ hereditatē capiūnt salutis? ij

Propterea abundantius oportet obtuare nos ea ꝙ audiuimus: ne forte pfluam⁹. Si enī qui p angelos dictus ē sermo factus est firmus: z ī oīs puaricatio et inobediēcia accepit iustā mercedis retributionē: quomodo nos effugiem⁹ ī tantā neglexerimus salutē? Que cū initiū accepisset enarrari p dñm: ab eis ḥ audierūt in nos firmata ē: testāte deo signis z portentis z variis virtutibz z spiritus sancti distributionibz scām suā voluntatē. ſNon enim angelis subiecit deo orbē terre futurū: de quo loquim̄. Testatus est aūt in quodā loco ais dicēs. Quid est homo ꝙ memor es eius: aut filius hominis quoniā visitas eū? ſMinuisti eum paulo minus ab angelis: gla et honore coronasti eum: et cōstituisti eū super opera manuū tuaz. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enī p omnia ei subiecit: nichil dimisit nō subiectū ei. ſNunc aūt necdū videmus oīa subiecta ei. Eum aūt ḥ modico ꝙ āgeli minoratus ē videm⁹ ihesum propter passionē mortis gla z honore coronatū: ut gratia dei pro omnibus gustaret mortē. Decebat enī eum propter quē oīa z p quē omnia: ḥ multos filios in gloriā adduxerat: auctorem salutis eoz per passionē cōsūmare. Qui enim sāctificat et ḥ sanctificātur: ex uno omnes. Propter quā causam non confunditur fratres eos vocare dicens. ſNūciabo nomē tuū fratribz meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens ī eū. Et iterū. Ecce ego et pueri mei: quos dedit michi deus. Quia ergo pueri cōmunicauerūt carni et sanguini: z ipe similiter participauit eisdem: ut p mortem destrueret eum qui habebat mortis imperiū id ē dyabolū: et liberaret eos qui timore mortis p totam vitā obnoxii erāt seruituti. ſNusq̄ enim angelos apprehendit: sed semen abrahe apprehendit. Unde debuit p omnia fratribz similari: ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deū: ut repropitiaret delicta ppli. In eo enī in quo passus ē ipe z tentat⁹: potēs ē z eis ḥ temptant auxiliari. iij

Unde fres sācte vocatōnis celestis participes: cōsiderate apl̄m z pōtificem confessionis nostre ihesum: ḥ fidelis ē ei qui fecit illum: sicut et moyses in omni domo eius. ſAmplioris enī glorie iste pre moyse dign⁹ ē habitus: quāto ampliorē honorē habet dom⁹ qui fabricauit illā. Oīs namq̄ domus fabricatur ab aliquo. Qui aūt oīa creauit deus. Et moyses quidē fidelis erat in tota domo ei⁹ tanq̄ famulus in testimoniū eoz que dicenda erant: cristus vero tanq̄ filius ī domo sua. Que domus sumus nos: si fiduciam z gloriam spei usq̄ ad finē firmā retineam⁹. Quapropter sicut dicit spūs sanctus hodie si vocē eius audieritis nolite obdurare corda vra: sicut ī exacerbatione scām diem temptationis in deserto. Ubi temptauerunt me patres vestri: probauerūt z viderūt opera mea quadragita annis. Propter qđ infensus fui generatōi huic: et dixi semp errant corde. Ipsi aūt nō cognouerūt vias meas: quibus iuraui in ira mea si introibunt in requiem meā. Videte fratres: ne forte sit in aliquo vrm cor malū incredulitatis discedendi a deo viuo. Sed adhortamini vosmetipsos p singulos dies donec hodie cognominat̄ ut nō obdurentur ex vobis fallacia peccti. Participes

enim cristi effecti sumus: si tamen initium substātie q⁹ usq̄ ad finē firmum retineamus: dū dicit hodie si vocem ei⁹ audieritis nolite obdurare corda vestra quēadmodū in illa exacerbatione. Quidā enī audientes exacerbauerūt: sed nō omnes ḥ profecti sunt ab egipto p moysen. Quibz aūt infensus est quadragita āīs? ſNōne illis qui peccauerunt: quoꝝ cadauera pstrata sunt in deserto? Quibus aūt iurauit non introire in requiē ei⁹: nisi illis qui incredduli fuerūt? Et videmus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem. iiij

Timeamus ergo: ne forte relicta pollicitatione introeūdi ī requiē eius: existimet aliquis ex nobis deesse. Etenī et nobis nūciatū est quēadmodum et illis: sed non profuit illis sermo audit⁹ nō admixtus fidei ex his que audierūt. Ingrediemur enī in requiem ḥ credidimus: quēadmodū dixit. Sicut iuraui in ira mea: si introibunt in requiē meā. Etquidē operibz ab institutione mūdi pfectis: dixit enī quodā loco de die septima sic. Et requieuit deus die septima ab oīb⁹ operibus suis. Et i isto rursum. Si introibūt in requiē meā. Quoniā ergo superest introire quosdā in illam: z hij quibus prioribus ānūciatum ē nō introierunt propter incredulitatē: iterū terminat diē quendā hodie in dauid dicendo post tāti temporis sicut supra dictū est: hodie si vocē eius audieritis nolite obdurare corda vra. ſIam si eos ihesus requiē pstituisset: nunq̄ de alia loqueretur post hec die. Itaq̄ relinquitur sabbatismus ppli dei. Qui enī ingressus est in requiem ei⁹: etiam ipe requieuit ab operibus suis sicut et a suis deus. ſFestinemus ergo ingredi in illā requiem: ut ne in idipm quis incidat incredulitatis exemplū. Uiuus ē enim sermo dei z efficax z penetrabilior omni gladio ancipiti: z pingens usq̄ ad diuisionē anime ac spūs: compagū quoq̄ ac medullarū: z discretor cogitationū z intentionū cordis. Et nō est ulla creatura invisibilis in cōspectu ei⁹: oīa aūt nuda et aperta sunt oculis eius: ad quē nobis sermo. Habentes ergo pōtificem magnū qui penetrauit celos ihesum filiū dei: teneamus spei nre cōfessionem. ſNon enī habemus pōtificem ḥ non possit compati infirmitatibus nris: temptatum aūt p omnia pro similitudine absq̄ pcō. Adeam⁹ ergo cū fiducia ad thronū gratie ei⁹: ut misericordiā cōsequamur et gratiā inueniam⁹ in auxilio opportuno.

Omnis namq̄ pontifex ex ij hominibus assumpt⁹ pro hominibus cōstituitur in his que sunt ad deum: ut offerat dona z sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit his qui ignorāt et errāt: quū et ipe circundatus ē infirmitate: et propter eam debet quemadmodū z p ipso: ita etiā et p semetipso offerre pro peccatis. ſNec quisq̄ sumit sibi ipse honorem: sed ḥ vocat a deo tanq̄ aaron. Sic z cristus nō semetipm clarificauit ut pontifex fieret: sed qui locutus ē ad eum. ſFilius meus es tu: ego hodie genui te. Quēadmodū z ī alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum: secūm ordinē melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesq̄ ad eū qui posset illū salvū facere a morte: cū clamore valido z lacrimis: offerens: exauditus est pro sua reuerentia. Et quidem cū esset filius dei didicit ex his ḥ passus ē obedientiā: et cōsumat⁹

factus est omnibus obtemperantibus sibi
causa salutis eterne: appellatus a deo
pontifex iuxta ordinem melchisedech. De
quo nobis grandis sermo & interpretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles
facti estis ad audiendum. Etenim cum debeatis magistri esse propter tempus: rursum indigetis ut vos doceamini que
sint elementa exordij sermonis dei: et facti estis quibus lacte opus sit non solido
cibo. Omnis enim qui lactis est particeps:
expers est sermonis iustitie. Parvulus
enim est. Perfectorum autem est solidus cibus:
eorum qui pro usu consuetudine exercitatos
habent sensus ad discretionem boni ac mali.

Quapropter imittentes in- VI
choationis christi sermonem ad perfectionem feramur: non rursum iacentes fundamentum penitentie ab operibus mortuis. et fidei ad deum. baptismatum doctrine. impositionis quoque manuum. ac resurrectionis mortuorum: & iudicij eterni.
Et hec faciemus: si quidem permiserit deus.
Impossibile enim est eos qui semel sunt
illuminati. gustaverint etiam donum celeste. et participes facti sunt spiritus sancti. gustaverint nichilominus bonum
dei verbum. virtutes seculi venturi. & prolapsi sunt: rursus renovari ad penitentiam: rursum crucifigentes sibimetipsis
filium dei: et ostentui habentes. Terra enim
sepe venientem super se bibens imbrem
et germinans herbam oportunam illis a
quibus colitur accipit benedictionem a deo: proferens autem spinas ac tribulos
reproba est et maledicto proxima: cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora salute: tamen et si ita
loquimur. Non enim iniustus deus ut
obliviscatur operis vestri & dilectionis quam
ostendistis in nomine ipsius: qui ministrastis
sanctis et ministratis. Cupimus autem
unumquemque vestrum eandem ostentare solicitudinem ad expletionem spei usque in
finem ut non segnes efficiamini: verum
imitatores eorum qui fide et patientia
hereditabunt promissiones abrahe
quoniam promittens deus. quia neminem
habuit per quem iuraret maiorem: iuravit
per semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam tibi et multiplicans multiplicabo te: & sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim
per maiorem sui iurant: et omnis controversie eorum finis ad confirmationem. est iuramentum.
In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem. consilio sui interposuit iusiurandum: ut per duas res immobiles quibus
impossibile est mentiri deum. fortissimum solatium habeamus qui confugimus
ad tenendam propositam spem: quam sicut
anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora
velaminis: ubi precursor pro nobis introivit ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum. VII

Sic enim melchisedech rex salem
sacerdos dei summi qui obviavit
abrahe regresso a cede regum: et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit
abraham. primum quidem qui interpretatur
rex iustitie. deinde autem et rex salem quod
est rex pacis: sine patre. sine matre. sine
genealogia. neque initium dierum neque finem
vite habens: assimilatus autem filio dei
manet sacerdos in perpetuum. Intuemini
autem quantus sit hic: cui et decimas dedit
de precipuis abraham patriarcha. Et
quidem de filijs leui sacerdotium accipientes. mandatum habent decimas sumere
a populo secundum legem id est a fratribus suis:
quamvis et ipsi egressi de lumbis abrahe.

cuius autem generatio non annumerata
in eis. decimas sumpsit ab abraham:
et hunc qui habebat repromissiones
benedixit. Sine ulla autem contradictione:
quod minus est a meliore benedicitur. Et
hic quidem decimas morientes homines
accipiunt: ibi autem testatur quia vivit.
Et ut ita dicam per abraham: et levi: qui
decimas accipit decimatus est. Adhuc
enim in lumbis patris erat: quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat. populus enim
sub ipso legem accepit: quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech
alium surgere sacerdotem & non secundum ordinem aaron dici? Translato enim sacerdotio: necesse est ut et legis translatio fiat.
In quo enim hec dicuntur de alia tribu est:
de qua nullus altario prestitit. Manifestum est enim quia ex juda ortus sit dominus
noster: in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc
manifestius est. si secundum similitudinem
melchisedech exsurgat alius sacerdos
qui non secundum legem mandati carnalis factus est: sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestat enim: quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum adduxit
lex. Introductio vero melioris spei per
quam proximamus ad deum: et quantum est
non sine iureiurando. Alii quidem sine
iureiurando sacerdotes facti sunt: hic
autem cum iureiurando per eum qui dixit ad
illum. Juravit dominus et non penitebit eum:
tu es sacerdos in eternum. In tanto melioris testamenti sponsor factus est ihesus.
Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes idcirco quod morte prohiberi permanere: hic autem eo quod maneat in eternum
sempiternum habet sacerdotium. Unde et
salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat
ut nobis esset pontifex: sanctus. innocens. impollutus. segregatus a peccatoribus. & excelsior celis factus. Qui non
habet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis
hostias offerre: deinde populi. Hoc
enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem
habentes: sermo autem iurisiurandi qui
post legem filium in eternum perfectum. VIII

Capitulum autem super ea que dicuntur.
Talem habemus pontificem: qui consedit in dextera sedis magestatis
in celis sanctorum minister. & tabernacli
veri: quod fixit deus & non homo. Omnis
enim pontifex ad offerendum munera et
hostias. Unde necesse est hunc
habere aliquid quod offerat. Si ergo esset
super terram: nec esset sacerdos cum essent
qui offerent secundum legem munera qui
exemplari & umbre deserviunt celestium: sicut responsum est moysi cum consummaret
tabernaculum. Vide inquit omnia facito
secundum exemplar: quod tibi ostensum est
in monte. Nunc autem melius sortitus est
ministerium quanto & melioris testamenti mediator est: qui in melioribus repromissionibus sanctum est. Nam si illud
primum culpa vacasset: non utique secundi
locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus: & consummabo super domum israhel et super
domum juda testamentum novum: non secundum testamentum quod feci patribus eorum
in die qua apprehendi manum eorum ut educerem illos de terra egipti: quia ipsi
non permanserunt in testamento meo: et ego neglexi eos dicit dominus. Quia hoc est

testamentū quod disponā domui isr̄
post dies illos dicit dñs. dabo leges
meas i mente eoz z i corde eoz superscri-
bam eas: et ero eis in deū: et ipi erūt mi-
chi in pplm. Et nō docebit unusquisq;
proximū suū et unusquisq; fratrem suū
dicēs cognosce dñm: quī omnes scient
me a minore usq; ad maiorem: quia
propitius ero iniquitatibus eoz z peccа-
torū eoz iā non memorabor. Dicendo
aūt nouū: veterauit ꝓus. Nd aūt an-
tiquat z senescit: prope interitū ē.

Habuit quidē z ꝓmus iustificatiō-
nes culture: z sanctū seculare. Ta-
bernaculū enī factum ē primū in quo
erant candelabra z mensa et ꝓpositio
panū quod dicit sancta: post velamē-
tum aūt scdm tabernaculū qđ dicitur
sancta sanctoz aureū habēs thuribulū
et arcam testamēti circūdatā ex omni
parte auro: in qua urna aurea habēs
manna: et virga aaron que fronduе-
rat: et tabule testamenti: supq; eā che-
rubin gl̄e obumbrātia ꝓpiatoriū: de
quibus non ē modo dicendū p singula.
Istis vero ita cōpositis in ꝓmo quidē
tabernaculo semp introibāt sacerdotes
sacrificioz officia celebrantes: i scdo
aūt semel i āno solus pontifex non sine
sāguine quē offerret p sua z ꝓpi ignoꝛ-
rantia: hoc significāte spiritu sancto:
nondū ꝓpalata esse sanctoꝝ viā adhuc
priore tabernaculo habēte statū. Que
parabola ē temporis instās: iuxta quā
munera z hostie offeruntur q̄ nō possūt
iuxta cōscientiā ꝓfectū facere seruienti:
solūmodo in cibis et ꝓtibus z in vari-
is baptismatibus z iustificatiōibus carnis: usq;
ad tempus correctionis impositis.
Christus aūt assistens pontifex futuroꝝ
bonoꝝ p amplius z ꝓfectius tabernacu-
lū nō manufactū id est non huius
creationis: neq; per sanguinē hircoꝝ
aut vitulorū sed p ꝓprium sanguinē in-
troivit semel i sancta: eterna redēptione
inuēta. Si enī sanguis hircoꝝ z tauro-
rum z cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emūdationē carnis:
quātomagis sanguis cristi q̄ per spiri-
tum sanctū semetipm obtulit immacu-
latū deo emūdabit cōscientiā nr̄am
ab operibus mortuis ad seruiendū de-
o viuenti. Et ideo nouī testamenti me-
diator est: ut morte intercedente i redemp-
tionem eaz q̄ sub priori testamento: repromissionē
accipiāt q̄ vocati sunt eterne hereditā-
tis. Vbi enī testamentū: mors necesse
est intercedat testatoris. Testamentū
enī i mortuis confirmatū est. Alioquin
nōdum valet: dū vivit q̄ testatus est.
Vnde nec primū quidē sine sanguine
dedicatū est. Lecto enim oī mādato
legis a moyse vniuerso ꝓplo: accipiens
sanguinē vitulorū z hircoꝝ cū aqua z
lana coccinea et ysopo: ipm quoq; li-
brū et oēm ꝓplm aspersit dicēs. Hic
sanguis testamenti: qđ mandauit ad
vos deus. Etiā tabernaculū z omnia
vasa ministerij sāguine simīliter asper-
sit. Et oīa pene in sanguine scdm le-
gem mūdantur: z sine sanguinis effu-
sione nō fit remissio. Necesse est ergo
exemplaria quidē celestiū hijs mundari:
ipa aūt celestia meliorib⁹ hostijs q̄ istis. Non enim in manufacta
sancta ihesus introiit exemplaria ver-
orum: sed in ipm celū: ut appareat nūc
vultui dei p nobis. Neq; ut sepe offe-
rat semetipm: quemadmodū ponti-
fex intrat in sancta p singulos āños in
sanguine alieno. Alioquin oportuit
eū frequenter pati ab origine mundi.
Nunc aūt semel in consummatione

seculorū ad destitutionē peccati per ho-
stiam suā apparuit. Et quēadmodū
statutū est hominibus semel mori - post
hoc aūt iudiciū: sic et cristus semel ob-
latus est ad multorū exhauriendā pec-
cata: secūdo sine peccato apparebit oīb⁹
bus exspectantibus se in salutem.

Vmbrā enī habens lex futuroꝝ bo-
norū non ipam ymaginē rerū:
per singulos annos eisdem ipis hosti-
is quas offerūt indesinēter: nunq̄ ꝓ-
fect accedētes perfectos facere. Alioquin
cessassent offerri: eo q̄ nullā habērent
ultra cōscientiā peccati cultores semel
mūdati. Sed in ipis commemoratio
peccatoꝝ p singulos āños fit. Impossi-
bile enī est sanguine thauroꝝ et hirco-
rum auferri peccata. Ideo ingrediens
mundū dicit. Hostiā z oblationē no-
luisti: corpus aūt aptasti mihi. Holocaustomata et ꝓ peccato nō tibi pla-
cuerunt. Tūc dixi. Ecce venio. In capi-
te libri scriptum ē de me: ut faciā deus
voluntatem tuā. Superius dicēs - quia
hostias z oblationes z holocaustoma-
ta et ꝓ peccato noluisti. nec placita sūt
tibi que scdm legem offeruntē - tūc dixi
ecce venio - ut faciā deꝰ voluntatem tuā:
auferr primum ut sequēs statuat. In
qua voluntate sanctificati sum⁹: per ob-
lationē corporis cristi ihesu semel. Et q̄
mūs quidē sacerdos ꝓsto ē quotidie
ministrāns: z easdē sepe offerens hostias
que non possunt auferre peccata. Hic
aūt vnā ꝓ peccatis offerens hostiam
in sempiternū sedet i dextera dei: de cete-
ro exspectās donec ponant inimici ei⁹
scabellū pedū ei⁹. Vna enī oblatione
consummauit in sempiternū sanctificа-
tos. Contestat aūt nos z spiritus san-
ctus. Postq̄ enī dixit. Hoc aūt testa-
mentū qđ testabor ad illos post dies
illos dicit dñs. dando leges meas i cor-
dibus eoz et i mentibus eoz superscribā eas:
et peccatoꝝ z iniquitatū eoz iā nō recor-
dabor ulterius. Vbi aūt horū remissio:
iam non ē oblatio ꝓ peccato. Habentes itaq; fres fiducīā i introitu sanctо-
rum i sāguine cristi quā iniciauit no-
bis viā nouā z viuentem p velamē id
est carnē suā: z sacerdotē magnū super
domū dei: accedam⁹ cū vero corde in
plenitudine fidei aspersi corda a conscі-
entia mala: et ablutū corp⁹ aqua mū-
da: teneam⁹ spei nr̄e cōfessionē indecli-
nabilē. Fidelis enī est q̄ repromisit. Et
cōsideremus inuicē in ꝓuocationē ca-
ritatis z bonoꝝ operū: nō deserentes
collectionē nr̄am sicut consuetudinis
est quibusdā sed cōsolantes: et tanto
magis quāto videritis appropinquan-
tem diē. Volūtarie enī peccantibus no-
bis post acceptā notitiā veritatis iā
nō relinquit pro peccatis hostia: terri-
bilis aūt quedā exspectatio iudicij et ī-
guis emulatio: q̄ consumptura ē aduer-
sarios. Irritā q̄s faciēs legem moysi
sine vlla miseratione duobus vel tribus
testibus moritur: quanto magis puta-
tis deteriora mereri supplicia qui filiū
dei conculcauerit: z sanguinē testamenti
polluerit: in quo sanctificat⁹ est
et spiritui gratie cōtumeliam fecerit?
Scim⁹ enī qui dixit. Mihi vindicta:
ego retribuam. Et iterū. Quia iudicabit dñs ꝓplm suū. Horrendū ē incidere
in manꝰ dei viuentis. Rememoramini
aūt pristinos dies i quibus illuminati
magnū certamen sustinuistis passio-
num: z i altero quidē obprobrijs z tribu-
lationibus spectaclm facti: i altero aūt
socij taliter conversantiū effecti. Nam z
vinctis compassi estis: z rapinam bono-
rum vestroꝝ cum gaudio suscepistis:

rogui scientes vos habere meliorem et manentem substantiã. Nolite itaq; amittere confidentiã vestrã: q magnã habet remunerationẽ. Patientia enĩ vobis necessaria ẽ: ut voluntatem dei facientes reportetis promissionẽ. Adhuc enim modicũ aliquantulũq; q venturus est veniet: et nõ tardabit: iustus aũt meus ex fide viuit. Quod si subtraxerit se: nõ placebit anime mee. Nos aũt non sumus subtractionis filij in perditionẽ: sed fidei in acquisitionem anime. ¶

Est aũt fides sperandarũ substantia rerũ argumentũ nõ apparentiũ. In hac enĩ testimoniũ consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei: ut ex inuisibilibus visibilia fierent. Fide plurimã hostiã abel q̃ caym obtulit deo: p quã testimoniũ cõsecutus ẽ esse iust9: testimoniũ phibẽte muneribus ei9 deo: et per illã defunctus adhuc loquit̃. Fide enoch trãlatus ẽ ne uideret mortẽ: et nõ inueniebat̃: eo q̃ transtulit illũ dñs. Ante trãlationem enĩ testimoniũ habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enĩ oportet accedentẽ ad deũ quia est: et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto de his que adhuc non videbant̃ metuens aptauit archam i salutem domus sue: per quã damnauit mundũ: et iustitie que per fidẽ est hereditus ẽ. Fide qui vocat̃ abrahã obedit in locum exire quẽ acceptur9 erat i hereditatem: et exijt nesciens quo iret. Fide demoratus est i terra repromissionis tanq̃ i aliena: i tabulis habitando cum ysaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enĩ fundamenta habentem ciuitatem: cui9 artifex et cõditor de9. Fide et ipa sara sterilis virtutẽ in cõceptione seminis accepit: etiã preter tẽpus etatis: quoniã fidelẽ credidit esse eum q̃ repromiserat. Propter q̃ et ab uno orti sũt: et hoc emortuo tanq̃ sidera celi i multitudinẽ: et sunt arena que est ad oram maris innumerabilis. Juxta fidẽ defuncti sunt oẽs isti nõ acceptis repromissionibus: sed a longe eas aspicientes et saluantes: et cõfitẽtes quia peregrini et hospites sunt sup terrã. Qui enĩ hoc dicunt: significant se patriã inquirere. Et si quidem ipius meminissent de qua exierũt: habebãt vtiq; tempus reuertendi. Sũt aũt meliorẽ appetũt: id ẽ celestem. Ideo nõ confundit̃ deus vocari de9 eoꝝ. Paravit enĩ illis ciuitatem. Fide obtulit abrahã ysaac cũ temptaret̃: et unigenitũ offerebat i quo susceperat repromissiones: ad quẽ dictũ ẽ ei q̃ i ysaac vocabit̃ tibi semen: arbitrans quia et a mortuis suscitare potens ẽ de9. Vnde eum et i parabolã accepit. Fide et de futuris benedixit ysaac iacob et esau. Fide iacob moriens singulos filiorũ ioseph benedixit: et adorauit fastigiũ virge eius. Fide ioseph moriens de profectione filiorũ israhel memoratus est: et de ossibus suis mãdauit. Fide moyses natus occultat9 ẽ mensibus tribus a parentibus suis eo q̃ uidissent elegantem infantem: et nõ timuerũt regis edictũ. Fide moyses grandis factus negauit se esse filiũ filie pharaonis: magis eligẽs affligi cũ ppło dei q̃ temporalis peccati habere iocunditatem: maiores diuitias estimãs thesauro egiptiorũ inperiũ exti. Aspiciebat enĩ in remunerationẽ. Fide reliquit egiptũ: nõ veritus animositatem regis. Invisibilem enĩ tanq̃ videns sustinuit. Fide celebrauit pascha et sanguinis

effusionẽ: ne qui vastabat primitiua tangeret eos. Fide transierunt mare rubrũ tanq̃ p aridam terram: quod experti egipti deuorati sũt. Fide muri iherich corruerũt circuitu dierũ septẽ. Fide raab meretrix non perijt cum incredulis: excipiens exploratores cũ pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enĩ me tempus enarrantẽ de gedeon barach samson iepte de9id samuhel et propheis: qui per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiã: adepti sunt repromissiones. Obturauerũt ora leonum: extinxerũt impetũ ignis. Effugarunt aciem gladij: cõualuerũt de infirmitate: fortes facti sunt in bello. Castra verterũt exterorũ: acceperũt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alij aũt distenti sunt non suscipientes redemptionẽ: ut meliorẽ inuenirent resurrectionẽ. Alij vero ludibria et verbera experti insuper et vincla et carceres: lapidati sunt secti sunt temptati sunt: i occisione gladij mortui sũt. Circuierũt in melotis in pellibus caprinis: egentes angustiati afflicti quibus dignus nõ erat mundus: i sollicitudinibus errantes in montibus et speluncis et in cauernis terre. Et hij oẽs testimonio fidei probati nõ acceperũt repromissionẽ: deo p nobis melius aliquid puidente: ut nõ sine nobis cõsummarent̃. ¶

Itaq; et nos tantã habentes impositam nubem testiũ: deponentes omne pondus et circũstans nos peccatũ per patientiã curramus ad propositũ nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et cõsummatorem ihesum: q̃ proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta atq; in dextera sedis dei sedet. Recogitate enĩ eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipm contradictionem: ut ne fatigemini animis uris deficientes. Nondum enĩ usq; ad sanguinem restitistis aduersus peccatũ repugnantes: et obliti estis consolationis que vobis tanq̃ filijs loquit̃ dicens. Fili mi noli negligere disciplinã dominj: neq; fatigeris dum ab eo argueris. Quẽ enim diligit dominus castigat: flagellat aũt oẽm filiũ quẽ recipit. In disciplina perseuerate. Tanq̃ filijs vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quã si extra disciplinã estis cuius participes facti sunt oẽs: ergo adulteri et non filij estis. Deinde patres quidem carnis nostre eruditores habuimus: et reuerebamur eos. Nõ multomagis obtemperabimus patri spirituũ et viuemus? Et illi quidem i tempore paucoꝝ dierum secm voluntatem suã eruditebãt nos: hic aũt ad id q̃ vtile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis aũt disciplina in presenti quidem videtur nõ esse gaudij: sed meroris: postea aũt fructum pacatissimũ exercitatis per eã reddet iustitie. Propter q̃ remissas manus et soluta genua erigite: et gressus rectos facite pedibus vestris: ut nõ claudicans quis erret: magis aũt sanetur. Pacem sequimini cum oẽibus et sanctimoniã: sine qua nemo videbit deũ. Contemplãtes ne quis deficiat gratie dei: ne qua radix amaritudinis sursũ germinãs impediat: et p illã inquinent̃ multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau: qui pter unam escã vendidit primitiua sua. Scitote enĩ: quoniã et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est. Non enim inuenit penitentie locũ: quãq; cũ lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad

tractabilē ⁊ accessibilē ignē et turbinē et caliginē et procellā et tube sonū et vocē verboꝝ: quā q̄ audierūt recusauerunt se ne eis fieret verbū. ſſNon enim portabāt qđ dicebat: ⁊ si bestia tetigerit montem lapidabit. Et ita terribile erat qđ videbat. ſſMoyses dixit. Exterritus sum et tremebūdus. Sed accessistis ad syon monte ⁊ ciuitatem dei uiuentis ihrlm celestē et multorū miliū āgelorū frequētiā ⁊ ecclām pmitentiū qui scripti sunt ī celis: ⁊ iudicē oīuꝫ deū et spiritus iustoꝝ pfectorū ⁊ testamenti noui mediatorē ihesum: ⁊ sanguinis aspersionē melius loquētem q̄ abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enī illi nō effugerūt recusātes eū q̄ sup terrā loquebat: multomagis nos q̄ de celis loquentem nobis auertim⁹: cuius vox mouit terrā tūc: nūc aūt repromittit dicens. Adhuc semel: ⁊ ego mouebo nō solū terrā sed ⁊ celū. Qđ aūt adhuc semel dicit: declarat mobiliū trāslationē tanq̄ factoꝝ: ut maneant ea q̄ sūt īmobilia. Itaq̄ regnū īmmobile suscipientes habemus gram: p quā seruiam⁹ placentes deo cū metu et reuerentia. Etenī d⁹ noster ignis cōsumens ē.

Caritas fraternitatis maneat ī nobis: ⁊ hospitalitatē nolite obliuisci. Per hāc enī placuerūt quidā angelis hospitio receptis. ſſMementote vinctoꝝ tanq̄ simul vincti: ⁊ laborantiū tanq̄ ⁊ ipi ī corpore morātes. Honorabile connubiū ī oībus: ⁊ thorus immaculat⁹. ſſornicatores enī ⁊ adulteros iudicabit deus. Sint mores sine auaricia: contenti presentibꝫ. Ipe enī dixit. ſſNon te deseram neq̄ derelinq̄m: ita ut confidenter dicamus. Dñs michi adiutor ē: nō timebo qđ faciat michi homo. ſſMementote ppositoꝝ vestrorū qui vobis locuti sūt verbū dei: quorū intuentes exitū conuersationis imitamini fidem. Ihesus xp̄s heri et hodie: ipe et in secula. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Optimū est enī gratia stabilire cor: nō escis q̄ nō profuerunt ambulantibꝫ ī eis. Habem⁹ altare: de quo edere nō habēt potestatē q̄ tabernaculo deseruiūt. Quoꝝ enī aīalū infertur sanguis p peccato ī sancta p pontifice: horum corpora cremant extra castra. Propter qđ ⁊ ihesus ut sanctificaret pp̄lm sanguinē suū extra portā passus est. Exeamus igit ad eū extra castra: improperiū ei⁹ portantes. ſſNō enim habem⁹ hic manentem ciuitatē: sed futuram inquirim⁹. Per ipm ergo offeramus hostiā laudis semp deo: id est fructū labioꝝ confitentiū nomini ei⁹. Beneficentie aūt ⁊ communionis nolite obliuisci. Talibꝫ enī hostijs promeret d⁹. Obedite pp̄ositis vris: ⁊ subiacete eis. Ipi enī quigilāt q̄si rationē p aīabꝫ vris reddituri: ut cū gaudio hoc faciāt: ⁊ non gemētes. Hoc enī nō expedit vobis. Orate p nobis. Confidim⁹ enī qa bonā cōscientiā habem⁹: ī oībus bene volentes cōuersari. Amplꝰ aūt deprecor vos hoc facere: quo celerius restituar vob. D⁹ aūt pacis q̄ eduxit de mortuis pastorē magnū ouium ī sāguine testamēti eterni dñm nrm ihm xp̄m: aptet vos ī oī bono ut faciatis ei⁹ volūtatē: faciēs ī vobis qđ placeat ꝑ ihm xp̄m: cui ē gl'a ī secla seculoꝝ amē. Rogo aūt vos fres: ut sufferatis vbū solatij. Etenī paucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem nrm timotheū dimissū: cū quo si celerius veneit videbo vos. Salutate oēs pp̄ositos vros: ⁊ oēs sctos. Salutant vos de italia fres. Gratia cū oībus vobis amē. Expl'cpla ad hebreos

Incipit prefatio bti ieronimi presbiteri in libꝝ actuum apostolorum.

Canit psalmista: ambulabunt de virtutibꝫ in virtutes. Post apostoli pauli epistolas dudum uno vobis volumine translatas · domnion et rogatiane carissimi · actus apostolorū compellim⁹ ut transferam in latinū: quē librū nulli dubiū est a luca anthiocheno arte medico · q̄ postea insecutus paulo apostolo cristi fact⁹ est discipul⁹ fuisse edim⁹. Cerucēs premit mpolita sepi⁹ oneris magnitudo: quia studia inuidorū reprehensione digna putant ea que scribimus. Illorum nunq̄ odio et detractione · iuuante cristo meum silebit eloquium. Lucas igit anthiocensis · natione syrus · cuius laus ī euangelio canit · apud antiochiā medicine artis egregius · ⁊ apostoloꝝ cristi discipulus fuit: postea usq̄ ad confessionē paulū secutus apostolū · sine crimine ī virginitate pmanēs · deo maluit seruire. Qui cogita ⁊ quatuoꝝ ānos eratis agēs ī bithinia obiit plenus spiritu sancto: quo instigāte ī achaie partibꝫ euangelium scribēs · grecis fidelibꝫ incarnationem dñi fideli narratione ostendit: eundēq̄ ex stirpe dauid descendisse monstrauit. Cui nō immerito scribendorū actuū apostolicoꝝ potestas ī ministerio datur: ut deo in deū pleno · et filio pditionis extincto · oratione ab apostolis facta · sorte dominice electionis numerus compleret: sicq̄ paulū cōsummationē apostolatus actibus daret · q̄diu cōtra stimulū calcitrauit dñs eligēs. Quod legentibꝫ et requirentibꝫ deū breui volui ostendere sermone: ne prolixus aliquid fastidientibus prodidisse: faciēs ꝙ optantē agricolā oportet de suis fructibus edere. Quem ita diuina subsecuta ē gratia: ut non solum corporibꝫ sed etiā animabus · eius proficere mediana. Explicit prefatio · incipit liber actuū apl'oꝝ ·

Primum quidē sermonem feci de oībus o theophile q̄ cepit ihesus facere et docere: usq̄ ī diem qua precipiēs apostolis per spiritū scm quos elegit assumptus est. Quibꝫ et prebuit seipm viuū post passionē suā ī multis argumentis · per dies quadragīta apparens eis: ⁊ loquens de regno dei. Et conuescēs precepit eis ihrosolimis ne discederent · sed expectarent pmissionē patris quā audistis inquit ꝙ os meū: quia iohānes quidem baptizauit aqua: vos autem baptizabimini spiritu sancto nō post multos hos dies. Igitur q̄ conuenerant interrogabāt eum dicētes. Dñe: si in tempore hoc restituis regnū isrl? Dixit aūt eis. ſſNon ē vrm nosse tempora uel momenta que pater posuit ī sua potestate: sed accipietis virtutem superuenientis spiritus sancti ī vos: ⁊ eritis michi testes in ihrlm et in omni iudea et samaria · ⁊ usq̄ ad ultimū terre. Et cum hec dixisset: videntibus illis eleuatus est: ⁊ nubes suscepit eū ab oculis eorū. Cumq̄ intuerent in celū euntem illū: ecce duo viri astiterūt iuxta illos ī vestibus albis: qui ⁊ dixerūt. Viri galilei quid statis aspicientes in celū? Iste ihesus q̄ assumptus est a vobis ī celū: sic veniet quēadmodū vidistis eum euntem ī celum. Tunc reuersi sūt ihrosolimā a monte qui vocat⁹ oliueti qui est iuxta ihrusalē sabbati habens iter. Et cum

introisset in cenaculū ascenderūt ubi manebat petrus ⁊ iohannes ⁊ iacob⁹ et andreas philippus ⁊ thomas bartholome⁹ ⁊ matheus: iacobus alphei et symon zelotes ⁊ iudas iacobi. Isti oēs erāt pseuerātes unanimiter in oratione cū mulieribꝫ ⁊ maria matre ihesu: ⁊ fratribꝫ ei⁹. In diebꝫ illis exsurgens petr⁹ in medio fratrū dixit. Erat aūt turba hominū simul fere centum uiginti. Viri fratres: oportet implerī scripturā quā pdixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fuit dux eorū qui comprehenderūt ihesum q̄ cōnumeratus erat ī nobis: ⁊ sortitus ē sortem ministerij huius. Et hic quidē possedit agrum de mercede iniq̄tatis: ⁊ suspensus crepuit medius: ⁊ diffusa sūt oīa uiscera eius. Et notū factū est omnibꝫ habitantibus ierlm: ita ut appellarē ager ille lingua eoꝝ acheldemach: hoc est ager sanguinis. Scriptū ē enim in libro psalmoꝝ. Fiat cōmoratio eorū deserta: ⁊ non sit q̄ inhabitet ī ea. Et episcopatū eius accipiat alter. Oportet ergo ex hijs uiris q̄ nobiscū sunt congregati in oī tempore quo intrauit et exiuit inter nos dūs ihesus incipiēs a baptismate iohannis usq; in diem qua assumptus ē a nobis: testē resurrectionis ei⁹ nobiscū fieri unū ex istis. Et statuerūt duos: ioseph qui uocat barsabas: qui cognominat⁹ ē iustus: et mathiam. Et orātes dixerūt. Tu domine qui corda nosti omniū: ostende quē elegeris ex hijs duobꝫ unū accipere locū ministerij huius et apl̄atus: de quo p̄uaricat⁹ ē iudas ut abiret in locū suū. Et dederūt sortes eis. Et cecidit sors sup mathiā: ⁊ annumerat⁹ ē cū undecim apl̄is. ¶ Et dū cōplerent dies pentecostes: erant omnes pariter in eodē loco. Et factus est repente de celo sonus: tanq̄ aduenientis spiritus uehementis: ⁊ repleuit totam domū ubi erant sedētes. Et apparuerunt illis dispertite lingue tanq̄ ignis: sedit q; supra singlos eoꝝ. Et repleti sūt oēs spiritu sancto: ⁊ ceperūt loqui uarijs linguis pro ut spiritꝰ sanctꝰ dabat eloqui illis. Erant aūt in ihrlm habitātes iudei uiri religiosi: ex omni natione que sub celo ē. Facta aūt hac uoce conuenit multitudo: ⁊ mente confusa est: quoniā audiebat unusquisq; lingua sua illos loquētes. Stupebāt aūt oēs: ⁊ mirabant dicentes. Nonne ecce oēs isti qui loquunt galilei sunt? Et quomodo nos audiuimus unusquisq; linguā nr̄am ī qua nati sumus? Parthi ⁊ medi ⁊ elamite: et qui habitant mesopotamiā: iudeam: et cappadociā: ponthum: ⁊ asyam: frygiam: ⁊ pamphiliā: egiptū et partes libie: que est circa cyrenen: ⁊ aduene romani: iudei quoq; ⁊ proselite: cretes et arabes: audiuim⁹ eos loquentes nostris linguis magnalia dei. Stupebāt aūt omnes: ⁊ mirabant ad inuicē dicentes. Quid nā uult hoc esse? Alij aūt irridentes dicebāt: quia musto pleni sunt isti. Stans aūt petrus cū undecim leuauit uocem suā: ⁊ locutus ē eis. Viri iudei ⁊ qui habitatis ihrlm uniuersum hoc uobis notū sit: ⁊ auribus percipite uerba mea. Nō enī sicut uos estimatis hi ebrij sunt: cū sit hora diei tertia. Sed hoc ē quod dictum est p̄ ioel p̄phetā ioel. Et erit ī nouissimis diebus dicit dūs effundam de spiritu meo sup omnem carnē. Et prophetabunt filij uri ⁊ filie ure: ⁊ iuuenes uri uisiones uidebunt: ⁊ senio:es uestri somnia somniabūt. Et quidem super seruos meos et ancillas meas in diebus illis effundā de spiritu meo ⁊ prophetabūt: ⁊ dabo prodigia ī celo sursū et signa in terra deorsum: sanguinē et ignem ⁊ uaporē fumi. Sol conuertetur in tenebras ⁊ luna ī sanguinē: antq̄ ueniat dies dūi magn⁹ ⁊ manifest⁹. Et oēs quicūq; inuocauerit nomen domini salu⁹ erit. Viri israelite: audite uerba hec. Ihesum nazarenum uirum approbatū a deo in uobis uirtutibus et prodigijs ⁊ signis que fecit deus p illū in medio uestri sicut scitis: hunc definito consilio et p̄scientia dei traditum p manus iniquoꝝ affigentes interemistis. Quē deus suscitauit soluens dolorib⁹ inferni: iuxta q̄ impossibile erat teneri illū ab eo. Dauid enī dicit in eum. Prouidebā dūm in conspectu meo semp: quoniā a dextris est michi ne commouear. Propter hoc letatum est cor meū ⁊ exultauit lingua mea: insuꝑ ⁊ caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animā meā in inferno: nec dabis sanctū tuū uidere corruptionē. Notas michi fecisti uias uite: replebis me iocunditate cū facie tua. Viri fratres: liceat audenter dicere ad uos de patriarcha dauid q̄ defunctus est ⁊ sepultus ē: ⁊ sepulcrū ei⁹ ē apud nos usq; in hodiernū diē. Propheta igit̄ cum esset ⁊ sciret q̄a iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere sup sedē eius: prouidēs locutus est de resurrectione xp̄i: quia neq; derelictus est in inferno: neq; caro ei⁹ uidit corruptionē. Hunc ihesum resuscitauit deus: cuius omnes nos testes sumus. Dextera igit̄ dei exaltat⁹ ⁊ promissione spiritus scī accepta a patre: effudit hoc quod uos uidetis ⁊ auditis. Non enim dauid ascendit ī celū. Dicit aūt ipe. Dixit dūs domino meo sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ. Certissime sciat ergo oīs domus israel: quia ⁊ dūm eū et xp̄m fecit deus hunc ihesum quē uos crucifixistis. Hijs aūt auditis compūcti sunt corde: ⁊ dixerūt ad petrū ⁊ ad reliquos apostolos. Quid faciemus uiri fratres? Petrus aūt ad illos: penitentiā inquit agite: ⁊ baptizetur unusquisq; uestrū in nomine ihesu xp̄i in remissionē peccatoꝝ uestroꝝ: et accipietis donū spiritus sancti. Vobis enī est repromissio ⁊ filijs uestris: et omnibꝫ qui longe sunt quoscunq; aduocauerit dūs deus noster. Alijs etiā uerbis plurimis testificatus est: et exhortabat eos dicens. Saluamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonē eius baptizati sunt: et appositę sunt in die illa anime circiter tria milia. Erant aūt pseuerantes in doctrina apostoloꝝ: ⁊ communicatione fractionis panis: ⁊ orationibꝫ. Fiebat aūt oīi anime timor. Multa q̄ prodigia ⁊ signa p apostolos in ihrlm fiebāt: ⁊ metus erat magnus in uniuersis. Omnes etiā qui credebāt erant pariter: ⁊ habebāt oīa communia. Possessiones ⁊ substātias uendebant: ⁊ diuidebāt illa omnibꝫ prout cuiq; opus erat. Quotidie quoq; perdurātes unanimiter ī templo et frāgentes circa domos panē: sumebant cibū cū exultatione et simplicitate cordis: collaudātes deū ⁊ habentes gratiā ad omnē plebē. Dūs aūt augebat qui salui fierēt quotidie ī idipsum. ¶ Petr⁹ aūt ⁊ iohannes ascendebāt in templū: ad horam orationis nonā. Et quidā uir qui erat claudus ex utero matris sue baiulabatur: quē

ponebāt quotidie ad portam templi
que dicitur speciosa:ut peteret elemosi-
nam ab introeūtibus in templū. Is cū
vidisset petrū z iohannē incipientes in-
troire in templū: rogabat ut elemosi-
nam acciperet. Intuēs aūt in eū petrus
cum iohāne dixit. Respice in nos. At
ille intendebat in eos:sperans se aliqd
accepturū ab eis. Petrus aūt dixit. Ar-
gentū z aurū nō est michi:quod autē
habeo hoc tibi do. In nomine ihesu chri
sti nazareni surge z ambula. Et appre-
hensa manu eius dextera alleuauit eū:
et protinꝰ consolidate sūt bases eius
et plante. Et exiliens stetit z ābulabat:
z intrauit cum illis in templū:ambu-
lans z exiliens z laudās deū. Et vidit
oēs ꝓpl⁹ eū ambulantē:z laudan-
tem deū. Cognoscebāt aūt illū: qꝫ ipse
erat qui ad elemosinā sedebat ad spe-
ciosam portam templi. Et impleti sūt
stupore z extasi:in eo qꝫ contigerat illi.
Cum tenerent aūt petrū z iohannem:
cucurrit oēs ꝓpl⁹ ad eos ad porti-
cum q̄ appellat salomonis stupentes.
Videns aūt petrus:respōdit ad ꝓplm.
Viri israelite quid miramini in hoc:
aut nos quid intuemini:q̄si nr̄a vir-
tute aut pietate fecerim⁹ hūc ambula-
re? Deus abrahā z deus ysaac z deꝰ
iacob:deus pātrum nostroꝝ glorificauit
filiū suū ihesum:quē vos quidē tradi-
distis z negastis ante faciē pilati iu-
dicante illo dimitti. Vos aūt sanctū
et iustū negastis: z petistis virum ho-
micidam donari vobis:auctorē vero
vite interfecistis. Quē deus suscitauit
a mortuis:cuius nos testes sum⁹:z in
fide nominis ei⁹ hūc quē vos videtis z
nostis cōfirmauit nomen ei⁹:z fides q̄
per eum est dedit integrā sanitatem istā
in ꝯspectu omniū vr̄m. Et nūc fratres
scio quia p ignorantiā fecistis:sicut z
principes vestri. Deus aūt q̄ pnunciā-
uit p os omniū ꝓphetarū pati christum
suum:sic impleuit. Penitemini igitur z
conuertimini ut deleātur peccata vestra:
ut cū venerint tempora refrigerij a con-
spectu dn̄i z miserit eū qui ꝑdicatus est
vobis ihesum christū: quē oportet quidē
celū recipere usqꝫ in tēpora restitutionis
omniū que locut⁹ est deꝰ p os sanctoꝝ
suoꝝ a seculo prophetaꝝ. Moyses quī-
dem dixit. Quoniā ꝓphetā suscitabit
vobis dn̄s deꝰ vester de fratribus vr̄is:
tanqꝫ me ipm audietis iuxta oīa que
cunqꝫ locut⁹ fuerit vobis. Erit aūt:
oīs anima q̄ nō audierit prophetā
illū exterminabit de plebe. Et omnes
prophete a samuhel z deinceps q̄ locu-
ti sunt ānunciauerūt dies istos. Vos
estis filij prophetaꝝ z testamēti:quod
disposuit deus ad patres nr̄os dicens
ad abrahā. Et in semine tuo benedicen-
tur oēs familie tre. Vobis ꝓmū deꝰ
suscitās filiū suū misit eū benedicēte vo-
bis:ut ꝯuertat se unusquisqꝫ a nequa sua.

Loquentibus aūt illis ad iiij
ꝓplm. supuenerūt sacerdotes et
magistratus templi z saduc. dolentes
q̄ docerent populū z annūciarent in
ihesum resurrectionem ex mortuis. et
iniecerunt in eos manus: z posuerūt
eos i custodia in crastinū. Erat aūt
iam vespera. Multi aūt eorū q̄ audi-
erant verbū crediderunt. et factus est nu-
merus eoꝝ quīqꝫ milia. Factū est aūt
in crastinū ut congregarent principes e-
orum z seniores z scribe in hierusalem:
z ānas princeps sacerdotū. z cayphas.
z iohānes. z alexander. z quotqꝫ erāt
de genere sacerdotali. Et statuētes eos
in medio interrogabāt. In qua virtu-
te aut i quo nomine fecistis hoc vos?

Tunc repletus spiritu sancto petr⁹ dī-
xit ad eos. Principes ꝓpl z seniores:
si nos hodie iudicam⁹ in beneficio ho-
minis infirmi in quo iste salu⁹ factus
est:notū sit oīb⁹ vobis z oī plebi
israel qꝫ in nomine dn̄i nostri ihesu
christi nazareni quem vos crucifixistis
quē deus suscitauit a mortuis:in hoc
iste astat coram vobis sanus. Iste ē la-
pis q̄ reprobat⁹ ē a vobis edificātibꝫ
qui factus ē in caput anguli:z nō est
in alio aliquo salus. Nec enī aliud
nomē ē sub celo datū hominibꝫ:i quo
oporteat nos saluos fieri. Videntes
aūt petri ofidentiā z iohannis:compe-
to q̄ homines essent sine litteris z ydi-
ote ānirabant:z cognoscebāt eos quī
cū ihesu fuerāt. Hominē quoqꝫ viden-
tes stantē cum eis q̄ curat⁹ fuerat: ni-
chil poterāt cōtradicere. Jusserunt aūt
eos foras extra cōcilū secedere:z cōfere-
bāt ad invicē dicentes. Quid faciem⁹
hominibꝫ istis? Quoniam quidem no-
tum signū factū ē p eos omnibꝫ habi-
tātibꝫ ihrlm. Manifestū ē:z nō possu-
mus negare. Sed ne amplius divulge-
tur i ꝓplm cōminemur eis ne ultra
loquant ī noīe hoc ulli hominū. Et
vocantes eos: denūciauerūt ne omni-
no loquerent neqꝫ docerent i nomine
ihesu. Petrus vero z iohannes respon-
dentes dixerunt ad eos. Si iustū est in
conspectu dei vos potius audire q̄ deū
iudicate. Nō enī possumus que
vidimus z audiuim⁹ nō loqui. At il-
li cōminantes dimiserūt eos:nō inue-
nientes quomodo punirent eos ꝓpter
plm:quia oēs clarificabāt id qđ fa-
ctum erat i eo qui acciderat. Annoꝝ enī
erat ampli⁹ quadraginta hoīm:i quo
factum fuerat signum istud sanitatis.
Dimissi autem venerunt ad suos: et
nūciauerunt eis quāta ad eos prin-
cipes sacerdotum z seniores dixissent.
Qui cū audissēt:unanimit leuauerūt
vocē ad deū z dixerūt. Dne tu q̄ fecisti
celū et terrā mare z omnia que in eis
sunt:qui spiritu sancto p os pris nr̄i
dauid pueri tui dixisti quare fremue-
runt gentes z pli meditati sūt inania
astiterūt reges ire z principes ocurre-
runt in unū adūsus dn̄m et adūsus
christū eius: cōuenerūt enim vere in ciui-
tate ista adūsus sanctū puerū tuū ihe-
sum quē unxisti herodes et pontⁱ py-
latus cū gentibꝫ z pplis israel: facere
que manus tua z consilium tuū decreue-
runt fieri. Et nūc dne respice i minas
eorū:z da servis tuis cū omni fiducia
loqui verbū tuum in eo qꝫ manū tuā
extendas ad sanitates z signa et pro-
digia fieri p nomen sancti filij tui ihe-
su. Et cum orassent motus ē locus in
quo erāt cōgregati:z repleti sūt oēs
spiritu sancto:z loquebāt̄ verbum dei
cū fiducia. Multitudinis aūt credenti-
um erat cor unum z anima una:nec
quisqꝫ eorū que possidebat aliquid su-
um esse dicebat:sed erant illis oīa com-
munia. Et virtute magna reddebāt
apli testimoniū resurrectionis ihesu
christi dn̄i nr̄i:z gratia magna erat in
omnibꝫ illis. Neqꝫ enī quisqꝫ egens e-
rat inter illos. Quotqꝫ enī possessores
agroꝝ aut domoꝝ erant:vendentes af-
ferebāt precia eoꝝ que vendebāt:z pone-
bāt ante pedes aplorū. Dividebat aūt
singulis pro ut cuiqꝫ opus erat. Jo-
seph autem qui cognominatus ē bar-
nabas ab apostolis:qđ est interpreta-
tum filius consolationis. leuites. cy-
prius genere cum haberet agrum ven-
didit eum: et attulit pretium et posu-
it ante pedes apostolorum. v

Vir aũt quidã nomine ananias
cũ saphira vxore sua vendidit
agrum:& fraudauit de pũo agri &cia
vxore sua:et asseruans partẽ quandã
ad pdes apostoloꝝ posuit. Dixit aũt
petr⁹ ad ananiam. Anania cur tem-
ptauit sathanas cor tuũ mentiri te spi-
ritui sancto:& fraudare de pũo agri ?
ſnõne manens tibi manebat:& venun-
datũ in tua erat potestate? Quare po-
suisti in corde tuo hãc rem ? ſnon es
mentitus hominibꝫ sed deo. Audiens
aũt ananias hec ẽba:cecidit & exspira-
uit. Et factus ẽ timor magnus super
oñes qui audierũt. Surgentes autẽ
iuuenes amouerũt eum:& efferentes se-
pelierunt. Factũ est aũt quasi horarũ
trium spaciũ: & vxor ei⁹ nesciens qđ
factum fuerat introiuit. Dixit autẽ ei
petrus. Dic mihi:si tanti agrũ vendi-
distis. At illa dixit. Etiã tanti. Petr⁹
aũt ad eã. Quid vtiqꝫ cõuenit vobis
temptare spiritũ dñi? Ecce pedes eorũ
qui sepelierũt virum tuũ ad ostium:&
efferent te. Confestim cecidit ãte pedes
ei⁹:& exspirauit. Introẽtes aũt iuuenes
inuenerũt illam mortuã: & exulerunt
et sepelierũt ad virũ suũ. Et factus est
timor magnus i vniũsa ecclesia:et in
oñes qui audierũt hec. Per manus
aũt apostoloꝝ fiebãt signa et ꝓdigia
multa in plebe. Et erãt vnanimiter o-
mnes in porticu salomonis. Ceterorũ
aũt nemo audebat coniũgere se illis:
sed magnificabat eos ꝓplus. ſMagis
autẽ augebaꝫ credentiũ in dño multi-
tudo viroꝝ ac mulierũ:ita ut i plateas
ducerent infirmos & ponerent i lectulis
ac grabatis ut veniente petro saltem
umbra illius obumbraret quenqꝫ il-
lorũ & liberarentur oñes ab infirmitati-
bus suis. Cõcurrebat aũt & multitudo
vicinaꝝ ciuitatum ihrlm afferentes e-
gros et vexatos a spiritibꝫ immũdis:
qui curabantur oñes. Exsurgens autẽ
princeps sacerdotũ & oñes qui cũ illo
erant que est hęresis saduceorũ repleti
sunt zelo:& iniecerũt manus i apostu-
los:& posuerũt eos in custodia publi-
ca. Angelus aũt dñi p noctẽ aperiens
ianuas carceris & educens eos dixit.
Ite:& stantes loquimini i templo ple-
bi oñia verba vite huius. Qui cũ au-
dissent introierũt diluculo i templũ:
et docebãt. Adueniens aũt princeps
sacerdotũ & qui cum eo erãt cõuocaue-
runt conciliũ & oñes seniores filiorũ
israhel:& miserunt ad carcerem ut ad-
ducerentur. Cum aũt venissent ministri
et aperto carcere nõ inuenissent illos:
reuersi nunciauerunt dicentes. Carce-
rem quidẽ inuenimꝰ clausum cũ oñi
diligentia:& custodes stantes ante ia-
nuas: aperientes aũt neminẽ intus in-
uenimus. Vt aũt audierũt hos sacer-
dotes magistratꝰ templi & principes sa-
cerdotũ:ambigebãt de illis quidnam
fieret. Adueniens aũt quidã nũciauit
eis:quia ecce viri quos posuistis i car-
cere sunt in templo stantes:& doce-
tes ꝓplm. Tunc abiit magistratꝰ cum
ministris:& adduxit illos sine mi. Ti-
mebant enim ꝓplm ne lapidarent. Et cũ
adduxissent illos:statuerunt i cõsilio.
Et interrogauit eos princeps sacerdo-
tum dicens. Precipiendo precepimus
vobis ne doceretis i nomine isto: & ec-
ce repletis ihrlm doctrina vra:& vul-
tis inducere sup nos sanguẽ hominis
istius. Respõdens aũt petrus et a-
postoli dixerũt. Oportet magis deo ma-
gis qꝫ hominibꝫ. Deꝰ p̃rm nr̃oꝝ suscita-
uit ihesũ: quẽ vos interemistis sus-
pendentes in ligno. Hunc principẽ &

et saluatorẽ exaltauit dextera sua ad
dandã penitentiã israhel & remissionẽ
peccatoꝝ: & nos sumus testes horũ ver-
borũ: & spiritus sanctus quẽ dedit deꝰ
oñibus obedientibꝫ sibi. Hec cum au-
dissent dissecabãt: & cogitabãt inter-
fectre illos. Surgens aũt quidam in
cõcilio pharisęus nomine gamalihel
legis doctor honorabilis vniuersę ple-
bi:iussit foras ad breue hominẽs fieri.
Dixitqꝫ ad illos. Viri israhelite attẽ-
dite vobis sup hominibꝫ istis:quid a-
cturi sitis. Ante hos enim dies exitit theu-
das dicens se esse aliquẽ:cui consensit
numerus virorꝫ circiter cccc adringentorꝫ:
qui occisus est et oñes qui credebant
ei dissipati sunt: & redacti ad nichilũ.
Post hũc exitit iudas galileus in die-
bus professionis:& auertit plm post
se. Et omnes quotqꝫ obseruerunt ei dis-
persi sunt:& ipe periit. Et nũc itaqꝫ di-
co vobis: discedite ab hominibꝫ istis
et sinite illos. Quoniã si est ex homini-
bus consilium hoc aut opus:dissoluetur:
si vero ex deo ẽ nõ poteritis dissoluere:
ne forte et deo repugnare videamini.
Cõsenserũt aũt illi:& vocãtes apsto-
los cesis dederũt ne oñino lo-
querent in nomine ihesu: & dimiserũt
eos. Et illi quidẽ ibãt gaudentes a con-
spectu concilij:quũ digni habiti sũt pro
nomine ihesu ꝯumelia pati. Omnẽ aũt
die nõ cessabãt i templo & circa domos
docẽtes:& euãgelizãtes ihesũ chm. Vi
n diebꝫ aũt illis crescente numero di-
scipulorꝫ factũ est murmur grecorꝫ ad-
versus hebreos:eo qꝫ despicerent in mi-
nisterio quotidiano vidue eorꝫ. Con-
uocantes aũt duodecim multitudinẽ
discipulorꝫ dixerũt. ſnõ est equũ nos
derelinquere verbũ dei:& ministrare men-
sis. Considerate ergo fratres viros ex
vobis boni testimonij septem plenos
spiritu et sapiẽtia: quos constituamus
super hoc opus. Nos vero orationi et
ministerio verbi instantes erimus. Et
placuit ĩmo coram omni multitudi-
ne. Et elegerũt stephanũ virũ plenum
fide et spiritu sancto:& philippũ & pro-
corum & nycanorem et thimonẽ & par-
menam & nicolaũ aduenã anthiocre-
num. Hos statuerũt ante conspectum
apostoloꝝ:& orantes imposuerũt eis
manꝰ. Et verbũ dñi crescebat:& multipli-
cabaꝫ numerꝰ discipulorꝫ i ihrlm valde.
ſMulta etiã turba sacerdotũ obediebat
fidei. Stephanus aũt plenꝰ gratia et
fortitudine faciebat prodigia & signa
magna i ꝓplo. Surrexerũt aũt quidã
de synagoga qꝫ appellabaꝫ libertinoꝝ
et cyrenensiũ & alexandrinoꝝ. et eoꝝ qꝫ
erant a cilicia et asia disputãtes cum
stephano:& nõ poterãt resistere sapiẽtie
et spiritui qꝫ loquebaꝫ: ꝓpter qđ redar-
guerentꝫ ab eo cum omni fiducia. Tũc
summiserũt viros qꝫ dicerẽt se audisse
eum dicentẽ verba blasphemie in moy-
sen et deũ. Commouerunt itaqꝫ plebẽ
et seniores & scribas: & cõcurrentes ra-
puerunt eũ & adduxerũt i consiliũ: & sta-
uerũt falsos testes qꝫ dicerent. Homo
iste nõ cessat loqui verba aduersus locũ
sanctũ & legem. Audiuimꝰ enim eum di-
centem: quũ ihesus nazarenus hic de-
struet locũ istum: & mutabit traditio-
nes-qꝫ tradidit nobis moyses. Et in-
tuentes eum omnes qui sedebant in
concilio: viderunt faciem eius tanqꝫ
faciẽ ãgeli. Dixit aũt princeps sacerdo-
tũ:si hec ita se haberẽ. Qui ait. Vi
n fratres & patres audite. Deus
glorie apparuit pri nro abrahe
cum esset i mesopotamia priusqꝫ mo-
raretur i charran: & dixit ad illũ. Exi de

terra tua et de cognatione tua: et veni
in terrā quā monstrauero tibi. Tunc
exijt de terra chaldeoꝝ: & habitauit in
charran. Et inde postq̄ mortuus ē pa
ter eius transtulit illū in terrā istam: i
qua nūc vos habitatis. Et non dedit
illi hereditatē in ea nec passum pedis:
sed repromisit dare illi eam i possessio
nem & semini ei⁹ post ipm: cū non ha
beret filiū. Locut⁹ ē aūt deus: quia erit
semen eius accola i terra aliena: & ser
uituti eos subiicient & male tractabunt
eos annis quadringentis: & gentem
cui seruierint iudicabo ego dixit dñs.
Et post hec exibunt: & deseruient michi
in loco isto. Et dedit illi testamentum
circuncisionis. & sic genuit ysaac & cir
cūcidit eū die octauo: & ysaac iacob: et
iacob duodecim patriarchas. Et patriar
che emulātes ioseph vendiderūt i egi
ptū: et erat dē cū eo. Et eripuit eū ex o
mnibz tribulationibz ei⁹: & dedit ei gratiā
et sapientiā i cōspectu pharaonis regis
egyptioꝝ: & constituit eum ꝓpositum sup
egiptū & sup omnē domū suā. Venit
aūt fames i vniūsam egiptū & chana
an & tribulatio magna: & nō inuenie
bant cibos pres nostri. Cū audisset
aūt iacob esse frumentū i egipto: misit
patres nros ꝓmum: & in secdo cognit⁹
est ioseph a fratribz suis: & manifesta
tum ē pharaoni genus eius. Mittens
aūt ioseph accersiuit iacob pfem suū:
et omnē cognationē suā i animabus
septuaginta quinq̄. Et descendit iacob
in egiptū: & defunct⁹ ē ipe & patres no
stri. Et translati sunt in sychem: et posi
ti sunt in sepulcro qđ emit abraham
precio argenti a filijs emor filij sychem.
Cū aūt appropinquaret tempꝰ promissio
nis quā ꝓfessus erat dē abrahe creuit
ꝑplus et multiplicatus est in egipto:
quoadusq̄ surrexit alius rex i egipto
qui nō nouerat ioseph. Hic circūuenies
genus nostrū afflixit patres nostros:
ut reponerent infantes suos ne viuifi
carent. Eodē tpe natꝰ ē moyses & fuit
gratus deo: q̄ nutriꝰ ē tribus mensibz
in domo patris sui. Exposito aūt illo
sustulit eū filia pharaonis: & nutruit
eum sibi in filiū. Et eruditꝰ est moyses
omni sapientia egiptioꝝ: & erat potens i
verbis & i operibz suis. Cū aūt imple
retur ei ꝺquaginta āniꝝ tempꝰ: ascen
dit i cor eius ut visitaret fratres suos
filios isrl. Et cū vidisset quendā iniuri
am patientē vindicauit illū: & fecit vlti
onem ei q̄ iniuriā sustinebat gratia e
gyptio. Existimabat autem intelligere
fratres: quoniā deus per manū ipius
daret salutē illis. Et illi nō intellexūt.
Sequēti vro die apparuit illis litigā
tibus: & reconciliabat eos i pace dicens.
Viri: fratres estis. Vt quid nocetis al
teruter? Qui aūt iniuriā faciebat pro
ximo: repulit eū dicens. Quis te cōsti
tuit principē & iudicē sup nos? Numq̄
interficere me tu vis: quēadmodū
interfecisti hri egiptū? Fugit aūt moy
ses in verbo isto: & factus ē aduena i
terra madian: vbi genuerunt filios duo
os. Et expletis annis quadraginta:
apparuit illi i deserto mōtis sina an
gel⁹ i igne flamme rubi. Moyses aūt
videns admirat⁹ ē visum. Et accedente
illo ut cōsideraret: facta ē ad eum vox
dñi dicēs. Ego sum deꝰ patrū tuorū:
deus abraham: deꝰ ysaac: & deꝰ iacob.
Tremefact⁹ aūt moyses: non audebat
cōsiderare. Dixit aūt illi dñs. Solue cal
ciamentū pdum tuum. locus enim in
quo stas terra sancta ē. Videns vidi
afflictionē ꝑpli mei qui ē in egipto: et
gemitū eorū audiui: & descendi liberare

eos. Et nunc veni mittā te i egiptum.
Hūc moysen quē negauerūt dicentes
quis te cōstituit principē & iudicē: hūc
deus principem & redemptorem misit cū
manu angeli qui apparuit illi in rubo.
Hic eduxit illos faciens prodigia & si
gna i terra egipti & in rubro mari: et i
deserto āis quadraginta. Hic ē moy
ses qui dixit filijs isrl. Prophetā suscī
tabit vobis dē de fratribz vris: tanq̄
me ipm audietis. Hic ē qui fuit i eccle
sia in solitudine cū angelo qui loque
batur ei in mōte syna & cum patribus
nris: qui accepit verba vite dare nobis.
Cui noluerūt obedire pres nostri: sed
repulerunt & auersi sunt cordibz suis i
egiptū: dicentes ad aaron. Fac nobis
deos qui ꝓcedāt nos. Isti moysi enim hu
ic q̄ eduxit nos de terra egipti: nescim⁹
quid factum sit ei. Et vitulum fecerūt
in diebus illis: et obtulerunt hostī
am simulacro: & letabantur in op̄i
bus manuum suaꝝ. Conuertit aūt de
us: & tradidit eos seruire militie celi: sic
ut scriptū est in libro prophetarū. Numq̄
victimas aut hostias obtulistis
michi āis quadraginta in deserto do
mus isrl? Et suscepistis tabernaculū
moloch & sidus dei vestri remphan: fi
guras q̄s fecisti adorare eas: & transfe
ram vos trās babilonē. Tabernaculū
testimonij fuit cū patribus nostris in de
serto sicut disposuit illis dē loquens
ad moysen: ut faceret illud iuxta for
mam quā viderat. Quod & inducentes
susciꝑtes patres nostri cū iesu in pos
sessionē gentiū: quas expulit dē a fa
cie patrū nostroꝝ usq̄ in diebus dauid.
Qui inuenit gratiā ante deū: & petijt
ut inueniret tabernaculū deo iacob. Sa
lomon aūt edificauit illi domū. Sed
non excels⁹ in manufactis habitat: sicut
per ꝓphetā dicit. Celum michi sedes
est: terra aūt scabellū pedum meorum.
Quā domū edificabitis michi dicit dō
min⁹: aūt quis locꝰ requietionis mee
est? Nōne manꝰ mea fecit hec oīa?
Dura cervice & incircumcisis cordibus
et auribus: vos semper spiritui sancto
resistitis: sicut pres vestri & vos. Quē
quam prophetarū non sunt ꝑsecuti patres ve
stri? Et occiderūt eos q̄ ꝓnūciabant de
aduētu iusti: cui⁹ vos nūc proditores
et homicide fuistis: qui accepistis legē
in dispositione āgeloꝝ et non custodi
stis. Audientes aūt hec dissecabāntur
cordibus suis: & stridebant dētibus in
eum. Cū aūt esset plen⁹ spiritu sancto:
intendēs in celū vidit gloriā dei & ihe
sum stantem a dextris dei. Et ait. Ecce
video celos apertos: & filium hominis
stantē a dextris virtutis dei. Exclamā
tes aūt voce magna ꝺnuerūt aures
suas: & impetū fecerūt unanimiter i eū.
Et ejectes eū extra ciuitatē lapidabāt:
et testes deposuerūt vestimenta sua se
cus pedes adolescentis: q̄ vocabat Saul
us. Et lapidabāt Stephanū invocan
tem & dicentē. Dñe ihesu suscipe spiritū
meū. Posit⁹ aūt genibus: clamauit
voce magna dicēs. Dñe: ne statuas
illis hoc pccm. Et cū hoc dixisset: obdor
mi⁹ est.

Saul⁹ aūt erat ꝺsentiens morti. Fac
tus ē aūt in illa
die ꝑsecutio magna in ecclesia q̄ erat
hierosolimis: & oēs dispersi sūt ꝑ re
giones iudee & samarie preter apostolos.
Curauerūt aūt Stephanū viri timorati:
& fecerunt planctū magnū sup eum.
Saulus aūt vastabat ecclesiā: p domos
intrans & trahēs viros ac mulie
res: tradebat i custodiā. Igit̄ q̄ dispersi
erant grassabāt euāgelizantes verbū
dei. Philipp⁹ aūt descendēs in ciuitatē

samarie ꝓdicabat illis rndū. Intendebant aut̄ turbe hijs que a philippo dicebantur vnanimiter audientes: z videntes signa ꝙ faciebat. ſMulti en̄ eoꝝ qui habebāt spiritꝫ immūdo: clamantes voce magna exibāt. ſMulti autem paraliti z claudi curati sūt. ſFactū est ergo gaudiū magnum i illa ciuitate. Vir aut̄ quidā nomine symon ꝙ ante fuerat i ciuitate magus seducēs gentē samarie dicens se esse aliquē magnū: cui ausultabāt oēs a minimo usq ad maximū dicentes: hic ē virtus dei que vocatur magna. Attendebāt aut̄ eum: ꝓpter q multo tēpore magicis suis dementaller eos. Cū vero credidissent philippo euāgelizāti de regno dei: in nomine ihesu xpi baptizabātur viri ac mulieres. Tunc symon z ipe credidit: et cum baptizatus esset adherebat philippo. Vidēs etiam signa z virtutes maximas fieri: stupens admirabatur. Cū aut̄ audissent apostoli ꝙ erat in ihrosolimis ꝙa recepisset samaria verbū dei: miserūt ad eos petrū z iohannem. Qui cū venissent oraverunt pro ipis: ut acciperēt spiritū sanctū. ſNondū en̄ in quenq illoꝝ ſupuenerat: sed baptizati tantū erāt i nomine dñi ihesu. Tunc imponebāt manꝰ ſuper illos: et accipiebant spiritū sanctū. Cū vidisset aut̄ symon ꝙa per impositionē manꝰ apostoloꝝ dabatur spiritꝰ sanctꝰ: obtulit eis pecuniam dicens. Date z mihi hanc potestatem: ut cuicūq imposuero manus accipiat spiritū sanctū. Petrꝰ aut̄ dixit ad eum. Pecunia tua tecum sit i ꝑditionē: quī donū dei existimasti pecunia possideri. ſNō est tibi pars neq sors in sermone isto. Cor en̄ tuū non ē rectum coram deo. Penitentiā itaq age ab hac nequicia tua: z roga deū si forte remittat tibi hanc cogitationē cordis tui. In felle en̄ amaritudinis z obligatione iniquitatis video te esse. Respondens aut̄ symon dixit. Precamini vos pro me ad dñm: ut nichil veniat sup me horū ꝙ dixistis. Et illi quidem testificati z locuti verbū dñi redibant ihrosolimā: z multis regionibus samaritanoꝝ euāgelizabāt. Angelus aut̄ dñi locutꝰ ē ad philippum dicēs. Surge: z vade ꝯra meridianū ad viā ꝙ descendit ab ihrusalem ꝙa: hec ē deserta. Et surgens abijt. Et ecce vir ethiops eunuchus potēs candacis regine ethiopū: qui erat sup oēs gazas eiꝰ venerat adorare in ihrusalem: et revertebat sedēs ſupra currū ſuum: legensq ysaiam ꝓphetam. Dixit aut̄ ſpiritus philippo. Accede z adiunge te ad currū istū. Accurrēs aut̄ philippus: audiuit eū legentē ysaiā prophetam et dixit. Putasne intelligis que legis? Qui ait. Et quomodo possum: si nō aliquis ostenderit mihi? Rogauitq philippū ut ascenderet: et sederet secum. Locꝰ aut̄ scripture quā legebat erat hic. Tanq̄ ouis ad occisionē ductus est: z sicut agnus coram tondēte se sine voce: sic nō aperuit os suū. In humilitate iudiciū eiꝰ ſublatū est. Generationē eiꝰ quis enarrabit? Quoniā tollet de terra vita eius. Respōdens aut̄ eunuchus philippo dixit. Obsecro te de quo propheta dicit hoc? De se an de alio aliquo? Aperiens aut̄ philippus os suū: et incipiens a scriptura ista: euāgelizauit illi ihesum. Et dū irent p viam: venerunt ad quandā aquā. Et ait eunuchus. Ecce aqua. Quis prohibet me baptizari: dixit aut̄ philippꝰ. Si credis ex toto corde licet. Et respondens ait. Credo filiū dei esse ihesum xpm. Et iussit stare currum. Et descenderunt uterq; in aquā philippus z eunuchus: z baptizauit eū. Cū aut̄ ascendisset de aqua spiritꝰ dñi rapuit philippum: z amplius nō vidit eū eunuchꝰ. Ibat aut̄ p viam suā gaudens. Philippus aut̄ inuentus ē in azoto: z pertransiens euangelizabat ciuitatibus donec veniret cesaream.

Paulus autē adhuc spirans minarum z cedis i discipulos dñi accessit ad principē sacerdotū: et petijt ab eo epistolas i damascū ad ſynagogas: ut si quos inuenisset huius uie viros ac mulieres: vinctos ꝑducere i ihrlm. Et cū iter faceret: cōtigit ut appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo: z cadens in terrā audiuit vocē dicentē sibi. Saule saule: quid me ꝑsequeris? Qui dixit. Quis es dñe? Et ille. Ego sū ihesus: quē tu ꝑsequeris. Durū est tibi contra stimulū calcitrare. Et tremēs ac stupēs dixit. Dñe: quid me vis facere? Et dominus ad eū. Surge z ingredere ciuitatē: z ibi dicet tibi q̄d te oporteat facere. Viri aut̄ illi q̄ comitabantur eū eo stabāt stupefacti: audientes quidē vocem: neminē aut̄ videntes. Surrexit aut̄ saulus de terra: apertisq; oculis nichil videbat. Ad manus aut̄ illū trahentes introduxerūt damascū. Et erat ibi tribus diebus nō videns: z nō manducauit neq; bibit. Erat aut̄ quidam discipulus damasci nomine ananias. Et dixit ad illū in visu dñs. Anania. Qui ille ait. Ecce ego dñe. Et dominus ad eum. Surge z vade in vicū qui vocatur rectus: z quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virū ananiā nomine introeuntem: z imponentē sibi manus ut visum recipiat. Respōdit aut̄ ananias. Dñe audiui a multis de viro hoc: quāta mala fecerit sanctis tuis in ihrusalē. Et hic habet potestatē a principibus sacerdotū: alligandi omnes qui invocāt nomen tuū. Dixit aut̄ ad eū dñs. Vade: quoniā vas electionis est mihi iste: ut portet nomen meū coram gentibus et regibus z filijs israhel. Ego en̄ ostendā illi: quāta oporteat eū pro nomine meo pati. Et abijt ananias et introiuit in domū: z imponens ei manꝰ dixit. Saule frater: dñs misit me ihesus: q̄ apparuit tibi in via qua veniebas: ut videas z implearis spiritu sancto. Et cōfestim ceciderūt ab oculis eius tanq̄ squame: z visum recepit. Et surgens baptizatus est: z cū accepisset cibum cōfortatus ē. Fuit aut̄ cū discipulis q̄ erāt damasci p dies aliquot. Et cōtinuo in ecclesijs i ſynagogas predicabat ihesum: quī hic ē filiꝰ dei. Stupebant aut̄ oēs qui eū audiebant: z dicebāt. ſNōne hic est q̄ expugnabat i ihrlm eos q̄ invocabāt nomen istud? Et huc ad hoc venit: ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum. Saulus aut̄ multo magis ꝙalescebat: z cōfundebat iudeos q̄ habitabāt damasci: affirmans quī hic est christus. Cū aut̄ implerentur dies multi: cōsilium fecerūt i unū iudei ut eū interficerent. ſNote aut̄ facte sunt saulo insidie eoꝝ. Cū stodiebāt aut̄ z portas die ac nocte: ut eū interficerēt. Accipientes aut̄ discipuli eius nocte per murū demiserunt eum: submittentes i sporta. Cum aut̄ venisset in ihrlm temptabat se iungere discipulis: z oēs timebāt eū: nō credentes q̄ esset discipulus. Barnabas aut̄ apprehensum illū duxit ad apostolos: z narrauit illis quomodo in via vidisset

dñm et ꝙa locus? est ei: ⁊ quomodo in damasco fiducialiter egerit i nomine ihesu. Et erat cū illis intrans et exiens in ihrlm: fiducialiter agens i nomine dñi. Loquebat quoq; gentibꝫ ⁊ disputabat cū grecis: illi aūt quærebant occidere eum. Quod cum cognouissent fratres deduxerūt eum cesaream: et dimiserūt tharsum. Ecclesia quidem per totam iudeā et galileā et samariā habebat pacem: ⁊ edificabat ambulans in timore dñi: et cōsolatione sancti spiritus replebat. Factum ē aūt petrū dū circuiret omnēs: deuenire ad sanctos qui habitabāt lidde. Inuenit autē ibi hominē quendā nomine eneā: ab annis octo iacentē in grabbato: qui erat paraliticus. Et ait illi petrus. Enea: sanet te dñs ihesus cristus. Surge: ⁊ sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderūt illū omnes qui habitabāt lidde ⁊ saronē: ⁊ conuersi sunt ad dñm. In ioppe aūt fuit quedā discipula nomine thabita: que interpretata dicit dorcas. Hec erat plena operibus bonis ⁊ elemosinis quas faciebat. Factū est aūt in diebus illis: ut infirmata moreret. Quā cū lauissent: posuerūt eam in cenaculo. Cum aūt prope esset lidda ab ioppe: discipuli audientes quia petr? esset in ea duos viros miserunt ad eū: rogātes: ne pigriti? uenire usq; ad nos. Exsurgens aūt petr?: uenit cū illis. Et cū aduenisset duxerunt illū in cenaculū: ⁊ circūsteterūt illū omnes uidue flentes: et ostendentes ei tunicas et uestes quas faciebat illis dorcas. Eiectis aūt omnibꝫ foras petrus ponēs genua orauit: ⁊ conuersus ad corpus dixit. Thabita surge. At illa aperuit oculos: ⁊ uiso petro resedit. Dans aūt illi manū erexit eā: et cum uocasset sanctos ⁊ uiduas assignauit eam uiuam. Notum autem factum est per uniuersam ioppen: ⁊ crediderunt multi in domino. Factum est aūt ut dies multos moraretur in ioppe apud symonem quendam coriarium.

Vir aūt quidam erat i cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicit̄ italica: religiosus ac timens deum cum omni domo sua: faciens elemosinas multas plebi: et deprecans dū semp. Is uidit i uisu manifeste quasi i hora nona diei angelū dei introeuntē ad se: ⁊ dicentē sibi. Cornneli. At ille intuēs eū: timore correptꝰ dixit. Quis es domine? Dixit aūt illi. Orationes tue ⁊ elemosine tue ascenderunt in memoriā in conspectu dñi. Et nūc mitte uiros i ioppen: ⁊ accersi symonē quendā qui cognominat̄ petrus. Hic hospitat̄ apud symonē quendam coriariū: cuius ē dom? iuxta mare. Hic dicet tibi: quid te oporteat facere. Et cū discessisset angelus q̄ loquebatur illi: uocauit duos domesticos suos ⁊ militem timentē deum ex his q̄ illi parebāt. Quibꝫ cū narrasset oīa: misit illos in ioppen. Postera autem die iter illis facientibꝫ ⁊ appropinquantibus ciuitati: ascendit petrus i superiora ut oraret circa horā sextam. Et cū esuriret uoluit gustare: parantibꝫ aūt illis cecidit super eum mentis excessus. Et uidit celum apertū: ⁊ descendēs uas quoddā uelut linteū magnū quatuor initijs summitti de celo in terrā: in quo erat oia ꝙdrupedia ⁊ serpētia terre: ⁊ uolatilia celi. Et facta ē uox ad eū. Surge petre: occide ⁊ manduca. Ait aūt petr?. Absit dñe: quia nunq; māducaui oīne cōmune et immūdū. Et uox iterū sēdo ad eū. Que deꝰ purificauit: tu cōmune ne dixeris. Hoc autem factū est per ter. Et statim receptum est uas in celū. Et dū intra se hesitaret petrus quidnā esset uisio quā uidisset: ecce uiri ꝙ missi erant a cornelio inquirentes domū symonis: astitērūt ad ianuam. Et cū uocassent: interrogabāt si symon ꝙ cognominat̄ petr? illic haberet hospitiū. Petro aūt cogitante de uisione: dixit spiritus ei. Ecce uiri tres querūt te. Surge igit̄ ⁊ descende: et uade cū eis nichil dubitans: quia ego misi illos. Descendēs autē petrus ad uiros dixit. Ecce ego sū quē queritis. Que causa est p̄ter quā uenistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio uir iustus ⁊ timens deū et testimoniū habens ab uniuersa gente iudeoꝝ: responsum accepit ab āgelo sancto accersire te in domū suam: ⁊ audire uerba abs te. Introducēs ergo eos recepit hospitio. Sequenti aūt die surgens: profect? est cū illis: ⁊ quidā de fratribꝫ ab ioppe comitati sunt eū eo. Altera aūt die introiuit cesaream: cornel? uero exspectabat illos: cōuocatis cognatis suis et necessarijs amicis. Et factum ē cum introisset petrus: obuius uenit ei cornelius: et procidēs ad pedes eius adorauit. Petrus uero eleuauit eū dicens. Surge: ⁊ ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intrauit: ⁊ inuenit multos q̄ conuenerāt: dixitq; ad illos. Vos scitis quomodo abominatū sit uiro iudeo adiungi aut accedere ad alienigenam. Sed michi ostendit deꝰ neminē communē aut immūdū dicere hominem: propter qđ sine dubitatione uenī accersitus. Interrogo ergo: quā ob causā accersisti me. Et cornelius ait. A nudiusquartana die usq; ad hanc horam orans eram hora nona i domo mea: et ecce uir stetit ante me i ueste candida: et ait. Cornēli exaudita est oratio tua: et elemosine tue memorate sunt i cōspectu dei: mitte ergo i ioppen ⁊ accersi symonē q̄ cognominat̄ petr?: hic hospitatur i domo symonis coriarij iuxta mare. Cōfestim ergo misi ad te: ⁊ tu benefecisti uiendo. Nunc ergo omnes nos in cōspectu tuo assumus: audire oīnia que cūq; tibi p̄cepta sunt a dño. Aperiens aūt petrus os suū dixit. In ueritate comperi ꝙa non ē ꝓlonarum acceptor deꝰ: sed in omni gente q̄ timet eum ⁊ operatur iusticiā: acceptus ē illi. Verbū misit deus filijs isrl: annūcians pacem p ihesum cristū: hic ē omniū dominus. Vos scitis quod factū ē uerbū p uniuersam iudeā. Incipiēs enī a galilea post baptismū qđ ꝓdicauit iohannes ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto ⁊ uirtute: qui pertransiit benefaciendo ⁊ sanando oīnes oppressos a diabolo: quoniā deus erat cū illo. Et nos testes sumus omniū que fecit in regione iudeoꝝ et ihrlm: quē occiderūt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tercia die et dedit eum manifestū fieri: nō omni populo sed testibꝫ ꝓordinatis a deo: nobis q̄ manducauim? ⁊ bibim? cum illo postq̄ resurrexit a mortuis. Et precepit nobis p̄dicare ppło ⁊ testificari: quia ipse ē qui constitutus ē a deo iudex viuorū ⁊ mortuoꝝ. Huic oēs prophete testimoniū p̄hibent remissionē peccatorum accipere p nomen ei?: omnes qui credūt in eū. Adhuc loquente petro verba hec: cecidit spiritus? sanctus super omnes qui audiebāt verbū. Et obstupuerūt ex circūcisione fideles q̄ uenerāt cum petro: quia ⁊ i nationes gratia spiritus sancti effusa ē. Audiebant enī illos loquentes linguis: ⁊ magnificantes

deum. Tūc respōdit petrus. Numquid aquā quis prohibere potest ut nō baptizentur hij q̄ spīm sanctū acceperūt sicut et nos? Et iussit eos baptizari in nōie dñi ihesu xp̄i. Tūc rogauerunt eū: ut maneret apud eos aliq̄s diebus.

Audierūt aūt apli et fratres q̄ erant in iudea: quia et gentes receperunt verbū dei. Cū aūt ascendisset petrus ierosolimā: disceptabāt aduersus illū q̄ erāt ex circumcisione dicētes. Quare introisti ad viros p̄putium habentes: et manducasti cū illis? Incipiēs aūt petrus: exponebat illis ordinē dicens. Ego eram in ciuitate ioppe orāns et vidi in ecstasi mētis mee visionē: descendens vas quoddā velut linteum magnū quatuor initijs summitti de celo: et venit usq̄ ad me. In q̄ intuēs considerabā: et vidi quadrupedia terre et bestias et reptilia et volatilia celi. Audiui aūt et vocē dicentē michi. Surge petre occide et manduca. Dixi autem. Absit dñe: q̄a cōmune aut immundum nunq̄ introiuit in os meū. Rūdit aūt vox secūdo de celo. Que deus mūdauit: tu ne cōmune dixeris. Hoc autē factum est p̄ ter: et recepta sunt dia rursū in celū. Et ecce viri tres cōfestim astiterunt in domo in qua eram: missi a cesarea ad me. Dixit aūt spīr̄s michi. ut irem cū illis nichil hesitans. Venerunt aūt mecum et sex fratres isti: et ingressi sumus i domū viri. Narrauit autem nobis quomodo vidisset āgelum i domo sua stantem: et dicentē sibi. Mitte i ioppen et accersi symonem q̄ cognominat̄ petrus: q̄ loquet̄ tibi verba in quibs salvus eris tu et vniūsa domus tua. Cū aūt cepissem loqui cecidit spīr̄s sanctus sup eos: sicut et in nos i initio. Recordat̄ sū aūt verbi dñi: sicut dicebat. Johannes quidē baptizauit aqua: vos aūt baptizabimini spīr̄u sancto. Si ergo eandē gratiā dedit illis deus sicut et nobis q̄ credidim⁹ i dñm ihesum xp̄m: ego q̄s eram q̄ possem prohibere deū? Hijs audiis tacuerunt: et glorificauerūt deum dicentes. Ergo et gentibs penitentiā dedit deus ad vitā. Et illi quidē q̄ dispsi fuerāt a tribulatione que facta fuerat sub stephano pambulauerunt usq̄ fenicem et cyprū et antiochiam: nemini loquētes verbū nisi solis iudeis. Erāt aūt quidā ex eis viri cyprij et cyrenei q̄ cū introissent antiochiam loquebātur et ad grecos: annunciantes dñm ihesum. Et erat man⁹ dñi cum eis: multusq̄ numer⁹ credentiū cōuertit̄ ad dñm. Peruenit aūt sermo ad aures ecclie q̄ erat ierosolimis sup illos: et miserūt barnaban usq̄ ad antiochiā. Qui cū venisset et vidisset gratiā dei gaudiū est: et hortabatur omnes in p̄posito cordis p̄manere in dño: quia erat vir bonus et plenus spīr̄u sancto et fide: et apposita est multa turba dño. Profect⁹ est aūt tharsum ut quereret saulū: quē cū inuenisset perduxit antiochiā. Et annū totū conuersati sunt ibi i ecclia: et docuerūt turbā multā: ita ut cognominarent̄ primū antiochie discipuli cristiani. In hijs aūt diebus supuenerūt a ierosolimis p̄phete antiochiā: surgēs unus ex eis nomine agabus significabat per spīr̄m famem magnā futurā i vniūso orbe terrarum: q̄ facta est sub claudio. Discipuli aūt pro ut q̄s habebat p̄posuerunt in ministeriū mittere habitantibus in iudea fratribs: qđ et fecerūt mittentes ad seniores p manū barnabe et saulī.

Eodem autem tp̄e misit herodes rex manus: ut affligeret quosdam

de ecclesia. Occidit aūt iacobū fratrem iohānis gladio: videns aūt q̄a placeret iudeis apposuit apphendere et petrum. Erāt aūt dies azimor. Quē cū apprehendisset misit in carcerem: tradens iiij quaternionibs militū ad custodiendū eum: volens post pascha producere eū ipsū. Et petr⁹ quidē seruabatur in carcere: oratio aūt fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deū pro eo. Cū aūt produceret eū eadē nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinct⁹ catenis duabs: et custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce āgelus dñi astitit: et lumē refulsit i habitaculo: percussoq̄ latere petri excitauit eū dicens. Surge velociter. Et ceciderūt catene de manibs eius. Dixit aūt āgelus ad eū. Precingere: et calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi. Circunda tibi vestimentum tuū: et sequere me. Et exiens sequebatur eū: et nesciebat quia verū est quod fiebat p̄ angelū. Existimabat aūt se visum videre. Transeūtes aūt primā et secundā custodiā venerūt ad portā ferream q̄ ducit ad ciuitatē: que vltro aperta est eis. Et exeūtes processerūt vnū: et continuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus dixit. Nūc scio vere quia misit dñs angelū suū: et eripuit me de manu herodis et de omni exspectatione plebis iudeor̄. Consideransq̄ venit ad domū marie matris iohannis q̄ cognominat⁹ est marcus: ubi erāt multi cōgregati et orantes. Pulsante aūt eo ad ostium ianue processit puella ad videndum nomine rode. Et ut cognouit vocē petri pre gaudio nō aperuit ianuā: sed introcurrēs nūciauit stare petrum ante ianuā. At illi dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi aūt dicebant. Angel⁹ eius est. Petr⁹ aūt perseuerabat pulsans. Cū aūt aperuissent ostium: viderunt eū et obstupuerūt. Annuens aūt eis manu ut tacerent: narrauit quomodo dñs eduxisset eum de carcere. Dixitq̄. Nūciate iacobo et fratribs hec. Et egressus abiit i aliū locū. Facta aūt die erat nō parua turbatio inter milites: quidnā factū esset de petro. Herodes aūt cū requisisset eū et nō inuenisset: inquisitione facta de custodibus iussit eos duci: descendensq̄ a iudea in cesaream ibi cōmoratus est. Erat aūt iratus tyriis et sydoniis. At illi vnanimes venerūt ad eū: et persuaso blasto qui erat sup cubiculū regis postulabant pacem: eo q̄ alerentur regiones eorum ab illo. Statuto aūt die herodes vestitus veste regia sedit p tribunali: et orōnabatur ad eos. Populus aūt acclamabat dei voces: et nō hominis. Confestim aūt percussit eū angel⁹ dñi eo q̄ nō dedisset honorem deo: et consumptus a vermibus exspirauit. Verbū aūt dñi crescebat et multiplicabat̄. Barnabas aūt et saulus reuersi sunt a ierosolimis expleto ministerio: assūpto iohāne q̄ cognomināt⁹ est marc⁹.

Erant aūt in ecclesia q̄ erat antiochie prophete et doctores: i q̄bus barnabas et symon q̄ vocabat niger et lucius cyrenensis et manahen q̄ erat herodis tetrarche collactaneus: et saul⁹. Ministrāntibus aūt illis dño et ieiunantibus: dixit illis spīr̄us sanct⁹. Segregate michi saulū et barnabā in opus ad q̄ assumpsi eos. Tūc ieiunantes et orantes imponentesq̄ eis manus: dimiserūt illos. Et ipi quidem missi a spīr̄u sancto abierūt seleuciā: et inde nauigauerūt cyprū. Et cum venissent

salamina: ꝓdicabāt verbū dei in synagogis iudeoꝝ. Habebant aūt z iohannem i ministerio. Et cū pambulassent insulā usq; paphum: inuenerūt quendā virum magum pseudoprophetā iudeū cui nomē erat bariehu: q erat cū ꝓcōsule sergio paulo viro prudente. Hic accersitis barnaba z paulo: desiderabat audire verbū dei. Resistebat aūt illis elymas magus: sic enī interpretatur nomen eiꝰ: quetens auertere proconsulem a fide. Saulus aūt q et paulus: repletꝰ spiritu scō intuēs in eū dixit. O plene oīi dolo et oīi fallacia fili diaboli: inimice oīs iustitie: non desinis subuertere vias dñi rectas? Et nūc ecce manus dñi sup te: z eris cecus non videns solē usq; ad tempus. Et ꝯfestim cecidit i eū caligo et tenebre: z circuiens querebat q ei manū daret. Tūc ꝓcōsul cū vidisset factum credidit: admirans sup doctrina dñi. Et cū a papho navigassent paulus et qui cū eo erāt: venerūt pergen pamphilie. Johānes aūt discedēs ab eis: reuersus ē ierosolimā. Illi vero pertranseuntes pergen venerūt antiochiā z sedit: et ingressi synagogam die sabbatoꝝ sederūt. Post lectionē aūt legis et prophetarū: miserūt principes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres: si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem dicite. Surgēs aūt paulus: et manu silentiū indicens ait. Viri israhelite z qui timetis deū audite. Deus plebis isti elegit pres nros et plebē exaltauit cū essent incole i terra egipti: et i brachio excelso eduxit eos ex ea: et per quadragita annoꝝ tempꝰ mores eoꝝ sustinuit i deserto. Et destruēs gentes septē in terra chanaan sorte distribuit eis terā eoꝝ quasi post quadrigentos et quinquagīta annos: z post hec dedit iudices usq; ad samuel pheram. Et exinde postulauerūt regē: z dedit illis saul filium cis virū de tribu beniamin annis quadragīta. Et amoto illo suscitauit illis dauid regem: cui testimoniū ꝓhibens dixit. Inueni dauid filiū iesse virū scōm cor meū: qui faciet oīes voluntates meas. Huius deus ex semine scōm promissionē eduxit israel saluatorē iesum: ꝓdicante iohanne ante faciē aduentus eius baptismū penitentie oīi plo israel. Cū impleret aūt cursum suū dicebat. Quem me arbitramini esse nō sū ego: sed ecce venit post me: cuius non sū dignus calciamenta pedū soluere. Viri fres filij generis abraham z q in vobis timent deū: vobis verbum salutis huius missum est. Qui enī habitabāt hierlim z principes eius hūc ignorātes z voces ꝓphetaꝝ que p oīes sabbatā leguntur: iudicando impleuerunt. Et nullā causā mortis inuenientes i eo: petierunt a pilato ut interficerent eū. Cumq; ꝯsummassent oīa que de eo scripta erant: deponentes eū de ligno posuerunt eū in monumēto. Deus aūt suscitauit eū a mortuis tertia die: q visus est p dies multos his q simul ascenderāt cū eo de galilea i hierusalē: qui usq; nūc sunt testes eius ad plebē. Et nos vobis āūciamus eam q ad pres nros repromissio facta est: quā hanc deus adimpleuit filijs eius resuscitās iesum sicut z in psalmo secundo scriptū est. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Quod aūt suscitauit eum a mortuis amplius iam non reuersurum in corruptionem: ita dixit. Quia dabo vobis sancta dauid fidelia. Ideoq; z alias dicit. Non dabis sanctū tuū videre corruptionē. Dauid

cū i sua generatione cū āministrasset voluntati dei: dormiuit et appositus ē ad pres suos: et vidit corruptionem. Que vero deus suscitauit nō vidit corruptionē. Notū igit sit vobis viri fratres: quia p hunc vobis remissio peccatoꝝ annūciatur ab oīibus: quibus nō potuistis in lege moysi iustificari. In hoc oīis qui credit iustificat. Videte ergo ne superueniat vobis qđ dictū ē in prophetis. Videte cōtemptores et admiramini z dissipamini: qa opus operor ego i diebus vris: opus qđ nō creditis si qs enarrauerit vobis. Exeūtibus aūt illis: rogabāt ut sequēti sabbato loquerent sibi verba hec. Cumq; dimissa esset synagoga: secuti sūt multi iudeoꝝ et colentiū deū aduenaꝝ paulum et barnabam: q loquētes suadebāt eis ut permanerēt i gratia dei. Sequēti vero sabbato pene vniūsa ciuitas conuenit audire verbū dei. Videres aūt turbas iudi repleti sunt zelo: z contradicebāt his que a paulo dicebant blasphemantes. Tūc cōstanter paulus et barnabas dixerūt. Vobis oportebat primū loqui verbū dei: sed quoniā repellitis illud z indignos vos iudicatis eterne vite: ecce conuertimur ad gentes. Sic enim nobis precepit dominꝰ. Posui te in lucē gentiū ut sis in salutem usq; ad extremū terre. Audientes aūt gentes gaudebāt z glorificabāt verbū domini: z crediderūt quotq; erāt preordinati ad vitā eternā. Disseminabatur aūt verbum dñi p vniūsam regionē. Iudei aūt instigauerunt mulieres religiosas z honestas et ꝓmos ciuitatis: z excitauerūt ꝑsecutionē i paulum z barnabam: z eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedum i eos venerūt yconiū. Discipuli vero

replebantur gaudio et spiritu sancto.

Factū ē aūt i yconio ut simul introirent synagogam iudeorū z loquerentur ita ut crederet iudeoꝝ z grecoꝝ copiosa multitudo. Qui vero incredduli fuerunt iudei: suscitauerunt et ad iracundiā cōmouerunt animas gentiū aduersus fratres. Multo igit tēpore demorati sūt fiducialiter agentes in dño: testimoniū ꝓhibente verbo gratie sue: dante signa z prodigia fieri p manus eoꝝ. Diuisa ē aūt multitudo ciuitatis: z quidā quidem erant cū iudeis: quidā vero cum apīis. Cum aūt factꝰ esset impetus gentiū et iudeoꝝ cū principibus suis ut ꝯumelijs afficerent z lapidarent eos: intelligentes confugerūt ad ciuitates lycaonie lystram z derben z vniuersam in circuitu regionē: z ibi euāgelizātes erant. Et quidā vir lystris infirmꝰ pedibus sedebat claudus ex vtero matris sue: qui nūquā ambulauerat. Hic audiuit paulū loquētem. Qui intuitꝰ eū et videns qa fidem haberet ut salvꝰ fieret: dixit magna voce. Surge sup pedes tuos rectus. Et exiluit: z ambulabat. Turbe aūt cū vidissent qđ fecerat paulꝰ: leuauerūt vocem suā lycaonice dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabāt barnabam iouem: paulū vero mercurium: quia ipe erat dux verbi. Sacerdos quoq; iouis q erat ante ciuitatem thauros z coronas ante ianuas afferens cum ꝑplis: volebat sacrificare. Quod vbi audierūt apli barnabas z paulꝰ conscissis tunicis suis exilierūt in turbas: clamantes z dicentes. Viri: quid hec facitis? Et nos mortales sumꝰ similes vobis hoīnes: annūciantes vobis ab hijs vanis conuerti ad deū viuū:

qui fecit celū et terrā et mare ⁊ oīa que in eis sunt: qui ī pteritis generatiōibz dimisit oēs gentes ingredi vias suas. Et quidē nō sine testimonio semetipm reliquit benefaciens: de celo dans pluvias ⁊ tēpora fructifera: implens cibo et letitia corda eoz. Et hec dicentes vix sedauerūt turbas: ne sibi immolarent. Supuenerūt aūt quidā ab antiochia ⁊ yconio iudei: ⁊ ptualis turbis lapidāres paulū trahebāt extra ciuitatem: estimātes eū mortuū esse. Circundantibus aūt eū discipulis surgens intrauit ī ciuitatē: ⁊ postera die profectus ē cum barnaba ī derben. Cūq; euangelizassent ciuitati illi ⁊ docuissent multos: reuersi sūt lystram et yconium et antiochiā confirmātes aīas discipulorum: exortantes ut permanerēt ī fide: et quī p multas tribulationes oportet nos intrare ī regnū dei. Et cū cōstituissent illis p singulas ecclesias pbiteros et orassent cū ieiunationibus: cōmendauerūt eos dño ī quē crediderūt. Trāsierūtq; pidiam venerūt ī pamphiliā: et loquētes verbū dñi in pergen descenderunt in ytaliam et inde nauigauerunt antiochiam: unde erant traditi gratie dei in opus quō cōpleuerūt. Cū aūt venissent ⁊ cōgregassent ecclesiam: retulerūt quanta fecisset deus cum illis: et quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis. xv

Et quidā descendētes de iudea docebant fratres: qā nisi circūcidamini scōm morem moysi nō potestis saluari. Facta ergo seditione non minima paulo ⁊ barnabe adūsus illos: statuerūt ut ascenderēt paulus et barnabas et quidā alii ex aliis ad apłos et pbiteros ī ihrlm: sup hac questione.

Illi ergo deducti ab ecclia pertransibant phenicen et samariā narrātes cōuersionē gentiū: ⁊ faciebāt gaudium magnū omnibus fratribus. Cū aūt venissent ihrlm suscepti sūt ab ecclia et ab apłis ⁊ senioribus: annūciantes quāta deus fecisset cū illis. Surrexerunt aūt quidā de hresi pharisеorū q̄ crediderūt dicentes: qa oportet circūcidi eos: precipere quoq; seruare legē moysi. Cōuenerūtq; apli ⁊ seniores videre de verbo hoc. Cū aūt magna disquisitio fieret: surgens petrus dixit ad eos. Viri fratres: vos scitis quō ab antiquis diebus ī nobis elegit deus p os meū audire gentes verbū euangelij et credere. Et q̄ nouit corda deus testimoniū phibuit dans illis spiritū sanctum sicut et nobis: ⁊ nichil discreuit inter nos ⁊ illos: fide purificās corda eoz. Nunc ergo quid temptatis deū: imponere iugū sup ceruices discipulorū: quō neq; nos neq; pres nri portare potuimus? Sed p gratiā dñi ihu credimus saluari quemadmodū ⁊ illi. Tacuit aūt omis multitudo: ⁊ audiebāt barnabā ⁊ paulū narrantes quanta deus fecisset signa ⁊ prodigia in gentibus p eos. Et postq̄ tacuerūt: respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. Symon narrauit quemadmodū primū deus visitauit sumere ex gentibus pplm nomini suo: ⁊ huic concordant verba pphetarū: sicut scriptū ē. Post hec reuertar et reedificabo tabernaculū dauid qd cecidit ⁊ diruta eius reedificabo: ⁊ erigam illud: ut requirāt reteri hominū dñm ⁊ omnes gentes super quas invocatū ē nomen meū dicit dñs faciens hec. Notū a seculo ē dño opus suū. Propter quod ego iudico nō inquietari eos q̄ ex gentibus conuertunt ad deū: sed scribere ad

eos ut abstineant se a contaminationibz simulacroz: et fornicatione: et suffocato et sāguine. Moyses enī a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus q̄ eū ꝓdicent in synagogis: ubi per omne sabbatū legit. Tūc placuit apłis et senioribus cum omni ecclia eligere viros ex eis ⁊ mittere anthiochiā cum paulo ⁊ barnaba: judam q̄ cognominabat barsabas ⁊ silā viros primos ī fratribz: scribētes per manus eoz. Apli et seniores fratres: his q̄ sūt ī antiochia ⁊ syria ⁊ cilicia fratribz ex gentibz salutē. Quoniam audiuimus q̄a q̄dā ex nobis exeūtes turbauerunt vos ꝓbis: euertētes aīas uras: quibus nō mandauimus: placuit nobis collectis in unū eligere viros ⁊ mittere ad vos cū carissimis nostris barnaba et paulo: hominibus q̄ tradiderunt animas suas pro nōie dñi nostri ihesu xpi. Misimus ergo iudā et silam: q̄ et ipi vobis verbis referent eadē. Visum est enī spiritui sancto et nobis: nichil ultra imponere vobis oneris q̄m hec necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulacroz: ⁊ sanguine: suffocato: et fornicatione: a quibz custodientes vos bene agetis. Valete. Illi ergo dimissi descenderūt antiochiā: ⁊ cōgregata multitudine tradiderūt epłam. Quā cū legissent: gauisi sūt sup cōsolatione. Judas aūt et silas ⁊ ipi cū essent prophete verbo plurimo cōsolati sunt fratres: ⁊ confirmauerūt. Facto aūt ibi aliquāto tēpore: dimissi sunt cū pace a fratribus ad eos q̄ miserāt illos. Visum ē aūt silę ibi remanere: judas aūt solus abiit ihrlm. Paulus aūt ⁊ barnabas demorabātur antiochie: docentes et euāgelizantes cū aliis pluribus verbū dñi. Post aliquot aūt dies dixit ad barnabā paulus. Reuertentes

visitem? fratres p omnes ciuitates ī quibus ꝓdicauimus verbū dñi: quomodo se habeant. Barnabas aūt voluit secū assumere ⁊ iohānē: qui cognominabat marcus. Paulus aūt rogabat eū: ut qui discessisset ab eis de pamphilia et nō isset cū eis: in opus nō deberet reapi. Facta est aūt dissensio: ita ut discederent ab invicē: ⁊ barnabas quidem assūpto marco navigaret cyprū. Paulus aūt electo sila profect̄ ē: traditus gratie dei a fratribus. Perambulabat aūt syriam et ciliciā confirmās ecclesias precipiens custodire precepta apostolorum et seniorū. Peruenit autem in derben et lystram. cvj.

Ecce discipulus quidā erat ibi nōie timotheus: filius mulieris vidue fidelis: pre gentili. Huic testimoniū bonū reddebāt qui ī lystris erāt et yconio fratres. Hunc voluit paulus secū pficisci: ⁊ assumēs circūcidit eum propter iudeos qui erant ī illis locis. Sciebāt enī omnes: q̄ pater eius erat gētilis. Cū aūt pertransirēt ciuitates: tradebāt eis custodire dogmata q̄ erāt decreta ab apłis et senioribus q̄ erāt ihrlm. Et ecclie quidē firmabantur fide: ⁊ abundabant numero quotidie. Trānsuntes aūt frigiam et galatie regionē: vetati sūt a spiritu sancto loqui verbū dei in asia. Cū venissent aūt in mysiam tēptabant ire in bithiniam: et nō permisit eos spūs ihesu. Cū aūt pertransissent mysiam descenderūt troadem: et visio q̄ nocte paulo ostensa est. Vir macedo quidā erat stans: et deprecans eū et dicens. Trāsiens ī macedoniam adiuua nos. Ut aūt visum vidit. Statim quesiuimus ꝓficisci ī macedoniā: certi facti q̄ vocasset nos deus euangelizare eis. Nauigantes aūt a

troade recto cursu venim⁹ samothraciā:
z sequēti die neapolim: z inde philippis
que ē prima partis macedonie ciuitas
colonia. Eram⁹ aūt in hac urbe diebus
aliquot cōferentes. Die aūt sabbatoz
egressi sum⁹ foras portā iuxta flumen
ubi videbat oratio esse et sedentes lo-
quebam mulieribus q cōuenerāt z que-
dam mlier nomine lidia purpuraria
ciuitatis thiathirenoz colēs deū audi-
uit: cui⁹ dñs aperuit cor intendere his
que dicebāt a paulo. Cū aūt baptiza-
ta esset et dom⁹ eius: deprata ē dicens.
Si iudicastis me fidē dño esse: intro-
ite in domū meā et manete. Et coegit
nos. Factū ē aūt eunbus nobis ad
orationē puellā quandā habentē spiri-
tum phitonem obuiare nobis: q quē-
stum magnū p̄stabat dñis suis diui-
nando. Hec subsecuta paulum et nos:
clamabat dicens. Isti homines serui dei
excelsi sunt: q annūciant vobis viam
salutis. Hoc aūt faciebat mlts diebus.
Dolens aūt paulus z cōuersus spiritui
dixit. Precipio tibi in nōe ihesu xpi
ti exire ab ea. Et exijt eadē hora. Vi-
dentes aūt dñi ei⁹ q̄a exijt spes quest⁹
oz: apphendentes paulū et silam pduxerunt in forū ad principes: z offerentes
eos magistratibus dixerūt. Hi homines
conturbāt ciuitatē nr̄am cū sint iudei:
et annūciant morē quē nō licet nobis
suscipere neq; facere cū sim⁹ romani.
Et concurrit plebs adūl⁹ eos: et magi-
stratus scissis tunicis oz iusserūt eos vir-
gis cedi. Et cū multas plagas eis im-
posuissent miserūt eos in carcerē: p̄ci-
pientes custodi ut diligēter custodiret e-
os. Qui cū tale p̄ceptū accepisset mist
eos in interiorē carcerē: z pedes eoꝝ
strinxit ligno. Media aūt nocte pau-
lus et silas adorantes laudabāt deū:
et audiebāt eos q̄ i custodia erāt. Su-
bito aūt terre mot⁹ factus est magn⁹:
ita ut mouerent fundamēta carceris.
Et statim aperta sunt oīa ostia: et
uniuscuiusq; vincula soluta sūt. Expergefactus aūt custos carceris et vidēs ia-
nuas apertas carceris euaginato gla-
dio voluebat se interficere: existimans fu-
gisse vinctos. Clamauit aūt paulus
voce magna dicēs. Nichil feceris tibi
mali. Vniuersi enī hic sum⁹. Petitoz
lumine introgressus ē: z tremefactus
procidit paulo et sile ad pedes: z pro-
ducens eos foras ait. Domini: quid
me oportet facere ut saluus fiam? Et
illi dixerunt. Crede in dñm ihesum: et
saluus eris tu et domus tua. Et locu-
ti sūt ei verbū dñi: cū oīnibus qui erant
in domo ei⁹. Et tollēs eos in illa hora
noctis lauit plagas oz: z baptizat⁹
est ipe z oīnis dom⁹ ei⁹ cōtinuo. Cūz
yduxisset eos in domū suā apposuit
as mēsam: z letatus ē cū omni domo
sua credēs deo. Et cū dies factus esset
miserunt magistratꝰ lictores dicentes.
Dimitte homines illos. Nunciauit au-
tem custos carceris verba hec paulo: q̄a
misert mgēat⁹ ut dimittant. Nunc
igit exeūtes ite i pace. Paul⁹ aūt dixit
eis. Cesos nos publice indemnatos ho-
mines romanos miserūt in carcerē: z
nūc occulte nos eiciūt? Nō ita: sed ve-
niant et ipi nos eiciāt. Nunciauerūt aūt
mgēatus lictores ūba hec. Timueruntq; audito q romani essēt: z venerūt de-
precati sūt eos: z educētes rogabāt ut e-
gredierent de urbe. Exeūtes aūt de carcere
introierūt ad lidiā: et visis fratribus
cōsolati sūt eos: z profecti sunt.

Cum aūt pambulassent amphi-
polim et apollonia venerūt thes-
salonicā: ubi erat synagoga iudeoꝝ.

solēm cōsuetudinē aūt paul⁹ introiuit
ad eos: z p sabbata tria disserebat eis
de scripturis adapriēs et insinuans
quia cristū oportuit pati et resurgere
a mortuis: z q̄a hic est ihesus cristus
quē ego ānuncio vobis. Et quidā ex
eis crediderunt: z adiūncti sūt paulo et
sile et de colētibus gētilibus multitudo
magna: z mlieres nobiles non pauce.
Zelantes aūt iudei assumētesq; de vul-
go viros quosdā malos et turba fa-
cta cōturbauerūt ciuitatē: z assistentes do-
mui iasonis querebāt eos producere
in pūm. Et cū nō invenissēt eos: trahebāt
iasonem z quosdā fres ad p̄ncipes ci-
uitatis clamātes: quī hi q̄ orbē cōci-
tāt et huc venerūt q̄s suscepit iason: z
hi oēs contra decreta cesaris faciūt
regē aliū dicentes esse ihesum. Cōcita-
uerūt aūt plebem et p̄ncipes ciuitatis
audientes hec: z acepta satisfactione a
iasone z a ceteris dimiserunt eos. Fra-
tres vero statim p noctem dimiserunt
paulū z silam in beroam. Qui cū venis-
sent: in synagogam iudeoꝝ introierūt.
Hi aūt erāt nobiliores eoꝝ q̄ sūt thes-
salonicē: q̄ susceperunt verbū cū omni
auiditate: quotidie scrutantes scripturas si hec ita se haberēt. Et multi q̄dem
crediderūt ex eis: et multorū gentiliū hone-
statꝝ: et virī nō pauci. Cū aūt cognouissent i thessalonica iudei q̄a et beroe
predicatū ē a paulo verbū dei: venerūt
et illuc cōmouentes z turbātes multitu-
dinē. Statimq; tūc paulū dimiserunt
fratres: ut iret usq; ad mare. Silas
aūt z thimotheus remānerūt ibi. Qui
aūt deducebāt paulū p̄duxerūt eū usq;
ad athenas: z accepto mandato ab eo
ad silam z thimotheū ut q̄ celerius ve-
nirent ad illum: profecti sūt. Paulus
aūt cū athenis eos exspectaret: incitabat
spiritus eius i ipo: videns idolatriā de-
ditam ciuitatē. Disputabat igit in sy-
nagoga cū iudeis z colētibus: z i foro
p oēs dies ad eos q̄ aderāt. Quī-
dam aūt epicurei z stoici philosophi
disserebāt cū eo: z quidā dicebāt. Quid
vult semniverbius hic dicere? Alij
vero: novoꝝ demoniorꝝ videt ānun-
iator esse: q̄a ihesum z resurrectionem
annūciabat eis. Et apphensū eum ad
areopagū duxerunt dicētes. Possum⁹
scire que ē hec noua q̄ a te dicit doctri-
na? Noua enī quidā inferis auribus
nr̄is. Volum⁹ ergo scire quidnam ve-
lint hec esse. Athenienses aūt omnes z
aduene hospites ad nichil aliud vaca-
bant: nisi aut dicere aut audire aliq̄d
nou. Stans aūt paulus i medio are-
opagi ait. Viri athenienses p omnia
quasi supstitiosos vos video. Prete-
riens enim et vides simulacra vestra:
inveni et ārā i qua scriptū erat. Ignoto deo. Quod ergo ignorātes colitis:
hoc ego ānuncio vobis. Deus q̄ fecit
mundū et oīnia q̄ in eo sunt: hic cēli
et terre cū sit deus: nō manufactis tem-
plis inhabitat: nec manibz humanis
colitur indiges aliquo: cū ipe det oīni-
bus vitā z inspirationem et omnia: fe-
cit q; ex uno oīne gen⁹ hominū: inhabi-
tare sup vniuersam faciē terre: definiens
statuta tēpora z terminos habitatio-
nis eorū: querere deū: si forte attractent
eū aut inveniāt: quāuis nō longe sit
ab unoquoq; nr̄m. In ipo enim vivi-
mus et mouemur z sum⁹: sicut et qui-
dam vatū vestrorū dixerūt. Ipi⁹ enim
et gen⁹ sum⁹. Gen⁹ ergo cū simus dei:
nō debemus estimare auro et argēto
aut lapidi: sculpture artis z cogitatio-
nis hominis diuinum esse simile. Et
tēpora quidē hui⁹ ignorāne despicies

dei ñūc annūciar hominib⁹ ut oñes
ubiq; penitenciā agāt: eo q̄ statuit
diem i quo iudicatur⁹ ē orbem in equi-
tate in viro i quo statuit fidē p̄buit
oñibus: suscitās eū a mortuis. Cum
audissent aūt resurrectionē mortuor:
quidā quidē irridebāt: quidā vero di-
xerunt. Audiem⁹ te de hoc iterū. Sic
paulus exiuit de medio eor. Quidam
vero viri adherentes ei credidерunt: in
q̄bus et dionisius ariopagita et mulier
nōie damaris: et alii cū eis.

Capitulum xviii

Post hec egressus ab athenis venit
corinthū: et inueniens quendam
iudeum nōie aquilā ponticū genere
qui nup venerat ab italia et priscillā
uxorem ei⁹ eo q̄ p̄ceperit claudi⁹ dis-
cedere omnes iudeos a roma accessit
ad eos: et q̄a eiusdem erat artis manē-
bat apud eos et operabat. Erant aūt
sceno factorie artis. Et disputabat in
synagoga p oēm sabbatū interponēs
nomen dñi ihesu q̄adebaq; iudeis et
grecis. Cū venisset aūt de macedonia
silas et thimotheus: instabat uerbo pau-
lus testificans iudeis esse xp̄m ihesum.
Cōtradicentibus aūt eis et blasphemā-
tibus: excutiēs vestimenta sua dixit ad
eos. Sanguis vester sup caput vestrū.
Mundus ego ex hoc ad gētes vadam.
Et migrās inde: intrauit in domū cu-
iusdam nōie iusti colentis deū: cui⁹
domus erat cōiuncta synagoge. Cri-
spus aūt archisynagogus credidit
dño cū omni domo sua: et multi cori-
thioꝝ audientes credebāt et baptizabā-
tur. Dixit aūt dñs nocte p visionem
paulo. Noli timere: sed loquere et ne ta-
ceas. Propter nō ego sum tecum: et ne-
mo apponet tibi ut noceat te: quoniā
plus ē michi populus i hac ciuitate. Se-
dit aūt ibi annū et hēs menses: docens
apud eos vbū dei. Gallione aūt pro-
cōsule achaie insurrexerūt uno animo
in paulū: et adduxerūt eū ad tribu-
nal dicētes: q̄a cōtra legem hic pesua-
det hominibus colere deū. Incipiente au-
tem paulo aperire os: dixit gallio ad
iudeos. Si q̄dē esset iniquū aliq̄d aut
facinus⁹ pessimū o viri iudei rōe vos su-
stinerem: si vero questiones sūt de vbo
et nominibus legis vōr: vos ipi videritis.
Iudex ego horū nolo esse. Et eiecit
eos a tribunali. Apprehendens aūt
oēs sosthenen principē synagoge per-
cutiebāt eum ante tribunal: et nichil eor
gallioni curae erat. Paulus vero cum
adhuc substinuisset dies multos: fratri-
bus valefaciens nauigauit syriā et cū
eo priscilla et aquila: q̄ sibi totondérat
in cenchris caput. Habebat enī votū.
Deueniq; ephesum: et illos ibi reliquit.
Ipe vero ingressus synagogā disputa-
bat cū iudeis. Rogantibus aūt eis
ut ꝑplior⁹ tēpore maneret nō consensit:
sed valefaciēs et dicēs iterū reuertar ad
vos deo volēte: p̄fect⁹ ē ab epheso. Et
descendēs relicta ascendit et salutauit
ecclesiā: et descendit antiochiam. Et fa-
cto ibi aliquāto tēpore profectus ē p-
ambulās ex ordine galaticā regionē
et frigiam: confirmās oēs discipulos.

Iud⁹ aūt quidā apollo nōie alexan-
drinus natione vir eloquēs deuenit e-
phesum: potēs in scripturis. Hic erat e-
ductus viā dñi: et feruens spiritu loque-
batur et docebat diligēter ea q̄ sūt ihesu:
sciens tantū baptisma iohannis. Hic
ergo cepit fiducialiter agere i synago-
ga. Quē cū audissent priscilla et aqui-
la assumpserūt eū: et diligentius expo-
suerūt ei viam dei. Cum aūt velleret
achaiam: exhortati fres scripserūt disci-
pulis ut susciperent eū. Qui cū venisset:

cōtulit multū his q̄ crediderūt. Ve-
hementer enī iudeos reuincebat: publice o-
stendēs p scripturas esse xp̄m ihesum.

Factum ē aūt cū apollo
esset corinthi: ut paul⁹ peragratis
superioribus partibus veniret ephesū: et
inueniret quosdā discipulos. Dixitq;
ad eos. Si spiritū sanctū accepistis cre-
dentes? At illi dixerunt ad eū. Sed ne-
q; si spiritus sanct⁹ est audiuim⁹. Ille
vero ait. In quo ergo baptizati estis?
Qui dixerunt. In iohānis baptismate.
Dixit aūt paulus. Iohānes baptiza-
uit baptismo penitēcie: plm dicens in
eū q̄ venturus esset post ipm ut crederēt:
hoc ē in ihesum. His auditis: baptiza-
ti sunt in nōie dñi ihesu. Et cū impo-
suisset illis manus paulus: venit spiri-
tus sanct⁹ sup eos: et loquebantur lin-
guis: et ꝓphetabāt. Erant aūt omnes
fere viri duodecim. Introgressus aūt sy-
nagogā cū fiducia loquebat̄ per tres
menses: disputās et suadēs de regno
dei. Cum aūt quidā indurarent et nō
crederēt maledicētes viam dñi coram
multitudine: discedens ab eis segrega-
uit discipulos: quotidie disputās in
schola tyranni cuiusdā. Hoc aūt factū
est p biennium: ita ut q̄ habitabāt in
asia audirēt verbū dñi iudei atq; gen-
tiles. Virtutesq; nō qualibet faciebat
de⁹ p manū pauli: ita ut etiā sup lan-
guidos deferent̄ a corpore ei⁹ sudaria
et semicincta: et recedebāt ab eis lāguo-
res: et spiritus nequ egrediebāt̄. Tem-
ptauerūt aūt quidā et de circūeuntibus
iudeis exorcistis inuocare sup eos qui
habebāt spiritus malos nomen dñi
ihesu xp̄i dicentes. Adiuro vos p ihe-
sum quē paulus ꝓdicat. Erāt aūt cu-
iusdā scēue iudei principis sacerdotū se-
ptem filii: qui hoc faciebāt. Respōdens
aūt spiritus nequ dixit eis. Ihesum no-
uī: et paulū sciō. Vos aūt q̄ estis? Et
insiliēs homo i eos in quo erat demo-
nium pessimū et dñatus amboꝝ: inva-
luit ītra eos: ita ut nudi et vulnera-
ti effugerent de domo illa. Hoc aūt no-
tum factū ē oñibus iudeis atq; gen-
tilibus q̄ habitabāt ephesi: et cecidit timor
sup oñes illos: et magnificabāt nō-
men dñi ihesu. Multiq; credentiū veni-
ebant cōfitentes et annūciantes actus su-
os. Multi aūt ex eis qui fuerāt curio-
sa sectāti cōtulerūt libros et cōbusserūt
oñes coram oñibus: et cōputatis pre-
tijs illoꝝ inuenerunt pecuniā denario-
rum quinquaginta milliū. Ita fortiter
crescebat verbū dei et cōfirmabat. His
aūt expletis ꝓposuit paulus i spiritu
transita macedonia et achaia ire ihe-
rosolimā dicēs: quoniā postq; fuero
ibi: oportet me et romam videre. Mit-
tens aūt in macedoniā duos ex mini-
strantibus sibi timotheū et erastū: ipe
remansit ad tempus i asia. Facta ē aūt
illo tp turbatio nō minima de via do-
mini. Demetrius enī quidam nōie ar-
gentarius faciēs edes argenteas dyane
p̄stabat artificibus nō modicum
questū: q̄s cōuocās et eos qui eiusmo-
di erāt opifices dixit. Viri scitis q̄a de
hoc artificio ē nobis acquisitio: et vi-
detis et auditis q̄a nō solū ephesi sed pe-
ne totius asie paul⁹ hic suadēs auer-
tit multā turbā dicēs: quoniā nō sunt dii
qui manibus fiūt. Non solū autem
hec periclitabit̄ nobis pars i redargu-
tionem venire: sed et magne dyane tem-
plū in nichilū reputabit̄: et destrui in-
cipiet maiestas ei⁹ quā tota asia et orbis co-
lit. His auditis repleti sunt ira:
et exclamauerūt dicentes. Magna dy-
ana ephesiorū. Et implesta est ciuitas

rōfusique: et impetū fecerunt vno aīmo i theatrū rapto gaio ⁊ aristarcho macedonibz comitibz pauli. Paulo aūt volēte intrare ī ꝑplm nō ꝑmiserūt discipuli. Quidā aūt et de asie principibus q̄ erāt amici ei⁹ miserūt ad eū: rogātes ne se daret ī theatrū. Alij aūt aliud clamabāt. Erat enī ecclesia confusa: ⁊ plures nescirent qua ꝛ causa cōuenissent. De turba aūt detraxerūt alexandrū: ꝓpellentibus eū iudeis. Alexander aūt manu silētio postulato: volebat rationē reddere ꝑplo. Quē ut cognouerūt iudeum esse: vox facta est una oīūm ēsi y ꝑas duas clamantium. Magna dyana ephesioꝝ. Et cū sedasset scriba turbas dixit. Viri ephesij: quis enī est hoīm q̄ nesciat ephesioꝝ ciuitatē cultricē esse magne dyane ioisq; prolis? Cū ergo hijs contradici nō possit oportet vos sedatos esse: et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos: neq; sacrilegos neq; blasphemātes deā vrām. Dō si demetrius et q̄ cum eo sūt artifices habent aduersus aliquē causā: conuentus forenses agūtur ⁊ procōsules sunt: accusent inuicē. Si q̄d aūt alterū rē quesieritis: ī legitima ecclesia poterit absolui. Etiā et periclitamur argui seditionis hodierne: cū nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationē concursꝰ istius. Et cū hec dixisset dimisit ecclīā.

XX

Postq̄ aūt cessauit tumult⁹: vocatis paulus discipulis ⁊ exhortatus eos valedixit: et profect⁹ ē ut iret ī macedoniā. Cū aūt ꝑambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone venit ad greciam: vbi cū fecisset menses tres facte sūt illi insidie a iudeis nauigaturo in siriā: habuitq; cōsiliū ut reūteretur ꝑ macedoniā comitatus est aūt eū sospater pirri beroensis: thessalonicensiū vero aristarchus et secundus et gaius derbeus et timotheus: asiā vero tichicus ⁊ trophimus. Hij cū prestitissent sustinuerūt nos vsq; dr: nos vero nauigauimus post dies azimorum a philippis ⁊ venim⁹ ad eos troadam in diebz quīq; vbi demorati sumus diebz septē. Vna aūt sabbati cū conuenissemus ad frangendū panē paulus disputabat cū eis ꝑfecturꝰ in crastinum: prorogauitq; sermonē usq; in mediam nocte. Erant aūt lampades copiose in cenaculo: vbi eram⁹ cōgregati. Sedēs aūt quidā adolescēs nomine eutich⁹ sup fenestrā: cum mergeret sopno grauī disputāte diu paulo dormitauit de tercio cenaculo deorsū: et sublatus est mortu⁹. Ad quem cū descendisset paulus incubuit sup eū: ⁊ complexus dixit. Nolite turbari. Anima enim ipi⁹ in ipo est. Ascendēs aūt frangensq; panem ⁊ gustās: satisq; allocut⁹ est usq; in lucē: ⁊ sic ꝑfectus est. Adduxerūt aūt puerū viuentē: ⁊ cōsolati sunt non minime. Nos autem ascendentes nauigauim⁹ in assonem: suscepturi paulū. Sic enim disposuerat: ipe ꝑ terrā iter facturꝰ. Cū aūt occurrisset nobis in asson: assumpto eo venimus mitilenen. Et inde nauigantes sequēti die venimus ogra chium: ⁊ alia die applicuim⁹ samū: et sequenti die venim⁹ miletū. Proposuerat enim paulus trāsnauigare ephesū: ne qua mora illi fieret in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset: ut die pentecosten faceret ihersolimis. Amicto autem mitten ephesū vocauit maiores natu ecclie: q̄ cū venissent ad eū ⁊ simul esset: dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sū in asiā qliter vobiscū per

omne tempus fuerim seruiens dño cū omni humilitate ⁊ lacrimis ⁊ tēptationibz q̄ michi acciderūt ex insidijs iudeoꝝ: quomodo nichil subtraxerim vobis vtiliū · quominus āūciarem vobis et docerē vos publice et per domos: testificās iudeis atq; grecis de deū penitētiam et fidē in dñm nrm ihesum xp̄m. Et nūc ecce alligat⁹ ego spiritu vado in ihrlm q̄ in ea vētura sint michi ignorās: nisi q̄ spūs⁹ sanctus p oēs ciuitates michi protestatur dicēs: q̄ vincula et tribulationes ihrosolimis me manent. Sed nichil horū vereor: nec facio aīam meā pciosiorem ēē me: dūmodo cōsūmem cursum meū et ministeriū verbi q̄d accepi a dño ihesu testificari euāgeliū gratie dei. Et nūc ecce ego scio qa amplius nō videbitis faciē meā: vos oēs per quos trāsiui ꝓdicans regnū dei. Quapropter cōtestor vos hodierna die: qa mundus sū a sanguine omniū. Non enī subterfugi quominus āūciarem oēm consiliū dei vobis. Attendite vobis et vniuso gregi: ī quo vos spūs⁹ sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei: quā acquisiuit sāguine suo. Ego scio q̄m intrabunt post discessionem meā lupi rapaces ī vos: nō parcentes gregi. Et ex vobis ipis exurgēt viri loquētes peuersa: ut abducant discipulos post se. Propter q̄d vigilate memoria retinētes: q̄m p triennū nocte et die nō cessaui cum lacrimis monens vnūquenq; vrm. Et nūc cōmendo vos deo ⁊ verbo gratie ipius: q̄ potēs ē edificare ⁊ dare hereditatē in sanctificatis oīūbus. Argentū ⁊ aurum aut vestē nulli⁹ concupiui sicut ipi scitis: q̄m ad ea q̄ michi opus erāt et hijs q̄ mecū sunt ministrauerūt manus iste. Omnia ostendi vobis: q̄m sic laborantes oportet suscipere infirmos · ac meminisse verbi dñi ihesu: quoniā ipe dixit. Beatius ē magis dare q̄m accipere. Et cū hec dixisset: positis genibz suis orauit cū oīūbus illis. Magn⁹ aūt fletus factꝰ est oīūm: ⁊ procumbentes sup collū pauli osculabātur eū: dolentes maxime in verbo q̄ dixerat quoniā amplius faciem ei⁹ nō essent visuri. Et deducebāt eū ad nauē.

XXI

Cum aūt factū esset ut nauigaremus abstracti ab eis: recto cursu venim⁹ choum · ⁊ sequēti die rodū: et inde ꝑateram. Et cū inuenissem⁹ nauem trāsfretantē ī phenicē: ascendentes nauigauim⁹. Cū apparuissem⁹ aūt cypro relinquētes eā ad sinistrā nauigauimus ī siriā: et venim⁹ tyrum. Ibi enim nauis exponitura erat onus. Inuentis aūt discipulis mansim⁹ ibi diebus septem. Qui paulo dicebāt p spiritum: ne ascenderet ihrosolimā. Et expletis diebz profecti ibamus · deducentibz nos omnibz cum vxoribz ⁊ filijs usq; foras ciuitatem: ⁊ positis genibz in littore orauim⁹. Et cū valefecissem⁹ inuicem ascendim⁹ nauē: illi aūt redierunt ī sua. Nos vero nauigatione explicita a tyro deuenim⁹ ptolomaidā: et salutatis fratribz mānim⁹ die vna apud illos. Alia aūt die profecti venimus cesaream. Et intrātes in domū philippi euāgeliste q̄ erat vnus de septem: mānim⁹ apud eū. Huic aūt erāt quatuor filie virgines ꝓphetātes. Et cū moraremur p dies aliq̄s: supuenit q̄dam vir a iudea ꝓpheta noie agabus. Is cū venisset ad nos tulit zonā pauli: et alligans sibi pdes ⁊ man⁹ dixit. Hec dicit spūs⁹ sanctus. Virū cui⁹ ē zona hec sic alligabūt ī ihrlm iudei: et

tradent in manus gentiū. Quod cum audissemus rogabam⁹ nos⁊ qui lo-
ci illius erant: ne ascenderet ierosolimam. Tūc respōdit paulus et dixit.
Quid facitis flentes et affligentes cor
meum? Ego aūt nō solum alligari:
sed et mori in ierusalē paratus sum
propter nomen dñi ihesu. Et cū ei sua-
dere non possemus: quieuim⁹ dicētes.
Dominī voluntas fiat. Post dies au-
tem istos ꝓparati ascendebam⁹ in ie-
rusalē. Venerūt aūt ꝯdā ex discipulis
a cesarea nobiscū: adducētes secum
apud quē hospitaremur iasonē quen-
dam cypriū antiquū discipulum. Et
cum venissem⁹ ierosolimā: libenter ex-
ceperunt nos fratres. Sequēti aūt die
introibat paulus nobiscū ad iacobū:
omnesq; collecti sunt seniores. Quos
cū salutasset: narrabat ꝑ singula que
deus fecisset i gentibus per ministeriū
illius. At illi cū audissent magnifica-
bant deū: dixerūntq; ei. Vides frater
quot milia sūt i iudeis qui crediderūt:
et oēs emulatores sunt legis. Audi-
erunt aūt de te: q̄a discessionē doceas
a moyse eorū qui p gentes sūt iudeos:
dicens nō debere eos circūcidere filios
suos: neq; sēm cōsuetudinē ingredi.
Quid ergo est? Vtiq; oportet conuenire
multitudinē. Audient enī te supuenisse.
Hoc ergo fac q̄ tibi dicimus. Sūt
nobis viri quatuor votum habentes
sup se. Hos assumptis sanctifica te cū
illis: et impende i illis ut radant capi-
ta: et scient oēs: quia que de te audi-
erunt falsa sūt: sed ambulās et ipse cu-
stodiēs legē. De his aūt q̄ crediderūt
ex gentibus nos scripsim⁹ iudicantes:
ut abstineant se ab idolis immolato
et sanguine et suffocato et fornicatio-
ne. Tūc paul⁹ assumptis viris postera
die purificatus cum illis introibat in
templū: annūcians expletionē dierū
purificationis donec offerretur pro
unoquoq; eorū oblatio. Cū autem se-
pten dies cōsummarent: hij qui de asia
erant iudei cū vidissent eum i templo
concitauerūt omnē populū: et iniece-
runt ei manus clamantes. Viri israhe-
lite adiuuate. Hic ē homo q̄ aduersus
populū et legem et locū hūc oēs
ubiq; docens: insuper et gentiles indu-
xit in templum: et violauit sanctū lo-
cum istū. Viderant enī trophimū ephe-
sium i ciuitate cum ipo: quem estima-
uerūt quoniā in templū introduxisset
paul⁹. Commotaq; est ciuitas tota: et
facta est concursio pli. Et apprehen-
tes paulū trahebāt eum extra templū:
et statim clause sunt ianue. Querenti-
bus aūt eum occidere: nunciatum est
tribuno cohortis: q̄a tota cōfundi-
tur ierusalem. Qui statim assumptis mi-
litibus et centurionibus decurrit ad illos:
qui cum vidissent tribunū et milites:
cessauerūt percutere paulū. Tūc accē-
sus tribun⁹ apprehendit eū et iussit eū alliga-
ri catenis duabus: et interrogabat quis
esset: et quid fecisset. Alij aūt aliud cla-
mabāt i turba. Et cū non posset certū
cognoscere p tumultū: iussit duci eum
in castra. Et cū ventisset ad grad⁹: con-
tigit ut portaret a militibus ꝓpter vim
pli. Sequebat enī multitudo pli cla-
mās: tolle eū. Et cū copisset induci in
castra paul⁹: dixit tribuno. Si licet mi-
chi loqui aliquid ad te? Qui dixit ei.
Grece nosti? Nōne tu es egipti⁹ qui
ante hos dies tumultū excitasti: et edu-
xisti in desertū quatuor milia virorū si-
cariorū? Et dixit ad eū paul⁹. Ego ho-
mo sum quidē iudeus a tharso cilicie:
nō ignote ciuitatis municeps. Rogo

autem te: permitte michi loqui ad po-
pulum. Et cum ille permisisset: paulus
stans in gradibus annuit manu ad
plebem: et magno silentio facto allocu-
tus est lingua hebraica dicens.

XXII

Viri fratres et patres: audite quā
ad vos nūc reddo rationē. Cū
audissent aūt quia hebraica lingua lo-
quitur ad illos: magis prebuerunt si-
lentium. Et dixit. Ego sū vir iudeus
natus tharso cilicie: nutritus aūt in
ista ciuitate secus pedes gamaliel: edu-
ctus iuxta veritatē patrie legis: e-
mulator legis sicut et vos oēs estis
hodie: q̄ hāc viam persecutus sum usq;
ad mortem: alligans et tradens in cu-
stodias viros ac mulieres: sicut prin-
ceps sacerdotū michi testimoniū red-
dit et oēs maiores natu: a quibus
et epistas accipiēs ad fres damascū pe-
gebam ut adducerem inde vinctos in
ierusalē ut punirentur. Factū est aūt
eunte me et appropinquāte damasco
media die subito de celo circumfulsit
me lux copiosa: et decidens in terram
audiui vocem dicentem michi. Sau-
le saule: quid me persequeris? Ego aūt
respōdi. Quis es dñe? Dixitq; ad me.
Ego sum ihesus nazarenus: quē tu per-
queris. Et qui mecū erant lumen q̄dē
viderūt: vocem aūt non audierūt ei⁹
qui loquebat mecū. Et dixi. Quid fa-
ciā dñe? Dñs aūt dixit ad me. Sur-
gens vade damascū: ibi tibi dicetur
de oībus q̄ te oportet facere. Et cū
nō viderem p claritate luminis illius:
ad manū deduct⁹ a comitibus: veni
damascū. Ananias aūt quidam vir
secūm legem testimoniū habēs ab oīb⁹
cohabitantibus iudeis: veniens ad
me et stans dixit michi. Saule frater
respice. Et ego eadem hora respexi in eū.

At ille dixit. Deus patrū nostrorū pre-
ordinauit te ut cognosceres voluntā-
tem eius: et uideres iustū et audires vo-
cem ex ore eius: quia eris testis illius
ad oēs homines eorū que vidisti et
audisti. Et nunc q̄d moraris? Exsur-
ge et baptizare: et ablue peccata tua in-
uocato nomine ipius. Factū est aūt
reuertenti michi in ierusalē et oranti in
templo: fieri me in stupore mētis: et vi-
dere illū dicentem michi. Festina et exi
velociter ex ierusalē: quoniā nō recipiēt
testimoniū tuū de me. Et ego dixi. Do-
mine: ipi sciunt quia ego eram cōclu-
dens et carcerem: et cedens p synagogas
eos q̄ credebant in te. Et cū funderetur
sanguis stephani testis tui ego stabā
et ꝯsentiebā: et custodiebā vestimēta in-
terficientiū illū. Et dixit ad me. Vade:
quia ego i nationes lōge mittā te. Au-
diebāt aūt eū usq; ad hoc verbū: et le-
uauerūt vocem suā dicentes. Tolle de
terra huiusmodi. Non enī fas ē eum
viuere. Vociferātibus aūt eis et proi-
cientibus vestimenta sua et pulueren iac-
tantibus in aerem: iussit tribunus in-
duci eū in castra et flagellis cedi et tor-
queri eū: ut sciret propter quā causā sic
acclamarent ei. Et cū attenuisset eum
loris: dixit astanti sibi centurioni paulus
Si hominem romanū et indemnatum
licet vobis flagellare? Quo au-
dito centurio accessit ad tribunum: et
nūtiauit ei dicens. Quid acturus es?
Hic enim homo civis roman⁹ est. Ac-
cessit aūt tribunus dixit illi. Dic mi-
chi si tu roman⁹ es. At ille dixit. Etiā.
Et respondit tribun⁹. Ego multa sum-
ma ciuitatem hanc consecutus sum. Et
paulus ait. Ego aūt et natus sū. Pro-
tinus ergo discessērunt ab illo qui eum
torturi erāt. Tribunus quoq; timuit

postq̄ relaxat quia nullus romanus
esset: et qā allegasset eū. Postera aut̄
die volens scire diligentiꝰ qua ex causa
accusaretur a iudeis soluit eū: et ius-
sit sacerdotes venire et oēm cōsiliū: et p-
duxit paulū statuitq; eū illoꝝ.

CXVIJ

Intendēs aūt in consilium paulus ait.
Viri fratres: ego oīi cōscientia bona
cōuersatus sum ātē deū usq; in hodier-
num diem. Princeps aūt sacerdotū a-
nanias p̄cepit astantibz sibi percutere
os eius. Tūc paulꝰ dixit ad eū. Percu-
tiet te deꝰ paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me scām legem: et cōtra legem
iubes me p̄cuti? Et q̄ astabāt dixerūt.
Summū sacerdotē dei maledicis? Dix-
it aūt paulus. Nesciebā fratres: qā
princeps est sacerdotū. Scriptum est enī.
Principē pp̄li tui nō maledices. Sci-
ens aūt paulus qā una pars esset sa-
duceoꝝ et altera phariseoꝝ: exclamauit
in cōsilio. Viri fratres: ego phariseus
sum: filiꝰ phariseoꝝ. De spe et de resur-
rectione mortuoꝝ ego iudicor. Et cū
hec dixisset: facta est dissensio inter pha-
riseos et saduceos: et soluta est multitudo.
Saduceus aūt dicūt non esse resurrecti-
onem mortuoꝝ: neq; angelū neq; spi-
ritum: pharisei aūt utraq; confitentur.
Factus est autē clamoꝝ magnus: et ex-
surgētes quidā phariseoꝝ: pugnabāt
dicentes. Nichil mali inuenimus in ho-
mine isto. Quid si spiritus locutus est
ei aut angelus? Et cū magna dissen-
sio facta esset: timens tribunus ne dilace-
rarent paulum ab ipsis: iussit milites
descendere et rapere eū de medio eorū:
ac deducere eū in castra. Sequēti aūt
nocte astitens ei dñs ait. Cōfortare esto.
Sicut enī testificatus es de me in hie-
rusalē: sic te oportet et rome testificari.
Facta aūt die collegerunt se quidam
ex iudeis: et deuouerūt se dicentes neq;
māducaturos neq; bibituros: donec
occiderent paulū. Erant aūt plus quā
quadraginta viri q̄ hāc coniurationē
fecerāt: qui accesserūt ad principes sa-
cerdotū et seniores: et dixerūt. Deuoui-
mus deuouimus nos nichil gustaturos:
donec occidamus paulū. Nunc ergo
vos notum facite tribuno cū cōsilio:
ut producat illū ad vos tanq; aliqd
certius coguituri de eo. Nos vero pri-
usq; appropiet paratiꝰ sumus interfice-
re illū. Quod cū audisset filiꝰ sororis
pauli insidias: venit et introiit in ca-
stra: nūciauitq; paulo. Vocās aūt
paulus ad se unū ex centurionibz ait.
Adolescētē hūc adduc ad tribunū. Ha-
bet enī aliqd indicare illi. Et ille q̄dē
assumēs eum: duxit ad tribunū et ait.
Vinctus paulꝰ rogauit me hūc ado-
lescentem p̄ducere ad te: habentem ali-
quid loqui tibi. Apprehendens aūt tri-
bunus manū illius secessit cū eo seorsum:
et interrogauit illū. Quid est q̄d habes
indicare mihi? Ille aūt dixit. Iudeis
cōuenit rogare te ut crastina die p̄du-
cas paulū in consiliū: quasi aliquid
certius inquisituri sint de illo: tu vero
ne credideris illis. Insidiantē enim ei
ex eis viri āplius q̄m quadraginta: q̄
se deuouerūt nō manducare neq; bibe-
re donec interficiāt eū: et nūc parati sūt
exspectātes promissum tuū. Tribunus
igit̄ dimisit adolescentē: precipiens ne
cui loquerē: quū hec nota sibi fecisset.
Et vocatis duobus centurionibus di-
xit illis. Parate milites ducentos ut
eant usq; cesaream: et equites septuagin-
ta: et lancearios ducentos a tercia ho-
ra noctis: et iumēta p̄parate. Ut impo-
nentes paulū: saluū p̄ducerent ad fe-
licem p̄sidem. Timuit enim ne forte
raperent eū iudei et occiderent: et ipse
postea calumniā sustineret. Scribens
et epistolā: continēsem hec. Claudiꝰ ly-
sias: optimo p̄sidi felici salutem. Vi-
rum hūc cōprehensum a iudeis et inci-
pientem interfici ab eis: superueniēs cū
exercitu eripui cognito quia romanus
est: volensq; scire causam quā obicie-
bant illi deduxi eum in concilium eorū.
Quē inueni accusari de questionibus
legis ipsorū: nichil vero dignū morte
aut vinculis habentē crimen. Et cum
mihi relatum esset de insidijs quas
parauerāt illi misi eum ad te: denunci-
ans et accusatoribz ut dicant apud te.
Vale. Milites vero sēm preceptum
sibi assumentes paulū duxerunt p no-
ctem in antipatridem: et postera die di-
missis equitibus ut cū eo irent: reuersi
sunt ad castra. Qui cū venissent relare-
am et tradidissent epl̄am p̄sidi: sta-
tuerunt ante illū et paulū. Cū legisset
aūt et interrogasset de qua prouincia
esset: et cognouisset q̄a de cilicia: audi-
am te inq̄t cū accusatores tui venerit.
Iussitq; i p̄torio herodis custodiri eū.

Post quinq; autē dies

descendit princeps sacerdotum
ananias cū senioribz quibusdā et ter-
tullo quodā oratore: q̄ adierunt p̄si-
dem aduersus paulū. Et citato paulo:
cepit accusare tertullus dicens. Cū in
multa pace agamus p te et multa cor-
rigant̄ p̄ tuā prouidētiā: semp et ubiq;
suscipimus optime felix cū oīi gra-
tiarum actione. Ne diucius autem te
protraham: oro breuiter: ut audias nos
pro tua clemētia. Inuenimus hunc ho-
minem pestiferū et cōcitantem seditiōē
oīibus iudeis i vniuerso orbe: et adore-
m seditionis secte nazarenoꝝ: q̄ etiā
templū violare conatus est: quem et
apprehensum voluimus secūm legem no-
stram iudicare. Superueniens aūt tri-
bunus lisias cum vi magna eripuit
eū de manibz nris iubēs accusatores
eius ad te venire: a quo poteris ipe iu-
dicans de oīibus istis cognoscere:
de quibz nos accusamus eū. Adiecerūt
aūt et iudei: dicētes hec ita se habere.
Respōdens aūt paulus: annuente sibi
p̄side dicere. Ex multis ānis te esse
iudicē genti huic sciens: bono animo
pro me satisfaciā. Potes enī cognos-
cere quia nō plus sunt mihi dies q̄
duodecim ex quo ascendi adorare i hie-
rusalem: neq; i templo inuenerūt me
cū aliquo disputātem aut cōcursum
faciētem turbe neq; in synagogis neq;
in ciuitate: neq; probare possunt tibi
de quibus nūc me accusant. Confite-
or aūt hoc tibi q̄ secūm secta quā di-
cunt hereſim sic deseruio patri et deo me-
o: credēs oīibus q̄ in lege et p̄pheis
scripta sunt: spem habens in deū quā
et hi ipsi exspectāt: resurrectionē futurā
iustoꝝ et iniquoꝝ. In hoc et ipse studio
sum offendicula cōscientiā habere ad de-
um: et ad homines semp. Post ānos
aūt plures elemosinas facturus i gen-
tem meā veni: et oblationes et vota: in
quibz inuenerūt me purificatū in tem-
plo: nō cum turba neq; cū tumultu. Et
aplēxerūt me: clamantes et dicentes.
Tolle huiusce nostrū. Quidā aūt ex
asya iudei q̄s oportebat apud te presto
esse et accusare si quid haberent ad ver-
sum me: aut hi ipsi dicant si quid in-
uenerūt in me iniquitatis cū starem in con-
silio: nisi de una hac solūmodo voce
qua clamaui inter eos stans: quū de
resurrectione mortuoꝝ ego iudicor ho-
die a vobis. Distulit aūt illos felix:
certissime sciens de via hac dices. Cū

tribunus lysias descenderit audiã uos. Iussitq; centuriõi custodire eũ et habere requiẽ: nec quẽq; de suis ꝓhibere ministrare ei. Post aliq̃t autem dies veniens felix cũ drusilla uxore sua que erat iudea vocauit paulũ: et audiuit ab eo fidem que est in xpũ ihesum. Disputante aũt illo de iustitia et castitate et de iudicio futuro: tremefact⁹ felix respõdit. Quod nũc attinet rade: tempore aũt opportuno accersiam te: simul et sperans q̃ pecunia ei dabit a paulo: propter quod et frequẽter accersiẽs eũ loquebat cũ eo. Biennio aũt expleto: accepit successorẽ felix portiũ festũ. Volens autem gratiã prestare iudeis felix: reliquit paulũ vinctum. xv

Festus ergo cũ venisset in prouinciam: post triduũ ascendit ihersolimam a cesarea. Adierunt q̃ eum principes sacerdotũ et primi iudeorũ aduersus paulũ: et rogabãt eũ postulantes gratiã aduersus eũ ut iuberet ꝺducí eum in ihrlm: insidias tendentes ut interficerẽt eum in via. Festus autẽ respõdit seruari quidẽ paulũ in cesarea: se aũt maturius profecturũ. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendẽtes simul: si q̃ est in viro crimẽ accusent eum. Demoratus aũt inter eos dies nõ amplⁱ q̃ octo aut decem descendit cesareã: et altera die sedit pro tribunali: et iussit paulũ adduci. Qui cũ ꝺductus esset circũstetерũt eũ q̃ ab ihersolimis descenderãt iudei multas et graues causas obicientes quas nõ poterant probare: paulo rationẽ reddẽte: quia neq; in legẽ iudeoꝝ neq; in templum neq; in cesarẽ quicquid peccaui. Festus aũt volens gratiã prestare iudeis: respõdẽs paulo dixit. Vis ihersolimã ascendere: et ibi de hijs iudicari apud me? Dixit aũt paulus. Ad tribunal cesaris sto: ibi me oportet iudicari. Iudeis nõ nocui: sicut tu melⁱ nosti. Si enĩ nocui aut dignũ morte aliq̃d feci: non recuso mori. Si vero nichil est eoꝝ que hij accusant me: nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festⁱ cũ cõsilio locutⁱ respõdit. Cesarẽ appellasti: ad cesarem ibis. Et cũ dies aliquot transacti essent: agrippa rex et bernice descenderũt cesareã ad salutandum festũ. Et cũ dies plures ibi morarentur: festus regi iudicauit de paulo dicens. Vir quidã est derelictus a felice vinctus: de quo cũ essem ihersolimis adierũt me principes sacerdotũ et seniores iudeorum: postulantes aduersus illũ damnationẽ. Ad quos respondi: quia nõ est romanis cõsuetudo donare aliquẽ hominẽ priusq̃ is q̃ accusatur presentes habeat accusatores: locumq; defendendi accipiat ad ablatã crimina que ei obiciunt. Cũ ergo huc cõuenissent: sine vlla dilatione in sequẽti die sedens pro tribunali iussi adduci virũ. De quo cũ stetissẽt accusatores nullã causam deferebãt de ꝟbis ego suspicabar malũ: questiones vero quasdam de sua superstitione habebãt aduersus eum: et de quodã ihesu defuncto quẽ affirmabat paulus viuere. Hesitãs aũt ego de huiusmodi questione: dicebã si vellet ire ihersolimã: et ibi iudicari de istis. Paulo aũt appellante ut seruaretur ad augusti cognitionẽ: iussi seruari eũ donec mittã eũ ad cesarẽ. Agrippa aũt dixit ad festũ. Volebã et ipse hominẽ audire. Cras inquit audies eũ. Altera aũt die cũ venisset agrippa et bernice cũ multa ambitione et introissent in auditoriũ cũ tribunis et viris principalibus ciuitatis: iubente festo

adductus est paulus. Et dixit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscũ viri: videtis hũc hominẽ de quo omnis multitudo iudeoꝝ interpellauit me ihersolimis petẽtes et acclamantes: nõ oportere eũ viuere ãplius. Ego vero compreri nichil digni morte eum ãmisisse. Ipso autẽ hoc appellãte: ad augustũ iudicari mittere. De quo quid certi scribã dño non habeo: propter qđ produxi eũ ad vos et maxime ad te rex agrippa: ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enĩ michi uidẽ mittere vinctũ: et causas eⁱ nõ significare. xvi

Agrippa vero ad paulũ ait. Permittitur tibi loqui ꝓ temetipso. Tũc paulⁱ extenta manu cepit rationẽ reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatũ apud te: cũ sim defensurus me hodie: maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt ꝺsuetudines et questiones: propter qđ obsecro patienter me audias. Equidem vitam meã a iuuentute que ab initio fuit in gẽte mea in ihersolimis nouerũt omnes iudei: prescientes me ab initio si velint testimoniũ ꝟhibere quia secũdm certissimã sectam nostre religionis vixi pharisеus. Et nũc in spe ꝟ ad pres nostros repromissionis facte a deo sto iudicio subiect⁹: in qua duodecim tribus nre nocte et die deseruientes sperãt deuenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicat apud vos si deus mortuos suscitat? Et ego quidẽ estimauerã me aduersus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere: quod et feci ihersolimis. Et multos sanctoꝝ ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotũ potestate accepta: et cũ occiderentur deculi sententiam. Et p omnes synagogas frequenter punies eos: compellebam blasphemare: et ãplius insanies in eos: persequebar usq; in exteras ciuitates. In quibus dum irem damascum: cũ potestate et permissu principũ sacerdotũ: die media in via vidi rex de celo supra splendorẽ solis circumfulsisse me lumen: et eos q̃ mecũ simul erant omnesq; nos cũ decidissemus in terrã audiui vocẽ loquentẽ michi ebraica lingua. Saule saule quid me persequeris? Durũ est tibi contra stimulũ calcitrare. Ego aũt dixi. Quis es domine? Dñs aũt dixit. Ego sum ihesus: quẽ tu persequeris. Sed exsurge: et sta supra pedes tuos. Ad hoc enĩ apparui tibi: ut cõstituam te ministrũ et testem eorũ que vidisti et eoꝝ quibus apparebo tibi: eripiens te de pplis et gentibus in quas nũc ego mitto te: aperire oculos eoꝝ ut cõuertantur a tenebris ad lucẽ: et de potestate sathane ad deũ: ut accipiant remissionẽ peccatoꝝ et sortẽ inter sanctos per fidem q̃ est in me. Vnde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni: sed hijs qui sunt damasci primũ et ihersolimis et in omnẽ regionẽ iudee: et gentibus ãnunciabã: ut penitentiã agerẽt et conuerterentur ad deũ: digna penitentie opera facientes. Hac re causa me iudei cũ essem in templo deprehensũ temptabant interficere. Auxilio aũt adiutus dei usq; in hodiernũ diem sto testificãs minori atq; maiori: nichil extra dicens q̃ que prophete locuti sunt futura esse et moyses: si passibilis christus: si primus ex resurrectione mortuoꝝ lumẽ annunciaturus est populo et gentibus. Hec loquente eo et rationẽ reddente: festus magna voce dixit. Insanis paule. Multe te litere ad insaniam conuertũt. Et paulⁱ:

non insanio optime feste: sed veritatis et sobrietatis verba loquor. Brit enī de hijs rex: ad quē et confidenter loquor. Latere enī eum nichil horū arbitror. Neq; enī in angulo quicq; horū gestū est. Credis rex agrippa propheris? Scio q̄a credis. Agrippa autē ad paulū. In modico suades me christianū fieri. Et paulus. Opto apud deū et īmodico et in magno: nō tantum te sed et oēs q̄ audiūt hodie fieri tales qualis et ego sum: exceptis vinclis hijs. Et exsurrexit rex et presides et bernice et q̄ assidebāt eis. Et cū secessissent loquebant ad invicē dicentes: quia nichil mortē aut vinculis dignū quid facit homo iste. Agrippa autē ad festū dixit. Dimitti poterat homo hic: si non appellasset cesarem. xxvij

Vt aūt iudicatū est navigare eū in yraliam et tradi paulū cū reliquis custodijs centurioni nōie iulio cohortis auguste: ascendētes navem adrumentinam incipientem navigare: circa asie loca sustulim⁹: perseverante nobiscū aristarcho macedone thessalonicense. Sequēti aūt die venimus sydonē. Humane aūt tractās iulius paulum permisit ad amicos ire: et curā sui agere. Et inde cū sustulissem⁹ subnavigavimus cyprū: propterea q̄ essent venti contrarij. Et pelagus alicie et pamphilie navigātes venim⁹ listram que est licie: et ibi inuenientes centurio navem alexandrinā navigantē in yraliam: trāsposuit nos in eā. Et cū multos dies tarde navigarem⁹ et vix devenissemus ārca gnydū: prohibēte nos vento adnavigavim⁹ trare iuxta salmonem. Et vix iuxta navigātes venimus in locū quendā q̄ vocat bonoportus: cui iuxta erat civitas thalassa. Multo aūt tpe practo et cū iam non esset tuta navigatio eo q̄ et ieiunium iā preisset: consolabat eos paulus dicēs eis. Viri: video q̄m cū iniuria et multo damno nō solū onetis et navis: sed etiā aīaz nrāz incipit navigatio. Centurio aūt gubernatori et naudero magis credebat: q̄m his que a paulo dicebantur. Et cū apt⁹ portus nō esset ad hyemandum: plurimi statuerūt consilium navigare inde si quo modo possent devenientes phenicen hyemare portū cretē respicientem ad affricū et ad chorū. Aspirante aūt austro estimātes propositū se tenere: cū sustulissent de asson legebant cretā. Non post multum autem misit se contra ipam vētus typhonicus: qui vocat euroaquilo. Cūq; arrepta esset navis: et nō posset conari in ventum: data nave flatibz ferebamur. In insulā aūt quandā decurrētes que vocatur cauda: potuim⁹ vix obtinere scapham. Qua sublata adiutorijs utebant accingētes navem: timentes ne in syrtim incidēt: summisso vase sic ferebant. Vehemēter aūt nobis tempestate iactatis: sequenti die factū fecerūt: et tertia die suis manibz armamēta navis proiecerūt. Neq; aūt sole neq; syderibus apparentibz p plures dies et tempestate nō exigua imminēte: iā ablata erat spes omnis salutis nrē. Et cū multa ieiunatio fuisset: tūc stās paul⁹ in medio eor dixit. Oportuerat quidē o viri audito me non egredi a creta: lucriq; facere iniuriā hāc et iacturā. Et nūc suadeo vobis bono animo esse. Amissio enī nullius aīe erit ex nobis: p̄terq; navis. Astitit enim mihi hac nocte āgelus dei cui⁹ sum ego et cui deservio dicēs. Ne timeas paule: cesari te oportet assistere. Et ecce donavit tibi deus oēs qui navigāt tecū. Propter quod bono āīo estote viri. Credo enī deo: quia sic erit quemadmodū dictū est michi. In insulā aūt quandā oportet nos devenire. Sed postea nō quartadecima nox luxerit: navigantibz nobis in adria circa mediā noctē suspicabant naute apparere sibi aliquā regionē. Qui et sūmittentes bolidem: invenerūt passus viginti: et pusillum inde separati invenerūt passus quindecim. Timentes aūt ne īasperā loca incideremus: de puppi mittētes anchoras quatuor optabāt die fieri. Nautis vero querentibz fugere de navi: cū misissent scapham in mare sub optentu quasi incipere a prora anchoras extendere: dixit paulus centurioni et militibus. Nisi hij in navi manserit: vos salui fieri nō potestis. Tūc absciderunt milites funes scaphe: et pasti sunt eam excidere. Et cū lux inciperet fieri: rogabat paulus oēs sumere cibū dicēs. Quartadecima die hodie expectātes ieiuni permanetis: nichil accipientes. Propter qđ rogo vos accipere cibū p salute vra: quia nullius vrm capilli⁹ de capite peribit. Et cū hec dixisset: sumens panē gratias egit deo īcōspectu omniū: et cū fregisset cepit mādūcare. Animequiores aūt facti oēs: et ipi assumpserūt cibū. Eram⁹ aūt universe aīe in navi ducente septuagīntasex. Et saturati cibo alleuiabāt naue: iactantes triticū in mare. Cū aūt dies fact⁹ esset terrā nō agnoscebāt: sinum vero quendā cōsiderabāt habentem litus: īquē cogitabāt si possent ejicere navem. Et cū anchoras sustulissent dimittebāt se mari: simul laxantes iūcturas gubernaculorū: et leuato artemone secūdū aurā flatū tenebant ad litus. Et cum incidissemus in locū bithalassum impegerūt naue: et prora quidē fixa manebat immobilis: puppis vero solvebat a vi maris. Militū aūt consiliū fuit ut custodias occiderent: ne quis cū enatasset effugeret: centurio aūt volens servare paulū prohibuit fieri. Jussitq; eos qui possent natare mittere se primos et evadere et ad terrā exire: et reteros alios ītabulis ferebāt: quosdā sup ea q̄ de navi erāt. Et sic factū est: ut omnes aīe evaderēt ad terrā. xxviij

Et cū evasissem⁹: tūc cognovim⁹ quia mitilene insula vocabatur. Barbari vero pstabāt nō modicā humanitatem nobis. Accensa enī pira refocillabāt nos oēs: propter imbrem qui imminebat et frigus. Cū congregasset aūt paulus sarmētorū aliquantā mltitudinē et imposuisset sup ignem: vipera a calore cū prosiluisset invasit manū eius. Ut vero viderūt barbari pendentem bestiā de manu ei⁹: ad invicem dicebāt. Utiq; homicida est homo hic: qui cū evasit de mari ultio non sinit eū vivere. Et ille quidē excutiens bestiā in ignē: nichil mali passus est. At illi existimabāt eū in tumorē suerendū: et subito casurū et mori. Diu aūt illis speratibz et videntibus nichil mali in eo fieri: cōvertentes se: dicebāt eū esse deū. In locis aūt illis erāt predia principis insule nōie publij: qui nos suscipiēs: triduo benigne exhibuit. Contigit aūt patrem publij febribz et dissinteria vexatū iacere. Ad quem paulus introivit: et cū orasset et imposuisset ei manus saluavit eū. Quo facto: oēs q̄ in insula habebāt infirmitates accedebāt et curabant. Qui et multis honoribz nos honoraverūt: et navigātibz imposuerūt q̄ necessaria

erant. Post menses aũt tres nauigauimus ī naui alexãdrina q̃ in insula hyemauerat: cui erat insigne castoꝝ. Et cũ venissemus syracusam: mãsim⁹ ibi triduo. Inde circũlegentes deuenimus regium: z post vnũ diem flante austro sc̃da die venimus puteolos: vbi inuẽtis fr̃ibꝫ rogati sumus manere apud eos dies septẽ: z sic venimus romam. Et inde cũ audissent fratres occurrerunt nobis usq; ad appij forũ et tribus tabernis. Quos cũ vidisset paulus: gratias agens deo accepit fiduciã. Cũ autẽ venissemus romam p̃missum est paulo p̃manere sibimet: cum custodiente se milite. Post tercio autẽ die conuocauit p̃mos iudeorũ. Cumq; venissent dicebat eis. Ego viri fratres nichil aduersus legem faciens aut morem patrum: vinctus ab hierosolimis traditus sum ī manꝰ romanorum: q̃ cũ interrogationẽ de me habuissent voluerũt me dimittere: eo q̃ nulla esset causa mortis in me. Cõtradicentibꝰ aũt iudeis coactus sũ appellare cesarem: nõ quasi gentẽ meã habens aliquid accusare. Propter hãc igitur causam rogaui vos videre z alloqui. Propter spm enī israhel catheną hanc circundatus sum. Ait illi dixerũt ad eũ. Nos neq; litteras accepimus de te a iudea: neq; aduenies alicꝰ fratrũ nũciauit aut locutus ē quid de te malũ. Rogamus aũt a te audire que sentis. Nam de secta hac notũ est nobis: qꝛa vbiq; ei contradicit. Cũ cõstituissent aũt illi diẽ venerũt ad eũ in hospitiũ plurimi: quibꝫ exponebat testificans regnũ dei suadensq; eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a mane usq; ad vesperã. Et quidã credebãt his que dicebant: quidã vero nõ credebãt. Cũq; inuicem non essent cõsentientes: discedebant dicente paulo vnũ verbũ. Quia bene spiritus sanct⁹ locutus est per ysaiam propheta ad patres nr̃os dicens. Vade ad plm istũ et dic. Aure audietis et nõ intelligetis: z videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum ē cor pli hums z auribꝰ grauiter audierũt et oculos suos cõpressерũt: ne forte videant oculis z auribꝰ audiãt et corde intelligãt: z conũtant se et sanem eos. Notũ ergo sit vobis: quũ gentibꝰ missum est hoc salutare dei: et ipsi audient. Et cũ hec dixisset: exierunt ab eo iudei multam habẽtes inter se questionem. Mansit aũt biennio toto in suo cõducto: et suscipiebat oẽs q̃ ingrediebãtur ad eũ: p̃dicans regnũ dei z docens que sunt de dño ihesu christo cũ omni fiducia sine prohibitione. Explicũt ꝓlogi Jacobi apli. Incipit prologus Jncipitolas Canonicas.

Non ita ē ordo apud grecos qui integre sapiũt fidei regã sectanꝫ explarũ septẽ q̃ canonice nuncupant: sicut ī latinis codicibꝫ inuenit: ut quia petrus est p̃mus ī ordine apostolorũ prime sũt etiã eius epistole ī ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudũ ad veritatis lineã correximus: ita has proprio ordini deo iuuãte reddimus. Est enī una earꝫ prima iacobi: due petri: tres iohannis: z iude una. Que si sic ut ab eis digeste sunt ita quoq; ab interpretibꝫ fideliter ī latinũ verterẽtur eloquiũ: nec ambiguitatẽ legentibus facerent: nec sensuũ sese varietas impugnaret: illo ꝓcipue loco vbi de vnitate trinitatis in prima iohãnis epla positũ legim⁹: in qua etiã ab infidelibus rãllatoribꝰ multũ erratum est a

fidei veritate compertum⁹: nũ tantummodo vocabula ꝑ ē aque sãguinis et spiritꝰ ī ipa sua editione ponẽtibus: et patris verbiꝫ ac spiritꝰ testimoniũ omittentibꝫ. in quo maxime et fides katholica roborat̃: et patris et filij et spiritus sancti una diuinitatis substãtia comprobat̃. In ceteris vero eplis quãtum a nostra aliorꝫ disset editio: lectoris prudentie derelinquo. Sed tu virgo xristi custodiũ dñi a me impetrans scripture veritatẽ inquiris meam q̃damodo teneãtur inuidoꝝ dentibꝫ corrodendã exponis: q̃ me falsarium corruptoremq; sanctaꝝ ꝓmittant scripturaꝝ. Sed ego ī tali opere nec emulorũ meoꝝ inuidiã timeo: nec sancte scripture veritatẽ posteris denegabo. Explicũt prologi. Incipit argumẽtũ in epl̃am canonicã beati Jacobi apli.

Jacobus apꝰ sanctũ instituit clerum de cultura celestis ꝓpositorũ et regula katholice obseruãtie: z de inuide pariẽtie maiestate. et de reuelatione plurimorum: z de mendacio magistrorũ. Explicat arg⁹. Incipit epistola Canonica beati Jacobi apli Capũ. j.

Jacobus dei et dñi nostri ihesu xristi seruus: duodecim tribubus que sunt ī dispersione salutẽ. Omne gaudium existimate fratres mei cũ ī temptationes varias incideritis: scientes q̃ probatio fidei vestre patientiã operat̃. Patientia aũt op⁹ ꝑfectũ habeat: ut sitis perfecti et integri ī nullo deficientes. Si qꝭ aũt vrm indiget sapientia postulet a deo q̃ dat omnibus affluenter et non improperat: z dabit̃ ei. Postulet autẽ in fide: nichil hesitãs. Qui enī hesitat similis ē fluctui maris: q̃ a vento mouetur et circũfert̃. Nõ ergo estimet homo ille q̃ accipiat aliquid a domino.

Vir duplex animo inconstans ē in omnibus vijs suis. Glorietur aũt frater humilis in exaltatione sua: diues autem ī humilitate sua: quia sicut flos fenũ trãsibit. Exortus ē enī sol cũ ardore et arefecit fenũ: et flos eius decidit: et decor vultus ei⁹ depersit. Ita z diues in itinerib⁹ suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationẽ: quoniã cũ probatus fuerit accipiet coronã vite: quã repromisit dñs diligentibus se. Nemo cũ temptatur dicat: quũ a deo temptat̃. Deus enī intemptator malorum ē. Ipse aũt neminẽ tẽptat. Vnusquisq; vero temptat̃ a concupiscentia sua: abstractus z illectus. Deinde concupiscentia cũ conceperit parit peccatũ: peccatũ vero cũ consummatũ fuerit generat mortẽ. Nolite itaq; errare fratres mei dilectissimi. Omne datũ optimũ et omne donũ ꝑfectũ desursũ ē descendens a patre luminũ: apud quẽ non ē trãsmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Volũtarie enī genuit nos verbo veritatis: ut simus initiũ aliquod creature ei⁹. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit aũt oĩs homo velox ad audiendũ: tardus aũt ad loquendũ: et tardus ad irã. Ira enī viri iustitiã dei non operat̃. Propter q̃d abicientes omnẽ immũditiã z abundãtiã malitie: in mansuetudine suscipite insitũ verbũ: quod potest saluare aias vras. Estote aũt factores verbi z nõ auditores tantũ fallentes vosmetipos: q̃a si quis auditor est verbi z nõ factor: hic comparabit̃ viro cõsideranti vultũ natiuitatis sue ī speculo. Cõsiderauit enī se et abiit: z statim oblitus ē qualis fuerit. Qui aũt ꝓspexerit in lege ꝑfecte libertatis z permanserit nõ auditor obliuiosus factus sed factor operis: hic beatus

in facto suo erit. Si quis aūt putat se religiosū esse nō refrenans linguā suam sed seducēs cor suū: huius vana est religio. Religio mūda et immaculata apud deū et patrē hec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorū: et immaculatū se custodire ab hoc seculo.

Fratres mei: nolite in personarū acceptione habere fidē domini nostri ihesu xpi glē. Ecce enī si introierit in cōuentū vrm vir aureū annulū habens in veste candida: introeat aūt et pauper in sordido habitu: et intendatis in eū qui indutus est veste preclara et dixeritis tu sede hic bene: pauperi aūt dicatis tu sta illic aut sede sub scabello pedū meorū: nōne iudicatis apud vosmetipsos et facti estis iudices cogitationū iniquarū? Audite fratres dilectissimi. Nōne deus elegit pauperes in hoc mūdo divites in fide et hēredes regni: qđ repromisit deus diligentibus se? Vos aūt exhonorastis pauperem. Nōne divites p potentiā opprimunt vos et ipsi attrahūt vos ad iudicia? Nōne ipsi blasphemāt bonū nomē quod invocatū est sup vos? Si tamē legē plenis regalem scōm scripturas diliges proximū tuū sicut teipm bene facis: si aūt personas accipitis peccatū operamini: redarguti a lege tanq̄ transgressores. Quicūq; aūt totam legē seruauerit: offendat aūt in uno: factus est omniū reus. Qui enī dixit nō mechaberis: dixit et nō occides. Quod si nō mechaberis occides aūt: factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite: sicut p legē libertatis incipientes iudicari. Iudiciū enī sine misericordia illi: qui nō facit misericordiam. Superexaltat autē misericordia iudicio. Quid prodest fratres mei si fidē quis dicat se habere: opera aūt non habeat? Numquid potest fides saluare eū? Si aūt frater et soror nudi sint et indigeāt victu quotidiano: dicat autē aliquis ex vobis illis ite in pace calefacimini et saturamini: nō dederitis aūt eis que necessaria sūt corpori: qđ prodest vobis? Sic et fides si non habeat opera: mortua ē in semetipsa. Sed dicat aliquis. Tu fidem habes: et ego opera habeo. Ostende michi fidē tuā sine operibus: et ego ostendam tibi ex operibus fidē meā. Tu credis quoniā unus ē deus: benefacis. Et demones credūt: et cōtremiscūt. Vis aūt scire o homo inanis: quā fides sine operibus otiosa ē? Abraā pater nostr nōne ex operibus iustificatus ē: offerēs ysaac filiū suū sup altare? Vides quā fides cooperabat operibus illius: et ex operibus fides consūmata ē? Et impleta ē scriptura dicēs. Credidit abraā deo: et reputatū est illi ad iusticiā: et amicus dei appellatus ē. Videtis quia ex operibus iustificat homo: et nō ex fide tantū? Similiter et raab meretrix: nōne ex operibus iustificata est suscipiens nūcios et alia via eiciēs? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est ita et fides sine operibus mortua est.

Nolite plures magistri fieri fratres mei: scientes quoniā magis iudiciū sumitis. In multis enim offendimus oēs. Si qs in verbo nō offendit: hic perfectus ē vir. Potest etiā frenos circūducere totū corp. Si aūt equis frena in ora mittim ad cōsentiendum nobis: oē corp illor circūferimus. Et ecce naues cū magne sint et a ventis validis mineā: circūferunt aūt a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicū quidē membrū ē: et magna exaltat.

Ecce quātus ignis qm magnā siluam incendit. Et lingua ignis ē: universitas iniquitatis. Lingua ponitur in membris nris que maculat totū corpus: et inflāmat rotam nativitatis nostre inflāmata a gehenna. Omnis enī natura bestiar et volucrū et serpentium et ceteroz domant et domita sunt a natura humana: linguā aūt nullus hominū domare potest. Inquietum malum: plena veneno mortifero. In ipa benedicim deū et patrē: et in ipa maledicim homines qui ad ymaginē et similitudinem dei facti sunt. Ex ipo ore procedit benedictio et maledictio. Nō oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid fons de eodē foramine emanat dulcem et amaram aquā? Numquid potest fratres mei ficus uuas facere: aut vitis ficus? Sic nec salsa dulcē potest facere aquā. Quis sapiēs et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione operationē suam in mansuetudine sapiētie. Quod si zelū amarū habetis et contentiones sint in cordibus vris: nolite gloriari et mendaces esse aduersus veritatē. Non est enim ista sapiētia desursum descendēs a patre luminū: sed terrena animalis diabolica. Ubi enī zelus et contentio: ibi inconstantia et oē opus prauū. Que aūt desursum ē sapiētia: primū quidē pudica ē deinde pacifica modesta suadibilis bonis cōsentiēs plena misericordie et fructibus bonis: iudicans sine simulatione. Fructus aūt iusticie in pace seminat faciētibus pacem.

Unde bella et lites in vobis? Nonne ex concupiscentijs vris: q militāt in membris vris? Cōcupiscitis et nō habetis: occiditis et zelatis et non potestis adipisci. Litigatis et belligeratis:

et nō habetis propter quod nō postulatis. Petitis et nō accipitis: eo qđ male petatis: ut in concupiscentijs vestris insumatis. Adulteri: nescitis qa amicicia huius mūdi inimica dei est? Quicunq; ergo voluerit amicus esse seculi huius: inimicus dei cōstituit. An putatis qa inaniter scriptura dicat: ad invidiā cōcupiscat spūs q habitat in vobis? Maiorē aūt dat gratiā. Propter qđ dicit. Deus superbis resistit: humilibus aūt dat gratiā. Subditi ergo estote deo: resistite aūt diabolo et fugiet a vobis. Appropiate deo: et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores: et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete et plorate: risus vester in luctū cōuertat: et gaudiū in merorē. Humiliamini in conspectu dūi: et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrū fres mei. Qui detrahit frī aut q iudicat fratrē suū: detrahit legi et iudicat legē. Si aūt iudicas legē: nō es factor legis sed iudex. Unus ē enī legislator et iudex: qui potest perdere et liberare. Tu aūt quis es qui iudicas proximū tuū? Ecce nunc q dicitis hodie aut crastino ibimus in illā civitatē: et faciem ibi qđē annū et mercabimur et lucrū faciemus: q ignoratis quid erit in crastino. Que est enī vita vra? Vapor ē ad modicū parens: et deinceps exterminabit pro eo ut dicatis: si dns voluerit et si vixerimus faciem hoc aut illud. Nūc aūt exultatis in superbijs vris. Omnis exultatio talis maligna ē. Scienti igit bonū facere et non facienti: peccatū ē illi.

Age nūc divites: plorate ululantes in miseriis vris que adueniēt vobis. Divicie vre putrefacte sūt et vestimēta vestra a tineis comesta sunt.

Aurū et argentū vestrū eruginauit: et
erugo eoꝝ in testimoniū vobis erit: et
manducabit carnes vras sicut ignis.
Thesaurizastis vobis irā in nouissimis
diebus. Ecce merces operariorū q̄ messuerunt regiones vras que fraudata
est a vobis clamat: et clamor eorū in
aures dñi sabaoth introiuit. Epulati
estis sup terrā: et in luxurijs enutristis
corda vestra. In die occisionis addixistis et occidistis iustū: et nō restitit vobis. Patientes igit estote fratres usq
ad aduentū dñi. Ecce agricola expectat p̄ciosum fructū terre: patienter ferēs
donec accipiat temporaneū et serotinū.
Patientes igit estote et vos et confirmate
corda vra: quoniā aduentus dñi appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres
in alterutrū: ut nō iudicemini. Ecce iudex ante ianuā assistit. Exemplū accipite fratres labois et patiētie p̄phetas:
qui locuti sunt in noīe dñi. Ecce beatificamus eos q̄ sustinuerūt. Sufferentiā
iob audistis: et finē dñi vidistis: quī
misericors est dñs et miserator. Ante
omnia aūt fratres mei nolite iurare:
neq; p celū neq; p terrā neq; aliud qđ
cunq; iuramētū. Sit aūt sermo vester
est: e: non: nō: ut nō sub iudicio decidatis. Tristat aūt aliq̄s vrm: oret equo
animo et psallat. Infirmat quis in
vobis: inducat p̄sbiteros ecclie et orēt
sup eū unguētes eū oleo in noīe dñi. Et
oratio fidei saluabit infirmū: et alleuabit eū dñs: et si in peccatis sit dimittentur ei. Cōfitemini ergo alterutrum
peccata vra: et orate pro inuicē ut saluemini. Multū enī valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis
nobis passibilis: et oratione orauit
ut nō plueret sup terrā: et nō pluit annos tres et mēses sex. Et rursū orauit:
et celū dedit pluiā: et terra dedit fructū
suū. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et conuerterit quis eū: sciat
debet: quoniā qui conuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit aiam
eius a morte: et operit multitudinem
peccatorū. Explicit epla canonica bti
Jacobi apli. Incipit argumentū epl'e
Canonice bti petri apli primum.

Discipulos saluatoris inducti toto orbe diffusos et
peregrinos in hoc seculo
mōstrat: et precipit vite p̄
mittere suadet: et in noua vita proficere
tota cū sollicitudine exhortat hymon
petri filius iohānis prouincie galilee
vico bethsaide frater andree apostoli.
Explicit argumentū incipit epla canonica bti petri apli primi. Cap. p.

Petrus apl's: ihesu
christi: electis aduenis
dispersionis pōti
galatie capadocie
asie et bithynie secundum p̄scientiā di
vine in sanctificationē spiritus in obedientiam et aspersionē sanguinis ihesu christi: gratia vobis et pax multiplicet.
Benedictus deus et pater dñi nri ihesu
christi q̄ secm̄ misericordiā suā magnā regenerauit nos in spem vivam p
resurrectionē ihesu christi ex mortuis in
hereditatē incorruptibilē et incontaminatā et immarcessibilē cōseruatam in
celis: in vobis qui in virtute dei custodimini p fidē in salutē paratā revelari
in tēpore nouissimo. In quo exultabitis: modicū nūc si oportet contristari in
varijs temptationibus: ut probatio vestre fidei multo p̄ciosior sit auro qđ p
ignē probat: inueniat in laudē et gloriam et honorē in revelatione ihesu
christi: quē cum videritis diligetis. In
quē nūc quoq; non videntes creditis:
credētes aūt exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportātes finem
fidei vestre salutē aiarū vestrarū. De
qua salute exquisierūt atq; scrutati sūt
propheteꝝ qui de futura in vobis gratia
prophetauerūt: scrutātes in qđ vel quale
tempus significaret in eis spiritus christi: p̄nuncians eas in christo sunt passiones et posteriores glorias: quibus
revelatū est: q̄a nō sibimetipis: vobis
aūt ministrabāt ea que nūc nunciata
sunt vobis: per eos q̄ euangelizauerūt
vobis spiritu sancto misso de celo: in
quē desiderāt angeli p̄spicere. Propē
quod succincti lumbos mentis vestre
sobrij perfecte sperate in eā que offertur
vobis gratiā in revelationē ihesu christi:
quasi filij obedientie: non configurati
p̄oribus ignorātie vre desideriis: sed
sēm cum qui vocauit vos sanctū: ut
et ipi in oī conuersatione sancti sitis
quoniā scriptū est: sancti eritis quoniā
ego sanctus sum. Et si patrē invocatis
eum q̄ sine acceptione p̄sonaꝝ iudicat
sēm unusquisq; opus: in timore inconversatus vīi tēpore cōuersamini: sciētes q̄ nō corruptibilibus auro vel argēto redempti estis de vana vra cōuersatione patrum traditionis: sed p̄ciosi
sanguine quasi agni immaculati et
incontaminati christi: p̄cogniti quidem
ante mūdi cōstitutionē: manifestati
aūt novissimis tēporibus p̄pter vos q̄
per ipm fideles estis in deo: q̄ suscitauit
eū a mortuis et dedit ei gl'am: ut fides
vestra et spes esset in deo. Animas vestras castificantes in obedientia caritatis in fraternitatis amore: simplici corde inuicē diligite ardentius: renati nō
ex semine corruptibili sed incorruptibili
per verbū dei vivi et permanentis: quia
omis caro ut fenū: et omis gloria eius tanq̄
flos fenī. Exaruit fenū et flos eius decidit: verbū aūt dñi manet in eternū. Hoc
est aūt verbū qđ euāgelizatum est in vobis.

Deponētes igit omnē mali-
tiā et omnē dolū et simulationes
et invidias et omnes detractiones: sicut
modo geniti infantes rationabiles et
sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutē: si tamē gustastis quī
dulcis est dñs. Ad quē accedentes lapidem vivū ab hominibus qđē reprobatum a deo aūt electū et honorificatū:
et ipi tanq̄ lapides vivi superedificamini domus spirituales in sacerdotiū sanctū:
offerētes spirituales hostias acceptabiles deo p ihesum christū. Propter quod
continet scriptura. Ecce pono in sion
lapidē summū angularem probatū
electum p̄ciosū: et q̄ crediderit in eū nō
confundetur. Vobis igit honor credentibus: nō credētibus aūt lapis quem reprobauerūt edificantes hic factus est in
caput anguli et lapis offensionis et
petra scandali: his qui offendūt verbo nec credūt in quo et positi sūt. Vos
aūt genus electū regale sacerdotiū gēs
sancta p̄culus acquisitionis: ut virtutes annuncietis ei' qui de tenebris vos
vocauit in admirabile lumē suū. Qui
aliquādo nō p̄culus dei nūc aūt p̄culus
dei: qui nō consecuti misericordiam: nunc
aūt misericordiam cōsecuti. Carissimi obsecro vos tanq̄ aduenas et pegrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis
que militāt adūsus animā cōuersationem vram inter gētes habentes bonam: ut in eo q̄ detractāt de vobis tanq̄
de malefactoribus: ex bonis operibus vos considerātes glorificent deum
in die visitationis. Subiecti igit estote

ñi humane creature propter deum. Siue regi quasi ꝓcellenti: siue ducibz tanq̃ ab eo missis. ad vindictã malefactoꝝ: laudẽ vero bonoꝝ. Quia sic ẽ voluntas dei: ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominũ ignorantiã. Quasi liberi: et non quasi velamen habentes malicie libertatẽ: sed sicut serui dei. Omnes honorate: fraternitatẽ diligite. Deũ timete: regẽ honorificate. Serui subditi estote in omni timore dñis: nõ tantũ bonis & modestis: sed etiã discolis. Hec ẽ enim gratia: si propter dei scientiã sustinet quis tristitias patiẽs inuste. Que enĩ est gratia: si peccantes & colaphizati sufferatis? Sed si benefacientes patienter sustinetis: hec ẽ gratia apud deũ. In hoc enĩ vocati estis: qꝛa et xps̃ passus ẽ ꝓ vobis: vobis relinquẽs exemplũ: ut sequamini vestigia ei9. Qui peccatum nõ fecit: nec inuentus ẽ dolus in ore eius. Qui cũ malediceret nõ maledicebat: cũ pateret nõ cõminabatur. Tradebat aũt iudicanti se inuste. Qui peccata nostra ipe pertulit in corpore suo super lignum: ut peccatis mortui iustitie viuamus: cuius liuore sanati estis. Erratis enĩ sicut oues errantes: sed conuersi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarũ. iij

Similiter et mulieres subdite sint viris suis: ut et si quĩ nõ credũt verbo: ꝓ mulierũ cõuersatione sine verbo lucrifiant: considerantes in timore castã cõuersationẽ vestram. Quarũ sit nõ extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorũ cultus: sed q̃ abscondit9 ẽ cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus: qui ẽ in cõspectu dei locuples. Sic enĩ aliquãdo et sancte mulieres sperantes in deo ornabant se subditi propriis viris: sicut sara obediebat abrahe dñm eũ vocans: cui9 estis filie benefacientes: & nõ timentes vllã perturbationẽ. Viri similiter cohabitantes secm̃ scientiã: quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorẽ tanq̃ & coheredibus gratie vite: ut nõ impediant orationes vestras. In fine aũt omnes unanimes cõpatientes: fraternitatis amatores: misericordes: modesti: humiles: non reddentes malũ ꝓ malo: nec maledictũ pro maledicto: sed econtrario benedicentes: scientes quia in hoc vocati estis: ut benedictionẽ hereditate possideatis. Quis enĩ est enĩ qui vult vitã diligere: & dies videre bonos: coherceat linguã suã a malo: & labia ei9 ne loquantur dolũ. Declinet aũt a malo & faciat bonũ: inquirat pacẽ & sequatur eã: quia oculi dñi super iustos: et aures ei9 in preces eorũ: vultus aũt dñi super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat: si boni emulatores fueritis? Sed & si quid patiamini propter iustitiã beati. Timorem autem eoꝝ ne timueritis: et nõ conturbemini. Dñm aũt xpm̃ sanctificate in cordibus vestris: parati semp ad satisfactionem omni poscenti vos rationẽ de ea que in vobis est spe: sed cum modestia & timore cõscientiam habentes bonã: ut in eo q̃ detrahunt de vobis confundant: qui calumniant vestram bonã in xpo conuersationẽ. Melius ẽ enĩ ut benefacientes si voluntas dei velit patiamini q̃m malefacientes: quia & xps̃ semel pro peccatis nostris mortuus ẽ iustus ꝓ iniustis: ut nos offerret deo: mortificatus quidẽ carne viuificatus aũt spiritu. In quo & his qui in carcere erat spiritualiter veniens predicauit: q̃ incredduli fuerãt aliquãdo respectabat dei patientiam in diebz

noe cũ fabricaret archa: in qua pauci id ẽ octo aie salue facte sũt ꝑ aquam. Nũ et vos nũc similis forme saluos facit baptisma: nõ carnis depositio sordiũ: sed conscientie bone interrogatio in deũ: ꝑ resurrectionẽ ihesu xpi a mortuis q̃ est in dextera dei: degluttiẽs mortem ut vite eterne heredes efficeremur: profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibz & virtutibus. iiij

Xpisto igit̃ passo in carne et vos eadẽ cogitatione armamini: qꝛa qui passus ẽ in carne desist a peccatis: ut non iam desideriis hominũ sed voluntati dei qd̃ reliquũ ẽ in carne viuat temporis. Sufficit enĩ preteritũ tempus ad voluntatẽ gentiũ cõsummandã his q̃ ambulauerũt in luxurijs in desideriis vinolentijs cõmessationibz potationibz ebrietatibz & illicitis ydolorũ cultibz. In quo ãmirant nõ cõcurrentibus vobis i eandẽ luxurie cõfusionẽ blasphemãtes: q̃ reddẽt rationẽ ei q̃ paratus est iudicare viuos et mortuos. Propter hoc enĩ & mortuis euangelizatũ est: ut iudicent quidẽ secm̃ hoĩes in carne: viuãt aũt secm̃ deũ in spiritu. Omniũ aũt finis appropinquabit. Estote itaq; prudentes et vigilate i orationibus: ante oĩa aũt mutuã i vobismetipsis caritatẽ cõtinuã habentes: qꝛa caritas operit multitudinẽ peccatorum. Hospitales inuicẽ sine murmuratione. Unusquisq; sicut accepit gratiã: i alterutrũ illã ãministrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquit̃: tãq̃ eloquia dei. Si q̃s ministrat: tãq̃ ex virtute quã ãministrat deus: ut in omnibus honorificetur deus ꝑ ihesum xpm̃ cui ẽ gla & imperiũ in secla seculoꝝ amen. Carissimi: nolite peregrinari i feruore q̃ ad temptationẽ vobis fit: quasi noui aliq̃d vobis cõtingat: sed cõmunicantes xpi passionibus gaudete: ut et in revelatione gle ei9 gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nõie xpi: beati eritis quia quĩ qd̃ est honoris glorie & virtutis dei & qui ẽ ei9 spiritus sup vos requiescet. Nemo aũt vrm̃ patiat quasi homicida aut fur aut maledicus: aut alienoꝝ appetitor. Si aũt ut xpianus: nõ erubescat: glorificet aũt deũ i isto nomine: quoniã tempus ẽ ut incipiat iudicium a domo dei. Si aũt primũ a nobis: q̃s finis eorũ qui nõ credũt dei euãgelio? Et si iustus vix saluabit̃: impius et peccator ubi parebũt? Itaq; & hij qui patiunt̃ secm̃ voluntatẽ dei: fideli creatori commendent animas suas i benefactis. v

Seniores ergo qui in vobis sunt: obsecro consenior & testis xpi passionũ: qui & ei9 q̃ future ẽ gle revelande communicator. Pascite qui in vobis ẽ gregem dei: prouidentes nõ coacte sed spontanee: secm̃ deũ: neq; turpis lucri gratia: sed voluntarie: neq; ut dominantes in cleris sed forma facti gregi ex animo: & cũ apparuerit princeps pastorũ percipietis immarcessibilẽ gle coronam. Similiter adolescentes subditi estote seniorib9. Omnes enim inuicem humilitatẽ insinuate: qꝛa deus superbis resistit: humilibus aũt dat gratiam. Humiliamini igit̃ sub potenti manu dei ut vos exaltet in tẽpore visitationis: omnẽ sollicitudinẽ vrã proicientes in eũ: quĩ ipsa cura ẽ de vobis. Sobrij estote et vigilate: qꝛa aduersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit: querens quẽ deuoret. Cui resistite fortes in fide: sciẽtes eandẽ passionẽ ei que in mundo ẽ vestre fraternitati fieri. Deus aũt omnis gratie qui vocauit

nos in eternā suā gloriā ī xristo ihesu modicū passos: ipe ꝓficiet cōfirmabit solidabitq. Ipi gl'a ⁊ imperiū: in secula seculoꝝ amen. Per siluanū fidelem fratrem vobis ut arbitor breuiter scripsi: obsecrās et cōfortans hāc esse veram gratiā dei in qua et state. Salutat vos ecclesia q̄ elect in babilone coelecta: et marcus filius meus. Salutate inuicem ī osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in xristo ihesu amen.

Explicit epla prima bī petri apli · In qua⁹ argumentū in eplam sequam

Symon petrus ꝑ fidē huic mūdo sapientes mortuos esse declarat: ostenditq; pietatis quanta sit magnitudo hinc ipa clarius manifestat. Explicat argument · sequit epistola secūda bī petri apli · Capitū · j ·

Symon petr⁹ seruus et apostolus ihesu xristi: his q̄ coequalem nobiscū sortiti sunt fidem ī iustitia dei nostri ⁊ saluatoris ihesu xristi · gratia vobis et pax adimpleatur ī cognitione dei et xristi ihesu dñi nr̄i: quemadmodū oīa nobis diuine virtutis sue que ad vitā et pietatem donata sunt ꝑ cognitionē eius q̄ vocauit nos propria gloria et virtute · ꝑ quē maxima et pciosa nobis promissa donauit: ut per hoc efficiamini diuine cōsortes nature · fugientes eius que in mūdo est cōcupiscentie corruptionem. Vos aūt curam omnē subinferentes ministrate in fide vestra virtutem: in virtute aūt scientiā: in scientia aūt abstinentiam: in abstinentia aūt patientiā: in patientia aūt pietatem: ī pietate autem amorē fraternitatis: in amore fraternitatis caritatē. Hec enī si vobiscū adsint et superent: nō vacuos nec sine fructu vos cōstituēt in dominī nostri ihesu xristi cognitione. Cui enī nō ꝓpe sunt hec: cecus est ⁊ manu tenens: oblionē accipiēs purgationis veteriū suoꝝ delictoꝝ. Quapropter fratres magis satagite: ut per bona opera certā vram vocationē ⁊ electionē faciatis. Hec enī facientes nō peccabitis aliquando. Sic enī abundanter ministrabitur vobis introitus in eternū regnū dñi nr̄i et saluatoris ihesu xristi. Propter qđ vos nō negligā semp cōmonere de his: et quidē scientes ⁊ confirmatos in ꝑsenti veritate. Justū aūt arbitror · q̄diu sum ī hoc tabernaculo suscitare vos ī cōmonitione: certus q⁹ velox est depositio tabernaculi mei: sicut ⁊ dñs noster ihesus xristus significauit michi. Dabo aūt operā ⁊ frequenter habere vos post obitū meū: ut horū oīnū memoriā faciatis. Nō enī indoctas fabulas secuti notā fecim⁹ vobis dñi nr̄i ihesu xristi virtutē ⁊ ꝑsentiā: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiēs enī a deo pr̄e honorem et gloriā voce delapsa ad eū huiusmodi a magnifica gloria: hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui: ipm audite. Et hāc vocem nos audiuimus de celo allatā: cū essemus cum ipo ī monte sancto. Et habem⁹ firmiorem ꝓphetici sermonē · cui bene facientes attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec illucescat et lucifer oriat in cordibus vr̄is: hoc primū intelligentes: q⁹ omnis prophetia propria interpretatione non fit. Nō enī voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sūt sancti dei homines. ij

Fuerūt vero et pseudo ꝓphete ī ꝑplo sicut et in vobis erunt magistri mendaces: q̄ introducēt sectas perditionis: ⁊ eū q̄ emit eos deū negāt: supducentes sibi celerē ꝓditionē. Et multi sequent⁹ eoꝝ luxurias: per quos via veritatis blasphemabit⁹: ⁊ ī auaricia fictis verbis de vobis negociabunt⁹. Quibus iudiciū iam olim nō cessat: et perditio eoꝝ nō dormitat. Si enī deus āgelis peccātibus nō pepercit sed rudentibus infernī detractos in tartarū tradidit cruciandos ī iudiciū reseruari: et originali mūdo non pepercit · sed octauū noe iustice ꝓconem custodiuit diluuium mūdo impioꝝ inducēs: ⁊ ciuitates sodomorū et gomorreorū in cinerem redigēs euersione damnauit exemplū eoꝝ q̄ impie acturi sūt ponēs: ⁊ iustū loth oppressum a nephandorū iniuria ac luxuriosa conuersatione eruit. Aspectu enī et auditu iustus erat: habitās apud eos q̄ de die in diē aīam iustā iniquis operibus cruciabāt. Nouit deus pios de temptatione eripere: iniquos vero in diē iudicij reseruare cruciādos. Magis aūt eos q̄ post carnē in concupiscentia immūdicie ambulāt · dñatione q; cōtemnūt: audaces · sibi placentes: sectas non metuūt introducere blasphemātes. Vbi āgeli fortitudine et virtute cū sint maiores: nō ferunt adūsum se execrabile iudiciū. Isti vero velut irrationabilia pecora naturaliter ī captionē ⁊ in q̄dem in his q̄ ignorāt blasphemātes ī corruptione sua peribūt: capientes mercedē iniustitie voluptatē: existimantes diē delicias coinq̄nationis ⁊ macule · delicijs affluentes ī cōuiuijs suis luxuriātes vobiscū: oculos habētes plenos adulterij et incessabilis delicti: pellicientes animas instabiles: cor exercitatū auaricia habentes · maledictionis filij: derelinquentes rectā viā errauerunt secuti viā balaā et bosor · q̄ mercedē iniquitatis amauit: correptione vero habuit sue vesanie. Subiugale mutū asinal ī hois voce loquēs: prohibuit ꝓphete insipientiā. Isti sunt fōtes sine aqua et nebule turbinibus exagitate: quibus caligo tenebraꝝ reseruatur. Superbia enī vanitatis loquentes · pellicēt ī desideriis carnis luxurie eos qui paululū effugiūt · qui ī errore conuersant: libertatē illis promittentes cū ipsi sint corruptionis. A quo enim quis superat⁹ est: huius ⁊ seruus est. Si enim refugientes coinquinationes mūdi in cognitione dñi nr̄i ⁊ saluatoris ihesu xristi · his rursus implicati superant: facta sūt eis posteriora deteriora ꝑioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viā iustitie: q̄m post agnitionē retrorsū auerti ab eo qđ illis traditū est sancto mādato. Cōtigit enim eis illud veri ꝓuerbij. Canis reuersus ad suum vomitū: ⁊ sus lota in volutabro luti. iij

Hanc ecce vobis carissimi scribo epistam in quibus stimulo excito in admonitione sincerā mentē: ut memores sitis eoꝝ q̄ ꝓdixi verboꝝ a sanctis ꝓphetis ⁊ apostoꝝ vroꝝ ꝑceptoꝝ dñi saluatoris. Hoc primū scientes: q⁹ venient in nouissimis diebus in deceptione illusores iuxta ꝓprias cōcupiscentias ābulantes: dicētes. Vbi est ꝓmissio aut aduent⁹ ei⁹? Ex quo enim pres dormierūt: oīa sic ꝑseuerāt ab initio creature. Latere enim eos hoc volentes: q⁹ celi erant ꝑius ⁊ terra de aqua et per aquā consistens dei vbo: ꝑ quē ille tūc mūdus aqua mundat⁹ perijt. Celi aūt q̄ nunc sūt ⁊ terra eodē verbo repositi sūt ignī reseruati in diē iudicij: et perditionis

impioz hominū. Vñ nū vero hec non
lateat vos carissimi: qa unus dies a-
pud dñm sicut mille ānī: et mille ānī
sicut dies unus. Nō tardat dñs pro-
missi: sed patienter agit propter vos:
nolens aliquos pīre sed oēs ad pe-
nitentiā reuerti. Adueniet aūt dies dñi
ut fur: in quo celi magno impetu
transient: elementa vero calore soluentur.
Cū hec igit oīa dissoluenda sint:
quales oportet vos esse in sanctis conuersa-
tionibz et pietatibz exspectātes et ppetā-
tes in aduentū diei dñi: p quē celi ardentes
soluent: et elementa igne ardore ta-
bescēt: Nouos vero celos et nouā trā
et promissa ipius exspectam⁹: in qbus
iusticia habitat. Propter qđ carissimi
hec exspectātes · Satagite immaculati
et inuiolati ei inuenīri in pace: et dñi nri
lōganimitatē salutē arbitramini: si-
cut et carissim⁹ frater noster paul⁹ secū-
dū datā sibi sapiētiā scripsit vobis: si-
cut et in oībz epistolis loquēs in eis de hijs:
in qbz sūt quedā difficilia intellectu: que
indocti et instabiles deprauāt: sicut et ce-
teras scripturas: ad suā ipoz ꝺdiōnē.
Vos igit fres ꝑscientes: custodite ne inse-
ducti errore trāsducti excidatis a pria
firmitate: crescite vēo in gratia et in cognī-
tione dñi nri et saluatoris ihesu xpi.
Ipi gla et nūc et in diē eternitatis amē.

Explicat epla bī petri apli Incipit secunda
incipit argumentum in epla bī
an iohannis apli primā

Ratione verbi: et op⁹ ipse
sit caritas manifestat: et
susurrones fratrū nec deū
scire · nec pios fieri posse-
re usq dilectat ut esse comprobet ho-
micidas: eo op odiū sit interfectionis
occasio. Explicat argumēt incipit
epla bī iohis apli prima ·

Quod fuit ab initio.
quod audiuimus.
quod vidimus oc-
lis nostris: qđ ꝑspexi-
mus: et manus nre
contrectauerūt de ver-
bo vite: et vita manifesta ē: et vidim⁹ et te-
stamur et āūciamus vobis vitā eter-
nam: que erat apud pīrem et apparuit
nobis. Quod vidim⁹ et audiuimus
annūciam⁹ vobis: ut et vos societatē
habeatis vobiscū: et societas nostra sit
cū pīre et cū filio ei⁹ ihesu xpo. Et hec
scribim⁹ vobis: ut gaudeatis et gaudi-
um vīm sit plenū. Et hec ē annūciatio
quā audiuim⁹ ab eo et annūciamus
vobis: quī deus lux est: et tenebre in eo
nō sunt ulle. Si dixerim⁹ quī societatem
habemus cū eo et in tenebris ābu-
lam⁹: mentimur: et veritatē nō facim⁹.
Si aūt in luce ābulam⁹ sicut et ipe ē in
luce societatē habem⁹ ad inuicē: et san-
guis ihesu filij ei⁹ mūdat nos ab oī
peccato. Si dixerim⁹ quī peccatū non
habem⁹ ipi nos seducim⁹: et veritas in
nobis nō est. Si cōfitemur peccata
nra: fidelis ē et iustus ut remittat no-
bis peccata nra: et emūdet nos ab oī
iniquitate. Si dixerim⁹ quī non peca-
uimus: mendacem facimus eum: et
verbum eius non est in nobis. ¶
Filioli mei: hec scribo vobis ut nō
peccetis. Sed et si quis peccaue-
rit: aduocatū habem⁹ apud pīrem ihe-
sum xpm iustū. Et ipe ē propitiatio pro
peccatis nris: nō pro nostris aūt tan-
tum: sed etiā p totius mūdi. Et in hoc
scimus quī cognouim⁹ eū: si mādata
eius obseruem⁹. Qui dicit se nosse eū
et mādata eius nō custodit mendax ē
et in hoc veritas nō est. Qui aūt custo-
dit verbū eius: vere in hoc caritas dei ꝑfecta
est. In hoc scimus quī in ipo sumus.
Qui dicit se in xpo manere: debet sicut
ille ambulauit: et ipe ābulare. Carissi-
mi nō mandatū nouū scribo vobis:
sed mādatū vetus quod habuistis ab
initio. Mandatū vetus est: verbū quod
audistis. Iterū mādatū nouū scribo
vobis qđ verum est in ipo et in vobis:
quia tenebre trānsierūt: et verū lumen iā
lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem
suum odit: in tenebris est usq adhuc.
Qui diligit fratrē suū in lumine ma-
net: et scandalū in eo nō est. Qui aūt o-
dit fratrē suū in tenebris est et in tenebris
ambulat: et nescit quo eat: qa tenebre
obcecauerūt oculos ei⁹. Scribo vobis
filioli: quī remittunt vobis peccata pro-
pter nomē ei⁹. Scribo vobis pa-
tres: quī cognouistis eū q ab initio
est. Scribo vobis adolescētes: quoniā
vicistis malignum. Scribo vobis in-
fantes qa cognouistis pīrem. Scribo
vobis iuuenes: quī fortes estis et verbū
dei manet in vobis: et vicistis mali-
gnū. Nolite diligere mūdū: neq ea q
in mūdo sūt. Si quis diligit mūdū:
non est caritas pīris in eo. Quoniam
oīe qđ est in mūdo cōcupiscētia carnis
est: et concupiscētia oculoz: et superbia vite
que nō est ex patre: sed ex mūdo est. Et
mūdus trānsit et concupiscētia eius. Qui
aūt facit voluntatē dei: manet in eternū.
Filioli: nouissima hora est. Et sicut au-
distis qa antichristus venit: nūc antichri-
sti multi facti sūt. Vnde scim⁹ qa no-
uissima hora est. Ex nobis prodierūt:
sed nō erant ex nobis. Nā si fuissent
ex nobis: permansissent utiq nobiscū.
Sed ut manifesti sint: quī nō sūt oēs
ex nobis. Sed vos unctionē habetis
a sancto: et nostis oīa. Nō scripsi vo-
bis quasi ignorantibz veritatē: sed ꝙsi
sciētibz eā: et quī oīe mendaciū ex veri-
tate nō est. Quis est mendax: nisi is qui
negat quī ihesus est xpus? Hic est antich-
ristus: q negat pīrem et filiū. Quis q ne-
gat filiū nec patrē habet: q confitetur
filiū: et pīrem habet. Vos qđ audistis
ab initio: in vobis permaneat: qa si in
vobis permanserit qđ audistis ab ini-
cio: et vos in filio et pīre manebitis. Et
hec est repromissio: quā ipe pollicitus
est nobis vitā eternā. Hec scripsi vobis
de hijs q seducūt vos. Et vos unctio-
nem quā accepistis ab eo maneat in
vobis. Et nō necesse habetis ut aliq̄s
doceat vos: sed sicut unctio ei⁹ docet
vos de oībz. Et verū est: et nō est menda-
cium. Et sicut docuit vos: manete in
eo. Et nūc filioli manete in eo: ut cū ap-
parerit habeam⁹ fiduciā: et nō ꝺsun-
dam⁹ ab eo in aduētu ei⁹. Si scitis quī
iustus est: scitote quoniam et oīs qui
facit iusticiam ex ipo natus est. ¶

Videte qualē caritatē dedit nobis
pater: ut filij dei nominemur et
simus. Propter hoc mūdus nō novit
nos: qa nō novit eū. Carissimi nunc
filij dei sum⁹: et nondū apparuit qđ eri-
mus. Scim⁹ quī cū apparuerit similes ei erim⁹: quī videbimus eū sicuti est.
Et oīs q habet hāc spem in eo: sanctifi-
cat se sicut et ille sanctus est. Oīs qui
facit peccatū: et iniquitatē facit. Et pecca-
tū est iniquitas. Et scitis qa ille apparu-
it ut peccata tolleret: et peccatū in eo nō
est. Oīs q in eo manet nō peccat. Et
oīs q peccat nō vidit eū: nec cognouit
eū. Filioli: nemo vos seducat. Qui
facit iusticiā iustus est. Sicut et ille iust⁹
est. Qui facit peccatū ex diabolo est: quī
ab initio diabolus peccat. In hoc ap-
paruit filius dei: ut dissoluat opera
diaboli. Oīs qui natus est ex deo

peccatū non facit: qm̄ semen ipius in eo manet: et nō potest peccare: quoniā ex deo natus ē. In hoc manifesti sunt filij dei et filij diaboli. Omnis qui nō est iustus nō est ex deo: et q̄ nō diligit fratrē suū. Quoniā hec ānūciatio quā audistis ab initio: ut diligam⁹ alter-utrum. Non sicut cayn q̄ ex maligno erat: et occidit fratrē suū. Et propter quid occidit eū? Quoniā opera ei⁹ maligna erāt: fratris aūt eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mūdus. Nos scim⁹ quoniā trāllati sum⁹ de morte ad vitā: qui diligim⁹ fratres. Qui nō diligit: manet i morte. Omnis q̄ odit fratrē suū homicida ē. Et scitis quoniā omnis homicida nō habet vitā eternā in se manentem. In hoc cognouimus caritatē dei: qm̄ ille animā suam pro nobis posuit: et nos debemus pro fratribz animas ponere. Qui habuerit substāniā huius mūdi et viderit fratrē suū necesse habere et clauserit viscera sua ab eo: quomodo caritas dei manet in eo? Filioli mei: nō diligam⁹ verbo neq; lingua: sed opere et veritate. In hoc cognoscimus qm̄ ex veritate sumus: et i cōspectu ei⁹ suadebim⁹ corda nostra. Quoniā si reprehenderit nos cor nr̄m: maior est deus corde nostro: et nouit omnia. Carissimi si cor nostrū non reprehendat nos fiduciā habemus ad deū: et quicquid petierim⁹ accipiemus ab eo qm̄ mandata ei⁹ custodimus: et ea que sunt placita corā eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus i nomine filij eius ihesu xristi: et diligam⁹ alterutrū sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius in illo manet: et ipse in eo. Et in hoc scimus: quoniā manet in nobis de spiritu quem dedit nobis. iiij

Carissimi nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus si ex deo sint: qm̄ multi pseudoprophete exierunt in mūdū. In hoc cognoscit spiritus dei. Omnis spiritus q̄ cōfitetur ihesum xristū i carne venisse: ex deo ē. Et omnis spiritus q̄ soluit ihesum: ex deo nō est: et hic est antixristus de quo audistis quoniā venit: et nūc iā i mūdo ē. Vos ex deo estis: et victis eū: qm̄ maior est qui in vobis ē: q̄ qui in mūdo. Ipsi de mūdo sunt: ideo de mūdo loquunt̄: et mūdus eos audit. Nos ex deo sum⁹. Qui nouit deū audit nos: q̄ non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritū veritatis et spiritū erroris. Carissimi diligam⁹ nos inuicē: quia caritas ex deo est. Et omnis qui diligit ex deo natus est: et cognoscit deū. Qui nō diligit non nouit deum: qm̄ deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis: qm̄ filiū suū unigenitū misit deus i mūdum: ut viuamus p eū. In hoc ē caritas: nō quasi nos dilexerimus deū: sed qm̄ ipe prior dilexit nos: et misit filium suum propitiationē pro peccatis nr̄is. Carissimi si deus dilexit nos: et nos debem⁹ alter-utrum diligere. Deū nemo vidit unq̄. Si diligam⁹ mutuē de⁹ in nobis manet: et caritas ei⁹ in nobis perfecta ē. In hoc cognoscim⁹ qm̄ in eo manemus et ipe in nobis: quoniā de spiritu sancto suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur: qm̄ pater misit filium suū saluatorē mūdi. Quisquis cōfessus fuerit quoniā ihesus est filius dei: deus in eo manet et ipe i deo. Et nos cognouim⁹: et credidim⁹ caritati quā habet deus i nobis. Deus caritas ē: et qui manet in caritate i deo manet: et deus in eo. In hoc perfecta est caritas

nobiscū: ut fiduciā habeam⁹ in die iudicij: q̄a sicut ille ē: et nos sumus i hoc mūdo. Timor nō ē in caritate: sed perfecta caritas foras mittit timorē: qm̄ timor penā habet. Qui aūt timet nō ē perfectus i caritate. Nos ergo diligamus deū: qm̄ deus prior dilexit nos. Si q̄s dixerit qm̄ diligo deū et fratrem suū oderit: mendax ē. Qui enī nō diligit fratrem suum quē videt: deū quē nō videt quō potest diligere? Et hoc mandatū habem⁹ a deo: ut q̄ diligit deū: diligat et fratrem suū.

Omnis q̄ credit qm̄ ihesus ē xrist⁹: ex deo natus ē. Et omis q̄ diligit eū q̄ genuit: diligit et eū q̄ natus ē ex eo. In hoc cognoscim⁹ qm̄ diligim⁹ natos dei: cū deū diligam⁹ et mandata ei⁹ faciamus. Hec ē enī caritas dei ut mandata eius custodiam⁹: et mandata ei⁹ grauia nō sūt. Quoniā omne qd̄ natū ē ex deo vincit mūdū: et hec ē victoria q̄ vincit mūdū: fides nr̄a. Quis ē aūt q̄ vincit mūdū: nisi q̄ credit qm̄ ihesus ē filius dei? Hic ē q̄ venit p aquā et sanguinem ihesus xristus. Non in aqua solū: sed in aqua et sanguine. Et spiritus ē q̄ testificat: qm̄ xrist⁹ ē veritas. Quoniā tres sūt q̄ testimoniū dāt i celo: pater: verbū et spiritus sanctus: et hi tres unū sunt. Et tres sūt q̄ testimoniū dāt i terra: spiritus: aq̄: et sāguis: et tres unū sūt. Si testimoniū hoim accipim⁹: testimoniū dei maius ē. Quoniā hec ē testimoniū dei qd̄ maius ē: qm̄ testificat⁹ ē de filio suo. Qui credit in filiū dei: habet testimoniū dei in se. Qui nō credit filio mendacē facit eū: q̄a nō credit i testimoniū qd̄ testificat⁹ ē deus de filio suo. Et hec ē testimoniū: qm̄ vitā eternā dedit nobis deus: et hec vita in filio ei⁹ ē. Qui habet filiū habet vitā: q̄ nō habet filium dei: vitā nō habet. Hec scribo vobis: ut sciatis qm̄ vitā habetis eternā: q̄ credatis in nomine filij dei. Et hec est fiducia quā habem⁹ ad deū: q̄a quecūq; petierimus scim⁹ voluntatē ei⁹ audit nos. Et scim⁹ q̄a audit nos: quicquid petierimus. Scimus: qm̄ habem⁹ petitiones q̄s postulam⁹ ab eo. Qui scit fratrem suū peccare peccatū nō ad mortē: petat et dabit ei vita peccāti non ad mortem. Est peccatū ad mortē: nō pro illo dico ut roget q̄s. Omnis iniqtas peccatū est: et est peccatū ad mortē. Scimus q̄a oīs q̄ natus ē ex deo nō peccat: sed generatio dei conseruat eū: et malignus nō tāget eum. Scim⁹ qm̄ ex deo sumus: et mundus totus i maligno positus ē. Et scim⁹ qm̄ filius dei venit et dedit nobis sensū: ut cognoscam⁹ verū deū: et sum⁹ i vero filio ei⁹. Hic ē verus deus: et vita eterna. Filioli: custodite vos a simulacris.

Explicit epla prima beati iohis apli Incipit argumentū in epla2 eiusdē sancte

Iohes a deo ad laudā femine scribit ut eandē dominam non dubitet litteris appellare: eiusdēq; filios testimoniū q̄ ambulēt in veritate prohibeat. Explicit argumentū Incipit epla beati iohis apli sancta

Senior: electe dñe et natis eius quos ego diligo in veritate: et non ego solus sed et omnes qui cognouerunt veritatem: propter veritatem que manet in nobis: et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia misericordia pax a deo patre: et a xristo ihesu filio patris in veritate et caritate. Gauisus sū valde quoniā inuenī de filijs tuis ābulātes i veritate: sicut mādatū

accepimus a pre. Et nūc rogo te dña
non rangz mādatū nouū scribēs tibi:
sed qđ habuim⁹ ab initio: ut diliga-
mus alterutrū. Et hoc ē caritas: ut am-
bulem⁹ scōm mādata ei⁹. Hoc enim ē
mandatū: ut quemadmodū audistis
ab initio in eo ambuletis: qñ multi se-
ductores exierūt i mūdū q nō cōfitent
ihesū cristū venisse in carnē. Hic ē se-
ductor z anticristus. Videte vosmetipos
ne pdatis q operati estis: sed ut mer-
edem plenā accipiatis. Omis q rece-
dit et nō ymanet i doctrina cristi: deū
nō habet. Qui ymanet i doctrina: hic
patrē et filiū habet. Si qs venit ad vos
et hāc doctrinā nō affert: nolite recipe-
re eū i domū: nec ave ei dixeritis. Qui
enī dicit illi ave: cōmunicat operib⁹ ei⁹
malignis. Plura habēs vobis scribe-
re: nolui p cartā et atramentū. Spero
enī me futurū apud vos: et os ad os
loqui: ut gaudiū vrm plenū sit. Sa-
lutāt te filie sororis tue electe. Explic
epla scda bti iohannis apli. Incipit
prologus̄ in epla tercia

Gaii pietatis causa extol-
lit angz ut in ipsa pietate
maneat exhortator: dilator
pem impietatis et superbie
causa obiurgat: demetrio aūt bonū
testimoniū phibet cum fratribus uni-
uersis. Explicit argumentū Incipit
epla bti iohis apli tercia. j.

Senior: gaio carissi-
mo: quē ego diligo
in veritate. Carissi-
me: de oīb⁹ oratu-
orem facio prospe-
re te ingredi et valе-
re: sicut prospere agit aīa tua. Gauiš
sum valde venientibus fratribus z testi-
monijs phibentibus veritati tue: sicut
tu in veritate ambulas. Maiorē hanc
nō habeo gratiā: q̄z ut audiam filios
meos in veritate ambulāres. Carissi-
me: fideliter facis quicqđ operaris in
fratres: z hoc i pegrinos: q̄ testimoniū
reddiderūt caritati tue in conspectu
ecclie: quos benefaciens deduces di-
gne deo. Pro nomine enim ei⁹ pfecti
sunt: nichil accipientes a gentilibus. Nos
ergo debemus suscipere hmōdi: ut
cooperatores simus veritatis. Scripsi
fortasse ecclie: sed is q amat
primatum gerere in eis diotrepes non
recipit nos. Propt hoc si venero com-
monebo eius opera que facit: verbis ma-
lignis garriens in nos. Et quasi nō ei
hec sufficiant: neq; ipe suscipit fres: z
eos qui suscipiūt phibet: z de ecclesia
eicit. Carissime noli imitari malum:
sed qđ bonū est. Qui benefacit ex deo
est: qui malefacit nō vidit deū. Demetrio
perhibetur testimoniū reddit ab oīb⁹ z ab
ipa veritate: sed z nos testimoniū per-
hibemus: z nostri qñ testimoniū vrm
verū est. Multa habui tibi scribere: sed no-
lui p atramentū et calamū scribere tibi.
Spero aūt protinus te videre: z os ad
os loquemur. Pax tibi. Salutant te
amici. Saluta amicos per nomē. Ex-
plic epla tercia bti iohis apli. Incipit
argumentū in epla bti Jude apli.

Judas apostolus: scarioth de corrupto-
ribus vie veritatis ita informat: ut illico-
rum esse diceret de subiugo sancti cu-
ros fugitivis: detinuo opera sua offugis
novare seculibus. Explicit argumē
tum incipit epla bti iude apli Cap. j.

Judas ihesu cristi seruus scarioth aūt
iacobi: his qui sunt in deo patre dilec-
tis: z cristo ihesu conseruatis et vocatis.
Misericordia vobis et pax et cari-
tas adimpleatur. Carissimi omnem

sollicitudinem faciēs scribendi vobis
de cōmuni vestra salute necesse habui
scribere vobis: deprecans supercertā-
ri semel tradite sanctis fidei. Subin-
troierunt enim quidam homines qui
olim prescripti sunt in hoc iudicium
impij: domini nostri graciam trans-
ferentes in luxuriam: et solum domi-
natorem et dominum nostrum ihe-
sum cristum negantes. Commonere
autem vos volo scientes semel oīa:
quoniam ihesus populum de ter-
ra egipti saluans: secundo eos qui
non crediderunt perdidit. Angelos
vero qui non seruauerunt suum prin-
cipatum sed dereliquerunt suum do-
micilium: in iudicium magni diei
vinculis eternis sub caligine reseruā-
vit. Sicut sodoma et gomorra et
finitime ciuitates simili modo exfor-
nicate et abeuntes post carnem alte-
ram: facti sunt exemplum: ignis eter-
ni penam sustinentes. Similiter z hij
quidem carnem maculant: dominā-
tionem autem spernunt: maiestatem
autem blasphemant. Cum michael
archangelus cum dyabolo disputās
altercaretur de moysi corpore: non
est ausus iudicium inferre blasphe-
mie: sed dixit. Imperet tibi deus. Hij
autem quecunq; quidem ignorant
blasphemant: quecunq; autem natu-
raliter tanq; muta animalia norunt:
in his corrumpuntur. Ve illis qui
via caym abierunt: et errore balaam
mercede effusi sunt: et in contradicti-
one chore abierunt. Hij sunt in epu-
lis suis macule conuiuantes: sine ti-
more: semetipsos pascentes: nubes
sine aqua: que a ventis circumferun-
tur: arbores autumnales: infructu-
ose: bis mortue: eradicate: fluctus feri
maris: despumantes suas confusio-
nes: sydera errantia: quibs procella te-
nebraz tuata est in eternū. Prophetauit
autem et de hijs septimus ab adam
enoch dicens. Ecce venit dominus in
sanctis milibus suis facere iudicium
contra omnes: et arguere omnes im-
pios de omnibs operibus impietatis
eorum quibus impie egerunt: et de o-
mnibus duris que locuti sunt contra
deum peccatores impij. Hij sunt mur-
muratores querelosi secundū deside-
ria sua ambulantes: et os eorum lo-
quitur superbiam: mirantes personas
questus causa. Vos autem carissimi
memores estote verborum que pdicta
sunt ab apostolis domini nostri ihe-
su cristi: qui dicebāt vobis quoniam
in nouissimis temporibus venient il-
lusores secundū desideria sua ambu-
lantes in impietatibus. Hij sunt qui
segregant semetipsos: animales: spi-
ritum non habentes. Vos autem ca-
rissimi superedificantes vosmetipsos
sanctissime nostre fidei: in spiritu san-
cto orantes: ipsos vos in dilectione
dei seruate: exspectantes misericordiā
domini nostri ihesu cristi in vitam e-
ternam. Et hos quidem arguite iu-
dicatos: illos vero saluate de igne
rapientes. Aliis autem miseremini
in timore: odientes et eam que car-
nalis est maculatam tunicam. Ei
autem qui potens est vos conseruā-
re sine peccato: et constituere ante cō-
spectum glorie sue immaculatos in
exultatione: soli deo saluatori nostro
per ihesum cristum dominum nostrū
gloria magnificentia imperium z po-
testas ante omne seculum: et nunc
et in omnia secula seculorum amen.
Explicit epla bti Jude apli

Incipit prologus in apocalipsin

Johannes apostolus et euangelista a xpisto electus atq; dilectus · in tanto amore dilectionis uberior habitus est · ut in cena supra pectus eius recumberet et ad mercem altauti soli matrem propriam commendasset : ut quem nubere uolentem ad amplexum uirginitatis alcuerat : ipsi ad custodiendā uirginem traderet . Hic itaq; cum propter uerbum dei et testimonium ihesu xristi in pathmos insulam scribere tenuum illic ab eodē apocalipsis pre ostensa describit : ut sicut in principio canonis id est libri geneseos incorruptibile principii p̄notat : ita etiā incorruptibilis finis p uirginē in apocalipsi redderet dicentis . Ego sū alpha et o : principiū et finis . Hic est iohannes · q̄ fuerus supuenisse sibi diem egressionis de corpore conuocatis i epheso discipulis desendit inde fossum sepulture sue locum : orationeq; pcta reddidit spiritū · tam a dolore mortis facis q̄ erat ne q̄ : q̄ a corruptione carnis noscit alienū . Cuius tamē scripture dispositio uel libri ordinatio ideo a nobis p singula nō exponit : ut nescientibus inquirendi desiderium colloceur : et quesitibus laboris fructus · et deo magistroq; doctrina seruetur . Explicit prologus incipit liber apocalipsis uri iohannis apli · ·

Apocalipsis ihesu xristi quā dedit illi deus palam facere seruis suis que oportet fieri cito : et significauit mittens per angelū suū suo iohanni q̄ testimoniū perhibuit uerbo dei : et testimoniū ihesu xristi quecūq; uidit . Beatus qui legit et qui audit uerba prophetie huius : et ſuat ea que in ea scripta sunt . Tempus enim prope est . Johannes septē ecclesijs que sunt in asya . Gratia uobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui uenturus est : et a septem spiritibus q̄ in aspectu throni eius sunt : et a ihesu xristo q̄ est testis fidelis primogenitus mortuorū et princeps regū terre : qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nris in sanguine suo et fecit nos regnū et sacerdotes deo et pri suo : ipsi gla et imperium : in secula seculorū amen . Ecce uenit cū nubibus : et uidebit eū omnis oculus : et qui eū pupugerunt . Et tūc plāgent se sup eum oēs tribus terre : etiā amē . Ego sum alpha et o : principiū et finis · dicit dominus deus qui est et qui erat et q̄ uenturus est oīpotens . Ego iohannes frater uester et particeps i tribulatione et regno et patientia in xristo ihesu : fui i insula q̄ appellatur pathmos propter uerbum dei et testimoniū ihesu . Fui in spiritu in dominica die : et audiui post me uocem magnam tanq̄ tube dicentis . Quod uides scribe in libro : et mitte septem ecclesijs epheso et smirne et pergamo et thiatire et sardis et philadelphie et laodicie . Et conuersus sum : ut uiderem uocem q̄ loquebat mecū . Et conuersus uidi septem candelabra aurea : et i medio septem candelabroz aureoz similē filio hominis uestitū podere : et precinctū ad mamillas zona aurea . Caput autē eius et capilli erāt candidi tanq̄ lana alba : et tanq̄ nix . Et oculi eius tanq̄ flamma ignis : et pedes ei simules aurichalco sicut i camino ardenti Et uox illius tanq̄ uox aquaz multarum : habebat i dextera sua stellas septem . Et de ore ei gladius utraq; parte acut exibat : et facies ei sicut sol luet in uirtute sua . Et cū uidissem eū :

recidi ad pdes ei⁹ tanq̃ mortuus. Et posuit dextrā suā sup me dicens. Noli timere. Ego sum p̃m⁹ et nouissim⁹ et viuus: et fui mortuus et ecce sū viuēs in seculā seculoꝝ: et habeo claues mortis et inferni. Scribe ergo q̃ vidisti et que sunt: et que oportet fieri post hec. Sacramentū septem stellarū quas vidisti in dextera mea et septē candelabra aurea: septē stelle ageli sūt septē ecclieꝝ: et candelabra septē-septem ecclesie sunt. iij

Et āgelo ephesi ecclesie scribe. Hec dicit q̃ tenet septē stellas in dextera sua: qui ambulat i medio septem candelabrorū aureoꝝ. Scio opera tua et laborē et patientiā tuā: et q̃a nō potes sustinere malos. Et temptasti eos q̃ se dicunt apostolos esse et non sunt: et inuenisti eos mendaces. Et patientiam habes: et sustinuisti propt nomē meū: et nō defecisti. Sed habeo aduersum te pauca: q⁹ caritatē tuā p̃mā reliquisti. Memor esto itaq; unde excideris: et age penitentiā: et prima opera fac. Sin aūt: veniō tibi et mouebo candelabrū tuū de loco suo: nisi penitentiā egeris. Sed hoc habes quia odisti facta nicholaitarum: que et ego odi. Qui habet aurē audiat: q̃d spiritꝰ dicat ecclesijs. Vincenti dabo edere de ligno vite: quod est in paradiso dei mei. Et angelo smirne ecclesie scribe. Hec dicit p̃mus et nouissimus: qui fuit mortuꝰ et vixit. Scio tribulationē tuā et paupertatē tuam: sed diues es et blasphemaris ab hijs qui se dicunt iudeos esse et nō sunt: sed sūt synagoga sathane. Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est d⁹abolus ex vobis in carcerem ut tēptemini: et habebitis tribulationem diebꝰ decem. Esto fidelis usq; ad mortem: et dabo coronam vite. Qui habet

aurem audiat: quid spiritus dicat ecclesijs. Qui vicerit: non ledet a morte secūda. Et angelo pergami ecclie scribe. Hec dicit q̃ habet rumpheā vtraq; parte acutā. Scio vbi habitas vbi sedes ē sathane: et tenes nomen meū et nō negasti fidē meā. Et i diebus illis antipas testis meus fidelis q̃ occisus est apud vos: vbi sathanas habitat. Sed habeo aduersus te pauca: q̃a habes illic tenentes doctrinā balaam q̃ docebat balac mittere scandalū coram filijs israel edere et fornicari: et habes et tu tenentes doctrinam nicholaitaꝝ. Similiter penitentiam age: si quo minus: Veniam tibi cito et pugnabo cū illis in gladio oris mei. Qui habet aurem audiat: q̃d spiritus dicat ecclesijs. Vincenti dabo manna absconditū: et dabo illi calculum candidū et in calculo nomē nouū scriptum: q̃d nemo scit nisi qui accipit. Et angelo thiatire ecclie scribe. Hec dicit filiꝰ dei: q̃ habet oculos tanq̃ flammā ignis: et pedes ei⁹ simul aurichalco. Noui opera tua et fidem et caritatem tuā et ministeriū et patientiā tuā: et opera tua nouissima plura prioribus. Sed habeo aduꝰ te pauca q̃a tymittis mulierē iezabel que se dicit ꝓphetā docere et seducere seruos meos: fornicari et mādūcare de ydolothis. Et dedi illi tempus ut penitentiā ageret: et nō vult penitere a fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectū: et q̃ mechantur cū ea in tribulatione maxima erunt: nisi penitentiam ab operibꝰ suis egerint: et filios ei⁹ mortificabo in morte: et scient oēs ecclie quia ego sū scrutans renes et corda: et dabo unicuiq; vestrū secūm opera vra. Vobis aūt dico et ceteris quia thiatire: quicūq; non habent doctrinā hanc et q̃ nō cognouerūt altitudinem sathane quēadmodū dicunt: nō mittā sup vos aliud pondus: tamen id q̃d habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et custodierit usq; in finē opera mea: dabo illi potestatē sup gentes et reget eas i virga ferrea et tanq̃ vas figuli cōfringentur sicut et ego accepi a patre meo: et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem audiat: quid spiritus dicat ecclesijs. iij

Et angelo eccie sardis scribe. Hec dicit qui habet septē spiritꝰ dei: et septem stellas. Scio opera tua: q̃a nomen habes q⁹ viuas: et mortuꝰ es. Esto vigilans: et cōfirma cetera q̃ moriturā erāt. Non enī inuenio opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et serua: et penitentiā age. Si ergo nō vigilaueris veniam ad te tanq̃ fur: et nescies qua hora veniā ad te. Sed habes pauca nomina in sardis q̃ nō inquinauerūt vestimēta sua: et ambulabunt mecū i albis q̃a digni sūt. Qui vicerit sic vestiet vestimētis albis: et nō delebo nomen ei⁹ de libro vite: et cōfitebor nomen ei⁹ coram p̃re meo et coram āgelis ei⁹. Qui habet aurē audiat: q̃d spiritus dicat ecclesijs. Et angelo philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet clauē dauid: q̃ aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem et seruasti verbum meū: et non negasti nomē meū. Ecce dabo de synagoga sathane q̃ dicūt se iudeos esse et non sunt: sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos: et scient q̃a ego dilexi te. Quoniam seruasti verbū patientie mee: et ego seruabo te ab hora temptationis que ventura ē in orbē uniuersum temptare habitantes i terra. Ecce venio cito. Tene q̃d habes: ut nemo accipiat coronā tuam. Qui vicerit faciā illū columnā in templo dei mei: et foras nō egredietur amplius. Et scribā sup eum nomen dei mei et nomen ciuitatis dei mei noue ierusalē que descendit de celo a deo meo: et nomen meū nouū. Qui habet aurem audiat: quid spiritus dicat ecclesijs. iij

Et angelo laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et verus: qui ē principiū creature dei. Scio opera tua: q̃a neq; frigidus es neq; calidus. Vtinam frigidꝰ esses aut calidus. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus: incipiā te euomere ex ore meo: quia dicis q⁹ dives sum et locupletatꝰ et nullius egeo: et nescis q̃a tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudꝰ. Suadeo tibi emere a me aurū ignitū probatū ut locuples fias: et vestimentis albis induaris ut nō appareat confusio nuditatis tue: et collyrio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo: et penitentiā age. Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocē meā et aperuerit michi ianuā intrabo ad illū: et cenabo cū illo: et ipse mecū. Qui vicerit dabo ei sedere mecū i throno meo: sicut et ego vici et sedi cū patre meo in throno eius. Qui habet aurem audiat: quid spiritus dicat ecclesijs. iiij

Post hec vidi: et ecce ostium apertū in celo: et vox p̃ma quā audiui tanq̃ tube loquentis mecum dicens. Ascende huc: et ostendā tibi q̃ oportet fieri post hec. Statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat i celo: et supra sedē sedens. Et q̃ sedebat similis erat

aspectui lapidis iaspidis et sardinis
et yris erat i circuitu sedis similis visi-
oni smaragdine. Et in circuitu sedis
sedilia viginti: et supra thronos
viginti quatuor seniores sedentes cir-
cumamicti vestimentis albis et in ca-
pitibus eorū corone auree. Et de thro-
no procedunt fulgura et voces et toni-
trua: et septē lampades ardentes ante
thronū qui sūt septē spūs dei. Et
in aspectu sedis tanq̄ mare vitreū simi-
le cristallo: et in medio sedis et in circui-
tu sedis quatuor animalia plena ocu-
lis ante et retro. Et animal primū simi-
le leoni et scdm̄ animal simile vitulo: et tertiū a-
nimal habens faciē quasi hominis: et
quartū animal simile aquile volanti.
Et quatuor animalia singula eor habebant alas senas: et in circuitu et in-
tus plena sunt oculis. Et requiem nō
habebant die ac nocte dicentia sanct⁹
sanctus sanctus dñs de⁹ oñipotens:
qui erat et q̄ est et qui venturus ē. Et cū
darent illa animalia gl'am et honorē
et benedictionē sedēti sup thronū viuē-
ti in secula seculorū: procidebāt viginti-
quatuor seniores ante sedentē in throno
et adorabāt viuentem in secula seculo-
rū: et mittebāt coronas suas ante thronū
dicentes. Dignus es dñe deus noster
accipere gl'am et honorem et virtutem:
quia tu creasti omnia: et propter vo-
lūtatem tuā erant et creata sunt. ¶

Et vidi in dextera sedentis supra
thronū librū scriptum intus et
foris: signatū sigillis septem. Et vidi
angelū fortem et p̄dicantem voce ma-
gna. Quis ē dignus aperire librum et
soluere signacula ei⁹? Et nemo poterat
neq̄ in celo neq̄ in terra neq̄ subt⁹ ter-
ram aperire librū: neq̄ respicere illū. Et
ego flebā multū: quoniā nemo dign⁹
inuentus ē aperire librū: nec videre eum.
Et unus de senioribus dixit mihi. Ne
fleueris. Ecce vicit leo de tribu iuda ra-
dix dauid aperire librū et soluere septē
signacula eius. Et vidi: et ecce in medio
throni et quatuor animaliū et in medio
seniorum agnum stantem tanq̄ occi-
sum habentem cornua septem et oculos
septem: q̄ sūt septē spūs dei missi in o-
nnem terrā. Et venit: et accepit de dextera
sedentis in throno librū. Et cū aperu-
isset librū: quatuor animalia et viginti
quatuor seniores ceciderunt coram agno
habentes singuli citharas et fialas au-
reas plenas odoramētor q̄ sunt ora-
tiones sanctorū: et cantabāt canticū no-
uum dicentes. Dignus es dñe accipe-
re librum et aperire signacula eius: quia
occisus es et redemisti nos deo in sangui-
ne tuo ex omni tribu et lingua et popu-
lo et natione: et fecisti nos deo nostro re-
gnum et sacerdotes et regnabim⁹ super
terrā. Et vidi: et audiui vocē angelor
multor in circuitu throni et animaliū
et seniorū: et erat numer⁹ eorū milia mi-
lium dicentiū voce magna. Dignus
est agnus q̄ occisus ē accipere virtutē
et diuinitatem et sapientiā: et fortitudi-
nem et honorem et gloriā et benedictio-
nem. Et omnē creaturā que in celo est
et super terrā et sub terra: et q̄ sunt i mari
et q̄ in eo: oīes audiui dicentes sedenti
in throno et agno. Benedictio et ho-
nor et gloria et potestas in secula secu-
lorū. Et quatuor animalia dicebant
amen. Et viginti quatuor seniores ce-
ciderunt in facies suas: et adoraueūt
viuentem in secula seculorum. ¶

Et vidi q̄ aperuisset agnus unū
de septem sigillis: et audiui u-
num de quatuor animalibus dicens
tanq̄ vocem tonitrui. Veni et vide.

Et vidi: et ecce equus albus. et qui
sedebat sup illū habebat arcū: et data
est ei corona: et exiuit vincēs ut vince-
ret. Et cū aperuisset sigillū secm̄ audi-
ui scdm̄ animal dicens. Veni et vide.
Et exiuit alius equus rufus: et q̄ sede-
bat sup illū datū est ei ut sumeret pacē
de terra: et ut inuicem se interficiant: et
datus est ei gladius magnus. Et cū a-
peruisset sigillū tertium: audiui tertiū
animal dicens. Veni et vide. Et ecce e-
quus niger: et q̄ sedebat sup illū habe-
bat stateram in manu sua. Et audiui
tanq̄ vocem i medio quatuor anima-
lium dicentiū. Bilibris tritici denario
uno: et tres bilibres ordei denario uno:
et vinū et oleum ne lesseris. Et cū aper-
uisset sigillū quartū audiui vocē quar-
ti animalis dicentis. Veni et vide. Et
ecce equus pallidus: et q̄ sedebat sup cū
nomen illi mors: et infernus sequeba-
tur. Et data ē illi potestas sup quatu-
or partes terre: interficere gladio fame
et morte et bestijs terre. Et cū aperuisset
sigillū quintū: vidi subtus altare aiā-
mas interfector propter verbū dei: et pro-
pter testimoniū q̄d habebāt. Et clama-
bant voce magna dicētes. Vsquequo
dñe sanct⁹ et verus non iudicas et nō
vindicas sanguinē nr̄m de hijs q̄ habi-
tant i terra? Et date sunt illis singule
stole albe: et dictū est illis ut requiesce-
rent adhuc tēpus modicū: donec com-
pleant conserui eor et fratres eorū qui
interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cū
aperuisset sigillū sextū: et ecce terre mot⁹
magnus factus est. Et sol factus est ni-
ger tanq̄ saccus cilicin⁹: et luna tota
facta est sicut sanguis: et stelle de celo
ceciderūt sup terram sicut ficus emittit
grossos suos cū a uento magno mo-
uet. Et celū recessit sicut liber involu-
tus: et oēs mons et insule de locis suis
mote sunt. Et reges terre et principes
et tribuni et diuites et fortes et omnis
seruus et liber absconderūt se i speluncis
et in petris montiū: et dicunt montib⁹
et petris cadite sup nos et abscondite
nos a facie sedentis sup thronū et ab
ira agni: quia venit dies magnus ire
ipsorum. Et quis poterit stare? VII

Post hec vidi quatuor angelos stan-
tes sup quatuor angulos terre:
tenētes quatuor ventos terre ne flarēt
sup terram: neq̄ sup mare neq̄ in ullā
arborem. Et vidi alterū angelū ascen-
dentem ab ortu solis habentē signum
dei viui: et clamauit voce magna cui-
bus angelis datū est nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre et
mari neq̄ arboribus: quoadusq̄ signemus seruos dei nr̄i in frontibus eo-
rum. Et audiui numerū signatorū:
centū quadraginta quatuor milia signa-
ti ex omni tribu filior israel. Ex tribu iu-
da: duodecim milia signati. Ex tribu
ruben: duodecim milia signati. Ex tri-
bu gad: duodecim milia signati. Ex
tribu aser: duodecim milia signati. Ex
tribu neptalim: duodecim milia signa-
ti. Ex tribu manasse: duodecim milia
signati. Ex tribu symeon: duodecim mi-
lia signati. Ex tribu leui: duodecim mili-
a signati. Ex tribu yssachar: duodecim
milia signati. Ex tribu zabulon: duo-
decim milia signati. Ex tribu ioseph:
duodecim milia signati. Ex tribu ben-
iamin: duodecim milia signati. Post
hec vidi turbā magnā quā dinumera-
re nemo poterat ex omnibus gentibus
et tribubus et populis et linguis: stantes
ante thronū et in cōspectu agni amicti
stolis albis: et palme in manibus eorū.
Et clamabant voce magna dicentes.

Salus deo nr̄o: qui sedet sup̄ thronū
et agno. Et oēs angeli stabant ī cir-
cuitu throni ⁊ seniorū ⁊ q̄tuor aīaliū:
et ceciderūt ī conspectu throni in facies
suas: et adorauerūt deū dicentes amē.
Benedictio ⁊ claritas ⁊ sapiēcia ⁊ gra-
rarū actio: honor ⁊ virtus ⁊ fortitudo
deo nr̄o ī secula seculorū amen. Et re-
spondit un⁹ de seniorib⁹ ⁊ dixit michi.
Hi q̄ amicti sūt stolis albis q̄ sunt
et unde venerunt? Et dixi illi. Dñe mi
nu scis. Et dixit michi. Hi sunt q̄ vene-
runt de tribulatōne magna: ⁊ lauerūt
stolas suas: ⁊ dealbauerūt eas ī sāguine agni. Ideo sūt āte thronū dei: ⁊ seruiunt ei die ac nocte in templo eius: et q̄i sedet in throno habitabit super illos.
Nō esurient neq; sitiēt amplius: neq; cadet super illos sol neq; vllus estus:
q̄i agnus q̄ in medio throni ē reget
illos: ⁊ deducet illos ad vite fontes a-
quarum: et absterget deus omnem
lacrumam ab oculis eorum. viij

Et cū aperuisset sigillū septimū: fa-
ctum ē silentiū in celo quasi me-
dia hora. Et vidi septē angelos stātes
in cōspectu dei: ⁊ date sunt illis septem
tube. Et alius angel⁹ venit ⁊ stetit āte
altare habens thuribulū aureū: et da-
ta sunt illi incensa multa: ut daret de o-
rationib⁹ sanctorum oīm supra altare
aureū q̄d ē āte thronū dei. Et ascendit
fumus incensoz de orationib⁹ sanctō-
rum de manu angel⁹ coram deo. Et ac-
cepit angel⁹ thuribulū aureū: ⁊ imple-
uit illud de igne altaris ⁊ misit in ter-
ram: ⁊ facta sūt tonitrua ⁊ voces ⁊ ful-
gura et terre motus magnus: ⁊ septē
angeli q̄ habebāt septem tubas ꝓpara-
uerunt se ut tuba canerēt. Et primus
angelus tuba cecinit. Et facta ē grādo
et ignis: mixta ī sanguine: ⁊ missū est
in terrā. Et tercia pars terre combusta
est: ⁊ tercia pars arborū cōcremata est:
et oīe fenū viride combustū est. Et se-
cundus angelus tuba cecinit: et tanq̄
mons magn⁹ igne ardēs missus est
in mare. Et facta ē tercia pars maris
sanguis: ⁊ mortua ē tercia pars creatu-
re eorū que habebāt animas ī mari: ⁊
tercia pars nauiū interiit. Et tercius
angel⁹ tuba cecinit: ⁊ cecidit de celo stel-
la magna ardēs tanq̄ facula. Et ce-
dit ī tertiā partem fluminū ⁊ in fontes
aquar: et nomen stelle dicit absinthi-
um. Et facta ē tercia pars aquar ī ab-
sinthiū: ⁊ multi hominū mortui sūt de
aquis: q̄a amare facte sūt. Et quart⁹
angelus cecinit: ⁊ percussa ē tercia pars
solis et tercia pars lune ⁊ tercia pars
stellarū: ita ut obscurarēt tercia pars
eorum: ⁊ dies nō lucret pars tercia ⁊
nocti similiter. Et vidi: ⁊ audiui vocem
unius aquile volantis p̄ medium celi di-
centis voce magna. Ve ve ve habitan-
tibus ī ira de ceteris vocibus tube ange-
lorum: qui erant tuba canituri.

Et quint⁹ angelus tuba cecinit: ⁊
vidi stellam de celo cecidisse in
terram: ⁊ data est ei clauis putei abissi.
Et aperuit puteum abissi: ⁊ ascendit
fumus putei sicut fum⁹ fornacis ma-
gne: ⁊ obscuratus est sol ⁊ aer de fumo
putei. Et de fumo putei exierūt locuste
in terrā: ⁊ data est illis potestas sicut
habent potestatem scorpiones terre. Et
ꝓceptū est illis ne ledерent fenum terre
neq; oīe viride neq; omnem arborē:
nisi tantū homines q̄ nō habent signū
dei in frōntib⁹ suis. Et datū est eis ne oc-
iderent eos: sed ut cruciarent mensibus
quinq;. Et cruciat⁹ eorum ut cruciat⁹
scorpii: cū pcutit hominem. Et in di-
bus illis querent homines mortē: ⁊ nō

inuenient eam: et desiderabūt mori: et
fugiet mors ab eis. Et similitudines
locustaꝝ similes equis paratis ad pli-
um: et sup capita earꝝ tanq̄ corone si-
miles auro: ⁊ facies earꝝ tanq̄ facies
hominū. Et habebāt capillos sicut ca-
pillos mulierū: ⁊ dentes earꝝ sicut dentes
leonū erāt. Et habebāt loricas sicut lo-
ricas ferreas: ⁊ vox alarꝝ illarū sicut
vox curruū equoꝝ multoꝝ currentiū ī bel-
lū. Et habebāt caudas similes scorpio-
nū: et aculei erāt in caudis earꝝ: ⁊ pote-
stas earꝝ nocere hominib⁹ mēsibꝫ quin-
q;. Et habebāt sup se regem angelum
abissi nomen hebraice labaddon.
Ve unum abiit: ⁊ ecce veniūt adhuc
duo ve post hec. Et sextus angelus tu-
ba cecinit: ⁊ audiui vocē unā ex quatuor
cornibus altaris aurei quod est
ante oculos dei: dicentem sexto angelo q̄
habebat tubā. Solue quatuor ange-
los q̄ alligati sūt in flumine magno
eufraten. Et soluti sunt quatuor āgeli
qui parati erāt in horā ⁊ diem ⁊ men-
sem et annū: ut occiderent tertiā partē
hominū. Et numer⁹ equestris exercit⁹
viciens milies dena milia: ⁊ audiui nu-
merum eoꝝ: ⁊ ita vidi equos ī visione.
Et qui sedebāt sup eos habebant lori-
cas igneas ⁊ iacinctinas et sulphure-
as: ⁊ capita equoꝝ erant tanq̄ capita
leonū: ⁊ de ore eoꝝ procedit ignis ⁊ fu-
mus et sulphur. Et ab his tribus pla-
gis occisa est tertia pars hominū: de
igne et de fumo ⁊ sulphure q̄ procede-
bāt ex ore ipsorū. Potestas enī equoꝝ
in ore eoꝝ ē: ⁊ in caudis eoꝝ. Nā cau-
de eoꝝ similes serpentibus habentes ca-
pita: ⁊ in his nocent. Et ceteri homines
qui nō sunt occisi ī his plagis neq;
penitentiā egerūt de operibus manuū
suarum ut non adorarent demonia
et simulacra aurea et argentea et erea
et lapidea et lignea q̄ neq; videre pos-
sunt neq; audire neq; ambulare: et nō
egerūt penitentiā ab homicidijs suis
neq; a veneficijs suis neq; a fornica-
tione sua: neq; a furtis suis.

Et vidi aliū angelū fortem descen-
dentem de celo amictum nube: et
iris in capite ei⁹. Et facies ei⁹ erat ut
sol: ⁊ pedes ei⁹ tanq̄ colūna ignis. Et
habebat ī manu sua libellū aperтū: ⁊ po-
suit pedem suū dexterū supra mare: sini-
strum aūt sup terram: ⁊ clamauit vo-
ce magna quēadmodū cū leo rugit.
Et cū clamasset: locuta sūt septem to-
nitrua voces suas. Et cū locuta fuissēt
septem tonitrua voces suas: ⁊ ego scri-
pturus eram. Et audiui vocē de celo
dicētē michi. Signa q̄ locuta sūt septē
tonitrua: ⁊ noli ea scribere. Et angel⁹
quē vidi stantem supra mare ⁊ supra
terrā leuauit manū suam ad celū ⁊ iu-
rauit p̄ viuentem ī secula seculoꝝ q̄ crea-
uit celum ⁊ ea q̄ in eo sunt et terram et
ea q̄ in ea sunt ⁊ mare et ea que in eo
sunt: q̄a tempus nō erit amplius: sed ī di-
bus vocis septimi angeli cum ceperit
tuba canere: cōsumabit misterium dei si-
cut euangelizauit p̄ seruos suos pro-
phetas. Et audiui vocē de celo iterū
loquentem mecū ⁊ dicentem. Vade: et
accipe librum aperтū de manu angeli
stantis supra mare ⁊ supra terram. Et
abiī ad āgelum dicens ei ut daret mi-
hi librum: ⁊ dixit michi. Accipe librū
et devora illum: et faciet amaricari
uētre tuo: sed ī ore tuo erit dulce tanq̄
mel. Et accepi librum de manu āgeli
et devorauī illū: et erat in ore meo tanq̄
mel dulce. Et cū devorassem eū: amari-
cauit uenter meus. Et dixit michi. Opor-
tet te iterū prophetare gentib⁹ ⁊ populis

re linguis et regibus multis .xj
Et data ẽ michi calamus similis
virge: dicẽs surge: et mesura templũ dei et altare: et adorãtes in eo. Atriũ vero qđ est foris tẽplũ rice foras et ne metiaris illud: quĩ datum ẽ gentibꝫ. Et ciuitatẽ sanctã calcabũt mensibus quadragintaduobꝫ. Et dabo duobus testibus meis: et prophetabunt diebꝫ mille ducentis sexaginta amicti saccis. Hĩi sũt due olive: et due candelabra ĩ cõspectu dñi terre stantes. Et si quis voluerit eos nocere: ignis egredi de ore eoꝝ et deuorabit inimicos eorũ: et si quis voluerit eos ledere sic oportet eũ occidi. Hĩi habent potestatem claudẽdi celũ ne pluat diebꝫ prophetie illorũ: et potestatẽ habent sup aquas cõuertendi eas ĩ sanguinẽ: et percutere terram omni plaga quotienscũqꝫ voluerint. Et cũ finierint testimoniũ suũ bestia q̃ ascendit de abisso faciet adũ eos bellum: et vincet illos: et occidet eos. Et corpora eoꝝ iacebũt ĩ plateis ciuitatis magne q̃ vocatur spiritualiter sodoma et egiptus: ubi et dñs eorũ crucifixus ẽ. Et videbũt de tribubꝫ et de populis et linguis et gentibus corpora eorum p tres dies et dimidiũ: et corpora eoꝝ nõ sinent poni ĩ monumẽtis. Et inhabitantes terrã gaudebũt sup illos et iocundabunt: et munera mittent inuicem: quĩ hĩi duo prophete cruciauerunt eos q̃ inhabitabãt sup terrã. Et post dies tres et dimidiũ spiritus vite a deo intrabit in eos. Et stetẽrũt super pedes suos: et timor magꝰ cecidit sup eos q̃ viderũt eos. Et audierũt vocem magnã de celo: dicentẽ eis. Ascendite huc. Et ascenderunt in celũ in nube: et viderũt illos inimici eoꝝ. Et ĩ illa hora factꝰ ẽ terre motus magnꝰ: et decima pars ciuitatis cecidit. Et occisi sunt in terre motu nomĩa hominũ septẽ milia: et reliqui in timorẽ sũt missi: et dederũt gloriã deo celi. Ve ledom abiit: et ecce ve tertiũ venit cito. Et septimꝰ angelꝰ tuba cecinit: et facte sũt voces magne in celo dicẽtes. Facta est regnũ huius mũdi dñi nri et christi eius: et regnabit in secula seculoꝝ amen. Et viginti quatuor seniores q̃ in conspectu dei sedent in sedibꝫ suis corruerũt ĩ facies suas: et adorauerũt deũ dicentes. Gratias agimus tibi dñe deꝰ noster omnipotens: qui es et q̃ eras et qui venturus es: quia accepisti virtutẽ tuã magnã et regnasti. Et irate sũt gentes: et aduenit ira tua: et tempꝰ mortuoꝝ iudicari: et reddere mercedem seruis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis: et exterminandi eos qui corruperunt terram .xij
Et apta est templũ dei ĩ celo: et visa est archa testamẽti eius ĩ templo eius. Et facta sunt fulgura et voces: et terre motꝰ et grãdo magna. Et signũ magnũ apparuit in celo. Mulier amicta sole: et luna sub pedibus eius: et in capite eius corona stellaꝝ duodecim. Et in utero habens et clamabat parturiens: et cruciaꝝ ut pariat. Et visum ẽ aliud signũ in celo. Et ecce draco magnus rufus habens capita septẽ et cornua decem: et in capitibus eius septem diademata: et cauda eius trahebat tertiã partem stellaꝝ celi et misit eas in terrã. Et draco stetit ãte mulierẽ que erat paritura: ut cũ peperisset filiũ eius deuoraret. Et peperit filiũ masculũ: q̃ recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deũ et ad thronũ eius: et mulier fugit in solitudinẽ ubi habebat locũ paratũ a deo: ut ibi pascat

eam diebꝫ mille ducentis sexaginta. Et factum ẽ prelium magnũ in celo. Michahel et angeli eius pliabant cũ draconẽ: et draco pugnabat et angeli eius et non valuerũt: neq; locus inuentus ẽ amplius eoꝝ in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpes antiquus: qui vocabat diabolus et sathanas: qui seducit vniuersum orbem: et precipitatus est in terrã: et angeli eius cum illo missi sunt. Et audiui vocẽ magnã ĩ celo dicentẽ. Nũc facta est salus et virtus et regnũ dei nri et potestas christi eius: qã proiectus est accusator fratrũ nrorũ: qui accusabat illos ãte cõspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt eũ propter sanguinẽ agni et propter verbũ testimonij sui: et nõ dilexerũt animas suas usq; ad mortẽ. Propterea letamini celi: et q̃ habitatis ĩ eis. Ve terre et mari: quia descendit diabolus ad vos habens irã magnã: sciens q̃ modicũ tẽpus habet. Et postq̃ vidit draco q̃ proiectus esset in terrã: persecutus est mulierẽ que peperit masculũ. Et date sũt mulieri ale due aquile magne: ut volaret in desertũ ĩ locũ suũ: ubi alitur p tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpes de ore suo post mulierẽ aquã tanq̃ flumen: ut eã faceret trahi a flumine. Et adiuuit terra mulierẽ: et aperuit terra os suũ et absorbuit flumen: quod misit draco de ore suo. Et iratꝰ ẽ draco ĩ mulierẽ et abiit facere prelium cũ reliquis de semine eius q̃ custodiũt mandata dei et habẽt testimoniũ ihu xpi. Et stetit sup arenam maris .xiij
Et vidi de mari bestiã ascendentẽ habentem capita septẽ et cornua decem: et sup cornua eius decem diademata: et sup capita eius nomia blasphemia.

Et bestia quã vidi similis erat pardo: et pedes eius sicut pedes vrsi: et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suã et potestatẽ magnã. Et vidi vnũ de capitibꝫ suis quasi occisum in mortem: et plaga mortis eius curata est. Et admirata est vniuersa terra post bestiã. Et adorauerũt draconẽ qui dedit potestatem bestie: et adorauerũt bestiam dicentes. Quis similis bestie: et quis poterit pugnare cũ illa? Et datũ est ei os loquẽs magna et blasphemiam: et data ẽ ei potestas facere menses quadragintaduos. Et aperuit os suũ in blasphemias ad deũ blasphemare nomen eius et tabernaculũ eius: et eos q̃ in celo habitant. Et datũ est illi bellũ facere cũ sanctis: et vincere eos. Et data est illi potestas in omnẽ tribũ et populũ et linguã et gentem: et adorauerũt eam omnes qui inhabitabãt terrã: quoꝝ nõ sunt scripta nomĩa in libro vite agni q̃ occisus est ab origine mũdi. Si quis habet aurẽ audiat. Qui ĩ captiuitatẽ duxerit ĩ captiuitatẽ vadit: q̃ ĩ gladio occiderit: oportet eũ gladio occidi. Hic est patientia: et fides sanctoꝝ. Et vidi aliam bestiã ascendentem de terra: et habebat cornua duo similia agni: et loquebat sicut draco. Et potestatẽ prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius: et fecit terrã et habitantes in ea adorare bestiam primam: cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna: ut etiã ignem faceret de celo descendere in terrã in conspectu hominũ. Et seducit habitantes in terra propter signa q̃ data sunt illi facere in conspectu bestie: dicens habitantibꝫ in terra ut faciant ymaginem bestie que habet plagã gladii et vixit. Et datum ẽ illi ut det spiritum ymagini bestie: et ut loquatur ymago bestie:

et faciet ut quicūq; nō adorauerint ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterē in manu dextera aut in frontibus suis: et ne quis possit emere aut vendere nisi habeat caracterem nois bestie: aut numerū aut numerū nominis eius. Hic sapientia ē. Qui habet intellectum: computet numerum bestie. Numerus enim hominis est: et numerus ei⁹ sexcenti sexagintasex. xiiij

Et vidi: et ecce agn⁹ stabat supra montē syon: et cum eo centūquadraginta quatuor milia habentes nomē eius et nomen pris eius scriptū in frontibus suis. Et audiui vocē de celo tanq̄ vocē aquarū multarū et tanq̄ vocem tonitrui magni: et vocē quā audiui sicut citharedorū citharizantiū in citharis suis. Et cantabāt quasi canticum nouū ante sedem et ante quatuor animalia et seniores: et nemo poterat dicere canticū nisi illa centūquadraginta quatuor milia q̄ empti sūt de terra. Hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinquinati: virgines enī sunt. Hi sequūt agnū quocūq; ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitie deo et agno: et in ore eorū non ē inuentū mendaciū. Sine macula enī sunt ante thronū dei. Et vidi alterū angelū volātem p medium celum habentem euangelū eternū: ut euāgelizaret sedentibus sup terrā et sup omnē gentē et tribū et linguā et populū: dicens magna voce. Timete dūm et date illi honorē: quia venit hora iudicij eius: et adorate eū qui fecit celum et terram mare et fontes aquaꝝ. Et alius angelus secutus ē dicens. Cecidit cecidit babilon illa magna: q̄ a vino ire fornicationis sue potauit omnes gentes.

Et tertius angelus secutus est illos dicēs voce magna. Si quis adauerit bestiam et ymaginē ei⁹ et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua: hic bibet de vino ire dei q̄ mixtū ē merum in calice ire ipius. Et cruciabit igne et sulphure in conspectu agelorū sanctorū: et ante conspectū agni. Et fumus tormentorum eorū ascendet in secula seculorū. Nec habēt requiem die ac nocte q̄ adauerūt bestiam et ymaginē eius: et si quis acceperit caracterē nominis eius. Hic sapientia sanctorū ē: qui custodiūt mandata dei et fidem ihesu. Et audiui vocem de celo dicentē michi. Scribe. Beati mortui: qui in dño moriuntur. Amodo iā dicit spiritus: ut requiescāt a laboribus suis. Opera enī illoꝝ sequūtur illos. Et vidi: et ecce nubem candidam: et supra nubē sedentem similē filio hominis habentem in capite suo coronam auream: et in manu sua falcem acutā. Et alius āgelus exiuit de templo: clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcē tuam et mete: quia venit hora ut metat: quoniam aruit messis terre. Et misit qui sedebat sup nubem falcē suam in terrā: et messa est in terrā. Et alius āgelus exiuit de templo qđ est in celo: habens et ipe falcem acutam. Et alius angelus exiuit de altari q̄ habebat potestatem supra ignem et aquam: et eclamauit voce magna ad eum q̄ habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuā acutā et vindemia botros vinee terre: quoniam maturē sunt vue ei⁹. Et misit angelus falcem suā acutam in terrā: et vindemiauit vineā terre: et misit in lacū ire dei magnū. Et calcat⁹ est lacus extra ciuitatē: et exiuit sāguis de lacu usq; ad frenos equoꝝ per stadia mille sexcenta.

Et vidi aliud signum in celo magnū et mirabile: angelos septē habentes plagas septem nouissimas: quoniā in illis consūmata est ira dei. Et vidi tanq̄ mare vitreū mixtum igne et eos qui vincunt bestiam et ymaginē eius et numerū nominis eius stantes supra mare vitreum: habētes citharas dei et cantātes canticum moysi serui dei et canticum agni dicentes. Magna et mirabilia sūt opera tua dne deus omnipotens: iuste et vere sunt vie tue domine rex seculoꝝ. Quis nō timebit te dñe: et magnificabit nomen tuū? Quia solus pius es: quia omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo: quoniā iudicia tua manifesta sunt. Et post hec vidi: et ecce aperte est templū tabernaculi testimonij in celo. Et exierunt septē angeli habentes septē plagas de templo: vestiti lapide mundo et candido: et precincti ad pectora zonis aureis. Et unum de quatuor animalibus dedit septē angelis septem fialas aureas: plenas ire dei viuentis in secula seculorū. Et impletū ē templū de fumo a maiestate dei et de virtute ei⁹: et nemo poterat introire in templū: donec consūmarentur septem plage septem angelorum. xvj

Et audiui vocem magnā de templo dicentem septem āgelis. Ite: et effundite septem fialas ire dei in terram. Et abiit primus āgelus et effudit fialam suā in terrā: et factū est vulnus malum et pessimū in hominēs q̄ habebāt caracterem bestie: et in eos q̄ adorauerunt bestiā et ymaginē ei⁹. Et secundus angelus effudit fialam suā in mare: et factus ē sanguis tanq̄ mortui: et omnis anima viuens mortua ē in mari. Et tertius effudit fialā suam super flumina et fontes aquaꝝ: et facta est sanguis. Et audiui angelū aquarum dicentem. Iustus es dñe q̄ es et qui eras sanctus qui hec iudicasti: quia sanguinē sanctorū et prophetarū effuderūt: et sanguinē eis dedisti bibere. Digni etenim sunt. Et audiui alterū dicentem. Etiam dñe deus omnipotens: vera et iusta iudicia tua. Et quartus āgelus effudit fialam suā in solem: et datum est illi estu affligere homines et igni. Et estu aduerunt homines estu magno: et blasphemauerunt nomē dei habentis potestatem super has plagas: neq; egerūt penitentiā ut darent illi gloriam. Et quintus angelus effudit fialam suā sup sedem bestie et factum est regnū ei⁹ tenebrosū. Et cōmanducauerūt linguas suas p dolore: et blasphemauerunt deū celi p doloribus et vulneribus suis: et non egerūt penitentiam ex operibus suis. Et sextus angelus effudit fialam suā in flumen illud magnū eufraten: et siccauit aquam ei⁹ ut parāretur via regibus ab ortu solis. Et vidi de ore draconis et de ore bestie et de ore pseudo pphete egire spiritus tres immundos in modum ranaꝝ. Sunt enī spiritus demoniorū facientes signa: et procedūt ad reges totius terre congregare illos in prelium ad diē magnū omnipotentis dei. Ecce venio sicut fur. Beat⁹ q̄ vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet: et videāt turpitudinem ei⁹. Et congregabit illos in locum q̄ vocatur hebraice armageddon. Et septimus angel⁹ effudit fialā suā in aerem: et exiuit vox magna de templo a throno dicens. Factū est. Et facta sunt fulgura et voces et tonitrua: et terre motus factus est magn⁹ qualis nunq̄ fuit ex quo homines fuerūt sup

terrā:talis terre mot⁹ fit magnus. Et facta est ciuitas magna ī tres partes: et ciuitates gēnū ceciderūt. Et babilon magna venit ī memoriam ante deū: dare illi calicem vini indignationis ire eius. Et oīnis insula fugit:⁊ montes nō sunt inuenti. Et grādo magna sicut talentū descendit de celo in homines:⁊ blasphemauerūt hōmines deum propter plagam grandinis:quoniā magna facta est vehementer. xvij

Et venit vnus de septē angelis q̄ habebant septem fialas:⁊ locutus est mecum dicēs. Veni et ostendā tibi damnationē meretricis magne q̄ sedet supra aquas multas:cū qua fornicati sunt reges terre:⁊ inebriati sunt q̄ inhabitant terram de vino prostitutōnis eius. Et abstulit in spiritu in desertum. Et vidi mulierē sedērem sup bestiam coccineā-plenā nominibus blasphemie:habērem capita septem et cornua decem. Et mulier erat circundata purpura et cocceno et mauarita auro et lapide pciosō ⁊ margaritis:habēs poculum aureum in manu sua plenū abominatione ⁊ immūdicia fornicationis eius. Et in frōte eius nomē scriptum babilon magna:mater fornicationum et abominationū terre. Et vidi mulierem ebriam de sāguine sāctorū: et de sāguine martyū ihesu. Et mirat⁹ sum cū viderem illā admiratione magna. Et dixit michi angelus. Quare miraris:ego dicā tibi sacramētū mulieris et bestie que portat eam:q̄ habet capita septē ⁊ cornua decē. Bestia quā vidisti fuit et nō est:et ascensura est de abisso ⁊ in interitū ibit:⁊ mirabuntur inhabitātes terrā quorū nō sūt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi videntes bestiam que erat ⁊ nō est. Et hic est sensus: qui habet sapiētiam. Septem capita septem montes sunt supra quos mulier sedet:⁊ septē reges. Quinq; ceciderunt:vnus est:et alius nōdum venit. Et cū venerit:oportet illum breue tempus manere. Et bestia que erat ⁊ nō est ipa octaua est:et de septem est. Et in interitū vadit. Et decem cornua que vidisti decem reges sunt qui regnū nondū acceperunt:sed potestatem tanq̄ reges una hora accipient post bestiā. Hi vnū consilium habēt:⁊ virtutem ⁊ potestatem suā bestie tradūt. Hi cū agno pugnabunt: et agnus vincet illos: quoniā dominus dominorū est:⁊ rex regum: et qui cū illo sunt vocati et electi ⁊ fideles. Et dixit michi. Aque q̄s vidisti vbi meretrix sedet q̄si sunt ⁊ gentes ⁊ linguе:et decem cornua q̄ vidisti ī bestia hi odient fornicariā ⁊ desolatā facient illā ⁊ nudam:⁊ carnes ei⁹ mādūcabunt et ipsam igni cōcremabunt. Deus enim dedit in corda eorū ut faciāt q̄ placitum ē illi:ut dent regnū suū bestie donec cōsummētur verba dei. Et mulier quā vidisti est ciuitas magna:que habet regnum sup reges terre. xviij

Et post hec vidi aliū angelum descendērem de celo habēm potestatem magnā:⁊ terra illuminata est a gloria eius. Et clamauit i fortitudine dicens. Cecidit cecidit babilon magna:⁊ facta ē habitatio demoniorū: et custodia oīnis spūs immundi et custodia omnis volucris immunde et odibilis: q̄a de vino ire fornicationis eius biberunt oīnes gentes. Et reges terre cū illa fornicati sunt:⁊ mercatores terre de virtute deliciaꝝ ei⁹ diuites facti sunt. Et audiui aliā vocem de celo dicentem. Exite de illa pplus me⁹: et ne participes sitis delictorū eius:et de plagis eius non accipiatis. Quoniam puenerunt peccata eius usq; ad celum:⁊ recordatus est dñs iniquitatū eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis:et duplicate duplicia scdm opera eius. In poculo quo miscuit vobis miscete illi duplū. Quantū glorificauit se et in deliciis fuit:tantum date illi tormentū et luctum:quia ī corde suo dicit. Sedeo regina:⁊ vidua nō sum: et luctum nō videbo. Ideo in una die venient plage eius mors et luctus et fames:⁊ igni cōburetur:quia fortis ē deus qui iudicabit illā. Et flebunt et plangent se sup illam reges terre q̄ cū illa fornicati sunt et ī deliciis vixerunt cum viderint fumū incendij eius:longe stantes ꝓter timorem tormentorū eius dicentes. Ve ve ciuitas illa magna babilon:et ciuitas illa fortis:quia vna hora venit iudiciū tuum. Et negociatores terre flebunt super illam ⁊ lugebūt:quia merces eorū nemo emet amplius:merces auri et argenti ⁊ lapidis pciosi ⁊ margarite ⁊ bissi ⁊ purpure ⁊ serici et coccini:⁊ oīne lignum thyinum et oīnia vasa eboris ⁊ oīa vasa de lapide pciosō ⁊ eramento et ferro et marmore:⁊ cynamomū ⁊ amomū et odoramētorū et unguenti ⁊ thuris et vini et olei et simile et tritici ⁊ iumētorum et ouiū ⁊ equorū et redarum ⁊ mancipiorū et animaꝝ hominū. Et poma tua desiderij anime tue discesserunt a te:et oīnia pinguia ⁊ preclara perierunt a te:⁊ amplius illa iam nō inuenient mercatores hominū. Qui diuites facti sunt ab ea longe stabūt propter timorē tormentoꝝ eius:flentes ac lugentes et dicentes. Ve ve ciuitas illa magna: que amicta erat bisso et purpura et cocco, et deaurata ē auro et lapide pciosō et margaritis: quoniam una hora destituta sūt tante diuitie. Et oīnis gubernator et omnes qui in locum nauigāt et naute et qui in mari operantur-lōge stetērūt:et clamauerunt videntes locum incendij eius dicētes. Que similis ciuitati huic magne? Et miserunt puluerē sup capita sua:et clamauerūt flentes et lugentes dicentes. Ve ve ciuitas illa magna:ī qua diuites facti sūt oīnes q̄ habebāt naues in mari de pciis eius: quoniā una hora desolata est. Exulta sup eā celum et sancti apli et prophete:quī iudicauit deus iudiciū vrm de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidē q̄si molarem magnū:⁊ misit ī mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon ciuitas illa magna:⁊ ultra iā nō inuenietur. Et vox ytharedoꝝ ⁊ musicoꝝ et ybia canentiū et tube nō audiet in te āplius:⁊ oīnis artifex oīnisq; ars nō inuenietur in te amplius:et vox mole nō audiet in te āplius. Et lux lucerne nō lucebit ī te ampli⁹:et vox sponsi et sponse nō audiet adhuc in te:quia mercatores tui erāt principes tre:q̄a ī veneficijs tuis errauerūt oīnes gētes. Et ī ea sāguis pphetaꝝ ⁊ sāctoꝝ inuentus est:⁊ oīnū q̄ interfecti sūt ī terra. xix

Post hec audiui q̄si vocē tubarū multarū in celo dicentiū alleluia. Salus et gloria et virtus deo nostro est:q̄a vera et iusta iudicia sunt ei⁹:q̄ iudicauit de meretrice magna:q̄ corrupit terrā in prostitutione sua:et vindicauit sanguinē seruoꝝ suoꝝ de manibꝫ ei⁹. Et iterū dixerunt alleluia. Et fumus eius ascendit in secla seculorū. Et ceciderūt seniores viginti quatuor et q̄tuor animalia et adorauerunt deū sedentem sup

thronū: dicēs amen alla. Et vox de throno exiuit dicens. Laudē dicite deo nr̄o oēs sancti ei⁹: z ḡ timetis deū pusilli et magni. Et audiui ſſi vocē turbe magne z ſicut vocē aquaꝝ multaꝝ et ſicut vocē tonituoꝝ magnoꝝ dicentiū alla: quīa regnauit dn̄s deus noſter o mnipotēs. Gaudeam⁹ z exultem⁹ z demus glām ei: quia venerūt nuptie agni: z uxor ei⁹ ꝓparauit se. Et datum ē illi ut coopriat se byſſinū ſplendēs candidū. Byſſinū enī iuſtificatiōnes ſunt ſanctoꝝ. Et dixit michi. Scribe. Beati q̄ ad cenā nuptiaꝝ agni vocati ſunt. Et dixit michi. Hec vba dei vera ſūt. Et cecidi ad pdes ei⁹: ut adorarē eū. Et dixit michi. Vide ne feceris. Conſeruus tu⁹ ſū: z fr̄m tuoꝝ habentiū teſtimoniū ihesu. Deū adora. Teſtimoniū enī ihesu ē ſpīrit⁹ ꝓphetie. Et vidi celū apt̄m: et ecce equus albus: z q̄ ſedebat ſup eū vocabat fidelis et verax: et cū iuſticia iudicat z pugnat. Oculi aūt ei⁹ ſicut flāma ignis: et ī capite ei⁹ dyademata multa: habēs nomē ſcriptum q̄ nemo nouit niſi ipe. Et vestit⁹ erat veste aſperſa ſanguīe: z vocabat nomē ei⁹ verbum dei. Et exercit⁹ q̄ ſunt ī celo ſequebant eū ī equis albis: veſtiti byſſino albo z mūdo. Et de ore ei⁹ prodit gladius ex vtraq; parte acut⁹: ut ī ipo percutiat gētes. Et ipe reget eas in virga ferrea z calcat torcular vini furoris ire dei oīpotētis. Et habet ī vestimēto et in femore suo scriptū: rex regū et dn̄s dn̄antiū. Et vidi vnū āgelū ſtantem ī ſole: z clamauit voce magna dicens oīnibz auibz q̄ volāt p medīū celi. Venite et congregamini ad cenā magnā: ut manducetis carnes regū z carnes tribunorū et carnes fortiū et carnes equoꝝ et ſedentiū ī ipis. Et carnes oīnū liberoꝝ et ſeruoꝝ z pusilloꝝ et magnorum. Et vidi bestiā et reges terre et exercitus eoꝝ congregatos ad faciendū prelīū cū illo q̄ ſedebat ī equo: z cū exercitu ei⁹. Et apphēſa ē bestia z cū ea pseudo ꝓphēte: et q̄ fecit ſigna coram ipo q̄bus ſeduxit eos q̄ acceperūt caracterē bestie: z q̄ adorauerūt ymaginē ei⁹. Viui miſſi ſunt hī duo ī ſtagnū ignis ardentis et ſulphuris: z reteri occiſi ſunt in gladio ſedentis ſuper equum: qui procedit de ore ipius: et omnes aues ſaturate ſunt carnibz eorum. xx

Et vidi āgelū deſcendentem de celo habētem clauē abiſſi: et catenā magnā in manu ſua. Et apphendit draconē ſerpentem antiquū q̄ ē dyabol⁹ et ſathanas: z ligauit eū p annos mille. Et miſit eū in abiſſum: et clauſit et ſignauit ſup illū ut nō ſeducat āplius gentes: donec conſummentur mille anī. Et poſt hoc oportet illū ſolui modico tp̄e. Et vidi ſedes: et ſederūt ſup eas: et iudiciū datū ē illis. Et animas decollatoꝝ propter teſtimoniū ihesu et ꝓpter verbū dei: et q̄ non adorauerunt bestiā neq; ymaginē ei⁹ nec acceperūt caracterem ei⁹ in frōtibz aut in manibz ſuis: et vixerūt et regnauerūt cū criſto mille anīs. Ceteri mortuoꝝ nō vixerūt donec cōſummentur mille anī. Hec ē reſurrectio ꝓma. Beat⁹ et ſanct⁹: qui habet partem in reſurrectione ꝓma. In hijs ſcđa mors nō habet poteſtatem: ſed erūt ſacerdotes dei z criſti: et regnabūt cū illo mille annis. Et cū cōſummati fuerīt mille anī ſoluet sathanas de carcere ſuo: et egredit et ſeducet gentes que ſunt ſuper quatuor angulos terre gog et magog: z cōgregabit eos in prelīū quoꝝ numer⁹ eſt ſicut arena maris. Et aſcenderunt ſup latitudinē terre: z circuierūt caſtra

ſanctoꝝ et ciuitatē dilectā. Et deſcendit ignis a deo de celo et deuorabit eos: z dyabolus q̄ ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnū ignis z ſulphuris: ubi z bestia et pseudo ꝓphete cruciabunt die ac nocte ī ſecla ſeculoꝝ. Et vidi thronū magnū candidū z ſedentem ſup eum: a cuius aſpectu fugit terra et celū: z locꝰ nō eſt inuentus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos ſtantes in conſpectu throni: z libri aperti ſunt: z alius liber apertus ē qui eſt vite. Et iudicati ſunt mortui ex hijs q̄ ſcripta erāt in libris: ſcđm opera ipoꝝ. Et dedit mare mortuos ſuos q̄ in eo erant: et mors et infernus dederunt mortuos ſuos q̄ in ipis erant: z iudicatū ē de ſingulis ſcđm opera ipoꝝ. Et infernus z mors miſſi ſūt ī ſtagnū ignis. Hec ē mors ſcđa. Et q̄ nō ē inuent⁹ ī libro vite ſcript⁹: miſſ⁹ ē in ſtagnū ignis. xxi

Et vidi celū nouum: z terram nouam. Primū enim celū z pma terra abiit: z mare iam nō eſt. Et ego iohannes vidi ſanctā ciuitatē ihrlm nouam deſcendentem de celo: a deo paratam: ſicut ſpōſam ornatā viro ſuo. Et audiui vocē magnā de throno dicentē. Ecce tabernaculū dei cū hominibus: z habitabit cū eis. Et ipi ꝓpli eius erunt: z ipe de⁹ cum eis: erit eoꝝ deus. Et abſterget de⁹ omnē lacrimā ab oculis eoꝝ: z mors vltra nō erit neq; luctus neq; clamor neq; dolor erit vltra: que prima abierūt. Et dixit qui ſedebat ī throno. Ecce noua facio oīa. Et dixit michi. Scribe: quia hec verba fidelissima ſunt et vera. Et dixit michi. Factum eſt. Ego ſum alpha et o: initium z finis. Ego ſitienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui vicerit poſſidebit hec. Et ero illi deus: z ille erit michi filius. Timidis aūt et incredulis et execratis z homicidis z fornicatoribus et venefics et ydolatris z oīnibz mendacibus: pars illoꝝ erit in ſtagno ardenti igne et ſulphure: qđ eſt mors ſcđa. Et venit vnus de ſeptē angelis habentibz ſialas plenas ſeptē plagis nouissimis: z locutus ē mecū dicens. Veni: et oſtendā tibi ſponſam vxorē agni. Et ſuſtulit me in ſpīritu ī montem magnū et altū: et oſtendit michi ciuitatem ſanctam ihrlm deſcendentem de celo: habētem claritatem dei. Et lumen eius ſimile lapidi preciosō tāq̄ lapidi ialpidi: ſicut criſtallū. Et habebat murum magnū et altum habentem portas duodecim: z in portis angelos duodecim: z nomina ſcripta que ſunt nomina duodecim tribuū filiorum iſrahel. Ab oriente porte tres: et ab aquilone porte tres: z ab auſtro porte tres: et ab occaſu porte tres. Et murus ciuitatis habens fundamēta duodecim: et in ipis duodecim noīa duodecim apoſtolorum et agni. Et qui loquebatur mecū habebat menſuram arundineam auream: ut menſuret ciuitatem et portas eius et murū. Et ciuitas in quadro poſita eſt: et longitudo eius tanta eſt quāta et latitudo. Et menſus eſt ciuitatem de arundine aurea ꝑ ſtadia duodecim milia: et longitudo et altitudo et latitudo eius equalia ſunt. Et menſus eſt murum eius centum quadraginta quatuoꝝ cubitorum: menſura hominis que ē angeli. Et erat ſtructura muri eius ex lapide ialpide: ipſa vero ciuitas aurū mundum: ſimile vitro mundo. Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide preciosō ornata. Et fundamentū primum ialpis: ſecundus ſaphirus.

319 F. 187. L. 42.

tercius calcedonius: quartus smaragdus.
quintus sardonix: sextus sardius: septimus crisolitus: octauus berillus:
nonus topazius: decimus crisoprasius: undecimus iacinctus: duodecimus amethistus. Et duodecim porte:
duodecim margarite sūt p singulas.
Et singule porte erāt ex singulis margaritis: et platea ciuitatis aurū mundum: tanq̄ vitrū pluciduum. Et templū
non vidi in ea. Dominus enī deus omnipotens templū illius est: et agnus.
Et ciuitas nō eget sole neq; luna: ut
luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam: et lucerna eius est agnus.
Et ambulabūt gentes in lumine eius: et
reges terre afferent glām suā et honorem in illam. Et porte eius nō claudentur
per noctem. Nox enim nō erit illic et afferent glorīā et honorem gentiū in illā:
nec intrabit in ea aliquid coinquinatū aut
abominationē faciēs et mendaciū: nisi
q̄ scripti sūt in libro vite agni. XXII

Et ostendit mihi fluuiū aque vi-
ue splendidum tanq̄ cristallū:
procedentem de sede dei et agni. In me-
dio platee eius et ex utraq; parte fluminis lignū vite afferēs fructus duodecim:
per menses singulos reddēs fructū suū:
et folia ligni ad sanitatē gentiū. Et o-
mne maledictū nō erit amplius: sed se-
des dei et agni in illa erūt: et serui eius
illi. Et videbūt faciē eius: et nomē eius
in frontibus eorū. Et nox ultra nō erit: et
nō egebunt lumine lucerne neq; lumine solis quia dns deus illuminabit il-
los: et regnabūt in secla seculorū. Et di-
xit mihi. Hec verba fidelissima sūt et ve-
ra. Et dns deus spirituū prophetaꝝ misit
angelū suū: ostendere seruis suis que o-
portet fieri cito. Et ecce venio velociter.
Beatus q̄ custodit verba prophetie libri
huius. Et ego iohannes q̄ audiui et
vidi hec. Et postq̄ audissem et vidissem
cecidi ut adorarē ante pedes angeli
qui mihi hec ostendebat. Et dicit mi-
hi. Vide ne feceris. Conseruus tuus
tuus sum et fratrū tuorū prophetarū:
et eorū qui seruant verba prophetie li-
bri huius. Deum adora. Et dicit mi-
hi. Ne signaueris verba prophetie li-
bri huius. Tempus enim prope est. Qui no-
cet nocebat adhuc: et qui in sordibus est
sordescat adhuc. Et q̄ iustus est iusti-
ficetur adhuc: et sanctus sanctificetur adhuc.
Ecce venio cito: et merces mea mecū est
reddere unicuiq; sicut opera sua est. Ego
sum alpha et o: primus et nouissimus:
principium et finis. Beati q̄ lauant
stolas suas in sanguine agni: ut sit
potestas eorū in ligno vite: et p portas
intrent ciuitatem. Foris canes
et venefici et impudici et homicide et
dolos seruientes: et omnis q̄ amat
et facit mendacium. Ego ihesus misi
angelum meum testificari vobis hec
in ecclesiis. Ego sum radix et genus
dauid: stella splendida et matutina.
Et spiritus et sponsa dicunt veni. Et
qui audit: dicat veni. Et qui sitit ve-
niat: et qui vult accipiat aquam vi-
te gratis. Contestor enim omni au-
dienti verba prophetie libri huius.
Si quis apposuerit ad hec: apponet
deus super illum plagas scriptas in
libro isto: et si quis diminuerit de
verbis libri prophetie huius: auf-
ret deus partem eius de libro vite et
de ciuitate sancta: et de his que scri-
pta sunt in libro isto. Dicit qui te-
stimonium prohibet istorum. Etiam.
Veniō cito amen. Veni domine ihe-
su. Gratia dñi nri ihesu xpi cum o-
mnibus vobis amē. Explicit apocalipsis.

Bible. Latin. ca. 1454-55. Mainz. Gutenberg (42 lines)
"
Incun.
1454
.B5

Biblia Latina MAINZ, CA. 1455 Gutenberg Bible RARE BOOK AND SPECIAL COLLECTIONS DIVISION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo